

Mejəwey-mey Mawiya

Le Nouveau Testament en langue Mofu-Gudur (Cameroun)

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiye.....	4
Mark	45
Luk	71
Jaŋ	112
Sləra ŋga Ndəhay Meslərey.....	142
Rawma hay	181
1 Kwarinti hay.....	201
2 Kwarinti hay.....	219
Galat hay.....	231
Efez hay	239
Fəlepi hay.....	246
Kwalaws hay	251
1 Tesalawnik hay	257
2 Tesalawnik hay.....	262
1 Timawte	265
2 Timawte	271
Tit.....	275
Filemaŋw.....	278
Hebəre hay	280
Jak	295
1 Piyer.....	300
2 Piyer.....	306
1 Jaŋ.....	310
2 Jaŋ.....	315
3 Jaŋ.....	317
Jud.....	319
Cek ma wuzar a Jaŋ	321

Matiye

Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Matiye ma wuzlala

Matiye a wuzlala Mey-maaya-mawiya na, gweegwe letek ta masa Mark leŋ Luk ma wuzlalamara. Ata tabiya a wuzlalam:

- mey da ray Jan-Baptis ma zelta ndəhay nga mbəddamara menjey ata
- mey da ray baptem nga Yesu
- mey da ray bay-malula ma wufey nga bata Yesu daa masa anga fa key daliyam da wuzlah-ley
- mey da ray Yesu ma zla sləra anga daa hwayak ngab Galile
- mey da ray Yesu ma daw aa berney nga Jeruzelem
- mey da ray meməcey nga Yesu da Jeruzelem
- mey da ray masləkdawa nga Yesu daa meməcey

Matiye na, anga ndaw ma cakala budaw nga ngwamna nga Rawm. Ama Yesu a zəla nga səpa. Da ray ngene, ta', a mbəkda sləra anga, a daw asiya. Ara ndaw da wuzlah gula hay nga Yesu kuraw a ray a cew.

Matiye a wuzlala dərəwel anga na, ngada ndəhay Jəwif hay. A zla dərəwel anga na, ta mezəley nga ndəhay daa səkway nga Yesu amba a wuzda Yesu aa daa səkway nga Abəraham. Aa guzley da ray mayawa nga Yesu. A wufey amba Jəwif hay a sərmara fara fara Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay daa mebərey, asaya, amba a sərmara ara anga masa ndəhay maa guzlam da ray a daa Mejəwey-mey Magurma. Matiye ta wuzleley mey la ga masa Yesu maa guzlda. Daa fasəlawal 5 haa 7 na, ara mey masa Yesu ma wuzda da anğwa. Daa fasəlawal 13 mey-menğey hay daha ta meesərkedey hay mekele mekele da ray mewey nga Gazlavay da ray ndəhay. Daa fasəlawal 24 ta 25 ara mey da ray menjey nga ndəhay nga Yesu daa masa ata fa səkwamara anga ma da vəhwa nga zəma bay anga.

Daa mezley nga dərəwel e, mey mawuzlalakaya da ray Yesu daha, a ləvey: «A da zəlmara Emanəwel, anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.» (1.23) Daa mendəvey a, Matiye a wuzleley mey da ray Yesu ma ləvey: «Sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey nga bəla.» (28.20)

Daa dərəwel e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Mey da ray maaya nga Gazlavay da ray ndəhay (5.3-10)

Sləra masa Yesu ma vəldatara a gula anga hay nga key (28.19-20)

Mezley nga səkway nga Yesu Kəriste (Luk 3.23-38)

1 *Yesu *Kəriste na, ara səkway nga Bay *Davit. Davit e may, a yawa daa səkway nga *Abəraham. Ndəhay daa səkway nga Yesu Kəriste he na, a zley ta Abəraham. †

² Abəraham a na, anga papaŋ nga *Izak.

Izak may, papaŋ nga Jakwap.

Jakwap, papaŋ nga ata Juda ta məlmaha hay. ††

³ Juda, papaŋ nga ata Fares ta Zerah ma yatərwa ta ngwas anga mezəley Tamar.

Fares, papaŋ nga Esraŋw.

Esraŋw, papaŋ nga Aram. ‡

⁴ Aram, papaŋ nga Aminadap.

Aminadap, papaŋ nga Naasaŋw.

Naasaŋw, papaŋ nga Salmaŋ.

⁵ Salmaŋ, papaŋ nga Bəwaz ma yarawa ta ngwas anga *Rahap.

Bəwaz, papaŋ nga Awbet ma yarawa ta ngwas anga Rut.

Awbet, papaŋ nga Jese. ††

⁶ Jese, papaŋ nga Bay Davit.

Davit e na, anga papaŋ nga Salamaŋw. Mamaha ta key ngwas nga Uri la. ‡

⁷ *Salamaŋw, papaŋ nga Rabəwam.

Rabəwam, papaŋ nga Abiyah.

† 1.1 Rm 1.3-4; 2Tm 2.8; Mt 20.30-31 †† 1.2 MC 21.2-3; 25.26; 29.32-30.24

‡ 1.3 MC 38.29-30; Rut 4.18-22 †† 1.5 Rahap: Jes 2.1-24; Rut ta Bəwaz: Rut 1-4 ‡‡ 1.6 2Sam 11-12

Abiyah, papaŋ nga Asaf. †
⁸ Asaf, papaŋ nga Jawzafat.
 Jawzafat, papaŋ nga Jəwaram.
 Jəwaram, papaŋ nga Awziyas. ††
⁹ Awziyas, papaŋ nga Jəwatam.
 Jəwatam, papaŋ nga Akaz.
 Akaz, papaŋ nga Ezekiyas. ‡
¹⁰ Ezekiyas, papaŋ nga Manase.
 Manase, papaŋ nga Amanjw.
 Amanjw, papaŋ nga Jawziyas. ††
¹¹ Jawziyas, papaŋ nga ata Yekwaniya ta məlmaha hay,
 a yatərwa daa masa ndəhay daa hwayak nga *Babilan
 lanjw
 ma həlmata *Israyel hay aa hwayak ata. ††
¹² Fa dəba ha masa ata ma həlmata la a Babilan
 na,
 Yekwaniya a yawa Salatiyel.
 Salatiyel, papaŋ nga Zarubaabel.
¹³ Zarubaabel, papaŋ nga Abiyut.
 Abiyut, papaŋ nga Eliyakim.
 Eliyakim, papaŋ nga Azawr.
¹⁴ Azawr, papaŋ nga Sadakw.
 Sadakw, papaŋ nga Akim.
 Akim, papaŋ nga Eliyut.
¹⁵ Eliyut, papaŋ nga Eliyazar.
 Eliyazar, papaŋ nga Matan.
 Matan, papaŋ nga Jakwap.
¹⁶ *Jakwap, papaŋ nga *Jawzef, zel nga *Mari
 ma yarawa Yesu ma zəlmara Kəriste, anda meləvey,
 ndaw masa Bay *Gazlavay ma wala nga ləhdata
 ndəhay. †††
¹⁷ Anda kede, dəga fa Abərahəam haa kasl fa Davit na,
 dedeŋ nga dedeŋ hay kuraw a ray a məfad. Dəga fa
 Davit e may haa kasl ta pas masa ata ma həlmata Is-
 rayel hay a Babilan na, dedeŋ nga dedeŋ hay kuraw
 a ray a məfad. Yaw, dəga ta pas a ŋgene kasl fa
 mayawa nga Kəriste na, dedeŋ nga dedeŋ hay kuraw a
 ray a məfad saya.

Mey da ray mayawa nga Yesu Kəriste

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Ehe cəndamara mey da ray mayawa nga Yesu
 *Kəriste. *Mari mamaha na, ara kwakwa nga *Jawzef.
 Daa masa Jawzef ta la Mari a way anga daa ba aran na,
 Mari ta key hwađ sem ta gədaŋ nga *Mesəfney nga
 Gazlavay. †††¹⁹ Jawzef, maŋgasl nga Mari na, ara ndaw
 maaya ta leŋgesl. Daa masa aa ma cənda Mari ta key
 ta hwađ sem na, a wuđey a par hwaray fa dey nga
 ndəhay ba. Da ray ŋgene, a wulkey nga mbəkda kwak-
 wa anga, ama a wuđey nga mbəkda na, kwa ndaw a
 sərə mey a ba. ²⁰ Daa masa Jawzef fa wulkey da ray
 mey a na, *maslan nga Bay Gazlavay da vađ ta', a sawa
 a ray a, aa guzlar daa mesəfney, a ləvar: «Jawzef, sək-
 way nga *Davit, ka da zlurey nga la kwakwa akah Mari

† 1.7 1Mev 11.31–13.23 †† 1.8 2Mev 13.23–21.20; 26.1 ‡ 1.9
 2Mev 26.1–28.27 †† 1.10 2Mev 29.1–33.25 †† 1.11 2Mev
 34.1–36.21 ††† 1.16 Lk 1.27 ††† 1.18 Lk 1.35

ba, maja a key ta hwađ ŋgene na, ara ta gədaŋ nga
 Mesəfney nga Gazlavay. ²¹ A yawa bəzey mezəle la, ka
 da par mezəley Yesu, maja a da ləhdata ndəhay anga
 hay daa mebərey ata hay.» ⁵

²² Cek aha kede cəpa ta key la anda Gazlavay maa
 guzliwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey anga, ma
 ləvey:

²³ «Nəka taw! dam-sabara a key ta hwađ la manjar zel,
 a da yawa bəzey mezəle.

A da zəlmara Emanəwel»,

anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa. ^{5†}

²⁴ Jawzef a sləkdey daa dar, fa dəba ha a ka anda
 maslan nga Bay Gazlavay ma ləvar heyey. Leŋ! a la
 kwakwa anga Mari a way, ²⁵ ama ta cəmam cew e daa
 ba, haa kasl mayawa nga bəzey a. Jawzef a par mezə-
 ley Yesu. ^{5††}

Mey da ray ndəhay ma sərə mey da ray wurzla hay

2 Yesu a yawa da Betəlehem daa hwayak nga
 *Jude, daa masa *Herawt anga bay nga hwayak a.
 Fa dəba nga mayawa anga, ndəhay ma sərə mey da
 ray wurzla hay a samawa ta da wurza aa berney nga
 *Jeruzelem. ² Aa cəfdamara, a ləvam: «Bəzey masa ata
 ma yamərwa ma da key bay nga *Jəwif hay heyey na,
 anga dama? Ya ta hətmərwa wurzla anga la ma bawa
 ta da wurza. Anda kede, ya samawa na, amba ya ra-
 gadamar.» ^{5†}

³ Bay Herawt ma cənda mey a kede na, rav anga a
 jəvey ga, asaya, ndəhay daa berney nga Jeruzelem
 tabiya rav a jəvtar may. ⁴ Ta', a zəltərwa *bay-ray hay
 nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta ndəhay
 maa sərkada *kwakwas nga Mawiz, aa cəfdara, a ləv-
 tar: «*Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala nga key
 bay na, a da yawa dama?» ⁵ A mbəddamara, a ləvmar:
 «A da yawa da Betəlehem daa hwayak nga Jude. Ya
 sərmara maja *ndaw ma təla mey nga Gazlavay ta wu-
 zleley la da ray a zleezle, a ləvey:

⁶ «Akwar, ndəhay da Betəlehem daa hwayak nga Jude
 na,

slala akwar aa mahura da wuzlah slala hay

mahura hay da Jude,

maja ara da slala ha ŋgene yah ma da bawa bay

ma da nəkey dey fa ndəhay adaw hay Israyel hay.»

^{5††}

⁷ Fa dəba ha, Bay Herawt a zəltərwa ndəhay ma sərə
 mey da ray wurzla hay heyey ta mayal a, amba aa
 cəfdara wurzla ha a bawa na, ta pas wura. ⁸ Ta', a slər-
 data a Betəlehem, a ləvtar: «Diyam a Betəlehem, səp-
 mara bəzey a ta dək-vaw. Da masa akwar ma hətmər-
 wa la na, ka samawa, ka wuzdamiwa, amba ya daw, ya
 ragadar may.»

⁹ Ndəhay a ma cəndamara mey nga bay a cay na, ta',
 a diyam. Masa ata daa cəved na, a hətmar wurzla
 masa ma bawa ta da wurza heyey fa daw fa mey ata.
 Wurzla ha fa daw fa mey fa mey, a wusey kasl aa slam

§ 1.21 Ps 130.7; Mt 1.25; Lk 1.31; SNM 4.12 §† 1.23 Iz 7.14
 §†† 1.25 1.21 §‡ 2.2 Lk 2.4-7; bay nga Jəwif hay: Mt 27.11 §†† 2.6
 Mi 5.2; Jan 7.42

masa bəzey mecəhe anğa da hwađ a heyey na, den! a lecey a ray way a. ¹⁰ Masa ata ma hətmar wurzla malacakaya heyey na, aa səmam ga, ara mey ba. ¹¹ A wusam aa slam aha, ta', a mbəzam aa way a, a hətfamar bəzey a ta mamaha *Mari. A həlmamara, a ragadamar. Cay, ta', a pəskamata gabal ata hay, a vəlmar cek hay ma hədkam ba. A vəlmar bərey mewedey pəŋged pəŋged ta matəway nğa wudez mezey maaya, leŋ slalak mezey maaya mezəley «*mir». ¹² Fa dəba ha, mesəfney a katar. Daa mesəfney a na, Gazlavay a kətata nğa diyam ta fa Bay Herawt saba. Maja ngene, ta', a lam cəved mekele nğa vəhey aa hwayak ata.

Ata Jawzef ta Mari a hwam aa hwayak nğa Ejip

¹³ Daa masa ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ma diyam sem na, ta', *maslan nğa Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney, a ləvar: «Sləkdey, la bəzey, hwam ta mamaha aa hwayak nğa *Ejip. Njamawa fetede, haa kasl pas masa yah ma da ləvkwar nğa vəhwa, maja Bay *Herawt a da səpa bəzey a amba a kəda vagay.»

¹⁴ Masa Jawzef ma cənda mey a kede la na, pərta! a sləkdey, leŋ! a la bəzey a, a səhwam ta mamar nğa bəzey a dasi tavad a ngene a Ejip. ¹⁵ A njamawa fetede haa kasl meməcey nğa Bay Herawt. Cek aha ta key la anda Gazlavay maa guzley ta mey *ndaw ma təla mey anğa zleezle, ma ləvey: «Ya ta zələrwa bəzey adaw daa hwayak nğa Ejip la.» †

A kədmata bəza hay mezəle da slala Betəlehem

¹⁶ Bay *Herawt ma səra ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ta fəcmara sem na, mevel a car ga! Ta', a slərey ndəhay anğa hay nğa kədmata bəza hay mezəle da Betəlehem ta bəza hay masa gweegwe ta slala ha tabiya vagay. A wudey nğa kədey vagay na, bəza hay masa ma yamawa təlam haa kasl fa bəza hay mevey cew. A kəda bəza hay mecəhe hay a anda ngene na, maja anğa ma səra mevey nğa wurzla ma bawa masa anğa ma cənda da mey ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey. ¹⁷ Mekədey bəza hay a vagay ngene na, ta key la anda Jeremey, ndaw ma təla mey nğa Gazlavay, maa guzley zleezle, a ləvey:

¹⁸ «A cəndamara fa wudam ta gədaŋ da slala Rama, matəway ta mewudey sləw a! a ndəvey ba.

Ara Rasel ma təway bəz anğa hay.

Mevel anğa a dəkey ba,

maja bəz anğa hay a ta məcam sem.» ††

Mavəhwa nğa ata Jawzef ta Mari da Ejip

¹⁹ Fa dəba nğa meməcey nğa Bay *Herawt heyey na, ta', *maslan nğa Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney daa hwayak nğa *Ejip heyey, ²⁰ a ləvar: «Sləkdey, la bəzey, vəham ta mamaha aa hwayak nğa

*Israyel, maja ndəhay ‡ ma səpmara bəzey a nğa kədey vagay heyey na, ta məcam sem dəba.»

²¹ Cay, Jawzef pərta! a sləkdey, leŋ! a la bəzey, ta', a vəham ta mamar nğa bəzey a, aa hwayak nğa Israyel. ²² A da cənda na, Arkelawas fa zəma bay nğa papaha Herawt daa hwayak nğa *Jude. Da ray ngene, mandərzay a kar, a zlurey nğa njeý daa hwayak a. Ta', mesəfney a kar a Jawzef saya. Daa mesəfney a na, Gazlavay a kəta nğa daw aa hwayak nğa *Galile. ²³ Anda kede, a daw a njeý aa hwayak a, da slala *Nezeret. Menjeý anğa da slala ha ngene na, ta key la, anda ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay, ma kadamara zleezle, ma ləvam: «A da zəlmara bəzey a na, ndaw Nezeret.» ††

Mey da ray sləra nğa Jan-Baptis

(Mark 1.1-8; Luk 3.1-18; Jan 1.19-28)

3 Fa dəba ha, ndaw daha mezəley *Jan-Baptis, a wuzwa vaw da wuzlah-ley daa hwayak nğa *Jude, fa wuzey mey, ² a ləvey: «Mbəddamara menjeý akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, maja gweegwe cay, bay nğa Gazlavay a wuzwa.» ††

³ *Jan a na, ara ndaw masa *Izay, *ndaw ma təla mey nğa Gazlavay zleezle, maa guzley da ray a, a ləvey: «Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:

Diyam cəved nğada Bay Mahura,

dıymara cəved e maaya maaya dər e.» †††

⁴ Zana fa vaw nğa Jan a na, macakaya ta enğwec nğa slagwama. Vaw anğa majəwkaya ta huted. A zəmey na, ayakw ta amam da ley. †††† Ndəhay daa berney nğa *Jeruzelem ta daa hwayak nğa Jude tabiya, leŋ daa hwayak hay mekele mekele gweegwe ta wayam nğa Jurdeŋ tabiya a diyam a fa Jan a, ⁶ a wuzdamara mebərey ata hay. Jan ta', a katar *baptem daa wayam a.

⁷ Da wuzlah ndəhay ma diyam fa Jan a amba a katar baptem na, *Fariza hay ta *Saduse hay ga daha. A da hətatar na, fa samawa a fa vəda, ta', aa guzlar, a ləvtar: «Hey! akwar bəza hay nğa kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la daa banay masa Gazlavay ma da handərwa a ray akwar na, wa? ⁸ Kam cek maaya, amba ndəhay a səpmara akwar ta mbəddamara menjeý akwar sem, akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal. ⁹ Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam: "Papa ala na, ara *Abəraham, maja ngene, Gazlavay a da sərfandar dey-ceceh." Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar fara fara, Gazlavay a gwa nğa tərdata anğwa hay kede nğa səkway nğa Abəraham may. ¹⁰ Zlamba maŋgakaya cay nğa nğəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa. Wudez ma yey babəza maaya ba na, a nğəmamara, a pamar awaw fa vəda. ¹¹ Yah na, ya kakwar baptem ta yam, nğa wuzwa fara fara akwar ta mbəddamara menjeý akwar cay. Ama ndaw ma fənya fa sawa. Anğa na, kwa ya wusa nğa cəkwra tarak da salay anğa ba. Ndaw

‡ ndəhay: Bay Herawt ta madər lam anğa hay †† 2.23 Lk 1.26; 2.39, 51; Jan 1.46 †† 3.2 4.17; Lk 3.3 ††† 3.3 Iz 40.3 †††† 3.4 2Bay 1.8 § 3.7 bəza hay nğa kucesl hay: 12.34; 23.33; banay: 24.15-25, 37-39 §† 3.9 Lk 1.54-55; Jan 8.39; Rm 2.28-29; 4.12 §†† 3.10 7.19

a na, a kakwar baptem la ta *Mesəfney nga Gazlavay len ta awaw. ^{†12} Annga da gədak ta vəley mekəfey daw da har, amba a wunka bəz-daw ta cekwesl e. Bəz-daw na, a da həla a wuded. Ama cekwesl e na, a da gədar awaw a ray a, awaw masa ma məcey ba nga sər-mataw.» ^{††}

Mey da ray baptem nga Yesu

(Mark 1.9-11; Luk 3.21, 22)

¹³ Fa dəba ha, Yesu a sawa daa hwayak nga *Galile, a daw aa wayam nga Jurdeŋ fa *Jan, amba Jan a kar *baptem. ¹⁴ Ama Jan a wudey nga kar baptem e ba, a ləvar: «Am! Anja ma da daw fa kah, amba ka kaya baptem na, yah jak, ba diya? Kaa, ka fa sawa fa yah jak na, kwara?» ¹⁵ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ama wure kede na, təba nga kaya baptem, amba ya kakwa sləra nga Gazlavay masa aa maa cəfda tabiya nga key.» Ta', Jan a, a təba nga kar baptem e. ¹⁶ Masa Yesu ma hətey baptem cay fa bawa daa yam na, wure ngene, slam da vad bədaŋ! a wurey. A da nəkey dey na, *Mesəfney nga Gazlavay fa pawa salay da vad, anda makurg-wadakw. Cəkwam! a njeŋ a ray a. ¹⁷ Asaya, dəy fa cən-wa da gazlavay da vad, a ləvey: «Kede he, ara Bəzey adaw, masa yah ma wuda kalah. Ya faa səmey ga da ray a.» [#]

Bay-malula a wudey nga bata Yesu

(Mark 1.12, 13; Luk 4.1-13)

4 Fa dəba ha, *Mesəfney nga Gazlavay a handa Yesu a wuzlah-ley amba *Satan, bay-malula, a ja-da nga bata. ^{††2} Kwa Yesu ta zəmey cek daa ba, dar kwakwar məfad, taa vad, taa pas. Fa dəba ha, may a car dəba. ^{††3} Ta', bay-malula a daw a cakay a nga bata, aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey nga Gazlavay na, tər-data anŋwa hay kede nga dəf taw!»

⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: “Ndaw na, a njeŋ ta cek mezəmey daada ba, ama ta meŋ cəpa masa ma bawa da meŋ Gazlavay.”» [§]

⁵ Cay, bay-malula ha ta', a handa a *Jeruzelem, berney nga Gazlavay. A təpda aa ray nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, ⁶ a ləvar: «Da kah Bəzey nga Gazlavay na, jəvey a hwayak, maja Mey nga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey:

“Gazlavay a da ka amba a slərwa maslan anŋa hay, a sləwmaka la a har ata

amba salay akah a gurzey fa anŋwa ba.”» ^{§†}

⁷ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mey nga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey saya: “Ka da jada Bay Gazlavay akah ba.”» ^{§††}

⁸ Fa dəba ha, bay-malula ha, a handa saya, a təpda aa ray nga anŋwa maazəma, a wuzdara hwayak hay da bəla cəpa ta zleley hay cəpa da hwad a, aa guzlar,

^{§†9} a ləvar: «Da kah ma ragadaya la, kah ma dərya danŋay la na, hwayak hay a ta zleley hay cəpa da hwad a kede na, ya vəldatakawa la.»

¹⁰ Ta', Yesu a mbəddara, a ləvar: «Satan, hway la fedel Mbəkdaya maja Mey nga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey: “Ka da ragadar na, si ngada Bay Gazlavay akah gway. Dərar danŋay ngada Bay Gazlavay pal taava anŋa.”» ^{§††11} Daa ngene, bay-malula ha, mbak! a mbəkda Yesu. Ta', maslan hay nga Bay Gazlavay da vad a samawa a cakay a, a jənmara, a vəlmar cek mezəmey.

Yesu a zlar sləra anŋa daa hwayak nga Galile

¹² Menjeŋ nekədey na, ta', a kərzamara *Jan-Baptis, a mbəzdamara aa fərsəne. Masa Yesu ma cənda ata ma kərzamara Jan-Baptis sem na, a sləkdey, a vəhey aa hwayak nga *Galile. ^{§†13} Ta njeŋ da slala *Nezeret daa ba, ama a daw a njeŋ a Kapernayum. Kapernayum na, ara slala da meŋ dəhwa nga Galile, masa daa hwayak nga səkway nga Zabulanw ta nga Naftali. ^{§†14} Anda kede, cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla meŋ nga Gazlavay, maa guzley zleezle, ma ləvey: ^{§§†}

¹⁵ «Ndəhay daa hwayak nga səkway nga Zabulanw ta nga Naftali,

hwayak hay masa gweegwe ta dəhwa nga Galile,

ta dey lanŋar nga wayam nga Jurdeŋ,

hwayak nga Galile masa ndəhay jəwif hay ba hay

ma njam da hwad a,

¹⁶ ndəhay a, ata daa ləvan,

ama a hətmar mewedey mahura la.

Ata masa anda ndəhay maməctakaya,

ama slam a wedey la a ray ata.» ^{§§†}

¹⁷ Masa Yesu ma daw a Kapernayum a na, ara daa ngene, anŋa ma zlar mewuzey meŋ, a ləvey: «Mbəkdamara menjeŋ akwar da bəla, maja gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay anŋa.» ^{§§§}

Yesu a zəlwa gula hay məfad ngeeme

(Mark 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Pas pal daha, Yesu fa pəkey da meŋ dəhwa nga *Galile. Ta', a hətey məlman hay cew daha, ara ndəhay ma kərza ewet. Ata *Simanw masa ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre, fa kərzam ewet ta *tabaw daa dəhwa ha. ¹⁹ Yesu ta', a zəltərwa, a ləvar: «Samawa asi adaw. Akwar na, ndəhay ma kərza ewet, ama dəga wure kede ya da tərdaŋw nga ndəhay ma zəlwa ndəhay aa cəved nga Gazlavay.» ²⁰ Wure ngene, mbak! a mbəkdamata tabaw ata hay, ta', a diyam asi Yesu. ¹⁸

²¹ Yesu a ngəchey nekədey fa meŋ na, a hətey məlman hay cew mekele saya, ara ata *Jak ta məlmaha *Jan, bəza hay nga Zebede. Ata manjatakaya daa kwambiwal ta papa ata Zebede, fa diyamata tabaw ata hay. Yesu ta', a zəлта ata Jak ta Jan nga diyam asiya.

²² Wure ngene, mbak! a mbəkdamara kwambiwal len papa ata, ta', a diyam asi Yesu.

† 3.11 Lk 3.16 †† 3.12 Jer 13.24; Mt 13.30 ‡ 3.15 5.17; 28.19

†† 3.16 Iz 63.19; Ez 1.1-3; Jan 1.51; SNM 7.56; CWJ 4.1; 19.11

†† 3.17 Iz 42.1; Ps 2.7; Mt 12.18; 17.5 ††† 4.1 Heb 2.18; 4.15

††† 4.2 Mab 34.28; Mt 6.16-17 § 4.4 Mew 8.3 §† 4.6 Ps 91.11-12

§†† 4.7 Mew 6.16

§† 4.8 5.1 §†† 4.10 Mew 6.13; 5.9 §† 4.12 14.3 §† 4.13 Jan 2.12
§§† 4.14-16 Iz 8.23-9.1 §§† 4.16 Lk 1.79 §§§ 4.17 3.2; 4.23; 6.10;
10.7 18 4.20, 22 8.21-22

Yesu a wuzey mey ta a mbøley masa-macay hay

(Mark 1.39; Luk 4.44; 6.17-19)

²³ Yesu fa pækta slala hay cæpa daa hwayak nga *Galile, faa særkadata ndøhay daa way-mewuzey-mey hay nga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey nga Bay Gazlavay da ray ndøhay, fa mbøley ndøhay daa macay hay wura wura cæpa leŋ ndøhay maahølbatakaya hay tabiya. ^{†24} Ndøhay tabiya daa hwayak nga Siri a cændamara mey da ray a. Anda kede, a handamar ndøhay ga daa macay hay mekele mekele, siya hay masa vaw fa catar kalah, siya hay masa malula da ray, siya hay masa ta cek da ray fa bærzlam, leŋ masa maahølbatakaya hay. Ta', Yesu a mbøldata. ²⁵ Ndøhay ga fa diyam asiya. Ndøhay a na, a samawa daa hwayak nga Galile, daa hwayak mezøley Berney-Hay-Kuraw, daa berney nga *Jeruzelem, daa hwayak nga *Jude, leŋ daa hwayak ta dey langar nga wayam nga Jurden.

Yesu a wuzey mey da aŋgwa

5 Masa Yesu ma hætatar ndøhay ga fa diyam asiya na, ta', a tøpey a aŋgwa, cækwam! a njeý ta njeý. Gula aŋga hay a diyam, a kusam a cakay a. ^{†† ‡}

Mey da ray maaya nga Gazlavay ma da sawa a ray ndøhay

(Luk 6.20-23)

² Yesu a zlar nga særkadata, a lævtar:
³ «Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay ma lævam mbalay Gazlavay, ba na, ata cek hay nga tede. Maaya nga Gazlavay aa da ray ata na, maja ata ma tømara amba Gazlavay a wey da ray ata fara fara. [‡]
⁴ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay masa ta matøway daa dey, maja ata na, ara Gazlavay ma da dæktar mevel. [‡]
⁵ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay meekwed-mey, maja ata na, a da hætamar slam menjeý anda Gazlavay ma lævtar a da vøldatara. ^{‡‡}
⁶ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay ma wudam nga key cek ma mbafar a Gazlavay ta mevel ata cæpa, maja ata na, Gazlavay a, a pata la aa wiya.
⁷ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay ma særam dey-ceceh fa ndøhay, maja ata na, Gazlavay a særfatar dey-ceceh la may. ^{‡‡‡}
⁸ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay ma sæpmara mey nga Gazlavay ta mevel pal, maja ata na, a hætmar Gazlavay la ta dey ata. [§]
⁹ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay ma cæmtar day nga ndøhay, maja ata na, Gazlavay a da zølta bæz aŋga hay. ^{§†}
¹⁰ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndøhay

† 4.23 9.35; 4.17†† 5.1 4.8; 14.23; 15.29; 17.1; 28.16 ‡ 5.1-7.29 Lk 6.20-49 ‡† 5.3 Iz 57.15; 61.1 ‡‡ 5.4 Ps 126.5 ‡‡† 5.5 Ps 37.11 ‡‡‡ 5.7 18.33; Jak 2.13 § 5.8 Ps 24.3-5 §† 5.9 Heb 12.14

masa ndøhay ma særdamata banay maja ata ma kam cek ma mbafar a Gazlavay.

Maaya nga Gazlavay aa da ray ata na, maja Bay Gazlavay fa wey da ray ata. ^{§††}

¹¹ «Da ndøhay fa cædmakwar, fa særdamakwar banay, asaya, fa mbærzlam a ray akwar maja akwar ndøhay adaw hay na, maaya nga Gazlavay aa da ray akwar. ^{§†12} Ta særdamata banay ta ndøhay ma tøla mey nga Gazlavay zleezle la, ba diya? Yaw, da anda kede na, maamølkam, njam ta meesømey ga ara mey ba, maja ara Gazlavay ma da pølkwara mawurbay nga sløra akwar maaya maaya da vad.» ^{§††}

Mey da ray manda ta slam-mewedey

(Mark 9.50; Luk 14.34, 35)

¹³ Yesu a lævtar a gula aŋga hay saya: «Da bøla kede, akwar na, anda manda. Da mecørey nga manda ha daa saba na, ka da særmara ara manda na, kwara? Da mecørey nga manda ha daa saba na, aŋga maaya saba, a kwiýdamara aa papalah saw, ndøhay a hærpamara. ^{§†}

¹⁴ «Asaya, akwar na, ndøhay ma wada bøla. Da berney aa daa ray nga aŋgwa na, a bey fa dey nga ndøhay la daw? ¹⁵ Yaw, ndaw a gædey awaw aa petørla, a pa asi mangayak ba, si a pa aa slam mepey petørla amba a wadatar dey ngada ndøhay daa way a tabiya. ^{§†16} Anda kede, si ka wadam fa dey nga ndøhay tabiya, amba a hætmar sløra akwar maaya, a hælmar ray a Papakw akwar Bay Gazlavay da vad.» ^{§§†}

Mey da ray kwakwas nga Mawiz

¹⁷ «*Kwakwas nga Mawiz ta meesærkedey nga ndøhay ma tøla mey nga Gazlavay na, ka wulkam, ya sawa nga nøsa daw? Ara køne ba. Ama ya sawa na, amba ya wuzdakwara mabara nga mey da ray a. ^{§§†18} Ya fa lævkwar fara fara, kwakwas nga Mawiz a, kwa kuset kødey, fa daa zødey daa ba sølak, haa kasl slam da vad ta slam da hwayak ma ndøvam. Kwakwas nga Mawiz fa daa zødey daa ba, haa kasl ta pas masa sløra nga kwakwas a ma ndøvey cay cæpa. ^{§§§19} Anda kede, da ndaw ta zløbey mey la, kwa kuset kødey daa kwakwas a, asaya, da taa særkadata ndøhay la nga kamara anda aa ma zløba ha na, ndaw aha a da tørey ndaw mecøhe da wuzlah ndøhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. Ama da ndaw ta nar ray la ngada kwakwas a cæpa, asaya, da taa særkadata ndøhay la nga kamara køne na, ndaw aha a da tørey mahura da wuzlah ndøhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. ²⁰ Ya fa lævkwar fara fara, akwar fa da ndækwam a wuzlah ndøhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba, si ka kam cek ma mbafar a Gazlavay ma føna *Fariza hay leŋ ndøhay maa særkada kwakwas nga Mawiz.»

§†† 5.10 1Pi 3.14 §‡ 5.11 10.22; Lk 6.22 §†† 5.12 2Mev 36.16; Mt 23.30; Lk 6.23; SNM 7.52; Heb 11.32-38; Jak 5.10 §† 5.13 Mk 9.50 §‡ 5.15 Mk 4.21; Lk 8.16 §§† 5.16 Ef 5.8; Føl 2.15; 1Pi 2.12 §§† 5.17 3.15; 7.12; 22.40; Rm 3.31 §§§ 5.18-19 Jak 2.10

Mey da ray mecey-mevel

²¹ Yesu aa sarkadata gula anɗa hay da cakay a heyye saya, a lɔvtar: «Akwar ma cɔndamara meyye nɗa Gazlavay maa guzldatara nɗada dede alɔkwa hay zleezle la, ba diya? Mey a, a lɔvey: “Ka da kɔdey ndaw vagay ba. Kwa waawa ma kɔdey ndaw vagay na, a kamar sariya la.” ^{†22} Ama yah na, ya fa lɔvkwar saya, kwa waawa ma cey mevel a ray mɔlmaha ^{††} na, Gazlavay a kar sariya la. Kwa waawa ma lɔvar a mɔlmaha: “Kah manjar lɔngesi” na, a handamara ndaw a la fa meyye nɗa ndɔhay mahura hay ma sla yawa nɗa Israyel hay. Asaya, kwa waawa ma lɔvar a mɔlmaha: “Kah marazlkaya” na, nɗene, mak nɗa mbɔzda aa vɔged nɗa awaw magaza. [‡]

²³ «Yaw, da ka fa daw aa *Way-mekey-kwakwas nɗa Gazlavay amba ka vɔlar cek a Gazlavay, daa nɗene, ka sɔfada, mɔlmakw fa cey mevel da ray akah na, ²⁴ nɗene, mbɔkda cek akah ha a cakay slam-mefɔkey cek nɗada Gazlavay a, daw fa mɔlmakw a, cɔmamawa dɔy ta anɗa la dagay, wara ka vɔhwa, ka vɔlda cek akah nɗada Gazlavay. ^{††}

²⁵ «Da ndaw a wudka, fa handaka aa sariya na, wusey vaw, diymara meyye akwar ta ndaw aha daa cɔved. Da daa ba na, a da vɔldaka a har ndaw ma ka sariya. Ndaw ma ka sariya ha, a da vɔldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da kɔzlamaka aa fɔrsɔne. ^{‡26} Ya fa lɔvka fara fara, ka fa da bawa daa fɔrsɔne he daa ba sɔlak, si kah ma pɔla dɔvaz a la tabiya ndav.» ^{†††}

Mey da ray meley-vaw saw

²⁷ «Akwar ma cɔndamara meyye nɗa Gazlavay maa guzlda la, a lɔvey: “Ka da ley vaw saw da palah ba.” ^{††28} Ama yah na, ya fa lɔvkwar saya, kwa waawa maa hɔmey nɗwas nɗa ndaw daa mevel anɗa nɗa ney ta anɗa na, nɗene anda ndaw aha ta lam vaw sem ta nɗwas aha. ^{§29} Da dey akah nɗa zɔmay fa hɔldaka nɗa key cek hay maaya ba na, wuzlka dey a, hazakada dɔrenɗ ta kah. Nɗama mezɔvey nɗa vaw akah pal meezɔdey da ray vaw akah tabiya ma da kɔzley aa vɔged nɗa awaw magaza. ^{§†30} Asaya, da har akah nɗa zɔmay fa hɔldaka nɗa key cek maaya ba na, dɔsla har a, hazakada dɔrenɗ ta kah. Nɗama mezɔvey nɗa vaw akah pal meezɔdey da ray vaw akah tabiya ma da mbɔzey aa vɔged nɗa awaw magaza.»

Mey da ray meɔley nɗwas

(Matiye 19.9; Mark 10.11, 12; Luk 16.18)

³¹ «Mey mekele daha saya, a lɔvey: “Kwa waawa ma bɔla nɗwas anɗa na, si a vɔlar dɔrewel nɗa wuzda anɗa ma bɔla sem.” ^{††32} Ama yah na, ya fa lɔvkwar saya: Ndaw a da bɔla nɗwas anɗa ba, si da nɗwas aha ta ley

† 5.21 Mab 20.13; Lev 24.17 †† mɔlmaha: Mɔlmaha a wudey nɗa lɔvey ara mɔlmanɗ nɗa sɔkway ba, ama ara mɔlmanɗ daa meyye nɗa Gazlavay. ‡ 5.22 1Jn 3.15 †† 5.24 6.14-15 †† 5.25-26 Lk 12.58-59 ††† 5.26 18.34 ††† 5.27 Mab 20.14 § 5.28 Jɔw 31.1; 2Pi 2.14 §† 5.29-30 18.8-9; Mk 9.43-47 §†† 5.31 Mew 24.1; Mt 19.7; Mk 10.3-4

vaw la da palah kwa. Da ndaw a bɔla, fa dɔba ha nɗwas aha a ley zel mekele na, a key nɗene, a tɔrda nɗwas aha nɗa nɗwas meley-vaw saw da palah. Asaya, ndaw ma la nɗwas masa zel e ma bɔla nɗene na, anɗa anda ndaw ma ley vaw saw da palah may.» ^{§†}

Mey da ray membedey

³³ «Asaya, akwar ma cɔndamara meyye nɗa Gazlavay maa guzldatara nɗada dede alɔkwa hay la, a lɔvey: “Ka da mɔdam nɗa tede ba. Da akwar ma mɔdam sem na, si ka kamara cek aha fara fara ta mezɔley nɗa Bay Gazlavay.” ^{§††} ^{§†34} Ama yah na, ya fa lɔvkwar, kwa ka da mɔdam ba sɔlak, kwa ta slam da vad ka da mɔdam ba, maja ara slam-menjey nɗa Gazlavay. ^{§†35} Kwa ta slam da hwayak ka da mɔdam ba, maja ara slam-mepey-salay nɗa Gazlavay. Kwa ta *Jeruzelem ka da mɔdam ba, maja ara berney nɗa Gazlavay Mawacawaca. ^{§†36} Asaya, kwa ta ray akwar hay ka da mɔdam ba, maja ka gwamara nɗa tɔrdamara kwa engwec nɗa ray akwar matara pal nɗa mabara ba. ³⁷ Da meyye a ara anɗa na, lɔvam: “Ahaw, ara anɗa!” Da ara anɗa ba na, lɔvam: “Kay, ara anɗa ba!” Da ka lɔvam meyye wal na, nɗene meyye a, a bawa ta fa *Satan, bay-malula.» ^{§§†}

Mey da ray meɔley cɔhwal

(Luk 6.29, 30)

³⁸ «Akwar ma cɔndamara meyye nɗa Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a lɔvey: “Da ndaw a wuzlkakawa dey na, wuzlkara nɗa anɗa may. Da ndaw a pɔlɔngwakawa sler na, pɔlɔngwara nɗa anɗa may.” ^{§§§39} Ama yah na, ya fa lɔvkwar, akwar na, ka da pɔlam cɔhwal ba. Da ndaw a kɔdka a cakay baazlam nɗa zɔmay na, mbɔddara dey nɗa gula saya. ¹⁸⁴⁰ Da ndaw a wudka amba a tɔba dɔn-kece akah na, gɔrda nɗa tɔba dawura akah saya. ¹⁹⁴¹ Da ndaw a tɔkaka dɔy nɗa ley cek dadakw kɔlemeeter pal na, handara a key kɔlemeeter cew. ⁴² Da ndaw aa cɔdfafaka cek na, vɔlar. Asaya, da ndaw a dedɔdey cek na, kwa ka daa zlɔka ba.»

Mey da ray mewudey masa-gɔra hay

(Luk 6.27, 28, 32-36)

⁴³ «Akwar ma cɔndamara meyye nɗa Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a lɔvey: “Wuda jam akah, masa-gɔra akah na, ka da pey dey a ray a ba.” ²⁰⁴⁴ Ama yah na, ya fa lɔvkwar: wudmata masa-gɔra akwar hay, dɔram dangay a Gazlavay amba a pɔstar meyye a ndɔhay ma sɔdamakwar banay. ²¹⁴⁵ Anda kedɔ, a da wuzwa akwar na, bɔza hay nɗa Papanɗ Bay Gazlavay da vad, maja anɗa na, fa wadarawa pas a ray ndɔhay maaya ta maaya ba hay, asaya, fa parawa var nɗada

§† 5.32 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11 §†† 5.33 Lev 19.12; Mesl 30.3 §† 5.33-37 23.16-22; Jak 5.12 §† 5.34-35 Iz 66.1; SNM 7.49 §†† 5.35 Ps 48.3 §§† 5.37 2Kwr 1.17-19 §§§ 5.38 Mab 21.24 18 5.39 Rm 12.17 19 5.40 1Kwr 6.7; Heb 10.34 20 5.43 Lev 19.18; Mt 22.39; Mk 12.31; Lk 10.27 21 5.44 Mab 23.4-5; Rm 12.20; 1Pi 2.20-23; mepɔsey-mey: Lk 6.28; 23.34; SNM 7.60; Rm 12.14; 1Kwr 4.12; 1Pi 3.9

ndəhay ma namar ray ta ngada ndəhay ma namar ray ba tabiya. ^{†46} Da ka wudam ndəhay ma wudmakwar daada gway na, Gazlavay a da pəlkwara mawurbay nga sləra akwar na, maja me? Kwa ma cakala budaw hay na, fa kamara kəne may, ba diya? ⁴⁷ Da ka cam har ngada səkway akwar hay gway na, ka ta kam sləra maaya ma fəna maamandaw la daw? Kwa ndəhay ma sərmara Bay Gazlavay ba na, fa kamara kəne may, ba diya? ⁴⁸ Papakw akwar Bay Gazlavay da vad, anğa maaya kalah, a wudta ndəhay tabiya. Təram ndəhay maaya kalah anda anğa.» ^{††}

Mey da ray mejəney masa-viya hay

6 Yesu aa sərkadata gula anğa hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Wam vaw fa sləra masa akwar ma kamara ngada Gazlavay. Ka da kamara ta mezepey fa mey nga ndəhay ba. Maja da ka kamara amba a hətmakwar na, Papakw akwar masa da vad na, fa da pəlkwara mawurbay nga sləra akwar a daa ba. [‡]

² «Yaw, da ka vəlam dala a ndəhay masa-viya hay na, ka da wudam ta wudey anda ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, fa kamara kəne daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay leŋ daa mepəkey ata hay, amba ndəhay aa həmdamata. Ya fa ləvkwar fara fara, mee-həmey a ngene na, ara mawurbay nga sləra ata. ³ Ama kah, da ka fa vəley dala a masa-viya hay na, vəlda ta mayal a, amba ndəhay a sərmara ba. ⁴ Anda kedə, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar cek masa kah ma vəlda na, ara anğa ma da pəlkawa mawurbay akah.»

Mey da ray medərey-danğay

(Luk 11.2-4)

⁵ «Yaw, da akwar fa dərām danğay na, ka da kamara anda ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, a wudam melecey nga dərey danğay daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay leŋ da mey-cəved hay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ya fa ləvkwar fara fara, taa həmdamata cay, mee-həmey a ngene na, ara mawurbay ata. ⁶ Ama kah, da masa ka fa da dərey danğay na, daw a ver akah, gərca mey-slam, dərār danğay a Papakw Bay Gazlavay fetede, daa slam masa ndəhay da hwađ a daa ba. Anda kedə, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta mebey ngene na, ara anğa ma da pəlkawa mawurbay nga sləra akah.

⁷ «Da akwar fa dərām danğay na, ka da dulam mey ga anda ma ta kuley hay ba. Ata a wulkam na, Bay Gazlavay a cəndatara mey ata meduley ga ngene la. ⁸ Ka da kam anda ata ba, maja Papakw akwar Bay Gazlavay na, ta səra cek masa akwar ma daa cəfdafamara sem. ^{††9} Da akwar fa dərām danğay na, ləvam:

“Papa ala Bay Gazlavay da vad,
anja ndəhay tabiya nga namaka ray maja kah na,
Bay Gazlavay pal. ^{‡‡}

¹⁰ Anja bay akah nga wuzwa.

Ka amba ya namaka ray da bəla kedə
anda ata ma namaka ray da vad. ^{‡‡†}

[†] 5.45 Ef 5.1 ^{††} 5.48 Lev 19.2 [‡] 6.1 23.5 ^{††} 6.8 6.32; Lk 12.30
^{‡‡} 6.9 Ez 36.23

¹¹ Vəldar cek mezəmey nga wusndar tasana. ^{‡‡‡}

¹² Mbəkdandara mebərey ala
anda ala ma mbəkdamatara mebərey
nga ndəhay ma kamandar cek maaya ba. [§]

¹³ Jəđndar amba cek a batandar nga key mebərey ba.
Badandərwa dasi har nga bay-malula.”
[Ahaw, ara kah Bay Gazlavay ta gədaŋ,
ma wey da ray cek hay tabiya.

Ara kah masa ndəhay ma həslmaka ray nga sərmataw.

Amen.] ^{§†}

¹⁴ «Sərmara, da akwar fa mbəkdamatara mebərey nga ndəhay ma kamakwar mebərey na, ngene, Papakw akwar masa da vad a mbəkdakwara mebərey akwar la may. ^{§††15} Ama da ka mbəkdamatara mebərey nga ndəhay ba na, ngene, Bay Gazlavay Papakw akwar a mbəkdakwara mebərey akwar daa ba may.» ^{§†}

Mey da ray mekey daliyam

¹⁶ Yesu a ləvtar saya: «Masa akwar fa kam *daliyam na, ka da ndərbam dey anda ndəhay masa ta neneh cew ma kamara ba. Ata na, a ndərbam dey amba ndəhay tabiya a sərmara ata fa kam daliyam. Ya fa ləvkwar fara fara, taa həmdamata cay, mee-həmey a ngene na, ara mawurbay nga sləra ata. ^{§††17} Ama kah, da masa ka fa key daliyam na, pəra dey akah, njeŋa ray akah, ¹⁸ amba ndəhay a sərmara ka fa key daliyam ba. Ama, ma səra na, si Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta mebey ngene, a pəlkawa mawurbay nga sləra akah la.»

Mey da ray mebəcey zleley da gazlavay da vad

(Luk 12.33, 34)

¹⁹ «Ka da səpam nga bəcey zleley da bəla kedə ba, maja kwa mətal, da daa ba, maaca a gwa nga zəma. Kwa mayal hay a gwamara nga slənmara way nga lalamara. ^{§†20} Ama səpam nga bəcey na, zleley masa da vad, maja fetede na, mətal, da daa ba, maaca a gwa nga zəma ba. Kwa mayal hay a gwamara nga mbəzam fetede, nga lalamara ba. ^{§†21} Ya ləvey anda kedə maja daa slam masa zleley akah aa da hwađ a na, mevel akah may aa fetede.»

Mey da ray mewedey masa fara fara

(Luk 11.34-36)

²² «Bəz nga dey na, anğa anda petərila ngada vaw tabiya. Da bəz nga dey akah anğa maaya maaya na, ngene vaw akah cəpa aa daa slam-mewedey. ²³ Ama, da bəz nga dey akah maaya ba na, ngene, vaw akah cəpa aa daa ləvaŋ. Da mewedey da ray akah fara fara daa ba na, ngene, kah daa ləvaŋ bək-bək.»

^{‡‡†} 6.10 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mk 3.35; 14.36; Lk 22.42; Jan 4.34; 6.38-40; SNM 21.14 ^{‡‡‡} 6.11 6.24-34 [§] 6.12 6.15 ^{§†} 6.13 10.16-25; 24.3-28; Jak 1.12-15; Jan 17.15; 2Tes 3.3; 2Tm 4.18 ^{§††} 6.14-15 5.24; Lk 6.37; Ef 4.32 ^{§‡} 6.15 18.35 ^{§††} 6.16-17 Iz 58.5; Mt 4.2; 9.14-15; 17.21; Mk 2.18; 9.29; Lk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; SNM 13.2-3; 14.23; 2Kwr 6.5; 11.27 ^{§†} 6.19 Jak 5.2-3 ^{§‡} 6.20 19.21; Mk 10.21; Lk 12.33

Mey da ray mesəpey Gazlavay, da daa ba, zleley

(Luk 16.13; 12.22-31)

²⁴ Yesu a ləvtar saya: «Ndaw pal a gwa nga key madərlam nga bay hay cew ba. Da ta key la kəne na, a da wuda bay lanġar ma fəna bay lanġar, da daa ba, a da nar ray ngada bay lanġar, a rəsa bay lanġar. Ka gwamara nga səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete daa slam a ba. †

²⁵ «Maja ngene, ya fa ləvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həbey da ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar a da həbey da ray zana nga kəzley fa vaw akwar ba. Yaw, cek mezəmey na, a fəna heter akwar daw? Asaya, zana na, a fəna vaw akwar daw? ††

²⁶ «Wulkam da ray diyan hay taw: fa sləkam daa ba, fa ngəmam daw daa ba, fa bəcam kwa meeme a wuded daa ba, ama Papakw akwar Bay Gazlavay da vad fa vəltar cek mezəmey cəngga. Kaa akwar na, ka fənmata diyan hay, ba daw? ††²⁷ Ndaw da wuzlah akwar ma gwa nga pey kwa dar pal a ray dar anġa da bəla ta mewulkey anġa na, wa?

²⁸ «Kaa, ka wulkam ga da ray zana na, maja me? Nəkmara meefekwey hay da ley cey! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a cam zana ba, ²⁹ ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamanġw zleezle ta zleley ga ta gwa nga kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba. ††³⁰ Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a, a wewurey. Da Gazlavay fa key cek maaya ngada kusaf masa awaw ma da wawura anda kede na, Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ngene daa ba daw? Akwar masa ma pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara ba ngene, sərmara Gazlavay a kəzlakwar zana la ma fəna meefekwey hay a. ††

³¹ «Da ray ngene, ka da wulkam ga ba. Da ka ləvam: “Ya da zəmam me? Ya da sam me? Ya da kəzlam fa vaw me?” na, ka da wulkam kəne ba, ³² maja ma səpam cek hay a ngene na, ara ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Asaya, cek hay masa akwar ma wudam cəpa ha na, Papakw akwar da vad ta sərə sem. ††³³ Səpam teesəd na, Gazlavay nga wey da ray akwar, asaya, kam cek anda anġa ma wudəy. Fa dəba ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la cəpa. ††³⁴ Ya fa ləvkwar dəba, ka da wulkam ga fa cek ma da key mandaw ba, maja mewulkey nga mandaw na, anġa wal. Mewulkey fa dar pal na, a wusa ngada dar a.» †

Mey da ray membəkey mebərey nga ndəhay

(Luk 6.37, 38, 41, 42)

7 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam, “Anja mananġ ngaa zədey maja mebərey anġa” na, kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa zəddakwar maja mebərey akwar kəne may. ††² Ya

† 6.24-34 6.11 †† 6.25 Fəl 4.6; 1Pi 5.7 † 6.26 10.29-31; Lk 12.6-7 †† 6.29 1Bay 10 †† 6.30-31 14.31 ††† 6.32 6.8 ††† 6.33 1Bay 3.11-14; Ps 37.4-5 † 6.34 Mab 16.4, 19-20 †† 7.1 Jak 4.11-12; 1Kwr 4.5

fa ləvkwar, Bay Gazlavay a daa zəddakwar daa sariya anda akwar ma wudam mananġ na, ngaa zədey ngene may. Asaya, a da dəsla mey da ray akwar anda akwar ma dəsImara mey da ray ndəhay mekele may. ††

³ «Ka nəkey dey fa guzer daa dey nga məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka wulkey da ray a ba na, maja me? ⁴ Ka gwa nga ləvar ngada məlmakw, “Dagay, ya lakawa guzer daa dey akah la”, anja hwadam mahura daa dey akah daha gway na, kwara? ⁵ Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la dagay, amba ka hətar dey njəd-njed nga ley guzer daa dey nga məlmakw.»

Mey-menġey da ray ndəhay ma rəsmara Gazlavay

⁶ «Cek hay maaya masa ngada Gazlavay na, ka da vəldamatara ngada gədey hay ba, maja a da tatər-mawa a ray akwar. Asaya, ka da kəzlamata bersle akwar hay maaya asi salay nga vetem hay ba, maja a da mbəzlamata ta salay.»

Meeçəfdey cek fa Bay Gazlavay

(Luk 11.9-13)

⁷ «Cəçəfdam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara la. Səpam cek fa Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa meymbew, a wurkwara la, ††⁸ maja kwa waawa maa cəfdafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma səpey cek fa vəda na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa meymbew na, a wurara la. ⁹ Da bəzey akah aa cəfdafaka makala na, ka vəlar anġwa la daw? ¹⁰ Asaya, da aa cəfdafaka ewet na, ka vəlar zezekw la daw? ¹¹ Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara nga vəley cek maaya ngada bəz akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay da vad a vəltar cek maaya ngada ndəhay masa maa cəfdafamara ba na, kwara? ††

¹² «Anda kede, kamatar cek maaya a ndəhay anda akwar ma wudam a kamakwara kəne may. Kede he ara mey masa *kwakwas nga Mawiz leŋ ndəhay ma təla mey nga Gazlavay maa sərkadamara.» ††

Mey-menġey ta meymbew hay cew

(Luk 13.24)

¹³ «Səpam nga mbəzey na, ta daa meymbew meenġəlez e, maja meymbew maabanġ a na, ara cəved meezədey ndaw. Ma daw taa cəved e na, anġa ta banay daa ba. Ndəhay ga fa diyam ta da hwad a. ¹⁴ Ama meymbew nga cəved ma hendey ndaw aa heter mawiya na, ara meymbew meenġəlez e. Ma daw ta hwad a na, anġa ta banay. Ndəhay ma hətam nga daw ta da hwad a na, ga daa ba.» ††

Nga sərey ndəhay maaya ta maaya ba hay na, kwara?

(Luk 6.43, 44)

¹⁵ «Wam vaw fa ndəhay ma pamata ray ata nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay. A da samawa fa ak-

††† 7.2 Mk 4.24; Rm 2.1; 14.10-12 †† 7.7 Jer 29.12-14; Mt 18.19; 21.22; Mk 11.24; Jan 14.13-14; 15.7; 16.24; Jak 1.5; 1Jn 5.14-15 ††† 7.11 Jak 1.17 †† 7.12 5.17; Rm 13.8-10; Gal 5.14 †† 7.14 SNM 14.22

war na, ta meney ray zəkwaḅ zəkwaḅ anda təḅaḅ hay, ama a da kam həma na, anda gədey-ley hay. ^{†16} Ka da sərmata na, ta fa sləra ata hay maaya ba. Nəka, ndaw a gwa nga ngəley maḅgwarə fa hatak-daw la daw? Da daa ba, ndaw a gwa nga ngəley gudav fa manjaraf la daw? ^{†† †17} Wudez madadakaya gudaf! gudaf! na, a yey babəza maaya maaya may. Wudez masa fa betey ta betey na, a yey babəza maaya ba may. ^{††18} Anda kede, wudez makudfəfar a na, a yey babəza maaya ba na, daa ba. Yaw, wudez masa fa betey ta betey may, a yey babəza maaya na, daa ba. ¹⁹ Wudez ma yey babəza maaya ba na, a dəsłmara, a pamar awaw fa vəda. ^{‡20} Ara anda kede, ka da sərmata ndəhay ma pamata ray ata nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay na, ta fa sləra ata hay maaya ba may.»

Mey da ray sariya nga Gazlavay

(Luk 13.25-27)

²¹ «Sərmara ndəhay ma zəlmaya “Bay Mahura, Bay Mahura” na, fa da mbəzam cəpa a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba. Ama ma da mbəzam na, si ndəhay ma kam cek ma mbafar a Papay Bay Gazlavay da vad gway. ^{‡†22} Ta pas masa yah ma da katar sariya a ndəhay tabiya na, ndəhay ga a ləvmaya la: “Bay Mahura, Bay Mahura, mey nga Gazlavay masa ala ma wuzdamara na, ara ta mezəley akah. Malula hay masa ala ma bəlmata da ray ndəhay ga na, ara ta mezəley akah. Asaya, maazla hay ga masa ala ma kamata na, ara ta mezəley akah, ba diya?” ²³ Anda kede, ya daa guzltar ta’ a mey, ya ləvtar: “Kwa ya sərkwar ba səlak! Diyam dərəḅ ta yah, akwar ndəhay ma kam cek hay malamba.”» ^{‡‡}

Mey-məḅgey ta way hay cew

(Luk 6.47-49)

²⁴ «Yaw, kwa waawa ma cənda mey adaw kede, ma ka cek anda mey a la na, anḅa anda ndaw masa ta lenḅesl, ma ləma way anḅa da ray pərad. ^{§25} Ta piya, bərgadaḅ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Ama way a, a bəzley ba, maja salay nga way a ma-pakaya da ray pərad. ²⁶ Ama kwa waawa ma cənda mey adaw kede, ma ka cek anda mey a daa ba na, anḅa anda ndaw manjar lenḅesl, ma ləma way anḅa da ray mawurbay. ²⁷ Ta piya, bərgadaḅ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Way a kərep! a bəzley, kwa dey lanḅar ma mbəkey daa ba.»

Yesu aa sərkadata ndəhay na, ta me?

²⁸ Fa dəba ha Yesu ma ndəvda ngaa sərkadata ndəhay cay da ray mey hay a ngene na, ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey anḅa ha, ^{§††29} maja aa sərkadata ndəhay anda ndəhay ata hay maa sərkada

† 7.15 Mew 13.2-4; Mt 24.11, 24; SNM 20.29; 2Kwr 11.13-15; 2Pi 2.1; 1Jh 4.1 †† 7.16 Jak 3.12 ‡ 7.16-18 12.33 †† 7.17 Gal 5.19-23 ‡‡ 7.19 3.10; Lk 3.9; Jarḅ 15.2, 6 ‡†† 7.21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rm 2.13; Jak 1.22-25; 2.14-26 ‡‡‡ 7.23 25.12; 2Tm 2.19 § 7.24-27 7.21 §† 7.28 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Lk 7.1 §†† 7.28-29 Mk 1.22; Lk 4.32

*kwakwas nga Mawiz ba, ama aa sərkadata na, ta gədaḅ masa Gazlavay ma vəldara.

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula

8 Fa dəba ha, Yesu a bərngawa da anḅgwa heyey, ndəhay ga fa səpmar wurzay. ² Ndaw-maasəkula daha a ngəchey a cakay a, a regedey fa mey anḅa, a ləvar: «Bay adaw, da ka wudey na, ka gwa nga pərya daa maasəkula adaw kede.» ³ Yesu tal! a təlda har anḅa, a gəsfar, a ləvar: «Ya wudey amba maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəba!» Wure wure ngene, ndaw-maasəkula heyey sad! a sədey. ⁴ Ta’, Yesu a ləvar: «Pey lenḅesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa kede kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəba ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas nga Mawiz ma ləvey, nga wuzey a ndəhay, maasəkula fa vaw akah daa saba.» ^{§†}

Yesu a mbəlda madərlam nga mahura nga sewje hay

⁵ Yesu fa daw a Kapernayum. Masa anḅa fa daw na, ndaw Rawma daha, anḅa mahura nga sewje hay temere, a ngəchey a cakay a. A kar ambahw amba Yesu a jəna, ⁶ a ləvar: «Bay adaw, madərlam adaw, anḅa manakaya da way daa macay. Maahəlbakaya, fa sərey banay kalah.» ⁷ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya fa daw, ya mbəlda la.» ⁸ Ama mahura nga sewje hay heyey a ləvar: «Bay adaw, kwa ya ta wusa amba ka mbəzey a way adaw na, daa ba. Gweguzley mey pal gway na, madərlam adaw a, a mbəley la. ⁹ Ya ləvka anda kede maja yah na, sewje hay mahura da ray adaw daha, asaya, yah mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ngada sewje lanḅar “daw”, a daw. Da ya ləvar ngada ndaw lanḅar “sawa”, a sawa. Da ya ləvar ngada beke adaw “ka sləra kede”, a ka.»

¹⁰ Masa Yesu ma cənda mey a kede la na, a mbafar ara mey ba, ta’, aa guzltar ngada ndəhay ma diyam asiya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya ta hətey ndaw ma paya nga ndaw anḅa fara fara anda ndaw kede daa ba səlak, kwa da wuzlah səkway adaw hay *Israyel hay, ya ta hətey daa ba. ¹¹ Ya fa ləvkwar: Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay anḅa na, ndəhay ga a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, nga key gwagway da vad ta ata *Abəraham, *Izak lenḅ *Jakwap. ^{§††12} Ama ndəhay masa ma yamawa da wuzlah səkway nga ndəhay nga Gazlavay na, a da kəzlamata aa ambaw aa ləvaḅ. Fetede na, a da təwam, a daa pədam sler.» ^{§†13} Ta’, Yesu aa guzltar a mahura nga sewje hay heyey, a ləvar: «Daw a way dəba. Anja cek masa kah ma wudey kede na, nga key, anda kah ma təba mey adaw kede.» Wure wure ngene madərlam anḅa heyey mbal! a mbəley. ^{§†}

§† 8.4 Lev 14.2-32; Mt 12.16; Mk 7.36; Lk 17.14 §†† 8.11 Iz 25.6 §† 8.12 13.42, 50; 22.13; 24.51; 25.30 §† 8.13 9.22; 9.29; 15.28

Yesu a mbøley masa-macay hay ga

¹⁴ Cay, ta', Yesu a daw a way *Piyer. A hætfar mamarŋ nga ngwas nga Piyer e, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw ga. ¹⁵ Yesu ta', a gəsfar fa har. Da ray ngene, awaw fa vaw heyey daa saba. Ngwas aha pərta! a lecey, ta', a vølar cek mezəmey a Yesu a.

¹⁶ Taa kwad a ngene, a handamawa ndəhay ga ta malula hay da ray. Yesu aa guzltar mey pal, ta', malula hay da ray ndəhay a, a bam. Asaya, a mbəldata ndəhay masa-macay hay tabiya. ¹⁷ Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey: «Ara anŋa ta ray anŋa ma jəndakwar daa bəle aləkwa, asaya, ara anŋa ma mbəldandakwar daa macay aləkwa hay tabiya.» ††

Mey da ray ndəhay ma wudam nga diyam asi Yesu

¹⁸ Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa zləmra ray na, ta', a ləvtar a gula anŋa hay amba a zləngam a dey lanŋar nga dəhwa nga *Galile. ¹⁹ Daa ngene, *ndaw maa sərəkada kwakwas nga Mawiz daha a ngəchey a cakay a, aa guzlar, a ləvar: «Bay adaw, kwa aa slam wura wura masa kah ma da daw na, ya daw la asi akah.»

²⁰ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mbiga hay, ata ta vøged ata hay, diyan hay, ata ta way ata hay. Ama yah, *Bəz nga Ndaw na, kwa slam nga ney nekədey amba ya məskey vaw da hwad a na, daa ba.» ‡

²¹ Ndaw mekele da wuzlah ndəhay nga Yesu heyey, a sawa, a ləvar: «Bay adaw, vəlya cəved amba ya daw ya jəhərwa papay la dagay.» ††† Yesu a mbəddara, a ləvar: «Sawa asi adaw, mbəkdata ndəhay maməctakaya nga jəhmata ndəhay ata hay maməctakaya.»

Yesu a lacada bərgadanŋ da wuzlah dəhwa

(Mark 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Cay, Yesu kula! a mbəzey aa kwambiwal, gula anŋa hay ta', a diyam bama. ²⁴ Daa masa kwambiwal a fa daw na, wure ngene memed mahura aa bərey a ray yam, mendərey nekədey vanŋwala nga yam a sərta kwambiwal a. Daa ngene, Yesu na, manakaya daa dar.

²⁵ Ta', gula anŋa hay, a ngəcham a cakay a, a sləkdamamara, a ləvmar: «Bay Mahura, sləkdey, ləhdandakwar! Aləkwa fa da məkwa.» ²⁶ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ka zləram na, maja me? Akwar fa padamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara daa ba daw?» Pərta! a sləkdey, ta', aa bəctar ngada memed ta yam heyey. Memed den! a lecey, yam a wusey saba.

††† Da ray ngene, ndəhay a rəzlam, a ləvam da wuzlah ata: «Ndaw a kede na, ara na, wa? Masa kwa memed ta yam a cənmə mey kede na!»

Yesu a bøley malula da ray ndəhay cew

(Mark 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Daa masa Yesu ma wusey la a dey lanŋar nga dəhwa nga *Galile heyey, masa daa hwayak nga ndəhay Gederen hay na, ndəhay cew daha ta malula da ray fa bamawa daa cəvay hay mavavərkwatakaya daa anŋwa, a cam ray ta Yesu. Ndəhay a, fa zləzləbam ndəhay ara mey ba, kwa ndaw ma gwa nga daw taa cəved e ngene daa ba. ²⁹ Ndəhay a, a wudam ta gədanŋ, a ləvmar a Yesu: «Kah, Bəzey nga Gazlavay, ka wudey fa ala na, me? Ka sawa nga sərđandar banay dəga pas nga sariya aranŋ daw?» †††

³⁰ Da fetede na, ngaba nga vetem hay ga daha da mecəkwer gweegwe ta ata. ³¹ Malula hay da ray ndəhay kaa heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfdamara, a ləvmar: «Da ka da bəlndar na, vəlndar cəved amba ya diyam ya mbəzam aa vetem hay katay.» ³² Ta', Yesu a ləvtar: «Diyam, mbəzam.» Da ray ngene, a bam da ray ndəhay kede heyey, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Ta', vetem hay a cəpa, a hwam ta gədanŋ ngadaa heelenŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam, aa zədam kudap! fetede.

³³ Mecəkwer hay nga vetem hay kaa heyey takw! a həlmara mahway a slala, a kadamatara mey a lenŋ mey da ray ndəhay ta malula da ray heyey cəpa ngada ndəhay da slala ha. ³⁴ Da ray ngene, ndəhay tabiya da slala ha a bamawa, a cadamara ray ta Yesu. Ta', a bərkwamara nga daw la daa hwayak ata ha.

Yesu a mbøley ndaw maahəlbakaya

(Mark 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 Fa dəba ha, Yesu a təpey aa kwambiwal, a vəhey a dey lanŋar nga dəhwa, a daw a slala anŋa. ² Ta', a handamar ndaw maahəlbakaya daha, manakaya da ray bebele. Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təbmara anŋa ta gədanŋ nga mbəlda ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlbakaya heyey: «Dəka mevel, bəz adaw! Məbərey da ray akah daa saba.» ††† Fetede na, ndəhay maa sərəkada kwakwas nga *Mawiz daha, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ndaw a kede, a pa ray anŋa nga Gazlavay na, kwara?» ⁴ Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ngene, aa cəfdata, a ləvtar: «Ka wulkam maaya ba anda kede na, maja me? ⁵ Ya gwa ya ləvey: "Məbərey akah daa saba" da daa ba, ya gwa ya ləvey: "Sləkdey, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete kede na, masa ta banay nga ləvey ngada yah na, wura? ⁶ Yaw, ya wudey ka sərmarə, yah *Bəz nga Ndaw, yah ta gədanŋ nga mbəkey məbərey nga ndəhay da bəla kede. Wure kede, ka hətmə cek ma da key la.» Anda kede, Yesu, ta', a ləvar a ndaw maahəlbakaya heyey: «Sləkdey, la bebele akah, daw a way!» ⁷ Ndaw aha pərta! a sləkdey, ta', a daw a way. ⁸ Daa masa ndəhay makustakaya ma hətmə cek aha mekey na, a zləram, a rəzlam. A həlmamara Gazlavay maja anŋa ma vølar gədanŋ mahura anda kede a ndaw-magədanŋ.

† 8.14 1Kwr 9.5 †† 8.17 Iz 53.4 ‡ 8.20 2Kwr 8.9 †† 8.21-22 4.20, 22; 9.9; 19.21; Mk 1.18, 20; 2.14; 10.21; Lk 5.11, 28; 18.22; Jan 1.43; 21.19, 22 †† 8.26 Ps 89.10; Mt 14.30-32

††† 8.29 Mk 3.11; 1Kwr 15.24 ††† 9.2 Lk 7.48; Ps 103.3; Jan 9.2 S 9.6 Jan 5.36

Yesu a zəla Matiye
(Mark 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yesu a sləkdey daa slam aha, a daw. Masa anğa fa daw na, a hətar ndaw daha mezəley *Matiye. Anğa manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley budaw. Ta', Yesu aa guzlar, a ləvar: «Sawa, səpya.» Da ray ngene, Matiye pərta! a sləkdey, ta', a daw asiya. [†]

¹⁰ Fa dəba ha nekədey, Yesu a daw nğa zəmey daf da way Matiye he. Daa way a, ata Yesu ta gula anğa hay a zəmamara daf a na, ta ndəhay ma cakala budaw ga leŋ ta ndəhay ma zləba *kwakwas nğa Mawiz.

^{††11} Masa *Fariza hay ma hətmatar fa zəmam daf bama ta ndəhay a na, ta', a ləvmatar a *gula hay nğa Yesu: «Bay akwar a zəmam daf ta ndəhay ma cakala budaw leŋ ta ndəhay ta mebərey hay na, kwara?»

¹² Yesu ma cənda mey a na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wudey mey nğa ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway. ¹³ Ehe, sərmara mey nğa Gazlavay mawuzlalakaya daa derewel anğa, a ləvey: "Ya wudey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey nğa Gazlavay na, Gazlavay ta slərđiwa nğa zəltə daa ba, ama a slərđiwa na, nğa zəley ndəhay ta mebərey.» [‡]

Mey da ray mekey daliyam
(Mark 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Fa dəba ha, gula hay nğa *Jan-Baptis a ngəcham a cakay Yesu, aa cəfdamara, a ləvmar: «Ala ta ndəhay *Fariza hay na, ala fa kam *daliyam [‡], ama gula akah hay na, a kam daliyam ba səlak na, maja me?» ^{††15} Yesu a mbəddatara ta mey-menjey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa ndəhay aa mekey məlak nğa kwakwa nğa zəmey cek na, ndəhay a, aa səmam da cakay zel-kwakwa ha daa ba daw? Ta pas ngene a kam daliyam ba. Ama pas a, a sawa la masa ata ma da kərzamara zel-kwakwa ^{††} ha na, a kam daliyam la dəba. ^{†††}

¹⁶ «Yaw, ndaw a gwa nğa dəpa zana magurma ta zana mawiya daw? A key ba, maja zana mawiya madəpkaya na, a nəsa zana magurma ha la, zana magurma ha a da ngərey a dey a.

¹⁷ «Asaya, ndaw a gwa a zlərey wuzam meededek e aa kwene-kwene [§] magurma ba. Da a zləra a hwađ a na, wuzam a, a məsley, a ngəra kwene-kwene he la. Anda kede, wuzam a leŋ kwene-kwene he a nəsam la cewete. Da nğa key maaya na, si ndaw a zləra wuzam meededek e na, aa kwene-kwene mawiya. Anda kede, wuzam a, aa daha, kwene-kwene may aa daha, cewete a nəsam ba.»

[†] 9.9 8.21-22 ^{††} 9.10 11.19; Mk 2.15; Lk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7
[‡] 9.13 Aw 6.6; Mt 12.7; Lk 19.10 ^{††} daliyam: Da ndaw Jəwif fa key daliyam na, a zəmey cek ba amba a nar ray a Gazlavay, a mbədda menjey anğa. ^{††} 9.14 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 ^{†††} zel-kwakwa: Yesu a ngey mey da ray ndəhay ma da kərzamara nğa kədey va-gay. ^{†††} 9.15 22.2; 25.10; Jan 2.1-12; 3.29; CWJ 19.7 [§] kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwad) ama makakaya ta ambal.

Yesu a mbəley nğwas ta a sləkəfadərwa dam daa meməcey

(Mark 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Daa masa Yesu faa guzltar anda nğene na, ndaw mahura daa *way-mewuzey-mey nğa Gazlavay a sawa fa anğa, ta', a regedey fa mey anğa, a ləvar: «Dam adaw ta məcey sem wure wure kede. Ama ya fa kaka ambahw, sawa, pa har akah a ray a amba a hətar mesəfney anğa aa slam a cənğa.» ¹⁹ Da ray ngene, Yesu a lecey, a diyam asiya ta gula anğa hay.

²⁰ Nğwas daha, mambaz fa mbəđwa da hwađ dəga mevey kuraw a ray a cew. Daa masa Yesu fa daw na, nğwas aha a ngəchey a cakay a ta fa dəba, ta', a gəsfar har fa mey nğa zana nğa Yesu a. ^{§†21} A ka anda kede maja anğa fa wulkey daa mevel anğa, a ləvey: «Da ya gwa nğa gəsfar har kwa fa zana anğa na, ya mbəley la.» ²² Yesu pəla! a mbədey dey fa dəba, a nəka nğwas aha, ta', a ləvar: «Dəka mevel, dam adaw! Ka ta mbəley cay maja kah ma paya nğa ndaw akah fara fara.» Wure wure ngene, nğwas aha ta mbəley cay. ^{§††}

²³ Fa dəba ha, Yesu a wuswa a way ndaw mahura heyey. A hətfatar ndəhay ma fa sləlam, asaya ndəhay makustakaya fa mbədam haya! haya! ²⁴ Ta', a ləvtar a ndəhay a: «Hwam la fede! Dam aha ta məcey daa ba, ama a key a ney aa dar.» Ndəhay a, aa sanğəram da ray a. ^{§†25} Daa masa ndəhay a ma bamawa sem aa ambaw na, Yesu a mbəzey a way a, ta', a kərza dam aha fa har. Dam a pərta! a sləkdey. ^{§††26} Mey da ray dam aha, a cəney aa wura aa wura tabiya daa hwayak a.

Yesu a wurey dey nğa ndəhay wulaf hay cew

²⁷ Masa Yesu ma sləkdey da way ndaw mahura heyey la na, wulaf hay cew daha, a səpmar wurzay ta mewudey, a ləvam: «Sərfandar dey-ceceh, may taw, Bəzey nğa *Davit!» ^{§†}

²⁸ Yesu a wusey a way na, wulaf hay cew heyey, a mbəzam asiya. Ta', Yesu aa cəfdəta, a ləvtar: «Ka wulkam na, ya gwa nğa wurkwara dey akwar daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, Bay Mahura.» ²⁹ Da ray ngene, anğa gas! gas! a gəsfatar har fa dey nğa wulaf hay a, ta', a ləvtar: «Dey akwar nğa wuram anda akwar ma təbmara ya gwa nğa wurkwara.» ^{§†30} Dey ata wur! wur! a wuram. Yesu a kətata, a ləvtar: «Jəkam sləmay maaya maaya, ndaw a da cənda cek masa ma key ta akwar kede ba.» ^{§§†31} Ama ndəhay cew kaa heyey, a mbəkdamara slam aha nekədey na, ta', a kadamara mey da ray Yesu a ndəhay daa hwayak a tabiya. ^{§§†}

Yesu a bəla malula da ray ndaw ma gwa nğaa guzley ba

³² Masa ndəhay Yesu ma wurtara dey heyey fa bamawa da way a la na, ta', a handamar ndaw daha ma gwa nğaa guzley ba, maja anğa ta malula da ray.

^{§†} 9.20 Lev 15.25-27; Mt 14.36; Mk 5.27; 6.56; Lk 6.19; 8.44
^{§††} 9.22 8.13; Mk 5.34; 10.52; Lk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; SNM 3.16
^{§†} 9.24 Jan 11.11-13 ^{§††} 9.25 Mk 5.41 ^{§†} 9.27-30 20.29-34
^{§†} 9.29 8.13 ^{§§†} 9.30 12.16; Mk 7.36 ^{§§†} 9.31 Mk 7.36

^{†33} Ta', Yesu a bəla malula da ray ndaw a, ndaw aha aa guzley dəba. Da ray ŋgene, ndəhay tabiya fetede a rəzlam, a ləvam: «Dəga ŋga menjey aləkwa, ya ta hətkwa cek ma key anda kede daa hwayak ŋga *Israyel kede daa ba.» ³⁴ Ama ndəhay *Fariza hay na, aa guzlam, a ləvam: «Ara bay ŋga mesəfney maaya ba hay ma vələr gədan ŋga bəley malula da ray ndəhay.» ^{††}

Mey da ray Yesu, ma key dey-ceceh fa ndəhay

³⁵ Yesu fa pəkta berney hay ta slala hay masa gweegwe ta dəhwa ŋga *Galile. Fetede faa sərkadata ndəhay daa way ata hay mewuzey mey ŋga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, asaya, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa leŋ ndəhay maahəlbatakaya tabiya. ³⁶ Masa Yesu ma hətatər ndəhay makustakaya na, dey-ceceh a kar maja a gəram, gədan ata daa saba, ata anda təban ŋga manjar mecəkwer. ^{†37} Maja ŋgene ta', a ŋgatar mey a gula ŋga hay, a ləvtar: «Cek ta key la ga da ley ^{††}, ama ndəhay pəreh ŋga kamərwa ŋgada way. ³⁸ Anda kede, kamar ambahw a bay ŋga ley a, ŋga slərwa ndəhay mekele saya a dey a ŋga kawa cek hay da ley a.»

Yesu a slərdata gula ŋga hay kuraw a ray a cew
(Mark 3.13-19; Luk 6.12-16)

10 Fa dəba ha, Yesu ta', a zəлта gula ŋga hay kuraw a ray a cew amba a slərdata ŋga key sləra ŋga. A vəltar gədan ŋga bəley malula hay da ray ndəhay, asaya, ŋga mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa, leŋ ndəhay maahəlbatakaya tabiya.

² Ndəhay meslərey kuraw a ray a cew e na, ara *Simanŋw, ndaw masa ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre, *Jak ta məlmaha *Jan, ata cewete bəza hay ŋga Zebede, ^{††3} *Fələp, *Bartelemey, *Tuma, *Matiye, *ndaw ma cakala budaw, Jak, bəzey ŋga Alfe, Taade, ⁴ Simanŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wudam ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay, leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra ŋga hay.

Mey da ray sləra ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu ma da kamara
(Mark 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵⁶ Yesu a slərdata gula ŋga hay kuraw a ray a cew heyey, a kətata, a ləvtar: «Diyam fa ndəhay *Israyel hay. Ata maazəftakaya anda təban hay maa zədam. Ama a slala ndəhay masa *Jəwif hay ba hay na, ka da diyam ba. Ka da diyam a slala *Samari hay ba may. ^{†††} [§] ^{††7} Da akwar fa diyam daa cəved na, wuzdamatara a ndəhay, ləvmatar, "Gweegwe cay, bay ŋga Gazlavay a

† 9.32-34 12.22-24 †† 9.34 10.25; 12.24, 27; Mk 3.22; Lk 11.15, 19
‡ 9.35 4.23 †† 9.36 Mesl 27.17; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 14.14; 15.32;
Mk 8.2 †† Cek ta key la ga da ley: Yesu a wa cek ma key da ley ta
ndəhay ma da təbmara mey ŋga Gazlavay, ama ndəhay pəreh ŋga
jənta ŋga təbmara mey ŋga Gazlavay a. Bay ŋga ley a na, ara Ga-
zlavay. ††† 10.2-4 Jan 1.40-44; SNM 1.13 ††† 10.5 Lk 10.33
§ 10.5-15 Lk 10.4-12 †† 10.6 Jer 50.6; Mt 15.24; SNM 13.46

wuzwa." ^{††8} Mbəldamata masa-macay hay, sləkdadamatərwa ndəhay maməctakaya, pərmata maasəkula hay, bəlmata malula hay da ray ndəhay. Gədan a na, ya vəldakwara ŋga maaya. Yaw, akwar may, kamatara ŋga maaya. ⁹ Da akwar fa diyam na, ka da lam dala a har ba. ¹⁰ Ka da diyam ta gabal da har ba, kwa ta zana hay cew ba. Ka da diyam kwa ta tarak ba, kwa ta zlanday ba. Maja ndaw ma ka sləra na, si a hətey cek mezəmey maja sləra ŋga. ^{§†}

¹¹ «Da akwar ma wusam la aa berney, da daa ba, a slala na, səpam ndaw masa ma wudey ŋga təbkwar. Njam da way ŋga haa kasl pas masa akwar ma da diyam. ¹² Da akwar fa mbəzam a way ndaw na, ka camatar har, ka ləvmatar: "Maaya ŋga Gazlavay ŋga sawa a ray akwar." ¹³ Da ndəhay da way a ta təbmakwar la na, cacəfdamara Gazlavay amba maaya ŋga a nje a ray ata. Ama da ta təbmakwar daa ba na, cacəfdamara Gazlavay amba a la maaya ŋga ha la da ray ata. ^{††14} Da way, da daa ba, da slala masa ndəhay da hwađ a, a gəmam ŋga təbmakwar ba, asaya, a gəmam ŋga cəndamara mey akwar ba na, raramatara lagwada fa salay akwar hay ^{††}, bam la da way a, da daa ba, da slala ha. ^{††15} Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ŋga sariya na, Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay daa berney a ŋgene ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga *Sadawm ta ŋga *Gwamar ^{†††}» ^{†††}

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay meslərey ŋga Yesu

(Mark 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ Yesu a patar leŋgesl, a ləvtar: «Jəkam sləmay, ya fa slərdakwar anda təban hay ŋgada wuzlah gədey-ley hay. Anda kede, wam vaw fa ndəhay anda zezekw hay ma wam vaw fa ray ata. Təram ndəhay meekwed-mey anda makurgwadakw hay. ^{§§17} Wam vaw, maja a kərza-makwar la, a handamakwar la fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya. Asaya, a slədmakwar la daa way ata hay mewuzey mey ŋga Gazlavay. ¹⁸ ^{††18} A dadamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay leŋ fa mey ŋga bay hay maja akwar ndəhay adaw hay. Gazlavay a pəskatar mey la ŋga handamakwar amba ka kam sede da ray adaw fa mey ata leŋ fa mey ŋga ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. ²⁰¹⁹ Da ta handamakwar la aa sariya na, ka da həbam ray da ray mey masa akwar ma daa guzldamara ba, maja mey masa akwar ma daa guzldamara ŋgene na, a bawa la daa masa akwar faa guzlam. ²¹²⁰ Yaw, mey a, a da bawa ta fa akwar ba, ama ara

††† 10.7 4.17 †† 10.10 1Kwr 9.14; 1Tm 5.18 ††† 10.13 Lk 2.14
†† raramatara lagwada fa salay akwar hay: Da Jəwif hay fa pəkam
daa hwayak ŋga Jəwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay
ata hay leŋ fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zləbta.
Yesu a ləvtar a gula ŋga hay, da ndəhay da slala a təbmara mey ata
ba na, ŋga raramatara lagwada fa salay ata hay kəne. Nəka Mk 6.11;
Lk 9.5. †† 10.14 SNM 13.51 ††† Berney hay ŋga Sadawm ta ŋga
Gwamar na, Gazlavay ta pəlhata sem cewete zleezle maja mebərey
ŋga ndəhay daa berney hay a kalah. Nəka Mezley 18 ta 19.
§§† 10.15 MC 18.20; 19.1-29; Mt 11.24 ††† 10.16 Lk 10.3 18 10.17
SNM 5.40; 2Kwr 11.24 19 10.17-22 24.9-14; Mk 13.9-13; Lk 21.12-19;
Jan 16.1-4 20 10.18 SNM 24.1-26 21 10.19-20 Lk 12.11-12

Mesəfney nga Papakw akwar Bay Gazlavay ma da bal-akwara mey a.

²¹ «Ndəhay a vəldamata məlma ata hay la nga kədey vagay. Papan hay may, a vəldamata bəz ata hay la kəne. Bəza hay a kam həma la a ray papa ata hay ta mama ata hay, amba ndəhay a kədmata vagay.

²² Ndəhay cəpa a da ngəldamakwar ba maja yah. Ama ndaw ma bəsa banay a la haa kasl mēndəvey a na, Gazlavay a ləhda la. ²³ Da fa sərđamakwar banay da slala na, diyam a slala mekele. Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa yah, *Bəz nga Ndaw, ma da vəhwa na, akwar ma ndəvdamara sləra akwar da slala hay tabiya nga *Israyel daa ba aranj. †

²⁴ «Ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ndaw ma ka sləra na, mahura da ray bay anja ba. ²⁵ Ndaw maa sərkey na, a da tərey anda ndaw maa sərkada ha gway. Ndaw ma ka sləra na, a da tərey anda bay nga sləra ha gway. Yaw, akwar na, anda ndəhay da way adaw, da ta zəlmaya “*Beyelzebul †† sem na, ngene he, akwar ndəhay da way adaw, a da cədmakwar ma fəna.» †††

Ka da zluram ta ndəhay ba

(Luk 12.2-9)

²⁶ «Da ray ngene, ka da zluram ta ndəhay ba. Cek tabiya masa ndəhay ma badamara, a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la. ²⁷ Mey masa yah ma wuzdakwara ta mayal a kede na, wuzdamərwa a palah. Yaw, mey adaw masa akwar ma cəndamara ta mey-meəsəkey kede na, təpam aa ray nga anjwa, wudmara ta gədanj a ndəhay tabiya. ²⁸ Ka da zluram ta ndəhay ma da kədmakwar vagay ba, maja a da kədam na, vaw akwar daada gway, ama a gwamara a ray mesəfney akwar ba. Zluram na, si ta Gazlavay gway. Anja na, a gwa nga kəzla vaw akwar ta mesəfney akwar aa vəged nga awaw magaza. ²⁹ Diyanj mecəhe mecəhe cew na, a gwa nga hədkeđey dala pal daada, ba daw? Ama kwa diyanj mecəhe pal fa da kəzla a hwayak ngaa zədey na, daa ba, si Papakw akwar Bay Gazlavay ma vəlda cəved ngaa zədda. ³⁰ Akwar may, kwa enjwec nga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal tabiya. ³¹ Yaw, maja ngene, ka da zluram ba. Akwar na, Gazlavay a wudkwar a fəna diyanj hay mecəhe mecəhe ga ngene, ba daw?

³² «Kwa waawa ma ləvey fa mey nga ndəhay, anja ndaw adaw na, ngene, yah, ya da ləvey fa mey nga Papay da vad, anja, ndaw adaw may. ³³ Ama ndaw ma ləvey fa mey nga ndəhay, a sərya ba na, ngene, ya da ləvey fa mey nga Papay da vad, ya səra ndaw a ba may.» ††

† 10.21 Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 †† 10.22 5.11; Janj 15.18 † 10.23 16.28; SNM 8.1 †† 10.24-25 Lk 6.40; Janj 13.16; 15.20 †† Beyelzebul: Mezəley nga bay nga mesəfney maaya ba hay. ††† 10.25 9.34 ††† 10.26 Mk 4.22; Lk 8.17 § 10.28 Heb 10.31 §† 10.30 Lk 21.18 §†† 10.32 CWJ 3.5 §† 10.33 Mk 8.38; Lk 9.26; 2Tm 2.12

Mey da ray ndəhay ma wunkam day maja mey nga Yesu

(Luk 12.51-53; 14.26, 27)

³⁴ Yesu a patar lenjesl saya, a ləvtar: «Ka da wulkam ya sawa nga handawa zazay a bəla na, kəne ba. Fara fara, ya sawa na, nga handawa zazay ba, ama ya handawa vəram. ³⁵ Ya sawa na, amba ya wunkatar day nga bəz-mezəle ta papaha, nga dam-manjusa ta mamaha, lenj nga ngwas ta mamari nga zel e. ³⁶ Kwa da way ndaw pal na, ndəhay siya hay a da təram masa-gəra nga siya hay.

³⁷ «Kwa waawa ma wuda papaha ta mamaha kalah a fəna anja ma wudya na, ta wusa nga njeý ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma wudta bəz anja hay ta dam anja hay kalah a fəna anja ma wudya na, ta wusa nga njeý ta yah daa ba. ³⁸ Kwa waawa ma bəsa banay †† ma da sawa a ray a maja yah daa ba na, ta wusa nga njeý ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma sərya daa ba na, anja ta wusa nga njeý ta yah daa ba may. ³⁹ Yaw, kwa waawa ma wudey nga ləhda heter anja na, aa zədda la. Ama ndaw ma vəlda heter anja maja yah na, a hətər la aa slam a.»

Gazlavay ma da pəley mawurbay nga sləra na, ngada wa hay wa?

(Mark 9.41)

⁴⁰ «Kwa waawa ma təbkwar la ta meesəmey na, a key a təbey ngene na, yah. Ndaw ma təbya na, a key a təbey ngene na, ndaw ma slərđiwa. ⁴¹ Yaw, kwa waawa ma təba *ndaw ma təla mey nga Gazlavay ta meesəmey, maja a səra, anja ndaw ma təla mey nga Gazlavay na, a hətəy mawurbay nga sləra anja la anda nga ndaw ma təla mey nga Gazlavay. Yaw, kwa waawa ma təba ndaw maja a səra, ara ndaw maaya fa mey nga Gazlavay na, a hətəy mawurbay nga sləra anja la anda nga ndaw maaya ha may. ⁴² Kwa waawa ma vələr yam makəslkaya ngada ndaw pal da wuzlah akwar, masa ma pa ray anja nga mecəhe, maja a səra, anja gula adaw na, ya fa ləvkwar fara fara, a hətəy mawurbay nga sləra anja la.»

(Luk 7.18-35)

11 Masa Yesu ma kətata ndəhay anja hay meslərey kuraw a ray a cew heyey cay na, pərta! a sləkdey, a daw nga wuzey *Mey-maaya-mawiya ngada ndəhay da slala hay fetede. ¹⁹

Janj-Baptis a slərđata gula anja hay fa Yesu

² *Janj-Baptis, anja daa fərsəne. Daa masa anja daa fərsəne he na, a cənda mey da ray sləra nga Yesu *Kərıste. Ta', a slərey gula anja hay siya fa Yesu a

§†† 10.34 Lk 2.14 §† 10.35 10.21; 24.10; Mk 13.12; Lk 21.16 §† 10.35-36 Mi 7.6 §§† 10.37 Mew 13.7-10; 33.9; Mt 19.29; Mk 10.29; Lk 18.29 §§† Ta mey Gərek a ləvey: «Kwa waawa ma la hwadam anja mazlanjalakaya nga daw asi adaw daa ba na, ta wusa nga njeý ta yah daa ba.» §§§ 10.38-39 16.24-25; Mk 8.34-35; Lk 9.23-24; Janj 12.25-26 18 10.40 18.5; Mk 9.37; Lk 9.48; Janj 13.20; Gal 4.14 19 11.1 7.28

^{†3} ngaa cəfdamara, a ləvmar: «Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa ngaa ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?»
^{††4} Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma cəndamara ta sləmay akwar, ta masa akwar ma hətmar ta dey akwar kede a Jan-Baptis.
⁵ Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəba, jegwer † hay fa diyam maaya maaya ta salay ata, maasəkula hay ta sədam sem, madagazlam hay fa cənam sləmay, ndəhay maməctakaya fa sləkdamawa daa meməcey, ndəhay masa-viya hay fa cəndamara Mey-maaya-mawiya dəba. ^{††6} Ndaw ma mbəkda mey adaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya ngaa Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jan-Baptis

⁷ Masa gula hay ngaa *Jan-Baptis ta diyam sem na, Yesu aa guzltar mey da ray Jan-Baptis a, a ndəhay, a ləvtar: «Akwar ma diyam a wuzlah-ley na, ngaa nəkwa me? Ka nəkmawa na, guzer masa memed ma wusa daw? Ara annga ba, ba diya? ⁸ Kaa, akwar ma diyam ngaa nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa ma pey zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya fa vaw na, ata da way bay hay, ba diya? ⁹ Wuzdamiwa, ka diyam ngaa nəkmawa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw ma təla mey ngaa Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara annga. Ama a fəna ndaw ma təla mey ngaa Gazlavay la saya, ¹⁰ maja *Jan a na, ara ndaw masa mey ngaa Gazlavay mawuzlalakaya maa guzley da ray a, a ləvey: "Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey annga: Ehe, ya fa slərey maslan-cəved adaw fa mey akah, amba a diykawa cəved akah."» †

¹¹ Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla na, kwa ndaw ma fəna Jan-Baptis na, daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jan-Baptis. ¹² Dəga ta pas masa Jan-Baptis ma zlar ngaa wuzey mey ngaa Gazlavay haa wure kede na, ndəhay malamba masa-həma hay fa kədam vaw ngaa təkmarə Bay Gazlavay ngaa wey da ray ndəhay. A wudam ngaa wamara bəla aa slam a ngaa Gazlavay. ¹³ Kwakwas ngaa *Mawiz ta ndəhay ma təla mey hay tabiya taa guzlam la da ray Gazlavay ma wey da ray ndəhay. Aa guzlam anda kede haa kasl pas masa Jan ma wuswa. ¹⁴ Da ka təbmara mey adaw na, ya fa ləvkwar, *Eli, ndaw masa ndəhay ma təla mey hay maa guzlam zleezle da ray a ma da vəhwa heyey na, ara Jan-Baptis a. ^{††15} Da ndaw, annga ta sləmay na, ngaa cənda mey a maaya maaya. ††

¹⁶ «Səkway ngaa ndəhay masa wure kede kaa na, ya da wata na, ta me? Yaw, ya da wata na, ta bəza hay masa manjatakaya da slala fa kam wasa ta mandala ata hay, a wudkam day da wuzlah ata, a ləvam: ¹⁷ "Ala

† 11.2 14.3 †† 11.3 Jan 1.15, 27; 3.31; 11.27 † jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. †† 11.5 Iz 35.5-6; 26.19; 61.1; Lk 4.18 †† 11.10 Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 ††† 11.14 1Bay 17.1; Mal 3.23; Mt 17.12-13; Mk 9.13 †††† 11.15 13.9, 43; Mk 4.9, 23; 7.16; Lk 8.8; 14.35

ta famakwar sləlam la, ama ka ta gərvam daa ba. Ala ta zlamakwar walay vagay la, ama akwar ta təwam daa ba may." ¹⁸ Yaa guzlkwar anda kede na, maja Jan ta sawa la ngaa wuzkwar mey. A key *daliyam, asaya, a sey wuzam ba. Kaa ndəhay a ləvam: "Annga ta malula da ray." ^{††19} Yah, *Bəz ngaa Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda ndəhay mekele. Ama ndəhay a ləvam: "Nəkmara, ndaw a kede, a wulkey si ngaa zəmey cek ta ngaa sey wuzam ngada hwađ annga gway. Asaya, annga na, ara jam ngaa ndəhay ma cakala budaw ta ngaa ndəhay ma zləba kwakwas ngaa Mawiz." Ama yah na, ya fa ləvkwar ndəhay a da sərmara lengeśl ngaa Gazlavay annga maaya na, ta fa sləra maaya masa ndəhay ta lengeśl ngaa Gazlavay ma kamara.» ††

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay ma təbmara mey ngaa Yesu ba

(Luk 10.13-15)

²⁰ Fa dəba ha, Yesu a mbədtar ray ngada ndəhay da slala hay masa aa ma key maazla hay ga da hwađ a. A mbədtar ray na, maja ndəhay da slala hay a, ta mbəddamara menjey ata daa ba. ²¹ A ləvtar: «Haya! ndəhay da slala Kwaraziŋ, banay a sawa la a ray akwar. Haya! ndəhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Da ndəhay daa berney ngaa Tir ta ngaa Sidaŋw ta hətmatar maazla hay a la na, anja ta mbəddamara menjey ata sem dəga zleezle, anja ta kəzlam zana ngaa sak meefərey vaw sem fa vaw, asaya, ta pətkwalam sem daa bebədes ngaa wuzwa na, ata ta mbəddamara menjey ata da bəla cay. ^{††22} Da ray ngene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ngaa ndəhay daa berney ngaa Tir ta ngaa Sidaŋw. ²³ Akwar ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a ngəlkwar la a vad daw? Ara kəne ba. A da kəzlakwar aa slam ngaa ndəhay maməctakaya. Ya ta key maazla hay la da wuzlah akwar. Da ndəhay daa berney ngaa *Sadawm ta hətmatar maazla hay a kede la na, anja berney ata ta pəlhey daa ba, anja annga daha haa wure kede. ^{††24} Da ray ngene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ngaa ndəhay daa berney ngaa Sadawm.» ††

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey

(Luk 10.21, 22)

²⁵ Daa ngene, Yesu aa guzley, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma wa slam da vad ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya akah la a ndəhay ma səra cek ba anda bəza hay mecəhe hay. Ama ngada ndəhay masa ta lengeśl ma səra cek na, ka ta bada maaya ha sem fa ata. ^{††26} Ahaw, Papay, maja ta mbafaka sem ngaa ka kəne.»

²⁷ Ta', Yesu aa guzltar a gula annga hay, a ləvey: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya sem asi har adaw. Kwa

§ 11.18-19 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 †† 11.19 9.10; 11.2 ††† 11.21 Tir ta Sidaŋw: 15.21; Iz 23.1-16; Am 1.9-10; SNM 12.20 †† 11.23 Iz 14.13, 15 ††† 11.24 10.15; Lk 10.12 †† 11.25 Iz 29.14; 1Kwr 1.18-29

ndaw pal ma serya, yah, *Bəz nga Ndaw na, daa ba, si Papay. Asaya, kwa ndaw pal ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəzey anğa, leŋ ndəhay masa yah ma wudey nga wuzdatara.» †

Mey da ray Yesu ma da məskadata vaw ta ndəhay

²⁸ «Akwar ndəhay masa fa gəram nga səpey mey hay mekele mekele nga *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz ŋgene, samawa fa yah, akwar fa da gəram daa saba. †²⁹ Cəndamara mey adaw, samawa, sasərkam fa yah, maja yah ndaw meekwed-mey, ka da məskam vaw ta zazay. †³⁰ Meesərkey adaw na, anğa ta banay nga cəney ba, kwa sləra masa yah ma da ləvkwar nga key na, aa ta gəra daa ba.»

Yesu, anğa bay ma wey da ray pas meməskey-vaw (Mark 2.23-28; Luk 6.1-5)

12 Pas pal daha, ara ta *pas meməskey-vaw, ata Yesu ta gula anğa hay a diyam taa ley nga cek anda daw †. May fa catar a gula anğa hay a. Da ray ŋgene, ta', a həbam cek hay a heyey, aa mbədmara. †² Daa masa ndəhay *Fariza hay ma hətmatar gula anğa hay fa həbam cek aha na, ta', aa guzlmara a Yesu, a ləvmar: «Haya! Nəkta gula akah hay fa kam sləra ta pas meməskey-vaw, ara cek matəkakaya daa *kwakwas nga Mawiz.» ††

³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa dərəwel nga Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas laŋgar daha, ata Davit ta ndəhay anğa hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba. ††⁴ Maja ŋgene Davit e a mbəzey aa way nga Gazlavay, anğa ta ndəhay anğa hay, ta', a zəməmara peŋ masa mavəldakaya ŋgada Gazlavay. Kwa kwakwas aləkwa ta pəskatar mey nga zəməmara daa ba, anja nga zəməmara na, si ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay gway. ⁵ Asaya, ka ta jaŋgamara mey nga kwakwas nga Mawiz la, ta pas meməskey-vaw na, ndəhay ma ka kwakwas a fa kam sləra daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Anda kedə, ata fa zləb-mara kwakwas nga pas meməskey-vaw, ama ara mebərey ba. ⁶ Ehe, ya fa ləvkwar, cek mahura ma fəna Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay na, anğa fedə da wuzlah akwar. ⁷ Dərəwel nga Gazlavay zleezle a ləvey: “Ya wudey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba.” Ama ka ta cəndamara mabara nga mey a fara fara daa ba. Anja da ka ta cəndamara la na, ka gwamara nga mbədmatar ray ŋgada ndəhay masa manjar mebərey kedə ba. ††⁸ Yaw, ma wey da ray pas meməskey-vaw na, ara yah, *Bəz nga Ndaw.»

† 11.27 28.18; Jaŋ 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2 †† 11.28-30 Iz 28.12 †† 11.29 Jer 6.16 †† cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». †† 12.1 Mew 23.25-26 ††† 12.2 Mab 20.8-10 †††† 12.3-4 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9 § 12.5 Mesl 28.9-10 §† 12.7 9.13

Yesu a diyra har maməckaya nga ndaw ta pas meməskey-vaw

(Mark 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Fa dəba ha, Yesu pərtə! a sləkdey, a daw a mbəzey aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay da slala ha. ††¹⁰ Ndaw fetedə daha, har maməckaya. Ndəhay *Fariza hay daa way-mewuzey-mey a, aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa ta vəley cəved la nga mbəley ndaw ta *pas meməskey-vaw daw?» Aa cəfdamara anda ŋgene na, amba aa dədfamar mey. ¹¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, anğa ta təbaŋ pal, da təbaŋ a, a kəzley aa vəged ta pas meməskey-vaw na, ndaw aha, a badərwa daa vəged e daa ba daw? ††¹² Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a fəna təbaŋ ta maaya. Kaa wara kwakwas aləkwa a vəley cəved nga jəney ndaw ta pas meməskey-vaw ba na, kwara?»

¹³ Cay, ta', Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Təldərwa har a.» Tal! a təldara har a. Ta', a diyey anda har laŋgar. ¹⁴ Da ray ŋgene, ndəhay Fariza hay a, a bamawa aa ambaw, a kusam, a cəmdamara dāy ata nga kədəy Yesu vagay. ††

Mey da ray ndaw ma ka sləra masa Gazlavay ma wala

¹⁵ Daa masa Yesu ma səra dabaray ata la na, pərtə! a sləkdey daa slam aha, ndal! a daw. Ndəhay ga fa diyam asiya. Ta', a mbəldata masa-macay hay cəpa da wuzlah ata. ¹⁶ Ama a katar mey, a ləvtar: «Kwa ka da wuzdamara mey da ray adaw a ndəhay ba.» ††¹⁷ Yesu maa guzley anda kedə na, mey a, ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay zleezle, ma ləvey: ††¹⁸ «Gazlavay a ləvey: Kedə ara ndaw ma ka sləra adaw masa yah ma wala, yah ma wuda kalah, yah faa səmey ga da ray a. Ya slərey Mesəfney adaw la a ray a, amba a wuzdatara a ndəhay masa Jəwif hay ba, ya da katar sariya a ndəhay ta cəved e. ††¹⁹ Kwa fa da tərey vaw ta ndaw daa ba, kwa fa da wudey ta wudey daa ba. Kwa fa da key baazlam da wuzlah ndəhay daa ba. ²⁰ Fa da ŋgərfa panay masa fa da həbey na, daa ba. Asaya, kwa fa da məca petərla masa fa da məcey na, daa ba, maja ara ndaw mesərey dey-ceceh fa masa-bəle hay. A ka sləra anğa ha la haa ta pas masa aa ma da ka sariya fara fara da ray ndəhay cəpa. ²¹ Ndəhay tabiya a da pamara nga ndaw ata fara fara.»

††† 12.9-14 Mk 2.27-28 †† 12.11-12 Lk 13.15-16; 14.5 ††† 12.14 Jaŋ 5.16, 18 †† 12.16 8.4; 9.30; Mk 7.36 †† 12.17-21 Iz 42.1-4 ††† 12.18 3.17

Gədaŋ ŋga Yesu a sawa na, dama?

(Mark 3.20-30; Luk 11.14-23)

²² Ta', a handamawa ndaw-wulaf daha ma gwa ŋгаа guzley ba, maja aŋga ta malula da ray. Yesu ta', a mbəlda, a gwa ŋгаа guzley, a gwa ŋгаа hətər dey maaya maaya dəba. ^{†23} Ndəhay tabiya fetede a rəzlam, a ləvam da ray Yesu: «Da ara Bəzey ŋгаа *Davit ^{††} heyey kwa?» †

²⁴ Ama ndəhay *Fariza hay ma cəndamara mey a kede na, a ləvam: «Ndaw kede fa bəley malula da ray ndəhay ta maazla ŋгаа *Beyelzebul, bay ŋгаа mesəfney maaya ba hay.» ††

²⁵ Yesu a sərə mewulkey ata, a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a kam vərəm da wuzlah ata na, hwayak a ŋgene a nəsey la. Asaya, ndəhay da slala hay, da daa ba, ndəhay da way ndaw pal, da ta cəmam dəy da wuzlah ata daa ba na, slala ha a nəsey la, da daa ba, way ŋгаа ndaw aha a nəsey la may. ²⁶ Da ndəhay ŋгаа *Sataŋ fa kədam vaw da wuzlah ata na, ŋgene he, ara Sataŋ a, mekədey vaw ta vaw aŋгаа. Kaa wara a da cəmtar ray ŋгаа wey da ray ata na, kwara dəba wura? ²⁷ Da ka ləvam ya bəla malula ta gədaŋ ŋгаа Beyelzebul, bay ŋгаа mesəfney maaya ba hay na, kaa gula akwar hay na, a bəlam malula ta gədaŋ ŋгаа wa? Da ray ŋgene, gula akwar hay na, a wuzdamak-wara la, mey akwar ŋgene, ara aŋгаа ba. ²⁸ Fara fara, ya fa bəley malula ta gədaŋ ŋгаа *Mesəfney ŋгаа Gazlavay. A wudey ŋгаа ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay. †

²⁹ «Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ŋгаа mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ amba a lalatərwa cek aŋгаа hay meedey aŋгаа na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədaŋ teesed, a jəwa ndaw masa-gədaŋ a dagay. Fa dəba ha, a gwa a hətərwa cek hay da way a. †††

³⁰ «Da ndaw ta njeŋ ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gərə adaw. Asaya, da ndəhay a jənmaya ŋгаа bəcwa ray ŋгаа ndəhay ŋgada fa Gazlavay ba na, a key ŋgene, aa wadamatar ray. †††31 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw ta key cek maaya ba sem, kwa a cəda Gazlavay na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋгаа cəpa. Asaya, a gwa a mbəkdara mey hay maaya ba tabiya masa aŋгаа maa guzlda da ray Gazlavay a. Ama da ndaw a cəda Mesəfney ŋгаа Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋгаа daa ba səlak. ^{§32} Kwa anja ndaw aha aa guzley mey maaya ba da ray adaw, yah, *Bəz ŋгаа Ndaw na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋгаа. Ama ndaw maa guzley mey maaya ba da ray Mesəfney ŋгаа Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey a daa ba, kwa wure kede, kwa ta vara ta vara, fa da mbəkdara daa ba səlak.»

† 12.22-24 9.32-34 †† Bəzey ŋгаа Davit: Ara mehəsley-ray ŋgada ndaw mawalakaya ma da sawa ŋгаа key Bay Mahura ŋгаа Israyel hay, a da yawa daa səkway ŋгаа Davit, bay ŋгаа Israyel hay zleezle.
‡ 12.23 20.30-31 †† 12.24 10.25 †† 12.28 Lk 17.21 ††† 12.29 Iz 49.24 ††† 12.30 Mk 9.40; Lk 9.50 § 12.31-32 12.24

Mey-mengey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba

(Luk 6.43-45)

³³ «Da wudez, aŋгаа maaya na, a yey babəza maaya may. Da wudez, aŋгаа maaya ba na, a yey babəza maaya ba may. A da sərmara wudez kede maaya ta maaya ba na, fa babəza ha. ^{§†34} Hey! Akwar bəza hay ŋгаа kucesl hay, akwar ndəhay maaya ba, kaa wara ka daa guzlam mey maaya na, kwara? Maja mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek masa mabadakaya daa mevel aŋгаа. ^{§††35} Anda kede, ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek maaya daa mevel aŋгаа. Ndaw malamba may, fa wuzdərwa cek malamba daa mevel aŋгаа. ³⁶ Ya fa ləvkwar, ta pas masa Bay Gazlavay ma da ka sariya na, kwa waawa a kadara mey aŋгаа la a Bay Gazlavay da ray mey hay maaya ba masa aa maa guzldata cəpa. ^{§†37} Anda kede, da mey masa kah maa guzlda aa maaya ba na, Gazlavay a mbədka ray la. Yaw, da mey a maaya na, ŋgene Gazlavay a paka la ŋгаа ndaw maaya fa mey aŋгаа.»

Ndəhay aa cəfdamara Yesu ŋгаа key maazla

(Mark 8.11, 12; Luk 11.29-32)

³⁸ Fa dəba ha, ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋгаа Mawiz leŋ *Fariza hay siya aa guzlar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya wudam ka kandar maazla ma wuzdərwa gədaŋ ŋгаа Gazlavay.» ^{§††} †

³⁹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa wure kede na, malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wudam ŋгаа hətəm maazla ma wuzdərwa gədaŋ ŋгаа Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hətəm maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw ma təla mey ŋгаа Gazlavay zleezle. ⁴⁰ Anda Jawnas ma key dər maakar taa vad, taa pas da hwad ewet mahura heyey na, ara anda ŋgene may, yah, *Bəz ŋгаа Ndaw, ma da key dər maakar taa vad, taa pas da vəged. ^{§†41} Ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ndəhay daa berney ŋгаа Niniwe heyey na, a lacamawa la ŋгаа mbədmakwar ray, akwar ndəhay wure kede, maja daa masa ata ma cəndamara mey ŋгаа Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara na, ta mbədamara menjeŋ ata sem. Nəkmara, da wuzlah akwar fede, ndaw ma fəna Jawnas daha, ama akwar ta mbədamara menjeŋ akwar daa ba. ^{§†42} Asaya, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ŋgwas ma key bay daa hwayak ŋгаа Saba zleezle heyey a lacawa la ŋгаа mbədkwar ray, akwar ndəhay wure kede, maja aŋгаа na, a sawa da dərən ŋгаа cəney mey da ray leŋgesl maaya ŋгаа Bay *Salamanŋ. Nəkmara, da wuzlah akwar fede, ndaw ma fəna Bay Salamanŋ daha, ama akwar ta təbmara mey aŋгаа daa ba.» ^{§§†}

§† 12.33 7.16-18 §†† 12.34 3.7 §† 12.36-37 Jak 3.6-10
§†† 12.38 Jan 6.30; 1Kwr 1.22 §† 12.38-39 16.1-4; Mk 8.11-12
§‡ 12.40 Jaw 2.1; Mt 27.63 §§† 12.41 Jaw 3.5 §§† 12.42 1Bay 10.1-10

Mey da ray malula ma vèhwa a ray ndaw saya
(Luk 11.24-26)

⁴³ «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw a pøkey da ley saw, a søpey slam nga mæskey vaw. Ama da ta høtey slam daa ba na, ⁴⁴ a wulkey, a løvey: “Ngama, ya vøhey aa slam adaw masa yah ma bawa da hwað a heyey.” A vøhey a ray ndaw aha aa slam aŋ-ga heyey, a hætfar slam aha madiykaya maaya maaya, kwa meeme da hwað a daa ba. ⁴⁵ Da ray ngene, malula ha a daw, a ngælwa malula hay mekele maasala ma fənmara ta həma nga key cek maaya ba. A samawa a ray ndaw a heyey. Anda kedede, ndaw aha a da sørey banay ma fəna masa ngeeme. Ara anda kedede, cek aha a da key ta ndəhay masa maaya ba wure kedede.» †

Mamaŋ nga Yesu ta mælma hay na, ara wa hay wa?
(Mark 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Daa masa Yesu faa guzltar a ndəhay na, ata mama-ha ta mælma hay malacatakaya daa ambaw, a wudam ngaa guzlmara. ⁴⁷ Ndaw daha a ləvar a Yesu: «Mamakw ta mælmakw hay ata malacatakaya daa ambaw. A wudam ngaa guzlmaka.»

⁴⁸ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mamay na, wa? Mælma adaw hay na, wa hay wa?» ⁴⁹ Fa dəba ha Yesu, ta', a wuzey har ngada fa gula aŋga hay, a løvey: «Mamay ta mælma adaw hay na, ara ndəhay kedede, ⁵⁰ maja mælma adaw, dam-mama adaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw ma key cek anda Papay da vad ma wudey.» ††

Mey-mengey ta ndaw maa kwecey hulfad a ley
(Mark 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 Ta pas a ngene, Yesu a bey da way, a daw a njeý a meý dəhwa nga *Galile ngaa sərkaðata ndəhay. ² Ndəhay ga a kusam a cakay a. Maja ngene, ta', Yesu a təpey aa kwambiwal, a njeý a hwað a amba aa guzltar. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay a na, malacatakaya da meý dəhwa ha. ³ Aa guzltar da ray cek hay ga ta meý-mengey, a ləvtar:

«Ndaw mehəvey daha, a daw ngaa kwecey hulfad a ley aŋga. ⁴ Daa masa aŋga faa kwacada hulfad a na, hulfad laŋgar a kəzley aa cəved. Fa dəba ha, diyaŋ hay a samawa, a ndamara. ⁵ Yaw, hulfad laŋgar a kəzley aa slam masa pərad, hwiyað da ray a ga daa ba. Hulfad a, a pəcey fiyaw, maja hwiyað da ray a ga daa ba. ⁶ Ama menjeý nekədey, da masa pas fa tey na, a bata. Fa dəba ha, a kweley, maja slaslalay a daa vəged ga daa ba. ⁷ Hulfad laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njeýda hulfad mapəckaya ha. ⁸ Ama hulfad laŋgar na, a kəzley aa slam masa maaya, a gəley, a yey babəza ga, wurzay pal, a gwa a yey babəza temere, laŋgar kwakwar maakwaw, laŋgar may, kwakwar maakar.»

⁹ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, nga cənda meý a maaya maaya.» ‡

Yesu aa guzltar a ndəhay ta meý-mengey hay na, maja me?

(Mark 4.10-12; Luk 8.9, 10)

¹⁰ Fa dəba ha, *gula hay nga Yesu a ngəcham a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Kaa guzltar ngada ndəhay a ta meý-mengey hay na, maja me?»

¹¹ A mbəddatara, a ləvtar: «Yaa guzltar ta meý hay mengey na, maja akwar na, Gazlavay ta vəkwar cəved la nga sərey meý hay mabadatakaya da ray mewey aŋ-ga da ray ndəhay. Ama ndəhay a kedede na, Gazlavay ta vəltar cəved nga sərey meý a daa ba. ¹² Anda kedede, da ndaw a wudey nga səra meý nga Gazlavay na, Gazlavay a jəna nga səra meý a la a dey a. Da ndaw a wudey nga səra meý nga Gazlavay ba na, kwa meý a masa nekədey daa mevel aŋga na, Gazlavay a badə-wa la tabiya. †¹³ Yaw, yaa guzltar ta meý-mengey na, maja ata fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba, fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba. ¹⁴ Anda kedede, cek aha ta key la ngada ata, anda meý masa Gazlavay maa guzlda zleezle ta meý ndaw ma təla meý aŋga *Izay, ma løvey:

“Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya, ama ka cəndamara ba.

Akwar fa nəkam dey maaya maaya, ama ka hətmar dey ba. ††

¹⁵ Maja ndəhay a, a gəmam nga cənam meý ba, a dəzlmata sləmay ata hay, a dəpmata dey ata hay.

A kamara kəne amba a hətmar dey ba, a jəkam sləmay ba, a təbmara meý a, aa mevel ata ba.

Da ray ngene, fa da mbəddamara menjeý ata amba ya mbəldata na, daa ba.”

¹⁶ «Ama akwar, gula adaw hay na, maaya nga Gazlavay aa da ray akwar, maja akwar fa hətmar dey, asaya, akwar fa jəkam sləmay. ¹⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təla meý hay ga zleezle ta ndəhay siya ga masa maaya fa meý nga Gazlavay ta wudam la nga hətmar cek masa akwar ma hətmar kedede, ama ta hətmar daa ba. Ta wudam la nga cəndamara cek masa akwar ma cəndamara kedede, ama ta cəndamara daa ba.» †††

Mabara nga meý-mengey ta ndaw maa kwecey hulfad
(Mark 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «Ehe, cəndamara mabara nga meý-mengey ta ndaw maa kwecey hulfad heyey dəba. ¹⁹ Ndəhay siya hay a cəndamara meý da ray *mewey nga Gazlavay da ray ndəhay, ama a cəndamara mabara nga meý a ba. Bay-malula a sawa, a la meý maaya daa mevel ata la. Ngada ata na, meý a, aŋga anda hulfad ma kəzley aa cəved. ²⁰ Ndəhay siya hay saya ma cəndamara meý nga Gazlavay la na, a təbmara fiyaw fiyaw ta meesəmeý. Ngada ata na, meý a aŋga anda hulfad ma kəzley aa slam masa pərad. ²¹ Ama ndəhay a, a təb-

† 12.45 2Pi 2.20 †† 12.50 6.10 ‡ 13.9 11.15

†† 13.12 25.29 ††† 13.14-15 Iz 6.9-10; Jaŋ 12.40; SNM 28.26-27
††† 13.17 1Pi 1.10-12

mara mey nga Gazlavay nga dar nekədəy gway. Ta pas masa banay mekele mekele ma da sawa a ray ata maja mey a na, ndəhay a, a da mbəkdamara mey nga Gazlavay a fiyaw fiyaw. Ata na, anda hulfad ma pəcwa daa slam masa pərad, slaslalay daa vəged ga daa ba. ²² Ndəhay mekele a cəndamara mey nga Gazlavay, a təbmara, ama mey a, aa zədəy maja ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, asaya, maja a wudam zleley kalah. Ngada ata na, mey a, anğa anda hulfad masa ma kəzley a wuzlah hatak, manjan-jərdakaya daa hatak a. Ata anda cek ma yey babəza ba. ¹²³ Ndəhay mekele saya, a jəkam sləmay fa mey nga Gazlavay, a təbmara. Da ray nğene, fara fara a kadamara sləra ta anğa. Ata anda hulfad ma pəcwa daa slam maaya. Anda kede, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfad ma pəcwa ma yey ga, babəza fa vəda a key temere, mekele a key kwakwar maakwaw, da daa ba, kwakwar maakar.»

Mey-menjey ta ley nga daw ta zlərav da hwad a

²⁴ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele a ndəhay makustakaya heyey, a ləvtar: «*Mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ya gwa nğa wa na, ta me? Ehe, ya nğakwar mey da ray a: Ndaw daha a sləkey hulfad maaya a ley anğa. ²⁵ Ta tavad masa ndəhay fa nam na, masa-gəra anğa, a sawa, a sləkey zlərav aa ley a, ta', a daw. ²⁶ Menjey nekədəy, daw heyey a pəcwa. Zlərav a, a pəcwa may. A gəlam daa slam a, a pamawa ray ^{††}. ²⁷ Anda kede, ndəhay ma ka sləra nğa bay nğa ley a, ta', a samawa, a ləvmar a bay ata: "Waa Bay ala, ka sləkey aa ley akah na, hulfad maaya, ba diya? Kaa zlərav na, a sawa dama?" ²⁸ A mbəddatara, a ləvtar: "Ara masa-gəra adaw ma ka sləra ha." Ta', ndəhay ma ka sləra anğa hay a, a ləvmar: "Anda kede na, ka wudey ya diyam, ya mədmata daw?" ²⁹ A mbəddatara, a ləvtar: "Kay, a njey, maja da akwar fa mədmata na, ka da mədam daw maaya asiya may. ³⁰ Mbəkdamata nğa kam daa slam a haa kasl kiya mekey daw. Ta kiya ha nğene, ya da ləvtar nğada ndəhay ma da kamərwa daw a, nğa nğəma-mara zlərav a la dāgay, nğa jəwmata maaday a, nğa pamatar awaw fa vəda. Ama daw maaya na, a kamərwa, a handamərwa a wuded."» †

Mey-menjey ta babəza nğa bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala

(Mark 4.30-32; Luk 13.18, 19)

³¹ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele saya a ndəhay fetede heyey, a ləvtar: «*Mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, anğa anda babəza nğa bazlawar, masa ndaw ma la, ma rəba aa ley anğa. ^{††32} Anğa mecəhe da wuzlah hulfad hay siya, ama a pəcwa, a gəley mahura da ray cek hay siya, a tərey nğa

wudez, diyan hay a samawa, a diyam way fa mey-har hay a.» †

(Luk 13.20, 21)

³³ Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele saya, a ləvtar: «Mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, anğa anda cek ma həsla makala masa nğwas ma həley kuset kədəy, ma jahada ta hapa nğa makala ga, amba a həslərwa tabiya.» ††

Yesu aa guzley ta mey-menjey na, maja me?

(Mark 4.33, 34)

³⁴ Yesu a wuzdatara mey hay cəpa nğada ndəhay na, ta mey-menjey. Kwa taa guzltar ta mey mekele daa ba. ^{††35} A ka kəne na, amba a key anda *ndaw ma təla mey nga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey: «Ya daa guzltar a ndəhay ta mey-menjey, Ya da wuzdatara cek hay masa zleezle mabadatakaya dəga Gazlavay ma ləma bəla.» †

Mabara nğa mey-menjey ta ley nga daw

³⁶ Fa dəba ha, Yesu ta', a mbəkdata ndəhay heyey, a vəhey a way. Gula anğa hay ta', a samawa a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Wuzdandara mabara nğa mey-menjey ta zlərav da ley heyey cey.»

³⁷ Ta', a mbəddatara, a ləvtar: «Ndaw ma sləka daw masa maaya na, ara yah, *Bəz nğa Ndaw. ³⁸ Ley na, ara bəla. Hulfad masa maaya na, ara ndəhay ma təbmara amba Gazlavay a wey da ray ata. Zlərav na, ara ndəhay ma namar ray a bay-malula. ³⁹ Masa-gəra ma sləka zlərav na, ara *Satar, bay-malula. Kiya mekey daw na, ara pas nğa mendəvey nğa bəla. Ndəhay ma da kamərwa daw na, ara maslan hay nğa Gazlavay da vad. ⁴⁰ Anda ata ma nğəmamara zlərav nğa tekwerey na, ta pas mendəvey nğa bəla na, a da key kəne may ta ndəhay ma namar ray a bay-malula. ^{††41} Anda kede, yah, Bəz nğa Ndaw, ya slərdata maslan adaw hay da vad la nğa badamata ndəhay ma təknamata ndəhay nğa key mebərey leŋ ndəhay ma kam cek malamba da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. ^{††42} A da kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Fetede na, a təwam la, aa pədam sler la. ^{††43} Ama nğada ndəhay ma namar ray a Bay Gazlavay na, a njam la ta Papa ata, Bay Gazlavay, da vad, a wadam la anda pas. Da ndaw, anğa ta sləmay na, nğa cənda mey a maaya maaya.» ††

Mey-menjey ta zleley mabadakaya leŋ ta bersle

⁴⁴ Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele saya, a ləvtar: «*Mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta zleley mabadakaya daa ley. Ndaw a daw, a hətar, a bada ma fəna saya. Aa səmey ga da ray a. Maja nğene, a daw, a hədkadata cek anğa hay tabiya amba a hədka ley a. ^{††}

† 13.22 1Tm 6.9-10 †† a pamawa ray: a təlmawa ray † 13.30 3.12; CWJ 14.14-15 †† 13.31 17.20; Lk 17.6

‡ 13.32 Ez 17.23 ††† 13.33 1Kwr 5.6; Gal 5.9 ††† 13.34-35 13.10-17 § 13.35 Ps 78.2 †† 13.40 7.19; Jan 15.6 ††† 13.41 24.31; Mk 13.27 †† 13.42 8.12 ††† 13.43 Dan 12.3; NMH 5.31; Mt 11.15 †† 13.44 Fəl 3.7-14

⁴⁵ «Asaya, mewey nga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta ndaw ma ka filaw, ma səpey bersle maaya membey nga hədkey. ⁴⁶ Da ta hətey bersle maaya membey ma hədkey ba la na, a daw, a hədkadata cek anğa hay tabiya amba a hədka bersle he.»

Mey-menğey ta tabaw

⁴⁷ «Asaya, *mewey nga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta *tabaw † ma kərzawa ewet hay daa dəhwa, a kuzmawa səkway nga ewet hay mekele mekele ga. ⁴⁸ Masa tabaw a ta rəhey cay ta ewet e na, ta', a badamərwa a mey dəhwa. A njam ta njeý, a walamata səkway nga ewet hay masa maaya, a pamata aa gabal, ama səkway nga ewet hay masa maaya ba na, a kəzlamata. ⁴⁹⁻⁵⁰ Ta pas mendəvey nga bəla na, maslan hay nga Gazlavay da vad, a samawa la nga wunkey ndəhay ma namar ray a Gazlavay ta ndəhay masa ta mebərey. Ndəhay masa ta mebərey na, a kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Fetede na, a təwam la, asaya, aa pədam sler la. Sariya nga Gazlavay ma da key na, ara anda kede.» ††

Mey da ray meý hay menğey nga Yesu

⁵¹ Yesu aa cəfdəta gula anğa hay, a ləvtar: «Akwar ta sərmara mabara nga meý hay menğey kede la daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, ala ta sərmara la.»

⁵² Da ray nğene, Yesu a ngatar meý mekele saya, a ləvtar: «Kwa waawa da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz ma təba amba Gazlavay a wey da ray a na, anğa anda bay nga way ma badərwa zleley anğa mawiya ta magurma nga jəney ndəhay.»

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu

(Mark 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Masa Yesu maa guzltar a ndəhay ta meý hay menğey cay na, ta', a sləkdey fetede, ⁵⁴ a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwađ a. Fetede aa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay. Ndəhay tabiya daa way a, a rəzlam, a ləvam: «Hay! Ma vəldara lenğesl a ndaw a kede nga sərey cek hay anda kede na, wa? A hətərwa lenğesl nga sərey cek hay a kede na, dama? ⁵⁵ Anğa na, bəzey nga ndaw ma sla hwadam, ba diya? Mamaha na, *Mari, ba diya? Ata *Jak, *Jawzef, *Simanw len Jud na, məlmaha hay ba diya? ⁵⁶ Dam-mamaha hay tabiya, ata da wuzlah aləkwa fede, ba diya? Kaa a hətərwa lenğesl kede ta gədañ kede na, dama?» ⁵⁷ Ara maja mewulkey ata nğene, ata ma təbmara meý nga Yesu ba. Da ray nğene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «*Ndaw ma təla meý nga Gazlavay na, ndəhay a təbmara meý anğa kwa dama dama, ama ma təbmara ba na, si ndəhay daa hwayak anğa, ndəhay daa səkway anğa.» ⁵⁸ Yesu a key maazla hay fetede nekədey gway maja ata ma təbmara meý anğa ba.

† tabaw: Ara njele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet daa slam a. †† 13.50 8.12 † 13.53 7.28 †† 13.54 Jan 7.15 †† 13.55 Jan 6.42 ††† 13.57 Jan 4.44

Mey da ray meməcey nga Jan-Baptis

(Mark 6.14-29; Luk 9.7-9)

14 Daa nğene, *Herawt, bay daa hwayak nga *Galile, a cənda meý da ray Yesu. ² Da ray nğene, aa guzltar a madərlam anğa hay, a ləvtar: «Ndaw aha na, ara *Jan-Baptis. A sləkđawa daa meməcey. Ara maja nğene, anğa ta gədañ nga key maazla hay.» †††

³⁻⁴ Herawt aa guzley anda kede na, maja ara anğa ta ray anğa ma kəda Jan-Baptis a vagay. Ehe meý da ray Jan-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat, ngwas nga məlmaha *Fəlep nga ngwas anğa, daa masa Fəlep aa ta dey dagay. Maja nğene, *Jan a ləvar a Herawt: «Kah ma la ngwas nga məlmakw nğene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas aləkwa.» Da ray nğene, Herawt a ləvtar a sewje anğa hay nga kərzamara Jan a. Ta', sewje anğa hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne. ⁵ Herawt a wudey nga kəda Jan a vagay, ama a zlurey ta ndəhay *Jəwif hay maja a wulkam na, Jan a ara *ndaw ma təla meý nga Gazlavay. ^{5†}

⁶ Yaw, ta pas gwagway nga mesərfedey dar nga mayawa nga Herawt na, dam nga Herawdiyat a gərvey fa meý nga ndəhay mazəltakaya aa gwagway a. Megərvey a, a mbafar kalah a Herawt. ⁷ Ta', a mbedey fa meý nga ndəhay, a ləvar a dam aha: «Kwa meeme masa kah maa cəfdafaya na, ya vəldakawa la.» ⁸ A mbəddara a Herawt, a ləvar: «Vəldiwa ray nga Jan-Baptis aa vəley wure kede fede.» A ləvar anda nğene na, maja mamaha ma balar meý.

⁹ Masa Bay Herawt ma cənda meý a kede na, mevel a tədar. A gwa nga mbədda meý anğa ha saba, maja ta mbedey sem fa meý nga ndəhay mazəltakaya heyey. Da ray nğene, ta', a vəley cəved nga vəlda ray nga Jan-Baptis ngada dam aha. ¹⁰ Ta', a slərey ndaw aa fərsəne. Ndaw aha a dəslerwa ray nga Jan-Baptis, ¹¹ a parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a dam a heyey. Ta', dam aha a handara a mamaha. ¹² Fa dəba ha, gula hay nga Jan-Baptis a, a diyam a lamara vagay a, a pəshamara aa cəvay. Ta', a diyam, a wuzdamara meý a, a Yesu.

Yesu a vəltar cek mezəmeý ngada ndəhay ma fəna gabal zlam

(Mark 6.30-44; Luk 9.10-17; Jan 6.1-14)

¹³ Daa masa Yesu ma cənda meý da ray meməcey nga *Jan-Baptis la na, pərta! a sləkdey, ta', a daw ta kwambiwal amba a wusey taava anğa aa slam masa ndəhay da hwađ a daa ba. Masa ndəhay da slala hay ma cəndamara anğa sem na, a diyam ta meý dəhwa ha ta salay, a səpmar wurzay. ¹⁴ Anğa ma wusey cay na, ta', a bərngawa daa kwambiwal a, a hətfatar ndəhay makustakaya ga fetede. A sərfatar dey-ceceh, ta', a mbəldata masa-macay hay da wuzlah ata. ^{5†}

¹⁵ Ta pas ngaa kwad na, *gula hay nga Yesu a ngəçham fa vəda, a ləvmar: «Wure kede hakwad cay,

††† 14.2 16.14 § 14.3-4 Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20 §† 14.5 21.26; Mk 11.32; Lk 20.6 §†† 14.13-21 15.32-39 §† 14.14 9.36

alækwa da wuzlah-ley. Ngama na, ka mbædtar mey a ndəhay a ngə diyam a slala hay, amba a hædkam cek mezəmey.»¹⁶ Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Ndəhay a na, si a diyam a slala hay daw? Akwar, ray akwar na, vələmtar cek mezəmey a.»¹⁷ Ama a mbæddamara, a lævmar: «Kwa cek mezəmey fa ala daa ba, si peŋ zlam ta ewet cew daada gway.»¹⁸ Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Handamərwa fedə.»

¹⁹ Fa dəba ha, Yesu a lævtar ngada ndəhay tabiya ngə njam a hwayak. Anğa hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, a baŋgada dey a vad, a kar suse a Gazlavay. Fa dəba ha, a papəsa peŋ e, ta', a vələdatara a gula anğa hay amba a wunkamatara a ndəhay makustakaya heyey.²⁰ Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Gula anğa hay ta', a cakalamara siya ngə peŋ e. Membəkey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.²¹ Ndəhay ma zəmam peŋ e na, ata ga ara mey ba, a fəna ndəhay gəbal zlam, ngusay ta bəza hay manjar ngə sləfam.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ngə Galile

(Mark 6.45-52; Jan 6.15-21)

²² Masa ndəhay a ma zəmam cek cay na, wure wure ngene Yesu ta', a təktaŋ dāy a gula anğa hay ngə təpam aa kwambiwal amba ata na, a zləngam teesəf a dey laŋgar ngə dəhwa ngə *Galile. Yesu na, a njeŋ fa dəba dāgay amba a mbædtar mey a ndəhay makustakaya heyey ngə diyam a way.²³ Masa ta mbædtar mey a ndəhay a cay na, ta', a təpeŋ aa ray ngə anğwa ngə dərwa dāŋgay. Haa tavad, anğa pal taava anğa da anğwa ha cəŋga.²⁴ Kwambiwal masa gula anğa hay da hwaŋ a heyey, anğa da wuzlah yam, anğa dərəŋ ta rav-zazay, vaŋgwala ngə yam fa zakada[†] kwambiwal a maja memed fa key ga ngada ray ata.²⁵ Fa dəba ha, gweegwe slam ngə pərek na, Yesu ta', a daw ta salay da ray yam ngada fa ata.²⁶ Masa gula anğa hay a ma hətmar fa daw da ray yam na, a zluram ga, aa wasam pər-par! Aa guzlam da wuzlah ata, a lævam: «Ara ma-mayam!» Ta', a wudam ta gədaŋ maja mandərzaŋ fa katar.²⁷ Ama, wure ngene, Yesu aa guzlar, a lævtar: «Dəkmara mevell! Ara yah, ka da zluram ba!»

²⁸ *Piyer a mbæddara, a lævar: «Bay adaw, da ara kah fara fara na, vələya cəved amba ya daw da ray yam ngə da fa kah taw.»²⁹ Ta', Yesu a lævar a Piyer: «Sawal!»

Piyer a bərnğawa daa kwambiwal, a daw da ray yam ta salay ngada fa Yesu.³⁰ Ama, masa aa ma nəka memed fa key ta gədaŋ na, mandərzaŋ a kar. A zlar ngə mbəzey asi yam, ta', a wudey, a lævey: «Bay mahura, ləhdaya!»³¹ Wure wure ngene, Yesu tal! a təley har, a karza fa har, a lævar: «Ka wulkey cew cew na, maja me? Kah, ndaw masa ma paya ngə ndaw akah fara fara ba ngene.»³² Fa dəba ha, ta', a təpam cewete aa kwambiwal a. Wure wure ngene, memed e, den! a lecey, a key saba.³³ Gula hay ngə Yesu masa daa kwambiwal, a ragadam fa mey anğa, a lævmar: «Fara fara, kah na, Bəzey ngə Gazlavay.»[§]

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak ngə

Genezeret

(Mark 6.53-56)

³⁴ Masa ata Yesu ta gula anğa hay ma təŋgam la a dey laŋgar ngə dəhwa ngə *Galile heyey na, a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret.³⁵ Ndəhay daa slam aha na, a sərmara ara Yesu. Ta', a kadamatara mey a, a ndəhay da slala hay mekele mekele daa hwayak a. Daa masa ata ma cəndamara mey a cay na, ta', a handamar masa-macay hay.³⁶ A bərkəwamara amba masa-macay hay a, a gəsam har kwa fa mey ngə zana anğa gway. Ndəhay ma gəsəfamar har cəpa na, ta mbələm sem.^{§†}

Mey ngə Yesu da ray kwakwas ngə Jəwif hay

(Mark 7.1-13)

15 Fa dəba ha, *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ngə Mawiz a samawa da *Jeruzelem fa Yesu, a lævmar: ² «Gula akah hay a zləb-mara kwakwas ngə papaŋ ngə papa alækwa hay zleezle na, maja me? A da zəmam daf na, a pərmara har anda kwakwas alækwa ma lævey ba na, kwara?»^{††3} Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Akwar na, ka zləb-mara *mewey hay ngə Gazlavay ta mesəpeŋ kwakwas akwar hay na, maja me? ⁴ Gazlavay a lævey: “Natar ray ngada ata papakw ta mamakw.” Asaya, “Ndaw ma cəda papaha, da daa ba, ma cəda mamaha na, si a kədmara ndaw aha vagay.”⁵ Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka lævam ndaw a gwa ngə lævar a papaha, da daa ba, a mamaha: “Cek masa yah ma da vələdakawa ngə jənka heyey na, ya vələdakawa daa saba, maja yah ma vələdara sem a Gazlavay.”⁶ Ngene na, ndaw aha a nar ray a papaha, da daa ba, a mamaha ha saba, ba diya? Ara anda ngene, akwar fa nəsmara mey ngə Gazlavay, ta mesəpeŋ kwakwas akwar. ⁷ Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew! *Izay, *ndaw ma təla mey ngə Gazlavay zleezle maa guzley da ray akwar na, anja fara. Izay a, a lævey:^{§††}

⁸ “Gazlavay a lævey: Ndəhay kede fa həslmaya ray ta mey ngə tede,

ama mevel ata na, aa dərəŋ ta yah.

⁹ Ata fa həlmamaya,

ama mehəlmey a, ta tərey sem ngə cek ngə tede, maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ngene na, ara kwakwas ngə ndaw-magədaŋ daada gway.”»

Mey da ray cek mekey mebərey a ndaw

(Mark 7.14-23)

¹⁰ Fa dəba ha, Yesu a zəltərwa ndəhay makustakaya ta', aa guzlar, a lævtar: «Jəkam sləmay, cəndamara mey kede maaya maaya: ¹¹ Cek masa ndaw ma ndəkwa da a mey, ma zəma na, a kar mebərey ba, ama ma kar mebərey na, si mey ma bawa da mey anğa.»^{§†}

¹² Ta', *gula hay ngə Yesu a ngəcham a cakay a, a lævmar: «Ka fa səra mey masa kah maa guzlda kede na, fa

† 14.20 2Bay 4.43-44 †† 14.23 5.1; Lk 5.16 † a zakada: a dægda †† 14.25 Jəw 9.8 †† 14.26 Lk 24.37 ††† 14.30-32 8.26 ††† 14.31 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Lk 12.28 § 14.33 16.16; 27.54; Mk 15.39

§† 14.36 9.20 §†† 15.2 23.25; Lk 11.38-39 §† 15.4 Mab 20.12; 21.17 §†† 15.7-9 Iz 29.13 §† 15.11 SNM 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15

catar mevel a *Fariza hay, ba diya?»¹³ Yesu a mbədfatara, a ləvtar: «Kwa wudez wura wura masa Papay da vad, ma rəva ba na, a mədmara la.¹⁴ Mbəkdamata! Ata na, wulaf hay ma dādām wulaf hay anda ata. Da ndaw-wulaf a dedey wulaf cəla ta zlanday na, ata cewete a tədam la aa vəged, ba diya?»[†]

¹⁵ Fa dəba ha, *Piyer ta', aa guzlar, a ləvar: «Wuzdan-dara mabara nga mey a kede cey.»¹⁶ Yesu a ləvey: «Akwar gula adaw hay kwa na, ka cəndamara mey a kede ba saya na, gway daw?»¹⁷ Cek masa ndaw ma ndəkwa a mey, ma zəma na, a daw ngada hwađ nga ndaw aha. Fa dəba ha, a bawa a palah. Ka ta sərmara daa ba cəng-ga daw?¹⁸ Ama mey masa ndaw maa guzlda ta mey aŋga na, a sawa dəga daa mevel aŋga. Ngene, a kar mebərey a ndaw aha.¹⁹ Mewulkey maaya ba a bawa na, daa mevel nga ndaw. Ara mewulkey a ma həlda ndaw nga kədəy ndaw vagay, nga ley vaw saw da palah, nga key cek malamba saw kəne, nga leley, nga mbərzley a ray ndaw, leŋ nga key mbada fa ndəhay.^{††20} Ara səkway nga cek hay malamba anda kede ma kar mebərey a ndaw. Ama, da ndaw a zəma cek ta har manjar nga pərey na, ara mebərey ba.»

Ngwas masa Jəwif ba a pa Yesu nga ndaw aŋga fara fara

(Mark 7.24-30)

²¹ Fa dəba ha, Yesu pərta! a sləkdey daa slam aha, tall a diyam ta gula aŋga hay aa hwayak mekele masa berney nga Tir ta berney nga Sidarŋw da hwađ a.²² Ngwas daa hwayak a daha, aŋga dam Kana. A sawa fa Yesu, a kar ambahw, a wudey, a ləvar: «Waa Bay mahura, Bəzey nga *Davīd! Dam adaw daha, aŋga ta malula da ray, fa sərda banay kalah. Sərfaya dey-ceceh may taw!»^{‡23} Yesu taa guzlar kwa mey pal daa ba. Gula aŋga hay a ngəcham a cakay a, a ləvmar: «Mbədar mey a ngwas a kede, maja fa səpndakwar wurzay ta mewudey.»²⁴ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Gazlavay a slərđiwa na, fa ndəhay *Israyel hay gway. Ata na, maazədtakaya anda təban hay manjar mecəkwer.»^{††}

²⁵ Ama, ngwas a heyey a daw, a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Waa Bay mahura, jənya may taw!»²⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mevəley daf nga bəza hay ngada gədey hay na, maaya daw?»²⁷ Ngwas a heyey a ləvar: «Ahaw, Bay adaw, kaa gədey hay na, a zəmam meep-əsey nga daf ma kəzley daa slam masa bay ata hay ma zəmam daf cəngga, ba diya?»²⁸ Da ray ngene, Yesu a mbəddara, a ləvar: «Maaya kwakwa! Kah ma paya la nga ndaw akah fara fara. Cek aha nga key anda kah ma wudey.» Daa ngene, dam aŋga heyey a mbəley.^{††}

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

²⁹ Fa dəba ha, Yesu a sləkdey daa slam aha, a daw ta mey dəhwa nga *Galile. Ta', a təpey aa ray nga aŋgwa, cəkwa! a njeý fetede.^{†††30} Ndəhay makustakaya ga, a samawa fa vəda, a handamawa ndəhay jegwer hay, ndəhay wulaf hay, ndəhay maahəlbatakaya hay,

† 15.14 23.16, 24; Lk 6.39; Rm 2.19 †† 15.19 Gal 5.19-21 † 15.22 20.30-31 †† 15.24 10.6; Rm 15.8 †† 15.28 8.13 ††† 15.29 5.1

madagazlam hay leŋ ndəhay ta macay hay mekele mekele ga. A njadamata fa mey nga Yesu. Ta', a mbəldata.³¹ Ndəhay makustakaya heyey a rəzlam maja ata ma hətmatar madagazlam hay heyey faa guzlam dəba, ndəhay maahəlbatakaya hay heyey ta mbəlam cay, ndəhay jegwer hay heyey fa diyam ta salay ata hay, wulaf hay may fa hətmar dey dəba. Ta', a həlmamara Bay Gazlavay nga *Israyel hay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ngada ndəhay ma fəna gabal məfad

(Mark 8.1-10)

³² Yesu ta', a zəltərwa gula aŋga hay, a ləvtar: «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay makustakaya kede, maja aŋga kaa dar maakar ata da cakay adaw, wure kede cek mezəmey da har ata daa saba. Ya wudey nga mbəkdata nga diyam a way ta may ba, maja da a da hətam gədaŋ daa cəved nga wusey a way ata hay ba kwa.»^{†††}³³ Gula aŋga hay a mbəddamara, a ləvmar: «Kaa alək-wa da wuzlah-ley kede na, ya da hətmawa cek mezəmey nga rəhdata ndəhay tabiya makustakaya kede na, dama?»³⁴ Yesu aa cəfdara, a ləvtar: «Da har akwar fede kaa na, peŋ we?» A mbəddamara, a ləvmar: «Da har ala na, peŋ maasala ta ewet mecəhe mecəhe nekədəy gway.»

³⁵ Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey nga njam a hwayak.³⁶ Aŋga ta', a həla peŋ maasala ta ewet hay heyey, a kar suse a Gazlavay, a papəsa, ta', a vəldatara a gula aŋga hay. Gula aŋga hay a, a wunkamatar a ndəhay makustakaya ha.³⁷ Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula aŋga hay a cakalamara siya mambəkakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar mahura mahura maasala.³⁸ Yaw, ndəhay ma zəmamara peŋ ta ewet e na, ndəhay gabal məfad, ngusay ta bəza hay manjar nga sləfam.³⁹ Fa dəba ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya ha nga diyam a way ata hay. Ta', a təpey aa kwambiwal, a diyam aa hwayak mezəley Magadaŋ.

Mahura nga Jəwif hay aa cəfdamara Yesu nga key maazla

(Mark 8.11-13; Luk 12.54-56)

16 Fa dəba ha, *Fariza hay ta ndəhay *Saduse hay a ngəcham a cakay Yesu nga jadamara, aa cəfdamara amba a key maazla nga wuzda gədaŋ aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.^{††}^{††2} Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «[Masa pas fa kəzley, gazlavay fa key magaza na, ka ləvam mandaw na, gazlavay nga var a key daa ba.³ Asaya, pərek pərek da masa pas fa bawa, fa cey na, ka ləvam tasana na, var a pey la. Anda kede, da akwar fa nəkam dey a gazlavay na, ka sərmara cek ma da key tasana ta cek ma da key mandaw. Kaa sləra masa yah ma ka na, ka sərmara mabara ha ba na, kwara?] ⁴ Akwar ndəhay masa wure kede na, malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wudam nga hətam maazla ma wuzdərwa gədaŋ nga

††† 15.32 9.36 § 15.32-39 14.13-21 §† 16.1 Jan 6.30 §†† 16.1-4 12.38-39; Lk 11.16, 29-30

Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hëtam maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas † zleezle.»

Fa dëba ha, Yesu ta', a mbëkdata, a daw.

Mey-menjey da ray meesërkedey nga Fariza hay ta nga Saduse hay

(Mark 8.14-21)

⁵ Daa masa ata Yesu ta gula annga hay ma tængam sem a dey langar nga dëhwa na, gula annga hay a ta sërfaadamara nga handawa peñ daa ba. ⁶ Ta', Yesu aa guzltar, a lëvtar: «Wam vaw fa cek ma hësla peñ nga *Fariza hay leñ nga *Saduse hay!» ^{††7} Da ray ngene, gula annga hay aa guzlam da wuzlah ata, a lëvam: «Aa guzley anda kedede maja alëkwa ma sakurwa ta peñ daa ba daw?» †

⁸ Yesu na, ta sëra mey masa ata maa guzldamara da wuzlah ata sem. Da ray ngene, aa cëfdata, a lëvtar: «Akwar ndëhay masa ma pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara ba ngene, ka wulkam da ray peñ masa akwar ma handamawa daa ba na, maja me? ^{††9} Haa wure kedede akwar na, ka cëndamara mey a ba cëngga daw? Sërfaadamara peñ zlam masa yah ma wunkatara ngada ndëhay gabal zlam heyey. Mambëkakaya na, a rëhey gadakar we? ^{††10} Asaya, sërfaadamara peñ maasala masa yah ma wunkatara ngada ndëhay gabal mëfad heyey. Mambëkakaya na, a rëhey gadakar mahura mahura we? ^{††11} Yaw, daa masa yah maa guzlkwar: "Wam vaw fa cek ma hësla peñ masa fa Fariza hay leñ fa Saduse hay" na, yaa guzley na, da ray peñ ba. Kaa ka cëndamara ba na, kwara?»

¹² Anda kedede, *gula hay nga Yesu heyey a sërmara, Yesu aa guzltar na, da ray cek ma hësla peñ fara fara ba, ama a ngatar mey da ray meesërkedey nga Fariza hay ta nga Saduse hay.

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Këriste

(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Yesu a wusey aa slam masa gweegwe ta slala Sezere-Fëlep. Aa cëfdata gula annga hay, a lëvtar: «Ndëhay a padamaya, yah, *Bëz nga Ndaw na, nga wa?»

¹⁴ A mbëddamara, a lëvmar: «Ndëhay siya a lëvam kah na, *Jan-Baptis, mekele hay a lëvam, kah na, *Eli, *ndaw ma tëla mey nga Gazlavay zleezle. Ndëhay mekele hay saya a lëvam, kah na, Jeremey, da daa ba, ndaw mekele dasi ndëhay ma tëla mey nga Gazlavay zleezle.» ^{†††}

¹⁵ Ta', Yesu aa cëfdata saya, a lëvtar: «Kaa akwar may, ka lëvam yah na, wa?»

¹⁶ *Simanjw *Piyer a mbëddara, a lëvar: «Kah na, *Këriste, Bëzey nga Gazlavay, ndaw masa annga daha ta dey nga sërmataw.» [§]

¹⁷ Yesu aa guzlar, a lëvar: «Simanjw, bëzey nga *Jawnas, maaya nga Gazlavay aa da ray kah, maja mey masa kah maa guzlda kedede na, ara ndaw-magadanj ma

† Nëka Mt 12.39-40. †† 16.6 Lk 12.1 ‡ 16.7-9 Mk 6.52 †† 16.8 14.31 †† 16.9 14.20 ††† 16.10 15.37 ††† 16.14 14.2; 17.10-13; Mt 21.11 § 16.16 14.33; Jan 1.49; 11.27

wuzdakawa ba, ama ara Papay da vad ma wuzdakawa. ¹⁸ Yaw, yah may, ya fa lëvka, kah na, mezaley akah Piyer anda melëvey "përad." Ya da pa *mecëmey-ray nga ndëhay adaw hay da ray përad a. Kwa memëcey na, fa da gwa ngaa zëdda daa ba. ^{§†19} Ya da vëlka gëdan nga wurey cëved ngada ndëhay amba a tëram ndëhay nga Gazlavay. Mey masa kah ma da jëwa da bëla na, annga majëwkaya da gazlavay da vad may. Asaya, mey masa kah ma da pëska da bëla na, annga mapëskakaya da gazlavay da vad may.» ^{§††}

²⁰ Yesu ta', a këtata gula annga hay, a katar mey, a lëvtar: «Fara fara yah na, Këriste, ama ka da wuzdamara a ndëhay ba.» ^{§†}

Ndaw ma wudey nga sëpa Yesu na, si a key me?

(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

²¹ Dëga ta pas masa *Piyer ma wuzda Yesu ara *Këriste heyey na, Yesu a wuztar mey ngada gula annga hay, a lëvtar: «Si ya daw a *Jeruzelem. Mahura hay nga *Jëwif hay, *bay-ray hay nga ndëhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, leñ *ndëhay maa sërkada kwakwas nga Mawiz na, a sërdamaya banay la fetede, a këdmaya la vagay. Ama nga dar maakar a na, ya slëkdawa la daa memëcey.» ^{§††}

²² Piyer ta', a zëla Yesu ta cakay, a mbëdar ray, a lëvar: «Kay! Bay mahura, Gazlavay nga ka këne ba! Anja sëkway nga cek anda ngene na, nga hëtfaka ba sëlak!»

²³ Ama Yesu pëla! a mbëdey dey ngada fa Piyer, a lëvar: «Hway la da cakay adaw, kah, *Satan. Kah na, ka fa sëpey nga zlanngadadaya daa cëved adaw daw? Maja mewulkey akah ngene na, ara mewulkey nga Gazlavay ba, ama ara mewulkey nga ndaw-magëdan gway.»

²⁴ Ta', Yesu aa guzltar a gula annga hay, a lëvtar: «Da ndaw a wudey nga sëpya na, si a mbëkda mewulkey fa ray annga, a sëpya ta mevel pal, si a bësa banay ma da sawa a ray annga maja yah, anda yah ma da mëcey fa hwadam mazlangalakaya. ^{§†25} Sërmara, kwa waawa ma wudey nga lëhda heter annga na, a key aa zëdda, ama ndaw maa zëdda heter annga maja yah na, a hëtar la aa slam a. ²⁶ Da ndaw a hëtey cek hay tabiya masa annga ma wudey da bëla kedede, ama taa zëdda heter annga sem na, cek hay a tabiya ngene, ta lëhdamara ndaw a la daw? Yaw, ndaw a gwa nga mbëda heter annga na, ta me? ²⁷ Sërmara, yah, *Bëz nga Ndaw na, ya da sawa ta gëdan nga Papay leñ ta maslan annga hay da vad. Ya da pëla mawurbay kwa nga waawa cëpa, tëde fa slëra masa ndaw a ma ka. ^{§†28} Ya fa lëvkwar fara fara, ndëhay siya da wuzlah akwar fedë, fa da mëcam daa ba haa ata ma hëtmaya ta dey ata la dëgay, masa yah, Bëz nga Ndaw, ya fa zëma bay adaw.» ^{§††}

§† 16.18 Lk 22.32; Jan 1.42; 21.15-17; Ef 2.20 §†† 16.19 Lk 11.52; Mt 18.18; Jan 21.15-17 §† 16.20 17.9 §†† 16.21 17.22-23; 20.17-19; 26.2 §† 16.24-25 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jan 12.25-26; 1Pi 2.21 §† 16.27 Ps 62.13; Jëw 34.11; Mt 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Lk 13.27; Jan 5.29; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 1Pi 1.17; 2Tm 4.14; CWJ 22.12 §†† 16.28 10.23; 24.34; Mk 9.1; 13.30; Lk 9.27; 21.32

Yesu a mbədey fa dey nga gula anğa hay

(Mark 9.2-13; Luk 9.28-36)

17 Dar maakwaw fa dəba ha na, Yesu ta', a zəлта ата *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, məlmaŋ nga Jak a, a ngəлта aa ray nga anğwa maazəma, a njam fetede taa-va ata. ¹² Yesu a, pəla! a mbədey fa dey ata, dey anğa a wedey anda pas, zana anğa mabara ndəd-nded.

^{††3} Wure wure ngene, ata *Mawiz ta *Eli a wuzmatar vaw a gula anğa hay heyey †. Gula hay a, a hətmatar fa kam mađay ta Yesu a. ⁴ Da ray ngene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Waa Bay Mahura, maaya na, ya njakwa fede. Da ka wudey na, amba ya kərcəy slam hay maakar, pal ngada kah, pal ngada Mawiz, pal ngada Eli.»

⁵ Daa masa faa guzley aran na, mekwtene mewedey ndəd-nded! a sawa, sərət! a sərtata. A cənam day maa guzłwa daa mekwtene he, a ləvey: «Kede he ara Bəzey adaw masa yah ma wuda kalah. Ara bəzey masa ya faa səmey ga da ray a. Jəkfamar sləmay!» ^{††}

⁶ Masa *gula hay nga Yesu ma cəndamara la na, a zıuram ga, ta', a tədam ta mey ta mey, danğay dar! a hwayak. ⁷ Wure ngene, Yesu a ngəchawa a cakay ata, a wusta ta har, a ləvtar: «Sləkdam, ka da zıuram ba.» ⁸ A banğadamara dey na, a hətam ndaw mekele saba, si Yesu taava anğa gway.

⁹ Masa ata fa bərngamawa da anğwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Ka da wuzdamara cek masa akwar ma hətmar kede a ndaw ba, haa kasl pas masa yah, *Bəz nga Ndaw, ma da sləkdawa daa meməcey.» ^{††}

¹⁰ Ta', gula hay nga Yesu aa cəfdamara, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz a ləvam si Eli a sawa la teesed da ray *Kəriste na, maja me?» ^{†††11} Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara si Eli a sawa nga diyta cek hay cəpa maaya maaya. ¹² Ama, yah na, ya fa ləvkwar, Eli ta sawa cay. Ndəhay ta hətmar la, ama ta sərmara daa ba, ta kamar cek maaya ba la anda mevel ata ma wudey. Ara kəne may, ndəhay a ma da sərdamaya banay, yah, Bəz nga Ndaw.» ^{†††}

¹³ Anda kede, gula hay nga Yesu ta sərmara sem Yesu aa guzłtar na, da ray *Jaŋ-Baptis.

Yesu a bada cek da ray bəzey

(Mark 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Masa ata Yesu ta gula anğa hay maakar heyey ma wusam la a cakay ndəhay makustakaya na, ta', ndaw daha a ngəchawa a cakay Yesu, a regedey fa mey anğa, ¹⁵ a kar ambahw, a ləvar: «Bay Mahura, bəzey adaw anğa ta cek da ray, fa bərlada, fa sərda banay. Da cek aha ta zlar nga bərlada la na, ta pas lanğar a tədda aa awaw, da daa ba, aa yam. Sərfar dey-ceceh may taw! ¹⁶ Ya ta handa la fa gula akah hay, ama ta gwamara nga mbədamara daa ba.»

¹⁷ Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzłtakaya masa ma pamaya nga ndaw akwar fara fara ba kede. Ya da njeŋ ta akwar na, haa ta vara? Ya da bəskwar na, haa ta vara? Handamiwa bəzey a fede!» ^{††18} Masa ata ma handamərwa bəzey a la na, Yesu ta', aa bəcar a cek da ray bəzey a. Ta', cek aha a bey. Wure ngene, bəzey a, a mbəley.

¹⁹ Masa ata Yesu ta gula anğa hay ata taava ata na, ta', gula anğa hay a, a ngəcham a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara nga badamara cek da ray bəzey a daa ba na, maja me?» ²⁰ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Maja akwar fa təbmara mey nga Gazlavay fara fara daa ba. Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa təbmara mey nga Gazlavay kwa kuset kədey həma babəza nga bazlawar na, ngene, ka gwamara nga ləvmar a anğwa mahura kede, sləkdəy la fede, daw ngada fataday na, anğwa ha a sləkdəy la. Anda kede, cek masa ta gəra nga key fa akwar na, daa ba. ^{††} [²¹ Ama nga bey cek anda kede da ray ndaw na, si ta medərey-danğay a Bay Gazlavay leŋ ta mekey *dalıyam.]»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey anğa ta masləkdawa anğa

(Mark 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Ta pas lanğar daha, ata Yesu ta gula anğa hay a vəhmawa a *Galile, ata tabıya daa slam a. Yesu ta', aa guzłtar, a ləvtar: «A da kərzamaya yah, *Bəz nga Ndaw, a da vəldamaya a har ndəhay. ^{†††23} Ndəhay a, a da kədmaya vagay. Nga đar maakar a na, ya sləkdawa la daa meməcey.»

Mey a kede a tədtar mevel a gula anğa hay.

Mey da ray budaw

²⁴ Ata Yesu ta gula anğa hay a diyam a Kapernayum. Ata ma wusam la na, ndəhay ma cakala budaw nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay ata fetede. Ta', ndəhay a, a ngəcham a cakay *Piyer aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay akwar na, a pəley budaw nga Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay ba daw?» ^{††25} Piyer a mbəddatara, a ləvtar: «'A, 'a, fa pəley.»

Daa masa Piyer fa mbəzey a way masa Yesu aa da hwad a na, Yesu aa guzłtar teesed, a ləvar: «Simarŋw Piyer, ya wudey ngaa cəfdaka, ma pəlam budaw a bay hay da bəla kede na, wa hay wa? Ara bəza hay nga bay hay a daw? Da daa ba, ara zəgdaw hay daw?»

²⁶ Piyer a mbəddara, a ləvar: «Ara zəgdaw hay.»

Yesu a ləvey: «Anda kede na, bəza hay nga bay a pəlam budaw ba. ²⁷ Ama ngama ya pəlkwa budaw a, amba mevel a catar ba. Anda kede, daw aa dəhwa nga *Galile, kəzla tetəlem ^{†††} akah a hwad a. Ewet masa kah ma da lawa teesed na, ka wura mey nga ewet e, ka hətfey bərey nga dala mak nga pəlndakwara budaw a la. Larawa amba ka pəlndakwara budaw aləkwa cew e.»

† 17.1 5.1 †† 17.2-8 2Pi 1.16-18; CWJ 1.16 † Ata Mawiz ta Eli na, ta məcam sem dəga zleezle, ta wuzmatar vaw la a gula hay nga Yesu. †† 17.5 3.17 ††† 17.9 16.20 †††† 17.10-11 Mal 3.23-24; Mt 16.14 †††† 17.12-13 11.14; Lk 1.17; Jaŋ 1.21

§ 17.17 Mew 32.5, 20 † 17.20 13.31; 14.31; 21.21; Mk 11.23; Lk 17.6 †† 17.22-23 16.21 †† 17.24 Mab 30.13 ††† tetəlem: jəra, ngalam

Ma da key mahura na, wa?

(Mark 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 Daa ngene, *gula hay nga Yesu a ngəcham a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, mahura na, wa?» ^{†2} Yesu ta', a zəlwa bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata. ³ Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar ta mbədam amba ka tərām anda bəza hay mecəhe daa ba na, ngene, akwar fa da njam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba səlak. ^{†4} Ndaw ma pa ray anga nga mecəhe anda bəzey mecəhe kede na, ara anga ma da key mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. ^{†5} Kwa waawa ma təbey bəzey anda bəzey mecəhe kede maja a wudya na, a key ngene, a təbey yah, ray adaw.» ^{††}

Mewey vaw fa cek ma bata ndaw

(Mark 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ «Asaya, kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təba mey adaw hay kede nga key mebərey na, ngada anga na, ngama ata ma jəwmar angwā mahura a day, ma kəzlamara aa bəlay gway. ⁷ Kay! Banay daha fa ndəhay da bəla kede, maja cek hay ga fa təknamata ndəhay nga key mebərey. Ahaw fara, cek hay a, a da batamata nga key mebərey mandaw mandaw. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma həldata ndəhay nga key mebərey a. ⁸ Da har akah, da daa ba, salay akah, fa həldaka nga key mebərey na, dəsla har a, da daa ba, salay a, hazakada dərəŋ ta kah. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta salay pal, da daa ba, ta har pal da ray kah ma da mbəzey aa awaw mendəvey ba ta har akah hay cewete, da daa ba, ta salay akah hay cewete. ^{†9} Da dey akah fa həldaka nga key mebərey na, wuzlka dey a, hazakada dərəŋ ta kah. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta dey pal, da ray kah ma da mbəzey aa vəged nga awaw magaza ta dey akah hay cewete.

(Luk 15.3-7)

¹⁰ «Pam lenjesl, kwa ka da rəsam ndaw pal letək da wuzlah ndəhay ma pamata ray ata nga mecəhe anda bəza hay ba. Fara fara, ya fa ləvkwar maslan ata hay da vad fa lacafamatar a ray da cakay Papay da vad mandaw mandaw. ^{††} [^{†1} Maja yah *Bəz nga Ndaw, ya sawa na, nga ləhdata ndəhay masa maazədtakaya.]»

Mey-mengey ta təbanj meezədey

¹² «Da ndaw aa ta təbanj hay temere, da pal da wuzlah ata taa zədey sem na, ndaw aha a da key na, kwara? A mbəkdata təbanj hay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek da angwā, a daw a səpərwa pal masa meezədey a ngene daa ba daw? ¹³ Ya fa ləvkwar fara fara, da masa ta hətərwa la na, aa səmey la ga da ray təbanj a pal ngene, ma fəna da ray kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek masa taa zədam daa ba heyey. ¹⁴ Ara

† 18.1 Lk 22.24 †† 18.3 19.14; Mk 10.15; Lk 18.17 ‡ 18.4 23.12 †† 18.5 Lk 10.16 †† 18.8-9 5.29-30 ††† 18.10-14 Jan 10.11-15

kəne, Papakw akwar masa da vad may, a wudey kwa ndaw pal letək da wuzlah ndəhay ma təba mey anga hay aa zədey ba.» ^{†††}

Da məlmakw ta kaka cek maaya ba la na, ka da kada na, kwara?

¹⁵ Yesu aa guzltar a gula anga hay, a ləvtar: «Da məlmakw [§] ta kaka cek maaya ba la na, daw fa vəda, kadara mebərey anga ha, akwar taa cew e. Da ta cəndakawa mey akah la na, ngene ara cek maaya, kah ma diya məlmakw a sem. ^{§†16} Ama da a cəndakawa mey akah ba na, ngəley ndaw pal, da daa ba, ndəhay cew asi akah. Ka ka anda kede na, anda derewel nga Gazlavay ma ləvey: «Kwa cek wura wura maaya ba masa ndaw ma ka, nga sərey mey da ray a fara fara na, maaya na, ndəhay cew, da daa ba, maakar a nəkmara mey a, a kam sede da ray mey a.» ^{§†17} Da a cəndakwara ba cəngga na, kada mey a, a ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay. Da a cəntar mey a ndəhay daa mecəmey-ray a ba cəngga na, pa məlmakw a nga ndaw ma sərə Gazlavay ba, da daa ba, pa nga *ndaw ma cakala budaw.» ^{§†}

Mey da ray medərey-danğay

¹⁸ «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa mey wura wura masa akwar ma da jəwmara da bəla na, anga majəwkaya da gazlavay da vad may. Asaya, kwa mey wura wura masa akwar ma da pəskamara da bəla na, anga məpəskakaya da gazlavay da vad may. ^{§††}

¹⁹ «Ya fa ləvkwar saya: da ndəhay cew da bəla kede, a cəmam day ngaa cəfdey kwa meeme daa medərey-danğay na, Papay da vad a vəltar la. ^{§†20} Maja da ndəhay cew, da daa ba, maakar ta cəmam la ta mezəley adaw na, yah da wuzlah ata.» ^{§†}

Mey-mengey ta ndaw ma ka sləra ma sərey dey-ceceh ba

²¹ Fa dəba ha, *Piyer ta', a ngəchey fa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, da məlma adaw fa kaya cek maaya ba mandaw mandaw na, ya da mbəkdata mebərey anga na, dey we? Haa dey maasala daw?» ²² Yesu a mbəkdata, a ləvar: «Kay! dey maasala daada ba, ama dey kwakwar maasala haa dey maasala ha. ^{§††}

²³ «Maja ngene, ya wudey nga ngakwar mey amba ka sərmara Gazlavay a wey da ray ndəhay na, kwara. Bay daha a wudey ngaa cəfda dəvaz anga fa ndəhay ma ka sləra anga hay. ^{§§†24} Masa anga fa zlar ngaa cəfda dəvaz a na, a handamar ndaw pal masa ta dala anga da ray a ga a sləfey ba. ²⁵ Cek anga nga pəla daa ba. Anda kede, bay a, a pəskatar mey a gula anga hay nga hədkadamara ndaw aha, ta ngwas anga, ta bəz anga hay lenj cek anga hay cəpa nga pəley dəvaz a. ²⁶ Ta', ndaw a heyey, a pətkweley fa mey nga bay anga ha, a

††† 18.14 6.10 § məlmakw: A wudey nga ləvey ara məlmanj nga səkway ba, ama ara məlmanj daa mey nga Gazlavay. §† 18.15 Lev 19.17; Gal 6.1 §†† 18.16 Mew 19.15; Jan 8.17; 2Kwr 13.1; 1Tm 5.19 §† 18.17 Tit 3.10 §†† 18.18 16.19; Jan 20.23 §† 18.19 7.7 §† 18.20 28.20 §†† 18.22 MC 4.24 §§† 18.23 25.19

lëvar: "Ambahw, bay adaw, vëlya dar nekədəy, cay na, ya pëlkawa cëpa." ²⁷ Bay heyey dey-ceceh a kar fa ndaw aha. Anda kede, a mbækda dëvaz anğa da ray ndaw aha heyey cëpa, ta', a mbækda nğa daw. †

²⁸ «Masa ndaw aha fa bawa na, a cam ray ta ndaw mekele masa ata ma kam slëra bama. Dëvaz anğa fa ndaw aha daha may, dëvaz a, kuset këdey gway. Kaw! a kërza ndaw aha kas! asi day. Ta', a lëvar: "Pëlyawa dala adaw." ²⁹ Ndaw masa ata ma kam slëra bama heyey, ta', a pëtkweley fa mey anğa, a dërar danggay, a lëvar: "Ambahw, vëlya dar nekədəy, cay na, ya pëlkawa." ³⁰ Ama ndaw kaa heyey a tëba ba. Ta', a handa, a këzla aa fërsëne, haa anğa ma pëlra dëvaz anğa ha. ³¹ Mandala anğa hay siya ma hëtmara na, a rëzlam, mevel a catar ga. Ta', a diyam a wuzdamara mey a cëpa a bay ata heyey. ³² Da ray nğene, bay a heyey a zëlrava ndaw aha, a lëvar: "Kah na, ndaw malamba. Ya ta mbækdakawa dëvaz masa da ray kah sem cëpa maja kah ma dërya danggay. ³³ Kaa kah na, ka sërfar dey-ceceh fa mandala akah anda yah ma sërfaka dey-ceceh ba na, kwara?" ³⁴ Mevel a car a bay heyey, ta', a vëlda a har ndëhay nğa sërdamara banay, haa aa ma pëlra dëvaz anğa ha cëpa.» ‡

³⁵ Cay, Yesu ta', a patar lengesl, a lëvtar: «Yaw, ara anda nğene, da ndaw da wuzlah akwar a mbëkdara mebërey nğa mëlmaaha ta mevel pal ba na, Papay da vad, fa da mbëkdara mebërey anğa daa ba këne may.» †

Mey da ray meböley nğwas

(Mark 10.1-12; Luk 16.18)

19 Masa Yesu ma ndëvda mey anğa cay na, ta', a bey daa hwayak nğa *Galile, a daw aa hwayak nğa *Jude da dey lanğar nğa wayam nğa Jurden.

¹ Ndëhay ga, a sëpmar wurzay. Fetedë, ta', a mbëlda-ta masa-macay hay da wuzlah ata.

² *Fariza hay a diyam a cakay a, amba a jadamara. Aa cëfdamara, a lëvmar: «Kwakwas alëkwa a vëley cëved a ndaw nğa bëla nğwas anğa, kwa fa mey wura wura daw?» ³ Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Mawuzlalakaya daa dërewel nğa Gazlavay a lëvey: "Daa mezley nğa bëla, Gazlavay a lëmwa na, zel ta nğwas." Ka ta janğamara mey a daa ba daw? ⁴ Gazlavay a lëvey saya: "Maja nğene, ndaw-mezële a mbækda papaha ta mamaha, amba a cëmam ta nğwas anğa. Ata cewete, a tëram anda ndaw pal." ⁵ Anda kede, ata ndëhay cew saba, ama ata anda ndaw pal. Yaw, cek masa Gazlavay ma cëma sem anda kede na, ndaw a da wunka ba.»

⁶ Fariza hay a, aa cëfdamara Yesu a saya, a lëvmar: «*Mawiz ta wuzleley mewey la ma lëvey, da ndaw a wudëy nğa bëla nğwas anğa na, si a wuzlalar dërewel nğa wuzda anğa ma bëla sem. Kaa a wuzlala mey a anda kede na, maja me?» ⁷ Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Mawiz a vëlkwar cëved nğa böley nğwas akwar hay

na, maja mevel akwar maaya ba. Ama daa mezley nğa bëla na, cek aha ta key këne na, daa ba. ⁸ Ya fa lëvkwar fara fara, kwa waawa ma bëla nğwas anğa, nğwas aha ta ley vaw saw da palah daa ba, a ley nğwas mekele, a key nğene na, a ley vaw saw da palah.» ⁹

¹⁰ Gula anğa hay, a lëvmar: «Da nğa böley nğwas si anda kede na, nğama, ndaw a njeý manjar nğwas.» ¹¹ Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Ndëhay cëpa a tëb-mara mey a nğa key këne ba. Ma gwa nğa tëbmara na, si ndëhay masa Gazlavay ma vëltar gëdan nğa tëb-mara mey a. ¹² Sërmara, cek hay mekele mekele daha ma tækta ndëhay nğa ley nğwas. Ndëhay siya maja vaw a latar ba dëga nğa mayawa ata, siya maja ata maanğwadatakaya, siya hay may a njam manjar nğwas, maja a wudam nğa key slëra nğada Bay Gazlavay gway. Da ndaw ma gwa nğa tëba mey masa yah ma kada da ray meley nğwas kede daha na, nğa tëba.»

Yesu a pëstar mey a bëza hay

(Mark 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Fa dëba ha, ndëhay a handamata bëza hay fa Yesu, amba a patar har a ray, a pëstar mey, a dërey danggay maja ata. Ama gula anğa hay, a kamatar mey a ndëhay a. ¹⁴ Da ray nğene, Yesu aa guzltar a gula anğa hay a, a lëvtar: «Mbëkdamatërwa bëza hay nğa samawa fa yah! Ka da tækmeta ba, maja Gazlavay fa wey da ray ndëhay masa anda bëza hay a.» ¹⁵ Ta', a patar har a ray, a pëstar mey. Fa dëba ha, ndal! madaw anğa.

Bëz-gula masa-zleley aa cëfda Yesu da ray mehëtey heter mendëvey ba

(Mark 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Ta pas lanğar daha, bëz-gula daha a nğëchey a cakay Yesu, aa cëfda, a lëvar: «Bay adaw, ya da key maaya amba ya hëtey heter mendëvey ba na, me?»

¹⁷ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Kaa cëfdaya da ray mekey cek maaya na, maja me? Ara Gazlavay pal taava anğa, ndaw maaya. Da ka wudëy nğa hëtey heter mendëvey ba na, si ka nar ray a *mewey hay nğa Gazlavay.» ¹⁸ Gula ha aa cëfda Yesu, a lëvar: «Ya ney ray na, a mewey hay wura?» Yesu a mbëddara, a lëvar: «Ka da këdey ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da leley ba, ka da mbërzley a ray ndaw ba.

¹⁹ Natar ray nğada ata papakw ta mamakw, asaya, wuda meseembew akah anda kah ma wuda ray akah.» ²⁰ Bëz-gula ha, a lëvar: «Mewey hay a cëpa kede, ya ta zlelta daa ba sëlak, ma mbëkya nğa key na, wura dëba wura?» ²¹ Yesu a lëvar a bëz-gula ha: «Da ka wudëy nğa tërey ndaw maaya kalah na, daw, hëdkadanta cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la anda kede na, ka da hëtey zleley fa Gazlavay da vad. Masa kah ma vëldatara dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, sëpya.» ²² Masa bëz-gula ha ma cënda mey a anda kede na, ta', a daw, anğa ta

† 18.27 Lk 7.42 †† 18.33 5.7 ‡ 18.34 5.26 †† 18.35 6.12, 15; Ef 4.32; Kwa 3.13; Jak 2.13 ††† 19.1 7.28; Lk 9.51 †††† 19.4 MC 1.27 †††† 19.5 MC 2.24; Ef 5.31 § 19.7 5.31

§† 19.9 5.32; Lk 16.18 §†† 19.10 1Kwr 7.1 §† 19.14 18.3 §††† 19.18-19 Mab 20.12-16; Lev 19.18 §† 19.19 22.39 §† 19.21 6.20; 8.21-22; Lk 12.33

meesamey daa ba, maja aa ta zleley ga, a wudey nga veldatara a ndəhay ba. †

²³ Da ray ngene, Yesu aa guzltar a gula anga hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, anga ta banay ga ngada ndaw masa-zleley amba a təba Gazlavay nga wey da ray a. ²⁴ Asaya, ya fa ləvkwar, anga ta banay ngada slagwama nga mbəzey taa vəged nga baatal. Ama, anga ta banay ga ma fəna saya ngada ndaw masa-zleley nga təba Gazlavay nga wey da ray a.» ²⁵ Masa gula anga hay ma cəndamara mey a kedə na, a rəzlam ga, a ləvam: «Kay! Da anda kedə na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?» ²⁶ Da ray ngene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara cek masa ndaw-magədarj ma gwa nga ka ba, ama Gazlavay na, a gwa nga kata cek hay tabiya.» ††

²⁷ Ta', *Piyer aa guzlar a Yesu a, a ləvar: «Yaw, ala na, ya ta mbəkdamatərwa cek ala hay sem cəpa, amba ya səpmaka. Kaa ya da hətam fa salay ala na, me?»

²⁸ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa cek hay cəpa ma da təram mawiya na, yah, *Bəz nga Ndaw, ya da njeý aa slam-menjeý adaw mawadəkaya nga wey da ray ndəhay. Akwar, kuraw a ray a cew masa ma səpmaya kedə na, ka da njam aa slam-menjeý nga bay hay amba ka kamatar sariya ngada səkway hay kuraw a ray a cew nga *Israyel. ²⁹ Da ndaw a mbəkdarwa way anga, da daa ba, a mbəkdatərwa məlmaha hay, dam-mamaha hay, mamaha, papaha, bəz anga hay, da daa ba, a mbəkdatərwa ley anga hay, amba a səpya na, ndaw aha a hətey cek hay a la ma fəna masa anga ma mbəkdatərwa ngene a key dey temere. Asaya, a hətey heter mendəvey ba la may. ³⁰ Yaw, ndəhay ga ma təbmara mey adaw ngeeme, a da vəham fa dəba. Asaya, ndəhay ga masa fa dəba, a da diyam fa mey.» ††

Mey-menjeý ta ndəhay ma ka sləra da ley

20 Ta', Yesu aa guzltar a gula anga hay, a ləvtar: «Ya gwa nga wa cek masa ndəhay ma da hətam ta pas masa Gazlavay ma da wuzdarwa mewey anga da ray ndəhay na, ta me? Ehe, ya ngakwar mey da ray a. Bay nga ley daha, a bawa taa pərek e nga səpeý ndəhay nga key sləra da ley anga. ² A kam maday ta ndəhay ma ka sləra. Fa mevrəndey na, a da vəltar dala tədə nga sləra nga ndaw mevrəndey da ley. Ta', a ləvtar nga diyam a ley anga ha dəba. ³ Pas tədə mehəley maaca na, a bawa da way saya, a da nəkey dey na, a ray ndəhay mekele hay manjatakaya nga maaya daa slam aha. ⁴ Ta', a ləvtar: «Diyam ta kam sləra da ley adaw katay may, amba ya pəlkwar dala tədə fa sləra akwar a.» ⁵ Ta', ndəhay a, a diyam aa sləra ha. Bay nga ley kaa heyey a bawa ta wuzlah-pas, a həley ndəhay mekele. Asaya, a bawa ta pas ngaa kwad, a həley ndəhay mekele saya. ⁶ Pas gweegwe a kəzley na, a bawa, a hətey ndəhay manjatakaya daa slam aha saya, a ləvtar: «Ka vərndam nga maaya anda kedə na, maja

† 19.22 Ps 62.11 †† 19.26 Zak 8.6; Lk 1.37 † 19.28 25.31; Lk 22.30; 1Kwr 6.2; CWJ 3.21 †† 19.29 10.37 †† 19.30 20.16; Mk 10.31; Lk 13.30

me?» ⁷ A mbəddamara, a ləvmar: «Ya vərndam nga maaya na, maja ndaw ma həlndar aa sləra daa ba.» Anda kedə, a ləvtar: «Yaw, diyam a ley adaw, ta kam sləra may.»

⁸ «Masa pas ta kəzley cay na, ta', a zəlrava *bay-ray nga sləra anga, a ləvar: «Zəltərwa ndəhay ma ka sləra, pəltara dala ata. Ka zlar ta fa ndəhay ma samawa madagway-dakw haa kasl fa ndəhay ma samawa ngeeme.» ⁹ Ndəhay madagway-dakw heyey a diyam fa bay-ray nga sləra heyey dəba, a təbmara dala ata, kwa waawa a hətey dala tədə nga sləra nga ndaw mevrəndey da ley. ¹⁰ Ndəhay ngeeme heyey a diyam may, a wulkam na, a da hətam ma fəna nga ndəhay madagway-dakw hay heyey. Ama, a hətam na, dala tədə nga sləra nga ndaw mevrəndey da ley cəngga gway. ¹¹ Masa fa təbmara dala ha na, faa nguram mey da ray bay nga ley a, ¹² a ləvam: «Ndəhay ma samawa madagway-dakw kedə, a kam sləra bərey pal gway, ama ka vəltar dala letək ta ala ma kam sləra hipas daa pas mecey na, kwara?» ¹³ Ta', bay nga ley a, aa guzley ngada ndaw pal da wuzlah ata, a ləvar: «Jam adaw, ya ta batarka daa ba səlak, maja ya kakwa maday na, da ray dala tədə nga mevrəndey nga sləra nga ndaw pal da ley, ba diya?» ¹⁴ Təba dala akah masa anda aləkwa ma kakwa maday, daw. Ya wudey nga vəlar dala həma nga akah a ndaw ma sawa aa sləra fa dəba kedə. ¹⁵ Fa kah na, ya gwa nga key cek ta zleley adaw anda yah ma wudey ba daw? Səleñ fa kaka maja yah ndaw maaya daw?»

¹⁶ Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara anda kedə, ndəhay madagway-dakw, a da təram ndəhay ngeeme, asaya, ndəhay ngeeme a da təram ndəhay madagway-dakw.» †††

Yesu aa guzley nga dey maakar da ray meməcey anga ta masləkdawa anga

(Mark 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Ata Yesu fa diyam a *Jeruzelem. Daa masa ata daa cəved na, ta', Yesu a ngəлта gula anga hay kuraw a ray a cew ta cakay, a ləvtar: ¹⁸ «Ehe, wure kedə aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Fetede na, a da vəldamaya, yah *Bəz nga Ndaw, a har *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas ta *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz. A da kamaya sariya nga kədey vagay. ¹⁹ Asaya, a da vəldamaya a har ndəhay masa *jəwif hay ba, amba aa sanğəram a ray adaw, a slədmaya ta laway, a dərmaya fa hwadam mazlanğalakaya, ya məcey la. Nga dər maakar a na, ya sləkdawa la daa meməcey a.»

Mamanj nga ata Jak ta Janj aa cəfda Yesu

(Mark 10.35-45)

²⁰ Fa dəba ha, ngwas nga Zebede ta bəz anga hay a ngəcham fa Yesu. Ngwas aha a regedey fa mey anga, aa cəfda nga jəna. ²¹ Yesu ta', aa cəfda, a ləvar: «Ka wudey na, me?» Ngwas aha, aa mbəddara, a ləvar: «Ya wudey na, ka ləvya dəga wure kedə, daa masa ka fa

††† 20.8 Lev 19.13; Mew 24.15 ††† 20.16 19.30 § 20.17-19 16.21; 27.26-31

zəma bay akah na, ka da njadata bəz adaw hay cew kede, pal ta har-zəmay akah, lanjar ta har-gula akah.»²² Yesu aa guzltar a bəza hay nga ngwas a heyey, a ləvtar: «Ka sərmara cek masa akwar maa cəfdam ba. Ka gwamara nga səram banay la anda yah ma da səra daw †?» Ta', a mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.»^{†23} Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ama nga njeý ta har-zəmay adaw, da daa ba, ta har-gula adaw na, ara yah ma da dəsla mey a ngene ba. Ara Papay ma diyta slam hay a ngene ngada ndəhay masa aa ma walata.» ‡

²⁴ Fa dəba ha, masa gula anja hay siya kuraw ma cəndamara mey a na, a cam mevel a ray məlmanj hay cew heyey. ²⁵ Da ray ngene, Yesu a zəltə tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah ndəhay da bəla kede na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray ndəhay ta gədanj, asaya, mahura hay mekele fa wam da ray ndəhay ta cəved e ba. ²⁶ Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah akwar a wudey nga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar. †27 Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wudey nga key *bay-ray na, si a tərey anda beke akwar. ²⁸ Anda kede, kwa yah, *Bəz nga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya sləra ba. Ama ya sawa a bəla na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter adaw nga ləhey ndəhay ga daa mebərey.» ††

Yesu a wurey dey nga ndəhay wulaf hay cew

(Mark 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Masa ata Yesu ta gula anja hay fa bam da Jerikwaw na, ndəhay ga fa səpmatar wurzay. ††30 Ndəhay wulaf hay cew daha manjatakaya da mey-cəved. A cəndamara na, Yesu fa daw ta ngene. Ta', a wudam, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey nga *Davít, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!» ††31 Ndəhay ga heyey a kamatar mey, a ləvmatar nga njam teete. Ama wulaf hay a, a wudam ta gədanj ta gədanj cəngga, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey nga Davít, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!» ³² Yesu ta', a lecey, a zəltərwə, aa cəfdəta, a ləvtar: «Ka wudam ya kakwar na, me?» ³³ Ta', wulaf hay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ya wudam ka wurndara dey ala.» ³⁴ Wulaf hay a, a kamar dey-ceceh a Yesu. Anja gas! gas! a gəsfatar har fa dey ata. Wure wure ngene, dey ata ha, wur! wur! a wuram, a hətmar dey maaya maaya dəba. Fa dəba ha, ta', a diyam asiya.

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay

(Mark 11.1-11; Luk 19.28-40; Janj 12.12-19)

21 Ata Yesu ta gula anja hay fa diyam aa berney nga *Jeruzelem. Masa ata gweegwe ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala daha mezəley Betfaje

† Ka gwamara nga səram banay la anda yah ma da səra daw?: Ta mey Gərek a ləvey «Ka gwamara nga sam cek la daa vəley anda yah ma da sa daw?» †† 20.22 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42; Janj 18.11

‡ 20.23 SNM 12.2 †† 20.26-27 23.11; Mk 9.35; Lk 9.48 †† 20.28 Iz 53.12; 1Kwr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pi 1.18-19 ††† 20.29-34 9.27-30 ††† 20.30-31 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mk 10.47-48; 11.10; Lk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Janj 7.42

da rav Anjwa nga *Awliviye. Yesu ta', a slərey gula anja hay cew teesəd ngada slala ha, ² a ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay, ka da hətfam madi-zəngwaw majəwkaya ta babəza da cakay a. Pəskamərwə, handamatiwa cewete. ³ Da ndaw a təkakwar nga pəska na, ləvmar: "Bay Mahura a wudey." Ngene na, ndaw aha, a mbəkdkwar la nga pəska wure ngene.» ⁴ Yaw, cek aha ta key la amba a key anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey anja ma ləvey:

⁵ «Ləvmatar a ndəhay daa berney nga *Siyanjw: nəkam dey, bay akwar fa sawa fa akwar.

Ara ndaw meekwed-mey, aa da ray madi-zəngwaw, aa da ray babəza nga madi-zəngwaw aha.» ⁵

⁶ Da ray ngene, gula anja hay cew heyey a diyam, a kamara anda Yesu ma ləvtar ha. ⁷ A handamar madi-zəngwaw ta babəza ha dəba. Gula anja hay a, a ciy-mata zana ata hay a ray zəngwaw hay a. Yesu ta', a njeý a ray a. ⁸ Ndəhay ga malacatakaya daa cəved nga cey ray ta Yesu, a ciyam zana ata hay aa cəved nga həslmar ray. Siya hay da wuzlah ata, a bəzilham meýhar nga wudez hay, a pamata aa cəved e may.

⁹ Ndəhay fa diyam fa mey anja, leñ fa dəba anja, ata tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey nga *Davít! Anja Bay Gazlavay nga pəsar mey a ndaw masa aa ma slərdərwə ta mezəley anja. Həlmakwa Bay Gazlavay da vad!» †††

¹⁰ Masa Yesu a fa mbəzey aa berney nga Jeruzelem na, ndəhay daa berney a, a mbədam haya! haya! aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Kede he na, ara wa?» ¹¹ Ndəhay ga ma diyam ta Yesu heyey, a mbəddamatara, a ləvmatar: «Ara ndaw ma təla mey nga Gazlavay, mezəley Yesu, ndaw *Nezeret daa hwayak nga *Galile.» ††

Yesu a bəltə ndəhay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay

(Mark 11.15-19; Luk 19.45-48; Janj 2.13-22)

¹² Fa dəba ha, Yesu a mbəzey aa papalah nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Fetede na, ndəhay fa kam luma. Maja ngene, ta', a bəltə ndəhay tabiya ma hədkadam cek hay leñ ndəhay ma hədkam cek hay. A bəltə slam hay nga ndəhay ma mbəda dala ta janja hay nga ndəhay ma hədkadam makurgwadakw hay.

¹³ Ta', a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: "Way adaw na, ara way amba ndəhay a dərmaya dangay da hwad a." Ama akwar na, ka tərdamara way a kede nga slam nga mayal hay!» †††

¹⁴ Ndəhay wulaf hay ta ndəhay jegwer hay a ngəcham fa Yesu daa Way-mekey-kwakwas a. Ta', a mbəldata. ¹⁵ Ndəhay mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leñ *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz, a hətmatar maazla hay masa Yesu ma ka. Asaya, a hətmatar bəza hay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay a, fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey nga *Davít!» Da ray

§ 21.5 Iz 62.11; Zak 9.9 †† 21.8 2Bay 9.13 ††† 21.9 Ps 118.26; 148.1; Mt 20.30-31 †† 21.11 16.14; 21.46; 26.68; Lk 7.16 ††† 21.13 Iz 56.7; Jer 7.11

ngene, mevel a catar. ^{†16} Ta', a ləvmar a Yesu: «Ka fa cənda mey masa ata maa guzlam kede daw?» Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ahaw, ya fa cənda. Mawu-zlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: "Bay Gazlavay, ka taa sərkadata bəza hay mecəhe hay ta bəza hay da mey dəwa la nga həlmamaka." Ka ta janğamara mey a daa ba daw?» ^{††17} Fa dəba ha, Yesu a mbəkdata, a bawa daa berney nga *Jeruzelem e, a daw a slala Betani. A ney fetede dasi tavad a ngene.

Mey da ray wudez manjar babəza

(Mark 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Pepərek e, ta slam ngaa pərek na, Yesu a vəhwa aa berney nga *Jeruzelem, may fa car. ¹⁹ Daa masa anğa fa daw na, a hətey wudez daha da mey-cəved, a yey babəza anda gudav. Ta', a daw a cakay wudez e, ama a hətfey fa wudez e na, si gwaslaf a gway, babəza fa vəda daa ba. Da ray ngene, Yesu a nəsa wudez e, a ləvey: «Kuse! Ka yey babəza saba nga sərmataw.» Wure wure ngene, wudez e, a kweley. ^{†20} Daa ngene, gula anğa hay, ata da siya. Masa ata ma hətmar wudez e ma kweley anda ngene na, a rəzlam, a ləvmar a Yesu: «Wudez e, a kweley fiyaw fiyaw na, kwara?» ²¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara, asaya, da akwar fa wulkam cew cew daa ba na, ka gwamara nga key cek anda yah ma ka ngada wudez kede daada ba, ama ka gwamara kwa nga ləvar ngada anğwa mahura kede: "Sləkdey la fede, kəzley aa bəlay" na, a key la kəne. ^{††22} Da akwar fa pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara na, cek masa akwar maa cəfdamara daa medərey-danğay na, a vəldakwara la cəpa.» ^{††}

Ma vəldara gədanğ a Yesu na, wa?

(Mark 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Fa dəba ha, Yesu a mbəzey aa papalah nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Aa sərkadata ndəhay fetede. Masa anğa faa sərkadata ndəhay a na, ta', *bay-ray hay da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leğ mahura hay nga *Jəwif hay a ngəcham a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Ma ləvka nga kata cek hay a kede na, wa? Asaya, ma vəlka cəved nga kata na, wa?» ²⁴ Yesu, ta', a mbəddatara, a ləvtar: «Yaw, yah may, amba yaa cəfdakwar mey pal. Da akwar ta mbəddamiwa mey a la na, yah may, ya kadakwara ndaw ma vəldiwa cəved nga kata cek hay a kede la. ²⁵ Kaa ma slərdərwa *Janğ-Baptis nga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw, ndəhay daw?»

Da ray ngene, ndəhay mahura hay a ta bay-ray hay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəddakwa aa mey anğa ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay ma slərdərwa" na, a da mbəddandakwara, a ləvey: "Kaa ka təbmara mey nga Janğ-Baptis a ba na, maja me?" ²⁶ Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdəmərwa" na, ya zlurakwa ta ndəhay maja ndəhay

tabiya fa wulkam Janğ-Baptis na, ara *ndaw ma təla mey nga Gazlavay.» ^{††27} Da ray ngene, ta', a mbəddamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»

Yesu, ta', a mbəddatara, a ləvtar: «Yaw, da anda kede na, ya fa da kadakwara ndaw ma vəlya cəved nga kata cek hay a kede, daa ba may.»

Mey-menğey ta bəza hay cew

²⁸ Yesu aa guzltar a ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay heyey saya, a ləvtar: «Ya wudey ya ngakwar mey amba ka wulkam da ray a.

«Ndaw daha, anğa ta bəza hay cew. A ləvar ngada bəzey mahura: "Bəz adaw, tasana daw ta kawa sləra da ley." ^{††§29} Bəzey a, a mbəddara, a ləvar: "Ya fa da daw daa ba." Ama menğey nekədey na, a mbədda leğgesl anğa, ta', a daw nga kawa sləra ha. ³⁰ Papaha, ta', a ləvar ngada bəzey mecəhe saya, kəne may. Bəzey a, a mbəddara, a ləvar: "Aya, papay." Ama fa dəba ha, bəzey a, ta daw nga kawa sləra heyey daa saba. ³¹ Kaa dasi bəza hay cew kede, ma ka cek masa papa ata ma wudey la na, wura?» Ndəhay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Ara bəzey mahura.»

Yesu a mbəddatara ngada ndəhay a dəba, a ləvtar: «Ahaw, kəne, ama ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay maaya ba hay anda ndəhay ma cakala budaw ta ngwas-barlaw hay, a mbəzam la teesed da ray akwar a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. ^{§†32} *Janğ-Baptis ta sawa la nga wuzkwar cəved masa dər e, ama akwar ta təbmara mey anğa daa ba. Ndəhay ma cakala budaw ta ngwas-barlaw hay, ata na, ta təbmara mey anğa la. Kwa masa akwar ma hətmar ata ma mbəkdamara mekey mebərey na, akwar ta mbəddamara menğey akwar nga təbey mey nga Janğ-Baptis a daa ba cənğa.» ^{§††}

Mey-menğey da ray ndəhay ma təbmara Bəzey nga Gazlavay ba

(Mark 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ Yesu aa guzltar a ndəhay saya, a ləvtar: «Jəkam sləmay fa mey-menğey mekele. Ndaw daha, a key jerne nga wudez ma yey babəza mezəmey. Ta', a zləba jerne he ray a zlar. Daa jerne he na, a diyey slam nga dəcey babəza nga wudez e, a ləmey way magəlkaya maazəma ngada ndaw ma jəda jerne he. A vəlda jerne he a har ndəhay nga kam sləra da hwad a. Fa dəba ha, ta', a daw aa slam dərənğ. ^{§†34} Masa kiya menğəley babəza nga wudez daa jerne he ta wuswa cay na, bay nga ley a, a slərey gula anğa hay nga təbwa babəza nga wudez e maala nga anğa. ³⁵ Masa gula hay a ma wusam cay fa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey na, ndəhay ma ka sləra hay a, kaw! kaw! a kərzamata. Gula lanğar, a slədmara, lanğar may, a kədmara vagay, asaya, ta', aa zakamara gula lanğar ta anğwa vagay. ^{§†36} Fa dəba ha, bay nga jerne kaa heyey a slərey gula hay ga ma fəna ngeeme heyey. Ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey, a kədmata kəne cənğa. ³⁷ Fa dəba

† 21.15 20.30-31 †† 21.16 Ps 8.3 † 21.19 Lk 13.6 †† 21.21 17.20; Lk 17.6 †† 21.22 7.7

††† 21.26 14.5 ††† 21.28-31 7.21 § 21.28 Lk 15.11 §† 21.31 6.10 §†† 21.32 Lk 7.29-30 §† 21.33 Iz 5.1-2 §†† 21.35 22.6

ha, ta', a slərey bəzey anğa, a wulkey, a ləvey: "A namar ray la a bəzey da hwađ adaw." ³⁸ Ama daa masa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey ma hətmar bəzey anğa ha fa sawa na, ta', a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: "Katay ara bəzey ma da wa jerne kede fa dəba nğa papaha. Nakwa ta kədkwa vagay, amba ya wakwa jerne he kede." ³⁹ Anda kede, a kərzamara, a dađamara a dəba jerne he, ta', a kədmara vagay.» [†]

⁴⁰ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Kaa wara bay nğa jerne he ma da sawa na, a da kadata ndəhay a na, kwara?» ⁴¹ A mbəddamara, a ləvmar: «Bay nğa jerne he, a da kəđta ndəhay lamba hay a vagay, kwa fa da sərřatar dey-ceceh daa ba. Fa dəba ha, a da vəlda jerne he a har ndəhay mekele. Ndəhay a, a da vəlmar babəza nğa wudez e ta kiya meŋgəley babəza ha.»

^{††42} Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar ta janğamara mey mawuzlalakaya daa derewel nğa Gazlavay daa ba səlak daw? Mey masa ma ləvey:

"Anğwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way ma kəzlamara ta cakay na, anğwa ha na, ta tərey sem nğa anğwa maaya meləmey way

ma fənta siya hay jak.

Ngene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha, ara cek maaya fa dey aləkwa."» [‡]

⁴³⁻⁴⁴ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «[Da ndaw a tədey a ray anğwa aha na, ndaw aha a da nğərfey. Asaya da anğwa aha a kəzley a ray ndaw na, a dəga ndaw aha la kwəđ-kwəđ anda bebədes.] Ara maja kede, ya fa ləvkwar, akwar na, Bay Gazlavay fa da vəlkwar cəved nğa njeý da wuzlah ndəhay anğa hay daa ba. A da vəley cəved na, si nğada ndəhay masa sləra ata ma mbafar.» ^{††}

⁴⁵ Masa *bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta *Fariza hay ma cəndamara mey-menğey masa Yesu maa guzlda ha na, a sərmara Yesu aa guzley na, da ray ata. ⁴⁶ Da ray ngene, a səpam cəved amba a kərzamara. Ama a zluram ta ndəhay fetede maja ndəhay a, a wulkam Yesu na, ara *ndaw ma təla mey nğa Gazlavay. ^{††}

Mey-menğey da ray Jəwif hay ma təbmara mey nğa

Yesu ba

(Luk 14.15-24)

22 Yesu aa guzltar nğada ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay heyey ta mey-menğey hay saya, a ləvtar: ² «Ya gwa nğa wa *mewey nğa Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me? Yaw, bay daha, a key gwagway ta pas bəzey anğa ma lawa kwakwa. ^{†††3} A slədata madərlam anğa hay nğa zəlwa ndəhay masa mazəltakaya nğadaa gwagway a. Ama ndəhay mazəltakaya ha, a gəmam nğa samawa ba.

⁴ «Fa dəba ha, a slərey madərlam anğa hay mekele saya, a ləvtar: "Diyam ta ləvmatar a ndəhay masa mazəltakaya na, nğa samawa aa gwagway a. Yah ma

həta sla hay ta dahway cay, cek hay tabiya madiytakaya cay, nğa samawa nğa zəmey daf nğa gwagway a dəba." ⁵ Ama ndəhay mazəltakaya ha, a pam lenğesl fa mezəley a ba. A diyam nğa key cek ata hay mekele. Ndaw lanğar a daw a ley, ndaw lanğar a daw a kawa fi-law. ⁶ Siya hay may, a kərzamata madərlam hay nğa bay kaa heyey, a sərdamata banay, a kədmata vagay. ^{†††7} Masa bay kaa heyey ma cənda na, mevel a car, a slərey sewje anğa hay nğa kədey ndəhay ma kədmata madərlam anğa hay heyey vagay. Fa dəba ha, sewje hay a, a wawurmara berney ata. ⁵

⁸ «Cay, ta', a ləvtar nğada madərlam anğa hay siya: "Cek hay tabiya nğa gwagway madiytakaya cay, ama ndəhay mazəltakaya na, ata təde nğa samawa aa gwagway a saba. ⁹ Anda kede, diyam aa cəved mahura hay, zəlmawa kwa waawa masa akwar ma hətam amba a samawa, a zəmam daf nğa gwagway a." ¹⁰ Ta', madərlam anğa hay kaa heyey, a diyam aa cəved mahura hay, a zəlmawa ndəhay masa ata ma hətam, ndəhay maaya ta maaya ba hay cəpa, haa way masa ata ma kam gwagway da hwađ a kaa heyey a rəhey.

¹¹ «Bay kaa heyey a daw, a mbəzey aa way nğa gwagway nğa nəktərwa ndəhay ma zəmam daf nğa gwagway a. A da nəkey dey na, a ray ndaw daha da wuzlah ata, zana nğa gwagway fa vaw daa ba. ^{†††12} Aa guzlar a ndaw a, a ləvar: "Jam adaw, zana nğa gwagway fa vaw akah daa ba kaa na, ka mbəzwa aa way a, ta wura?" Kwa ndaw aha, ta mbəddara daa ba. ¹³ Ta', bay kaa heyey aa guzltar a ma ka sləra anğa hay, a ləvtar: "Jəw-mara salay ta har nğa ndaw ngene, hazakadamara aa ambaw, aa ləvar. Fetede na, a da təway, asaya, a da pədey sler."» ^{†††}

¹⁴ Yesu ta', aa guzltar a ndəhay a saya, a ləvey: «Ahaw, ndəhay ga mazəltakaya, ama mawalatakaya na, ndəhay nekədey gway.»

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw

(Mark 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Fa dəba ha, ndəhay *Fariza hay, a kusam ta cakay nğa səpey dabaray, amba a kərzamara Yesu fa mey masa anğa ma daa guzlda. ¹⁶ Ta', a sləram gula ata hay siya, ta ndəhay nğa Bay *Herawt fa Yesu nğaa cəfdamara. A ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma mbəzley ba, ka faa sərkadata ndəhay nğa njam anda Gazlavay ma wudey fara fara, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey akah. ¹⁷ Anda kede, ya wudam nğaa cəfdamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley cəved nğa pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəved ba daw? Wuzdandara mewulkey akah da ray mey a kede cey.»

¹⁸ Ama Yesu ta səra mewulkey ata maaya ba ngene sem. Ta', a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ta neneh cew, ka wudam nğa jadamaya na, maja me? ¹⁹ Wuzmaya dala masa akwar ma pəlam budaw a ta anğa.» Ta', ndəhay kaa heyey a wuzmar dala ha pal. ²⁰ Yesu a nəka dala ha, ta', aa cəfdata saya, a ləvtar: «Fa dala ha kede

[†] 21.39 Heb 13.12 ^{††} 21.41 22.7 [‡] 21.42 Ps 118.22-23

^{†††} 21.43-44 Dan 2.34-35, 44-45 ^{††} 21.46 21.11; 26.4-5 ^{†††} 22.2 9.15

^{†††} 22.6 21.35 [§] 22.7 21.41 ^{§†} 22.11 CWJ 19.8 ^{§††} 22.13 8.12

na, ara dey nga wa? Ara mezaley nga wa?»²¹ A mbæddamara, a lævmar: «Ara nga Sezere, bay mahura nga *Rawm.» Da ray ngene, Yesu a lævtar: «Anda kede, cek masa nga Sezere na, vældamara a Sezere he. Cek masa nga Gazlavay na, vældamara a Gazlavay a.»²² Masa ata ma cændamara Yesu ma mbæddatara anda ngene la na, a ræzlam ga da ray mey a. Mbak! a mbækdamara, ta', a diyam.

Mey da ray maslækdawa nga ndəhay daa meməcey
(Mark 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Ta pas a ngene, ndəhay *Saduse hay a ngəcham a cakay Yesu. Saduse hay na, ara ndəhay ma wulkam, ma lævam da ndaw ta məcəy sem na, fa da slækdawa daa meməcey daa ba. Ta', aa cæfdamara Yesu, a lævmar: ^{†24} «Bay ala, mawuzlalakaya daa *kwakwas nga Mawiz a lævey: “Da ndaw a məcəy ta hətəy bæzey daa ba na, si mælmaha a la ngwas-vagay a, amba a ya-mawa bæza hay ngada mælmaha mamæckaya ha.”^{‡25} Yaw, mælman hay maasala da wuzlah ala daha, ata ngaa man, ngaa pan. Mælma ata mahura leŋ! a ley ngwas, pam! a məcəy, kwa ta hətəy bæzey daa ba. Da ray ngene, a mbækdara ngwas anga a mælmaha lanŋar.²⁶ Cek aha, a key letek ta mambaray a, a key letek ta mælma ata nga dey maakar a haa kasl fa mælma ata nga dey maasala ha. ²⁷ Fa dæba ha ata ma mæcam la cæpa ata na, ngwas aha pam! a məcəy may. ²⁸ Anda kede, ta pas masa ndəhay mamæctakaya ma da slækdamawa na, ngwas aha a da key na, ngwas nga wa dasi ata? Maja ata cæpa ta lamara la nga ngwas ata.»

²⁹ Yesu a mbæddatara a lævtar: «Akwar faa zæddamara ray akwar maja ka særmara mey nga Gazlavay ba, asaya, maja ka særmara gædan anga ba. ³⁰ Ya fa lævkwar fara fara, ta pas maslækdawa nga ndəhay daa meməcey na, zel hay fa da lam ngusay daa saba, ngusay fa da njam ta zel hay daa saba may, ama ndəhay, a da njam anda maslan hay nga Gazlavay da vad. ³¹ Akwar ma janŋamara mey masa Gazlavay maa guzldakwara da ray maslækdawa nga ndəhay daa meməcey na, daa ba daw? Gazlavay a lævey: ³² “Yah, Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray.”» Yesu aa guzley saya, a lævey: «Gazlavay na, ara Gazlavay nga ndəhay ta dey, ba na, nga ndəhay mamæctakaya ba.»^{†33} Ndəhay tabiya ma cændamara mey a kede na, a ræzlam da ray meesærkedeŋ Yesu a.

Mewey nga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Mark 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Masa *Fariza hay ma nækmara Yesu ta kusta *Saduse hay sem ta mey na, ta', a kusam, a ngəcham a cakay Yesu. ³⁵ *Ndaw maa særkada kwakwas nga Mawiz da wuzlah ata daha, aa cæfda Yesu amba a jada, a lævmar: ³⁶ «Bay adaw, *mewey nga Gazlavay mahura ma fənta siya hay na, wura?»

† 22.21 Rm 13.7 †† 22.23 Lk 20.27 ‡ 22.24 Mew 25.5-6; MC 38.8 †† 22.32 Mab 3.6

³⁷ Yesu a mbæddara, a lævar: «“Si ka wuda Bay Gazlavay akah, ta mevel akah cæpa, ta mesəfney akah cæpa, asaya, ta leŋgesl akah cæpa.”^{‡38} Kede he ara mewey nga Gazlavay mahura ma fənta siya hay. ³⁹ Asaya, mewey nga dey cew e ma sæpa kede daha saya. Mewey a, ata letek. Mewey a, a lævey: “Si ka wuda meseembew akah anda kah ma wuda ray akah.”^{‡40} Yaw, *kwakwas nga Mawiz tabiya ta meesærkedeŋ nga ndəhay ma tæla mey nga Gazlavay zleezle macæmtakaya tabiya na, daa mewey hay a cew kede.»^{‡‡}

Kəriste, anŋa bay nga Davit na, kwara?
(Mark 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Daa masa *Fariza hay makustakaya na, Yesu aa cæfdata may, ^{‡42} a lævtar: «*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga læhdata ndəhay na, ka wulkam da ray a na, kwara? Anŋa, sækway nga wa?» A mbæddamara, a lævmar: «Anŋa na, sækway nga Bay *Davit.»⁴³ Yesu a lævtar: «Ta gædan nga *Mesəfney nga Gazlavay na, Davit ta zæla Kəriste he la, “Bay Mahura.” Kaa a zæla anda kede saya na, kwara? Davit e, ta lævey la:

⁴⁴ “Bay Gazlavay a lævar a Bay adaw Mahura: Sawa, njeŋ a har-zəmay adaw amba ya wakwa da ray ndəhay haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay asi salay akah.”[†]

⁴⁵ Yaw, da Davit a zæla Kəriste “Bay Mahura” na, kaa wara Kəriste he ara bæzey da hwad Davit saya na, kwara?»⁴⁶ Kwa ndaw pal da wuzlah ata ta gwa nga mbæddara kwa mey pal daa ba. Dəga ta pas ngene, kwa waawa a zlureŋ ngaa cæfdafar mey.^{††}

Yesu a patar leŋgesl a ndəhay da ray ndəhay maa særkada kwakwas nga Mawiz ta da ray Fariza hay
(Mark 12.38, 39; Luk 11.43, 46; 20.45, 46)

23 Yesu aa guzltar ngada ndəhay makustakaya ta ngada gula anŋa hay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay heyey saya, ² a lævtar: «*Ndəhay maa særkada kwakwas nga Mawiz leŋ ndəhay *Fariza hay na, mapatakaya aa slam a nga Mawiz ngaa særkedeŋ kwakwas anŋa. ³ Si ka tæbmara mey ata, asaya, ka kamara cek masa ata maa særkadamakwara ha. Ama cek masa ata ma kamara na, ka da kamara ba, maja ata ta ray ata na, fa kamara cek anda ata maa særkadamakwara ha, daa ba. ^{‡44} A bamawa kwakwas hay maadakw a maadakw a masa ndəhay ma gwamara nga sæpa ba. A tækmatar dəŋ a ndəhay nga sæpmara kwakwas hay a, ama ata na, a gəmam nga jənmata ndəhay nga səpey kwakwas hay a kwa nekədəŋ ba. ⁵ A kamata sləra ata hay tabiya na, amba ndəhay a hətmatar aa həmdamata gway. Anda kede, a wuzlalam mey masa daa dərewel nga Gazlavay, a tæfmara aa ambal anda laya, a læwmara fa danŋay, da daa ba, fa har. A tæfmata

‡‡ 22.37 Mew 6.4-5 ††† 22.39 Lev 19.18; Mt 5.43; 19.19; Rm 13.9; Gal 5.14; Jak 2.8 †††† 22.40 5.17; Rm 13.10 § 22.41-46 20.30-31 §† 22.44 Ps 110.1; SNM 2.33-35; 1Kwr 15.27; Heb 1.13; 8.1 §†† 22.46 Mk 12.34; Lk 20.40 §† 23.3 Rm 2.21-23

mahura mahura ma fəna n̄ga ndəhay siya hay. Asaya, zana hay masa ata ma pamata fa vaw na, a cam gagə-may maazəma maazəma † fa mey a, ma fəna n̄ga ndəhay mekele. ††

⁶ «Da ta zəlmata la aa gwagway na, a wudam menjey aa slam maaya n̄ga ndəhay mahura hay. Asaya, daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay na, a wudam menjey aa slam maaya fa mey. ⁷ A wudam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey n̄ga ndəhay makustakaya, asaya, a wudam ndəhay a zəlmata bay.

⁸ «Ama akwar na, ka da təbmara amba a zəlmakwar bay ba, maja akwar tabiya na, məlman̄ hay. N̄gada akwar, ndaw ma səra cek na, n̄ga pal. ⁹ Asaya, ka da zəlam ndaw da bəla kedē Papan̄ ba, maja Papakw akwar na, n̄ga pal masa da vad. ¹⁰ Ka da təbmara amba a zəlmakwar Bay Mahura ba, maja Bay akwar Mahura na, ara *Kəriste pal taava n̄ga.

¹¹ «Ndaw mahura da wuzlah akwar na, ara ndaw ma kakwar sləra. ††¹² Kwa waawa ma pa ray n̄ga n̄ga ndaw mahura na, Gazlavay a da pa n̄ga mecəhe. Kwa waawa ma nada ray n̄ga na, Gazlavay a da pa n̄ga mahura.» ††

Yesu a mbədtar ray a ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta a Fariza hay

(Mark 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; Luk 20.47)

¹³ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təkmatā ndəhay n̄ga mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. Akwar ta ray akwar, ta mbəzam daa ba, asaya, ka ta təkmatā ndəhay ma wudam n̄ga mbəzam sem.

[¹⁴ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təbmatara cek hay n̄ga n̄gwas-vagay hay tabiya, asaya, akwar faa guzlam ga daa medərey-dan̄gay amba ndəhay aa zaramakwar. Maja n̄gene Gazlavay a sərəkakwar banay la ma fəna ndəhay siya.]]

¹⁵ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pəkam aa wura aa wura cəpa amba ka hətam kwa ndaw pal letek n̄ga səpey kwakwas akwar ni, ama da akwar ma hətam la na, ka tərđamara ndaw a, n̄ga ndaw n̄ga awaw maga-za ma fənkwar haa dey cew.

¹⁶ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay ma wuzmatar cəved̄ n̄gada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Ka ləvam: “Kwa waawa ma mbedey n̄ga key cek ta *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay na, ara n̄ga tede, ama kwa waawa ma mbedey n̄ga key cek ta bərey magaza mewedey pəl̄n̄ged̄ pəl̄n̄ged̄ daa Way-mekey-

kwakwas a na, si cəma a ka cek aha anda aa ma ləvey.”

††¹⁷ Akwar na, ndəhay manjar-lengesi, asaya, akwar wulaf hay! Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay ta bərey magaza na, mahura dasi ata na, wura? Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay na, n̄ga mahura da ray bərey magaza, maja ara Way a ma tərđa bərey magaza aha n̄ga cek maaya n̄gada Gazlavay. ¹⁸ Akwar fa ləvam sayā: “Kwa waawa ma mbedey n̄ga key cek ta slam-mefəkey cek n̄gada Gazlavay na, *mbedey a, ara n̄ga tede. Ama kwa waawa ma mbedey n̄ga key cek ta cek mavəldakaya n̄gada Gazlavay masa mapakaya da ray slam aha na, si a ka cek aha anda aa ma ləvey.”

††¹⁹ Akwar na, wulaf hay! Cek mahura na, cek mevəley a Gazlavay daw? Da daa ba, slam-mefəkey cek a Gazlavay ma tərđa cek aha maaya fa Gazlavay daw? ²⁰ Anda kedē, kwa waawa ma mbedey ta slam-mefəkey cek n̄gada Gazlavay na, a key n̄gene, a mbedey ta slam aha len̄ ta cek da ray a tabiya. ²¹ Kwa waawa ma mbedey ta Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay na, a key n̄gene, a mbedey ta Way a len̄ ta Gazlavay manjakaya daa Way a. ††²² Kwa waawa ma mbedey ta slam da vad na, a key n̄gene, a mbedey ta slam-menjey n̄ga Gazlavay len̄ ta Gazlavay a manjakaya da ray a.

²³ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa wunkamata cek akwar hay tabiya slam kuraw, ka vəldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecəhe mecəhe ma cərđa lar na, akwar fa wunkamara kəne may. Ama n̄ga səpey mewey hay maaya na, ka sərđadamara ba. Anda meləvey mekey cek ta cəved̄ e, mesərey dey-ceceh, asaya, menjey mandaw mandaw daa cəved̄ n̄ga Gazlavay. Sasəkar jak, cek hay a n̄gene na, ara cek hay maaya n̄ga key. Ka da mbəkdamara n̄ga key cek hay siya hay ba may. ††²⁴ Akwar fa wuzmatar cəved̄ n̄gada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Akwar fa jajərmara cek akwar mesey maja jajəway mecəhe da hwađ a, anja n̄gene, akwar fa ndam slagwama a hwađ daa yam maajərkaya heyey cənga gway. ††

²⁵ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pərmata dəba n̄ga vəley akwar hay mesey cek ta vəley akwar hay n̄ga daf, anja n̄gene, ta da hwađ a na, vəley hay a madakalatakaya tep! tep! ta cek hay n̄ga mayal akwar hay len̄ ta cek hay maaya ba masa akwar ma wudam kalah daa mevel akwar. ††²⁶ Akwar Fariza hay na, wulaf hay! Pəram teesed̄ na, hwađ a dāgay, anda kedē, dəba ha na, a pərey la. ††

²⁷ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərəkada kwakwas n̄ga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar na, anda cəvay hay makulbatakaya mabara ma mbam. Ama ta da hwađ a na, mazakaya, asaya, marəhtakaya ta tetesi hay. ²⁸ Akwar na, kəne may. Fa dey n̄ga ndəhay na, akwar anda

† Daa mewulkey n̄ga Jəwif hay, gagəmay macakaya maazəma fa mey n̄ga zana n̄ga ndaw na, a wuzda ndaw aha n̄ga ndaw ma nar ray a Gazlavay. †† 23.5 Mab 13.9; Mew 6.8; Mesl 15.38-39; Mt 6.1 † 23.8 Jan̄ 13.13 †† 23.11 20.26-27; Mk 9.35; 10.43-44; Lk 9.48; 22.26 †† 23.12 Ps 75.8; Mt 18.4; Lk 1.52; 14.11; 18.14

††† 23.16 15.14 ††† 23.16-22 5.34-37 † 23.18 Mab 29.37 †† 23.21 1Bay 8.13 ††† 23.23 Lev 27.30; Mi 6.8; Lk 18.12 ††† 23.24 15.14 ††† 23.25 Mk 7.4 †† 23.26 Jan̄ 9.40

ndəhay maaya. Anja daa mevel akwar na, cek hay malamba hay ga, akwar ndəhay masa ta neneh cew. †
(Luk 11.47-51)

²⁹ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkaada kwakwas nga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa ləmamata cəvay hay nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay ma kədmata vagay zleezle nga mbey, akwar fa kam banjay fa cəvay hay nga ndəhay ma ka cek ta cəved e zleezle.

³⁰ Asaya, akwar fa ləvam: «Daa masa papaŋ nga papa ala hay, ata ta dey, da daa ngene ala daha na, anja ala fa da cəmam ta ata nga kədey ndəhay ma təla mey nga Gazlavay a vagay na, daa ba.» ††³¹ Anda kede, akwar, ta ray akwar, fa wuzdamara, akwar na, bəza hay nga ndəhay ma kədmata ndəhay ma təla mey nga Gazlavay. ³² Yaw, maaya na, ka ndəvdamara sləra nga papaŋ nga papakw akwar hay zleezle la gway. ³³ Akwar zezekw hay, səkway nga kucesl hay! Akwar fa da ləham fa awaw magaza na, daa ba! †³⁴ Maja ngene, jəkam sləmay! Yah na, ya da slərkwar ndəhay ma təla mey nga Gazlavay, ndəhay ta ləngesl ma səra cek, ləŋ ndəhay ma daa sərkaadamakwara mey nga Gazlavay. Da wuzlah ndəhay a na, siya hay ka da kədmata vagay, siya hay ka da dərmatata fa hwadam mazlanjalakaya, siya hay ka da slədmata daa way akwar hay mewuzey mey nga Gazlavay, siya hay may ka da səpmatar wurzay aa berney hay mekele mekele amba ka sər-damata banay. ††³⁵ Maja ngene, mambaz nga ndəhay ma ka cek ta cəved e cəpa masa ndəhay ma kədmata vagay na, a hufkwar †† la. A kədam teesed na, Abel. Asaya, ta kədam ndəhay mekele mekele la haa kasl fa Zakari, bəzey nga Baraki, masa akwar ma kədmara daa walaŋ nga slam-mefəkey cek ngada Gazlavay ta *Way nga Gazlavay. †††³⁶ Ya fa ləvkwar fara fara, mam-baz nga ndəhay a ngene, a huftar la a ray ndəhay masa wure kede.»

Yesu aa guzley da ray Jeruzelem

(Luk 13.34, 35)

³⁷ Fa dəba ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da *Jeruzelem, akwar ndəhay da Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey anga hay na, ka kədmata vagay! Asaya, a slərkwar maslaŋ anga hay na, kaa zakamata ta angwaa! Ama mandaw mandaw ya wudey amba ya bəckwar tabiya akwar anda gwagwar ma bəc-ta bəz anga hay asi kərpasl, ama ka wudam ba. ³⁸ Cəndamara, Gazlavay a da la har anga da ray akwar, Way-mekey-kwakwas akwar a da tərey yideŋ. †††³⁹ Yah fa ləvkwar dəga wure kede, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba haa ta pas masa akwar ma da ləvam: «Anja Bay Gazlavay nga pəsar mey ngada ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley anga.» †††⁴⁰ †††⁴¹ †††⁴² †††⁴³ †††⁴⁴ †††⁴⁵ †††⁴⁶ †††⁴⁷ †††⁴⁸ †††⁴⁹ †††⁵⁰ †††⁵¹ †††⁵² †††⁵³ †††⁵⁴ †††⁵⁵ †††⁵⁶ †††⁵⁷ †††⁵⁸ †††⁵⁹ †††⁶⁰ †††⁶¹ †††⁶² †††⁶³ †††⁶⁴ †††⁶⁵ †††⁶⁶ †††⁶⁷ †††⁶⁸ †††⁶⁹ †††⁷⁰ †††⁷¹ †††⁷² †††⁷³ †††⁷⁴ †††⁷⁵ †††⁷⁶ †††⁷⁷ †††⁷⁸ †††⁷⁹ †††⁸⁰ †††⁸¹ †††⁸² †††⁸³ †††⁸⁴ †††⁸⁵ †††⁸⁶ †††⁸⁷ †††⁸⁸ †††⁸⁹ †††⁹⁰ †††⁹¹ †††⁹² †††⁹³ †††⁹⁴ †††⁹⁵ †††⁹⁶ †††⁹⁷ †††⁹⁸ †††⁹⁹ †††¹⁰⁰ †††¹⁰¹ †††¹⁰² †††¹⁰³ †††¹⁰⁴ †††¹⁰⁵ †††¹⁰⁶ †††¹⁰⁷ †††¹⁰⁸ †††¹⁰⁹ †††¹¹⁰ †††¹¹¹ †††¹¹² †††¹¹³ †††¹¹⁴ †††¹¹⁵ †††¹¹⁶ †††¹¹⁷ †††¹¹⁸ †††¹¹⁹ †††¹²⁰ †††¹²¹ †††¹²² †††¹²³ †††¹²⁴ †††¹²⁵ †††¹²⁶ †††¹²⁷ †††¹²⁸ †††¹²⁹ †††¹³⁰ †††¹³¹ †††¹³² †††¹³³ †††¹³⁴ †††¹³⁵ †††¹³⁶ †††¹³⁷ †††¹³⁸ †††¹³⁹ †††¹⁴⁰ †††¹⁴¹ †††¹⁴² †††¹⁴³ †††¹⁴⁴ †††¹⁴⁵ †††¹⁴⁶ †††¹⁴⁷ †††¹⁴⁸ †††¹⁴⁹ †††¹⁵⁰ †††¹⁵¹ †††¹⁵² †††¹⁵³ †††¹⁵⁴ †††¹⁵⁵ †††¹⁵⁶ †††¹⁵⁷ †††¹⁵⁸ †††¹⁵⁹ †††¹⁶⁰ †††¹⁶¹ †††¹⁶² †††¹⁶³ †††¹⁶⁴ †††¹⁶⁵ †††¹⁶⁶ †††¹⁶⁷ †††¹⁶⁸ †††¹⁶⁹ †††¹⁷⁰ †††¹⁷¹ †††¹⁷² †††¹⁷³ †††¹⁷⁴ †††¹⁷⁵ †††¹⁷⁶ †††¹⁷⁷ †††¹⁷⁸ †††¹⁷⁹ †††¹⁸⁰ †††¹⁸¹ †††¹⁸² †††¹⁸³ †††¹⁸⁴ †††¹⁸⁵ †††¹⁸⁶ †††¹⁸⁷ †††¹⁸⁸ †††¹⁸⁹ †††¹⁹⁰ †††¹⁹¹ †††¹⁹² †††¹⁹³ †††¹⁹⁴ †††¹⁹⁵ †††¹⁹⁶ †††¹⁹⁷ †††¹⁹⁸ †††¹⁹⁹ †††²⁰⁰ †††²⁰¹ †††²⁰² †††²⁰³ †††²⁰⁴ †††²⁰⁵ †††²⁰⁶ †††²⁰⁷ †††²⁰⁸ †††²⁰⁹ †††²¹⁰ †††²¹¹ †††²¹² †††²¹³ †††²¹⁴ †††²¹⁵ †††²¹⁶ †††²¹⁷ †††²¹⁸ †††²¹⁹ †††²²⁰ †††²²¹ †††²²² †††²²³ †††²²⁴ †††²²⁵ †††²²⁶ †††²²⁷ †††²²⁸ †††²²⁹ †††²³⁰ †††²³¹ †††²³² †††²³³ †††²³⁴ †††²³⁵ †††²³⁶ †††²³⁷ †††²³⁸ †††²³⁹ †††²⁴⁰ †††²⁴¹ †††²⁴² †††²⁴³ †††²⁴⁴ †††²⁴⁵ †††²⁴⁶ †††²⁴⁷ †††²⁴⁸ †††²⁴⁹ †††²⁵⁰ †††²⁵¹ †††²⁵² †††²⁵³ †††²⁵⁴ †††²⁵⁵ †††²⁵⁶ †††²⁵⁷ †††²⁵⁸ †††²⁵⁹ †††²⁶⁰ †††²⁶¹ †††²⁶² †††²⁶³ †††²⁶⁴ †††²⁶⁵ †††²⁶⁶ †††²⁶⁷ †††²⁶⁸ †††²⁶⁹ †††²⁷⁰ †††²⁷¹ †††²⁷² †††²⁷³ †††²⁷⁴ †††²⁷⁵ †††²⁷⁶ †††²⁷⁷ †††²⁷⁸ †††²⁷⁹ †††²⁸⁰ †††²⁸¹ †††²⁸² †††²⁸³ †††²⁸⁴ †††²⁸⁵ †††²⁸⁶ †††²⁸⁷ †††²⁸⁸ †††²⁸⁹ †††²⁹⁰ †††²⁹¹ †††²⁹² †††²⁹³ †††²⁹⁴ †††²⁹⁵ †††²⁹⁶ †††²⁹⁷ †††²⁹⁸ †††²⁹⁹ †††³⁰⁰ †††³⁰¹ †††³⁰² †††³⁰³ †††³⁰⁴ †††³⁰⁵ †††³⁰⁶ †††³⁰⁷ †††³⁰⁸ †††³⁰⁹ †††³¹⁰ †††³¹¹ †††³¹² †††³¹³ †††³¹⁴ †††³¹⁵ †††³¹⁶ †††³¹⁷ †††³¹⁸ †††³¹⁹ †††³²⁰ †††³²¹ †††³²² †††³²³ †††³²⁴ †††³²⁵ †††³²⁶ †††³²⁷ †††³²⁸ †††³²⁹ †††³³⁰ †††³³¹ †††³³² †††³³³ †††³³⁴ †††³³⁵ †††³³⁶ †††³³⁷ †††³³⁸ †††³³⁹ †††³⁴⁰ †††³⁴¹ †††³⁴² †††³⁴³ †††³⁴⁴ †††³⁴⁵ †††³⁴⁶ †††³⁴⁷ †††³⁴⁸ †††³⁴⁹ †††³⁵⁰ †††³⁵¹ †††³⁵² †††³⁵³ †††³⁵⁴ †††³⁵⁵ †††³⁵⁶ †††³⁵⁷ †††³⁵⁸ †††³⁵⁹ †††³⁶⁰ †††³⁶¹ †††³⁶² †††³⁶³ †††³⁶⁴ †††³⁶⁵ †††³⁶⁶ †††³⁶⁷ †††³⁶⁸ †††³⁶⁹ †††³⁷⁰ †††³⁷¹ †††³⁷² †††³⁷³ †††³⁷⁴ †††³⁷⁵ †††³⁷⁶ †††³⁷⁷ †††³⁷⁸ †††³⁷⁹ †††³⁸⁰ †††³⁸¹ †††³⁸² †††³⁸³ †††³⁸⁴ †††³⁸⁵ †††³⁸⁶ †††³⁸⁷ †††³⁸⁸ †††³⁸⁹ †††³⁹⁰ †††³⁹¹ †††³⁹² †††³⁹³ †††³⁹⁴ †††³⁹⁵ †††³⁹⁶ †††³⁹⁷ †††³⁹⁸ †††³⁹⁹ †††⁴⁰⁰ †††⁴⁰¹ †††⁴⁰² †††⁴⁰³ †††⁴⁰⁴ †††⁴⁰⁵ †††⁴⁰⁶ †††⁴⁰⁷ †††⁴⁰⁸ †††⁴⁰⁹ †††⁴¹⁰ †††⁴¹¹ †††⁴¹² †††⁴¹³ †††⁴¹⁴ †††⁴¹⁵ †††⁴¹⁶ †††⁴¹⁷ †††⁴¹⁸ †††⁴¹⁹ †††⁴²⁰ †††⁴²¹ †††⁴²² †††⁴²³ †††⁴²⁴ †††⁴²⁵ †††⁴²⁶ †††⁴²⁷ †††⁴²⁸ †††⁴²⁹ †††⁴³⁰ †††⁴³¹ †††⁴³² †††⁴³³ †††⁴³⁴ †††⁴³⁵ †††⁴³⁶ †††⁴³⁷ †††⁴³⁸ †††⁴³⁹ †††⁴⁴⁰ †††⁴⁴¹ †††⁴⁴² †††⁴⁴³ †††⁴⁴⁴ †††⁴⁴⁵ †††⁴⁴⁶ †††⁴⁴⁷ †††⁴⁴⁸ †††⁴⁴⁹ †††⁴⁵⁰ †††⁴⁵¹ †††⁴⁵² †††⁴⁵³ †††⁴⁵⁴ †††⁴⁵⁵ †††⁴⁵⁶ †††⁴⁵⁷ †††⁴⁵⁸ †††⁴⁵⁹ †††⁴⁶⁰ †††⁴⁶¹ †††⁴⁶² †††⁴⁶³ †††⁴⁶⁴ †††⁴⁶⁵ †††⁴⁶⁶ †††⁴⁶⁷ †††⁴⁶⁸ †††⁴⁶⁹ †††⁴⁷⁰ †††⁴⁷¹ †††⁴⁷² †††⁴⁷³ †††⁴⁷⁴ †††⁴⁷⁵ †††⁴⁷⁶ †††⁴⁷⁷ †††⁴⁷⁸ †††⁴⁷⁹ †††⁴⁸⁰ †††⁴⁸¹ †††⁴⁸² †††⁴⁸³ †††⁴⁸⁴ †††⁴⁸⁵ †††⁴⁸⁶ †††⁴⁸⁷ †††⁴⁸⁸ †††⁴⁸⁹ †††⁴⁹⁰ †††⁴⁹¹ †††⁴⁹² †††⁴⁹³ †††⁴⁹⁴ †††⁴⁹⁵ †††⁴⁹⁶ †††⁴⁹⁷ †††⁴⁹⁸ †††⁴⁹⁹ †††⁵⁰⁰ †††⁵⁰¹ †††⁵⁰² †††⁵⁰³ †††⁵⁰⁴ †††⁵⁰⁵ †††⁵⁰⁶ †††⁵⁰⁷ †††⁵⁰⁸ †††⁵⁰⁹ †††⁵¹⁰ †††⁵¹¹ †††⁵¹² †††⁵¹³ †††⁵¹⁴ †††⁵¹⁵ †††⁵¹⁶ †††⁵¹⁷ †††⁵¹⁸ †††⁵¹⁹ †††⁵²⁰ †††⁵²¹ †††⁵²² †††⁵²³ †††⁵²⁴ †††⁵²⁵ †††⁵²⁶ †††⁵²⁷ †††⁵²⁸ †††⁵²⁹ †††⁵³⁰ †††⁵³¹ †††⁵³² †††⁵³³ †††⁵³⁴ †††⁵³⁵ †††⁵³⁶ †††⁵³⁷ †††⁵³⁸ †††⁵³⁹ †††⁵⁴⁰ †††⁵⁴¹ †††⁵⁴² †††⁵⁴³ †††⁵⁴⁴ †††⁵⁴⁵ †††⁵⁴⁶ †††⁵⁴⁷ †††⁵⁴⁸ †††⁵⁴⁹ †††⁵⁵⁰ †††⁵⁵¹ †††⁵⁵² †††⁵⁵³ †††⁵⁵⁴ †††⁵⁵⁵ †††⁵⁵⁶ †††⁵⁵⁷ †††⁵⁵⁸ †††⁵⁵⁹ †††⁵⁶⁰ †††⁵⁶¹ †††⁵⁶² †††⁵⁶³ †††⁵⁶⁴ †††⁵⁶⁵ †††⁵⁶⁶ †††⁵⁶⁷ †††⁵⁶⁸ †††⁵⁶⁹ †††⁵⁷⁰ †††⁵⁷¹ †††⁵⁷² †††⁵⁷³ †††⁵⁷⁴ †††⁵⁷⁵ †††⁵⁷⁶ †††⁵⁷⁷ †††⁵⁷⁸ †††⁵⁷⁹ †††⁵⁸⁰ †††⁵⁸¹ †††⁵⁸² †††⁵⁸³ †††⁵⁸⁴ †††⁵⁸⁵ †††⁵⁸⁶ †††⁵⁸⁷ †††⁵⁸⁸ †††⁵⁸⁹ †††⁵⁹⁰ †††⁵⁹¹ †††⁵⁹² †††⁵⁹³ †††⁵⁹⁴ †††⁵⁹⁵ †††⁵⁹⁶ †††⁵⁹⁷ †††⁵⁹⁸ †††⁵⁹⁹ †††⁶⁰⁰ †††⁶⁰¹ †††⁶⁰² †††⁶⁰³ †††⁶⁰⁴ †††⁶⁰⁵ †††⁶⁰⁶ †††⁶⁰⁷ †††⁶⁰⁸ †††⁶⁰⁹ †††⁶¹⁰ †††⁶¹¹ †††⁶¹² †††⁶¹³ †††⁶¹⁴ †††⁶¹⁵ †††⁶¹⁶ †††⁶¹⁷ †††⁶¹⁸ †††⁶¹⁹ †††⁶²⁰ †††⁶²¹ †††⁶²² †††⁶²³ †††⁶²⁴ †††⁶²⁵ †††⁶²⁶ †††⁶²⁷ †††⁶²⁸ †††⁶²⁹ †††⁶³⁰ †††⁶³¹ †††⁶³² †††⁶³³ †††⁶³⁴ †††⁶³⁵ †††⁶³⁶ †††⁶³⁷ †††⁶³⁸ †††⁶³⁹ †††⁶⁴⁰ †††⁶⁴¹ †††⁶⁴² †††⁶⁴³ †††⁶⁴⁴ †††⁶⁴⁵ †††⁶⁴⁶ †††⁶⁴⁷ †††⁶⁴⁸ †††⁶⁴⁹ †††⁶⁵⁰ †††⁶⁵¹ †††⁶⁵² †††⁶⁵³ †††⁶⁵⁴ †††⁶⁵⁵ †††⁶⁵⁶ †††⁶⁵⁷ †††⁶⁵⁸ †††⁶⁵⁹ †††⁶⁶⁰ †††⁶⁶¹ †††⁶⁶² †††⁶⁶³ †††⁶⁶⁴ †††⁶⁶⁵ †††⁶⁶⁶ †††⁶⁶⁷ †††⁶⁶⁸ †††⁶⁶⁹ †††⁶⁷⁰ †††⁶⁷¹ †††⁶⁷² †††⁶⁷³ †††⁶⁷⁴ †††⁶⁷⁵ †††⁶⁷⁶ †††⁶⁷⁷ †††⁶⁷⁸ †††⁶⁷⁹ †††⁶⁸⁰ †††⁶⁸¹ †††⁶⁸² †††⁶⁸³ †††⁶⁸⁴ †††⁶⁸⁵ †††⁶⁸⁶ †††⁶⁸⁷ †††⁶⁸⁸ †††⁶⁸⁹ †††⁶⁹⁰ †††⁶⁹¹ †††⁶⁹² †††⁶⁹³ †††⁶⁹⁴ †††⁶⁹⁵ †††⁶⁹⁶ †††⁶⁹⁷ †††⁶⁹⁸ †††⁶⁹⁹ †††⁷⁰⁰ †††⁷⁰¹ †††⁷⁰² †††⁷⁰³ †††⁷⁰⁴ †††⁷⁰⁵ †††⁷⁰⁶ †††⁷⁰⁷ †††⁷⁰⁸ †††⁷⁰⁹ †††⁷¹⁰ †††⁷¹¹ †††⁷¹² †††⁷¹³ †††⁷¹⁴ †††⁷¹⁵ †††⁷¹⁶ †††⁷¹⁷ †††⁷¹⁸ †††⁷¹⁹ †††⁷²⁰ †††⁷²¹ †††⁷²² †††⁷²³ †††⁷²⁴ †††⁷²⁵ †††⁷²⁶ †††⁷²⁷ †††⁷²⁸ †††⁷²⁹ †††⁷³⁰ †††⁷³¹ †††⁷³² †††⁷³³ †††⁷³⁴ †††⁷³⁵ †††⁷³⁶ †††⁷³⁷ †††⁷³⁸ †††⁷³⁹ †††⁷⁴⁰ †††⁷⁴¹ †††⁷⁴² †††⁷⁴³ †††⁷⁴⁴ †††⁷⁴⁵ †††⁷⁴⁶ †††⁷⁴⁷ †††⁷⁴⁸ †††⁷⁴⁹ †††⁷⁵⁰ †††⁷⁵¹ †††⁷⁵² †††⁷⁵³ †††⁷⁵⁴ †††⁷⁵⁵ †††⁷⁵⁶ †††⁷⁵⁷ †††⁷⁵⁸ †††⁷⁵⁹ †††⁷⁶⁰ †††⁷⁶¹ †††⁷⁶² †††⁷⁶³ †††⁷⁶⁴ †††⁷⁶⁵ †††⁷⁶⁶ †††⁷⁶⁷ †††⁷⁶⁸ †††⁷⁶⁹ †††⁷⁷⁰ †††⁷⁷¹ †††⁷⁷² †††⁷⁷³ †††⁷⁷⁴ †††⁷⁷⁵ †††⁷⁷⁶ †††⁷⁷⁷ †††⁷⁷⁸ †††⁷⁷⁹ †††⁷⁸⁰ †††⁷⁸¹ †††⁷⁸² †††⁷⁸³ †††⁷⁸⁴ †††⁷⁸⁵ †††⁷⁸⁶ †††⁷⁸⁷ †††⁷⁸⁸ †††⁷⁸⁹ †††⁷⁹⁰ †††⁷⁹¹ †††⁷⁹² †††⁷⁹³ †††⁷⁹⁴ †††⁷⁹⁵ †††⁷⁹⁶ †††⁷⁹⁷ †††⁷⁹⁸ †††⁷⁹⁹ †††⁸⁰⁰ †††⁸⁰¹ †††⁸⁰² †††⁸⁰³ †††⁸⁰⁴ †††⁸⁰⁵ †††⁸⁰⁶ †††⁸⁰⁷ †††⁸⁰⁸ †††⁸⁰⁹ †††⁸¹⁰ †††⁸¹¹ †††⁸¹² †††⁸¹³ †††⁸¹⁴ †††⁸¹⁵ †††⁸¹⁶ †††⁸¹⁷ †††⁸¹⁸ †††⁸¹⁹ †††⁸²⁰ †††⁸²¹ †††⁸²² †††⁸²³ †††⁸²⁴ †††⁸²⁵ †††⁸²⁶ †††⁸²⁷ †††⁸²⁸ †††⁸²⁹ †††⁸³⁰ †††⁸³¹ †††⁸³² †††⁸³³ †††⁸³⁴ †††⁸³⁵ †††⁸³⁶ †††⁸³⁷ †††⁸³⁸ †††⁸³⁹ †††⁸⁴⁰ †††⁸⁴¹ †††⁸⁴² †††⁸⁴³ †††⁸⁴⁴ †††⁸⁴⁵ †††⁸⁴⁶ †††⁸⁴⁷ †††⁸⁴⁸ †††⁸⁴⁹ †††⁸⁵⁰ †††⁸⁵¹ †††⁸⁵² †††⁸⁵³ †††⁸⁵⁴ †††⁸⁵⁵ †††⁸⁵⁶ †††⁸⁵⁷ †††⁸⁵⁸ †††⁸⁵⁹ †††⁸⁶⁰ †††⁸⁶¹ †††⁸⁶² †††⁸⁶³ †††⁸⁶⁴ †††⁸⁶⁵ †††⁸⁶⁶ †††⁸⁶⁷ †††⁸⁶⁸ †††⁸⁶⁹ †††⁸⁷⁰ †††⁸⁷¹ †††⁸⁷² †††⁸⁷³ †††⁸⁷⁴ †††⁸⁷⁵ †††⁸⁷⁶ †††⁸⁷⁷ †††⁸⁷⁸ †††⁸⁷⁹ †††⁸⁸⁰ †††⁸⁸¹ †††⁸⁸² †††⁸⁸³ †††⁸⁸⁴ †††⁸⁸⁵ †††⁸⁸⁶ †††⁸⁸⁷ †††⁸⁸⁸ †††⁸⁸⁹ †

gay, amba ndəhay tabiya a cəndamara mey da ray adaw. Fa dəba ha, bəla a ndəvey dəba.» †

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude
(Mark 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Cay na, ka da hətmar ndaw malamba ma nəsa cek, ara ndaw masa Gazlavay ma wudey nga hətar fa dey ba. Ka da hətmar ndaw aha manjakaya daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Ndaw a na, *Daniyel, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay ta wuzleley mey la zleezle da ray a. (Akwar masa ma janğamara mey a kede na, si ka pam lenğesl fa mey a.) ††¹⁶ Daa dər hay a ngene na, si ndəhay daa hwayak nga *Jude a hwam nga bawa a anğwa. ¹⁷ Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way nga lawa cek anğa hay daa ba. ¹⁸ Kwa ndaw anğa da ley na, a da vəhwa a way nga ley zana ba. ¹⁹ Daa dər hay a ngene, banay a sawa la a ray ngusay ta hwađ ta a ray ngusay masa ta bəza hay da har. ²⁰ Dəram danğay a Gazlavay amba banay a, a sawa ta piya ba, kwa ta *pas meməskey-vaw ba may, ²¹ maja daa dər hay a ngene na, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga mezley nga bəla haa wure kede ndaw ta sərey banay anda ngene daa ba araŋ. Asaya, banay fa da sawa ma fəna ngene daa saba. ††²² Da Gazlavay ta ngəwa siya nga dər nga banay a daa ba na, anja kwa ndaw pal fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ngəwa siya nga dər a na, maja ndəhay masa anğa ma walata nga ndəhay anğa hay.

²³ «Da ray ngene, da ndaw a ləvkwar: “*Kəriste, anğa kede”, da daa ba “anğa katay” na, ka da təbmara mey anğa ba. ††²⁴ Ya ləvkwar anda kede na, maja ndəhay ma pamara ray ata nga Kəriste, asaya, ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay ma təla mey hay nga Gazlavay na, a samawa la. A kam maazla hay ma rəzla ndaw la nga wuzdərwa gədaŋ ata amba a təknam ndəhay. Da a gwamara na, a təknam kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem nga ndəhay anğa hay may. †††²⁵ Jəkam sləmay, cəndamara maaya maaya, fa cek hay a kede ma da kam na, ya ta pakwar lenğesl cay.»

Mey da ray ma vəhwa nga Bəz nga Ndaw
(Mark 13.24-27; Luk 17.23-24; Luk 21.25-28)

²⁶ «Da ndaw aa guzlkwar, a ləvkwar: “*Kəriste anğa katay da wuzlah-ley” na, ka da diyam ba. Da a ləvkwar saya “anğa mabakaya fede” na, ka da təbmara mey nga ndaw a ba. ²⁷ Yah, *Bəz nga Ndaw, ya da vəhwa na, anda var ma zəmey ma wedey dəga da wurza haa kasl a mey-anğwa. †††²⁸ Daa slam masa cek maməckaya daha na, kwakucuh hay makustakaya fetede §. §†

† 24.14 28.19 †† 24.15 Dan 9.27; 11.31; 12.11 † 24.17-18 Lk 17.31 †† 24.21 Dan 12.1; CWJ 7.14 †† 24.23-25 Lk 17.23-24 ††† 24.24 24.5; 7.15; CWJ 13.13-14 ††† 24.27 24.30, 37; 25.31; 1Kwr 15.23; 1Tes 3.13; 4.15; 2Tes 2.1, 8; Jak 5.7-8; 2Pi 3.4; 1Jn 2.28 § Anda ndəhay ma hətmar mezəmey nga var, da daa ba, kwakucuh hay makustakaya da ray cek maməckaya na, ndəhay tabiya a da hətmar Yesu, Bəz nga Ndaw ma da vəhwa na, kəne may. §† 24.28 Jəw 39.30; CWJ 19.17-18

²⁹ «Fa dəba nga banay a masa daa dər hay a ngene na, wure ngene pas a təbzley la, kiya fa da wedey daa saba, wurzla hay a kəzlamawa la da vad a hwayak, cek hay cəpa da gazlavay da vad, a wusam la. †††³⁰ Daa ngene, yah, Bəz nga Ndaw, ya da wuzwa vaw da gazlavay da vad. Anda kede, ndəhay da bəla cəpa a da wudam ta matəway. A da hətmaya, yah, Bəz nga Ndaw, ya fa sawa da ray mekwte ta gədaŋ mahura lenğ ta mewedey nga Bay Gazlavay. †††³¹ Day nga taalam mahura a cənwa la, yah, Bəz nga Ndaw, ya da slər-datərwa maslaŋ hay nga Bay Gazlavay da vad amba a diyam aa slam hay tabiya da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa Gazlavay ma walata nga ndəhay anğa hay.» †††

Mey-menğey ta gudav
(Mark 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta gudav. Da masa ka hətmar gudav fa dedey, gwaslaf a gudaf! gudaf! na, ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay. ³³ Anğa letək kəne, da ka hətmatar cek hay a tabiya fa kam anda yah ma ləvkwar kede na, ngene sərmara, Yah, *Bəz nga Ndaw, gweegwe cay ya vəhwa. ³⁴ Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a kede tabiya a da kam na, ndəhay masa wure kede ta məcam tabiya daa ba araŋ. †††³⁵ Slam da vad ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey adaw na, fa da ndəvey daa ba səlak.»

Ma səra pas nga mavəhwa nga Bəz nga Ndaw na, wa?
(Mark 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Fara fara, cek hay a kede tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa dər a, kwa ler e, daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay da vad a sərmara ba, kwa Yah, Bəzey anğa, ya səra ba, ama si Papay, pal taava anğa, ma səra dər a. §†

³⁷ Ta pas masa yah, *Bəz nga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek ma key daa masa Nəwe anğa da bəla. †††³⁸ Daa masa Bay Gazlavay ta paslata cek hay da bəla ta yam daa ba araŋ, haa a wusey kasl fa dər masa Nəwe ma mbəzey aa kwambiwal na, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa lam ngusay, asaya, fa vədamata dam ata hay a way zel. ³⁹ Ama daa ngene na, kwa ndəhay ta sərmara masa cek fa da hətfatar na, daa ba, haa yam a sawa aa zəđdata cəpa.

Yah, Bəz nga Ndaw ma da vəhwa na, a da key kəne. ⁴⁰ Daa ngene, da ndəhay cew fa kam sləra da ley na, ya da ngəla pal, ya da mbəkda lanğar. ⁴¹ Da ngusay cew fa kəram fa lavar pal na, ya da ngəla pal, ya da mbəkda lanğar.

⁴² Anda kede, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara pas nga Bay akwar Mahura ma da vəhwa ba. †††⁴³ Jəkam sləmay maaya maaya, da bay nga way a

§†† 24.29 Iz 13.10; 34.4; Hag 2.6, 21; 2Pi 3.10, 12; CWJ 6.12-14 §† 24.30 Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mt 24.27; 26.64; Mk 14.62; CWJ 1.7 §†† 24.31 13.41; taalam: 1Kwr 15.52; 1Tes 4.16 §† 24.34 16.28 §† 24.36 SNM 1.7 §†† 24.37-39 MC 6.11-13; 7.7-13; 2Pi 3.6 §†† 24.42 24.44, 50; 25.13; Mk 13.33, 35; Lk 12.40; 21.36

səra dar masa ndaw-mayal ma da daw a way anğa nga leley ta tavad na, a ney aa dar dasi tavad a ngene la daw? Fa da ney daa ba səlak, fa da mbəkda ndaw-mayal nga sləna way anğa daa ba. ^{†44} Maja ngene, akwar may, wam vaw maaya maaya, maja yah, Bəz nga Ndaw, ya da vəhwa na, kwa ka sərmara dar a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Ndaw ma ka sləra maaya ta lenğesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta lenğesl na, ara ndaw masa bay anğa ma vəldata ma ka sləra hay cəpa asi har anğa amba a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar. ^{††46} Da masa bay anğa ha, a sawa a hətfar anğa fa ka sləra ha na, ndaw ma ka sləra ha aa səmey la. ⁴⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, bay anğa ha, a da vəldara zleley anğa hay cəpa a har anğa amba a nəkfər dey. ⁴⁸ Ama da ndaw ma ka sləra ha anğa maaya ba na, a da ley mewulkey wal, a ləvey: “Bay adaw aha, fa da vəhwa gweegwe daa ba.” ^{†49} Anda kede, ndaw ma ka sləra ha, a zlar nga kədtə mandala anğa hay masa ata ma kam sləra bama. A da zəmey cek, a da sey wuzam ta ndəhay ma wam mandaw mandaw. ⁵⁰ Yaw, bay anğa ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka sləra fa wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da səra ler e daa ba. ^{†51} Bay anğa ha, a da bəla da way anğa, a da sərda banay anda ndəhay masa ta neneh cew ma da səram banay ta pas mendəvey nga bəla, fetede a da təway, asaya, a daa pədey sler.» ^{††}

Mey-menğey da ray ma da vəhwa nga Yesu

25 Yesu a ngatar mey a gula anğa hay, a ləvtar: «Ya gwa nga wa pas masa yah ma da vəhwa nga wey da ray ndəhay na, ta me? Yaw, ya gwa nga wa ta sabara hay kuraw daha ma diyam ta pas meley kwakwa. A diyam nga cawa ray ta zel nga dam a ta tavad, ta petərļa ata hay da har. ^{††2} Sabara hay zlam da wuzlah ata na, manjar lenğesl hay. Siya hay zlam na, ata ta lenğesl. ³ Sabara hay manjar lenğesl hay heyey na, a lamata petərļa ata hay, ama ta lam mal a har nga zlərey aa petərļa ata hay a saya na, daa ba gway. ⁴ Ama sabara hay zlam masa ta lenğesl heyey na, a lamata petərļa ata hay, asaya, a zləram mal aa kwalaba hay. ⁵ Zel nga dam aha ta wuswa fiyaw daa ba. Anda kede, sabara hay heyey a gəram nga səkwmarə haa dar a katar, a nam. ⁶ «Ta wuzlah-tavad na, day a cənwa ta gədarj, a ləvey: “Zel nga dam ta wuswa cay, diyam ta cadamərwa ray.” ⁷ Da ray ngene, sabara hay kaa heyey a sləkdam daa dar, a diymata petərļa ata hay. ⁸ Sabara hay manjar lenğesl hay heyey na, a ləvmatar a sabara hay masa ta lenğesl hay: “Ambahw, vəlmandar mal may taw. Petərļa ala hay fa məcam maja mal daa saba.” ⁹ Sabara hay a, a mbəddamatara, a ləvmatar: “Kay! ya vəldamara ba, maja mal ala fa da wusndakwar aləkwa cəpa daa ba. Diyam ta hədkamawa fa ndəhay ma hədkada mal.”

† 24.43 1Tes 5.1-2; 2Pi 3.10; CWJ 3.3 †† 24.45-47 25.21-23
‡ 24.48 2Pi 3.4 †† 24.50 24.42 †† 24.51 8.12 ††† 25.1 Lk 12.35-36

¹⁰ «Masa ata ma diyam sem nga səpwa mal heyey na, zel nga dam heyey, a wuswa dəba. Sabara hay siya zlam masa madiytakaya vaw heyey na, a mbəzam ba-ma nga key gwagway. Ta', a gərcamara mey-slam. ^{†††}

¹¹ «Fa dəba ha, sabara hay zlam manjar lenğesl heyey, a wusmawa, a ləvam: “Bay ala, Bay ala, wurn-dara mey-mbew may taw!” ^{†12} Ama zel nga dam heyey, a mbəddatara, a ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, ya sərkwar ba.”» ^{††}

¹³ Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anda kede, wam vaw, maja yah, *Bəz nga Ndaw, ma da vəhwa na, ka sərmara kwa dar a ba, kwa ler e ba.» ^{†††}

Mey-menğey da ray ndəhay ma ka sləra maaya ta maaya ba
(Luk 19.11-27)

¹⁴ Yesu aa guzltar mey-menğey saya, a ləvtar: «Ma da vəhwa adaw a bəla na, anğa letək anda ndaw masa-zleley ma daw a mələk. Masa fa da daw na, a zəltə ndəhay ma ka sləra anğa hay, a vəldata zleley anğa amba a nəkfəmar dey. ^{†15} A vələr gabal temere zlam ^{†††} a ndaw pal, a vələr gabal temere cew a ndaw lanğar, a vələr gabal temere pal a ndaw lanğar saya. A vəldata na, təde ta gədarj nga ndaw a, nga ndaw a. Fa dəba ha, ta', a daw a mələk. ^{†16} Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey na, a daw wure wure ngene, a kada filaw ta dala ha. A hətey gabal temere zlam mekele a dey a. ¹⁷ Ndaw masa ma hətey gabal temere cew heyey na, a ka kəne may. A hətey gabal temere cew a dey a. ¹⁸ Ama ndaw masa ma hətey gabal temere pal na, a daw ta', a zlədey vəged, a bada dala nga bay anğa ha a hwad a.

¹⁹ «Menjey ga fa dəba ha, bay nga ndəhay ma ka sləra ha, a vəhwa da mələk a, ta', aa cəfdata da ray dala ha heyey. ^{†20} Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey, a ngəchey a cakay a, ta gabal temere zlam mekele da dey a, ta', a ləvar: “Bay adaw, kah ta vəlyə gabal temere zlam la. Nəka, yah ma hətey gabal temere zlam mekele la a dey a.” ²¹ Bay anğa, a mbəddara, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəved e. Kah ma key sləra ta cəved e la ta cek mecəhe. Ya da vəldatakawa cek adaw hay maaya ga asi har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.” ^{††}

²² «Ndaw masa ma hətey gabal temere cew, a ngəchey a cakay a may, ta', a ləvar: “Bay adaw, ka ta vəlyə gabal temere cew la, nəka, ya ta hətey gabal temere cew mekele la a dey a.” ²³ Bay anğa ha, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəved e. Ka ta key sləra la ta cəved e ta cek mecəhe. Ya da vəldatakawa cek adaw hay maaya ga asi har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”

²⁴ «Fa dəba ha, ndaw masa ma hətey gabal temere pal heyey, a ngəchey a cakay a, ta', a ləvar: “Bay adaw,

††† 25.10 9.15 § 25.11-12 Lk 13.25 §† 25.12 7.23 ††† 25.13 24.42 §† 25.14-15 Mk 13.34 §†† Gabal temere zlam, gabal temere cew, lenğ gabal temere pal mawuzlalakaya ta mey Gərek na, «talanğ zlam, talanğ cew, talanğ pal». §† 25.15 Rm 12.6 §† 25.19 18.23 §†† 25.21-23 24.45-47; Lk 16.10

ya sɛra, kah ndaw ma sɛrey dey-ceceh fa ndaw ba, ka ngɔmey daw daa slam masa kah ma slɛka ba, asaya, ka kawa cek da ley daa slam masa kah ma rɛva ba.

²⁵ Ya ta zlurey la ta kah, anda kedede, ta', ya daw ya bada dala akah aa vɛged. Dala ha anɔa kedede, ehe tɛba cek akah." ²⁶ Bay anɔa ha, a mbɛddara, a lɛvar: "Kah ndaw ma ka slɛra maaya ba, masa-mayad! Ka sɛra yah ndaw ma ngɔmey daw daa slam masa yah ma slɛka ba, asaya, ya kawa cek da ley daa slam masa yah ma rɛva ba, ²⁷ anda kedede, ka gwa ka vɛlda dala adaw a har ndɔhay amba daa mavɛhwa adaw kedede na, a vɛh-damiwa dala ha ta yam a, ba daw?"

²⁸ «Da ray ngene, ndaw masa-zleley a, a lɛvtar a ndɔhay ma ka slɛra anɔa hay mekele: "Tɛbmara gabal temere he, vɛldamara a ndaw masa ma hɛtey gabal temere zlam a dey a heyey. ²⁹ Sɛrmara, ndaw masa cek anɔa daha, a da vɛlmar a dey a, ama ndaw masa cek anɔa kuset kɛdey na, a da tɛbmara kwa masa kuset kɛdey a ngene. ³⁰ Ndaw ma ka slɛra kedede na, anɔa ndaw masa mayad ngɔa tede, hazakadamara aa ambaw, aa lɛvanɔ. Fetede, a da tɛway, asaya, a daa pɛdey sler.» †

Mey da ray mendɔvey ngɔa bɛla

³¹ Yesu aa guzltar a gula anɔa hay saya a lɛvtar: «Masa yah, *Bɛz ngɔa Ndaw, ma da vɛhwa daa mewedeɛ adaw na, ya da samawa ta maslanɔ hay ngɔa Gazlavay tabiya da vad. Ya da nɛy aa slam adaw menjey maaya ngɔa key sariya. † ³² Sɛkway hay tabiya da bɛla, a da kusam fa mey adaw. Ya da ngɔwta ndɔhay maaya ta maaya ba hay wal wal anda ndaw-mecɛkwer ma ngɔwey tɛbanɔ hay ta dahway. ³³ Ya da pata ndɔhay maaya ta har-zɛmay, ndɔhay maaya ba ta har-gula.

³⁴ «Fa dɛba ha, yah bay, ya da lɛvtar a ndɔhay ta har-zɛmay: "Akwar ndɔhay masa Papay ma pɛskwar mey, slam maɛiykaya ngɔa akwar daha dɛga mezley ngɔa bɛla, samawa, njakwa bama ta Gazlavay ngɔa sɛr-mataw, ³⁵ maja may ta caya la, akwar ta vɛlmaya cek mezɛmey la, yam ta kaya la, akwar ta vɛlmaya yam ngɔa sey la, ya ta daw la fa akwar anda ndaw-mɛlak, akwar ta tɛbmaya la a way akwar hay, ³⁶ zana fa vaw adaw daa ba, akwar ta vɛlmaya zana la. Vaw ta caya la, akwar ta samawa la ngɔa nɛkmaya. Yah daa fɛrsɛne, akwar ta samawa la ngɔa nɛkmaya."

³⁷ «Da ray ngene, ndɔhay maaya heyey, a da mbɛddamiwa, a lɛvmaya: "Bay mahura, ya hɛtmaka may fa caka, ta', ya vɛlmaka cek mezɛmey na, ngɔa vara? Ya hɛtmaka yam fa kaka, ta', ya vɛlmaka yam ngɔa sey na, ngɔa vara? ³⁸ Ya hɛtmaka kah ndaw-mɛlak, ta', ya tɛbmaka a way ala hay na, ngɔa vara? Da daa ba, ya hɛtmaka zana fa vaw daa ba, ta', ya vɛlmaka zana na, ngɔa vara? ³⁹ Asaya, ya hɛtmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fɛrsɛne, ta', ya nɛkmakawa na, ngɔa vara?"

⁴⁰ «Yah, bay, ya da mbɛddatara, ya lɛvtar: "Ya fa lɛvkwar fara fara, cek hay tabiya masa akwar ma kamara

ngɔa kwa waawa, kwa ngɔa ndɔhay mecɛhe hay dasi ndɔhay adaw hay kedede, ka kamara ngene na, ngɔa da yah may." ††

⁴¹ «Fa dɛba ha, ya daa guzltar a ndɔhay ta har-gula, ya lɛvtar: "Akwar masa Bay Gazlavay ta nɛskwar sem, ngɛcham la da cakay adaw. Diyam aa awaw mendɔvey ba maɛiykaya ngɔa bay-malula ta maslanɔ anɔa hay. ⁴² Maja may ta caya la, ama akwar ta vɛlmaya cek mezɛmey daa ba. Yam ta kaya la, ama akwar ta vɛlmaya yam ngɔa sey daa ba. ⁴³ Ya ta daw la fa akwar anda ndaw-mɛlak, ama akwar ta tɛbmaya a way akwar hay daa ba. Zana fa vaw adaw daa ba, ama akwar ta vɛlmaya zana daa ba. Vaw ta caya la, asaya, yah daa fɛrsɛne, ama akwar ta samawa ngɔa nɛkmaya daa ba."

⁴⁴ «Da ray ngene, a da mbɛddamiwa, a lɛvmaya: "Bay mahura, ya hɛtmaka may fa caka, da daa ba, yam fa kaka na, ngɔa vara? Ya hɛtmaka kah ndaw-mɛlak, da daa ba, zana fa vaw akah daa ba na, ngɔa vara? Asaya, ya hɛtmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fɛrsɛne masa ala ta jɛnmaka daa ba na, ngɔa vara?"

⁴⁵ «Da ray ngene, ya da mbɛddatara, ya lɛvtar: "Ya fa lɛvkwar fara fara, cek hay masa akwar ma gɛmam ngɔa kamara ngɔa kwa waawa, kwa ngɔa ndɔhay mecɛhe hay dasi ndɔhay adaw hay kedede ba na, ka gɛmam ngɔa kamara ba ngene na, ara ngɔa yah may."

⁴⁶ «Yaw, ndɔhay maaya ba hay anda ngene na, a da sɛram banay ngɔa sɛrmataw, ama ndɔhay masa maaya fa Gazlavay na, a da hɛtam heter mendɔvey ba.» §

Mahura hay ngɔa jɛwif hay a slam yawa ngɔa kɛdey Yesu vagay

(Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2; Jan 11.45-53)

26 Masa Yesu ma ndɛvda meesɛrkedey hay a kedede tabiya cay na, ta', aa guzltar a gula anɔa hay, a lɛvtar: ^{§12} «Ka sɛrmara, mendɔrey dar cew ngɔa wusey fa gwagway ngɔa *Pak, ba diya? Ta pas a ngene, a da kɛrzamaya yah, *Bɛz ngɔa Ndaw, a da dɛrmaya fa hwadam mazlangalakaya.» ^{§11}

³ Ta pas a ngene, *bay-ray hay ngɔa ndɔhay ma ka kwakwas ngɔa Gazlavay ta mahura hay ngɔa *jɛwif hay a kusam a way Kayif, *ndaw mahura da ray ndɔhay ma ka kwakwas ngɔa Gazlavay cɛpa. ⁴ A slam yawa da wuzlah ata amba a kɛrzamara Yesu ta mayal a ngɔa kɛdey vagay. ^{§15} Aa guzlam, a lɛvam: «Ya gwakwa ngɔa kɛrzakwa daa gwagway kedede ba, maja ndɔhay a da yam mey.»

Ngwas a mbɛdar bɛrdey fa ray ngɔa Yesu

(Mark 14.3-9; Jan 12.1-8)

⁶ Daa ngene, Yesu aa da Betani da way *Simanɔw, ndaw masa aa ma mbɛlda daa maasɛkula. ^{§17} Masa Yesu a, fa zɛmey daf na, ngwas daha a ngɛchey a cakay a ta kwalaba ngɔa anɔgwa maavɛrkwakaya mezɛley «*albatɛra». Kwalaba ha marɛhkaya ta bɛrdey mezey maaya ma hɛdkey ba. Ta', a mbɛddara bɛrdey a

† 25.29 13.12; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26 †† 25.30 8.12 ‡ 25.31 Mew 33.2; Zak 14.5; Mt 16.27; 19.28; 1Tes 3.13; Jud 14 †† 25.31-46 16.27 †† 25.35-36 Iz 58.7

††† 25.40-45 MM 19.17; Mt 10.40, 42; 12.50; 28.10 ††† 25.41 Jud 7; CWJ 20.10, 15 § 25.46 Dan 12.2; Jan 5.29; Jak 2.13 †† 26.1 7.28 ††† 26.2 16.21 §† 26.4-5 21.46 §†† 26.6-7 Lk 7.37-38

fa ray nga Yesu. ⁸ Masa *gula hay nga Yesu ma hætmar na, a cam mevel, a lëvam da wuzlah ata: «A nësa bërdey a kede nga tede na, maja me? ⁹ Anja a hëdkada na, a gwa nga hëtey dala ga. Fa dëba ha a wunkatara dala ha a masa-viya hay, ba daw?»

¹⁰ Yesu a sëra mewulkey ata ha, ta', aa guzltar, a lëv-tar: «Ka hëbmar ray a ngwas aha na, maja me? Slëra masa anga ma kayawa kede na, anga maaya, ¹¹ maja ndëhay masa-viya hay na, mandaw mandaw akwar bama. Ama yah na, akwar fa da hëtmaya nga njeý mandaw mandaw ta akwar daa ba. ¹¹² Ngwas aha, a mbëd-da bërdey fa vaw adaw na, a key ngene, a diyawa vaw adaw ngadaa cëvay. ¹³ Ya fa lëvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bëla tabiya, ndëhay ma da wuzdamara *Mey-maaya-mawiya na, a kadamara cek masa ngwas a ma ka kede la may, amba ndëhay a sër-fadamara ngwas aha.»

Juda a vëlda Yesu a har masa-gëra anga hay

(Mark 14.10, 11; Luk 22.3-6)

¹⁴ Fa dëba ha, ndaw pal da wuzlah *gula hay nga Yesu kuraw a ray a cew mezëley Juda Iskariyawt, a daw fa *bay-ray hay nga ndëhay ma ka kwakwas nga Gazlavay. ¹⁵ Ta', aa guzltar, a lëv-tar: «Da ya ta vëldakwara Yesu a har akwar la na, ka da vëlmaya me?» Ta', a mësïmar bërey hay kwakwar maakar nga dala, a vëldamara. ¹¹⁶ Dëga ta pas a ngene, Juda a daw a sëpey cëved amba a kërzatara Yesu, a vëldatara.

Yesu a zëmam daf nga gwagway nga Pak ta gula anga hay

(Mark 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jan 13.21-30)

¹⁷ Ta dar ngeeme nga *gwagway nga peñ manjar cek ma hësla da hwad a na, *gula hay nga Yesu, a ngëcham a cakay a, a lëvmar: «Ka wudey ya diyam, ya diyamëwra slam amba ya zëmkwa daf nga gwagway nga *Pak na, dama?» ¹⁸ Yesu a mbëddatara, a lëv-tar: «Diyam aa berney nga *Jeruzelem fa ndaw daha. Ka lëvmar na, "Bay ala a lëvey: Dar adaw gweegwe cay a wuswa. Ya wudey nga key gwagway nga Pak ta gula adaw hay na, da way akah."» ¹⁹ Gula hay nga Yesu heyey a kamara anda Yesu ma lëv-tar. Anda kede, a diyamara cek nga gwagway nga Pak a dëba.

²⁰ Taa kwad a ngene, Yesu a njam ta gula anga hay kuraw a ray a cew nga zëmey daf nga gwagway a. ²¹ Daa masa ata fa zëmamara daf a na, Yesu aa guzltar, a lëv-tar: «Ya fa lëvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vëldaya la a har ndëhay nga këdmaya vagay.» ²² Mey a kede a mëtar vaw kwa ara mey ba a gula anga hay a. Da ray ngene, aa cëfdamara Yesu pal pal, a lëvam: «Bay Mahura, ara yah ma da vëldaka ba, ba diya?»

²³ Yesu a mbëddatara, a lëv-tar: «Ma da vëldaya a har ndëhay nga këdmaya vagay na, ara ndaw masa alëk-wa fa zëmkwa daf bama daa slam a kede. ²⁴ Ahaw,

† 26.11 Mew 15.11 †† 26.15 Mab 21.32; Zak 11.12; Jan 11.57; 13.2 † 26.17-29 Mab 12.1-20 †† 26.20-25 Jan 13.2, 21-30 †† 26.23 Ps 41.10

yah, *Bëz nga Ndaw na, ya mëcey la anda mey mawuzlalakaya daa dërewel nga Gazlavay ma lëvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma da vëldaya a har ndëhay nga këdmaya vagay a. Ngada ndaw aha na, ngama ta yamëwra daa ba sëlak.» ²¹

²⁵ Juda, ndaw ma da vëlda Yesu a har ndëhay nga këdmara vagay heyey aa cëfda Yesu may, a lëvar: «Bay adaw, ara yah ma da vëldaka daw?» Yesu a mbëddara, a lëvar: «Ka fa kada ta mey akah ngene na, kwariya?»

Mey da ray mezëmey cek nga madagway-dakw nga Bay Mahura

(Mark 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

²⁶ Masa ata fa zëmam daf nga gwagway a na, Yesu len! a ley peñ. A kar suse a Gazlavay, a wunka, ta', a vëldatara a gula anga hay, a lëv-tar: «Ehe, tëbmara, zëmamara. Kede he, ara vaw adaw.» ²⁷ Fa dëba ha, len! a ley vëley ta cek mesey da hwad a, a kar suse a Gazlavay saya. Ta', a vëldatara, a lëv-tar: «Ehe, samara akwar cëpa. ²⁸ Kede he, ara mambaz adaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jëwey mey mawiya ta ndëhay anga hay. Mambaz a, a da mbëdwa maja ndëhay ga amba Gazlavay a mbëkdatara mebërey ata hay. ²⁹ Ya fa lëvkwar, dëga wure kede ya fa da sey yam nga babëza nga wudez madëckaya anda kede daa saba sëlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele ta pas masa alëkwa bama daa slam masa Papay fa wey da ray ndëhay da vad.» ³⁰ Ta', a zlam walay nga gwagway daa *Pësam hay. Fa dëba ha, a slëkdam, a diyam aa Anghwa nga *Awliviye. ³¹

Piyer a lëvey fa da mbëkda Yesu daa ba sëlak

(Mark 14.27-31; Luk 22.31-34; Jan 13.36-38)

³¹ Yesu aa guzltar a gula anga hay, a lëv-tar: «Dasi tavad kede akwar cëpa ka da mbëkdamaya anda mawuzlalakaya daa dërewel nga Gazlavay, ma lëvey: "Ya këda ndaw-mecëkwer la vagay. Tëban hay masa ma sëkëram daa slam a may, aa kwacam ray la pal pal." ³² Ama da yah ta slëkdawa cay daa memëcey na, ya daw la teesed da ray akwar aa hwayak nga *Galile. Ka da hëtfamaya fetede.» ³³ *Piyer a mbëddara, a lëvar: «Kwa ndëhay cëpa a mbëkdamaka, ama yah na, ya fa da mbëkdaka daa ba sëlak.» ³⁴ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Ya fa lëvka fara fara, dasi tavad kede, wuskwaa gwagwalak a da cey day na, ka ta lëvey cay dey maakar, ka sërya ba, ka sërya ba.» ³⁵ Ama Piyer a mbëddara, a lëvar: «Kwa da fa da këdmaka vagay na, nga këdmandakwar cew e, ya fa da lëvey ya sërka ba na, daa ba sëlak.» Gula hay nga Yesu siya a lëvam këne may.

††† 26.24 Ps 22.7-8, 16-19; Iz 53.9 ††† 26.26-28 1Kwr 10.16 § 26.28 Mab 24.8; Jer 31.31; Heb 7.22; 9.15-20 §† 26.30 Lk 22.39; Jan 18.1 §†† 26.31 Zak 13.7; Mt 26.56; Jan 16.32 §† 26.32 28.7, 16 §†† 26.34 26.75 §† 26.34-35 Lk 22.33-34; Jan 13.36-38

Yesu a dārey danḡay a Gazlavay da Gecemene

(Mark 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Fa dāba ha, Yesu a wusam ta gula anḡa hay aa slam daha mezaley Gecemene. Ta', aa guzltar a gula anḡa hay, a lāvtar: «Njam fede, yah na, ya daw la fa-tadāy nḡa dārwa danḡay a Gazlavay.»[†]

³⁷ Ta', a nḡelta ata *Piyer ta bēza hay nḡa Zebede cewete. Wure nḡene, mevel anḡa a dāsley, aa lākey maja banay ma da sawa a ray a. ³⁸ Anda kede, aa guzltar, a lāvtar: «Mewulkey fa da kādya vagay. Njam fede, zazakakwa, ka da nam ba.» ³⁹ Ta', a nḡəchey nekədey fa mey, a ney ta hwaḡ ta hwaḡ, ray dar! a hwayak, a dārey danḡay, a lāvey: «Papay, da a key ta key na, nḡəchada banay ma da sawa a ray adaw kede la. Ta kəne he cəpa na, key anda kah ma wudey, ba na, anda yah ma wudey ba.»^{††}

⁴⁰ Cay, ta', a vəhwa fa gula anḡa hay maakar heyey, a hātfatar manatakaya daa dar. Aa guzlar a Piyer, a lāvar: «Haya! Ka gwamara nḡaa zəkam ta yah kwa ler pal ba gway daw? ⁴¹ Zazəkam, ka da nam ba, dərām danḡay a Gazlavay nḡa jənkwar amba cek a batakwār nḡa key mebərey ba. Mevel akwar na, a wudey nḡa key cek maaya, ama vaw akwar na, anḡa ta bəle.»[‡]

⁴² Yesu a nḡəchey nḡa dey cew saya, ta', a dārey danḡay, a lāvey: «Papay, da ka wudey nḡa nḡəchada banay a kede dərən ta yah ba, si a sawa a ray adaw cəma na, ka anda kah ma wudey.»

⁴³ Fa dāba ha, a vəhwa fa gula anḡa hay maakar heyey saya, a hātfatar manatakaya cənḡa maja dar fa latar mey kalah. ⁴⁴ Anda kede, Yesu ta', a mbəkdata, a nḡəchey saya, a dārey danḡay nḡa dey maakar, aa guzley mey letek anda aa ma dārey danḡay nḡa dey cew heyey. ^{††45} Fa dāba ha ta', a vəhwa fa gula anḡa hay heyey saya, a lāvtar: «Haa wure kede, akwar fa nam, fa məskam vaw cənḡa daw? Ehe dar a ta wuswa cay amba a vəldamaya, yah, *Bəz nḡa Ndaw, a har ndəhay ta mebərey. ^{††46} Nəkmara ndaw ma da vəldaya a har ndəhay nḡa kədey vagay fa sawa katay. Lacam, nakwa ta cadakwa ray.»

A kərzamara Yesu

(Mark 14.43-50; Luk 22.47-53; Jan 18.3-12)

⁴⁷ Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba arān na, Juda, ndaw pal dasi gula anḡa hay kuraw a ray a cew heyey, a wuswa. Juda ha a samawa na, ta ndəhay ga ta dəlāw ^{†††} hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma slər-damatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay nḡa ndəhay ma ka kwakwas ta mahura hay nḡa Jəwif hay. ⁴⁸ Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa ba arān na, aa guzltar a ndəhay a, a lāvtar: «Ndaw masa yah ma da car har anda mandala adaw fara fara na, ara anḡa, kərzamara.» ⁴⁹ Masa Juda ma wusey la gweegwe ta Yesu na, wure wure nḡene, a nḡəchey a cakay a, a lāvar: «Bay adaw, zay daw?» Ta', a

[†] 26.36-46 Lk 5.16; Heb 5.7-8 ^{††} 26.39 6.10; 20.22; Jan 18.11; Heb 10.9 [‡] 26.41 Ef 6.18; Heb 2.18 ^{††} 26.44 2Kwr 12.8 ^{†††} 26.45 Jan 12.23; 13.1; 17.1 ^{†††} dəlāw: maslalam

car har anda aa ma ləvey heyey. ⁵⁰ Yesu a mbəddara, a lāvar: «Jam adaw, ka sləra masa kah ma wudey nḡa ka.»

Anda kede, ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey a nḡəcham fa Yesu a, ta', a kərzamara. ⁵¹ Ndaw pal da wuzlah gula anḡa hay masa da cakay a, a mədərwa dəlāw anḡa, a nḡəma, cərah! a cərha sləmay nḡa madərām nḡa ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas. ⁵² Maja nḡene, Yesu aa guzlar, a lāvar: «Ma-da dəlāw akah aa way a maja ndəhay ma kədam vaw ta dəlāw na, ara dəlāw a ma da kəḡta vagay. ^{†††53} Ka sərə, da ya wudey na, ya gwa nḡaa cəfda Papay nḡa slərāy maslān anḡa hay ga a fəna gabal kuraw a ray a cew [‡] nḡa jənya, ba daw? ⁵⁴ Ama da ya ka kəne na, mey nḡa Gazlavay mawuzlalakaya a da key fara fara na, kwara dāba wura? Maja mey a mawuzlalakaya, a ləvey si cek aha a key kəne.»

⁵⁵ Fa dāba ha, Yesu aa guzlar a ndəhay makustakaya fetede, a lāvtar: «Ka samawa nḡa kərzamaya ta dəlāw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me? Mandaw mandaw yah manjakaya daa *Way-mekey-kwakwas nḡa Gazlavay, ya faa sərkadata ndəhay, ama ka ta kərzamaya daa ba. ^{††56} Ama daa mey nḡa Gazlavay mawuzlalakaya na, ndəhay ma təla mey nḡa Gazlavay taa guzlam la da ray cek ma da key da ray adaw. Ara maja nḡene si cek aha a key cəpa.»

Fa dāba ha, gula anḡa hay cəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a hwam. ^{†††}

Yesu fa mey nḡa ndəhay ma sla yawa nḡa Jəwif hay

(Mark 14.53-65; Luk 22.54, 55, 63-71; Jan 18.13, 14, 19-24)

⁵⁷ Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, ta', a handamara a way Kayif, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nḡa Gazlavay. *Ndəhay maa sərkada kwakwas nḡa Mawiz ta mahura hay nḡa *Jəwif hay makustakaya fetede. ⁵⁸ *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəren e. A daw haa a mbəzey a palah-way nḡa ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nḡa Gazlavay heyey. Ta', a njam ta ndəhay ma jəda way a, amba a nəka cek masa ata ma da kamar a Yesu.

⁵⁹ *Bay-ray hay nḡa ndəhay ma ka kwakwas nḡa Gazlavay ta ndəhay mahura hay mekele masa ma sla yawa nḡa Jəwif hay tabiya, a səpam dabaray nḡa mbərzlafamar a ray Yesu amba a kədmara vagay.

⁶⁰ Kwa ndəhay ga ta mbərzlafamar la a ray Yesu, ama ta nḡene he cəpa, ta hətam mey təde nḡa kədmara vagay daa ba. Fa dāba ha na, ndəhay cew daha a samawa fa mey ata, a mbərzlafamar a ray a, a ləvam: ⁶¹ «Ndaw kede a ləvey: "Ya gwa nḡa bəzla *Way-mekey-kwakwas nḡa Gazlavay, dar maakar na, ya ləma la aa slam a."» ^{††62} *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nḡa Gazlavay a sləkdey, aa guzlar a Yesu, a lāvar: «Ka mbəddatara a ndəhay maa guzlam da ray

^{†††} 26.52 MC 9.6 [‡] Yesu a wudey nḡa ləvey Papaha, Bay Gazlavay, a gwa nḡa slərār maslān hay ga, a sləfey ba. A wa ta sewje hay nḡa Rawm ma kusam gabal maakwaw, gabal maakwaw, slam 12. [†] 26.55 Lk 19.47 ^{†††} 26.56 Mt 26.31; Lk 24.46 [‡] 26.61 27.40; Jan 2.19; SNM 6.14

akah kaa ba gway daw?»⁶³ Ama Yesu manjakaya teete. Ta', ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay heyey a ləvar saya: «Ya faa cəfdaka ta mezəley nga Gazlavay masa aa ta dey, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay heyey na, ara kah daw? Wuzdiwa! Kah na, Bəzey nga Gazlavay daw? Mbedey amba ka kadiwa fara fara.»⁶⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ngene na, kwariya? Ama ya fa ləvkar, dəga wure kede, ka da hətmaya yah, *Bəz nga Ndaw, manjakaya ta har-zəmay nga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Asaya, ka hətmaya la ya fa sawa da ray mekwatene da vad.»⁶⁵ Maja ngene, ndaw mahura ha ngar! ngar! a ngərta zana an-ga hay, aa guzley, a ləvey: «'As! 'As! Ta pa ray an-ga sem nga Gazlavay, akwar ta cəndamara la, ba diya? Wure kede, kwa ya səpkwa ndaw ngaa guzldakwar da ray a saba.»⁶⁶ Kaa wure kede, ka wulkam kwara?» Ndəhay da cakay a, a mbəddamara, a ləvmar: «An-ga ta key mebərey sem, si mekədey an-ga vagay.»

⁶⁷ Ndəhay siya a cərmar meesleb aa dey, a dəvmar mekədey, siya hay may, a ləvmar matapa-har †, †† a ləvmar: «Da kah *Kəriste na, sərə ma kədkə kede na, wa? Wuzdandara cey!» ††

Piyer a ləvey a sərə Yesu ba

(Mark 14.66-72; Luk 22.56-62; Jan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Daa ngene, *Piyer manjakaya da palah-way nga ndaw mahura ma ka kwakwas nga Gazlavay heyey. Dam ma ka sləra fetede daha, a ngəchawa a cakay a, a ləvar: «Kah na, gula nga Yesu, ndaw *Galile may, ba diya?»⁷⁰ Ama Piyer a cada mey fa mey nga ndəhay tabiya, a ləvey: «Kay! Ya sərə mey masa kah ma wudey ngaa guzley ba!»⁷¹ Fa dəba ha, ta', a daw fa meymbew nga way a. Dam ma ka sləra mekele daha saya, a hətar Piyer, ta', aa guzlar a ndəhay fetede, a ləvmar: «Ndaw kede ara ndaw nga Yesu, ndaw *Nezeret.»⁷² Piyer a cada mey saya, a ləvey: «Ya fa mbedey, fara fara, ya sərə ndaw a ba.»

⁷³ Fa dəba ha nekədey saya, ndəhay masa fetede a ngəcham a cakay Piyer, a ləvmar: «Fara fara kah na, kah ndaw da wuzlah ndəhay an-ga hay maja meeguzley akah kaa na, anda ndaw daa hwayak an-ga.»⁷⁴ Da ray ngene, Piyer ta', a ləvmar: «Ya fa mbedey, fara fara ya sərə ndaw a ba. Da ya mbərzley na, Gazlavay nga mbədyə ray!» Wure wure ngene, gwagwalak ta', a cey day.⁷⁵ Piyer a sərfada mey masa Yesu maa guzlar zleezle heyey dəba. Mey a, a ləvey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey day na, ka ta ləvey cay dey maakar ka sərya ba, ka sərya ba.» Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava. †††

† 26.63 manjakaya teete: Iz 53.7; Mt 27.12-14; Bəzey nga Gazlavay: Mt 14.33; 27.40, 43; Lk 22.70 †† 26.64 Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27 † 26.65 a ngərta zana an-ga hay: Mesl 14.6; Es 9.3; Ta pa ray an-ga sem nga Gazlavay: Lev 24.16; Jan 19.7 †† matapa-har: maarawa †† 26.67 Iz 50.6; 53.5 ††† 26.68 21.11 ††† 26.75 26.34

A handamara Yesu fa mey nga Bay Pilat

(Mark 15.1; Luk 23.1, 2; Jan 18.28-32)

27 Pərek pərek, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay tabiya, leŋ mahura hay nga *Jəwif hay a slam yawa daa slam a nga kədey Yesu vagay.² A jəwmara, a handamara fa Pilat, ndaw Rawma ma wa hwayak ata.

Mey da ray meməcey nga Juda

(SNM 1.18, 19)

³ Juda, ndaw ma vəlda Yesu asi har nga masa-gəra an-ga hay heyey, a cənda fa da kədmara Yesu vagay na, a zəley marava. Da ray ngene, a handatara bərey hay kwakwar maakar nga dala heyey a *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta mahura hay nga *Jəwif hay.⁴ A ləvmar: «Ya ta key mebərey la maja yah ma vəlda ndaw masa ta zay da mey nga kədey vagay.» Ama ndəhay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Ngene na, ara mey akah ba na! Ma hətfandar me?»⁵ Da ray ngene, aa kwacada dala heyey aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Ta', a daw a ləwa ray an-ga, pam! a məcey.

⁶ *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay heyey, a gədmamara dala ha. Aa guzlam, a ləvam: «Kwakwas aləkwa, a vəldakwar cəved amba dala kede, a cəmey ta zleley mavəldakaya nga key sləra daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay ba, maja ara dala nga mekədey ndaw vagay.»⁷ A slam yawa da wuzlah ata da ray dala ha. Ta', a hədkam ley nga ndaw meləmey man-gayak daha ta dala ha. A tərđamara ley a nga cəvay nga mələk hay ma məcam fetede.⁸ Ara maja ata ma hədkamara ley a ngene ta dala nga ray nga ndaw na, haa wure kede, ndəhay fa zəlmara ley a: «ley nga mambaz.»⁹ Cek aha, ta key la anda Jeremey, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay maa guzley zleezle, a ləvey: «A lam bərey hay kwakwar maakar nga dala masa ndəhay da wuzlah ndəhay *Israyel hay ma pə-mara təde fa ray nga ndaw.»¹⁰ A vəldamara dala ha nga hədkey ley nga ndaw meləmey man-gayak anda Bay Gazlavay ma ləvya.»

Yesu fa mey nga Bay Pilat

(Mark 15.2-15; Luk 23.2-5, 13-25; Jan 18.28-19.16)

¹¹ A lacadamara Yesu fa mey nga Bay Pilat. Bay a, aa cəfda, a ləvar: «Kah na, bay nga *Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbəddara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.» ††

¹² Daa masa *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leŋ mahura hay nga Jəwif hay heyey faa dədfamar mey na, kwa Yesu ta mbəddatara daa ba.¹³ Da ray ngene, Pilat aa guzlar, a ləvar: «Ka fa cənda mey hay maaya ba cəpa masa ata maa guzldamara da ray akah kede, ba diya?»¹⁴ Kwa Yesu a

§ 27.3 26.15 †† 27.6 Mew 23.19 ††† 27.9-10 Zak 11.12-13; Jer 32.8-9 †† 27.11 2.2; 27.29, 37, 42; Mk 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Lk 23.3, 37-38; Jan 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 ††† 27.12-14 Jan 19.9; Mt 26.63

mbæddara ba sèlak. Anda kede, Bay Pilat a rəzley ga maja.

¹⁵ Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway nga *Pak na, bay daa hwayak a, fa pəskey ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya ma wudam. ¹⁶ Daa ngene, ndaw daa fərsəne daha, ndəhay tabiya a sərmara ara ndaw maaya ba. Mezəley nga ndaw a na, Yesu Barabas. ¹⁷ Pilat aa cəfdata ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Ka wudam ya pəskakwar na, Yesu Barabas daw, da daa ba, Yesu, ndaw masa ata ma zəlmara *Kəriste heyey daw?» ¹⁸ Pilat a səra a handamərwa Yesu fa mey anğa na, maja sələnə fa katar da ray Yesu a.

¹⁹ Daa masa Bay Pilat manjakaya daa slam mekey sariya na, ngwas anğa, a slərwa fa anğa, a ləvar: «Ka da kar cek a ndaw ngene ba, maja ara ndaw masa ta zay da mey. Ya səra maja dasi tavad kede, mesəfney ta kaya la ta ndaw aha. Mesəfney a, ta laya mey la.» †

²⁰ *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay lən mahura hay nga Jəwif hay heyey, a həldamata ndəhay makustakaya heyey ngaa cəfdamara Bay Pilat amba a pəskatara Barabas, ama Yesu na, a kədmara vagay. †²¹ Bay Pilat aa cəfdata saya, a ləvtar: «Dasi ndəhay cew kede na, ka wudam ya pəskakwar na, wa?» Ndəhay makustakaya ha, a mbəddamara, a ləvmar: «Barabas! Barabas!» ²² Pilat aa cəfdata saya, a ləvtar: «Kaa Yesu ndaw ma zəlmara Kəriste na, ya da kada na, kwara?» Ndəhay tabiya a mbəddamara, a ləvmar: «Dəra fa hwadam mazlanğalakaya!» ²³ Pilat aa cəfdata, a ləvtar: «Cek maaya ba masa anğa ma key na, wura?» Ama a wudam ta gədanə ta gədanə saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlanğalakaya!» ²⁴ Masa Pilat ma nəka kwa a gwa nga key meeme da ray mey a ba, asaya, masa anğa ma nəka ndəhay fa kam baazlam ta gədanə, ta gədanə na, ta', a kawa yam, a pəra har anğa fa mey nga ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Da akwar ta kədmara ndaw kede la vagay na, mey adaw da hwad a daa ba. Ara mey akwar!» ²⁵ Ndəhay makustakaya tabiya a mbəddamara, a ləvmar: «Anja ndaw a nga məcey. Mey a nga sawa a ray ala ta bəz ala hay tabiya!» †²⁶ Anda kede, ta', Pilat a pəskatara Barabas daa fərsəne. Ama Yesu na, Pilat a ləvtar a sewje hay nga slədmara ta laway, ta', a vəldatara amba a dərmarə fa hwadam mazlanğalakaya. †

Sewje hay aa sanğəram a ray Yesu

(Mark 15.16-20; Jan 19.2-3)

²⁷ Fa dəba ha, sewje hay nga Bay Pilat, a handamara Yesu a palah-way nga Bay aha. Ta', a zəlmətərwa sewje hay siya fetede tabiya a cakay a. ²⁸ A cəkwmata zana anğa hay fa vaw, ta', a kəzlmara zana nga bay hay magaza. †²⁹ Ta', a cam hatak, a padamar ray ta anğa anda gursaw nga bay. Fa dəba ha, a vəlmara danğwar nga bay hay a har-zəmay. A ragadam fa mey anğa, aa sanğəram a ray a, a ləvam: «Zay daw, bay nga *Jəwif hay?» ††

† 27.19 Lk 23.47 †† 27.20-23 SNM 3.13-14 † 27.24 Mew 21.6-9; Ps 26.6 †† 27.25 SNM 5.28 †† 27.26-31 20.19 ††† 27.28 Lk 23.11

³⁰ Fa dəba ha, a təfmar meesleb fa vaw, ta', a təb-mara danğwar heyey, a kədmara aa ray ta anğa.

³¹ Masa ata maa sanğəram cay a ray a na, a cəkwmara zana magaza heyey fa vaw, a kəzlmara zana anğa hay. Ta', a badamara daa berney a, a handamara nga dərey fa hwadam.

A dərmarə Yesu fa hwadam mazlanğalakaya

(Mark 15.21-32; Luk 23.26-43; Jan 19.17-27)

³² Masa sewje hay a, fa handamara Yesu na, a cam ray ta ndaw daa berney nga Siren daha, mezəley *Simanğw. A təkmar day a Simanğw heyey nga la hwadam mazlanğalakaya nga Yesu a. ³³ A wusam aa slam mezəley Gwalgwata, anda meləvey, «slam anda tetesl nga ray nga ndaw.» ³⁴ Fetede, a vəlmara wuzam majahadəkaya ta slalak meedəwek e. Yesu aa cəka, ama a gəmey nga sa ba.

³⁵ Ta', a dərmarə fa hwadam mazlanğalakaya heyey. Fa dəba ha, a kədam caca nga wunkey zana anğa hay. †³⁶ Ta', a njam fetede nga jədmara. ³⁷ A wuzlalam mey fa hwadam, a sləpmara ta da ray Yesu fa hwadam mazlanğalakaya. Ara mey masa ata ma kədmara vagay maja. Mey a, a ləvey: «Ndaw kede na, ara Yesu, bay nga *Jəwif hay.» †³⁸ Daa slam masa ata ma dərmarə Yesu a na, ta dərmarə mayal hay cew la a cakay a, pal ta har-zəmay, lanğar ta har-gula. †

³⁹ Ndəhay ma diyam taa slam a ngene, aa sanğəram a ray a, a wusam ray, a cədmara, †⁴⁰ a ləvmar: «Kah na, ndaw ma wudey nga bəzla *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay amba ka ləma mekele daa dar maakar heyey, ba diya? Da kah Bəzey nga Gazlavay na, bərnğawa fa hwadam a ngene a hwayak, ləhda ray akah, dəba taw!» †⁴¹ Asaya, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz lən mahura hay nga Jəwif hay aa sanğərfamar, a ləvam: ⁴² «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray anğa na, a gwa nga ləhda, ba daw? Da anğa Bay nga *Israyel hay na, anja nga bərnğawa fa hwadam a wure kede dəba taw! Da ta bərnğawa sem na, ngene, ya təkwa mey anğa. †⁴³ A pa Gazlavay nga ndaw anğa fara fara, asaya, taa guzley la, a ləvey: "Yah na, Bəzey nga Gazlavay." Yaw, da Gazlavay fa wuda na, nga ləhda wure kede dəba taw!» †⁴⁴ Mayal hay cew masa madərtakaya da cakay a heyey na, a cədmara kəne may.

Meməcey nga Yesu

(Mark 15.33-41; Luk 23.44-49; Jan 19.28-30)

⁴⁵ Ta wuzlah-pas, ləvanə a key daa hwayak cəpa. Ləvanə a, a njeý haa bərey maakar nga pas ngaa kwad. †⁴⁶ Ta bərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədanə, a ləvey ta mey ata: «Eli, Eli, Iema sabaktani?» Anda meləvey: «Gazlavay adaw, Gazlavay adaw, ka mbəkdaya na, maja me?» †⁴⁷ Ndəhay siya fetede, a cədamara mewudey

††† 27.29 27.11 § 27.30 26.67 †† 27.35 Ps 22.19 ††† 27.37 27.11 †† 27.38 Iz 53.12 ††† 27.39 Ps 22.8; 109.25 †† 27.40 26.61, 63 †† 27.42 27.11 ††† 27.43 Ps 22.9; Mt 26.63 ††† 27.45 Am 8.9 ††† 27.46 Ps 22.1

nga Yesu a na, a ləvam: «Nəka, anğa fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay zleezle!»⁴⁸ Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway nga jəhwəbey cek anda gagəmay aa yam nga babəza nga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey nga zlanday. A təldara a Yesu a amba a sasəba.⁴⁹ Ama ndəhay mekele a ləvam: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara cay Eli a, a sawa nga ləhda kwa.»

⁵⁰ Yesu a wudey ta gədaŋ saya, pam! a məcey.⁵¹ Daa *Way nga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a nğərey cew dəga da vad kasl a hwayak. Hwiyak a wusey, bəler †† hay a bəzlam,⁵² cəvay hay a wuram, ndəhay nga Gazlavay maməctakaya ga, a sləkdamawa daa meməcey.⁵³ A bamawa daa cəvay. Fa dəba nga masləkdawa nga Yesu na, ndəhay a, a diyam aa berney nga *Jeruzelem, berney nga Gazlavay. Fetedə, ndəhay ga a hətmatar.

⁵⁴ Mahura nga sewje hay nga Rawma hay ta sewje anğa hay ma jədmara Yesu heyey, a hətmatar hwiyak ma wusey ta cek hay mekele ma kam heyey na, a zluram ga, a ləvam: «Fara fara ndaw kede na, ara Bəzey nga Gazlavay.»⁵⁵ Nğusay ga fetedə daha, ata fa nəkam dey da dərəŋ, da dərəŋ. Nğusay a ta səpmar wurzay nga Yesu la dəga da *Galile fa jənmara.⁵⁶ Da wuzlah nğusay a na, *Mari da Magdala, Mari mamarŋ nga ata *Jak ta *Jawzef, leŋ mamarŋ nga bəza hay nga Zebede.

A jəhmara vagay nga Yesu

(Mark 15.42-47; Luk 23.50-56; Jan 19.38-42)

⁵⁷ Ta pas nğaa kwaɗ a nğene, ndaw masa-zleley da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef, anğa may, ara *ndaw ma təba mey nga Yesu. A wusey a *Jeruzelem.⁵⁸ Ta', a daw a hətfar Bay Pilat, aa cəfda vagay nga Yesu. Da ray nğene, Bay Pilat a, a pəskatar mey a sewje anğa hay nga vəldamara vagay a, a Jawzef e.⁵⁹ A la vagay a, a zləŋga ta zana mawiya mezləŋgey vagay.⁶⁰ A handa vagay a, aa cəvay mawiya masa anğa maa vəkwa daa anğwa daa ɗar hay a nğene. Fa dəba ha, a gədbalawa †† beeler mahura gaz! fa mey nga cəvay a, ta', a daw.⁶¹ Ata *Mari da Magdala ta Mari lanğar daha, manjatakaya fetedə, dey pəla! a mey cəvay a.

Sewje hay nga Bay Pilat a jədmara cəvay nga Yesu

⁶² Pepərek e, anda meləvey ta *pas meməskey-vaw, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta *Fariza hay a kusam, a diyam a way Bay Pilat,⁶³ a ləvmar: «Bay Mahura, ala fa sərfadamara daa masa ndaw membərzley kede anğa ta dey na, taa guzley la, a ləvey: "Fa dəba nga ɗar maakar na, ya sləkdawa la daa meməcey." ††⁶⁴ Anda kede, pəskatar mey a sewje akah hay amba a jədmara cəvay a haa ɗar maakar, daa ba na, gula anğa hay a da samawa nga lalamara vagay a. Fa dəba ha, a da mbərzlam, a da ləvam: "Yesu ta sləkdawa sem daa meməcey." Membərz-

† 27.48 Ps 69.22 †† bəler: anğwa ma bəzlwə. ‡ 27.51 Mab 26.3; Heb 10.19-20 †† 27.54 14.33; 26.63; Mk 15.39 †† 27.57-58 Mew 21.22-23 ††† gədbalawa: gədkalawa ††† 27.63 12.40

ley ata nğene na, a da fəna membərzley nga ndaw aha masa nğeeme heyey.»⁵

⁶⁵ Pilat ta', a mbəddatara a ndəhay a, a ləvtar: «Ehe, nğəlmata sewje hay kede, diyam jədmara cəvay a maaya maaya anda akwar ma wudam.»⁶⁶ Ta', a diyam nga jədmara cəvay a maaya maaya. Anda kede, a slərbamara mey nga cəvay a maaya maaya. Fa dəba ha, a pam sewje hay nga jədmara.

Yesu a sləkdawa daa meməcey

(Mark 16.1-10; Luk 24.1-12; Jan 20.1-10)

28 Fa dəba nga *pas meməskey-vaw, ta pas luma nga Gudal, *Mari da Magdala ta Mari lanğar daha a diyam ta slam bəŋ-bəŋ nga nəkmərwa cəvay nga Yesu.² Wure wure nğene hwiyak a wusey gəɗ-gəɗ ta gədaŋ. Daa nğene maslan nga Gazlavay da vad a pawasalay, a gədbala beeler mahura da mey cəvay heyey, a njeŋ a ray a.³ Maslan a, dey anğa a wedey anda var ma zəmey, zana fa vaw anğa a wedey mabara ndəɗ-ndəɗ anda gagəmay.⁴ Sewje hay ma jəda cəvay heyey ma hətmatar cek aha na, a zluram ga, aa wasam pər-par! a tədam a hwayak, ata anda ndəhay maməctakaya.

⁵ Ta', maslan nga Gazlavay heyey aa guzltar a nğusay a, a ləvtar: «Akwar na, ka da zluram ba, ya səra ka səpam na, Yesu, ndaw masa ata ma dərmara fa hwadam mazlanğalakaya heyey.⁶ Anğa fede daa saba, ta sləkdawa sem daa meməcey anda anğa maa guzley heyey. Samawa nəkmara slam masa ata ma pamara vagay anğa ha a hwaɗ a tiya!⁷ Cay na, diyam fiyaw fiyaw, ləvmatar a gula anğa hay: "Yesu ta sləkdawa sem daa meməcey. Anğa sem teesed fa mey akwar nğada *Galile, ka da hətfamar fetedə." Mey adaw nğada akwar na, ara kede.»⁸

⁸ Nğusay a, a mbəkdamərwa cəvay a, a hwam fiyaw fiyaw nga kadamatara mey a, a gula anğa hay heyey. Daa nğene mandərzay fa katar, ama faa səmam ga.⁹ Ta', Yesu heyey a daw a cadata ray, a catar har. Masa nğusay a ma hətmatar Yesu la na, a nğəcham a cakay a, a ragadamara, a kərzamara fa salay.¹⁰ Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ka zluram ba, diyam ta wuzdamatara a məlma adaw hay siya na, nga diyam a Galile. A da hətmaya fetedə.»¹¹

Mey nga sewje hay ma jədmara cəvay

¹¹ Daa masa nğusay heyey ata daa cəved aran na, sewje hay siya da wuzlah sewje hay ma jəda cəvay heyey, a vəham aa berney. A kadamatara cek ma key cəpa da mey cəvay heyey nğada *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay.¹² *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas kaa heyey, ta', a kusam ta mahura hay nga *jəwif hay, a slam yawa da wuzlah ata. Ta', a vəlmatar dala ga nğada sewje hay a,¹³ a kətmata, a ləvmatar: «Diyam, wuzdamara a ndəhay, ləvmatar: "Gula hay nga Yesu a, ta samawa sem ta tavad, ta lalamara vagay a sem daa masa ala manatakaya

§ 27.64 28.13 †† 28.6 16.21 ††† 28.7 26.32 †† 28.10 12.50; Jan 20.17

daa dar.”^{†14} Da bay nga hwayak ta cənda la na, ya səpam cəved la nga wuzdamara mey a maaya maaya amba a təba. Anda kede, kwa mey fa da hətfakwar daa ba.»¹⁵ Ta', sewje hay heyey dəba, a təbmara dala ha, a diyam a kamara anda ata ma kətmata heyey. Ara maja ngene haa wure kede fa kadamara mey a da wuzlah Jəwif hay cənga.

Yesu, a wuztar vaw a gula anğa hay

(Mark 16.14-18; Luk 24.36-49; Jan 20.19-23; SNM 1.6-8)

¹⁶ Gula hay nga Yesu kuraw a ray a letək a diyam a *Galile, a təpam aa ray nga anğwa masa Yesu ma ləvtar nga diyam a hwad a heyey.^{††17} Daa masa gula hay a ma hətmar Yesu la na, ta', a ragadamar. Ama siya hay da wuzlah ata na, ta sərmara ara Yesu fara fara na,

† 28.13 27.64 †† 28.16 5.1; 26.32; 28.10

daa ba.^{‡18} Yesu ta', a ngəchey a cakay ata, a ləvtar: «Gazlavay ta vəldiwa gədan sem nga wa slam da vad ta slam da hwayak cəpa.^{‡‡19} Maja ngene, diyam fa səkway hay da bəla cəpa, tərdamata nga ndəhay adaw hay. Kamatar *baptem ta mezəley nga Papay, ta mezəley adaw, yah Bəzey anğa, leŋ ta mezəley nga Mesəfney anğa.^{‡‡20} Asaya, sasərkadamata amba a təbmara mey hay tabiya masa yah maa sərkadakwara. Yaw, sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey nga bəla.»^{‡‡‡}

‡ 28.17 14.31 †† 28.18 Dan 7.14; Mt 11.27 ‡‡ 28.19 səkway hay da bəla cəpa: 10.5-6; 24.14; Mk 16.15; Lk 24.47; SNM 1.8; CWJ 7.9; kamatar baptem: Mt 3.15; Mk 16.16; SNM 2.38; 8.36; 1Kwr 1.13-16; Ef 4.5; Jan 3.22; 4.1-2; Rm 6.3-4; Papay, Bəzey anğa, leŋ Mesəfney anğa: 2Kwr 13.13; SNM 2.38; 8.16; Rm 6.3, 4; Gal 3.27; Kwa 2.12 ††† 28.20 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Mark

Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Mark ma wuzlala

Mark, ndaw ma wuzlala derewel kede na, ara ndaw ma zalmara Janj-Mark masa mawuzlalakaya daa SNM 12.12 ta 12.25 leŋ daa Kwa 4.10.

Mark a wuzlala Mey-maaya-mawiya ha na, a wudey nga wuzdatara a ndəhay tabiya Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay. Derewel e na, anŋa maazəma anda siya hay ba. Mark taa guzley da ray mayawa nga Yesu daa ba, asaya taa guzley da ray Yesu daa masa anŋa bəzey na, daa ba. Daa derewel e na, Mark ta wuzleley la nekədey da ray meesərkedey nga Yesu. Ama a wuzleley har-gədan na, da ray cek hay masa Yesu ma kata, anda meləvey maazla hay, membəley ndəhay daa macay, mebəley malula da ray ndəhay.

Mark a wudey ya sərkwə Yesu Kəriste na, ara ndaw ta gədan maja dəga daa mezley nga derewel e na, a wuzda Yesu Kəriste ara Bəzey nga Gazlavay (1.1). Fa dəba ha Mark aa guzley da ray mey hay zlam ma wuzda Yesu ma da zlar sləra anŋa. Mey hay a na, ara Janj-Baptis ma sawa nga diyra cəved nga Yesu, Yesu ma hətey baptem, Mesəfney nga Gazlavay ma pawə salay a ray Yesu, day ma cənwa da gazlavay da vad ma ləvey Yesu na, ara bəzey nga Gazlavay mawudkaya kalah, leŋ Yesu ma jerey fa Sataŋ (1.2-13).

Daa fasəlawal 1.14 haa 10.52 na, Yesu a pəkey daa hwayak nga Galile leŋ daa slam hay gweegwe ta hwayak a. A wuzda anŋa ta gədan nga Gazlavay. Ndəhay ga a təbmara mey anŋa, ama ndəhay siya a rəsmara.

Daa fasəlawal 11 haa fasəlawal 16 na, Yesu anŋa da Jeruzelem leŋ daa slam hay gweegwe ta Jeruzelem e.

Daa derewel e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Yesu a wudey na, bəza hay a diyam fa vəda (10.13-15)

Yesu a wudey na, ndəhay tabiya a cəndamara mey anŋa, a təbmara (16.15)

1 Kede ara mezley nga *Mey-maaya-mawiya da ray *Yesu *Kəriste, Bəzey nga *Gazlavay. †

Janj-Baptis a wuzey mey da ray masawa nga Yesu
(Matiye 3.1-12; Luk 3.1-18; Janj 1.19-28)

² *Mey-maaya-mawiya ha a zley anda *Izay, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay zleezle, ma wuzlala daa derewel anŋa, a ləvey:

«Gazlavay a ləvar a Bəzey anŋa,
“Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəved adaw fa mey akah,
nga diya cəved akah. ††

³ Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:

Diyamar cəved ngada Bay Mahura,
diyama cəved e maaya maaya dər e.”» †

⁴ Ndaw ma təla mey a na, ara *Janj-Baptis. Anda kede, ta daw la a wuzlah-ley. Fetede ta katar *baptem la a ndəhay, ta wuzey mey nga Gazlavay la, a ləvey:

«Mbəddamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, hətam baptem, amba Gazlavay a mbəkədakwara mebərey akwar.» ††⁵ Ndəhay ga daa berney nga

† 1.1 15.39; Heb 2.3 †† 1.2 Mal 3.1; Mab 23.20; Mt 11.10; Lk 1.76; 7.27 † 1.3 Iz 40.3 †† 1.4 Lk 3.3

*Jeruzelem leŋ da slala hay mekele mekele masa daa hwayak nga *Jude a diyam fa *Janj a, a wuzdamara mebərey ata hay. Janj ta', a katar baptem daa wayam nga Jurdeŋ. ⁶ Janj a pey fa vaw na, zana nga eŋgwec nga slagwama †, vaw majəwkaya ta huted. A zəmey na, ayakw ta amam da ley. ††⁷ Fa wuztar mey nga Gazlavay a ndəhay, a ləvey: «Fa dəba adaw na, ndaw ma fənya a sawa la. Ya wusa nga regedey fa mey anŋa amba ya pəska zewed nga tarak anŋa ba. ⁸ Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw aha na, a da kakwar baptem ta *Mesəfney nga Gazlavay.»

Janj-Baptis a kar baptem a Yesu
(Matiye 3.13-4.11; Luk 3.21, 22; 4.1-13)

⁹ Daa masa *Janj-Baptis fa wuzey mey nga Gazlavay ta masa anŋa fa katar *baptem a ndəhay na, Yesu a sləkədawa da slala *Nezeret, daa hwayak nga *Galile. A wusey fa *Janj daa wayam nga Jurdeŋ heyey. Janj ta', a kar baptem daa wayam a. ¹⁰ Masa Yesu fa bawa daa yam a na, wure nŋene a hətar slam da vad fa wurey,

†† slagwama: slagwama, ara gənanw anda pəles. ††† 1.6 2Bay 1.8

*Mesəfney n̄ga Gazlavay a pawa salay a ray a anda makurgwadakw. ¹¹ A cənda d̄ay maa guzlwa da vad, ma ləvey: «Kah na, Bəzey adaw masa yah ma wuda kalah. Ya faa səmey ga da ray akah.» †

¹² Wure wure n̄gene, Mesəfney n̄ga Gazlavay, ta', a tək̄ar d̄ay a Yesu n̄ga daw a wuzlah-ley. ¹³ A n̄jey fetede dar kwakwar məfad, a n̄ga manjakaya da wuzlah cek n̄ga ley hay. Fetede, *Satan̄, bay-malula, a wudey n̄ga bata, ama ta gwa daa ba. Fa dəba ha, maslan̄ hay n̄ga Bay Gazlavay da vad a samawa n̄ga jənmara.

Yesu a zəlwa gula hay məfad n̄geeme

(Matiye 4.12-22; Luk 4.14, 15; 5.1-11)

¹⁴ Pas pal daha, Bay *Herawt a slərey sewje a n̄ga hay n̄ga kərzawa *Jan̄-Baptis. A kərzamərwa, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.

Masa ata ma kəzlamara Jan̄-Baptis a la aa fərsəne na, Yesu ta', a daw aa hwayak n̄ga Galile. A n̄ga fa pəkey fetede, fa wuzda Mey-maaya-mawiya n̄ga Gazlavay a ndəhay, ¹⁵ a ləvtar: «Dar masa Bay Gazlavay ma wala ta wuswa cay. Anda meləvey, gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay a n̄ga. Anda kede, mbəddamara menjey akwar, təbmara *Mey-maaya-mawiya n̄ga Gazlavay!»

¹⁶ Yesu fa daw da mey dəhwa n̄ga *Galile ††. A da nəkey dey na, a ray ndəhay cew ma kərza ewet daha, ara ata Siman̄w ta məlmaha Andəre. Ata fa kərzam ewet ta tabaw ‡ daa dəhwa ha. ¹⁷ Ta', Yesu a n̄gəchey a cakay ata, a ləvtar: «Samawa asi adaw. Akwar na, ndəhay ma kərza ewet, ama dəga wure kede ya da tər-dakwar n̄ga ndəhay ma zəlwa ndəhay aa cəved n̄ga Bay Gazlavay.» ¹⁸ Wure n̄gene, ata *Siman̄w ta *Andəre mbak! a mbəkdamata *tabaw ata hay, ta', a diyam asi Yesu. ††

¹⁹ Yesu a n̄gəchey daa slam aha n̄gene nekədəy na, a hətat̄ar ata *Jak ta məlmaha *Jan̄, bəza hay n̄ga Zebede. Ata daa kwambiwal ata, fa diyamata tabaw ata hay. ²⁰ Wure n̄gene, Yesu a zəltərwa. Bəza hay a, a mbəkdamara papa ata Zebede manjakaya daa kwambiwal a ta ndəhay ma kam sləra ta ata. Ta', ata Jak ta Jan̄ a diyam asi Yesu.

Yesu a bəley malula da ray ndaw

(Luk 4.31-37)

²¹ Fa dəba ha, ata Yesu ta gula a n̄ga hay a diyam a slala Kapernayum. Ta *pas meməskey-vaw, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay fetede. Aa sərka-data ndəhay, a wuztar mey n̄ga Gazlavay daa way a. ²² Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey a n̄ga ha, maja a n̄ga faa sərka-data ndəhay anda *ndəhay maa sərka-data kwakwas n̄ga Mawiz ba, ama aa sərka-data ta gədan̄ masa Gazlavay ma vəldara. ††

† 1.11 Ps 2.7; Iz 42.1; Mk 9.7; 12.6 †† dəhwa n̄ga Galile: Ara dəhwa mahura, maazəma ha a key gweegwe kəlemeeter 22, mewurey a, a key kəlemeeter 12. Yam da hwad a mandaw mandaw daha. Slala hay mekele mekele da mey dəhwa ha. ‡ tabaw: Cek mahura n̄ga kərzey ewet anda n̄jeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet. †† 1.18, 20 Mt 8.21-22 †† 1.22 Mt 7.28-29

²³ Wure wure n̄gene, ndaw ta malula da ray daha, a mbəzey aa way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay a, a wudey ta gədan̄, a ləvey: ²⁴ «Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malula hay me? Ka sawa n̄gaa zəddandar daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw n̄ga Gazlavay, masa aa ma slərdərwa n̄ga key sləra a n̄ga.» †††

²⁵ Yesu a babəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «N̄jey teete. Bey da ray ndaw kede.»

²⁶ Malula da ray ndaw a heyey, aa wasada ta gədan̄, a wudey, ta', a bey da ray ndaw aha. ²⁷ Ndəhay makus-takaya daa way a cəpa, a rəzlam, aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Haya! Ara cek e me? Ara meesərkey mawiya daw? Ndaw a, aa ta gədan̄, kwa aa guzlar a malula hay da ray ndəhay na, malula hay a, a cənmar mey.»

²⁸ Wure wure n̄gene, sləmay n̄ga Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura cəpa daa hwayak n̄ga *Galile a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

(Matiye 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Ta', Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay da Kapernayum heyey, wure n̄gene, a daw a way ata *Siman̄w ta *Andəre. Ata *Jak ta *Jan̄ a ləgdamara †††. ³⁰ Maman̄ n̄ga n̄gwas n̄ga Siman̄w, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw ga. Masa Yesu ma wusey la a way a na, wure n̄gene, a kadamara macay n̄ga n̄gwas kaa heyey a Yesu. ³¹ Yesu a mbəzey fa n̄gwas aha, a kərza fa har, a sləkdada. Awaw fa vaw heyey daa saba. N̄gwas aha, ta', a vəltar cek mezəmey. †

³² Masa hakwad ma key la na, ndəhay a handamawa masa-macay hay ga fa Yesu, asaya, a handamawa ndəhay ga masa ta malula da ray. ³³ Ndəhay tabiya da slala ha, a kusam fa mey-mbew n̄ga way n̄ga ata Siman̄w ta Andəre heyey. ³⁴ Yesu a mbəley ndəhay ga daa macay hay mekele mekele. Asaya, a bəley malula da ray ndəhay ga. A mbəkdata malula hay a n̄gaa guzlam ba, maja malula hay a, a sərmara Yesu na, ara Bəzey n̄ga Gazlavay. ††

Yesu a wuzey mey n̄ga Gazlavay da slala hay mekele mekele daa hwayak n̄ga Galile

(Luk 4.42-44)

³⁵ Pepərek e, Yesu a wuley taa pərek e, a daw aa slam masa ndəhay da hwad a daa ba, a n̄ga fa dərar dangay a Gazlavay fetede. †††³⁶ Masa ata *Siman̄w ta mandala a n̄ga hay ta sləkdam cay daa dar na, a hətmar Yesu saba, ta', a diyam a səpmara. ³⁷ Masa ata ma hətfamar la na, ta', a ləvmar: «Ndəhay tabiya fa səpmaka.»

³⁸ Ama Yesu a ləvtar: «Ahaw, ya səra, ama nakwa la a slala hay mekele mekele masa gweegwe ta slala ha kede amba ya wuzey mey n̄ga Gazlavay da slala hay a may, maja ma handiwa fede na, ara sləra ha kede.»

³⁹ Da ray n̄gene, Yesu a daw a slala hay cəpa masa daa hwayak n̄ga *Galile. A wuzey mey n̄ga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay n̄ga Gazlavay mekele mekele fetede, a bəley malula hay da ray ndəhay saya. ††

††† 1.24 3.11 ††† a ləgdamara: a pamar mey † 1.31 5.41 †† 1.34 3.12 ††† 1.35 Lk 5.16 †† 1.39 Mt 4.23

Yesu a pørey ndaw daa maasækula

(Matiye 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Yaw, ndaw-maasækula daha a sawa fa Yesu. Ta', a regedey fa mey anğa, a kar ambahw, a lëvar: «Da ka wudey na, ka gwa nğa pørya daa maasækula adaw kede.»

⁴¹ Yesu, a sərfar dey-ceceh, tal! a telda har anğa, a gəsfar, a lëvar: «Ya wudey amba maasækula akah a pørey. Tørey ndaw mapərkaya dəba!»

⁴² Wure wure nğene, maasækula fa ndaw a heyey daa saba. Ndaw aha ta sədəy cay. ⁴³ Yesu a lëvar nğa daw a way, ama masa anğa ma da lëvar nğa daw a way na, ta', a kəta la dāgay, ⁴⁴ a lëvar: «Pey ləngesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa kede kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas nğa Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəba ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas nğa Mawiz ma ləvey, nğa wuzey a ndəhay, maasækula fa vaw akah daa saba.» †

⁴⁵ Ama, ndaw aha ta təba mekətey nğa Yesu a daa ba, ta', a daw, a wuzdatara cek masa Yesu ma kara heyey nğada ndəhay daa hwayak a cəpa. Masa anğa ma wuzda mey a, a ndəhay ga la na, maja nğene, Yesu a gwa nğa mbəzey aa berney meedey ndəhay saba, maja ndəhay a da kusmawa a cakay a ga kalah. Anda kede, Yesu a daw a njeý da wuzlah-ley. Ndəhay kwa daa wura daa wura cəpa fa diyam fa vəda cəngə. ††

Yesu a mbəley ndaw maahəlbakaya

(Matiye 9.1-8; Luk 5.17-26)

2 Masa Yesu ma lawa da wuzlah-ley heyey na, dar nekədey fa dəba ha, ta', a vəhwa a Kapernayum. Ndəhay a cəndamara masa anğa da way na, ² a kusmawa ga aa way masa anğa da hwad a, slam nğa njeý daa way a daa ba, asaya, kwa slam nğa njeý fa meymbew nğa way a daa ba. Fetede, Yesu fa wuztar mey nğa Gazlavay. ³ Ndəhay daha, ta', a samawa fa anğa. A samawa na, a handamawa ndaw maahəlbakaya, ndəhay məfad da wuzlah ata ma lamərwa ndaw aha manakaya da ray bebele. ⁴ A hətam slam nğa handamara fa mey nğa Yesu ba, maja ndəhay ga kalah. Da ray nğene, ta', a təpam aa ray nğa way a, a wuram slam dər e ta Yesu manjakaya. Ta', a ndəkwdamara ndaw maahəlbakaya heyey taa slam masa ata ma wurmara ha. A tədamara aa way a na, ndaw aha manakaya da ray gegədəd anğa. ⁵ Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təbmara anğa ta gədan nğa mbəlda ndaw ata na, ta', a lëvar a ndaw maahəlbakaya heyey: «Bəz adaw, mebərey da ray akah daa saba.» ‡

⁶ *Ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz nekədey daha fetede. Ta', a wulkam daa ray ata, a ləvam: ⁷ «Ndaw kaa aa guzley anda kede na, maja me? A pa ray anğa nğa Gazlavay na, kwara! Ma gwa nğa mbəkda mebərey nğa ndaw na, wa? Si Gazlavay pal taava anğa.»

⁸ Wure nğene Yesu a səra mewulkey ata. Ta', aa cəfdata, a ləvtar: «Ka wulkam daa ray akwar anda kede

na, maja me? ⁹ Ya gwa ya ləvey: «Mebərey akah daa saba» da daa ba, ya gwa ya ləvey: «Sləkdey, la gegədəd akah, daw ta salay akah.» Dasi mey hay cewete kede na, masa ta banay nğa ləvey nğada yah na, wura?

¹⁰ Yaw, ya wudey ka sərmara yah, *Bəz nğa Ndaw, yah ta gədan nğa mbəkey mebərey nğa ndəhay da bəla.» Anda kede, Yesu, ta', a lëvar a ndaw maahəlbakaya heyey: ¹¹ «Ehe, ya fa ləvka: «Sləkdey, la gegədəd akah, daw a way.»» ¹² Wure nğene, ndaw aha a lecey fa dey nğa ndəhay tabiya, ta', a la gegədəd anğa, a bey da wuzlah ndəhay a, a daw. Da ray nğene, ndəhay makus-takaya heyey a rəzlam, a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Dəga nğa menjeý aləkwa, aləkwa ta hətkwa cek anda kede na, daa ba səlak.»

Yesu a zəla Levi amba a səpa

(Matiye 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Yesu a sləkdey da slala ha, a daw nğada mey dəhwa nğa *Galile saya. Ndəhay ga a samawa fa anğa, ta', Yesu aa sərkatada ta mey nğa Gazlavay. ¹⁴ Fa dəba ha, Yesu a sləkdey daa slam aha, a daw a pəkey. Masa anğa fa pəkey na, a hətar *Levi, bəzey nğa Alfe, anğa manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley budaw. (*Jəwif hay fa rəsmata ndəhay daa səkway ata masa ma cakala budaw nğa ndəhay Rawma.) Yesu a lëvar: «Sawa, səpya.» Da ray nğene, Levi pərta! a sləkdey, a daw asiya. ‡

¹⁵ Fa dəba ha nekədey, Yesu a daw nğa zəmey daf da way Levi a. Daa way a, ata Yesu ta gula anğa hay a zəmamara daf a na, ta ndəhay ma cakala budaw ga leñ ta ndəhay ma zləba *kwakwas nğa Mawiz. A zəmam daf bama na, maja ndəhay ma zləba kwakwas nğa Mawiz a ga fa səpmar wurzay nğa Yesu. ¹⁶ Ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz masa da wuzlah *Fariza hay a hətmar Yesu fa zəmam daf ta ndəhay ma zləba kwakwas nğa Mawiz leñ ta ndəhay ma cakala budaw. Da ray nğene, ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz a, a ləvmatar a *gula hay nğa Yesu: «Haya! Yesu a zəmam daf ta ndəhay ma cakala budaw leñ ta ndəhay ma zləba kwakwas nğa Mawiz na, kwara!»

¹⁷ Yesu ma cənda mey a la na, ta', aa guzlar, a ləvtar: «Ndəhay masa wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wudey mey nğa ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway. Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey nğa Gazlavay na, Gazlavay ta slərđiwa nğa zəta daa ba, ama a slərđiwa na, nğa zəley ndəhay masa ta mebərey.» ‡‡

Mey da ray mekey daliyam

(Matiye 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Ta pas lanğar daha, gula hay nğa *Jan-Baptis leñ *Fariza hay fa kam *daliyam. Ndəhay mekele, ta', a samawa, aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Gula hay nğa Jan-Baptis leñ ndəhay ma səpam cəved nğa Fariza hay fa kam daliyam, ama gula akah hay na, a kam daliyam ba na, maja me?» §

† 1.44 Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14 †† 1.45 7.36 ‡ 2.5 Mt 9.2

‡† 2.10 Jan 5.36 ‡‡ 2.14 Mt 8.21-22 ‡‡† 2.15 Mt 9.10 ‡‡‡ 2.17 Lk 19.10 § 2.18 Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34

¹⁹ Yesu a mbæddatara ta mey-menjey, a løyey: «Da ndaw a zälwa ndähay aa mekey mälak nga kwakwa nga zämekey cek na, a kam daliyam ta pas ngene daw? A kam daliyam ba sälak maja zel-kwakwa, anga da wuzlah ata. Ta pas masa zel-kwakwa aa manjakaya ta ata na, a kam daliyam ba. ^{†20} Ama pas a, a sawa la masa ndähay ma da kärzamara zel-kwakwa ha, a hätmar da wuzlah ata saba. Ta pas a ngene na, a kam daliyam la.

²¹ «Yaw, ndaw a dëpa zana mawiya ta zana magurma ba, maja zana mawiya madëpkaya na, a nësa zana magurma ha la, zana ha a ngërey la a dey a. ^{‡22} Asaya, ndaw a gwa nga zlärey wuzam meededek e aa kwene-kwene ^{††} magurma ba. Da a zlära a hwaä a na, wuzam a, a mäsley, a ngëra kwene-kwene he la. Anda kede, wuzam a lej kwene-kwene he a nësam la cewete. Maaya na, si ndaw a zlära wuzam meededek e na, aa kwene-kwene mawiya.»

Yesu, anga bay ma wey da ray pas memäskey-vaw
(Matiye 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Ta *pas memäskey-vaw daha, Yesu a diyam ta gula anga hay, ata fa diyam taa ley nga cek anda daw. Masa ata fa diyam na, gula anga hay a hëbam cek aha ngaa mbädey. ^{‡24} Da ray ngene, ndähay *Fariza hay aa cëfdamara Yesu, a lëvmar: «Nëkta gula akah hay fa kam slëra ta pas memäskey-vaw. Ata fa kam cek matëkakaya daa *kwakwas nga Mawiz ta pas memäskey-vaw na, maja me?» ^{††25} Yesu a mbæddatara, a lëvtar: «Akwar ta jangamara daa derewel nga Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba sälak daw? Yaw, ta pas lanjar daha, Davit ta ndähay anga hay, ata daa banay maja may fa catar, ama cek mezämekey fa ata daa ba. ^{‡26} Maja ngene Davit e, daa masa Abiyatar, anga *ndaw mahura da ray ndähay ma ka kwakwas nga Gazlavay, a mbäzey aa way nga Gazlavay, a la peñ masa mavëldakaya ngada Gazlavay, a zëma. Kwakwas nga Mawiz a väley cäved a ndähay tabiya nga zämekey peñ e ba, si ndähay ma ka kwakwas gway. Ama Davit ta zëma peñ e la, ta vältar la ngada ndähay anga hay may.» ^{‡27} Yesu ta', aa guzltar saya, a lëvtar: «Gazlavay a pa pas memäskey-vaw na, nga key maaya ngada ndähay. Gazlavay a lëmta ndähay na, amba pas memäskey-vaw a sërdata banay ba. ^{†††} ^{‡28} Anda kede, yah, *Böz nga Ndaw, yah na, ndaw ma wey kwa da ray pas memäskey-vaw.»

Yesu a diyra har mamäckaya nga ndaw ta pas memäskey-vaw

(Matiye 12.9-14; Luk 6.6-11)

3 Fa dëba ha, Yesu, ta', a vähey aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay saya. Fetede na, ndaw har mamäckaya daha. ^{‡29} *Fariza hay a wudam aa dëdfamar mey a ray Yesu. Da ray ngene, a jëdmara da

a da mbälda ndaw aha ta *pas memäskey-vaw kwa.

³ Yesu a lëvar a ndaw masa har mamäckaya heyey: «Lecey fede, fa mey nga ndähay tabiya.»

⁴ Fa dëba ha, ta', aa cëfdata ndähay heyey, a lëvtar: «Kwakwas alëkwa a løyey na, kwara? Ta pas memäskey-vaw na, alëkwa ta cäved nga key maaya a ndaw daw, da daa ba, nga key maaya ba daw? Alëkwa ta cäved nga lëhey ndaw daa memäcey daw, da daa ba, nga kädëy ndaw vagay daw?»

Ama ndähay a, a gëmam nga mbæddamara ba.

⁵ Yesu a nëkta tabiya ta dey magaza. Mevel a car ga maja mevel ata maaya ba. Ta', a lëvar a ndaw aha heyey: «Tëldërwa har a.»

Tall! a tëldara har a. Har a, ta', a diyey aa slam a.

⁶ Masa Fariza hay ma hätmar har nga ndaw aha ta diyey sem na, a bam daa way-mewuzey-mey nga Gazlavay heyey. Wure wure ngene, a kusam ta ndähay nga Bay *Herawt, a cëmdamara day ata nga kädëy Yesu vagay. ^{‡†}

Ndähay ga a diyam asi Yesu

⁷ Ata Yesu ta gula anga hay, a mbëkdamata ndähay daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay heyey, a diyam a mey dëhwa nga *Galile. Ndähay ga a diyam asi Yesu a. Ndähay ma diyam asiya na, a samawa daa hwayak nga Galile, ⁸ daa berney nga *Jeruzelem, daa hwayak nga *Jude, daa hwayak nga Idume, daa hwayak masa ta dey lanjar nga wayam nga Jurden, asaya, daa hwayak hay gweegwe ta berney nga Tir lej ta berney nga Sidarw. Ndähay a, a samawa ga na, maja ata fa cëndamara slëra masa Yesu ma ka. ⁹ Ta', Yesu aa cëfdata gula anga hay nga sëpmar kwambiwal amba da ndähay makustakaya ha fa ngacamara kalah na, a gwa a tëpey aa kwambiwal a. ¹⁰ Ndähay masa macay hay cëpa fa wusam vaw ngada fa Yesu amba a gësfamar, maja anga fa mbäley ndähay ga. ¹¹ Ndähay ta malula da ray daha a hätmar Yesu na, a tëdam asi salay anga, a wudam, a lëvam: «Kah, Bäzey nga Gazlavay!» ^{‡††12} Ama Yesu a kätata, a katar mey ta gëdar, a lëvtar a da wuzdamara anga na, wa ba. ^{‡†}

Yesu a weley ndähay meslërey anga hay kuraw a ray a cew

(Matiye 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Fa dëba ha, masa Yesu fa da tëpey a angwä na, a zälta ndähay masa anga ma wudëy. Ta', ndähay a, a diyam fa väda. ¹⁴ A weley ndähay kuraw a ray a cew nga tärekey ndähay anga hay meslërey. A walata na, amba a pëkam bama mandaw mandaw, amba a slërdara nga wuzey mey nga Gazlavay, ¹⁵ asaya, amba a vältar gëdar nga bäley malula hay da ray ndähay. ¹⁶ Ndähay mawalatakaya kuraw a ray a cew e na, ara *Simañw ndaw masa Yesu ma par mezäley *Piyer, ^{‡††17} ata *Jak ta mälmaha *Jar, bëza hay nga Zebede masa Yesu ma patar mezäley Bawanerges, anda melövey, «ndähay ma kam baazlam anda var maa bäcey», ¹⁸ *Andäre,

[†] 2.19 Mt 9.15 ^{††} kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwad) ama makakaya ta ambal. [‡] 2.23 Mew 23.25-26 ^{††} 2.24 Mab 20.8-10 ^{†††} 2.25-26 1Sam 21.2-7; 22.20; Lev 24.5-9 ^{††††} 2.27 Mew 5.14 ^{†††††} 2.27-28 Mt 12.1-14; Lk 13.10-17; 14.1-6; Janj 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 [§] 3.1-6 2.27-28

[†] 2.19 Mt 9.15 ^{††} kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwad) ama makakaya ta ambal. [‡] 2.23 Mew 23.25-26 ^{††} 2.24 Mab 20.8-10 ^{†††} 2.25-26 1Sam 21.2-7; 22.20; Lev 24.5-9 ^{††††} 2.27 Mew 5.14 ^{†††††} 2.27-28 Mt 12.1-14; Lk 13.10-17; 14.1-6; Janj 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 [§] 3.1-6 2.27-28

[‡] 3.6 Janj 5.16, 18 ^{‡††} 3.11 1.24; 5.7; Mt 8.29; Lk 4.34, 41; 8.28 [§] 3.12 1.34; Lk 4.41 ^{§††} 3.16-19 SNM 1.13; Janj 1.40-44

*Fələp, *Bartelemey, *Matiye, *Tuma, Jak bəzey nğa Alfe, Taade, Simanɔw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wudam nğa ləhdamata ndəhay ata hay dasi har nğa masa-gəra ata hay, ¹⁹ leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra anğa hay.

Ndəhay a ləvam Yesu na, anğa ta malula da ray
(Matiye 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Masa Yesu ma walata ndəhay anğa hay meslərey cay na, ta', a bərngawa da anğwa ha, a daw a way. Ndəhay ga a diyam fa anğa saya. Ata Yesu ta gula anğa hay kwa ta hətam har nğa zəmey daf daa ba, maja ndəhay makustakaya ga kalah. ²¹ Masa mamaha ta məlmaha hay ma cəndamara ndəhay makustakaya kalah da cakay a na, ta', a samawa amba a nğəlmara maja ndəhay a, a wulkam, a ləvam: «Malula fa kar a Yesu!» †

²² *Ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz ma samawa da *Jeruzelem, aa guzlam da ray a, a ləvam: «*Beyelzebul, bay nğa mesəfney maaya ba hay da ray anğa daha. Ara anğa ma vəlar gədan nğa bəley malula da ray ndəhay.» ††

²³ Maja ndəhay maa guzlam anda nğene na, Yesu, ta', a zəltərwa, a nğatar mey, a ləvtar: «*Satan, bay-malula, a gwa a bəla malula da ray ndəhay daw? A gwa ba səlak. ²⁴ Anda meləvey, da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da wuzlah ata na, hwayak a nğene a pəlhey la. ²⁵ Asaya, da ndəhay da way pal a kədam vaw da wuzlah ata na, way a nğene a pəlhey la. ²⁶ Anda kede, da Satan, bay-malula, a kəda ndəhay anğa hay na, a key nğene, a kədey ray anğa, anğa fa da key bay ata daa saba. ²⁷ Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa nğa mbəzey a way ndaw masa-gədan amba a lalatərwa cek anğa hay meedey anğa na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədan teesed, a jəwa ndaw masa-gədan a dagay. Fa dəba ha, a gwa a həltərwa cek hay da way a.» ‡

²⁸ Yesu a ləvtar saya: «Ya fa ləvkwar fara fara, Bay Gazlavay a gwa a mbəkdata mebərey tabiya masa ndəhay ma kamara. Asaya, a gwa a mbəkdata mey hay maaya ba tabiya masa ndəhay maa guzlam da ray a. ²⁹ Ama, kwa waawa maa guzley mey maaya ba da ray *Mesəfney nğa Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdata mebərey nğa ndaw aha daa ba. Yaw, ndaw ma cəda Mesəfney nğa Gazlavay na, mebərey anğa a da njeý nğa sərmataw.»

³⁰ Yesu a ləvey anda nğene na, maja ata faa guzlam, a ləvam: «Malula fa kar a Yesu.» ††

Maman nğa Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Matiye 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Ata manan nğa Yesu ta məlmaha hay a wusmawa aa way masa Yesu aa da hwađ a, a lacam aa ambahw, a sləram ndaw nğa zələrwa Yesu. ††³² Ndəhay makustakaya ga da cakay a manjatakaya, a ləvmar: «Haya, ata mamakw ta məlmakw hay faa cəfdamaka daa ambahw.»

† 3.21 3.31; Jan 7.5 †† 3.22 Mt 9.34; 10.25 ‡ 3.27 Iz 49.24
†† 3.30 Jan 7.20 †† 3.31 3.21

³³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mamay na, wa? Məlmaha adaw hay na, wa hay wa?»

³⁴ Ta', a nəkfata ndəhay manjatakaya ma zlərmar ray heyey, a ləvtar: «Mamay ta məlmaha adaw hay na, ara ndəhay kede, ³⁵ maja məlmaha adaw, dam-mama adaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw ma key cek masa Gazlavay ma wudey.» ††

Mey-menğey ta ndaw maa kwecey hulfad a ley
(Matiye 13.1-9; Luk 8.4-8)

4 Fa dəba ha, Yesu a daw a mey dəhwa nğa *Galile saya, aa sərkadata ndəhay fetede. Ndəhay ga a diyam a cakay a, maja nğene, Yesu a təpey aa kwambiwal, a njeý a hwađ a. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay na, ata da mey dəhwa ha. ††² Daa meesərkey anğa na, a kadatar cek hay ga ta mey-menğey. Daa meesərkey anğa ha na, a ləvtar:

³ «Jəkam sləmay! Ndaw mehəvey daha, a daw nğaa kwecey hulfad a ley anğa. ⁴ Masa anğa faa kwacada hulfad a ley a na, hulfad lanğar a kəzley aa cəved. Fa dəba ha, diyar hay a samawa, a ndamara. ⁵ Hulfad lanğar, a kəzley aa slam masa pərad, hwiýak da ray a ga daa ba. Hulfad a, a pəcey fiyaw, maja hwiýak da ray a ga daa ba. ⁶ Ama menjeý nekədey, da masa pas fa teý na, a bata. Fa dəba ha, a kweley, maja slaslalay a daa vaged ga daa ba. ⁷ Hulfad lanğar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərda hulfad mapəckaya ha. Da ray nğene, hulfad mapəckaya ha a gwa a gəley nğa yey ba. ⁸ Ama, hulfad lanğar a kəzley aa slam masa maaya, a pəcey, a gəley, a yey ga. Hulfad mapəckaya pal babəza fa vəda a key kwakwar maakar, lanğar kwakwar maakwaw, da daa ba, temere.»

⁹ Ta', Yesu a ləvey: «Da ndaw, anğa ta sləmay na, nğa cənda mey a maaya maaya.» †

Yesu aa guzlar a ndəhay ta mey-menğey hay na, maja me?

(Matiye 13.10-15; Luk 8.9, 10)

¹⁰ Masa Yesu ma nğəcheý sem da cakay ndəhay ga heyey na, gula anğa hay kuraw a ray a cew ta ndəhay mekele da cakay a, aa cəfdamara da ray mey-menğey hay masa anğa maa guzldatara heyey. ¹¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar na, Gazlavay ta vəlkwar cəved la nğa sərey mey da ray mewey anğa da ray ndəhay. Mey a na, mabadakaya fa dey nğa ndəhay siya. A cəndamara mey a anda mey-menğey gway. ¹² Anda kede, “Ndəhay a, fa nəkam dey maaya maaya, ama a hətmar dey ba, asaya, fa jəkam sləmay maaya maaya, ama a cəndamara ba, da daa ba na, a mbədam dey la nğada fa Gazlavay, amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata.”» ††

††† 3.35 Mt 6.10 ††† 4.1 3.9 § 4.9 Mt 11.15 §† 4.12 Iz 6.9-10; Mt 13.14-15

Mabara nga mey-menjey da ray meekwecey hulfad (Matiye 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Ta', Yesu a ləvtar: «Ka sərmara mabara nga mey-menjey da ray meekwecey hulfad kede ba daw? Kaa, ka sərmara mabara nga mey-menjey hay siya na, kwara? ¹⁴ Ndaw maa kwecey hulfad a ley na, annga anda ndaw ma wuzey mey nga Gazlavay. ¹⁵ Ndəhay siya, ata anda cəved masa hulfad ma kəzley a hwađ a. A cəndamara mey nga Gazlavay, ama *Satar, bay-malulla, a sawa, a la mey a la daa mevel ata. ¹⁶ Ndəhay siya may, ata anda slam masa pərad masa hulfad ma kəzley a hwađ a. A cəndamara mey nga Gazlavay, a təbmara fiyaw ta meesəmey. ¹⁷ Ama ndəhay a, a təbmara mey nga Gazlavay nga đar nekədey anda hulfad ma pəcwa masa ta slaslalay daa vəgeđ ga daa ba. Ta pas masa banay mekele mekele ma da sawa a ray ata maja mey a na, a da mbəkdamara mey nga Gazlavay fiyaw fiyaw. ¹⁸ Ndəhay mekele a təbmara mey nga Gazlavay anda hulfad ma kəzley a wuzlah hatak. A təbmara mey nga Gazlavay, ¹⁹ ama mey a, aa zədey anda hulfad mapəckaya maa njərdey daa hatak maja ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, maja a wudam zleley kalah, asaya maja a səpam cek hay mekele mekele. Da ray ngeney, ndəhay a taa zəddamara mey nga Gazlavay daa mevel ata sem. Ata anda cek ma yey babəza ba, maja mewulkey ata ha ngeney. ²⁰ Ndəhay mekele saya, a təbmara mey nga Gazlavay anda hulfad ma pəcwa daa slam maaya. A cəndamara mey a, a təbmara, a kadamara sləra ta annga. Anda kede, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfad ma pəcwa ma yey ga, babəza fa vəda a key kwakwar maakar, mekele a key kwakwar maakwaw, da daa ba, temere.»

Yesu a ngey mey ta petərla (Luk 8.16-18)

²¹ Ta', Yesu a ləvtar: «Ndaw a gwa a pa petərla magədkaya asi manğayak daw? Da daa ba, asi harngawaw daw? Kəne ba. Si a pa na, aa slam mepey petərla masa ma gwa ma wada slam da way. ²² Cek hay tabiya masa mabadatakaya na, a wuzwa la a palah, a da hətmar fa dey. Anda meləvey, cek masa daa ləvan na, a wuzwa la aa slam mawadakaya amba ndəhay tabiya a hətmar. ²³ Da ndaw, annga ta sləmay na, nnga cənda mey a maaya maaya.» ^{††}

²⁴ Yesu a ləvtar saya: «Pam lenğesl fa mey masa akwar ma cəndamara kede. Anda akwar ma təbmara mey nga Gazlavay na, Gazlavay a wakwara maaya annga la kəne, fara fara, a da wakwara ma fəna. ²⁵ Da ndaw a təba mey nga Gazlavay na, Gazlavay a jəna la nnga təba mey a ma fəna ma fəna. Da ndaw a təba mey nnga Gazlavay ba na, kwa mey a masa nekədey daa mevel annga na, Gazlavay a badərwa la tabiya.» ^{†††}

† 4.19 1Tm 6.9-10 †† 4.21 Mt 5.15; Lk 11.33 † 4.22 Mt 10.26; Lk 12.2 †† 4.23 Mt 11.15 ††† 4.24 Mt 7.2; Lk 6.38 ††† 4.25 Mt 25.29

Mey-menjey ta cek masa ndaw ma sləka

²⁶ Yesu a kadatara saya, a ləvey: «*Mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ya gwa nnga wa na, ta me? Ehe, ya nğakwar mey da ray a.

«Ndaw a sləkey cek a ley. ²⁷ Cek a, a pəcwa. Taa vad, taa pas cek aha fa gəley. Kwa ndaw a, aa daa đar, kwa aa ta dey, cek aha fa gəley cəngga, ama ndaw aha a səra cek aha a gəley na, kwara ba. ²⁸ Cek aha, a pəcwa na, taava annga, ara hwiyak ma vəlar gədan nnga pəcərwa. Ngeeme cek aha, a bawa anda kwakwas. Fa dəba ha, a gəley. A təlwa ray, a nəhey. ²⁹ Da cek aha ta nəhey cay na, ndaw aha a nğəma maja kiya mekey cek da ley ta wuswa cay.»

Mey-menjey ta babəza nnga bazlawar (Matiye 13.31, 32, 34; Luk 13.18, 19)

³⁰ Yesu a kadatara saya, a ləvey: «Ya da wakwa *mewey nga Gazlavay da ray ndəhay na, ta me? Ya da wuzdakwara mewey nnga Gazlavay kaa na, ta mey-menjey wuru? ³¹ Yaw, ya da wakwa mewey nnga Gazlavay da ray ndəhay na, ta babəza nnga bazlawar masa ndaw ma rəba aa ley annga. Annga kuset kədey dasi babəza nnga cek hay tabiya da bəla. ³² Ama da marəbkaya cay na, a pəcwa, a gəley mahura a fənta cek hay mekele tabiya ma yey babəza mezəmey. A pey har hay mahura mahura, kwa diyan hay a gwamara a diyam way da hwađ a.» [§]

³³ Yaw, Yesu a wuzdatara mey nnga Gazlavay na, ta mey-menjey hay anda kede. Aa sərkadatar mey nnga Gazlavay a ndəhay təde ta gədan ata amba a cəndamara. ³⁴ Aa sərkadata na, si ta mey-menjey hay gway. Ama da masa ata ta gula annga hay daada na, a wuzdatara mabara nnga mey a maaya maaya.

Yesu a lacada bərgadan da wuzlah dəhwa (Matiye 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Taa kwad aha ngeney, masa Yesu manjakaya daa kwambiwal heyey na, ta', a ləvtar a gula annga hay: «Təngkwa a dey lanğar nnga dəhwa.»

³⁶ Da ray ngeney, a mbəkdamata ndəhay makus-takaya da mey dəhwa ha, gula hay a, a təngdamara Yesu ta kwambiwal masa aa manjakaya da hwađ a heyey. Kwambiwal hay mekele malacatakaya da cakay a daha. ³⁷ Ta', bərgadan a zlar mekey bew! bew!, a cawaslada yam aa kwambiwal a, haa kwambiwal a, a rəhey. ³⁸ Yesu, annga fa dəba nnga kwambiwal a, aa daa đar, ray mabəckaya fa cek. Gula annga hay a sləkdadamara, a ləvmar: «Bay Mahura, aləkwa fa da məkwa kede na, a kaka da ray ba gway daw?»

³⁹ Yesu ta', a sləkdəy, a babəcar a bərgadan, a ləvar: «Ka key saba!» A ləvar a yam a: «Ka wusey saba!» Wure wure ngeney, bərgadan a, a key saba, yam a, a wusey saba. Memed te' te', a key saba. ⁴⁰ Ta', Yesu a ləvtar a

††† 4.27-29 Jak 5.7; CWJ 14.14-15 § 4.32 Ez 17.23 §† 4.39 Ps 89.11; Mk 6.51

gula anġa hay: «Ka zluram na, maja me? Akwar fa pa-maya nġa ndaw akwar fara fara daa ba daw?»

⁴¹ Da ray nġene, gula anġa hay a, a zluram ga, aa gu-zlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a kede na, ara na, wa? Masa kwa memed ta yam a cənmar mey kede na!»

Yesu a bəley malula da ray ndaw

(Matiye 8.28-34; Luk 8.26-39)

5 Masa Yesu ma lacada bərgadan a la na, a wusam ta gula anġa hay a dey lanġar nġa dəhwa ha, masa daa hwayak nġa ndəhay Gəraza hay. ² Yesu, ta', a bərnġawa daa kwambiwal, wure nġene, ndaw daha a bawa daa anġwa masa cəvay hay da hwađ a, a sawa a cada ray ta anġa. Ndaw aha, aa ta malula da ray. ³ A nġey da wuzlah cəvay hay a. Ndaw a gwa a jəwa, kwa ta calalaw ba. ⁴ A jəwmata salay anġa hay ta har anġa hay ta calalaw dey weewe, ama a dəsita calalaw hay a. Ndaw ma fəna ta gədan daa ba. ⁵ Mandaw mandaw, taa vad, taa pas, fa pəkey daa cəvay hay, fa pəkey da anġwa. Daa mepəkey anġa ha na, fa wudey ta gədan, fa pədkā vaw anġa ta anġwa.

⁶ Masa ndaw aha ma hətar Yesu da dərən na, a hway nġada fa vəda, a regedey fa mey anġa. ⁷⁻⁸ Yesu a ləvar: «Malula, bey da ray ndaw kedel!»

Ama ndaw a, a wudey ta gədan, a ləvey: «Yesu, Bəzey nġa Gazlavay da vad, ka wudey fa yah me? Ya fa kaka ambahw, ta mezəley nġa Bay Gazlavay, ka da sərdaya banay ba.» †

⁹ Yesu aa cəfda, a ləvar: «Mezəley akah na, me?»

Ndaw aha a mbəddara, a ləvar: «Mezəley adaw na, "ga," maja ala malula hay ga.»

¹⁰ Malula hay da ray ndaw aha a bərkwamara Yesu, amba Yesu a, a bəta daa hwayak a ba.

¹¹ Daa slam aha nġene, nġaba nġa vetem hay ga da ha da mecəkwer, fa səpam cek mezəmey da rav-anġwa. ¹² Malula hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfdamara, a ləvmar: «Vəlndar cəved amba ya mbəzam a ray vetem hay katay, may taw.»

¹³ Yesu, ta', a vəltar cəved. Da ray nġene, malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Vetem hay fetede na, a key gweegwe gabal cew. Vetem hay a, a hwam ta gədan nġadaa heeler, a tataram, a kwiya saf! aa dəhwa, a bəbətam cəpa.

¹⁴ Masa mecəkwer hay nġa vetem hay kaa heyey ma hətmatar vetem hay a ta bəbətam sem na, a hwam, a diyam, a wuzdamatara a ndəhay da slala ha leŋ a ndəhay gweegwe ta slala ha. Da ray nġene, ndəhay a, a samawa nġa nəkey cek ma key fetede he. ¹⁵ Ndəhay a wusmawa a cakay Yesu, a hətfamar ndaw masa Yesu ma bəta malula hay ga da ray a heyey. Ndaw aha manjakaya fetede ta zana fa vaw, a səra leŋgesl dəba. Da ray nġene, ndəhay ma samawa heyey, mandərzay a katar. ¹⁶ Ndəhay fetede ma hətmatar cek ma key da ray ndaw ta malula da ray, leŋ da ray vetem hay a na, a kadamatara a ndəhay siya ma samawa. ¹⁷ Ta', ndəhay a, a bərkwamara Yesu nġa daw daa hwayak ata la.

¹⁸ Masa Yesu fa təpey aa kwambiwal nġa daw na, ndaw masa aa ma bətra malula hay da ray anġa heyey, a bərkwa Yesu amba a vəlar cəved nġa diyam cew e.

¹⁹ Yesu a vəlar cəved a ndaw aha ba, ama a ləvar: «Vəhey a way, kadatara a ndəhay akah hay cek mahura masa Bay Gazlavay ma kakawa tabiya, kadatara masa anġa ma sərey dey-ceceh da ray akah kede.»

²⁰ Ta', ndaw aha, a daw, a wuzda cek masa Yesu ma ka tabiya da ray a heyey a ndəhay daa hwayak daha mezəley Berney-Hay-Kuraw. Ndəhay cəpa masa ma cəndamara mey a na, a rəzlam.

Yesu a fəna gədan nġa macay ta nġa meməcey

(Matiye 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yesu a vəhwa ta kwambiwal da dey lanġar nġa dəhwa nġa *Galile heyey. Ndəhay makustakaya da cakay a ga da mey dəhwa ha. ²² Ndaw daha mezəley Jayirus, ara ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay daa *way-mewuzey-mey nġa Gazlavay fetede. A sawa a cakay ata, a hətar Yesu, ta', a tədey asi salay anġa, ²³ aa cəfda ta matəway daa dey, a ləvar: «Dam adaw fa da məcəy. Ambahw, sawa, pa har akah a ray a amba a mbəley, a nġey ta dey, may taw.» ²⁴ Ta', Yesu a diyam cew e.

Ndəhay makustakaya ga fa diyam asiya, fa nġacamara. ²⁵ Da wuzlah ata na, nġwas daha, mambaz fa mbədwā da hwađ dəga mevey kuraw a ray a cew.

^{†26} Ta sərda banay la ga. Ta daw la fa dakwter hay ga, ta ndəvda zleley anġa sem tabiya, ama kwa ta key nġama daa ba, macay a, fa lar mey ta gədan cənġa. ²⁷ Nġwas aha fa cənda Yesu fa mbəley ndəhay, maja nġene, a sawa a wuzlah ndəhay makustakaya heyey ta fa dəba nġa Yesu. Ta', a gəsfar har fa zana anġa. ^{†28} A ka anda kede maja anġa fa wulkey daa mevel anġa: «Da ya gwa nġa gəsfar har kwa fa zana anġa na, ya mbəley la.» ²⁹ Masa nġwas aha ma gəsfar har fa zana anġa la na, wure wure nġene mambaz anġa heyey taŋ! a dəsley mey. A səra anġa ta mbəley sem. ³⁰ Wure nġene Yesu a səra gədan ta bey la daa vaw anġa. Maja nġene, a mbədwā dey fa dəba, a ləvtar a ndəhay ga heyey: «Megəsey har fa zana adaw na, wa?»

³¹ Gula anġa hay a mbəddamara, a ləvmar: «Ka fa nəkta ndəhay fa nġacamaka ta dey wura wura tabiya kaa na, kaa cəfdandar "Magəsfaya har wa" na, kwara?»

³² Ama Yesu fa nəkey dey ta cakay cənġa, amba a hətar ndaw ma gəsfar har a. ³³ Nġwas aha mandərzay fa kar ga, faa wesey, a səra Yesu ta mbəlda sem. Da ray nġene, a sawa, a tədey asi salay nġa Yesu, a wuzdara mabara nġa mey a. ³⁴ Yesu a ləvar: «Dam adaw, ka ta mbəley cay maja kah ma paya nġa ndaw akah fara fara. Daw ta zazay, macay akah daa saba.» ††

³⁵ Masa Yesu faa guzlar nġada nġwas aha araŋ na, ndəhay a samawa ta meslərey da way Jayirus, bay-ray nġa way-mewuzey-mey nġa Gazlavay heyey, a ləvmar nġada Jayirus a: «Dam akah heyey, ta məcəy sem. Ka gərda vaw ta Bay Mahura keme seme?»

† 5.73.11

†† 5.25 Lev 15.25-27 ‡ 5.27 Mt 9.20 †† 5.34 Mt 9.22

³⁶ Ama Yesu kwa ta jøkey slømay fa mey ata daa ba, a løvar a Jayirus: «Mevl akah a da tødey ba. Paya nga ndaw akah fara fara gway na, cay.»

³⁷ Yaw, kwa Yesu ta vøley cøved ngada ndaw nga daw asiya daa ba, si a ngøley na, *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, mølmaŋ nga Jak. ³⁸ A wusam a way Jayirus heyey, a høtfamatar ndøhay makustakaya. Ndøhay a, leŋgesl ata ta mbødey sem, fa tøwam, fa wudam ta gødaŋ.

³⁹ Yesu a mbøzey a way a, a løvtar: «Leŋgesl akwar a mbødey, akwar fa tøwam na, maja me? Bøzey a, ta mæcey daa ba, ama a key a ney aa dar.» †

⁴⁰ Ndøhay a, aa saŋgøram a ray a. Yesu a badatørwa cøpa aa ambaw. A ngølta ata papaŋ nga dam aha ta mamaŋ nga dam aha leŋ gula aŋga hay maakar heyey. A mbøzam aa way masa dam aha manakaya da hwað a heyey. ⁴¹ Yesu ta', a kørza dam aha fa har, a løvar: «*Talita kum!*,» anda meløvey, «Dam adaw, ya fa løvka, lecey.» ††

⁴² Dam kede deŋ! a lecey, ta', a daw. (Mevey nga dam aha kuraw a ray a cew.) Wure ngene, ata masa daa way a na, a røzlam ga. ⁴³ Ama Yesu a køtata, a løvtar: «Cek masa ma key kede na, ka da kadamara ngada ndaw ba.» A løvtar saya: «Vølmar cek nga zømey.» ‡

Ndøhay da Nezeret a røsmara Yesu

(Matiye 13.53-58; Luk 4.16-30)

6 Yesu a sløkdey da slala ata Jayirus heyey, a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gøley da hwað a. Gula aŋga hay a diyam asiya. ² Ta *pas memøskøy-vaw na, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay fetede, aa sørkadata ndøhay. Ndøhay ga a jøkam slømay fa mey aŋga. A røzlam, a løvam: «Aa sørkadørwa mey nga Gazlavay tabiya kede na, dama? A høtørwa leŋgesl nga sørey cek hay a kede na, dama? Ma vøl-dara gødaŋ nga key maazla anda kede na, wa? ††† Aŋga na, ndaw ma sla hwaðam, ba diya? Aŋga bøzey nga *Mari, ba diya? Aŋga mølmaŋ nga *Jak, nga jawz, nga Jud, leŋ nga *Simarŋw, ba diya? Dam-mamaha hay ata da wuzlah aløkwa fedø, ba diya?» Ara maja ngene, ndøhay fetede ma gømam nga tøbmarø mey nga Yesu ba. ††

⁴ Maja mewulkey ata ngene, Yesu aa guzltar ta mey-menøey, a løvtar: «*Ndaw ma tøla mey nga Gazlavay na, ndøhay a tøbmarø mey aŋga kwa dama dama, ama ma tøbmarø ba na, si ndøhay daa hwayak aŋga, ndøhay daa sækway aŋga, asaya, ndøhay da way ata.» †††

⁵ Yesu a gwa mekey maazla da wuzlah ata ba, si a pey har a ray ndøhay masa-macay hay nekødey gway, a mbøldata. ⁶ Da ray ngene, Yesu a røzley da ray ata maja ata ma tøbmarø mey aŋga ba. Ta', Yesu a daw a slala hay mekele daa hwayak a, aa sørkadata ndøhay.

Yesu a slørddata gula aŋga hay kuraw a ray a cew

(Matiye 10.5-15; Luk 9.1-6)

⁷ Fa døba ha, Yesu a zøltørwa gula aŋga hay kuraw a ray a cew, amba a slørddata cew cew aa slam hay mekele mekele. Da ray ngene, a vøltar gødaŋ nga bøløy malula hay da ray ndøhay. ⁸ Ta', a køtata, a løvtar: «Diyam, ama ka da lam cek a har ba. Ka da lam cek mezømey ba, ka da lam gabal ba, ka da lam dala aa jiba ba, lam a har na, si daŋgwar gway. ⁹ Yaw, pamata tarak akwar hay a salay, ka diyam na, si ta zana akwar hay masa fa vaw gway. Ka da lam zana cew cew ba.»

¹⁰ Yesu a køtata saya, a løvtar: «Da akwar ta wusam la aa slam na, njam da way ndøhay ma tøbmakwar haa kasl pas masa akwar ma da diyam aa slam mekele.

¹¹ Da ndøhay daa slam aha a tøbmakwar ba, a jøkam slømay fa mey akwar ba na, mbøkdamata ndøhay a. Raramatara lagwada fa salay akwar hay ††† amba ka wuzdamatara ata ndøhay masa ta mebørey.»

¹² Gula hay nga Yesu heyey a diyam, a wuzdamara mey nga Gazlavay a ndøhay. A løvmatar: «Si ka mbøð-damara menøey akwar, ka søpmara Gazlavay ta mevel pal.» ¹³ Asaya, a bølømalula hay ga da ray ndøhay, a takwadamatara mal fa ndøhay masa-macay hay ga, a mbøldamata. §

Mey da ray memøcey nga Jaŋ-Baptis

¹⁴ Bay *Herawt fa cønda mey da ray Yesu maja ndøhay faa guzlam ga da ray a. Ndøhay siya a løvam: «Ara *Jaŋ-Baptis ma sløkdøwa daa memøcey. Maja ngene, aŋga ta gødaŋ nga key maazla.» §†15 Mekele hay a løvam: «Ara *Eli §††.» Mekele hay saya a løvam: «Ara ndaw anda ndøhay ma tøla mey nga Gazlavay zleezle.» §†

¹⁶ Masa Herawt ma cønda mey hay a kede la na, a løvey: «Ara Jaŋ-Baptis! Ya ta dølra ray aŋga sem, ama ta sløkdøwa sem daa memøcey!»

¹⁷⁻¹⁸ Herawt aa guzley anda kede na, maja ara aŋga ta ray aŋga ma køða Jaŋ-Baptis a vagay. Ehe mey da ray Jaŋ-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat, ngwas nga mølmaha *Følep nga ngwas aŋga, daa masa Følep aa ta dey ðagay. Maja ngene, *Jaŋ a løvar a Herawt: «Kah ma la ngwas nga mølmakw ngene na, ara cek matøkakaya daa kwakwas aløkwa.» Da ray ngene, Herawt a løvtar a sewje aŋga hay nga kørzamara Jaŋ-Baptis a. Ta', sewje aŋga hay a, a kørzamara, a jøwmara, a køzlamara aa førsøne. §†19 Masa Herawdiyat ma cønda mey nga Jaŋ-Baptis kede la na, mevel a car, a wudey nga køða vagay, ama a gwa ba maja Herawt a tøbø ba. ²⁰ Herawt na, fa zlurey nga køða Jaŋ-Baptis a vagay, fa nøkfar dey maja a søra Jaŋ-Baptis ara ndaw ma key cek ta cøved e, ara ndaw ma jøkey slømay fa Gazlavay. Masa aŋga ma cønda mey masa Jaŋ-Baptis maa guzl-

††† Nøka Mt 10.14. § 6.13 Jak 5.14 §† 6.14-15 8.28 §†† Eli: Ara ndaw ma tøla mey nga Gazlavay zleezle ta mæcey ta mæcey daa ba, ama Gazlavay ta la sem a gazlavay a vad daa mesewere. Masa Yesu aŋga da bøla na, ndøhay mekele a løvam Yesu ara Eli ma vøhwa a bøla. §† 6.15 Lk 7.16 §†† 6.17-18 Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20

† 5.39 Jaŋ 11.11-13 †† 5.41 1.31; 9.27 ‡ 5.43 7.36 †† 6.2 Jaŋ 7.15 †† 6.3 Jaŋ 6.42 ††† 6.4 Jaŋ 4.44

da la na, ray anğa a h bey ga. Ama Herawt a wudey nğa j kfar sl may c nğa.

²¹ Yaw, dar masa Herawdiyat ma h tey c ved amba a k dmara Jan-Baptis na, ta wuswa cay. Ara pas nğa gwagway masa Herawt ma s rfada dar anğa nğa mayawa. Herawt ta z lwa nd hay la ga nğa z mey daf. A z lwa gula anğa hay, bay hay nğa sewje hay, lej mahura hay daa hwayak nğa *Galile. ²² Daa masa nd hay fa kamara gwagway a na, dam nğa Herawdiyat a nd kwey a wuzlah ata, a g rvey. Meg rvey a, a mbafar a Herawt ta nğada nd hay maz ltakaya heyey. Ta', Herawt a l var a sabara ha: «Cac dfafaya cek masa kah ma wudey amba ya v ldakawa.» ²³ Herawt ta', a mbedey, a l vey: «Ta Gazlavay tabiya, cek masa kah maa c dfafaya na, ya v ldakawa la, kwa nğa wunkey hwayak adaw cew e, ya wunkakwa la.» †

²⁴ Ta', sabara ha, a bawa, a daw a l var a mamaha: «Ya daa c dfafar na, me?»

²⁵ Mamaha a mb ddara, a l var: «Cac dfafar ray nğa Jan-Baptis.»

Sabara ha, a wusey vaw, a v hey fa bay a, a l var: «Ya wudey ka v ldiwa ray nğa Jan-Baptis wure kede aa v ley.»

²⁶ Da ray nğene, Herawt aa ta mees mey daa saba. Ama a gwa nğa mb dda mey anğa ha saba, maja ta mbedey sem fa mey nğa nd hay maz ltakaya heyey. ²⁷ Anda kede, ta', a sl rey sewje wure wure nğene nğa hand rwa ray nğa Jan-Baptis. Ta', sewje he a daw aa f rs ne, a d sl rwa ray nğa Jan-Baptis a. ²⁸ A parawa aa v ley, a hand rwa, a v ldara a sabara heyey, ta', sabara ha a handara a mamaha. ²⁹ Masa gula hay nğa Jan ma c ndamara ta k dmara Jan sem na, a diyam a lamara vagay a, a p shamara aa c vay.

Yesu a v ltar cek mez mey nğada nd hay ma f na gabal zlam

(Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jan 6.1-14)

³⁰ Gula hay kuraw a ray a cew masa Yesu ma sl rdata cew cew nğa wuzey mey nğa Gazlavay heyey a v hmawa, a kusam a cakay Yesu a, a kadamara cek hay masa ata ma kam rwa, ta masa ata maa s rkadamat rwa a nd hay. †³¹ Ta', Yesu a l vtar: «Nakwa aa slam masa ndaw da hwad a daa ba, amba ya njakwa taava al kwa, amba ka gwamara ka m skam vaw.» A l vtar anda kede na, maja mandaw mandaw nd hay ga fa samawa, fa v ham, mekele hay fa samawa saya, kwa ata Yesu ta gula anğa hay a, a h tam har nğa z mey daf ba. ³² Da ray nğene, a t pam aa kwambiwal, a diyam aa slam masa ndaw da hwad a daa ba, amba a njam taava ata. ‡

³³ Masa ata fa diyam na, nd hay ga ta h tmatar la, ta s rmara slam masa ata ma diyam a hwad a sem. Da ray nğene, nd hay da slala hay tabiya daa hwayak a, a hwam ta salay, aa slam masa ata ma s rmara ata Yesu ta gula anğa hay ma da diyam a hwad a. A wusam aa slam aha tees d da ray ata Yesu ta gula anğa hay.

³⁴ Masa Yesu ma wusey la aa slam meb rngey na, a

b rngey daa kwambiwal a, a h tatar nd hay makustakaya ga. Dey-ceceh a kar, maja a n kta nd hay a, ata anda t ban hay masa manjar mec kwer. Ta', aa s rkadata nd hay a da ray cek hay mekele mekele ga. ††

³⁵ Mamba pas a k zley, *gula hay nğa Yesu a nğ cham fa v da, a l vmar: «Wure kede hakwad cay, al kwa da wuzlah-ley. ³⁶ L vtar a nd hay kede nğa diyam a wuzlah-way, da daa ba, a slala hay ta cakay, amba a h dkamawa cek mez mey.»

³⁷ Ama Yesu a mb ddatara, a l vtar: «Akwar ta ray akwar, v lmatar cek mez mey a nd hay a!» A l vmar: «Ka wudey ya diyam nğa h dkawa cek mez mey ta dala ga kalah †† amba ya v ldamatara a nd hay kede daw?»

³⁸ Da ray nğene, Yesu aa c fdata, a l vtar: «Da har nd hay makustakaya fede na, pey we? Diyam, n km rwa.» Masa ata ma n km rwa la na, a l vmar: «Ya h tmawa na, pey zlam ta ewet cew.»

³⁹ Ta', Yesu a l vtar a gula anğa hay nğa njadamata nd hay njakw! njakw! a ray kwakwas meend bek e. ⁴⁰ Da ray nğene, nd hay a, a njam ta nje. Daa slam pal na, nd hay temere, temere, daa ba, nd hay kwakwar zlam, kwakwar zlam. ⁴¹ Yesu hall! a h lta pey zlam ta ewet hay cew heyey, ta', a banğada dey a vad, a kar suse a Gazlavay. Fa d ba ha, ta', a pap sa pey e, a v ldatara a gula anğa hay amba a wunkamatara a nd hay heyey. Asaya, Yesu a pap sta ewet hay cew heyey, a v ldatara a gula anğa hay amba a wunkamatara a nd hay a. ⁴² Kwa waawa a z mey haa a r hey. ⁴³ Ta', gula anğa hay a cakalamara pey ta ewet masa nd hay ma mb kdamara. A cakalamara aa gadakar hay. Macakalakaya ha a r hey gadakar kuraw a ray a cew. †††⁴⁴ Nd hay ma z mam pey e na, zel hay a key gabal zlam †††.

Yesu a daw ta salay da ray d hwa nğa Galile

(Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jan 6.1-14)

⁴⁵ Masa nd hay ma z mam cek cay na, wure nğene, Yesu ta', a t ktar d y a gula anğa hay nğa t pam aa kwambiwal amba ata na, a zl ngam tees d a dey lanğar nğa d hwa ha gweegwe ta slala Betsayda. Yesu na, a nje fa d ba d gay amba a mb dtar mey a nd hay makustakaya heyey nğa diyam a way. ⁴⁶ Fa d ba ha masa ata ma wunkam la na, ta', a daw aa anğwa nğa d rey d ngay a Gazlavay. ⁴⁷ Masa tavad ta key sem na, *gula hay nğa Yesu ata da wuzlah d hwa daa kwambiwal. Ama Yesu na, anğa pal taava anğa da anğwa heyey. ⁴⁸ A n kta gula anğa hay na, fa s ram banay ga nğa t ngey d hwa ha, maja memed fa key ga nğada ray ata. Fa d ba ha, gweegwe slam nğaa p rek na, Yesu ta', a daw ta salay da ray yam nğada fa ata. Aa ma nğachey la gweegwe ta kwambiwal a na, a wudey nğa mb kdata fa d ba. ††⁴⁹ Ama ata ma h tmatar Yesu fa

†† 6.34 Jer 10.21; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 9.36; 14.14; 15.32; Mk 8.2
 †† dala ga kalah: Mawuzlalakaya ta mey G rek daa slam a kede, a l vey: «deniye temere cew.» Deniye pal na, ara mawurbay nğa sl ra nğa ndaw fa mev rnde. ††† 6.43 2Bay 4.43-44 ††† Daa Mt 14.21, a l vey nğusay ta b za hay daha may, ama manjar nğa sl fey.
 † 6.46 Lk 5.16 †† 6.48 J w 9.8; Lk 24.28

† 6.23 Est 5.3, 6; 7.2 †† 6.30 Lk 6.13; 10.17 ‡ 6.32-44 8.1-10

daw da ray yam a na, a wulkam ara mamayam. Ta', a wudam, ^{†50} maja ata cəpa fa hətmar anğa fa daw da ray yam a, anda kedde, a zluram ga. Ama wure ngene, Yesu a ləvtar: «Dəkmara mevel! Ara yah, ka da zluram ba!»

⁵¹ Yesu, ta', a təpey aa kwambiwal fa gula anğa hay a. Masa aa ma təpey la aa kwambiwal a na, memed a key saba. Da ray ngene, gula anğa hay a, a rəzlam ga, ^{††52} maja kwa ata ma hətmar maazla masa Yesu ma ka ta peŋ heyey na, daa ngene ta gwamara nğa sərmara gədaŋ nğa Yesu a daa ba, maja ray ata maŋgərdakaya. ‡

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak nğa Genezeret

(Matiye 14.34-36)

⁵³ Masa ata Yesu ta gula anğa hay ma təŋgam la a dey lanğar nğa dəhwa heyey na, a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret. A jəwmara kwambiwal a mey dəhwa ha fetede. ⁵⁴ A bəŋngamawa daa kwambiwal a, wure ngene ndəhay a sərmara ara Yesu ma bəŋngawa. ⁵⁵ A hwam a slala hay mekele mekele cəpa nğa wuzey a ndəhay siya Yesu ta sawa la. Da ray ngene, a handamatərwa masa-macay hay manatakaya fa gegəded aa slam masa Yesu aa da hwađ a. ⁵⁶ Aa slam masa Yesu ma daw, kwa a slala hay, kwa aa berney hay, kwa a wuzlah-ley na, ndəhay ga fa handamawa masa-macay hay aa slam masa ndəhay makustakaya da hwađ a. A bərkwamara amba masa-macay hay a gəsam har kwa fa mey nğa zana anğa gway. Ndəhay ma gəsfamar har cəpa na, ta mbəlam sem. ††

Ndaw aa maaya fa mey nğa Gazlavay na, kwara?

(Matiye 15.1-9)

7 *Fariza hay ta ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz a samawa da *Jeruzelem, a kusam a cakay Yesu. ² A hətmatar *gula hay nğa Yesu siya fa zəmam daf ta har manjar nğa pərey. Anda meləvey, gula hay a ta kamara anda kwakwas ata ma ləvey na, daa ba. ^{††3} Yaw, Fariza hay a ta ndəhay *Jəwif hay mekele tabiya fa kamara kwakwas a. A da zəmam daf na, si a pərmara har maaya maaya la. ⁴ Da ta vəhmawa daa luma cay, fa da zəmam daf na, si a pəram la dağay. A nam ray a cek hay mekele mekele anda kwakwas ata ma ləvey. Anda meləvey, a pərmata vəley hay, kwakulam hay, leŋ maŋgayak hay amba a təram ndəhay mazləbtakaya ba.

⁵ Da ray ngene, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz heyey, aa cəfdamara Yesu a, a ləvmar: «Gula akah hay a kam cek hay anda kwakwas nğa papaŋ nğa papa aləkwa hay ma wuzdamandakwara ba na, maja me? Ata fa zəmam daf ta har manjar nğa pərey.»

⁶ Yesu a mbədfatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ta neneh cew! Zleezle *Izay, *ndaw ma təla mey nğa

Gazlavay maa guzley da ray akwar na, anja fara. A wuzlala daa derewel nğa Gazlavay, a ləvey:

“Gazlavay a ləvey: Ndəhay kedde fa həslmaya ray ta mey nğa tede,

ama mevel ata na, aa dəreŋ ta yah. †††

⁷ Ata fa həlmamaya, ama mehəlmey a,

ta tərey sem nğa cek nğa tede,

maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ngene na, ara kwakwas nğa ndaw-magədaŋ daada gway.”»

⁸ Yesu a ləvtar saya: «Akwar, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz, ka mbəkdamara

*mewey hay nğa Gazlavay, ama ka kam kwakwas ma sawa ta fa ndəhay.»

⁹ Ta', Yesu aa guzltar saya: «Haya! Mewey hay nğa Gazlavay na, ka wudam saba, ka mbəkdamara amba

ka səpam kwakwas akwar jak daw? ¹⁰ Yaw, Mawiz a

ləvey: “Natar ray ngada ata papakw ta mamakw.”

Mawiz a ləvey saya: “Ndaw ma cəda papaha, da daa

ba, mamaha na, si a kədmara ndaw aha vagay.”

†††¹¹ Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka lə-

vam, ndaw a gwa nğa ləvar a papaha, da daa ba, a

mamaha: “Cek masa yah ma da vəldakawa nğa jənka

heyey na, ya vəldakawa daa saba, maja cek aha na,

Kwarbanj.” (“*Kwarbanj*” a wudey nğa ləvey “cek mavəldakaya ngada Gazlavay.”) ¹² Da ray ngene, ka ləvmatar

a ndəhay nğa jənmata papa ata hay ta mama ata hay

saba. ¹³ Anda kedde, akwar fa nəsmara mey nğa Ga-

zlavay ta meesərkedey akwar, maja ka pamara kwak-

was akwar nğa mahura da ray mey nğa Gazlavay.

Asaya, akwar fa kam cek hay mekele mekele maaya ba

letek anda cek aha kedde.»

(Matiye 15.10-20)

¹⁴ Ta', Yesu a zəлта ndəhay makustakaya tabiya saya,

a ləvtar: «Jəkfamaya sləmay, akwar tabiya, cəndamara

mey kedde. ¹⁵ Cek masa ndaw ma zəma na, a gwa nğa

kar mebərey a ndaw aha ba, ama si mewulkey masa

ma bawa daa mevel anğa. [§] [¹⁶ Wure kedde anja akwar

ta sləmay na, cəndamara mey a kedde maaya maaya.]»

¹⁷ Fa dəba ha, Yesu a mbəkdara ndəhay makustakaya

heyey, a mbəzey aa way. Gula anğa hay ta', aa cəfdamara

da ray mey-menğey masa aa ma kada ha. ¹⁸ Yesu

ta', a ləvtar: «Akwar may, haa wure kedde, ka cəndama-

ra ba cəŋga daw? Ya wudey ka sərmara fara fara cek

mezəmey ma mbəzey a hwađ ndaw na, a gwa nğa kar

mebərey a ndaw aha ba, ¹⁹ maja cek aha a mbəzey aa

mevel anğa ba, ama a mbəzey aa zakwataf anğa, fa

dəba ha, a bawa a palah.» Anda kedde, Yesu fa wuzda

cek hay mezəmey cəpa na, ndaw a gwa a zəma, a kar

mebərey ba.

²⁰ Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Cek ma kar mebərey

a ndaw na, ara mewulkey ma bawa daa mevel anğa.

²¹ Ahaw, ara daa mevel nğa ndaw-magədaŋ mewulkey

maaya ba ma bawa. Mewulkey a, a həlda ndaw nğa

key cek hay malamba, anda meleley, mekədey ndaw

vagay, ^{§†22} meley-vaw saw da palah, mekey dey fa cek

nğa ndəhay, mekey cek ta maagway, membərzley,

† 6.49 Lk 24.37 †† 6.51 4.39 ‡ 6.52 8.16-18; Mt 16.7-9 †† 6.56 Mt 9.20; SNM 5.15 †† 7.2-4 Mt 23.25; Lk 11.38-39; Kwa 2.21-22

††† 7.6-7 Iz 29.13 ††† 7.10 Mab 20.12; 21.17 § 7.15 Mt 15.11 §† 7.21-22 Gal 5.19-21

mekey cek ma ka hwaray, mekey sàlenj, mekey mbada fa ndəhay, mezlepey, lenj mepey lenjesl ba. ²³ Yaw, cek hay maaya ba tabiya kede na, a bamawa daa mevel n̄ga ndaw, a kamar mebərey a ndaw a.»

Ngwas masa Jəwif ba a pa Yesu n̄ga ndaw an̄ga fara fara

(Matiye 15.21-28)

²⁴ Ta', Yesu a sləkdey daa slam a n̄gene, a daw aa hwayak mekele gweegwe ta berney n̄ga Tir. A mbəzey aa way. A wudey amba ndaw a səra an̄ga fetede ba, ama a gwa n̄ga bey ba. ²⁵⁻²⁶ Fetede, n̄gwas daha an̄ga dam *Jəwif ba, a yawa da Fenisi daa hwayak n̄ga Siri. Dam an̄ga daha, an̄ga ta malula da ray. Masa aa ma cənda mey da ray Yesu na, wure n̄gene, a daw fa vəda, a tədey fa mey an̄ga. Ta', a kar ambahw a Yesu, a ləvar: «Bəla malula da ray dam adaw kede may taw.» ²⁷ Ama Yesu aa guzlar ta mey-men̄gey, a ləvar: «Mbəkdata bəza hay n̄ga rəham dagay, maja mevəley daf n̄ga bəza hay n̄gada gədey hay na, maaya ba.» ²⁸ N̄gwas aha a mbəddara, a ləvar: «Ahaw, Bay adaw. Ama kwa gədey hay daa slam masa ndəhay fa zəmam daf na, ata fa zəmam meepəsey n̄ga daf masa bəza hay ma kəzlamata a hwayak may, ba diya?» ²⁹ Da ray n̄gene, Yesu a ləvar: «Kah ma mbəddərwa mey a la maaya. Maja n̄gene, malula ta bey sem da ray dam akah, ka gwa n̄ga daw a way.» ³⁰ Anda kede, n̄gwas aha, a daw a way, a hətfar dam an̄ga manakaya da ray har̄n-gawaw ta meesəmey, malula ta bey sem da ray an̄ga.

Yesu a wurey sləmay n̄ga ndaw madagazlam

³¹ Ta', Yesu a sləkdey daa slam masa gweegwe ta berney n̄ga Tir heyey. A daw ta daa berney n̄ga Sidar̄w, a vəhwa ta mey dəhwa n̄ga *Galile gweegwe ta hwayak n̄ga Berney-Hay-Kuraw. ³² Ndəhay a handamawa ndaw daha madagazlam, maada. A bərkwamara Yesu amba a par har a ray n̄ga wurara sləmay an̄ga ta n̄ga tərda neneh an̄ga dadakw saba.

³³ Anda kede, Yesu ta', a n̄gəla ndaw aha aa slam masa dərən̄ ta ndəhay makustakaya. A pata bəz-mey-har an̄ga hay aa sləmay n̄ga ndaw aha. Ta', a təfey meesleḅ fa bəz-mey-har an̄ga, a wusa neneh n̄ga ndaw aha ta bəz-mey-har a. ^{†34} Ta', Yesu a ban̄gada dey a vad̄, a səfn̄ey ta gədan̄, a ləvar a ndaw aha: «*Efata*» anda meləvey, «Wurey!» ³⁵ Wure n̄gene, sləmay n̄ga ndaw aha ta', a wurey. Neneh an̄ga, dadakw saba. ³⁶ Yesu a kətata tabiya, a ləvtar: «Ka da wuzdamara a ndaw ba.» Ama kwa Yesu a təkta n̄ga wuzda mey a na, ata ta wuzdamara sem cən̄ga. ^{††37} Ndəhay a rəzlam ga, a ləvam: «A key cek hay cəpa maaya. Kwa sləmay n̄ga ndaw madagazlam na, a wura. Kwa neneh n̄ga ndaw maada na, a tərda dadakw saba.» [‡]

Yesu a vəltar cek mezəmey n̄gada ndəhay ma fəna gabal məfad

(Matiye 15.32-39)

⁸ Daa dar hay a n̄gene masa Yesu fa pəkey daa hwayak n̄ga Berney-Hay-Kuraw heyey na, ndəhay ga a samawa, a kusam a cakay a saya. Cek fa ata n̄ga zəmey daa ba. Yesu a zəltərwa gula an̄ga hay, a ləvtar: ^{††2} «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay makustakaya kede, maja an̄ga kaa dar maakar ata da cakay adaw. Wure kede cek mezəmey da har ata daa saba. ^{††3} Da ya mbəkdata n̄ga diyam a way ata hay ta may na, fa da hətam gədan̄ daa cəved daa ba, maja ndəhay siya hay da wuzlah ata, a samawa da dərən̄.»

⁴ Gula an̄ga hay a mbəddamara, a ləvmar: «Aləkwa daa wuzlah-ley kede na, ya da hətkurwa peñ n̄ga rəhey ndəhay tabiya kede na, dama?»

⁵ Yesu aa cəfd̄ata, a ləvey: «Da har akwar fede kaa na, peñ we?»

A ləvam: «Da fede na, peñ maasala daha.»

⁶ Ta', Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey n̄ga n̄jam a hwayak. Fa dəba ha, ta', a həla peñ maasala heyey, a kar suse a Gazlavay. A papəsa, a vəldatara a gula an̄ga hay amba a wunkamatara a ndəhay a. Ta', a wunkamatara. ⁷ Da har ata, ewet mecəhe mecəhe nekədey daha saya. Yesu a kar suse a Gazlavay. Ta', a ləvtar a gula an̄ga hay n̄ga wunkamatara saya. ⁸ Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula an̄ga hay a cakalamara siya ma mbəkdatakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar mahura mahura maasala. ⁹ Ndəhay ma zəmam cek fetede he na, a fəna ndəhay gabal məfad. Fa dəba ha, Yesu a ləvtar a ndəhay a n̄ga vəham a way ata hay dəba. ¹⁰ Wure wure n̄gene, a təpam ta gula an̄ga hay aa kwambiwal, a diyam aa hwayak n̄ga Dalmanuta.

Fariza hay aa cəfdamara Yesu n̄ga key maazla

(Matiye 16.1-4)

¹¹ Fa dəba ha, *Fariza hay a wusmawa fa Yesu, a zlamar mekey yawa ta an̄ga. A wudam a jadamara. Da ray n̄gene, aa cəfdamara amba a key maazla n̄ga wuzda gədan̄ an̄ga a sawa ta fa Bay Gazlavay. ^{†††} ^{†††12} Yesu a səfn̄ey ta gədan̄, a gərey maja a təbmara mey an̄ga ba, ta', a ləvtar: «Ndəhay masa wure kede aa cəfdam maa-zla n̄ga wuzdərwa ara Gazlavay ma slərđiwa na, maja me? Ya fa ləvkwar fara fara, ya fa da key maazla ha daa ba.» ¹³ Ta', Yesu a mbəkdata Fariza hay a, a daw a mbəzey aa kwambiwal n̄ga tən̄gey a dey lan̄gar n̄ga dəhwa n̄ga *Galile.

Mey-men̄gey da ray meesərkedey n̄ga Fariza hay

(Matiye 16.5-12)

¹⁴ Daa kwambiwal a na, *gula hay n̄ga Yesu ata ta peñ pal gway. A sərfadamara n̄ga handawa peñ a dey a saba. ¹⁵ Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa cek

† 7.33 8.23 †† 7.36 Mt 8.4; 9.30-31; 12.16; Mk 1.44-45; 5.43; 9.9; Lk 5.14-15; 8.56 ‡ 7.37 MC 1.31; Iz 35.5-6

†† 8.1-10 6.32-44 †† 8.2 Mt 9.36 ††† 8.11 Jan 6.30; 1Kwr 1.22 ††† 8.11-12 Mt 12.38-40; Lk 11.16, 29-30

ma hæsla peŋ nga *Fariza hay, leŋ fa cek ma hæsla peŋ nga Bay *Herawt.» †

¹⁶ Gula anŋa hay a wulkam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa guzley anda kede na, maja aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?» ††

¹⁷ Yesu a səra cek masa ata maa guzlam da wuzlah ata. Da ray ŋgene, aa cəfdata, a ləvtar: «Ka wulkam da ray peŋ masa akwar ma handamawa daa ba na, maja me? Haa wure kede akwar na, ka cəndamara mey a ba cəŋga daw? Akwar na, ray maŋgərdakaya. ¹⁸⁻¹⁹ Akwar fa nəkam dey, ama ka hətmar dey ba daw? Akwar fa jəkam sləmay, ama ka cənam sləmay ba daw? Daa masa yah ma wunkata peŋ zlam ŋgada ndəhay gabal zlam heyey na, mambəkakaya na, a rəhey gadakar we? Akwar fa sərfadamara, ba diya?»

A mbəddamara, a ləvmar: «Gadakar hay kuraw a ray a cew.» ‡

²⁰ Yesu a ləvtar saya: «Daa masa yah ma wunkata peŋ maasala ŋgada ndəhay gabal məfad heyey na, ka rəham gadakar mahura hay ta peŋ mambəkakaya na, we?»

A mbəddamara, a ləvmar: «Gadakar mahura mahura maasala.» ††

²¹ Ta', Yesu a ləvtar: «Ka sərfadamara cek masa yah ma ka, ama haa wure kede ka cəndamara mey masa yah maa guzlda da ray cek ma hæsla peŋ kede ba cəŋga daw?»

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf

²² Ta', Yesu ta gula anŋa hay a wusam a Betsayda. Fetede a handamawa ndaw-wulaf fa vəda, a kamar ambahw ŋga gəsfar har fa ndaw aha amba dey anŋa a wurey. ²³ Da ray ŋgene, Yesu ta', a kərza ndaw aha fa har, a dāda dərəŋ ta slala ha. Ta', a kar meesleb fa dey ŋga ndaw aha, a par har fa dey, aa cəfda, a ləvar: «Ka fa hətar dey dəba daw?» ††

²⁴ Ndaw-wulaf a, a baŋgada dey, a ləvey: «Ya fa hətatar ndəhay, ama ata anda wudez hay ma diyam.»

²⁵ Ta', Yesu a gəsfar har fa dey saya. Ndaw aha, dey anŋa a wurey, a hətatar cek hay maaya maaya dəba.

²⁶ Yesu aa guzlar ŋga daw a way, a kəta, a ləvar: «Ka da daw ta Betsayda kede ba, daw a way dāgay.»

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste

(Matiye 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Fa dəba ha, ata Yesu ta gula anŋa hay a diyam a slala hay masa gweegwe ta slala mahura mezəley Sezere-Fələp. Masa ata fa diyam daa cəved na, Yesu aa cəfdata, a ləvey: «Yah na, ndəhay a padamaya na, ŋga wa?»

²⁸ A mbəddamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-Baptis. Mekele hay a ləvam kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Mekele hay saya a ləvam kah na, ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.» ††

† 8.15 Lk 12.1 †† 8.16-18 6.52 ‡ 8.18-19 6.43; Jer 5.21 †† 8.20 8.8-9 †† 8.23 7.33; Jaŋ 9.6 ††† 8.28 6.14-15; 9.11-13; Lk 7.16

²⁹ Ta', aa cəfdata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»

Piyer a mbəddara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.» †††

³⁰ Ta', a kətata gula anŋa hay, a katar mey, a ləvtar: «Ka da wuzdamara mey a kede a ndaw ba.» §

Yesu aa guzley da ray meməcey anŋa ta masləkdawa anŋa

(Matiye 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Yesu, ta', aa sərkadata gula anŋa hay, a ləvtar: «Si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sərey banay la ga dāgay. Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərka-da kwakwas ŋga Mawiz a rəsmaya la, fa da təbmara ara Gazlavay ma slərđiwa na, daa ba. A da kədmaya vagay, ŋga dər maakar a na, ya sləkđawa la daa meməcey.» ††

³² A wuzdatara mey a kede, ba' a palah ta bada daa ba. Da ray ŋgene, *Piyer ta', a zəla ta cakay, a mbədar ray. ³³ Yesu pəla! a mbədey dey, a nəkta gula anŋa hay siya. Ta', a kar mey a Piyer, a ləvar: «Hway la da cakay adaw, kah, *Satar. Maja mewulkey akah ŋgene na, ara mewulkey ŋga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ gway.»

³⁴ Ta', a zəta ndəhay makustakaya ŋga ŋgəchamawa a cakay ata ta gula anŋa hay. A ləvtar: «Da ndaw a wudey ŋga səpya na, si a mbəkda mewulkey da ray ray anŋa, a səpya ta mevel pal, si a bəsa banay ma da sawa a ray a maja yah, anda yah ma da məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya. ††† †††35 Sərmara, kwa waawa ma wudey ŋga ləhda heter anŋa na, a key ŋgene, aa zədda. Ama kwa waawa maa zədda heter anŋa maja anŋa fa səpya, asaya, maja anŋa fa wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, a key ŋgene, a ləhda heter anŋa ha. ³⁶ Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa anŋa ma wudey da bəla kede, ama taa zədda heter anŋa sem na, cek hay a tabiya ŋgene, ta ləhdamara ndaw a la daw? ³⁷ Yaw, ndaw a gwa ŋga mbəda heter anŋa ta cek ba. ³⁸ Kwa waawa ma paya hwaray, da daa ba, ma key hwaray ŋga təba mey adaw fa mey ŋga ndəhay da bəla wure kede masa ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem ta masa ma kam mebərey kede na, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya par hwaray la ta pas masa yah ma da vəhwa ta gədaŋ ŋga Papay leŋ ta maslaŋ anŋa hay.» †††

⁹ Yesu aa guzlar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah akwar fede, fa da məcam daa ba, si ata ma hətmar Bay Gazlavay fa wey ta gədaŋ anŋa la dāgay.» ††

††† 8.29 Mt 16.16 § 8.30 9.9 †† 8.31 9.30-32; 10.32-34 ††† 8.34 1Pi 2.21 †† 8.34-35 Mt 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25 ††† 8.38 Mt 10.33; Lk 12.9 †† 9.1 Mt 16.28

Gula hay nga Yesu a hətmatar ata Eli ta Mawiz faa gu- zlam ta Yesu

(Matiye 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Dar maakwaw fa dəba ha na, Yesu ta', a zəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jan, a ngəlta aa ray nga anğwa maazəma daa slam aha, a njam taava ata fetede. Yesu pəla! a mbədey fa dey ata. ³ Zana anğa a tərey mabara, a wedey ndəd-nded. Mewedey nga zana ha ngene na, kwa ndaw da bəla kede ma gwa nga pəra zana ha nga wedey kəne daa ba. ⁴ Wure wure ngene, gula anğa hay maakar heyey, a hətmatar ata *Eli ta *Mawiz, ndəhay nga Gazlavay zleezle, faa guzlam ta Yesu.

⁵ Da ray ngene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, maaya na, ya njakwa fede. Ya da kərcam slam hay maakar, pal ngada kah, pal ngada Mawiz, pal ngada Eli.» ⁶ Piyer aa guzley anda kede na, maja mandərzay fa katar kalah, a səra mey masa aa maa guzlda ba.

⁷ Ta', mekwtene a sərtata. Daa mekwtene he na, a cənam day ma ləvey: «Kede he ara Bəzey adaw masa yah ma wuda kalah. Jəkfamar sləmay!» †

⁸ Wure wure ngene, *gula hay nga Yesu a, a nəkam dey ta cakay, ama a hətmatar ndəhay a saba, si a hətam na, Yesu pal taava anğa da cakay ata.

⁹ Masa ata fa bərngamawa da anğwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa akwar ma hətmarwa kede na, ka da wuzdamara a ndaw ba səlak, haa kasl pas masa yah, *Bəz nga Ndaw, ma da sləkdawa daa meməcey.» ††¹⁰ Gula hay nga Yesu a, a təbmara mekətey a kede, ama aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Masləkdawa daa meməcey na, mey a, a wudey nga ləvey na, kwara?»

¹¹ Ta', aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz, a ləvam si Eli a sawa la teesed da ray *Kəriste na, maja me?» ‡

¹² Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara Eli a sawa la teesed nga diyta cek hay cəpa maaya maaya. Mawuzlalakaya daa dərewel nga Gazlavay, a ləvey, Bəz nga Ndaw, a sərey banay la ga, ndəhay a rəsmara la. Akwar fa sərfdamara mey a kede daw? ¹³ Yaw, ya fa ləvkwar Eli na, ta sawa cay. Anda dərewel nga Gazlavay ma ləvey da ray a zleezle na, ndəhay ta kamar cek maaya ba la anda ata ma wudam.» ††

Yesu a bada cek da ray bəzey

(Matiye 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Ata Yesu ta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jan a ngəcham gweegwe ta *gula hay nga Yesu siya zlam-letek. Fetede a hətam ndəhay ga da cakay gula hay a. *Ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz daha fetede, fa kam yawa ta gula hay zlam-letek e. ¹⁵ Masa ndəhay heyey ma hətmar Yesu la na, wure ngene ata cəpa a rəzlam, a wusam vaw ngada fa anğa amba a camar har.

¹⁶ Yesu aa cəfdamara gula anğa hay fetede, a ləvtar: «Ka kam yawa ta ndəhay kede na, da ray me?»

† 9.7.1.11; jəkfamar sləmay: Mew 18.15 †† 9.9.7.36; 8.30

‡ 9.11-13 Mal 3.23-24; Mk 8.28 †† 9.13 Mt 11.14; Lk 1.17; Jan 1.21

¹⁷ Ndaw pal da wuzlah ndəhay makustakaya heyey aa guzlar, a ləvar: «Bay adaw, ya ta handakawa bəzey adaw la. Anğa ta cek da ray, fa təka ngaa guzley. ¹⁸ Kwa daa wura daa wura masa cek aha ta zlar la na, a tədda a hwayak, maŋgwafakw a bawa da mey, aa pədey sler, vaw anğa a mberey. Ya ta cacəfdamara gula akah hay la amba a badamara cek aha na, ama ta gwamara daa ba.»

¹⁹ Ta', Yesu a mbəddatara a ndəhay a, a ləvtar: «Akwar səkway nga ndəhay ma pamaya nga ndaw akwar fara fara ba kede. Ya da njeŋ ta akwar na, haa ta vara? Ya da bəskwar na, haa ta vara? Yaw, handamiwa bəzey a.» ²⁰ Ta', a handamara bəzey a fa Yesu. Masa bəzey a ma hətmar Yesu na, wure ngene, cek aha aa wasada. Ta', bəzey a, a tədey a hwayak, a pətkweley da hwayak, maŋgwafakw a bawa da mey.

²¹ Ta', Yesu aa cəfdamara pəpaŋ nga bəzey a, a ləvar: «Cek aha a zlar anda kede na, dəga nga vara?»

Papaha a mbəddara, a ləvar: «A zlar dəga daa bəzey.

²² Ta pas mekele cek aha, a tədda aa awaw, da daa ba, a tədda aa yam amba a kəda vagay. Da ka gwa nga bəla cek da ray bəzey a na, ambahw, sərfdandar dey-ceceh, jənnandar may taw!»

²³ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka ləvey da ya gwa nga bəla na, maja me? Ya gwa ya key cek hay cəpa ngada ndaw ma paya nga ndaw anğa fara fara.»

²⁴ Wure ngene, pəpaŋ nga bəzey a, a wudey, a ləvey: «Ya fa paka nga ndaw adaw fara fara, ama anğa ta banay ngada yah, si ka jənya nga paka nga ndaw adaw ma fəna.»

²⁵ Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa hwamawa nga nəkey cek masa aa ma ka na, a babəcar a cek da ray bəzey a heyey, a ləvar: «Kah, cek ma təka bəzey kede ngaa guzley, ma təka nga jəkey sləmay, ya fa ləvka, bey, daw! Ka da vəhwa a ray a saba!»

²⁶ Ta', cek aha, a zlar saya, a wudey ta gədaŋ. Aa wasada bəzey a ta gədaŋ, a tədda a hwayak. Cek aha, a bey da ray bəzey a. Ndəhay ga da cakay a, a ləvam: «Bəzey a ta məcey sem.» Aa guzlam anda kede na, maja bəzey a, ta bərzley sem. ²⁷ Ama Yesu a kərza fa har, a sləkdada. Ta', bəzey a, a lecey. ††

²⁸ Yesu ta', a daw a way. Masa ata taava ata ta gula anğa hay da way na, gula anğa hay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara nga badamara cek da ray bəzey a daa ba na, maja me?»

²⁹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Nga bey cek anda kede da ray ndaw na, si ta medərey-danğay a Bay Gazlavay gway.»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey anğa ta masləkdawa anğa

(Matiye 17.22, 23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Ata Yesu ta gula anğa hay a sləkdam daa slam aha ngene, a diyam taa hwayak nga *Galile a Kapernayum. Yesu a wudey ndəhay a sərmara a lawa dama ba, †††³¹ maja anğa faa sərkadada gula anğa hay. Daa meesərkey a na, a ləvtar: «A da kərzamaya, yah, *Bəz

†† 9.27.5.41 ††† 9.30-32 8.31

nga Ndaw. A da veldamaya a har ndəhay. Ndəhay a, a da kədmaya vagay, ama nga dar maakar a na, ya sləkdwaa la daa meməcey.»

³² Ama gula anğa hay ta cəndamara mey masa Yesu maa guzdatara ngene daa ba. Asaya, a zluram ngaa cəfdamara mey a.

Mahura dasi gula hay nga Yesu na, wa?

(Matiye 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Ata Yesu ta gula anğa hay a wusam a Kapernayum, a mbəzam a way. Masa ata da way a na, Yesu aa cəfdatara, a ləvtar: «Nga fene, ka kam yawa daa cəved na, da ray me?» †

³⁴ Ama a njam teete, maja daa masa ata daa cəved na, ta kam yawa la da wuzlah ata, a ləvam: «Mahura dasi aləkwa na, wa?» ³⁵ Yesu, ta', a njei ta njei, a zelta gula anğa hay kuraw a ray a cew, a ləvtar: «Da ndaw a wudey a key mahura da ray ndəhay na, si a pa ray anğa nga mecəhe, a jənta ndəhay tabiya.» ††

³⁶ A ley bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata. A kərza bəzey a fa har, ta', a ləvtar a gula anğa hay: ³⁷ «Nəkmara bəzey masa yah ma kərza kede. Yaw, kwa waawa ma təbey bəzey ‡ anda bəzey mecəhe kede maja a wudya na, ndaw aha a key ngene, a təbey yah, ray adaw. Asaya, kwa waawa ma təbya na, a təbey ngene, yah pal taava adaw ba, ama a key a təbey Bay Gazlavay ndaw ma slərđiwa may.» ††

Ndaw masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa

(Luk 9.49-50)

³⁸ *Janj aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, ala ta hətam ndaw daha la fa bəley malula da ray ndəhay ta mezəley akah. Ya wudam nga təkmarara maja ara ndaw da wuzlah aləkwa ba.»

³⁹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ka da təkmarara ba, maja da ndaw a gwa mekey maazla maaya ta gədanj ma sawa ta mezəley adaw na, ndaw aha fa daa guzley mey maaya ba da ray adaw na, daa ba. ⁴⁰ Anda kede, ndaw masa anğa masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa. ††⁴¹ Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma jənkwar ta cek nekədey, kwa a vəkwar yam nga sey maja akwar ndəhay adaw hay na, Bay Gazlavay a pəlrə mawurbay anğa la.»

Pam lenjesl fa cek ma hendey ndaw aa mebərey

(Matiye 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təba mey adaw hay kede nga key mebərey na, ngada anğa na, ngama ata ma jəwmar anğwa mahura a day, ma kəzlamara aa bəlay. ⁴³ Anja da har akah, fa həldaka nga key mebərey na, dəsla har a. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta har pal, da ray kah ma da mbəzey aa awaw mendəvey ba masa daa wəged nga awaw magaza ta har akah hay cewete. †† [⁴⁴ Fetede, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa

da məcey daa ba."] ⁴⁵ Da salay akah, fa həldaka nga key mebərey na, dəsla salay a. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta salay pal, da ray kah ma da mbəzey aa wəged nga awaw magaza ta salay akah hay cewete. [⁴⁶ Fetede, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da məcey daa ba."] ⁴⁷ Da dey akah, fa həldaka nga key mebərey na, wuzlka dey a. Ngama kah ma mbəzey ta dey pal aa slam masa Gazlavay ma wey da ray ndəhay anğa hay da vad, da ray kah ma da mbəzey aa wəged nga awaw magaza ta dey akah hay cewete. ††⁴⁸ Fetede, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da məcey daa ba." †

⁴⁹ «Sərmara, Gazlavay a jada ndaw anğa maaya, da daa ba, maaya ba na, ta awaw lej ta manda ††.

⁵⁰ Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey saba na, ya da kadakwa amba a cərey saya na, kwara? Akwar na, kam maaya a ndəhay anda manda ma cərdə cek. Njam ta zazay da wuzlah akwar, ka da tərəm vaw ba.» ††

Yesu a wuzey mey da ray mebəley ngwas

(Matiye 19.1-12; Luk 16.18)

10 Yesu a sləkdey da slala Kapernayum, a daw aa hwayak nga *Jude da dey lanğar nga wayam nga Jurdenj. Ndəhay a kusam ga a cakay a saya. Aa faa sərkadata anda aa ma ka mandaw mandaw. ††

² *Fariza hay a diyam fa vəda, amba a jadamara. Aa cəfdamara, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa a vəley cəved a ndaw nga bəla ngwas anğa daw?»

³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «*Mawiz a ləvkwar nga key na, kwariya?» ††

⁴ Fariza hay a, a ləvmar: «Mawiz a ləvey da ndaw a wudey nga bəla ngwas anğa na, si a wuzlalar derewel nga bəla ngwas anğa ha dagay, fa dəba ha, a bəla.»

⁵ Yesu a ləvtar: «Sərmara, Mawiz a wuzlala *mewey a ngene na, maja mevel akwar maaya ba, ka gəmam nga təbmara mey nga Gazlavay ba. ⁶ Daa mezley nga bəla, "Gazlavay a ləmwə na, zel ta ngwas", ba diya?

⁷ "Maja ngene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta ngwas anğa. ††⁸ Ata cewete, a tərəm anda ndaw pal." Anda kede, ata ndəhay cew saba, ama ata anda ndaw pal. ⁹ Yaw, cek masa Gazlavay ma cəma sem anda kede na, ndaw a da wunka ba.»

¹⁰ Fa dəba ha, masa ata Yesu ta gula anğa hay ma vəham cay a way na, gula anğa hay aa cəfdamara saya da ray mebəley ngwas. ¹¹ Yesu a ləvtar: «Kwa waawa ma bəla ngwas anğa, fa dəba ha, a ley mekele na,

10.40; Lk 10.16; Janj 13.20 †† 9.40 Mt 12.30; Lk 11.23 ††† 9.43 Mt 5.30 ††† 9.47 Mt 5.29 † 9.48 Iz 66.24 †† Gazlavay a jadata ndəhay ta cek hay mekele mekele daa menjey ata da bəla masa ta banay ga. Mey a kede a wudey nga ləvey ndəhay ma rəsmara Gazlavay ma da səram banay, da daa ba, a wudey nga ləvey ndəhay nga Yesu ma da tərəm maaya ma fəna ma fəna ta fa banay a. (Nəka Iz 48.10; Rm 5.3-5; Jak 1.2-4; 1Pi 1.6-7.) «Awaw» a wudey nga ləvey mesərey banay ga, da daa ba, menjey daa awaw nga sərmataw. «Manda» na, jəwif hay a kamara fa cek meewurey ngada Gazlavay. ††† 9.49 Lev 2.13 †† 9.50 zazay; Lk 2.14; 1Tes 5.13; Rm 12.18 ††† 10.1 Lk 9.51 †† 10.3-4 Mt 5.31 †† 10.6 MC 1.27 ††† 10.7-8 MC 2.24

† 9.33-34 Lk 22.24 †† 9.35 10.43-44; Mt 20.26-27; Lk 22.26 † bəzey: Fede Yesu a wudey ngaa guzley da ray bəzey daada ba, ama aa guzley da ray kwa waawa masa ta gədanj pəreh. †† 9.37 Mt

ndaw aha a key ngene, a ley vaw saw da palah, a key a kar cek maaya ba ngada ngwas anga mahura. ¹¹² Nngada ngusay may, da ngwas a mbækda zel e, a daw asi ndaw mekele na, ngwas aha a key ngene, a ley vaw saw da palah.»

Yesu a pëstar mey a bëza hay

(Matiye 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Ndëhay a handamata bëza hay fa Yesu amba a patar har a ray, a pëstar mey. Ama gula anga hay a kamatar mey a ndëhay a. ¹⁴ Masa Yesu ma nëka cek masa gula anga hay ma kamara ha na, a mbafar ba, ta', aa guzltar, a lëvtar: «Mbëkdamatërwa bëza hay nga samawa fa yah! Ka da tækmatata ba, maja Gazlavay fa wey da ray ndëhay masa anda bëza hay a. ¹⁵ Ya fa lëvkwar fara fara, da ndaw fa tëba Bay Gazlavay nga wey da ray a anda bëzey mecëhe ma tëba daa ba na, ndaw aha fa da mbëzey a wuzlah ndëhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba.» ¹¹

¹⁶ Ta', a lata bëza hay a, a har anga, a patar har a ray, a pëstar mey.

Ndaw masa-zleley aa cëfda Yesu da ray mehëtey heter mendëvey ba

(Matiye 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Masa Yesu fa da daw aa slam mekele na, gula daha a hawa fa anga, a regedey fa mey anga, ta', a lëvar: «Bay adaw, ndaw masa maaya, ya da key amba ya hëtey heter mendëvey ba na, me?» ¹⁸ Yesu, ta', a lëvar: «Ka zëlya ndaw maaya na, maja me? Ndaw maaya na, Gazlavay pal taava anga. ¹⁹ Yaw, ka sëra *mewey hay nga Gazlavay, ba diya? Ara mey ma lëvey: "Ka da këdey ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da leley ba, ka da mbërzley a ray ndaw ba, ka da tækney cek nga ndaw ba, natar ray ngada ata papakw ta ma-makw."» [‡]

²⁰ Ndaw a, a mbëddara, a lëvar: «Bay adaw, dëga yah daa zariya adaw, ya ta zlëbta mewey hay a ngene daa ba sëlak.»

²¹ Yesu a nëka ndaw aha, a wudä, ta', a lëvar: «Cek pal ma mbëkaka daha nga key. Anda kede, daw, hëdkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la këne na, ka da hëtey zleley fa Gazlavay da vad. Masa kah ma vëldatara dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, sëpya.» ^{‡‡}

²² Masa ndaw a ma cënda mey a kede la na, a ndërba dey, a daw, anga ta meesämey daa ba, maja anga ta zleley ga, a wudey a vëlda a ndëhay mekele ba. ^{‡‡}

²³ Yesu a nëka gula anga hay da cakay a, ta', a lëvtar: «Anga ta banay ga ngada ndëhay masa-zleley amba a tëbmara Gazlavay nga wey da ray ata.»

²⁴ Gula anga hay a rëzlam ga da ray mey a. Ama Yesu a lëvtar sayä: «Bëz adaw hay, anga ta banay ngada ndaw amba a tëba Bay Gazlavay nga wey da ray a ^{‡‡‡}.

²⁵ Ahaw, anga ta banay ngada slagwama nga mbëzey

taa vëged nga baatal. Ama anga ta banay ga ma fëna saya ngada ndaw masa-zleley nga tëba Bay Gazlavay nga wey da ray a.»

²⁶ Gula anga hay a rëzlam ta gëdanj ta gëdanj, aa cëfdam vaw da wuzlah ata, a lëvam: «Da anda kede na, ma da lëhey daa mebërey na, wa?»

²⁷ Da ray ngene, Yesu a nëka, a lëvtar: «Melëhey daa mebërey na, ara cek masa ndaw-magëdanj ma gwa nga ka ba. Ama Gazlavay a gwa nga lëhda ndaw maja anga na, a gwa a kata cek hay tabiya.» ^{‡‡‡}

²⁸ *Piyer a lëvar a Yesu: «Yaw, ala na, ya ta mbëkdamatërwa cek ala hay sem cëpa, amba ya sëpmaka.»

²⁹ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Ya fa lëvkwar fara fara, da ndaw a mbëkdërwa way anga, da daa ba, a mbëkdatërwa mëlmaha hay, dam-mamaha hay, mamaha, papaha, bëz anga hay, da daa ba, a mbëkdatërwa ley anga hay, amba a sëpya, asaya amba a wuzey *Mey-maaya-mawiya na, ^{§30} ndaw aha, daa masa anga da bëla na, a hëtey cek hay a la ma fëna, a key dey temere a ray cek hay masa anga ma mbëkdatërwa ha. Anda melëvey, a da hëtey way hay, mëlmanj hay, dam-mamanj hay, mamanj hay, bëza hay, ta ley hay mekele mekele saya. Asaya, ndëhay a sërdamara banay la ga maja mey adaw. Fa dëba nga mendëvey nga bëla na, a hëtey heter mendëvey ba la saya. ³¹ Yaw, ndëhay ga ma tëbmara mey adaw ngeeme, a da vëham fa dëba. Asaya, ndëhay masa fa dëba, a da diyam fa mey.» ^{§†}

Yesu aa guzley nga dey maakar da ray memëcey anga ta maslëkdäwa anga

(Matiye 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Ata Yesu ta ndëhay mekele, ata daa cëved ma daw a *Jeruzelem. Yesu fa daw fa mey nga gula anga hay. Gula anga hay a, ray ata fa hëbey maja a sërmara Yesu a da sërey banay da Jeruzelem, ama anga fa daw a Jeruzelem e cënga. Asaya, ndëhay mekele masa ma sëpmatar wurzay na, fa diyam ta mandërzay daa dey. Yesu a ngëlta gula anga hay kuraw a ray a cew saya ta cakay, aa guzltar da ray cek masa ma da hëtfar. ^{§††}

³³ A lëvtar: «Ehe, alëkwa fa nakwa a Jeruzelem. Fetede na, yah, *Bëz nga Ndaw, a da vëldamaya a har *bay-ray hay nga ndëhay ma ka kwakwas ta *ndëhay maa sërkada kwakwas nga Mawiz. A da kamaya sariya nga këdey vagay, a da vëldamaya a har ndëhay ma tëba mey nga Gazlavay ba. ³⁴ Ndëhay a na, aa sanjëräm la a ray adaw, a tëfmaya meesleb la aa dey, a slëdmaya la ta laway. Fa dëba ha, a këdmaya la vagay. Nga dar maakar a na, ya slëkdäwa la daa memëcey.» ^{§†}

Ata Jak ta Janj a sëpam nga key mahura

(Matiye 20.20-28)

³⁵ Fa dëba ha, *gula hay nga Yesu masa bëza hay nga Zebede, ata *Jak ta *Janj, a samawa fa Yesu, a lëv-

banay ngada ndaw ma vëlda ray anga ngada zleley amba a tëba Bay Gazlavay nga wey da ray a.» ^{‡‡‡} 10.27 Mt 19.26 § 10.29-30 Mt 10.37 §† 10.31 Mt 19.30 §†† 10.32-34 8.31 §‡ 10.34 15.15-20

† 10.11-12 Mt 5.32; Lk 16.18; 1Kwr 7.10-11 †† 10.15 Mt 18.3

‡ 10.19 Mab 20.12-16; Mew 24.14 ‡† 10.21 Mt 19.21 ‡‡ 10.22 Ps

62.11 ‡‡† Daa dërewel hay mekele ta mey Gërek a lëvey: «anga ta

mar: «Bay ala, ya wudam ka kandar cek masa ala ma daa cəfdamaka.»

³⁶ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ka wudam ya kakwar na, me?»

³⁷ A mbəddamara, a ləvmar: «Ya wudam ta pas masa kah ma da zəma bay akah na, pəskandar mey amba ndaw pal a njeý ta har-zəmay akah, ndaw langar a njeý ta har-gula akah.»

³⁸ Maja ngene, Yesu a ləvtar: «Ka sərmara cek masa akwar maa cəfdam ba. Ka gwamara nga səram banay la anda yah ma da səra daw? Da daa ba, ka gwamara nga bəsmara banay la anda yah ma da bəsa daw?» †

³⁹ A mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.»

Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ka bəsmara banay la anda yah ma da bəsa.

†⁴⁰ Ama nga njeý ta har-zəmay adaw, da daa ba, ta har-gula adaw na, ara yah ma da dəsla mey a ngene ba. Ara Gazlavay ma da diyta slam hay a ngene ngada ndəhay masa aa ma walata.»

⁴¹ Fa dəba ha, masa gula anğa hay siya kuraw ma cəndamara mey a na, a cam mevel a ray ata Jak ta Jan.

⁴² Da ray ngene, Yesu a zəлта tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah ndəhay da bəla kede na, bay hay dāha. Bay hay a na, fa wam da ray ndəhay ta gədan, asaya, mahura hay mekele fa wam da ray ndəhay ta cəved e ba. ⁴³ Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah akwar a wudəy nga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar.

‡⁴⁴ Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wudəy nga key *bay-ray na, si a tərey anda beke nga ndəhay cəpa.

⁴⁵ Maja, yah, *Bəz nga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya sləra ba. Ama ya sawa na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter adaw nga ləhey ndəhay ga daa mebərey.» ††

Yesu a wudəy dey nga ndaw-wulaf

(Matiye 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Ata Yesu ta gula anğa hay a wusam a Jerikwaw, a mbəzam a slala ha. Fa dəba ha, masa Yesu fa bam da slala ha ta gula anğa hay leŋ ndəhay ga heyey na, ndaw-wulaf daha mezəley Bartime, ara bəzey nga ndaw mezəley Time. Ndaw-wulaf a na, manjakaya fetede, fa rəkey da mey-cəved. ⁴⁷ Masa anğa ma cənda ara Yesu, ndaw *Nezeret, ma daw taa cəved e na, a wudəy, a ləvey: «Yesu, *Bəzey nga Davit, ambahw sər-faya dey-ceceh, may taw!» ††

⁴⁸ Ndəhay ga heyey a kamar mey, a ləvmar nga njeý teete, ama ndaw-wulaf a, a wudəy ta gədan cəngga, a ləvey: «Bəzey nga Davit, ambahw sər-faya dey-ceceh, may taw!»

⁴⁹ Yesu ta', a lecey, a ləvtar a ndəhay da cakay a: «Zəlmərwā ndaw aha.»

Ta', ndəhay a, a zəlmərwā, a ləvmar: «Dəka mevel, lecey, Yesu fa zəlka.»

⁵⁰ Anda kede, aa zakada gwedeere anğa, pərta! a lecey, a daw fa Yesu.

⁵¹ Ta', Yesu aa cəfda, a ləvar: «Ka wudəy ya kaka na, me?»

Ndaw-wulaf a, a mbəddara, a ləvar: «Bay adaw, ya wudəy ka wuryawa dey adaw amba ya hətər dey cəngga.»

⁵² Yesu a ləvar: «Dey akah ta wurey cay, maja kah ma paya nga ndaw akah fara fara. Wure kede, daw.»

Wure wure ngene, dey anğa ta', a wurey, a hətər dey dəba. Ta', a səpa Yesu daa madaw anğa. †††

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay

(Matiye 21.1-11; Luk 19.28-40; Jan 12.12-19)

11 Ata Yesu ta gula anğa hay fa diyam aa berney nga *Jeruzelem. Masa ata gweegwe ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala Betani da rav Anğa nga *Awliwiye. Ta', Yesu, a slərey gula anğa hay cew teesed ngada slala ha. ² A ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay. Da akwar ma wusam la a slala ha na, ka hətəfam bəz-zəngwaw majəwkaya la fetede masa kwa ndaw ta təpey a ray a daa ba araŋ. Pəskamərwa, handamərwa fede. ³ Da ndaw aa cəfdakwar, a ləvey ka pəskamara zəngwaw a nga key me na, ka mbəddamara, ka ləvmar: «Bay Mahura a wudəy. A da vəhdakawa wure kede.»

⁴ Da ray ngene, a diyam, a hətəfamar bəz-zəngwaw a, majəwkaya da mey-cəved gweegwe ta mey-mbew. A pəskamərwa. ⁵ Ndəhay nekədey da wuzlah ndəhay fetede daha aa cəfdamata, a ləvmatar: «Ka pəskamara zəngwaw a na, keme?»

⁶ A mbəddamatara, a ləvmatar: «Bay Mahura a wudəy. A da vəhdakwara wure kede.» Ta', ndəhay a, a mbəkdamata nga diyam ta zəngwaw a. ⁷ A handamərwa zəngwaw a heyey a Yesu. A ciymata zana ata hay a ray zəngwaw a. Ta', Yesu a təpey a ray a. ⁸ Ndəhay ga malacatakaya daa cəved nga cey ray ta Yesu, a ciyam zana ata hay aa cəved e nga həslmar ray. Ndəhay mekele a diyam a bəzlhamawa mey-har nga wudəz hay da ley, a pamata aa cəved e may. †††⁹ Ndəhay fa diyam fa mey anğa, ndəhay mekele hay fa diyam fa dəba anğa. Ata tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bay Gazlavay! Anja Bay Gazlavay nga pəsar mey a ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley anğa. ¹⁰ Anja Bay Gazlavay nga pəsar mey a bay ma da wey aa slam a nga Bay *Davit, papaŋ nga papa aləkwa zleezle. Həlmakwa Bay Gazlavay da vad!» ††

¹¹ Ta', Yesu a mbəzey aa berney nga Jeruzelem. A daw aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. A sanğalata cek hay cəpa da hwađ a. Ta', a diyam ta gula anğa hay kuraw a ray a cew a Betani maja gweegwe tavađ cay.

Mey da ray wudəz manjar babəza

(Matiye 21.18-19)

¹² Pepərek e, ata Yesu ta gula anğa hay a sləkdam da Betani heyey. Daa ngene, may fa car a Yesu. ¹³ Masa

† 10.38 Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 12.50; 22.42; Jan 18.11 †† 10.39 SNM 12.2 ‡ 10.43-44 9.35; Mt 23.11; Lk 9.48 †† 10.45 Mt 20.28 †† 10.47-48 Mt 20.30-31

††† 10.52 Mt 9.22 ††† 11.8 2Bay 9.13 § 11.9 Ps 118.26 †† 11.10 Ps 148.1; Mt 20.30-31

ata fa diyam daa cæved na, Yesu a hætey wudez da dærenj, wudez e madadakaya. Ta', a daw a cakay a amba a nêka da babæza fa wudez e daha kwa. Ama, a hætey fa wudez e na, si gwaslaf gway, babæza fa vøda daa ba, maja ara kiya meyey babæza ba. ^{†14} Da ray ngene, Yesu a nêsa wudez e, a løyey: «Anja wudez kede nga yey babæza saba nga særmataw.»

Masa anja maa guzley anda kede na, gula anja hay ta cændamara mey a la.

Yesu a bæta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay

(Matiye 21.12-17; Luk 19.45-48; Jan 2.13-22)

¹⁵ Ata Yesu ta gula anja hay, a wusmawa a *Jeruzelem. Yesu a mbæzey aa papalah nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Fetede na, ndəhay fa kam luma. Maja ngene, ta', a bæta ndəhay ma hædkadam cek hay leŋ ndəhay ma hædkam cek hay. A bæzta slam hay nga ndəhay ma mbøda dala ta janja hay nga ndəhay ma hædkadam makurgwadakw hay. ¹⁶ Asaya, Yesu a vøley cæved kwa ngada waawa nga daw ta cek hay wura wura taa papalah nga Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay a ba. ¹⁷ Da ray ngene, a sasærkadata ndəhay, a løyey: «Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, Gazlavay a løyey: "Way adaw na, ara way amba ndəhay da bæla tabiya a dærmaya danjay da hwað a." Ama akwar na, ka tærdamara way a kede nga slam nga mayal hay!» ^{††}

¹⁸ Masa *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta *ndəhay maa særkada kwakwas nga Mawiz ma cændamara mey masa Yesu ma kada kede na, a sæpam cæved nga kædmara vagay maja ata fa zluram ta anja. A zluram na, maja ndəhay ga fa ræzlam da ray mey masa anja maa særkadatar. [‡]

¹⁹ Masa tavað ta key cay na, ta', Yesu a bamawa ta gula anja hay daa berney nga Jeruzelem e.

Mey da ray wudez masa Yesu ma nêsa heyey

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Pepærek e, masa ata Yesu ta gula anja hay fa diyam taa cæved ma daw a *Jeruzelem na, a hætmær wudez manjar babæza heyey ta kweley sem haa kasl fa slaslalay a. ²¹ *Piyer a særfada masa Yesu ma nêsa wudez e heyey, ta', a løyar a Yesu: «Bay Mahura, nêka wudez masa kah ma løyey nga yey babæza saba heyey na, ta kweley sem.»

²² Da ray ngene, Yesu a løytar: «Pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw. ²³ Ya fa løykwar fara fara, ndaw a gwa a løyar a anjwa mahura: "Slækdøy la fede, kæzley aa bælay." Da ndaw aha anja ta mewulkey cew daa ba, asaya, da anja fa wulkey fara fara daa mevel anja Gazlavay a da kara cek masa anja maa cæfða na, Gazlavay a kara la. ^{††24} Maja ngene, ya fa løykwar, da akwar fa dæram danjay a Gazlavay ngaa cæfðey cek, asaya, da akwar fa wulkam daa mevel akwar Gazlavay a vøldakwara cek aha la na, Ga-

zlavay a vøldakwara cek aha la, kwa kaa cæfðam meeme daa medærey-danjgay akwar. ^{††25} Yaw, da akwar fa dæram danjay a Gazlavay, mevel akwar fa cey a ray ndaw na, mbækdamara mebærey nga ndaw aha, amba Papakw akwar masa da vad a mbækdakwara mebærey akwar may. ^{†††} [²⁶ Ama da ka mbækdamatara mebærey nga ndəhay ba na, Papakw akwar masa da vad a mbækdakwara mebærey akwar daa ba may.]»

Ma vøldara gødanj a Yesu na, wa?

(Matiye 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Ata Yesu ta gula anja hay a vøhmawa a *Jeruzelem saya. Masa Yesu fa pækey daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay na, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas, ta *ndəhay maa særkada kwakwas nga Mawiz, leŋ mahura hay nga *Jøwif hay a diyam fa anja. ²⁸ Aa cæfðamara, a løymar: «Ma løyka nga kata cek hay a kede na, wa? Ma vølka cæved nga kata na, wa?»

²⁹ Ta', Yesu a mbøddatar, a løytar: «Amba yaa cæfðakwar mey pal. Da akwar ta mbøddamiwa mey a la na, ya kadakwara ndaw ma vøldiwa cæved nga kata cek hay a kede la may. ³⁰ Yaw, ma slærdærwæ *Jan-Baptis nga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw, da daa ba, ndəhay daw? Mbøddamiwa cey!»

³¹ Da ray ngene, ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a løyam: «Ya da mbøddakwa aa mey anja ha na, kwara? Da ya løykwa: "Ara Gazlavay ma slærdærwæ" na, a da mbøddandakwara, a løyey: "Kaa ka tæbmara mey nga Jan-Baptis a ba na, maja me?" ³² Ama da ya løykwa: "Ara ndəhay ma slærdæmwæ" na, ndəhay makus-takaya da cakay alækwa fa da tæbmara daa ba.»

Yaw, mahura hay a na, fa zluram ta ndəhay, maja ata cæpa a wulkam Jan-Baptis ara *ndaw ma tæla mey nga Gazlavay fara fara. ^{†††33} Da ray ngene, a mbøddamara a Yesu, a løymar: «Ya særmara ba.»

Ta', Yesu a mbøddatar, a løytar: «Yaw, da anda kede na, ya fa da kadakwara ndaw ma vølya cæved nga kata cek hay a kede na, daa ba may.»

Mey-menjey da ray ndəhay ma tæbmara Yesu ba

(Matiye 21.33-46; Luk 20.9-19)

12 Fa dæba ha, Yesu a ngatar mey, a løytar: «Ndaw daha a key jerne nga wudez mezømey. Ta', a zlæba jerne he tabiya. A diyey slam nga dæcey babæza nga wudez e. A løyemey way magølkaya maazæma ngada ndaw ma jøda jerne he. Fa dæba ha, a høley ndəhay aa jerne anja ha nga key slæra da hwað a. Ta', a daw aa slam dærenj. ⁵² Masa kiya menjgøley babæza nga wudez e ta wuswa cay na, a slørey gula anja pal ta wuzlah madærlam anja hay aa jerne he amba a tæbra babæza maala nga anja. ³ Ama ndəhay ma ka slæra daa jerne he a kærzamara madærlam a, a slædmara, a bælmara a way, ta har ba' kænæ. ⁴ Ta', bay nga jerne he, a slørey madærlam anja mekele fa ata. Ndəhay a, ta', a slænmar ray, a cædmara. Ta', a bælmara.

† 11.13 Lk 13.6 †† 11.17 Iz 56.7; Jer 7.11 ‡ 11.18 12.12; 14.1-2 †† 11.23 Mt 17.20; Lk 17.6

†† 11.24 Mt 7.7; Lk 11.9 ††† 11.25 Mt 7.1; Lk 6.37 ††† 11.32 Mt 14.5 § 12.1 Iz 5.1-2

⁵ Fa dɔba ha, bay n̄ga jerne he, a sl̄rey mad̄rlam ān̄ga mekele saya. Nd̄hay a, a k̄dmara vagay. Anda kede, a sl̄rey mad̄rlam ān̄ga hay mekele mekele, ama nd̄hay a, a sl̄dmata siya hay, asaya, a k̄dmata siya hay vagay.

⁶ Ndaw pal mamb̄kakaya n̄ga sl̄rey na, ara b̄zey ān̄ga mawudkaya kalah. A sl̄rey n̄ga madagway-dakw na, b̄zey ān̄ga ha. A wulkey daa ray ān̄ga, a l̄vey: "Fara fara a namar ray la a b̄zey adaw." ^{†7} Ama, masa b̄zey a fa daw gweegwe ta jerne he na, nd̄hay ma ka sl̄ra ha a h̄tmar, aa guzlam da wuzlah ata, a l̄vam: "Ehe, ndaw ma sawa katay na, ara b̄zey ma da wa jerne he. Nakwa, k̄dkwa vagay, amba jerne he a n̄jey n̄gada al̄kwa." ⁸ Da ray n̄gene, a diyam, kaw! a k̄rzamara b̄zey a, a k̄dmara vagay, ba! a k̄zlamara vagay a, a dɔba jerne he.»

⁹ Yesu aa c̄fdata, a l̄vey: «Akwar na, ka wulkam bay n̄ga jerne he, a da key na, kwara? Ehe, ya fa l̄vkw̄ar, bay n̄ga jerne he, a sawa la, a k̄dta nd̄hay ma ka sl̄ra ha la vagay, a v̄lda jerne he la, a har nd̄hay mekele. ¹⁰ Akwar ta jan̄gamara mey n̄ga Gazlavay la, ba diya? Mey masa ma l̄vey:

"Āngwa mel̄mey way masa nd̄hay ma l̄ma way ma k̄zlamara ta cakay na, āngwa ha na, ta t̄rey sem n̄ga āngwa maaya mel̄mey way

ma f̄nta siya hay jak. ^{††}

¹¹ N̄gene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha, ara cek maaya fa dey al̄kwa.»

¹² Mahura hay n̄ga *J̄wif hay a heyey a s̄pam c̄ved n̄ga k̄rzamara Yesu, maja a s̄rmara Yesu aa guzley mey-men̄gey na, da ray ata. Ama ata fa zluram ta nd̄hay fetede. Da ray n̄gene, mahura hay a, a mb̄kdamara, ta', a diyam. [‡]

Nd̄hay mahura hay a jadamara Yesu da ray mep̄ley budaw

(Matiye 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Fa dɔba ha, mahura n̄ga *J̄wif hay a sl̄ram *Fariza hay ta nd̄hay n̄ga Bay *Herawt fa Yesu. A wudam a jadamara amba aa guzley mey maaya ba.

¹⁴ A diyam, a l̄vmar: «Bay ala, ya s̄rmara kah na, ndaw ma mb̄rzley ba. Masa kah faa guzley na, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka n̄kta nd̄hay c̄pa letek fa mey akah. Ka faa s̄rkadata nd̄hay n̄ga n̄jam anda Gazlavay ma wud̄ey fara fara. Yaw, kwakwas al̄kwa a v̄ley c̄ved n̄ga p̄ley budaw a bay mahura *Sezere daw? Maaya na, ya p̄lmara budaw a daw, ya p̄lmara ba daw?»

¹⁵ Ama Yesu a s̄ra, nd̄hay a, aa guzlam ta neneh cew. Ta', a l̄vmar: «Ka wudam n̄ga jadamaya na, maja me? Lamaya dala ha pal amba ya n̄ka.»

¹⁶ Ta', a lamar dala ha. Yesu aa c̄fdata, a l̄vmar: «Fa dala ha kede na, ara dey n̄ga wa? Ara mez̄ley n̄ga wa?»

A mb̄ddamara, a l̄vmar: «Ara n̄ga Sezere, bay mahura n̄ga Rawm.»

¹⁷ Ta', Yesu a l̄vmar: «Cek masa n̄ga Sezere na, v̄l-damara a Sezere he. Cek masa n̄ga Gazlavay na, v̄l-damara a Gazlavay a.»

Anda kede, nd̄hay a, a r̄zlam ga da ray mey n̄ga Yesu a. ^{‡†}

Saduse hay a jadamara Yesu da ray masl̄kdawa daa mem̄cey

(Matiye 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Nd̄hay *Saduse hay na, ara nd̄hay ma wulkam, ma l̄vam da ndaw ta m̄cey sem na, fa da sl̄kdawa daa mem̄cey daa ba. Nd̄hay da wuzlah Saduse hay a, a diyam fa Yesu, aa c̄fdamara, a l̄vmar: ^{††19} «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a l̄vey: "Da ndaw m̄lmaha ta m̄cey sem na, da n̄gwas n̄ga ndaw ma m̄cey a, ta yawa b̄za hay daa ba na, si m̄lmaha a la n̄gwas-vagay a, amba a yamawa b̄za hay n̄gada m̄lmaha mam̄ckaya ha." ^{††20} Yaw, m̄lman̄ hay maasala daha, ata n̄gaa man̄, n̄gaa pan̄. M̄lma ata mahura, len̄! a ley n̄gwas. Fa dɔba ha, ndaw aha pam! a m̄cey ta h̄tey b̄zey daa ba. ²¹ Da ray n̄gene, mambaray a, len̄! a la n̄gwas-vagay a, a n̄ga pam! a m̄cey saya ta h̄tey b̄zey daa ba may. Fa dɔba ha, m̄lma ata mamaakar a, a la n̄gwas-vagay a, ama pam! a m̄cey ta h̄tey b̄zey ta n̄gwas aha daa ba c̄n̄ga. ²² Anda kede, ata maasala ata c̄pa, ta lamara n̄gwas aha la, ta m̄cam sem c̄pa, ta mb̄kam b̄za hay daa ba. Fa dɔba ha ata ma m̄cam la c̄pa ata na, n̄gwas aha pam! a m̄cey may. ²³ Anda kede, ta pas masl̄kdawa n̄ga nd̄hay daa mem̄cey na, n̄gwas aha, a da key na, n̄gwas n̄ga wa? Maja ata maasala ata c̄pa ta lamara la n̄ga n̄gwas ata.»

²⁴ Yesu a mb̄ddatara, a l̄vmar: «Akwar faa z̄ddamara ray akwar anda kede na, maja me? Ara maja ka s̄rmara mey n̄ga Gazlavay ba ta maja ka s̄rmara ḡdan̄ n̄ga ba. ²⁵ Yaw, daa masl̄kdawa n̄ga nd̄hay daa mem̄cey na, zel hay fa da lam n̄gusay daa saba, n̄gusay fa da n̄jam ta zel hay daa saba, ama a da n̄jam anda masl̄n̄ hay n̄ga Gazlavay da vad. ²⁶ Ya wud̄ey yaa s̄rkadakwar da ray masl̄kdawa n̄ga nd̄hay daa mem̄cey. Ka ta jan̄gamara daa derewel masa Mawiz ma wuzlala la, ba diya? Derewel e na, aa guzley da ray kusaf masa awaw meḡdey da ray a. Fetede na, Gazlavay a l̄var a Mawiz: "Yah, Gazlavay masa *Ab̄raham, *Izak, len̄ *Jakwap ma namar ray." ^{††27} Yesu aa guzley saya, a l̄vey: «Gazlavay na, ara Gazlavay n̄ga nd̄hay ta dey, ba na, ara Gazlavay n̄ga nd̄hay mam̄ctakaya ba. Akwar Saduse hay, ka ta zl̄bmara mey a sem kalah!»

Mewey n̄ga Gazlavay masa mahura na, wura?

(Matiye 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Masa nd̄hay *Saduse hay heyey fa kam yawa ta Yesu na, ndaw da wuzlah *nd̄hay maa s̄rkada kwakwas n̄ga Mawiz daha, a wusey a cakay ata, a c̄nda yawa ata ha. A n̄ka na, Yesu ta mb̄ddatara mey a

† 12.6 1.11 †† 12.10-11 Ps 118.22-23 ‡ 12.12 11.18

†† 12.17 Rm 13.7 ‡† 12.18 Lk 20.27 ††† 12.19 Mew 25.5-6; MC 38.8 ‡†† 12.26 Mab 3.2, 6

maaya maaya la. Da ray ngene, aa cəfda Yesu, a ləvar: «*Mewey mahura ma fənta siya hay na, wura?»²⁹⁻³⁰ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mewey mahura ma fənta siya hay a na, ara mey ma ləvey: “Jəkam sləmay, akwar ndəhay *Israyel hay, Bay Gazlavay masa aləkwa ma nakwar ray na, anğa pal, Bay aləkwa mahura. Wudmara Gazlavay, Bay akwar, ta mevel akwar cəpa, ta mesəfney akwar cəpa, ta lenğesl akwar cəpa, ta gədanğ akwar cəpa.” † Mewey masa mahura na, ara mey kede. ††³¹ Yaw, *mewey mahura nğa dey cew e daha saya, mewey a, a ləvey: “Wudə meseembew akah anda kah ma wudə ray akah.” Mewey hay masa ma fənmata cew hay kede na, daa ba.» ‡

³² Ndaw maa sərkada kwakwas heyey a ləvar: «Mey akah maaya, Bay adaw! Mey masa kah maa guzlda kede na, ara mey fara fara. Gazlavay, anğa pal taava anğa, Gazlavay mekele daa ba. ††³³ Si ndaw a wudə Gazlavay ta mevel anğa cəpa, ta lenğesl anğa cəpa, ta gədanğ anğa cəpa. Asaya, si a wudə meseembew anğa anda anğa ma wudə ray anğa. Ndaw ma səpta mewey hay a kede na, a mbafar a Gazlavay a fəna mevəley cek hay ta mehərey cek hay nğada anğa.» ††

³⁴ Masa Yesu ma nəka ndaw aha ta mbəddara mey a la ta lenğesl maaya na, ta', a ləvar: «Mewulkey akah ngene maaya, gweegwe ka təba amba Gazlavay a wey da ray akah.»

Fa dəba ha, kwa waawa ta gəmey nğaa cəfdey mey fa Yesu a daa saba, maja a zluram fa mey anğa masa anğa ma da mbəddatara. ††

Kəriste, anğa bay nğa Davit na, kwara?

(Matiye 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Masa Yesu faa sərkatadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay na, ta', aa cəfdata, a ləvey: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz a ləvam *Kəriste *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdata ndəhay na, ara bəzey da hwad Bay *Davit na, kwara? †††³⁶ Ta fa gədanğ nğa *Mesəfney nğa Gazlavay na, Davit ta ləvey la:

“Bay Gazlavay a ləvar a Bay adaw Mahura:

Sawa, njeý ta har-zəmay adaw

amba ya wakwa da ray ndəhay

haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay asi salay akah.” †

³⁷ Davit ta ray anğa, a zəla Kəriste “Bay Mahura” na, kaa wara Kəriste he ara bəzey da hwad Davit saya na, kwara?»

(Matiye 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ndəhay ga fa jəkam sləmay fa meesərkey nğa Yesu ta meesəmey. ³⁸ Daa meesərkey a na, Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya ha: «Wam vaw fa *ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz. A wudam mepəkey ta dawura hay fa vaw nğa zlepey. A wudam ndəhay a ca-

† Yesu a wuztar kede na, mezley nğa medərey-danğay masa Jəwif hay ma kamara taa pərek taa kwad. A zəlmara medərey-danğay a ta mey ata, Sema. Nəka Mewey hay 6.4-5. †† 12.29-30 Mew 6.4-5 † 12.31 Lev 19.18; Mt 22.39 †† 12.32 Lk 20.39 †† 12.33 1Sam 15.22; Aw 6.6 ††† 12.34 Mt 22.46; Lk 20.40 ††† 12.35-37 Mt 20.30-31 † 12.36 Mt 22.44

matar har ta meney ray fa mey nğa ndəhay tabiya.

³⁹ Daa *way-mewuzey-mey nğa Gazlavay na, a səpam slam-menjeý fa mey nğa ndəhay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a səpam slam-menjeý maaya. ⁴⁰ Asaya, fa təbmatara cek hay nğa nğwas-vagay hay tabiya. A njam daa medərey-danğay ga, aa guzlam ga amba ndəhay a ləvam ata maaya. Ya fa ləvkwar, ata na, Gazlavay a sərdata banay la, ma fəna nğa ndəhay mekele!»

Mey da ray nğwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Ta', Yesu a daw, a njeý a cakay slam mecekeley dala daa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay. Anğa fa nəkta ndəhay fetede ma pamara dala aa cek mecekeley dala. Ndəhay masa-zleley hay fa vəlam dala ga.

⁴² Nğwas-vagay masa-viya daha, a sawa, a kwiyeý sisey sisey cew aa cek aha may. Dala anğa ha, mekele daa ba. ⁴³ Da ray ngene, Yesu a zəlta gula anğa hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, nğwas-vagay masa-viya kede na, ta pey dala la aa cek mecekeley dala ma fəna nğa ndəhay cəpa. ⁴⁴ Ya ləvkwar anda kede na, maja ndəhay siya hay, a vəlam dala nekədeý daa dey zleley ata hay da way ga. Ama nğwas-vagay kede, ta mərğa anğa cəpa, a vəlda zleley anğa tabiya, masa anğa ma da hədkey cek mezəmey ta anğa.» ††

Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay ma da bəzley

(Matiye 24.1, 2; Luk 21.5, 6)

13 Daa masa Yesu fa bawa daa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay na, gula anğa pal aa cəfda, a ləvar: «Bay adaw, nəka Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay kede cey! Səkway nğa way wura, maləmkaya maaya ta anğwa ma mbey anda kede!»

² Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka fa hətər way a maləmkaya maaya masa mahura kede, ba diya? Way a cəpa na, a bəzlmara la, kwa anğwa pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.» ††

(Matiye 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Fa dəba ha, Yesu a daw aa Anğwa nğa *Awliwiye, cəkwam! a njeý dey pəla! nğada fa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay heyey. Ata *Piyer, *Jak, *Janğ, leñ *Andəre, ata taava ata da cakay Yesu a. Ta', aa cəfdamara, a ləvmar: ⁴ «Wuzdandara cey, cek aha a da key na, ta vara? Ya da sərmarə dər a ta wuswa cay na, fa me?»

⁵ Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar. ⁶ Sərmarə, ndəhay ga a samawa la ta mezəley adaw, kwa waawa a da ləvey anğa na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdata ndəhay. A təknam ndəhay la ga. ⁷ Ta pas masa akwar ma da cənam vəram hay gweegwe ta akwar, asaya, ta pas masa akwar ma da cənam labara nğa vəram hay masa da dərənğ na, ka da zluram ba, maja si cek hay a

† 12.38-39 Lk 11.43 †† 12.41 2Bay 12.10 †† 12.44 2Kwr 8.12 †† 13.2 Lk 19.44

ngene, a kam la teesed dagay. Ama ara mendəvey nga bəla ba arañ. ⁸ Hwayak langar a da key varam ta hwayak langar, bay langar a da key həma a ray bay langar. Daa hwayak hay mekele mekele, hwayak a wusey la. May a key la da bəla. Cek hay a na, a kam la anda hwaɗ ma zlar nga car ngada ngwas ma da yey, anda meləvey, ara mendəvey nga bəla ba arañ, ama ara mezley a.» [†]

⁹ Yesu a ləvtar saya: «Ama akwar na, wam vaw! Ndəhay a handamakwar la fa mey nga ndəhay ma ka sariya, a slədmakwar la daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay. A handamakwar la fa mey nga ndəhay mahura hay leŋ fa mey nga bay hay, maja akwar ndəhay adaw hay. Anda kedə, ka da kam sede da ray adaw fa mey ata. ^{††10} Yaw, ngeeme na, si ndəhay ma təba mey adaw a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya da ray adaw a ndəhay da bəla cəpa la dagay, wara cay bəla a ndəvey. ^{††11} Pas masa ata ma da kərzamakwar nga hendey aa sariya na, ka da zluram da ray mey masa akwar ma daa guzlam ba. Ama, gwaguzlam mey masa Gazlavay ma da vəldakwara ta pas a ngene, maja mey a na, a da sawa ta fa akwar ba, ama ta fa *Mesəfney nga Gazlavay. ^{††12} Ndaw a da vəlda məlma-ha amba a kədmara vagay. Papan hay a kamara la kəne ngada bəza ata hay may. Bəza hay a mbədmatar dəba la a papa ata hay leŋ a mama ata hay, a vəldamata a ndəhay amba a kədmata vagay may. ^{††13} Ndəhay tabiya a da ngəldamakwar ba, maja yah. Ama ndaw ma bəsa banay a haa mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.» [‡]

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude

(Matiye 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ɗar a ta wuswa cay na, ka hətmar ndaw malamba ma nəsa cek la. Ara ndaw masa Gazlavay ma wudey nga hətar fa dey ba. Ndaw aha, a da njeŋ na, aa slam anga menjeŋ ba. (Akwar masa ma jaŋgamara mey a kedə na, si ka pam leŋgesl fa mey a.) Ta pas ngene, si ndəhay daa hwayak nga *Jude a hwam nga bawa a anɗwa. ^{††15} Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way nga lawa cek daa ba. ^{††16} Kwa ndaw anga da ley na, fa da vəhwa a way nga ley zana daa ba. ^{††17} Daa ɗar hay a ngene, banay a sawa la a ray ngusay ta hwaɗ ta a ray ngusay masa ta bəza hay da har. ^{††18} Dəram danɗay a Gazlavay, cacəfdamara amba cek hay a, a wusmawa ta piya ba [§]. ^{††19} Daa ɗar hay a ngene, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga Gazlavay ma ləma bəla haa wure kedə ndaw ta sərey banay anda ngene daa ba arañ. Asaya, banay fa da sawa ma fəna ngene daa saba. ^{††20} Da Bay Gazlavay ta ngəwa siya nga ɗar nga banay a daa ba na, anja kwa ndaw pal fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ngəwa siya nga ɗar a na, maja

[†] 13.8 2Mev 15.6; Iz 19.2 ^{††} 13.9-13 Mt 10.17-22; Jan 16.1-4
[‡] 13.11 Lk 12.11-12 ^{††} 13.12 Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53
^{‡‡} 13.13 Jan 15.21; CWJ 13.10 ^{†††} 13.14 Dan 9.27 ^{††††} 13.15-16 Lk 17.31 [§] cacəfdamara amba cek hay a, a wusmawa ta piya ba: a ləvey anda kedə maja ta piya na, mepəkey ta banay. ^{§†} 13.19 Dan 12.1; CWJ 7.14

ndəhay masa anga ma walata ngada anga. ²¹ Da ray ngene, da ndaw a ləvkwar: “*Kəriste, anga kedə”, da daa ba “Nəkmara, anga katay” na, ka da təbmara mey anga ba. ^{§†22} Ya ləvkwar anda kedə na, maja ndəhay ma pamara ray ata nga Kəriste, asaya, ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay ma təla mey hay nga Gazlavay na, a samawa la. A kam maazla hay la nga wuzdərwa gədan ɗar amba a təknam ndəhay. Da a gwamara na, a təknam kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem nga ndəhay anga hay may. ^{§†23} Akwar na, wam vaw, maja ya ta pakwar leŋgesl cay da ray cek hay a cəpa.»

Mey da ray ma vəhwa nga Bəz nga Ndaw

(Matiye 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ Yesu a ləvey saya: «Ama daa ɗar hay a ngene, fa dəba nga mesərey banay nga ndəhay na, pas a təbzley la, kiya fa da wedey daa saba, ^{§††}
²⁵ wurzla hay a kəzlmawa la da vad a hwayak, cek hay cəpa da gazlavay da vad a wusam la.
²⁶ Fa dəba ha, ndəhay a da hətmaya, yah, *Bəz nga Ndaw, fa sawa daa mekwteŋ ta gədan mahura leŋ ta mewedey nga Bay Gazlavay. ^{§†27} Yaw, Gazlavay a da slərdatərwa maslaŋ anga hay amba a diyam aa slam hay tabiya da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa anga ma walata nga ndəhay anga hay.

(Matiye 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta gudav. Da masa ka hətmar gudav fa dedey, gwaslaf a gudaf! gudaf! na, ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay. ²⁹ Anga letək kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma ləvkwar kedə na, ngene sərmara Yah, *Bəz nga Ndaw, gweegwe cay ya vəhwa. ³⁰ Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a kedə tabiya a da kam na, ndəhay masa wure kedə ^{§†} ta məcam tabiya daa ba arañ. ^{§§†31} Slam da vad ta slam da bəla a ndəvey la, ama mey adaw na, fa da ndəvey daa ba səlak.

(Matiye 24.36-44)

³² «Fara fara, cek hay kedə tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa ɗar a, kwa ler e, daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay da vad a sərmara ba, kwa Yah, Bəzey anga, ya səra ba, ama si Papay, pal taava anga, ma səra ɗar a. ^{§§†33} Wam vaw! Ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar a, a da wuswa ta vara ba. ^{§§§34} Ya da vəhwa a bəla na, anda ndaw ma daw a mələk. Ndaw aha, a da mbəkda way anga na, a mbəɗtar mey a ma ka sləra anga hay, a vəltar sləra pal pal. A ləvar a ndaw ma jəɗa mey-slam nga way a: “Njeŋ ta dey, ka da ney ba.” ¹⁸

³⁵ «Yaw, anda kedə, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar masa bay nga way ma da vəhwa ba. Da

^{§††} 13.21-23 Lk 17.23-24 ^{§†} 13.22 Mt 24.24 ^{§††} 13.24-25 Mt 24.29 ^{§†} 13.26 Mt 24.30 ^{§†} ndəhay masa wure kedə: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay masa ta dey daa ngene, da daa ba, da ray jəwif hay masa ta dey ta pas masa Yesu ma da vəhwa. ^{§§†} 13.30 Mt 16.28 ^{§§†} 13.32 SNM 1.7 ^{§§§} 13.33-35 Mt 24.42 18 13.34 Mt 25.14-15; Lk 19.12-13

taa kwad, da ta wuzlah-tavad, da gwagwalak fa cey day, da taa pørek na, ka sèrmara ba. ³⁶ Da ya vèhwa dèrfafay na, ya wudey ya hëtfakwar daa dar ba. ³⁷ Mey masa yah ma lèvkwar kede na, ara ngada ndèhay tabiya: Ka da nam ba.»

Mahura hay nga Jèwif hay a slam yawa nga kèdey Yesu vagay

(Matiye 26.1-5; Luk 22.1, 2; Jan 11.45-53)

14 Ma lawa dar cew nga wusey fa gwagway nga *Pak ta *gwagway nga penj manjar cek ma hësla da hwad a. *Bay-ray hay nga ndèhay ma ka kwakwas ta *ndèhay maa sèrkada kwakwas nga Mawiz a sèpam caved nga kèrzey Yesu ta mayal a, amba a kèdmara vagay. ¹² A da kèrzamara ta mayal a na, maja mahura hay a, a lèvam: «Ya gwakwa nga kèrzakwa daa gwagway kede ba, maja ndèhay a da yam mey.»

Ngwas a mbèdar bèrdey fa ray nga Yesu

(Matiye 26.6-13; Jan 12.1-8)

³ Yesu aa da Betani, fa zèmey daf da way *Simanjw, ndaw masa aa ma mbèlda daa maasèkula heyey. Masa anga fa zèmey daf na, ngwas daha, a mbèzey fa ata ta kwalaba da har, kwalaba ha nga angwaa maavèrk-wakaya mezèley «*albaarera». Kwalaba ha na, marèhkaya ta bèrdey mezey maaya masa ma hèdkey ba, mezèley «*nar». A wura mey nga kwalaba ha, a mbèdda bèrdey a, fa ray nga Yesu. ^{††4} Ndèhay mekele fetede a cam mevel a ray ngwas aha. Aa guzlam da wuzlah ata, a lèvam: «A nasa bèrdey a kede na, maja me? ⁵ Anja a hèdkada na, a gwa nga hètey dala ga, hama dala nga ndaw ma key slèra nga mevey pal, ba daw? Da ray membèdey bèrdey a, a ray ndaw na, ngama a wunkatara dala ha a masa-viya hay, ba daw?» A mbèdmar ray ga ngada ngwas aha.

⁶ Ama Yesu a lèvtar: «Mbèkdamara! Ka mbèdmar ray na, maja me? Cek masa aa ma ka ngada yah kede na, ara cek maaya. ⁷ Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama. Ta pas wura wura masa akwar ma wudam na, ka gwamara nga jènmata. Ama yah na, akwar fa da hètmaya nga njeý ta akwar mandaw mandaw daa ba. ⁸ Ngwas aha ta key cek masa aa ma gwa nga ka la. Kwa ya ta mæcey daa ba aran kaa na, ta mbèdda bèrdey cay fa ray adaw nga diya vaw adaw ngadaa cèvay. ⁹ Ya fa lèvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bèla tabiya na, ndèhay ma da wuzdamara *Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay, a kadamara cek masa ngwas aha ma ka kede la may, amba ndèhay a sèrfadamara ngwas aha.»

Juda a vèlda Yesu a har masa-gèra anga hay

(Matiye 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Juda Iskariyawt, gula pal da wuzlah *gula hay nga Yesu kuraw a ray a cew, a daw fa *bay-ray hay nga ndèhay ma ka kwakwas. A lèvtar a wudey nga vèldatara Yesu a har ata. ¹¹ Ata ma cèndamara mey a

† 14.1-2 11.18 †† 14.3 Lk 7.37-38

kede la na, aa sèmam ga. A lèvmar da ta vèldatara Yesu la na, a vèlmar dala. Anda kede, juda ha, a daw a sèpey caved amba a vèldatara Yesu.

Yesu a zèmam daf nga gwagway nga Pak ta gula anga hay

(Matiye 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jan 13.21-30)

¹² Ara dar ngeeme nga *gwagway nga penj manjar cek ma hësla da hwad a. Ta pas a ngene, *Jèwif hay a hèram bèz-tèban hay nga gwagway nga *Pak. Gula hay nga Yesu a diyam fa vèda, a lèvmar: «Ka wudey ya diyam, ya diymèrwa slam amba ya zèmkwa daf nga gwagway nga Pak na, dama?» ^{††}

¹³ Da ray ngene, Yesu a zèley gula anga hay cew, a slèrdata, a lèvtar: «Diyam aa berney nga *Jeruzelem. Fetede na, ka da cam ray ta ndaw fa daw ta yam daa kwakulam. Diyam asiya. ¹⁴ Aa way masa aa ma da mbèzey na, lèvmar a bay nga way a: “Bay ala a lèvey: Way mapakaya ngada yah amba ya zèmam daf nga gwagway nga Pak ta gula adaw hay na, aa daa wura?” ¹⁵ Fa dèba ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Way a madiykaya maaya maaya, cek hay cèpa nga gwagway da hwad a daha. Ka da diymandakwara cek mezèmey amba ya zèmkwa daf nga gwagway a fetede.»

¹⁶ Gula anga hay cew heyey, a mbèkdamata, a diyam aa berney a. Fetede, a hètfamatar cek hay tabiya anda Yesu ma lèvtar heyey. Ta', a diymata cek hay nga gwagway nga Pak a.

¹⁷ Taa kwad a ngene na, Yesu a wusam ta gula anga hay kuraw a ray a cew aa slam mezèmey daf nga gwagway a. ^{††18} Masa ata fa zèmamara daf a na, Yesu aa guzlar, a lèvey: «Ya fa lèvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar, masa fa zèmey daf ta yah wure kede, a vèldaya la a har ndèhay nga kèdmaya vagay.»

^{††19} Mey a kede a mæctar vaw a gula anga hay a, aa cèfdamara Yesu pal pal, a lèvam: «Ara yah ma da vèldaka ba, ba diya?»

²⁰ Yesu a mbèddatara, a lèvtar: «Ara ndaw pal da wuzlah akwar, gula adaw hay kuraw a ray a cew. Ara ndaw masa alèkwa fa zèmkwa daf bama daa slam a kede. ²¹ Fara fara, si yah, *Bèz nga Ndaw, ya mæcey anda mey mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma lèvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma da vèldaya a har ndèhay nga kèdmaya vagay a. Ngada ndaw aha na, ngama ta yamèrwa daa ba sèlak.»

Yesu a zèmam daf nga madagway-dakw ta gula anga hay

(Matiye 26.26-30; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

²² Masa ata fa zèmam daf nga gwagway a na, Yesu lenj! a ley penj. A kar suse a Gazlavay, a wunka, ta', a vèldatara a gula anga hay, a lèvtar: «Ehe, tèbmara. Kede he, ara vaw adaw.» ²³ Fa dèba ha, lenj! a ley vèley ta cek mesey da hwad a, a kar suse a Gazlavay saya,

‡ 14.12 Mab 12.15-20 †† 14.12-26 Mab 12.1-14 †† 14.17-21 Jan 13.2, 21-30 ††† 14.18 Ps 41.10

ta', a veldatara a gula anġa hay. Gula anġa hay çəpa ta', a samara. †

²⁴ Yesu a ləvtar: «Kede na, ara mambaz adaw. Mambaz a, a da mbədwa maja ndəhay ga. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay anġa hay.

††²⁵ Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya fa da sey yam nġa babəza nġa wudez madəckaya daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele daa slam masa Gazlavay fa wey da ray ndəhay da vad.»

²⁶ Ta', a zlam walay nġa gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəba ha, a sləkdəm, a diyam aa Anġwa nġa *Awliwiye. ‡

Gula hay nġa Yesu a ləvam fa da mbəkdamara Yesu daa ba

(Matiye 26.31-35; Luk 22.31-34; Jan 13.36-38)

²⁷ Yesu a ləvtar a gula anġa hay: «Akwar çəpa ka da mbəkdamaya daa masa fa da kərzamaya nġa kədey vagay anda mawuzlalakaya daa derewel nġa Gazlavay ma ləvey:

“Ya kəda ndaw-mecəkwer la vagay.

Təbaŋ anġa hay a kwakwacam ray la pal pal.” ††

²⁸ Ama da yah ta sləkdawa cay daa meməcey na, ya daw la teesed da ray akwar aa hwayak nġa *Galile. Ka da hətfamaya fetede.» ††

²⁹ *Piyer a ləvar: «Kwa ndəhay çəpa a mbəkdamaka, ama yah na, ya fa da mbəkdaka daa ba.»

³⁰ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, dasi tavad kede, wuskwaa gwagwalak a da cey day nġa dey cew na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» †††

³¹ Ama Piyer a mbəddara ta gədaŋ, a ləvar: «Kay! Kwa da fa da kədmaka vagay na, nġa kədmandakwar cew e, ya fa da ləvey ya sərka ba na, daa ba səlak.» Gula hay nġa Yesu siya a ləvam kəne may.

Yesu a dərey danġay a Gazlavay da Gecemene

(Matiye 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Ata Yesu ta gula anġa hay a wusam aa slam daha mezəley Gecemene. A ləvtar: «Njam fede, yah na, ya daw la nġa dərwa danġay a Gazlavay.» †††

³³ Ta', a nġəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jan, a diyam bama. Daa nġene, mandərzay a kar a Yesu, mevel anġa a tədəy, maja banay ma da sawa a ray a. ³⁴ Ta', a ləvtar a gula anġa hay maakar heyey: «Mewulkey fa da kədyə vagay. Njam fede, ka da nam ba.» ³⁵ Ta', Yesu a nġəchey nekədəy fa mey, a regedey a hwayak, a dərey danġay a Gazlavay. Aa cəfda Gazlavay amba da Gazlavay a təba na, banay masa anġa ma da səra na, a wusfar ba. ³⁶ A ləvey: «Papay, Papay, cek hay çəpa ka gwa nġa kata. Ləhdaya daa banay a kede. Ta kəne he çəpa na, key anda kah ma wudey, ba na, anda yah ma wudey ba.» ³⁷ Ta', a vəhwa fa gula anġa hay maakar heyey, a hətfatar manatakaya daa dər. A ləvar a *Simanġw Piyer: «Simanġw, ka fa ney daw? Ka ta gwa

nġa zezəkey nekədəy, kwa ler pal daa ba gway daw?

³⁸ Zazəkam, ka da nam ba, dərām danġay a Gazlavay nġa jənkwar amba cek a batakwar nġa key mebərey ba. Mevel akwar a wudey nġa key cek maaya, ama vaw akwar na, anġa ta bəle.» ³⁹††

³⁹ Ta', Yesu a nġəchey saya, a dərey danġay a Gazlavay anda nġeeme heyey saya. ⁴⁰ Fa dəba ha, a vəhwa fa gula anġa hay maakar heyey saya, a hətfatar manatakaya çəŋga maja dar fa latar mey kalah. Masa Yesu ma hətfatar manatakaya na, a sləkdəm, a sərmarata ata ma daa guzlmara nġada Yesu ba.

⁴¹ Ta', Yesu a mbəkdata, a daw nġa dərey danġay a Gazlavay nġa dey maakar. Cay, a vəhwa fa gula anġa hay heyey, a ləvtar: «Haa wure kede akwar fa nam, fa məskam vaw çəŋga daw? Cay dəba. Pas a ta wuswa cay, amba a vəldamaya, yah, *Bəz nġa Ndaw, a har ndəhay ta mebərey. ⁴² Lacam! Nəkmara, ndaw ma da vəldaya a har ndəhay nġa kədey vagay fa sawa katay. Nakwa la, ta cadakwa ray.»

(Matiye 26.47-56; Luk 22.47-53; Jan 18.3-12)

⁴³ Masa Yesu faa guzley na, wure nġene, Juda, ndaw pal dasi gula anġa hay kuraw a ray a cew heyey, fa sawa fa vəda. Juda ha a samawa na, ta ndəhay ga ta dəlaw ⁴⁴†† hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay da ray ndəhay ma ka kwakwas, ta ndəhay maa sərkada kwakwas nġa Mawiz, leŋ mahura hay nġa Jəwif hay. ⁴⁴ Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa ba araŋ na, aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da car har anda mandala adaw fara fara na, ara anġa. Kərzamara, handamara, jədmara maaya maaya.» ⁴⁵ Masa Juda ma wusey cay gweegwe a cakay Yesu na, a nġəchey fa vəda, a ləvar: «Bay adaw!» Ta', a car har anda aa ma ləvey heyey.

⁴⁶ Ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey, ta', a kərzamara Yesu. ⁴⁷ Ama ndaw pal da wuzlah gula anġa hay fetede, a mədərwa dəlaw anġa, a nġəma, cərəh! a cərha sləmay nġa mədərham nġa ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas. ⁴⁸ Ta', Yesu a ləvtar: «Ka samawa nġa kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me? ⁴⁹ Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar, ya faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nġa Gazlavay, ama ka ta kərzamaya daa ba. Cek hay a, a da kam wure kede na, amba a key anda derewel nġa Gazlavay zleezle ma ləvey da ray cek ma da key da ray adaw.» ⁵⁰††

⁵⁰ Fa dəba ha, gula anġa hay çəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a hwam. ⁵¹†

⁵¹ Bəz-gula daha fa səpar wurzay nġa Yesu. Anġa fetede ta gwedeere masləlhakaya fa vaw. Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a kərzamara bəz-gula ha may. ⁵² Ama, ta', a pərsley da har ata, a mbəkda gwedeere anġa, a hway vaw ba' kəne.

† 14.23-24 1Kwr 10.16 †† 14.24 Mt 26.28 ‡ 14.26 Lk 22.39; Jan 18.1 †† 14.27 Zak 13.7; Mk 14.50-52; Jan 16.32 †† 14.28 16.7 ††† 14.30 14.72 ††† 14.32-42 Lk 5.16; Heb 5.7-8 § 14.35 Jan 12.27 §† 14.36 10.38; Mt 6.10; Jan 18.11; Heb 10.9

§†† 14.38 Ef 6.18; Heb 2.18 §† dəlaw: maslalam §†† 14.49 Lk 19.47; 24.46 §† 14.50-52 14.27

Yesu fa mey nga ndəhay ma sla yawa nga Jəwif hay
(Matiye 26.57-68; Luk 22.54, 55, 63-71; Jan 18.13, 14, 19-24)

⁵³ Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a handamara a way *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay. *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta mahura hay nga *Jəwif hay, leŋ *ndəhay maa sərəkada kwakwas nga Mawiz ata makus-takaya fetede. ⁵⁴ *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəreŋ e. A mbəzey a palah-way nga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey. Fetede, a njam ta ndəhay ma jəda way a, anŋa fa sətəy awaw.

⁵⁵ Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta ndəhay mahura hay mekele masa ma sla yawa nga Jəwif hay tabiya, ata na, a səpam cek malam-ba masa Yesu ma ka amba a kamar sariya, a kədmara vagay. Ama ta hətam daa ba. ⁵⁶ Ndəhay ga a samawa nga mbərzley a ray Yesu. Ama ata na, taa guzlam mey letek daa ba. ⁵⁷ Da ray nŋene, ndəhay mekele da wuzlah ata, a sləkdam ta meyey-mey, a mbərzlam, a ləvam: ⁵⁸ «Ya cəndamara ndaw aha a ləvey: “Ya bəzla *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay masa ndəhay ma ləmamara kede la, ya ləma la mekele dar maakar masa kwa har nga ndaw fa da gəsfar nga ləmey way a daa ba.”» ⁵⁹ Ama kwa ta mbərzley ata ha kede na, aa guzlam mey wal wal cəŋga.

⁶⁰ Da ray nŋene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey a lecey fa mey nga ndəhay cəpa, ta', aa cəfda Yesu, a ləvar: «Ka mbəddatara a ndəhay maa guzlam da ray akah kede ba gway daw?»

⁶¹ Ama Yesu manjakaya teete, kwa ta mbəddatara daa ba. Da ray nŋene, ndaw mahura heyey aa cəfda Yesu saya, a ləvar: «Kah na, *ndaw masa Gazlavay ma wala nŋa ləhdata ndəhay heyey daw? Gazlavay masa ala ma həlmamara na, kah na, Bəzey anŋa daw?» ⁶²

Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ahaw, ara yah. Akwar, ka da hətmaya, yah, *Bəz nga Ndaw, manjakaya ta har-zəmay nga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Asaya, ka hətmaya la, ya fa sawa daa mekwene da vad.» ⁶³⁻⁶⁴

Maja nŋene, ndaw mahura heyey, nŋar! nŋar! a nŋərta zana anŋa hay. Mevel a car ga maja Yesu ma ləvar a sawa ta fa Bay Gazlavay. Ta', ndaw mahura ha, a ləvtar a ndəhay ma sla yawa makustakaya heyey: «Wure kede, kwa ya səpkwa ndaw nŋaa guzindakwar da ray a saba. Ta pa ray anŋa sem nga Gazlavay, akwar ta cəndamara la, ba diya? Wure kede ka wulkam da ray a na, kwara?»

Ndəhay cəpa a ləvam anŋa ta mebərey, si mekədey anŋa vagay. ⁶⁵

Ndəhay siya da wuzlah ata a cəram meesleb a ray Yesu a. A dəpmara dey anŋa ta zana, a dəvmar

† 14.56 Ps 35.11 †† Yesu a ləvey fara fara na, «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay kede, dar maakar ya ləma la aa slam a.» (Jan 2.19). Ta ləvey masa ara anŋa ma da bəzla na, daa ba. Fara fara Yesu aa guzley da ray ray anŋa masa ata ma da kədmara vagay, nŋa dar maakar a, a sləkda. ‡ 14.58 15.29; Mt 26.61 †† 14.61 Yesu taa guzley daa ba: Iz 53.7; Mk 15.3-5; Bəzey nga Gazlavay: 15.39 †† 14.62 Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27 ††† 14.63-64 Mt 26.65

mekədey, a ləvmar: «Səra ma kədka kede na, wa? Wuzdandara cey!» Fa dəba ha, ta', a vəldamara a har ndəhay ma jədmara heyey, ndəhay ma jədmara ha a vəlmar matapa-har. ⁶⁶

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Matiye 26.69-75; Luk 22.56-62; Jan 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ *Piyer, anŋa da palah-way nga ndaw mahura ma ka sariya heyey, sabara dasi dəmay ma ka sləra da way ndaw mahura ha, a sawa, ⁶⁷ a hətar Piyer fa sətəy awaw. A sanŋala Piyer heyey, a ləvar: «Kah may, gula nga Yesu, ndaw *Nezeret kede, ba diya?»

⁶⁸ Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! Ya səra cek masa kah ma wudey nŋaa guzley ba!»

A daw fa mey-slam nga way heyey. [Ta', gwagwalak a cey day.] ⁶⁹ Ta', sabara heyey, a hətar Piyer saya, a ləvtar a ndəhay makustakaya fetede: «Ndaw kede anŋa da wuzlah ndəhay nga Yesu a!»

⁷⁰ Ama Piyer a cada mey saya. Menjey nekədey, ndəhay fetede heyey a ləvmar a Piyer saya: «Fara fara, kah ndaw da wuzlah ndəhay nga Yesu, maja kah na, ndaw *Galile.»

⁷¹ Da ray nŋene, Piyer ta', a ləvtar: «Ya fa mbedey, fara fara, ya səra ndaw masa akwar maa guzlam da ray a kede ba səlak! Da ya mbərzley na, Gazlavay nŋa mbədyə ray!»

⁷² Wure wure nŋene, gwagwalak a cey day nga dey cew. Piyer a sərfa da mey masa Yesu ma ləvar zleezle heyey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey day nga dey cew na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» Masa Piyer ma sərfa da mey a la na, pat! a bawa ta matəway. ⁵

A handamara Yesu fa mey nga Bay Pilat
(Matiye 27.1, 2, 11-14; Luk 23.1-5; Jan 18.28-38)

15 Pərek pərek, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, mahura hay nga *Jəwif hay, *ndəhay maa sərəkada kwakwas nga Mawiz, leŋ ndəhay mahura hay mekele ma sla yawa nga Jəwif hay, a kusam amba a slam yawa da ray Yesu. Fa dəba ha, a jəwmara Yesu, a handamara fa Pilat, bay fetede. ² Bay Pilat a, aa cəfda Yesu, a ləvar: «Kah na, bay nga Jəwif hay fara daw?»

Yesu a mbəddara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.» ³

*Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay heyey a dadədfamar mey hay mekele mekele a ray Yesu. ⁴ Da ray nŋene, Pilat aa cəfda saya, a ləvar: «Ka mbəddatara a ndəhay maa guzlam da ray kah kede ba gway daw? Ka fa cənda mey hay cəpa masa ata maa guzldamara da ray akah kede, ba diya?»

⁵ Ama Yesu a mbəddara ba səlak. Anda kede, Pilat a rəzley ga maja.

††† 14.65 Iz 50.6; 53.5; Lk 7.16 § 14.72 14.30 §† 15.2 Mt 27.11 §†† 15.3-5 Jan 19.9; Mk 14.61

A kamar sariya a Yesu nga kədey vagay

(Matiye 27.15-26; Luk 23.13-25; Jan 18.39-19.16)

⁶ Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway nga *Pak na, Bay Pilat fa pəskey ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya maa cəfdafamara.

⁷ Yaw, ndaw daha mezəley Barabas. Anğa daa fərsəne maja anğa da wuzlah ndəhay masa ma namatar ray a ndəhay ma wa hwayak ba. Daa mekədey-vaw daha na, ata Barabas a ta kədam ndaw la vagay. ⁸ Ndəhay makustakaya ha a diyam aa ambaw Bay Pilat, nğaa cəfdamərwa amba a pəskatar ndaw pal daa fərsəne anda anğa ma katara fa mevey a, fa mevey a. ⁹ Pilat a mbəddatara, a ləvtar: «Ka wudam na, ya pəskakwar bay nga *Jəwif hay daw?» ¹⁰ A ləvey anda kede na, maja a səra *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay heyey a handamərwa Yesu na, maja səleŋ fa katar da ray a. ¹¹ Ama bay-ray hay a, a həldamata ndəhay makustakaya heyey nğaa cəfdamara Bay Pilat amba a pəskatara Barabas jak. ^{††}

¹² Pilat aa cəfdatara saya, a ləvtar: «Ndaw masa akwar ma zəlmara “Bay nga Jəwif hay” na, ka wudam ya kada na, kwara?»

¹³ A wudam ta gədaŋ, a ləvmar: «Dəra fa hwadam mazlanğalakaya! Dəra fa hwadam mazlanğalakaya!»

¹⁴ Pilat aa cəfdatara, a ləvtar: «Cek maaya ba masa anğa ma key na, wura?»

Ama a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlanğalakaya! Dəra fa hwadam mazlanğalakaya!»

¹⁵ Pilat a wudey amba aa səmdata ndəhay makustakaya heyey. Anda kede, ta', a pəskatara Barabas daa fərsəne. A ləvtar a sewje hay nga slədmara Yesu ta laway. Fa dəba ha, a vəldatara amba a dərmara fa hwadam mazlanğalakaya. [‡]

Sewje hay aa sanğəram a ray Yesu

(Matiye 27.27-31; Jan 19.2-3)

¹⁶ Sewje hay a handamara Yesu a palah-way nga Bay Pilat. Ta', a zəlmətərwa sewje hay siya fetede tabiya.

¹⁷ A kəzlmara zana magaza nga bay hay fa vaw. A cam hatak, a padamar ray anda gursaw nga bay. ^{††18} Ta', a camar har, a ləvmar: «Zay daw, bay nga *Jəwif hay?» ^{††}

¹⁹ A kədmara ta zlanday a wuzlah-ray, a təfmar meesleb fa vaw. A ragadam fa mey anğa. ^{††20} Fa dəba ha, masa ata maa sanğəram cay a ray a na, a cəkw-mara zana magaza heyey fa vaw, a kəzlmara zana anğa hay. Ta', a badamara daa berney a, a handamara nga dərey fa hwadam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlanğalakaya

(Matiye 27.32-44; Luk 23.26-43; Jan 19.17-27)

²¹ Ndaw daa berney nga Siren daha, mezəley *Simanğw, anğa papaŋ nga ata Alekzandəre ta Rufus. A sawa da ley, anğa fa daw ta nğene. Masa sewje hay heyey, fa handamara Yesu na, a təkmar day a Simanğw

[†] 15.9, 12 Mt 27.11 ^{††} 15.11-14 SNM 3.13-14 [‡] 15.15-20 10.34 ^{††} 15.17 Lk 23.11 ^{††} 15.18 Mt 27.11 ^{†††} 15.19 14.65

heyey nga la hwadam mazlanğalakaya nga Yesu a.

^{††22} A handamara Yesu aa slam mezəley ta mey ata Gwalgwata, anda meləvey, «slam anda tetesl nga ray nga ndaw.» ²³ A wudam nga vəlmar wuzam maja-hadakaya ta slalak mezəley «*mir», ama Yesu a gəmey nga sa ba [§]. ²⁴ Ta', a dərmara fa hwadam mazlanğalakaya. Fa dəba ha, a kədam caca nga wunkey zana anğa hay amba a sərmara kwa waawa a da hətey na, zana wura. ^{§†}

²⁵ A dərmara Yesu fa hwadam na, taa pərek, pas təde mehəley maaca. ²⁶ Mey masa ata ma kədmara vagay maja ha na, mawuzlalakaya fa hwadam, a ləvey: «Ara bay nga *Jəwif hay.» ^{§††27} Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la a cakay a, pal ta har-zəmay, lanğar ta har-gula. ^{§†} [²⁸ Cek aha ta key la anda mawuzlalakaya daa dərewel nga Gazlavay zleezle ma ləvey: «Ndəhay a da sləfmara a dey ndəhay malamba.»]

²⁹ Ndəhay ma diyam taa slam a nğene aa sanğəram a ray a, a wusam ray, a cədmara, a ləvmar: «Hey! Kah na, ndaw ma wudey nga bəzla *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay amba ka ləma mekele daa dar maakar heyey, ba diya? ^{§††} ^{§†30} Bərnğawa fa hwadam a nğene a hwayak, ləhda ray akah dəba taw!»

³¹ Asaya, *bay-ray hay nga *ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta *ndəhay maa sərkada *kwakwas nga Mawiz aa sanğəram da ray a, a ləvam da wuzlah ata: «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray anğa na, a gwa nga ləhda, ba daw? ³² Ndaw kede, da anğa ndaw masa Gazlavay ma wala nga key Bay nga *Israyel hay na, nga bərnğawa fa hwadam a wure kede dəba taw. Da ya nəkakwa ta bərnğawa sem na, nğene, ya təbkwa mey anğa la.»

Ndəhay madərtakaya da cakay Yesu heyey na, a cədmara may. ^{§†}

Meməcey nga Yesu

(Matiye 27.45-56; Luk 23.44-49; Jan 19.28-30)

³³ Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njeý haa bərey maakar nga pas nğaa kwad. ^{§††34} Ta bərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey ta mey ata: «*Elawi, Elawi, lema sabaktani?*» Anda meləvey: «Gazlavay adaw, Gazlavay adaw, ka mbək-daya na, maja me?» ^{§§†}

³⁵ Ndəhay siya fetede, a cəndamara mewudey nga Yesu a na, a ləvam: «Jəkam sləmay, anğa fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay zleezle!»

³⁶ Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway nga jəhwəbey cek anda gagəmay aa yam nga babəza nga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey nga zlanday. A təldara a Yesu a amba a sasəba. Ndaw a, a ləvey: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara cay Eli a, a sawa nga bərnğ-gadərwa la kwa.» ^{§§§}

^{†††} 15.21 Rm 16.13 [§] a gəmey nga sa ba: A vəlmar slalak a, a Yesu na, amba a bəsa mecey nga mbəlek fa vaw anğa. A gəmey nga sa ba na, maja a wudey nga bəsa banay a. ^{§†} 15.24 Ps 22.19 ^{§††} 15.26 Mt 27.11 ^{§†} 15.27 Iz 53.12 ^{§††} 15.29 14.58 ^{§†} 15.29-32 Ps 22.8; 109.25 ^{§†} 15.32 Mt 27.11 ^{§††} 15.33 Am 8.9 ^{§§†} 15.34 Ps 22.1 ^{§§§} 15.36 Ps 69.22

³⁷ Ama Yesu a wudey ta gədaŋ, pam! a məcey.

³⁸ Daa *Way nga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a ngərey cew daga da vad kasl a hwayak. ¹³⁹ Mahura nga sewje hay nga Rawma hay manjakaya fa mey nga Yesu, masa anɗa ma hətər Yesu ma məcey meedey anɗa na, bay nga sewje hay a, aa guzley, a ləvey: «Fara fara ndaw keɗe na, ara Bəzey nga Gazlavay.» ††

⁴⁰ Ngusay fetede daha may, ata fa nəkam dey ta meedəreŋ e. Da wuzlah ata na, *Mari da Magdala, Salawme, leŋ Mari mamaŋ nga ata Jawz ta *Jak, bəz-gula. ⁴¹ ONgusay a ta pəkam la ta ata Yesu daa masa anɗa daa *Galile, ta kamar sləra la. Da cakay hwadam mezleŋgeley Yesu a na, ngusay ga mekele daha may. Ngusay a na, ta diyam la ta Yesu a *Jeruzelem.

A jəhmara vagay nga Yesu

(Matiye 27.57-61; Luk 23.50-56; Jan 19.38-42)

⁴² Ta pas ngene na, ara ɗar masa ndəhay ma diyam vaw nga *pas meməskey-vaw. Ta pas ngaa kwad a ngene, meməskey-vaw nga *Jəwif hay a, a zley.

⁴³ Ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef, anɗa, ndaw da wuzlah ndəhay mahura ma sla yawa nga Jəwif hay. Ndəhay ga fa namar ray. Anɗa may, fa sək-wa mewey nga Bay Gazlavay. Ndaw aha na, a kərza mevel, a daw fa Bay Pilat amba aa cəɗa nga vəlar cəved nga la vagay nga Yesu amba a jəha. ⁴⁴ Pilat a rəzley ga maja Yesu ta məcey sem fiyaw fiyaw gway. Da ray ngene, a zələrwa mahura nga sewje hay, aa cəɗa da Yesu a məcey na, menjey ga kwa. ⁴⁵ Masa Pilat maa cəɗa mahura nga sewje hay heyey la na, ta', a vəlar cəved a Jawzef nga la vagay a. ⁴⁶ Jawzef, ta', a hədkey zana maaya mabara. A bərhgadərwa vagay a da ray hwadam mazlaŋgalakaya heyey a hwayak. Ta', a zləŋ-nga ta zana ha, a handa aa cəvay. Cəvay a, maavərkwakaya daa anɗa anda bədam. Ta', a gəɗbalawa beeler mahura, gazl! a mey cəvay a. ⁴⁷ Ata *Mari da Magdala, ta Mari, mamaŋ nga Jawz heyey, ata fetede, fa nəkam dey aa cəvay masa ata ma pamara vagay nga Yesu a hwaɗ a heyey.

Yesu a sləkdawa daa meməcey

(Matiye 28.1-8; Luk 24.1-12; Jan 20.1-10)

16 Fa dəba nga *pas meməskey-vaw na, *Mari da Magdala, Mari mamaŋ nga *Jak, leŋ Salawme, a həɗkam bərdey hay ma zam maaya amba a diyam a wucmərwa fa vagay nga Yesu. ² Pərek pərek ta luma nga Gudal, masa pas fa bawa na, ngusay a, a diyam a mey cəvay nga Yesu a. ³ Ata daa cəved na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ma da gəɗbalandakwara beeler mahura da mey cəvay a na, wa?»

⁴ A da nəkam dey na, a hətmar beeler heyey, maɗəɗ-balakaya ta cakay. ⁵ Masa ata fa mbəzam aa cəvay a na, a hətam gula manjakaya ta har-zəmay. Anɗa ta zana mahura mabara fa vaw. Anda keɗe, mandərzay a

katar a ngusay a. ⁶ Ama gula ha a ləvtar: «Ka zluram ba! Ka səpam na, Yesu, ndaw *Nezeret, masa ata ma dərmarə fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey daw? Ta sləkdawa sem daa meməcey, anɗa fede daa saba. Nəkmara slam masa ata ma pamara a hwaɗ a. ¹⁷ Wure keɗe na, diyam, ləvmatar ngada ata *Piyer ta *gula hay nga Yesu mekele na, Yesu anɗa sem teesed a *Galile fa mey akwar. Ka da hətəfamar fetede anda aa ma ləvkwar.» ††

⁸ A bamawa, a hwam, a mbəkdamara cəvay a, ata faa wasam maja mandərzay fa katar, leŋgesl ata ta mbədey sem. Ta kadamara kwa ngada waawa daa ba, maja ata fa zluram ga.

Yesu a wuztar vaw a gula anɗa hay

(Matiye 28.9-10; Jan 20.11-18)

[⁹ Pərek pərek ta pas luma nga Gudal, Yesu a sləkdawa daa meməcey. Masa ta sləkdawa cay na, ngeeme a wuzar vaw a *Mari da Magdala, ngwas masa aa ma bəley malula maasala da ray a heyey.

¹⁰ Ta', ngwas aha, a daw, a kadatara a ndəhay masa ma pəkam ta Yesu zleezle. A hətəfatar ata daa matəway.

¹¹ Ngwas aha, a ləvtar: «Yesu aa ta dey! Yah ma hətər la.» Ama masa ata ma cəndamara mey masa ngwas a ma kada na, a təbmara mey a ba.

(Luk 24.13-35)

¹² Fa dəba ha, Yesu a wuztar vaw ngada gula anɗa hay cew ma diyam ta daa cəved ma bawa da *Jeruzelem. A wuztar vaw a na, wal ta masa anɗa ma wuzar vaw ngada *Mari da Magdala heyey. ¹³ Gula hay a, a vəhmawa, a kadamatara a *gula hay nga Yesu siya. Gula hay a, a təbmara mey ata ha ba saya na, gway.]

Yesu a wuztar vaw a gula anɗa hay kuraw a ray a letek

(Matiye 28.16-20; Luk 24.36-49; Jan 20.19-23; SNM 1.6-8)

[¹⁴ Fa dəba ha, masa gula anɗa hay kuraw a ray a letek fa zəmam daf na, Yesu a wuztar vaw. A mbəɗtar ray maja a təbmara mey da ray a ba, a ləvtar: «Ya ta sləkdawa sem daa meməcey, ama ndəhay ma hət-maya ta dey ata na, ka təbmara mey ata ba na, kwara? Anda keɗe, akwar na, ndəhay masa ray maŋgərdakaya.» ¹⁵ Ta', a ləvtar saya: «Diyam aa hwayak hay cəpa, wuzdamatara *Mey-maaya-mawiya a ndəhay tabiya. ¹⁶ Ndaw ma təba mey a la, ta ma hətey *baptem la na, a ləhey la daa mebərey. Ama ndaw ma təba mey a daa ba na, sariya a kərza la. ¹⁷ Gazlavay a vəltar gədaŋ nga key maazla hay la a ndəhay ma təbmara Mey-maaya-mawiya ha. Anda meləvey, a da bəlam malula da ray ndəhay ta mezəley aɗaw. A daa guzlam mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba. ¹⁸ Kwa a kərzam zezekw ta har, kwa a ləgwamata ta slalak ma kədey ndaw vagay na, cek fa da katar daa ba. A da pam har a ray masa-macay hay. Anda keɗe, masa-macay hay a, a mbəlam la.]] ¹⁹

† 15.38 Mab 26.31; Heb 10.19-20 †† 15.39 1.1; 3.11; 14.61; Mt 27.54 ‡ 15.40-41 Lk 8.1-3

†† 16.6 8.31 †† 16.7 14.28; Lk 24.34 ††† 16.15-16 Mt 28.19 ††† 16.16 SNM 2.38 § 16.17 SNM 8.7; 16.17; mey hay: SNM 2.4;

Bay Gazlavay a la Yesu a vad

(Luk 24.50-53; SNM 1.9-11)

[¹⁹ Masa Bay Mahura Yesu ma kadatare cek hay la cəpa a gula anğa hay na, ta', Gazlavay a la a vad.]

10.46; 19.6; 1Kwr 14 S† 16.18 zezekw: Lk 10.19; SNM 28.3-6; mem-bəley: SNM 4.30; 5.16; 8.7; Jak 5.14-15

Fetede, anğa manjakaya ta har-zəmay nğa Gazlavay.
^{†20} Gula anğa hay, ta', a diyam aa wura aa wura cəpa, a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya a ndəhay. Yesu, Bay Mahura, fa jənta daa sləra ata ha. Ndəhay a səmra mey nğa *gula hay nğa Yesu ara mey fara fara na, ma-
ja anğa fa vəltar gədan nğa key maazla hay.]^{††}

† 16.19 Mt 22.44 †† 16.20 Heb 2.4

Luk

Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Luk ma wuzlala

Luk na, ara dakwter. Ta lægda Pawl la kasl aa hwayak nga Rawm (Kwa 4.14; Flm 1.24; 2Tm 4.11). Ndəhay a wulkam anga ndaw Jəwif ba, ama ndaw Gərek.

Luk ta wuzleley derewel cew la. A wuzleley na, leŋ . A wuzlalata ngada ndaw mezəley Teyewfil amba a səra mey masa ndəhay nga Yesu maa sərkaɗamara na, ara mey fara fara (1.4). Kwa a wuzlala derewel e ngada Teyewfil na, ama ara ngada ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.

Daa fasəlawal 1 ta 2 na, Luk aa guzley da ray mayawa nga Yesu ta masa anga zariya. Ta wuzlalata mezəley nga ndəhay daa səkway nga Yesu la dəga fa Yesu a haa fa Adam. A wudəy nga wuzda Yesu na, ara ndaw ma ləhda-ta ndəhay daa səkway hay da bəla tabiya.

Daa derewel anga na, Luk aa guzley da ray meyele meyele: A ləvey Gazlavay a wudəy ndəhay tabiya a ləham. A wuzleley ga da ray medərey-dangay. Ta wuzndakwar medərey-dangay nga Yesu la meyele meyele. A wuzleley ga da ray meesəmey da ray sləra masa Gazlavay ma ka. Luk ta wuzleley da ray ngusay meyele meyele masa daa Matiye leŋ Mark na, daa ba. A wuzda Yesu a wudta ndəhay masa-viya hay. Ta wuzleley mey-mengey meyele meyele la da ray zleley. Yesu a wudta ndəhay masa ta mebərey cəngga. A ka amba ndəhay a sərmara na, Gazlavay fa wudta. Luk a wuzda dey ga Yesu na, ara «Bəz nga Ndaw». Yesu ara Bəzey nga Gazlavay, asaya, an-ga ndaw-magədan. Luk taa guzley la ga da ray Mesəfney nga Gazlavay. Yesu ta key sləra la ta gədan nga Mesəfney nga Bay Gazlavay da ray a (4.14). A ləvtar a gula anga hay nga njam daa berney nga Jeruzelem kasl pas masa Gazlavay ma da vəltar gədan ma sawa ta da vad (24.49).

Mey mahura daa derewel keɗe na, ara mey ma ləvey: «Fara fara yah, Bəz nga Ndaw, ya sawa na, nga səpey ndəhay maazəɗtakaya ta nga ləhdata.» (19.10)

Daa derewel e keɗe na, meyele meyele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Walay nga Mari (1.46-55)

Mayawa nga Yesu (2.1-20)

Mey da ray mewudəy masa-gəra hay (6.27-31)

Mey da ray membəkey mebərey nga ndəhay (6.37-38)

Ma da sərey ndaw, anga maaya na, ta fa sləra anga (6.43-45)

Mey ngeeme

1 Waa *Teyewfil, Ndəhay ga ta kəɗam vaw la nga wuzleley da ray cek hay ma kam da wuzlah ala. ² A wuzlalam na, mey masa ala ma cəndamərwa fa ndəhay masa ma hət-mərwa ta dey ata dəga nga mezley nga sləra nga *Yesu. Ndəhay a, ara ndəhay ma wuzdamara mey nga *Gazlavay. ³ Ya taa cəfdey ndəhay la ta dək-vaw da ray cek hay tabiya ma key dəga nga mezley nga sləra nga Yesu a. Yah may, a mbafaya nga wuzlalatakawa cek hay a ngada kah Teyewfil, ndaw mahura. ^{†4} Ya wuzlalatakawa amba ka səra mey masa ata maa sərkaɗamakawa na, ara mey fara fara.

† 1.3 SNM 1.1

Maslan nga Gazlavay da vad a wuzda Elizabet a da key hwad

⁵ Daa masa *Herawt anga bay daa hwayak nga *Jude na, *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay daha mezəley *Zakari. Anga da wuzlah ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay masa ata ma zəlmata ndəhay nga Abiyah. Ngwas nga Zakari a, mezəley Elizabet, anga səkway nga *Aranjw, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay zleezle. ^{††6} Zakari a, ata cewete ta ngwas anga, ndəhay maaya fa mey nga Gazlavay, fa təbmara *mewey nga Bay Gazlavay maaya maaya, asaya, fa namar ray a kwakwas nga Gazlavay ta cəved

†† 1.5 Abiyah: 1Mev 24.7-19

e. ⁷ Ama bəzey ata daa ba, maja Elizabet a yey ba. Ata cewete maraw hay.

⁸ Pas pal daha, Zakari fa key sləra ngada Gazlavay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay maja sləra ha ta pas ngene a ray ata ta ndəhay nga Abiyah heyey.

⁹ Anğa fa key sləra fetede maja ta kədam caca la amba a walamara anda kwakwas ata ma ləvey. Sləra anğa ha na, ara nga mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwad a daa *Way nga Gazlavay amba aa wurey cek mezey maaya ngada Gazlavay. ¹⁰ Daa ngene, ndəhay tabiya makustakaya daa ambaw fa dəram dangay.

¹¹ Ta', *maslan nga Bay Gazlavay da vad a wuzar vaw a Zakari. A lecey ta har-zəmay da cakay slam-meewurey cek mezey maaya ngada Gazlavay heyey. ¹² Masa Zakari ma hətətar na, lenğesl anğa a mbədey, a zlurey.

¹³ Ama maslan nga Gazlavay a, a ləvar: «Ka zlurey ba, Zakari, maja Bay Gazlavay ta cənda medərey-dangay akah la. Elizabet, ngwas akah, a yaka bəzey mezəle la, ka da zəla bəzey a, *Janj. ¹⁴ Kaa səmey la ga. Ndəhay ga aa səmam la fa mayawa anğa ha may, ¹⁵ maja a da key ndaw ma ka sləra mahura nga Gazlavay. Fa da sey wuzam daa ba, kwa fa da sey cek maməslkaya daa ba səlak. *Mesəfney nga Gazlavay a sawa la a ray a, dəga anğa da hwad mamaha. ¹⁶ A da jənta ndəhay *Israyel hay ga amba a vəhmawa fa Bay Gazlavay ata. ¹⁷ A da daw fa mey nga Bay Gazlavay nga diyra cəved. Anğa ta gədanj leŋ ta mesəfney nga Gazlavay da ray a anda *Eli, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay zleezle. A da cəmtar dəy ngada papanj hay ta bəz ata hay. A da tərdata ndəhay makəwtakaya nga ndəhay ma wulkam maaya anda ndəhay ma kam cek ta cəved e. Anda kede, a da diyta ndəhay nga təbey Bay Mahura ma da sawa.» †

¹⁸ Ama Zakari aa cəfdə maslan nga Gazlavay heyey, a ləvar: «Ya da sərə masa cek aha a key la fara fara na, fa me? Maja wure kede na, yah maraw, ngwas adaw may, madangwas.» †¹⁹ Maslan nga Gazlavay a, a mbəddara, a ləvar: «Ara yah, Gabəriyel, yah masa ma lecey fa mey nga Gazlavay nga kar sləra. Ara anğa ma slərđiwa amba ya wuzdakawa mey maaya kede. ²⁰ Mey adaw masa yah ma kadakawa kede na, a key la fara fara ta pas masa Gazlavay ma wudey anda yah ma ləvka, ama kah ta təba daa ba. Da ray ngene, wure kede, ka da terey madagazlam, ka fa da gwa ngaa guzley daa ba, haa kasl cek aha ma key la.»

²¹ Daa masa Zakari a lawa daa Slam maaya daa *Way nga Gazlavay heyey na, ndəhay makustakaya daa ambaw heyey fa səkwmarə, a rəzlam maja ta njawa sem ga kalah daa slam aha. ²² Zakari a bawa aa ambaw, a gwa ngaa guzltar saba. Da ray ngene, ndəhay a, a sərmara Gazlavay ta wuzar cek la daa slam aha. A gwa aa guzley ba, aa guzltar na, si ta har gway.

²³ Masa Zakari ta ndəvda sləra anğa cay na, ta', a daw a way. ²⁴ Fa dəba ha, Elizabet, ngwas anğa, a key hwad. Kiya zlam aa manjakaya da way da way, a bada hwad

a. Aa guzley daa ray anğa, a ləvey: ²⁵ «Nəka, cek masa Bay Gazlavay ma kayawa. A wudey nga bəlyawa hwaray daa dey adaw fa dey nga ndəhay.» †††

Maslan nga Gazlavay da vad a wuzda mayawa nga Yesu

²⁶ Masa Elizabet aa ta hwad kiya maakwaw na, Gazlavay a slərwa maslan anğa, Gabəriyel, a *Nezeret daa hwayak nga *Galile, ²⁷ fa dam-sabara, kwakwa nga ndaw mezəley *Jawzef. Jawzef e na, ara səkway nga Bay *Davit zleezle. Mezəley nga sabara ha, *Mari.

²⁸ Maslan nga Gazlavay heyey kula! a mbəzey fa vəda, a car har, a ləvar: «Ya caka har, Mari. Bay Gazlavay a wudka kalah. Bay Gazlavay aa ta kah.» ²⁹ Mari ma cənda mey a na, mey a, a həbar ray. A wulkey daa ray anğa, a ləvey: «Mecey-har a, kede na, a wudey nga ləvey na, kwara?» ³⁰ Ta', maslan nga Gazlavay a, a ləvar: «Ka da zlurey ba Mari, maja ara Gazlavay ma pəska mey.

³¹ Ka da key hwad, ka da yawa bəzey mezəle, ka da zəla bəzey a, Yesu. ³² A da key ndaw mahura, asaya, anğa Bəzey nga Bay Gazlavay da vad. Bay Gazlavay a da tərda nga bay aa slam a nga Bay Davit, ndaw daa səkway anğa zleezle. ³³ A da wa səkway nga *Israyel nga sərmataw. Bay anğa fa da ndəvey daa ba səlak.»

³⁴ Mari aa guzlar a maslan nga Gazlavay heyey, a ləvar: «Cek aha, a da key na, kwara? Maja ya sərə zel ba.» ³⁵ Maslan a, a mbəddara, a ləvar: «Mesəfney nga Bay Gazlavay da vad a sawa la a ray akah ta gədanj anğa, a bərdəka la anda meezed. Da ray ngene, bəzey a ma da yawa na, ara bəzey masa mapakaya wal ngada Gazlavay. Ndəhay a da zəlmara Bəzey nga Gazlavay. ³⁶ Nəka, Elizabet, səkway akah, kwa anğa madangwas na, anğa ta hwad wure kede may. A da yawa bəzey mezəle. Ndəhay a ləvam anğa dərlay, ama wure kede aa ta hwad kiya maakwaw, ³⁷ maja cek masa ta banay fa Gazlavay na, daa ba.» ³⁸ Fa dəba ha, Mari a ləvar: «Yah ndaw ma ka sləra nga Bay Gazlavay. Cek aha nga key anda kah ma ləvey.» Ta', maslan nga Gazlavay a, a mbəkda, a daw.

Mari a daw fa Elizabet

³⁹ Daa dar a ngene, *Mari a sləkdey, a wusey vaw, a daw a slala daa anğwa nga *Jude. ⁴⁰ A wusey a slala ha, kula! a mbəzey a way *Zakari, ta', a car har a Elizabet. ⁴¹ Daa masa Elizabet ma cənda mecey-har nga Mari na, bəzey da hwad Elizabet a, a wusey. Wure ngene, *Mesəfney nga Gazlavay a sawa a ray Elizabet. ⁴² Da ray ngene, aa guzley ta gədanj, a ləvar a Mari: «Maaya nga Gazlavay aa da ray akah, a fəna da ray ngusay siya tabiya. Asaya, maaya nga Gazlavay aa da ray bəzey masa kah ma da yarawa! ⁴³ Yah na, wa may wa, amba mamənj nga Bay adaw Mahura a sawa a way adaw anda kede na! ⁴⁴ Ya sərə kah mamənj nga Bay adaw Mahura na, maja, daa masa yah ma cənda day

† 1.9 Mab 30.7-8 †† 1.13 1.60, 63 † 1.15 Mesl 6.3; NMH 13.4-5; Lk 7.33 †† 1.17 Mal 3.1, 23-24; Mt 17.10-13; Mk 9.13; Janj 1.21

‡ 1.18 MC 17.17; 18.11 ††† 1.19 Dan 8.16

‡‡† 1.25 MC 30.23 § 1.27 Mt 1.16 †† 1.31 Iz 7.14; Mt 1.21; Lk 2.21; SNM 4.12 ††† 1.32 Iz 9.6; 2Sam 7.16; Mt 20.30-31 †† 1.33 Dan 7.14 ††† 1.35 Mt 1.18; Lk 4.18 †† 1.37 MC 18.14; Mt 19.26; Mk 10.27; Lk 18.27

akah, kah ma caya har na, bæzey da hwad adaw a wusey ta meesamey. ⁴⁵ Maaya nga Gazlavay aa da ray akah, maja ka ta tæba mey anga la da ray cek ma da key fara fara.»

Mari a hælma Bay Gazlavay

⁴⁶ Fa dæba ha *Mari a løyey:
«Ya fa hælma Bay Gazlavay ta mevel adaw cæpa. †
⁴⁷ Ya faa sæmey maja Gazlavay, ndaw ma læhdaya,
⁴⁸ kwa yah, ndaw mahura fa mey nga ndəhay ba na,
anga fa nækfaya dey, yah, ndaw ma ka slæra anga.
Fara fara, dæga wure kedæ, ndəhay ma da yamawa
tabiya,
a daa guzlam da ray adaw, a løyam:
“Maaya nga Gazlavay aa da ray anga”.
⁴⁹ A da løyam anda kedæ
maja Bay Gazlavay Mawaca-waca, ta kaya cek maaya
la.
Anga na, Bay Gazlavay pal.
⁵⁰ A katar maaya la mandaw mandaw
ngada ndəhay ma namar ray. ††
⁵¹ Aa ta gædanj nga key slæra mahura,
aa wadatar ray nga ndəhay ma zlapam. ‡
⁵² A badata bay hay ma wamata ndəhay ta gædanj daa
bay,
a pata ndəhay masa ma namar ray nga mahura. ††
⁵³ Ndəhay masa may fa catar na, a ræhdata ta cek
mezæmey,
masa-zleley hay na, a vøhdata ta har bæ' kænæ. ††
⁵⁴ Ta jænndakwar la,
alækwa ndəhay *Israyel hay, ma ka slæra anga hay,
anda aa ma lævtar zleezle a papaŋ nga papa alækwa
hay. †††
⁵⁵ A lævtar na, a da key maaya ngada *Abəraham ta
ngada ndəhay ma yamawa daa sækway anga hay
nga særmataw.»
⁵⁶ Mari a njeý da way Elizabet a key gweegwe kiya
maakar. Fa dæba ha, ta', a vøhwa a way anga.

Mey da ray mayawa nga Janj-Baptis

⁵⁷ Kiya nga Elizabet ta wuswa cay nga yey. A yawa
bæzey mezæle. ⁵⁸ Meseembew anga hay ta sækway an-
ga hay ma cændamara masa Bay Gazlavay ta kar
maaya la na, aa sæmam ta ata Elizabet e.
⁵⁹ Masa bæzey a, ma key luma pal cay na, meseem-
bew anga hay ta sækway anga hay heyey a samawa aa
kwakwas nga *mesley mandawal nga bæzey a ta nga
pey mezæley. A wudam a pamar mezæley *Zakari,
mezæley nga papaha. †††⁶⁰ Ama mamaha, a lævtar:
«Kænæ ba, mezæley anga na, *Janj.» ⁶¹ A mbæddamara,
a lævmar: «Ka zæla anda kedæ na, kwara? Ndaw mezæ-
ley daa sækway akwar anda kedæ daa ba.» ⁶² Ta', aa
cæfdamara Zakari, papaha, ta har, amba a særmara a
wudæy nga zæla bæzey a me. ⁶³ Zakari a, ta', aa cæfdæy

† 1.46-55 1Sam 2.1-10 †† 1.50 Ps 103.13, 17 ‡ 1.51 Mew 5.15;
26.8 †† 1.52 Ps 75.8; Mt 23.12; Jak 4.6, 10 †† 1.53 Ps 107.9; 34.11
††† 1.54-55 Mi 7.20; Ps 98.3; MC 17.7; 22.17 ††† 1.59 MC 17.12-13
§ 1.60, 63 1.13

hwadam kæslparah a nga wuzleley mezæley a. A wu-
zlala: «Mezæley anga, Janj.» Ndəhay tabiya a ræzlam fa
mezæley a. ⁶⁴ Wure wure ngene, Zakari a zlar meeguz-
ley dæba, anga madagzlam saba. Ta', a hælma Ga-
zlavay ta gædanj. ⁶⁵ Meseembew anga hay tabiya
mandærzay a katar. Ndəhay daa anjwa daa hwayak
nga *Jude he tabiya, fa kadamara mey a. ⁶⁶ Ndəhay
tabiya ma cændamara mey a, a wulkam daa ray ata, a
løyam: «Bæzey a kedæ na, a da tøyey na, me?» A løyam
anda kedæ maja maaya nga Bay Gazlavay aa da ray a
fara fara.

Zakari a wuzey mey da ray slæra maaya masa Gazlavay ma ka

⁶⁷ Fa dæba ha, *Mesæfney nga Gazlavay a sawa a ray
*Zakari, papaŋ nga bæzey heyey. A zlar nga wuzey mey
anda *ndaw ma tæla mey nga Gazlavay, a løyey:
⁶⁸ «Hælmakwa Bay Gazlavay, Gazlavay alækwa *Israyel
hay,
maja anga ta jænta ndəhay anga hay la, amba a læh-
data. ††
⁶⁹ Aa ta slærndakwar ndaw masa-gædanj la,
nga læhdandakwar daa mebærey.
Ndaw aha, anga daa sækway nga Bay Davit,
ndaw ma ka slæra anga zleezle. †††
⁷⁰ Bay Gazlavay taa guzldakwar la dæga zleezle
ta mey ndəhay ma tæla mey anga hay. †††
⁷¹ Ta lævndakwar la, a da læhdandakwar
dasi har nga masa-gæra alækwa hay,
leŋ dasi har nga ndəhay
ma wudam nga hætmindakwar fa dey ba. †††
⁷² A wuzdærwæ mewudæy-vaw anga la,
fa papaŋ nga papa alækwa hay,
A særfada *mejæwey-mey anga la ta alækwa. ††
⁷³ Daa mejæwey-mey a na, Gazlavay taa guzlar la
a *Abəraham papaŋ nga papa alækwa zleezle, a læ-
var, ††
⁷⁴ a læhdandakwar la dasi har nga masa-gæra alækwa
hay,
amba ya kakwa slæra ngada Gazlavay ta mandærzay
ba, †††
⁷⁵ amba ya tærkwa ndəhay maaya fa Gazlavay,
ndəhay ma ka slæra ta cæved e,
haa kasl fa memæcey alækwa.
⁷⁶ Bæz adaw, kah may,
ka da tøyey ndaw ma tæla mey nga Bay Gazlavay da
vad
maja ka da daw fa mey nga Bay Gazlavay
nga diyra cæved. †††
⁷⁷ Ka da wuzdatara a ndəhay nga Gazlavay na,
Gazlavay a, a da læhdata
maja a da mbækdatara mebærey ata. †††
⁷⁸ A da læhdata na, maja anga na, maaya kalah,

† 1.68 Ps 41.14; 72.18; 111.9; Lk 4.18-21; 7.16; 19.44 ††† 1.69
Ps 132.17; Mt 20.30-31 †† 1.70 Rm 1.2; Iz 9.1-6; Mi 5.1-3 ††† 1.71
Ps 106.10 †† 1.72 Ps 106.45; 105.8-9; Lev 26.42 †† 1.73 MC
22.16-18 ††† 1.74-75 Tit 2.12, 14 ††† 1.76 Mal 3.1; Mt 11.10; Mk
1.2; Lk 7.27 ††† 1.77 Jer 31.34

asaya, a säreይ dey-ceceh kalah fa ndəhay.
 Fa slərndakwar mewedeÿ da vad anda pas, †
⁷⁹ amba a wadatar dey a ndəhay
 ma njam daa ləvaŋ masa fa da məcam,
 asaya, amba ya hətkwa ŋga njeÿ ta zazay.» ††
⁸⁰ Bəzey a heyey, fa gəley, fa gəley, leŋgesl fa səkwa.
 Fa dəba ha, a daw a wuzlah-ley, aa manjakaya fetede,
 kasl pas masa aŋga ma zlar ŋga wuzey meÿ ŋga Ga-
 zlavay fa meÿ ŋga ndəhay Israyel hay.

Mey da ray mayawa ŋga Yesu (Matiye 1.18-25)

2 Daa masa ata ma yamərwa *Jan-Baptis la na,
 Agustus, bay mahura da ray bay hay daa hwayak
 hay ŋga *Rawm, a ləvtar a mahura hay amba a sləfma-
 ta ndəhay daa hwayak aŋga hay tabiya. ² Ŋgene, ara
 mesləfey ndəhay ŋgeeme. Mesləfey ndəhay a ŋgene
 na, a key daa masa Kiriniyus fa wata ndəhay daa
 hwayak ŋga Siri. ³ Ndəhay tabiya a diyam ŋga sləfwa
 vaw a. Kwa waawa na, a daw aa hwayak aŋga, masa
 papaha ma yawa da hwað a.
⁴⁵ *Jawzef may, a sləkdeÿ da *Nezeret daa hwayak
 ŋga *Galile, a sləkdam ta kwakwa aŋga *Mari, a diyam
 a Betəlehem daa hwayak ŋga *Jude ŋga sləfwa vaw. A
 diyam a Betəlehem na, maja Bay *Davit zleezle a yawa
 da hwað a. Jawzef na, aŋga səkway ŋga Davit. Mari,
 kwakwa aŋga ha na, aa ta hwað. ⁴⁶ Ata ma wusam la a
 Betəlehem na, kiya ŋga Mari ta wuswa cay ŋga yey.
⁷ Mari a yawa bəzey mezəle, mahura aŋga. Ta', a
 mbəza ta zana, a nada aa cek masa gənaÿ hay ma zə-
 mam cek da hwað a maja daa way meney ŋga məlak
 hay na, slam ŋgada ata daa ba.

Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzdatara mayawa ŋga Yesu a mecəkwer hay

⁸ Daa hwayak a ŋgene, mecəkwer hay daha, man-
 atakaya ta tavad da ley. Fa jədam gənaÿ ata hay.
⁹ *Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vad ta', a wuztar vaw.
 Mewedeÿ ŋga Bay Gazlavay a sawa a ray ata. Mecək-
 wer hay a, a zluram ga, aa wasam pər-par! ¹⁰ Ama
 maslaŋ a heyey, a ləvtar: «Ka zluram ba, maja ya sawa
 na, ya handakwar meÿ maaya masa ma da vəltar
 meesəmeÿ ga a ndəhay tabiya. ¹¹ Dasi tavad keðe, da
 Betəlehem, slala masa Bay *Davit ma yawa zleezle da
 hwað a, ndaw masa ma da ləhdata ndəhay ta yawa la
 maja akwar. Ara *Kəriste, Bay Mahura. ¹² Yaw, amba
 ya wuzdakwara cek ŋga säreÿ meÿ a fara fara, ka da
 hətfamar bəzey-geveÿ †† mambəzkaya ta zana, man-
 adakaya daa cek masa gənaÿ hay ma zəmam cek da
 hwað a.»

¹³ Wure wure ŋgene, maslaŋ hay ŋga Gazlavay
 mekele a samawa ga, a tulakamara maslaŋ ŋga Ga-
 zlavay heyey. A həlmamara Gazlavay ta walay. A ləvam:
¹⁴ «Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay da vad,
 asaya, anja Gazlavay ŋga vəltar zazay

† 1.78 Mab 34.6; Iz 60.1-2; Mal 3.20 †† 1.79 Iz 9.1, 5; 42.6-7; Mt
 4.16 † 2.4-7 Mt 2.1; Jan 7.42 †† 2.11 Mt 20.30-32; Jan 4.42; SNM
 5.31; 13.23; 2Pi 1.11 †† bəzey-geveÿ: bəzey-ndedeÿ

a ndəhay masa aa ma wudta da bəla.» †††

Mecəkwer hay a diyam a Betəlehem

¹⁵ Fa dəba ha, maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey a
 vəham a vad. Ta', mecəkwer hay a, a slam yawa da wu-
 zlah ata, a ləvam: «Bay Gazlavay ma wuzdandakwara
 cek keðe na, nakwa la a Betəlehem, amba ya nəkakur-
 wa cek masa ma key fetede.»

¹⁶ A sləkdam, a diyam ta mewuseÿ-vaw. A hətfamatar
 ata *Mari ta *Jawzef, leŋ bəzey-geveÿ manakaya daa
 cek masa gənaÿ hay ma zəmam cek da hwað a. ¹⁷ Ata
 ma hətfamatar la na, a kadamatara cek masa maslaŋ
 ŋga Gazlavay ma wuzdatara da ray bəzey a heyey.
¹⁸ Ndəhay tabiya ma cəndamara meÿ masa mecəkwer
 hay a ma kadamatara na, a rəzlam. ¹⁹ Ama ŋga Mari
 na, a pa meÿ a, aa mevel aŋga. Mandaw mandaw fa
 wulkey da ray a. †††²⁰ Fa dəba ha, mecəkwer hay heyey
 a vəham fa gənaÿ ata hay. A həslmar ray a Gazlavay
 maja aa mahura da ray ndəhay. A həlmamara da ray
 cek hay tabiya masa ata ma cəndamərwa, ta masa ata
 ma hətmərwa fetede, maja cek hay tabiya ta kam la
 anda maslaŋ ŋga Gazlavay ma wuzdatara heyey.

A pamar mezəley a Yesu

²¹ Fa dəba ha luma pal, dar ta wuswa cay ŋga sley
 mandawal ŋga bəzey a, ta pas ŋgene a pamar mezəley
 Yesu, mezəley masa maslaŋ ŋga Gazlavay da vad ma
 wuzdara a mamaha daa masa ta key hwað daa ba
 araŋ. ²² Fa dəba ŋga *mesley mandawal ŋga bəzey a,
 pas ta wuswa cay amba *Jawzef ta *Mari st a kam
 kwakwas ŋga tərey maaya fa Gazlavay anda kwakwas
 ŋga Mawiz ma ləvey maja mawuda. Da ray ŋgene, ata
 Jawzef ta Mari a diyam aa berney ŋga Jeruzelem.
 Asaya, a handamara bəzey ata ŋga wuzey a Bay Ga-
 zlavay, ^{st†23} maja mawuzlalakaya daa *mewey ŋga Bay
 Gazlavay, a ləvey: «Bəza hay mezəle tabiya ma ya-
 mawa ŋgeeme na, ma pam wal ŋgada Bay Gazlavay.»
²⁴ A diyam amba a vəlam cek a Bay Gazlavay. A vəlam
 na, magwada-gwada hay cew, da daa ba, makurg-
 wadakw hay cew, anda kwakwas ŋga Gazlavay ma
 ləvey.

Simeyaŋw a həlma Bay Gazlavay maja Yesu

²⁵ Ndaw da *Jeruzelem e daha, mezəley Simeyaŋw.
 Ndaw aha, ara ndaw maaya, fa səpa cəved ŋga Ga-
 zlavay ta mevel pal, aa fa səkwa ndaw masa ma da
 sawa ŋga ləhdata *Israyel hay. *Mesəfney ŋga Ga-
 zlavay aa da ray a. ²⁶ Mesəfney a, ta ləvar la: «Ka da

††† 2.14 Iz 57.19; Mt 10.13, 34; Mk 9.50; Lk 1.79; 10.5-6; 12.51;
 19.38, 42; 24.36; Jan 4.27; SNM 10.36; Ef 2.14, 17 ††† 2.19 2.51
 § 2.21 1.31 §† Jawzef ta Mari: Har-gədaŋ ŋga derewel hay ta meÿ
 Gərek a ləvey: «...pas ata

aŋga

§†† 2.22-24 Lev 12; Mesl

18.15-16 §† 2.23 Mab 13.2

mācey na, si ka hētar *Kēriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga lēhdata ndēhay la.»²⁷ Fa dēba ha, Mesāfney n̄ga Gazlavay heyey, a handa aa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay. Ta pas n̄gene, ata *Jawzef ta *Mari ta handamara Yesu, bēzey ata heyey la, aa way a, amba a kam kwakwas da ray a anda *kwakwas n̄ga Mawiz ma lēvey.²⁸ Simeyan̄w a hētar bēzey a, ta', a humbta a har, a kar suse a Gazlavay, a lēvey:

²⁹ «Wure kedē, Bay Gazlavay, mey masa kah ma lēvya na,

ta key cay.

Anda kedē, ka gwa n̄ga mbēkdaya,

yah, ndaw ma ka slēra akah, n̄ga mācey ta zazay.

³⁰ Maja yah, ta dey adaw,

ya ta hētar ndaw ma da lēhdata ndēhay daa mebērey cay. †

³¹ Ka wala ndaw aha na, n̄gada ndēhay tabiya.

³² An̄ga anda slam-mewedey n̄gada ndēhay da bēla tabiya.

Ndēhay a da hēlmamata ndēhay akah hay Israyel, maja ndaw aha kedē.» ††

³³ Ata papañ n̄ga Yesu ta mamaha a rēzlam da ray mey masa Simeyan̄w maa guzley da ray bēzey a. ³⁴ Ta', Simeyan̄w a pēstar mey. Fa dēba ha, a lēvar a Mari, mamañ n̄ga Yesu: «Gazlavay a wala bēzey kedē amba ndēhay Israyel ga a tēdam aa mebērey, siya hay may, a mbēkdamara mekey mebērey, a sēpmara Gazlavay ta cēved e. An̄ga, ndaw ma wuzdata a ndēhay ara Gazlavay ma wudey n̄ga lēhdata ndēhay daa mebērey, ama ndēhay ga a da n̄gēldamara ba. ³⁵ A wuzdērwā mewulkey n̄ga ndēhay ga mabadakaya la amba ndēhay tabiya a sēpmara. Kah, mamaha na, mevel akah a tērkesley la anda ndaw ma n̄gēmka ta dēlaw.»

An a kar suse a Gazlavay

³⁶ Daa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay heyey, n̄gwas ma tēla mey n̄ga Gazlavay daha, mezēley An. An̄ga, dam n̄ga Fanōwel, sēkway n̄ga Aser. Aa madan̄gwas cay. Daa sabara n̄ga, a ley zel, a n̄jam mevey maasala. ³⁷ Fa dēba n̄ga zel e ma mācey la, n̄gwas a, a n̄jey taava n̄ga, n̄gwas-vagay. Mevey n̄ga, kwakwar daan̄gafad a ray a mēfad. Aa daa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay a mandaw mandaw, fa kar slēra a Gazlavay taa vad, taa pas, fa key *daliyam, fa dērey dan̄gay. ³⁸ Masa Simeyan̄w ma pēstar mey cay na, wure wure n̄gene, An a n̄gēchey a cakay ata, a kar suse a Gazlavay. Fa dēba ha, aa guzley da ray bēzey a n̄gada ndēhay tabiya da *Jeruzelem masa fa sēkwamara amba Gazlavay a lēhdata. ††

³⁹ Masa ata *Jawzef ta *Mari ma ndēvdamērwā mekey kwakwas a tabiya cay anda kwakwas n̄ga Bay Gazlavay ma lēvey na, a vēmawā a slala ata, *Nezeret, da *Galile. ⁴⁰ Bēzey a, fa gēley, fa gēley, fa hētey gēdan̄, lēngesl fa sēkwa. Mepēsey-mey n̄ga Gazlavay aa da ray a.

Yesu an̄ga ta mevey kuraw a ray a cew

⁴¹ Fa mevey a, fa mevey a, ata *Jawzef, papañ n̄ga Yesu, ta *Mari, mamaha a diyam a *Jeruzelem n̄ga kawa gwagway n̄ga *Pak. ⁴² Masa Yesu, an̄ga ta mevey kuraw a ray a cew na, ta', a n̄gēlmara, a diyam bama aa gwagway a, anda kwakwas ata ma lēvey. ⁴³ Masa gwagway a daa saba na, a vēmawā a way, ama Yesu, bēzey ata na, ta njawa sem fa dēba da Jeruzelem e. Ata papaha, ta mamaha, ta sēpmara daa ba. ⁴⁴ A wulkam na, Yesu aa daa cēved ta ndēhay siya ma diyam ta ata. A kam daa cēved dār pal, ta', a sēpmara da wuzlah sēkway ata hay, ta da wuzlah jam ata hay. ⁴⁵ Ama ta hētmar daa ba. Da ray n̄gene, a vēmam a Jeruzelem n̄ga sēpmērwā. ⁴⁶ N̄ga dār maakar a na, a hētfamar daa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay. An̄ga manjakaya da wuzlah *ndēhay maa sērkada *kwakwas n̄ga Mawiz, an̄ga fa jēkfatar slēmay, faa cēfdafatar mey. ⁴⁷ Ndēhay tabiya ma jēkfamar slēmay, a rēzlam maja lēngesl n̄ga, asaya, maja mey hay maaya masa n̄ga ma mbēddatara. ⁴⁸ Ata papaha ta mamaha ma hētmar la na, a rēzlam ga da ray a. Mamaha a lēvar: «Bēz adaw, ka kandar anda kedē na, maja me? Ala ta papakw fa sēpmaka, mevel ala ta dēsley sem.» ⁴⁹ A mbēddatara, a lēvtar: «Ka sēpmaya maja me? Si ya n̄jey daa way n̄ga Papay na, ka sēpmara ba daw?» ⁵⁰ Ama a sēpmara mey a, a wudey n̄ga lēvey kwara ba.

⁵¹ Ta', Yesu a samawā bama a slala *Nezeret heyey dēba. A cēntar mey. Ama mamaha na, fa wulkadata cek hay a kedē tabiya daa mevel n̄ga. ⁵² Yesu fa gēley, fa gēley. Lēngesl fa sēkwa. An̄ga maaya fa Gazlavay lēñ fa ndēhay. ††

Jan-Baptis a wuzey mey n̄ga Gazlavay

(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jan 1.19-28)

3 Masa *Jan-Baptis ma da zla slēra n̄ga na, Bay Tiber, ta key mevey kuraw a ray a zlam cay daa bay da ray bay hay daa hwayak hay n̄ga *Rawm. *Pawns Pilat n̄ga bay daa hwayak n̄ga *Jude. *Herawt, aa bay daa hwayak n̄ga *Galile. Mēlmaha *Fālep, n̄ga bay da Iture ta da Tērakwanit. Lizaniyas aa bay daa hwayak n̄ga Abilen̄. ² Ata Han ta Kayif, ata mahura hay da ray ndēhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay. Daa n̄gene, Jan-Baptis, bēzey n̄ga *Zakari, aa da wuzlahley. Ta', Gazlavay a wuzdara mey n̄ga. ³ Da ray n̄gene, *Jan a, a pēkta slam hay tabiya masa gweegwe ta wayam n̄ga Jurden̄. A wuztar mey n̄ga Gazlavay a ndēhay, a lēvtar: «Mbēkdamara menjey akwar, sēpmara Gazlavay ta mevel pal, hētam *baptem, amba Gazlavay a mbēkdakwara mebērey akwar.» ⁴ Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma tēla mey n̄ga Gazlavay zleezle, ma wuzlala daa dērewel n̄ga Gazlavay, a lēvey: «Ndaw fa wudey da wuzlahley, a lēvey:

Diyamar cēved n̄gada Bay Mahura,

diymara cēved e maaya maaya dār e. ††

† 2.30-31 Iz 52.10 †† 2.32 Iz 42.6; 49.6; 46.13 ‡ 2.34 Iz 8.14; 1Pi 2.8 †† 2.37 1Tm 5.5; Mt 6.16-17 †† 2.38 Iz 52.9

††† 2.41 Mab 12.1-27; 23.14-17 ††† 2.49 Jan 2.16 § 2.51 2.19 †† 2.52 1Sam 2.26 ††† 3.3 SNM 13.24; 19.4; Lk 24.37

⁵ Pəshamata lapatam hay cəpa.
Rarakadamata anğwa hay, leŋ daŋgwalay hay cəpa.
Diymata cəved hay magəjvadatakaya ŋga təram dər
e,

sabalamata cəved maaya ba hay.

⁶ Anda kede, ndəhay tabiya a hətmar Gazlavay la,
ndaw ma da ləhdandakwar daa mebərey.» †

⁷ Daa masa ndəhay ga fa samawa fa Jaŋ-Baptis, am-
ba a katar baptem na, Jaŋ-Baptis a, a ləvtar: «Hey! ak-
war bəza hay ŋga kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la
daa banay masa Gazlavay ma da handərwa a ray ak-
war na, wa? ††⁸ Kam cek maaya, amba ndəhay a sər-
mara akwar ta mbəddamara menjey akwar sem, ak-
war fa səpmara Gazlavay ta mevel pal. Ka da wulkam
daa mevel akwar, ka ləvam: “Papa aləkwa na, ara
*Abərahəm, maja ŋgene, Gazlavay a da sərfaŋdakwar
dey-ceceh.” Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar
fara fara, Gazlavay a gwa ŋga tərdata anğwa hay kede
ŋga səkway ŋga Abərahəm may. ††⁹ Wure kede, zlambda
mangakaya cay ŋga ŋgəmey wudez hay ta slaslalay a
cəpa. Kwa wudez wura wura ma yey babəza maaya ba
na, a da ŋgəmamara, a pamar awaw fa vəda.» ††

¹⁰ Ta', ndəhay makustakaya aa cəfdamara, a ləvmar:
«Kaa, ya da kam na, kwara?» ††¹¹ A mbəddatara, a ləvtar:
«Ndaw masa zana anğa hay cew daha na, ŋga vələr
pal a ndaw masa zana anğa daa ba. Asaya, ndaw masa
cek mezəmey daha na, ŋga wunkamara ta ndəhay
masa cek mezəmey daa ba.»

¹² Ndəhay ma cakala budaw a samawa ŋga key
baptem may, aa cəfdamara Jaŋ, a ləvam: «Bay ala, kaa
ala na, ya da kam kwara?» ††¹³ A mbəddatara, a ləvtar:
«Ka daa cəfdam dala ŋga budaw ma fəna masa ŋg-
wamna maa cəfda ba.» ††¹⁴ Sewje hay may, a samawa,
aa cəfdamara kəne, a ləvam: «Kaa, ala na, ya da kam
kwara?» A mbəddatara, a ləvtar: «Ka da təbam dala
ŋga ndaw ta gədaŋ ba. Ka daa dədfamatar mey a ray
ndəhay ba. Sasəmam da ray dala masa ata ma vəl-
damakwara fa mawurbay ŋga sləra akwar gway.»

¹⁵ Ndəhay na, fa səkwamara cek maaya ma da key. Da
ray ŋgene, kwa waawa da wuzlah ata fa wulkey daa
ray anğa, da Jaŋ a na, ara *Kəriste, *ndaw masa Ga-
zlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey kwa. ††¹⁶ Anda
kede, Jaŋ a ləvtar a ndəhay tabiya: «Yah na, ya kakwar
baptem ta yam daada gway, ama ndaw mekele ma
fənya a sawa la. Kwa ya wusa ŋga pəska zewed ŋga
tarak anğa ba. Anğa na, a da kakwar baptem ta
*Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ta awaw. ††¹⁷ Anğa da gə-
dak ta vələy mekəfey daw da har ŋga wunkey bəz-
daw ta cekwesl e. Bəz-daw na, a da həla a wuded anğa.
Ama cekwesl e na, a da par awaw fa vəda, awaw masa
ma məcey ba ŋga sərmataw.»

¹⁸ Anda kede, Jaŋ a vəltar gədaŋ a ndəhay ta mey hay
mekele mekele saya, a wuztar *Mey-maaya-mawiya.

¹⁹ Ama Jaŋ a mbədar ray a Bay Herawt maja aa ma la
Herawdiyat, ŋgwas ŋga məlmaha, ŋga ŋgwas anğa,

asaya, maja aa ma key cek hay mekele mekele maaya
ba. ††²⁰ Da ray ŋgene, Bay Herawt heyey a key cek
maaya ba ma fəna saya, a kəzla Jaŋ aa fərsəne.

Jaŋ-Baptis a kar baptem a Yesu

(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jaŋ 1.19-28)

²¹ Masa *Jaŋ-Baptis fa katar *baptem ŋgada ndəhay
tabiya heyey na, Yesu a sawa amba a hətey baptem
may. Ta', Jaŋ-Baptis a kar baptem e. Fa dəba ha, Yesu a
dərey daŋgay. Masa aa fa dərey daŋgay na, slam da
vad bədaŋ! a wurey. ††²² *Mesəfney ŋga Gazlavay a
pawa salay a ray a, a nəkey anda makurgwadakw. Day
a cənwa da vad, a ləvey: «Kah na, Bəzey adaw masa
yah ma wuda kalah. Ya faa səmey ga da ray akah.» †

Ndəhay daa səkway ŋga Yesu

(Matiye 1.1-17)

²³ Masa Yesu ma da zlar sləra anğa na, anğa ta
mevey kwakwar maakar. Ndəhay a wulkam Yesu na,
ara bəzey ŋga *Jawzef.

Jawzef na, bəzey ŋga Heley,

²⁴ Heley na, bəzey ŋga Matat,

Matat na, bəzey ŋga Levi,

Levi na, bəzey ŋga Melki,

Melki na, bəzey ŋga Janay,

Janay na, bəzey ŋga Jawzef,

²⁵ Jawzef na, bəzey ŋga Matatias,

Matatias na, bəzey ŋga Amus,

Amus na, bəzey ŋga Nahum,

Nahum na, bəzey ŋga Esəli,

Esəli na, bəzey ŋga Nagay,

²⁶ Nagay na, bəzey ŋga Mat,

Mat na, bəzey ŋga Matatias,

Matatias na, bəzey ŋga Semeyiŋ,

Semeyiŋ na, bəzey ŋga Jawzek,

Jawzek na, bəzey ŋga Jawda,

²⁷ Jawda na, bəzey ŋga Jəwanaŋ,

Jəwanaŋ na, bəzey ŋga Reza,

Reza na, bəzey ŋga Zarubaabel,

Zarubaabel na, bəzey ŋga Salatiyel,

Salatiyel na, bəzey ŋga Neri, ††

²⁸ Neri na, bəzey ŋga Melki,

Melki na, bəzey ŋga Adi,

Adi na, bəzey ŋga Kwazam,

Kwazam na, bəzey ŋga Elmadam,

Elmadam na, bəzey ŋga Er,

²⁹ Er na, bəzey ŋga Yesu,

Yesu na, bəzey ŋga Eliyezer,

Eliyezer na, bəzey ŋga Jəwarim,

Jəwarim na, bəzey ŋga Matat,

Matat na, bəzey ŋga Levi,

³⁰ *Levi na, bəzey ŋga Simeyaŋw,

Simeyaŋw na, bəzey ŋga Juda,

Juda na, bəzey ŋga Jawzef,

Jawzef na, bəzey ŋga Jawnam,

†† 3.4-6 Iz 40.3-5 † 3.6 2.30-31; SNM 28.28 †† 3.7 Mt 3.7; Lk 21.5-36 † 3.8 1.54-55; Mt 3.9 †† 3.9 Mt 7.19 †† 3.16 SNM 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Lk 4.18

††† 3.19-20 Mt 14.3-4; Mk 6.17-18 ††† 3.21 5.16 § 3.22 4.18; Bəzey adaw: Ps 2.7; Iz 42.1; Lk 9.35; 20.13 †† 3.27 Salatiyel: 1Mev 3.17; Es 3.2

Jawnam na, bəzey nga Eliyakim, †
³¹ Eliyakim na, bəzey nga Meleya,
 Meleya na, bəzey nga Mena,
 Mena na, bəzey nga Matata,
 Matata na, bəzey nga Nataŋ,
 Nataŋ na, bəzey nga Davit, ††
³² *Davit na, bəzey nga Jese,
 Jese na, bəzey nga Awbet,
 Awbet na, bəzey nga Bəwaz,
 Bəwaz na, bəzey nga Sala,
 Sala na, bəzey nga Naasaŋw,
³³ Naasaŋw na, bəzey nga Aminadap,
 Aminadap na, bəzey nga Adəmiŋ,
 Adəmiŋ na, bəzey nga Arni,
 Arni na, bəzey nga Esraŋw,
 Esraŋw na, bəzey nga Fares,
 Fares na, bəzey nga Juda, †
³⁴ Juda na, bəzey nga *Jakwap,
 Jakwap na, bəzey nga Izak,
 Izak na, bəzey nga Abəraham,
 Abəraham na, bəzey nga Tara,
 Tara na, bəzey nga Nahwar,
³⁵ Nahwar na, bəzey nga Seruk,
 Seruk na, bəzey nga Ragaw,
 Ragaw na, bəzey nga Pelek,
 Pelek na, bəzey nga Eber,
 Eber na, bəzey nga Sala,
³⁶ Sala na, bəzey nga Kaynam,
 Kaynam na, bəzey nga Arfazat,
 Arfazat na, bəzey nga Sem,
 Sem na, bəzey nga Nəwe,
 Nəwe na, bəzey nga Lemek,
³⁷ Lemek na, bəzey nga Matuzala,
 Matuzala na, bəzey nga Henakw,
 Henakw na, bəzey nga Jaret,
 Jaret na, bəzey nga Meleliyel,
 Meleliyel na, bəzey nga Kaynam,
³⁸ Kaynam na, bəzey nga Enaws,
 Enaws na, bəzey nga Set,
 Set na, bəzey nga Adam,
 Adam a na, bəzey nga Gazlavay.

Bay-malula a wudey nga bata Yesu

(Matiye 4.1-11; Mark 1.12, 13)

4 Fa dəba ha masa *Jaŋ-Baptis ma kar *baptem la a Yesu na, Yesu a vəhwa daa wayam nga Jurdenj heyey. *Mesəfney nga Gazlavay aa da ray a, ta', a handa a wuzlah-ley. ††² Aa manjakaya fetede dar kwakwar məfad. Bay-malula a sawa a cakay a, a jada nga bata amba a key cek maaya ba. Daa masa Yesu aa da wuzlah-ley a na, aŋga fa zəmey cek daa ba. Fa dəba ha, may a car dəba. †³ Ta', bay-malula heyey aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey nga Gazlavay na, tərda aŋgwa kede nga daf taw!»⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawu-

zllakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: "Ndaw na, a njeŋ ta cek mezəmey daada ba."» ††

⁵ Fa dəba ha, bay-malula heyey a təpda aa slam magəlkaya a vad, wure ŋgene ta', a wuzdara hwayak hay masa bay hay ma wamata da bəla cəpa. †⁶ Ta', a ləvar: «Ya vəldakawa gədaŋ nga wey da ray hwayak hay a kede, ta zleley hay da hwađ a cəpa. Maja cek hay a kede cəpa mavəldatakaya a har adaw, ya gwa nga vəldata kwa ŋgada waawa masa yah ma wudey. ††⁷ Anda kede, da kah ma regedey fa mey adaw la na, cek hay a cəpa ya vəldatakawa la.»⁸ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawuzllakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: "Ka da ragadar na, si ŋgada Bay Gazlavay akah gway. Dərar daŋgay ŋgada Bay Gazlavay pal taava aŋga."» ††

⁹ Asaya, bay-malula a handa aa berney nga *Jeruzelem, a təpda aa ray nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, ta', a ləvar: «Da kah Bəzey nga Gazlavay na, jəvey daa ray nga kede a hwayak, †¹⁰ maja mawuzllakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: "Gazlavay a ləvtar la a maslaŋ aŋga hay nga jədmaka." ††¹¹ Mawuzllakaya saya, a ləvey: "A sləwmaka la a har ata amba salay akah a gurzey fa aŋgwa ba."»¹² Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawuzllakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: "Ka da jada Bay Gazlavay akah ba."» ††¹³ Masa bay-malula ta hətey mey nga jada Yesu daa saba na, ta', a daw, a mbəkda nga pas mekele. ††

Yesu a zlar sləra aŋga daa hwayak nga Galile

(Matiye 4.12-17; Mark 1.14, 15)

¹⁴ Yesu a vəhwa aa hwayak nga *Galile, ta gədaŋ nga *Mesəfney nga Gazlavay da ray a. Daa hwayak a cəpa, ndəhay a zlar aŋgaa guzley da ray a. ††¹⁵ Yesu fa wuzey mey nga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay nga Gazlavay. Ndəhay tabiya faa həmdamara.

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu

(Matiye 13.53-58; Mark 6.1-6)

¹⁶ Ta', Yesu a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwađ a. Ta *pas meməskey-vaw, a mbəzey aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay anda aa ma daw maa-mandaw. A lecey, a daw fa mey nga ndəhay amba a jəŋgey derewel nga Gazlavay. †¹⁷ Ta', a vəlmar derewel mapadakaya, masa *Izay, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay, ma wuzlala zleezle. A pəska derewel e, a hətfey slam mawuzllakaya ma ləvey:

¹⁸ «Mesəfney nga Bay Gazlavay aa da ray adaw, Bay Gazlavay ta walaya la amba ya wuzdatara *Mey-maaya-mawiya ŋgada masa-viya hay.

A slərđiwa

amba ya ləvtar a ndəhay majəwtakaya

dasi har nga bay-malula na,

Gazlavay ta pəskata sem.

A slərđiwa nga wurey dey nga wulaf hay,

nga ləhey ndəhay dasi har nga masa-gəra ata hay. ††

††

† 3.30-33 Rut 4.18-22; 1Mev 2.1-14 †† 3.31 Nataŋ: 2Sam 5.14
 ‡ 3.33-38 MC 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32 †† 4.1-2 Mt 6.16-17;
 Lk 4.18; Heb 4.15

†† 4.4 Mew 8.3 ††† 4.6 Mt 28.18; Jaŋ 12.31 ††† 4.8 Mew 6.13;
 5.9§ 4.10-11 Ps 91.11-12 †† 4.12 Mew 6.16 ††† 4.13 22.3, 31
 §† 4.14 4.18 ††† 4.18 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mt 1.18,

¹⁹ A slərđiwa amba ya ləvtar đar masa Bay Gazlavay ma da wuzdərwa maaya anğa a ray ndəhay na, ta wuswa cay.» †

²⁰ Fa dəba ha, pad! pad! a pada đerewel e heyey, ta', a vəldara a ndaw ma ka sləra daa way a. A njeý fa mey ata nğa wuzey mey a. Ndəhay cəpa daa way a, fa nəkmara. ²¹ Yesu a zlar nğaa guzltar dəba, a ləvey: «Mey mawuzlalakaya masa tasana akwar ma cəndamara kede na, mey a ta key cay wure kede nğada akwar.»

²² Ndəhay cəpa a ləvam da wuzlah ata: «Mey masa aləkwa ma cəndakwa fa Yesu kede na, maaya.» A rəzlam da ray mey anğa hay maaya masa anğa maa guzldata, ta', a ləvam: «Haya, ara na, bəzey nğa *Jawzef, ba diya?» ††²³ Da ray nğene, Yesu a ləvtar: «Fara fara ka daa guzlam mey-menğey da ray adaw, ka ləvam: "Ndaw ma səra ray nğa slalak, mbəlda ray akah!" Anda meləvey ka da ləvam: "Ala ma cəndamara sləra akah hay masa kah ma kata da Kapernayum la cəpa. Yaw, ka kəne da slala akah fede may."»

²⁴ Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ndaw ma təla mey nğa Gazlavay wura wura na, fa təbmara maaya maaya daa hwayak masa aa ma yawa da hwad a na, daa ba. ²⁵ Wulkam da ray *Eli, ndaw ma təla mey nğa Gazlavay zleezle. Daa masa anğa da bəla na, mevey maakar ta kiya maakwaw, var ta pawada daa ba. May mahura ta key la daa hwayak nğa *Israyel cəpa. Ya fa ləvkwar fara fara, daa nğene, nğwas-vagay hay ga daha daa hwayak a, ††²⁶ ama Gazlavay ta slərda Eli fa nğwas-vagay hay daa hwayak nğa Israyel nğa jənta daa ba səlak. A slərda na, si fa nğwas-vagay masa *Jəwif ba ma njeý da slala Sarəpta daa hwayak nğa Sidanw. ²⁷ Asaya, wulkam da ray Elize, ndaw ma təla mey nğa Gazlavay zleezle. Daa masa anğa da bəla na, maasəkula hay ga daa hwayak nğa Israyel daha, ama kwa ta pərey ndaw pal dasi ata nğa mbəley daa maasəkula ha daa ba. A pərey na, si Naaman, ndaw Siri gway.» ††

²⁸ Masa ndəhay daa way-mewuzey-mey nğa Gazlavay heyey ma cəndamara mey a na, ata tabiya, mevel a catar ga da ray Yesu. ²⁹ Ta', a lacam, a đadamarara, a badamarara da wuzlah-way. A handamarara aa mey-zelen, amba a təvdamarara nğada hwayak. ³⁰ Ama Yesu pat! a bey la da wuzlah ata, ndal! madaw anğa.

Yesu a bəley malula da ray ndaw

(Mark 1.21-28)

³¹ Fa dəba ha, Yesu a daw a Kapernayum daa hwayak nğa *Galile. Fetedə faa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey nğa Gazlavay ta *pas meməskey-vaw. ³² Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey anğa ha, maja aa guzley na, ta gədan masa Gazlavay ma vəldara. ††³³ Daa way-mewuzey-mey a nğene, ndaw daha, aa ta malula da ray. A zlar mewudey ta gədan, a ləvey: ³⁴ «Haya, Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malu-

²⁰ 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mk 1.8, 10, 12; 3.29; SNM 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 † 4.18-19 Iz 61.1-2; Mt 11.5; Lk 7.22
 †† 4.18-21 1.68 † 4.19 Lev 25.10 †† 4.22 Jan 6.42 † 4.24 Jan 4.44
 †† 4.25 1Bay 17.1, 8-16 †† 4.27 2Bay 5.1-14 ††† 4.32 Mt 7.28-29

la hay me? Ka sawa nğaa zəddandar daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw nğa Gazlavay, masa aa ma slərdərwa nğa key sləra anğa.» †††³⁵ Yesu aa bəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «Njeý teete. Bey da ray ndaw kede.» Malula da ray ndaw a heyey dac! a tədda ndaw a, a hwayak fa mey nğa ndəhay tabiya, a bey da ray ndaw aha, kwa ta kar cek daa ba. ³⁶ Ndəhay cəpa fetede heyey a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Haya! mey kede na, ara səkway nğa mey wura, masa ndaw aha a təktar đay a malula hay nğa bam da ray ndəhay kede na!» ³⁷ Da ray nğene, sləmay nğa Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura cəpa daa hwayak a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

(Matiye 8.14-17; Mark 1.29-34)

³⁸ Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey nğa Gazlavay, a daw a way *Simanw. Maman nğa nğwas nğa Simanw a, vaw fa car, awaw fa vaw ga. Da ray nğene, aa cəfdamarara Yesu nğa mbəlda. ³⁹ A daw a gəbey a ray a, ta', aa bəcey amba macay a, a mbəkda nğwas aha. Macay a, mbak! a mbəkda, awaw fa vaw heyey daa saba. Wure nğene, nğwas aha pəta! a lecey, ta', a vəltar cek mezəmey.

⁴⁰ Fa dəba ha pas ma kəzley la na, ndəhay tabiya da slala ha masa ndəhay ta macay hay da way ata hay dah, kwa macay hay wura wura, a handamatərwa fa Yesu. A patar har pal pal tabiya a ray, a mbəldata.

⁴¹ Malula hay ga a bam da ray masa-macay hay a, a wudam, a ləvam: «Kah Bəzey nğa Gazlavay.» Ama Yesu aa bəctar a malula hay a, a təkta nğaa guzley maja a sərmara anğa *Kəriste. §

Yesu a wuzey mey daa hwayak nğa Jude

(Mark 1.35-39)

⁴² Slam ma wurey la na, Yesu a bey da wuzlah-way, a daw aa slam masa ndəhay da hwad a daa ba. Ndəhay ga fa səpmara, ta', a hətmar. Masa ata ma hətmar la na, a wudam amba Yesu a njeý ta ata, a mbəkdata ba.

⁴³ Ama Yesu a ləvtar: «Si ya daw a slala hay mekele may nğa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray mewey nğa Bay Gazlavay da ray ndəhay, maja Bay Gazlavay a slərđiwa na, nğa key sləra ha kəne.» ††⁴⁴ Ta', Yesu a daw a pəkta slala hay a, a wuzey mey nğa Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay nğa Gazlavay mekele mekele daa hwayak nğa *Jude.

Yesu a zəley ndəhay maakar ngeeme nğa key gula anğa hay

(Matiye 4.18-22; Mark 1.16-20)

5 Pas lanğar daha, Yesu, anğa da mey dəhwa nğa Genezeret. Ndəhay ga makustakaya, fa njan-jərdam vaw nğada cakay a, maja a wudam a cəndamarara mey nğa Gazlavay. ² Kwambiwal hay cew daha da mey dəhwa ha. Ndəhay ma kərza ewet, ata da hwad a daa saba, fa pərmata *tabaw ata hay. Yesu a hətatar

††† 4.34 Mk 3.11 § 4.41 Mk 3.11-12 †† 4.43 11.2

kwambiwal hay a. ³ Ta', a təpey aa kwambiwal nga ndaw mezəley *Simanɔw. Aa cəfda Simanɔw ha nga ngəchada kwambiwal a nekədey ngada wuzlah yam. Masa Simanɔw ma ngəchada kwambiwal a la na, Yesu ta', a njeý ta njeý a hwað a, fa wuzdatara mey nga Gazlavay a ndəhay da mey dəhwa ha.

⁴ Fa dəba ha masa anɔa ma wuzdatara mey nga Gazlavay la na, a ləvar a Simanɔw: «Ngəchada kwambiwal akah aa slam masa yam da hwað a selevel. Fetede, akwar ta mandala akah hay, kəzlamata tabaw akwar hay aa yam a, ka hətam ewet la.» ⁵ Simanɔw a mbəddara, a ləvar: «Bay ala, tavað tavað kede, ala ta gəram la daa ewet e, ama kwa ya ta hətam daa ba səlak. Yaw, da ara kah ma ləvya na, ya kəzlamata tabaw hay a, aa yam a cəngə.»

⁶ Ta', a kəzlamata tabaw ata hay aa yam, wure nɔgene, a kərzamawa ewet ga daa yam a. Tabaw hay a, a zlamar nga ngərey maja ewet ga kalah. ⁷ Anda kede, a gəvcamatərwa mandala ata hay daa kwambiwal mekele nga jənmata. Mandala ata hay a, a samawa, a rəhdamata kwambiwal hay cewete ta ewet, haa kwambiwal hay a, a wudam nga ndəkəwam asi yam. ^{8,9} Ata Simanɔw *Piyer ta mandala anɔa hay tabiya, mandərzay a katar maja ewet ga masa ata ma kərzamara ha. Masa Simanɔw aha ma hətar maazla kede na, a regedey fa mey nga Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, maaya na, ya ngəchey la da cakay akah, maja yah na, ndaw ta mebərey.» ¹⁰ Ata *Jak ta *Jan, bəza hay nga Zebede, ma kam sləra bama ta ata Simanɔw, mandərzay a katar may. Da ray nɔgene, Yesu a ləvar a Simanɔw: «Ka zlurey ba, dəga tasana ka da zəlwa ndəhay aa cəved nga Bay Gazlavay anda kah ma kərzey ewet kede.» ¹¹ Ta', a ngəchadamata kwambiwal ata hay a rav-zazay, mbak! a mbəkdamata cek ata hay tabiya, a diyam asi Yesu. ††

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula

(Matiye 8.1-4; Mark 1.40-45)

¹² Fa dəba ha, Yesu aa da slala lanɔar daha. Ndaw da ha maasəkula fa vaw zlap zlap. Ndaw aha a hətar Yesu na, ta', a daw a regedey fa mey anɔa. A kar ambahw, a ləvar: «Bay adaw, da ka wudey na, ka gwa nga pərya daa maasəkula adaw kede.» ¹³ Yesu tal! a təlɔda har anɔga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wudey amba maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəba!» Wure wure nɔgene, maasəkula fa ndaw aha daa saba. ¹⁴ Ta', Yesu a kəta, a ləvar: «Ka da wuzda cek masa yah ma kakawa kede kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəba ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas nga Mawiz ma ləvey, nga wuzey a ndəhay, maasəkula fa vaw akah daa saba.» ¹⁵ Ama ndəhay na, fa kadamara mey da ray Yesu ta gədanɔ ta gədanɔ cəngə. Da ray nɔgene, ndəhay ga a samawa fa vəda, a kusam, amba a jəkam sləmay fa mey masa aa maa guzley, asaya, amba a mbəlɔdata masa-macay hay. ¹⁶ Kwa ndəhay fa samawa ga na,

† 5.4-9 Jan 21.2-11 †† 5.11 Mt 8.21-22 ‡ 5.14 Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14 †† 5.15 Mk 7.36

Yesu a njeý da cakay ata mandaw mandaw ba, ama a bey la da wuzlah ata, a daw aa slam masa ndəhay da hwað a daa ba, amba a dərey danɔay a Gazlavay. ‡

Yesu a mbəley ndaw maahəlbakaya

(Matiye 9.1-8; Mark 2.1-12)

¹⁷ Pas pal daha, Yesu faa sərkadata ndəhay. *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz manjatakaya fetede may. A samawa da slala hay mekele mekele da *Galile ta da *Jude, leɔ daa berney nga *Jeruzelem. Bay Gazlavay a vəlar gədanɔ a Yesu nga mbəlɔdata masa-macay hay. ¹⁸ Ndəhay daha, a samawa, a handamawa ndaw maahəlbakaya manakaya da ray bebele. A səpam cəved amba a mbəzdamara aa way masa Yesu aa da hwað a, amba a pamarara fa mey anɔa, ¹⁹ ama a hətam cəved ba maja ndəhay ga kalah. Anda kede, a təpam aa ray nga way a, a wuram slam daa ray nga way a, a tədamara ndaw maahəlbakaya kaa heyey da ray bebele anɔa ha ta laza, a wuzlah ndəhay makustakaya ga fa mey nga Yesu daa way a. ²⁰ Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təbmara anɔa ta gədanɔ nga mbəlɔda ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlbakaya heyey: «Jam adaw, ya fa ləvka mebərey da ray akah daa saba.» ‡‡

²¹ Ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz ta Fariza hay heyey a cəndamara mey kede na, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ara səkway nga ndaw wura ma pa ray anɔa nga Gazlavay kede, na! Ma gwa ma mbəkda mebərey nga ndaw na, wa? Si Gazlavay pal taava anɔa ma gwa ma mbəkda mebərey nga ndaw, ba diya?»

²² Ama Yesu ta səra mewulkey ata sem, aa cəfdata, a ləvtar: «Ka wulkam anda kede, maja me? ²³ Ya gwa ya ləvar: “Mebərey akah daa saba”, da daa ba, ya gwa ya ləvar: “Sləkdey, daw ta salay akah.” Dasi mey hay cewete kede na, masa ta banay nga ləvey nɔgada yah na, wura? ‡‡‡²⁴ Yaw, ya wudey amba ka sərmara yah, *Bəz nga Ndaw, yah ta gədanɔ nga mbəkey mebərey nga ndəhay da bəla.» Anda kede, Yesu ta', a ləvar a ndaw maahəlbakaya heyey: «Ehe, ya fa ləvka: “Sləkdey, la bebele akah, daw a way.”» §

²⁵ Wure wure nɔgene, ndaw aha a sləkdey, a lecey fa dey ata tabiya, a la bebele anɔa heyey, ta', a daw a way ta mehəlmey Gazlavay. ²⁶ Ndəhay tabiya fetede a rəzlam. A həlmamara Gazlavay ta meney ray. A ləvam: «Cek masa nga meney aləkwa, ya ta hətkwa daa ba na, ya ta hətkwar la tasana dəba.»

Yesu a zəla Levi nga səpa

(Matiye 9.9-13; Mark 2.13-17)

²⁷ Fa dəba ha masa Yesu ma ka maazla kede la, a bawa daa way a, a daw, a da nəkey dey na, a ray *ndaw ma cakala budaw mezəley *Levi. Anɔa man-

‡‡ 5.16 Mt 14.23; 26.36-46; Mk 1.35; 6.46; Lk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; SNM 1.14; 2.42; 6.4; 12.5 ‡‡‡ 5.20 7.48; Mt 9.2

‡‡‡ Yesu a wudey nga ləvey anɔa ta gəra nga ləvey: «Sləkdey, daw ta salay akah», maja a gwamara nga hətmar cek masa aa ma da ka fara fara. Ama da a ləvey: «Mebərey akah daa saba» na, ta gəra nga ləvey ba, maja a gwamara nga hətmar cek aha fara fara ba. § 5.24 Jan 5.36

jakaya fa key slæra daa slam mecekeley budaw. Ta', Yesu aa guzlar, a lævar: «Sawa, sæpya.»²⁸ Da ray ngene, Levi a, pærtæ! a slækdey, a mbækdata cek anga hay tabiya, a daw asiya.[†]

²⁹ Fa dæba ha nekædey, Levi a kar gwagway mahura ngada Yesu da way anga. Ndøhay ma cakala budaw ta ndøhay mekele makustakaya ga fetede, a zømamara daf nga gwagway a bama.^{††30} *Fariza hay ta *ndøhay maa sækada kwakwas nga Mawiz da wuzlah ata, aa nguram mey, a lævmatar a *gula hay nga Yesu: «Ka zømam daf ta ndøhay ma cakala budaw lej ta ndøhay ma zlæba kwakwas nga Mawiz na, kwara?»³¹ Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Ndøhay masa ata wurwer na, mey ata ta ndaw ma vølda slalak daa ba. Ama ma wudey mey nga ndaw ma vølda slalak na, si ndøhay masa-macay hay gway.³² Yaw, ndøhay ma wulkam ata ndøhay maaya fa mey nga Gazlavay na, Gazlavay ta slærdiwa nga zølta daa ba, ama a slærdiwa na, nga zøley ndøhay masa ta mebørey amba a mbæddamara menjey ata, a sæpmara Gazlavay ta mevel pal.»[‡]

Mey da ray mekey daliyam

(Matiye 9.14-17; Mark 2.18-22)

³³ *Fariza hay heyey a lævmar a Yesu: «Gula hay nga *Jan-Baptis ta pas langar fa kam *daliyam, fa dæram dangay, asaya, gula ala hay fa kamara køne may. Ama gula akah hay na, a zømam cek, a sam cek mandaw mandaw na, maja me?»^{††34} Yesu a mbæddatara ta mey-menjey, a lævey: «Da ndaw a zølwa ndøhay aa mekey mælak nga kwakwa nga zømey cek na, ndøhay a, a gwamara a kam daliyam daa masa zel-kwakwa ha aa da cakay ata daw? A kam daliyam ba sælak.^{††35} Ama pas a, a sawa la, masa ata ma da kærzamara zel-kwakwa ha. Daa ngene dæba na, a kam daliyam la.»

³⁶ Fa dæba ha Yesu a ngatara mey a saya ta zana, a lævey: «Kwa ndaw ma ngørey zana mawiya nga døpey zana magurma na, daa ba. Da a ka køne na, ta nøsa zana mawiya sem, zana ha fa da cømam ta magurma daa ba.³⁷ Asaya, ndaw a gwa nga zlørey wuzam meededek e aa kwene-kwene^{†††} magurma ba. Da a zlæra a hwað a na, wuzam a, a mæsley, a ngøra kwene-kwene he la. Wuzam a, a mbædey la, asaya, kwene-kwene he a nøsey la.³⁸ Si ka zlæra wuzam meededek e aa kwene-kwene mawiya.³⁹ Da ndaw fa sey wuzam mamælkaya na, a wudey nga sey meededek e saba, maja a wulkey wuzam mamælkaya na, a føna meededek e.»

Yesu, anga bay ma wey da ray pas memæskey-vaw

(Matiye 12.1-8; Mark 2.23-28)

6 Ta *pas memæskey-vaw daha, ata Yesu ta gula anga hay a diyam taa ley nga cek anda daw^{†††}. Gula anga hay heyey a hæbam cek aha, a babørmara,

† 5.28 Mt 8.21-22 †† 5.29 Mt 9.10 ‡ 5.32 19.10 †† 5.33 Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 †† 5.34 Mt 9.15 ††† kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwad) ama makakaya ta ambal. ††† cek anda daw: Ta mey Pølta na, mezøley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé».

aa mbædmara.^{§2} Maja ngene, ndøhay da wuzlah *Fariza hay a lævmatar: «Akwar fa kam cek matækakaya daa *kwakwas nga Mawiz ta pas memæskey-vaw na, maja me?»^{§†3} Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Akwar ta jangamara daa derewel nga Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas langar daha, ata Davit ta ndøhay anga hay, may fa catar, ama cek mezømey fa ata daa ba.^{§††4} Maja ngene Davit e a mbøzey aa way nga Gazlavay, a tæbwa penj masa mavøldakaya ngada Gazlavay, ta' a zømey, asaya, a vøltar a ndøhay anga hay may. Ama, penj e na, kwakwas nga Mawiz a vøley cøved a ndøhay tabiya nga zømamara ba, si ndøhay ma ka kwakwas nga Gazlavay gway.»⁵ Yesu aa guzlar saya, a lævtar: «Ma wey da ray pas memæskey-vaw na, ara yah, *Bøz nga Ndaw.»

Yesu a diyra har mamækaya nga ndaw ta pas memæskey-vaw

(Matiye 12.9-14; Mark 3.1-6)

⁶ Ta *pas memæskey-vaw daha saya, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay. Ta', aa sækadata ndøhay daa way a. Ndaw daha fetede, har-zømay mamækaya.^{§†7} *Ndøhay maa sækada kwakwas nga Mawiz ta *Fariza hay, ata fetede may. Fa jødmara Yesu da a da mbøley ndaw ta pas memæskey-vaw kwa. A jødmara anda kede na, amba a hætam mey nga kærza Yesu.⁸ Ama Yesu a særa mewulkey ata. Da ray ngene, aa guzlar a ndaw masa har mamækaya heyey, a lævar: «Slækdey, lecey fa mey nga ndøhay tabiya.» Ndaw aha, ta', a slækdey, a lecey.⁹ Fa dæba ha, Yesu aa guzlar a ndøhay ma jødmara heyey, a lævtar: «Yaw, ya wudey yaa cæfdakwar, kwakwas alækwa a lævey na, kwara? Ta pas memæskey-vaw na, alækwa ta cøved nga key maaya a ndaw daw, da daa ba, nga key maaya ba daw? Alækwa ta cøved nga læhey ndaw daa memøcey daw, da daa ba, nga mbøkey ndaw nga mæcey daw?»¹⁰ Ta', Yesu a nækta tabiya pal pal dagay, fa dæba ha, aa guzlar a ndaw heyey, a lævar: «Tøldørwæ har a.» Tal! a tøldørwæ har a. Har a, ta', a diyey aa slam a.¹¹ Ama Fariza hay ta ndøhay maa sækada kwakwas nga Mawiz heyey na, mevel a catar ga. A zlamar mesley yawa da wuzlah ata, a lævam: «Ya da kadakwa ndaw Yesu kaa na, kwara?»^{§††}

Yesu a weley ndøhay meslørey anga hay kuraw a ray a cew

(Matiye 10.1-4; Mark 3.13-19)

¹² Daa dar hay a ngene, Yesu a daw a angwæ nga dærwæ dangay. Fetede tavað tavað anga fa dørey dangay a Gazlavay.^{§†13} Masa slam ma wurey cay na, ta', a zølta gula anga hay a cakay a. A weley ndøhay kuraw a ray a cew da wuzlah ata, a pata nga ndøhay anga hay meslørey.¹⁴ A pey nga ndøhay meslørey a na, *Simanjw, ndaw masa aa ma par mezøley *Piyer heyey, ta mælmaaha *Andøre, *Jak, *Jan, *Følep, *Bartelemey,

§ 6.1 Mew 23.25 §† 6.2 Mab 20.8-10 §†† 6.3-4 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9 §† 6.6-11 Mk 2.27-28 §†† 6.11 Jan 5.16, 18 §† 6.12 5.16

¹⁵ *Matiye, *Tuma, Jak bæzey nga Alfe, Simanɔw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wudam nga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har nga masa-gəra ata hay, ¹⁶ Jud bæzey nga Jak, ta Juda Iskariyawt ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra anɔa hay.

Yesu a mbəley masa-macay hay

(Matiye 4.23-25)

¹⁷ Fa dəba ha, Yesu a pawa salay daa anɔwa ta ndəhay anɔa hay meslərey. A lacam aa papalah aa slam masa ndəhay anɔa hay siya hay ga da hwaɔ a. Ndəhay mekele ga fetede daha a samawa daa hwayak nga *Jude. Kwa daa berney nga *Jeruzelem ta samawa la may. Asaya, ndəhay siya a samawa daa berney nga Tir ta nga Sidanɔw, berney hay masa da mey-bəlay.

¹⁸ Ndəhay a nɔgene a samawa nga cəney mey nga Yesu, asaya, a samawa amba Yesu a mbəldata daa macay ata hay. Da wuzlah ndəhay a nɔgene na, ndəhay ta malula da ray daha fa səram banay. Yesu ta', a bəlta malula da ray ndəhay a. ¹⁹ Ndəhay tabiya a səpam cəved nga gəsey fa Yesu maja gədanɔ daa vaw anɔa fa bawa nga mbəldata ndəhay tabiya. ††

Mey da ray maaya nga Gazlavay ta banay ma da sawa a ray ndəhay

(Matiye 5.1-12)

²⁰ Masa Yesu ma mbəldata masa-macay hay cay na, a mbədey dey nɔgada fa ndəhay anɔa hay, a ləvtar:

«Akwar masa-viya hay,

maaya nga Gazlavay aa da ray akwar
maja Bay Gazlavay fa wey da ray akwar fara fara. ‡ ††

²¹ Akwar masa may fa cakwar wure kede,
maaya nga Gazlavay aa da ray akwar
maja Gazlavay a rəhdakwar la.

Akwar masa fa təwam wure kede,
maaya nga Gazlavay aa da ray akwar
maja kaa sanɔgəram la. ‡

²² «Da ndəhay fa rəsmakwar,
fa mbədmakwar dəba,
fa cədmakwar, asaya,
faa guzlam mey hay maaya ba a ray akwar,
maja akwar gula adaw hay, yah, *Bəz nga Ndaw na,
maaya nga Gazlavay aa da ray akwar. ‡‡†

²³ Da masa ndəhay a fa kamakwar anda kede na,
sasəmam, jəvam ta meeməlkey
maja Gazlavay a pəlkwar mawurbay akwar la
maaya maaya da gazlavay da vad.

Papaɔ nga papa ata hay a sərdamata banay
ta ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle na,
kəne. ‡‡

²⁴ Ama akwar masa-zleley hay na,
banay a sawa la a ray akwar
maja akwar ta zəmamara wiya akwar cay wure kede.

§

† 6.14-16 SNM 1.13; Janɔ 1.40-44 †† 6.19 Mt 9.20 ‡ 6.20 Jak 2.5
‡† 6.20-49 Mt 5-7 ‡‡ 6.21 CWJ 7.16-17; Jer 31.25; Ps 126.5; Iz 61.3
‡‡† 6.22 Mt 5.11; Janɔ 16.2; SNM 5.41; 1Pi 4.14 ‡‡‡ 6.23 Mt 5.12
§ 6.24 Mt 19.23-24; Jak 5.1

²⁵ Akwar masa ma rəham sem wure kede,
banay a sawa la a ray akwar,
maja may a cakwar la.

Akwar masa faa sanɔgəram wure kede,
ka da nɔam daa banay, ka təwam la. ‡†

²⁶ «Akwar masa ndəhay faa həmdamakwar wure
kede,
banay a sawa la a ray akwar.

Ara anda kede papaɔ nga papa ata hay zleezle
maa həmdamata ndəhay ma təla mey ta membərz-
ley.» ‡††

Mey da ray mewudey masa-gəra hay

(Matiye 5.38-48; 7.12a)

²⁷ Yesu a ləvtar saya: «Wure kede ya fa ləvkwar, ak-
war ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey adaw:
Wudmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya a
ndəhay masa ma nɔgəldamakwar ba, ²⁸ pəsmatar mey
a ndəhay masa ma nəsmakwar, dəram danɔgay maja
ndəhay ma sərdamakwar banay. ²⁹ Da ndaw a kəɔka a
cakay baazlam na, mbəddara cakay lanɔgar saya. Da
ndaw a lakawa dawura akah na, mbəkda nga la, vəl-
dara deɔ-kece saya. ‡‡‡‡ Kwa waawa maa cəɔɔafaka cek
na, vəlar. Da ndaw ta ley cek la fa kah na, ka daa cəɔɔa
həz-hez ‡†† ba. ³¹ Wure kede, kamatar cek maaya a
ndəhay, anda akwar ma wudam nga kamakwara
maaya kəne may.

³² «Da ka wudam ndəhay ma wudmakwar daada
gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja
daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa wud-
mata ndəhay masa ma wudmata kəne. ³³ Da ka kam
cek maaya nɔgada ndəhay masa ma kamakwar maaya
gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja
daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa kama-
ra kəne may. ³⁴ Yaw, da ka vəlam cek hay a ndəhay
masa ka wulkam wara a vəhdamakwara gway na, Ga-
zlavay a vəlkwar cek maaya la maja daw? Maja kwa
ndəhay masa ta mebərey na, fa vəlmatar cek hay a
ndəhay masa wara a vəhdamatara kəne. ³⁵ Ama akwar
na, wudmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya,
vəlmatar cek a ndəhay masa ma gwamara nga vəh-
damakwara ba. Da akwar fa kamara anda kede na, Bay
Gazlavay da vad a pəlkwar mawurbay akwar la ga, a
tərdakwar la nga bəz anɔa hay, maja anɔa na, fa sərey
dey-ceceh fa ndəhay masa ma kam suse ba, leɔ fa
ndəhay malamba hay. ‡†‡‡‡ Kam maaya a ndəhay anda
Papa aləkwa Bay Gazlavay ma key maaya a ndəhay.»

Mey da ray membəkey mebərey nga ndəhay

(Matiye 7.1-5)

³⁷ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa
mevel akwar, ka ləvam, "Anja mananɔ nɔgaa zədey maja
mebərey anɔa na" kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa
zəɔɔdakwar maja mebərey akwar kəne may. Ka da
mbədmatar ray a ndəhay ba, anda kede Bay Gazlavay

‡† 6.25 1Kwr 4.8 ‡†† 6.26 Jak 4.4; Jer 5.31 ‡‡ 6.29 Rm 12.17;
1Kwr 6.7 ‡†† həz-hez: nɔgəz-nɔgez ta mey Zədem ‡† 6.35 vəley cek:
Lev 25.35-36

a mbædkwar ray daa ba may. Mbækdamatara mebærey nga ndəhay, Gazlavay a mbækdakwara mebærey akwar la kəne may. ^{†38} Vəlam cek a ndəhay, Gazlavay a vəlkwar la kəne. A da kwiykwar ga aa gabal akwar mahura, a rædkwara, aa jəkakwara haa a rəhey, siya mbak. Bay Gazlavay a da wakwara cek ta daram masa akwar ma wamatara a ndəhay mekele may.» ^{††}

³⁹ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar ta mey-menjey saya, a ləvtar: «Ndaw-wulaf a gwa nga dāda ndaw-wulaf cəla daw? Da ndaw-wulaf a dāda wulaf cəla na, ata cewete a tədam la aa vəged. ^{‡40} Yaw, ndaw maa sərkey na, a sərə cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ama da ndaw a taa sərkey la maaya maaya na, anjga anda ndaw maa sərkada ha gway.» ^{††}

⁴¹ Ta', Yesu a ngey mey mekele saya, a ləvey: «Ka nəkey dey fa guzer daa dey nga məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka wulkey da ray a ba na, kwara? ^{‡42} Ka gwa nga ləvar ngada məlmakw, "Məlma adaw, dagay ya lakawa guzer daa dey akah la". Anja kah na, hwadam mahura daa dey akah daha, ama ka hətər ba na, kwara? Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la dagay, amba ka hətər dey njəd-njed nga ley guzer daa dey nga məlmakw.»

Mey-menjey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba

(Matiye 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Yesu a ləvtar saya: «Fara fara, wudez masa maaya na, a yey babəza maaya ba na, daa ba. Yaw, wudez masa fa betey ta betey na, a yey babəza maaya na, daa ba may. ^{‡44} Kwa wudez wura wura a da sərəy na, fa babəza ha. Anda kedē, ka gwa nga ngəley səked fa manjaraf ba. Ka gwa nga ngəley gudav fa bəz-tak ba. ^{‡45} Ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek masa maaya daa mevel anjga maaya. Ndaw malamba may, fa wuzdərwa cek maaya ba daa mevel anjga maaya ba. Fara fara, mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek masa mabadakaya daa mevel anjga.»

Mey-menjey ta way hay cew

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ Yesu a ləvtar: «Ka zəlmaya "Bay Mahura, Bay Mahura" ama ka kamara cek anda yah ma ləvkwar ba na, maja me? ^{‡‡‡47} Wure kedē amba ya wuzdakwara kwa waawa ma sawa fa yah, ma jəkey sləmay fa mey adaw, ma ka cek anda mey a la na, ^{‡48} ya wa ndaw aha ta ndaw ma wudey nga ləmey way, ma zlədā salay nga way a maaya maaya kasl fa pərad. A pa salay a, a ray a. Pas masa var ta pawa la, wayam a lawa, a zləra way a, ama a gwa nga bəzla ba maja salay nga way a ma-pakaya maaya da ray pərad. ^{‡49} Ama ndaw ma cənda mey adaw, ma ka cek anda mey a daa ba na, ya wa ta ndaw ma pey salay nga way manjar nga zlədēy. Pas masa var ta pawa la, wayam a lawa, a zləra way a, way a kərep! a bəzley cəpa.»

† 6.37 Mt 6.14-15; Mk 11.25-26 †† 6.38 Mk 4.24 ‡ 6.39 Mt 15.14 †† 6.40 Mt 10.24-25 ‡‡ 6.46 Mal 1.6 ‡‡‡ 6.46-49 Mt 7.21

Yesu a mbəlda madərlam nga mahura nga sewje hay

(Matiye 8.5-13)

7 Masa Yesu ma wuzdatara mey anjga cay tabiya a ndəhay na, ta', a daw a Kapernayum. ^{‡‡2} Fetedē, ndaw Rawma daha, anjga mahura nga sewje hay temere. Ndaw a ngene, a wuda madərlam anjga daha kalah. Ama madərlam a, vaw fa car ga, fa da məcey. ^{‡3} Masa ndaw a ma cənda mey da ray Yesu na, ta', a slərey ndəhay mahura hay nga *Jəwif hay da slala ha ngene fa Yesu ngaa cəfdamərwa nga sawa amba a mbəlda madərlam anjga ha. ^{‡4-5} Ndəhay mahura hay a, a wusam fa Yesu, a kamar ambahw, a ləvmar: «Maaya na, ka jəna mahura nga sewje hay a. Ara ndaw maaya nga jəney, maja a wudndakwar aləkwa Jəwif hay kalah, ara anjga ma ləmndakwara *way-mewuzey-mey nga Gazlavay fedē.»

⁶ Masa Yesu ma cənda mey a la na, ta', a diyam bama. A wusam gweegwe ta way nga mahura nga sewje hay heyey na, mahura nga sewje hay a, a slərey jam anjga hay fa Yesu nga ləvmar: «Mahura nga sewje hay a ləvey: "Bay adaw, ka da gərwa vaw nga sawa saba, maja ya wusa amba ka mbəzey a way adaw ba. ^{‡7} Maja ngene, ya nəka na, ya wusa nga wusey fa mey akah ba. Ama, da ka ta ləvey mey pal la na, madərlam adaw a mbəley la. ^{‡8} Ya ləvka anda kedē maja yah na, sewje hay mahura da ray adaw daha, asaya, yah mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ngada sewje lanjar "daw", a daw. Da ya ləvar ngada ndaw lanjar "sawa", a sawa. Da ya ləvar ngada beke adaw "ka sləra kedē", a ka.»

⁹ Masa Yesu ma cənda mey a kedē la na, a mbafar ara mey ba. A mbədey dey fa dəba ngada fa ndəhay ma diyam asiya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, fara fara kwa ya ta hətēy ndaw ma paya nga ndaw anjga fara fara anda ndaw kedē daa ba sələk, kwa da wuzlah səkway adaw hay *Israyel hay, ya ta hətēy daa ba.»

¹⁰ Ndəhay masa mahura nga sewje hay ma slərdata heyey na, a vəhmawa a way, a hətfamar madərlam a, vaw fa car daa saba.

Yesu a sləkdadərwa bəzey nga ngwas-vagay daa meməcey

¹¹ Fa dəba ha, Yesu a diyam ta gula anjga hay lenj ta ndəhay mekele mekele ga a slala Nayiŋ. ^{‡12} Masa gweegwe fa da mbəzam a slala ha na, a cam ray ta ndəhay fa lamawa vagay nga bəzey ngadaa cəvay. Ara bəzey nga ngwas-vagay daha. Bəzey anjga ha pal ngene. Ndəhay ga da slala ha fa diyam asi vagay a. ^{‡13} Masa Bay Mahura ma hətər ngwas aha na, a kar dey-ceceh, a ləvar: «Dəka mevel, ka təway ba!» ^{‡14} Anjga ma ləvar la anda kedē na, ta', a ngəchey, a gəsfar har fa bebele masa vagay da ray a heyey. Ta', ndəhay ma lamara vagay kaa, a lacam. Yesu aa guzlar a vagay a, a ləvar: «Bəz-gula, ya fa ləvka: "Sləkdey!"» ^{‡15} Vagay kaa, ta', a sləkdey, a njeý ta njeý, a zlar meeguzley. Yesu a

‡‡‡ 7.1 Mt 7.28 § 7.12 1Bay 17.17

lëvar a mamaha: «Ehe, bæzey akah!»^{†16} Ndəhay tabiya a rəzlam, a zluram, a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Tasana, ndaw mahura ma təla mey n̄ga Gazlavay ta sawa la a wuzlah aləkwa.» A ləvam saya: «Gazlavay ta sawa la n̄ga jəney ndəhay an̄ga hay.»^{††17} Ndəhay daa hwayak n̄ga *Jude tabiya ta daa hwayak hay masa ta cakay tabiya ta cəndamara cek masa Yesu ma ka kede la.

Jan-Baptis a slərdata gula an̄ga hay cew fa Yesu (Matiye 11.2-19)

¹⁸ Daa masa *Jan-Baptis an̄ga daa fərsəne na, gula an̄ga hay aa guzlar da ray cek hay tabiya masa Yesu ma kata. Ta', Jan-Baptis a zəlwa gula an̄ga hay cew,¹⁹ a slərdata fa Bay Mahura amba aa cəfdamara, a ləvmar: «Kah na, *Kəriste, ndaw ma da sawa n̄ga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?»²⁰ Ta', a diyam. Masa ata ma wusam fa Yesu la na, a ləvmar: «Jan-Baptis a slər-dandərwa n̄gaa cəfdaka, a ləvey: "Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa n̄ga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?"»

²¹ Ta pas n̄gene, Yesu fa mbəley masa-macay hay ga, kwa cek mecey wura wura cəpa, fa bəley malula hay da ray ndəhay ga, asaya, fa wurey dey n̄ga wulaf hay ga.²² Fa dəba ha, a mbəddatara a ndəhay masa *Jan ma slərdata heyey, a ləvmar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma hətmar ta dey akwar, ta akwar ma cəndamara ta sləmay akwar a Jan-Baptis a. Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəba, jegwer[‡] hay fa diyam maaya ta salay ata, maasəkula hay ta sədam sem, madagazlam hay fa cənam sləmay, ndəhay maməctakaya fa sləkdamawa daa meməcey, ndəhay masa-viya hay fa cəndamara Mey-maaya-mawiya dəba.^{††23} Ndaw ma mbəkda metəbey-mey adaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya n̄ga Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jan-Baptis

²⁴ Ndəhay masa *Jan-Baptis ma slərdata heyey ma diyam la na, Yesu a zlar maa guzlar da ray Jan-Baptis a, a ndəhay ga da cakay a, a ləvmar: «Akwar ma diyam a wuzlah-ley na, n̄ga nəkwa me? Ka nəkmawa na, guzer masa memed ma wusa daw? Ara an̄ga ba, ba diya?»²⁵ Kaa, akwar ma diyam n̄ga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa ma pey zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya fa vaw na, ara ndəhay ma n̄jam daa wiya da way bay hay, ba diya?»²⁶ Wuzdamiwa, ka diyam n̄ga nəkwa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkar, fara fara ara an̄ga. Ama a fəna ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay la saya,²⁷ maja *Jan a na, ara ndaw masa mey n̄ga Gazlavay mawuzlalakaya maa guzley da ray a, a ləvey:

† 7.15 1Bay 17.22-23 †† 7.16 1.68; 19.44; ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay: Mt 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mk 6.15; 8.28; 14.65; Lk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Jan 4.19; 6.14; 7.40; 9.17 ‡ jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. †† 7.22 4.18-19; Mt 11.5

“Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey an̄ga: Ehe, ya fa slərey maslan̄-cəved adaw fa mey akah, amba a diykawa cəved akah.”[‡] †

²⁸ Yesu a ləvkar saya: «Ya fa ləvkar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla na, kwa ndaw ma fəna Jan-Baptis daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Bay Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jan-Baptis.

²⁹ «Ndəhay cəpa fetede ma cəndamara mey n̄ga Jan na, ta təbmara mey a la, a sərmara Gazlavay fa key cek ta cəved e. Kwa ma cakala budaw hay ta təbmara la may. Ndəhay a n̄gene ta təbmara la amba Jan-Baptis a katar *baptem. †† ††³⁰ Ama *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas n̄ga Mawiz ta təbmara cek masa Gazlavay ma wudey n̄gada ata na, daa ba, maja a wudam Jan-Baptis a katar baptem ba.»

³¹ Yesu aa guzlar mey mekele saya, a ləvkar: «Ya da wa səkway n̄ga ndəhay masa wure kede kaa na, ta me? Ata anda me?»³² Ata anda bəza hay masa man-jatakaya fa yam mey da wuzlah ata, a ləvam: “Ala ta famakwar sləlam la, ama akwar ta gərvam daa ba. Ala ta zlamakwar walay vagay la, ama akwar ta təwam daa ba.”³³ Ya ləvkar anda kede na, maja Jan-Baptis ta sawa la n̄ga wuzkar mey. A zəmey dəf anda ndəhay mekele ba, a sey wuzam ba, ama ka ləvam: “An̄ga ta malula da ray.”^{§ ††34} Yah, *Bəz n̄ga Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda ndəhay mekele. Ama ka ləvam: “Nəkmara, ndaw a kede, a wulkey si n̄ga zəmey cek ta n̄ga sey wuzam n̄gada hwađ an̄ga gway. Asaya, an̄ga na, ara jam n̄ga ndəhay ma cakala budaw ta n̄ga ndəhay ma zləba kwakwas n̄ga Mawiz.”

^{§††35} Ama yah na, ya fa ləvkar, ndəhay a da sərmara len̄gesl n̄ga Gazlavay, an̄ga maaya na, ta fa ndəhay an̄ga hay tabiya ma təbmara len̄gesl e.»

N̄gwas ta mebərey a mbədar bərdəy fa salay n̄ga Yesu

³⁶ Ndaw Fariza daha, a zəla Yesu a way an̄ga n̄ga zəmey dəf. Yesu a daw a way ndaw aha, ta', a n̄jam n̄ga zəmey dəf.^{§††37} Da slala ha n̄gene n̄gwas daha, aa fa key mebərey kalah. A cənda masa Yesu fa zəmey dəf da way ndaw Fariza ha na, ta', a daw ta kwalaba marəhkaya ta bərdəy da har a way ndaw aha. Kwalaba ha n̄ga an̄gwa maavərkwakaya mezəley «*albaarə». ^{§††38} A regedey gweegwe ta salay n̄ga Yesu. A təway haa matəway a, a gəcey fa salay n̄ga Yesu, a takwada salay a ta en̄gwec n̄ga ray an̄ga, a kərza salay a, a səmda, ta', a mbəddara bərdəy heyey fa vəda.

³⁹ Ndaw Fariza ma zəla Yesu n̄ga zəmey dəf heyey, ma hətar n̄gwas aha fa takwada salay n̄ga Yesu na, a wulkey daa ray an̄ga, a ləvey: «Da ndaw kede fara fara ara *ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay na, anja a səra n̄gwas ma gəsfar fa salay kede na, ara n̄gwas ta mebərey kalah.»^{§††40} Da ray n̄gene, Yesu aa guzlar a ndaw Fariza ha, a ləvar: «*Siman̄w, ya wudey n̄gaa gu-

‡ 7.27 Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 ††† 7.29 3.7, 12 ††† 7.29-30 Mt 21.32 § 7.33 1.15 †† 7.33-34 Mt 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 ††† 7.34 Mt 9.10 †† 7.36 11.37 ††† 7.37-38 Mt 26.6-7; Mk 14.3 †† 7.39 7.16

zika mey pal.» Simanɔw a mbəddara, a ləvar: «Gweguzley taw, Bay adaw.»

⁴¹ Yesu a ləvar: «Ndəhay cew daha, a lam dəvaz fa ndaw. Ndaw pal a ley gabal temere zlam. Ndaw lanɔar a ley gabal kwakwar zlam †. ⁴² Ama ata cewete ta gwamara nɔa pəlmara dəvaz a daa ba. Anda keɔe, ndaw ma vəldatara dəvaz a heyey, a mbəkdatara dəvaz a. Yaw, dasi ata cewete keɔe na, ma da wuda ndaw ma mbəkdatara dəvaz a kalah na, wa?» ††⁴³ Simanɔw a mbəddara, a ləvar: «Ya wulkey ma da wuda kalah na, ndaw masa aa ma mbəkda dəvaz ga da ray a heyey.» Ta', Yesu a ləvar: «Ahaw fara, ka taa guzley la, ara anɔa.» ⁴⁴ Fa dəba ha, ta', a mbədey dey fa nɔgwas kaa heyey, a ləvar a Simanɔw: «Ka fa hətar nɔgwas keɔe, ba diya? Ya sawa na, a way akah, ama ka ta vəlya yam nɔa pərey salay daa ba. Anɔa na, ta pəryawa salay la ta matəway, ta takwadəyawa la ta nɔgwec nɔa ray anɔa. ††⁴⁵ Ya sawa a way akah, ka ta təbya maaya maaya daa ba, ama anɔa na, dəga anɔa ma mbəzwa a way akah keɔe haa wure keɔe ta mbəkda nɔa səmdayawa salay daa ba. ⁴⁶ Ka ta takwadəyawa mal fa ray daa ba, ama anɔa ta mbədyə bərdəy la fa salay adaw. ††⁴⁷ Da ray nɔgene, ya fa ləvka masa anɔa ma wudyə keɔe na, fa wuzdərwa kwa anɔa ta mebərey ga kalah na, mebərey a daa saba. Ama ndaw ma wulkey anɔa ta mebərey ga daa ba, amba Bay Gazlavay a mbəkda mebərey a na, nɔgene ara ndaw ma wuda Gazlavay nekədey gway.»

⁴⁸ Fa dəba ha, Yesu a ləvar a nɔgwas heyey: «Mebərey akah daa saba.» ††⁴⁹ Ndəhay masa manɔatakaya nɔa zəmey daf bama heyey, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Keɔe na, ara wa masa ma gwa nɔa mbəkey mebərey nɔa ndaw keɔe na!» ⁵⁰ Ama Yesu a ləvar a nɔgwas a heyey: «Bay Gazlavay ta ləhdaka cay daa mebərey, maja kah ma paya nɔa ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.» ††

Ma pəkam ta Yesu na, wa hay wa?

8 Fa dəba ha, Yesu a daw aa berney hay leɔ a slala hay nɔa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray mewey nɔa Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma pəkam ta Yesu na, ara gula anɔa hay kuraw a ray a cew ² ta nɔgusay masa anɔa ma bəley malula da ray ata, ta masa anɔa ma mbəldata daa macay. Nɔgusay a na, ara *Mari da Magdala, nɔgwas masa Yesu ma bəley malula maasala da ray a heyey, ††³ Zaan, nɔgwas nɔa Kuza ndaw ma nəkey dey fa zleley nɔa Bay *Herawt, leɔ Suzan, ta nɔgusay mekele mekele. Nɔgusay a na, a jənmata ata Yesu ta gula anɔa hay kuraw a ray a cew ta zleley ata hay.

Mey-menɔey ta ndaw maa kwecey hulfaɔ a ley

(Matiye 13.1-23; Mark 4.1-20)

⁴ Daa berney hay mekele mekele ndəhay fa samawa fa Yesu. Masa ndəhay ga ata da cakay a na, Yesu ta', aa guzlar ta mey-menɔey, a ləvey:

⁵ «Ndaw mehəvey daha, a daw nɔgaa kwecey hulfaɔ a ley anɔa. Daa masa anɔa faa kwacada hulfaɔ a na, hulfaɔ lanɔar a kəzley aa cəved. Ndəhay a diyam ta ray a. Diyan hay a ndamara. ⁶ Siya a kəzley aa slam masa pərad, a pəcwa nekədey na, a kweley maja yam daa slam aha daa ba. ⁷ Siya a kəzley a wuzlah hatak. A pəcwa da wuzlah hatak a. Hatak a njanjərda, a təka nɔa gəley. ⁸ Ama siya a kəzley aa slam maaya, a pəcwa, a gəley, a yey babəza ga, a key temere.» Yesu a ləvtar ta gədaɔ: «Da ndaw, anɔa ta sləmay na, nɔa cənda mey a maaya maaya.» ⁹

⁹ Gula hay nɔa Yesu aa cəfdamara amba a səmra mabara nɔa mey-menɔey keɔe. ¹⁰ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Gazlavay ta vəlkwar cəved la nɔa sərey mey hay mabadatakaya da ray mewey anɔa da ray ndəhay. Ama ndəhay siya hay na, ya wuzdatara ta mey-menɔey. Anda keɔe,

“Fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba.

Fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba.” ^{5†}

¹¹ «Ehe, ya wuzdakwara mabara nɔa mey-menɔey a. Hulfaɔ na, ara mey nɔa Gazlavay. ¹² Ndəhay siya ata anda mey-cəved masa hulfaɔ ma kəzley a hwad a. Ndəhay a fa jəkam sləmay fa mey nɔa Gazlavay, ama bay-malula a sawa, a la mey a la daa mevel ata, amba a təka nɔa təbmara mey a maja Gazlavay a da ləhdakta. ¹³ Ndəhay mekele ata anda slam masa pərad. A cəndamara mey nɔa Gazlavay, a təbmara ta meesəmey. Ama a hway slaslalay ba. A təbmara nɔa menɔey nekədey gway. Anda keɔe, ta pas masa cek maaya ba fa batata na, a mbəkdamara mey a. ¹⁴ Hulfaɔ ma kəzley a wuzlah hatak na, anɔa anda ndəhay mekele ma cəndamara mey nɔa Gazlavay ama a mbəkdamara mey a daa walaɔ maja mewulkey ata aa da ray cek hay mekele mekele, ta da ray zleley leɔ da ray menɔey daa wiya da bəla. Anda keɔe, sləra masa ata ma kamara na, anɔa anda daw, babəza fa vəda daa ba, səfteker. ^{5††15} Hulfaɔ ma kəzley aa slam maaya na, anɔa anda ndəhay siya ma jəkam sləmay, ma təbmara mey a aa mevel ata maaya maaya, a kam cek anda Gazlavay ma wudəy. A təbmara mey a, a mbəkdamara ba. Anda keɔe, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfaɔ ma pəcwa ma yey ga.»

Mey-menɔey ta petərila

(Mark 4.21-25)

¹⁶ Yesu a ləvtar saya: «Da ndaw ta gədey awaw la aa petərila na, a dəpa ta manɔayak ba, a pa asi harɔgawaw ba. Ama a pa aa slam mepey petərila nɔa wada slam daa way a, amba ndəhay ma mbəzam a hwad a na, a hətmar dey. ^{5††17} Cek hay tabiya mabadatakaya, a

† gabal temere zlam: Ta mey Gərek a ləvey «deniye temere zlam.» Deniye pal na, ara mawurbay nɔa sləra nɔa ndaw fa mevarndey. †† 7.42 Mt 18.27 † 7.44 MC 18.4; 1Tm 5.10 †† 7.46 Ps 23.5 †† 7.48 5.20; Mt 9.2; Mk 2.5 ††† 7.50 Mt 9.22 ††† 8.2-3 23.49, 55-56; 24.1-10; Mt 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mk 15.40-41, 47; 16.1, 8

§ 8.8 Mt 11.15 §† 8.10 Mt 13.14-15 §†† 8.14 1Tm 6.9-10 §† 8.16 11.33; Mt 5.15

wuzwa la a palah. Cek masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la, asaya, a wuzwa la aa slam-mewede. ^{†18} Pam lenjesl amba ka jəkam sləmay maaya maaya. Da ndaw ta təba mey nga Gazlavay la na, Gazlavay a jəna la nga təba mey a ma fəna ma fəna. Da ndaw ta təba mey nga Gazlavay daa ba na, kwa mey a nekədey masa anğa ma wulkey daa mevel anğa daha na, Gazlavay a badərwa la tabiya.» ^{††}

Mamanɗ nga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa? (Matiye 12.46-50; Mark 3.31-35)

¹⁹ Fa dəba ha, ata mamanɗ nga Yesu ta məlmaha hay a diyam fa Yesu, ama ta gwamara nga wusey a cakay a daa ba, maja ndəhay ga kalah. ²⁰ Ndəhay fetede aa guzlar a Yesu, a ləvmar: «Ata mamakw ta məlmakw hay malacatakaya daa ambaw, a samawa fa akah, faa cəfdamaka.» ²¹ Ama Yesu a mbəddatara, a ləvtar a ndəhay tabiya: «Mamay ta məlma adaw hay na, ara ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey nga Gazlavay, ma kam cek anda mey a ma ləvey.» [‡]

Yesu a lacada bərgadanɗ da wuzlah dəhwa (Matiye 8.23-27; Mark 4.35-41)

²² Ta pas lanɗar daha, Yesu a təpam ta gula anğa hay, aa kwambiwəl, a ləvtar: «Təngkwa a dey lanɗar nga dəhwa.» Ta', a diyam. ²³ Daa masa ata fa təngam na, Yesu aa daa dar. Wure nɗene, bərgadanɗ a zlar mekey da ray yam. Kwambiwəl heyey, a rəhey ta yam, ndəhay da hwaɗ a fa daa zədam. ²⁴ Da ray nɗene, gula anğa hay, a nɗəcham a cakay a, a sləkdamara, a ləvmar: «Bay Mahura! Bay Mahura! Aləkwa fa da məck-wa!»

Yesu ta', a sləkdey, aa bəcey ta gədanɗ, a təkə bərgadanɗ ta yam ma wusey heyey. Bərgadanɗ heyey a key saba, yam a wusey saba. ^{†25} Yesu aa guzlar a gula anğa hay a, a ləvtar: «Ka pamaya nga ndaw akwar fara fara ba na, maja me?»

Ama gula anğa hay a, a zluram, a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a kaa na, ara wa? Masa aa guzlar kwa nɗada bərgadanɗ, kwa nɗada yam, a cənar mey kede na!»

Yesu a bəley malula hay da ray ndaw (Matiye 8.28-34; Mark 5.1-20)

²⁶ Ata Yesu ta gula anğa hay a wusam aa hwayak nga ndəhay Gəraza hay ta dey lanɗar nga dəhwa, dey ta' nɗada *Galile. ²⁷ Ata ma wusam la na, Yesu a pawa salay daa kwambiwəl a. Ndaw daa berney fetede daha a sawa a cada ray. Ndaw aha, aa ta malula da ray. Menjey ga, ta kəzley zana fa vaw daa ba. A njeɗ na, da way ba, ama daa cəvay hay. ²⁸ Daa masa anğa ma hətar Yesu na, a zlar mewudey, a tədey asi salay anğa, aa guzlar ta gədanɗ, a ləvar: «Yesu, Bəzey nga Gazlavay da vad, ka wudey fa yah na, me? Ambahw, ka da sərdaya banay ba!» ^{†29} Aa guzley anda kede, maja Yesu ma ləvar a malula ha nga bey da ray anğa. Malula ha fa kar

† 8.17 Mt.2; Mt 10.26 †† 8.18 Mt 25.29 ‡ 8.21 11.28 †† 8.24 Ps 89.11 †† 8.28 Mk 3.11

mandaw mandaw. Ndəhay anğa hay a jəwmata har ta salay hay ta calalaw amba a njeɗ da way, ama ndaw a, a key gədanɗ, a dəsla calalaw a. Malula ha fa hwada a ley. ³⁰ Ta', Yesu aa cəfda, a ləvar: «Mezəley akah na, me?» A mbəddara, a ləvar: «Mezəley adaw na, "ga".» A ləvey anda kede maja malula hay ga da ray a daha.

³¹ Malula hay heyey na, a kamar ambahw a Yesu amba a bəta aa wəgeɗ meseleleɗ e ba.

³² Daa slam aha nɗene, nɗaba nga vetem hay ga da ha da mecəkwer da anɗwa. Malula hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu nga vəltar cəved amba a mbəzam a ray vetem hay a. Yesu ta', a vəltar cəved.

³³ Ta', malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Wure nɗene, vetem hay a tabiya a bam ray, a hwam ta gədanɗ nɗadaa heeleɗ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam, a babətam cəpa.

³⁴ Masa mecəkwer hay nga vetem hay kaa heyey ma hətmar cek ma key la anda kede na, a hwam a wuzdamara mey a, a ndəhay daa berney a, lenɗ a ndəhay da slala hay masa ta cakay. ³⁵ Ndəhay a, a samawa nga nəkey cek mekey fetede he. A wusmawa a cakay Yesu na, a hətfamar ndaw masa Yesu ma bəta malula hay da ray anğa heyey. Ndaw aha manjakaya da cakay Yesu, anğa ta zana fa vaw. A səra lenjesl dəba.

Ndəhay ma samawa nga nəkey cek ma key heyey na, mandərzay a katar. ³⁶ Ndəhay fetede ma hətmar Yesu ma bəta malula hay da ray ndaw heyey, a kadamatara a ndəhay ma samawa nga nəkey cek ma key heyey.

³⁷ Anda kede, ndəhay tabiya daa hwayak nga Gəraza hay a ləvmar a Yesu nga daw la daa hwayak ata, maja fa zluram ga. Da ray nɗene, Yesu a təpey aa kwambiwəl nga daw. ³⁸ Ndaw masa Yesu ma bəta malula hay da ray anğa heyey, a kar ambahw a Yesu nga vəlar cəved amba a diyam cew e. Ama Yesu ta vəlar cəved nga diyam cew e daa ba, a vəhda, a ləvar: ³⁹ «Daw a way akah, ta kadatara cek mahura masa Gazlavay ma kakawa kede tabiya a ndəhay.» Ta', ndaw aha a daw, a wuzda mey da ray cek masa Yesu ma ka tabiya da ray a heyey nɗada ndəhay daa berney a tabiya.

Yesu a mbəley nɗwas ta a sləkdamara dam nga Jayirus daa meməcey (Matiye 9.18-26; Mark 5.21-43)

⁴⁰ Ndəhay ga fa səkwamara Yesu da dey lanɗar nga dəhwa nga *Galile. Anğa ma vəhwa la na, ndəhay a təbmara ta meesəmey. ⁴¹ Ndaw daha mezəley Jayirus. Anğa *bay-ray nga *way-mewuzey-mey nga Gazlavay fetede. A wusey fa Yesu, a tədey asi salay anğa. A kar ambahw nga daw a way anğa, ⁴² maja dam anğa daha, anğa pal, mekele daa ba, vaw fa car, fa da məcey. Dam aha, mamba mevey kuraw a ray a cew.

Masa Yesu fa daw a way Jayirus a na, ndəhay fa nɗa-camara ta kede ta kede. ⁴³ Da wuzlah ndəhay a nɗene, nɗwas daha mambaz fa mbədwə da hwaɗ, dəga mevey kuraw a ray a cew. Ta ndəvda zleley anğa sem cəpa fa dakwter hay, ama kwa ndaw ma gwa a ray macay a daa ba. ^{††44} Nɗwas aha a nɗəchey nɗada fa

††† 8.43 Lev 15.25-27

Yesu ta fa dæba, a gæsfar har fa mey nga zana anga. Wure wure ngene, mambaz anga heyey tanj! a dæsley mey. ^{†45} Yesu aa cæfdata ndəhay, a ləvey: «Ma gæsfaya na, wa?» Kwa waawa a ləvey: «Ara yah ba, ara yah ba.» Ta', *Piyer a ləvar: «Bay adaw, ray akah tabiya ma-zlarkaya ta ndəhay fa ngacamaka kaa na, ka ləvey ma gæsfaya wa na, kwara?» ⁴⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ndaw ta gæsfaya la, maja ya səra gədanj daa vaw adaw ta bey la.»

⁴⁷ Ngwas aha, a nəka na, Yesu ta səra sem, a gwa a bada ray anga saba. Ta', a daw fa Yesu, aa faa wesej maja fa zlurey. A tədəy asi salay anga. Ta', a kada fa mey nga ndəhay tabiya a gæsfar har fa zana nga Yesu na, maja me, asaya, a kada Yesu a mbəlda wure wure ngene na, kwara. ⁴⁸ Fa dæba ha, Yesu a ləvar: «Dam adaw, ka ta mbəley cay maja kah ma paya nga ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.» ^{††}

⁴⁹ Masa Yesu faa guzlar ngada ngwas aha aranj na, ndaw a sawa ta meslərey da way Jayirus, bay-ray nga way-mewuzey-mey nga Gazlavay heyey, a ləvar: «Dam akah heyey, ta məcey sem. Ka da gərda vaw ta Bay Mahura saba.» ⁵⁰ Ama Yesu ma cənda mey a na, a ləvar a Jayirus: «Mevel akah a da tədəy ba. Paya nga ndaw akah fara fara gway na, dam akah a mbəley la.»

⁵¹ Masa Yesu ma wusej la a way Jayirus na, kwa a vəley cəved a ndaw nga mbəzey asiya ba, si ma mbəzam asiya na, ata Piyer, *Janj, *Jak, leŋ papaŋ nga dam aha ta mamaha gway. ⁵² Ndəhay tabiya fetede fa təwam, fa wudam maja dam aha. Ama Yesu a ləvtar: «Ka təwam ba. Dam aha ta məcey daa ba, ama a key a ney aa dar.» [‡]

⁵³ Ndəhay a, aa sanjəram a ray Yesu maja a sərmara dam aha ta məcey sem. ⁵⁴ Yesu a ngəchey fa dam aha heyey, ta', a kərza fa har, aa guzlar ta gədanj, a ləvar: «Bəzey, sləkdey!» ^{‡‡55} Mesəfney anga a vəhwa aa slam a, ta', a sləkdey wure ngene. Yesu a ləvtar nga vəlmar cek mezəmey. ⁵⁶ Papaŋ nga dam aha ta mamaha a rəzlam ga, ama Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa ma key kede na, ka da kadamara ngada ndaw ba.» ^{‡‡}

Yesu a slərdata gula anga hay kuraw a ray a cew

(Matiye 10.5-15; Mark 6.7-13)

9 Yesu a kusta gula anga hay kuraw a ray a cew, a vəltar gədanj nga key maazla amba a bəlam malula hay wura wura tabiya da ray ndəhay, asaya, amba a mbəlam masa-macay hay. ^{‡‡2} Anga ma vəltar gədanj la na, ta', a slərdata nga wuzey mey da ray mewey nga Gazlavay da ray ndəhay, asaya, nga mbəley masa-macay hay. ^{‡‡3} Ta', a ləvtar: «Diyam, ama daa madaw akwar na, ka da lam cek a har ba, ka da lam zlanday ba, ka da lam gabal ba, ka da lam cek mezəmey ba, ka da lam dala ba. Ndaw a da ley zana cew ba. ⁵⁴ Kwa daa slam wura wura ndaw ma təkwar la a way anga na, njam a way a ngene kasl pas masa akwar ma da diyam. ⁵ Kwa daa slam wura wura ndəhay ma təbmakwar daa ba na, raramatara lagwada fa salay akwar hay

amba ka wuzdamatara ata ndəhay ta mebərey, diyam la da slala ha.» ^{5†6} Ta', gula anga hay heyey a pəkam da slala hay mekele mekele daa hwayak nga *Galile, a wuzam *Mey-maaya-mawiya, a mbəlam masa-macay hay, kwa daa wura daa wura cəpa.

Ray a həbar a Bay Herawt

(Matiye 14.1-12; Mark 6.14-29)

⁷ *Herawt, ndaw ma wa hwayak nga *Galile ngene, a cənda mey da ray ata Yesu ta gula anga hay. Mey a, a həbar ray maja ndəhay faa guzlam mey hay mekele mekele. Ndəhay a ləvam: «Ndaw aha na, ara *Janj-Baptis ma sləkda daa meməcey.» ^{5††8} Siya hay a ləvam: «Ara *Eli ma wuzwa vaw.» Mekele hay a ləvam: «Ara ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle ma sləkda daa meməcey.» ⁹ Ama Herawt a ləvey: «Janj-Baptis na, ya ta dəsira ray sem. Kaa ndaw masa yah ma cənda mey da ray a kede na, ara wa dəba wa?» Da ray ngene, a səpey cəved nga hətar Yesu. ^{5†}

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam

(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Janj 6.1-14)

¹⁰ Fa dæba ha, ndəhay meslərey nga Yesu kuraw a ray a cew heyey a vəhmawa fa Yesu, a kadamara cek hay tabiya masa ata ma kamərwa daa mepəkey ata. Yesu ta', a ngəta taava ata, a diyam aa slam gweegwe ta slala Betsayda. ^{5†† 5†11} Ama ndəhay ga ma cəndamara ata sem na, a diyam asi ata. Yesu a təbta ta meesəmey. A wuztar mey da ray mewey nga Gazlavay da ray ndəhay, asaya, a mbəldata masa-macay hay.

¹² Yaw, mamba pas a kəzley na, gula anga hay kuraw a ray a cew heyey a ngəcham a cakay a, a ləvmar: «Ləvtar a ndəhay kede nga diyam a wuzlah-way, da daa ba, a slala hay ta cakay, amba a səpam slam-meney ta cek mezəmey, maja aləkwa da wuzlah-ley.» ¹³ Ama Yesu a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, vəlmatar cek mezəmey!» Gula hay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Da har ala na, peŋ zlam ta ewet cew gway. Da ka wudəy amba ndəhay tabiya kede a zəmam cek na, si ya diyam ya hədkamawa kwa.» ¹⁴ Da wuzlah ndəhay a ngene, zel hay a key gabal zlam. Yesu a ləvtar a gula anga hay a: «Njadamata njakw! njakw! kwakwar zlam, kwakwar zlam.»

¹⁵ Gula anga hay ta', a njadamata tabiya anda Yesu ma ləvtar. ¹⁶ Fa dæba ha, Yesu hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, ta', a banjəda dey a vad, a kar suse a Gazlavay maja cek mezəmey a. Ta', a papəsa, a vəldatara a gula anga hay amba a wunkamatara a ndəhay a. ¹⁷ Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Ta', gula anga hay a cakalamara siya nga cek hay a ma mbəkey. Macakalakaya ha, gadakar kuraw a ray a cew. ^{5†}

† 8.44 Mt 9.20 †† 8.48 Mt 9.22 ‡ 8.52 Janj 11.11-13 †† 8.54 Mk 5.41 ‡‡ 8.56 Mk 7.36 ‡‡‡ 9.1-6 10.1-12 ‡‡‡ 9.2 11.2 § 9.3 22.35

§† 9.5 SNM 13.51 §†† 9.7-9 9.19 §‡ 9.9 23.8 §†† 9.10 6.13; 10.17 §† 9.10-17 Mt 15.32-39 §‡ 9.17 2Bay 4.43-44

Ndohay a padamara Yesu na, nga wa?

(Matiye 16.13-28; Mark 8.27-9.1)

¹⁸ Ta pas langar daha, Yesu fa dorey dangay pal taava annga. Gula annga hay ata da cakay a. Ta', Yesu aa cefdata, a lavtar: «Yah na, ndohay a padamaya na, nga wa?»

¹⁹ Gula annga hay a, a mbaddamara, a lavmar: «Ndohay siya a lavam kah na, *Jan-Baptis. Mekele hay a lavam kah na, *Eli, *ndaw ma tala mey nga Gazlavay zleezle. Mekele hay saya a lavam kah na, ndaw pal dasi ndohay ma tala mey nga Gazlavay zleezle ma slakdawa daa memacey.» ²⁰ Ta', Yesu aa cefdata saya, a lavtar: «Kaa akwar may, ka lavam yah na, wa?» *Piyer a mbaddara, a lavar: «Kah na, *Keriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga lahdada ndohay.» ²¹

Yesu a katata gula annga hay, a katar mey, a lavtar: «Ka da wuzdamara mey a kede a ndaw ba.» ²² A lavtar saya: «Si yah, *Baz nga Ndaw, ya sarey banay la ga dagay. Mahura hay nga *Jawif hay, *bay-ray hay nga ndohay ma ka kwakwas nga Gazlavay, leŋ *ndohay maa sarkada kwakwas nga Mawiz, a rasmaya la, fa da tabmara ara Gazlavay ma slardiwa na, daa ba. A da kadmaya vagay. Ama nga dar maakar a na, ya slakdawa la daa memacey.» ²³

Mey da ray mesapey Yesu

²³ Ta', Yesu a lavtar a ndohay tabiya: «Da ndaw a wudey nga sapy na, si a mbakda mewulkey da ray ray annga, a sapy ta mevel pal, si a bosa banay ma da sawa a ray annga mandaw mandaw maja yah, anda yah ma da macey fa hwadam mazlangalakaya. ²⁴ Sarmara, kwa waawa ma wudey nga lahda heter annga na, a key ngene, aa zafda. Ama kwa waawa maa zafda heter annga maja yah na, a key ngene, a lahda heter annga ha. ²⁵ Da ndaw a hotey cek hay tabiya masa annga ma wudey da bala kede, ama aa zafda heter annga, da daa ba, a nasa ray annga na, mehotey cek hay a tabiya ngene, a jona la daw? ²⁶ Kwa waawa ma paya hwaray fa mey nga ndohay, da daa ba, ma key hwaray nga taba mey adaw na, ngene, ta pas masa yah, *Baz nga Ndaw, yah ma da vohwa ta mewedey adaw ²⁷, ta gadan mahura nga Papay, leŋ ta gadan nga maslan annga hay da vad na, ya par hwaray la fa mey nga Bay Gazlavay may. ²⁷ Ya fa lavkwar fara fara, ndohay siya da wuzlah akwar fede, fa da mecam daa ba, si ata ma hatmar mewey nga Bay Gazlavay la dagay.» ²⁸

Gula hay nga Yesu a hatmar mewedey nga Yesu

(Matiye 17.1-8; Mark 9.2-8)

²⁸ Fa daba ha luma pal na, Yesu, ta', a ngelta ata *Piyer, *Jan, leŋ *Jak. A tapam a angwama amba Yesu a darwa dangay fetede. ²⁹ Masa annga fa dorey dangay na, dey annga pöla! a mbodey, zana annga a wedey mabara

† 9.18 5.16†† 9.19 9.7-8; Lk 1.17; 7.16† 9.20 Mt 16.16; Lk 22.67 †† 9.21 9.36 †† 9.22 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 ††† 9.23-24 14.27; 17.33; Mt 10.38-39; Jan 12.25-26; 1Pi 2.21 ††† mewedey adaw: Naka Heb 1.3 § 9.26 12.9; Mt 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 §† 9.27 Mt 16.28 §†† 9.28-29 5.16

ndad-nded. ³⁰ Wure wure ngene, ndohay daha cew faa guzlam ta Yesu a. Ara ata *Mawiz ta *Eli. ³¹ A wuzmawa vaw daa mewedey nga Gazlavay da vad. Ata faa guzlam ta ata Yesu da ray slara annga masa annga ma da ndavda ta fa memacey annga da *Jeruzelem. ³² Ata Piyer ta gula hay cew heyey manatakaya cakw-cakw daa dar. Ama a slakdam daa dar, a hatmar mewedey nga Yesu ta ndohay cew heyey. ³³ Daa masa ndohay a fa diyam la da cakay Yesu na, Piyer aa guzlar a Yesu, a lavar: «Bay ala, maaya na, ya njakwa fede, amba ya kercam slam hay maakar, pal ngada kah, pal ngada Mawiz, pal ngada Eli.» Ama Piyer a sara mey masa annga maa guzlda ba.

³⁴ Masa Piyer faa guzley na, mekwtene a sawa, a sarta. Mekwtene ma sarta la na, gula annga hay heyey a zluram. ³⁵ Daa mekwtene he na, day a canwa, a lovey: «Kede he ara Bazey adaw, masa yah ma wala, jakfamar slamay.» ³⁶ Fa daba nga day ma canwa ha na, *gula hay nga Yesu a da nakam dey na, mbak! Yesu pal taava annga. Gula hay nga Yesu a, a njam teete, kwa cek masa ata ma hatmar na, ta kadamara ngada ndohay daa ba. ³⁷

Yesu a bada cek da ray bazey

(Matiye 17.14-18; Mark 9.14-27)

³⁷ Peperek e, ata Yesu ta gula annga hay maakar heyey a pamawa salay da angwama heyey, ndohay ga a diyam nga cadamarwa ray ta Yesu a. ³⁸ Da wuzlah ndohay a ngene, ndaw daha a zlar mewudey, a lavar a Yesu: «Bay adaw, ya kaka ambahw. Naka bazey adaw kede, annga pal, mekele daa ba, jona cey. ³⁹ Annga ta cek da ray, ta zlar la na, a wudey, a gucey, mangwafakw a bawa da mey. A sarda banay kalah, a mbakda gweegwe ba. ⁴⁰ Ya ta katar ambahw la a gula akah hay amba a badamara cek da ray bazey a, ama ta gwamara daa ba.»

⁴¹ Yesu aa guzley, a lovey: «Hey! Akwar ndohay marozltakaya masa ma pamaya nga ndaw akwar fara fara ba kede. Ya da nje ya akwar na, haa ta vara? Ya da baskwar na, haa ta vara?» Ta', a lavar a ndaw aha: «Handiwa bazey akah ha fede.»

⁴² Masa bazey a gweegwe a wusey a cakay Yesu na, cek da ray a cakw! a la bazey a, bal a kexla a hwayak, a gucey. Ama Yesu aa bazar a cek da ray bazey a, ta', a mbaley. Yesu a lavar a papaha: «Ehe, bazey akah.»

⁴³ Ndohay tabiya a ralam, a lavam: «Fara fara Gazlavay na, aa ta gadan.» ⁴⁴

Yesu aa guzley saya da ray memacey annga ta maslakdawa annga

(Matiye 17.22-23; Mark 9.30-32)

Daa masa ndohay tabiya fa ralam da ray cek hay tabiya masa Yesu ma kata na, a lavtar a gula annga hay: ⁴⁴ «Wure kede jakam slamay maaya maaya, pamara mey kede aa ray: A da kercamaya, yah, *Baz nga Ndaw, a da valdamaya a har ndohay.» ⁴⁵ Ama gula an-

§† 9.29-36 2Pi 1.16-18 §†† 9.31 9.22; 13.33 §† 9.32 Jan 1.14 §† 9.35 3.22; Mew 18.15 §†† 9.36 9.21 §†† 9.43-45 9.21-22

ga hay ta cændamara mey masa Yesu maa guzldatara ngene daa ba. Mabara nga mey a mabadakaya fa ata, a gwamara nga cændamara ba dagay. A zluram ngaa cæfdamara Yesu da ray mey a. †

Mahura na, wa?

(Matiye 18.1-5; Mark 9.33-37)

⁴⁶ Gula hay nga Yesu a kam yawa da wuzlah ata, a wudam amba a særmara mahura dasi ata na, wa. †⁴⁷ Ama Yesu a særa mewulkey ata. Ta', a ley bæzey mecæhe den! a lacada a cakay a, ⁴⁸ a lævtar: «Kwa waawa ma tæba bæzey mecæhe kede la maja a wudya na, a key ngene na, a tæbey yah, ray adaw. Asaya, kwa waawa ma tæbya la, a tæbey ngene na, Bay Gazlavay, ndaw ma slærdiwa may. Ndaw masa mecæhe da wuzlah akwar tabiya na, mahura na, anga.» ‡

Ndaw masa-gæra alækwa ba na, ara jam alækwa

(Mark 9.38-40)

⁴⁹ Ta', *Jan a mbæddara a Yesu, a lævar: «Bay ala, ala ta hætam ndaw daha la fa bæley malula da ray ndæhay ta mezæley akah. Ya wudam nga tækmara maja ara ndaw da wuzlah alækwa ba.» ⁵⁰ Ama Yesu a mbæddara, a lævar: «Ka da tækmara ba. Ndaw masa-gæra akwar ba na, ara jam akwar.» ††

Ndæhay Samari a wudam nga tæbmara Yesu ba na, maja me?

⁵¹ Masa gweegwe cay Gazlavay a la Yesu fa vadæ a vad na, Yesu a kærza mevel nga daw aa berney nga *Jeruzelem. ††⁵² Ta', a slærey ndæhay teesed fa mey. A diyam a slala daha daa hwayak nga *Sahari nga diy-mar slam-meney. ††⁵³ Ama ndæhay daa slala ha, a gæmam nga tæbmata ba, maja a særmara Yesu a wudey nga daw a Jeruzelem ††. ⁵⁴ Masa gula anga hay ata *Jak ta *Jan ma nækmara ndæhay daa slala ha a gæmam nga tæbmata ba na, ta', a lævmar: «Bay Mahura, ka wudey yaa cæfdamawa awaw nga pawa salay da vad nga zæma slala ha kede tabiya daw?» ⁵⁵ Yesu pæla! a mbædey dey ngada fa ata, ta', a mbædtar ray, a katar mey. [A lævtar: «Ma hældakwar ngaa guzley anda kede na, mesæfney wura? Yah, *Bæz nga Ndaw, ya sawa na, ngaa zædey ndæhay ba, ama nga læhdata.]]» ⁵⁶ Ta', a diyam aa slala mekele.

Mey da ray mesæpey Yesu

(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Ata fa diyam daa cæved, ndaw daha a lævar a Yesu: «Kwa aa slam wura wura masa kah ma da daw na, ya daw la asi akah.» ⁵⁸ Yesu a mbæddara, a lævar: «Mbīga hay, ata ta væged ata hay, diyar hay, ata ta way ata hay. Ama yah, *Bæz nga Ndaw na, kwa slam nga ney

† 9.45 18.34 †† 9.46-48 22.24-26 ‡ 9.48 10.16; 22.26; Mt 10.40; 20.26-27; Mk 10.43-44; Jan 13.20 †† 9.50 11.23; Mt 12.30 †† 9.51 24.50-51; Mt 19.1; Mk 10.1; SNM 1.9 ††† 9.52 10.33 ††† Ndæhay Samari, ata masa-gæra nga Jæwif hay. Anda kede, a wudam Jæwif hay da Galile a diyam a Jeruzelem ta daa hwayak ata ba. § 9.54 2Bay 1.10, 12

nekædey amba ya mæskey vaw da hwad a na, daa ba.»

⁵⁹ A lævar a ndaw længar: «Sawa asi adaw.» Ama ndaw aha a lævar: «Bay adaw, vælya cæved amba ya daw ya jæhærwæ papay la dagay.» ⁶⁰ Yesu a mbæddara, a lævar: «Mbækdata ndæhay mamæctakaya nga jæhmata ndæhay ata hay mamæctakaya. Kah na, daw ta wuzey mey da ray mewey nga Gazlavay da ray ndæhay.»

⁶¹ Ndaw længar daha saya a lævar: «Yah na, ya daw la asi kah Bay adaw, ama vælya cæved amba ya da catæ-wa har a ndæhay da way ala hay la dagay.» ⁶² Yesu a mbæddara, a lævar: «Ndaw masa fa hævey ta sla hay, a mbædey dey fa dæba na, anga letek ta ndaw ma wudey nga daw taa cæved adaw, ama a nækey dey fa dæba aa cæved anga magurma. Ndaw anda ngene na, a gwa mekey slæra nga Bay Gazlavay ba sælak.» †††

Yesu a slærdæta ndæhay kwakwar maasala a ray a cew

10 Fa dæba ha, Bay Mahura a weley gula hay mekele kwakwar maasala a ray a cew, amba a slærdæta tabiya cew cew teesed fa mey anga aa berney hay cæpa ta a slala hay tabiya masa anga ta ray anga ma da daw a hwad a. ¹ A ngatar mey, a lævtar: «Cek ta key la ga da ley, ama ndæhay nga kamærwæ a way na, pæreh. Anda kede, kamar ambahw a bay nga ley a, nga slærwæ ndæhay mekele saya a dey a nga kawa cek hay da ley a. ² Yaw, anda kede diyam, ya slærdakwar anda bæz-tæban hay ngada wuzlah gædey-ley hay. ³ Ka da lam dala ba, ka da lam gabal ba, kwa ka da lam tarak hay ba. Ka da lacam daa cæved nga ceý har a ndæhay ba. ⁴ Da ka mbæzam a way ndaw nga njeý, teesed na, lævam: «Anja way kede nga njeý daa zazay.» ⁵ Da ndaw ma wudey zazay nga njeý da way anga daha na, mepæsey-mey akwar a, a wusfar la. Da ndaw ma wudey zazay da way a daa ba na, mepæsey-mey akwar a, a væhwa la fa akwar. ⁶ Da ndæhay da way a ta tæb-makwar la, njam da way a ngene, zæmam cek, sam cek, masa ndæhay a ma vældamakwara, maja ndaw ma ka slæra na, aa tæde nga hæteý mawurbay nga slæra an-ga. Ka da sæpmata fa way a fa way a ba. ⁷ Masa akwar ma wusam la aa berney wura wura, da ndæhay fetede a tæbmakwar na, cek masa ndæhay a ma da vældamakwara, zæmamara. ⁸ Mbædamata masa-macay hay daa berney a, lævmatar a ndæhay daa berney a: «Bay Gazlavay ta wuswa la gweegwe ta akwar nga wey da ray akwar.» ⁹ Ama da ka wusam aa berney wura wura masa ndæhay a gæmam nga tæbmakwar ba na, diyam aa slam masa ndæhay ga da hwad a, lævam: ¹⁰ «Kwa lagwada daa berney akwar fa salay ala, ya raramakwara amba ya wuzdamakwara akwar ta kam cek maaya ba la. Asaya, si ka særmara Bay Gazlavay ta wuswa la gweegwe ta akwar nga wey da ray akwar!» ¹¹ Yaw, Yesu aa guzltar saya, a lævey: «Ya fa lævkwar fara fara, ta pas nga sariya na, Gazlavay a da særdæta banay ta ndæhay daa berney a ngene ma fæna nga ndæhay daa berney nga *Sadawm.» †††

§† 9.61 1Bay 19.20 §†† 9.62 11.2; Fæl 3.13 §‡ 10.1-12 9.1-6 §†† 10.4 22.35; 2Bay 4.29 §† 10.5-6 2.14 §‡ 10.7 1Tm 5.18; 1Kwr

**Yesu a wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təb-
mara mey anğa ba**
(Matiye 11.20-24)

¹³ «Haya! ndəhay da slala Kwarazir, banay a sawa la a ray akwar. Haya! ndəhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Ya ta key maazla hay la da wuzlah akwar. Da ndəhay daa berney nga Tir ta nga Sidarŋw ta hətmatar maazla hay a la na, anja ta mbəddamara menjey ata sem dāga zleezle, anja ta kəzlam zana nga sak meefərey vaw sem fa vaw, asaya, anja ta pətk-walam sem daa bebədes nga wuzwa na, ata ta mbəddamara menjey ata da bəla cay. ¹⁴ Da ray ngene, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da sərđakwar banay ma fəna nga ndəhay daa berney nga Tir ta nga Sidarŋw. ¹⁵ Akwar, ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a ngəlkwar la a vad daw? Ara kəne ba. Sasəkar jak, a da kəzlakwar aa slam nga ndəhay maməctakaya.» ^{††}

¹⁶ Yesu a ləvtar a gula anğa hay: «Ndaw masa fa cənkwar mey na, a key ngene, a cənya mey may. Ndaw masa ma təba mey akwar ba na, a key a təbey mey adaw ba may. Asaya, ndaw ma rəsyə na, a key ngene a rəsa ndaw ma slərđiwa.» [‡]

**Ndəhay kwakwar maasala a ray a cew heyey a vəh-
mawa da pəkey**

¹⁷ Ndəhay meslərey hay kwakwar maasala a ray a cew heyey, a vəhmawa ta meesəmey ga, a ləvmar a Yesu: «Bay Mahura, daa masa ala faa guzlam ta mezəley akah na, kwa malula hay may a cənmandar mey.» ^{††}

¹⁸ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Yah, ya ta hətar *Satarŋ la fa təđwa anda mezəmey nga var ma kawa da vad ngada hwayak. ^{††19} Yaw, jəkam sləmay, ya ta vəkwar gədarŋ la nga pey salay a ray zezekw hay ta arac hay, asaya, ya ta vəkwar gədarŋ la nga fəna gədarŋ nga masa-gəra hay nga Bay Gazlavay tabiya. Kwa cek fa da hətfakwar daa ba. ^{††20} Ama ka da sasəsam maja malula hay ma cənmakwar mey ba. Sasəsam na, maja mezəley akwar hay mawuzlalatakaya da gazlavay da vad.» ^{‡‡}

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey
(Matiye 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Wure wure ngene, *Mesəfney nga Gazlavay a vələr meesəmey a Yesu. Ta', Yesu a həlma Gazlavay, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma wa slam da vad ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya akah la a ndəhay ma səra cek ba anda bəza hay mecəhe hay. Ama ngada ndəhay masa ta ləngesl ma səra cek na, ka ta bada maaya ha sem fa ata. Ahaw Papay, maja ta mbafaka sem nga ka kəne.» [§]

9.6-14 §§† 10.9, 11 11.2 §§‡ 10.11 SNM 13.51; 18.6 §§§ 10.12 Mt 10.15 † 10.13-14 Iz 23.1-16 †† 10.15 Iz 14.13, 15 ‡ 10.16 9.48; Mt 18.5; Mk 9.37; Jarŋ 13.20 †† 10.17 9.10; Mk 6.30 †† 10.18 Jarŋ 12.31; CWJ 12.9 ††† 10.19 Ps 91.13 ††† 10.20 Mab 32.32; Fəl 4.3; CWJ 3.5 § 10.21 4.18; Mt 11.25

²² Ta', a ləvtar a ndəhay: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya sem asi har adaw. Kwa ndaw pal ma səryə, yah, *Bəz nga Ndaw na, daa ba, si Papay. Asaya, kwa ndaw pal ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəz anğa, ləŋ ndəhay masa yah ma wudey nga wuzdatara.» ^{§†}

²³ Fa dəba ha, ta', a mbədey dey ngada fa gula anğa hay, a ləvtar ngada ata taava ata: «Maaya nga Gazlavay aa da ray akwar maja akwar ma hətmar cek masa Gazlavay ma ka kedə ta dey akwar. ²⁴ Ama ya fa ləvkwar, ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle ta bay hay ga, ta wudam la nga hətmar cek masa akwar ma hətmar kedə, ama ta hətmar daa ba. Ta wudam la nga cəndamara cek masa akwar ma cəndamara kedə, ama ta cəndamara daa ba.» ^{§††}

Mey-menjey ta ndaw Samari

²⁵ Fetedə na, *ndaw maa sərđada kwakwas nga Mawiz daha, a wudey nga jada Yesu. Ta', a sləkdey, aa cəfda, a ləvar: «Bay adaw, ya da key amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?» ^{§†26} Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa kwakwas aləkwa na, kwariya? Masa kah ma jarŋa na, ka cənda na, kwara?»

²⁷ Ndaw aha, a mbəddara a Yesu, a ləvar: «Mey a, a ləvey: “Si ka wuda Bay Gazlavay akah ta mevel akah cəpa, ta mesəfney akah cəpa, ta gədarŋ akah cəpa, ta ləngesl akah cəpa. Si ka wuda meseembew akah anda kah ma wuda ray akah.”» ^{§†28} Yesu a mbəddara, a ləvar: «Yawa, ka ta mbəddiwa la maaya kalah. Daw ta ka kəne, ka hətey heter mendəvey ba la.» ^{§†}

²⁹ Ama ndaw aha a wudey amba a bəla hwaray daa dey anğa. Da ray ngene, aa cəfda Yesu saya, a ləvar: «Meseembew adaw na, wa?»

³⁰ Yesu aa guzlar saya, a ləvar: «Ndaw *Jəwif daha a sləkdey da *Jeruzelem, a daw a Jerikwaw. A da daw na, a har mayal hay. Mayal hay a, a kərzamara, a kədmara, a mbəkdamara hədek hədek nga məcəy. ³¹ Fa dəba ha, *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay daha, a daw taa cəved e ngene. A hətar ndaw masa mayal hay ma kədmara heyey. Ta', a zlēngedey, a daw dərəŋ ta anğa.

³² Fa dəba ha, ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay mekele daha masa da wuzlah ndəhay nga *Levi, a daw taa slam aha ngene may. A hətar ndaw masa mayal hay ma kədmara heyey na, ta', a zlēngedey a daw dərəŋ ta anğa, anda ndaw ngeeme heyey saya na, gway. ³³ Ama, ndaw-mələk daha, ara ndaw *Samari, fa daw taa cəved e ngene may. A wusey a cakay ndaw masa mayal hay ma kədmara kedə na, a nəka na, a kar dey-ceceh. ^{§†34} Ta', a ngəchey a cakay a, a kar mal ta slalak fa mbəlek e, a mbəzra. Fa dəba ha, a la a ray zəngwaw anğa, ta', a handa aa way meney nga mələk hay, a nəkfər dey. ³⁵ Pepərek e, masa fa da daw aa mepəkey anğa na, ta' a vələr dala a bay nga way a, a ləvar: “Nəkəfayawa dey fa ndaw kedə. Pas masa ya ta vəhwa cay daa mepəkey adaw na, yah ta ray adaw, ya

§† 10.22 Mt 11.27 §†† 10.24 1Pi 1.10-12 §† 10.25 18.18; Mt 19.16; Mk 10.17 §†† 10.27 Mt 22.37, 39 §† 10.28 Lev 18.5; Rm 10.5; Gal 3.12; Jarŋ 13.17 §† 10.33 Samari: Mt 10.5; Lk 9.52; 17.11, 16; Jarŋ 4.9, 39-40; SNM 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31

pəlkawa cek tabiya masa ka maa zəddə maja anğa fa dəba adaw la.”»³⁶ Masa Yesu ma ndəvda mey-menğey kede cay na, ta', aa cəfda *ndaw maa sərkada kwakwas nğa Mawiz heyey, a ləvar: «Da wuzlah ndəhay maakar kede na, meseembew nğa ndaw masa mayal hay ma kədmara kaa na, wa?»³⁷ *Ndaw maa sərkada kwakwas nğa Mawiz a, a mbəddara, a ləvar: «Meseembew anğa na, ara ndaw masa ma sərfa dey-ceceh.» Ta', Yesu a ləvar: «Daw, ta ka kəne.»

Mey da ray ata Marta ta Mari

³⁸ Ata Yesu ta gula anğa hay fa diyam daa cəved. Masa ata ma wusam la a slala daha na, fetede, nğwas daha mezəley Marta, a nğəla Yesu a way anğa. ^{†39} Dam-mamaha daha, mezəley *Mari, cəkwan! a nğey a cakay Bay Mahura, fa jəkey sləmay fa mey anğa masa aa ma kada. ⁴⁰ Marta fa key sləra hay mekele mekele ga daa hejek. Ta', a sawa fa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, dam-mama adaw a mbəkdatiwa sləra hay tabiya a ray adaw anda kede na, a mbafaka gway daw? Ləvar nğa sawa nğa jənya.»⁴¹ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Marta, Marta, ka fa həba ray akah maja ka fa key cek hay mekele mekele ga. ⁴² Ama cek pal mahura nğa key daha. Ara cek masa Mari ma ka kede. Ndaw ma gwa nğa təka daa ba.»

Mey da ray medərey-danğay

(Matiye 6.9-13; 7.7-11)

11 Ta pas lanğar daha, Yesu fa dərey danğay daa slam daha. Masa aa ma ndəvda cay na, ndaw pal dasi gula anğa hay, aa cəfda, a ləvar: «Bay Mahura, sasərkadandar medərey danğay anda *Jan maa sərka-data gula anğa hay cey.»^{†2} Yesu a ləvtar: «Da akwar fa dərām danğay na, ləvam:

Papañ Bay Gazlavay,
anja ndəhay tabiya nğa namaka ray
maja kah na, Bay Gazlavay pal.
Maaya na, ka wa bəla tabiya. †
³ Vəndar cek mezəmey nğa wusndar fa dər a, fa dər a. ††

⁴ Mbəkdamandara mebərey ala,
maja ala may, ala fa mbəkdamatara mebərey
nğa ndəhay ma kamandar cek maaya ba.
Jəndar amba cek a batandar nğa key mebərey ba.»

⁵ Yesu aa guzlar mey-menğey da ray medərey-danğay a gula anğa hay, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, jam anğa daha na, a daw fa anğa ta wuzlah-tavad amba aa cəfda, a ləvar: “Jam adaw, vəlya peñ maakar yaa dədey cey, ⁶ maja mandala adaw ta sawa la da pəkey ta way adaw, ama cek mezəmey amba ya vəlar daa ba.”⁷ Jam anğa ha a mbəddara da way da way, a ləvar: “Ka sərdaya banay ba. Ya ta gərca mey-mbew cay, ala manatakaya ta bəz adaw hay. Ya gwa ya sləkdey amba ya vəlka peñ ba.”»^{††8} Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləvkwar kwa ndaw aha, a wudey nğa sləkdey ba

na, a sləkdey la. A da sləkdey na, maja ata jam ba, ama maja da ta vəlar daa ba na, jam anğa ha a daa cəfda dey ga, hwaray fa da kar daa ba. Anda kede, a vəlar cek tabiya masa jam anğa ha ma wudey la.

⁹ «Yah na, ya fa ləvkwar: Cəcəfdam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara la. Səpam cek fa Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa mey-mbew, a wurkwara la, ††10 maja kwa waawa maa cədfafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma səpey cek fa vəda na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbew na, a wurara la.

¹¹ «Akwar papañ nğa bəza hay, da bəzey akah aa cədfafaka ewet na, ka vəlar zezekw la daw? ¹² Yaw, da aa cədfafaka slesled na, ka vəlar arac la daw? ¹³ Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara nğa vəley cek maaya nğada bəz akwar hay. Da kəne na, kaa wara Pa-pakw akwar Bay Gazlavay da vad a vəltar Mesəfney anğa nğada ndəhay masa maa cədfafamara ba na, kwara?»

Gədan nğa Bay Gazlavay a fəna gədan nğa Satan

(Matiye 12.22-30; Mark 3.20-27)

¹⁴ Pas pal daha Yesu a bəley malula da ray ndaw ma gwa meeguzley ba daha. Masa anğa ma bəla malula ha cay na, ndaw a, aa guzley dəba. Ndəhay tabiya fetede a rəzlam. ††15 Ama ndəhay siya da wuzlah ata a ləvam: «Ara *Beyelzebul, bay nğa mesəfney maaya ba hay ma vəlar gədan nğa bəley malula da ray ndəhay.»¹⁶ Siya hay a səpam cəved nğa jadamara, a ləvmar nğa key maazla nğa wuzda gədan anğa a sawa ta fa Bay Gazlavay. ^{†17} Ama Yesu a səra mewulkey ata, ta', a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da wuzlah ata na, hwayak a nğene a nəsey la. Daa vəram a nğene, way hay a bəzlam la. ¹⁸ Da gula hay nğa *Satan, a kam vəram da wuzlah ata na, kaa wara Satan a, a da cəmtar ray nğa wey da ray ata na, kwara dəba wura? Yaw, ya ləvkwar anda kede na, maja ka ləvam ya bəley malula da ray ndəhay ta gədan nğa Beyelzebul. ¹⁹ Da kəne na, kaa gula akwar hay a bəlam malula ta gədan nğa wa? Ka ləvam ta gədan nğa Gazlavay, ba diya? Da ray nğene, gula akwar hay a, a wuzdamakwara la mey akwar nğene ara anğa ba. ²⁰ Fara fara, ya bəley malula da ray ndəhay na, ara ta gədan nğa Gazlavay. A wudey nğa ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.»^{††}

²¹ Yesu a nğey mey saya, a ləvey: «Da ndaw masa-gədan fa jəda zleley anğa ta cek ma ka vəram na, zleley anğa ha mapakaya maaya maaya, cek a wusfar ba. ^{††22} Ama da ndaw mekele ma fəna ta gədan a sawa, a kərza ndaw aha, a pəslara cek mekey vəram anğa hay tabiya masa anğa ma jəda zleley anğa ta anğa. A həlra zleley anğa tabiya, a wunkatara a ndəhay anğa hay.

²³ «Yaw, da ndaw aa ta yah daa ba na, nğene ndaw a ara masa-gəra adaw. Asaya, da ndaw a gəmey nğa jənya nğa bəcwa ndəhay aa cəved adaw ba na, a key nğene, aa wadatar ray.»^{††}

† 10.38-40 Jan 11.2; 12.2-3 †† 11.1 5.16 † 11.2 ka wa bəla tabiya (mewey nğa Gazlavay da ray ndəhay): 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; SNM 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 †† 11.3 12.22-32 †† 11.7-8 18.5

††† 11.9 Mt 7.7 ††† 11.14-15 Mt 9.32-34 § 11.16 Mk 8.11; Mt 16.1 †† 11.20 17.21 ††† 11.21 Iz 49.24 §† 11.23 9.50; Mk 9.40

Mey da ray malula ma vøhwa a ray ndaw saya

(Matiye 12.43-45)

²⁴ Yesu aa guzley saya, a løyey: «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw a pøkey da ley saw, a søpey slam nga mæskey vaw. Da ta høtey daa ba na, a løyey: "Ngama ya vøhey aa slam adaw masa yah ma bawa da hwad a heyey." ²⁵ Ta', a vøhey a ray ndaw aha aa slam anga heyey, a høtfar slam aha maðiykaya maaya maaya. ²⁶ Da ray ngene, malula ha a daw a ngølwa malula hay mekele maasala ma fønmarata høma. A samawa a ray ndaw a heyey. Anda kede, ndaw aha a da sørey banay ma føna masa ngeeme.» †

Maaya nga Gazlavay na, aa da ray wa hay wa?

²⁷ Masa Yesu ma kada mey kede la na, ngwas daha da wuzlah ndøhay makustakaya kaa heyey, aa guzlar a Yesu, a løyey: «Maaya nga Gazlavay aa da ray ngwas masa kah ma yawa da hwad anga, kah ma sa døwa anga!» ²⁸ Yesu a løyey: «Ahaw, ama maaya nga Gazlavay nga sawa jak na, a ray ndøhay ma jøkam slømay fa mey nga Gazlavay, ma kadamara sløra ta mey a.» ††

Ndøhay aa cøfdamara Yesu nga key maazla

(Matiye 12.38-42)

²⁹ Ndøhay ga fa kusmawa ma føna ma føna a cakay Yesu. Yesu a zlar ngaa guzley, a løyey: «Ndøhay masa wure kede kaa na, maaya ba hay. Aa cøfdam maazla masa da gazlavay da vad ma wuzda ara Gazlavay ma slørdiwa. Ama a høtmar maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw ma tøla mey nga Gazlavay zleezle. ³⁰ Anda Gazlavay ma ka maazla ta Jawnas zleezle ngada ndøhay daa berney nga Niniwe, ara køne may ta yah, *Bøz nga Ndaw, ma da tørey nga maazla ngada ndøhay masa wure kede. ³¹ Yaw, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ngwas ma key bay daa hwayak nga Saba zleezle, a lacawa ray la nga mbødkwar ray, akwar ndøhay masa wure kede, maja anga na, a sawa da dørey nga cøney mey maaya nga Bay *Salamanøw, ndaw ta lenøesl. Nøkmarata, da wuzlah akwar fedø, ndaw ma føna Bay Salamanøw daha! ³² Ta pas sariya na, ndøhay daa berney nga Niniwe heyey, a lacamawa ray la nga mbødmakwar ray, akwar ndøhay masa wure kede, maja daa masa ata ma cøndamara mey nga Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara na, ta mbøddamara menøey ata sem. Nøkmarata, da wuzlah akwar fedø, ndaw ma føna Jawnas daha!» †††

Mey-menøey ta slam-mewedøey

(Matiye 5.15; 6.22-23)

³³ Yesu aa guzlar ta mey-menøey: «Da ndaw ta gødøey awaw la aa petørla nga wedøey slam na, a døpa ba. Ama a pa aa slam mepey petørla nga wada slam daa way a, amba ndøhay ma mbøzam a hwad a na, a høtmar dey. ³⁴ Bøz nga dey akah na, fa wada vaw

akah anda petørla ma wada slam. Da bøz nga dey akah anga maaya maaya na, kah daa slam-mewedøey. Ama da dey akah aa maaya ba na, ngene, kah daa løyey. ³⁵ Anda kede, wey vaw anja slam-mewedøey daa kah ngene na, nga tørey nga løyey ba. ³⁶ Ama da vaw akah cøpa aa daa slam-mewedøey, løyey da hwad a kwa kuset kødøey daa ba na, ngene, vaw akah a da wedøey anda petørla ma wada slam.»

Yesu a mbødøtar ray a Fariza hay ta ndøhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz

(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

³⁷ Masa Yesu ma ndøvda meeguzley cay na, ndaw Fariza daha a zøla a way anga nga zømey daf. Ta', a diyam, a mbøzam a way a, a njam nga zømey daf. ³⁸ Ndaw Fariza heyey a røzley, maja Yesu ta pøra har nga zømey daf anda kwakwas nga *Fariza hay a ma løyey na, daa ba. ³⁹ Bay Mahura a løyey: «Akwar Fariza hay, akwar fa pørmara døba nga vøley nga daf ta vøley nga yam akwar hay maaya maaya nga søpey kwakwas akwar, ama mevel akwar na, marøhkaya ta mewulkey nga leley, ta nga key maagway. ⁴⁰ Akwar ndøhay marøzltakaya hay! Gazlavay ma karawa døba nga cek hay a na, ta karawa hwad a daa ba daw? ⁴¹ Ama da ka wudam mevel akwar nga tørey maaya fa mey nga Gazlavay, maaya na, ka vølmatar cek masa daa vøley akwar hay a masa-viya hay. ⁴²††

⁴² «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay. Akwar fa wunkamata cek akwar hay tabiya slam kuraw, akwar fa vøldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecøhe mecøhe ma cørdal, ta gwaslaf nga lar mekele mekele daa jerne akwar hay na, akwar fa wunkamara køne may. Ama ka sørfadamara nga key cek maaya ta cøved e a ndøhay ba. Asaya, ka wudmara Gazlavay ba. Sasøkar jak, cek hay a ngene na, ara cek hay maaya nga key. Ka da mbødamara nga key cek hay siya hay ba may. ⁴³†††

⁴³ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja daa *way-mewuzøey-mey nga Gazlavay na, ka wudam menøey aa slam maaya masa fa mey. Ka wudam ndøhay a camakwar har ta menøey ray fa mey nga ndøhay makustakaya ga. ⁴⁴†††† Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja akwar anda cøvay hay ma høtey ba masa ma katar hezey a ndøhay ma diyam ta ray a, kwa a sørmara ba.»

⁴⁵ Ndaw pal da wuzlah *ndøhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz a mbøddara, a løyey: «Waa bay ala, kaa guzley anda kede na, a key ka cødndar ala ndøhay maa sarkada kwakwas may.»

⁴⁶ Yesu a mbøddara, a løyey: «Akwar ndøhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz may, banay a sawa la a ray akwar, maja akwar fa bamawa kwakwas hay maadakw a maadakw a masa ndøhay a gwamara nga søpmara ba. Ama ka gømam nga jønmatata nga søpey kwakwas hay a, kwa nekødøey ba. ⁴⁷ Banay a sawa la a

† 11.26 2Pi 2.20 †† 11.28 8.21 ‡ 11.29-30 Mt 16.2-4; Mk 8.12; Janø 6.30 †† 11.30 Jaw 2.1 †† 11.31 1Bay 10.1-10 ††† 11.32 Jaw 3.5

††† 11.33 8.16; Mk 4.21 § 11.37 7.36 §† 11.38-39 Mk 7.2-4; Mt 15.2 §†† 11.41 12.33 §† 11.42 Mt 23.23; Lk 18.12 §†† 11.43 20.46; Mk 12.38-39

ray akwar, akwar masa ma ləmamata cəvay hay nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle nga mbey, anja ara papaŋ nga papakw akwar hay ma kədmata jak. ^{†48} Anda kedə, akwar fa wuzdamara a ndəhay sləra nga papaŋ nga papakw akwar hay ngene na, a mbafakwar. Ata na, ta kədmata ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle sem, akwar kwa ka ləmamata cəvay ata hay maaya maaya. ⁴⁹ Maja ngene, Bay Gazlavay ma səra cek tabiya, a ləvey: "Ya da slərwa ndəhay ma təla mey adaw, ta ndəhay meslərey. A da sərdamata banay ta siya hay da wuzlah ata, siya hay may, a da kədmata vagay." ^{††50} Da ray ngene, mambaz nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay tabiya masa ma məcam dəga nga mezley nga bəla na, a hufey la a ray ndəhay masa wure kedə. ⁵¹ A kədam teesəd na, *Abel. Asaya, ta kədam ndəhay mekele mekele la haa kasl fa *Zakari masa ata ma kədmara daa walaŋ nga slam-mefəkey cek ngada Gazlavay ta *Way nga Gazlavay. Fara fara, ya fa ləvkwar, Gazlavay a katar sariya la a ndəhay masa wure kedə maja ata. ‡

⁵² «Akwar ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz, banay a sawa la a ray akwar maja akwar ta badamara mey nga Gazlavay sem fa ndəhay anda ndaw ma bey lekəle nga mey-slam.» ††

⁵³ Masa Yesu ma bawa la da way ndaw Fariza heyey na, ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz ta Fariza hay, mevel a catar ga. Ta', aa cəfdamara da ray mey hay mekele mekele, ††54 amba da ta hətam mey maaya ba la na, a dadədfamar mey.

Yesu a patar lengesl a gula aŋga hay

(Matiye 10.26, 27)

12 Daa masa Yesu fa kam yawa ta *Fariza hay lenj ta *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz heyey na, ndəhay ga ta kusam la, a key gabal weewe, kwa slam nga lecey daa ba. Yesu aa guzltar a gula aŋga hay dəgay, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ nga Fariza hay. Anda meləvey, wam vaw fa Fariza hay, ndəhay masa ta neneh cew. ††2 Cek tabiya masa ndəhay ma badamara, a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la. ††3 Maja ngene, cek tabiya masa akwar ma kadamara ta tavad daa ləvaŋ na, ndəhay tabiya a cəndamara la taa pas. Mey tabiya masa akwar maa səkdamara taa səkey da ver na, a wuzdamara la ta gədaŋ daa slam metəley mey.»

Maaya nga zlərey na, ta wa?

(Matiye 10.28-31)

⁴ Yesu a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, jam adaw hay, ka da zluram ta ndəhay ma da kədmakwar vagay ba, maja a da kədam na, vaw akwar daada gway. Fa dəba ha, fa da gwamara nga kamakwar cek mekele daa saba. ⁵ Amba ya wuzdakwara ndaw masa akwar ma da zluram ta aŋga. Zluram na, ta Gazlavay gway, maja ta

kədkwar vagay la na, fa dəba ha, a gwa nga kəzlakwar aa vəged nga awaw magaza saya. Fara fara, ya fa ləvkwar, zluram ta aŋga. ⁵

⁶ «Diyaŋ mecəhe mecəhe zlam na, a gwa nga hədkedey dala cew daada, ba daw? Ama Gazlavay a sərta diyaŋ hay a pal pal tabiya. ⁷ Akwar may, kwa eŋg-wec nga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal tabiya. Ka da zluram ba! Akwar na, Gazlavay a wudkwar a fəna diyaŋ hay mecəhe mecəhe ga ngene, ba daw?» ^{5†}

Mey da ray mekey sede da ray Yesu

(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yesu a ləvtar saya: «Ehe, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma ləvey fa mey nga ndəhay, aŋga ndaw adaw na, ngene, yah, *Bəz nga Ndaw, ya da ləvey fa mey nga maslaŋ hay nga Gazlavay da vad ta pas sariya, aŋga ndaw adaw may. ⁹ Ama ndaw ma ləvey fa mey nga ndəhay a sərya ba na, yah, Bəz nga Ndaw, ya da ləvey fa mey nga maslaŋ hay nga Gazlavay ta pas sariya, ya səra ba may. ^{5††}

¹⁰ «Kwa waawa maa guzley mey maaya ba da ray adaw, yah, Bəz nga Ndaw na, Gazlavay a mbəkdara mebərey aŋga la. Ama ndaw ma cəda *Mesəfney nga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋga daa ba səlak.

¹¹ «Da a handamakwar aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay nga key sariya, da daa ba, fa mey nga ndəhay mahura hay ta bay hay amba a kamakwar sariya na, ka da zluram ba, ray akwar a da həbey da ray mey masa akwar ma da mbəddamatara nga ləhey ray akwar ba. ^{5†12} Mey masa akwar ma da mbəddamatara na, Mesəfney nga Gazlavay a wuzdakwara la ta pas ngene.»

Mey-menjey ta ndaw masa-zleley marəzlkaya

¹³ Ndaw pal da wuzlah ndəhay ga da cakay Yesu heyey a ləvar: «Bay adaw, ləvar a məlma adaw mahura nga wunkandara zleley nga papa ala ma mbəkdandara cey!»

¹⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Jam adaw, ma paya nga dəsley mey da wuzlah akwar ta nga wunkakwara zleley akwar na, wa?» ¹⁵ Fa dəba ha, aa guzltar a ndəhay tabiya, a ləvtar: «Wam vaw, ka da səpam nga key zleley ta har akwar ba. Kwa ndaw, aŋga ta zleley ga na, heter aŋga fa da njeŋ maja zleley a na, daa ba.» ^{5††}

¹⁶ Ta', aa guzltar mey-menjey, a ləvtar: «Ndaw dāha, aŋga ta zleley ga. Ley aŋga hay ta kam cek la maaya maaya. ¹⁷ Anda kedə, ndaw aha, a wulkey, a ləvey: "Slam nga pata cek adaw hay daa saba. Ya da key na, kwara?" ¹⁸ Fa dəba ha, a ləvey: "Aha! Ya səra cek masa yah ma da ka. Ngama ya həbta wuded adaw hay cəpa, ya ləmta mahura mahura, ya bəcta daw adaw ta zleley adaw hay tabiya a hwad a. ¹⁹ Fa dəba ha, ya da ləvey: Zleley adaw fa da ndəvey daa ba, a key mevey weewe la. Ya da məskey vaw, ya da zəmey cek, ya da sey cek, ya da njeŋ daa wiya." ^{5†}

† 11.47-48 SNM 7.52 †† 11.49 6.13 ‡ 11.51 MC 4.8-10; 2Mev 24.20-22 †† 11.52 Mt 16.19 †† 11.53-54 20.20 ††† 12.1 Mt 16.6; Mk 8.15 ††† 12.2 8.17; Mk 4.22

§ 12.5 Heb 10.31 §† 12.7 21.18 §†† 12.9 9.26; Mk 8.38 §† 12.11-12 21.14-15; Mt 10.19-20; Mk 13.11 §†† 12.15 1Tm 6.9-10

²⁰ «Ama Gazlavay a lëvar a ndaw aha: “Kah na, ndaw marəzlkaya, dasi tavad kede, ya da la mesəfney akah. Zleley masa kah ma bæca ngene na, ngada wa?”»

²¹ Da ray ngene, Yesu a wuzdatara mey a, a ndəhay da cakay a heyey, a ləvtar: «Ndəhay masa ma bæcam zleley da bæla kede ngada ata ray ata na, a key ngene, a kam cek ma mbafar a Gazlavay ba. Ata letek ta ndaw a kede.»

Mey da ray mepey Gazlavay nga ndaw fara fara (Matiye 6.25-34)

²² Fa dəba ha, Yesu aa guzltar a gula anga hay, a ləvtar: «Maja ngene, ya fa ləvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həbey da ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar a da həbey da ray zana nga kəzley fa vaw akwar ba. ^{†23} Ya ləvkwar anda kede na, maja cek mezəmey a fəna heter akwar ba, zana may, a fəna vaw akwar ba.

²⁴ «Yaw, wulkam da ray diyan hay ce! Fa sləkam daa ba, fa ngəmam daw daa ba, kwa wuded ata hay daa ba, ama Gazlavay fa vəltar cek mezəmey cəngə. Akwar na, ka fənmata diyan hay ba daw? ^{††25} Da wuzlah akwar ndaw ma gwa nga pey kwa dar pal a ray dar anga da bæla ta mewulkey anga na, wa? ²⁶ Da ka gwamara mekey cek mecəhe ba na, ka həbam ray da ray cek hay mekele na, maja me?

²⁷ «Nəkmara meefekwey hay da ley ce! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a cam zana ba, ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamanjw zleezle ta zleley ga ta gwa nga kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba. ^{‡28} Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a, a wewurey. Da Gazlavay fa key cek maaya ngada kusaf masa awaw ma da wawura anda kede na, Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ngene daa ba daw? Akwar masa ma pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara ba ngene, sərmara Gazlavay a kəzlkwar zana la ma fəna meefekwey hay a. ^{‡†29} Anda kede, ray akwar a da həbey mandaw mandaw da ray cek mezəmey ta da ray cek mesey ba. Ka da zluram maja cek hay a ba. ³⁰ Ma həbam ray maja cek hay a ngene na, ndəhay da bæla kede masa ma sərmara Gazlavay ba. Ama akwar na, Papakw akwar, Bay Gazlavay, a sərə cek masa akwar ma wudam. ³¹ Anda kede, səpam na, Gazlavay nga wey da ray akwar. Fa dəba ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la may.»

Mey da ray mebəcey zleley da gazlavay da vad (Matiye 6.19-21)

³² Yesu a ləvtar a gula anga hay: «Akwar na, ga daa ba anda təban hay masa nguyer kədey, ama ka da zluram ba, maja ta mbafar la a Papakw akwar amba a vəkwar cek hay maaya masa anga ma diyara ngada ndəhay masa anga fa wey da ray ata. ^{‡‡33} Hədkadama ta cek akwar hay, wunkamatar dala ha a masa-viya hay. Səpam nga bæcey zleley ^{‡†} na, aa slam masa men-

† 12.19-20 Ps 49.21 † 12.22-32 11.3 †† 12.24 Ps 147.9 ‡ 12.27 1Bay 10 †† 12.28 Mt 14.31 ‡† 12.32 Iz 41.14; Lk 22.29 ‡†† zleley:

ney nga sərmataw da vad. Fetede zleley akwar a fa da ndəvey daa ba. Anda kede, mayal hay a gwamara nga lalamara daa ba, kwa maaca a gwa nga nəsa ba.

^{‡‡‡34} Sərmara, daa slam masa zleley akwar aa da hwad a na, mevel akwar may aa fetede.»

Mey da ray mewey vaw nga key sləra ngada Gazlavay

³⁵ Yesu a ləvtar: «Njam vaw mađiykaya mandaw mandaw nga key sləra ngada Gazlavay. Ka da məcmata petərla akwar hay ba, ^{§36} anda ndəhay ma ka sləra ma səkwamara bay nga way ma lawa daa gwagway nga kwakwa ta tavad. A səkwamara amba a wurmara meymbew fiyaw da masa ta vəhwa cay, fa zəley fa meymbew. ^{§†37} Da bay nga way a sawa, a hətfatar ata ta dey na, meesəmey daha ngada ndəhay ma ka sləra hay a. Ya fa ləvkwar fara fara, bay nga way a, a pa zana nga sləra fa vaw, a zəltərwa, a njadata, a vəltar cek mezəmey. ³⁸ Kwa a vəhwa ta wuzlah-tavad, kwa ta slam ngaa pərek, a hətfatar ata ta dey na, meesəmey daha ngada ndəhay a.

³⁹ «Jəkam sləmay maaya maaya, da bay nga way a sərə dar masa ndaw-mayal ma da daw a way anga na, a mbəkda ndaw-mayal a nga sləna way anga ha la daw? ^{§††40} Yaw, akwar may, wam vaw maaya maaya maja yah, *Bəz nga Ndaw, ya da vəhwa na, kwa ka sərmara dar a ba.» ^{§†}

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba (Matiye 24.45-51)

⁴¹ *Piyer aa cəfda Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa guzley ta meymenğey kede na, ngada ala daw, ngada ndəhay tabiya daw?»

⁴² Bay Mahura a mbəddara, a ləvar: «Ndaw ma ka sləra maaya ta lenğesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta lenğesl na, ara ndaw masa bay anga ma da pa nga mahura da ray ma ka sləra anga hay cəpa, amba a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar. ^{§††43} Da masa bay anga ha a sawa a hətfar anga fa ka sləra ha na, ndaw ma ka sləra ha aa səmey la. ⁴⁴ Ya fa ləvkwar fara fara, bay anga ha, a da vəldara zleley anga hay cəpa a har anga amba a nəkfatar dey. ⁴⁵ Ama ndaw ma ka sləra masa ma ley mewulkey anga wal na, a ləvey: “Bay adaw fa da vəhwa gweegwe daa ba.” Ta’, a kətda ndəhay ma ka sləra hay mezəle hay ta marğusa hay. A zəmey cek, a sey wuzam, a wey. ⁴⁶ Fa dəba ha, bay anga ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka sləra ha fa wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da sərə ler e daa ba. Bay anga ha a da bæla da way anga, a da sərda banay anda anga ma da sərdata banay ta ndəhay ma təba mey nga Gazlavay ba.»

⁴⁷ Yesu a ləvar saya: «Ndaw ma ka sləra masa ma sərə cek masa bay anga ma wudey, ama a wey vaw fa

Yesu a wudey nga ləvey na, da ka fa kar cek ma mbafar a Gazlavay na, mawurbay akah mapakaya da gazlavay da vad anda zleley akah məbəckaya a nəsey ba, a ndəvey ba. ^{‡‡‡} 12.33 Mt 6.19; 6.20; Lk 11.41; 18.22; SNM 2.45; 4.34-37; Kwa 3.1-2 § 12.35-36 Mt 25.1 §† 12.36 CWJ 3.20 §†† 12.39 Mt 24.43 §† 12.40 Mt 24.42 §†† 12.42-44 19.17-19

slæra anġa ba, asaya, a key cek masa anġa ma lævar ba na, ndaw aha, a hætey mekædey ga la. ¹⁴⁸ Da ndaw ma ka slæra lanġar a særa cek masa bay anġa ma wudey ba, ama ta key cek maaya ba la tæde nġa kædey na, a da hætey mekædey nekædey gway. Ndaw masa Gazlavay ta vëlar cek la ga a har anġa na, a daa cædfafar ga kæne may. Ndaw masa Gazlavay ta vëlar slæra mahura la nġa key na, a daa cædfafar nġa ka slæra ha maaya maaya ma fæna.»

Mey da ray ndæhay ma da wunkam dæy maja Yesu

(Matiye 10.34-36)

⁴⁹ Yesu a lævtar a gula anġa hay: «Ya sawa na, nġa pey awaw fa bæla kede. Ya wudey na, awaw a, a gædey dæga wure kede. ⁵⁰ Si a særdamaya banay ga kasl fa memæcey ††. Ray adaw fa hæbey kasl pas masa banay a ma da ndævey. ⁵¹ Ka wulkam ya sawa na, ya handawa zazay a bæla daw? Kay! Kæne ba. Ya fa lævkwat, ya sawa nġa wunkey ndæhay. ⁵² Dæga wure kede, ndæhay zlam da way, a wunkam la, maakar a cæmam la a ray cew, cew a cæmam la a ray maakar. ⁵³ Yaw, bay nġa way a wudkam dæy la ta bæzey anġa, bæzey a wudkam dæy la ta papaha, nġwas a wudkam dæy la ta dam anġa, dam a wudkam dæy la ta mamaha, mamaŋ nġa bæzey a wudkam dæy la ta nġwas nġa bæzey anġa, nġwas nġa bæzey a wudkam dæy la ta mamaŋ nġa zel e.» ††

Mey da ray mesærey cek ma da key wure kede

(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Yesu a lævtar a ndæhay ga da cakay a: «Anja ka hætmær gazlavay nġa var fa lawa ta mey-anġwa †††, wure nġene ka lævam: “Var fa sawa.” Fa dæba ha, var a, a pey fara. ⁵⁵ Da ka hætmær memed fa kawa ta dey nġa Mæzam § na, ka lævam: “Mawurbay a key la.” Fa dæba ha, mawurbay a, a key fara. ⁵⁶ Akwar ndæhay masa ta neneh cew, ka gwamara nġa wunkamara cek ma key da bæla ta cek ma key da gazlavay da vad, ama ka særmara cek ma key wure kede ba na, maja me?»

Si ndaw a diya mey ta ndaw ma wuda

(Matiye 5.25, 26)

⁵⁷ Yesu a lævtar saya: «Akwar ta ray akwar ka særmara cek masa maaya nġa key ba na, kwara? ⁵⁸ Da ndaw a wudka, akwar fa diyam cew e aa sariya na, diymara mey a dæga daa cæved. Da daa ba na, a da handaka fa ndaw ma ka sariya, ndaw ma ka sariya ha a da vëldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da kæzlamaka aa færsæne. ⁵⁹ Ya fa lævka, ka fa da bawa daa færsæne he daa ba sælak, si kah ma pæla dævaz a la tabiya ndav.»

Mey da ray membædey menjey

13 Daa nġene, ndæhay fetede daha, aa guzlmær a Yesu, a lævmar: «Bay Pilat ta kædey ndæhay *Galile la vagay daa masa ata fa hæram gænaw hay nġada Gazlavay. A cæma mambaz ata ta mambaz nġa gænaw hay a.» ² Yesu a mbæddatara, a lævtar: «Ka wulkam mebærey nġa ndæhay Galile hay a nġene a fæna nġa Galile hay siya, maja ata ma mæcam anda nġene daw? ³ Ya fa lævkwat a fæna ba sælak! Ama da akwar ta mbæddamara menjey akwar daa ba na, akwar cæpa ka daa zædam kæne may. ⁴ Yaw, wulkam da ray ndæhay kuraw a ray a daanġafad masa way magælkaya maazæma da slala Silæwe ma bæzlwa a ray ata heyey. Ka wulkam na, a fænmeta ndæhay siya da *Jeruzelem ta mebærey daw? ⁵ Ya fa lævkwat a fænmeta ba sælak! Ama da akwar ta mbæddamara menjey akwar daa ba na, akwar cæpa ka daa zædam kæne.»

Mey-menġey ta wudez ma yey ba

⁶ Yesu ta', a nġatar mey, a lævtar: «Ndaw daha a rævey wudez aa ley anġa. Fa dæba ha, a sawa amba a nġæley babæza nġa wudez e, ama wudez e, ta yey babæza daa ba. ⁷ Bay nġa wudez e, a lævar a ndaw ma jæda ley anġa ha: “Næka wudez kede, mevey maakar ya fa sawa amba ya nġæley babæza fa væda, ama babæza fa væda daa ba. Dæsla wudez e, maja fa tæka slam nġa maaya.” ⁸ Ama ndaw ma jæda ley a, a mbæddara, a lævar: “Bay adaw, mbækda ta læmla kede dagay, amba ya gudha siwurza, ya hælar gæraŋ asiya. ⁹ Da sæfed na, a yey la kwa. Da ta yey daa ba cænġa na, ka dæsla.”»

Yesu a mbæley nġwas ta pas memæskey-vaw

¹⁰ Ta *pas memæskey-vaw daha, Yesu faa særkadata ndæhay daa *way-mewuzey-mey nġa Gazlavay. ¹¹ Nġwas daha, aa ta malula da ray mevey kuraw a ray a daanġafad. Malula ha ta hurma sem. A gwa nġa lecey der e ba. ¹² Masa Yesu ma hætar nġwas aha na, ta', a zæla, a lævar: «Mamay, malula masa ma hurmaka nġene na, daa saba.» ¹³ Ta', a par har a ray. Wure wure nġene, nġwas aha deŋ! a lecey. A hæлма Gazlavay.

¹⁴ Ama *bay-ray nġa way-mewuzey-mey a, mevel a car maja Yesu ma mbæley ndaw ta pas memæskey-vaw nġene. Da ray nġene, aa guzltar a ndæhay makus-takaya daa way a, a lævtar: «Dar maakwaw daha nġa key slæra, da ka wudam membæley na, samawa ta pas hay a nġene, ama ka da samawa ta pas memæskey-vaw ba!» ††

¹⁵ Bay Mahura a mbæddara a ndaw a, a lævar: «Akwar, ndæhay masa ta neneh cew! Ta pas memæskey-vaw na, akwar fa pækamata sla akwar hay ta zænġwaw akwar hay da gezleŋ, ka handamata nġa samawa yam, ba diya? ¹⁶ Yaw, nġwas daa sækway nġa *Abæraham kede, anġa majæwkaya da har *Sataŋ, bay-malula,

† 13.3 Ps 7.13 †† 13.6 Mt 21.19; Mk 11.13 ††† 13.8 2Pi 3.9, 15 ††† 13.10-17 Mk 2.27-28 †† 13.14 Mab 20.9-10 †† 13.15-16 14.5; Mt 12.11-12

† 12.47 Jak 4.17 †† banay ga kasl fa memæcey: Ta mey Gærek, a lævey «ya da hætey baptem.» † 12.50 Mk 10.38 †† 12.51 2.14 †† 12.52-53 14.26; 21.16; Mt 24.10; Mk 13.12 ††† 12.53 Mi 7.6 ††† var fa lawa ta mey-anġwa: Daa hwayak nġa Jæwif hay var a sawa na, ta dey nġa Dæhwa Mediterene. Dæhwa ha anġa ta meyanġwa nġa Mafaw hay. § dey nġa Mæzam: Ara «sud» ta mey Nasara.

mevey kuraw a ray a daangafad. Anğa na, ya pəska ta pas meməskey-vaw ba na, maja me?»¹¹⁷ Masa Yesu ma mbəddatara anda kede la na, hwaray a katar a masa-gəra anğa hay tabiya. Ama ndəhay makustakaya na, aa səmam da ray sləra hay mekele mekele maaya masa Yesu ma kata.

Mey-menjey ta babəza nğa bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala

(Matiye 13.31-33; Mark 4.30-32)

¹⁸ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Mewey nğa Bay Gazlavay da ray ndəhay na, anğa anda me? Ya da wa na, ta me?»¹⁹ Ya wa ta babəza nğa bazlawar masa ndaw ma la, ma rəba aa ley anğa. Babəza nğa bazlawar aha, ta', a pəcwa, a gəley mahura. Diyan hay a diyam way fa mey-har hay a.»¹¹

²⁰ Yesu a ləvtar saya: «Ya da wa mewey nğa Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me?»²¹ Ya wa ta cek ma həsla makala masa nğwas ma həley kuset kədəy, ma jahada ta hapa nğa makala ga, amba a həslərwa tabiya.»[‡]

Bay Gazlavay a wey na, da ray wa hay wa?

(Matiye 7.13, 14, 21-23)

²² Yesu fa daw nğada *Jeruzelem, a daw taa berney hay leŋ ta slala hay, faa sərkadata ndəhay.²³ Daa nğene ndaw daha, aa cəfda, a ləvar: «Bay Mahura, Gazlavay a da ləhey daa mebərey na, ndəhay nekədəy gway daw?» Ta', Yesu aa guzltar a ndəhay fetede, a ləvtar: ²⁴ «Kam gədan amba ka mbəzam taa mey-mbew meengəlez e aa slam masa Bay Gazlavay fa wey da ray ndəhay. Ya fa ləvkwar, ndəhay ga a jadamara la, amba a mbəzam, ama fa da gwamara daa ba.

²⁵ «Yaw, pas pal bay nğa slam aha a da sləkdey nğa gərca mey-mbew. Nğene, ka da lacam aa ambaw, ka da zəlam fa mey-mbew, ka ləvam: "Bay ala, wurndara mey-mbew may taw!" Ama a da mbəddakwara, a ləvkwar: "Ya sərkwara ba! Ka samawa na, dama?"^{‡26} Fa dəba ha, ka da zəlam nğaa guzltar, ka ləvam: "Aləkwa ta zəmkwa cek la bama, aləkwa ta sakwa cek la bama, ka taa sərkadandar la daa cəved ala hay mepəkey."²⁷ A da ləvkwar saya: "Ya sərkwara ba! Ka samawa na, dama? Akwar ndəhay tabiya masa ma ka cek maaya ba hay, nğəcham la da cakay adaw."^{‡28} Ta pas masa akwar ma da hətmatar ata *Abəraham, *Izak, *Jakwap, leŋ ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay zleezle tabiya, manjatakaya da cakay Bay Gazlavay na, nğene, ka da təwam, ka daa pədam sler maja akwar mambəkdatakaya daa ambaw.²⁹ Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay anğa na, ndəhay daa səkway hay mekele mekele a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, nğa key gwagway da vad.³⁰ Yaw, da wuzlah ndəhay madagway-dakw na, siya a da təram ndəhay nğeeme, asaya, da wuzlah ndəhay nğeeme na, siya a da təram nğa madagway-dakw.»^{‡‡}

† 13.16 səkway nğa Abəraham: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9 †† 13.19 Ez 17.23; Mt 13.31 ‡ 13.21 Mt 13.33 †† 13.25 Mt 25.11-12 ‡‡ 13.27 2Tm 2.19 ††† 13.30 Mt 19.30

Yesu a təway maja ndəhay daa berney nğa Jeruzelem

(Matiye 23.37-39)

³¹ Ta pas nğene, ndəhay da wuzlah *Fariza hay daha a nğəchamawa fa Yesu amba a wuzmar mey, a ləvmar: «Daw la fede aa slam mekele maja Bay *Herawt a wudey nğa kədka vagay.»³² Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Diyam ləvmar a mbiga^{‡‡} ha: "Ehe, ya fa bəley malula hay da ray ndəhay, ya fa mbəley masa-macay hay, tasana, mandaw, nğa dar maakar a ya da ndəvda sləra adaw."³³ Anda meləvey si ya ley cəved, ya daw tasana, mandaw, mandaw langar saya, maja ndəhay a gwamara nğa kədmara *ndaw ma təla mey nğa Gazlavay dərəŋ ta *Jeruzelem ba səlak.»

³⁴ Fa dəba ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da Jeruzelem[§], akwar ndəhay da Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey anğa hay na, ka kədmata vagay. Asaya, a slərkwar maslan anğa hay na, kaa zakamata ta anğwa. Ama mandaw mandaw ya wudey amba ya bəckwar tabiya akwar anda gwagwar ma bəc-ta bəz anğa hay asi kərpasl, ama ka wudam ba.³⁵ Cəndamara, Gazlavay a da la har anğa da ray akwar, Way-mekey-kwakwas akwar a da tərey yiden. Yah fa ləvkwar, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba haa ta pas masa akwar ma da ləvam: "Anja Bay Gazlavay nğa pəsar mey nğada ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley anğa."^{§†}

Yesu a mbəley ndaw mambakaya ta mbey

14 Ta *pas meməskey-vaw, Yesu ta', a daw a way ndaw pal da wuzlah mahura hay nğa *Fariza hay nğa zəmey daf. Ndəhay manjatakaya fetede, fa saŋgalamara Yesu ta dək-vaw da ray cek masa aa ma da ka.^{§††2} Ndaw da wuzlah ata daha, mambakaya ta mbey. Ndaw a malacakaya fa mey anğa.³ Yesu ta', aa guzltar nğada *ndəhay maa sərkada kwakwas nğa Mawiz ta nğada Fariza hay, a ləvtar: «Kwakwas aləkwa a ləvey na, kwara? Membəley ndaw masa-macay ta pas meməskey-vaw na, maaya daw, maaya ba daw?»⁴ Ama ndəhay a, a gəmam nğa mbəddamara ba. Ta', Yesu a gəsfar har fa ndaw masa-macay heyey, mbal! a mbəlda, ta', a mbəkda nğa daw.

⁵ Fa dəba ha, aa cəfdata, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar anğa ta bəzey, da daa ba, anğa ta sla, yaw, da bəzey a, da daa ba, sla ha a tədəy aa bəldaw na, ndaw aha a badərwa fiyaw fiyaw, kwa ta pas meməskey-vaw, daa ba daw?»^{§†6} Kwa ndəhay a, ta gwamara nğa mbəddamara aa mey nğa Yesu a daa ba.

‡‡‡ mbiga: Yesu a zəla Bay Herawt «mbiga» maja daa mewulkey nğa Jəwif hay, mbiga na, ara cek nğa ley ma key cek ta dabaray, ama ndəhay a zluram ta anğa ba maja ara cek mecəhe. § Akwar ndəhay da Jeruzelem: Daa mey a kede Yesu ta wusey a Jeruzelem daa ba arañ, ama aa guzley anda anğa gweegwe ta ata. §† 13.35 Ps 118.26; Ez 10.18-19 §†† 14.1-6 Mk 2.27-28 §‡ 14.5 13.15-16; Mt 12.11

Ndaw a da pa ray anɗa nɗa mahura ba

⁷ Yesu fa nekta ndəhay ma samawa nɗa zəmey daf da way ndaw Fariza heyey. A səpam slam-menjey na, si nɗa ndəhay mahura hay. Maja nɗene, Yesu a nɗatar mey, a ləvtar: ^{†8} «Da ndaw a zəlkwar nɗa zəmey daf nɗa gwagway nɗa meley kwakwa na, ka da səpey nɗa nɗey aa slam nɗa ndaw mahura ba. Da kaa təde ta zəlwa ndaw mahura da ray akah la aa gwagway a kwa.

^{††9} Anda keɗe, bay nɗa way a, a sawa, a da ləvka: “Mbəkda slam keɗe a ndaw keɗe.” Maja nɗene, ka da mbəkda slam aha, ka da nɗey fa dəba ta hwaray a.

¹⁰ Ama da ta zəlmaka la nɗa zəmey daf nɗa gwagway na, daw ta nɗey fa dəba, amba bay nɗa way a, a sawa, a ləvka: “Jam adaw, sawa aa slam nɗa ndəhay mahura hay keɗe.” Anda keɗe, a həsilka ray fa mey nɗa ndəhay tabiya daa gwagway a. ¹¹ Yaw, fara fara kwa waawa ma pa ray anɗa nɗa mahura na, Gazlavay a da pa nɗa mecəhe, asaya, ndaw masa ma nada ray anɗa na, Gazlavay a da pa nɗa mahura.» [‡]

¹² Yesu ta', aa guzlar a ndaw ma zəla nɗa zəmey daf heyey, a ləvar: «Da ka key gwagway na, ka da zəltərwa jam akah hay ba. Asaya, ka da zəltərwa məlmakw hay ba, ka da zəltərwa səkway akah hay ba, kwa meseembew akah hay masa-zleley hay ka da zəltərwa ba. Ka da zəltərwa ba maja ata may, a da zəlmaka kəne. A da pəlmakawa cek masa kah ma vəldatara la. ¹³ Ama da ka key gwagway na, zəlwa masa-viya hay, ndəhay masa maahəlbatakaya hay, ndəhay jegwer hay, leŋ wulaf hay. ^{††14} Da ka zəlwa ndəhay anda keɗe hay nɗa zəmey daf na, maaya nɗa Gazlavay a sawa la a ray akah maja ndəhay a na, a gwamara nɗa vəh-damakawa cek aha ba. Ama Bay Gazlavay a da vəh-dakawa ta pas masa ndəhay masa maaya fa mey nɗa Gazlavay, ma da sləkdamawa daa meməcey.»

Mey-menjey ta ndəhay mazəltakaya aa gwagway

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Masa ndaw pal da wuzlah ndəhay ma zəmam daf ta ata Yesu heyey ma cənda mey a la na, ta', a ləvar a Yesu: «Meesəmey daha nɗada ndaw ma da zəmey daf nɗa gwagway daa bay nɗa Gazlavay da vad.» [‡]

¹⁶ Ta', Yesu a mbəddara ta mey-menjey, a ləvar: «Ndaw daha a key gwagway, ta', a zəlwa ndəhay ga.

¹⁷ Pas təde nɗa zəmey cek na, a slərey madərlam anɗa fa ndəhay a nɗa ləvtar: “Samawa, maja cek tabiya madiykaya cay!” ¹⁸ Ama ata tabiya a kam ambahw pal pal. Ndaw nɗeeme a ləvar a madərlam a: “Ambahw, mbəkdaya maja ya ta hədkey ley la, ya daw ya da nəkərwa.” ¹⁹ Ndaw lanɗar a ləvar: “Ambahw, mbəkdaya maja ya ta hədkawa sla hay kuraw la nɗa key sləra, ya daw la ya jadatərwa!” ²⁰ Mekele a ləvar saya: “Ya gwa ya daw ba maja ya ta kwakwa da ver.” ²¹ Madərlam a, a vəhey a cakay bay anɗa, a kadara mey masa ndəhay a ma ləvmar keɗe. Bay nɗa way a, mevel a car, a ləvar a madərlam anɗa: “Daw fiyaw aa slam masa ndəhay da

† 14.7 20.46 †† 14.8-10 MM 25.7 ‡ 14.11 Mt 23.12 †† 14.13 Mew 14.29 ‡† 14.15 13.29

hwad a daha ta aa walaŋ-way hay. Nɗəlwa masa-viya hay, ndəhay masa maahəlbatakaya hay, masa wulaf hay, leŋ ndəhay jegwer hay.” ²² Fa dəba ha nekədey, madərlam a, a vəhwa, a ləvar: “Bay adaw, ya ta zəlwa ndəhay la anda kah ma ləvey, ama slam daa way a da-ha cəŋga.” ²³ Ta', bay a, a ləvar a madərlam a: “Daw a mey-cəved daa zlərdəy-anɗwa hay, təktərwa day a ndəhay nɗa samawa amba way adaw a rəhey. ²⁴ Ya fa ləvkwar, kwa ndaw pal dasi ndəhay masa yah ma zəltərwa nɗeeme heyey, fa da zəmey daf nɗa gwagway adaw keɗe daa saba səlak!” ^{‡†}

Nɗa tərey gula nɗa Yesu na, kwara?

(Matiye 10.37, 38)

²⁵ Fa dəba ha, Yesu fa diyam ta ndəhay ga daa cəved. Yesu pəla! a mbədwa dey nɗada fa ata, a ləvtar: ²⁶ «Da ndaw a wudey nɗa key gula adaw na, si a wudya a fə-na papaha ta mamaha, nɗwas anɗa ta bəz anɗa hay, məlmaha hay ta dam-mamaha hay, kwa heter anɗa. Da daa ba na, a gwa nɗa key gula adaw ba. ^{‡†27} Kwa waawa ma bəsa banay ma da sawa a ray a maja anɗa ma səpya daa ba na, fa da gwa nɗa key gula adaw daa ba. ^{§28} Da ndaw da wuzlah akwar a wudey a ləmey way mahura, teesəd na, si a wulkey la dāgay, way a, a key dala we. Fa dəba ha, a nəka da dala anɗa a wusa nɗa kara sləra anɗa ha tabiya la kwa. ²⁹ Da dala a wusa ba, ama da a zlar ma pa salay a cəŋga na, a gwa nɗa ndəvda sləra nɗa way a daa ba. Nɗene, ndəhay tabiya masa ma hətmar way a, a daa sanɗərfamar, ³⁰ a ləvam: “Ndaw keɗe a zlar mələmey way, ama a gwa nɗa ndəvda ba!”

³¹ «Yaw, da bay a wudey nɗa key vəram ta bay mekele, si a wulkey da ray ndəhay anɗa hay gabal kuraw dāgay. A wulkey da a gwa ma kədmata ndəhay nɗa bay lanɗar ma sawa ta ndəhay anɗa hay gabal kwakwar cew nɗene la kwa. ³² Da a wulkey fa da gwamara daa ba na, a slərey maslan anɗa hay fa bay lanɗar heyey amba a nɗam ta zazay, daa masa bay a, a lawa dərən dāgay.» ³³ Yesu a wuzdatara: «Anda keɗe, da kwa waawa da wuzlah akwar ta mbəkdarwa zleley anɗa leŋ ndəhay anɗa hay daa ba na, a gwa nɗa key gula adaw ba.»

Mey da ray manda

(Matiye 5.13; Mark 9.50)

³⁴ Yesu a ləvtar: «Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey saba na, ya da kadakwa amba a cərey saya na, kwara? ³⁵ Manda ha anɗa maaya saba. Kwa nɗa kwiyeey aa ley, kwa nɗa kwiyeey anda gəran, maaya saba. A da həlmara, a kwiydamura aa papalah saw. Da ndaw anɗa ta sləmay na, nɗa cənda mey a maaya maaya.» ^{§†}

‡†† 14.24 22.30 ‡†† 14.26 12.51-53; 18.29; Mt 10.37 § 14.27 9.23; Mt 16.24; Mk 8.34 §† 14.35 Mt 11.15

Mey-menjey ta tēbanj meezədey

(Matiye 18.12-14)

15 Ta pas lanjar daha, ndəhay ma cakala budaw ta ndəhay ma zləba *kwakwas nga Mawiz, a ngəcham tabiya fa Yesu amba a jəkfamar sləmay. ^{†2} *Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz aa nguram mey da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw kede a tēbta ndəhay ma zləba kwakwas nga Mawiz, asaya, a zəmam daf bama na, kwara?»

³ Anda kede, Yesu ta', aa guzltar ta mey-menjey, a ləvtar: ^{††4} «Da ndaw da wuzlah akwar, anja ta tēbanj hay temere, da pal taa zədey sem na, ndaw aha, a mbəkdata tēbanj hay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek da wuzlah-ley, a daw a səpərwa pal meezədey a, haa anja ma hətərwa daa ba daw? ^{†5} Masa anja ma hətərwa la na, aa səmey ga. A cəpərwa tēbanj anja ha fa pepes! ^{††}, ⁶ a sawa a way. Masa anja ma wuswa la na, a zəltərwa jam anja hay ta meseembew anja hay, a ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja tēbanj adaw taa zədey la, ya ta hətərwa cay."

⁷ «Ya fa ləvkwar anja letek kəne, da gazlavay da vad na, meesəmey daha da ray ndaw pal ta mebərey ma mbədda menjey anja. Meesəmey a, a fəna meesəmey da ray ndəhay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek masa menjey ata maaya, ma wudam nga mbədey menjey ata ba.»

Mey-menjey ta dala meezədey

⁸ Yesu aa guzltar ta mey-menjey saya, a ləvtar: «Yaw, dala nga ngwas daha sisey sisey ^{††} kuraw, ama pal zazad! aa zədey. Ta', a gədey awaw aa pətərta, a faca way, a səpa ta dək-vaw kasl aa ma hətər dala ha.

⁹ Masa anja ma hətər la na, a zəltərwa jam anja hay ta meseembew anja hay, a ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja dala adaw taa zədey la, ya ta hətər cay."

¹⁰ Yaw, ya fa ləvkwar ara letek kəne da wuzlah maslanj hay nga Bay Gazlavay da vad na, meesəmey daha maja ndaw pal ta mebərey ma mbədda menjey anja.»

Mey-menjey da ray papanj ta bəza hay cew

¹¹ Yesu aa guzltar ta mey-menjey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, bəz anja hay cew. ^{†††12} Masa matabəwa a ləvar a papaha: "Papay, wure kede, wunkandara cek akah hay masa ala ma da wamara fa dəba akah. Yaw, masa ngada yah na, vəlđiwa." Ta', papa ata ha a wunkatara. ¹³ Fa dəba ha đar nekədey na, bəzey matabəwa ha, ta', a hədkadata cek hay maala nga anja tabiya. A daw ta dala ha aa hwayak dərən. Daa hwayak a ngene, a zlar nga key cek hay malamba, maja ngene, aa kwacada dala anja heyey tabiya.

^{†††14} Masa anja ma ndəvda dala anja sem tabiya na, may mahura a key daa hwayak a, a hətəy cek nga zəmey saba. ¹⁵ Ta', a daw a key sləra da way ndaw

† 15.1-2 Mt 9.10 †† 15.3-7 Jarj 10.11-15 † 15.4 Ez 34.11, 16 †† pepes! «papay» ta mey Zədem. †† sisey: Daa ngene na, sisey ara dala ga. Ta mey Gərek ara dala təde nga sləra nga ndaw ma vərndey da ley. ††† 15.11 Mt 21.28 ††† 15.13 MM 29.3

fetede daha. Ndaw aha a slərda a ley nga jədey vetem hay amba a vəltar cek mezəmey. ¹⁶ Bəzey a, a wudey nga zəmey babəza nga wudez masa vetem hay ma zə-mamara, ama ndaw ma vələr cəved daa ba. ¹⁷ A zlar mewulkey da ray cek masa aa ma ka, a ləvey: "Ndəhay ma ka sləra nga papay fa zəmam cek, fa rəham, fa mbəkdamara siya, ama yah na, may fa kədyə fedē!"

¹⁸ Ngama ya mbəkda hwayak kede, ya daw fa papay, ya ləvar: Papay, ya ta key mebərey la fa mey nga Gazlavay, ta fa mey akah. ¹⁹ Wure kede, ya wusa amba ka zəlyə bəzey akah saba. Nəkya anda ndaw ma ka sləra akah gway." ²⁰ Ta', a sləkđawa, a sawa fa papaha.

«Ama masa a lawa dərən ta way nga papaha dagay na, papaha a hətər, a kar dey-ceceh. A hway a da cadərwa ray, slaslap! a slasləpa. ²¹ Ta', bəz anja ha a ləvar: "Papay, ya ta key mebərey la fa mey nga Gazlavay, ta fa mey akah. Wure kede, ya wusa amba ka zəlyə bəzey akah saba." ²² Ama, papaha a ləvtar a ma ka sləra anja hay: "Wusmawa vaw, lamawa zana maaya, kəzlamara fa vaw nga bəzey adaw kede. Lamawa dərənwa nga bəz-mey-har, pamara a har. Lamawa tarak, ndəkwdamara a salay. ²³ Dadamərwa bəz-sla maabəlkaya masa aləkwa ma rəfkwa ngene. Hərmara, kakwa gwagway, sasəmkwa, ²⁴ maja bəzey adaw kede anja anda bəzey maməckaya, ama ta sləkđawa sem, anja anda bəzey maazədkaya, ama yah ta hətər sem." Ta', ma ka sləra anja hay a kamara anda bay ata ma ləvtar. Anda kede, ndəhay a zlamar mekey gwagway ta meesəmey. ⁵

²⁵ «Daa masa ata fa kamara gwagway a na, bəzey mahura a lawa da ley. Masa anja fa sawa da ley na, a cənda baazlam ta gaarjanj nga megərvey. ²⁶ Ta', a zəley ndaw ma ka sləra nga papaha pal, aa cəfda, a ləvar: "Mekey da way a, me?" ²⁷ Ndaw ma ka sləra ha, a mbəddara, a ləvar: "Məlmakw ta sawa cay, papakw ta hərə bəz-sla masa aləkwa ma rəfkwa heyey sem, maja məlmakw a ta vəhwa sem, aa daha zay." ²⁸ Bəzey mahura heyey a key mevel, a gəmey nga mbəzey a way saba. Ama, papaha, ta', a daw fa anja, a bərkwa nga mbəzey a way. ²⁹ Ama bəzey a, a mbəddara a papaha, a ləvar: "Papay, jəkey sləmay: mevey weewe ya fa kaka sləra, ya fa təbkawa mey akah mandaw mandaw, ama ka ta vəlyə kwa bəz-đakw pal nga key gwagway ta mandala adaw hay daa ba. ³⁰ Ama bəzey akah kede a vəhwa, ta ndəvdatərwa cek akah hay sem tabiya nga mesəpey ngwas-barlaw hay, ama ngada anja na, ka hərəra bəz-sla masa aləkwa ma rəfkwa heyey jak!" ³¹ Papaha a ləvar: "Bəz adaw, kah na, mandaw mandaw aləkwa cew e, cek tabiya masa yah ma wa na, ara nga akah. ³² Si ya kakwa gwagway ta meesəmey, maja məlmakw kede, anja na, anda bəzey maməckaya, ama ta sləkđawa sem, anja anda bəzey maazədkaya, ama yah ma hətər sem!"»

Mey-menjey ta gula masa-wewer

16 Ta pas lanjar daha, Yesu a ngatar mey a gula anja hay, a ləvtar: «Ndaw daha aa ta zleley ga.

5 15.24 Ef 2.5

Gula anġa mahura ma jədra zleley a daha. Ndaw daha a sawa, a ləvar a ndaw masa-zleley a: "Gula akah faa kwacadakawa zleley akah la." ² Bay nġa gula heyey ta', a zələrwa, a ləvar: "Ya ta cəney mey maaya ba la da ray akah. Wuzdiwa sləra masa kah ma ka tabiya, maja wure kede ka fa da key gula adaw daa saba!" ³ Gula anġa kaa heyey a wulkey daa ray anġa, a ləvey: "Ya da key kwara? Bay adaw a da badaya daa sləra anġa. Gədanġ adaw nġa həvey daa ba. Nġa rəkey na, hwaray a kaya la. ⁴ Aha! Wure kede ya səra cek masa yah ma da ka! Nġama ya kərzey jam hay. Anda kede, ta pas masa ta badaya sem daa sləra anġa na, jam adaw hay a, a nġəlmaya a way ata hay." ⁵ Masa aa ma wulkey la anda kede na, ta', a zəltərwa ndəhay masa ma lam dəvaz nġa bay anġa pal pal tabiya. A ləvar a ndaw nġeeme: "Dəvaz nġa bay adaw da har kah na, we?" ⁶ Ndaw aha a mbəddara, a ləvar: "Mal gwajakwad temere." A ləvar: "Larawa dərewel nġa dəvaz akah fiyaw, nġey, wuzlala fa vəda kwakwar zlam." ⁷ Ta', aa cəfda ndaw lanġar saya, a ləvar: "Dəvaz nġa bay adaw da har akah na, we?" Ndaw aha a mbəddara, a ləvar: "Daw sak temere." A ləvar a ndaw aha: "Larawa dərewel nġa dəvaz akah fiyaw, wuzlala fa vəda kwakwar daanġafad." ⁸ Kwa gula ha a key cek ta cəved e ba na, ndaw masa-zleley a, aa həmda maja a ka sləra aha ta dabaray. Fara fara, ndəhay da bəla kede a kam cek ta dabaray da wuzlah ata ma fəna ndəhay nġa Bay Gazlavay.» †

⁹ Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləkwar, zleley da bəla kede na, kərzadamara jam. Anda kede, da zleley a ta ndəvey sem na, ka da hətam slam menġey maaya ma ndəvey ba da vad. ¹⁰ Ndaw masa ma key sləra maaya ta cek mecəhe na, a key sləra maaya ta cek mahura la may. Ndaw ma key sləra ta cəved e ba ta cek mecəhe na, a key sləra ta cəved e ba ta cek mahura la may. ††¹¹ Da ray nġene, da ka kam sləra maaya ba ta zleley masa ma vəldamakwara a har akwar da bəla kede na, kaa wara zleley masa fara fara na, ma da vəldakwara na, wa? ¹² Ama da wure kede ka kam cek hay maaya ba ta zleley masa ndaw ma vəldakwara da bəla kede na, fa dəba ha, Gazlavay a vəlkwar zleley la amba ka wamara daw?

(Matiye 6.24)

¹³ «Ndaw ma gwa nġa key sləra nġada bay hay cew daa ba, maja a da wuda bay lanġar a fəna bay lanġar, da daa ba, a da nar ray a bay lanġar, a rəsa bay lanġar. Ka gwamara nġa səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete daa slam a ba.»

¹⁴ Masa *Fariza hay ma cəndamara mey a kede na, aa sanġəram a ray Yesu maja a wudam dala kalah. ¹⁵ Ta', Yesu a ləvtar: «Akwar fa kam cek maaya fa dey nġa ndəhay, amba a ləvam akwar ndəhay maaya hay. Ama Gazlavay na, a səra mevel akwar. Cek masa ndəhay a nəkmara mahura fa mey ata na, ara cek nġa tede fa mey nġa Gazlavay.» ‡

Mey hay mekele mekele nġa Yesu

(Matiye 11.13, 12; 5.18; 5.32; 19.9; Mark 10.11-12)

¹⁶ Yesu a ləvtar: «Kwakwas nġa *Mawiz ta ndəhay ma təla mey nġa Gazlavay fa wuzdamara mey nġa Gazlavay haa kas! *Jan-Baptis. Dəga daa nġene, ndəhay fa cəndamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey nġa Gazlavay da ray ndəhay. Kwa waawa fa key gədanġ amba a mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma da wey da ray ata fara fara.

¹⁷ «Slam da vad ta slam da hwayak, anġa ta gəra amba a ndəvey, ama cek mecəhe mawuzlalakaya daa mey nġa kwakwas nġa Mawiz kede nġaa vəsey na, anġa ta gəra ma fəna saya.

¹⁸ «Yaw, kwa waawa ma bəla nġwas anġa, a lawa mekele na, a key nġene, a ley vaw saw da palah. Asaya, kwa waawa ma la nġwas masa zel e ma bəla sem na, a key nġene, a ley vaw saw da palah may.» ††

Mey-menġey da ray ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya

¹⁹ Yesu aa guzltar ta mey-menġey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, anġa ta zleley ga, a pey zana fa vaw na, maaya masa ndaw ma gwa nġa hədka ba. Aa daa wiya mandaw mandaw, fa zəmey cek maaya. ²⁰ Ndaw mekele daha, anġa masa-viya, mezəley anġa Lazar, mbəlek fa vaw nġaba-nġaba. Manakaya fa mey-mbew nġa ndaw masa-zleley kaa heyey. ²¹ Aa fa wudəy nġa gədmey meepəsey nġa dəf da hwayak daa slam mezəmey dəf nġa ndaw masa-zleley heyey, ama ndaw ma vəlar daa ba. Asaya, gədey hay fa samawa, fa ndəfdamara mbəlek fa vaw anġa.

²² «Fa dəba ha nekədey, ndaw masa-viya heyey, pam! a məcey. Maslanġ hay nġa Gazlavay da vad ta', a samawa, leŋ! a lamara a vad a cakay *Abəraham. Ndaw masa-zleley heyey, pam! a məcey may. Ndəhay ta', a jəhmara. ²³ Ndaw masa-zleley kaa fa sərey banay ga da wuzlah ndəhay maməctakaya. A da banġada dey a vad na, a hətar Abəraham manġakaya dəreŋ, Lazar manġakaya da cakay a. ²⁴ Da ray nġene, a wudəy, a təlar mey, a ləvar: "Papay Abəraham, sərfaya dey-ceceh, slərdərwa Lazar amba a jəhwəba bəz-mey-har anġa aa yam na, a gəciwa fa neneh adaw, maja ya fa sərey banay kalah daa awaw kede."

²⁵ «Ama Abəraham a mbəddara, a ləvar: "Bəz adaw, wulkada, daa masa kah da bəla, ka ta hətey zleley la ga, daa nġene, Lazar fa sərey banay. Wure kede, fede, ala fa dəkmar mevel, ama kah, ka fa sərey banay may. ²⁶ Asaya, daa walanġ ala ta akwar na, vəged selesenġ daha, cəved nġa daw daa ba. Da ray nġene, da ndəhay fede a wudam nġa diyam fetede na, a gwamara nġa diyam ba. Asaya, da ndəhay fetede a wudam nġa samawa fede na, a gwamara ba may."

²⁷ «Ndaw masa-zleley kaa heyey a ləvar a Abəraham: "Na, ya kaka ambahw papay Abəraham, slərda Lazar a way papay. ²⁸ Məлма adaw hay zlam daha, nġa daw

† 16.8 Ef 5.8 †† 16.10 19.17-19; Mt 25.21-23 ‡ 16.15 Mt 23.28

†† 16.18 Mt 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11

nga wuztar, amba a samawa aa slam nga banay kede saba.”²⁹ Abərahām a mbəddara, a ləvar: “Məlmakw hay na, si a jəkam sləmay fa mey nga *Mawiz leŋ fa mey nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay.”[†]

³⁰ «Ndaw aha a ləvar: “Kəne ba, papay Abərahām. Maaya na, si ndaw ma sləkdey daa meməcey, a daw fa ata, ŋgene, a mbəddamara menjey ata la.”

³¹ «Ama Abərahām a ləvar: “Da a jəkam sləmay fa mey nga Mawiz ba, asaya, da a cəndamara mey nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle ba na, ŋgene kwa mey nga ndaw ma sləkdey daa meməcey na, fa da təbmara daa ba may.”»

Mey da ray mebərey

(Matiye 18.6-7, 15, 21-22; Mark 9.42)

17 Yesu a ləvtar a gula ŋga hay: «Fara fara ndəhay ma həldamata ndəhay mandaw mandaw nga key mebərey na, daha. Ama banay a sawa la a ray ndaw masa ma həldata ndəhay nga key mebərey. ² Ŋgada ŋga na, ŋgama ata ma jəwmar ŋgwa mahura a day, a kəzlamara aa bəlay, da ray masa ŋga ma da həlda ndaw pal da wuzlah ndəhay ma təba mey adaw hay kede nga key mebərey. ³ Wam vaw maaya maaya fa ray akwar!

«Da məlmakw ta key mebərey la na, kəta. Da ta mbədda leŋgesl ŋga ha la na, mbəkdarā mebərey ŋga ha. ⁴ Kwa da a kaka mebərey dey maasala fa pas pal na, ama da fa vəhwa fa kah dey maasala ha, a ləvka: “Ambahw, ara mebərey adaw, ambahw, ara mebərey adaw,” na, mbəkdarā mebərey ŋga ha.»

Mey da ray metəbey mey nga Gazlavay

⁵ Ndəhay meslərey nga Yesu a ləvmar a Bay Mahura: «Vəldar gədaŋ saya amba ya təbmara mey akah ma fəna ma fəna.»^{††6} Bay Mahura a ləvtar: «Da akwar fa təbmara mey nga Gazlavay kwa kuset kədey həma babəza nga bazlawar na, ŋgene ka gwamara nga ləvmar a wudez mahura kede, “Mədey la fedə, daw ta kəzley aa bəlay” na, a cənkwar mey la.»[‡]

Mey da ray ndaw ma ka sləra

⁷ Yesu a ləvey: «Da ndaw da wuzlah akwar gula ŋga fa həvar da ley, da daa ba, fa səkərar dahway, fa dəba ha, a sawa da ley na, bay ŋga a ləvar la nga sawa fiyaw fiyaw, amba a zəmey cek daw? Fa da ləvar kəne daa ba!⁸ Sasəkar jak, a da ləvar: “Mbəddata zana akah hay amba ka diyawa cek adaw mezəmey, həlyawa cek mezəmey ta cek mesey. Fa dəba ha, ka zəma nga kah may, ka sa nga kah may.”⁹ Da gula ha a kara cek anda bay ŋga ha ma ləvar na, a kar suse la daw?¹⁰ Akwar kwa kəne, da ka kamara sləra tabiya masa Gazlavay ma ləvkwar na, si ka ləvam: “Ala na, gula hay nga tede gway, ya kam sləra masa Gazlavay ma ləvndar nga key gway.”»^{‡†}

Yesu a mbəley ndəhay kuraw daa maasəkula

¹¹ Yesu fa daw a *Jeruzelem, a daw taa kwakway nga hwayak nga *Samari ta hwayak nga *Galile. ¹² A wusey gweegwe ta slala daha na, maasəkula hay kuraw a samawa ŋgada fa vəda. A lacam dərəŋ ta ŋga. ^{††13} A wudam, a ləvam: «Yesu, Bay Mahura, sərɤandar dey-ceceh!»¹⁴ Masa Yesu ma hətatar na, a ləvtar: «Diyam, wuzdamatara vaw akwar a ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay.» Masa ata fa diyam, a nəkmara na, vaw ata ta sədey sem. ^{††15} Ndaw pal da wuzlah ata daha ŋga ma hətar vaw ŋga ta sədey sem na, a mbədwə dey, a vəhwa fa Yesu, a həlma Gazlavay ta gədaŋ. ¹⁶ A wuswa, a regedey fa mey nga Yesu, a kar suse. Ndaw aha ŋgene ara ndaw Samari. ^{††17} Yesu ta', aa cəfdata ndəhay da cakay ŋga, a ləvtar: «Maasəkula hay ma sədam na, kuraw ba diya? Kaa si ndaw pal ma vəhwa fede, siya hay na, ata dama?¹⁸ Ndaw ma wulkawa nga vəhwa amba a həlma Gazlavay daa ba, si ndaw-mələk kede gway daw?»¹⁹ Fa dəba ha, Yesu a ləvar a ndaw aha: «Sləkdey, daw, ka ta ləhey cay maja kah ma paya nga ndaw akah fara fara.»⁵

Mey da ray pas masa Bəz nga Ndaw ma da vəhwa

(Matiye 24.23-28, 37-41)

²⁰ Fa dəba ha, *Fariza hay aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Gazlavay a da wuzdərwa ŋga bay na, ta vara?» Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Gazlavay ma da wuzdərwa ŋga bay na, ara cek masa ndaw ma gwa nga hətar ta dey ba. ²¹ Ndaw a gwa a ləvey “Ehe, a kede,” da daa ba “A katay,” na, a gwa a ləvey kəne ba. Sərmara, mewey nga Bay Gazlavay aa da wuzlah akwar wure kede. ^{§†}

²² Ta', a ləvtar a gula ŋga hay: «Pas a, a sawa la masa akwar ma da wudam nga hətmaya yah, *Bəz nga Ndaw, fa dey kwa dər pal, ama ka hətmaya daa ba. ^{§††23} A da ləvmakwar: “Ŋga fede,” da daa ba “Ŋga fataday,” ama ka da diyam ba. Ka da hwam aa slam aha ba. ^{§†24} Anda ndəhay ma hətmar var ma zəmey ma wada slam da vad ta slam da hwayak tabiya na, yah, Bəz nga Ndaw ya da vəhwa na, kəne. ²⁵ Ama teesəd na, si ya sərey banay la ga dagay. Asaya, ndəhay da bəla wure kede a rəsmaya la. ^{§†26} Ta pas masa yah, Bəz nga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek ma key daa masa Nəwe ŋga da bəla. ²⁷ Daa ŋgene, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa lam ŋgusay, fa vəldamata dam ata hay a way zel, haa kasl pas masa Nəwe ma mbəzey la aa kwambiwal mahura. Fa dəba ha, var a pawə ga, a rəhda slam da bəla, aa zəddata ndəhay cəpa. ²⁸ Asaya, pas a, a da key anda cek ma key daa masa *Lut ŋga da bəla. Daa ŋgene, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa hədkam cek, fa hədkadamara cek ata hay, fa sləkam, fa ləmam way. ^{§†29} Ama daa masa Lut ma bawa daa berney nga *Sadawm la na, awaw təs!

† 16.29 2Tm 3.16 †† 17.5 6.13 ‡ 17.6 Mt 13.31; 21.21; Mk 11.23 ‡† 17.10 1Kwr 9.16-17

‡† 17.12 Lev 13.46 ‡†† 17.14 Lev 14.2-32; Mt 8.4; Mk 1.44; Lk 5.14 ‡†† 17.16 10.33 § 17.19 Mt 9.22 §† 17.21 11.2, 20; Mt 12.28 §†† 17.22-24 21.7-24 §† 17.23-24 Mt 24.23-25; Mk 13.21-23 §†† 17.25 9.21-22 §† 17.28-29 MC 19.24-25

təs! a kəzlwa da gazlavay da vad ta cek ma təbey awaw, a paslata tabiya. ³⁰ A da key kəne ta pas masa yah, Bəz nga Ndaw, ma da wuzwa vaw.

³¹ «Ta pas a ngene, ndaw masa manjakaya daa ambaw, masa cek anğa hay a lamawa ta da way na, a da mbəzey nga latərwa ba. Da ndaw anğa da ley na, a da vəhwa a way ba. ^{†32} Sərfadamara cek ma key ta ngwas nga Lut! ^{†† †33} Kwa waawa ma wudey nga ləhda heter anğa na, a key ngene, aa zədda. Kwa waawa maa zədda heter anğa na, a key ngene, a bada. ^{††34} Ya fa ləvkwar, dasi tavad ngene, da ndəhay cew manatakaya daa slam a na, a da ngələm pal, a da mbəkdamara lanğar. ³⁵ Da ngusay cew fa kəram fa lavar pal na, a da ngələm pal, a da mbəkdamara lanğar. [³⁶ Da ndəhay cew fa həvam da ley na, a da ngələm pal, a da mbəkdamara lanğar.]»

³⁷ Gula anğa hay aa cəfdamara, a ləvmar: «A da key dama, Bay Mahura?» A mbəddatara, a ləvtar: «Daa slam masa cek maməkəyaya daha na, kwakucah hay makustakaya fetede.» [‡]

Mey-menğey da ray ngwas-vagay ta ndaw ma ka sariya

18 Fa dəba ha, Yesu a ngatar mey a gula anğa hay amba a wuzdatara si a dərām danğay mandaw mandaw, a da gəram ba səlak. ^{‡‡2} A ləvtar: «Ndaw ma ka sariya daa berney daha, a zlurey ta Gazlavay ba, a cəney mey nga ndaw ba. ³ Ngwas-vagay daa berney a daha, fa daw fa vəda mandaw mandaw, a ləvar: “Wunkandar ta masa-gəra adaw.” ⁴ Ngwas a fa daw mandaw mandaw, ama ndaw aha a gəmey nga wunkata ba menjey ga. Fa dəba ha, ndaw aha, a wulkey daa mevel anğa, a ləvey: “Kwa ya fa zlurey ta Gazlavay daa ba, asaya, kwa ya cəney mey nga ndaw ba na, ⁵ ama maja ngwas-vagay kede, fa gərdaya, ngama ya kara sariya anğa, ba na, a da həbya ray mandaw mandaw.”» ^{‡‡6} Fa dəba ha, Bay Mahura aa guzley saya, a ləvey: «Wulkam da ray mey nga ndaw ma ka sariya maaya ba maa guzley kede. ⁷ Da ndaw maaya ba kede ta jəna ngwas kede la na, kaa wara Gazlavay na, a jən-ta ndəhay anğa hay mawalatakaya masa fa dərmar danğay taa vad, taa pas daa ba daw? A zəney vaw nga jənta la daw? ⁸ Yaw, ya fa ləvkwar, a jənta la fiyaw fiyaw. Ama daa masa yah, *Bəz nga Ndaw, fa vəhwa a bəla na, ya hətfey ndəhay ma təbmara mey adaw da bəla la daw?»

Mey-menğey ta ndaw Fariza leŋ ta ndaw ma cakala budaw

⁹ Ndəhay siya fa wulkam, ata na, maaya fa mey nga Gazlavay. A nəkmata ndəhay mekele anda ndəhay ta mebərey. Da ray ngene, Yesu aa guzley mey-menğey da ray ata, ¹⁰ a ləvey: «Ndəhay cew daha, a diyam nga

† 17.31 Mt 24.17-18; Mk 13.15-16 †† ngwas nga Lut: Ngwas nga Lut pəla! a mbədey dey fa dəba daa cəved na, ta tərey sem nga mandaw. Nəka MC 19.26. ‡ 17.32 MC 19.26 †† 17.33 9.24; Mt 16.25; Mk 8.35 †† 17.37 Jəw 39.30 ††† 18.1 11.2; Rm 12.12; Fəl 4.6; Kwa 4.2; 1Tes 5.17 ††† 18.5 11.7-8

dərmawa danğay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Ndaw pal, ara ndaw Fariza, ndaw lanğar, ara *ndaw ma cakala budaw. ¹¹ Masa ata daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay a na, ndaw Fariza kaa heyey deŋ! a lecey, a dərey danğay da hwađ da hwađ, a ləvey: “Waa Bay Gazlavay, ya fa kaka suse, maja yah anda ndəhay mekele ba. Ata na, mayal hay, ata ndəhay ma kam cek maaya ba hay mekele mekele, ata ndəhay ma lam vaw saw da palah. Asaya, ya fa kaka suse, maja yah anda ndaw ma cakala budaw kede ba. ¹² Fa luma pal na, ya fa key *daliyam dey cew. Daa cek tabiya masa yah ma hətey na, ya fa wunka slam kuraw, ya fa la slam pal, ya fa vəldakawa.” ^{§13} Ama ndaw ma cakala budaw kede a lecey dərən, a wudey nga banğada dey a vad ba, ta', a kəda rav maja mebərey anğa, a ləvey: “Bay Gazlavay, sərfaya dey-ceceh. Yah ndaw ta mebərey!”» ^{§†14} Ta', Yesu aa guzlar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar, ndaw ma cakala budaw a, a daw a way na, Gazlavay ta pa sem nga ndaw maaya fa mey anğa. Ama ndaw Fariza heyey na, Gazlavay ta pa nga ndaw maaya fa mey anğa daa ba. Sərmara, kwa waawa ma gəlda ray anğa na, Gazlavay a da pa nga mecəhe, ama ndaw masa ma nada ray anğa na, Gazlavay a da pa nga mahura.» ^{§††}

Yesu a pəstar mey a bəza hay

(Matiye 19.13-15; Mark 10.13-16)

¹⁵ Ndəhay a handamata bəzey ata hay fa Yesu, kwa masa da dəba hay amba a patar har a ray, a pəstar mey. Masa gula anğa hay ma hətmatar na, a kamatar mey a ndəhay a. ¹⁶ Ama Yesu a ləvtar a ndəhay masa ta bəza hay a, nga ngəchadamatərwa. Ta', a ləvtar a gula anğa hay: «Mbəkdamatərwa bəza hay nga samawa fa yah! Ka da təkmatə ba, maja Gazlavay fa wey da ray ndəhay masa anda bəza hay. ¹⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, si ka təba Bay Gazlavay nga wey da ray akah anda bəzey mecəhe ma təba, da daa ba na, ka fa da mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba.» ^{§†}

Ndaw masa-zleley aa cəfda Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba

(Matiye 19.16-30; Mark 10.17-31)

¹⁸ Ndaw mahura nga *Jəwif hay daha, aa cəfda Yesu, a ləvar: «Bay adaw, ndaw masa maaya, ya da key amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?» ^{§†19} Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka zəlyə ndaw maaya na, maja me? Ndaw maaya na, Gazlavay pal taava anğa. ²⁰ Yaw, ka sərta mewey hay nga Gazlavay, ba diya? Ara mey hay masa ma ləvam: “Ka da ley vaw saw da palah ba, ka da kədey ndaw vagay ba, ka da leley ba, ka mbərzleley a ray ndaw ba, natar ray ngada ata papakw ta mamakw.”» ^{§†21} Ndaw aha, a mbəddara a Yesu, a ləvar: «Dəga yah daa zariya adaw na, ya ta zləbta mewey hay a ngene daa ba səlak.» ²² Masa Yesu ma cənda mey an-

§ 18.12 11.42; Mt 6.16-17; 23.23 §† 18.13 5.8; Ps 51.3, 5 §†† 18.14 Ps 51.19; Mt 23.12 §† 18.17 Mt 18.3 §†† 18.18 10.25 §† 18.20 Mab 20.12-16

ga la na, ta', a lëvar: «Cek pal ma mbækaka daha nga key saya. Hædkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la anda kede na, ka da hætey zleley fa Gazlavay da vad. Masa kah ma vëldatara dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, sãpya.» †

²³ Masa ndaw aha ma cënda mey nga Yesu a la na, anga ta meesãmey daa ba, maja zleley anga ga kalah. ²⁴ Masa Yesu ma hætar ndaw aha anga ta meesãmey daa ba na, ta', aa guzley, a lëvey: «Anga ta banay ga ngada ndähay masa-zleley amba a tãbmara Gazlavay nga wey da ray ata. ²⁵ Ahaw, anga ta banay ngada slagwama nga mbãzey taa vægef nga baatal. Ama anga ta banay ga ma fëna saya ngada ndaw masa-zleley nga tãba Bay Gazlavay nga wey da ray a.»

²⁶ Ndähay ma cëndamara mey a na, a lëvam: «Da anda kede na, ma da læhey daa mebãrey na, wa?» ²⁷ Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Cek masa ta banay fa ndähay na, anga ta banay fa Gazlavay ba.» †²⁸ *Piyer a lëvar: «Ehe wure kede, ala ta mbëkdamatërwa cek ala hay sem, amba ya sãpmaka.» ²⁹ Yesu aa guzltar, a lëvtar: «Ya fa lëvkwar fara fara, da ndaw a mbëkdërwa way anga ta ndähay da way anga cëpa, anda meløvey ng-was anga, mëlmaaha hay, papaha ta mamaha, leŋ böz anga hay, amba Bay Gazlavay a wey da ray a na, †³⁰ daa masa anga da bæla kede, a hætey cek hay la ga ma fëna. Asaya, fa dëba nga mendøvey nga bæla na, a hætey heter mendøvey ba la.»

Yesu aa guzley nga dey maakar da ray memøcey anga ta maslëkdawa anga

(Matiye 20.17-19; Mark 10.32-34)

³¹ Fa dëba ha, Yesu a ngälta gula anga hay kuraw a ray a cew, a lëvtar: «Jëkam slëmay, ehe, wure kede alëkwa fa nakwa a *Jeruzelem. Cek hay tabiya masa ndähay ma tãla mey nga Gazlavay zleezle ma wuzlalamara da ray adaw, yah, *Böz nga Ndaw na, a da key. †³² Anda meløvey, a da vëldamaya a har ndähay masa *Jëwif hay ba, a daa sanğëram a ray adaw, a da cëd-maya, a da tãfmaya meesleëb aa dey, ³³ a da slëdmaya ta laway. Fa dëba ha, a da këdmaya vagay. Nga dar maakar a, ya slëkdawa la daa memøcey.»

³⁴ Ama gula anga hay, kwa ta cëndamara mey a daa ba, maja mey a mabadakaya fa ata. Anda kede, a sãrmara cek masa Yesu ma wudëy nga lëvey ba. †

Yesu a wurey dey nga ndaw-wulaf

(Matiye 20.29-34; Mark 10.46-52)

³⁵ Yesu a wusey gweegwe ta Jerikwaw. Fetede, ndaw-wulaf daha manjakaya da mey-cæved fa rãkey. ³⁶ Masa aa ma cënda ndähay ga fa yam mey, fa diyam taa cæved e na, ta', aa cæfdata ndähay a, a lëvtar: «Mekey me?» ³⁷ A lëvmar: «Yesu ndaw *Nezeret, fa sawa ta kede.» ³⁸ Aa ma cënda la anda kede na, a zlar mewudëy, a lëvey: «Yesu, Bözey nga *Davit, ambahw sãrfaya dey-ceceh!» ††

† 18.22 12.33; Mt 8.21-22 †† 18.27 Zak 8.6; Lk 1.37 † 18.29 14.26; Mt 10.37 †† 18.31-34 9.21-22 †† 18.34 9.45

³⁹ Ndähay ma diyam fa mey, a kamar mey, a lëvmar nga njeý teete. Ama ndaw-wulaf a, a wudëy ta gëdaŋ cënga, a lëvey: «Bözey nga Davit, ambahw sãrfaya dey-ceceh!» ⁴⁰ Yesu ta', a lecey, a lëvtar a ndähay da cakay anga nga ngälmarwa ndaw-wulaf a. Masa wulaf a, ma wusey a cakay a na, Yesu, ta', aa cæfda, a lëvar: ⁴¹ «Ka wudëy ya kaka na, me?» Wulaf a, a mbëddara, a lëvar: «Bay mahura, ya wudëy ka wuryawa dey adaw amba ya hætar dey cënga.» ⁴² Yesu a lëvar: «Dey akah nga wurey. Ka ta mbøley cay maja kah ma paya nga ndaw akah fara fara.» ††⁴³ Wure wure ngene, dey anga ta', a wurey, a hætar dey dëba. Ta', a daw asi Yesu, a hëlma Gazlavay. Masa ndähay tabiya ma hætmãr cek a na, a hëlmamara Gazlavay may.

Mey da ray Zase, bay nga ndähay ma cakala budaw

19 Fa dëba ha, Yesu a wusey a slala Jerikwaw. A daw ta da slala ha. ² Fetede ndaw daha mezøley Zase. Anga bay nga ndähay ma cakala budaw, anga ndaw ta zleley ga. ³ Fa sãpey cæved amba a hætar Yesu, ama a gwa nga hætar ba, maja anga medekwele, ndähay ga fa tãhmar dey. ⁴ Ta', a hway fa mey, a daw a tãpey a ray bazlawar da mey-cæved masa Yesu ma da daw ta hwað a amba a hætar Yesu a. ⁵ Masa Yesu ma wusey la aa slam aha na, a bangadã dey, a lëvar: «Zase, wuswa vaw, pawa salay, tasana ya da ney da way akah.» ⁶ Maja ngene, Zase a wuswa vaw, a pawa salay, a tãba Yesu ta meesãmey. ⁷ Ama ndähay ma hætmãr na, aa nguram mey, a lëvam: «Haya! Ndaw aha kede a da daw nga ney a way ndaw ta mebãrey na, kwara!» ⁸ Zase ta', a lecey fa mey nga Bay Mahura, a lëvar: «Nëka, Bay Mahura, wure kede ya da wunka cek adaw hay slam cew, ya da vëlda slam pal a masa-viya hay. Ngada ndähay masa yah ma tãktar day nga pøley dala nga budaw ma fëna na, ya da vëhdatara dala ha hëma hëma ngene dey mæfad.» ⁹ Yesu a lëvar: «Tasana Gazlavay ta læhdata ndähay da way kede cay daa mebãrey, maja kah Zase, kah ndaw ma pa Gazlavay nga ndaw akah fara fara anda papaŋ nga papa alëkwa *Abãraham zleezle may. ¹⁰ Fara fara yah, *Böz nga Ndaw, ya sawa na, nga sãpey ndähay maazëdtakaya ta nga læhdata.» ††

Mey-menğey ta dala

(Matiye 25.14-30)

¹¹ Ndähay ga fa jëkfamar slëmay fa Yesu, a wulkam Gazlavay a da wuzdërwa anga bay wure wure ngene, maja anga gweegwe ta *Jeruzelem. Da ray ngene, Yesu aa guzltar ta mey-menğey saya, ¹² a lëvey: «Ndaw daha, ata nga way ata ta bay. Aa fa da daw aa hwayak dëreŋ, amba a pãmërwa aa bay. Fa dëba ha, a vëhwa aa hwayak anga. ¹³ Masa aa fa da daw na, ta', a zãltërwa madërlam anga hay kuraw, a vëltar dala gabal temere temere. Ta', a lëvtar: «Mbëdam har ta dala

††† 18.38-39 Mt 20.30-31 ††† 18.42 Mt 9.22 § 19.7 Mt 9.10 §† 19.8 Mab 21.37; Ez 33.14-16 §†† 19.9 13.16; SNM 16.31 §† 19.10 Ez 34.16; Mt 9.13; Mk 2.17; Lk 5.32; 1Tm 1.15 §†† 19.11 11.2; SNM 1.6 §† 19.12-13 Mk 13.34; SNM 1.11; 2.33-36

kede, kasl pas masa yah ma da vèhwa." Fa dèba ha, ta', a daw.

¹⁴ «Ama ndèhay daa hwayak anga, a wudmara ba. Da ray ngene, a slèram ndèhay fa dèba anga, a lèvam: "Ya wudam ndaw kede nga key bay ala ba." †

¹⁵ «Ta ngene he cèpa, ta pamèrwa sem aa bay cènga. Ndaw a, ta' a vèhwa aa hwayak anga. Masa anga ma vèhwa cay na, ta', a zèltèrwa madèrlam anga hay masa aa ma vèltar dala heyey amba a sèra dala masa ata ma hètam a ray a.

¹⁶ «Madèrlam ngeeme, a sawa fa mey anga, a lèvar: "Bay adaw, ya ta hètwa gabal temere temere kuraw la ta dala masa kah ma vèldiwa heyey."

¹⁷ «Bay a, a lèvar: "Maaya, ara mey ba. Kah, madèrlam maaya. Maja ka ta key slèra ta cèved e la ta cek mecèhe. Anda kede, ya paka nga wey da ray berney hay kuraw." ††

¹⁸ «Madèrlam nga dey cew e, ta', a sawa, a lèvar: "Bay adaw, ya ta hètwa gabal temere temere zlam la ta dala masa kah ma vèldiwa heyey."

¹⁹ «Bay a, a lèvar a ndaw aha: "Kah na, ya paka nga wey da ray berney hay zlam."

²⁰ «Ta', madèrlam mekele a sawa fa anga saya, a lèvar: "Bay adaw, tèba dala akah. Ya ta bada la mahèrlakakaya daa bèrtete, ²¹ maja ya fa zlurey ta akah. Kah na, ndaw ma sèrey dey-ceceh fa ndaw ba, ka ley cek daa slam masa kah ma pa ba. Ka ngèmey daw daa slam masa kah ma slèka ba."

²² «Bay a, a lèvar: "Kah, madèrlam maaya ba. Mey akah masa kah maa guzlda kede na, ya da kaka sariya maja. Da ka sèrya, yah, ya sèrey dey-ceceh fa ndaw ba, ya ley cek daa slam masa yah ma pa ba, ya ngèmey daw daa slam masa yah ma slèka ba na, ²³ anja ka vèlda dala ha a har ndaw amba daa mavèhwa adaw kede, ya tèbèrwa dala ha ta yam a ba daw?"

²⁴ «Ta', bay a, a lèvtar a ndèhay da cakay anga: "Tèb-mara dala da har anga, vèldamara a ndaw masa ma hètey gabal temere temere kuraw heyey." ²⁵ Ndèhay a, a lèvmar: "Bay ala, nga anga gabal temere temere kuraw daha cay, ba diya?" ²⁶ Bay a, a lèvtar: "Ya fa lèvkwar, ndaw masa cek anga daha, a da vèlmar a dey a. Ama ndaw masa cek anga kuset kèdey na, a da tèb-mara cek aha kuset kèdey a ngene. ²⁷ Yaw, masa-gèra adaw hay masa ma wudam ya key bay ata ba heyey na, kèrzamatèrwa, handamatèrwa, kèdmata vagay fa mey adaw fede."»

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay

(Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Jan 12.12-19)

²⁸ Fa dèba ha, Yesu maa guzley la na, ta', a daw ngadaa berney nga *Jeruzelem, ndèhay ga fa sèpmar wurzay. ²⁹ A wusey a Angwa nga *Awliviye, gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala Betani. Masa anga ma wusey la fetede na, ta', a slèrey gula anga hay cew teesed ngada slala ha, a lèvtar: ³⁰ «Diyam a slala fa mey alèkwa katay. Da akwar ta wusam a slala ha la na,

† 19.14 SNM 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28 †† 19.17-19 12.42-44; 16.10 ‡ 19.26 Mt 25.29

ka hètfam bèz-zèngwaw majèwkaya la fetede, masa kwa ndaw ta tèpey a ray a daa ba aran. Pèskamèrwa, handamèrwa fede. ³¹ Da ndaw aa cèfdakwar, a lèvey: "Ka pèskamara ka me?" na, ka mbèddamara, ka lèvmar: "Bay Mahura a wudey."

³² Gula hay cew heyey, ta', a diyam, a hètamar cek aha anda Yesu ma lèvtar. ³³ Masa ata fa pèskamara bèz-zèngwaw a na, ndèhay nga zèngwaw a, a lèvmatar: «Ka pèskamara bèz-zèngwaw a, keme?» ³⁴ A mbèddamatara, a lèvmatar: «Bay Mahura a wudey.» ³⁵ Ta', a handamèrwa fa Yesu, a ciyam zana ata hay a ray a. A tèpdamara Yesu a ray bèz-zèngwaw a. ³⁶ Masa anga fa daw na, ndèhay a hèsimar ray, a ciyam zana ata hay aa cèved amba a daw ta ray a. ³⁷ Daa ngene, Yesu anga gweegwe ta berney nga Jeruzelem. Masa anga fa daw taa cèved ma bèrŋgawa daa Angwa nga Awliviye na, ndèhay anga hay tabiya fetede faa sè-mam, a zlamar nga hèlmamara Gazlavay ta gèdanj maja maazla hay tabiya masa ata ma hètmar. ³⁸ A lèvam: «Anja Bay Gazlavay nga pèsar mey a Bay masa aa ma slèrdèrwa ta mezèley anga. Anja Bay Gazlavay a, nga handèrwa zazay anga a wuzlah ndèhay. Anja ndèhay nga hèlmamara Gazlavay da vad!» ††

³⁹ *Fariza hay da wuzlah ndèhay a daha, a lèvmar a Yesu: «Bay, lèvtar a ndèhay akah hay nga njam teete.» ⁴⁰ Yesu, ta', a mbèddatara, a lèvtar: «Ya fa lèvkwar, da ta njam teete la na, kwa angwa hay a wudam la.» †††

Yesu a tèway maja ndèhay daa berney nga Jeruzelem

⁴¹ Masa Yesu ma wusey la gweegwe ta berney nga *Jeruzelem na, a nèka berney a, ta', a tèway maja cek ma da hètatar ndèhay da hwad a. ⁴² A lèvey: «Akwar ndèhay da Jeruzelem, ya wudey anja tasana kede na, ka sèrmara cek ma da njadakwar daa zazay ta Gazlavay. Ama wure kede, cek aha ta bey sem fa dey akwar, ka gwamara nga hètmar saba. ⁴³ Pas a, a sawa la, masa masa-gèra akwar hay ma da zèrmakwar ray ta cek hay nga vèram. A gèrcamakwar la aa berney a, kwa akwar fa da gwamara nga bawa daa saba. ⁴⁴ A da bèzlmara berney akwar cèpa. Kwa fa da mbèkam angwa pal da ray cèla daa ba. Akwar ta bèz akwar hay na, a da kèdmakwar cèpa vagay, maja akwar ta pam lèngesl fa pas masa Gazlavay ma sawa nga lèhdakwar na, daa ba!» ††

Yesu a bèltèrwa ndèhay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay

(Matiye 21.12-17; Mark 11.15-19; Jan 2.13-22)

⁴⁵ Fa dèba ha, Yesu a mbèzey aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Fetede na, ndèhay daha fa kam luma. A bèlta ndèhay ma hèdkadam cek hay a, ⁴⁶ a lèvtar: «Mawuzlalakaya daa dèrewel nga Gazlavay, Gazlavay a lèvey: "Way adaw na, ara way amba ndèhay a dèrmaya dangay da hwad a." Ama akwar na, ka tèrdamara way a kede nga slam nga mayal hay!» †††

†† 19.36 2Bay 9.13 ††† 19.38 Ps 118.26; Lk 2.14 †††† 19.40 Hab 2.11 †††† 19.41-44 21.20-24 § 19.42 Mew 32.29; Lk 2.14 §† 19.44 1.68; 21.6; Mt 24.2; Mk 13.2 §†† 19.46 Iz 56.7; Jer 7.11

⁴⁷ Mandaw mandaw Yesu faa sarkadata ndəhay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta *ndəhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz, lej mahura hay nga *Jəwif hay, fa səpam cəved nga kədmara vagay.

⁴⁸ Ama ta hətam cəved nga kərzamara daa ba, maja ndəhay tabiya fa jəkfamar sləmay maaya maaya. ††

Ma vəldara gədanj a Yesu na, wa?

(Matiye 21.23-27; Mark 11.27-33)

20 Ta pas langar daha, Yesu faa sarkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, fa wuztar *Mey-maaya-mawiya. *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta *ndəhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz, lej mahura hay mekele nga *Jəwif hay, a samawa fa anja. ² Aa cəfdamara, a ləvmar: «Wuzdandara, ma ləvka nga kata cek hay a kede na, wa? Asaya, ma vəlka cəved nga kata na, wa?» ³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Yah may, amba yaa cəfdakwar mey pal. Wuzdamiwa cey. ⁴ Ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis nga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw, da daa ba, ndəhay daw?»

⁵ Ta', ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəddakwa aa mey anja ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay, ma slərdərwa," na, a da mbəddandakwara, a ləvey: "Kaa ka təbmara mey nga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?" ⁶ Ama, da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ndəhay tabiya a daa zəkamandakwar ta anjwa amba a kədməndakwar vagay, maja a wulkam Jaŋ-Baptis a, ara *ndaw ma təla mey nga Gazlavay.» ⁷ Da ray ngenə, a mbəddamara, a ləvmar: «Ya sərmara ba.» ⁸ Ta', Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Yaw, da anda kede na, ya fa da kadakwara ndaw ma vəlyə cəved nga kata cek hay a kede na, daa ba may.»

Mey-menjey da ray ndəhay ma təbmara Bəzey nga Gazlavay ba

(Matiye 21.33-46; Mark 12.1-12)

⁹ Fa dəba ha, Yesu, ta', aa guzltar a ndəhay ta meymenjey, a ləvtar: «Ndaw daha a key jerne nga wudez hay mezəmey. Ta', a vəlida jerne he a har ndəhay nga kam sləra da hwad a. Cay, ta', a daw aa slam dərən, a njawa ga fetede. ¹⁰ A wa tədə aa kiya menjəley babəza nga wudez hay a na, ta', a slərey gula anja pal fa ndəhay ma ka sləra daa jerne he, amba a təbar babəza nga wudez hay a maala nga anja may. Gula ha, ta', a daw, a wusey aa jerne he. Ama ndəhay a, a kədmərwa, a bəlmərwa ta har ba' kəne. ¹¹ Fa dəba ha, bay nga jerne he, a slərey gula anja mekele saya. Anja may, a kədmərwa anda ndaw ngeeme heyey cənja, a cədmərwa, ta', a bəlmərwa ta har ba' kəne. ¹² Bay a, ta', a slərey gula anja mekele nga dey maakar saya. Anja na, a kədmara haa a kamar mbəlek fa vaw, aa zakadamara a palah. ¹³ Da ray ngenə, bay nga jerne he, a wulkey, a ləvey: "Wure kede, ya da key na, kwara?"

† 19.47 21.37; 22.53; Mt 26.55; Mk 14.49; Jaŋ 18.20 †† 19.48 20.19; 22.2 ‡ 20.6 Mt 14.5 †† 20.9 Iz 5.1-2 †† 20.10 2Mev 36.15-16

Njama ya slərey bəzey da hwad adaw masa yah ma wuda kalah kede, da a cənmar mey la kwa." Ta' a sləra. ¹⁴ Ama masa ndəhay ma kam sləra daa jerne heyey, ma hətmar bəzey a fa sawa na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: "Nəkmara, ndaw ma sawa katay, ara bəzey ma da wa jerne kede fa dəba nga papaha. Da ta wuswa la na, ya kədkwa vagay, amba jerne he a njey ngada aləkwa." ¹⁵ Masa anja ma wuswa la na, ta' aa zakadamara daa jerne he a palah, a kədmara vagay.»

Yesu aa cəfdata ndəhay fetede, a ləvey: «Wure kede, ka wulkam bay nga jerne he a da kadata ndəhay a na, kwara? ¹⁶ Yaw, ya fa ləvkwar bay nga jerne he, a da sawa nga kədtə ndəhay a cəpa vagay, a da vəlida jerne he a har ndəhay mekele.» Masa ndəhay a ma cəndamara mey a kede na, a ləvam: «Anja Gazlavay nga ka kəne ba!» ¹⁷ Yesu a nəkta, a ləvey: «Da ka wudam cek aha nga key kəne ba na, mey nga Gazlavay mawuzlalakaya ma ləvey:

"Anjwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way ma kəzlamara ta cakay na, anja ara anjwa maaya, ma fənta siya hay jak."

Mey a kede na, a wudey nga ləvey me? ¹⁸ Yaw, kwa waawa ta tədəy la a ray anjwa ha na, a njərfey. Da anjwa ha ta kəzley la a ray ndaw na, a dəga kwədkwad.» ††

Ndəhay mahura hay a jadamarə Yesu da ray mepəley budaw

(Matiye 22.15-22; Mark 12.13-17)

¹⁹ *Ndəhay maa sarkada kwakwas nga Mawiz, ta *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, a sərmara Yesu aa guzley mey-menjey kede da ray ata. A wudam nga kərzamara Yesu ta pas a ngenə, ama a zluram ta ndəhay. ²⁰ Da ray ngenə, a zlamar nga jədmara. Ta', a walam ndəhay, a slərdamata fa Yesu amba a jədam mey da mey anja. Ndəhay a, a pəmata ray ata hay anda ndəhay maaya. A wudam nga cənəm mey maaya ba fa anja, amba a kərzamara, a handamara fa ndəhay nga njwamna amba a kamar sariya. ²¹ Aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay ala, ya sərmara mey masa kah maa guzlda, ta cek masa kah maa sarkadandara na, ara mey fara fara. Ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey akah. Ka faa sarkadata ndəhay nga njam anda Gazlavay ma wudey fara fara. ²² Anda kede, ya wudam ngaa cəfdamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley cəved nga pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəved ba daw?»

²³ Ama Yesu a səra wewer ata, ta', a ləvtar: ²⁴ «Wuzmaya dala ha pal cey.» Masa ata ma wuzmar dala ha la na, aa cəfdata, a ləvtar: «Fa dala ha kede, ara dey nga wa? Ara mezəley nga wa?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ara nga Sezere, bay mahura nga *Rawm.» ²⁵ Ta', Yesu a ləvtar: «Anda kede, cek masa nga Sezere na, vəldamara a Sezere he. Cek masa nga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.» ²⁶ A jədam mey da mey anja

†† 20.13 3.22 ††† 20.16 21.20-24 § 20.17 Ps 118.22 †† 20.18 1Pi 2.8 ††† 20.19 19.48 §† 20.20 11.53-54 §†† 20.25 Rm 13.7

fa dey nga ndəhay tabiya, ama ta hətam mey da hwađ anğa nga kərza daa ba. Sasəkar mey masa Yesu ma mbəđdatara na, a rəzlam ga da ray a jak, a njam teete.

Mey da ray masləkdawa nga ndəhay daa meməcey
(Matiye 22.23-33; Mark 12.18-27)

²⁷ Fa dəba ha, ndəhay *Saduse hay a ngəcham a cakay Yesu. Ndəhay a ngene ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem na, fa da sləkdawa daa meməcey daa ba. Aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: ^{†28} «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a ləvey: “Da ndaw məlmaha ta məcey sem na, da ngwas nga ndaw ma məcey a, ta yawa bəza hay daa ba na, si məlmaha a la ngwas-vagay a, amba a ya-mawa bəza hay ngada məlmaha maməckaya ha.” ^{††29} Yaw, məlmanj hay maasala daha, ata ngaa manj, ngaa pañ. Məлма ata mahura, leñ! a ley ngwas. Fa dəba ha, ndaw aha pam! a məcey, ta hətey bəzey daa ba. ³⁰ Mambaray a, leñ! a la ngwas-vagay a, aa pam! a məcey, ta hətey bəzey daa ba may. ³¹ Ma səpa nga maakar a, leñ! a la ngwas-vagay a saya, a məcey, ta hətey bəzey daa ba cəngga. Anda kede, ata maasala ata tabiya, ta lamara ngwas aha la, a məcam, ta hətam bəzey ta ngwas aha daa ba. ³² Fa dəba ha masa ta məcam sem na, ngwas aha pam! a məcey may. ³³ Anda kede, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkdamawa na, ngwas aha a da key na, ngwas nga wa? Maja ata maasala ata cəpa, ta lamara la nga ngwas ata.»

³⁴ Yesu a mbəđdatara, a ləvmar: «Da bəla kede, zel fa ley ngwas, ngwas fa ley zel. ³⁵ Ama fa dəba nga meməcey, zel hay ta ngusay masa Gazlavay ma nəkta maaya nga sləkdamawa daa meməcey amba a njam da cakay anğa na, ngene zel a ley ngwas daa saba, ngwas a ley zel daa saba. ³⁶ Daa masa ata da cakay Gazlavay na, ata anda maslanj anğa hay da vad, fa da məcam daa saba. Ta təram sem bəza hay nga Gazlavay maja ta sləkdamawa sem daa meməcey. ³⁷ Kwa Mawiz zleezle na, ta wuzleley mey la nga wuzey, ndəhay a sləkdamawa la daa meməcey. Yaw, daa masa anğa maa guzley da ray awaw megədey da ray kusaf na, a zəla Bay Gazlavay, “Gazlavay masa *Abərahəm, *Izak, leñ *Jakwap ma namar ray.”» ^{††38} Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Fa Gazlavay na, ndəhay maməctakaya ta ndəhay ta dey na, ata cəpa ta dey, maja Bay Gazlavay, ara Gazlavay nga ndəhay ta dey, ba na, ara Gazlavay nga ndəhay maməctakaya ba.» ³⁹ Siya hay da wuzlah ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz a ləvam: «Bay ala, ka taa guzley la maaya.» ^{††40} Da ray ngene ndəhay a zluram ngaa cəfdafamar mey mekele. ^{†††}

Kəriste, anğa bay nga Davit na, kwara?
(Matiye 22.41-46; Mark 12.35-37)

⁴¹ Yesu aa cəfdata ndəhay fetede, a ləvey: «Ndəhay a ləvam *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga

ləhdata ndəhay na, ara bəzey da hwađ Bay *Davit na, kwara? ^{†††42} Maja Davit ta ray anğa, a wuzlala daa derewel nga *Pəsam, a ləvey:

“Bay Gazlavay a ləvar a Bay adaw Mahura: Sawa, njeý a har-zəmay adaw amba ya wakwa da ray ndəhay ⁵

⁴³ haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay asi salay akah.”

⁴⁴ Yaw, da Davit a zəla Kəriste “Bay Mahura” na, kaa wara Kəriste he ara bəzey da hwađ Davit saya na, kwara?»

Yesu a kətata gula anğa hay fa ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz
(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

⁴⁵ Yesu a patar lenjesl a gula anğa hay fa mey nga ndəhay tabiya da cakay a, fa jəkfamar sləmay. Aa guzlar a gula anğa hay a, a ləvmar: ⁴⁶ «Wam vaw fa *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz. A wudam mepəkey ta dawura hay fa vaw nga zlepey. A wudam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey nga ndəhay. Daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay na, a səpam slam-menjeý fa mey nga ndəhay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a səpam slam-menjeý maaya. ^{5†47} Asaya, fa təbmatara cek hay nga ngwas-vagay hay tabiya, ama da ata fa dəram dangay na, a njam daa medərey-dangay a ga, amba ndəhay a ləvam ata maaya. Ya fa ləvkwar, Gazlavay a sərdara banay la, ma fəna nga ndəhay mekele!»

Mey da ray ngwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay
(Mark 12.41-44)

21 Yesu anğa daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. A nəkey dey ta cakay, a hətatar ndəhay masa-zleley hay, fa kwiyam dala aa cek mecekeley dala. ^{5††2} A hətey ngwas-vagay masa-viya daha, fa kwiyey sisey sisey cew aa cek aha may. ³ Da ray ngene, Yesu a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ngwas-vagay masa-viya kede, ta vəley dala la ma fəna nga ndəhay siya tabiya. ⁴ Ya ləvkwar anda kede na, maja ndəhay siya, a vəlam dala nekədey daa dey zleley ata hay da way ga. Ama ngwas-vagay kede, ta mərga anğa ha cəpa, a vəlda zleley anğa tabiya, masa anğa ma da hədkey cek mezəmey ta anğa.» ^{5†}

Mey da ray mendəvey nga bəla
(Matiye 24.1-14; Matiye 10.17-22; Mark 13.1-13)

⁵ Ndəhay siya aa guzlam da ray *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, a ləvam: «Way kede, madiykaya ta anğwa ma mbey kalah, ta cek hay maaya ma hədkam ba masa ndəhay ma vəldamata a Gazlavay.» Yesu a ləvmar: ⁶ «Pas a, a sawa la, cek hay masa akwar ma hətmatar kede na, a da bəzlam cəpa, kwa anğwa pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.» ^{5††}

† 20.27 SNM 4.1-2; 23.6-8†† 20.28 Mew 25.5-6; MC 38.8
‡ 20.36 1Jñ 3.1-2†† 20.37 Mab 3.2, 6†† 20.39 Mk 12.32
††† 20.40 Mt 22.46; Mk 12.34

††† 20.41-44 Mt 20.30-31 § 20.42-43 Ps 110.1; SNM 2.33-35
§† 20.46 11.43; 14.7§†† 21.1 2Bay 12.10 §† 21.4 2Kwr 8.12
§†† 21.6 19.44

⁷ Aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay ala, cek aha a da key na, ta vara? Ya da sərmara dar a ta wuswa cay na, fa me?» †

⁸ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Wam vaw, ka da vəl-matar cəved a ndəhay n̄ga fəcmakwar ba. Ya ləvkwar anda kede, maja ndəhay ga a samawa la, ta mezəley adaw, a da ləvam ara Gazlavay ma walata n̄ga ləhey ndəhay daa banay. Asaya, a ləvam pas masa Gazlavay ma da ləhdata ndəhay ta wuswa cay. Ka da diyam asi ndəhay a n̄gene ba! ⁹ Ta pas masa akwar ma da cənam labara n̄ga vərəm hay, ta labara n̄ga ndəhay ma cakalam mey ta bay ata hay na, ka da zluram ba, maja si cek hay kede a kam la teesed dəgay. Ama ara mēndəvey n̄ga bəla wure wure n̄gene ba.»

¹⁰ Fa dəba ha, aa guzley saya, a ləvey: «Hwayak lan̄gar a da key vərəm ta hwayak lan̄gar, bay lan̄gar a da key həma a ray bay lan̄gar. †††¹¹ Hwiyak a wusey la ga. May a key la daa hwayak hay mekele mekele, asaya, macay hay a kədam ndəhay la ga. Cek hay ma zlurey ndaw a kam la, asaya, cek hay ma rəzley ndaw a wuz-mawa la da gazlavay da vad.

¹² «Ama wuskwa cək hay a, a da kam na, a kərza-makwar la, a sərdamakwar banay la, a vəldamakwar la amba a kamakwar sariya daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay hay. A ndəkwdamakwar la aa fərsəne, a handamakwar la fa mey n̄ga bay hay, ta fa mey n̄ga mahura hay n̄ga hwayak hay, maja yah. ‡ ‡†¹³ Ka da səram banay a n̄gene na, amba ka hətam cəved n̄ga key sede da ray adaw. ¹⁴ Da ray n̄gene, sərmara maaya maaya ka da zluram da ray mey masa akwar ma daa guzlam ba, ‡†¹⁵ maja ya vəlkwar len̄gesl la n̄gaa guzley mey maaya. Anda kede, kwa masa-gəra akwar hay, fa da gwamara n̄ga təddamakwar daa ba. ¹⁶ Kwa papakw akwar hay, kwa mamakw akwar hay, kwa məlmakw akwar hay, kwa səkway akwar hay, kwa jam akwar hay, a wudmakwar la a way bay. Ndəhay siya da wuzlah akwar na, a kədmata la vagay. ‡††¹⁷ Ndəhay tabiya a da n̄gəldamakwar ba, maja yah. ¹⁸ Ama, kwa en̄gwec n̄ga ray akwar pal fa daa zədey daa ba. ‡††¹⁹ Bəsmara banay a, anda kede, ka hətam heter mēndəvey ba la.» §

Mey da ray hwayak n̄ga Jeruzelem ma da pəlhey

(Matiye 24.15-21; Mark 13.14-19)

²⁰ Yesu aa guzlar a gula an̄ga hay saya, a ləvtar: «Da ka hətmatar sewje hay ta zlərmara berney n̄ga *Jeruzelem sem n̄ga key vərəm na, daa n̄gene, sərmara berney a gweegwe cay a pəlhey. ††²¹ Anda kede, si ndəhay daa hwayak n̄ga *Jude a hwam n̄ga bawa a an̄gwa, si ndəhay da Jeruzelem a bam, asaya, ndəhay da slala ta cakay a da mbəzam aa berney a saba. ²² Daa n̄gene, Bay Gazlavay a da sərdamata banay ta ndəhay daa hwayak a, amba cek hay tabiya mawu-zlalakaya daa dərewel n̄ga Gazlavay dəga zleezle na, a

† 21.7-24 17.22-24 †† 21.10 Mk 13.8 ‡ 21.12 SNM 12.1-4; 18.12-17; SNM 24-26 ‡† 21.12-19 Mt 10.17-22; Jan 16.1-4 ‡† 21.14-15 12.11-12 ‡†† 21.16 Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 ‡†† 21.18 1Sam 14.45; Mt 10.30; Lk 12.7 § 21.19 CWJ 13.10 §† 21.20-24 19.41-44; 20.16; Mt 22.7

kam fara fara. ††²³ Daa dar hay a n̄gene, banay a sawa la a ray n̄gusay ta hwad ta a ray n̄gusay masa ta bəza hay da har, maja banay mahura a sawa la aa hwayak a. Fara fara, Bay Gazlavay a cey mevel la a ray ndəhay daa hwayak a. ²⁴ Masa-gəra hay a da kədmata ndəhay siya vagay ta dəlaw, siya, a da tərđamata n̄ga beke hay, a da handamata aa hwayak hay mekele mekele da bəla. Anda kede, ndəhay masa *Jəwif hay ba, a da wam da ray Jeruzelem, a da sərdamata banay haa kasl pas masa mewey ata ha ma ndəvey.»

Mey da ray ma vəhwa n̄ga Bəz n̄ga Ndaw

(Matiye 24.29-31; Mark 13.24-27)

²⁵ Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Daa n̄gene, ndəhay a da zluram, a wulkam cek maaya ba a key la maja pas fa mbədey, kiya fa mbədey, wurzla hay fa mbədam. Da bəla na, səkway hay tabiya mēndərzay a da katar maja membey mey n̄ga yam ta van̄gwala n̄ga yam daa bəlay. ††²⁶ Ndəhay a da wulkam kalah fa cek hay ma da kam da bəla, anda kede mēndərzay a da kədtə vagay maja cek hay cəpa da gazlavay da vad, a wusam la.

²⁷ Fa dəba ha, a da hətmaya yah, *Bəz n̄ga Ndaw, ya fa sawa daa mekwte ne ta gədaŋ mahura, ta mēwedey n̄ga Bay Gazlavay. ††²⁸ Ama da cek hay a kede fa zlamar mekey na, akwar na, lacam maaya maaya, ban̄gadamatə dey akwar hay, maja yah, ndaw ma da ləhdakwar daa banay, gweegwe cay ya wuswa.»

Mey-men̄gey ta gudav

(Matiye 24.32-35; Mark 13.28-31)

²⁹ Fa dəba ha, Yesu a n̄gatar mey a gula an̄ga hay, a ləvtar: «Nəkmara gudav kede ta wudez hay siya. ³⁰ Da masa akwar fa hətmatar gwaslaf hay a fa zlamar n̄ga dēdey na, ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay. ³¹ An̄ga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma ləvkwar kaa na, ka sərmara gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay an̄ga. ³² Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a kede tabiya, a da kam na, ndəhay masa wure kede ta məcam tabiya daa ba araŋ. ³³ Slam da vad ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey adaw na, fa da ndəvey daa ba səlak.»

Yesu a kətata ndəhay da ray ma vəhwa an̄ga

³⁴ «Wam vaw fa men̄je akwar. Wam vaw, ka da mbəkdamara ray akwar n̄ga sey cek haa ka wam ba len̄ n̄ga səpey cek mezəmey ta cek mesey kalah ba, asaya, ka da mbəkdamara ray akwar n̄ga wulkey kalah da ray men̄je da bəla ba. Ray akwar a da həbey fa cek hay a kede ba, maja pas masa yah ma da vəhwa na, kwa ka sərmara dar a ba, ya da hətfakwar dərfaŋ, ††³⁵ anda ndaw ma kərzey cek ta gadəŋ. Ta pas n̄gene, ya da katar sariya a ndəhay da bəla tabiya. ³⁶ Ya fa ləvkwar, wam vaw, dərām dan̄gay mandaw mandaw, amba ka hətam gədaŋ n̄ga ləhey fa cek hay ma da

††† 21.22 Mew 32.35; Aw 9.7 §† 21.25 Ps 46.3-4; Mt 24.29 §†† 21.27 Mt 24.30 §† 21.34-35 Iz 24.17; 1Tes 5.1-3

kam tabiya, asaya, nga lecey fa mey adaw, yah, *Bəz nga Ndaw, ta mandərzay ba.»[†]

³⁷ Mandaw mandaw Yesu a vərndey daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, fa wuzey mey. Ama taa kwad na, a daw a nawa daa anğwa nga *Awliyiye. ^{††38} Mandaw mandaw taa pərek na, ndəhay ga a diyam fa vəda aa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, amba a jəkam sləmay fa mey anğa.

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra anğa hay

(Matiye 26.1-5, 14-16; Mark 14.1-2, 10-11; Janj 11.47-53)

22 Gwagway nga peñ manjar cek ma həsla da hwad a mezəley gwagway nga *Pak, gweegwe cay. ^{‡2} *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz, a səpam cəved amba a kədmara Yesu vagay, ama a zloram ta zagaba. ^{‡†}

³ Fa dəba ha, *Satanj kula! a mbəzey aa mevel nga Juda, ndaw mezəley Iskariyawt. Ara gula pal da wuzlah gula hay kuraw a ray a cew nga Yesu. ^{‡‡4} Juda ta', a daw a kamawa maday ta *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leñ ta mahura hay nga ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay amba a vəldatara Yesu. ⁵ Bay-ray hay ta mahura hay a, aa səmam ga. A ləvmar da ta vəldatara Yesu la na, a vəlmar dala. ⁶ Juda a təba nga vəldatara. A daw a səpey cəved, amba a vəldatara Yesu, kwa ndəhay a səmra ba.

Gula hay nga Yesu a səpam slam nga key gwagway nga Pak

(Matiye 26.17-25; Mark 14.12-21; Janj 13.21-30)

⁷ Gwagway nga peñ manjar cek ma həsla da hwad a, ta wuswa cay. Pas a ngene ara pas ma hərey bəz-təbanj hay nga key gwagway nga *Pak. ^{‡†8} Da ray ngene, Yesu a slərdata ata *Piyer ta *Janj, a ləvtar: «Diyam ta diymandakwar slam ta cek mezəmey amba ya zəmkwa daf nga gwagway nga Pak!» ⁹ Ata Piyer ta Janj aa cəfdamara, a ləvmar: «Ka wudey ya diyam nga diywa slam aha na, dama?» ¹⁰ A mbəddatara, a ləvtar: «Ehe, jəkam sləmay. Diyam aa berney nga *Jeruzelem. Masa akwar fa da mbəzam aa berney a na, ka cam ray la ta ndaw daha fa daw ta yam daa kwakulam. Diyam asiya. Aa way masa anğa ma da mbəzey na, ¹¹ ləvmar a bay nga way a: "Bay ala a ləvey: Way masa yah ma da zəmam daf nga gwagway nga Pak ta gula adaw hay na, aa daa wura?" ¹² Fa dəba ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Daa way a na, cek hay tabiya daha nga key gwagway a. Ka da diymandakwara cek mezəmey amba ya zəmkwa daf nga gwagway a fetede.» ¹³ Fa dəba ha, a diyam, a hətfamatar cek hay tabiya anda Yesu ma ləvtar heyey. Ta', a diyamata cek hay nga gwagway nga Pak a.

Yesu a zəmey daf ta ndəhay anğa hay meslərey nga madagway-dakw

(Matiye 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

¹⁴ Masa pas təde nga zəmey daf nga gwagway nga *Pak heyey na, ta', Yesu a diyam aa way heyey, a njam ta ndəhay anğa hay meslərey nga zəmey daf. ^{‡‡15} Yesu a ləvtar: «Ya ta wudey la fara fara nga zəmey daf nga gwagway nga Pak kede ta akwar, wara a sərdamaya banay. ¹⁶ Ya fa ləvkwar, kwa ya fa da zəmey daf nga gwagway nga Pak a daa saba, si ta pas masa Bay Gazlavay ma da wey da ray ndəhay tabiya da vad. Ta pas ngene, mabara nga mey da ray gwagway nga Pak a, a wuzwa la fara fara.»

¹⁷ Fa dəba ha, Yesu leñ! a la vəley ta cek mesey da hwad a, ta', a kar suse a Bay Gazlavay, a ləvtar: «Təb-mara cek kede, samara akwar cəpa. ¹⁸ Ya fa ləvkwar fara fara, dəga wure kede, ya fa da sey cek aha ta akwar daa saba haa kasl pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay anğa fara fara.»

¹⁹ Fa dəba ha, leñ! a ley peñ, a kar suse a Bay Gazlavay, ta', a wunka, a vəldatara, a ləvtar: «Kede he na, ara vaw adaw mavəldakaya ngada akwar. Kamara anda kede amba ka sərfadamaya.»

²⁰ Ata ma zəmamara daf cay na, ta', a vəldatara vəley ta cek mesey da hwad a heyey saya, a ləvtar: «Kede he na, ara mambaz adaw. Mambaz a, a da mbədwa maja akwar. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay anğa hay. ^{‡21} Ama nəka, ndaw masa ma daa zəddaya na, anğa fa zəmey daf fede ta yah. ^{‡†22} Fara fara, si yah, *Bəz nga Ndaw, ya məcey anda Gazlavay ma wudey, ama banay a sawa la a ray ndaw masa ma daa zəddaya!» ²³ Aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvmar: «Ma da ka cek aha kede na, ara wa?»

Mahura na, wa?

²⁴ Fa dəba ha nekədey, *gula hay nga Yesu a kam yawa ga da wuzlah ata, a wudam amba a səmra mahura da wuzlah ata na, wa. ^{‡††} ^{‡25} Yesu a ləvtar: «Bay hay da bəla kede fa wam da ray ndəhay ta gədanj. Ata na, a wudam ndəhay ata hay aa həmdamata, a zəlma-ta bay hay ma ka sləra maaya. ²⁶ Ama nga akwar na, kəne ba. Ndaw masa mahura da wuzlah akwar na, si a tərey anda matabəwa akwar. Ndaw masa ma wakwar na, si a tərey ndaw ma kakwar sləra. ^{‡††27} Da wuzlah ndaw ma həlrawa daf ta ndaw ma zəma na, mahura na, wa? Mahura na, ara ndaw ma zəma, ba diya? Ama yah na, yah da wuzlah akwar, anda ndaw ma kakwar sləra. ^{‡†}

²⁸ «Akwar na, ndəhay masa dasi adaw mandaw mandaw daa masa ya fa sərey banay, akwar ta mbək-damaya daa ba. ²⁹ Yah may, ya vəkwar gədanj amba ka wam da ray ndəhay anda Papay ma vəlya gədanj nga wey da ray ndəhay. ³⁰ Da ray ngene, pas masa yah ma

† 21.36 Mt 24.42; CWJ 6.17 †† 21.37 19.47; 22.39 ‡ 22.1 Mab 12.1-20 †† 22.2 19.48 ‡‡ 22.3 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53 ‡‡† 22.7 Mab 12.6

‡‡† 22.14 6.13 § 22.20 Mab 24.8; Jer 31.31; Zak 9.11; Rm 11.27; 2Kwr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12 §† 22.21-23 Janj 13.2, 21-30 §†† 22.24 Mt 18.1; Mk 9.33-34 §† 22.24-26 9.46-48 §†† 22.26 9.48; Mt 23.11; Mk 9.35 §† 22.27 Janj 13.4-5, 12-17

da wey da ray ndəhay na, akwar may, ka da njam aa slam maaya da cakay adaw, ya da zəmkwa cek, ya da sakwa cek bama. Ka da njam aa slam-menjey nga bay hay, amba ka kamatar sariya ngada səkway nga *Is-rayel hay kuraw a ray a cew.» †

Mey da ray ata Yesu ta Simanjw Piyer

(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Janj 13.36-38)

³¹ Yesu a ləvar a *Simanjw *Piyer: «Simanjw, Simanjw, jəkey sləmay, *Satanj ta hətey cəved la amba a kəfkwar †† anda ndaw ma kəfey daw nga wunkey bəz-daw ta cekwesl e. ³² Ama ya ta dərar danggay la a Gazlavay maja kah, amba ka mbəkda nga təba mey adaw ba. Pas masa ka ta vəhwa sem a fa yah cəngga na, vəltar gədanj a məlmakw hay may.» ††³³ Piyer a ləvar: «Bay Mahura, kwa a handamaka aa fərsəne na, ya səpka la, amba ya njakwa cew e, asaya, kwa a kədmaka vagay na, ya məkwa la cew e.» ³⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya fa ləvka, Piyer, tasana wuskwaa gwagwalak a da cey day na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» ††

Mey da ray mewey vaw maja banay

³⁵ Fa dəba ha, Yesu a ləvtar a gula anjga hay: «Ta pas masa yah ma slərdakwar, dala da har daa ba, gabal daa ba, tarak daa ba heyey na, ka ta huraam cek daa slam aha la daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ya ta huraam cek daa ba.» ††³⁶ A ləvtar: «Ama wure kede na, ndaw masa dala anjga daha, nga la a har, ndaw masa gabal anjga daha, nga la. Ndaw masa dələw anjga daa ba, nga hədkada zana anjga, nga hədkawa dələw dəba. ³⁷ Daa dərəwel njga Gazlavay, mey mawuzlalakaya da ray adaw a ləvey: “Anjga masləfkaya da wuzlah ndəhay ma kəda ndəhay vagay!” Fara fara, si cek a kaya la anda mey mawuzlalakaya da ray adaw a cəma.» ††³⁸ Gula anjga hay a ləvmar: «Bay Mahura, dələw hay cew kede daha.» A mbəddatara, a ləvtar: «Mey a kede mak.»

Yesu a dərəy danggay daa Anjwa njga Awliviye

(Matiye 26.36-46; Mark 14.32-42)

³⁹ Fa dəba ha, Yesu ta', a bey daa berney njga *Jeruzelem, a daw ngadaa Anjwa njga *Awliviye anda anjga ma daw mandaw mandaw taa kwad. Gula anjga hay ta', a diyam asiya. §⁴⁰ Anjga ma wusey la fetede na, ta', aa guzltar a gula anjga hay, a ləvtar: «Dəram danggay a Gazlavay njga jənkwar amba cek a batakwar njga key mebərey ba.» ⁴¹ Fa dəba ha, ta', a daw ta cakay, dərənj nekədəy. Da ndaw aa zekey anjwa na, a wusey aa slam aha. Ta', a regedey, a dərəy danggay, ⁴² a ləvey: «Papay, da ka wudəy na, ka gwa ka njgəchada banay kede dərənj ta yah. Ta kəne he cəpa na, ka da ka anda yah ma wudəy ba, ama ka anda kah ma wudəy.» †† [⁴³ Daa slam aha njgene, *maslanj njga Bay Gazlavay

† 22.30 Mt 19.28 †† kəfkwar: Ata Piyer ta gula hay njga Yesu siya. † 22.31 22.3 †† 22.32 Mt 16.18; Janj 21.15-17 †† 22.34 22.61; Mt 26.75; Mk 14.72 ††† 22.35 9.2-3; 10.4 ††† 22.37 Iz 53.12 § 22.39 21.37; Mt 26.30; Mk 14.26; Janj 18.1 §† 22.39-46 5.16 §†† 22.42 Mt 6.10; 20.22; Mk 10.38; Janj 12.27-28

da vad, ta', a pawa salay njga vəlar gədanj. ⁴⁴ Fa dəba ha, Yesu a dərəy danggay ta gədanj anjga cəpa maja mevel anjga fa tədəy kalah. Mawurbay fa vaw anjga fa vavawa, fa gəcey anda mambaz ma gəcey a hwayak.]

⁴⁵ Anjga ma dərəy danggay cay na, ta', a sləkdey, a vəhwa fa gula anjga hay. A hətfatar na, ata cəkw-cəkw daa dər maja ta wulkam la ga, a gəram. ⁴⁶ A ləvtar: «Ka nam maja me? Sləkdam, dəram danggay a Gazlavay njga jənkwar amba cek a batakwar njga key mebərey ba.»

A kərzamara Yesu

(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Janj 18.3-11)

⁴⁷ Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba aranj na, ndəhay ga fa samawa ta ata Juda, ndaw pal dasi gula anjga hay kuraw a ray a cew heyey. Juda ha, aa fa mey ata. A njgəchey fa Yesu amba a car har anda mandala anjga fara fara. ⁴⁸ Ama Yesu a ləvar: «Juda, ka caya har amba kaa zəddaya, yah, *Bəz njga Ndaw daw?»

⁴⁹ Masa ndəhay njga Yesu ma hətmar cek aha na, aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Bay Mahura, ka wudəy ya kədmata ndəhay a ta dələw hay daw?» ⁵⁰ Ndaw pal da wuzlah ata, a njgəma madərlam njga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas njga Gazlavay ta dələw, cərəh! a cərəha sləmay ta dey njga zəmay. ⁵¹ Ama Yesu a ləvey: «Cay, mak! Mbəkdamata njga wam njga ata.» A gəsfar har fa sləmay njga ndaw aha, sləmay a, ta', a kəfey aa slam a.

⁵² Fa dəba ha, ta', aa guzltar njgada *bay-ray hay njga ndəhay ma ka kwakwas njga Gazlavay, ta njgada mahura hay njga ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas njga Gazlavay, lej njgada mahura hay njga *Jəwif hay masa ma samawa njga kərzamara, a ləvtar: «Ka samawa njga kərzamaya ta dələw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me?» ⁵³ Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar daa Way-mekey-kwakwas njga Gazlavay, akwar ta səpmaya njga kərzey daa ba. Ama pas a kede ara pas akwar, amba ka kam cek anda akwar ma wudam da ray adaw, asaya, ara pas njga *Satanj, bay njga ləvanj, ma da ka sləra anjga da ray adaw.» §†

Piyer a ləvey a sərə Yesu ba

(Matiye 26.57, 58, 69-75; Mark 14.53, 54, 66-72; Janj 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Masa ata ma kərzamara Yesu cay na, ta', a handamara a way *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas njga Gazlavay. *Piyer fa səpta ta meedərənj e. ⁵⁵ Da way ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas a na, awaw magədkaya da palah-way daha. Piyer a daw cəkwam! a njey a cakay ndəhay manjatakaya da mey awaw a. ⁵⁶ Dam ma ka sləra da way a daha, a hətar Piyer manjakaya da mey awaw a. Ta', a nəkfa, a ləvey: «Ndaw kede na, ara gula njga Yesu.» ⁵⁷ Ama Piyer ma cənda anda kede na, a cada mey, a ləvey: «Kay! njg-was kede, ya sərə ndaw a ba.» ⁵⁸ Menjey nekədəy, ndaw mekele a hətar Piyer saya, a ləvar: «Kah na, ndaw pal dasi gula anjga hay.» Ama Piyer a mbəddara a ndaw aha, a ləvar: «Kay! yah dasi ata ba.» ⁵⁹ Fa dəba

§† 22.53 19.47; 22.3

ha, menjey zəbat a saya na, ndaw mekele aa guzley ta gədan, a ləvey: «Fara fara, ndaw kede na, ara gula an- ga, maja anga ndaw *Galile.»⁶⁰ Ama Piyer a mbəddara, a ləvar: «Ndaw kede! ya sərə mey masa kah ma wudey nga ləvey kede ba.»

Wure wure ngene, masa ta ndəvda maa guzley daa ba araŋ na, gwagwalak a cey day.⁶¹ Bay Mahura Yesu pəla! a mbədey dey fa Piyer, a nəkfa. Piyer a sərfaada mey masa Bay Mahura ma ləvar: «Wuskwaa gwagwalak a da cey day tasana na, ka ta ləvey cay dey maakar ka sərya ba, ka sərya ba.»⁶² Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava.

Ndəhay aa sangəram da ray Yesu

(Matiye 26.67, 68; Mark 14.65)

⁶³⁻⁶⁴ Ndəhay ma jədmara Yesu a, aa sangərfamar. A sərtamara dey anga ta zana, a kədmara, ta', aa cəfdamara, a ləvmar: «Sərə ma kədkə kede na, wa? Wuzdan- dara cey!»⁶⁵ Aa guzlmə mey hay mekele mekele, a cədmara.

Yesu fa mey nga ndəhay ma sla yawa nga Jəwif hay

(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Jan 18.19-24)

⁶⁶ Fa dəba ha, slam ma wurey cay na, mahura hay nga *Jəwif hay, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkaada kwakwas nga Mawiz, a kusam. A ləvmatar a ndəhay ma jədmara Yesu nga handamərwa Yesu a fa mey ata, nga key sariya. Ta', a handamərwa Yesu a, fa mey ata.

⁶⁷ Ndəhay mahura hay heyey ta', aa cəfdamara, a ləvmar: «Da kah *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay heyey na, kadandara.» Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Kwa ya kadakwara yah Kəriste na, akwar fa da təbmara daa ba.»⁶⁸ Da yaa cəfdakwar mey pal na, akwar fa da mbəddamiwa daa ba.⁶⁹ Dəga wure kede, yah, *Bəz nga Ndaw, ya da njeŋ ta har-zəmay nga Bay Gazlavay Mawaca-waca.»⁷⁰ Ata tabiya a ləvmar: «Kaa kah na, Bəzey nga Gazlavay dəba daw?» A mbəddatara, a ləvtar: «Ahaw, anda akwar ma ləvam, yah, Bəzey nga Gazlavay.»⁷¹ Da ray ngene, aa guzlam, a ləvam: «Aləkwa ta ray aləkwa, ta cəndakwa cay da mey anga, ya səpkwa ndaw ngaa guzldakwar da ray a na, keme semel!»

Yesu fa mey nga Bay Pilat

(Matiye 27.1-2, 11-14; Mark 15.1-5; Jan 18.28-38)

23 Mahura nga *Jəwif hay makustakaya heyey tabiya, a sləkdam, a handamara Yesu fa mey nga Bay Pilat.² Fetedə, a zlamar nga mbərzlafamar, a ləvam: «Ya hətfamar ndaw kede fa nəsa hwayak ala, fa həldata ndəhay nga vəldamara budaw a bay Rawma ba! A ləvey anga *Kəriste, bay mahura.»^{††}

³ Pilat aa cəfda Yesu, a ləvar: «Kah na, bay nga Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbəddara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»

⁴ Pilat aa guzltar a *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leŋ a ndəhay makustakaya fetedə, a ləvtar: «Ya ta hətey mebərey fa ndaw kede tədə nga kərza daa ba.»⁵ Ama ndəhay a, a mbərzlam cənga, a ləvam: «Fa caradata ndəhay daa hwayak nga ndəhay Jəwif hay tabiya nga key cek maaya ba ta fa mewuzey mey anga hay mekele mekele. A zlarawa da *Galile, haa a wuswa fede.»

Yesu fa mey nga Bay Herawt

⁶ Ama masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da *Galile na, ta', aa cəfdata ndəhay da cakay a, a ləvtar: «Ndaw kede ara ndaw Galile fara daw?»

⁷ Masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da Galile, hwayak masa *Herawt ma wa na, ta', a slərdara a Bay Herawt, maja daa dar a ngene Bay Herawt a, anga da *Jeruzelem fetedə may.^{†††} Masa Bay Herawt a ma hətar Yesu na, aa səmey ga maja dəga zleezle, anga fa wudey nga hətar, maja anga fa cəney mey da ray a. A wulkey daa mevel anga na, da Yesu a key maazla meedey anga la kwa.⁹ Bay Herawt a, aa cəfdafar mey hay mekele mekele, ama kwa Yesu a mbəddara ba.

¹⁰ *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkaada kwakwas nga Mawiz ata fetedə. A dadədfamar mey masa maadakw a.

¹¹ Bay Herawt a, ta sewje anga hay aa sangərfamar, a cədmara. Ta', a pamar zana maaya membey fa vaw, a vəhdamara fa Bay Pilat saya.^{††††} Daa ba na, ata Bay Herawt ta Bay Pilat a cəmam ba, ama mezley dəga ta pas ngene ata jam.

A dəslmara sariya nga Yesu

(Matiye 27.15-26; Mark 15.6-15; Jan 18.39-19.16)

¹³ Masa Bay *Herawt ma vəhda Yesu sem fa Pilat saya na, ta', Pilat a kusta *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta mahura hay nga *Jəwif hay, leŋ zagaba,¹⁴ a ləvtar: «Akwar ta handamərwa ndaw kede la fa yah, ka ləvam fa nəsa hwayak ala. Ama ya taa cəfda la meedey akwar, kwa ya ta hətey mebərey anda akwar ma ləvam na, daa ba.¹⁵ Bay Herawt may, ta hətey mebərey a daa ba kəne. Ta', a vəhdərwa fa aləkwa cənga. Fara fara ndaw kede ta key mebərey tədə ngaa zədəy heter anga na, daa ba.¹⁶ Yaw, ya sləda gway na, ya mbəkda.»

[¹⁷ Fa mevey a, fa mevey a, gweegwe gwagway nga *Pak na, Pilat a pəskatar ndaw pal daa fərsəne ngada ndəhay daa hwayak a.]

¹⁸ Ama ndəhay tabiya fetedə a zlamar mewudey ta gədan, a ləvam: «Kəndara ndaw kede vagay! Pəskandar Barabas!»^{†††††} A kəzlamara Barabas aa fərsəne na, maja anga ma həldata ndəhay nga kam baazlam a ray bay nga berney a ta anga ma kədəy ndaw vagay.

²⁰ Pilat ta', aa guzltar ngada zagaba saya maja a wudey nga mbəkda Yesu.²¹ Ama ndəhay a, a wudam ta gədan, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlanjalakaya! Dəra fa hwadam mazlanjalakaya!»

† 22.61 22.34; Mt 26.34; Mk 14.30 †† 22.64 7.16 ‡ 22.67 9.20; Jan 10.24-25 ††† 22.69 Dan 7.13; Ps 110.1; SNM 7.56 †††† 22.70 Mt 26.63; Lk 1.32-35 ††††† 23.2 20.20-26

††† 23.7 3.1 § 23.8 9.9 †††† 23.11 Mt 27.28; Mk 15.17; Jan 19.2 ††††† 23.18-25 SNM 3.13-14

²² Pilat ta', aa guzley nga dey maakar, a ləvtar: «Cek maaya ba masa anğa ma key na, wura? Maja kwa ya ta hətey mebərey fa anğa təde nğaa zədey mesəfney anğa na, daa ba. Ya da sləda gway na, ya mbəkda.»

²³ Ama a wudam ta gədan, aa cəfdamara, a ləvam: «Ya wudam Yesu na, ka dəra fa hwadam mazlanğalakaya.» Mewudey ata ha a fənar ray a Pilat. ²⁴ Ta', a təba nğa key anda ata maa cəfdamara. ²⁵ A pəskatarə ndaw masa ata ma wudam nğa pəskey heyey. Ndaw a na, a kəzlamara aa fərsəne, maja anğa ma həldata ndəhay nğa key baazlam a ray bay nğa berney a ta anğa ma kədey ndaw vagay heyey. Ta', a vədatara Yesu amba a kamar cek anda ata ma wudam.

A dərmarə Yesu fa hwadam mazlanğalakaya

(Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Jan 19.17-27)

²⁶ Daa masa fa handamara Yesu nğa dərey na, a cadamara ray ta *Simanğw, ndaw da Siren fa sawa da ley. Sewje hay kaw! a kərzamara Simanğw a, a pamara hwadam mazlanğalakaya heyey a ray anğa, a handa fa dəba nğa Yesu.

²⁷ Ndəhay ga fa diyam asiya, asaya, nğusay fa diyam asiya ta matəway. ²⁸ Ama Yesu pəla! a mbədwa dey fa nğusay a, a ləvtar: «Nğusay da *Jeruzelem, ka təwam maja yah ba, ama təwam maja ray akwar, ta maja bəz akwar hay! ²⁹ Maja pas nğa banay a sawa la masa ndəhay a da ləvam: "Meesəmey daha nğada nğusay dərlay hay, masa ta yam bəza hay daa ba, masa ta vələm dəwa a bəza hay daa ba səlak!" ³⁰ Ndəhay a da zlamar nğaa guzley nğada anğwa hay, a ləvam: "Bəzlamawa a ray ala!" ta nğadaa heelenj hay, "Pəshaman-dar!" ³¹ Da fa gədmər awaw fa hwadam meendəbek e nğaa wurey na, kaa wara hwadam makwalakaya na, a gədmara kəlmedek! daa ba daw?» † †

³² Ta', a handamawa ndəhay mekele cew, ndəhay a, ara mayal hay, amba a kədmata ta ata Yesu daa slam a vagay. ³³ A wusam aa slam masa ata ma zəlmara «tetesl nğa ray.» Ta', a dərmarə Yesu aa slam aha, leñ mayal hay cew heyey. Mayal hay a na, a dərmatə fa hwadam mekele hay a cakay Yesu, pal ta har-zəmay, lanğar ta har-gula. ³⁴ Yesu a ləvey: «Papay, mbəkdatara mebərey nğa ndəhay kede ††† maja a sərmara cek masa ata ma kamara ba.»

Ndəhay ma dərmarə Yesu a, a kədam caca amba a wunkamara zana anğa hay da wuzlah ata. †††³⁵ Ndəhay tabiya malacatakaya fetede, fa nəkmara cek mekey. Mahura hay nğa *Jəwif hay aa sanğərfamar, a ləvam: «Anğa ta ləhey ndəhay la daa meməcey. Da masa anğa *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdəta

† 23.29 21.23 †† 23.30 Aw 10.8; CWJ 6.16 † Yesu a wa hwadam meendəbek e ta anğa ray anğa, ndaw masa ta mebərey daa ba. A wa hwadam makwalakaya ta ndəhay Jəwif hay masa ta mebərey ga. Anda kede, Yesu a ləvey Jəwif hay a da səram banay ma fəna banay masa anğa ma sərə kede. Nəka Ez 21.3. †† 23.31 1Pi 4.17 †† 23.33 Iz 53.12 ††† ndəhay kede: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray Jəwif hay ma wudam nğa dərmarə fa hwadam. Ndəhay mekele a wulkam Yesu aa guzley da ray sewje hay nğa Rawm ma dərmarə. Ndəhay mekele saya a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay tabiya fetede. ††† 23.34 Ps 22.19; Mt 5.44; Lk 6.28; SNM 7.60

ndəhay na, nğa ləhdə ray anğa taw!» ³⁶ Sewje hay, aa sanğərfamar may. A nğəcham a cakay a, a vəlmar wuzam maakwiyan a, a ləvmar: ³⁷ «Da kah, bay nğa Jəwif hay na, ləhdə ray akah, ta har akah taw!» ³⁸ A wuzlalam mey, a sləpmara fa hwadam masa ata mazlanğalamara fa vəda heyey, a ləvam: «Ndaw kede, ara bay nğa Jəwif hay.»

³⁹ Ndaw pal da wuzlah mayal hay cew madərtakaya da cakay Yesu heyey na, a cəda Yesu, a ləvey: «Kah na, Kəriste, ba diya? Ləhdə ray akah dəba taw, amba ka ləhdandar may!» ⁴⁰ Ama ndaw-mayal lanğar a kar mey, a ləvar: «Kah madərkaya anda anğa. Ka zlurey ta Gazlavay ba daw? ⁴¹ Aləkwa na, sariya aləkwa təde fa sləra aləkwa maaya ba. Ama anğa na, kwa ta key mebərey daa ba səlak.» ⁴² Ta', aa guzley saya, a ləvey: «Yesu, pas masa kah ma da vəhwa nğa zəma bay akah na, sərfadaya may.» ⁴³ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, mezley dəga tasana, ya da njakwa cew e daa slam maaya da vad.» ††

Meməcey nğa Yesu

(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Jan 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ta pas nğene, mamba wuzlah-pas na, pas sərət! a sərtey. Ləvanj a key daa hwayak tabiya haa bərey maakar nğaa kwad. Daa *Way nğa Gazlavay zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwad a na, a nğorey pədak! cew da wuzlah. ⁴⁶ Yesu a wudey ta gədan, a ləvey: «Papay, ya mbəkəkawa mesəfney adaw a har akah.» Masa anğa maa guzley la anda kede na, pam! a məcey. ⁴⁷ Mahura nğa sewje hay nğa Rawma hay, ma hətər cek aha ma key anda nğene na, a həlma Gazlavay, a ləvey: «Fara fara ndaw kede, ara ndaw maaya!» ⁴⁸ Ndəhay tabiya makustakaya fetede nğa nəkey dey fa cek ma key daa slam aha na, ta hətmar cek aha la, ata tabiya a vəhmawa a way ata hay ta mekədey rav. ⁴⁹ Jam nğa Yesu hay tabiya, ta nğusay ma samawa asiya dəga da *Galile, malacatakaya dərən, fa nəkam dey fa cek ma key tabiya. †††

A jəhmara vagay nğa Yesu

(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Jan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ndaw daha mezəley *Jawzef. Ara ndaw da slala Arimate daa hwayak nğa *Jəwif hay. Ndaw aha aa maaya fa mey nğa Gazlavay. Fa səkwa mewey nğa Bay Gazlavay. Ara ndaw da wuzlah ndəhay mahura hay ma sla yawa nğa Jəwif hay. Ama ta pas masa ndəhay a ma kamar sariya a Yesu amba a kədmara vagay na, Jawzef e, ta təba mewulkey ata daa ba, ta təba sləra ata masa ata ma kamara na, daa ba. ⁵² Masa Yesu ma məcey la na, Jawzef e a daw fa Bay Pilat, aa cəfdarawa nğa vələdara vagay nğa Yesu amba a jəha. Ta', Bay Pilat a vələr cəved nğa jəha. ⁵³ Anda kede, Jawzef e, a padərwa salay ta vagay a fa hwadam mazlanğalakaya heyey. A mbəza ta maslaga, a handa aa cəvay maavərkwakaya

§ 23.35-36, 39 Ps 22.8; 109.3-5 †† 23.36 Ps 69.22 ††† 23.37-38 Mt 27.11 †† 23.43 2Kwr 12.3 ††† 23.44-45 Am 8.9 †† 23.46 Ps 31.6; SNM 7.59 †† 23.47 manjar mebərey: Mt 27.19; SNM 3.14; 7.52; 22.14 ††† 23.49 8.2-3; Ps 38.12

daa p̄rad. C̄avay a ngene, kwa ta pam vagay mekele a hwad a daa ba aran̄. ⁵⁴ Ta pas ngene na, luma nga Gajava. Gweegwe pas a k̄zley amba *pas mem̄skey-vaw a zley.

⁵⁵ Ngusay masa ma l̄gdam̄rwa Yesu d̄ga da *Galile heyey, ta', a diyam bama ta ata Jawzef heyey. A wuzadam dey aa c̄avay a, a n̄kmara a pamara vagay nga Yesu na, kwara. ⁵⁶ Fa d̄ba ha, a v̄ham a way ata hay, a wam vaw ta cek hay mezey maaya len̄ mal nga tekwedey fa vagay nga Yesu. Ta pas mem̄skey-vaw, ngusay a, a m̄skam vaw anda *kwakwas nga Mawiz ma l̄vey. ††

Yesu a sl̄kdawa daa mem̄cey
(Matiye 28.1-10; Mark 16.1-8; Jan̄ 20.1-10)

24 Fa d̄ba nga *pas mem̄skey-vaw, p̄rek p̄rek ta pas luma nga Gudal, ngusay ma wam vaw ta cek hay mezey maaya heyey a lamata cek hay a, a diyam a mey c̄avay nga Yesu. ² A h̄tfamar beeler mahura da mey c̄avay a, maḡd̄balakaya ta cakay. ³ A mb̄zam aa c̄avay a, ama ta h̄tfamar vagay nga Bay Mahura Yesu daa ba. ⁴ Daa ngene, ray ata a h̄bey. Ta', nd̄hay cew daha a wuzmatar vaw. Zana nga nd̄hay a, a wadam mabara nd̄d̄-nd̄d̄. ⁵ Ngusay a, mand̄rzay a katar, a j̄kwdamara ray a hwayak. Nd̄hay a, a l̄vmatar: «Ka s̄pmara ndaw masa ta dey da wuzlah nd̄hay mam̄ctakaya na, kwara? ⁶ An̄ga fed̄e daa saba, ta sl̄kdawa sem daa mem̄cey. S̄r-fadamara mey masa an̄ga maa guzldakwara da *Galile heyey, a l̄vkwara: ⁷ «Si a v̄ldamaya, yah, *B̄z nga Ndaw, a har nd̄hay ta meb̄rey amba a d̄rmaya fa hwadam mazlan̄galakaya. N̄ga dar maakar a, ya sl̄kdawa daa mem̄cey.»

⁸ Da ray ngene, a s̄rfadamara mey nga Yesu maa guzlar heyey. ⁹ Ta', a sl̄kd̄am da mey c̄avay a, a diyam, a kadamata c̄ek hay ma kam tabiya a *gula hay nga Yesu kuraw a ray a let̄ek, len̄ ngada gula an̄ga hay siya. ††¹⁰ Ngusay a na, ara ata *Mari da Magdala, Zaan, len̄ Mari mamar̄n̄ nga *Jak ta ngusay mekele ma l̄gdamata. Ara ata ma wuzdamara mey a, a nd̄hay mesl̄rey nga Yesu. ¹¹ Ama nd̄hay mesl̄rey nga Yesu a, a wulkam mey masa ngusay ma kadamara kede na, ara mey saw k̄ne. A t̄bmara ba. ¹² Ta ngene he c̄apa, *Piyer p̄rta! a lecey, a hway a mey c̄avay a c̄an̄ga. A wusey, ta', a ḡbey, a wuzed̄ey dey aa c̄avay a, ama kwa ta h̄tey cek mekele daa ba, si maslaga. Ta', a v̄h-wa a way an̄ga, ray a h̄bar da ray cek masa aa ma h̄t̄rwa.

Yesu a wuztar vaw a gula an̄ga hay cew daa c̄aved̄ nga Emayus
(Mark 16.12, 13)

¹³ Ta pas a ngene masa Yesu ma sl̄kdawa daa mem̄cey na, gula an̄ga hay cew fa diyam ngada slala mez̄ley Emayus. Slala ha na, a key k̄lemeeter kuraw a ray a let̄ek ta *Jeruzelem. ¹⁴ Ata faa guzlam da ray

† 23.55-56 8.2-3 †† 23.56 Mab 20.10 ‡ 24.6-7 9.21-22
‡† 24.9-11 Mk 16.10-11; Lk 8.2-3

cek masa ma key c̄apa daa dar hay a ngene. ¹⁵ Masa ata faa guzlam, fa kam yawa da wuzlah ata na, Yesu a k̄rzata daa c̄aved̄, ta', a diyam bama. ¹⁶ Ata fa h̄t̄mar maaya maaya, ama cek ma t̄kta nga s̄rmara ara Yesu na, daha. ¹⁷ Vaw ata tabiya mam̄ckaya. Yesu aa c̄afdata, a l̄vtar: «Masa akwar fa samawa kede na, ka kam maday na, da ray me?» Ta', a lacam. ¹⁸ Ndaw dasi ata pal, mez̄ley K̄liyawpas, a l̄var: «Ndaw adaw, kah, ndaw-m̄lak da Jeruzelem kede daw? Ka ta c̄nda mey masa ma key daa dar hay a kede daa ba daw?» ¹⁹ Ta', aa c̄afdata, a l̄vtar: «Mekey ara mey a?»

A mb̄ddamara, a l̄vmar: «Mey ma key da ray Yesu, ndaw Nezeret. Ara *ndaw ma t̄la mey nga Gazlavay mahura. An̄ga ta ḡdan̄ daa sl̄ra an̄ga, daa meeguzley maaya fa mey nga Gazlavay len̄ fa mey nga nd̄hay tabiya. ††²⁰ Ama *bay-ray hay nga nd̄hay al̄kwa hay ma ka kwakwas nga Gazlavay len̄ mahura al̄kwa hay ta handamara la fa Rawma hay, a kamar sariya, a d̄rmara fa hwadam mazlan̄galakaya nga m̄cey. ²¹ Ala na, ya wulkam ara an̄ga ma da l̄hdandakwar al̄kwa *Israyel hay daa banay. Ama ta ngene he c̄apa, tasana kaa dar maakar an̄ga ma m̄cey ††. ††²²⁻²³ Ngusay da wuzlah ala hay daha, nga fene taa p̄rek, ta diyam la a mey c̄avay an̄ga, ama ta h̄tm̄rwa vagay an̄ga daa ba. A v̄hmawa, a l̄vmandar: «Maslan̄ hay nga Gazlavay da vad a wuzmandar vaw, a l̄vmandar: Yesu ta sl̄kdawa sem daa mem̄cey, an̄ga ta dey.» Mey nga ngusay a ma c̄ndam̄rwa kede na, a h̄bndar ray.

²⁴ Nd̄hay da wuzlah ala siya ta diyam la a mey c̄avay a may. A h̄tm̄rwa cek aha anda ngusay ma kadamandara heyey. Ama Yesu na, ta h̄tm̄rwa daa ba.» §

²⁵ Da ray ngene, Yesu a l̄vtar: «Haya, akwar nd̄hay manjar len̄gesl. Akwar nd̄hay ma wusam vaw nga t̄ba mey nga nd̄hay ma t̄la mey nga Gazlavay ma wuzdamara zleezle tabiya ba. ††²⁶ Si *K̄riste a s̄rey banay la d̄gay, fa d̄ba ha, a daw a vad a n̄jey aa slam an̄ga mewed̄ey na, ka s̄rmara ba daw?» ²⁷ Ta', Yesu a wuzdatara mey masa maa guzley da ray a daa d̄erewel nga Gazlavay tabiya. A zlar ma wuzdatara ta fa d̄erewel hay nga *Mawiz, fa d̄ba ha, a wuzdatara mey daa d̄erewel hay nga nd̄hay ma t̄la mey nga Gazlavay tabiya. ††

²⁸ Masa ata ma wusam gweegwe ta slala masa gula an̄ga hay cew ma wudam nga daw a hwad a heyey na, Yesu a key anda a mb̄kdata, a daw fa mey. ²⁹ Ama a kamar ambahw, a l̄vmar: «Njakwa fed̄e bama maja pas fa da k̄zley, gweegwe tavad̄ cay.» An̄ga ta', a v̄h-wa, a diyam, a mb̄zam aa way. ³⁰ Fa d̄ba ha, a njam bama nga z̄mey d̄af. Yesu len̄! a ley p̄n̄, a kar suse a Gazlavay, ta', a wunka, a v̄ldatara. ³¹ Cek ma t̄kta nga s̄rmara heyey na, daa saba, a s̄rmara ara Yesu d̄ba. Ama wure wure ngene, a h̄t̄mar da cakay ata ha saba. ³² Da ray ngene, aa guzlam da wuzlah ata, a l̄vam:

‡† 24.19 7.16 ††† tasana kaa dar maakar an̄ga ma m̄cey: Daa masa Yesu ma m̄cey fa hwadam mazlan̄galakaya na, gula an̄ga hay ray ata fa h̄bey, a s̄rmara cek ma da key saba. Ta pas ngene dar maakar, a wulkam Gazlavay fa da key cek nga j̄na Yesu daa saba. ††† 24.21 1.68; 2.38 § 24.24 24.12; Jan̄ 20.3-10 †† 24.25-27 24.45 ††† 24.27 24.44

«Daa masa aləkwa daa cæved, anɔa fa wuzdandakwara mey daa derewel nɔa Gazlavay heyey na, mevel aləkwa fa kəsley anda lanja, ba diya?» †

³³ Wure nɔgene, a sləkdam a vəham a Jeruzelem. A hətɔamatar *gula hay nɔa Yesu kuraw a ray a letək heyey makustakaya ta ndəhay ata hay. ³⁴ Ndəhay makustakaya heyey aa guzlmatar a gula hay cew heyey teesed, a ləvmatar: «Fara fara Bay Mahura ta sləkɔawa sem daa meməcey! Ta wuzar vaw la a *Simaŋw!» †³⁵ Gula hay cew heyey ta', a kadamatar a cek tabiya masa ma key daa cæved nɔa Emayus heyey, asaya, a wuzdamatar a sərmara ara Yesu na, daa masa anɔa fa wunka peŋ.

Yesu a wuztar vaw a gula anɔa hay

(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Jan 20.19-23; SNM 1.6-8)

³⁶ Ama gula hay cew heyey, ta ndəvdamara nɔaa guzley daa ba araŋ na, Yesu a daw a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay nɔa njadakwar daa zazay.» †

³⁷ Mandərzay a katar, a zluram, aa wasam maja a wulkam ara mamayam. †³⁸ Ama Yesu a ləvtar: «Ka zluram na, maja me? Akwar ta mewulkey cew cew, maja me? ³⁹ Nəkmata har adaw hay, ta salay adaw hay. Fara fara ara yah! Tatəmamaya, nəkmaya maaya maaya amba ka sərmara fara fara ara yah. Maja mamayam na, anɔa ta aslaw nɔa vaw ta tetesl anda akwar ma hətmaya kede na, daa ba, ba diya?» ⁴⁰ Daa masa anɔa faa guzltar anda kede na, a wuzdatara har anɔa hay, ta salay anɔa hay. ⁴¹ A təbmara mey a, maaya maaya ba araŋ maja ata daa meesəmey ga. Ray ata fa həbey, Yesu ta', aa cəfdata, a ləvtar: «Cek mezəmey da har akwar fede daha daw?» †

⁴² Ta', a vəlmar ewet mafəkakaya. ⁴³ Lenj! a la, ta', a zəma fa mey ata. ⁴⁴ Fa dəba ha, a ləvtar: «Daa masa alək-

† 24.32 24.45 †† 24.34 Mk 16.7; 1Kwr 15.4-5 † 24.36 1Kwr 15.5; Zazay nɔa Gazlavay: Lk 2.14 †† 24.37 Mt 14.26; Mk 6.49 †† 24.41-43 Jan 21.5, 10; SNM 10.41

wa bama heyey na, ya ta ləvkwar la, mey tabiya masa mawuzlalakaya daa derewel nɔa *kwakwas nɔa Mawiz, ta daa derewel nɔa ndəhay ma təla mey nɔa Gazlavay, lenj daa *Pəsam hay na, si mey a tabiya, a key cəma.» †⁴⁵ Ta', a wurtara lenɔesl, amba a sərmara mabara nɔa mey daa derewel nɔa Gazlavay. †⁴⁶ Fa dəba ha, a ləvtar: «Mawuzlalakaya zleezle, a ləvey: "Si *Kəriste a sərey banay, a məcey, nɔa dar maakar a, a sləkɔawa daa meməcey. ⁴⁷ Si a wuzdamara mey da ray membədey menjey, ta da ray membəkey mebərey, nɔada ndəhay da bəla tabiya ta mezəley nɔa Kəriste. A da zlamara da *Jeruzelem." ⁴⁸ Ara akwar ma da wuzdamatar a cek hay masa akwar ma hətmatar kede a ndəhay. ⁴⁹ Yah, ya da slərdakwara Mesəfney masa Papay ma ləvey a da vəldakwara heyey. Ama si ka njam daa berney nɔa Jeruzelem dāgay, kasl pas masa Gazlavay ma da vəlkwar gədanj ma sawa da vad.» †

Bay Gazlavay a la Yesu a vad

(Mark 16.19-20; SNM 1.9-11)

⁵⁰ Fa dəba ha, Yesu ta', a badata gula anɔa hay daa berney a, a diyam gweegwe ta Betani. Fetede, ta', a baŋgada har, a pəstar mey. ⁵¹ Daa masa aa fa pəstar mey na, ta', a mbəkdata, Bay Gazlavay a la a vad. ⁵² Gula anɔa hay a, a ragadam nɔa həlmamara. Ta', a vəhmawa a *Jeruzelem ta meesəmey ga. ⁵³ Mandaw mandaw ata daa *Way-mekey-kwakwas nɔa Gazlavay, fa həlmamara Gazlavay. †

†† 24.44 24.27; Jan 5.39; Mawiz: SNM 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Jan 5.46; ndəhay ma təla mey nɔa Gazlavay: Iz 52.13-53.12; Aw 6.2; Pəsam hay: Ps 22.69 ††† 24.45 24.25-27, 32; Jan 20.9 § 24.46 9.21-22; Mt 26.56; Mk 14.49; 1Kwr 15.3-4; SNM 17.2-3; 28.23 §† 24.47 3.3; SNM 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rm 15.19 §†† 24.48 SNM 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 §† 24.48-49 SNM 5.32; Jan 15.26-27 §†† 24.49 4.18 §† 24.50-51 9.51; Mk 16.19; SNM 1.9; 3.21 §† 24.52 SNM 1.12; Jan 14.28; 16.22 §§† 24.53 SNM 2.46; 5.12

Jan

Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Jan ma wuzlala

Jan na, ara ndaw da wuzlah gula hay nga Yesu kuraw a ray a cew. Ara gula masa Yesu ma wuda kalah (13.23; 21.20). Annga malmamɓan nga Jak, papa ata Zebede (Mt 4.21).

Derewel e annga wal nekadey ta masa Matiye, Mark, leŋ Luk ma wuzlalamata. Jan na, a wuzda mabara nga mey nga Yesu, asaya aa guzley da ray slɛra masa Yesu ma ka. Jan a wudey ndɛhay a sɛrmara Yesu Kɛriste na, ara Mey nga Gazlavay masa aa daha ta Gazlavay dɛga bɛla ta zley daa ba aran. Mey nga Gazlavay a na, ta tɛrey la nga ndaw-magɛdan. Ta sawa la a bɛla, amba ndɛhay a tɛram nga bɛza hay nga Gazlavay.

Dɛga daa fasɛlawal 2 haa fasɛlawal 12, Jan aa guzley da ray maazla hay maasala ma rɛzla ndaw masa Yesu ma kata. Ta fa maazla hay a na, ya sɛrkwa Yesu aa Bɛzey nga Gazlavay fara fara.

Dɛga daa fasɛlawal 13 haa fasɛlawal 21, Jan aa guzley da ray Yesu ma da mbɛkda bɛla. Aa guzley da ray Yesu ma kɛtata gula annga hay da ray menjey ata fa dɛba nga memɛcey annga (13-16). Aa guzley da ray Yesu ma dɛrar dangay a Gazlavay, ma kar ambahw amba a mbɛkdata gula annga hay asi har nga Gazlavay (17). Aa guzley da ray ndɛhay ma kɛzɛmara Yesu nga kɛdey vagay (18-19). Asaya, aa guzley da ray Yesu ma slɛkɛdawa daa memɛcey leŋ da ray Yesu ma wuztar vaw a gula annga hay amba a vɛltar gɛdan (20-21).

Daa derewel e kedɛ na, mey mekele mekele daha nga vɛley gɛdan a ndɛhay:

Gazlavay a wudta ndɛhay kalah (3.16-17)

Yesu a lɛvey: «Yah na, daf mevɛley heter mendɛvey ba.» (6.35, 48)

Yesu a lɛvey: «Yah na, slam-mewedeɛ.» (8.12; 9.5)

Yesu a lɛvey: «Yah na, mey-slam nga tɛban hay.» (10.7, 9)

Yesu a lɛvey: «Yah na, ndaw-mecɛkwer maaya.» (10.2-4, 11, 14)

Yesu a lɛvey: «Yah, ray adaw na, ya slɛkɛdadatɛrwa ndɛhay daa memɛcey, asaya, ya vɛltar heter mendɛvey ba.» (11.25-26)

Yesu a lɛvey: «Yah na, cɛved ma handata ndɛhay ngada fa Gazlavay.» (14.6)

Mey da ray Yesu Kɛriste, ma zɛlmara Mey nga Gazlavay

1 Masa *Gazlavay ta lɛma bɛla daa ba aran na, ndaw ma zɛlmara Mey nga Gazlavay aa daha cay. Mey a manjakaya ta Gazlavay †. Mey a na, ara Gazlavay a ray annga. †² Masa Gazlavay ta zlar nga lɛmtɛrwa cek hay tabiya daa ba aran na, Mey a manjakaya ta Gazlavay. ³ Gazlavay a katɛrwa cek hay tabiya ta fa ndaw aha. Kwa Gazlavay ta key cek manjar annga na, daa ba. ⁴ Ara annga ma vɛltar heter a cek hay tabiya. Annga fa wadatar dey a ndɛhay amba a njam aa slam-mewedeɛ, a sɛrmara cek masa fara fara. ⁵ Annga na, slam-mewedeɛ, annga fa wedey daa lɛvan. Lɛvan a, ta gwa nga sɛrta daa ba sɛlak. †

† Yesu ara Gazlavay ray annga. Nɛka Mt 1.23; Rm 9.5; Fɛl 2.6; Kwa 1.19; 2.9; Tit 2.13; Heb 1.3; 2Pi 1.1; 1Jn 5.20. †† 1.1-2 MC 1.1-2.4; Jan 17.5; Fɛl 2.6; 1Jn 1.1-2; CWJ 19.13-16 ‡ 1.3-4 1.9-10; 5.26; 1Kwr 8.6; Kwa 1.16-17; Heb 1.2; CWJ 3.14 †† 1.5 MC 1.3-4

⁶ Zleezle, ndaw daha mezɛley *Jan †. Gazlavay ta slɛrdɛrwa la fa ndɛhay. ††⁷ A sawa nga wuzdatara a ndɛhay mey da ray slam-mewedeɛ a, amba kwa waawa a tɛba mey annga da ray slam-mewedeɛ a.

⁸ Fara fara, Jan na, ara slam-mewedeɛ a ba. Ama a sawa na, amba a wuzey mey da ray a gway. ††

⁹ Ndaw ma zɛlmara Mey nga Gazlavay heyey na, ara slam-mewedeɛ fara fara. Masa annga ma sawa a bɛla na, a wadatar dey nga ndɛhay tabiya. ¹⁰ Ndaw ma zɛlmara Mey heyey ta sawa la a bɛla. Gazlavay a lɛma bɛla na, ta fa annga. Ama ndɛhay da bɛla ta sɛrmara ara annga na, daa ba. ¹¹ Annga ta sawa la aa hwayak annga, ama ndɛhay daa hwayak annga ha ta tɛbmara daa ba. ¹² Ama ngada ndɛhay ma tɛbmara ta masa ma pamarara nga ndaw ata fara fara na, ta vɛltar gɛdan la nga tɛrey bɛza hay nga Gazlavay. ¹³ A tɛram bɛza hay nga

†† Jan masa kedɛ na, ara Jan-Baptis. Nɛka Jan 1.15. ††† 1.6 Mt 3.1 †††† 1.8 1.20 § 1.9-10 8.12; 17.25; 1Jn 2.8 §† 1.12 1Jn 3.1; Gal 3.26; 4.5

Gazlavay na, anda bəzey ma yawa da hwađ ɲgwas ba, asaya, anda mewulkey ɲga ndaw-magədaŋ ma wudey ɲga yey bəzey ba. Ama a tərām bəza hay ɲga Gazlavay na, maja ara Gazlavay a, ray aŋga ma wudey amba a tərām bəz aŋga hay. †

¹⁴ Yaw, Mey aha, ta terey la ɲga ndaw-magədaŋ, ndaw a ta njeý la da wuzlah ala. Maaya aŋga a ndəvey ba, ta wuzdərwa mey masa fara fara la da ray Gazlavay. Ala ta hətmar gədaŋ aŋga la. Gədaŋ a na, ara gədaŋ ɲga Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma vəldara. ††

¹⁵ Daa masa Jan ma hətər na, a wuzey mey da ray a saya, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Kede ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray a heyey, ya ləvey: “Ndaw a sawa la fa dəba adaw. Aŋga na, a fənya ta gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na, ndaw aha aa daha cay.”» ‡

¹⁶ Ndaw aha, aa maaya kalah. Maaya aŋga a ndəvey ba. Maaya aŋga ha aa da ray aləkwa tabiya. Maja ɲgene, aa fa pəsndakwar mey kalah ma fəna ma fəna. ¹⁷ Gazlavay a vəldandakwara *mewey aŋga na, ta har *Mawiz. Ama maaya aŋga ta mey masa fara fara da ray a na, a sawa ta fa *Yesu *Kəriste. ††¹⁸ Kwa ndaw pal ta hətər Gazlavay ta dey aŋga daa ba sələk. Ama Bəzey-menduleŋ masa aa letək ta Gazlavay, man-jakaya ta Papaha Bay Gazlavay na, ta wuzdandakwara Gazlavay a la. ††

Mey da ray Jan-Baptis

(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Luk 3.1-18)

¹⁹⁻²⁰ Pas pal daha, mahura hay ɲga *Jəwif hay da *Jeruzelem a sləram ndəhay ma ka kwakwas ɲga Gazlavay ta ndəhay *Levi hay ††† ta fa Jan. A sləram ɲgaa cəfdamərwa, aŋga na, wa? Jan ta bey mey ta bey daa ba. Ta zlurey ɲga mbəddatara daa ba, a wuzdatara, a ləvtar: «Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ɲga ləh-data ndəhay na, ara yah ba.» †††²¹ Aa cəfdamara saya, a ləvtar: «Kaa kah na, wa? Kah na, *Eli daw?» A mbəddatara, a ləvtar: «Kay! yah na, Eli ba.» Aa cəfdamara saya, a ləvtar: «Kah na, *ndaw ma təla mey ɲga Gazlavay ††† masa ala fa səkwamara heyey daw?» Jan a mbəddatara, a ləvtar: «Kay! yah na, ndaw a ba.» †††²² Ta', aa cəfdamara saya, a ləvtar: «Kaa kah na, wa dəba wa? Wuzdandara amba ya diyam, ya kadamatara ɲgada ndəhay ma slərdamandərwa. Ka pada ray akah na, ɲga wa?»

²³ *Jan a mbəddatara, a ləvtar: «Yah na, “ndaw ma wudey da wuzlah-ley, ma ləvey:

† 1.13 3.3, 5-6; 1Pi 1.23; 1Jn 3.9 †† 1.14 Gal 4.4; Fəl 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Jn 4.2; gədaŋ ɲga Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma vəldara: Mt 17.2; Jan 2.11; 1Jn 1.1-3 ‡ 1.15 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 †† 1.17 7.19; Mab 31.18 †† 1.18 6.46; 14.8-9; Mab 33.20; Mt 11.27; 1Tm 6.16; 1Jn 4.12 ††† ndəhay Levi hay: Ara ndəhay ma jənmata ndəhay ma ka kwakwas. Ara ata ma jədmara Way-mekey-kwakwas ɲga Gazlavay, a nəkfamar dey. Asaya, ara ndəhay ma zla walay daa Way a, aa sərkadamata ndəhay. ††† 1.19-27 5.33 § 1.20 3.28 †† Daa Mewey hay 18.15, Mawiz a ləvtar a Jəwif hay fa dəba aŋga na, ndaw ma təla mey mekele anda aŋga a sawa la. Nəka Jan 1.25; 6.14; leŋ 7.40. ††† 1.21 Mt 2.14; Jan 6.14

Bay aləkwa mahura fa sawa, diyamara cəved aŋga dər e.” ††

Mey a kede na, ara anda Izay, ndaw ma təla mey ɲga Gazlavay maa guzley zleezle da ray adaw.»

²⁴ Da wuzlah ndəhay ma slərdamata fa Jan heyey na, *Fariza hay daha may. ²⁵ Aa cəfdamara, a ləvtar: «Da kah, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ɲga ləh-data ndəhay ba, da kah, Eli ba, asaya, da kah ndaw ma təla mey ɲga Gazlavay heyey ba na, kaa ka katar *baptem a ndəhay na, kwara?» †††²⁶ Jan a mbəddatara, a ləvtar: «Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw da wuzlah akwar daha, masa ka sərmara ba. ²⁷ Aŋga na, a da sawa fa dəba adaw, kwa ya fa da wusa ɲga pəska zewed ɲga tarak aŋga daa ba.» ††

²⁸ Mey a kede tabiya, a key da slala Betani masa da dey lanŋar ɲga dəhwa ɲga Jurdeŋ, slam masa Jan ma katar baptem a ndəhay da hwađ a. ††

Jan-Baptis a wuzey mey da ray Yesu

²⁹ Pepərek e, *Jan a hətər Yesu fa sawa ɲgada fa vəda, ta', aa guzley, a ləvey: «Nəkmara, Bəz-təbaŋ ɲga Gazlavay †††, ma da la mebərey ɲga ndəhay da bəla. †††³⁰ Ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray a heyey, ya ləvey: “Ndaw a sawa la fa dəba adaw. Aŋga na, a fənya ta gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na, ndaw aha aa daha cay.” †††³¹ Zleezle na, yah ta ray adaw, ya səra ara wa ba. Ama ya sawa ɲga wuzdatara ndaw aha a *Israyel hay ta *baptem masa yah ma ka ta yam.»

³² Jan a wuzey mey da ray ndaw aha, a ləvey: «Yah ma hətər *Mesəfney ɲga Gazlavay la ta dey adaw fa pawa salay da gazlavay da vad anda makurgwadakw, a njeý a ray a. ¹⁸³³ Daa masa yah ma hətər na, kwa ya ta səra daa ba araŋ, ama Bay Gazlavay ma slərđiwa ɲga katar baptem a ndəhay ta yam ta wuzdiwa la, a ləvy: “Ndaw masa kah ma da hətər Mesəfney adaw ma da pawa salay a ray a na, ara aŋga ma da katar baptem a ndəhay ta Mesəfney adaw.” ³⁴ Fara fara, yah, Jan, ya ta hətər la ta dey adaw. Ya gwa ɲga key sede da ray a, ya ləvey ndaw aha ara Bəzey ɲga Gazlavay.» ¹⁹

Gula hay ɲga Yesu ɲgeeme na, wa hay wa?

³⁵ Pepərek e, ata *Jan-Baptis ta gula aŋga hay cew, ata daa slam mekey *baptem heyey saya. ³⁶ Masa *Jan ma hətər Yesu fa daw na, a ləvtar: «Nəkmara, kataday na, *Bəz-təbaŋ ɲga Gazlavay.» ²⁰

³⁷ Gula hay ɲga Jan heyey a cədamara mey a na, ta', a diyam asi Yesu. ³⁸ Yesu a mbədey dey fa dəba na, a hətatar gula hay ɲga Jan heyey fa səpmar wurzay, ta', aa cəfdata, a ləvtar: «Ka səpam fa yah na, me?» A mbəddamara, a ləvtar: «*Raabi*, slam akah menjeý na,

†† 1.23 Iz 40.3 ††† 1.25-26 1.33; Mt 21.25 †† 1.27 1.15; SNM 13.25 †† 1.28 10.40; Mt 3.13 ††† Bəz-təbaŋ ɲga Gazlavay: Ara mezəley ɲga Yesu. Anda meləvey, aŋga anda bəz-təbaŋ masa Jəwif hay ma hərmara ɲgada Gazlavay amba Gazlavay a mbəddatara mebərey ata. ††† 1.29 1.36; Iz 53.6-7; 1Pi 1.19; 1Jn 2.2; CWJ 5.6 ††† 1.30 1.15 18 1.32 Mt 3.16 19 1.34 Bəzey ɲga Gazlavay: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mt 3.17; 27.54; SNM 9.20 20 1.36 1.29

dama?» (*Raabi* na, anda meləvey ndaw maa sərka data ndəhay.)³⁹ A mbəddatara, a ləvtar: «Samawa taw, ka hətmar la.» Da ray ngene, a diyam, a sərmara slam anğa menjey heyey, a njam bama fetede haa pas a kəzley. (Daa masa ata ma cam ray ta Yesu na, gweegwe pas ngaa kwad.)

⁴⁰ Ndaw pal dasi ndəhay cew masa ma cəndamara mey nğa Jan-Baptis ma diyam asi Yesu heyey na, ara *Andəre, məlman nğa *Siman nğa *Piyer.^{†41} Ata ma mbəkdamara Yesu la na, Andəre a cam ray teesəd na, ta məlmaha Siman nğa. A ləvtar: «Ya ta hətmar *Kəriste la.» (Kəriste anda meləvey *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdata ndəhay.)^{†42} Ta', a handa Siman nğa fa Yesu. Yesu a nəka Siman nğa na, ta', a ləvtar: «Kah na, Siman nğa, bəzey nğa Jan, ama dəga wure kede, a da zəl-maka Sefas.» (Yaw, Sefas na, a wudey nğa ləvey «Pərad» †.) ††

Yesu a zəлта ata Fəlep ta Nataniyel nğa key gula anğa hay

⁴³ Pepərek e, Yesu a wudey nğa daw aa hwayak nğa *Galile. A daw a hətfar *Fəlep, ta', a ləvtar: «Sawa, səpya.»⁴⁴ (Fəlep ara ndaw daa berney nğa Betsayda, berney masa ata *Andəre ta *Piyer ma njam da hwađ a.)⁴⁵ Fa dəba ha, Fəlep a cam ray ta Nataniyel, a ləvtar: «Sərfada zleezle na, *Mawiz ta wuzleley la daa derewel nğa kwakwas anğa da ray ndaw ma da sawa, ba diya? Asaya, ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay ta wuzlalam la da ray a may, ba diya? Ala ta hətmar ndaw aha la. Ara Yesu, bəzey nğa *Jawzef. Ndaw aha, a sawa da *Nezeret.»^{‡46} Nataniyel a mbəddara, a ləvtar: «Cek maaya a gwa a bawa da Nezeret may daw?» Fəlep a mbəddara, a ləvtar: «Sawa taw, ka hətar la.»

⁴⁷ Masa Yesu ma hətar Nataniyel fa sawa fa vəda na, aa guzley da ray a, a ləvey: «Nəka, ndaw kede na, ara ndaw *Israyel fara fara. Mevel anğa maaya, a mbərzley ba.»⁴⁸ Nataniyel aa cəfda, a ləvtar: «Ka sərya fa me?» Yesu a mbəddara, a ləvtar: «Dəga Fəlep ta zəlka-wa daa ba aranj na, ya ta hətka sem dasi wudez.»

⁴⁹ Nataniyel a mbəddara dəba, a ləvtar: «Bay adaw, kah na, Bəzey nğa Gazlavay, kah bay nğa Israyel hay!»^{‡‡50} Yesu a mbəddara, a ləvtar: «Ka təba mey adaw maja yah ma ləvka yah ma hətka la dasi wudez heyey daw? Yaw, ka hətey maazla hay ma fəna ngene la saya.»

⁵¹ Ta', Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka da hətmar slam da vad mawurkaya. Maslan hay nğa Gazlavay ††† fa təpam a vad, fa bərngamawa a hwayak, maja yah, Bəz nğa Ndaw.»

† 1.40-42 Mt 4.18-20 †† 1.41 4.25 † Pərad: Ara «Piyer» ta mey Gərek. Ta mey Hebare may ara «Sefas». †† 1.42 Mt 10.2; 16.18 †† 1.45 Mew 18.15; Iz 9.5; 42.1-4; Ez 34.23; Mi 5.1-3 ††† 1.49 1.34; 12.13; Mt 27.42 ††† Maslan hay nğa Gazlavay: Mesəfnay a kar a Jakwap, a nəka sasal majəkdakaya dəga da hwayak kasl a gazlavay a vad. Maslan hay nğa Gazlavay fa təpam a gazlavay a vad, fa bərngamawa a hwayak ta fa sasal a. Ta fa mesəfnay a ngene, Jakwap a səra Gazlavay aa ta anğa. Nəka MC 28.12.

Maazla masa Yesu ma ka ngeeme

2 Fa dəba ha đar cew na, gwagway nğa meley kwakwa da Kana daa hwayak nğa *Galile daha. Maman nğa Yesu, anğa fetede daa gwagway a.^{§2} Ta zəlmata ata Yesu ta gula anğa hay la aa gwagway a may.³ Yaw, masa gwagway a ta ndəvey daa ba aranj na, wuzam †† daa saba. Maman nğa Yesu, ta', aa guzlar a Yesu, a ləvtar: «Wuzam daa saba kaa na, kwara?»⁴ Yesu a mbəddara, a ləvtar: «Mamay, walay aləkwa da hwađ a me? Pas masa yah ma da wuzda vaw adaw nğada ndəhay, yah na, wa na, ta wuswa daa ba aranj.»^{§††5} Ta', maman nğa Yesu aa guzlar nğada ma ka sləra hay daa gwagway a, a ləvtar: «Cek masa anğa ma da ləvkwar tabiya nğa key na, kamara.»

⁶ Fetede gəzla hay daha maakwaw, gəzla pal na, a key liter temere. Ara gəzla hay masa *Jəwif hay ma pam yam a hwađ a nğa pərey har ta nğa pərey cek ata hay anda kwakwas ata ma ləvey.^{§†7} Yesu aa guzlar nğada ma ka sləra hay heyey, a ləvtar: «Rəhdamata gəzla hay kede ta yam.» Ta', ma ka sləra hay a, a rəhdamata pece pece.⁸ Fa dəba ha, Yesu aa guzlar, a ləvtar: «Wure kede kam yam a nekədey, handamara nğada bay-ray nğa sləra nğa gwagway a.» Ta', a kamar, a handamar.⁹ Bay-ray a, aa cəkda yam a, ama ta tərey sem nğa wuzam. A səra wuzam a, a sawa ta wura ba. Ama ndəhay ma ka sləra hay heyey na, a sərmara. Bay-ray nğa sləra nğa gwagway a, ta', a zələrwa zelkwakwa ha,¹⁰ aa guzlar, a ləvtar: «Kwa waawa ma key gwagway nğa meley kwakwa na, a vəltar teesəd a ndəhay mazətakaya na, wuzam mecərey kalah. Fa dəba ha, da masa ndəhay mazətakaya ha ta sam wuzam la ga na, a vəltar masa ma cərey pəreh, ba diya? Ama nğa kah na, wuzam masa ma cərey kalah na, ka bada haa wure kede daw?»

¹¹ Yesu a ka maazla anğa ngeeme kede na, da Kana daa hwayak nğa Galile. Ta fa maazla ha kede a wuzdərwa gədarj anğa. Da ray ngene, gula anğa hay a pamar nğa ndaw ata fara fara.^{§††12} Fa dəba ha, ta', a sləkdəm, a diyam a Kapernayum ta ata mamaha, məlmaha hay, lej gula anğa hay. A njamawa fetede đar nekədey.^{§†}

Yesu a bəltərwa ndəhay ma ka filaw daa Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay

(Matiye 21.12, 13; Mark 11.15-17; Luk 19.45, 46)

¹³ Gwagway nğa *Jəwif hay masa ata ma zəlmara *Pak gweegwe cay. Ta', Yesu a sləkdey, a daw a *Jeruzelem nğa kawa gwagway a.^{§†14} Masa anğa ma wusey la na, a mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay. Fetede, a hətfey ndəhay ma ka filaw nğa sla hay, nğa təbanj hay lej nğa makurgwadakw hay. Asaya, a hətfey ndəhay manjatakaya daa slam ata hay

§ 2.1-11 4.46 †† wuzam: Wuzam a na, ara yam nğa babəza nğa wudez maməslkaya. ††† 2.4 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Lk 22.53 †† 2.6 Mk 7.3-4 ††† 2.11 maazla: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; SNM 2.22; Rm 15.19 †† 2.12 Mt 4.13 †† 2.13 6.4; 11.55; 12.12; Mab 12.1-14

membədey dala. ¹⁵ Ta', a cəmey laza nga key laway, a bəltərwa ndəhay ma ka filaw tabiya ta təbarə ata hay, leŋ sla ata hay daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay a palah. A bəzlta taabal hay nga ndəhay ma mbədam dala heyey. Dala kwakwac! kwakwac! aa kwecey. ¹⁶ Aa guzltar ŋgada ndəhay ma hədkadam makurgwadakw hay, a ləvtar: «Badamata cek hay a kede la tabiya fedel! Ka da tərđamara way nga Papay, Bay Gazlavay, ŋga way ma ka filaw ba.» †

¹⁷ Daa masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar cek masa Yesu ma ka na, a sərřadamara mey mawu-zlalakaya daa derewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Bay Gazlavay, way akah na, ya wuda kalah, haa ya vəlda ray adaw maja way a.» ††

¹⁸ Mahura hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, aa guzltar a Yesu, a ləvmar: «Key maazla ŋga wuzđandara kah ta cəved ŋga kata cek hay a kede.» ††¹⁹ Yesu a mbəđđatara, a ləvtar: «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay kede, đar maakar ya ləma la aa slam a.» ††²⁰ Ta', ndəhay a, a mbəđđamara, a ləvmar: «Haya! Mevey kwakwar məfad a ray a maakwaw, fa lə-mamara way a kede. Ama kah, ka ləvey ka ləma la aa slam a đar maakar na, kwara!»

²¹ Yaw, Yesu maa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, a key a ŋgey mey da ray ray aŋga. ††²² Masa Yesu ma sləkdawa la daa meməcey na, gula aŋga hay a sərřadamara mey da ray Way-mekey-kwakwas masa Yesu maa guzlda heyey. Da ray ŋgene, a təbmara mey daa derewel ŋga Gazlavay mawu-zlalakaya zleezle, asaya, a təbmara mey masa Yesu maa guzlda. ††

Yesu na, a sərə cek daa mevel ŋga ndaw-magəđan

²³ Masa Yesu aa da *Jeruzelem ŋga key gwagway ŋga *Pak heyey na, ta key maazla hay la fetede. Ndəhay ga a təbmara mey aŋga maja ata ma hətmar maazla hay masa aa ma kata. ††²⁴ Ama ta ŋgene he cəpa, Yesu ta pata ŋga ndəhay aŋga hay fara fara na, daa ba, maja a sərə mewulkey ŋga ndəhay a tabiya. ²⁵ Asaya, a wuđey kwa ndaw a kadar mey da ray ndəhay ba, maja a sərə cek daa mevel ŋga ndaw-magəđan.

Ata Yesu ta Nikwedem

3 Ndaw daha, mezəley Nikwedem. Ara ndaw Fariza masa da wuzlah mahura hay ŋga *Jəwif hay. ³² Dasi tavađ pal daha, ndaw aha a daw a hətfar Yesu, aa guzlar, a ləvar: «Bay adaw, ya sərřmara ara Gazlavay ma slərdakawa ŋгаа sərřkadata ndəhay. Ya sərřmara, ma gwa ŋga key maazla hay anda kah ma kata kede na, si ndaw ma sawa ta fa Gazlavay.» ††³³ Yesu a mbəđđara, a ləvar: «Ehe, ya fa ləvka fara fara, da ndaw ta yawa ŋga dey cew daa ba na, aa da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.»

† 2.16 Lk 2.49 †† 2.17 Ps 69.10 † 2.18 2.11 †† 2.19 Mt 26.61; 27.40; SNM 6.14 †† 2.21 1Kwr 6.19 ††† 2.22 1.45; 12.16; 14.26; Lk 24.6-8, 27 ††† 2.23 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 † 3.1 Nikwedem: 7.50; 19.39 †† 3.2 Mt 22.16; Jan 2.11

^{3††4} Nikwedem aa cəfda saya, a ləvar: «Ndaw ta key mahura cay na, a gwa ŋga yawa ŋga dey cew saya daw? A gwa ŋga vəhey a hwad mamaha ŋga yawa ŋga dey cew daw?»

⁵ Yesu a mbəđđara, a ləvar: «Fara fara, ya fa ləvka saya, da ndaw ta yawa ta fa yam, leŋ ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay daa ba na, aa da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba. ††⁶ Ndaw ma yawa da hwad ndaw-magəđan na, ara ndaw gway, ama ndaw ma yawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, Mesəfney ŋga Gazlavay a, aa da ray a. ††⁷ Ya ta ləvka la, si akwar ndəhay tabiya ka yamawa ŋga dey cew. Yaw, ka da rəzley da ray mey a ba. ⁸ Wulkey da ray memed mekey cey. Kwa daa wura daa wura na, fa key anda aa ma wuđey. Ka fa cənda meebərey a, ama ka sərə a sawa dama ba, ka sərə a daw ama ba. Ndaw ma yawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, aa kəne may.» ††

⁹ Ta', Nikwedem a mbəđđara, a ləvar: «Cek aha a da key na, kwara?»

¹⁰ Yesu a mbəđđara, a ləvar: «Kah, ndaw mahura maa sərřkadata ndəhay da *Israyel, ba diya? Kaa ka sərə cek aha ba, kwara? ¹¹ Yaw, ya fa ləvka fara fara, yaa guzlam na, da ray cek masa ala †† ma sərřmara. Ya wuzam mey na, da ray cek masa ala ma hətmar ta dey ala. Ama akwar na, ka wuđam ŋga təbmara mey ala ha ba. ††¹² Nəka, da ya faa guzlkwar da ray cek hay ma kam da bəla kede na, ka gəmam ŋga təbmara mey adaw ba. Kaa wara yaa guzlkwar da ray cek hay masa da gazlavay da vad na, ka da təbmara kwara? ††¹³ Kwa ndaw pal da bəla ta təpey a gazlavay a vad na, daa ba. Si yah, *Bəz ŋga Ndaw ma bərngawa da vad a.

¹⁴ Zleezle masa *Mawiz aa da wuzlah-ley na, ta vədey zezekw ŋga bərey magaza la. A jəwa fa hwadam, ta', a baŋgada a vad. Yah, Bəz ŋga Ndaw, a da dərřmaya fa hwadam, a da baŋgadamaya a vad anda ŋgene may, ¹⁵ amba kwa waawa ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey heter mendəvey ba.» ¹⁹

¹⁶ Yaw, Gazlavay a wuđta ndəhay da bəla kalah, haa a slərdərwa Bəzey aŋga mendulerŋ amba kwa waawa ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara na, aa zədey ba, ama a hətey heter mendəvey ba. ¹⁷ Gazlavay a slərdərwa Bəzey aŋga a bəla na, ŋga katar sariya a ndəhay ŋгаа zəđam ba, ama ŋga ləham daa meebərey ta fa aŋga. ²¹

¹⁸ Ndaw ma təba mey ŋga Bəzey aŋga na, Gazlavay fa da kar sariya amba aa zədey na, daa ba. Ama ndaw ma təba mey aŋga ba na, Gazlavay ta kar sariya cay la, maja aa ma pa Bəzey-mendulerŋ ŋga Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara ba. ¹⁹ Ahaw, Gazlavay ta slərdərwa Mewedey ²³ aŋga la a bəla, ama ndəhay a wuđam mewedey a ba. A wuđam na, ləvan jak, maja ata fa kam cek hay malamba. Yaw, Gazlavay a da katar sariya ŋгаа zəđdata na, maja. ²⁴ Kwa waawa ma key cek

†† 3.3 1.13 †† 3.5 Tit 3.5 ††† 3.6 6.63 †† 3.8 Ekz 11.5 †† ala: Anda meləvey, Yesu ta ndəhay mekele ma wuzam mey fara fara da ray Gazlavay. ††† 3.11 3.32; 8.26 ††† 3.12 12.32; 14.1-3; 17.5 ††† 3.13 MM 30.4; Rm 10.6 18 3.14 Mesl 21.9; Jan 8.28; 12.32-34; 18.32 19 3.15 20.31 20 3.16 3.36; 5.24; Rm 8.32; 1Jŋ 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 21 3.17 12.47 22 3.18 5.22 23 Mewedey a na, ara Yesu. Ləvan na, ara bay-malula. 24 3.19 8.12

malamba na, a key a rësa mewedey a, kwa fa da daw aa mewedey a daa ba. A zlurey maja cek hay malamba masa anja ma kata ha, a da wuzmawa. ¹²¹ Ama ndaw masa fa key cek hay maaya na, a mbäzey aa mewedey a la, amba ndähay a hëtmatar cek hay maaya masa anja ma kata na, ara cek hay masa Gazlavay ma wudey. ^{††}

Janj-Baptis a wuzey mey da ray Yesu saya

²² Fa dëba ha, ata Yesu ta gula anja hay a slëkdam da *Jeruzelem, a diyam aa slam mekele daa hwayak nga *Jude he, a njam fetede ta gula anja hay a, a katar *baptem a ndähay. ^{‡23} *Janj-Baptis may, fa katar baptem a ndähay. A katar baptem a na, da Enarjw gweegwe ta slala mezäley Salim, maja yam ga fetede daha. Ndähay fa diyam fa ata, fa kamatar baptem. ²⁴ Daa ngene, ta kërzamara Janj-Baptis aa fërsëne daa ba aranj. ^{††}

²⁵ Gula hay nga Janj-Baptis siya fa kam yawa ta ndaw *Jëwif daha da ray mepërey ta mepërey cek hay nga terey maaya fa mey nga Gazlavay anda kwakwas nga Jëwif hay ma lëvey. ²⁶ Gula hay nga Janj-Baptis heyey a diyam fa *Janj a, a lëvmar: «Bay ala, ka fa sërfada ndaw masa akwar cew e da dey lanjar nga wayam nga Jurderj heyey, ba diya? Nëka, ndähay ga fa diyam la ngada fa wëda, aa fa katar baptem kaa na, kwara?» ^{††}

²⁷ Janj-Baptis e, a mbëddatara, a lëvtar: «Ma gwa nga key cek anda ngene na, si ndaw masa Gazlavay ma vëlar gëdañ. ^{†††28} Akwar ray akwar ta cëndamara la ta slëmay akwar, yah ma lëvkar: “Yah na, *Këriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga lëhdata ndähay ba. Ama yah na, ndaw masa Gazlavay ma slërdërwa teesed da ray a nga diyey cëved anja.” ^{†††29} Akwar fa sërmara, da ndaw a ley ngwas na, ngwas aha ara ngada ndaw aha. Ama gula-manjgasl manjakaya da cakay a nga jëna, a cënda day anja na, aa sëmey. Ara anda kede, wure kede yah daa meesëmey masa fara fara. ^{§30} Anja slëmay nga ndaw aha nga zëley ma fëna nga yah.»

Mey da ray Yesu, ndaw ma sawa ta da vad

³¹ Ndaw ma sawa ta da gazlavay da vad na, a fënta ndähay tabiya. Ndaw masa da bëla na, ara ndaw-magëdañ gway. Anda kede, aa guzley na, si da ray cek hay masa ma kam da bëla gway. Ndaw ma sawa ta da gazlavay da vad na, [a fënta ndähay tabiya.] ^{§†32} Anda kede, aa guzley da ray cek masa anja ma hëtar ta dey anja, ta masa anja ma cënda ta slëmay anja, ama ndähay a tëbmara mey anja ha ba cëngja. ^{§††33} Ndaw masa ma tëba mey anja ha la na, a key a wuzdatara a ndähay na, Gazlavay ara ndaw ma mbërzley ba fara fara. ³⁴ Ndaw masa Gazlavay ma slërdërwa na, aa guzley mey hay nga Gazlavay, maja Gazlavay ta vëlda Mesëfney anja tabiya sem a ray a. ³⁵ Gazlavay Papan,

† 3.20 Ef 5.11-13 †† 3.21 1Jñ 2.4 ‡ 3.22 4.1-2 †† 3.24 Mt 4.12; 14.3 †† 3.26 1.29-34 ††† 3.27 19.11; 1Kwr 4.7; Heb 5.4 ††† 3.28 1.20; Mal 3.1; Mt 11.10 § 3.29 Mt 9.15 §† 3.31 8.23; 15.19; 1Jñ 4.5 §†† 3.32 3.11

a wuda Bëzey anja, ta vëlar gëdañ la amba a wey da ray cek hay cëpa. ^{§†36} Kwa waawa ma pa Bëzey a nga ndaw anja fara fara na, a hëtey heter mendëvey ba la. Ama kwa waawa ma tëbra mey anja ba na, fa da hëtey heter mendëvey ba daa ba. Anda kede, Gazlavay fa cey mevel da ray a mandaw mandaw. ^{§††}

Mey da ray ata Yesu ta ngwas Samari daha

4 ¹³ Ndähay *Fariza hay a cëndamara na, *gula hay nga Yesu ga, a fëna nga *Janj-Baptis, asaya, Yesu fa katar *baptem a ndähay ga, a fëna Janj-Baptis a. (Fara fara na, Yesu, ta ray anja ta key baptem kwa ngada ndaw pal daa ba. Ama ara gula anja hay ma kamara gway.) Masa Yesu ma cënda mey masa Fariza hay maa guzldamara heyey na, a slëkdëy daa hwayak nga *Jude, a vëhey a *Galile. ^{§†4} Nga wusey a Galile he na, si a daw ta da *Samari. ^{§†}

⁵ Daa madaw anja ha na, a wusey aa hwayak nga Samari, a slala Sikar gweegwe ta ley daha. Ara ley masa *Jakwap ma vëldara zleezle ngada bëzey anja *Jawzef. ^{§†6} Bëndaw nga Jakwap a fetede daha. Yesu a gërey nga madaw. Ta', a mëskey vaw da mey bëndaw a. Ara gweegwe da wuzlah-pas.

⁷ Wure ngene, ngwas Samari daha, a daw nga tëdkawa yam daa bëndaw a. Ta', Yesu a lëvar: «Vëlya yam nga sey cey.» ⁸ Daa ngene, gula hay nga Yesu ata sem a slala nga hëdkawa cek mezëmey. ⁹ Ngwas Samari kaa, a mbëddara a Yesu, a lëvar: «Kah na, ndaw *Jëwif, ba diya? Kaa, kaa cëfdey yam nga sey fa yah, ngwas Samari na, kwara?» (Ngwas aha aa guzley anda kede na, maja ndähay Jëwif hay a zleram ta ndähay Samari hay ba sëlak.) ^{§†10} Yesu a mbëddara, a lëvar: «Da ka sëra maaya masa Gazlavay ma ka ngada ndaw, asaya, da ka sërya, yah, ndaw maa cëfdafaka yam nga sey kede na, anja ara kah ma daa cëfdafaya yam jak. Anda kede, ya da vëka yam masa ma vëley heter mendëvey ba.» ^{§§§}

¹¹ Ngwas a, a lëvar: «Papay adaw, cek metëdkey yam fa kah daa ba, asaya, bëndaw a, aa selesen. Kaa ka da hëterwa yam ma vëley heter mendëvey ba ha na, dama? ¹² Bëndaw a kede na, ara papan nga papa ala Jakwap ma zlëndara. Anja ta bëz anja hay lej gë-naw anja hay ta sam yam a la may. Kaa kah na, ka fëna Jakwap daw?» ¹⁸¹³ Yesu a lëvar: «Kwa waawa ma sey yam a kede, yam a kar la cëngja. ¹⁹¹⁴ Ama ndaw ma da sey yam masa yah ma da vëldara na, kwa yam fa da kar daa saba sëlak. Yam a, a da nje yam daa anja, a ndëvey ba, asaya, a da vëlar heter mendëvey ba.»

¹⁵ Ngwas a, a mbëddara, a lëvar: «Papay adaw, vëlya yam a may taw, amba yam a kaya saba, asaya, amba ya sawa nga tëdkey yam fede saba na!» ²⁰

¹⁶ Yesu aa guzlar, a lëvar: «Daw, zëlërwa zel akah, samawa fede.» ¹⁷ Ngwas a, a mbëddara, a lëvar: «Yah

§† 3.35 5.20; 10.17; 13.3; 14.10; 17.2; Mt 11.27; 28.18 §†† 3.36 3.16 §† 4.1-2 3.22 §† 4.4 4.9; Lk 9.52; 17.11, 16; SNM 8.4-25 §†† 4.5 MC 33.19; 48.22 §§† 4.9 2Bay 17.29-41; Es 4.1-3; Mt 10.5; Lk 9.52-53 §§§ 4.10 4.26; 7.37 18 4.12 8.53 19 4.13-14 6.35; 7.37 20 4.15 6.34

na, zel adaw daa ba.» Yesu a lëvar: «Kah maa guzley la, ara anğa. Ahaw, zel akah daa ba, ¹⁸ maja ka ta ley zel hay la zlam, asaya, ndaw masa akwar cew e wure kede na, ara zel akah ba fara. Ka taa guzley la ara anğa.»

¹⁹ Ngwas a, a lëvar: «Papay adaw, ya nəkaka kede na, kah, *ndaw ma tēla mey nga Gazlavay. ¹²⁰ Papaŋ nga papa ala hay a dëram danggay ngada Gazlavay na, daa anğwa kede. Ama akwar Jëwif hay, ka lëvam slam medärey-danggay ngada Gazlavay na, si da *Jeruzelem gway.» ¹²¹ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Kwakwa, jəkfaya slëmay. Pas a, a wuswa la masa ndëhay a da dërmar danggay a Papay, Bay Gazlavay, kwa daa wura daa wura. Fa da diyam nga dërwa danggay daa anğwa kede ta da Jeruzelem daada na, daa ba. ²² Akwar Samari hay, akwar fa dëram danggay, ama ka sërmara ndaw masa akwar ma dërmar danggay a ba. Ala Jëwif hay na, ya sërmara ndaw masa ala ma dërmar danggay, maja ndaw ma da lëhdata ndëhay na, a bawa daa səkway ala Jëwif hay. ²³ Pas a fa sawa, ta wuswa cay, masa ndëhay ma nam ray a Bay Gazlavay Papaŋ fara fara na, a namar ray la ta mevel pal ta fa gëdanŋ nga Mesëfney anğa. Bay Gazlavay Papaŋ a wudta ndëhay ma namar ray anda ngene. ²⁴ Gazlavay na, ara Mesëfney, ndaw a gwa nga hëtar ta dey ba. Anda kede, ndëhay ma namar ray na, si a namar ray ta mevel pal, ta fa gëdanŋ nga Mesëfney anğa.» ²⁵ Ngwas a, a mbëddara, a lëvar: «Ya sëra *Këriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga lëhdata ndëhay na, a sawa la. Da masa ta sawa cay na, a wuzdandara cek hay tabiya maaya maaya la.» ²⁶ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Këriste he na, ara yah, ndaw masa maa guzika kede.» ²⁷

²⁷ Daa masa Yesu faa guzlam ta ngwas Samari kede heyey na, gula anğa hay a vëhmawa, a rëzlam ga maja aa faa guzley ta ngwas. Ama kwa ndaw pal taa cëfda ngwas aha: «Ka wudey fa ndaw a me?» na, daa ba. Asaya, kwa ndaw pal taa cëfda Yesu: «Kaa guzlam ta ngwas aha maja me?» na, daa ba.

²⁸ Ngwas aha, mbak! a mbəkda kwakulam anğa da mey yam a, ta', a vëhey a slala. A daw a lëvtar a ndëhay: ²⁹ «Samawa ta nëkmara ndaw katay cey, aa guzlya da ray cek masa yah ma kata tabiya! Da ara Këriste, ndaw masa Gazlavay ma wala nga lëhdata ndëhay heyey kwa!» ³⁰ Ndëhay a, a bamawa daa berney a, ta', a diyam ngada fa Yesu a.

³¹ Masa ngwas aha ta vëhey sem a slala heyey na, gula hay nga Yesu aa guzlar a Yesu a, a lëvmar: «Bay ala, zëmey cek dëba.» ³² Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Cek adaw mezëmey daha masa akwar ma sërmara ba.» ³³ Gula anğa hay aa cëfdam vaw da wuzlah ata, a lëvam: «Haya! Ndaw mekele ta handar cek nga zëmey la daw?»

³⁴ Yesu a mbëddatara saya, a lëvtar: «Cek adaw mezëmey na, ara mekey cek ma mbafar a ndaw ma slërdiwa, asaya, ara nga ndävda slëra masa aa ma

vëldiwa nga key. ³⁵ Ka wulkam, ka lëvam: «Wure kede mendärey kiya mëfad nga kawa cek da ley.» Yah na, ya fa lëvkwar, nëkam dey, cek da ley ta key cay, mendärey nga kawa. ³⁶ Ndaw ma karawa cek da ley a na, ta hëtey mawurbay nga slëra anğa cay. Da ray ngene, ndaw ma slëka cek aha ta ndaw ma karawa cek aha da ley aa sëmam daa slam a. Ara kënë may, ngada ndaw ma zëlwa ndëhay nga hëtey heter mendëvev ba. ³⁷ Mey a daha a lëvey: «Ndaw a slëka daw, ama ma da karawa a way na, ndaw mekele.» Mey a kede ara anğa fara. ³⁸ Ya ta slërdakwar la nga kawa cek da ley masa akwar ma hëvmara ba. Ma hëvmara na, ndëhay mekele, ama ara akwar ma da zëmam wiya da ray cek ata ha.»

³⁹ Ndëhay Samari hay ga da slala ha, a pamara Yesu nga ndaw ata fara fara maja ngwas aha ma lëvtar: «Ndaw aha aa guzlya da ray cek hay masa yah ma kata tabiya.» ⁴⁰ Maja ngene, ata ma wusmawa fa Yesu heyey na, a kamar ambahw nga njev ta ata. Yesu, ta', a njev ta ata dar cew, anğa faa sërkadata. ⁴¹ Masa ata ma cëdamara mey anğa ha la na, ndëhay ga mekele saya a tëbmara mey a. ⁴² Ta', aa guzlar a ngwas a, a lëvmar: «Ya pamara nga ndaw ala fara fara na, ara maja kah ma lëvndar heyey daada ba, ama maja ala ma cëdamara mey anğa ta slëmay ala. Wure kede, ya ta sërmara cay, fara fara ara anğa ndaw ma da lëhdata ndëhay da bëla.» ⁴³

Yesu a mbëlda bëzey nga ndaw mahura nga ngwamna

⁴³ Yesu ma key la dar cew da *Samari na, ta', a daw aa hwayak nga *Galile ⁴⁴ heyey dëba. ⁴⁴ Yesu ta ray anğa taa guzley la, a lëvey: «*Ndaw ma tēla mey nga Gazlavay na, ndëhay daa hwayak anğa a rësmara.»

⁴⁵ Ama masa Yesu ma wusey la a Galile na, ndëhay fetede, a tëbmara maaya maaya, maja ata ma hëtmara maazla hay masa anğa ma kata la tabiya daa masa ata ma diyam aa gwagway nga *Pak da *Jeruzelem.

⁴⁶ Yesu ta', a daw a Kana saya, daa hwayak nga Galile he, a slala masa aa ma tërda yam nga wuzam heyey. Fetede, ndaw mahura nga ngwamna daha, bëzey anğa vaw fa car. Bëzey a, a lawa da Kapernayum. ⁴⁷

⁴⁷ Masa ndaw aha ma cënda Yesu ta slëkdey sem da *Jude ngada Galile na, anğa may, ta', a slëkdey a daw fa Yesu a, a kar ambahw amba a diyam cew e, nga mbëldërwa bëzey anğa da Kapernayum, maja bëzey anğa ha fa da mëcey. ⁴⁸ Yesu a lëvar: «Akwar siya hay, da ka ta hëtam maazla hay ma rëzla ndaw daa ba na, anja akwar fa da tëbmara mey adaw daa ba, ba diya?»

⁴⁹ Ndaw mahura nga ngwamna heyey a mbëddara, a lëvar: «Bay adaw, nakwa la fiyaw fiyaw maja bëzey adaw a fa bërzley.» ⁵⁰ Yesu a mbëddara, a lëvar: «Daw a way, bëzey akah a mbëley la.»

Ndaw aha, a tëba mey nga Yesu heyey, ta', a daw.

⁵¹ Masa anğa fa daw ngada way na, ndëhay ma ka

† 4.19 9.17; Mt 21.46 †† 4.20 Mew 12.5-14; Ps 122.1-5 † 4.22 Iz 2.3; 2Bay 17.27-33; Rm 9.3-4 †† 4.23-24 3.3-8; 2Kwr 3.17; Fël 3.3 †† 4.25 1.41; 4.29; 7.26; 11.27 ††† 4.26 9.37 ††† 4.29 Mt 12.23

§ 4.34 6.38; 8.28; 12.49-50; 14.31; 15.10; 17.4 §† 4.35 Mt 9.37; CWJ 14.14-20 §†† 4.37 Mi 6.15 §† 4.42 1Jn 4.14 §†† Nezeret, slala masa Yesu ma gëley da hwad a na, aa da Galile. §† 4.44 Mt 13.57 §† 4.46 2.1-11 §§† 4.46-53 Mt 8.5-13 §§† 4.48 Mk 13.22; 1Kwr 1.22

slæra anġa hay a cadamara ray daa cæved, a lævmar: «Bæzey akah ta mbæley cay.»⁵² Ndaw aha aa cæfdata, a lævtar: «Bæzey a, a key nġama ha na, dæga nġa vara?» A mbæddamara, a lævmar: «A kar nġama, awaw fa vaw daa saba na, dæga nġaa kwana ta bærey pal nġaa pas.»⁵³ Anda kede, ndaw aha, a særa bæzey anġa a key nġama na, daa masa Yesu maa guzlar, ma lævar: «Bæzey akah a mbæley la» heyey. Da ray nġene, anġa ta ndæhay da way anġa tabiya a pamara Yesu nġa ndaw ata fara fara.⁵⁴ Kede he, ara maazla nġa dey cew e masa Yesu ma ka daa masa anġa ma slækdëy da Jude nġada Galile. ††

Yesu a mbælda ndaw maahælbakaya

5 Fa dæba ha, *Jæwif hay a kam gwagway da *Jeruzelem. Yesu, ta', a daw aa gwagway a may.² Daa berney nġa Jeruzelem e, gweegwe ta mey-mbew mahura membæzey aa berney a, mezæley Slam-membæzey nġa tæbanġ hay, wurak nġa yam daha. Wurak a na, a zælmara ta mey *Hebære «Betzata». Ray a mazlærkaya ta balak hay zlam.³ Dasi balak hay a na, masa-bæle hay ga manatakaya: wulaf hay daha, jegwer ‡ hay daha, maahælbatakaya hay daha. [Ata man-jatakaya fa sækwmara amba yam a wusey, ⁴ maja *maslanġ nġa Bay Gazlavay fa pawa salay aa wurak aha, fa wusa yam a. Ndaw ma mbæzey teesed aa yam ma wusey a na, a mbæley kwa daa macay wura wura cæpa.]⁵ Fetede, ndaw daha anġa maahælbakaya dæga mevey kwakwar maakar a ray a daanġafad.⁶ Masa Yesu ma hætar ndaw aha manakaya na, a særa anġa maahælbakaya menjey ga. Ta', aa cæfda, a lævar: «Ka wudey nġa mbæley daw?»⁷ Ndaw aha a mbæddara, a lævar: «Bay adaw, masa yam fa wusey daa wurak na, kwa ndaw nġa mbæzdaya aa yam a daa ba. Da ya lævey, ya daw may na, ndaw mekele ta mbæzey sem teesed da ray adaw.»

⁸ Yesu aa guzlar, a lævar: «Slækdëy, la gegæded akah, daw ta salay akah.»⁹ Wure wure nġene, ndaw aha ta mbæley sem, ta', a la gegæded anġa, a daw.

Yesu a mbælda ndaw a na, ta pas memæskëy-vaw.¹⁰ Masa mahura hay nġa Jæwif hay ma hætar ndaw aha fa la gegæded anġa na, aa guzlar, a lævmar: «Tasana na, *pas memæskëy-vaw, ba diya? Kaa kwakwas alækwa a vælka cæved nġa la gegæded akah gway daw?»¹¹ A mbæddara, a lævtar: «Ndaw ma mbældaya na, a lævya "La gegæded akah, daw ta salay akah."»¹² Mahura hay nġa Jæwif hay aa cæfdamara saya, a lævmar: «Ara ndaw a wura, ma lævka "la gegæded akah, daw" kede na!»¹³ Ama ndaw aha na, a særa ndaw masa ma mbælda ha saba, maja Yesu taa zædfar sem da wuzlah ndæhay ga fetede. ‡‡

¹⁴ Fa dæba ha, Yesu a cam ray ta ndaw aha daa *Way-mekey-kwakwas nġa Gazlavay, ta', a lævar: «Næka, wure kede, ka ta mbæley cay. Ka da key mebærey saba,

† 4.53 2.23 †† 4.54 2.11 ‡ jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. †† 5.8-9 Mt 9.6-7 ‡‡ 5.9 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mk 2.27-28 ‡‡‡ 5.10 Mab 20.8-10; Jer 17.21-22 ‡‡‡ 5.13 6.15; 11.54; 12.36; Mt 8.18; 13.36

daa ba na, banay mahura ma fæna kede, a hætfaka la.»¹⁵ Ndaw aha ta', a daw fa mahura hay nġa Jæwif hay heyey, a lævtar: «Ara Yesu ma mbældaya.»¹⁶ Da ray nġene, a zlamar nġa cekeley mey fa Yesu, maja aa ma mbælda ndaw aha ta pas memæskëy-vaw.¹⁷ Yesu ta', aa guzlar, a lævtar: «Papay Bay Gazlavay fa key slæra mandaw mandaw, yah may, ya key slæra mandaw mandaw anda anġa.»¹⁸ Mahura hay nġa Jæwif hay heyey a sæpam dabaray ta gædanġ ta gædanġ nġa kædmara Yesu vagay maja aa maa guzlar a. Ma catar mevel na, mey da ray pas memæskëy-vaw daada saba, ama maja aa ma zæla Gazlavay Papaha. Nġene, a key a pa ray anġa nġa Gazlavay. ‡‡†

Mey da ray gædanġ masa Gazlavay ma vældara a Yesu

¹⁹ Yesu aa guzlar a mahura hay nġa *Jæwif hay ma cakalafamar mey heyey, a lævtar: «Ya fa lævkwar fara fara, yah Bæzey nġa Gazlavay, ya gwa nġa key cek taa-va adaw ba. Ya nækey dey na, fa cek masa Papay ma ka, fa dæba ha, ya ka anda anġa.»²⁰ Fara fara, Papay na, a wudya, yah Bæzey anġa, asaya, aa fa wuzdatiwa cek hay tabiya masa anġa ray anġa ma kata. A da wuzya cek hay ga ma ræzlam ndaw ma fæna masa akwar ma hætar kede. Ka ræzlam la ga maja.²¹ Yaw, Papay fa slækdadatærwa ndæhay daa memæcey, fa væltar heter. Yah, Bæzey anġa may, ya da væltar heter a ndæhay masa yah ma wudey nġa vældara.²² Yaw, ma da katar sariya a ndæhay na, ara Papay ba, ama ara yah, maja ta vælya cæved la nġa katar sariya a ndæhay,²³ amba ndæhay a namaya ray anda ata ma namar ray a Papay. Da ndaw a naya ray, yah, Bæzey anġa ba na, fa da nar ray a Papay, ndaw ma slærdiwa daa ba may. ‡‡†

²⁴ «Ya fa lævkwar fara fara, da ndaw fa jækëy slæmay fa mey adaw, asaya, da ndaw fa tæba mey nġa Papay, ndaw ma slærdiwa na, ndaw aha ta hætey heter mendævey ba cay. Sariya nġaa zædda daa ba, ama ta slækdawa sem daa memæcey.»²⁵ Ya fa lævkwar fara fara, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa ndæhay mamæctakaya a da cændamara day adaw, yah, Bæzey nġa Gazlavay. Ndæhay ma cændamara, ma tæbmara mey adaw na, a da nġam ta dey.²⁶ Papay aa ta gædanġ nġa væley heter. Anda kede, ta vældiwa gædanġ a la nġa-da yah, Bæzey anġa may, amba ya væltar heter a ndæhay.²⁷ Asaya, ta vælya cæved la nġa katar sariya a ndæhay, maja yah, *Bæz nġa Ndaw.²⁸⁻²⁹ Pas a, a wuswa la masa ndæhay da væged a da cændamara day adaw, asaya, a da bamawa daa cævay ata hay. Ka da ræzlam fa cek hay a nġene ba. Anda kede, ndæhay manjar mebærey na, a da slækdamawa daa memæcey, a da hætam heter mendævey ba, ama ndæhay ta mebærey na,

§ 5.14 Mt 9.2; Jak 5.16 ‡† 5.15 9.11 ‡†† 5.18 mekædey Yesu vaway: Mt 14.5; Jan 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53; a zæla Gazlavay Papaha: 1.34; 3.3 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26 ‡‡ 5.19 1.34 ‡†† 5.20 3.35 ‡† 5.21 Rm 4.17; Ef 2.5; Jan 11.25 ‡‡ 5.22 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; SNM 10.42; 1Jn 2.28 ‡‡† 5.23 Fæl 2.10-11 ‡‡‡ 5.24 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Jn 2.25; 3.14 ‡‡‡ 5.25 11.43; Mk 5.41; Lk 7.14 18 5.26 1.4

yah, Bəzey n̄ga Gazlavay, ya da katar sariya n̄gaa zəd-data. †

³⁰ «Yah na, ya gwa n̄ga key cek taava adaw ba, ama si ta gədan̄ n̄ga Gazlavay. Da ya fa key sariya a ndaw na, ya ka anda Gazlavay ma ləvya. Sariya masa yah ma da ka na, aa fara fara, maja ya ka ta cəved e anda Gazlavay, ndaw ma slərđiwa, ma ləvya n̄ga ka.» ††

Mey da ray ndəhay ma kam sede da ray Yesu

³¹ Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ya key sede da ray adaw na, kaa wara ndəhay a da səm̄ara mey masa yah maa guzlda, ara mey fara fara na, kwara? †32 Ama ara ndaw mekele ma key sede da ray adaw. Ya sərə, sede masa aa ma ka da ray adaw a na, aa fara fara.

³³ Akwar na, ka ta sləram ndəhay fa *Jan-Baptis la. An̄ga taa guzlkwar la da ray mey masa fara fara. †34 Ama yah na, walay adaw ta ndaw amba a key sede da ray adaw na, daa ba. Yaa guzlkwar da ray Jan-Baptis na, ya wud̄ey amba ka təbm̄ara Gazlavay a ləhdakwar daa mebərey. ³⁵ Jan-Baptis a na, an̄ga anda petər̄la magədkaya n̄ga wada slam kwedek! kwedek! Pas pal daha akwar taa səmam la daa mewedey an̄ga ha.

³⁶ Cek ma fəna mey masa Jan-Baptis maa guzley da ray adaw na, daha. Cek aha na, ara sləra masa Papay ma vəlđiwa n̄ga key. Sləra masa yah ma ka ha na, fa wuzda fara fara ara Papay ma slərđiwa. †37 Papay, ndaw ma slərđiwa may, an̄ga ray an̄ga taa guzley la da ray adaw, yah, Bəzey an̄ga. Ama akwar ma cəndamara d̄ay an̄ga daa ba, akwar ma hətmar ta dey akwar daa ba may. †38 Akwar fa rəsm̄ara mey an̄ga, maja akwar fa təbm̄ara mey adaw, yah, Bəzey an̄ga masa an̄ga ma slərđiwa na, daa ba. ††

³⁹ «Akwar faa sər̄kam mey n̄ga Gazlavay maaya maaya amba ka hətam heter mēndəvey ba ta fa vəda. Ahaw, fara fara mey n̄ga Gazlavay a na, aa guzley da ray adaw. †40 Ama n̄ga hət̄ey heter mēndəvey ba ha na, ka wud̄am n̄ga samawa fa yah ba.

⁴¹ «Yah na, ya fa səp̄ey amba ndəhay aa hēmdamaya daa ba. †42 Ama akwar na, ya sərə mewulkey akwar. Akwar fa wud̄mara Gazlavay daa ba. ⁴³ Yah na, ara Papay Bay Gazlavay ma slərđiwa, ka gəmam n̄ga təbm̄aya ba. Ama da ndaw mekele a sawa saw n̄ga ray an̄ga gway na, ka təbm̄ara jak. ⁴⁴ Ka wud̄am amba ndəhay aa hēmdamakwar. Ama ka wud̄am amba Gazlavay masa fara fara aa hēmdakwar ba jak. Kaa wara ka da təbm̄ara mey adaw na, kwara? ††

⁴⁵ «Ka wulkam ara yah ma da wud̄kwar fa mey n̄ga Gazlavay daw? Ara yah ba, ara *Mawiz ma da wud̄kwar, ndaw masa akwar ma wulkam a ləhdakwar la. †46 Da fara fara akwar ta təbm̄ara mey n̄ga Mawiz la na, ka təbm̄ara mey adaw la may, maja Mawiz a, a wuzleley na, da ray adaw. †47 Da ka təbm̄ara mey n̄ga

Mawiz ma wuzlala da ray adaw a ba na, kaa wara ka da təbm̄ara mey adaw na, kwara?» ††

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam

(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Luk 9.10-17)

6 Fa dəba ha, Yesu a sləkdey, a zlən̄gey a dey lan̄gar n̄ga dəhwa n̄ga *Galile. A zəlm̄ara dəhwa ha saya, dəhwa n̄ga Tiberiyat. ² Ndəhay ga fa səp̄mar wurzay, maja ata ma hətam maazla hay masa Yesu ma kata n̄ga mbəley masa-macay hay. †3 Ata Yesu ta gula an̄ga hay, ta', a təpam aa ray n̄ga an̄gwa, a njam fetede. †4 Daa n̄gene, gwagway n̄ga *Jəwif hay mezəley *Pak gweegwe cay. †5 Yesu a ban̄gada dey na, a hət̄ey ndəhay ga fa samawa n̄gada fa vəda. Ta', aa cəfda *Fəlep, a ləvar: «Ya da həkakurwa cek mezəmey n̄gada ndəhay tabiya kede na, dama?» ⁶ Yesu aa guzlar anda n̄gene na, a key a jada Fəlep ma ja an̄ga na, ta sərə cek masa aa ma da ka sem. ⁷ Fəlep a mbəddara, a ləvar: «Kwa gabal temere cew †8 na, fa da wusa n̄ga həkawa cek mezəmey amba kwa waawa a hət̄ey nekədey nekədey na, daa ba.» ⁸ Gula mekele da wuzlah gula an̄ga hay mezəley *Andəre, masa məlman̄ n̄ga *Siman̄w *Piyer, aa guzlar, a ləvar: ¹⁸⁹ «Bəzgula fede daha, an̄ga ta peñ ¹⁹ zlam leñ ewet cew. Kaa n̄gada ndəhay ga kede na, a da wusey wa?»

¹⁰ Yesu aa guzlar a gula an̄ga hay, a ləvtar: «Ləv-matar a ndəhay n̄ga njam a hwayak.» Daa slam a n̄gene kwakwas mapəckaya daha, ta', a njam fetede. Zel hay daa slam aha, a key gabal zlam. ¹¹ Yesu hal! a həlta peñ hay a, a kar suse a Gazlavay, fa dəba ha, a wunkatara a ndəhay a. A həla ewet, a ka kəne saya. A zəmamara, a rəham, siya mbak! ²⁰¹² Masa ata ma rəham cay na, Yesu aa guzlar a gula an̄ga hay, a ləvtar: «Cakalamara siya masa mambəkakaya, kwa kuset kede a da nəsey n̄ga tede ba.» ¹³ Gula hay n̄ga Yesu a cakalamara siya n̄ga peñ zlam masa ata ma zəmamara heyey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.

¹⁴ Masa ndəhay ma hətmar maazla masa Yesu ma ka na, aa guzlam, a ləvam: «Fara fara, ndaw kede ara *ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay masa ma ləvam zleezle a da sawa a bəla heyey.» ²¹¹⁵ Ama Yesu a sərə a da samawa n̄ga pamara aa bay n̄ga gədan̄. Maja n̄gene, a mbəkdata, a təp̄ey n̄gada an̄gwa saya, a n̄jey taava an̄ga fetede. ²²

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa n̄ga Galile

(Matiye 14.22-33; Mark 6.45-52)

¹⁶ Taa kwad a n̄gene, *gula hay n̄ga Yesu a bərn̄gamawa daa an̄gwa n̄gada mey dəhwa. ¹⁷ Ta', a təpam aa kwambiwal, a diyam a Kapernayum a dey langar n̄ga

† 5.47 Lk 16.29-31 † 6.2 Mt 6.25; Jan 2.23 † 6.3 an̄gwa: Mt 5.1; 15.29; Mk 3.13; 6.46; Lk 22.39 † 6.4 2.13 † gabal temere cew: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere cew. Deniye pal na, ara mawurbay n̄ga sləra n̄ga ndaw fa mevər̄ndey. 18 6.8 Andəre: 1.40; 12.22; Mt 4.18; Mk 13.3 19 peñ: Peñ kede na, a tamara ta hapa n̄ga cek anda daw mezəley «orge» ta mey Nasara. Ara daf ata masa ata ma zəmamara mandaw mandaw. 20 6.11 21.9, 13 21 6.14 Mew 18.15, 18; Jan 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; SNM 3.22-23 22 6.15 5.13; 18.36

† 5.29 11.24 † 5.30 4.34 † 5.31-32 5.36 † 5.33-34 1.15, 19, 34 † 5.36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 † 5.37 1.34; Mab 20.19; Mew 4.12 † 5.38 16.9 † 5.39 Lk 24.27, 44; SNM 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pi 1.10-11 † 5.41 7.18 † 5.44 5.41 † 5.45 Mew 31.24-29 † 5.46 Mew 18.15, 18; Lk 24.27; Jan 6.14; SNM 3.22; 7.37

dəhwa ha. Tavad a kərzata daa masa ata fa təngam. Ama Yesu ta wusey a cakay ata daa ba arañ. ¹⁸ Memed fa key ga. Yam fa cewesley. ¹⁹ Masa gula hay n̄ga Yesu a, fa diyam ta kwambiwal, a key kələmeeter zlam da daa ba maakwaw na, a hətmar Yesu gweegwe ta ata, fa daw ta salay da ray yam a. Da ray n̄gene, mandərzay a katar. ²⁰ Ama Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ara yah, ka da zluram ba!» ²¹ Da ray n̄gene, a wudam n̄ga lamara aa kwambiwal a, ama wure wure n̄gene, kwambiwal a ta wusey sem a rav-zazay aa slam masa ata ma diyam aha.

Ndəhay ga a səpmara Yesu

²² Pepərek e, ndəhay ga ma lamawa ta dey lan̄gar n̄ga dəhwa heyey, a nəkmara na, ara kwambiwal pal daa slam aha daada. Asaya, a sərmara Yesu ta təpey aa kwambiwal a ta gula an̄ga hay daa ba, ama ara gula an̄ga hay taava ata ma təpam aa kwambiwal a n̄ga tən̄gey a dey lan̄gar n̄ga dəhwa. ²³ Ama fa dəba ha, kwambiwal hay mekele a samawa da Tiberiyat, aa slam masa ndəhay ga ma zəmam peñ masa Bay Mahura ma kar suse a Gazlavay maja heyey. ²⁴ Yaw, ndəhay ga heyey, a nəkmara na, ata Yesu ta gula an̄ga hay, ata fetede daa saba. Da ray n̄gene, a təpam kwambiwal hay ma samawa da Tiberiyat heyey, a diyam n̄gada Kapernayum, a səpmara Yesu.

Yesu, an̄ga dəf ma vəley heter mendəvey ba

²⁵ Ndəhay ga heyey a tən̄gam ta kwambiwal hay a hətfamar Yesu aa ta dey lan̄gar n̄ga dəhwa. Ta', aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay ala, ka sawa fede kaa na, kwara? Ka wuswa n̄ga vara?» ²⁶ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka səpmaya na, maja akwar ma hətam maazla masa yah ma ka ba. Ama ka səpmaya na, maja akwar ma zəmam cek haa ka rəham. ²⁷ Ka da səpam n̄ga hətey dəf ma da nəsey da bəla kede ba. Ama səpam n̄ga hətey dəf mevəley heter mendəvey ba. Dəf mevəley heter mendəvey ba ha na, ara yah, *Bəz n̄ga N̄daw ma da vəldakwara, maja Papay, Bay Gazlavay, ta wuzda la ara an̄ga ma vəldiwa gədan̄ a.» †

²⁸ Ndəhay a, aa cəfdamara Yesu saya, a ləvmar: «Bay ala, kaa ya da kam sləra ma mbafar a Gazlavay na, wura?» ²⁹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Sləra ma mbafar a Gazlavay na, ara mepey ndaw masa an̄ga ma slərdərwa n̄ga ndaw an̄ga fara fara.» †

³⁰ Aa guzltar a Yesu, a ləvmar: «Kandar maazla masa ala ma da hətmar ta dey ala, amba ya sərmara ara Gazlavay ma slərdakawa, asaya, ya pamaka n̄ga ndaw ala fara fara. Kaa ka da kandar maazla ha na, wura? ³¹ Zleezle, papañ n̄ga papa aləkwa hay ta zəmam cek mezəley "man" †† la da wuzlah-ley. Mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay, a ləvey: "Ta vəltar cek mezəley la ma kwiywa ta da vad."» †††³² Yesu a

mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ma vəlkwar cek mezəley ma kwiywa ta da vad na, ara *Mawiz ba, ama ara Gazlavay Papay ma vəlkwar cek mezəley masa fara fara ma kwiywa ta da vad. ³³ Ahaw, cek mezəley masa Gazlavay ma vəldakwara na, ara ndaw ma pawa salay ta da vad. Ara an̄ga ma da vəltar heter mendəvey ba a ndəhay da bəla.» †††³⁴ A mbəddamara a Yesu dəba, a ləvmar: «Bay ala, na vəlndar cek mezəley a n̄gene mandaw mandaw taw!» †

³⁵ Yesu a mbəddatara saya, a ləvtar: «Yah na, dəf mevəley heter mendəvey ba. Da ndaw ta sawa la asi adaw na, may fa da car daa saba, asaya, da ndaw ma paya la n̄ga ndaw an̄ga fara fara na, yam fa da kar daa saba may. ³⁶ Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: "Akwar ma hətmaya la ta dey akwar, ama ka təbmara mey adaw ba cən̄ga." ††³⁷ Ndəhay tabiya masa Papay ma vəldatiwa na, a samawa la asi adaw. N̄daw ma sawa asi adaw na, ya fa da bəla daa ba, ††³⁸ maja ya pawa salay da vad na, n̄ga key cek anda yah ma wudey ba, ama n̄ga key cek anda Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, ma wudey. ³⁹ Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, a wudey ndəhay masa aa ma vəldatiwa na, yaa zədey kwa pal da wuzlah ata ba. Ama ya da sləkfdatərwa daa meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey. ⁴⁰ Cek ma mbafar a Papay na, an̄ja ndəhay tabiya ma sərmaya, yah, Bəzey an̄ga, ta ma pamaya n̄ga ndaw ata fara fara na, n̄ga hətam heter mendəvey ba. Ya da sləkfdatərwa daa meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey.» ††

⁴¹ Masa Yesu ma ləvey «Yah na, dəf ma pawa salay ta da vad» heyey na, *Jəwif hay aa n̄guram mey da ray a, ⁴² a ləvam: «An̄ga na, Yesu, bəzey n̄ga *Jawzef, ba diya? Aləkwa fa sərmatakwa ata papaha ta mamaha kaa gway na! Kaa aa guzley, a ləvey an̄ga dəf ma pawa salay ta da vad na, kwara?» ††

⁴³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mbəkdamara meengurey-mey. ⁴⁴ Kwa ndaw ma gwa n̄ga sawa asi adaw ta gədan̄ an̄ga na, daa ba. Si Papay, ndaw ma slərdiwa, ma handərwa. Yaw, ya da sləkfdatərwa daa meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey. ⁴⁵ Ndəhay ma təla mey n̄ga Gazlavay ta wuzlalam la, a ləvam: "Ara Gazlavay ma daa sərkadata ndəhay tabiya." Yaw, kwa waawa ma jəkey sləmay fa Papay, ma təba meesərkedey an̄ga na, a sawa la asi adaw. ⁴⁶ Sərmara na, kwa ndaw pal ma hətar Papay daa ba, si yah, ndaw ma sawa ta fa an̄ga gway. ⁴⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya n̄ga ndaw an̄ga fara fara la na, ta hətey heter mendəvey ba cay. ⁴⁸ Yah na, dəf mevəley heter mendəvey ba. ⁴⁹ Zleezle papañ n̄ga papakw akwar hay ta zəmam cek mezəley la da wuzlah-ley, ama ta n̄gene he cəpa ta məcam sem cən̄ga. ⁵⁰ Ama ndaw ma zəma dəf ma pawa salay ta da vad na, fa da məcey daa ba. ⁵¹ Yah na, dəf mevəley heter mendəvey ba ma pawa salay ta da vad. Da ndaw ma zəmeý dəf a la na, a da n̄jey n̄ga sərmataw. Dəf masa yah ma da vəldak-

† 6.23 6.11†† 6.26 2.11‡ 6.27 6.35†† 6.29 2.23‡‡ "man": Ara cek mezəley masa Gazlavay ma vəldatara n̄gada ndəhay Israyel hay daa masa ata da wuzlah-ley mevey kwakwar məfad. ††† 6.31 Ps 78.24; Mab 16.4, 31; Janj 6.49

††† 6.33 6.41, 51‡ 6.34 4.15; Mt 6.11 †† 6.35 4.13-14; 6.48-58; 7.37 ††† 6.36 16.9; 20.29 ‡‡ 6.37 17.2, 24 ‡†† 6.38 4.34; Mt 26.39 †† 6.39 10.28; 17.12; 18.9 ‡‡ 6.40 5.24; 6.44, 54; 11.24 ††† 6.42 Mt 13.55 ††† 6.45 Iz 54.13 ††† 6.46 1.18 18 6.48-50 6.35; CWJ 2.17 19 6.49 6.31

wara ha na, ara aslaw nga vaw adaw. Ya volda amba ndəhay da bəla a hətam heter mendəvey ba.»

⁵² Jəwif hay a kam yawa ta gədaŋ da ray mey a kede, aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha kede a da völdandakwara aslaw nga vaw aŋga nga zəmey na, kwara?»

⁵³ Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvk-war fara fara, da akwar ma zəmam aslaw nga vaw adaw daa ba, asaya, da akwar ma sam mambaz adaw, yah, Bəz nga Ndaw, daa ba na, ŋgene, akwar fa da hətam heter mendəvey ba daa ba. ^{†54} Ndaw masa fa zəmey aslaw nga vaw adaw ta masa fa sey mambaz adaw na, ta hətey heter mendəvey ba cay. Yaw, ya da sləkdadərwa daa meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey. ⁵⁵ Maja aslaw nga vaw adaw na, ara cek mezəmey masa fara fara, asaya, mambaz adaw na, ara cek mesey masa fara fara. ⁵⁶ Ndaw ma zəmey aslaw nga vaw adaw ta ma sey mambaz adaw na, a da njeý macəmkaya ta yah, yah may, ya da njeý macəmkaya ta aŋga. ^{†57} Papay, ndaw ma slərđiwa, aa ta dey, ya njeý dasi har aŋga. Anda kede, ndaw masa fa zəmey aslaw nga vaw adaw na, a da njeý dasi har adaw may. ⁵⁸ Yah na, daf ma pawa salay ta da vad. Daf a ara anda cek mezəmey masa papaŋ nga papakw akwar hay ma zəmamara zleezle ba, maja ta zəmamara cek aha la, ta məcam sem cəŋga. Ama ndaw ma zəma daf masa yah ma da völdara kede na, a da njeý ta dey nga sər-mataw.» ⁵⁹ Kede he, ara meesərkedey nga Yesu daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay da Kapernayum.

Mey da ray heter mendəvey ba

⁶⁰ Masa ndəhay a ma cəndamara mey nga Yesu la na, ndəhay ga da wuzlah ata masa ma diyam asiya heyey a ləvam: «Mey aŋga ha kede na, aa ta banay nga cəney. Ma da gwa nga jəkfar sləmay na, wa?»

⁶¹ Ama Yesu ta səra sem ndəhay a faa ŋguram mey da ray mey aŋga ha. Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Mey adaw a kede na, fa həbkwar ray daw? ⁶² Yaw, kaa da wara akwar ma da hətmaya, yah, *Bəz nga Ndaw, fa təpey aa slam masa yah ma pawa salay da hwad a na, ka da ləvam kwara? ^{†63} Ara *Mesəfney nga Gazlavay ma vəltar heter a ndəhay. Ndaw-magədaŋ taava aŋga na, a gwa nga njeý ta gədaŋ aŋga daada ba. Mey masa yah maa guzldakwara kede na, a sawa ta fa Mesəfney nga Gazlavay, a vəltar heter a ndəhay. ^{†64} Ama ndəhay siya da wuzlah akwar, a təbmara mey adaw a ba.»

Dəga zleezle, Yesu a sərta ndəhay masa ma da təbmara mey aŋga ba, asaya, a səra ndaw ma da volda a har masa-gəra aŋga hay nga kədəy vagay. ^{†65} Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara maja ŋgene, yah ma ləvk-war kwa ndaw ma gwa nga sawa asi adaw ta gədaŋ aŋga na, daa ba, si Papay ma vəlar cəved nga sawa gway.»

⁶⁶ Dəga aŋga maa guzley ŋgene na, ndəhay ga dasi ndəhay ma diyam asi Yesu a, a mbəkdamara, a diyam asiya saba. ⁶⁷ Yesu, ta', aa guzltar a gula aŋga hay ku-

† 6.53-58 Mt 26.26-28; 1Kwr 10.16; 11.23-26 †† 6.56 15.4-5
‡ 6.62 SNM 1.9-11 †† 6.63 3.5-8; 2Kwr 3.6 †† 6.64 13.11; 16.9

raw a ray a cew, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka wudam nga diyam na, gway daw?» ^{††68} *Simarŋw *Piyer a mbəddara, a ləvar: «Bay ala, ya diyam na, fa wa dəba wa? Mey akah na, a vəley heter mendəvey ba a ndəhay, ba diya? ⁶⁹ Wure kede, ala ta sərmara cay, ya təbmara, kah na, ndaw nga Gazlavay masa aa ma slərdərwa nga key sləra aŋga.» ⁷⁰ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ma walakwar, akwar kuraw a ray a cew kede na, ara yah, ba diya? Ama ndaw pal da wuzlah akwar daha na, aŋga gula nga *Satarŋ, bay-malula.» ⁷¹ Yesu aa guzley na, da ray Juda, bəzey nga Simarŋw Iskariyawt. Juda ha na, kwa aŋga da wuzlah gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey na, ara aŋga ma da volda Yesu a har masa-gəra aŋga hay nga kədəy vagay. ^{†††}

Mey da ray Yesu ta məlmaha hay

7 Fa dəba ha, Yesu a pəkey daa hwayak nga *Galile. A wudey nga daw nga pəkey daa hwayak nga *Jude ba, maja mahura hay nga *Jəwif hay fetede fa səpmara nga kədəy vagay. ⁵² Daa ŋgene *gwagway nga Way-mekərcey ^{§†} gweegwe cay. ^{§††3} Ta', məlmaha hay aa guzltar, a ləvmar: «Sləkdəy la da Galile fedə, daw aa hwayak nga Jude amba ndəhay ma səpmaka a hətmar sləra masa kah ma ka ta dey ata. ⁴ Maja kwa waawa, da a wudey ndəhay tabiya nga sərmara na, a bəy cek masa aa ma ka fa dey nga ndəhay ba. Ka fa key maazla hay mekele mekele anda kede, kata fa mey nga ndəhay tabiya amba a səpmaka.» ⁵ Kwa məlmarŋ nga Yesu hay a ta ray ata na, fa pamara Yesu a nga ndaw ata fara fara daa ba. ^{§†6} Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Pas masa maaya ŋgada yah na, ta wuswa daa ba arar, ama ŋgada akwar na, kwa pas wura wura na, aŋga maaya. ^{§††7} Akwar na, ndəhay da bəla fa da hətam cəved nga rəsmakwar daa ba, ama yah na, fa rəsmaya, maja ya fa wuzdatərwa cek hay malamba masa ata ma kamata. ^{§††8} Akwar na, diyam aa gwagway a. Yah na, ya fa da daw daa ba, maja pas adaw ta wuswa daa ba arar.» ⁹ Fa dəba ha masa Yesu maa guzley la anda kede na, ta', a njeý da Galile he cəŋga.

Yesu aa sərkadata ndəhay daa gwagway nga Way-mekərcey

¹⁰ Masa məlmarŋ nga Yesu hay ata sem la aa gwagway heyey na, Yesu ta', a daw aa gwagway a may, ama a səhwey ta səhwey, kwa ndaw ma hətar daa ba.

¹¹ Mahura hay nga *Jəwif hay a səpmara daa gwagway a, a ləvam: «Ndaw a heyey aa dama?» ^{§†}

¹² Ndəhay ga daa gwagway a faa səkam mey da ray Yesu a, siya hay a ləvam: «Ara ndaw maaya.» Ndəhay siya may, a ləvam: «Kay! Ara ndaw maaya ba, fa betey ndəhay.» ¹³ Kwa ndaw ta gwa ŋgaa guzley da ray Yesu fa mey nga ndəhay daa ba, maja a zluram ta mahura hay nga Jəwif hay. ^{§††}

††† 6.67-69 Mt 16.15-20; Mk 1.24 ††† 6.71 12.4 § 7.1 5.18
§† gwagway nga Way-mekərcey: Ara gwagway mahura nga Jəwif hay. A kamara dar daangafad da Jeruzelem, daa hwayak nga Jude.
§†† 7.2 Lev 23.33-34; Mew 16.13-15 §† 7.5 16.9 §†† 7.6 2.4 §† 7.7

¹⁴ Masa gwagway a heyey ta key cay dar mæfad na, Yesu ta', a daw aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, aa sarkadata ndəhay. ¹⁵ Mahura hay nga Jəwif hay ma cəndamara mey nga Yesu a na, a rəzlam, a ləvam: «Hay! Ndaw a kaa meeme, taa sərkey nga sərey mey nga Gazlavay daa ba, ama a sərta mey hay a maaya maaya na, kwara?» †

¹⁶ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mey masa yah maa sarkadatarata a ndəhay kede na, ara mey adaw ba, ama ara mey nga Gazlavay, ndaw ma slərđiwa. ††¹⁷ Mey masa yah maa sarkadatarata a ndəhay, da ara mey nga Gazlavay, da daa ba, da ara mey adaw na, ndaw ma wudey nga key cek ma mbafar a Gazlavay na, a səra la. ¹⁸ Ndaw maa sarkadata ndəhay ta gədanj anga gway na, a key ngene, a səpey amba ndəhay aa həmdamara. Ama ndaw maa sarkadata ndəhay amba ndəhay aa həmdamara ndaw ma slərđəwə na, ngene ara ndaw maaya ma mbərzley ba. ††¹⁹ Zleezle *Mawiz ta wuzkwar kwakwas hay la nga səpey, ba diya? Ama kwa ndaw pal da wuzlah akwar ta səpa kwakwas a ta cəved e daa ba. Kaa ka səpmaya nga kədəy vagay na, maja me?»

††²⁰ Ndəhay a mbəddamara, a ləvtar: «Kah na, ta malula da ray. Ma wudey nga kədkə vagay na, wa?» ††

²¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Pas pal daha, ya ta mbəley ndaw la ta *pas meməskey-vaw. Akwar ta rəzlam la ga maja. †††²² Wulkam cey, Mawiz ta wuzkwar kwakwas la nga *mesley mandawal. Kwakwas nga mesley mandawal a, a zley na, fa Mawiz ba, ama dəga fa papaŋ nga papakw akwar hay zleezle. Kwa ta pas meməskey-vaw na, akwar fa slam mandawal nga bəza hay. †††²³ Akwar fa slam mandawal nga bəzey kwa ta pas meməskey-vaw amba kwakwas nga Mawiz a zləbey ba. Kaa ka cam mevel a ray adaw maja yah ma mbəley ndaw ta pas meməskey-vaw na, kwara? ††²⁴ Ka da wulkam da ray ndaw, ka ləvam anga maaya, da daa ba, anga maaya ba maja akwar ma hətmar ta dey gway na, kəne ba. Ama wulkam maaya maaya da ray cek masa ndaw aha ma ka amba kaa guzlam fara fara ta cəved e.» ††

Mey da ray ndəhay maa guzlam da ray Kəriste

²⁵ Ndəhay siya da *Jeruzelem aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Kede na, ara ndaw masa ata ma səpmara nga kədəy vagay heyey, ba diya? †††²⁶ Nəkmara, anga faa guzley fa mey nga ndəhay. Kaa aa guzlar saba kwara? Mahura aləkwa hay ta sərmara la fara fara ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay heyey fara daw? †††²⁷ Yaw, Kəriste ma da sawa na, ya sərkwə slam masa anga ma sawa da hwad a ba. Ama ndaw kede na, ya sərkwə slam masa anga ma sawa, ba diya?» ††

²⁸ Daa masa Yesu faa sarkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay na, aa guzley ta gədanj,

15.18; 16.33; 17.14; Mt 10.22; 24.9; 1Jn 3.13 †† 7.11 11.56 ††† 7.13 9.22 † 7.15 Mt 13.54; Lk 2.47 †† 7.16 12.49; 14.10 † 7.18 5.41; 8.50; 12.43 †† 7.19 1.17; SNM 7.53; Rm 2.17-24 †† 7.20 8.48 ††† 7.21-23 5.9 ††† 7.22 MC 17.9-14; Lev 12.3 † 7.23 5.9 †† 7.24 8.15 ††† 7.25 5.18 †† 7.26 4.25; 18.20 ††† 7.27 9.29

a ləvey: «Akwar na, ka sərmaya fara daw? Asaya, ka sərmara slam masa yah ma sawa da hwad a fara fara daw? Ya sawa na, nga ray adaw ba, ama ara ndaw ma slərđiwa. Ndaw a, aa maaya fara fara. Akwar na, ka sərmara ndaw aha ba. ††²⁹ Yah na, ya səra ndaw aha, maja ya sawa da cakay a, asaya, ara anga ma slərđiwa.»

³⁰ A səpam cəved amba a kərzamara Yesu, ama kwa ndaw pal ta pafar har daa ba, maja pas anga ta wuswa daa ba aran. ††³¹ Ta ngene he cəpa, ndəhay ga fa təbmarə mey anga cəngə. Aa guzlam, a ləvam: «*Ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay ma da sawa na, a key maazla hay ma fəna nga ndaw kede la daw?» ††

Yesu a ləvey ndəhay fa da hətmar daa saba na, maja me?

³² Mey masa ndəhay maa səkdamara da ray Yesu heyey na, *Fariza hay ta cəndamara sem. Da ray ngene, Fariza hay a, ta *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, a sləram ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay nga kərzaməwə Yesu. ³³ Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Ya da njeý da cakay akwar da bəla kede na, nekədəy gway. Fa dəba ha, ya da daw a cakay ndaw ma slərđiwa. †††³⁴ Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmar daa saba, maja ka gwamara nga diyam aa slam masa yah ma da daw a hwad a ba.» ††

³⁵ Mahura hay nga *Jəwif hay aa cəfdam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «A da daw na, ta', ama may ama, amba ya hətmar saba na! A da daw fa ndəhay aləkwa hay Jəwif hay ma njam da wuzlah Gərek hay daw? A daa sarkadatəwə Gərek hay daw? ††³⁶ Aa guzley, a ləvey: «Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmar daa saba, maja ka gwamara nga diyam aa slam masa yah ma da daw a hwad a ba.» Mey a kede na, a wudey nga ləvey me?»

Mey da ray yam ma vəley heter mendəvey ba

³⁷ Dar nga madagway-dakw nga *gwagway nga Way-mekərceý na, ara dar mahura ma fənta dar hay siya nga gwagway a. Ta pas ngene, Yesu a leceý ta leceý fa mey nga ndəhay, aa guzley ta gədanj, a ləvey: «Da ndaw yam fa kar na, nga sawa fa yah nga sey. ¹⁹³⁸ Yaw, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Ndaw ma paya nga ndaw anga fara fara la na, yam ma vəley heter mendəvey ba fa vavawa daa mev-el anga.» ††³⁹ Yesu maa guzley anda kede na, da ray *Mesəfney nga Gazlavay. Ndəhay masa ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara na, a hətmar Mesəfney aha la. Daa ngene, Yesu ta vəldəwə Mesəfney a, a bəla daa ba aran, maja Yesu ta təpeý a vad nga njeý aa slam anga mewedey daa ba aran. ²⁰

†† 7.28-29 8.55; 17.8, 21, 25 †† 7.30 2.4; 7.44 ††† 7.31 2.23 ††† 7.33 13.33; 16.5 ††† 7.33-36 8.14 18 7.34 8.21; 13.36 19 7.37 Lev 23.36; Jan 4.10, 14; CWJ 22.17 20 7.39 14.16; 17.1

Ndēhay a wudkam dāy da wuzlah ata maja Yesu

⁴⁰ Masa ndēhay ma cēdamara mey nga Yesu la na, ndēhay siya da wuzlah ata aa guzlam, a lēvam: «Fara fara, ndaw kede ara *ndaw ma tēla mey nga Gazlavay ma da sawa heyey.» ^{†41} Ndēhay siya a lēvam: «Ara *Kāriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga lēhdata ndēhay.» Mekele hay saya a lēvam: «Kāriste he a da sawa na, daa hwayak nga *Galile daw? ^{‡42} Mawu-zlalakaya daa derewel nga Gazlavay a lēvey: “Kāriste, ndaw masa Gazlavay ma wala na, a da bawa daa sēk-way nga Bay *Davī, a da yawa da Betēlehem, slala masa Bay Davī e ma yawa zleezle dā hwad a.”» ^{††43} Anda kede, ndēhay a, a wudkam dāy da wuzlah ata maja Yesu. ^{‡44} Ndēhay siya da wuzlah ata a wudam nga kēzamarā Yesu, ama kwa ndaw pal ta pafar har daa ba.

Mahura hay nga Jēwif hay a tēbmara mey nga Yesu ba

⁴⁵ Masa ndēhay ma jēda *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay ma vēmawā la na, *bay-ray hay nga ndēhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta *Fariza hay aa cēfdamata, a lēvmatar: «Akwar ma kēzamarāwā daa saba maja me?» ^{‡46} Ndēhay ma jēda Way-mekey-kwakwas heyey a mbēddamatara, a lēvmatar: «Nga menjey ala, ya ta hētam ndaw maa guzley maaya anda anga daa ba.» ^{‡47} Fariza hay aa guzlmatar saya, a lēvmatar: «Yaw, akwar may ta fēckwar sem aa cēved anga ngene may daw? ^{‡48} Ala Fariza hay na, ala fa tēbmara mey nga ndaw aha daa ba. Kwa ndaw mahura nga *Jēwif hay pal fa tēba mey nga ndaw aha daa ba may. ^{‡49} Ndēhay ma tēbmara mey anga ngene na, ara ndēhay ma sērmara *kwakwas nga Mawiz ba, ara ndēhay masa Gazlavay ta nēsta sem.» ^{‡50} Nikwedem, masa ma daw fa Yesu zleezle heyey na, anga da wuzlah Fariza hay a. Ta', a mbēddatara, a lēvtar: ^{‡51} «Kwakwas alēkwa a vēley cēved nga kēzey ndaw anda kede ba. Si ya jēkfakwar slēmay, ya sērkwa cek masa aa ma ka la dāgay.» ^{††52} Fariza hay siya a mbēddamara, a lēvmar: «Kah may, kah ndaw *Galile daw? Janga derewel nga Gazlavay amba ka sēra kwa *ndaw ma tēla mey nga Gazlavay pal masa ndaw Galile na, daa ba.»

Mey da ray ngwas daha ma ley vaw saw da palah

[^{‡53} Fa dēba ha, aa wadām ray, kwa waawa a daw a way anga.

8 Masa *Fariza hay maa wadām ray cay na, ta', Yesu a daw aa Anḡwa nga *Awliviye. [‡] Pepērek e, slam bēj-bēj na, ta', a vēhwa aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Ndēhay ga a ngēcham a cakay a, ta', a njej, aa sērkadata. ^{††3} *Ndēhay maa sērkada kwakwas nga Mawiz ta Fariza hay a handamawā ngwas daha fa mey nga Yesu a. Ngwas aha a kēzamarāwā fa ley vaw saw da palah. Derj! a lacadamara ngwas aha a wuzlah ndēhay tabiya, ^{‡4} aa guzlmār a Yesu, a lēvmar: «Bay ala,

† 7.40 6.14 †† 7.42 Iz 11.1; Mi 5.1-2; Mt 20.30-31 ‡ 7.50 3.1-2 †† 7.51 Mew 1.16-17; 17.6 †† 8.2 Mt 26.55

ehe, ngwas kede, ya kēzamarāwā fa ley vaw saw da palah. ^{‡5} Kwakwas nga Mawiz a lēvey kwa ngwas wura wura ma ley vaw saw da palah anda kede na, si meezekey anḡa ta anḡwa vagay. Kaa kah na, ka wulkey kwara?» ^{†††}

^{‡6} Aa guzlmār a Yesu anda kede na, a wudām a ngamar gadān amba a hētām dabarāy nga dādēdfamar mey. Ama Yesu ta', aa cēdkwey, a tēhwey cek ta har fa hwiyak. ^{†††7} Ndēhay kaa heyey na, faa guzlmār cēnḡa, faa guzlmār cēnḡa. Ta', Yesu a, a lecey, aa guzltar, a lēvtar: «Da ndaw pal dasi akwar ngene manjar mebērey daha na, nga ley anḡwa ha nga hazaka teesed cey.» ^{‡5}

^{‡8} Fa dēba ha, Yesu ta', aa cēdkwey saya, a tēhwey cek fa hwiyak saya. ^{‡9} Masa ndēhay ma handamāwā ngwas heyey ma cēdamara Yesu maa guzley anda kede la na, a sēhwam pal pal, ndēhay mahura hay teesed, mendērey Yesu taava anḡa, ngwas a malacakaya fa mey anḡa. ^{††10} Yesu ta', a lecey, aa guzlar a ngwas a, a lēvar: «Kwakwa, ndēhay ma handamakawā heyey na, ata ama dēba ama? Ndaw pal da wuzlah ata ta hazakaka la daw?» ^{††11} Ngwas aha a mbēddara, a lēvar: «Daa ba, bay adaw.» Yesu a lēvar: «Yah may, ya fa da hazakaka daa ba. Daw, ama dēga tasana ka da key mebērey saba.»] ^{†††}

Yesu aa guzley da ray ray anḡa

^{‡12} Yesu aa guzltar a ndēhay makustakaya daa Way-mekey-kwakwas heyey saya, a lēvtar: «Ma wada slam da bēla na, ara Yah. Ndaw ma sēpya na, fa da pēkey daa lēvan daa saba, ama a da njej daa slam-mewedey masa ma vēley heter mendēvey ba.» ^{††13} *Fariza hay aa guzlmār, a lēvmar: «Ka faa guzley da ray akah ta mey akah. Maja ngene, mey masa kah maa guzlda ha na, ara mey fara fara ba.» ^{†††}

^{‡14} Yesu a mbēddatara, a lēvtar: «Kwa ya faa guzley da ray adaw ta mey adaw na, ama mey masa yah maa guzlda ha, ara mey fara fara. Ara mey fara fara na, maja ya sēra slam masa yah ma sawa da hwad a, asaya, ya sēra slam masa yah ma da daw a hwad a may. Ama akwar na, ka sērmara slam masa yah ma sawa da hwad a ba, ka sērmara slam masa yah ma da daw a hwad a ba may. ^{††15} Akwar na, ka wulkam da ray ndaw, ka lēvam ndaw kede anḡa maaya, da daa ba, anḡa maaya ba, maja akwar ma hētmar ta dey daada gway. Mewulkey akwar ngene, ara mewulkey nga ndaw-magēdan. Ama yah na, yaa guzley da ray ndaw ba. ^{††16} Yaw, da ya taa guzley la da ray ndaw na, a key ngene, yaa guzley fara fara, maja ara yah taava adaw maa guzley da ray ndaw aha ba, ama ala ta Papay, ndaw ma slērdiwa. ^{‡17} Mawuzlalakaya daa kwakwas akwar, a lēvey, da ndēhay cew taa guzlam la letek da ray cek na, ara mey fara fara, ba diya? ^{†††18} Yah na, ya faa

††† 8.5 Mew 22.22-24 ††† 8.6 Mt 22.15 ‡ 8.7 Mew 17.7; 13.10 †† 8.9 Mt 22.22 ††† 8.11 5.14 †† 8.12 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iz 49.6; Mt 5.14; Lk 2.32; 2Kwr 4.4, 6; Ef 5.8-14; 1Jn 1.5-7; 2.8; 3.14 ††† 8.13 5.31-32 †† 8.14 3.2; 7.28-29, 33-36;

guzley da ray adaw ta mey adaw. Papay, ndaw ma slərđiwa faa guzley da ray adaw may.» †

¹⁹ Fariza hay aa cəfdamara, a ləvmar: «Papakw a na, aa dama?» Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar na, ka sərmaya ba, ka sərmara Papay ba may. Da ka sərmaya na, anja ka sərmara Papay la may.» ††

²⁰ Yesu aa guzlda mey a kede na, anja manjakaya gweegwe ta slam mecekeley dala daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. Aa faa sərkadata ndəhay daa Way a, ama kwa ta kəzamar daa ba, maja pas anja ta wuswa daa ba araŋ. ‡

Yesu a patar lenjesl ngada ndəhay ma təbmara mey anja ba

²¹ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Yah na, ya da daw. Fa dəba ha, ka sərmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa saba. Anda kede, ka da məcam ta mebərey da ray. Aa slam masa yah ma da daw na, akwar fa da gwamara nga diyam a hwad a daa ba.» ††22 Mahura hay nga *Jəwif hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvmar: «Ndaw aha aa guzley, a ləvey, aa slam masa anja ma da daw na, ya gwakwa nga nakwa ba. A ləvey anda kede na, a da kəda ray anja vagay kwa!» ‡23 Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar na, ndəhay da ray hwayak kede. Ama yah na, ya sawa da gazlavay da vad. Akwar na, ndəhay nga bəla kede, ama yah na, ndaw nga bəla kede ba. ††24 Maja ngene, ya ta ləvkwar la: “Ka da məcam ta mebərey da ray.” Da ka təbmara “Yah na, ara Yah” †† ba na, fara fara, ka da məcam ta mebərey da ray.» ††25 Aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Kah na, wa?» Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Yah na, ndaw masa yah ma wuzdakwara dəga zleezle heyey. ‡6 Mey hay ga da ray akwar daha amba yaa guzley da ray a. Anda kede, ya da mbədkwar ray maja mebərey akwar. Fara fara, mey masa yah ma kada a ndəhay na, ara mey masa yah ma cəndərwa fa ndaw ma slərđiwa. Anja na, ndaw maa guzley mey fara fara.»

²⁷ Yesu maa guzley anda kede na, da ray Papaha, Bay Gazlavay. Ama ndəhay a, a cəndamara ba. ‡8 Maja ngene, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da masa akwar ma bəngadamaya, yah, *Bəz nga Ndaw cay fa hwadam mazlanjalakaya na, daa ngene, ka sərmara la “Yah na, ara Yah.” Asaya, ka sərmara la, yah na, ya gwa nga key cek taava adaw ba, ama ya kedey na, mey masa Papay maa sərkadadiwa. ‡29 Ndaw ma slərđiwa na, anja ta yah, ta mbəkdaya taava adaw daa ba. Ya fa key cek mandaw mandaw ma mbafar.» ‡30 Masa Yesu maa guzley la anda ngene na, ndəhay ga a təbmara mey anja. ‡†

Beke hay na, wa hay wa?

³¹ Yesu aa guzltar ngada *Jəwif hay masa ma təbmara mey anja dəba, a ləvtar: «Da akwar ta təbmara mey adaw la, ka mbəkdamara ba na, ngene akwar gula adaw hay fara fara. ‡†32 Anda kede, ka sərmara mey masa fara fara la, mey a, a da pəskakurwa daa beke.»

³³ A mbəddamara, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway nga *Abəraham, kwa ndaw pal dasi ala masa beke na, daa ba səlak! Kaa ka ləvndar mey a, a da pəskandar daa beke na, kwara?» ‡†34 Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa waawa ma key mebərey na, anja beke maja mebərey fa wa. ‡†35 Nəka, beke na, a sləfmara a wuzlah ndəhay masa da way bay anja ba, ama bəzey nga ndaw nga way a na, a sləfmara a wuzlah ndəhay da way a. ‡†36 Anda kede, da ara yah, Bəzey nga Gazlavay, ma pəskakwar daa beke na, ka da njam akwar beke hay saba fara fara. ‡†37 Ahaw, ya səra akwar na, ndəhay daa səkway nga Abəraham. Ama akwar fa sərmaya nga kədey vagay, maja mey adaw ta mbəzkwar aa mevel daa ba. ‡†38 Yah na, ya kedey mey masa Papay ma wuzdiwa. Akwar na, ka kam cek masa papakw akwar ma kadakwara.»

³⁹ A mbəddamara saya, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway nga Abəraham.» Yesu a ləvtar: «Da akwar ndəhay daa səkway nga Abəraham na, anja ka kam cek anda anja ma ka la. ‡†40 Ama wure kede, akwar fa sərmaya nga kədey vagay, yah, ndaw masa ma wuzdakwara mey masa yah ma cəndərwa ta sləmay adaw fa Gazlavay. Ya fa ləvkwar, Abəraham na, ta key cek anda akwar ma kamara kaa na, daa ba. ‡41 Akwar na, akwar fa kam cek anda papakw akwar ma ka.»

A mbəddamara a Yesu, a ləvmar: «Ala na, bəza hay nga ndaw mekele ba, Papa ala na, pal, ara Bay Gazlavay.» ‡†42 Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Da Gazlavay ara Papakw akwar na, anja ka wudmaya la, maja ya sawa da cakay a, asaya, yah fede maja anja. Ya sawa na, nga ray adaw ba, ama ara anja ma slərđiwa. ‡43 Kaa ka cəndamara mey adaw ba na, maja me? Ara maja akwar ma gəmam nga jəkam sləmay fa mey adaw ba. ‡44 Anda kede, papakw akwar na, *Satan, bay-malula. Ka kam cek hay cəpa na, masa ma mbafar a papakw akwar a gway. Dəga daa mezley nga bəla na, papakw akwar, bay-malula ha, fa kəda ndəhay vagay. Asaya, a njeý daa cəved masa fara fara ba səlak, maja mey masa fara fara fa bawa da mey anja daa ba. Membərzley na, aa da mey anja, maja ara ndaw membərzley. Membərzley tabiya na, a sawa ta fa vəda. ‡45 Yah na, ya faa guzlkwar mey masa fara fara. Da ray ngene, ka təbmara mey adaw ba cəngə. ‡46 Ndaw pal da wuzlah akwar ma gwa nga ləvya ya ta key mebərey la na, wa? Kaa da ya faa guzlkwar mey masa fara fara na, ka təbmara ba, maja me? ‡47 Ndaw ma ləvey Ga-

8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 ‡† 8.15 7.24 ‡†† 8.17 Mew 19.15 † 8.18 5.36; 1Jn 5.9 †† 8.19 5.18; 16.3 ‡ 8.20 2.4 †† 8.21 8.14 †† 8.23 3.31 ††† Yah na, ara Yah: Gazlavay a wuzar vaw a Mawiz, a ləvar: «Mezəley adaw na, “Yah na, ara Yah”» Nəka Mab 3.14, asaya, nəka Iz 43.10. ††† 8.24 13.19 ‡ 8.28 3.14; 4.34; 5.18 ‡† 8.30 2.23

‡†† 8.31 14.15; 15.8 ‡† 8.33 Mt 3.9; Rm 4.12 ‡†† 8.34 Rm 6.16, 20; 2Pi 2.19 ‡† 8.35 Mab 21.2 ‡† 8.36 Gal 5.1 ‡†† 8.37 5.18 ‡†† 8.39 8.33 ‡†† 8.41 Mew 32.6; Iz 63.16 18 8.42 1Jn 5.1 19 8.44 MC 3.1-5; 1Jn 2.4; 3.8 20 8.46 2Kwr 5.21; 1Pi 2.22; 1Jn 3.5

zlavay ara Papaha na, a jækfar slëmay fa Gazlavay a. Ama akwar na, bæza hay nga Gazlavay ba. Ara maja ngene, akwar ma jækam slëmay fa mey anga ba may.»[†]

Yesu a fëna Abëraham na, kwara?

⁴⁸ *Jëwif hay a mbëddamara a Yesu, a lëvmar: «Ala maa guzlmaka, ya lëvam kah, ndaw *Samari nga tede, kah ta malula da ray heyey na, ara anga fara.»^{††49} Yesu a mbëddatara, a lëvmar: «Kay, malula da ray adaw daa ba, ama a key ya hëslar ray a Papay. Akwar na, ka gëmam nga hëslmaya ray ba. ⁵⁰ Kaazla yah ta ray adaw, ya fa wudey ndaw nga hëslaya ray daa ba, ama ndaw pal daha, a hëslaya ray la, ara anga ma da dësla mey a. ⁵¹ Ya fa lëvkwar fara fara, ndaw ma cënya mey na, fa da mëcey daa ba nga sërmataw.»[‡]

⁵² Jëwif hay heyey a mbëddamara, a lëvmar: «Wure kede, ya ta sërmara cay, kah na, ta malula da ray fara, maja *Abëraham ta mëcey sem, ndëhay ma tëla mey nga Gazlavay ta mëcam sem may. Kaa kah na, ka lëvey: «Ndaw ma cënya mey na, fa da mëcey daa ba nga sërmataw» na, kwara? ⁵³ Abëraham, papaŋ nga papa ala hay ma!, ta mëcey sem. Kaa kah na, ka fëna Abëraham a daw? Asaya, ndëhay ma tëla mey nga Gazlavay may ta mëcam sem. Kaa ka pa ray akah na, nga wa may wa?»[‡]

⁵⁴ Yesu a mbëddatara, a lëvmar: «Da ya fa hëslay ray na, mehëslay-ray adaw a, ara cek nga tede. Ma hëslaya ray na, ara Papay, ndaw masa akwar ma lëvam: «Ara Gazlavay ala» heyey. ⁵⁵ Ama ka sërmara ndaw a ba, si yah pal ma sëra. Da ya lëvey ya sëra ba na, ngene yah, ndaw membërzley anda akwar. Ama yah na, ya sëra ndaw aha, asaya, ya fa jækfar slëmay, ya fa tëba mey anga. ^{‡‡56} Abëraham, papaŋ nga papakw akwar, taa sëmey la ga maja a wulkey a hëtar masawa adaw la a bæla. Ahaw, ta hëtar la, taa sëmey la maja.»⁵⁷ Da ray ngene, Jëwif hay aa guzlmara, a lëvmar: «Mevey akah a wusa kwakwar zlam ba kaa gway na, ka hëtarwa Abëraham a na, dama?»⁵⁸ Yesu a mbëddatara, a lëvmar: «Ya fa lëvkwar fara fara, dëga Abëraham ta yawa daa ba araŋ na, «Yah na, ara Yah.»^{‡‡‡59} Da ray ngene, mahura hay nga Jëwif hay aa kwalam anŋwa ngaa zekey Yesu a vagay. Ama Yesu ta', a bey, a bawa la daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay.»[§]

Yesu a wurey dey nga ndaw-wulaf

9 Pas pal daha, Yesu fa pëkey daa berney nga *Jeruzelem. Fetede, a hëtey ndaw daha. Ndaw aha, anga wulaf dëga nga mayawa anga. ² Gula hay nga Yesu aa cëfdamara Yesu a, a lëvmar: «Bay ala, ndaw kede a yawa, anga wulaf na, maja me? Ara maja mebërey anga daw? Da daa ba, maja mebërey nga ata papaha ta mamaha daw?»^{§†}

³ Yesu a mbëddatara, a lëvmar: «Ara maja mebërey anga ba, asaya, ara maja mebërey nga ata papaha ta

† 8.47 10.27; 18.37 †† 8.48 4.9; 7.20; 10.20; Mk 3.21-22 ‡ 8.50 7.18 †† 8.51 5.24 ‡‡ 8.53 4.12 ‡‡‡ 8.55 4.34; 7.28-29 ‡‡‡ 8.58 1.1; 17.5 § 8.59 10.31 §† 9.2 Mab 20.5; Ez 18.20; Lk 13.2, 4

mamaha ba may. Ndaw aha, anga wulaf na, ara amba Gazlavay a ka slëra anga da ray a. ^{§††4} Pas, aa daha dagay kaa na, maaya na, ya kakwa slëra nga ndaw ma slërdiwa, ba na, ya da hëtkwa har saba, maja tavaf da da key, kwa ndaw fa da gwa nga ka slëra ha daa saba. ^{§†5} Daa masa yah da bæla kede na, ara yah ma wada bæla ha.»^{§††}

⁶ Fa dëba ha, anga maa guzley la anda kede na, tef! a tëfey meesleb a hwayak, ta', a dey hahay ta meesleb e, a kwarara fa dey nga ndaw-wulaf heyey, ^{§†7} a lëvmar: «Daw ta përarawa dey daa wurak nga yam nga Silawe.» (Silawe he a wudey nga lëvey «ndaw-mes-lërey.») Ta', ndaw-wulaf heyey a daw a përarawa dey daa wurak a, a vëhwa na, a hëtar dey dëba.

⁸ Meseembew anga hay ta ndëhay ma hëtmara maa-mandaw fa rëkey heyey na, a hëtmara anga fa hëtar dey dëba, a lëvam: «Kede na, ara ndaw ma rëkey maa-mandaw fede heyey, ba diya?»^{§†9} Ndëhay siya a lëvam: «Ahaw, ara anga.» Siya hay may a lëvam: «Ara anga ba, ara ndaw ma lawa cëla.» Ndaw a, a lëvmar: «Ahaw, ara yah, ndaw-wulaf heyey.»¹⁰ Ta', ndëhay a, aa cëfdamara, a lëvmar: «Kaa, dey akah a wurey kwara?»

¹¹ Ndaw a, a mbëddatara, a lëvmar: «Ndaw mezëley Yesu daha, ta', a dey hahay, a kwarayawa fa dey adaw, fa dëba ha, a lëvya nga daw nga përarawa dey daa wurak nga yam nga Silawe. Da ray ngene, ta', ya daw. Masa yah ma përarawa cay na, ya hëtar dey dëba.»

¹² Ndëhay a, aa cëfdamara, a lëvam: «Ndaw aha, anga dama?» A lëvmar: «Ya sëra ba.»

¹³ Ta', a handamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey fa *Fariza hay, ¹⁴ maja Yesu a dey hahay, a wurara dey nga ndaw a na, ta *pas memëskëy-vaw.

^{§††15} Fa dëba ha, Fariza hay a, aa cëfdamara ndaw aha saya, a lëvmar: «Haa ka hëtar dey anda kede na, ndaw aha, a kada na, kwara?» A lëvmar: «A kwarayawa hahay fa dey. Ta', ya përa dey a, cay, ta', ya hëtar dey dëba.»

¹⁶ Ndëhay siya da wuzlah Fariza hay a, a kam yawa da wuzlah ata. Siya hay a lëvam: «Ndaw ma key cek anda kede na, ara Gazlavay ma slërdëra ba, maja a key slëra ta pas memëskëy-vaw, ara cek masa kwakwas alëkwa ma tëka sem, ba diya?» Siya hay a lëvam saya: «Ndaw ta mebërey da ray na, a gwa nga key maazla anda kede daw?» Anda kede, a kam yawa ga haa a wudkam day da wuzlah ata. ^{§§†}

¹⁷ Fa dëba ha, ta', aa cëfdamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey saya, a lëvmar: «Kaa kah may, ka da lëvey da ray ndaw ma wurkawa dey kede na, kwara?» A mbëddatara, a lëvmar: «Yah na, ya lëvey ara *ndaw ma tëla mey nga Gazlavay.»^{§§§}

¹⁸⁻¹⁹ Ndaw aha a yawa anga wulaf, ama wure kede dey anga ta wurey sem na, mahura hay nga *Jëwif hay a tëbmara mey a ba, si ata maa cëfdamata ata papaha ta mamaha la dagay. Ta', a zëlmatarwa, a lëvmatar: «Kede na, ara bæzey akwar daw? A yawa na, fara fara anga wulaf daw? Yaw, kaa wure kede anga fa hëtar dey na, kwara?»²⁰ A mbëddamatara, a lëvmatar: «Fara

§†† 9.3 11.4 §† 9.4 5.17 §†† 9.5 8.12 §† 9.6 Mk 8.23 §† 9.8 SNM 3.10 §§† 9.14 5.9 §§† 9.16 7.43; 9.33; 10.19 §§§ 9.17 4.19

fara, ya sarmara ara bəzey ala, a yawa na, anğa wulaf.

²¹ Ama ya sarmara cek ma key ta anğa ba, asaya, ya sarmara ndaw ma wurara dey kede ba may. Cacəfdamara anğa ray anğa, ara bəzey saya daw? A gwa nğa wuzdakwara.» ²² Ata papaha ta mamaha aa guzlam anda kede na, maja fa zluram ta mahura hay nğa Jəwif hay masa da wuzlah Fariza hay heyey. Mahura hay a, ta cəmam day ata sem, a ləvam kwa waawa ma pa Yesu la nğa *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdarta ndəhay na, ngene a badamara ndaw aha daa *waymewuzzey-mey nğa Gazlavay. ¹²³ Ara maja ngene, ata papaha ta mamaha heyey maa guzlam, ma ləvam: «Ara bəzey saba, cacəfdamara taw!»

²⁴ Fariza hay a, a zəlmərwa ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey saya, a ləvmar: «Wuzdandara fara fara ta mezəley nğa Gazlavay, maja ala na, ya sarmara ndaw ma wurkawa dey kede, ara ndaw ta mebərey.»

²⁵ A mbəddatara, a ləvtar: «Ayəwa, da aa ta mebərey, da aa ta mebərey daa ba na, ya səra ba. Ama yah ma sərey na, cek pal. Zleezle na, yah wulaf, ama wure kede, dey adaw ta wurey cay, ya fa hətar dey dəba.»

²⁶ Ndəhay a, a ləvmar saya: «Kaa ndaw aha na, a kaka me? A wurkawa dey a na, kwara?» ²⁷ A mbəddatara, a ləvtar: «Yah ma wuzdakwara cay, ama ka wudam nğa jəkfamaya sləmay ba. Kaa ka wudam ya wuzdakwara saya na, kwara? Ayəwa, da ka wudam nğa key gula anğa hay may kwa?» ²⁸ Da ray ngene, a cədmara ndaw aha, a ləvam: «Hey! Gula anğa na, kah! Ala na, gula hay nğa *Mawiz. ²⁹ Ala na, ya sarmara Gazlavay taa guzlar la a Mawiz, ama ndaw kede na, ya sarmara a sawa dama, ba.» ††

³⁰ Ndaw a, a mbəddatara, a ləvtar: «Aayaa! Akwar ta rəzlmaya sem, maja ka sarmara ndaw a, a sawa na, dama ba. Kaa, anğa na, ta wuryawa dey adaw sem!

³¹ Ya sərkwə ndəhay ta mebərey na, Gazlavay a jəkfatar sləmay ba. Ama da ndaw a nar ray a Gazlavay, a kar cek anda aa ma wudey na, ngene, a jəkfatar sləmay la. ³² Dəga nğa menjey aləkwə na, ya ta cənkwa ndaw ma wurey dey nğa ndaw ma yawa, anğa wulaf la daw?

³³ Da ndaw aha, ara Gazlavay ma slərdərwa ba na, a gwa nğa key cek anda kede ba.» ††³⁴ A mbəddamara, a ləvmar: «Kah na, ndaw ta mebərey fara fara dəga nğa mayawa akah, kaa ka wudey nğaa sərkadandar cek may daw?» Da ray ngene, ta', a badamara daa waymewuzzey-mey nğa Gazlavay. ††

³⁵ Yesu a cənda na, ta badamara ndaw masa anğa ma wurara dey heyey sem. Ta', a daw a hətfar, a ləvar: «Kah ma pa *Bəz nğa Ndaw la nğa ndaw akah fara fara daw?» ³⁶ Ndaw a, a mbəddara, a ləvar: «Bəz nğa Ndaw na, ara wa, Bay Mahura? Wuzdiwa cey, amba ya pa nğa ndaw adaw fara fara na!» ³⁷ Yesu a ləvar: «Ka fa hətar ndaw aha ta dey akah, ara yah, ndaw maa guzlika kede!» ††³⁸ Ndaw aha, a ləvar: «Ya paka nğa ndaw adaw fara fara, Bay Mahura!» Ta', ndaw aha a regedey fa mey anğa.

Yesu a wata wulaf hay ta ndəhay ta mebərey

³⁹ Yesu aa guzley ta mey-menjey dəba, a ləvey: «Ya sawa a bəla kede nğa wuzdatara a ndəhay na, wulaf hay a da hətmar dey, ndəhay ma hətmar dey may, a da təram wulaf hay.» †††

⁴⁰ Ndəhay *Fariza hay siya masa da cakay a, a cəndamara Yesu maa guzley anda kede na, ta', aa cəfdamara, a ləvmar: «Kaa, ala na, wulaf hay may daw?» ⁵⁴¹ Yesu a mbəddatara, ləvtar: «Da akwar ndəhay wulaf hay na, ngene fara fara akwar ta mebərey daa ba. Ama wure kede, ka ləvam akwar fa hətmar dey, maja ngene, ka da njam ta mebərey da ray.» ††

Mey-menjey ta ndaw-mecəkwer

10 Yesu aa guzlar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma mbəzey a gezlən təban hay taa mey-mbew ba, ama a mbəzey ta ray-way na, ndaw a ngene ara ndaw-mayal ma sla day nğa ndaw. ² Ama ndaw ma mbəzey a gezlən təban hay taa mey-mbew na, ndaw a ngene ara mecəkwer ^{5††} nğa təban hay a. ³ Ndaw ma jədtə təban hay ta tavad a wurara mey-mbew nğada mecəkwer e, asaya, təban anğa hay, a cəndamara day anğa. A zəltə təban hay a pal pal ta mezəley ata, a badatərwa a palah. ⁴ Masa ta badatərwa cəpa cay na, mecəkwer e, a kəzley fa mey ata, təban hay a, a səpmar wurzay maja a sarmara day anğa. ^{5†5} Anda kede, da ara ndaw mekele na, təban hay a fa da səpmara daa ba səlak, ama a da hwam ta ndaw aha maja a sarmara day anğa ba.»

⁶ Yesu aa guzlar ta mey-menjey anda kede, ama ndəhay a cəndamara mabara nğa mey a ba. ^{5††}

Yesu a ləvey, anğa ndaw-mecəkwer maaya

⁷ Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, yah na, mey-slam nğa təban hay. ⁸ Ndəhay tabiya ma samawa teesəd da ray adaw ^{5†} ma mbəzam a gezlən təban hay a na, ara mayal hay ma bəzla ndəhay. Ama təban hay a, ta cənmatar mey daa ba. ^{5†9} Yah na, mey-slam. Da ndaw a mbəzwa ta fa yah na, ya ləhda. Ndaw a, a gwa a mbəzey, a bawa ta mandərzay ba. Asaya a gwa nğa hətey cek mezəmey. ^{5†10} Ndaw-mayal a sawa na, nğa leley, nğa kədəy ndaw vagay, asaya, nğaa zədəy ndaw. Ama yah na, ya ta sawa la a bəla amba ndəhay a hətam heter mendəvey ba ma fəna ma fəna.

¹¹ «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ndaw-mecəkwer maaya na, a vəlda ray anğa maja təban anğa hay. ^{5†12} Ndaw ma səkərey maja dala daada gway na, ara ndaw-mecəkwer fara fara ba. Təban hay masa anğa

††† 9.39 5.22 § 9.40 Mt 15.14; 23.26 §† 9.41 15.22 §†† mecəkwer: Ara bay nğa təban hay, a kəzley fa mey nğa təban anğa hay. §† 10.4 10.27; CWJ 14.4 §†† 10.6 16.25 §† Ndəhay tabiya ma samawa teesəd da ray adaw: Yesu aa guzley fedə na, da ray ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay ba. Ama aa guzley da ray ndəhay ma pamaray ray ata nğa Kəriste, ndaw ma da ləhdarta ndəhay daa mebərey. §† 10.8 Jer 23.1-2; Ez 34.2-3 §†† 10.9 14.6; Ps 23.2; Ez 34.14 §§† 10.11 ndaw-mecəkwer maaya: Ps 23.1; Ez 34.11-16; Jer 23.3; Mt

† 9.22 7.13; 12.42; 19.38; 20.19 †† 9.29 7.27; 8.14 † 9.31 Ps 66.18; MM 15.29; Iz 1.15 †† 9.33 3.2 †† 9.34 9.2 ††† 9.37 4.26

ma səkərata na, ara n̄ga ān̄ga hay ba. Da ndaw aha a hətər gədey-ley fa sawa n̄gada fa təbən̄ hay a na, a hway, a mbəkdata. Anda kede, gədey-ley a kərzey təbən̄ hay a, siya hay, a kwakwacam ray. ^{†13} Ndaw ma səkərey maja dala, ma hway, ma mbəkdata təbən̄ hay na, aa fa wulkey fa təbən̄ hay a daa ba.

¹⁴ «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ya sərta təbən̄ adaw hay, təbən̄ adaw hay may a sərmaya, ^{††15} anda Papay ma sərya, yah may, ya səra Papay. Ya vəlda ray adaw maja təbən̄ adaw hay. ^{†16} Səkway n̄ga təbən̄ adaw hay mekele daha ^{††}, ama ata da wuzlah təbən̄ hay kede daa ba. Si ya handatərwa a wuzlah kede hay may, amba a cəndamara d̄ay adaw. A da cəmam ta təbən̄ hay a kede, a da n̄jam daa slam a, dasi har n̄ga ndaw-mecəkwer pal. ^{††}

¹⁷ «Papay fa wudya maja ya da vəlda ray adaw n̄ga məcəy, amba fa dəba ha, ya sləkdwada daa meməcəy. ^{†††18} Kwa ndaw ma gwa n̄gaa zədda ray adaw na, daa ba, si yah ma təba n̄ga vəlda ray adaw n̄ga məcəy. Ya gwa n̄ga vəlda ray adaw n̄ga məcəy, asaya, ya gwa n̄ga hətər aa slam a. Kede na, ara cek masa Papay ma ləvya n̄ga key.» ^{†††}

¹⁹ Masa Yesu maa guzley la anda kede na, *Jəwif hay a kam yawa da wuzlah ata saya. ^{§20} Ndəhay ga da wuzlah ata a ləvam: «Ān̄ga ta cek da ray, ān̄ga malula. Ka jəkam sləmay fa mey ān̄ga na, maja me?» ^{§†21} Ndəhay siya a ləvam: «Ndaw ta cek da ray na, aa guzley anda kede ba. Malula na, a gwa n̄ga wurey dey n̄ga ndaw-wulaf daw?»

Mey da ray Jəwif hay ma rəsmara Yesu saya

²² Fa mevey a, fa mevey a, *Jəwif hay fa kam gwagway n̄ga sərfezey mewurey *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay da *Jeruzelem. Daa n̄gene, gwagway a ta wuswa cay saya. Ara ta kiya memed̄. ²³ Yesu fa pəkey dasi balak masa ata ma zəlmara Balak n̄ga *Salaman̄w daa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay a. ^{§††24} Fetede, Jəwif hay a zlərmar ray, a ləvmar: «Ka fa həbndar ray kalah kaa na, haa ta vara? Da kah *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay heyey na, kadandara la fara fara gway taw!» ^{§†}

²⁵ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya ta kadakwara cay, ama akwar ma təbmara daa ba. Maazla hay tabiya masa yah ma kata na, ara ta gədan̄ n̄ga Papay. Maazla hay a fa wuzda mey da ray adaw. ^{§††26} Ama akwar na, ka təbmara ba maja akwar da wuzlah ndəhay adaw hay ba. ^{§†27} Ndəhay adaw hay a na, ata anda təbən̄ hay, a sərmara d̄ay adaw, ya sərta pal pal. Da ya fa daw na, ata fa səpmaya wurzay. ^{§†28} Ya da vəltar heter mendəvey ba, fa daa zədam daa ba n̄ga sərmataw. Kwa ndaw ma da gwa n̄ga pərsłata dasi har adaw na,

18.12-14; Heb 13.20; CWJ 7.1; a vəlda ray ān̄ga: 15.13; Rm 5.8; 1Jn 3.16† 10.12 SNM 20.29†† 10.14 10.27; 2Tm 2.19‡ 10.15 Mt 11.27†† Səkway n̄ga təbən̄ adaw hay mekele daha: Yesu aa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da təbmara mey ān̄ga. †† 10.16 11.52; Iz 56.8; Ez 34.23-24; 1Pi 2.25 ††† 10.17 3.35; 5.18 ††† 10.18 4.34 § 10.19 9.16 §† 10.20 8.48 §†† 10.23 SNM 3.11 §† 10.24 Lk 22.67 §†† 10.25 5.36 §† 10.26 16.9 §† 10.27 8.47; 10.3, 14

daa ba. ^{§§†29} Papay, ndaw ma vəldatiwa na, a fənta cek hay tabiya. Anda kede, kwa ndaw fa da gwa n̄ga pərsłata dasi har n̄ga Papay na, daa ba may. ³⁰ Ala ta Papay na, sləra ala letek.» ^{§§†}

³¹ Jəwif hay aa kwalam ān̄gwa saya amba aa zakamara Yesu vagay. ^{§§§32} Ama Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya ta key maazla hay maaya la ga fa mey akwar ta gədan̄ n̄ga Papay. Kaa ka daa zakamaya ta ān̄gwa vagay na, maja maazla wura?» ³³ Jəwif hay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Ya ta wudam n̄gaa zakamaka ta ān̄gwa vagay maja maazla maaya masa kah ma ka na, daa ba. Ama ya wudam n̄gaa zakamaka na, maja kah ma cəda Gazlavay. Asaya, kah na, ndaw-magədan̄ n̄ga tede gway na, kaa ka pa ray akah n̄ga Gazlavay na, kwara?» ¹⁸

³⁴ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Daa kwakwas akwar mawuzlalakaya, Gazlavay a ləvey: “Akwar na, gazlavay hay.” ¹⁹³⁵ Ya fa sərkwā mey mawuzlalakaya daa d̄erewel n̄ga Gazlavay na, meevəsey ān̄ga daa ba, ba diya? Daa d̄erewel n̄ga Gazlavay a zəlam gazlavay hay na, ndəhay masa Gazlavay maa guzltar. ³⁶ Yah na, Papay ta walaya la, ta slərđiwa la a bəla. Ya ta ləvey la, yah na, Bəzey n̄ga Gazlavay, ama ka ləvam a key ya cəda Gazlavay a. Kaa, kaa guzlam anda kede na, kwara? ²⁰³⁷ Da ya fa kata sləra hay masa Papay ma vəldatiwa daa ba na, n̄gene akwar fa da təbmara mey adaw daa ba.

³⁸ Ama da ya fa kata, ka təbmara ba cən̄ga na, təbmara mey adaw maja maazla hay masa yah ma kata tarah taw, amba ka sərmara maaya maaya Papay aa ta yah, yah may, yah ta Papay.» ²¹

³⁹ Mahura hay n̄ga Jəwif hay a səpam cəved n̄ga kərzamara Yesu saya. Ama Yesu ta ləhfatar sem. ²²

⁴⁰ Yesu ta', a zlən̄gey a dey-wayam n̄ga Jurden̄ saya, aa slam masa *Jan̄-Baptis ma zlar n̄ga katar *baptem a ndəhay da hwad a heyey. Ta', a n̄jey fetede d̄ar ga. ²³⁴¹ Ndəhay ga a samawa a cakay a, aa guzlam da ray a, a ləvam: «Jan̄-Baptis na, ta key maazla kwa dey pal daa ba, ama mey masa aa maa guzlda da ray ndaw aha kede na, ara mey fara fara, membərzley da hwad a daa ba.» ²⁴

⁴² Anda kede, ndəhay ga fetede a pamara Yesu n̄ga ndaw ata fara fara. ²⁵

Yesu, a sləkdwadərwa Lazar daa meməcəy

11 ¹⁻² Ndaw da sləla Betani daha mezəley Lazar. Dam-mamaha hay cew daha, ara ata Marta ta *Mari. Mari a na, ara n̄gwas masa ma wucar bərd̄ey fa salay n̄ga Bay Mahura Yesu, ma takwada ta engwec n̄ga ray ān̄ga heyey. Pas pal daha, vaw a car a Lazar. ²⁶³ Dam-mamaha hay a, ta', a sləram ndaw fa Yesu n̄ga ləvmar: «Bay adaw, jam akah masa kah ma wuda kalah heyey na, aa maaya daa ba.» ²⁷⁴ Yesu ma cənda mey a la na, ta', a ləvtar a gula ān̄ga hay: «Macay n̄ga

§§† 10.28 5.24; 6.39 §§† 10.30 5.18; 17.21 §§§ 10.31 11.8 18 10.33 Lev 24.16; Mt 26.65 19 10.34 Ps 82.6 20 10.36 1.34 21 10.38 10.25 22 10.39 7.30; 8.20 23 10.40 1.28 24 10.41 1.29-34; 3.27-28 25 10.42 2.23 26 11.1-2 12.1-3; Lk 10.38-39 27 11.3 11.36

Lazar a na, fa da kēda daa ba. Ama a key amba a wuzdərwa gədan̄ nga Bay Gazlavay, asaya, amba ndəhay a həslmaya ray, yah, Bəzey an̄ga.» †

⁵ Yesu na, a wudta ata Marta ta Mari leŋ Lazar a kalah. ⁶ Ama, masa aa ma cənda Lazar aa daa macay na, ta ŋgene he cəpa, aa manjakaya daa slam aha cəŋga haa dər cew. ⁷ Fa dēba ha, ta', a ləvtar a gula an̄ga hay: «Vəhkwa aa hwayak ŋga *Jude.» ⁸ Gula an̄ga hay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Kay! Bay ala, daa dər hay a kede na, *Jəwif hay siya fetede fa səpmaka ŋgaa zekey ta an̄gwa vagay, ba diya? Kaa ka wudey ya vəhkwa a Jude saya na, kwara?» †⁹ Yesu a ləvtar: «Daa mevrəndey pal na, bərey kuraw a ray a cew, ba diya? Fara fara, da ndaw a pəkey taa pas na, a hətər dey maaya maaya, a tədəy ba, maja slam fa wedey. †¹⁰ Yaw, da ndaw a pəkey ta tavad̄ na, a tədəy maja ləvan̄.» ¹¹ Masa an̄ga maa guzley anda kede na, ta', a ləvtar saya: «Jam aləkwa Lazar ta ney sem aa dər, ama ya daw la ŋga sləkfdadərwa.» †¹² Gula an̄ga hay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Bay ala, da a key a ney aa dər na, a sləkdey la.» ¹³ Fara fara, Yesu a wudey ŋga ləvtar na, Lazar ta məcey sem, ama gula an̄ga hay a, a cəndamara na, anda ara dər fara gway. ¹⁴ Ta', Yesu a kadatara mabara ŋga mey a dēba, a ləvtar: «Lazar ta məcey sem. ¹⁵ Ya faa səmey maja yah ma daw fa Lazar a daa ba aran̄. Wure kede amba ka təbmara mey adaw na, nakwa la fa vəda.»

¹⁶ Anda kede, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim † a ləvtar a gula hay siya: «Nakwa la, aləkwa may, amba ya məckurwa bama ta Bay aləkwa.» ††

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəley heter mendəvey ba

¹⁷ Masa Yesu ma wusey cay a Betani heyey na, a cənda Lazar ta key dər məfad̄ cay daa cəvay. ¹⁸⁻¹⁹ Ndəhay *Jəwif hay ga ta samawa la da *Jeruzelem aa vagay a, maja slala Betani ta Jeruzelem na, ata gweegwe, a key kələmeeter maakar gway. A samawa ŋga camatar har ŋgada ata Marta ta *Mari maja vagay ŋga məlma ata ha.

²⁰ Masa Marta ma cənda Yesu fa sawa na, ta', a hway ŋga cadərwa ray. Mari na, manjakaya da way. ²¹ Marta a ləvar a Yesu a: «Bay Mahura, da kah ma sawa la fiyaw na, anja məlma adaw fa da məcey daa ba. ††²² Ta ŋgene he cəpa, ya sərə, kwa wure kede cek masa kah maa cəfdey fa Gazlavay na, a vəldakawa la.» ²³ Ta', Yesu a mbəddara, a ləvar: «Məlmakw a na, a sləkfdawa la daa meməcey.» ²⁴ Marta a ləvar: «Ahaw, ya sərə na, a sləkfdawa la ta pas mendəvey ŋga bəla, masa ndəhay tabiya ma da sləkfdamawa daa meməcey.» †

²⁵ Ta', Yesu a mbəddara, a ləvar: «Yah, ray adaw na, ya sləkfdadatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ya vəltar heter mendəvey ba. Ndaw ma paya ŋga ndaw an̄ga fara fara na, kwa a məcey na, a sləkfdawa la daa meməcey a. †²⁶ Asaya, ndaw ma hətey heter

mendəvey ba ha maja aa ma paya ŋga ndaw an̄ga fara fara na, fa da məcey daa ba ŋga sərmataw. Ka wulkey da ray mey a kede na, kwara? Ka təba mey a, aa mevel akah daw?» ²⁷ Marta a mbəddara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ya təba. Ya sərə kah na, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Kah na, Bəzey ŋga Gazlavay, ndaw masa aa ma ləvey a sawa la a bəla heyey.» ††

Yesu, a təway maja Lazar

²⁸ Masa Marta maa guzley la anda kede na, ta', a vəhey a way. Aa səkar mey a *Mari, a ləvar: «Bay Mahura ta sawa la, faa cəfdaka.»

²⁹ Mari a cənda na, ta', a sləkdey wure ŋgene, a daw fa Yesu, ³⁰ maja Yesu a na, ta wusey a slala ha daa ba aran̄, ama an̄ga daa slam masa Marta ma cadərwa ray heyey cəŋga. ³¹ *Jəwif hay ma samawa ŋga camar har a Mari heyey, a nəkmara na, Mari ta sləkfdawa sem da way, a bawa fiyaw. A wulkam na, Mari a, a daw a mey cəvay ŋga təwawa. Ta', a səpmar wurzay.

³² Mari a wusey aa slam masa Yesu aa da hwad a. An̄ga ma hətər Yesu a na, ta', a tədəy asi salay an̄ga, a ləvar: «Bay Mahura, da kah ma sawa la fiyaw na, anja məlma adaw fa da məcey daa ba.» †³³ Yesu a nəka na, ata Mari ta Jəwif hay da cakay a heyey, fa təwam. Da ray ŋgene, mevel ŋga Yesu a kudferey, ³⁴ aa cəfdata, a ləvtar: «Ka jəhmara vagay a na, dama?» A mbəddamara, a ləvmar: «Bay Mahura, sawa, nəka taw!» ³⁵ Yesu ta', a təway. †³⁶ Jəwif hay a, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Nəkmara cey, fa təway, a wudta Lazar a kalah!» ³⁷ Ama siya hay da wuzlah ata a ləvam: «An̄ga ma wurara dey ŋga ndaw-wulaf heyey na, kaa a gwa ŋga təkə meməcey ŋga Lazar a ba daw?» †

Yesu, a sləkfdadərwa Lazar daa meməcey

³⁸ Fa dēba ha, mevel ŋga Yesu a kudferey saya, ta', a daw a mey cəvay heyey. Cəvay a na, ara vəged maavərkwakaya daa an̄gwa mahura, beeler da mey a. †³⁹ Yesu a ləvtar: «Gədbalamara beeler da mey a.»

Marta, dam-maman̄ ŋga ndaw maməckaya ha, a mbəddara a Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, a da zafandakwar, maja ta key dər məfad̄ cay daa cəvay.» ⁴⁰ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya ta ləvka daa ba daw? Da kah ma təba mey adaw la na, ka hətər gədan̄ ŋga Gazlavay la.»

⁴¹ Fa dēba ha, ta', a gədbalamara beeler heyey dēba. Yesu a ban̄gada dey a vad̄, a ləvey: «Papay, ya kaka suse maja kah ma jəkfaya sləmay. ⁴² Ya sərə ka fa jəkfaya sləmay mandaw mandaw, ama yaa guzley anda kede na, amba ndəhay da cakay adaw kede a təbmara ara kah ma slərđiwa a bəla.» †⁴³ Masa Yesu maa guzley la anda kede na, ta', a wudey ta gədan̄, a ləvey: «Lazar, bawa!» ⁴⁴ Lazar ndaw maməckaya heyey pat! a bawa, har ta salay majəwtakaya ta maslaga, yaw, dey

† 11.4 9.3; 17.1 †† 11.8 8.59; 10.31 † 11.9-10 8.12; 12.35-36 †† 11.11 Mt 9.24 †† Didim: Ara ta mey Gərek anda meləvey «cek ŋga dey». ††† 11.16 Mk 14.31; Rm 6.8; Tuma: 20.24 ††† 11.21 11.32 § 11.24 5.29; 6.40, 54; Dan 12.2 †† 11.25 5.21, 24; 8.51

††† 11.27 1.34; 4.25 †† 11.32 11.21 ††† 11.35 Lk 19.41 †† 11.37 9.6 †† 11.38 20.1; Mt 27.60 ††† 11.42 12.30

anğa may masertakaya ta zana. Yesu a ləvtar a ndəhay: «Pəskamara, mbəkdamara nğa daw.» †

A wudam nğa kədmara Yesu vagay (Matiye 26.1-5; Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2)

⁴⁵ *Jəwif hay tabiya ma samawa nğa camar har a *Mari heyey ta hətmar maazla masa Yesu ma ka la. Siya hay da wuzlah ata a pamara Yesu nğa ndaw ata fara fara. ^{†46} Ama ndəhay siya na, a diyam fa *Fariza hay, a kadamatara cek masa Yesu ma ka. ⁴⁷ Masa ata ma cəndamara cay na, ta', *bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta Fariza hay a zəlmətər-wa mahura hay masa ma sla yawa nğa Jəwif hay nğa kusey da ray mey a, a ləvmatar: «Ndaw a fa key maazla kalah kaa na, ya da kakwa na, kwara? ^{‡48} Da mbək! ya mbəkdwakwa nğa key maazla hay anda kedə na, nğene ndəhay tabiya a da təbmara mey anğa. Anda kedə, mahura hay nğa *Rawm a da samawa, a da pəlhamara Way-mekey-kwakwas aləkwa, asaya, a da paslamata ndəhay aləkwa hay.»

⁴⁹ Ndaw pal da wuzlah ata daha mezəley Kayif. Ara *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta mevey a nğene. Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar kaa na, kwa ka səram cek ba. ^{‡50} Cəndamara, maaya na, ndaw pal a məcey maja aləkwa tabiya, da ray Rawm hay ma da samawa nğa paslamandakwar tabiya daa hwayak aləkwa.»

⁵¹ Mey masa Kayif maa guzldatara nğene na, ara mewulkey anğa ba. Ama maja ta mevey a nğene, anğa mahura nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay na, Gazlavay ta vəlar gədan la nğaa guzley da ray cek ma da key: si Yesu a məcey maja Jəwif hay tabiya. ⁵² Yesu a məcey na, maja Jəwif hay daada ba, ama a məcey amba a cəmtar ray nğa bəza hay nğa Gazlavay masa maakwacatakaya ray da bəla cəpa ndav. [‡]

⁵³ Dəga ta pas nğene, a jəwmara mey ata nğa kədey Yesu vagay. ^{‡†54} Ara maja nğene, Yesu a mbəkda mepəkey da wuzlah Jəwif hay. Ta', a daw aa slala fetede daha mezəley Efərayim gweegwe ta wuzlah-ley. A njam fetede ta gula anğa hay. ^{‡‡}

⁵⁵ Daa nğene gwagway nğa Jəwif hay mezəley «*Pak» gweegwe cay a wuswa. Ndəhay ga da slala hay mekele mekele a diyam a *Jeruzelem. A diyam na, dəga gwagway a aran amba a diyam vaw, nğa tərey maaya fa mey nğa Gazlavay nğa key gwagway a. ^{§56} Ndəhay a, a səpmara Yesu. Masa ata daa *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha, a sawa la aa gwagway a daw? A sawa daa ba daw? Ka wulkam na, kwara?» ^{§†57} Aa guzlam anda kedə na, maja bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta Fariza hay taa guzlmatar la, a ləvam: «Kwa waawa ma səra slam masa Yesu aa da hwađ a na, nğa kada amba ma daw ma kərzarawa.»

Mari a mbədar bərdey fa salay nğa Yesu (Matiye 26.6-13; Mark 14.3-9)

12 Mendərey dar maakwaw nğa key gwagway nğa *Pak. Daa nğene, Yesu a sləkdey, a daw a Betani. Betani na, ara slala nğa Lazar, ndaw masa Yesu ma sləkđadərwa daa meməcey heyey. ^{§†12} Masa anğa ma wusey la fetede na, ta', a tamar daf. Marta a həlra daf a. Lazar aa da wuzlah ndəhay masa Yesu ma zəma-mara daf a bama. ^{§†3} *Mari a lawa reta nğa liter nğa bərdey mezəley «*nar», bərdey a, a hədkey ba. Ta', a mbəddara fa salay nğa Yesu. Fa dəba ha, Mari a, a takwada ta enğwec nğa ray anğa. Slam daa way a cəpa a zey bərdey a. ^{§†14} Da ray nğene, gula pal da wuzlah *gula hay nğa Yesu mezəley Juda Iskariyawt, ndaw ma da vəlda Yesu a har masa-gəra anğa hay heyey, aa guzley, a ləvey: ^{§†5} «Anja a vəldandakwara bərdey a na, ya hədkadakwa dala ga ^{§†}, ya vəldakwa dala ha nğada masa-viya hay, ba daw?» ^{§†6} Aa maa guzley anda nğene na, ta wulkey ta masa-viya hay fara fara daa ba, ama a wudey nğa lala dala ha maja anğa ndaw-mayal. Ara anğa ma kərza dala nğa ata Yesu ta gula anğa hay, fa dəba ha, a lala dala ha nğada anğa. ⁷ Maja nğene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkda nğwas aha cey! A key kaa na, a diya vaw adaw nğadaa cəvay cay. ^{§†8} Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama, ama yah na, ya fa da njeý da wuzlah akwar nğa mandaw mandaw daa ba.» ^{§§§}

A wudam nğa kədmara Lazar vagay

⁹ *Jəwif hay ga a cəndamara na, Yesu sem a Betani. Da ray nğene, ta', a diyam a Betani a. A diyam na, maja Yesu daada ba, ama a wudam nğa hətmərwa Lazar, ndaw masa Yesu ma sləkđadərwa daa meməcey heyey, fa dey. ¹⁸¹⁰ Daa nğene, *bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay a jəwam mey da wuzlah ata nğa kədey Lazar vagay may. ¹¹ A jəwmara mey a na, maja ndəhay Jəwif hay ga fa təbmara mey ata daa saba. Ama a təbam na, mey nğa Yesu dəba, maja aa ma sləkđadərwa Lazar a daa meməcey. ¹⁹

Yesu a mbəzey a Jeruzelem anda bay (Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Pepərek e, ndəhay ga ma diyam nğa key gwagway nğa *Pak da *Jeruzelem heyey, a cəndamara na, Yesu fa sawa a Jeruzelem e. ¹³ Maja nğene, a dəsłmawa mey-har hay nğa wudez hay anda gendew, a diyam nğa cadamərwa ray ta Yesu a. A wudam ta gədan, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bay Gazlavay! Anja Bay Gazlavay nğa pəsar mey a Bay nğa *Israyel hay, ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley anğa.» ²⁰

§†† 12.1-3 11.1-2 §† 12.2 Lk 10.40 §†† 12.3 Lk 7.37-38 §† 12.4 Juda Iskariyawt: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mt 10.4 §† dala ga: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere maakar. Deniye pal na, ara mawurbay nğa sləra nğa ndaw fa mevərndey. §§† 12.5 Iz 58.7; Mt 19.21; Jak 2.15-16 §§§† 12.7 19.40 §§§ 12.8 Mew 15.11 18 12.9 11.43-44 19 12.11 11.45 20 12.13 Ps 118.26; Mt 27.42; Jan 1.49

† 11.44 20.6-7 †† 11.45 2.23 ‡ 11.47-48 2.11; Mt 26.3-5; SNM 4.16 †† 11.49-50 18.14 ‡‡ 11.52 10.16 ††† 11.53 5.18 †††† 11.54 5.13; 7.1 § 11.55 2.13; Mesl 19.11-20; 2Mev 30.17-18 §† 11.56 7.11

¹⁴ Fetede, Yesu a hətəy bəz-zəngwaw daha, ta', a təpey a ray a. Ara anda mawuzlalakaya daa dərəwel nğa Gazlavay zleezle, ma ləvey:

¹⁵ «Ndəhay daa berney nğa *Siyanjw, ka da zloram ba.

Nəkmara, bay akwar fa sawa da ray bəz-zəngwaw.» †

¹⁶ Daa nğene, gula anğa hay a cəndamara cek ma key da wuzlah ata ba. Ama, masa Yesu ma təpey la a vad nğa njeý aa slam-mewedey na, a sərfadamara anja mey nğa Gazlavay maa guzley la da ray a, asaya, ndəhay ta kamar cek la a Yesu anda mey a maa guzley. ††

¹⁷ Ndəhay tabiya masa da cakay Yesu daa masa aa ma zəla Lazar daa cəvay, ta aa ma sləkdəderwa daa meməcey heyey na, fa kadamara mey a nğada ndəhay siya. ^{†18} Maja nğene, ndəhay ga ma cəndamara mey a na, a samawa nğa cadamara ray ta Yesu. A samawa na, maja ata ma cəndamara anğa ma ka maazla ha. ¹⁹ *Fariza hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a kede na, ya gwakwa a ray a ba! Ehe, nəkmara, ndəhay tabiya fa səpmar wurzay cəngə!» ††

Ndəhay Gərek hay a səpmara Yesu

²⁰ Ndəhay ma diyam a *Jeruzelem nğa həlmey Bay Gazlavay daa gwagway nğa *Pak na, Gərek hay da wuzlah ata daha may. ²¹ Gərek hay a, a diyam a cakay *Fəlep, ndaw ma sawa da Betsayda daa hwayak nğa *Galile. Ta', aa guzlar, a ləvmar: «Bay ala, ya wudam nğa cey ray ta Yesu.» †

²² Fəlep a sləkdey, a daw aa guzlar a *Andəre. Fa dəba ha, ta', a diyam cewete, aa guzlar a Yesu.

²³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a wuzdərwa gədanj adaw, yah, *Bəz nğa Ndaw. ^{††24} Ya fa ləvkwar fara fara, da hulfad nğa daw a kəzley a hwayak, ta pəshey daa ba na, a da njeý salalay a kəne. Ama da ta pəshey sem aa hwiýak na, a pəcwa, a gəley, a key ray mahura. ^{††25} Anda kede, kwa waawa ma wuda heter anğa na, a key nğene, aa zəfda. Ama kwa waawa ma wuda heter anğa ba da bəla kede na, a key nğene, a bada nğa hətəy heter mendəvey ba. ²⁶ Kwa waawa ma wudəy nğa kaya sləra na, si a səpya. Aa slam masa yah ma da daw na, ndaw ma ka sləra adaw a sawa la asi adaw. Papay a da həslar ray nğada ndaw ma ka sləra adaw a.» [§]

Yesu aa guzley da ray meməcey anğa

²⁷ «Wure kede, ray adaw fa həbey. Ya daa guzley na, ya ləvey me? Ya fa da ləvey, Papay, ləhdəya daa banay ma da sawa a ray adaw wure kede na, daa ba, maja ya sawa a bəla na, nğa bəsa banay a kede. ^{††28} Papay, wuzdərwa gədanj akah amba ndəhay a həslmaka ray.» Maja nğene, day a cənwa da gazlavay da vad, a ləvey: «Yah ta wuzdərwa gədanj adaw cay, ama ya wuzdərwa la saya.» ^{††29} Ndəhay makustakaya fetede ma cən-

† 12.15 Zak 9.9†† 12.16 2.22; 17.1 † 12.17 11.42-45†† 12.19 11.48 †† 12.21 1.44; Lk 19.3; 23.8††† 12.23 2.4; 12.16 ††† 12.24-25 Mt 10.39; 16.24-25; 1Kwr 15.36 § 12.26 14.3; 17.24 †† 12.27 12.23; Mt 26.38 ††† 12.28 17.1; Mt 3.17; 17.5

damara day a na, aa guzlam, a ləvam: «Ara var maa bəcey.» Ndəhay siya a ləvam: «Ara maslanj nğa Gazlavay da vad maa guzlar.»

³⁰ Ama Yesu aa guzlar, a ləvtar: «Day a, aa guzla na, nğada yah ba, ama nğada akwar. ³¹ Wure kede, pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndəhay da bəla. Wure kede, pas a ta wuswa cay nğa bəley baymalula, ndaw ma wa bəla kede. ^{§†32} Ama yah, da ta banğadamaya cay fa hwadam mazlanğalakaya a vad nğa məcey na, ya da nğəta ndəhay tabiya a cakay adaw.» ^{††33} Yesu aa guzley anda kede na, a wudəy a wuzda a da məcey na, kwara. ^{††}

³⁴ Zagaba tabiya a mbəddamara, a ləvmar: «Ya ta janğamara la daa dərəwel nğa kwakwas ala, a ləvey *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdəta ndəhay na, a da njeý nğa sərmataw, ba diya? Kaa kah, ka ləvey a da banğadamara *Bəz nğa Ndaw a vad na, kwara? Bəz nğa Ndaw a na, ara wa?» ^{§†}

³⁵ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mewedey aa da cakay akwar, a da njeý nekədəy gway. Daa masa mewedey a, aa da cakay akwar kede na, pəkam da hwad a, amba ləvanj a hətfakwar saba. Da ndaw fa pəkey daa ləvanj na, a səra slam masa aa ma da daw a hwad a ba. ^{§†36} Daa masa mewedey a, aa da cakay akwar kede na, si ka təbmara aa mevel akwar, amba ka təram nğa ndəhay nğa mewedey.» Masa Yesu maa guzlar la anda kede na, ta', a nğəcheý dərən ta ata, a bey. ^{§†}

Mey nğa Izay da ray Jəwif hay ma təbmara mey nğa Yesu ba

³⁷ Yesu ta key maazla hay la ga fa mey nğa *Jəwif hay, ama ta nğene he cəpa, Jəwif hay a ta pamara Yesu nğa ndaw ata fara fara daa ba cəngə. ^{§§§38} Anda kede, mey masa *Izay, *ndaw ma təla mey nğa Gazlavay, maa guzley zleezle da ray Yesu heyey na, ta key la. Izay a, a ləvey:

«Bay Gazlavay, ma təba mey akah masa ala ma kadamara na, wa?

Bay Gazlavay, ka wuzdərwa gədanj akah na, nğada wa hay wa?» ¹⁸

³⁹ Yaw, Jəwif hay a ta gwamara nğa təbmara mey nğa Yesu a daa ba. Ara anda Izay a maa guzley zleezle saya, a ləvey:

⁴⁰ «Gazlavay ta wulfatara dey ata sem amba a hətmar dey saba.

Ta rəzlta sem

amba a sərmara ləngesl saba.

Anda kede, fa da mbədam dey nğada fa Gazlavay amba ya mbəldata na, daa ba.» ¹⁹

⁴¹ Izay ma ləvey anda kede na, maja aa ma hətar gədanj nğa Yesu, ta', aa guzley da ray Yesu a. ²⁰

⁴² Ta nğene he cəpa na, mahura hay nğa Jəwif hay ga ta pamara Yesu la nğa ndaw ata fara fara cəngə, ama

§† 12.31 5.22; 14.30; 16.11 §†† 12.32-34 3.14 †† 12.33 18.32 §† 12.34 Ps 89.37; 110.4; Ez 37.25; Janj 12.23; 3.14 §†† 12.35-36 7.33; 8.12 §§† 12.36 5.13 §§§ 12.37 16.9 18 12.38 Iz 53.1; Rm 10.16 19 12.40 Iz 6.10 20 12.41 Iz 6.1-3

a wuzdamərwa a palah ba. A zluram ta *Fariza hay maja a da badamata daa *way-mewuzzey-mey nga Gazlavay. ¹⁴³ Anda kede, a wudam na, ndəhay ngaa həmdamata da ray Gazlavay ma daa həmdata jak. ^{††}

Mey nga Yesu a kərzata ndəhay ta sariya

⁴⁴ Yesu aa guzley ta gədan, a ləvey: «Ndaw ma paya nga ndaw anğa fara fara na, a key nğene, a pey yah taava adaw ba, ama a pa ndaw ma slərđiwa nga ndaw anğa fara fara may. ⁴⁴⁵ Yaw, ndaw ma hətya la na, ta hətar ndaw ma slərđiwa sem may. ⁴⁴⁶ Yah na, ndaw ma wada bəla. Ya ta sawa la amba kwa waawa ma paya nga ndaw anğa fara fara na, a njeý daa ləvan sa-ba. ⁴⁴⁷ Da ndaw a cənda meý adaw, a pafar lenğesl ba na, nğene ara yah ma da kar sariya ngaa zədda ba. Maja yah na, yah ma sawa a bəla nga katar sariya a ndəhay ngaa zədam daa ba. Ama ya sawa na, amba ndəhay da bəla a ləham daa mebərey. ⁴⁴⁸ Ndaw ma wudya ba, asaya, ndaw ma təba meý adaw ba na, cek ma da kar sariya na, daha: ara meý adaw ma da kərza ta sariya ta pas mendəvey nga bəla. ⁴⁹ Mey masa yah ma kada na, ara meý adaw ba, ama ara Papay, ndaw ma slərđiwa, ma balayawa meý a amba yaa guzlda, ya wuzda a ndəhay. ⁵⁰ Ahaw, ya sərə na, meý anğa a da wəlkwar heter mendəvey ba. Anda kede, meý masa yah ma kada na, ya kada anda Papay ma ləvyā.» [§]

Yesu a pərtara salay nga gula anğa hay

13 Masa gwagway nga *Pak anda mandaw na, Yesu a sərə pas nga meməceý anğa ta wuswa cay, a da mbəkda bəla kede, a da vəhey ngada fa Papaha. Yesu na, ta wudta ndəhay anğa hay da bəla sem. Ta pas nğene aa fa wuzda na, a wudta kalah cəngga. ^{§†}

² Taa kwad a nğene, Yesu a zəmam dəf ta gula anğa hay. Anja *Satan, bay-malula, ta bata Juda, bəzey nga *Simanɣw Iskariyawt cay, amba Juda ha a wəlda Yesu a har masa-gəra anğa hay. ^{§†3} Yesu na, fa sərə Gazlavay Papan ta wəldara gədan sem nga weý da ray cek hay cəpa. A sərə anğa na, a sawa ta fa Gazlavay. Asaya, a sərə pas pal a da vəhey fa Gazlavay a, a vad. ^{§4} Da ray nğene, Yesu ta', a mbəkda mezəmeý dəf, a sləkdeý a cəkwa zana masa mahura fa vaw, ta', a jəweý zana mekele aa labay. ^{§†5} Cay, a kawa yam aa taasa, a pərtara salay nga gula anğa hay, a takwadatara yam a ta zana majəwkaya daa labay heyey.

⁶ Yesu a wuseý ta' fa Simanɣw *Piyer na, Simanɣw Piyer e, a ləvar: «Bay Mahura, kah ta ray akah, amba ka pəryawa salay daw?» ⁷ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Cek masa yah ma ka kede na, ka sərə meý da ray a wure kede ba aran. Ama ngada fa meý nekədəý na, ka sərə meý da ray a la.» ⁸ Piyer a mbəddara saya, a ləvar: «Kay! Kah ta ray akah, ka pəryawa salay ba!» Yesu a ləvar: «Da ya ta pərkawa salay daa ba na, kwa ka fa da həteý cek fa yah daa ba may.» ⁹ Simanɣw Piyer a mbədf-

† 12.42 2.23; 9.22 †† 12.43 7.18 † 12.44 5.24 †† 12.45 14.9; 5.18 †† 12.46 12.35-36 ††† 12.47 3.17; 5.22 ††† 12.49 7.16-17 § 12.50 4.34 §† 13.1 2.4 §†† 13.2 12.4; Lk 22.3 §† 13.3 3.35; 8.14 §†† 13.4-5 Lk 12.37

dara, a ləvar: «Bay Mahura, da anda kede na, ka da pərya na, salay daada ba, ama pərtiwa har hay ta ray cəpa may.» ¹⁰ Yesu a ləvar saya: «Da ndaw ma pərey sem na, a wudeý nga pərey vaw tabiya saba, si salay gway, maja dəlay fa wəda daa saba, ba diya? Akwar gula adaw hay na, akwar tabiya mapərtakaya ama si ndaw pal manda-pərey.» ^{§†11} Yesu maa guzley anda kede na, a sərə ndaw ma da wəlda a har masa-gəra anğa hay. Ara maja nğene, anğa ma ləvey: «Akwar cəpa mapərtakaya ba.» ^{§†}

¹² Masa Yesu ma pərtara salay cay na, ta', a kəzla zana anğa mahura heyey fa vaw, a vəhey aa slam anğa mezəmeý dəf. Ta', aa guzlar a gula anğa hay a, a ləvtar: «Akwar ta sərmara cek masa yah ma kakwara kede la daw? ^{§†13} Nəka, akwar fa zəlmaya "Bay Mahura", asaya, "ndaw maa sərkadakwar". Ahaw, akwar maa guzlar la ara anğa fara, yah na, ndaw maa sərkadakwar, asaya, yah Bay akwar Mahura. ¹⁴ Anda kede, da yah Bay akwar Mahura, asaya, da yah ndaw maa sərkadakwar ma pərkwara salay na, si akwar may ka pəram salay nga ndaw a, nga ndaw a da wuzlah akwar may. ¹⁵ Yah ma ka anda kede na, amba ka kamara kəne may. ^{§†16} Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma ka sləra nga ndaw na, a fəna bay nga sləra ha ba səlak, asaya, ndaw-meslərey na, a fəna ndaw ma slərda ba səlak. ^{§†17} Wure kede akwar ma sərmara cay, da akwar fa kamara anda kede na, maaya nga Gazlavay a sawa la a ray akwar. ¹⁸

¹⁸ «Yah maa guzley anda kede na, da ray akwar cəpa ba. Ahaw, ndəhay masa yah ma walata na, ya sərə mewulkey ata tabiya. Ama maaya na, meý mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay zleezle a key fara. Mey a, a ləvey: "Ndaw masa yah ma zəmam dəf cew e daa wəley pal ta tərey sem nga masa-gəra adaw." ¹⁹¹⁹ Ya kadakwara meý a la teesəd dəga wure kede amba da cek aha ma da key nğene ta wuswa cay na, ka sərmara "Yah na, ara Yah". ²⁰²⁰ Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma təba ndaw masa yah ma slərda na, a key nğene, a təbey na, yah, ray adaw. Yaw, da ndaw ta təbya la na, a key nğene, a təbey ndaw ma slərđiwa.» ²¹

Juda a da wəlda Yesu a har masa-gəra hay

(Matiye 26.20-25; Mark 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Masa Yesu maa guzley la anda kede na, ray anğa a həbey, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a wəldaya la a har masa-gəra adaw hay nga kədmaya vagay.» ²² Gula hay nga Yesu a nəkam vaw aa dey aa dey, ama kwa ta sərmara ndaw masa Yesu maa guzley da ray a na, daa ba. ²³ Gula pal dasi ata manjakaya da cakay Yesu a, gula ha ara gula masa Yesu ma wuda kalah. ²²²⁴ *Simanɣw *Piyer a kəbcar dey a gula ha amba gula ha aa cəfda Yesu aa guzley na, da

§† 13.10 15.3 §† 13.11 6.64, 70-71 §§† 13.12-14 Mt 20.24-28; 23.8-12; Lk 22.27; 1Tm 5.10 §§† 13.15 1Jn 2.6; Fəl 2.5; 1Pi 2.21 §§§ 13.16 15.20; Mt 10.24 18 13.17 Jak 1.25 19 13.18 Ps 41.10; Jan 17.12 20 13.19 8.24; 14.29; 16.4 21 13.20 Mt 10.40 22 13.23 19.26; 20.2; 21.7, 20

ray wa. ²⁵ Ta', gula ha a gənsley ngada fa Yesu, aa cəfda, a ləvar: «Bay Mahura, ma da vəldaka a har masa-gəra akah hay na, wa?» ²⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Amba ya ceɣ daf, ya key lar fa vəda, ya təldara a ndaw. Ndaw a ngene na, ara ndaw ma da vəldaya a har masa-gəra adaw hay.» Yesu a ceɣ daf dəba, a key lar fa vəda, ta', a təldara a Juda, bəzey nga Simanɣw Iskariyawt. ²⁷ Dəga daa masa Juda ha ma təba daf da har Yesu a ngene na, wure wure ngene *Satan, bay-malula, a mbəzey aa mevel nga Juda ha. Cay, Yesu ta', aa guzlar dəba, a ləvar: «Cek masa kah ma wudey nga ka na, ka la fiyaw gway taw!» †

²⁸ Kwa ndaw pal dasi gula hay a ma sərə Yesu aa guzlar anda ngene maja me na, daa ba. ²⁹ Gula hay siya a wulkam na, Yesu a wudey nga slərda Juda ha nga hədkawa cek hay nga gwagway, da daa ba, aa cəfda nga vəltar cek a masa-viya hay maja ara anɣa ma kərza dala ata. ††³⁰ Masa Juda ma təba daf da har Yesu heyey la na, ta', a bawa fiyaw aa ambaw. Daa ngene, tavad ta key cay.

Mey da ray mewey mawiya

³¹ Masa Juda ma bawa sem aa ambaw heyey na, Yesu aa guzley a ləvey: «Dəga wure kede, gədan adaw, yah, *Bəz nga Ndaw, fa wuzwa amba ndəhay a həslmaya ray. Asaya, yah, Bəz nga Ndaw, ya fa wuzda gədan nga Gazlavay amba ndəhay a həslmar ray. ††³² [Maja ya fa wuzda gədan nga Gazlavay a ndəhay na,] Gazlavay a da wuzda gədan adaw a ndəhay may. Gweegwe cay a wuzdərwa gədan a. ³³ Bəz adaw hay, ya fa da njeɣ ta akwar ga daa saba. Ka da səpmaya, ama ya ləvkwar anda yah ma ləvtar a mahura hay nga *Jəwif hay heyey: Aa slam masa yah ma da daw na, akwar fa da gwamara nga diyam a hwad a daa ba. ††³⁴ Ehe, ya vəkwar *mewey mawiya: Wudam vaw. Maaya na, ka wudam vaw anda yah ma wudkwar kede. ††³⁵ Da masa akwar fa wudam vaw na, ndəhay tabiya a sərmara la akwar gula adaw hay.» †††

Mey da ray ata Piyer ta Yesu

(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ *Simanɣw *Piyer aa cəfda Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, ka da daw na, ama?» Yesu a mbəddara, a ləvar: «Aa slam masa yah ma da daw kede na, ka gwa nga səpya wure kede ba aran, ama ka səpya la fa dəba ha.» ††³⁷ Piyer a ləvar: «Bay Mahura, ya gwa nga səpka wure kede ba na, maja me? Si ya məceɣ maja akah.» ³⁸ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Kah na, ka gwa nga məceɣ maja yah fara daw? Ya fa ləvka fara fara, wuskwaa gwagwalak a da ceɣ day na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» †

Mey da ray cəved ma daw ngada fa Gazlavay Papan

14 Yesu aa guzltar a gula anɣa hay, a ləvtar: «Ka daa ləkam saba. Pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara, asaya, pamaya nga ndaw akwar fara fara may. ††² Fa Papay Bay Gazlavay da vad na, slam hay nga njeɣ suha daha. Ara maja ngene, yah maa guzlkwar, ya ləvkwar: “Ya da daw nga diykwar slam da vad.” ³ Masa yah ma daw cay nga diykwara slam aha na, ya vəhwa la nga ngəlkwar amba ka njam aa slam masa yah ma da njeɣ a hwad a may. †††⁴ Slam masa yah ma da daw a hwad a na, ka sərmara cəved e.»

⁵ *Tuma aa cəfda, a ləvar: «Bay Mahura, slam masa kah ma da daw a hwad a na, ya sərmara ba. Kaa wara ya da sərmara cəved e na, kwara?» ††⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Yah na, cəved ma handata ndəhay ngada fa Gazlavay. Yah na, ndaw ma wuzda meɣ fara fara da ray Gazlavay. Asaya, yah na, ndaw ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay. Da ndaw a wudey nga daw fa Papay na, si a sawa ta fa yah. †††⁷ Da ka sərmaya na, ka sərmara Papay la may. Dəga tasana, ka sərmara Papay a, akwar ta hətmar la ta dey akwar.» ††

⁸ *Fəlep a ləvar: «Bay Mahura, wuzdandara Papakw a na, cay gway taw!» ⁹ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Dəga zleezle aləkwa bama kaa na, ka sərya ba cənɣa daw, Fəlep? Ndaw ma hətya la na, a key ngene, a həteɣ Papay a gway. Kaa ka ləvya wuzdandara Papay a na, maja me dəba me? ††¹⁰ Yah ta Papay, asaya, Papay aa ta yah na, ka səra ba daw? Mey cəpa masa yah maa guzldakwara tabiya kede na, a sawa ta fa yah ba. Ama ara Papay masa aa ta yah heyey ma ka sləra anɣa. †††¹¹ Təbmara meɣ adaw masa yah ma ləvkwar, yah ta Papay, Papay may aa ta yah. Da ka təbmara maja yah maa guzlkwar kede ba na, təbmara maja maazla hay masa yah ma kata tarah taw! †††¹² Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya nga ndaw anɣa fara fara na, a kata maazla hay masa yah ma kata la may. A da key maazla hay mahura ma fəna, maja yah na, ya da vəhey †††¹³ Cek hay tabiya masa akwar maa cəfdamara nga key ta mezəley adaw ¹⁸ na, ya kakwara la amba yah, Bəz nga Ndaw, ya wuzdatara gədan nga Papay a ndəhay amba a həslmar ray. ¹⁹¹⁴ Yaw, da akwar faa cəfdafamaya cek nga key ta mezəley adaw na, ya kakwara cek aha la.»

Mey da ray Mesəfney nga Gazlavay ma da sawa

¹⁵ Yesu aa guzltar a gula anɣa hay saya, a ləvtar: «Da akwar fa wudmaya na, si ka namar ray a *mewey adaw. ²⁰¹⁶ Ya dərar dangay la a Papay amba a slərkwar ndaw mekele nga jənkwar. Ndaw a, a da njeɣ ta akwar

† 14.1 14.27 †† 14.3 12.26 † 14.5 Tuma: 20.24 †† 14.6 Heb 10.20 † 14.7 8.19 † 14.9 12.45 †† 14.10 3.35 †† 14.11 5.18, 36; 10.37-38 ††† ya da vəhey: Yesu a daw fa Bay Gazlavay a vad, a da slərwa Mesəfney nga Gazlavay a ray ndəhay anɣa hay. Asaya, a kar ambaw a Gazlavay maja ndəhay anɣa hay amba a hətam gədan nga key sləra nga Gazlavay. Nəka Jan 14.16-17. 18 ta mezəley adaw: Anda meləvey, medərey-dangay ta gədan masa Yesu ma vəldara, asaya, aa cəfdeɣ cek masa ma mbafar a Yesu. 19 14.13 15.16; 17.1 20 14.15 14.21, 23; 15.10; 1Jn 5.3; 2Jn 6

† 13.27 13.2 †† 13.29 12.6 † 13.31-32 17.1 †† 13.33 8.14 †† 13.34 15.12, 17; 1Jn 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Jn 5-6 ††† 13.35 1Jn 3.14 ††† 13.36 8.14; 21.19 † 13.38 18.27

nga sərmataw. ¹¹⁷ Ara Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ndəhay da bəla ^{††} a gwamara nga təbmara daa ba, maja a hətmar ta dey ata daa ba, asaya, a sərmara ba. Ama akwar na, ka sərmara, maja anğa da wuzlah akwar, asaya, aa daa akwar. [‡]

¹⁸ «Ya fa da mbəkdakwar taava akwar anda matawak hay na, daa ba. Ya vəhwa la a wuzlah akwar. ¹⁹ Menjey nekədey fedə, ndəhay da bəla kede fa da hətmaya daa saba. Ama akwar na, ka hətmaya la maja yah ta dey. Akwar may, ka da njam ta dey anda yah. ^{‡‡20} Da pas a ta wuswa cay na, ka sərmara la, Papay aa ta yah, akwar ta yah, yah may, yah ta akwar. ^{‡‡}

²¹ «Ndaw ma təba mewey adaw, asaya, ma nar ray na, ndaw a ngene a wudya. Nəka, Papay na, a wuda ndaw ma wudya. Yah may, ya wuda ndaw masa ma wudya, ya wuzar vaw ngada anğa.» ^{‡‡‡}

²² Ta', Jud aa cəfda, a ləvar: «Bay Mahura, ka da wuzey vaw na, ngada ala gway, ama ngada ndəhay da bəla cəpa ba na, maja me?» Maa cəfda ha na, ara Jud mekele, ba na, ara Juda Iskariyawt ba. ²³ Yesu a mbəfdara, a ləvar: «Ndaw ma wudya na, a cənya mey la may. Anda kede, Papay a wuda la may. Ala ta Papay ya da diyam fa ndaw aha, ya da njam daa slam a.

^{‡‡‡24} Ndaw ma wudya ba na, a cənya mey daa ba may. Mey masa yah maa guzlda kede na, ara mey adaw ba, ama ara mey nga Papay, ndaw ma slərđiwa. [§]

²⁵ «Ya fa kadakwara cek hay a tabiya, daa masa yah da wuzlah akwar kede dāgay. ²⁶ Cay na, Papay a slərkwar Mesəfney anğa la ta mezəley adaw. Ara Mesəfney a ma da jənkwar. A daa sərkdakwara cek hay tabiya. Asaya, a da sərfdakwara mey hay cəpa masa yah ma kadakwara. ^{§†}

²⁷ «Ya mbəkdakwar daa zazay, njam ta zazay adaw. Zazay adaw a na, anğa wal ta zazay nga ndəhay da bəla. Anda kede, ka daa ləkam ba, ka da zluram ba. ^{§††28} Akwar ma cəndamara la, yah ma ləvey: “Ya daw la fa Papay, fa dəba ha, ya vəhwa la fa akwar, ba diya?” Da ka wudmaya na, ngene, kaa səmam la da ray yah ma da daw fa Papay a, maja Papay na, aa mahura da ray adaw. ^{§††29} Ya kadakwara mey a la teesəd dəga wure kede amba da cek aha ma da key ngene ta wuswa cay na, ka təbmara mey adaw ma fəna. ^{§††30} Kwa ya fa daa guzlkwar ga daa saba, maja bay-malula, ndaw ma wa bəla kede, fa sawa. Ama kwa fa da gwa nga kaya cek daa ba səlak. ^{§††31} Ama a sawa na, amba ndəhay da bəla a sərmara ya fa wuda Papay, asaya, ya fa kata cek hay tabiya anda anğa ma ləvyə nga kata. Yaw, lacam! Nakwa la!» ^{§†}

Yesu a ləvey anğa wudez ma yey babəza maaya

15 Yesu aa guzltar a gula anğa hay, a ləvtar: «Yah na, wudez ^{§††} masa fara fara ma yey babəza

† 14.16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Jn 3.24; 4.13; SNM 1.4; 2.4 †† Ndəhay da bəla: Ndəhay masa ma wulkam da ray Gazlavay ba, a səpam na, si cek hay da bəla gway. Nəka Jan 15.18-25. ‡ 14.17 1Kwr 2.10-16 †† 14.19 16.16; 8.14 ‡‡ 14.20 5.18 ††† 14.21 14.15 ††† 14.23 CWJ 3.20 § 14.24 7.16 §† 14.26 14.16 §†† 14.27 16.33; 20.19, 21 §† 14.28 8.14 §††† 14.29 13.19 §† 14.30 12.31 §† 14.31 15.10; Mt 26.46 §§† wudez masa fara fara ma yey babəza maaya:

maaya. Bay nga wudez e na, ara Papay. ^{§§†2} Mey-har adaw hay cəpa masa ma yam babəza ba na, Papay a dəsłta. Ama masa ma yam babəza na, aa kəlhata amba a yam babəza ma fəna. ^{§§§3} Mey masa yah ma wuzdakwara kede na, ta pərkwara mevel akwar sem.

¹⁸⁴ Njam macəmkaya ta yah anda yah manjakaya macəmkaya ta akwar. Mey-har nga wudez madəsłkaya sem na, a gwa nga yey babəza saya daw? Anğa letek kəne, da akwar macəmkaya ta yah daa ba na, ka da təram cek nga tede. ¹⁹

⁵ «Yah na, wudez. Akwar na, mey-har hay a. Da ndaw macəmkaya ta yah, yah may macəmkaya ta ndaw aha na, menjey nga ndaw aha a key la maaya fa mey nga Gazlavay. Maja da akwar macəmkaya ta yah daa ba na, akwar fa da gwamara nga key kwa meeme daa ba səlak. ⁶ Da ndaw aa macəmkaya ta yah daa ba na, a da hazakadamara ndaw aha ta cakay anda mey-har hay nga wudez madəsłtakaya ma hazakadamara ta cakay, fa dəba ha, a kweley. A kusmamara, a pam awaw fa vəfda nga wewurey. ²⁰⁷ Da akwar macəmkaya ta yah, asaya, da akwar fa təbmara mey adaw mandaw mandaw na, cacəfdam kwa cek wura wura, ka hətam la.

²¹⁸ Da akwar fa kam maaya mandaw mandaw na, ndəhay a sərmara la akwar gula adaw hay. Anda kede, ndəhay a da həlmamara Papay maja. ²²⁹ Ya fa wudkwar anda Papay ma wudya may. Njam daa mewudey-vaw adaw. ²³¹⁰ Da akwar fa namar ray a mewey adaw na, ka njam la daa mewudey-vaw adaw. Ara anda yah ma nar ray a mewey nga Papay, yah manjakaya daa mewudey-vaw anğa may. ²⁴

¹¹ «Yaa guzlkwar anda kede na, amba kaa səmam anda yah maa səmey kede may, asaya, amba ka njam daa meesəmey masa fara fara. ²⁵¹² Ehe, ya kadakwara mewey adaw: Wudam vaw anda yah ma wudkwar kede. ²⁶¹³ Ndaw ma vəlda heter anğa nga məcəy maja jam anğa hay na, ngene ara mewudey-vaw mahura. ²⁷¹⁴ Da akwar fa kamara cek masa yah ma ləvkwar nga key na, ngene akwar jam adaw hay. ¹⁵ Ya fa da zəlkwar ndəhay ma ka sləra adaw hay daa saba maja ndaw ma ka sləra na, a səra cek masa bay anğa ma key tabiya ba. Ama ya zəlkwar jam adaw hay, maja cek tabiya masa yah ma cəndərwa fa Papay na, ya ta wuzdakwara cay. ¹⁶ Ma walamaya nga key bay akwar na, ara akwar ba. Sasəkar jak, ara yah ma walakwar. Ya walakwar na, amba ka diyam, ka kamara sləra adaw, sləra ha a da njey nga sərmataw. Anda kede, Papay a da vəl-dakwara cek masa akwar maa cəfdafamara ta mezəley adaw. ²⁸¹⁷ Cek masa yah ma wudey fa akwar na, wudam vaw.» ²⁹

Wudez e na, a zəlmara ta mey Pəłta «inabohi». Zleezle Gazlavay a wa wudez e kede ta Israyel hay. Ama Israyel hay ta təram sem nga cek nga tede maja ata ma mbədmara dəba a Gazlavay. Anda kede, ata anda wudez ma yey babəza maaya ba. Nəka Jeremey 2.21. §§† 15.1 Aw 10.1; Ps 80.9-12 §§§ 15.2 Mt 3.10 18 15.3 13.10 19 15.4-5 6.56; 15.7, 10, 16; Rm 11.17-18; 2Kwr 3.5; 4.7; 1Jn 2.6, 28; 3.6, 24 20 15.6 Mt 7.19 21 15.7 15.16 22 15.8 14.13; 17.1 23 15.9 13.1; 5.18 24 15.10 14.15 25 15.11 16.22, 24; 17.13; 1Jn 1.4 26 15.12 13.34; 1Jn 4.11 27 15.13 10.11 28 15.16 14.13; 15.7; 16.23-24; Mt 18.19; 1Jn 3.22; 5.14-15; Jan 6.70; 13.18 29 15.17 13.34

Mey da ray ndəhay ma da rəsmata ata Yesu ta gula aŋga hay

¹⁸ Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da ndəhay da bəla fa rəsmakwar na, sərmara a rəsam teesed na, yah. ^{†19} Da akwar anda ndəhay da bəla kede na, anja a wudmakwar la maja akwar ndəhay ata hay. Ama akwar na, ndəhay ata hay ba, maja ara yah ma walakwar wal da wuzlah ata. Ata ma rəsmakwar na, maja. ²⁰ Sərfadamara mey masa yah maa guzlkwar heyey: “Ndaw ma ka sləra ŋga ndaw na, a fəna bay ŋga sləra ha ba.” Da ta sərđamaya banay la na, a sərđamakwar banay la kəne may. Yaw, da ta cənmayaya mey la na, a cənmakwar mey la may. ^{††21} A da sərđamakwar banay a na, maja yah. A kamara anda kede na, maja a sərmara ndaw ma slərđiwa a bəla ba. ^{††22} Da yah ma sawa a bəla ŋga wuzdatara mey ŋga Gazlavay daa ba na, anja mebərey da ray ata ŋga kərzata daa ba. Ama wure kede masa yah ma sawa a bəla ŋga wuzdatara mey ŋga Gazlavay sem kede na, ata ta mey ŋgaa guzley ŋga ləhdata daa mebərey ata daa ba. ^{††23} Ndaw ma rəsyə na, a key ŋgene, a rəsa Papay may. ^{††24} Yah ma key maazla hay masa ndaw ma gwa ŋga kata ba la da wuzlah ata. Anja da daa ba na, mebərey da ray ata daa ba. Ama wure kede masa ata ma hətmatar maazla hay a ta dey ata la kaa na, a rəsmandar ta Papay cəŋga gway. ^{†††25} Ama cek aha, a key anda mawuzlalakaya daa kwakwas ata, ma ləvey: “A rəs-maya ŋga tede gway.” ^{†††}

²⁶ Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Sərmara, ndaw ma da jənkwar a sawa la. A da sawa ta fa Papay. Masa yah ma daw cay a cakay Papay na, ya slərđakwara la. Ndaw aha na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay, a da wuzdatara cəved masa fara fara a ndəhay. A da key sede da ray adaw. ^{§27} Akwar may, ka da kam sede da ray adaw, maja dəga yah ma zla sləra adaw na, aləkwa bama haa wure kede. ^{§†}

16 «Yah ma ləvkwar anda kede na, amba kwa da fa sərđamakwar banay na, ka təbmara mey adaw cəŋga, ka mbəkdamara ba. ² A da bəlmakwar daa way-mewuzzey-mey hay ŋga Gazlavay. Asaya pas a, a wuswa la masa ndəhay ma da kədmakwar vagay na, a wulkam a key ŋgene, a kamar cek maaya ŋgada Gazlavay. ^{§††3} A da kam cek maaya ba anda kede na, maja ta sərmara Papay daa ba, asaya, maja ta sərmaya daa ba may. ^{§††4} Ama ya wuzdakwara anda kede na, amba da pas a ta wuswa cay, fa kamakwar anda kede na, ka sərfadamara yah ma wuzdakwara cay la.» ^{§††}

Mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay ma da ka sləra aŋga

Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Dəga yah ma zla sləra adaw, yah ma wuzdakwara mey a daa ba na, maja yah daha da cakay akwar dāgay. ⁵ Wure kede, ya da daw a

† 15.18 7.7†† 15.20 13.16‡ 15.21 16.3†† 15.22 9.41
 †† 15.23 Lk 10.16; Jan 5.23; 1Jn 2.23 ††† 15.24 5.36 ††† 15.25 Ps 69.5; 35.19 § 15.26 1.15; 5.36; 14.16; 1Jn 5.6-9 §† 15.27 1.14; SNM 1.8; 1Jn 1.2; 4.14 §†† 16.2 9.22 §† 16.3 15.21 §†† 16.4 13.19

cakay ndaw ma slərđiwa, kwa ndaw pal dasi akwar ma daa cəfdāya: “Ka daw ama?” na, daa ba. ^{§†6} Ama akwar ta mewulkey kalah maja yah ma ləvkwar anda kede he. ^{§†7} Yaw, ya faa guzlkwar mey masa fara fara, aŋga maaya ŋgada akwar amba ya vəhey fa Papay a vad. Fara fara, da ya ta vəhey daa ba na, *Mesəfney ŋga Gazlavay, ndaw ma da jənkwar heyey, fa da sawa daa ba. Ama da ya ta vəhey la na, ya slərđakwara la. ^{§§†8} Da ta wuswa cay na, a da wuzdatara a ndəhay da bəla mey masa fara fara amba a sərmara mebərey ata, amba a sərmara cəved masa maaya, asaya, amba a sərmara sariya masa Gazlavay ma da ka. ^{§§†9} A da sərmara mebərey ata na, maja ata ma pamaya ŋga ndaw ata fara fara ba. ^{§§§10} A da sərmara cəved masa maaya na, maja ya fa da vəhey ŋgada fa Papay, akwar fa da hətmaya daa saba. ^{†1} A da sərmara sariya masa Gazlavay ma ka na, maja Gazlavay ta kar sariya cay a bay-malula, ndaw ma wa bəla kede. ¹⁸

¹² «Ya fa wudey ŋgaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama wure kede na, aŋga ta banay amba ka cəndamara. ¹³ Da masa Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay heyey ta wuswa cay na, a da wuzdakwara mey masa fara fara da ray cek hay tabiya. Mey masa aa ma daa guzlda na, a sawa ta fa gədaŋ aŋga ba. Ama a daa guzley mey masa aŋga ma cəndərwa da vad. A da wuzdakwara cek ma da key ŋgada fa mey. ¹⁹¹⁴ Mesəfney a na, a da wuzdərwa gədaŋ adaw amba ndəhay a həslmaya ray maja cek hay tabiya aa ma wuzdakwara na, a cəndərwa fa yah. ²⁰¹⁵ Cek hay tabiya masa Papay ma wata na, yah ma wata may. Ara maja ŋgene, yah maa guzlkwar, ya ləvey cek hay tabiya masa Mesəfney a ma wuzdakwara na, a cəndərwa fa yah.» ²¹

Mey da ray gula hay ŋga Yesu ma da təwam ta ma daa səmam

¹⁶ Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Menjey nekədey fede, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba. Fa dəba ha nekədey na, ka hətmaya la saya.» ²²¹⁷ Maja ŋgene, gula aŋga hay siya aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa guzldakwar, a ləvey: “Menjey nekədey fede, ka hətmaya fa dey daa saba. Fa dəba ha nekədey na, ka hətmaya la saya.” Yaw, a ləvey saya: “Ya da daw fa Papay a vad.” Mey hay a kede na, a wudey ŋga ləvey me? ¹⁸ A ləvey: “Menjey nekədey” na, a wudey ŋga ləvey me? Mey a, a cəney ba.»

¹⁹ Yesu a sərə gula aŋga hay fa wudam ŋgaa cəfdamara. Anda kede, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: “Menjey nekədey fede, akwar fa da hətmaya fa dey daa ba. Fa dəba ha nekədey na, ka hətmaya la saya.” Kaa cəfdam vaw da wuzlah akwar na, ŋga sərəy mey a kede daw? ²⁰ Ya fa ləvkwar fara fara, cay na, ka təwam la, kaa hura la da wuzlah ak-

§† 16.5 8.14 §† 16.6 16.22 §§† 16.7 14.16 §§† 16.8 SNM 24.25
 §§§ 16.9 2.23; 5.38; 6.36, 64; 7.5; 10.26; 12.37 18 16.11 12.31
 19 16.13 14.16; 15.26; SNM 16.6-10; 1Jn 2.27 20 16.14 17.1
 21 16.15 17.10 22 16.16 14.19

war, ama ndəhay da bəla siya na, aa səmam la. Ka laləkam la, ama fa dəba ha, kaa səmam la.

²¹ «Wulkam da ray ngwas ta hwađ taw! Da masa fa da yey na, hwađ a, a sərda banay. Ama da bəzey ta yawa cay na, a sərfada banay a saba, aa səmey maja aa ma hətey bəzey mawiya. ²² Wure kede akwar may, daa mewulkey, ama ya hətkwar la saya. Anda kede, ka daa səmam, kwa ndaw ma da təkakwar ngaa səmey a daa ba səlak. ²³ Ta pas a ngene, ka səmata cek hay cəpa la, akwar fa daa cəfdafamaya nga sərey cek daa saba. Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, da kaa cəfdam kwa meeme fa Papay ta mezəley adaw na, Papay a, a vəldakwara la. ²⁴ Haa wure kede, ka taa cəfdam cek ta mezəley adaw daa ba arəŋ. Anda kede, cacəfdam cek, ka hətam la amba ka njam daa meesəmey masa fara fara.»

Mey da ray gədaŋ nga Yesu da ray bəla

²⁵ Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Yah maa guzlkwar tabiya na, ta mey-mengey. Yaw, pas a, a wuswa la masa yah ma daa guzlkwar ta mey-mengey saba, ya da kadakwara mabara nga mey da ray Papay. ²⁶ Ta pas ngene na, ka daa cəfdam cek fa Papay ta mezəley adaw. Ka da wulkam ara yah ma daa cəfdakwara Papay kwa? Kay, kəne ba, ama ara akwar ta ray akwar ma daa cəfdamara, ²⁷ maja Papay a ta ray aŋga a wudkwar. A wudkwar na, maja akwar ma wudmaya, asaya, maja akwar ma təbmara ya sawa na, da fa aŋga. ²⁸ Ya sawa a bəla kede na, da cakay Papay. Wure kede, ya da mbəkda bəla ha, ya da vəhey ngada fa Papay a.» ^{††}

²⁹ Gula aŋga hay a mbəddamara, a ləvmar: «Nəka, wure kede, ka fa wuzdərwa mey a maaya maaya, ka faa guzley ta mey-mengey daa saba. ³⁰ Wure kede, ala fa səmara, kah na, ka sərta cek hay tabiya. Cek masa ndaw ma wudey ngaa cəfdaka na, ka ta səra sem. Maja ngene, ya təbmara, kah na, ka sawa da fa Gazlavay.»

³¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Wure kede na, akwar ma təbmara la, ya sawa da fa Gazlavay dəba daw?

³² Yaw, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa akwar tabiya ka daa kwacam ray pal pal, kwa waawa a da daw a way aŋga, ka da mbəkdamaya taava adaw. Ama fara fara, yah taava adaw ba, maja Papay aa ta yah.

³³ Yah maa guzlkwar mey tabiya kede na, amba akwar masa macəmkaya ta yah kede, ka njam daa zazay. Ka səram banay la da bəla kede, ama kam gədaŋ. Yah na, ya ta fəna bəla ha sem ta gədaŋ.» ^{†††}

Yesu a dərey dangay maja gula aŋga hay

17 Fa dəba ha, Yesu maa guzltar cay a gula aŋga hay heyey na, ta', a baŋgada dey a vad, a dərey dangay a Gazlavay, a ləvey: «Papay, pas masa yah ma da sərey banay na, ta wuswa cay. Wuzdərwa gədaŋ adaw, yah Bəzey akah, a ndəhay, amba yah may, ya wuzdərwa gədaŋ akah a ndəhay. ^{†††2} Ka ta vəlya gədaŋ

la nga wey da ray ndəhay tabiya da bəla. Anda kede, ya da vəltar heter mendəvey ba ngada ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi har adaw. ^{§3} Heter mendəvey ba ha na, ara amba ndəhay a sərmaka, kah na, Gazlavay pal masa fara fara, asaya, ara amba a sərmaya, yah Yesu *Kəriste masa kah ma slərdərwa. ^{§†4} Masa yah da bəla kede na, ya ta wuzdatara gədaŋ akah cay a ndəhay. Asaya, yah ma ndəva sləra masa kah ma vəldiwa nga key cay cəpa. ^{§††5} Wure kede, Papay Bay Gazlavay, vəhdəya fa mey akah, həslyə ray saya, anda kah ma həslyə ray daa masa yah da cakay akah dəga bəla ta zlar nga ləmey daa ba arəŋ heyey. ^{§†}

⁶ «Yah ma wuzdaka la a ndəhay masa kah ma walata da bəla nga njam asi har adaw, amba a sərmaka. Ahaw, ndəhay a na, ara nga akah hay, ama kah ma vəldatiwa la asi har adaw, anda kede, fa cənmaka mey.

^{§††7} Wure kede, a sərmara cek hay tabiya masa nga yah na, a samawa ta fa kah. ⁸ A sərmara na, maja mey masa kah ma wuzdiwa na, yah ma wuzdatara la, ta cəndamara la. A sərmara fara fara ya sawa da fa kah, asaya, ta təbmara la ara kah ma slərdiwa.

⁹ «Ya dərey dangay na, maja ndəhay a, ba na, maja ndəhay da bəla cəpa ba. Ahaw, ya dərey dangay maja ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi har adaw. Ata na, ndəhay akah hay. ¹⁰ Yaw, ndəhay adaw hay tabiya na, ara ndəhay akah hay. Asaya, ndəhay akah hay tabiya na, ara ndəhay adaw hay. Ya fa wuzda gədaŋ adaw ta fa ndəhay masa kah ma vəldatiwa ha. ^{§††11} Menjey nekədəy fede, ya da mbəkda bəla. Ata na, ata da bəla kede mandaw mandaw. Ya da vəhey ngada fa kah. Papay Bay Gazlavay pal, nəkfatar dey ta gədaŋ akah, gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey. Anda kede, a da njam macəmkaya pal anda aləkwa cew e macəmkaya pal. ^{§††12} Daa masa ala bama heyey na, ya ta nəkfatar dey la ta gədaŋ masa kah ma vəldiwa. Yah ma nəkfatar dey la, kwa ndaw pal taa zədəy daa ba, si ndaw masa ma daa zədəy cəŋga, anda mey nga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle ^{§§†} ma ləvey heyey. ¹³ Papay, wure kede, ya fa da vəhey fa kah. Yaa cəfdaka anda kede daa masa yah da bəla kede amba ndəhay a, aa səmam anda yah maa səmey, a njam daa meesəmey masa fara fara. ^{§§†14} Yah na, yah ma wuzdatara mey akah la a ndəhay adaw hay, ama ndəhay siya da bəla fa rəsmata, maja ata na, ara ndəhay nga bəla saba. Yah may, yah ndaw nga bəla ba. ^{§§§15} Papay, ya taa cəfdaka amba ka badata da bəla kede la na, daa ba, ama yaa cəfdaka na, amba ka nəkfatar dey maja baymalula a da katar cek maaya ba. ¹⁸¹⁶ Ata na, ara ndəhay nga bəla kede ba anda yah ndaw nga bəla kede ba may. ¹⁷ Mey akah na, ara mey masa fara fara. Tərdata ndəhay a nga ndəhay akah hay ta fa mey akah masa fara fara ha. ¹⁸ Ehe, ya fa slərdata fa ndəhay da

††† 17.1 2.4; 11.4; 12.16, 23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24 § 17.2 3.35; 5.24; Mt 28.18 §† 17.3 1Jn 5.20 §†† 17.4 4.34 §† 17.5 1.1-2; 8.58; 17.24 §†† 17.6 17.26 §† 17.10 15.8 §† 17.11-12 6.39; 13.18; macəmkaya pal: 10.30; 17.21-23; Gal 3.28 §§† mey nga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle: Nəka Ps 41.10ta Jan 13.18. §§† 17.13 15.11 §§§ 17.14 7.7; 8.23 18 17.15 Mt 6.13; 2Tes 3.3; 1Jn 5.18

† 16.22 15.11 †† 16.23 15.16 ‡ 16.25 Mt 13.34 †† 16.28 8.14 †† 16.32 Zak 13.7; Mt 26.31, 56 ††† 16.33 7.7; 14.27; 1Jn 5.4

bəla anda kah ma slərđiwa may. ¹⁹Yah na, ya vəl-dakawa heter adaw maja ata, amba ata may, a tərəm ndəhay akah hay fara fara ta fa mey akah masa fara fara kede.

²⁰«Ya dərey dangay na, maja ndəhay adaw hay kede daada ba, ama ya dərey dangay maja ndəhay ma da pamaya nğa ndaw ata fara fara ta fa mey masa ata ma da wuzdamatara. ²¹Anda kede, maaya na, ndəhay a njam macəmkaya pal anda kah Papay, kah ta yah, yah may, yah ta kah. Maaya na, a njam ta aləkwa, amba ndəhay siya da bəla a sərmara ara kah ma slərđiwa. ²²Yah ma vəldatara gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey cay amba a njam macəmkaya pal anda yah ta kah macəmkaya pal may. ²³Yah macəmkaya ta ata anda kah macəmkaya ta yah. Anda kede, a da njam macəmkaya pal maaya maaya ma fəna, amba ndəhay siya da bəla a sərmara ara kah ma slərđiwa a bəla, asaya, amba a sərmara ka fa wudta anda kah ma wudya.

²⁴«Papay, ahaw, kah ma vəldatiwa ndəhay a la. Aa slam da vad masa yah ma da njeý a hwađ a na, ya wuđey anja ya njam bama ta ata. Anda kede, a hətmar gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey la, aa səmam da ray a. Vəldiwa gədaŋ a, maja ka fa wudya dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ. ²⁵Papay, ndaw ma ka cek ta cəved e, ndəhay siya ga da bəla na, ta sərmaka daa ba araŋ. Yah na, ya ta sərka cay, asaya, ndəhay adaw hay ta sərmara cay ara kah ma slərđiwa a bəla. ²⁶Papay, ya ta wuzdaka la a ndəhay adaw hay a, amba a sərmaka. Ya wuzdaka la amba a sərmaka cəŋga, amba a wuđam vaw anda kah ma wuđya kalah kede, asaya, amba ya njeý macəmkaya ta ata.» [†]

A kərzamara Yesu

(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Luk 22.47-53)

18 Masa Yesu ma dərey dangay cay na, ta', a diyam ta gula anğa hay a dey lanğar nğa wayam nğa Sedəranğw. Fetede na, jerne daha. A mbəzam ta gula anğa hay a, aa jerne he. ^{††}Yaw, Juda, ndaw ma da vəl-da Yesu a har masa-gəra anğa hay heyey, a səra slam aha, maja Yesu ta diyam la dey weewe a hwađ a ta gula anğa hay a. ^{†††}Juda a nğəley sewje hay ga, asaya, a nğəley ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay. Ara *bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta *Fariza hay ma slərdamata. Ta', a diyam aa jerne he dəba. Ata cəpa ta cek hay nğa vərəm, ta petərļa hay, leŋ awaw mandəvdatakaya fa har fa har. [§]

⁴Yesu na, ta səra cek ma da hətfar sem. Da ray nğene, a nğəchey nğada fa ata, aa cəfdata, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?» ⁵A mbəddamara, a ləvmar: «Ya səpam Yesu ndaw *Nezeret.» Ta', a ləvtar: «Yesu a na, ara yah.» Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a heyey, aa da wuzlah ata. ⁶Masa Yesu a maa guzley, ma ləvey: «Yesu a na, ara yah» heyey na, a zluram. Da ray nğene, a

† 17.18 20.21 †† 17.21-23 5.18; 17.11 † 17.24 12.26; 17.5
†† 17.25 1.9-10; 8.55; Mt 11.25-27 ††† 17.26 17.6 ††† 18.1 Mt 26.36
††† 18.2 12.4; Lk 21.37; 22.39 § 18.3 7.32, 45

nğəcham ta dəba ta dəba, a tədam zləmbəla'-la'-la' a hwayak. ⁷Ta', Yesu aa cəfdata saya, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ya səpam Yesu ndaw Nezeret.» ⁸Yesu a ləvtar: «Yah ma ləvkwar la Yesu a na, ara yah. Da ka səpam yah na, mbəkdama-ta ndəhay siya kede nğa diyam!» ⁹A key anda kede na, amba mey nğa Yesu daa medərey-dangay anğa heyey a key. Mey a, a ləvey: «Kwa ya taa zədeý ndaw pal dasi ndəhay masa kah ma vəldatiwa heyey na, daa ba.» ^{§†}

¹⁰*Simanğw *Piyer na, anğa ta dəlaw da har. Ta', a mədərwa daa way a, a nğəma mədərļa nğa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay kaa heyey, cərah! a cərhara sləmay ta dey nğa zəmay. A zəlmara ndaw masa Simanğw ma cərhara sləmay a na, Malkus. ^{§††}Ama ta', Yesu aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way a. Ka wulkey banay masa Papay ma wuđey ya səra na, nğa wusfaya ba daw?» ^{§†}

A handamara Yesu fa Han

¹²Sewje hay ga ta *bay-ray ata leŋ ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay masa mahura hay nğa *Jəwif hay ma slərdamata heyey na, a kərzamara Yesu dəba, a jəwmara. ¹³A handamara teesəd na, a way Han ^{§††}. Han aha na, ara mesey nğa Kayif. Kayif e may, ara ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay ta mevey a nğene. ^{§†††}Daa nğene na, Kayif a taa guzlar la nğada mahura hay nğa Jəwif hay, a ləvtar: «Maaya na, ndaw pal a məceý, da ray aləkwa Jəwif hay tabiya ma da paslakwa.» ^{§†}

Piyer a ceý mey a ləvey anğa gula nğa Yesu ba

(Matiye 26.69, 70; Mark 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵Ata *Simanğw *Piyer ta gula nğa Yesu lanğar daha a səpmar wurzay nğa Yesu a. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay a, a səra gula nğa Yesu lanğar a. Da ray nğene, ta', gula ha a mbəzam ta Yesu a, a way ndaw mahura ha. ^{§†††}Ama Piyer na, anğa ta daa ambaw, gweegwe fa mey-mbew. Gula lanğar masa ndaw mahura ha ma səra heyey na, ta', a bawa aa ambaw, aa cəfda dam ma jəda mey-mbew e nğa mbəzdərwa Piyer. Ta', Piyer a mbəzey. ¹⁷Dam ma jəda mey-mbew e aa cəfda Piyer, a ləvar: «Hey! kah na, ndaw pal dasi gula hay nğa ndaw aha may, ba diya?» Piyer a mbəddara, a ləvar: «Kay! Yah na, gula anğa ba.» ^{§††}

¹⁸Ndəhay ma ka sləra fetede leŋ ndəhay ma jəda *Way-mekey-kwakwas nğa Gazlavay heyey ta gədam awaw la, fa sətmarā maja memed fa key. Piyer heyey aa da cakay ata, fa sətəy awaw a may.

§† 18.9 6.39 §†† 18.10 Lk 22.36, 38 §† 18.11 Mt 20.22; 26.39
§†† Han ta key mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay la teesəd da ray Kayif. Da ray nğene, Jəwif hay ga fa pamara nğa ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas cəŋga. §† 18.13 18.24; Lk 3.2 §† 18.14 11.49-50 §†† 18.15-16 Mt 26.28 §†† 18.17 18.25

Yesu fa mey nga Han

(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay aa cəfda Yesu da ray gula anğa hay ta da ray mey masa aa maa sərkatadara a ndəhay. ²⁰ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya taa guzley la fa mey nga ndəhay tabiya, ya taa sərkedey ndəhay la mandaw mandaw daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay ta daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay masa *Jəwif hay ma cəmam tabiya a hwađ a. Yah ma bey mey ta bey daa ba səlak. ²¹ Kaa, kaa cəfdaya na, maja me? Daw fa ndəhay ma cəndamara mey adaw, cacəfdata, ata na, a sərmara mey masa yah ma wuzdatara ha maaya maaya.»

²² Daa masa Yesu faa guzley anda kede na, ndaw pal dasi ndəhay ma jəda Way-mekey-kwakwas fetede, a sləngar matapa-har a Yesu. Ta', aa guzlar, a ləvar: «A mbədam mey ngada *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, kəne daw?» ²³ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Da yah maa guzley mey maaya ba la na, wuzdiwa taw. Yaw, da yah maa guzley mey maaya la na, anja ka kəđya fa me?» ²⁴ Fa dəba ha, Han a ləvtar a ndəhay heyey nga handamara fa Kayif, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Jəwif hay ta mevey a ngene. Yesu a, majəwkaya cəngə. †

Piyer a cey mey a ləvey anğa gula nga Yesu ba cəngə

(Matiye 26.71-75; Mark 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Masa *Simanɔw *Piyer fa sətəy awaw fetede heyey na, ndəhay fetede he, aa cəfdamara, a ləvmar: «Kah na, gula pal da wuzlah gula hay nga ndaw aha may, ba diya?» Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! yah na, gula anğa ba.»

²⁶ Fetede, ndaw ma ka sləra nga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay daha. Ndaw aha ara səkway nga ndaw masa Piyer ma cərhara sləmay heyey. Ndaw aha, aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Kah na, yah ma hətkwar la ta ata ndaw aha daa jerne, ba diya?» ²⁷ Piyer a cada mey cəngə. Daa ngene, gwagwalak ta', a cey day.

Yesu fa mey nga Bay Pilat

(Matiye 27.1, 2, 11-14; Mark 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Pərek pərek, a badamara Yesu da way Kayif, a handamara a way Pilat, Bay Rawma. Ama mahura hay nga *Jəwif hay na, a mbəzam a way a ba, maja a wudam nga zləbmara kwakwas ata ba, anda kede amba a gwamara nga zəmey daf nga gwagway nga *Pak.

²⁹ Maja ngene, Bay Pilat, a bawa aa ambaw, a hətfatar. Ta', aa cəfdata, a ləvtar: «Ka kərzamərwa ndaw a kede na, a kawa me?» ³⁰ A mbəddamara, a ləvmar: «Da ta key cek malamba daa ba na, anja ya handamərwa fa kah la daw?» ³¹ Bay Pilat a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, ngəlmara ndaw a, dəslmara sariya anğa anda kwakwas akwar ma ləvey.» Mahura hay nga

† 18.20 7.14, 26; 6.59; Mt 4.23; 26.55; SNM 26.26 †† 18.22 19.3; SNM 23.2 † 18.24 18.13 †† 18.26 18.1, 10; Mt 26.51

Jəwif hay a mbəddamara, a ləvmar: «Ala na, ta cəved nga kədey ndaw vagay daa ba.» ³² Cek aha, a key anda kede na, amba Yesu a məcey fa hwadam mazlanğalakaya anda aa ma ləvey a da məcey heyey. ††

³³ Bay Pilat a mbəzey ta ray ngada way, a zəla Yesu.

Ta', aa cəfda, a ləvar: «Kah na, bay nga Jəwif hay daw?»

³⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Kaa guzley anda kede na,

ara mewulkey akah daw, da daa ba, ara ndəhay ma

kadamakawa daw?» ³⁵ Bay Pilat a mbəddara, a ləvar:

«Yah na, ndaw Jəwif daw? Ara səkway akah hay ta

*bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas akwar hay

ma handamakawa fa yah kede. Kaa ka key maaya ba

na, me?» ³⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ya wey da ray

ndəhay na, da bəla kede ba. Da yah bay da bəla kede

na, anja gula adaw hay a kədam vaw la amba mahura

hay nga Jəwif hay a kərzamaya ba. Ama wure kede, ya

fa wey da ray ndəhay da bəla kede daa ba.» ³⁷ Da ray

ngene, Bay Pilat aa cəfda, a ləvar: «Kaa kah na, bay

dəba daw?» Yesu a mbəddara, a ləvar: «Anda kah ma

ləvey, yah bay. Ya yawa, ya sawa a bəla na, nga wuz-

datara mey masa fara fara a ndəhay. Kwa waawa ma

səpey cəved masa fara fara na, ara ndaw ma jəkey slə-

may fa mey adaw.» ³⁸ Bay Pilat a mbəddara, a ləvar:

«Mey masa fara fara na, mey wura?»

A kamar sariya a Yesu

(Matiye 27.15-31; Mark 15.6-20; Luk 23.13-25)

Masa Bay Pilat maa guzley la anda kede na, ta', a bawa aa ambaw saya fa mey nga Jəwif hay. A ləvtar: «Yah na, yah ma hətey cek təde nga kədey ndaw kede vagay na, daa ba. ³⁹ Yaw, anda kwakwas akwar ma wudəy na, si ya pəskakwar ndaw pal daa fərsəne ta gwagway nga *Pak. Anda kede, ka wudam na, ya pəskakwar bay nga *Jəwif hay daw?» ⁴⁰ A wudam, a ləvam: «Kay! ka mbəkda ndaw kede ba. Ama pəskandar na, Barabas.» Barabas a na, ara ndaw-mayal ma sla day nga ndaw.

¹ Ta', Bay Pilat a ləvtar a sewje hay nga slədmara Yesu ta laway. ² Sewje hay a cam hatak, a pada-mar ray anda gursaw nga bay. Asaya, a kəzlmara zana magaza nga bay hay fa vaw. ³ Ta', a ngəcham a cakay a, a sasəngəram a ray a, a ləvmar: «Zay daw, bay nga Jəwif hay?» Fa dəba ha, kan! kan! a vəlmara matapa-har. †

⁴ Ta', Bay Pilat a bawa aa ambaw saya, aa guzltar a Jəwif hay, a ləvtar: «Dagay, jəkam sləmay! Ya da badakwara ndaw aha aa ambaw amba ka sərmara kwa ya ta hətey cek maaya ba masa anğa ma ka na, daa ba.»

⁵ Yesu ta', a bawa aa ambaw dəba. Anğa ta gursaw

nga hatak heyey da ray, leŋ zana magaza heyey fa

vaw. Pilat aa guzltar, a ləvtar: «Ehe ndaw aha!»

⁶ Ama masa *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta ndəhay ata hay ma hətmar na, a wudam ta gədar, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlanğalakaya! Dəra fa hwadam mazlanğalakaya!» Pilat aa

†† 18.31 19.6 ††† 18.32 3.14; Mt 20.19 ††† 18.35 1.11 § 18.36 6.15 †† 18.37 3.32-33; 8.47; 1Tm 6.13; 1Jn 4.6 ††† 19.2 Lk 23.11 †† 19.3 18.22 ††† 19.4 18.38; Lk 23.4

guzltar saya, a ləvtar: «Ehe, ngəlmara ndaw aha, dər-mara ta har akwar fa hwadam mazlanğalakaya ha, maja yah na, kwa yah ma hətey cek maaya ba masa anğa ma ka na, daa ba.»^{†7} Jəwif hay a mbəddamara, a ləvmar: «Kwakwas ala daha, anda kwakwas a ma ləvey na, si mekədey ndaw aha kede vagay maja taa guzley la, a ləvey anğa Bəzey nğa Gazlavay.»^{††}

⁸ Masa Bay Pilat ma cənda anğa ma ləvey anğa Bəzey nğa Gazlavay na, mandərzay a kar ta gədañ ta gədañ. ⁹ A mbəzey a way saya, ta', aa cəfda Yesu a, a ləvar: «Kah na, ka sawa dama?» Ama kwa Yesu ta mbəddara daa ba. ^{†10} Da ray nğene, Bay Pilat aa guzlar, a ləvar: «Kaa guzley ba kede na, nğada yah, ba diya? Ka səra, yah na, ya gwa nğa mbəkda, da daa ba, ya gwa nğa dərka fa hwadam mazlanğalakaya, ba diya?»^{††} Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka gwa nğa wey da ray adaw ba, si Bay Gazlavay ma vəlka cəved. Anda kede, ndaw ma vəldaya asi har akah kede ta key mebərey sem ma fənka.»^{†††12} Masa Bay Pilat ma cənda mey a kede na, a səpey cəved amba a mbəkda Yesu. Ama Jəwif hay a, a wudam ta gədañ, a ləvam: «Da kah ma mbəkda ndaw kede sem na, nğene, kah jam nğa bay mahura *Sezere † saba. Kwa waawa ma pa ray anğa nğa bay na, ara masa-gəra nğa bay mahura Sezere, ba diya?»^{†††}

¹³ Masa Bay Pilat ma cənda mey a kede saya na, ta', a badərwa Yesu aa ambaw saya. A njeý a ray janğa anğa mekey sariya mapakaya da ray slam macacəlkaya ta anğwa mezəley ta mey *Hebəre «Gabata». ¹⁴ Ara ta pas međiyey vaw nğa key gwagway nğa Pak. Ta wuzlah-pas^{†††} na, Bay Pilat a ləvtar a Jəwif hay a: «Ehe bay akwar.»¹⁵ Ama a wudam ta gədañ, a ləvam: «Kəda vagay! Kəda vagay! Dəra fa hwadam mazlanğalakaya.» Bay Pilat a mbəddatara, a ləvtar: «Bay akwar gway na, ka wudam ya dərkwara fa hwadam mazlanğalakaya gway daw?» *Bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay a mbəddamara, a ləvmar: «Bay ala mahura mekele na, daa ba, si bay Sezere gway.»¹⁶ Anda kede, Bay Pilat a vəldatara Yesu amba a dərmarara fa hwadam mazlanğalakaya. Ta', a kərzamara Yesu dəba.

A dərmarara Yesu fa hwadam mazlanğalakaya

(Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Luk 23.26-43)

¹⁷ A badamərwa Yesu daa berney. Daa masa fa badamərwa ha na, Yesu fa la hwadam mazlanğalakaya masa ata ma da dərmarara fa vəda. A handamara nğadaa slam mezəley ta mey *Hebəre «Gwalgwata», anda meləvey, «slam anda tetesl nğa ray nğa ndaw.»¹⁸ Fetedə, sewje hay ta', a dərmarara Yesu fa hwadam mazlanğalakaya ha. A dərnam ndəhay cew saya a cakay a, pal ta har-zəmay, lanğar ta har-gula, Yesu na, aa da wuzlah.

† 19.6 18.31 †† 19.7 Lev 24.16; Mt 26.63-65; Jan 1.34; 5.18
‡ 19.9 Mt 26.62-63; 27.12, 14 †† 19.11 10.18 †† Sezere ara bay mahura nğa Rawma hay ma wey da ray hwayak hay ga, kwa hwayak nğa Jəwif hay may. ††† 19.12 18.37; Lk 23.2; SNM 17.7 ††† ta wuzlah-pas: Ta mey Gərek a ləvey «bərey maakwaw.» Da Jan a sləfa anda Jəwif hay na, bərey maakwaw ara ta wuzlah-pas fa aləkwa Mafaw hay. Da Jan a sləfa anda Rawma hay na, ara slam ber! ber! fa aləkwa. Nəka Mk 15.25.

¹⁹ Bay Pilat ta', a ləvtar a ndəhay nğa wuzlalam mey ma ləvey: «Yesu ndaw *Nezeret, bay nğa *Jəwif hay.» Asaya, a ləvtar nğa sləpmara fa hwadam masa Yesu mazlanğalakaya fa vəda heyey. ²⁰ Jəwif hay ga ta janğamara mey mawuzlalakaya ha la maja slam masa ata ma dərmarara Yesu a na, anğa gweegwe ta berney a. Asaya, ndəhay ga ta janğamara mey a la maja mey a mawuzlalakaya na, ta mey Hebəre ta mey Leteñ leñ ta mey Gərek §. ²¹ Maja nğene, *bay-ray hay nğa ndəhay ma ka kwakwas nğa Jəwif hay aa guzlar, a ləvmar: «Ka da mbəkda mey a mawuzlalakaya "Bay nğa Jəwif hay" anda nğene ba. Ama mbədda, wuzlala: "Ndaw aha ta ləvey la: Yah na, yah bay nğa Jəwif hay".»²² Bay Pilat a mbəddatara, a ləvtar: «Cek masa yah ma wuzlala sem na, a da njeý mawuzlalakaya anda nğene.»

²³ Masa sewje hay ma dərmarara Yesu fa hwadam mazlanğalakaya cay na, ta', a həlmata zana anğa hay, a wunkamara slam məfad, fa sewje he fa sewje he. Mambəkakaya zana anğa maazəma masa mezəvey a daa ba dəga da vad haa kasl a hwayak. ²⁴ Sewje hay a, aa guzlam da wuzlah ata a ləvam: «Ya da nğərkwa zana ha ta nğərey ba, ama kədkwa caca amba ndaw pal a la.» Cek aha a key anda mey nğa Gazlavay mawuzlalakaya zleezle ma ləvey:

«Ta wunkamara zana adaw hay sem da wuzlah ata, zana maazəma na, a kədam caca amba ndaw pal a la.»

Yaw, kede he ara cek masa sewje hay ma kamara. †

²⁵ Ata maməñ nğa Yesu, ta dam-mamaha, ta *Mari nğwas nğa Kəlawpas, leñ Mari da Magdala, malacatakaya da cakay hwadam mazlanğalakaya masa ata ma dərmarara Yesu fa vəda heyey. †††26 Yesu a nəka mamaha. Gula anğa masa aa ma wuda kalah heyey may, aa da cakay mamaha ha. Ta', Yesu aa guzlar a mamaha, a ləvar: «Mamay, nğene na, bəzey akah.»^{†††27} Ta', aa guzlar a gula anğa ha, a ləvar: «Nğene na, mamakw.» Dəga ta pas a nğene gula nğa Yesu a ta', a nğəla Mari a way anğa.

(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Daa nğene, Yesu a səra ta ndəvda sləra anğa cay. Ta', aa guzley, a ləvey: «Yam fa kaya.» Aa guzley anda kede na, amba mey mawuzlalakaya daa derewel nğa Gazlavay zleezle heyey na, a key. †††29 Fetedə, kwakulam daha marəhkaya ta yam nğa babəza nğa wudez meekwerek e. Sewje hay a jəhwəbam cek anda gagəmay aa yam a heyey, a tərvađamara fa mey nğa zlan-day, a təldamara a mey Yesu. †††30 Yesu maa səba yam nğa babəza nğa wudez meekwerek e heyey cay na, ta', aa guzley, a ləvey: «Sləra adaw tabiya, ta ndəvey cay.» Fa dəba ha, a jəkwa ray, pam! a məcey.

Sewje a sləka Yesu aa cakay

³¹ Yesu a məcey na, ta pas masa *Jəwif hay fa diyam vaw nğadaa *pas meməskey-vaw. Ta pas a nğene,

§ Mey Hebəre ara mey Jəwif, Leteñ ara mey Rawma, Gərek ara mey masa ndəhay ga ma cəndamara daa hwayak hay mekele mekele nğa Rawm. † 19.24 Ps 22.19 †† 19.25 Mt 27.55-56; Lk 23.49 †† 19.26 13.23 ††† 19.28 Ps 22.16 †† 19.29 Ps 69.22

mahura hay nga Jəwif hay a wudam vagay hay a njam fa hwadam mazlanjalakaya hay heyey saba, asaya, maja pas meməskey-vaw † a ngene a fənta pas hay meməskey-vaw siya. Da ray ngene, ta', aa cəfdamara Bay Pilat nga ngərfey salay †† hay nga ndəhay fa hwadam mazlanjalakaya, asaya, nga padamatərwa salay da ray hwadam hay a. †32 Anda kede, sewje hay a ngərfamara salay hay nga ndaw ngeeme ta nga ndaw nga dey cew e masa madərtakaya da cakay Yesu heyey dəba. †33 A wusam nga ngərfamara salay hay nga Yesu may na, a hətfamar ta məcey sem. Anda kede, kwa ta ngərfamara salay anğa hay daa saba. †34 Ama sewje pal da wuzlah ata, ta', a sləka ta zəwet aa cakay. Wure ngene, mambaz ta yam a mbədwa. †35 Ndaw ma kada mey a kede na, ta hətar la ta dey anğa †. Mey masa aa ma kada na, ara mey fara fara. Yaw, anğa na, a sərə ara mey fara fara. Anda kede, a kada mey a na, amba akwar may, ka təbmar mey a. †36 Cek hay a tabiya ma kam kede na, anda mey nga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle, ma ləvey: «Kwa fa da ngərfamar tetesl pal daa ba.» †37 Asaya, mey nga Gazlavay mawuzlalakaya mekele daha, a ləvey: «A hətmar ndaw masa ata ma sləkmara la.» †5

A jəhmara vagay nga Yesu

(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Luk 23.50-56)

†38 Fa dəba ha, ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef. Ta', a daw fa Bay Pilat ngaa cəfdarawa vagay nga Yesu amba a jəha. Jawzef e na, ara ndaw ma təba mey nga Yesu, ama ta wuzda vaw anğa daa ba maja a zluvey ta mahura hay nga *Jəwif hay. Bay Pilat ta vəlar cəved la. Anğa ta', a daw a la vagay a. †39 Nikwedem, ndaw masa ma hətfar Yesu a ta tavad heyey, ta', a diyam cew e ta Jawzef nga jəhey vagay a. Nikwedem ta ley mal mezey maaya nga cek mezəley «*mir» majahadəkaya ta cek mezəley «aləwes» la a har, a fəna kəlew kwakwar maakar. †40 Ata cewete ta', a lamara vagay nga Yesu a, a zləngmara ta maslaga, a takwadamar mal heyey anda Jəwif hay ma kamara daa masa ata fa da zləngam vagay. †41 Daa slam masa ata ma dərmar Yesu a na, jerne daha. Daa jerne he cəvay mawiya daha, kwa ta pam vagay a hwad a daa ba arə. †42 A jəhmara Yesu aa cəvay a na, maja ara hakwad, *pas meməskey-vaw gweegwe cay, asaya, maja cəvay a gweegwe fetede.

Yesu a sləkdawa daa meməcey

(Matiye 28.1-8; Mark 16.1-8; Luk 24.1-12)

20 Taa pərek ta luma nga Gudal, slam bej! bej! *Mari da Magdala, a daw nga nəkərwa cəvay nga Yesu. A wusey a mey cəvay a, a da nəkey dey na, beeler mahura ma gərca mey nga cəvay a

† Pas meməskey-vaw a, a fənta pas meməskey-vaw siya na, maja ara ta gwagway nga Pak. †† mənğərfey salay: A ngərfamara salay na, amba a məcam fiyaw. † 19.31 Mew 21.22-23 †† 19.34 1Jn 5.6 †† Jan aa guzley da ray anğa ray anğa. Nəka Jan 19.26; 20.2; leŋ 21.24. ††† 19.35 15.27; 21.24 ††† 19.36 Ps 34.20-21; Mab 12.46 § 19.37 Zak 12.10; CWJ 1.7 §† 19.38 9.22 §†† 19.39 3.1-2 §† 19.40 12.7

manğəchadakaya ta cakay. †2 Anda kede, takw! a həla mahway ngada fa ata *Simanğw *Piyer ta gula lanğar masa Yesu ma wuda kalah heyey. Ta', aa guzlar, a ləvtar: «Ta lamara vagay nga Bay Mahura Yesu sem daa cəvay, ya sərmara a pamara aa wura ba.» ††

†3 Da ray ngene, ata Piyer ta gula lanğar heyey, a sləkdam, a diyam a mey cəvay a. †4 Ata cewete, a hwam ta hway, ama gula lanğar heyey a hway a fəna Piyer, a wusey teesed a mey cəvay a. †5 Ta', a wuzedey dey aa cəvay a, a hətey da hwad a na, maslaga hay makwiyyadəkaya, ama ta mbəzey aa cəvay a daa ba. †6 Simanğw Piyer a wusey fa dəba anğa, ta', a mbəzey aa cəvay a. A hətatar maslaga hay makwiyyadəkaya, †7 asaya, a hətar zana masa ata ma sləwdamara ray nga Yesu ta anğa heyey. Zana ha na, macəmkaya ta maslaga hay heyey ba, ama mapadəkaya wal ta cakay. †8 Gula lanğar ma wusey teesed heyey, a mbəzey aa cəvay a may, a hətatar cek hay a, anda kede, a təba ma sləkdawa nga Yesu daa meməcey. †9 Ama *gula hay nga Yesu ta cəndamara mey nga Gazlavay masa ma ləvey Yesu a da sləkdawa daa meməcey na, daa ba arə. †10 Fa dəba ha, ta', gula hay cew heyey a vəham a way ata hay.

Yesu a wuzar vaw a Mari da Magdala

(Matiye 28.9, 10; Mark 16.9-11)

†11 Daa ngene, *Mari da Magdala ta', a vəhey a mey cəvay a. Deŋ! a lecey a mey cəvay a, fa təway. Masa anğa fa təway a na, ta', a wuzedey dey aa cəvay a. †12 A da nəkey dey na, a ray maslanğ hay nga Gazlavay cew ta zana hay mabara fa vaw. Ata manjatakaya cəma daa slam masa ata ma pamara vagay nga Yesu heyey, pal manjakaya daa slam-ray, pal daa slam-salay. †13 Maslanğ hay nga Gazlavay heyey aa cəfdamara, a ləvmar: «Kwakwa, ka təway me?» A mbəddatara, a ləvtar: «Ta lamara vagay nga Bay adaw Mahura sem, ya sərə a pamara aa wura ba.» ††

†14 Masa ngwas aha maa guzley la anda kede, a da mbədey dey na, a ray Yesu malacakaya fetede, ama kwa ta sərə ara anğa na, daa ba. †15 Yesu a, aa cəfda, a ləvar: «Kwakwa, ka təway me? Ka səpey na, wa?» Ngwas aha, a wulkey na, ara ndaw ma jəda jerne he, ta', aa guzlar, a ləvar: «Papay adaw, da ara kah ma la na, wuzdiwa slam masa kah ma pa amba ya larawa aa slam a taw?» †16 Yesu ta', a zəla, a ləvar: «Mari!» Masa Mari ma cənda mezəley anğa la na, pəla! a mbədey dey ngada fa Yesu, ta', aa guzlar ta mey *Hebərə, a ləvar: «Rabuni,» anda meləvey «bay adaw».

†17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkdaya, ka da zəndaya vaw ba, maja ya ta təpey fa Papay a vad daa ba arə. Ama kah na, daw ta ləvtar a məlma adaw hay, ya təpey la fa Papay masa anğa Papakw akwar may, fa Gazlavay masa anğa Gazlavay akwar may.» †18 Ta', Mari da Magdala a daw fa *gula hay nga Yesu dəba, a kadatara, a ləvtar: «Ya ta hətar Bay Mahura Yesu la.» Asaya, Mari a kadatara mey masa Yesu a ma ləvar.

§†† 20.2 13.23 §† 20.6-7 11.44 §† 20.9 Ps 16.10-11; Lk 24.26-27; SNM 2.25-31; 1Kwr 15.4 §†† 20.13 20.2 §†† 20.14 21.4; Lk 24.16 §§§ 20.17 məlma adaw hay: Rm 8.29; Heb 2.11-12

Yesu a wuztar vaw a gula anğa hay
(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Taa kwad ta luma nğa Gudal a nğene, *gula hay nğa Yesu makustakaya daa way daha. Ta gərcamata mey-slam hay sem ta lekəle maja ata fa zluram ta mahura hay nğa *Jəwif hay. Ta', Yesu a daw a lecey a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay nğa njadakwar daa zazay.» †

²⁰ Masa anğa ma ləvtar la anda kedə na, ta', a wuzdatara har anğa hay ta cakay anğa. Gula hay nğa Yesu a, taa səmam la ga maja ata ma hətmar Bay Mahura ha. ††²¹ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anja Gazlavay nğa njadakwar daa zazay. Anda Papay, Bay Gazlavay, ma slərđiwa a bəla na, yah may, ya slərdakwar nğa key sləra adaw.» ‡

²² Masa anğa maa guzltar anda kedə la na, ta', a səfney a ray ata, a ləvtar: «Təbam *Mesəfney nğa Gazlavay a ray akwar. †††²³ Da ka mbəkdamara mebərey nğa ndaw na, Gazlavay a mbəkdara la may. Ama da akwar ma mbəkdamara mebərey nğa ndaw daa ba na, Gazlavay fa da mbəkdara daa ba may.» ††

Tuma a key yawa

²⁴ Yaw, daa masa Yesu ma wuztar vaw a gula anğa hay na, *Tuma, masa ata ma zəlmara Didim ††, gula pal dasi gula anğa hay kuraw a ray a cew, anğa da wuzlah ata daa ba. †††²⁵ Masa Tuma ma sawa la a wuzlah ata na, a ləvmar: «Ala ta hətmar Bay Mahura la.» Ama Tuma a mbəddatara, a ləvtar: «Da yah ma hətar vevek † nğa mbəlek fa har nğa medərey heyey daa ba, da yah ma pa bəz-mey-har adaw aa vevek nğa mbəlek e daa ba, asaya, da yah ma pa har adaw aa cakay anğa daa ba na, nğene, ya fa da təba Yesu ta sləkdəwa sem daa meməcey na, daa ba.»

²⁶ Luma pal fa dəba ha na, *gula hay nğa Yesu a kusam aa way heyey saya. Tuma anğa da wuzlah ata dəba. Mey-slam hay magərcatakaya ta lekəle, ama Yesu ta' a sawa, a lecey a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay nğa njadakwar daa zazay.» †††²⁷ Fa dəba ha, Yesu a ləvar a Tuma: «Təldərwa bəz-mey-har akah fedə, nəkta har adaw hay. Asaya, təldərwa har akah, pa aa cakay adaw. Mbəkda mekey yawa, təba ya ta sləkdəwa sem daa meməcey.» ††²⁸ Tuma a mbəddara, a ləvar: «Kah na, Bay adaw Mahura, kah na, Gazlavay adaw!» ††²⁹ Yesu a ləvar: «Kah ma təba mey a kedə na, maja kah ma hətya ta dey akah, ba diya? Maaya nğa Gazlavay aa da ray ndəhay ma təbmara ya ta sləkdəwa sem daa meməcey, masa kwa ta hətmaya ta dey ata daa ba.» †††

Mey da ray Mey-maaya-mawiya masa Jan ma wuzlala

³⁰ Yesu ta key maazla hay la ga mekele mekele meedey gula anğa hay, ama maazla hay a tabiya

† 20.19 9.22; 14.27; 20.1 †† 20.20 19.34; 20.25, 27 † 20.21 17.18 †† 20.22 14.16 †† 20.23 Mt 18.18 ††† Didim: anda meləvey "cek nğa dey". ††† 20.24 Tuma: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2 † vevek: vavay, vevəlek † 20.26 20.19 ††† 20.29 1Pi 1.8

mawuzlalatakaya daa derewel kedə daa ba. ††³¹ Mey hay tabiya masa mawuzlalatakaya daa derewel kedə na, ara amba ka təbmara, Yesu na, ara Bəzey nğa Gazlavay, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdata ndəhay. Anda kedə, da akwar fa təbmara mey anğa na, ka da hətam heter mendəvey ba ta fa anğa. †††

Yesu a wuztar vaw a gula anğa hay maasala

21 Fa dəba ha dar nekədəy na, Yesu a wuztar vaw a gula anğa hay saya. A wuztar vaw na, da mey dəhwa nğa Tiberiyat. Ehe, mey da ray Yesu ma wuztar vaw a gula anğa hay a. ² Ata *Simanğw *Piyer, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim, Nataniyel ndaw da Kana daa hwayak nğa *Galile, ta bəza hay nğa Zebede, leŋ *gula hay nğa Yesu cew mekele, ata tabiya daa slam a. ³ Simanğw Piyer a ləvtar: «Ya daw la aa ewet.» Ndəhay siya kedə heyey a mbəddamara, a ləvmar: «Ala may, ya diyam asi akah.» Da ray nğene, ta', a diyam, a təpam aa kwambiwal. Tavad tavad ata daa ewet e, ama kwa ta kərzam daa ba. ††

⁴ Taa pərek masa pas fa bawa na, Yesu a daw, a njeý a mey dəhwa ha. Ama gula anğa hay ta sərmara ara anğa na, daa ba. ††⁵ Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Bəz adaw hay, akwar ma kərzam ewet e la daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ala ma kərzam daa ba.» ⁶ Yesu a ləvtar saya: «Lamara *tabaw akwar, kəzlamara ta dey nğa zəmay, ka kəzlamawa la.»

Da ray nğene, a kəzlamara tabaw ata anda Yesu ma ləvtar. A hətam ewet ga da hwad a. A gwamara nğa dādamərwa tabaw a, aa kwambiwal saba, maja ewet ga kalah da hwad a. †††⁷ Ta', gula masa Yesu ma wudā kalah heyey a ləvar a Piyer: «Ara Bay Mahura!» Masa Simanğw Piyer ma cənda ara Bay Mahura na, ta', a kəzla zana fa vaw maja ta cəkwa zana sem amba a kəzrey ewet. Ta', a jəvey daa kwambiwal gəv! aa yam, a daw nğada fa Yesu. †††⁸ Yaw, gula hay nğa Yesu siya na, ata gweegwe cay a rav-zazay, mendərey a wusa meeter temere saba. A diyam ta kwambiwal. Daa nğene, fa dādamara tabaw ata marəhkaya ta ewet ga da hwad a heyey.

⁹ A bərnğamawa daa kwambiwal. Masa ata ma bərnğamawa cay na, a hətam zay-awaw ta ewet da ray a leŋ peŋ. ¹⁰ Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Həlmawa ewet masa akwar ma kərzamərwa nğene nekədəy.»

¹¹ Simanğw Piyer a təpey aa kwambiwal a, ta', a dādarawa tabaw a marəhkaya kaf! ta ewet hay ga mahura hay da hwad a heyey. Ewet hay a tabiya temere ta kwakwar zlam a ray a maakar. Tabaw a marəhkaya kaf!, ama kwa ta nğərey daa ba. †††¹² Yesu a ləvtar: «Samawa, zəmam cek.» Yaw, kwa gula pal da wuzlah ata ta key gədar nğaa cəfda kah na, wa na, daa ba gway, maja a sərmara fara fara ara Bay Mahura. ¹³ Yesu a nğəchey, a la peŋ heyey, a wunkatara a gula anğa hay, asaya, a la ewet da ray zay-awaw, a vəl-datara. ¹⁴ Dəga nğa masləkdəwa nğa Yesu daa

‡ 20.30 1.14; 2.11 ††† 20.31 3.15; 1Jn 5.13 †† 21.3 Lk 5.5 †† 21.4 20.14; Lk 24.16 ††† 21.6 Lk 5.5-7 ††† 21.7 13.23; Mt 14.29 ††† 21.11 Lk 5.6 18 21.13 6.11; Mt 14.19; 15.36

meməcey na, ta pas ŋgene, ara ŋga dey maakar a masa aŋga ma wuztar vaw a gula aŋga hay. †

Yesu aa cəfda Piyer

¹⁵ Masa ata ma ndədamara mezəmey cek cay na, Yesu aa cəfda *Simanɔw *Piyer, a ləvar: «Simanɔw, bəzey ŋga *Jan, ka wudya a fənta ndəhay kede daw?» Piyer a mbəddara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka fa səra ya wudka.» Yesu a ləvar: «Nəkfatar dey fa ndəhay adaw hay, anda ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təban aŋga hay.» †¹⁶ Ta', Yesu a ləvar ŋga dey cew saya: «Simanɔw, bəzey ŋga Jan, ka wudya daw?» Piyer a mbəddara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka fa səra ya wudka.» Yesu a ləvar: «Key mecəkwer ŋga ndəhay adaw hay anda ndaw ma səkərey təban aŋga hay.» ¹⁷ Ta', Yesu a ləvar ŋga dey maakar: «Simanɔw, bəzey ŋga Jan, ka wudya daw?» Piyer na, ray aŋga ta həbey sem maja Yesu maa cəfda ŋga dey maakar, a ləvar: «Ka wudya daw, ka wudya daw?» Ta', a mbəddara, a ləvar: «Bay Mahura, kah na, ka sərta cek hay cəpa, ka fa səra ya wudka.» Yesu a ləvar: «Nəkfatar dey fa ndəhay adaw hay anda ndaw ma nəkfatar dey fa təban aŋga hay. ¹⁸ Yaw, ya fa ləvka fara fara, daa masa kah daa gula akah na, ma diya vaw akah ŋgada pəkey na, kah ta ray akah. Ka fa daw kwa aa wura aa wura. Ama da kah ta key maraw cay na, ka da baŋgadara har akah hay amba ndaw mekele a diykawa vaw akah. A da handaka kwa aa slam masa kah ma wudey ŋga daw ba.» ¹⁹ Ta mey a kede na, Yesu a wudey ŋga wuzda səkway ŋga meməcey ŋga Piyer. Piyer a da həlma Gazlavay ta fa

† 21.14 20.19, 26 †† 21.15-17 ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təban aŋga hay: 10.14-16; SNM 20.28; 1Pi 5.2 ‡ 21.18 2Pi 1.14

meməcey aŋga ha. Fa dəba ha, Yesu a ləvar a Piyer: «Sawa, səpya.» ‡

Mey da ray gula masa Yesu ma wuda kalah

²⁰ *Piyer a mbədey dey fa dəba, a da nəkey dey na, a ray gula masa Yesu ma wuda kalah heyey. Gula ha fa səptar wurzay. Ara gula masa ma gənsley ŋgada fa Yesu daa masa ata fa zəmam dəf, maa cəfda, ma ləvey: «Bay Mahura ma da vəldaka a har masa-gəra akah hay na, wa?» heyey. ‡²¹ Piyer ma hətar la na, ta', aa cəfda Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa ma da hətfar a gula kede na, me?» ²² Yesu a mbəddara, a ləvar: «Da ya wudey a njeý ta dey da bəla kede haa kasl mavəhwa adaw na, mey akah da hwađ a me? Kah na, sawa, səpya.»

²³ Mey a, a cəney fa ndəhay ŋga Yesu siya na, anda gula ha fa da məcey daa saba. Fara fara Yesu ta ləvar a Piyer, gula ha fa da məcey daa saba na, daa ba. Ama a ləvar na, «Da ya wudey a njeý ta dey da bəla kede haa kasl mavəhwa adaw na, mey akah da hwađ a me?»

²⁴ Yaw, gula ha na, ara ndaw ma hətatərwa cek hay a kede ta dey aŋga, ara aŋga ma wuzdatara a ndəhay, asaya, ara aŋga ma wuzlatərwa aa derewel kede may. Ala na, ya sərmara mey hay a kede ara mey hay masa fara fara. ‡‡

²⁵ Yesu ta key cek hay la mekele mekele ga. Anja da cek hay a mawuzlalatakaya cəpa pal pal fa derewel na, ya wulkey slam da bəla kede ŋga pata derewel hay a daa ba. ‡‡‡

‡† 21.19 13.36 ‡‡ 21.20 13.23, 25 ‡‡† 21.24 15.27; 19.35 ‡‡‡ 21.25 20.30

Slæra nga Ndəhay Meslærey

Mey da ray derewel nga

Slæra nga Ndəhay Meslærey

Derewel kede ara derewel nga dey cew masa Luk ma wuzlala. A wuzda mezley nga Egəliz hay zleezle. Derewel e a zley ta mey da ray Gazlavay ma la Yesu a vad (fasəlawal 1) leŋ Mesəfney nga Gazlavay ma pawa salay a ray ndəhay nga Yesu (fasəlawal 2). Fa dəba ha, daa fasəlawal 3 haa 12, Luk aa guzley da ray ndəhay ma wuzdamara mey nga Yesu dəga da Jeruzelem haa a Samari. Ndəhay a na, ara ata Piyer, Etiyen leŋ Jak.

Fasəlawal 13 haa 20 aa guzley da ray Pawl mepəkey ngeeme, nga dey cew, leŋ nga dey maakar nga wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak hay nga Gərek hay ta nga Rawma hay.

Fasəlawal 21 haa 28 aa guzley da ray sariya masa ndəhay Rawma hay ma kamara a Pawl maja Jəwif hay ma wudmara, a wudam nga kədmara vagay. Asaya, da ray bay-ray hay nga Rawma hay ma slərdamara Pawl a Rawm nga key sariya fa mey nga Bay Sezere.

Mey mahura daa derewel kede na, ara mey ma ləvey: «[...] ta pas masa Mesəfney nga Gazlavay ma da pawa salay a ray akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəba ha, ka da kam sede da ray adaw. Ka da kam sede teesəd na, fa mey nga ndəhay da Jeruzelem, fa dəba ha, fa mey nga ndəhay da Jude, fa mey nga ndəhay da Samari, leŋ fa mey nga ndəhay da bəla tabiya.» (SNM 1.8)

Daa derewel e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray mevəley cek a masa-viya hay (20.35)

Pawl a wuzey mey da ray Gazlavay (17.24-31)

Mey ngeeme

1 Waa *Teyewfil,

Daa derewel adaw ngeeme na, ya ta wuzlalaka mey da ray Yesu la. Daa derewel e ya ta wuzlalatakawa cek hay tabiya masa Yesu ma kata la, leŋ mey masa anga maa sərkatatara a ndəhay, dəga ta pas masa anga ma zla slæra anga da bəla ¹²⁻³ haa kasl pas masa *Gazlavay ma la a vad. Masa *Yesu anga da bəla na, anga ta weley ndəhay anga hay meslærey la. Fa dəba ha, Yesu a, a məcey, ta', a sləkədaa daa meməcey, a wuztar vaw a ndəhay anga hay. Fa dəba nga masləkdəwa anga daa meməcey na, dar kwakwar məfad, anga fa wuztar vaw maaya maaya ta fa cek hay mekele mekele, amba ndəhay meslærey a, a səmra farə farə anga ta dey. Asaya, aa guzlar da ray mewey nga Gazlavay da ray ndəhay. A kətata da ray cek hay masa ata ma da kamara na, ta gədaŋ ma sawa ta fa *Mesəfney nga Gazlavay. ††

⁴ Ta pas lanġar daha na, Yesu fa zəmam daf daa slam a ta ndəhay anga hay meslærey. Ta', a kətata, a ləvey: «Papay a ləvey a vəlkwar cek la. Ya ta kadakwara cay,

† 1.1 Lk 1.1-4 †† 1.2-3 10.41; 13.31; 28.23; Lk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16

ba diya? Njam daa berney nga *Jeruzelem fedə, səkw-mara cek aha. ^{‡5} *Jan a katar *baptem a ndəhay na, ta yam, ama daa dar hay nekədey fedə, ka hətam baptem la ta Mesəfney nga Gazlavay.»

Bay Gazlavay a la Yesu a vad

⁶ Ndəhay meslærey nga Yesu a makustakaya da cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ka da diya hwayak nga *Israyel amba ka wey da ray a na, wure kede daw?» ^{‡7} Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar na, mey akwar da hwađ a me? Ara Papay ma pa pas a, ara anga pal ma wa dar a. ^{‡8} Ama ta pas masa *Mesəfney nga Gazlavay ma da pawa salay a ray akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəba ha, ka da kam sede da ray adaw. Ka da kam sede teesəd na, fa mey nga ndəhay da *Jeruzelem, fa dəba ha, fa mey nga ndəhay da *Jude ta fa mey nga ndəhay da *Samari, leŋ fa mey nga ndəhay da bəla tabiya.» ^{‡†}

⁹ Fa dəba ha Yesu ma ndəvda mey hay kede la na, Gazlavay ta', a la a vad, ndəhay da cakay a fa nəkmara, mekwtene sərət! a sərta, a hətmar Yesu a saba.

‡ 1.4-5 Lk 3.16; 24.49; Jan 14.16 †† 1.6 Lk 24.21 †† 1.7 Mk 13.32
‡†† 1.8 Lk 24.47-48; ka da kam sede da ray adaw: 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Jan 15.27

¹⁰ Ata fa nëkam dey a vad aa slam masa Gazlavay ma la Yesu a cënga. Wure wure ngene, ndëhay cew daha malacatakaya da wuzlah ata, ta zana mabara fa vaw, ^{††11} a lëvmatar: «Akwar, ndëhay *Galile hay, akwar malacatakaya, fa nëkam dey ngada vad ngada vad na, maja me? Yesu masa Bay Gazlavay ma la da wuzlah akwar a vad kede na, a vëhwa la, anda akwar ma hëtmär anga ma daw ngada vad kede.» †

A lam ndaw mekele aa slam a nga Juda Iskariyawt

¹² Fa dëba ha, ndëhay meslërey nga Yesu a bërnga-mawa daa Angwa nga *Awliwiye. A vëhmawa a *Jeruzelem, angwa ha dërenj daa ba, a key këlemeeter pal gway. ^{††13} Masa ata ma wusmawa la a Jeruzelem na, ta', a tëpam aa way da ray way, aa slam masa ata ma kusam mandaw mandaw da hwad a. Ndëhay meslërey a na, ara *Piyer, *Janj, *Jak, *Andëre, *Fëlep, *Tuma, *Bartelemey, *Matiye, Jak bëzey nga Alfe, *Simanjw, ndaw da wuzlah ndëhay ma wudam nga lëhdamata ndëhay ata hay dasi har nga masa-gëra ata hay, lënj Jud bëzey nga Jak. ^{††14} Ata tabiya fa kusam mandaw mandaw nga dërey danggay a Gazlavay ta mevel pal. A kusam na, ta ngusay mekele mekele, ta *Mari, mamarj nga Yesu, lënj ta mëlmanj nga Yesu hay. ^{†††}

¹⁵ Daa dar hay a ngene, ndëhay ma tëba mey nga Yesu makustakaya daa slam a, a key temere ta kwakwar cew. Ta', Piyer a lecey a wuzlah ata, a lëvtar: ¹⁶⁻¹⁷ «Mëlma adaw hay, Juda anga zleezle na, da wuzlah alëkwa, alëkwa masa Yesu ma walandakwar amba ya kakwa slëra ngada Bay Gazlavay. Ama ara anga ma wuzdatara caved a ndëhay nga kërzey Yesu. Zleezle na, Bay *Davit taa guzley la ta gëdanj nga *Mesëfney nga Gazlavay da ray cek masa Juda ma da ka. Yaw, mey daa dërewel nga Gazlavay a ngene ta key la fara fara anda mawuzlalakaya.» ^{†††}

¹⁸ Juda heyey, ta hëtey dala la maja cek malamba masa anga ma ka ha. Ta dala ha na, a hëdkada ley. Da ley anga ha, a tädëy, hwad pëcakw! a pëckwey, tanday zad! a palah, pam! a mëcey. ^{††19} Ndëhay da Jeruzelem tabiya ta cëdamara mey a la. Da ray ngene, a zëlmara ley a ta mey ata «Hakëldama,» anda melëvey, ley nga mambaz.

²⁰ Piyer a lëvey saya: «Mawuzlalakaya daa dërewel nga *Pësam hay, a lëvey:

“Anja way anga, nga tërey yidenj, ndaw nga njey a hwad a ba.”

Yaw, mawuzlalakaya saya, a lëvey:

“Si ndaw mekele a la slëra anga.” ^{††}

²¹⁻²² «Da ray ngene, maaya na, ndaw mekele a sawa asi alëkwa amba a key sede da ray maslëkdawa nga Bay Mahura Yesu. Si ya walakwa ndaw masa ala ma pëkam la bama ta ata Yesu aa wura aa wura. Ndaw masa alëkwa ma da walakwa na, si ndaw aha anga ta ala dëga ta pas masa *Janj-Baptis ma kar *baptem a

† 1.9 Lk 24.51; Janj 6.62; 1Pi 3.22 †† 1.10 Lk 24.4 † 1.11 Lk 21.27; CWJ 1.7 †† 1.12 Lk 24.52 †† 1.13 Lk 6.14-16 ††† 1.14 Lk 23.49 ††† 1.16 Ps 41.10 § 1.18-19 Mt 27.3-8 † 1.20 Ps 69.26; 109.8

Yesu haa kasl pas masa Gazlavay ma la Yesu a da wuzlah alëkwa a vad.» ^{†††}

²³ Fa dëba ha masa ata ma cëdamara mey nga Piyer la na, a lam ndëhay cew. Ara ata *Jawzef, masa ndëhay ma zëlmara Barsabas, mehëlmey Justus, lënj Matiyas. ²⁴ Ta', a dëram danggay a Bay Gazlavay, a lëvam: «Bay Gazlavay, ka sërta mevel nga ndëhay tabiya, wuzndar ndaw pal dasi ndëhay cew kede masa kah ma wudey ^{††25} nga key *ndaw-meslërey nga Yesu aa slam a nga Juda. Juda na, ta mbëkda slëra ha sem nga daw aa slam masa anga ma wudey.»

²⁶ Ta', a wuzlalamata mezëley ata cewete nga weley ndaw pal dasi ata. Ma da bawa na, mezëley nga Matiyas. Da ray ngene, a pamara Matiyas a dey ndëhay meslërey kuraw a ray a pal heyey. ^{†††}

Mesëfney nga Gazlavay a pawa salay a ray ndëhay nga Yesu

2 Masa pas nga gwagway nga *Pantekwat ta wuswa cay, ndëhay ma tëba mey nga Yesu tabiya makustakaya daa slam a. ^{††2} Wure wure ngene, a cëdamara cek ma kawa ta da vad anda memed maa bërey. Cek aha a rëhda way masa ata manjatakaya da hwad a heyey. ³ A hëtam cek anda neneh hay nga awaw ma gädëy. Neneh hay a, a wunkam, a njam a ray ata pal pal tabiya. ^{††4} Ata tabiya marëhtakaya ta *Mesëfney nga Gazlavay. A zëlmara meeguzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sërmara ba, anda Mesëfney a ma vëldatara ngaa guzley. ^{†††}

⁵ Yaw, da *Jeruzelem e na, *Jëwif hay masa ma sëpam caved nga Gazlavay ta mevel pal fetede daha. A samawa daa hwayak hay da bëla tabiya. ⁶ Ata ma cëdamara cek maa bërey heyey la na, a kumawa ga. Ata tabiya a rëzlam maja kwa waawa fa cënda mey anga fa ndëhay ma tëba mey nga Yesu a, ata faa guzlam ta mey hay a. ⁷ A rëzlam, a wulkam, aa cëfdam vaw da wuzlah ata, a lëvam: «Ndëhay maa guzlam mey kede, ata tabiya ndëhay daa hwayak nga *Galile, ba diya? ^{†††8} Kaa kwa waawa fa cënda mey anga fa ndëhay a faa guzlam na, kwara?»

⁹ «Alëkwa fedë na, ndëhay ma samawa daa hwayak nga Parte, daa hwayak nga Medi ta daa hwayak nga Elam, daa hwayak nga Mezapawtami, daa hwayak nga *Jude, daa hwayak nga Kapadëwas, daa hwayak nga Parjw, daa hwayak nga Azi, ^{††10} daa hwayak nga Fërizi, daa hwayak nga Pamfili, daa hwayak nga *Ejip, lënj daa hwayak nga Libi masa gweegwe ta berney nga Siren. Asaya, da wuzlah alëkwa na, ndëhay ma samawa da *Rawm daha, ^{††11} ndëhay ma samawa da Këret daha, ta ndëhay Arap hay daha may. Da wuzlah alëkwa, siya hay ara ndëhay daa sëkway nga Jëwif hay, ta siya hay ma mbëzam nga sëpey kwakwas nga Jëwif

††† 1.21-22 Lk 1.2; 3.21; 24.51 †† 1.24 Janj 2.24-25 ††† 1.26 MM 16.33 †† 2.1 Lev 23.15-21; Mew 16.9-11 †† 2.3-4 Lk 3.16 ††† 2.4 Ata tabiya marëhtakaya ta Mesëfney nga Gazlavay: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6; meeguzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sërmara ba: 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kwr 12.10; 14.2-12 ††† 2.7 1.11

hay. Ama aləkwa tabiya, ya fa cəndakwa ata faa guzlam ta mey hay mekele mekele masa daa hwayak aləkwa da ray slæra mahura masa Gazlavay ma ka!»

¹² Anda kede na, ata tabiya a rəzlam, a sərmara n̄ga key kwara ba, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Cek aha kede a wudey n̄ga ləvey kwara?» ^{†13} Ama ndəhay siya hay, aa san̄gəram a ray ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu kaa heyey, a ləvam: «Ata tabiya mawatakaya ta wuzam.»

Piyer a wuztar mey a ndəhay makustakaya

¹⁴ Da ray n̄gene, *Piyer ta', a lacam ta ndəhay meslærey kuraw a ray a pal heyey, aa guzley ta gədan̄j fa mey n̄ga ndəhay makustakaya heyey, a ləvtar: «Akwar ndəhay *Jəwif hay daa hwayak n̄ga *Jude, leŋ akwar ndəhay tabiya ma samawa daa hwayak hay mekele mekele a *Jeruzelem, jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wuzdakwara kede amba ka sərmara mabara n̄ga mey a. ¹⁵ Ndəhay kede fa wam anda akwar ma ləvam na, daa ba, maja an̄ga kaa na, pas n̄gaa pərek, pas ma həla maaca daŋay. ¹⁶ Ama wure kede cek aha kede a key na, anda Jəwel, *ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay zleezle, ma ləvey:

¹⁷ «Gazlavay a ləvey,
Ta pas masa bəla gweegwe cay a ndəvey na,
ya vəltar Mesəfney adaw la a ndəhay tabiya.
Da ray n̄gene, bəz akwar hay mezəle ta dam akwar hay,

a təram la n̄ga ndəhay ma təla mey adaw hay.
Gula akwar hay na, ya da wuztar cek hay mawiya masa Yah ma da kata.

Maraw hay da wuzlah akwar may,
mesəfney a katar la amba ya wuztar cek hay. ††

¹⁸ Ahaw, daa dar hay a n̄gene,
ya vəltar Mesəfney adaw la a ndəhay
ma ka slæra adaw hay,
mezəle hay ta man̄gusa hay tabiya,
a da təram *ndəhay ma təla mey adaw hay.

¹⁹ Ya key maazla hay la da gazlavay da vad,
ya key cek hay ma rəzla ndaw la da ray hwayak.
Mambaz, ta awaw, leŋ kakas a bamawa la.

²⁰ Pas fa da wedey daa saba,
kiya a da mbədey magaza anda mambaz.
Fa dəba ha, Bay Mahura a vəhwa la
amba a key sariya da bəla.

Ta pas a n̄gene, ndəhay a hətmar gədan̄j an̄ga la,
a da sərmara pas a ara pas mahura ma fəna siya hay.

²¹ Anda kede, kwa waawa maa cəfda Bay Mahura n̄ga ləhda na, Bay Mahura a ləhda la.» †

²² Piyer a ləvey saya: «Akwar, *Israyel hay, jəkfamaya sləmay fa mey adaw kede. Yesu ndaw *Nezeret na, Gazlavay ta wuzdakwara la an̄ga na, wa. Ka sərmara fara fara maja Gazlavay ta key maazla hay la mahura ma rəzla ndaw ta har an̄ga da wuzlah akwar. Maazla hay a na, fa wuzdakwara gədan̄j n̄ga Gazlavay aa ta Yesu a. ^{†23} Ndaw aha, Gazlavay ta vəlda la a har akwar anda

aa ma wudey. Dəga zleezle Gazlavay ta səra cek masa akwar ma da kamara sem. Cek aha na, ara akwar ma vəldamara Yesu a har ndəhay ma səra Gazlavay ba, amba a kədmara vagay fa hwadam mazlan̄galakaya heyey. Akwar ta kədmara la, ^{‡24} ama Gazlavay ta sləkdadərwa sem, a badərwa daa banay n̄ga meməcey maja gədan̄j n̄ga meməcey a gwa a ray a ba. ^{‡25} Ehe, zleezle Bay *Davit maa guzley da ray Yesu, a ləvey: «Ya fa hətar Bay Mahura mandaw mandaw fa mey adaw,

an̄ga manjakaya ta har-zəmay adaw amba ya zlurey ba. ‡‡

²⁶ Da ray n̄gene, mevel adaw faa səmey,
ya zley walay ta meesəmey.

Kwa ya məcey la na,
ya fa səkwa cek masa Gazlavay ma da kayawa,
²⁷ ya da n̄jey ta zazay maja ya səra kah, Bay Gazlavay,
ka mbəkda mesəfney adaw
aa slam n̄ga ndəhay maməctakaya daa ba,
kwa ka fa da mbəkda vaw adaw,
yah, ndaw ma ka slæra akah,
n̄ga zey daa cəvay daa ba may. §

²⁸ Ka ta wuzdiwa cəved n̄ga hətey heter mendəvey ba la,

Ya daa səmey ga, maja kah manjakaya ta yah.»

²⁹ Piyer a ləvtar saya: «Məlma adaw hay jəwif hay, ya gwa yaa guzlkwar mey masa fara fara da ray Davit e, Davit masa papaŋ n̄ga papa aləkwa zleezle. Ya fa ləvkwar an̄ga ta məcey sem, ta pəshamara sem aa cəvay. Cəvay an̄ga ha, haa kasl tasana, aa daha fedə. ^{§†30} An̄ga na, ndaw ma təla mey n̄ga Gazlavay, a səra Gazlavay ta jəwey mey la ta an̄ga, a ləvar: «Fa dəba akah, ya da pey ndaw pal daa səkway akah n̄ga key bay anda kah.»

^{§††31} Da ray n̄gene, Davit a səra cek masa Gazlavay ma da ka n̄gada fa mey. A səra *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay na, Gazlavay a sləkdadərwa la daa meməcey. Davit e, aa guzley da ray masləkdwara n̄ga *Kəriste daa meməcey a, a ləvey Gazlavay ta mbəkda ndaw aha da wuzlah ndəhay maməctakaya daa ba, vaw an̄ga ta zey daa cəvay daa ba. ^{§†32} Yesu kede na, Gazlavay ta sləkdadərwa sem daa meməcey, ala tabiya fa kam sede da ray a. ^{§††33} Gazlavay ta la sem a vad, a pa aa slam maaya a har-zəmay an̄ga. Gazlavay Papaŋ, ta', a vəlar Mesəfney an̄ga masa an̄ga ma ləvar a da vəldara. Ta', Yesu a slərdandakwara Mesəfney a, a ray aləkwa. Ara Mesəfney a ma vəndakwar gədan̄j n̄ga key cek masa akwar ma hətmar ta masa akwar ma cəndamara wure kede. ^{§†34} Ya sərkwə Davit ta ray an̄ga ta təpey a vad na, daa ba. Ama aa guzley da ray Kəriste zleezle, a ləvey:

†† 2.22 Lk 24.19; Jan̄ 3.2; SNM 2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rm 15.19; Heb 2.4 ‡‡ 2.23 3.15; 4.28; 7.52; Lk 23.33; 1Tes 2.15 ‡‡‡ 2.24 3.15; Lk 24.5 ‡‡‡ 2.25-28 Ps 16.8-11 § 2.27 13.35 §† 2.29 1Bay 2.10; SNM 13.36 §†† 2.30 2Sam 7.12-13, 16 §† 2.31 Ps 16.10 §†† 2.32 1.8 §† 2.33 aa slam maaya a har-zəmay n̄ga Gazlavay: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mk 16.19; Lk 20.42; 22.69; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1; Heb 8.1; 1Pi 3.22; Gazlavay Papaŋ, ta', a vəlar Mesəfney an̄ga masa an̄ga ma ləvar a da vəldara: 1.4; Jan̄ 14.16-17; 15.26

“Bay Gazlavay a ləvar a Bay adaw Mahura:

Sawa, n̄jey ta har-zəmay adaw †

³⁵ haa kasl pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay

asi salay akah.”»

³⁶ Piyer a ləvtar saya: «Si Israyel hay tabiya a sərmara fara fara, ndaw masa Gazlavay ma pa n̄ga Bay Mahura ta n̄ga ndaw masa ma da ləhdata ndəhay na, ara Yesu, ndaw masa akwar ma dərmarā fa hwadam mazlan-galakaya heyey.» ††

³⁷ Ndəhay makustakaya heyey, a cəndamara mey a kede na, mevel a tədtar ga. A ləvmar n̄gada Piyer ta n̄gada ndəhay meslærey siya hay: «Kaa ya da kam na, kwara, mələma ala hay?» †

³⁸ Piyer a mbəddatara, a ləvtar: «Mbəddamara men-jey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal. Cacəfdam *baptem ta mezəley n̄ga Yesu Kəriste, amba Gazlavay a mbəkdatawara mebərey akwar. Anda kede, Gazlavay a vəlkar Mesəfney n̄ga la. ††³⁹ Gazlavay a ləvey, a vəl-datarā Mesəfney n̄ga la a ndəhay. A ləvey a da vəl-dakwara n̄gada akwar, n̄gada bəz akwar hay, ta n̄gada ndəhay masa dərən, ndəhay tabiya masa Gazlavay, Bay aləkwa, ma da zəlta.» ††

⁴⁰ Ta', Piyer aa guzltar mey mekele mekele saya amba a təbmara mey n̄ga n̄ga vəltar gədan. A ləvtar: «Wudkam ta ndəhay malamba da bəla wure kede, amba Bay Gazlavay a ləhdakwar daa sariya ma da kərza-ta.» ⁴¹ Ndəhay ga da wuzlah ndəhay a n̄gene, a təb-mara mey n̄ga Piyer, ta', a hətam baptem. Ta pas n̄gene, ndəhay a key gabal maakar ma samawa a dey ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu. †††

Menjey n̄ga ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu

⁴² Mandaw mandaw ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu fa jəkam sləmay fa meesəkede n̄ga ndəhay n̄ga hay meslærey ta mevel pal, a n̄jam macəmkaya pal anda mələman hay, fa wunam pə n̄ga sərfedey meməcey n̄ga Yesu, fa dərām dan̄gay a Gazlavay daa slam a.

⁴³ Ndəhay meslærey hay a fa kam maazla hay mekele mekele n̄ga wuzdərwa gədan n̄ga Bay Gazlavay aa ta ata. Ndəhay tabiya a rəzlam da ray maazla hay a, a namar ray a Bay Gazlavay maja. ⁴⁴ Ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu na, macəmkaya day letək, a wunkamara zleley ata hay da wuzlah ata. †††⁴⁵ Anda meləvey, a hədkadamata ley ata hay ta cek ata hay, a wunkamara dala ha da wuzlah ata tabiya. Kwa waawa a hətey cek masa təde n̄ga wusa. ⁴⁶ Mandaw mandaw fa kusam aa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay ta mevel pal. Da way ata hay na, a zəmam daf daa slam a ta meesəmey, ta mevel maaya. ⁴⁷ Ata fa həlmamara Gazlavay. Ndəhay tabiya aa həmdamata. Mandaw mandaw Bay Mahura fa zəlwa ndəhay mekele mekele masa ma ləham sem daa mebərey n̄gadaa dey ata. ††

† 2.34-35 Ps 110.1; Lk 20.42-43; Heb 1.13 †† 2.36 3.15 † 2.37 16.30; Lk 3.10, 12, 14 †† 2.38 3.19; Lk 3.3 †† 2.39 Iz 57.18-19; Ef 2.17 ††† 2.41 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Tes 3.1 ††† 2.44-45 4.32-35 † 2.46 Lk 24.53 †† 2.47 2.41

Ndaw maahəlbakaya ma hətar salay n̄ga

3 Ta pas lan̄gar daha, ata *Piyer ta *Jan̄ fa diyam aa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay n̄ga dərwa dan̄gay. Ara ta pas n̄gaa kwad, pas təde medərey-dan̄gay n̄ga *Jəwif hay. ††² Gweegwe ta mey-mbew n̄ga Way-mekey-kwakwas a, mey-mbew ma zəlmarā «Mey-mbew Membey,» ndaw daha manjakaya fetede. Ndaw aha, maahəlbakaya dəga n̄ga mayawa n̄ga. Mandaw mandaw ndəhay fa handamərwa, a njadamara fetede, amba a rəkey dala fa ndəhay ma mbəzam aa Way-mekey-kwakwas a. ††³ Ta pas n̄gene, ndaw aha a hətatar ata Piyer ta Jan̄ fa diyam aa Way-mekey-kwakwas a. Ta', aa cəfdafatar dala. ⁴ Ata Piyer ta Jan̄ a nəkfamara, Piyer a ləvar: «Nəkfandar.» ⁵ Ndaw aha a nəkfata maaya maaya, a wulkey daa ray n̄ga, a ləvey: «A da vəlmaya cek.» ⁶ Ama Piyer a ləvar: «Dala da har adaw na, daa ba sələk, ama cek masa da har adaw na, ya vəldakawa la. Ta gədan n̄ga Yesu *Kəriste, ndaw *Nez-eret, ya fa ləvka, sləkdey, daw ta salay akah.» ⁷ Ta', Piyer a kərza fa har-zəmay, a sləkdata. Wure wure n̄gene, salay n̄ga ndaw aha, ta jerey cay. ⁸ Ta', a lecey, a jəvey, a zlar madaw. A mbəzam aa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay ta ata Piyer ta Jan̄ heyey. N̄ga fa daw, fa jəvey, fa həlma Gazlavay. ††⁹ Ndəhay masa daa Way-mekey-kwakwas a tabiya a hətmar n̄ga fa daw, fa həlma Gazlavay. ¹⁰ A sərmara ara ndaw masa salay maahəlbakaya ma n̄jey fa Mey-mbew Membey n̄ga rəkey heyey. Ata tabiya a rəzlam ga da ray cek ma key ta n̄ga, a sərmara cek masa ata ma da kam ba.

Piyer a wuzey mey daa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay

¹¹ Ata *Piyer ta *Jan̄ lə n̄ga ndaw masa salay maahəlbakaya heyey, ata dasi balak n̄ga *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay mezəley «Balak n̄ga *Salamar̄w.» Ndaw aha, a gəmey n̄ga mbəkdata ata Piyer ta Jan̄ ba. Ndəhay tabiya fetede a hwamawa n̄gada fa ata, maja a rəzlam ga da ray ndaw masa salay maahəlbakaya heyey. ††

¹² Masa Piyer ma hətatar ndəhay fa samawa na, a ləvtar: «Akwar ndəhay *Israyel hay, ka rəzlam anda kede na, maja me? Ka nəkfamandar me? Ka wulkam ndaw kede salay n̄ga a jerey n̄ga daw kaa na, ara ta gədan ala daw, da daa ba, maja ala ma kam cek maaya ta cəved e fa mey n̄ga Gazlavay daw? Kay, kəne ba!

¹³ Ara Gazlavay ma mbəlda ndaw aha, Gazlavay masa *Abərahām, *Izak, lə n̄ga *Jakwap, papan̄ n̄ga papa aləkwa hay zleezle, ma namar ray. Ara Gazlavay ma wuzdandakwara n̄ga fa həslar ray a Yesu, ndaw ma ka sləra n̄ga. Akwar ta ray akwar, ka ta vəldamara Yesu a la a har mahura hay, kwa Pilat a wudey n̄ga mbəkda, ama akwar ta təbmara daa ba. ††¹⁴ Yesu na, ara ndaw pal masa maaya ma sawa ta fa Gazlavay. Ama akwar ka wudmara ba, ka ləvmar a Pilat na, n̄ga pəskakwar

††† 3.1 10.3, 9, 30 †† 3.2 14.8 ††† 3.8 14.10; Jan̄ 5.14 †† 3.11 5.12; Jan̄ 10.23 †† 3.13 2.33; 7.32; Mab 3.6, 15; Lk 23.13-23

ndaw ma këda ndaw vagay jak. ¹⁵ Anda kede, ndaw ma vëltar heter a ndëhay jak na, akwar ta këdmara sem, ama Gazlavay ta slëkdadërwa sem daa memëcey. Ala ta ray ala fa kam sede da ray maslëkdawa a n̄ga ha.

¹⁶ Ndaw masa akwar ma hëtmär da cakay adaw kede na, ka sërmara. Salay a n̄ga a jerey na, ara ta gëdan̄ n̄ga Yesu, maja ala ma pamara Yesu a n̄ga ndaw ala fara fara. Maja ala fa pamara Yesu n̄ga ndaw ala fara fara na, mbal! a mbëley maaya maaya anda akwar tabiya ma hëtmär ta dey akwar kede. ^{††}

¹⁷ «Ama wure kede, mëlma adaw hay, ya sëra cek masa akwar ta mahura akwar hay ma kamara a Yesu na, a key ka sërmara ba. ^{†18} Cek aha ma key kede na, Gazlavay ta wuzda la ta mey ndëhay ma tëla mey a n̄ga hay zleezle, a lövey, si cëma *Këriste masa a n̄ga ma da slërdërwa na, a sërey banay. ^{††19} Maja n̄gene, ya fa lövkwar: mbëddamara menjey akwar, mbëdmawa dey n̄gada fa Bay Gazlavay, amba a mbëkdakwara mebërey akwar. ^{††20} Anda kede, Gazlavay a mëskadakwar vaw la. A slërkwar Këriste la, anda melëvey, Yesu, ndaw masa aa ma wala n̄ga lëhdakwar dëga zleezle heyey. ²¹ Wure kede si Yesu a njawa da gazlavay da vad dagay, haa kasl pas masa Gazlavay ma da dÿyta cek hay tabiya mawiya anda a n̄ga ma lövey zleezle. Gazlavay taa guzley la da ray mey a ta mey ndëhay ma tëla mey a n̄ga hay. ²² Ara anda kede *Mawiz maa guzley zleezle, a lövey: “Bay Gazlavay masa akwar ma namar ray, a da slërkwar *ndaw ma tëla mey anda yah. Ndaw a na, ara ndaw daa sëkway akwar anda yah may. Mey tabiya masa a n̄ga ma daa guzldakwara na, jëkam slëmay fa vëda. ^{††23} Kwa waawa ma cënar mey a ndaw a ba na, Gazlavay a bada la da wuzlah ndëhay a n̄ga hay, n̄gaa zëdey.”

²⁴ «Yaw, fara fara, ndëhay ma tëla mey n̄ga Gazlavay ga, dëga fa *Samiyel ta ndëhay ma tëla mey n̄ga Gazlavay mekele mekele fa dëba a n̄ga, ata tabiya ta wuzdamara mey da ray cek hay masa ma kam wure kede la. ^{††25} Mëlma adaw hay, Gazlavay maa guzley ta mey ndëhay ma tëla mey a n̄ga hay kede na, ara n̄gada akwar. Gazlavay a jëwam mey ta papa alëkwa hay zleezle, a lëvar a Abëraham: “Ya pëstar mey la a ndëhay da bëla tabiya ta fa sëkway akah.” *Mëjëwey-mey a kede na, ara n̄gada akwar may. ^{§26} Anda kede, Gazlavay ta wuzdakwara Yesu, ndaw ma ka slëra a n̄ga la. A slërdërwa na, n̄gada akwar dagay. A slërdërwa amba a kakwar maaya, n̄ga mbëddakwara menjey akwar maaya ba n̄gene.» ^{§†}

Ata Piyer ta Jan̄ fa mey n̄ga ndëhay ma ka sariya n̄ga Jëwif hay

4 Masa ata *Piyer ta *Jan̄ faa guzlmatar a ndëhay makustakaya heyey na, ndëhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay, ta *bay-ray n̄ga ndëhay ma jëda Way-mekey-kwakwas, le n̄ ndëhay *Saduse hay, a samawa a

† 3.15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10
†† 3.16 Mt 9.22† 3.17 Lk 23.34; 1Tm 1.13†† 3.18 5.42; Lk 24.27,
44-46†† 3.19 2.38††† 3.22-23 Mew 18.15, 19; SNM 7.37††† 3.24
3.18§ 3.25 MC 12.3; Gal 3.8, 16§† 3.26 13.46; 18.6; Rm 1.16

cakay ata. ^{§†† §2} Mevel fa catar maja ata Piyer ta Jan̄ faa sërkadamata ndëhay, a lëvmatar ndëhay mamëc-takaya a da slëkdamawa daa memëcey maja Yesu ta slëkdawa sem daa memëcey. ^{§††3} Mahura hay heyey, ta', a kërzamata ata Piyer ta Jan̄ a, a handamata, a gërcamata aa fërsëne. Ama ta kamatar sariya ta pas n̄gene daa ba, maja pas daa saba. ^{§†4} Ta n̄gene he cëpa, ndëhay ga da wuzlah ndëhay makustakaya ma cëndamara mey n̄ga Piyer heyey ta tëbmara mey n̄ga Yesu la cë n̄ga. Anda kede, ndëhay ma tëba mey n̄ga Yesu ta sëkam la a dey a, a key gabal zlam. ^{§†}

⁵ Pepërek e, bay-ray hay n̄ga *Jëwif hay, ta mahura hay n̄ga Jëwif hay, le n̄ *ndëhay maa sërkada kwakwas n̄ga Mawiz, a kusam fetede da *Jeruzelem. ⁶ Da wuzlah ndëhay makustakaya ha na, ara ata Han, *ndaw mahura da ray ndëhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay, Kayif, Jan̄, Alekzandëre le n̄ ndëhay siya tabiya da way Han. ⁷ Ta', a handamatërwa ata Piyer ta Jan̄ heyey, a lacadamata fa mey ata, ndaw masa ma hëtar salay a n̄ga heyey aa da cakay ata. A cacëfdamata ata Piyer ta Jan̄, a lëvmatar: «Ka mbëldamara ndaw masa salay maahëlbakaya kede na, ta gëdan̄ wura? Ma vëldakwara gëdan̄ n̄ga key maazla kede na, wa?» ^{§†}

⁸ Piyer, marëhkaya ta *Mesëfney n̄ga Gazlavay, ta', a mbëddatara, a lëvtar: «Akwar, bay-ray hay ta mahura ala hay, ^{§§9} kaa cëfdamandar tasana maja ala ma kam cek maaya n̄gada ndaw maahëlbakaya kede, daw? Kaa cëfdamandar, ndaw aha a hëtar salay a n̄ga na, kwara, ba diya? ¹⁰ Yaw, akwar cëpa ta ndëhay *Israyel hay tabiya, si ka sërmara ndaw malacakaya fa mey akwar kede na, a hëtar salay a n̄ga ta gëdan̄ n̄ga Yesu *Këriste, ndaw *Nezeret. Ara a n̄ga masa akwar ma dërmara fa hwadam mazlan̄galakaya n̄ga mëcey, ama Gazlavay ta slëkdadërwa sem daa memëcey. ^{§§§11} Mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay da ray Yesu, a lövey:

“A n̄gwa masa akwar, ndëhay ma lëma way, ma këzlamara ta cakay na, anja ara a n̄gwa maaya, ma fënta siya hay jak.” ¹⁸

¹² Ahaw, ya fa lövkwar, Gazlavay a lëhdata ndëhay daa mebërey na, si ta fa Yesu gway. Ndaw mekele da bëla kede masa Gazlavay ma vëlar gëdan̄ n̄ga lëhey ndëhay daa mebërey na, daa ba sëlak.» ¹⁹

¹³ Mahura hay ma sla yawa n̄ga Jëwif hay fetede heyey na, a nëkmara na, ata Piyer ta Jan̄ fa zluram daa ba sëlak. A rëzlam ga, maja a sërmara, ata Piyer ta Jan̄, ara ndëhay anda siya hay gway, ta jangam daa ba. A sërfadamara ata Piyer ta Jan̄ ta pëkam la ta ata Yesu.

¹⁴ Masa mahura hay ma sla yawa ha ma hëtmär ndaw masa ma hëtar salay a n̄ga heyey malacakaya da cakay ata Piyer ta Jan̄ na, kwa ta gwamara n̄ga mbëddamatara daa saba. ¹⁵ Da ray n̄gene, mahura hay a, a badamatërwa la daa way a, a zlamar mesley yawa da wuzlah ata. ²⁰¹⁶ A lëvam: «Ya da kadamatakwa ndëhay

§†† 4.1 Lk 22.4, 52§† 4.1-2 ndëhay Saduse hay: 5.17; 23.8; Lk 20.27§†† 4.2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23§† 4.3 5.18§† 4.4 2.41
§§† 4.7 Lk 20.2§§† 4.8 2.4§§§ 4.10 3.6; 3.15 18 4.11 Ps 118.22;
Lk 20.17; 1Pi 2.4-7 19 4.12 Mt 1.21; 1Kwr 3.11 20 4.15 5.34-35

kede na, kwara? Maja ndəhay da Jeruzelem tabiya a sərmara fara fara Gazlavay ta key maazla mahura la ta fa ata. Ya gwakwa ya rəskwa maazla ha kede ba.

¹⁷ Ama amba mey kede a daw fa mey fa mey saba, asaya amba ndəhay mekele a cəndamara ba na, si ya təktakwa ndəhay cew kede. Ya təktakwa a da wuzdamara mey da ray Yesu a ndəhay saba səlak.» ^{††}

¹⁸ Ta', a zəlmata saya, a təkмата n̄gaa sərkedey ndəhay da ray mey n̄ga Yesu, asaya, a təkмата kwa n̄ga key maday n̄ga maaya ta ndəhay da ray Yesu.

¹⁹ Ama ata Piyer ta Jan̄ a mbəddamatara, a ləvmatar: «Akwar ta ray akwar, nəkmara mey kede cey. Maaya fa mey n̄ga Gazlavay na, ya təbam mey akwar da ray mey n̄ga Gazlavay daw? ²⁰ Ala na, si cəma yaa guzlam da ray cek hay masa ala ma hətmar ta dey ala ta masa ala ma cəndamara ta sləmay ala.»

²¹⁻²² Mahura hay ma sla yawa n̄ga Jəwif hay kaa heyey ta hətam mey n̄ga sərdamata banay daa ba, maja ndəhay tabiya fa həlmamara Gazlavay maja maazla ha. Ndaw masa ma hətar salay an̄ga ta maazla heyey, mevey an̄ga a fəna kwakwar məfad. Maja mahura hay a ta hətam mey da ray ata daa ba na, a kamatar mey ta gədan̄ saya, ta' a mbəkdamata.

Medərey-dan̄gay n̄ga ndəhay n̄ga Yesu

²³ Fa dəba ha, mahura hay ma sla yawa n̄ga *Jəwif hay heyey ma mbəkdamata ata *Piyer ta *Jan̄ la na, ta', a vəham fa ndəhay ata hay. A kadamatara mey masa *bay-ray hay n̄ga ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay ta mahura hay n̄ga Jəwif hay kaa heyey ma ləvmatar. ²⁴ Ndəhay ata hay a, a jəkfamatar sləmay. Ata tabiya ta', a dərām dan̄gay n̄gada Gazlavay ta mevel pal, a ləvam: «Bay Gazlavay, Mawaca-waca, ara kah ma ləma slam da vad ta cek hay da hwađ a, ara kah ma ləma slam da hwayak ta cek hay da hwađ a, ara kah ma ka bəlay ta cek hay da hwađ a. ^{†25} Ara kah maa guzley zleezle ta mey ndaw akah, *Davīt, papa n̄ga papa ala. Ka wuzdara ta fa Mesəfney akah amba a ləvey:

“Ndəhay masa Jəwif hay ba fa yam mey na, maja me? A slam yawa n̄ga tede n̄ga nəsey Bay Gazlavay na, maja me? ^{††}

²⁶ Bay hay da bəla kede fa cakalam mey, mahura hay fa kusam n̄ga key vəram ta Bay Gazlavay le n̄ ta ndaw masa an̄ga ma wala.”

²⁷ Ahaw, cek aha ta key la anda kede. Fara fara, Bay *Herawt ta *Pawns Pilat ta ndəhay masa Jəwif hay ba, ta *Israyel hay, ata tabiya ta kusam la daa berney a kede, da ray Yesu, ndaw ma ka slæra akah masa kah ma wala n̄ga ləhdata ndəhay. ^{††28} Ata ma kamata cek hay tabiya kede na, a kamara anda kah Bay Gazlavay ma wudey n̄ga ka ta gədan̄ akah dəga zleezle.

^{††29} Wure kede, Bay Gazlavay, nəka, ata fa kamandar mey ta gədan̄. Vəlndar gədan̄ n̄gada ala, ndəhay ma ka slæra akah hay, n̄ga wuzey mey akah ta mandərzay daa dey ba səlak. ^{††30} Wuzdərwa gədan̄ akah! Mbəlda-

† 4.16 Jan̄ 11.47†† 4.17-19 5.28-29, 40† 4.24 Mab 20.11; Ps 146.6†† 4.25-26 Ps 2.1-2†† 4.27 Herawt: Lk 23.7-11; Pawns Pilat: Lk 23.1††† 4.28 2.23††† 4.29 Ef 6.19

ta masa-macay hay, key maazla hay n̄ga wuzwa gədan̄ akah aa ta ala, ta gədan̄ n̄ga Yesu, ndaw ma ka slæra akah.» [§]

³¹ Ata ma ndəvdamara medərey-dan̄gay la na, slam masa ata ma kusam da hwađ a, a wusey gəđ-ged. Ata tabiya marəhtakaya ta *Mesəfney n̄ga Gazlavay, a wuzdamara mey n̄ga Gazlavay ta mandərzay daa dey saba. ^{§†}

Ndəhay n̄ga Yesu a jənam vaw da wuzlah ata

³² Ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu tabiya a n̄jam mewulkey ata letek, mevel ata macəmkaya pal. Ndaw masa ma ləvey: «Zleley ađaw na, yah pal ma wa» na, daa ba. Ama a wunkamara zleley ata hay da wuzlah ata. ^{§††33} Ndəhay meslærey n̄ga Yesu a kam sede da ray masləkdawa n̄ga Bay Mahura Yesu daa meməcey na, ta gədan̄ n̄ga Gazlavay. Ata tabiya, Bay Gazlavay ta pəstar mey la ga. ³⁴ Da wuzlah ata na, kwa ndaw ma hurey cek mezəmey daa ba. Ndaw masa ley an̄ga da ha, da daa ba, way an̄ga da ha na, a hədkada. A handərwa dala ha ³⁵ a har ndəhay meslærey a. Ndəhay meslærey a, a wunkamatara dala ha n̄gada ndəhay masa daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu. A vəl-damara dala ha n̄gada ndaw a ndaw a tədə n̄ga wusa. ³⁶ Ndaw da wuzlah ndəhay n̄ga Yesu a daha, mezəley *Jawzef. An̄ga ndaw daa səkway n̄ga *Levi, a yawa da Sipəre. Ndəhay meslærey a, a zəlmara na, *Barnabas, anda meləvey «ndaw ma vəltar gədan̄ a ndəhay.»

³⁷ Ley an̄ga daha. A hədkada ley a. Fa dəba ha, a handərwa dala ha, a vəldatara a ndəhay meslærey hay.

Mey da ray ata Ananiyas ta n̄gwas an̄ga Safira

5 Ndaw daha mezəley *Ananiyas ta n̄gwas an̄ga Safira, a cəmdamara d̄ay ata letek. Ta', Ananiyas a hədkada ley ata. ² A wunka dala ha cew, ta', a bada siya. Siya may, a handatara a ndəhay meslærey heyey, a vəldatara anda ara dala n̄ga ley ata ha cəpa. N̄gwas an̄ga a sərə cek masa zel e ma ka. ^{§3} Ama *Piyer a ləvar: «Ananiyas, ka mbəkda *Satan̄ amba a mbəzey aa mevel akah na, maja me? Ka ta badərwa siya n̄ga dala n̄ga ley akah ha sem. Anda kede, ka ta mbəzla *Mesəfney n̄ga Gazlavay sem. ^{§†4} Daa masa kah ma hədkada daa ba na, kah ma wa, ba diya? Kwa kah ma hədkada la kede, kah ma wa dala ha. Ka wulkey daa ray akah n̄ga key cek kede na, maja me? Ka mbərzley kaa na, ndəhay ba, ama ka mbərzley Gazlavay.»

⁵ Masa Ananiyas ma cənda mey a la anda kede na, a tədəy, pam! a məcey. Mandərzay a katar kwa ara mey ba, a ndəhay ma cəndamara mey a. ⁶ Ta', gula hay a samawa, a mbəzmara vagay a, a badamərwa, a diyam a pəshamara aa cəvay.

⁷ Ler maakar fa dəba ha na, n̄gwas an̄ga, a wuswa. Ama a sərə cek masa ma key ta zel e ba. ⁸ Piyer aa cəfda, a ləvar: «Kadiwa, ka hədkadamara ley akwar na, dala ha kede tar daw?» A mbəddara, a ləvar: «Ahaw, ya

§ 4.30 2.22 §† 4.31 2.4 §†† 4.32-35 2.44-45; 6.1; Lk 14.33; 18.22 §† 5.2 4.35 §†† 5.3 Jan̄ 13.2

hædkadamara kəne.»⁹ Anda kede, ta', Piyer a lævar: «Ka cəmdamara dāy akwar ta zel akah, n̄ga jedey Mesəfney n̄ga Gazlavay na, maja me? Ehe, gula hay ma pəshamara zel akah, ata fa mey-slam. A da pəshamaka kəne may.»¹⁰ Wure wure n̄gene, n̄gwas aha a tədəy fa mey a n̄ga, pam! a məcəy. Gula hay kede heyey a mbəzmawa, a hətfamara ta məcəy sem. Ta', a lamara, a handamara, a pəshamara a cakay zel e.¹¹ Fa dəba ha, mandərzay a katar ga ara mey ba n̄gada ndəhay daa Egeliz tabiya ta n̄gada ndəhay ma cən-damara mey a.

Ndəhay meslærey n̄ga Yesu a kam maazla hay

¹² Ndəhay meslærey n̄ga Yesu fa kam maazla hay ga da wuzlah ndəhay n̄ga wuzdərwa gədan n̄ga Gazlavay. Fa dər a, fa dər a, ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu tabiya fa diyam aa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay, fa kusam fetede ta mevel pal dasi Balak n̄ga *Salaman̄w heyey.¹³ Ndəhay siya ma təbmara mey n̄ga Yesu fara fara ba na, a wudam n̄ga kusey ta ata ba, maja a zluram, ama ndəhay tabiya faa həmdamata ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu a cə n̄ga.¹⁴ Mandaw mandaw ndəhay fa samawa a dey a, a dey a, zel hay, n̄gusay, fa təbmara mey n̄ga Bay Mahura, a cəmam a dey ndəhay n̄ga Yesu heyey.¹⁵ Maja ndəhay meslærey n̄ga Yesu a fa kam maazla hay ta gədan n̄ga Gazlavay na, ndəhay a handamawa masa-macay hay a mey-cəved. A handamatərwa fetede, a nadamata a ray bebele hay, da daa ba, a ray gegədəf hay, amba da masa *Piyer fa daw taa cəved e n̄gene na, meezed a n̄ga a wusey a ray siya hay, a mbəlam.¹⁶ Ndəhay ga a samawa da slala hay mekele mekele masa gweegwe ta berney n̄ga *Jeruzelem, a handamawa masa-macay hay, ta ndəhay masa ta malula da ray. Ndəhay a tabiya ta mbəlam sem.

A sərđamata banay ta ndəhay meslærey n̄ga Yesu

¹⁷ Yaw, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay ta ndəhay da cakay a, anda meləvey ndəhay masa da wuzlah *Saduse hay, səle n̄ga katar ga ta ndəhay meslærey n̄ga Yesu heyey. A slam yawa amba a sərđamata banay.¹⁸ Ta', a kərzamata meedey ndəhay tabiya, a handamata aa fərsəne.¹⁹ Ama dasi tavad n̄gene, maslan n̄ga Gazlavay a pawa salay da vad, a wura mey-slam n̄ga fərsəne he, a badatərwa ndəhay meslærey heyey, a lævtar: ²⁰ «Diyam aa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay, wuzdamatara mey hay tabiya da ray heter mawiya a ndəhay.»²¹ Ndəhay meslærey heyey a cənmar mey a maslan a. Slam bə n̄ber n̄, ta', a diyam, a mbəzam aa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay heyey, a zlamar n̄gaa sərđamata ndəhay.

Daa n̄gene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay ta ndəhay da cakay a, a kusmatərwa bay-ray hay n̄ga Jəwif hay tabiya n̄ga sley

† 5.9 1Kwr 10.9 †† 5.12 2.22; 3.11 ‡ 5.14 2.41 †† 5.15-16 19.11-12; Lk 4.40 †† 5.17 4.1-2 ††† 5.19 12.7-10

yawa. Ta', a sləram ndəhay n̄ga n̄gəlmətərwa ndəhay meslærey n̄ga Yesu kaa heyey daa fərsəne.²² Ndəhay heyey a wusam aa fərsəne he na, ta hətfamatar ndəhay meslærey n̄ga Yesu daa ba. Ta', a vəhmawa, a kadamatara a ndəhay mahura hay ma sla yawa kaa heyey,²³ a lævmatar: «Ala ta hətfamatar daa ba. Ya wusam na, mey-slam magərcakaya maaya maaya, ndəhay ma jədmata ata fa mey-slam a, ama ya wur-mara mey-slam a, ya mbəzam aa way a na, ndəhay a, ata da hwad a daa saba.»

²⁴ *Bay-ray n̄ga ndəhay ma jəda Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay, ta *bay-ray hay n̄ga ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay kaa heyey a cəndamara na, mey a, a həbtar ray, a sərmara cek ma key ta ndəhay meslærey kaa heyey ba.²⁵ Ndaw daha, ta', a sawa, a lævtar: «Ehe, jəkam sləmay, ndəhay masa akwar ma ndəkwdamata aa fərsəne heyey na, ata daa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay, faa sərđamata ndəhay.»

²⁶ Ta', bay n̄ga ndəhay ma jəda Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay ta sewje a n̄ga hay a diyam, a n̄gəlmətərwa ndəhay meslærey heyey. Sewje hay a, ta kamatar mey ta gədan daa ba, maja a zluram ndəhay a daa zakamata ta a n̄gwa.²⁷ Fa dəba ha masa sewje hay a ma n̄gəlmətərwa la na, ta', a lacadamata fa mey n̄ga mahura hay ma sla yawa ha. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay heyey aa cəfdatā,²⁸ a lævtar: «Ala ta təkma kwar sem n̄ga wuzey mey a ndəhay da ray ndaw aha, ama akwar fa kamara cə n̄ga. Fara fara, akwar ta wuzdamara mey a sem a ndəhay tabiya da *Jeruzelem. Asaya, ka wudam ndəhay tabiya a wulkam na, ara ala ma kədmara ndaw aha, ba diya?»^{††}

²⁹ *Piyer ta ndəhay meslærey siya a mbəddamara, a lævmar: «Si cəma ya cənmar mey a Gazlavay da ray ala ma da cənmatar mey a ndəhay.³⁰ Akwar ta kədmara Yesu la vagay fa hwadam mazlan̄galakaya. Ama Gazlavay n̄ga papan̄ n̄ga papa aləkwa hay ta sləkđadərwa sem daa meməcəy.³¹ Yesu a na, ara ndaw masa Gazlavay ma la a vad a har-zəmay a n̄ga. A pa n̄ga ndaw mahura, Bay ma ləhdata ndəhay. A ka kəne amba a wurey cəved n̄gada ndəhay *Israyel hay n̄ga mbəddamara menjey ata, n̄ga səpam Gazlavay ta mevel pal, amba Gazlavay a mbəkdatara mebərəy ata.³² Ala na, ya fa kam sede da ray cek hay a kede. *Mesəfney n̄ga Gazlavay fa key sede da ray a kəne may, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ma cənmar mey.»^{††}

³³ Ndəhay mahura hay ma sla yawa heyey a cəndamara na, mevel a catar ga ara mey ba, a wudam n̄ga kədmata vagay.³⁴ Ama ndaw Fariza pal da wuzlah ata daha, mezələy a n̄ga Gamaliyel. A n̄ga ndaw mahura maa sərđada *kwakwas n̄ga Mawiz, ndəhay tabiya faa həmdamara. Ta', a lecey da wuzlah mahura hay ma sla yawa kaa heyey, a lævtar a ndəhay n̄ga badamatərwa

††† 5.22-24 12.18-19 § 5.24 4.1 §† 5.26 Lk 20.19; 22.2 §†† 5.28-29 4.17-19; Mt 27.25 §‡ 5.30-31 3.15 §†† 5.32 1.8; Jan 15.26-27

ndøhay meslærey n̄ga Yesu a dāgay. †³⁵ Fa dæba ha a lævta a mahura hay ma sla yawa ha: «Akwar Israyel hay, wam vaw da ray cek masa akwar ma da kamatar a ndøhay kedē. ³⁶ Særfadamara, zleezle ndaw mezøley Tewdas ta sawa la, a lævey: “Yah, ndaw mahura.” Ndøhay ga, a key temere mæfad ma sæpmara. Ama ndøhay mekele hay ta kædmara sem vagay. Ndøhay ma sæpmara tabiya heyey, taa kwacam ray sem, mey a daa saba. ††³⁷ Fa dæba n̄ga, ndaw daha mezøley Juda, ndaw *Galile. N̄ga ta sawa la daa dār hay masa ndøhay fa slæfam vaw. N̄ga ha na, ta hældata ndøhay la n̄ga sæpmara, ndøhay ga ta diyam la asiya. Fa dæba ha, ta', a kædmara vagay saya, ndøhay ma diyam asiya heyey taa kwacam ray sem may. †³⁸ Da ray n̄gene, ya fa lævkwar: ka da hæbam ray maja ndøhay a kedē saba, mbækdamata n̄ga diyam. Mewulkey ata ta slæra ata ha, da a sawa ta fa gødan̄ n̄ga ndaw-magødan̄ na, a ndøvey la. ³⁹ Ama da mewulkey ata ta slæra ata ha a sawa ta fa gødan̄ n̄ga Gazlavay na, n̄gene ka gwamara n̄gaa zæddamara daa ba. Wam vaw, ka da kædam vaw ta Gazlavay ba.»

Mahura hay ma sla yawa heyey, ta', a tæbmara mey n̄ga. ⁴⁰ A zælmatæwa ndøhay meslærey heyey. A slædmata, a lævmatar: «Ka da wuzam mey da ray Yesu saba.» Ta', a mbækdamata. †

⁴¹ Ndøhay meslærey a, a slækdam, a mbækdamata ndøhay ma sla yawa heyey, ta', a diyam ta meesømey maja Gazlavay ta nækta la, ata tæde n̄ga særey banay maja Yesu. ††⁴² Mandaw mandaw ata fa diyam aa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay leŋ a way ndøhay mekele mekele. Ata faa særkadamatara *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu a ndøhay fetede, kwa a mbækdamara ba. Ata fa wuzdamatara Yesu na, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga læhdata ndøhay. †††

A walam ndøhay maasala n̄ga jøney ndøhay meslærey n̄ga Yesu

6 Daa n̄gene, ndøhay ma tæba mey n̄ga Yesu fa sækmawa, a dey a, a dey a. Da wuzlah ata na, *Jøwif hay maa guzlam mey Gærek daha. A yam mey ta Jøwif hay mekele daa hwayak a n̄gene, a lævam: «N̄g-was-vagay hay masa da wuzlah ala, fa hætam cek mezømey masa ata ma wunkamatara mandaw mandaw na, daa ba.» †††² Da ray n̄gene, ndøhay meslærey kuraw a ray a cew heyey, ta', a kusmata ndøhay ma tæba mey n̄ga Yesu tabiya, a lævmatar: «Ala na, ya mbækdamara mewuzey mey n̄ga Gazlavay, amba ya wunkam daf na, a zlærd a. ³ Mælma ala hay, maaya na, ka walam *ndøhay maasala da wuzlah akwar, masa ndøhay faa hæmdamata, masa marøhtakaya ta *Mesøfney n̄ga Gazlavay, ndøhay masa ta længesl, amba ya vøldamatara slæra ha asi har ata. ⁵⁴ Ala na, ya vøldamara ray ala n̄ga dærey dan̄gay a Gazlavay, ta n̄ga wuzey mey n̄ga.»

† 5.34 Gamaliyel: 22.3 †† 5.36 21.38 † 5.37 Lk 2.2; 13.1-2 †† 5.40 4.18; 5.28 †† 5.41 Lk 6.22-23; 1Pi 4.13 ††† 5.42 Yesu na, ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga læhdata ndøhay daa mebærey: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Lk 24.25-27 ††† 6.1 2.45; 4.35 § 6.3 1Tm 3.7-13

⁵ Mey a kedē a mbafatar a ndøhay tabiya. Ta', a walam Etiyen, ndaw ma tæba mey n̄ga Yesu maaya maaya, marøhkaya ta Mesøfney n̄ga Gazlavay, leŋ *Følep, Pærakwar, Nikanawr, Timan̄w, Parmanas, asaya, Nikwala, ndaw Antiyaws masa ma mbækda kwakwas n̄ga zleezle n̄ga sæpey kwakwas n̄ga Jøwif hay. ⁶ Ta', a handamatæwa ndøhay maasala ha fa ndøhay meslærey heyey. Ndøhay meslærey a, ta', a dæram dan̄gay, a pamatar har a ray, amba a kamara slæra ata ta gødan̄ n̄ga Gazlavay. †

⁷ Yaw, mey n̄ga Gazlavay fa daw fa mey fa mey. Da *Jeruzelem ndøhay ma tæba mey n̄ga Yesu fa sækmawa a dey a, a dey a. Ndøhay ga ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay a tæbmara mey n̄ga Yesu may. ††

A kærzamara Etiyen

⁸ Etiyen na, Bay Gazlavay ta pæsar mey la ga, a vølar gødan̄ n̄ga. Da ray n̄gene, n̄ga fa key maazla hay ga ma ræzley ndaw da wuzlah ndøhay. ††⁹ Ama ndøhay siya hay a zlamar n̄ga cakalafamar mey. Ara *Jøwif hay ma samawa daa berney n̄ga Siren leŋ daa berney n̄ga Aleksandæri. Ata da wuzlah ndøhay ma kusam daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay masa ata ma zæl-mara «Way n̄ga ndøhay ma bamawa daa beke.» Mekele hay ma cakalafamar mey na, a samawa daa hwayak n̄ga Silisi leŋ daa hwayak n̄ga Azi. A zlamar n̄ga key yawa ta Etiyen e. ¹⁰ Ama ta gwamara a ray a daa ba, maja aa guzlar ta længesl masa *Mesøfney n̄ga Gazlavay ma vøldara. ††

¹¹ Da ray n̄gene, a diyam, a vølmatar dala a ndøhay amba a mbærzlam a ray Etiyen e, a lævam: «Ya cændamara na, ndaw kedē fa cæda *Mawiz, fa cæda Gazlavay.» ††¹² A hældamata ndøhay cæpa, ta mahura hay n̄ga Jøwif hay, leŋ ndøhay maa særkada kwakwas n̄ga Mawiz. Ta', a diyam, a kærzamara Etiyen, a handamara fa mahura hay ma sla yawa n̄ga Jøwif hay. ¹³ Ta', a n̄gæl-mawa ndøhay membærzley, amba a lævam: «Mandaw mandaw, ndaw kedē faa guzley mey maaya ba da ray *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay ta da ray kwakwas n̄ga Mawiz. ††¹⁴ Ya cændamara, a lævey: “Yesu, ndaw *Nezeret, a bæzla Way alækwa mekey kwakwas n̄ga Gazlavay la, a mbæddata kwakwas masa Mawiz maa særkadandakwara la mekele.”» ¹⁵ Ndøhay tabiya manjatakaya daa way mesley yawa fetede a nækmara Etiyen ndæzl a, dey n̄ga fa wedey anda dey n̄ga maslan̄ n̄ga Gazlavay da vad.

Etiyen aa guzlar n̄gada mahura hay ma sla yawa n̄ga Jøwif hay

7 *Ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay aa cæfda Etiyen, a lævar: «Mey masa ata ma kadamara kedē na, fara fara daw?»

² Etiyen a mbæddara, a lævey: «Mælma adaw hay, ta papay hay, jækfamaya slømay. Gazlavay masa man-jakaya daa slam ma wedey na, ta wuzar vaw la a

§† 6.6 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6 §†† 6.7 2.41 §† 6.8 2.22 §†† 6.10 6.3; Lk 21.15 §† 6.11 Mt 26.59-61 §† 6.13 18.13; 21.28; Jer 26.11

*Abëraham, papañ nga papa alëkwa, daa masa anga daa hwayak nga Mezapawtami, ta yingey aa berney nga *Harañ daa ba arañ. ¹³ Gazlavay a lëvar: "Bey daa hwayak akah, mbëkdata sækway akah hay, daw aa hwayak masa yah ma da wuzdakawa." ¹⁴ Da ray ngene, Abëraham a slëkdey daa hwayak nga ndëhay *Kalde, a daw a njeý aa berney nga Harañ. Fa dëba nga memëcey nga papaha, Gazlavay, ta', a lëvar nga yingey da Harañ a ngadaa hwayak mekele. Maja ngene, a sawa aa hwayak nga Kana, masa alëkwa *Jëwif hay da hwað a wure kede. ¹⁵ Ta', a njeý aa hwayak a, ama daa ngene, Gazlavay ta vëldara hwayak a ngada Abëraham daa ba arañ, kwa slam nekëdey nga pey salay daa hwayak a ngene ta hëtey ngada anga daa ba arañ. Daa ngene, Abëraham bëzey anga daa ba arañ, ama Gazlavay ta lëvar la, a da vëldara hwayak a ngene amba a wey da ray a, asaya amba bëza hay nga bëz anga hay a wamara fa dëba anga. ¹⁶ Gazlavay a lëvar saya: "Bëza hay nga bëz akah hay a da njam daa hwayak nga ndëhay mekele. Ndëhay a, a da wamata, a da kam beke nga ndëhay a, a da sërdamata banay haa mevey temere mëfad. ¹⁷ Ama fa dëba ha ya da katar sariya a ndëhay ma kadamata beke he, wara bëza hay a, a bamawa daa hwayak a, a vëhmawa, a ragadamaya la daa slam aha kede." ¹⁸ Ta', Bay Gazlavay a jëwam mey ta Abëraham. *Mëjëwey-mey aha na, ara ta fa *mesley mandawal. Anda kede, Abëraham a yawa *Izak. Fa dëba ha luma pal na, a slëra mandawal. Izak a slëra nga bëzey anga, *Jakwap këne. Jakwap may, a slatara nga bëz anga hay kuraw a ray a cew ¹⁹ këne. Ma yamatërwa sækway alëkwa hay kuraw a ray a cew kede na, ara bëza hay nga Jakwap. ²⁰

⁹ «Papañ nga papa alëkwa hay a, masa bëza hay kuraw a ray a cew nga Jakwap heyey, sëlëñ a katar da ray *Jawzef, mëlma ata. Ta', a hëdkadamara nga key beke daa hwayak nga *Ejip. Ama Gazlavay aa ta anga, ¹⁰ fa jëda, a lëhda daa banay anga hay tabiya. *Farawañ, bay daa hwayak nga Ejip, a wulkey maaya da ray Jawzef maja Gazlavay ta vëlar lengesl la. Farawañ, ta', a pa Jawzef nga ndaw mahura daa hwayak anga, ta da way anga tabiya. ¹¹

¹¹ «Fa dëba ha, may ta key la ga daa hwayak nga Ejip ta daa hwayak nga Kana tabiya. Banay ga da ray ndëhay a daha. Papañ nga papa alëkwa hay, bëza hay nga Jakwap heyey, a hëtam cek mezëmey saba. ¹² Ama Jakwap ma cënda cek mezëmey daha da Ejip na, ta', a slërdara bëz anga hay. Ngene ara meslërey ngeeme. ¹³ A diyam nga dey cew na, Jawzef ta', a wuztar vaw a mëlmaha hay. Da ray ngene, Farawañ, a sër-

† 7.2.22.1†† 7.3 MC 12.1; Heb 11.8-10† 7.4 MC 11.31; 12.4 †† 7.5 MC 12.7†† 7.6-7 MC 15.13-14 ††† bëz anga hay kuraw a ray a cew: Sækway hay kuraw a ray a cew nga Israyel hay na, ara ndëhay daa sækway nga Ruben, daa sækway nga Simeyanjw, daa sækway nga Levi, daa sækway nga Juda, daa sækway nga Isakar, daa sækway nga Zabulanjw, daa sækway nga Jawzef, daa sækway nga Benjamenj, daa sækway nga Danj, daa sækway nga Naftali, daa sækway nga Gat, lej daa sækway nga Aser. Nëka MC 35.23-26. ††† 7.8 MC 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31-30.24; 35.16-18 § 7.9 MC 37.11, 28; 39.2, 21 §† 7.10 MC 41.37-44 §†† 7.11-12 MC 41.54; 42.1-2, 5

ta sækway nga Jawzef hay. ¹⁴ Fa dëba ha, Jawzef ta', a slërey mëlmaha hay nga ngëlmërwa papaha Jakwap ta ndëhay da way anga tabiya nga samawa, amba a njam bama. Ndëhay a tabiya ata kwakwar maasala a ray a zlam. ¹⁵ Ta', Jakwap a daw a njeý a Ejip. A mëcwa fetede. Bëz anga hay may, masa papañ nga papa alëkwa hay tabiya, a mëcam fetede. ¹⁶ Fa dëba ha, a handamata vagay ata hay aa hwayak nga Sikem, amba a pëshamatërwa fetede aa cëvay nga Abëraham. Cëvay a na, ara cëvay masa Abëraham ma hëdka fa bëza hay nga Hamawr da Sikem e zleezle, a vëltar dala anda ata ma wudam. ¹⁷

¹⁷ «Pas masa Gazlavay ma da ka cek anda anga ma lëvar a Abëraham zleezle na, gweegwe cay. Anda kede, ndëhay *Israyel hay masa daa beke daa hwayak nga Ejip heyey fa yam a dey a, a dey a. Ata ga fetede.

¹⁸ Ta', a pam bay mekele da Ejip, bay a, a sëra Jawzef ba. ¹⁹ Bay a ngene, ta key wewer sem da ray sækway alëkwa hay Israyel hay, a sërdara banay ta papañ nga papa alëkwa hay heyey. A tëktar day a ndëhay Israyel hay a, nga këzlamata bëz ata hay gevew saw, amba a mëcam. ²⁰

²⁰ «Daa ðar a ngene, a yamërwa *Mawiz, anga bëzey membey, ma mbafar a Gazlavay. A gëley da way papaha kiya maakar. ²¹ Fa dëba ha, a badamërwa, a këzlamara, ama dam nga Bay Farawañ lej! a la. Ta', a gëla anda bëzey da hwað anga. ²² Da ray ngene, Mawiz aa sërkey cek hay tabiya masa ndëhay da Ejip ma sërmara. Mawiz a tërey ndaw masa ta gëdañ, ta fa mey masa aa ma wuzda, asaya ta fa slëra masa aa ma ka.

²³ «Masa Mawiz ma key mevey kwakwar mëfad cay na, a jëwey vaw nga daw nga nëktërwa mëlmaha hay Israyel hay. ²⁴ Masa anga ma wusey la na, a hëtar ndaw Ejip fa këda ndaw ata. Ta', a daw a jëna ndaw ata ha, a këdey vaw aa slam a nga anga, a këda ndaw Ejip kaa heyey vagay. ²⁵ Mawiz a wulkey na, mëlmaha hay Israyel hay a sërmara ara ta fa anga Gazlavay ma da badatërwa da Ejip, ama ata na, a sërmara ba.

²⁶ «Pëpërek e saya, Mawiz a hëtfatar Israyel hay cew fa këdam vaw. A wudëy nga wunkata amba a njam daa zazay, a lëvtar: "Haya, ndëhay kede, akwar na, mëlmanj hay, ba diya? Kaa ka këdam vaw na, kwara?" ²⁷ Ama ndaw masa ma cakala mey na, a dëkda Mawiz, a lëvar: "Ma paka nga bay nga kandar sariya na, wa?" ²⁸ Ka wudëy ka këdya vagay anda kah ma këda ndaw Ejip ngaa kwana heyey daw?" ²⁹ Mawiz a cënda ndaw kaa maa guzlar anda kede na, mandërzay a kar, ta', a hway aa hwayak nga Madiyanj. Manjakaya daa hwayak a na, anga ndaw-mëlak. A yawa bëza hay mezële hay cew fetede. ¹⁸

³⁰ «Fa dëba ha mevey kwakwar mëfad saya, Mawiz aa da wuzlah-ley, gweegwe ta angwa nga Sinay. Maslanj nga Gazlavay a pawa salay da vad, a wuzar vaw daa awaw, da wuzlah gwaslaf. ³¹ Mawiz a hëtar na, a rëz-

§† 7.13 MC 45.1, 3, 16 §†† 7.14-15 MC 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 §† 7.16 MC 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Jes 24.32; Heb 11.9, 13 §† 7.17-18 Mab 1.7-8 §†† 7.19 Mab 1.10-11, 22 §†† 7.20-21 Mab 2.2-10; Heb 11.23 §§§ 7.23-29 Mab 2.11-15; Heb 11.24-27 18 7.29 Mab 2.15, 21-22; 18.3-4 19 7.30-34 Mab 3.1-10

ley. Masa anga fa ngëchey a cakay a amba a nëka maaya maaya na, a cënda day nga Bay Gazlavay maa guzlwä da hwad a, a lëvar: ³²“Yah, Gazlavay masa papañ nga papakw akwar hay ma ragadamar. Ahaw yah, Gazlavay masa Abëraham, Izak, leñ Jakwap ma namar ray.” Mawiz a zlürey, aa wesey, a wudey nga nëka saba. ³³Bay Gazlavay a lëvar: “Cëkwta tarak da salay la, maja slam masa kah malacakaya da hwad a kede na, slam aha ara slam masa Gazlavay aa da hwad a. ³⁴Fara fara, ya fa hëtar banay nga ndëhay adaw hay da Ejip, ya fa cënda matëway ata. Da ray ngene, ya pawa salay na, amba ya lëhdäta daa beke. Wure kede na, daw, ya slërdäka a Ejip.”

³⁵«Yaw, Mawiz aha ara ndaw masa zleezle Israyel hay a ma wudmara ba, ma lëvmar: “Ma paka nga bay nga kandar sariya na, wa?” heyey. Ama Mawiz a na, ara ndaw masa Gazlavay ma pa nga bay amba a lëhdäta Israyel hay daa beke. Gazlavay a pa nga bay nga lëhdäta na, ta fa maslañ ma wuzar vaw da wuzlah gwaslaf heyey. ³⁶Ara Mawiz ma badatërwa Israyel hay da Ejip ta maazla hay masa anga ma kata maja Gazlavay aa ta anga. A kata maazla hay a na, daa hwayak nga Ejip, da mey Bëlay Magaza, leñ da wuzlah-ley haa a key mevey kwakwar mëfad. ³⁷Ara Mawiz a saya ma lëvtar a Israyel hay: “Gazlavay a slërkwar *ndaw ma tëla mey la mekele daa sëkway akwar anda anga ma slërdiwa kede may.” ³⁸Daa masa Jëwif hay makustakaya da wuzlah-ley heyey na, ara Mawiz a, ma handa mey ngada papañ nga papa alëkwa hay, mey masa maslañ nga Gazlavay da vad maa guzlar daa angwä nga Sinay. Asaya, ara anga ma tëbërwa *mewey nga Gazlavay ma vëley heter a ndëhay, amba a wuzdandakwara. †

³⁹«Ama papañ nga papa alëkwa hay a, a wudam nga cënmar mey a Mawiz a ba, a tëbmara mey anga ba, a wudam nga vëham a Ejip e cënga. ⁴⁰Da ray ngene, a lëvmar a *Arañw, “Kandakwar kuley hay nga jënnakwar daa mëpëkey alëkwa hay. Mawiz ma badandakurwa da Ejip kaa na, ya sërkwä cek ma kar ba.” ⁴¹Ta', a vëdam cek anda bëz-slä, a ragadamar, a tamara anda kuley ata, a kam gwagway ta meesëmey maja cek aha masa ata ma kamara ta har ata. ⁴²Ama Gazlavay pëla! a mbëdfatar dëba, a mbëkdata nga ragadam a wurzla hay da vad anda mawuzlalakaya daa dërewel nga ndëhay ma tëla mey nga Gazlavay zleezle. Daa dërewel e, Gazlavay a lövey:

“Akwar ndëhay Israyel hay, daa masa akwar ma njam mevey kwakwar mëfad da wuzlah-ley na,

akwar ta hërmaya gënaaw hay la daw?

Akwar ta vëlmaya cek hay la daw? ††

⁴³Daa ba sëlak! Ama ka tam na, kuley hay mekele mekele.

Akwar ta lamara kuley mezëley Malakw la ta way a, a har.

Asaya, akwar ta lamara kuley malëmkyä

† 7.35 Mab 2.14; 3.2 †† 7.36 Mab 7.3; 14.21-29; 16.1-17.16; Mesl 14.33; 20.1-11 † 7.37 3.22-23 †† 7.38 Mab 19.1-20.17; SNM 7.53; Gal 3.19 †† 7.39 Mesl 14.3 ††† 7.40-41 Mab 32.1-8 ††† 7.42-43 Am 5.25-27; Malakw: Lev 18.11

anda wurzla mezëley Refan la.

Maja akwar ma lëmamata kuley hay a kede, ka ragadamatar na, ya handakwar la kälëñ

ma fëna hwayak nga Babilanw saya.”»

⁴⁴Etiyen a lëvtar saya: «Papañ nga papa alëkwa hay ta kërca way la zleezle da wuzlah-ley nga pey *akwatay nga mejëwey-mey nga Gazlavay a hwad a, a pëkam ta anga. Ara Gazlavay ma wuzdara a Mawiz, a da kërca way aha na, kwara. Fa dëba ha, Mawiz ta kërca la anda Gazlavay ma wuzdara ha. ⁴⁵Papañ nga papa alëkwa hay ta pëkam la ta Way-mekërcey aha, haa kasl Jesëwe ma key bay-ray ata. Ta pas masa Jesëwe ma key bay-ray ata na, Gazlavay a bëlta ndëhay masa Jëwif hay ba daa hwayak kede fa mey fa mey, amba Jëwif hay a wamara hwayak a. Way-mekërcey nga Gazlavay ta ambal a na, aa daha haa kasl pas masa *Davit ma zëma bay anga. ⁴⁶Davit ta hëtëy maaya nga Gazlavay la, aa cëfda Gazlavay nga vëlar cëved amba a lëmar way mawiya ngada Gazlavay masa Jakwap ma ragadar. ⁴⁷Ama, fa dëba ha, ara Bay *Salamañw ma lëmra way mawiya ha ngada Gazlavay. †

⁴⁸«Ama Bay Gazlavay da vad a njeý daa way masa ndëhay ma lëmamara ta har ata ba. Anda *ndaw ma tëla mey nga Gazlavay zleezle ma lövey: ††

⁴⁹“Bay Gazlavay a lövey:

Slam da vad na, ara slam nga bay adaw, slam da hwayak may, ara slam-mepey-salay adaw. Ka lëmamaya na, way wura?

Slam adaw memëskey-vaw na, wura? ††

⁵⁰Ara yah ma kata slam hay tabiya, ba diya?”»

⁵¹Etiyen a lëvtar saya: «Akwar ndëhay ray manğërdakaya hay! Akwar fa wudmara Gazlavay ta mevel akwar pal daa ba, ka cënmar mey ba sëlak! Mandaw mandaw, ka wudam *Mesëfney nga Gazlavay a key slëra daa akwar ba. Akwar na, anda papakw akwar hay zleezle. ⁵²*Ndaw ma tëla mey nga Gazlavay, masa papañ nga papakw akwar hay ta sërdamara banay daa ba na, daha daw? Ndëhay ma wuzdamara mey da ray ndaw pal masa maaya ma da sawa na, ara papakw akwar hay a ma këdmata vagay, ba diya? Wure kede, akwar may, ka taa dëdfamar mey la a ndaw masa maaya ha kede, ka ta këdmara sem vagay. ⁵³Akwar na, Gazlavay ta slërdakwara kwakwas anga la ta har maslañ anga hay da vad. Ama akwar ta sëp-mara kwakwas a daa ba.» †††

Aa zakamara Etiyen ta angwä

⁵⁴Ndëhay ma ka sariya heyey, mevel a catar a ray Etiyen ara mey ba. A zam har maja mevel ta catar la ga da ray mey masa Etiyen ma kada. ⁵⁵Ama Etiyen, marëhkaya ta *Mesëfney nga Gazlavay, a nëkey dey a

§ 7.44 way mekërcey: Mab 25.9, 40 †† 7.45 Jes 3.14-17; 18.1; 2Sam 6 ††† 7.46 Ps 132.1-5 †† 7.47 2Sam 7.5-7; 1Bay 6.1-38 ††† 7.48 17.24-25 †† 7.49-50 Iz 66.1-2 †† 7.51 Mab 32.9; 33.5; Jer 4.4; Rm 2.28-29; ka wudam Mesëfney nga Gazlavay a key slëra daa akwar ba: Iz 63.10; Ez 2.3-5 ††† 7.52 Lk 11.47-48 ††† 7.53 7.38; Heb 2.2 †††† 7.54 Ps 37.12; 112.10

vad, a hət̄ar mewedey n̄ga Gazlavay, a hət̄ar Yesu malacakaya ta har-zəmay n̄ga Gazlavay. ^{†56} Ta', a ləvey: «Ehe, slam da vad mawurkaya, ya fa hət̄ar *Bəz n̄ga Ndaw malacakaya ta har-zəmay n̄ga Gazlavay.» ^{††}

⁵⁷ Masa ata ma cəndamara Etiyen ma ləvey anda kede la na, a wudam ta gədan̄, a dəzlmata sləmay ata hay ta har. Ata tabiya a cəmam a ray a, ⁵⁸ a dadamara, a badamara la daa berney, aa zakamara ta aŋgwa. Masa ata fa daa zakamara na, a mbəkdamatərwa jəbe ata hay fa ndaw mezəley *Sawl. ^{†59} Daa masa ata faa zakamara na, Etiyen e a dərey dangay a Gazlavay, a ləvey: «Bay Mahura Yesu, təba mesəfney adaw.» ^{††60} Ta', a regedey, a wudey ta gədan̄, a ləvey: «Bay Gazlavay, mbəkdatara mebərey ata ha kede.» Aŋga ma ləvey anda kede la na, pam! a məcey. ^{‡‡}

8 ^{†13} Meməcey n̄ga Etiyen e, a mbafar a Sawl. ^{‡‡†}

Sawl a sərdata banay ta ndəhay n̄ga Yesu

Ta', ndəhay ma səpa cəved n̄ga Gazlavay ta mevel pal a lamara vagay n̄ga Etiyen, a pəshamara aa cəvay. A təwam ga maja meməcey aŋga ha. Ta pas a n̄gene, banay mahura a sawa a ray ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu da *Jeruzelem. *Sawl a, a səpey cəved n̄ga nəsta ndəhay a. A daw a səpta ndəhay mezəle hay, ta n̄gusay fa way a, fa way a. A kərzata, a handata aa fərsəne. Daa n̄gene, ndəhay n̄ga Yesu siya aa kwacam ray pal pal aa slam hay mekele mekele daa hwayak n̄ga *Jude leŋ daa hwayak n̄ga *Samari. Ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu masa mam-bəkakaya da Jeruzelem na, si ndəhay meslærey gway. ^{‡‡†4} Ndəhay maa kwacam ray heyey, fa pəkam kwa aa wura aa wura, fa wuzam *Mey-maaya-mawiya. [§]

Fəlep a wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak n̄ga Samari

⁵ N̄ga *Fəlep na, ta', a daw aa berney mahura daa hwayak n̄ga *Samari. Masa aŋga ma wusey la fetede na, a wuztar mey a ndəhay daa berney a da ray *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay. ⁶ Ndəhay daa berney a, a diyam, a kusam amba a cəndamara mey aŋga, a nəkmara maazla hay masa aŋga ma kata. Maja n̄gene, a jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa Fəlep ma kadatara. ⁷ Malula a bey da ray ndəhay ga ta mewudey ta gədan̄, ndəhay masa maahəlbatakaya ta jegwer hay a hət-matar salay ata hay aa slam a. ^{††8} Da ray n̄gene, ndəhay daa berney a aa səmam ga, ara mey ba.

⁹ Daa berney a n̄gene, ndaw daha mezəley *Siman̄w. Masa Fəlep ta daw aa berney a daa ba arañ na, Siman̄w fa key maazla hay ga, ama maazla hay a na, a sawa ta fa Gazlavay ba. Ta rəzley ndəhay ga la da Samari ta maazla hay a. A pa ray aŋga n̄ga ndaw mahura. ¹⁰ Maja n̄gene, ndəhay tabiya, bəza hay ta mahura hay daa hwayak a na, a təbmara mey aŋga. Aa

† 7.55-56 Mt 26.64; SNM 2.33 †† 7.56 10.11; Lk 3.21; Jan̄ 1.51
‡ 7.58 22.20 †† 7.59 Ps 31.6; Lk 23.46 ‡‡ 7.60 Lk 23.34 ‡‡† 8.1
8.4; 11.19 ‡‡‡ 8.3 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kwr 15.9; Gal 1.13
§ 8.4.2.41 †† 8.7 Mk 16.17; Lk 9.1

guzlam da ray a, a ləvam: «Aŋga na, ara ndaw ta gədan̄ masa ma zəlmara “gədan̄ mahura n̄ga Gazlavay.”» ¹¹ Ndəhay fetede a təbmara mey n̄ga Siman̄w a maaya maaya maja ta n̄jey la ga da wuzlah ata, ta rəzla la ta maazla hay mekele mekele masa aa ma kata. ¹² Ama ta pas n̄gene, Fəlep a sawa, a wuztar *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu Kəriste, ta da ray mewey n̄ga Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma təbmara mey n̄ga Fəlep e, ta hət̄am *baptem la, kwa zel hay kwa n̄gusay. ^{†††13} Siman̄w, ndaw ma key maazla heyey, ta', a təba mey a may. Fa dəba ha, a hət̄ey baptem, ta' a daw asi Fəlep, a mbəkda saba. A rəzley maja aa ma hət̄atar maazla hay mahura masa Fəlep ma kata ta gədan̄ n̄ga Gazlavay.

¹⁴ Fa dəba ha, ndəhay meslærey n̄ga Yesu da *Jeruzelem a cəndamara na, ndəhay da Samari ma təbmara mey n̄ga Gazlavay la. Ta', a slərmatar ata *Piyer ta *Jan̄. ¹⁵ Masa ata Piyer ta Jan̄ ma wusam la fetede na, ta', a dər̄am dangay a Gazlavay maja ndəhay a. Aa cəfdamara amba Mesəfney aŋga a sawa a ray ata. ¹⁶ A dər̄am dangay a Gazlavay da ray ndəhay a na, maja *Mesəfney n̄ga Gazlavay ta sawa kwa a ray ndaw pal dasi ata daa ba arañ. Cek masa ata ma hət̄am na, ara baptem ta mezəley n̄ga Yesu Bay Mahura gway. ^{††17} Da ray n̄gene, ata Piyer ta Jan̄ a pamatar har a ray. Ta', ndəhay a, a hət̄am Mesəfney n̄ga Gazlavay dəba.

¹⁸ Masa Siman̄w ma hət̄atar ndəhay ma hət̄am Mesəfney n̄ga Gazlavay maja ndəhay meslærey a ma pamatar har a ray heyey na, ta', a vəltar dala n̄gada ata Piyer ta Jan̄ heyey, ^{†††19} a ləvtar: «Vəlmaya gədan̄ a may, amba da ya ta pey har la a ray kwa waawa na, ndaw a hət̄ey Mesəfney n̄ga Gazlavay may.» ²⁰ Ama Piyer a mbəddara, a ləvar: «Anja Gazlavay n̄ga zəddaka ta dala akah ha cəpa, maja gədan̄ masa Gazlavay ma vəl-da a ndəhay aŋga hay na, ka fa wulkey ka gwa n̄ga Gazlavay kede daa ba, maja mevel akah ta mewulkey akah maaya ba fa mey n̄ga Gazlavay. ^{††22} Mbəkda mekey mebərey, cacəfdey ambahw fa Gazlavay maja mebərey akah. Da Gazlavay a mbəkdkakawa mewulkey maaya ba daa mevel akah la kwa. ²³ Ya nəka mevel akah na, matara. Kah ndaw masa səlen̄, kah beke n̄ga mebərey.» ²⁴ Ta', Siman̄w heyey a mbəddatara n̄gada ata Piyer ta Jan̄ heyey, a ləvtar: «Ambahw, akwar ta ray akwar, dər̄mar dangay a Gazlavay maja yah, amba mey masa akwar ma ləvam kede na, a hət̄faya ba.» ^{††}

²⁵ Masa ata Piyer ta Jan̄ ma kam sede la da ray mey n̄ga Bay Mahura Yesu, ma wuzdamatara la a ndəhay da Samari na, ta', a vəham a Jeruzelem. Ata fa diyam daa cəved na, a wuzam Mey-maaya-mawiya da slala hay mekele mekele daa hwayak n̄ga Samari.

Ata Fəlep ta ndaw Etiyawpi

²⁶ Maslan̄ n̄ga Gazlavay a ləvar a *Fəlep: «Sləkdey, daw ta da wurza taa cəved ma daw da *Jeruzelem n̄gadaa berney n̄ga Gaza. Cəved e a daw ta wuzlah

††† 8.12 28.23 ††† 8.16-17 19.1-6 ††† 8.18 6.6 †† 8.21 Ef 5.5
§† 8.24 Mab 9.27-28

ley.»²⁷⁻²⁸ Fælep, ta', a slækdey, a daw. Daa cæved ŋgene, a hëtar ndaw Etiyawpi fa daw a way. Anğa ndaw mahura, *maangwadakaya nga key madërlam nga Kandas, ŋgwas, bay ma wa hwayak nga Etiyawpi. Ara anğa ma kërza dala nga Kandas a tabiya. Ndaw Etiyawpi a ta daw la a Jeruzelem, nga ragadar a Bay Gazlavay. Fa vëhwa ŋgada way ta seret nga pøles. Anğa fa jenggey derewel nga *Izay, *ndaw ma tæla mey nga Gazlavay zleezle.¹²⁹ *Mesæfney nga Gazlavay a lëvar a Fælep: «Daw asi ndaw ta seret katay.»

³⁰ Fælep, ta', a hway, a kërza ndaw aha daa cæved. Masa anğa ma cænda ndaw a fa jenggey daa derewel nga Izay, ndaw ma tæla mey nga Gazlavay na, ta', Fælep aa cæfda, a lëvar: «Ka fa cænda mey daa derewel masa kah ma janğa ŋgene daw?»³¹ Ndaw Etiyawpi heyey a mbæddara: «Da ndaw ta kadiwa daa ba na, ya da cænda kwara?» Ta', a lëvar a Fælep heyey nga tæpwa aa seret anğa ha. Fælep, ta', a tæpey, a njeý a cakay a.

³² Mey daa derewel nga Gazlavay masa anğa ma janğa ha na, mey a, a lëvey:

«Anğa na, anda tæbanj ma handamara nga hërey, anğa anda bæz-tæbanj ma tæway ba kwa masa fa handamara nga sley engwec anğa, ta wura mey anğa nga tæway anda ŋgene daa ba may. ††

³³ A pam dey a ray a ba anda cek saw, a kamar sariya ta cæved e ba.

Anğa ta mbækey bæzey da bæla nga zæley slëmay anğa daa ba, maja ta ndævdamara heter anğa da bæla sem.»

³⁴ Ndaw Etiyawpi heyey a lëvar a Fælep: «Ambahw, kadiwa ceý! Ndaw ma tæla mey nga Gazlavay kaa na, aa guzley da ray wa? Aa guzley da ray anğa ray anğa daw, da ray ndaw mekele daw?»³⁵ Ta', Fælep a wuzdara mey daa derewel nga Gazlavay a. A zla ta fa mey masa ndaw a ma janğa kedë heyey, a wuzar mey da ray *Mey-maaya-mawiya nga Yesu.³⁶ Masa ata fa diyam daa cæved, a wusam a mey yam daha. Ta', ndaw Etiyawpi a, a lëvar: «Ehe, yam kedë daha. Ma tækya nga hëtey *baptem na, me?» †† [³⁷ Fælep a lëvar: «Da ka ta tæba mey nga Yesu la ta mevel pal na, ka gwa nga hëtey baptem.» Ndaw Etiyawpi a mbæddara, a lëvar: «Ya ta tæba Yesu *Kæriste la, anğa Bæzey nga Gazlavay.»]³⁸ Ta', ndaw Etiyawpi a, a lëvar a ndaw ma kërza ray nga pøles nga lacada seret. Ata Fælep ta ndaw Etiyawpi a, a pamawa salay, a mbæzam aa yam. Fælep ta', a kar baptem a ndaw aha.³⁹ Masa ata fa bamawa daa yam na, Mesæfney nga Gazlavay leŋ! a la Fælep. Ndaw Etiyawpi a, a hëtar saba, ama fa daw ta meesæmey ga.⁴⁰ Wure ŋgene, Fælep a nækey dey na, anğa daa berney nga Azawtus. A daw ta mewuzey Mey-maaya-mawiya da slala hay tabiya daa cæved haa kasl a wusey aa berney nga Sezere. ††

Sawl a tæba Yesu Bay Mahura

(SNM 22.6-16; 26.12-18)

⁹ Daa dar hay a ŋgene, *Sawl heyey fa særdara banay ta ndəhay ma sæpa cæved nga Bay Mahura Yesu cænğa. A lëvtar a da kædta vagay. Ta', a daw fa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay da *Jeruzelem.¹¹² Aa cæfda ndaw aha nga wuzlalar leeter hay amba a handatara a *bay-ray hay daa way-mewuzey-mey hay nga Gazlavay daa berney nga Damas. A ka anda kedë, amba da ta hëtey ndəhay, kwa mezæle hay, kwa ŋgusay, masa ma sæpa cæved nga Yesu fetede la na, a kærzatërwa, a handatërwa a Jeruzelem.⁵

³ Anğa fa daw daa cæved ma daw a Damas a, gweegwe cay a wusey na, wure wure ŋgene, slam a wadawa përay! da gazlavay da vad a ray a.¹⁴ Ta', a tædey a hwayak, a cæney day nga ndaw ma zæla ta da vad, a lëvar: «Sawl, Sawl, ka særdara banay anda kedë na, maja me?»⁵ Sawl heyey aa cæfda, a lëvar: «Bay Mahura, kah na, wa?» Day nga ndaw ma zæla heyey a mbæddara, a lëvar: «Ara yah, Yesu, ndaw masa kah ma særdara banay.¹¹⁶ Ama slækdey, daw a Damas dagay. Fetede, a wuzdamakawa cek masa kah ma da ka la.»⁷ Ndəhay masa ma diyam ta Sawl a, ata malacatakaya kwa ta gwamara nga wurey mey daa ba maja mandærzay fa katar kalah. Ata fa cændamara day nga ndaw maa guzley, ama ta hætmar ndaw aha daa ba.⁸ Sawl a lecey, a wura dey, ama a gwa nga hëtar dey saba. Ta', ndəhay a, a kærzamara fa har, a handamara a Damas.¹¹⁹ Dar maakar, a hëtar dey ba, a zæmey cek ba, kwa a sey yam ba.

¹⁰ Daa berney nga Damas a, ndaw ma sæpa cæved nga Yesu fetede daha mezæley *Ananiyas. Bay Mahura a wudey nga wuzar cek masa aa ma da ka. Maja ŋgene a zæla, a lëvar: «Ananiyas!» Ananiyas a zlar mey: «Away, Bay Mahura, yah kedel!»¹¹ Bay Mahura a lëvar: «Slækdey, daw wure wure kedë aa Cæved Cær-cær, sæpa way nga Juda. Fetede, cacæfda ndaw daha mezæley Sawl, ndaw daa berney nga Tars. Anğa fa dærey dangay.¹¹² Daa medærey-dangay a, cek a wuzar, a hëtar ndaw mezæley Ananiyas, ma daw fa vëda nga par har a ray, amba dey anğa a wurey, a hëtar dey saya.»¹¹

¹³ Ananiyas a mbæddara, a lëvar: «Bay Mahura, ndəhay ga taa guzlmaya la da ray ndaw aha. A lëvmaya anğa ta særdara banay la ga ta ndəhay akah hay da Jeruzelem.¹⁴ Anğa ma sawa fedë kaa na, ara bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ma vëlmërwa cæved nga kærzey ndəhay tabiya ma tæba mey akah.»¹⁵ Ta', Bay Mahura a lëvar a Ananiyas: «Slækdey, daw, maja ya ta wala ndaw aha sem amba a kaya slæra, a wuzdatara mey da ray adaw a ndəhay masa *Jëwif hay ba hay, a bay ata hay, leŋ a ndəhay

† 8.27-28 Iz 18.7; 56.3 †† 8.32-33 Iz 53.7-8 † 8.35 Lk 24.27
†† 8.36 Mt 28.19 †† 8.39 1Bay 18.12 ††† 8.40 21.8

††† 9.1 8.3 § 9.2 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 §† 9.3 Hab 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kwr 4.4, 6 §†† 9.5 1Kwr 15.8 §† 9.8 13.11
§†† 9.11 21.39; 22.3 §† 9.12 Mk 8.23-25

*Israyel hay. ^{†16}Yah, ta ray adaw, ya da wuzdara banay masa an̄ga ma da særa ga daa slæra ha maja yah.» ^{††}
¹⁷Ananiyas, ta', a slækdey, a daw. A ndəkwey a way heyey, a hətfar Sawl, ta', a par har a ray, a ləvar: «Sawl, mälma adaw, Bay Mahura Yesu a slærđiwa fa akah. Ara an̄ga ma wuzka vaw daa cəved masa ka fa sawa fede. A slærđiwa amba ka hətär dey cən̄ga, amba Bay Gazlavay a rəhdaka ta Mesəfney an̄ga.» ^{†18}Wure n̄gene, cek hay anda meesəftey n̄ga ewet a kəzlmawa daa dey n̄ga Sawl a. Dey an̄ga wur! a wurey. A slækdey, a kamar *baptem. ¹⁹Fa dəba ha, ta', a zəmey cek, a hətär gə-dan̄ an̄ga saya.

Sawl a wuzey mey n̄ga Gazlavay da Damas

Sawl ta njawa la dar nekədəy ta ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu da Damas. ²⁰Wure wure n̄gene, ta', a daw aa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay fetede, a wuztar mey a ndəhay, a ləvtar Yesu na, ara Bəzey n̄ga Gazlavay. ^{†21}Ndəhay masa ma cəndamara mey an̄ga tabiya a rəzlam, a ləvam: «Ndaw kede na, ara ndaw maa zəddata ndəhay n̄ga Yesu da *Jeruzelem heyey, ba diya? A sawa fede kaa na, n̄ga kərzata amba a handata fa *bay-ray hay n̄ga ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay heyey, ba diya?» ^{††}

²²Ama fa dər a, fa dər a, *Sawl fa wuzey mey maaya maaya ma fəna ma fəna, a ləvey Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay. Anda kede, *Jəwif hay daa berney n̄ga Damas a, a sərmara a da mbəddamara aa mey an̄ga kwara saba. ^{†††}

²³Fa dəba ha dər ga, Jəwif hay a slam yawa amba a kədmara Sawl a vagay. ^{†††} ^{†24}Jəwif hay a fa jədmara mey-mbew hay n̄ga berney a taa vad, taa pas, amba a kəzamarā Sawl a, a kədmara vagay. Ama wewer masa ata ma kamara na, Sawl a, ta cənda sem. ²⁵Da ray n̄gene, ta tavad, gula an̄ga hay, ta', a səhwdamara a cakay mahwal n̄ga Damas, a pamara aa cakarak, a təldamara ta laza taa man̄galaw n̄ga mahwal a kasl a hwayak a dey lan̄gar n̄ga berney a.

Sawl a vəhwa a Jeruzelem

²⁶Fa dəba ha, *Sawl a vəhwa a *Jeruzelem ^{††}, a səpey cəved n̄ga cəmey ta ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu, ama ndəhay n̄ga Yesu a, a zluram ta an̄ga, a wulkam an̄ga ta tərey ndaw ma təba mey n̄ga Yesu fara fara daa ba. ^{†††27} Ama *Barnabas na, ta', a n̄gəla, a handa fa ndəhay meslærey n̄ga Yesu. A katarā mey da ray Sawl ma hətär Bay Mahura daa cəved n̄ga Damas, ta mey masa Bay Mahura maa guzldara. A wuzdatara mey da ray Sawl a daa masa Sawl fa wuzda mey n̄ga Yesu da Damas ta mandərzay daa dey daa ba. ^{†††28} Də-ga ta pas n̄gene, Sawl a njam ta ndəhay n̄ga Yesu

† 9.15 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rm 1.5 †† 9.16 20.23; Lk 21.12; 2Kwr 11.23-28 † 9.17 19.6 †† 9.20 17.2; Lk 22.70 †† 9.21 8.1; 9.13-14 ††† 9.22 5.42 ††† 9.23 23.12 † 9.23-25 2Kwr 11.32-33 †† Sawl ta vəhwa a Jeruzelem fiyaw fiyaw daa ba, ama men̄jey ga. Nəka Gal 1.17-21. ††† 9.26-27 9.3-6, 20; Gal 1.18 †† 9.27 Barnabas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kwr 9.6; Gal 2.1, 9, 13

fetede. A pəkam ta ata da Jeruzelem. A wuzey mey da ray Bay Mahura Yesu a ndəhay ta mandərzay daa dey daa ba. ²⁹Aa guzltar a *Jəwif hay maa guzlam mey Gərek, a kam yawa ta ata. Ama ata na, a səpam cəved n̄ga kədmara vagay. ³⁰Məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu a cəndamara Jəwif hay a fa wudam n̄ga kədmara vagay na, a n̄gəlmara aa berney n̄ga Sezere da mey-bəlay, ta', a mbəzdamara aa kwambiwal n̄ga daw aa berney n̄ga Tars ^{†††}. ^{††}

³¹Yaw, daa n̄gene, ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu daa hwayak n̄ga *Jude, daa hwayak n̄ga *Galile, leŋ daa hwayak n̄ga *Samari na, man-jatakaya ta zazay. Fa dər a, fa dər a, fa hətam gədan̄ daa metəbey-mey n̄ga Yesu ma fəna ma fəna. Daa men̄jey ata na, fa namar ray a Gazlavay. *Mesəfney n̄ga Gazlavay aa ta ata. Maja n̄gene, mecəmey-ray hay a fa səkmawa a dey a, a dey a.

Ene, ndaw maahəlbakaya, a hətär salay an̄ga

³²*Piyer fa pəkey kwa aa wura aa wura. Pas lan̄gar daha a daw n̄ga nəkwa ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu daa berney n̄ga Lida. ³³Daa berney a n̄gene, ndaw daha mezəley Ene, salay maahəlbakaya. Aa manakaya mevey daan̄gafad, a gwa a lecey ba. Piyer a hətär ndaw aha na, ³⁴ta', a ləvar: «Ene, Yesu *Kəriste ta mbəldaka sem. Lecey, pada gegədəd akah ta har akah.» Wure n̄gene, ndaw aha a lecey. ³⁵Ndəhay tabiya daa berney n̄ga Lida ha ta ndəhay da Saran̄w, a hətmar ndaw aha, maja n̄gene, ta', a təbmara mey n̄ga Bay Mahura Yesu.

Tabita a sləkđawa daa meməcey

³⁶Daa berney n̄ga Jawpe n̄gwas daha mezəley Tabita. Ara n̄gwas ma təba mey n̄ga Yesu. A zəlmara ta mey Gərek «Dawurkas,» anda meləvey «meweney.» An̄ga mandaw mandaw fa key slæra maaya, fa jənta masa-viya hay. ³⁷Ama vaw, ta', a car, pam! a məcəy. Masa an̄ga ma məcəy la na, ta', a pərmara vagay a, a pamara aa way da ray way. ³⁸Ndəhay n̄ga Yesu da Jawpe a cəndamara na, *Piyer aa da Lida fetede. Berney n̄ga Lida ha gweegwe ta berney n̄ga Jawpe. Ta', a sləram ndəhay cew fa vəda, amba aa cəfdamərwa, a ləvmar: «Ambahw, nakwa la fa ala fiyaw cey!» ³⁹Masa Piyer ma cənda anda kede na, ta', a diyam ta ndəhay kaa heyey a Jawpe, kwa ta zənam vaw daa ba. A wusam, a n̄gəlmara Piyer, a handamara aa way masa da vad da ray way heyey. N̄gusay fa yiden̄ hay tabiya masa fetede, a n̄gəchamawa a cakay Piyer, fa təwam, a wuzdamara zana ata hay masa Tabita ma təftara daa masa an̄ga ta dey. ⁴⁰Fa dəba ha Piyer a badatərwa ndəhay tabiya aa ambaw, a regedey, a dərey dan̄gay a Gazlavay. Ta', a mbədəy dey fa vagay a, a ləvar: «Tabita, slækdey.» Tabita a wura dey. Masa an̄ga ma hətär Piyer na, ta', a slækdey, a n̄jey. ^{†††41} Piyer a kərza fa har, a jəna n̄ga lecey. Ta', a zəltərwa n̄gusay fa yiden̄ hay heyey leŋ

††† Tars: Ara berney masa Sawl ma yawa da hwad a (SNM 22.3). †† 9.30 11.25; Gal 1.21 †† 9.40 Mk 5.40-41

ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu fetede, a wuzdatara Tabita heyey, a hətmar an̄ga ta dey. ⁴² Mey a, a wusey fa ndəhay daa berney n̄ga Jawpe tabiya. Ndəhay ga a təbmara mey n̄ga Bay Mahura. ⁴³ Piyer ta n̄jey la ga daa berney n̄ga Jawpe da way ndaw ma kəfda ambal, mezəley *Siman̄w. †

Piyer a wuzar mey n̄ga Gazlavay n̄gada Kwerney

10 Ndaw daa berney n̄ga Sezere daha mezəley Kwerney. An̄ga mahura n̄ga sewje hay temere. Ata da wuzlah sewje hay n̄ga Rawma hay mezəley «Sewje hay ma samawa da Itali.» †† ⁴² Ndaw aha fa səpa cəved n̄ga Gazlavay ta mevel pal. An̄ga ta ndəhay da way an̄ga hay ndav fa namar ray a Gazlavay anda *Jəwif hay. Fa jənta masa-viya hay ga da wuzlah Jəwif hay, fa dərey dan̄gay a Gazlavay mandaw mandaw.

³ Ta pas lan̄gar daha, ta pas n̄gaa kwad bərey maakar, Gazlavay a wuzar cek a Kwerney a. A hətmar *maslan̄ n̄ga Gazlavay ma sawa da vad maaya maaya ta dey an̄ga, maslan̄ a mbəzey fa vəda. Ta', a zəla: «Kwerney!» ⁴ Kwerney a nəka maslan̄ n̄ga Gazlavay a, mandərzay a kar, a ləvar: «Bay adaw, mekey me?» Maslan̄ n̄ga Gazlavay kaa a mbəddara, a ləvar: «Gazlavay ta cənda medərey-dan̄gay akah la, ta hətka la masa kah fa jənta masa-viya hay. Cek hay a kede a mbafar. Da ray n̄gene, aa fa sərfadaka. ⁵ Wure kede, slərey ndəhay aa berney n̄ga Jawpe n̄ga zəlwa ndaw daha mezəley *Siman̄w, masa mehəlmey *Piyer. ⁶ An̄ga da way ndaw daha ma kəfda ambal mezəley Siman̄w, way an̄ga da mey-bəlay.» ⁷ Masa maslan̄ n̄ga Gazlavay maa guzlar heyey ma vəhey la na, Kwerney, ta', a zəlwa madərlam an̄ga hay cew ta sewje pal da wuzlah sewje an̄ga hay masa daa sləra an̄ga. Sewje he n̄gene, ara ndaw ma səpa cəved n̄ga Gazlavay ta mevel pal. ⁸ Ta', a kadatara cek tabiya ma kam. Fa dəba ha, ta', a slərdata aa berney n̄ga Jawpe fa Piyer.

⁹ Pepərek e, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey ata daa cəved gweegwe a wusam a Jawpe heyey. Gweegwe ta wuzlah-pas na, Piyer ta', a təpey aa papalah da ray way n̄ga dərey dan̄gay a Gazlavay.

¹⁰ Masa an̄ga fa dərey dan̄gay na, may fa car, a wudey daf n̄ga zəmey. Daa masa fa tamar daf a na, Gazlavay ta', a wuzar cek. ¹¹ A hətmar slam da vad mawurkaya, cek anda gwedeere a pawa salay a hwayak, cakay hay məfad maban̄gadatakaya. ††¹² Daa gwedeere he, cek hay n̄ga ley mekele mekele da hwad a, cek hay masa salay məfad, cek hay ma diyam ta hwad ta hwad, len̄ diyan̄ hay. ††¹³ Day a cənwa da vad, a ləvey: «Piyer, lecey, sley day n̄ga cek hay a kede, zəmey!» ¹⁴ Ama Piyer a mbəddara, a ləvar: «A'a, Bay Mahura, n̄ga men̄jey adaw, cek masa kwakwas ala ma təka sem na, ya ta zəmey daa ba aran̄.» ¹⁵ Day heyey, ta', a cənwa saya, a ləvar: «Cek masa Gazlavay ma ləvey maaya n̄ga zəmey na, ka da pada n̄ga cek maaya ba na, kəne ba.»

††¹⁶ Day a, a cənwa dey maakar, fa dəba ha, cek aha ta', a vəhey aa slam a, a vad.

¹⁷ Piyer fa wulkada cek masa Gazlavay ma wuzdara, a wudey n̄ga ləvar na, me. Daa n̄gene, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey faa cəfdam ndəhay, a ləvam: «Way n̄ga Siman̄w na, dama?» Ta', a diyam, a lacam daa ambaw dagay. ¹⁸ A zəlām, a ləvam: «Ndaw mezəley Siman̄w, masa mehəlmey Piyer daha na, an̄ga fede daw?» ¹⁹ Piyer a lawa daa slam medərey-dan̄gay heyey, fa wulkey da ray cek masa Gazlavay ma wuzdara. Ta', *Mesəfney n̄ga Gazlavay a ləvar: «Ehe, ndəhay daha maakar fa səpmaka. ††²⁰ Sləkdey, bərn̄gey fa ata amba ka diyam bama. Ka da zlurey ba, maja ara Yah ma slərdatərwā.» ²¹ Piyer, ta', a bərn̄gawa fa ndəhay a, a ləvtar: «Ara yah, ndaw masa akwar ma səpmara. Ka samawa na, kwara?» ²² Ndəhay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Ya samawa na, Kwerney, mahura n̄ga sewje hay, ma slərdandərwā. An̄ga na, ndaw maaya fa Gazlavay, kwa an̄ga ndaw Jəwif ba, an̄ga fa səpa mey n̄ga Gazlavay anda Jəwif hay. Jəwif hay tabiya faa həmdamara. Ndaw a na, maslan̄ n̄ga Gazlavay da vad ta sawa la fa vəda, a ləvar n̄ga sawa n̄ga n̄gəlka a way an̄ga, amba a jəkey sləmay fa mey masa kah ma da kadara.» ²³ Piyer, ta', a n̄gəlda n̄gada way, a vəltar slam n̄ga ney dasi tavad a n̄gene. †

Piyer a daw a way Kwerney

Pepərek e, a sləkdam, a diyam ta ata Piyer heyey. Məlmaha hay siya daa mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da Jawpe a ləgdamata. ²⁴ Pepərek e saya, a wusam aa berney n̄ga Sezere. Daa n̄gene, Kwerney ta zəltərwā səkway an̄ga hay, ta jam an̄ga hay masa fara fara la, ata makustakaya, fa səkwamata. ²⁵ *Piyer a wusey a way Kwerney. Masa an̄ga fa mbəzey a way a na, Kwerney, ta', a car har, a regedey fa mey an̄ga. ††²⁶ Ama Piyer, ta', a sləkda, a ləvar: «Lecey, yah na, ndaw anda akah.» ²⁷ Piyer faa guzlam ta Kwerney haa kasl ata ma wusam a palah-way. Fetede Piyer a hətfey ndəhay ga makustakaya da way Kwerney a. ²⁸ A ləvtar: «Akwar, ka səpmara kwakwas n̄ga *Jəwif hay ta təka ndaw Jəwif sem n̄ga ndəkwey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, asaya, ta təka sem kwa n̄ga pəkey ta ata. Ama, Gazlavay ta wuzdiwa la, ya da nəka kwa waawa aa mazləbkaya, a da kaya hezey na, kəne ba. ††²⁹ Da ray n̄gene, masa kah ma zəlyawa na, ya ta zlurey n̄ga sawa daa ba. Ya wudey ya səra ka zəlyawa na, kwara?»

³⁰ Kwerney a mbəddara, a ləvar: «An̄ga kaa dar maakar, ta bərey maakar n̄gaa kwad anda kede, ya fa dərey dan̄gay da way adaw. Daa n̄gene, ndaw daha a sawa a cakay adaw ta zana fa vaw ma wedey ndənded, ††³¹ a ləvya: «Kwerney, Gazlavay ta cənda medərey-dan̄gay akah la. Fa sərfada masa kah ma jənta medərey-dan̄gay hay heyey. ³² Anda kede, slərey ndəhay aa

† 9.43 10.6, 32 †† 10.1-2 27.1, 3; Lk 7.2, 5 † 10.1-8 10.30-33 †† 10.11 7.56 †† 10.12-14 Lev 11.1-47; Ez 4.14

†† 10.15 Mk 7.15, 19 †† 10.19 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11 † 10.23 10.45; 11.12 † 10.25-26 14.13-15; CWJ 19.10 †† 10.28 10.15; Gal 2.12 † 10.30 1.10; Lk 24.4 †† 10.30-33 10.1-8

berney n̄ga Jawpe n̄ga zəlwa ndaw mezəley *Siman̄w masa mehəlmey Piyer. An̄ga da way ndaw mezəley Siman̄w ma kəfda ambal, way an̄ga da mey-bəlay.”^{†33} Wure n̄gene, ta', ya slærey ndəhay fa kah n̄ga n̄gəl-makawa kede. Suse, maja kah ma sawa. Wure kede na, ala tabiya makustakaya fa mey n̄ga Gazlavay n̄ga jəkey sləmay fa mey masa Bay Mahura ma vəldakawa n̄ga wuzdandara.»

Piyer a wuzey Mey-maaya-mawiya n̄gada Kwerney ta ndəhay da way an̄ga

³⁴ Ta', *Piyer a zlar mewuzey mey, a ləvey: «Wure kede ya səra fara fara Gazlavay a weley ndəhay ta weley ba. ^{††35} Anda meləvey, ndaw ma nar ray a Gazlavay, ma key cek ta cəved e na, kwa an̄ga daa səkway wura wura, Gazlavay a təba la. ^{‡36} Gazlavay ta slərdərwa mey an̄ga la a ndəhay *Israyel hay. Mey a na, ara *Mey-maaya-mawiya ma n̄jadandakwar daa zazay ta fa Yesu *Kəriste, Bay Mahura n̄ga ndəhay tabiya. ^{††37} Ka sər-mara cek ma key daa hwayak n̄ga *Galile haa aa hwayak n̄ga *Jude fa dəba ha masa *Jan-Baptis ma wuzey mey ta aa ma katar *baptem a ndəhay heyey, ba diya? ³⁸ Ka sər-mara na, Gazlavay ta wala Yesu, ndaw *Nezeret la, a vəlar Mesəfn̄ey an̄ga ta gədan̄ an̄ga. Yesu a, a pəkta hwayak hay mekele mekele, a katar maaya a ndəhay, a pəskatərwa ndəhay tabiya masa dasi har n̄ga bay-malula, a mbəldata. A kata slæra hay a anda kede na, maja Gazlavay aa ta an̄ga. [‡]

³⁹ «Ala na, ndəhay masa ma hətmar la ta dey ala, ya kam sede da ray cek hay masa an̄ga ma kata tabiya da *Jeruzelem ta daa hwayak hay mekele mekele n̄ga *Jəwif hay. Ta dərmarā la fa hwadam mazlan̄galakaya, a kədmara vagay. ^{††40} Ama n̄ga dər maakar a, Gazlavay ta sləkdadərwa sem daa meməcey. Ta', a vəlar cəved n̄ga wuzwa vaw a ndəhay. ⁴¹ A wuzwa vaw a na, n̄gada ndəhay tabiya ba, ama n̄gada ala, ndəhay masa aa ma walata n̄geeme n̄ga key sede da ray a. Ala na, ta zə-mam cek la, ta sam cek la bama ta Yesu a fa dəba ha masa Gazlavay ma sləkdadərwa cay daa meməcey. ^{††42} Gazlavay a ləvndar ya wuzdamatara mey an̄ga a ndəhay, ya kam sede da ray a, ya ləvam, Yesu ara ndaw masa Gazlavay ma pa n̄ga key sariya a ndəhay masa ta dey ta a ndəhay maməctakaya. ^{§43} Ndəhay ma təla mey n̄ga Gazlavay tabiya taa guzlam la da ray Yesu a, a ləvam kwa waawa ma pa Yesu n̄ga ndaw an̄ga fara fara na, Gazlavay a mbəkdarā mebərey an̄ga la ta fa gədan̄ n̄ga mezəley an̄ga.» ^{§†}

Ndəhay masa Jəwif hay ba a hətam Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay

⁴⁴ Daa masa *Piyer faa guzley dāgay, *Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay a pawa salay a ray ndəhay tabiya ma jəkam sləmay fa mey an̄ga. ^{§††45} Ndəhay *Jəwif hay ma təba

† 10.32 9.43 †† 10.34 Rm 2.11; Jak 2.1 ‡ 10.35 Jan 9.31
 †† 10.36 Iz 52.7; Rm 3.25-26; 5.1; 2Kwr 5.18; Kwa 1.20; CWJ 19.16
 ‡† 10.38 Lk 4.18; 13.16; Jan 3.2 ††† 10.39-40 3.15 ††† 10.41 1.4; Lk 24.30-31, 41-43; Jan 21.12-13 § 10.42 17.31; Rm 14.9; 2Tm 4.1; 1Pi 4.5 §† 10.43 13.38; Jer 31.34 §†† 10.44-46 2.4

mey n̄ga Yesu ma samawa ta ata Piyer fetede heyey a rəzlam ga, maja Gazlavay ta vəltar Mesəfn̄ey an̄ga la a ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay may. ⁴⁶ Ndəhay Jəwif hay a, a cəndamara ndəhay a faa guzlam ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmarā ba, fa həslmar ray a Gazlavay. Ta', Piyer a ləvey: ⁴⁷ «Wure kede ndəhay kaa ta hətam Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay cay anda aləkwa may. Kaa ya gwakwa n̄ga təkta n̄ga hətey *baptem ta yam daw?» ^{§†48} Da ray n̄gene, a ləvtar n̄ga kamatar baptem ta mezəley n̄ga Yesu *Kəriste. Ta', aa cəfdamara Piyer n̄ga n̄jey ta ata dar nekədey. ^{§††}

Piyer aa guzley fa mey n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da Jeruzelem

11 Ndəhay meslærey n̄ga Yesu ta məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu masa daa hwayak n̄ga *Jude, a cəndamara na, ndəhay masa *Jəwif hay ba ta təbmara mey n̄ga Gazlavay la may. ² Ta pas masa *Piyer ma vəhwa a *Jeruzelem na, Jəwif hay ma təba mey n̄ga Yesu a slam mey a ray a, ³ a ləvmar: «Ka mbəzey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, masa mandawal man-jar n̄ga sley, ka zəmam cek bama daa slam a na, kwara!» ^{§†4} Ta', Piyer a wuzdatara cek hay ma kam dəga n̄ga mezley. A kadatara pal pal, a ləvtar:

⁵ «Yah daa berney n̄ga Jawpe, ya fa dərey dan̄gay a Gazlavay, daa n̄gene, ta', Gazlavay a wuzya cek. Ya hətar cek daha, a pawa salay da gazlavay da vad a cakay adaw, cek aha anda gwedeere, cakay hay məfad mabəngadatakaya. ^{§†6} Ya nəkey dey maaya maaya a hwad a na, ya hətey cek hay ta salay məfad məfad, cek hay n̄ga ley hay, cek hay ma diyam ta hwad ta hwad, leŋ diyan̄ hay. ⁷ Ya cənda dāy ma ləvya: “Piyer, lecey, sley dāy n̄ga cek hay a kede, zəmey!” ⁸ Ama ya mbəddara, ya ləvar: “‘A'a, Bay Gazlavay, n̄ga menjey adaw, cek masa kwakwas ala ma təkā sem na, ya ta zəmey daa ba aran̄.” ⁹ Dāy heyey, ta', aa guzlya saya, a ləvey: “Cek masa Gazlavay ma ləvey maaya n̄ga zəmey na, ka da pada n̄ga cek maaya ba na, kəne ba.”

¹⁰ «Cek a kede a key dey maakar, fa dəba ha cek aha tabiya, ta', a vəhey aa slam a, a vad. ¹¹ Wure wure n̄gene, ndəhay maakar a wusmawa a way ndaw masa ala da hwad a. Ara ndaw daa berney n̄ga Sezere daha ma slərdatərwa fa yah. ¹² *Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay a ləvya: “Daw ta ata, ka da zlurey ba.” Ta', ya diyam bama aa hwayak n̄ga Sezere. Məlma adaw hay maakwaw daa mey n̄ga Yesu da Jawpe masa da cakay adaw fede, ta', ya diyam bama. Ya wusam, ala tabiya ya mbəzam a way ndaw aha. ¹³ Ndaw a, a kadandara cek masa an̄ga ma hətar da way an̄ga. A ləvndar *maslan̄ n̄ga Bay Gazlavay da vad, ta wuzar vaw la, a lecey fa mey an̄ga, a ləvar: “Slærey ndəhay aa berney n̄ga Jawpe n̄ga n̄gəlwa ndaw mezəley *Siman̄w, masa mehəlmey Piyer. ¹⁴ An̄ga na, a wuzdakawa cəved ma da ləhdakwar ta ndəhay da way akah la.” ^{§††}

¹⁵ «Masa ya fa zlar n̄gaa guzltar na, Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay a pawa salay a ray ata cəpa anda an̄ga ma

§† 10.47 8.36 §†† 10.48 19.5 §† 11.3 10.28; Gal 2.12 §† 11.5-12 10.11-20 §†† 11.14 16.31

pawa salay a ray ala n̄geeme. ^{†16} Daa n̄gene, ya sərfa-da mey n̄ga Bay Mahura zleezle, ma ləvey: “*Jan̄ a katar *baptem a ndəhay na, ta yam, ama akwar, ka hətam baptem la ta Mesəfney n̄ga Gazlavay.” ^{†17} Gazlavay a vəltar Mesəfney n̄ga, anda n̄ga ma vəldandara Mesəfney a daa masa ala ma təbmara mey n̄ga Bay Mahura Yesu *Kəriste. Anda kede, yah na wa, n̄ga təkə Gazlavay n̄ga key cek masa aa ma wudey na!»

¹⁸ Masa ata ma cəndamara mey kede la na, a mbəkdamara meyey-mey. Ta', a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Kwa n̄gada ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, fara fara Gazlavay ta wurtar cəved cay amba a mbəkdamara menjey ata, a səpmara Gazlavay ta mevel pal. Maja n̄gene, ata may, a hətam heter mendəvey ba la.» †

Mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da Antiyaws

¹⁹ Ta pas masa ata ma kədmara Etiyen heyey vagay na, fa dəba ha, a zlamar n̄ga sərđamata banay ta ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu. Ndəhay n̄ga Yesu a, aa kwacam ray pal pal. Siya n̄ga ndəhay a, a diyam kasl aa hwayak n̄ga Fenisi, aa hwayak n̄ga Sipəre, ta aa berney n̄ga Antiyaws. A wuzam mey n̄ga Gazlavay na, si a ndəhay *Jəwif hay gway. ^{†20} Ama ndəhay siya da wuzlah ndəhay maa kwacam ray heyey masa ndəhay Sipəre hay ta ndəhay Siren hay na, ta wusam la a Antiyaws. Fetede, ta wuzmatar *Mey-maaya-mawiya la da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay may. ^{†21} Gədan̄ n̄ga Bay Mahura aa ta ata. Maja n̄gene, ndəhay ga a təbmara mey n̄ga, a səpmara cəved n̄ga. ††

²² Ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da *Jeruzelem a cəndamara mey aha. Da ray n̄gene, a sləram *Barnabas a Antiyaws. ²³⁻²⁴ Barnabas a na, n̄ga ndaw maaya, marəhkaya ta *Mesəfney n̄ga Gazlavay, fa pa Yesu n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Masa n̄ga ma wusey la a Antiyaws a na, a hətar sləra masa Gazlavay ma ka da wuzlah ndəhay a ta fa maaya n̄ga. Barnabas aa səmey ga maja maaya n̄ga Gazlavay a. Ta', a vəltar gədan̄ a ndəhay tabiya. A ləvtar: «Namar ray a Bay Mahura mandaw mandaw ta mevel akwar cəpa, ka da mbəkdamara ba.» Maja n̄gene, ndəhay ga a təbmara mey n̄ga Bay Mahura. †††

²⁵ Fa dəba ha Barnabas, ta', a daw aa berney n̄ga Tars, a səpərwa *Sawl. ⁵²⁶ Masa n̄ga ma hətar la na, a n̄gələrwa aa berney n̄ga Antiyaws. Ta', a n̄jam cew e mevey pal daa mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da Antiyaws a. Ata faa sərkdadam ndəhay ga fetede. Ara daa berney a n̄gene, ata ma zlamar n̄ga zəlmata ndəhay n̄ga Yesu «Kəretiyen̄ hay.»

²⁷ Daa n̄gene, ndəhay ma təla mey n̄ga Gazlavay siya a sləkdam da Jeruzelem, a diyam a Antiyaws. ^{5†28} Ndaw pal dasi ata daha mezəley Agabus. A lecey, a wuzda mey masa Mesəfney n̄ga Gazlavay ma wuzdara, a

† 11.15 2.4†† 11.16 1.5‡ 11.18 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 †† 11.19 8.1-4‡‡ 11.20 Jan̄ 7.35 ††† 11.21 2.41 ††† 11.23 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31 § 11.25 9.30 §† 11.27 13.1; 15.32

ləvey: «May mahura a key la fa bəla ndav.» Fara fara may a na, ta key la daa masa Kəlawt aa daa bay. ^{5††29} Masa n̄ga ma ləvtar anda kede la na, ndəhay n̄ga Yesu fetede a cəndamara day ata. A wulkam maaya na, kwa waawa a slərwa cek təde ta gədan̄ n̄ga, n̄ga jəney məlman̄ hay daa mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu daa hwayak n̄ga *Jude. ^{5†30} Ta', a kamara kəne. Cek hay macakalakaya ha na, a slərđamara ta har ata Barnabas ta Sawl n̄ga vəley a *bay-ray hay daa mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da Jude.

Bay Herawt a sərđata banay ta ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu

12 Daa n̄gene, Bay *Herawt a zlar ma sərđata banay ta ndəhay mekele mekele daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu. ² A kəda *Jak ta dəlaw vagay. Jak a na, ara məlman̄ n̄ga *Jan̄. ³ Bay Herawt a nəka na, *Jəwif hay faa səmam maja n̄ga ma kəda Jak vagay. Ta', a kərza *Piyer saya, a kəzla aa fərsəne. A kərza Piyer na, daa đar hay n̄ga gwagway mezəley «*Gwagway n̄ga peŋ manjar cek ma həsla da hwad a.» ⁴ Ta', a ləvtar a sewje hay n̄ga jədmara. Sewje hay a, ata məfad, məfad dey məfad a. Bay Herawt a, a wudey n̄ga kar sariya a Piyer meedey ndəhay tabiya fa dəba n̄ga gwagway n̄ga *Pak. ^{5††5} Anda kede, Piyer magər-cakaya daa fərsəne, ama ndəhay daa mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu heyey fa dərām dangay a Gazlavay mandaw mandaw ta mevel pal maja n̄ga. ^{5†}

Maslan̄ n̄ga Gazlavay da vad a badərwa Piyer daa fərsəne

⁶ Slam ma da wurwa amba Bay *Herawt a kar sariya a *Piyer na, ta tavad a n̄gene, Piyer majəwkaya ta calalaw hay cew manakaya da wuzlah sewje hay cew ma jədmara heyey. Sewje hay mekele fa jədmara meyslam n̄ga fərsəne he saya. ⁷ Ta', *maslan̄ n̄ga Bay Gazlavay da vad a sawa, slam daa way a, a wedey pəray! Maslan̄ a, a wusa Piyer aa cakay, a sləkđada, a ləvar: «Sləkdey fiyaw!» Masa maslan̄ a faa guzlar na, calalaw hay heyey a kwiyam da har Piyer. ^{8†} Maslan̄ a, a ləvar: «Diya vaw akah, pata tarak akah hay a salay.» Piyer, ta', a ka anda maslan̄ a ma ləvar. Maslan̄ a ləvar saya: «Sləlha zana akah fa vaw, səpya.» ⁹ Piyer aa da siya, a bamawa daa fərsəne kasl ambaw. Ama Piyer ta səra cek masa maslan̄ a ma kara n̄gene ara cek fara fara na, daa ba. A wulkey ara mesəfney ma kar. ¹⁰ Masa ata fa diyam na, a mbəkdamatərwa sewje hay n̄geeme, a mbəkdamatərwa sewje hay n̄ga dey cew e, a wusam fa mey-mbew n̄ga bərey n̄ga fərsəne masa ma bawa n̄gadaa berney. Mey-mbew e a wurey taava n̄ga. Ta', a bamawa daa fərsəne he. A diyam taa cəved ma daw taa berney a. Fa dəba ha nekədəy na, maslan̄ n̄ga Gazlavay a sem, a daw, a mbəkda Piyer fetede.

¹¹ Daa slam aha n̄gene, Piyer, a səra cek masa ma key ta n̄ga na, ara cek fara fara. A ləvey: «Wure kede,

5†† 11.28 21.10 §† 11.29-30 12.12, 25; Rm 15.26; 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10 §†† 12.4 4.3 §† 12.5 Jak 5.16 §† 12.7-10 5.19

ya særa fara fara ara Bay Gazlavay ma slæwa maslanj anġa, nga læhdaya dasi har nga Herawt, asaya, daa cek maaya ba tabiya masa ndəhay *Jəwif hay ma wudam nga kamaya.»

¹² Masa Piyer ma særa cek aha ma key anda kede la na, ta', a daw a way *Mari, mamaŋ nga Janj-Mark. Ndəhay ga makustakaya fetede, fa dæram danggay a Gazlavay. ¹¹³ Piyer a zæley fa mey-mbew, a kæda kweterj ^{††}. Dam ma key slæra da wuzlah ata fetede daha mezæley Rawde. Ta', a sawa nga næka ma kæda kweterj e na, ara wa. ¹⁴ A wusey fa mey-mbew. Masa aa ma cænda ara day nga Piyer na, aa sæmey ga ara mey ba. Kwa nga wura mey-mbew e na, ta wura daa ba, ama a hway ta ray ngada way fa ndəhay da way a heyey, a lævtar: «Piyer malacakaya fa mey-mbew.» ¹⁵ Ndəhay kaa a mbæddamara ngada dam aha, a lævmar: «Malula fa kaka daw?» Ama anġa fa lævtar, fa lævtar: «Fara fara ara anġa.» Ndəhay a, a lævam: «Da ara maslanj anġa kwa ‡.»

¹⁶ Ama Piyer, fa zæley, fa kæda kweterj nga mey-mbew cəŋga, kwa ta mbækda daa ba. Ta', a wurmara mey-mbew heyey. Masa ata ma hætmara ara anġa na, a ræzlam ga. ¹⁷ Piyer heyey, ta', a banġadatar har nga njam teete, ta', a kadatara mey da ray cek masa Bay Gazlavay ma ka nga badæwa daa færsæne. A lævtar: «Kadamara mey kede ngada *Jak ta ngada mælmanj hay mekele daa *mecæmey-ray nga ndəhay nga Yesu.» Ta', a mbækdata, a daw aa slam mekele.

¹⁸ Cay, slam ta', a wurey, sewje hay heyey a wuram mey hæbak a hæbak a, a særmara nga key kwara ba. A lævam: «Piyer a key na, kwara?» ^{††19} Bay Herawt heyey, ta', a slærey ndəhay aa wura aa wura nga sæpmæwa Piyer e, ama ta hætmæwa daa ba. Da ray ngene, Bay Herawt aa cæfdata sewje hay ma jædmara Piyer heyey, ta', a lævtar a ndəhay mekele nga kædmata vagay. Fa dæba ha, ta', Bay Herawt a, a slækdey daa hwayak nga *Jude, a daw aa berney nga Sezere, a njawa fetede dar nekædey.

Memæcey nga Bay Herawt

²⁰ Daa ngene, Bay *Herawt mevel anġa fa cey a ray ndəhay daa berney nga Tir ta ndəhay daa berney nga Sidanj. Ndəhay daa berney hay a, a hædkam cek mezæmey na, daa hwayak nga Bay Herawt a. Da ray ngene, a cæmdamara day ata, a sæpam cæved nga daw fa væda. Maja ngene, a vælam dala a Bælastus, madærlam mahura nga Bay Herawt amba a hætam cæved nga wusey fa Herawt nga kar ambahw.

²¹ Masa pas nga key ambahw a Bay Herawt a heyey ma wuswa cay na, Herawt a pawa zana nga bay fa vaw, a daw, a njeý aa janġa anġa fa mey nga ndəhay a, a zlar meeguzley. ²² Aa faa guzley na, ndəhay tabiya fetede a wudam, a lævam: «Maa guzley kaa na, ara Ga-

zlavay, ba na, ndaw ba.» ^{‡‡23} Wure wure ngene, maslanj nga Gazlavay da vad a kæda Herawt a, maja anġa ma tæba ndəhay a ma hæslmar ray, a pa ray anġa nga Gazlavay. Ta', mætal hay a zæmamara, fa dæba ha, a mæcey.

²⁴ Yaw, mey nga Gazlavay na, fa daw fa mey, fa mey. Ndəhay masa ma tæba mey nga Gazlavay a, fa sæk-mawa, a dey a, a dey a. ^{‡‡†}

²⁵ Fa dæba ha ata *Barnabas ta *Sawl ma ndævdamara slæra ata da *Jeruzelem la na, a væham aa berney nga Antiyaws. A diyam bama ta ata Janj-Mark. ^{‡‡†}

A walamata ata Barnabas ta Sawl

13 Daa *mecæmey-ray nga ndəhay nga Yesu daa berney nga Antiyaws masa da Siri na, ndəhay ma tæla mey nga Gazlavay daha, asaya, ndəhay maa sækadam mey nga Gazlavay daha. Ndəhay a na, ara ata *Barnabas, Simeyanjw masa ma pamar slæmay-wazlay «Matara», Lusiyus, ndaw Siren, Manayanj masa ma gælam ta Bay *Herawt daa slam a, leŋ *Sawl. ^{§2} Ta pas lanġar daha, ata fa dæram danggay a Gazlavay, fa kam *daliyam. Ta', *Mesæfney nga Gazlavay a lævtar: «Pamatiwa ata Barnabas ta Sawl wal nga key slæra masa yah ma zælta maja.» ^{§†3} Anda kede, fa dæba ha masa ata ma ndævdamara mekey daliyam ta medærey-danġay cay na, a pamatar har a ray ata Barnabas ta Sawl heyey, ta', a mbækdamata nga diyam aa slæra ha. ^{§††}

Ata Barnabas ta Sawl daa hwayak nga Sipære

⁴ Anda kede, *Mesæfney nga Gazlavay a slærdara ata *Barnabas ta *Sawl. A diyam aa berney nga Selesi. Fetede, a ndækam aa kwambiwal nga daw aa hwayak nga Sipære masa da wuzlah bælay. ^{§§5} A wusam aa berney nga Salamin daa hwayak nga Sipære he. Fetede, a wuzdamara mey nga Gazlavay a ndəhay *Jəwif hay daa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay a. Janj-Mark, aa da wuzlah ata nga jænra. ^{§††}

⁶ A pækmara hwayak a tabiya haa kasl a wusam aa berney nga Pafaws. Fetede, a hætfamar ndaw Jəwif mezæley Bar-Yesu. Anġa fa key maazla hay ma sawa ta fa Gazlavay ba. A mbærzley, a lævey anġa *ndaw ma tæla mey nga Gazlavay. ⁷ Bar-Yesu a, anġa madærlam nga bay nga hwayak a. Bay a, mezæley Serziyas Pawlas, anġa ndaw ta leŋgesl. A zæltæra ata Barnabas ta Sawl a way anġa, maja a wudey nga cæney mey nga Gazlavay fa ata. ⁸ Bar-Yesu, ndaw ma ka maazla ha, a zælmara ta mey Gærek, Elimas. Ama Elimas na, a wudey mey nga ata Barnabas ta Sawl ba. A sæpey cæved amba a taka bay a nga tæba mey nga Gazlavay. ^{§†}

⁹ Da ray ngene, Sawl, masa ata ma zælmara ta mey Gærek Pawl, maræhkaya ta Mesæfney nga Gazlavay, a nækfa ndaw aha, ¹⁰ a lævar: «Kah ndaw membærzley! Kah, ndaw ma tæknata ndəhay tabiya! Kah, bæzey nga bay-malula! Kah, masa-gæra nga cek hay maaya tabiya! Slæra masa Bay Gazlavay ma ka na, ara slæra maaya ta

† 12.12 Janj-Mark: 12.25; 13.13; 15.37; Kwa 4.10 †† kweterj: parawal ‡ maslanj anġa: Ndəhay Jəwif hay a wulkam maslanj nga Gazlavay fa ndaw a fa ndaw a na, daha, fa jæda ndaw a ndaw a. Maslanj a, a gwa a wuzwa vaw anda ndaw aha. Næka Mt 18.10. †† 12.18-19 5.22-24

‡‡ 12.22 Ez 28.2 ‡‡† 12.24 2.41 ‡‡‡ 12.25 11.29-30 § 13.1 11.27 §† 13.2 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 §†† 13.3 6.6 §† 13.4 10.19; 15.39 §†† 13.5 17.2 §† 13.8 2Tm 3.8

cəved e. Ama kah, ka fa səpey cəved mandaw mandaw n̄ga n̄sa slæra ha! ¹¹ Ehe, wure kede, Bay Gazlavay a da n̄ska, ka da wulfey. Haa dar nekədəy, ka fa da hətar mewedey n̄ga pas daa ba.» Wure wure n̄gene, slam tabiya a t̄rey ləvan̄ fa mey an̄ga, a hətar dey saba. A səpey ndaw n̄ga dāda fa har. ¹² Bay heyey ma hətar cek ma key anda kede la na, a r̄zley ga da ray mey n̄ga Bay Mahura Yesu, ta', a t̄ba mey n̄ga Gazlavay.

Ata Pawl ta Barnabas da Antiyaws daa hwayak n̄ga Pisidi

¹³ Fa d̄ba ha, Pawl ta ndəhay ma l̄gdamara a t̄pam aa kwambiwal, a sl̄kdam daa berney n̄ga Pafaws. A t̄ngam b̄lay, a diyam a Perze masa daa hwayak n̄ga Pamfili. Fetede na, Jan-Mark a mb̄kdata, a v̄hwa a *Jeruzelem. ¹⁴ Ata na, a sl̄kdam daa berney n̄ga Perze he, a diyam a Antiyaws daa hwayak n̄ga Pisidi. Ta *pas mem̄skey-vaw, a diyam, a n̄jam aa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay fetede. ¹⁵ Daa way a, ndəhay a jan̄gamara d̄erewel n̄ga *kwakwas n̄ga Mawiz l̄er̄ n̄ga ndəhay ma t̄la mey. Fa d̄ba ha, *bay-ray hay daa way a, a sl̄eram ndaw fa ata Pawl ta *Barnabas n̄gaa guzlar, a l̄vtar: «M̄lma ala hay, da akwar ta mey daha n̄ga v̄ltar ḡdan̄ a ndəhay makustakaya kede na, ka gwamara n̄gaa guzlam wure kede.» ¹⁶ Pawl, ta', a sl̄kdey, a lecey, a ban̄gada har an̄ga, a zlar meeguzley, a l̄vey:

«Akwar, ndəhay Israyel hay, ta akwar masa daa s̄kway n̄ga J̄wif hay ba ma s̄pam mey n̄ga Gazlavay, j̄kfamaya sl̄emay. ¹⁷ Gazlavay masa ndəhay *Israyel hay ma namar ray na, ta walata papan̄ n̄ga papa al̄kwa hay la zleezle. Ta s̄kdata la ga daa masa ata daa hwayak n̄ga *Ejip. Fa d̄ba ha, ta badat̄rwa la daa hwayak n̄ga Ejip ta ḡdan̄ an̄ga mahura. ¹⁸ A key mevey kwakwar m̄fad an̄ga fa n̄kfatar dey da wuzlah-ley. ¹⁹ Fa d̄ba ha, a paslata s̄kway hay maasala da *Kanān̄ c̄pa, a v̄ldatara hwayak a, a ndəhay Israyel hay n̄ga wamara. ²⁰ Mevey masa Israyel hay ata daa beke ta masa ata da wuzlah-ley na, a key mevey temere m̄fad ta kwakwar zlam.

«Fa d̄ba ha, a patar bay-ray hay n̄ga j̄nta papan̄ n̄ga papa al̄kwa hay a, haa kasl fa *ndaw ma t̄la mey n̄ga Gazlavay mez̄ley Samiyel ma sawa. ²¹ Daa n̄gene, ta', aa c̄fdam bay. Anda kede, Gazlavay a v̄ltar *Sawl, b̄zey n̄ga Kis, daa s̄kway n̄ga Benjamen̄ n̄ga key bay ata. A wa hwayak a, mevey kwakwar m̄fad. ²² Ta', Gazlavay a bada Sawl daa bay, a patar *Davit n̄ga bay ata. Gazlavay aa guzley da ray a, a l̄vey: «Ya ta h̄tey ndaw ma mbafaya la, ara Davit, b̄zey n̄ga Jese. A da key sl̄era tabiya masa yah ma wudey.» ²³ Daa s̄kway n̄ga Davit e na, Gazlavay ta bawa ndaw pal la ma da l̄hdata Israyel hay anda aa ma l̄vey zleezle. ²⁴ Ndaw aha na, ara Yesu.

²⁴ Wuskwaa Yesu a da zlar sl̄era an̄ga na, *Jan-Baptis ta wuzdatara la a ndəhay Israyel hay tabiya, a l̄vtar: «Mb̄ddamara menjey akwar, mb̄kdamara mekey meb̄rey, h̄tam *baptem.» ²⁵ Mamba Jan-Baptis a nd̄vda sl̄era an̄ga na, a l̄vtar a ndəhay: «Ka wulkam yah na, wa? Yah na, ndaw masa akwar ma s̄kwmara heyey ba. Ama j̄kam sl̄emay, ndaw ma da sawa fa d̄ba adaw daha, a f̄nya, kwa ya wusa n̄ga p̄ska zewed n̄ga tarak an̄ga ba.» ²⁶

²⁶ Pawl a l̄vtar saya: «M̄lma adaw hay, akwar masa daa s̄kway n̄ga *Ab̄raham, ta masa daa s̄kway n̄ga *J̄wif hay ba ma namar ray a Gazlavay, Gazlavay ta sl̄erdandakwara *Mey-maaya-mawiya la n̄gada al̄kwa amba a l̄hdandakwar daa meb̄rey. ²⁷ Fara fara, ndəhay da Jeruzelem ta bay-ray ata hay ta s̄rmara Yesu ara wa na, daa ba. Mey n̄ga ndəhay ma t̄la mey n̄ga Gazlavay masa ata ma jan̄gamara mandaw mandaw ta pas mem̄skey-vaw na, ta c̄ndamara daa ba may. Ama ta pas masa ata ma kamar sariya a Yesu n̄ga k̄dey vagay na, ta kamara la anda mey a ma l̄vey. ²⁸ Kwa ta h̄tam mey fa an̄ga t̄de n̄ga kar sariya n̄ga k̄dey vagay na, daa ba. Ta n̄gene he c̄pa, ta', a kamar ambahw a Pilat n̄ga k̄da vagay. ²⁹ Masa ata ma kamara cay tabiya anda d̄erewel n̄ga Gazlavay maa guzley da ray Yesu a na, ta', a b̄rn̄gadamerwa da ray hwadam, a p̄shamara aa c̄vay. ³⁰ Ama Gazlavay ta sl̄kdad̄rwa sem daa mem̄cey. ³¹ Yesu ta wuztar vaw la a ndəhay dar weewe, ndəhay masa zleezle ata ma p̄kam bama daa hwayak n̄ga *Galile haa kasl a Jeruzelem. Wure kede, ndəhay a fa kam sede da ray a fa mey n̄ga Israyel hay. ¹⁹

³² «Ala may, ya fa wuzdamakwara mey maaya da ray cek masa Gazlavay ma l̄vtar zleezle a papan̄ n̄ga papa al̄kwa hay a katara la heyey. ³³ Wure kede Gazlavay ta kandakwara cek aha la n̄gada al̄kwa, b̄z ata hay, ta fa masl̄kdawa n̄ga Yesu daa mem̄cey. An̄ga letek ta mey mawuzlalakaya daa *P̄sam cew ma l̄vey:

«Kah na, B̄zey adaw,
d̄ga tasana yah Papakw.»

³⁴ Yaw, Gazlavay ta sl̄kdad̄rwa la daa mem̄cey, amba kwa a zey ba s̄lak. Zleezle Gazlavay ta l̄vey la:

«Ya p̄skwar mey la, anda yah ma l̄var a Davit.

Fara fara, ya kakwara cek aha la.» ²¹

³⁵ Maja n̄gene, mawuzlalakaya daa d̄erewel mekele saya, a l̄vey:

«Ndaw ma ka sl̄era akah na,

ka fa da mb̄kda n̄ga zey daa c̄vay daa ba s̄lak.» ²²

³⁶ Davit e, daa masa an̄ga ta dey na, fa key sl̄era anda Gazlavay ma wudey. Ta', a m̄cey, a p̄shamara aa c̄vay a cakay papan̄ n̄ga papaha hay, vaw an̄ga na, ta zey sem. ³⁷ Ama ndaw masa Gazlavay ma sl̄kdad̄rwa daa mem̄cey na, ta zey daa ba. ³⁸ M̄lma adaw hay, si ka s̄rmara fara fara, ala fa wuzdamakwara, Ga-

an̄ga a bawa la n̄ga l̄hdata Israyel hay, a da wey n̄ga s̄rmataw. N̄ka 2Sam 7.11-16. ¹³ Iz 11.1; Rm 1.3; CWJ 5.5 ¹³ Lk 3.3 ¹³ Lk 3.15-16 ¹³ Lk 3.17 ¹³ Lk 23.4, 14-15, 21-23 ¹³ Lk 23.50-56 ¹⁸ 13.30 3.15 19 13.31 1.3, 8 20 13.32-33 Ps 2.7; Rm 1.3-4 21 13.34 Iz 55.3 22 13.35 Ps 16.10 23 13.36 2.29

† 13.11 9.8; 22.11 †† 13.13 13.5; 15.38 † 13.14 17.2 †† 13.15 15.21 †† 13.17 Mab 1.7; Mew 5.15 ††† 13.18 Mab 16.35; Mesl 14.33-34; Mew 29.4 ††† 13.19 Mew 7.1; Jes 14.1 § 13.20 NMH 2.16; 1Sam 3.20 §† 13.21 1Sam 8.5, 19; 10.21; 11.15 §†† 13.22 1Sam 16.12; 13.14 §† Gazlavay ta l̄var la a Davit, ndaw pal daa s̄kway

zlavay a mbëkdatara mebërey nga ndëhay na, ta fa Yesu. Gazlavay ta mbëkdakwara mebërey akwar maja akwar ma sëpmara kwakwas nga Mawiz na, daa ba. †39 Ama kwa waawa ma pa Yesu nga ndaw anga fara fara na, Gazlavay ta mbëkdara mebërey anga sem. †40 Maja ngene, wam vaw fa mey nga ndëhay ma tëla mey hay zleezle ma kadamara, amba cek masa ata ma kadamara ha a wusfakwar ba. Ndëhay a, a lëvam:

41 "Akwar ndëhay ma rësmara mey nga Gazlavay, nëk-mara!

Ka da rëzlam, fa dëba ha, ka daa zëdam,
maja yah, Bay Gazlavay,
ya da key slëra mahura ta pas masa akwar ta dey kede.

Kwa ndaw ta wuzdakwara mey da ray slëra ha la na, akwar fa da tëbmara daa ba."» †

42 Masa ata Pawl ta Barnabas heyey ma bamawa daa way-mewuzey-mey nga Gazlavay la na, ndëhay a, a lëvmatar nga vëhmawa ta pas memëskey-vaw mekele ma da sawa, amba aa guzlmatar da ray mey a saya.

43 Fa dëba ha ndëhay maa waham ray cay na, ndëhay ga ta diyam la asi ata Pawl ta Barnabas. Ma diyam a na, ara Jëwif hay ta ndëhay siya hay ma mbëzam nga sëpey kwakwas nga Jëwif hay. Daa maday ata ta ndëhay a na, ata Pawl ta Barnabas a vëlmatar gëdanj amba a njam mandaw mandaw daa maaya nga Gazlavay. ††

44 Masa pas memëskey-vaw mekele heyey ma wuswa cay na, har-gëdanj nga ndëhay daa berney a, a kusam nga cëney mey da ray Bay Mahura Yesu. ††45 Ama Jëwif hay a nëkmata ndëhay ga makustakaya fetede na, sëlënj a katar. A cëdmara Pawl, a wudam mey anga ba.

46 Ata Pawl ta Barnabas heyey ta', aa guzlmatar ta mandërzay daa dey daa ba, a lëvmatar: «Teesëd na, anja si cëma ya wuzdamakwara mey nga Gazlavay ngada akwar Jëwif hay dagay. Ama, ka tëbmara mey a ba. Anda kede akwar fa wuzdamara, akwar tëde nga njam da vad ta Gazlavay nga sërmataw ba. Da ray ngene, ya mbëkdamakwar, ya diyam fa ndëhay mekele masa Jëwif hay ba. ††47 Ehe, Bay Gazlavay ta vëldar *mewey anga la, a lëvey:

"Ya ta paka la nga wedey fa mey nga ndëhay masa Jëwif hay ba hay,
amba ka wuzdatara a ndëhay tabiya da bëla ya da lëhdata na, kwara."» †††

48 Ndëhay masa Jëwif hay ba ma cëndamara mey a na, aa sëmam ga. Aa hëmdamara mey nga Bay Gazlavay. Ndëhay masa Gazlavay ma walata la nga hëtey heter mendëvey ba na, a tëbmara mey nga Yesu. §

49 Anda kede, ndëhay fa wuzdamara mey nga Bay Gazlavay kwa daa wura daa wura daa hwayak a ngene. ††50 Ama Jëwif hay da Antiyaws a hëldamata ngusay masa-zleley hay ma sëpa kwakwas nga Jëwif hay lënj ndëhay mahura hay daa berney a, nga sërdamata banay ta ata Pawl ta Barnabas. A bëlmatërwa daa

hwayak ata. 51 Ata Pawl ta Barnabas, a raramara lagwada fa salay ata hay ††. Ta', a diyam aa berney nga Ikwanium. ††52 Ama ndëhay ma sëpa cëved nga Yesu da Antiyaws a na, a njam daa meesëmey fara fara, ata marëhtakaya ta *Mesëfney nga Gazlavay.

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey nga Gazlavay da Ikwanium

14 Ata Pawl ta *Barnabas a wusam aa berney nga Ikwanium. A diyam aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay fetede anda ata ma diyam da Antiyaws. A wuzmatar mey da ray Yesu a ndëhay maaya maaya haa ndëhay masa *Jëwif hay ta ndëhay masa Jëwif hay ba hay ga fetede, a tëbmara mey a. ††2 Ama Jëwif hay siya a gëmam nga tëbmara mey a ba. Anda kede, a hëldamata ndëhay masa Jëwif hay ba hay nga wulkam maaya ba da ray ndëhay ma tëba mey nga Yesu. ††3 Ta ngene he cëpa, ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga da Ikwanium a cënga. A wuzam mey da ray Bay Mahura ta mandërzay daa dey ba. A kam sede da ray Gazlavay, aa guzlam da ray maaya anga. Bay Gazlavay a wuzdërwa mey ata na, ara mey fara fara, a vëltar gëdanj nga key maazla hay ma rëzla ndaw. ††4 Ta', ndëhay daa berney a, a wunkam cew maja mey a. Siya hay a tëbam mewulkey nga Jëwif hay, siya hay may a tëbam mewulkey nga ndëhay meslërey a.

5 Daa dër hay a ngene, ndëhay Jëwif hay ta ndëhay masa Jëwif hay ba hay lënj bay ata hay na, a cëmdamara dëy ata pal. A wudam nga sërdamata banay ta ata Pawl ta Barnabas, a wudam ngaa zakamata ta angwavagay. ††6 Masa ndëhay meslërey cew kede ma cëndamara mey a la na, a hwam da Ikwanium, a diyam ngadaa berney nga Listëra, ngadaa berney nga Derbe masa daa hwayak nga Likwani, lënj aa slëla hay mekele mekele daa hwayak a. ††7 Fetede may, ta wuzam *Mey-maaya-mawiya la.

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey nga Gazlavay da Listëra

8 Da Listëra, ndaw daha maahëlbakaya dëga nga mayawa anga, a gwa ma daw ba. ††9 Aa fa jëkey slëmay fa mey masa Pawl maa guzlda. Pawl a nëkfa, a sëra ndaw a fa tëba mey nga Yesu, a gwa a hëtar salay anga la. 10 Pawl aa guzlar ta gëdanj, a lëvar: «Slëkdey, lecey dënj! ta salay akah!» Ndaw a, ta', a jëvey, a zlar ma daw ta salay anga.

11 Ndëhay a hëtmär cek masa Pawl ma ka, a zlamar nga wudey ta mey ata Likwani, a lëvam: «Kuley hay ta samawa la fa alëkwa, a tëram anda ndëhay.» 1812 A pa-

††† raramara lagwada fa salay ata hay: Da Jëwif hay fa pëkam daa hwayak nga Jëwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay ata hay lënj fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zlëbta. Yesu a lëvtar a gula anga hay, da ndëhay daa berney a tëbmara mey ata da ray anga ba na, nga raramara lagwada fa salay ata hay këne. Nëka Mt 10.14; Lk 9.5. Anda kede, ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara a ndëhay daa berney a na, ata ta mebërey, mey nga ata Pawl ta Barnabas da hwad a daa saba. §† 13.51 18.6; Lk 9.5 §†† 14.1 17.2 §† 14.2 13.45 §† 14.3 2.22 §†† 14.5 14.19; 2Tm 3.11 §†† 14.6 Mt 10.23 §†† 14.8 3.2 18 14.11 28.6

† 13.38 10.43; 15.10 †† 13.39 Rm 4.25; 6.7; 10.4 † 13.41 Hab 1.5 †† 13.43 11.23 ††† 13.44 17.2 †††† 13.46 3.26; 18.6 †††† 13.47 Iz 49.6 § 13.48 11.18 §† 13.49 2.41

mata ata Pawl ta *Barnabas nga kuley hay, ta', a zəl-mara Barnabas *Zus † ta mezəley nga kuley ata. A zəl-mara Pawl may Hermes †† maja ara Pawl maa guzltar. ¹³Way nga kuley mezəley Zus aa gweegwe ta meyslam nga berney a. Ta', ndaw ma ta kuley a, a handawa gusanj hay ta meefekwey hay fa meyslam nga way nga kuley a, amba a tamata ata Barnabas ta Pawl anda kuley ata hay. ‡

¹⁴Ama masa ata Barnabas ta Pawl ma cəndamara mey a kede la na, a ngərmata zana ata hay, a hwam a wuzlah ndəhay a ta mewudey, a ləvam: ¹⁵«Haya! Akwar ndəhay kede, ka kam kede na, səkway nga me? Ala na, ndəhay anda akwar, ba diya? Ya samawa fede nga wuzmakwar *Mey-maaya-mawiya. Ya fa ləvmakwar, mbəkdamara metey kuley hay masa ma gwa nga jənkwar ba ngene. Mbədmawa dey fa Gazlavay, ndaw masa anga daha ta dey nga sərmataw, ma ləma slam da vad ta cek hay da hwad a, ma ləma slam da hwayak ta cek hay da hwad a, ara anga ma ka bəlay ta cek hay da hwad a. ††¹⁶Zleezle na, a mbəkdata ndəhay da bəla tabiya masa *Jəwif hay ba hay nga səpam cəved anda ata ma wudam. ††¹⁷Ta ngene he cəpa, Gazlavay fa wuzdərwa gədanj anga da wuzlah ata mandaw mandaw cəngga ta fa maaya anga masa anga ma ka. Anga fa pakwar var, fa vəlkwar cek mezəmey fa mevey a fa mevey a anda akwar ma wudam, fa rəhdakwar ta cek mezəmey, faa səmdakwar ga.» ††

¹⁸Kwa ata maa guzlmatar la anda kede na, ata Barnabas ta Pawl a təkмата ndəhay a ta banay nga mbəkdamara metey kuley a.

¹⁹Fa dəba ha, Jəwif hay ma samawa da Antiyaws masa daa hwayak nga Pisidi, leŋ Jəwif hay ma samawa da Ikwaniyum, a həldamata ndəhay daa berney nga Listəra ngaa zakamara Pawl ta angwə vagay. Ta', aa zakamara, a dadamara la daa berney a ngada palah maja a wulkam anga ta məcey sem. ††²⁰Ama ndəhay ma təba mey nga Yesu na, a kusam a cakay a. Pawl heyey, ta', a sləkdey, a vəhwa aa berney a.

Ata Pawl ta Barnabas a vəhmawa a Antiyaws masa da Siri

Pepərek e, Pawl, ta', a diyam ta Barnabas aa berney nga Derbe. ²¹A wuzam *Mey-maaya-mawiya da Derbe he. Ndəhay ga fetede a təbmara mey nga Yesu. Ta', ata Pawl ta *Barnabas a vəham aa berney nga Listəra, fa dəba ha, a vəham aa berney nga Ikwaniyum, leŋ a Antiyaws masa daa hwayak nga Pisidi. ²²Daa berney hay a, a vəlmatar gədanj a ndəhay ma təba mey nga Yesu fetede nga jaram maaya maaya daa cəved nga Yesu. A ləvmatar: «Si ya sərkwa banay ga amba ya mbəzkwa aa slam masa Gazlavay fa wey da hwad a.» ²³Daa mecəmey-ray hay nga ndəhay nga Yesu tabiya na, a

† Zus: Ndəhay Gərek hay na, kuley ata hay mekele mekele daha. Zus ara kuley mahura da ray kuley hay siya hay. †† Hermes: Hermes ara kuley masa ma təla mey nga Zus ta nga kuley hay siya hay. ‡ 14.13-15 10.25-26; Dan 2.46 †† 14.15 Mab 20.11; 1Kwr 8.4-6 †† 14.16 17.30 ††† 14.17 Ps 147.8; Jer 5.24 ††† 14.19 14.5; 13.50; 17.13; 2Kwr 11.25 § 14.22 11.23

walam ndəhay nga key *bay-ray hay. Masa ata ma walamata cay na, a kam *daliyam, a dəram dangay a Gazlavay maja ata. Ta', ata Pawl ta Barnabas a vəldamata ndəhay a, a har Bay Mahura masa ata ma pəmarə nga ndaw ata fara fara, amba a jədta. ²⁴A diyam ta daa hwayak nga Pisidi, a wusam aa hwayak nga Pamfili. ²⁵Da Pamfili a na, ngeeme, a wuzam mey nga Gazlavay daa berney nga Perze, fa dəba ha a diyam a wuzam mey daa berney nga Ataliya. ²⁶Da Ataliya ha na, a diyam ta kwambiwal a Antiyaws masa daa hwayak nga Siri. Ara da Antiyaws a zleezle ndəhay nga Yesu fetede ma dəram dangay maja ata Pawl ta Barnabas amba Gazlavay a pəstar mey nga key sləra anga, sləra masa wure kede ata ta kamara cay. ²⁷Masa ata ma wusam a Antiyaws a la na, a kusmata ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu fetede. A kadamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta ata. Asaya, a wuzdamatara cek hay masa Gazlavay ma ka nga wurtara cəved ngada ndəhay masa *Jəwif hay ba hay amba a pamara Yesu nga ndaw ata fara fara. ²⁸Ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga fetede ta ndəhay ma təba mey nga Yesu.

Ndəhay nga Yesu a kusam da Jeruzelem

15 Ndəhay siya hay a samawa daa hwayak nga *Jude ngadaa berney nga Antiyaws masa da Siri, aa sərkadamata məlmarj hay daa mey nga Yesu, a ləvmatar: «Da akwar ma təbmara *mesley mandawal anda *kwakwas nga Mawiz ma ləvey daa ba na, Gazlavay fa da ləhdakwar daa mebərey daa ba may.» ²Ata Pawl ta *Barnabas na, ta təbmara mey a daa ba. Ta', a kam yawa ga ta ndəhay a da ray mey a. Məlma ata hay daa mey nga Yesu da Antiyaws heyey, a walamata ata Pawl ta Barnabas leŋ ndəhay mekele da wuzlah ata, amba a diyam a *Jeruzelem ngaa guzlwə ta ndəhay meslærey hay, ta *bay-ray hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da ray mey a. ³Da ray ngene, ndəhay daa mecəmey-ray da Antiyaws a, a vəlmatar cek hay nga jənta daa madaw ata a Jeruzelem. Ndəhay a, a diyam taa hwayak nga Fenisi leŋ taa hwayak nga *Samari, fa diyam ta meeguzley da ray ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, a ləvam ata ta mbəkdamara mekey mebərey sem, a təbam mey nga Yesu dəba. Da ray ngene, masa məlma ata hay daa mey nga Yesu tabiya fetede ma cəndamara na, aa səmam ga. ⁴A wusam a Jeruzelem na, ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ta bay-ray hay, leŋ ndəhay meslærey nga Yesu a təbmata ta meesəmey. Ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta fa ata. ⁵Ama ndəhay *Fariza hay siya ma təba mey nga Yesu na, a sləkdam, a ləvam: «Ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, si a təbmara nga sley mandawal, si ya ləvmatar nga səpam kwakwas nga Mawiz.»

³Da ray ngene, ndəhay daa mecəmey-ray da Antiyaws a, a vəlmatar cek hay nga jənta daa madaw ata a Jeruzelem. Ndəhay a, a diyam taa hwayak nga Fenisi leŋ taa hwayak nga *Samari, fa diyam ta meeguzley da ray ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, a ləvam ata ta mbəkdamara mekey mebərey sem, a təbam mey nga Yesu dəba. Da ray ngene, masa məlma ata hay daa mey nga Yesu tabiya fetede ma cəndamara na, aa səmam ga. ⁴A wusam a Jeruzelem na, ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ta bay-ray hay, leŋ ndəhay meslærey nga Yesu a təbmata ta meesəmey. Ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta fa ata. ⁵Ama ndəhay *Fariza hay siya ma təba mey nga Yesu na, a sləkdam, a ləvam: «Ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, si a təbmara nga sley mandawal, si ya ləvmatar nga səpam kwakwas nga Mawiz.»

§† 14.23 6.6; Tit 1.5 §†† 14.26 13.1-2 §† 14.27 11.18; 15.12 §†† 15.1 Lev 12.3; Gal 5.2 §† 15.2 Gal 2.1-10 §† 15.4 15.12

⁶ Ndəhay meslærey a, ta bay-ray hay a, a kusam tabiya da slam a nga nəkey mey a. ⁷ Masa ata fa kam yawa ga da ray mey a na, *Piyer ta', a sləkdey, a ləvey: «Məlma adaw hay, ka sərmara zleezle Gazlavay a walaya da wuzlah akwar na, nga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, amba a cəndamara, a təbmara mey nga Yesu. ¹⁸ Gazlavay na, ara ndaw ma səra mevel nga ndəhay tabiya. Annga ma veltar Mesəfney annga la a ndəhay masa Jəwif hay ba hay anda aa ma vəldandakwara may. Anda kede, fa wuzdərwa, annga fa təbta ndəhay a. ¹⁹ Gazlavay ta wunkandakwar ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, daa ba. Ta pərtara mevel ata la, maja ata ma təbmara mey nga Yesu. ¹⁰ Kaa wure kede, ka jadamara Gazlavay na, maja me? Ka wudam ka təkmatar day a ndəhay ma təba mey nga Yesu nga səpey kwakwas nga Mawiz na, maja me? Kwa papaŋ nga papa aləkwa hay, kwa aləkwa, ya gwakwa nga səpkwa kwakwas a tabiya ba! ¹¹ Sasəkar jak, ya fa sərkwā Gazlavay a ləhdandakwar na, ta fa maaya nga Bay Mahura Yesu, letek ta ndəhay Jəwif hay ba hay may!»

¹² Wure ngene, ndəhay makustakaya tabiya fetede a njam teete, a jəkam sləmay fa ata Barnabas ta Pawl. A wuzdamatara mey da ray maazla hay tabiya ma rəzla ndaw masa Gazlavay ma veltar gədaŋ nga ka da wuzlah ndəhay Jəwif hay ba hay. ¹³ Masa ata ma ndədamara mey ata cay na, *Jak a zlar meeguzley may, a ləvey: «Məlma adaw hay, jəkam sləmay! ¹⁴ Wure kede *Simanw Piyer ta kadandakwara mey da ray pas masa Gazlavay ma zlar nga nəkfatar dey fa ndəhay Jəwif hay ba hay la. Dəga ta pas ngene a weley ndəhay da wuzlah ata nga tərey ndəhay annga hay. ¹⁵ Mey a, aa letek ta mey nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma ləvey:

¹⁶ Bay Gazlavay a ləvey:

“Way nga *Davit ¹⁷ ta bəzley sem.

Fa dəba ha, ya vəhwa la,

ya ləma way a ¹⁸ la,

ya lacada aa slam a. ⁵

¹⁷ Anda kede, ndəhay siya a səpmaya la, yah Bay Gazlavay,

kwa ndəhay daa hwayak hay wura wura tabiya, masa yah ma zəlta nga key ndəhay adaw hay na, a səpmaya la.

Ehe, Bay Gazlavay a ləvey anda kede.

A key cek hay anda kede na,

ara cek hay masa ¹⁸ aa ma wudəy nga wuzdatərwa dəga zleezle.”»

¹⁹ Jak a ləvtar saya: «Maja mey a kede, ya wulkey maaya na, ndəhay Jəwif hay ba hay ma mbədmawa dey fa Gazlavay na, ya sərdamatakwa banay ba.

²⁰ Ama, wuzlalamatakwa leeter, ya ləvmatakwa a da zəmam aslaw nga kuley nga zləbta ba, a da lam vaw saw ba, a da zəmam aslaw nga cek metərdey ta tərdey ba, asaya, a da zəmam mambaz ba. ²¹ Maja dəga zleezle haa wure kede na, fa wuzam mey da ray kwakwas nga Mawiz da slala hay tabiya, asaya, fa janğamara mey a daa way hay mewuzey mey nga Gazlavay ta *pas meməskey-vaw.» ²²

A slərmatar leeter a ndəhay nga Yesu masa Jəwif hay ba hay

²² Masa *Jak ma ndəvda mey annga la na, ndəhay meslærey, ta *bay-ray hay, leŋ ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu tabiya, a cəmdamara day ata. Ta', a walam ndəhay da wuzlah ata, amba a slərdamata aa berney nga Antiyaws ta ata Pawl ta *Barnabas. A walam na, Jud ma zəlmara Barsabas, leŋ Silas. Ata cewete faa həmdamata da wuzlah məlmaŋ hay fetede. ²³ A wuzlalamatar leeter a har. Daa leeter e, a ləvam:

«Ara ala, məlmakw akwar hay masa ndəhay meslærey nga Yesu, ta bay-ray hay nga mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu ma wuzlalamakwara leeter kede.

Akwar masa Jəwif hay ba hay, ma təba mey nga Yesu da Antiyaws, daa hwayak nga Siri, leŋ daa hwayak nga Silisi, ya camakwar har.

²⁴ Ya cəndamara ndəhay da wuzlah ala hay ta diyam la fa akwar. A həbmakwar ray, a mbəddamakwara leŋgesi ta mey ata hay. Ama ara ala ma slərdamata ba.

²⁵ Da ray ngene, ya cəmdamara day ala pal, ya kam maday da ray mey a, ta', ya walam ndəhay amba ya slərdamata fa akwar. A diyam ta ata Pawl ta Barnabas ndəhay masa ala ma wudmata kalah. ²⁶ Ata Pawl ta Barnabas a na, ara ndəhay masa ma vəldamara ray ata sem nga key sləra nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. ²⁷ Da ray ngene, ya slərmakwar Jud ta Silas, amba a wuzdamakwara mey a letek anda ala ma wuzlalamakwara kede. ²⁸ Maja ta mbafar la a *Mesəfney nga Gazlavay leŋ ngada ala, amba ya vəlmakwar *mewey mekele saba, si mewey hay masa ala ma wuzlalamakwara kede gway. Ehe, ala fa ləvmakwar: ²⁹ ka da zəmam aslaw nga kuley ba, ka da zəmam mambaz ba, ka da zəmam aslaw metərdey ta tərdey ba, ka da lam vaw saw ba. Da akwar ta təkmatar ray akwar hay la fa cek hay a kede na, akwar ta kam maaya la.

Gazlavay nga njadandakwar daa zazay annga.»

³⁰ Ta', a mbəkdamata ndəhay masa ata ma walamata nga slərey heyey nga diyam aa berney nga Antiyaws. Masa ata ma wusam la na, ta', a kusmata ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu fetede, a vəldamatara leeter heyey. ³¹ Ndəhay nga Yesu fetede a janğamara leeter e, aa səmam ga da ray a, mey da

† 15.7 10.1-43 †† 15.8 2.4; 10.44 † 15.9 10.35 †† 15.10-11 15.19; Gal 2.16; 3.10-12; Ef 2.5-8 †† 15.12 2.22 ††† Way nga Davit: Aa guzley da ray səkway nga Davit, da daa ba, da ray aa ma wey da ray Israyel. ††† ya ləma way a: Masa Gazlavay ma ləvey a ləma way nga Davit e la na, ara mey-məŋgey da ray masləkdawa nga Yesu daa meməcey, ta da ray metəpey annga a vad nga key Bay Mahura nga səkway hay tabiya da bəla nga sərmataw. § 15.16-18 Am 9.11-12; Iz 45.21

§† 15.19 Gal 5.3 §†† 15.20 15.29; 21.25; aslaw: 1Kwr 8.1-13; 10.23-33; meley-vaw saw: Lev 18.6-18; aslaw nga cek metərdey ta tərdey: Lev 17.15; mambaz: Lev 17.10-14 §† 15.21 13.15 §†† 15.22-29 11.18; 16.4 §† 15.24 Gal 1.7; 5.10 §† 15.28-29 10.19; 15.20; Lk 11.46

hwad a, a veltar gədan̄. ³² Ata Jud ta Silas heyey na, ata ndəhay ma tæla mey n̄ga Gazlavay. Aa guzlmatar mey hay ga a məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu. A vəlmatar gədan̄ amba a n̄jam daa cəved n̄ga Yesu. ^{†33} Ta', a n̄jamawa nekədey fetede. Fa dəba ha, a wudam n̄ga vəhmawa fa ndəhay ma slərdamata heyey. Da ray n̄gene, məlma ata hay fetede heyey, a ləvmatar: «Diyam ta za-zay. Ka camatar har a ndəhay ma slərdamakurwa may.» [³⁴] ††

³⁵ Ata Pawl ta Barnabas na, a n̄jamawa da Antiyaws a. Ata ta ndəhay mekele ga, faa sərkadamata ndəhay, fa wuzam *Mey-maaya-mawiya n̄ga Bay Mahura.

Ata Pawl ta Barnabas a wudkam d̄ay

³⁶ Fa dəba ha nekədey, Pawl a ləvar a *Barnabas: «Nakwa la fa məlma aləkwa hay daa mey n̄ga Yesu daa berney hay mekele mekele masa aləkwa ma wuzmatakwar mey n̄ga Bay Mahura zleezle, amba ya nəkakurwa menjey ata na, aa kwara.» ³⁷ Barnabas na, a wud̄ey a n̄gəla Jan-Mark asi ata. ^{†38} Ama Pawl a təba ba, maja Jan-Mark a, ta mbəkdatərwa la daa hwayak n̄ga Pamfili. A mbəkdatərwa na, daa masa slæra ata, ta ndəvey daa ba aran̄. ^{†39} Ata Pawl ta Barnabas a kam yawa ga. Ta', a wudkam d̄ay. Da ray n̄gene, Barnabas a n̄gəla Jan-Mark, a diyam cew e, a təngam ta kwambiwal aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Sipəre. ^{†40} Ama Pawl na, a n̄gəla Silas may. Məlma ata hay daa mey n̄ga Yesu fetede a dəram dangay a Gazlavay maja ata, amba Gazlavay a pəstar mey. Ata Pawl ta Silas, ta', a diyam. ^{†41} A diyam a slala hay mekele mekele daa hwayak n̄ga Siri leŋ daa hwayak n̄ga Silisi. A vəlmatar gədan̄ a ndəhay daa mecəmey-ray hay n̄ga Yesu fetede.

Timawte a ləgdata ata Pawl ta Silas

16 Fa dəba ha, Pawl a daw aa berney n̄ga Derbe, asaya, a daw aa berney n̄ga Listəra. Fetede, ndaw ma təba mey n̄ga Yesu daha mezəley Timawte. Mamaha dam *Jəwif ma təba mey n̄ga Yesu, ama papaha na, ndaw Gərek. ^{††2} Məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu da Listəra, ta daa berney n̄ga Ikwaniyum faa həmdamara. ^{§3} Pawl a wud̄ey Timawte a ləgda aa slæra an̄ga, ta', a n̄gəla. A slara mandawal maja Jəwif hay da slala hay fetede na, a sərmara papaha ara ndaw Gərek. ^{†4} A diyam, a pəkam aa berney hay mekele mekele. Daa berney hay a na, a kadamata mekəma-jəwkaya n̄ga ndəhay meslærey, ta n̄ga *bay-ray hay n̄ga ndəhay n̄ga Yesu da *Jeruzelem heyey n̄gada ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu fetede. A ləvmatar n̄ga təbmara mey a. ^{††5} Da ray n̄gene, ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu a hətam gədan̄ n̄ga təbey mey n̄ga Yesu ma fəna ma fəna. Fa dar a, fa dar a, ndəhay fa səkma. ^{§†}

† 15.32 11.23, 27†† Daa derewel siya hay a ləvam: «Silas na, ta' a n̄jawa fetede. Jud na, a vəhey taava an̄ga.» † 15.37 12.12
†† 15.38 13.13 †† 15.39 13.4 ††† 15.40 14.26 ††† 16.1 14.6;
Timawte: Rm 16.21; 1Kwr 4.17; Fəl 2.19; 2Tm 1.5 § 16.2 6.3; Fəl 2.20, 22 §† 16.3 Gal 2.3-5; 1Kwr 9.20 §†† 16.4 15.22-29 §† 16.5 2.41

Gazlavay a wuzar cek a Pawl da Tərwəs

⁶ Fa dəba ha, ata Pawl ta ndəhay ma ləgdamara a wudam a diyam n̄ga wuzey mey n̄ga Gazlavay daa hwayak n̄ga Azi, ama *Mesəfney n̄ga Gazlavay, a veltar cəved ba. Da ray n̄gene, a diyam taa cəved ma daw ta daa hwayak n̄ga Fərizi, leŋ taa cəved ma daw ta daa hwayak n̄ga Galati. ^{§†7} Masa ata ma wusam gweegwe ta hwayak n̄ga Misi la na, a səpam cəved n̄ga daw aa hwayak n̄ga Bitini, ama Mesəfney n̄ga Yesu a veltar cəved ba. ⁸ Ta', a diyam taa hwayak n̄ga Misi, a wusam aa berney n̄ga Tərwəs da mey-bəlay. ⁹ Ta tavad, Gazlavay a wuzar cek a Pawl. Pawl a hətar ndaw Masadəwan daha malacakaya, ndaw aha fa kar ambahw, a ləvar: «Sawa a Masadəwan amba ka jəndar.» ¹⁰ Fa dəba ha masa Gazlavay ma wuzara cek aha cay a Pawl na, wure n̄gene, ya səpam ^{§†} cəved n̄ga tənḡey ta kwambiwal a Masadəwan, maja ya sərmara ara Gazlavay ma zəlndar, amba ya wuzmatar Mey-maaya-mawiya a ndəhay daa hwayak a.

Lidi a təba mey n̄ga Bay Mahura da Fəlepi

¹¹ Da Tərwəs na, ya təpam aa kwambiwal, ya diyam kasl aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Samawtəras. Pepərek e, ya təngam aa berney n̄ga Niyapawlis. Ya pam salay. ¹² Ta', ya diyam ta salay aa berney n̄ga Fəlepi masa berney mahura daa hwayak n̄ga Masadəwan. Berney n̄ga Fəlepi a na, ara berney masa Rawma hay ma wamara ^{§†}. Ta', ya n̄jam daa berney a, dar nekədey.

¹³ Ta *pas meməskey-vaw, ta', ya bamawa daa berney a, ya diyam a mey wayam daha, maja ya wulkam da ya hətfam slam medərey-dangay n̄ga *Jəwif hay fetede la kwa. Masa ala ma hətam slam medərey-dangay a la na, ta', ya n̄jam, yaa guzlmatar a n̄gusay makustakaya fetede. ^{§†14} N̄gwas pal da wuzlah ata daha mezəley Lidi, a sawa daa berney n̄ga Tiyatir. Ara n̄gwas ma ka filaw n̄ga zana magaza ma hədkey ba. An̄ga n̄gwas Jəwif ba, ama fa nar ray a Gazlavay anda Jəwif hay. A jəkfandar sləmay, Bay Mahura a wurara mevel an̄ga amba a təba mey masa Pawl ma kada. ^{§†15} Anda kede, ta', a hətam *baptem ta ndəhay da way an̄ga tabiya. A ləvndar: «Da ka nəkma, ya fa təba mey n̄ga Bay Mahura Yesu fara fara na, samawa, n̄jam a way adaw.» A kandar ambahw ta mevel an̄ga ndav n̄ga daw a way an̄ga. ^{§§§}

Ata Pawl ta Silas daa fərsəne daa berney n̄ga Fəlepi

¹⁶ Ta pas lan̄gar daha, ala fa diyam aa slam medərey-dangay heyey saya na, ta', ya cam ray ta dam beke daha. An̄ga ta fakalaw da ray, a wudkey har. Bay an̄ga hay fa hətam dala ga maja an̄ga ma wudkey har aha.

§†† 16.6 10.19 §† Luk, ndaw ma wuzlala derewel kede, a kada mey da ray ata ma pəkam bama ta ata Pawl, Silas, leŋ Timawte. §† berney masa Rawma hay ma wamara: Har-gədan̄ n̄ga ndəhay fetede na, Rawma hay. Ndəhay daa berney a, a səpam mewey hay n̄ga Rawm ta cəved e anda ndəhay daa berney n̄ga Rawm ma səpamara. §†† 16.13 17.2 §§† 16.14 17.4 §§§ 16.15 8.36

¹⁷ Dam beke he a sawa asi ala ta ata Pawl ta mewudey, a ləvey: «Ndəhay kede ara ndəhay ma kam slæra n̄ga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Ata fa wuzmakwar cəved masa akwar ma da ləham daa mebərey ta da hwad a.» ^{†18} Aa fa ka anda kede dər ga haa Pawl a cey mevel a ray a. Pawl a, pəla! a mbədey dey, a ləvar a fakalaw da ray dam aha: «Fakalaw, ya fa ləvka ta mezəley n̄ga Yesu *Kəriste, bey da ray dam kede.» Wure n̄gene, fakalaw kaa heyey, ta', a bey da ray dam aha. ^{†19} Bay an̄ga hay a, a nəkmara na, fa hətam dala fa vəda daa saba. Da ray n̄gene, ta', a kəzamatata ata Pawl ta Silas. A dadamatata fa mahura hay n̄ga Rawma hay, a handamatata aa slam mekey sariya n̄ga ndəhay tabiya. ²⁰ A handamatata fa mey n̄ga ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay, a ləvmatar: «Ndəhay kede fa handamatata mey aa berney aləkwa. Ara ndəhay *Jəwif hay, ^{†21} ata faa sərkadamatata ndəhay ta kwakwas mekele, kwakwas masa aləkwa Rawma hay ma təkakwa sem.» ²² Ndəhay tabiya fetede a cəmam a ray ata Pawl ta Silas. Ndəhay ma ka sariya hay a ləvmatar a ndəhay n̄ga cəkwmatarata zana fa vaw n̄ga ata Pawl ta Silas n̄ga gədaŋ, asaya, a ləvmatar n̄ga slədmata ta laway. ^{†23} Masa ata ma slədmata la ga na, ta', a handamatata aa fərsəne, a ləvmar a ndaw ma jəda fərsəne he n̄ga jəda maaya maaya. ²⁴ Masa ndaw ma jəda fərsəne ma cənda anda kede na, ta', a handata aa way masa da wuzlah daa fərsəne he, a ndəkwdatarata salay aa hwadam.

²⁵ Ta wuzlah-tavad na, ata Pawl ta Silas a dəräm daŋgay a Gazlavay, a həlmamara Gazlavay ta walay. Ndəhay siya majəwtakaya daa fərsəne he fa jəkfamatar sləmay. ²⁶ Wure wure n̄gene, hwiyak a wusey, salay n̄ga way n̄ga fərsəne he a wusey. Mey-slam hay tabiya a wuram, calalaw hay masa ata ma jəwmata ndəhay tabiya ta an̄ga na, a pəskam. ²⁷ Ndaw ma jəda fərsəne he a sləkdey daa dər, a nəkta meyslam hay mawurtakaya, a wulkey da ndəhay daa fərsəne he ta hwam sem kwa. Da ray n̄gene, a mədərwa dəlaw an̄ga, amba a kəda ray an̄ga. ^{†28} Ama Pawl aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Ka da kəda ray akah ba! Ala tabiya, ala daha!»

²⁹ Ndaw ma jəda fərsəne heyey, ta', aa cəfdey awaw n̄ga nəkey dey, a wusey vaw, a mbəzey aa slam masa ata Pawl ta Silas da hwad a heyey. A tədey asi salay ata, ta meewesey maja aa fa zlurey. ³⁰ Ta', a badatərwa daa slam aha, aa cəfdata, a ləvtar: «Bay adaw hay, ya da key kwara amba ya ləhey daa mebərey na!» ^{†31} Ata Pawl ta Silas a mbəddamara, a ləvmar: «Pa Bay Mahura Yesu n̄ga ndaw akah fara fara, a ləhdaka la daa mebərey, kah ta ndəhay da way akah.» ³² Ta', a wuzdamara mey n̄ga Bay Mahura, n̄gada an̄ga, ta n̄gada ndəhay da way an̄ga tabiya. ³³ Dasi tavad a n̄gene na, ndaw ma jəda fərsəne heyey, ta', a n̄gəlta ata Pawl ta Silas, a pərtara mbəlek ata hay n̄ga meslədey heyey. An̄ga ta ndəhay da way an̄ga tabiya, ta', a hətam

*baptem wure n̄gene. ^{§34} Ta', a handata ata Pawl ta Silas a way an̄ga, a vəltar cek mezəmey. An̄ga ta ndəhay da way an̄ga tabiya aa səmam ga, maja ata ma pamara Gazlavay n̄ga ndaw ata fara fara.

³⁵ Fa dəba ha, slam ma wurey la na, ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay, a sləram sewje hay n̄ga ləvmar a ndaw ma jəda fərsəne n̄ga mbəkdata ata Pawl ta Silas heyey n̄ga diyam. ³⁶ Ndaw ma jəda fərsəne heyey a daw a ləvar a Pawl: «Ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay ta vəlmaya cəved la n̄ga mbəkdkwar. Anda kede, ka gwamara ka bam, ka diyam ta zazay.» ³⁷ Ama Pawl a ləvtar a sewje hay ma slərdamatərwa heyey: «Ta kam sariya da ray ala daa ba səlak, ama a slədmandar meedey ndəhay tabiya, yaw, ala na, ndəhay Rawma hay may! A handamandərwa aa fərsəne, ama wure kede, a wudam n̄ga mbəkdamandar, ya diyam ta may-al a na, kwara dəba wura? A key ba. Si ndəhay ma ka sariya ha, a samawa, ata ray ata, a mbəkdamandar.» ^{†38} Sewje hay heyey, a diyam, a mbəddamatara mey masa ata Pawl ta Silas ma ləvmatar heyey a ma ka sariya hay a. Masa ata ma cəndamara ata Pawl ta Silas ata ndəhay Rawma hay na, a zluram. ³⁹ Daa n̄gene, a diyam ata ray ata fa ata Pawl ta Silas heyey, a kamatar ambaw. Ta', a badamatərwa daa fərsəne he, a ləvmatar n̄ga diyam la daa berney ata. ⁴⁰ Masa ata Pawl ta Silas heyey ma bamawa la daa fərsəne na, ta', a diyam a way Lidi. A hətfamatar məlma ata hay ma təba mey n̄ga Yesu fetede, a vəlmatar gədaŋ. Ta', a diyam aa slam mekele saya. ^{††}

Ata Pawl ta Silas daa berney n̄ga Tesalawnik

17 Ata Pawl ta Silas a diyam taa berney n̄ga Amfi-pawlis ləŋ taa berney n̄ga Apawlani, a wusam a Tesalawnik. Fetede, *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay daha. ^{§2} Pawl, ta', a daw aa way a, n̄ga dərwa daŋgay anda an̄ga ma ka mandaw mandaw. Pawl fa daw fa luma ha fa luma ha ta *pas meməskey-vaw luma maakar, fa kam yawa ta ndəhay makustakaya daa way a da ray dərweyl n̄ga Gazlavay. ^{§†3} Faa sərkadata ndəhay maaya maaya da ray dərweyl n̄ga Gazlavay, a ləvey si *Kəriste na, a sərey banay, a məcey, fa dəba ha, a sləkdwara daa meməcey. Pawl a ləvtar: «Yesu masa yah ma wuzkwar mey da ray a wure kede kaa na, ara Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdاتا ndəhay.» ^{§†4} *Jəwif hay siya fetede a təbmara mey a, a diyam asi ata Pawl ta Silas. Ndəhay siya hay ga da wuzlah Gərek hay masa ma səpam mey n̄ga Gazlavay anda Jəwif hay ta n̄gusay ga masa daa səkway n̄ga ndəhay mahura hay, a təbmara mey a may. ^{§†}

⁵ Ama Jəwif hay siya may, səleŋ a katar. Ta', a kusam ndəhay saw kəne daa cəved hay. Ndəhay a, a diyam a kusmata ndəhay, a həldamatata n̄ga yam mey daa berney a. Ta', a diyam a way ndaw n̄ga Yesu, mezəley Jasan̄w, a səpmata ata Pawl ta Silas amba a handamatata fa mey n̄ga ndəhay ma ka sariya. ^{§†6} Ama ta hətfamatərwa daa ba. Da ray n̄gene, ta', a dadamərwa

† 16.16 19.24 †† 16.17 19.15; Lk 4.34, 41 † 16.18 3.6 †† 16.20 17.6 †† 16.22-23 2Kwr 11.25; 1Tes 2.2 ††† 16.27 12.18-19 ††† 16.30-31 2.37; 11.14; Jan 6.28-29

§ 16.33 16.15 † 16.37 22.25-29; 23.27 ††† 16.40 11.23 †† 17.1-9 1Tes 2.1-2 ††† 17.2 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10,

Jasan̄w ta məlman̄ hay mekele mekele daa mey n̄ga Yesu, a handamatərwa fa mey n̄ga mahura hay ma wamara berney a. A wudam, a ləvam: «Ndəhay kedē na, fa həldamata ndəhay n̄ga n̄sa hwayak kwa daa wura daa wura cəpa. Wure kedē, ta wusmawa la fedē saya. ¹⁷ Jasan̄w ta təbta la n̄ga n̄jam da way a n̄ga. Ndəhay a tabiya a təbmara mewey n̄ga Bay *Sezere saba, a ləvam bay mekele daha mezəley Yesu.»
¹¹⁸ Masa Jəwif hay a ma ləvam anda kedē la na, mevel n̄ga mahura hay daa berney a, ta n̄ga ndəhay makus-takaya tabiya a kudferēy ta gədan̄. ⁹ Ndəhay mahura hay a, a təkmatar d̄ay n̄gada ata Jasan̄w ta ndəhay makərzatakaya heye n̄ga pəlam dala a n̄gwamna, amba baazlam a key saba. Ta', a mbəkdamata.

Ata Pawl ta Silas a diyam aa berney n̄ga Bere

¹⁰ Ta tavad a n̄gene məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu a slərdamata ata Pawl ta Silas aa berney n̄ga Bere. A wusam fetedē, a diyam aa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay. ¹¹¹ Ndəhay daa berney n̄ga Bere he, mevel ata maaya, ata anda ndəhay daa berney n̄ga Tesalawnik ba. A wudam n̄ga jəkey sləmay fa mey da ray Yesu maaya maaya. Fa d̄ar a, fa d̄ar a, fa jan̄gam mey n̄ga Gazlavay amba a sərmara mey masa Pawl ma kada na, ara mey fara fara. ¹¹² Da ray n̄gene, ndəhay *Jəwif hay ga da wuzlah ata a təbmara mey n̄ga Yesu. N̄gusay Gərek hay ga masa-zleley hay, le n̄ ndəhay Gərek hay ga ta təbmara mey a la may. ¹¹

¹³ Ama Jəwif hay da Tesalawnik ma cəndamara Pawl fa wuzey mey n̄ga Gazlavay daa berney n̄ga Bere saya na, ta', a diyam a Bere he may. A zlamar n̄ga həldamata ndəhay daa berney a. ¹¹⁴ Da ray n̄gene, məlman̄ hay daa mey n̄ga Yesu fetedē, a bam daa berney a ta ata Pawl. A handamara Pawl a, a mey-bəlay, ama ata Silas ta Timawte na, man̄jatakaya da Bere he.

¹⁵ Ndəhay ma handamara Pawl aha na, a diyam bama kasl aa berney n̄ga Aten. Fetedē Pawl a ləvtar: «Ləv-matar n̄gada ata Silas ta Timawte n̄ga samawa fa yah fiyaw fiyaw.» Ta', ndəhay a, a vəhmawa a Bere.

Pawl daa berney n̄ga Aten

¹⁶ Masa Pawl fa səkwa ta Silas ta Timawte daa berney n̄ga Aten na, aa fa pəkey, a hətey kuley hay ga fetedē. Da ray n̄gene, ray a n̄ga a həbey. ¹⁷ A kam yawa daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay fetedē ta *Jəwif hay le n̄ ta ndəhay Jəwif hay ba hay masa ma namar ray a Gazlavay. Asaya, fa d̄ar a, fa d̄ar a, a n̄ga fa daw aa luma, fa kam yawa ta ndəhay fetedē. ¹¹⁸ Da wuzlah ndəhay ma kam yawa ha na, ndəhay ma təbmara meesərkedey n̄ga *Epikur hay ⁵ ta ndəhay ma təbmara meesərkedey n̄ga Sətawik hay ^{5†} daha. A zlamar mekey yawa ta a n̄ga may. Ndəhay siya hay a ləvam da ray a:

17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17 §† 17.3 3.18 §† 17.4 13.50; 16.14; 17.17 §§† 17.5 Jasan̄w: Rm 16.21 † 17.6 16.20 †† 17.7 Lk 23.2; Jan̄ 19.12 † 17.10 17.2 †† 17.11 Jan̄ 5.39 †† 17.12 11.18 ††† 17.13 14.5, 19; 1Tes 2.14-16 ††† 17.17 17.2, 4 § Epikur hay: Ara gula hay n̄ga ndaw Gərek mezəley Epikur. A wudam n̄ga sərey banay ba. A wudam men̄jey daa zazay ta meesəme y gway. §† Sətawik hay: Ara

«Ndaw masa baazlam kalah kedē a wudēy n̄ga ləvey na, kwara?» Siya hay a ləvam: «A key aa sərkadandak-war mey da ray kuley hay daa hwayak mekele kwa.» Ndəhay a ləvam anda kedē maja Pawl fa wuzey mey da ray Yesu ta da ray masləkəda daa meməcey. ¹¹⁹ Ta', a n̄gəlmara Pawl, a handamara fa ndəhay mahura ma sla yawa. Ndəhay ma sla yawa ha mezəley ata na, Ariyawpaz ^{5†}. A ləvam: «Meesərkey mawiya masa kah ma kada kedē na, ya wudam ka wuzdan-dara, ²⁰ maja meesərkedey akah ha ala ta cəndamara ta sləmay ala daa ba aran̄. Ya wudam ya sərmara mabara n̄ga mey a.» ²¹ Yaw, ndəhay Aten hay tabiya, ta mələk hay ma n̄jam daa berney a na, a kam sləra saba, si fa jəkam sləmay fa meesərkey hay mawiya mekele mekele, a kam maday da ray a.

²² Ta', Pawl a lecey fa mey n̄ga ndəhay ma sla yawa heye, a ləvtar: «Ndəhay Aten hay, ya nəka na, akwar fa sərmara kwakwas n̄ga kuley akwar hay ta cəved e. ²³ Ya səra maja daa masa ya fa pəkey daa berney akwar kedē na, ya ta hətey kuley akwar hay la ga maləm-takaya. Daa slam lan̄gar ya ta hətey slam metey kuley la mawuzlalakaya fa vəda, a ləvey: "Kuley ma sərey ba." Kwa ka sərmara kuley a ba, akwar fa ragadamar. Ama wure kedē ya ta sawa la n̄ga wuzdakwara mey da ray a. ²⁴ Gazlavay na, ara ndaw ma ləma bəla ta cek hay da hwa d̄ a tabiya. A n̄ga Bay Mahura da ray cek hay da vad ta da hwayak. A n̄ga na, a n̄jey daa way masa ndəhay ma ləmamara ta har ba. ²⁵ Aa fa wudēy amba ndəhay a kamar cek na, daa ba, maja ara a n̄ga ma vəlda heter le n̄ mesəfney a ndəhay tabiya da bəla, ara a n̄ga ma vəlda kwa meeme tabiya. ²⁶ Ndaw masa Gazlavay ma ləma pal n̄geeme na, ara ta fa a n̄ga Gazlavay ma zlar n̄ga key səkway hay n̄ga ndəhay tabiya, amba a n̄jam da bəla kedē. Asaya, Gazlavay ta pata d̄ar hay masa ndəhay ma da n̄jam da bəla cay, ta pata kwakway n̄ga hwayak ata hay cay. ²⁷ A ləmtərwa ndəhay na, amba a sərmara, da kaa təde a hətfamar la kwa. Ama fara fara na, Gazlavay aa dərēy kwa ta waawa ba. ²⁸†

²⁸ «Ara anda mawuzlalakaya, a ləvey: "Ya hətkwa heter n̄ga səfney na, maja a n̄ga. Ya hətkwa gədan̄ n̄ga pəkey na, maja a n̄ga. Aləkwa ta dey na, maja a n̄ga." ²⁸†

Anda ndəhay siya hay da wuzlah akwar ma zla walay hay ma ləvam:

"Aləkwa may, bəz a n̄ga hay."

²⁹ «Aləkwa na, bəza hay n̄ga Gazlavay. Anda kedē, ya da wulkakwa Gazlavay na, ara kuley ba. A n̄ga anda kuley mavədkaya ta bərey magaza ba sələk, asaya, a n̄ga anda kuley madəzlkaya ta a n̄gwa ba. Kuley hay a kedē na, ara cek hay masa ndəhay ma kamata ta har ata, ta

gula hay n̄ga ndaw Gərek mezəley Zenew. A wulkam da ray mekey sləra maaya, kwa an̄ja sləra ha ta banay na, a bəsmara gway. §†† 17.18 4.2; 1Kwr 1.22 §† Ariyawpaz: Ara mezəley n̄ga a n̄gwa da Aten, slam masa ndəhay mahura hay ma sla yawa daa berney a ma kusam aa slam aha. Fa dəba ha, a zəlmata ndəhay ma sla yawa hay a Ariyawpaz. §†† 17.24 7.48; Ps 146.6; 1Bay 8.27 §† 17.25 Ps 50.10-13 §† 17.26 Mew 32.8; Jəw 12.23 §§† 17.27 Iz 55.6 §§† 17.28 MC 1.27

len̄gesl ata. †³⁰ Gazlavay ta cey mevel da ray ndəhay zleezle na, daa ba, maja daa n̄gene ndəhay a sərmara mey an̄ga ba dāgay. Ama, wure kedē, a ləvtar a ndəhay da bəla tabiya kwa daa wura daa wura n̄ga mbəddamara men̄jey ata, n̄ga sərmara ta mevel pal. ††³¹ Bay Gazlavay a ləvtar a ndəhay tabiya anda kedē na, maja an̄ga ta pa dār a cay n̄ga key sariya da bəla. A da ka sariya ha ta cəved e ta fa ndaw pal masa an̄ga ma wala. Ta wuzdərwa la a ndəhay tabiya fara fara ara ndaw aha ma da ka sariya ha maja Gazlavay ta sləkdadərwa ndaw a sem daa meməcey.» ‡

³² Masa ndəhay ma cəndamara Pawl ma kada mey da ray masləkdəwa daa meməcey la na, ndəhay siya hay aa san̄gərfamar. Ama siya hay a ləvam: «Ya wudam ka sawa, ka kadandara mey a kedē ta pas mekele saya.» ³³ Pawl, ta', a daw, a mbəkdata.

³⁴ Ndəhay siya da wuzlah ata, a diyam asi Pawl, a təb-mara mey a. Ara ata Deni, ndaw mahura da wuzlah ndəhay ma sla yawa n̄ga Ariyāwpaz a, ta n̄gwas mezəley Damaris, len̄ ndəhay mekele mekele hay may.

Pawl daa berney n̄ga Kwarinti

18 Fa dəba ha, Pawl a sləkdey da Aten, a daw aa berney n̄ga Kwarinti. ² Fetedē, a hətfey ndaw *Jəwif daha mezəley Akilas, ndaw aha a yawa daa hwayak n̄ga Paŋw. Akilas a, a sawa daa berney n̄ga *Rawm masa daa hwayak n̄ga Itali na, men̄jey ga daa ba. A samawa na, ta n̄gwas an̄ga Pəresil, maja Kələwt, bay mahura n̄ga hwayak hay masa berney n̄ga Rawm ma wata, ta bəltə Jəwif hay sem tabiya daa berney a. Pawl, ta', a daw fa ata Akilas ta Pəresil, ††³ a n̄jam ba-ma, a kam sləra daa slam a, maja sləra ata letek. A kam way-mekərcey †† n̄ga hədkedey. †††⁴ Mandaw mandaw ta *pas meməskey-vaw, a daw aa *way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay fetedē, a wuzdatara mey da ray Yesu a ndəhay Jəwif hay, kwa a ndəhay Gərek hay tabiya makustakaya daa way a. A səpey n̄ga kusta ta mey amba ndəhay a, a təbmara mey a.

⁵ Masa ata Silas ta Timawte ma samawa la daa hwayak n̄ga Masadəwan na, Pawl a mbəkda mekey way-mekərcey dāgay. A wuztar *Mey-maaya-mawiya mandaw mandaw a Jəwif hay, a ləvtar Yesu na, ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay. †††⁵⁶ Ama Jəwif hay a, a wudam mey n̄ga Pawl ba, a cədmara. Da ray n̄gene, Pawl a rara lagwada fa zana an̄ga a ray ata, aa guzltar ta gədan̄, a ləvtar: «Ka gəmam n̄ga təbmara mey a ba, anda kedē, Gazlavay a kakwar sariya la n̄gaa zəddakwar. Sərmara, n̄gene na, mey adaw da hwad a daa ba. Wure kedē, ya mbəkdwaw, ya daw la, ya wuzdatara mey a, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay.» †††⁵⁷ Pəla! a mbədtar dəba. A bawa daa way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay heyey, a daw a

† 17.29 19.26; Iz 44.9-20 †† 17.30 14.16; Rm 2.4 † 17.31 3.15; 10.42 †† 18.2 Akilas: Rm 16.3; 1Kwr 16.19; 2Tm 4.19 †† way-mekərcey: Ata na, a kam way-mekərcey ta ambal, da daa ba, ta zana macakaya ta engwec n̄ga dahway. ††† 18.3 20.33-34; 1Kwr 4.12; 9.12-18; 1Tes 2.9; 2Tes 3.7-9 ††† 18.5-6 3.26; 5.42 § 18.5-11 11.18 §† 18.6 13.51; 20.26

way ndaw mezəley Titiyus Justus. An̄ga ndaw Jəwif ba ma nar ray a Gazlavay anda Jəwif hay. Way an̄ga aa da cakay way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay a. ⁸ Kərispus, *bay-ray n̄ga way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay a, a təba mey n̄ga Bay Mahura Yesu. Ndəhay da way an̄ga hay a təbmara mey a may. Ndəhay Kwarinti hay ma jəkam sləmay fa Pawl na, ata ga, a təbmara mey n̄ga Yesu, a hətam *baptem. †††

⁹ Ta pas lan̄gar daha ta tavad, mesəfney a kar a Pawl. Daa mesəfney a, Bay Mahura a ləvar: «Ka da zlurey n̄ga wuzey mey adaw ba, ka da n̄jey teete ba, wuzdatara a ndəhay cənga, †††¹⁰ maja yah manjakaya ta kah. Kwa ndaw fa da gwa n̄ga kərzaka n̄ga sərdaka ba-nay daa ba, maja ndəhay adaw hay ga daa berney a kedē daha.» ¹¹ Da ray n̄gene, Pawl manjakaya daa berney a mevey pal ta kiya maakwaw, fa wuzdatara mey n̄ga Gazlavay a ndəhay fetedē.

¹² Masa Galiyaw, an̄ga guverner daa hwayak n̄ga Akay na, Jəwif hay, ta', a cəndamara day ata a ray Pawl. A kərzamara, a handamara fa mey n̄ga ndəhay ma ka sariya fetedē. ¹³ A ləvam: «Ndaw kedē fa təknaata ndəhay n̄ga dərey dan̄gay a Gazlavay taa cəved mekele masa ma nəsndakwara kwakwas aləkwa.» †††

¹⁴ An̄ja Pawl fa da mbəddatara, ama Galiyaw ta', aa guzley, a ləvtar a Jəwif hay: «Akwar Jəwif hay, da ndaw a kedē ta key mebərey mahura la, da daa ba, ta key cek masa maaya ba mekele la na, n̄gene, ya jəkfwakwar sləmay la. †††¹⁵ Ama ka handamawa yawa da ray meesərkey akwar, da ray mezəley n̄ga ndəhay akwar hay, ta da ray kwakwas akwar na, anda kedē, si akwar ta ray akwar, ka kamara sariya ha. Yah na, ya təba n̄ga key sariya da ray səkway n̄ga mey hay anda kedē ba.»

¹⁶ Ta', a bəltərwa daa slam mekey sariya ha. ¹⁷ Ndəhay tabiya a kərzamara Sawsten, bay-ray n̄ga way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay fetedē, a kədmara fa mey-mbew n̄ga way mekey sariya ha. Ama Galiyaw ta wulkey da ray mekədey a daa ba səlæk.

Pawl a vəhwa aa berney n̄ga Antiyaws daa hwayak n̄ga Siri

¹⁸ Fa dəba ha, Pawl a n̄jey dār ga da Kwarinti ta məl-man̄ hay daa mey n̄ga Yesu fetedē. Ta', a mbəkdata, a diyam ta ata Pəresil ta Akilas aa berney n̄ga Senkəre amba a lam kwambiwal n̄ga daw aa hwayak n̄ga Siri. Da Senkəre na, Pawl ta həja ray an̄ga la ††, maja ta mbadar la a Gazlavay, a ləvar a da kar cek, wure kedē, ta ka cek aha cay. Ta', a təpam aa kwambiwal, a diyam aa hwayak n̄ga Siri. ¹⁹ A wusam aa berney n̄ga Efez. Pawl a mbəkdata ata Pəresil ta Akilas n̄ga n̄jam fetedē. Ta', a daw aa *way-mewuzzey-mey n̄ga Gazlavay, a kam yawa ta *Jəwif hay daa way a. †††²⁰ Siya hay aa cəfdamara n̄ga n̄jey nekədey fa ata saya, ama Pawl a təba

††† 18.8 8.36 †† 18.9-10 Iz 41.10; Jer 1.8; 1Kwr 2.3-4 ††† 18.13 6.13 †† 18.14-15 23.29; 25.18-20; Jan̄ 18.31 †† ta həja ray an̄ga la: («ta həza ray» ta mey Gudal) Da ndaw Jəwif a mbadar a Gazlavay n̄ga key cek na, a mbəkda ray kəne, a həja ba, a sla ba haa cek aha ma key. Fa dəba ha, a həja ray an̄ga, a vəldara engwec ehe a Gazlavay. Nəka Mesl 6.5-21. ††† 18.19-20 17.2

ba. ²¹ A mbəkdata, a ləvtar: «Da Gazlavay ta təba la na, ya vəhwa la fa akwar saya.»

Ta', a sləkdey daa berney n̄ga Efez ta kwambiwil, a daw. ^{†22} A wusey aa berney n̄ga Sezere, a pey salay, a daw a *Jeruzelem n̄ga catar har a ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu fetede. Fa dəba ha, a daw aa berney n̄ga Antiyaws masa da Siri. ²³ A njawa fetede nekədey, a daw a pəkwa daa hwayak n̄ga Galati ta daa hwayak n̄ga Fərizi, a daw a slala hay mekele mekele fetede. A vəltar gədaŋ a ndəhay n̄ga Yesu tabiya. ^{††}

Apalaws a wuzey mey da ray Yesu

²⁴ Ndaw *Jəwif daha mezəley Apalaws, a daw, a wusey a Efez. A yawa daa berney n̄ga Alekzandəri. Apalaws a na, ara ndaw ma səra meeguzley maaya maaya, asaya, a səra derewel n̄ga Gazlavay maaya maaya. ^{‡25} Ndəhay taa sərkadamara maaya maaya la da ray Bay Mahura Yesu. A sərey na, si *baptem n̄ga *Jaŋ-Baptis gway, ama fa wuzdatara mey da ray Yesu a ndəhay ta meesəmey, aa sərkatata ta cəved e cəŋga. ²⁶ A wuzey mey daa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay fa dar a, fa dar a. Aa guzley ta mandərzay daa dey daa ba. Ata Pəresil ta Akilas a cəndamara na, ta', a n̄gəlmərwa a way ata, a wuzmar mey n̄ga Gazlavay amba a səra ma fəna saya. ^{‡27} Fa dəba ha, Apalaws a wudey n̄ga daw aa hwayak n̄ga Akay. Məlmarŋ hay daa mey n̄ga Yesu da Efez, ta', a vəlmar gədaŋ, a wuzlalamatar leeter n̄gada ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu da Akay a, amba a təbmara maaya maaya. Ta', Apalaws a daw. Masa Apalaws ma wusey la na, a jəney ndəhay ga ma təba mey n̄ga Yesu fetede maja maaya n̄ga Gazlavay aa da ray a. ²⁸ Apalaws a kadatara mey a Jəwif hay fa mey n̄ga ndəhay tabiya, a wuzdatara na, mewulkey ata, aa dər e ba. A wuzdatara daa derewel n̄ga Gazlavay, fara fara Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala n̄ga ləhdata ndəhay. ^{‡‡}

Pawl daa berney n̄ga Efez

19 Daa masa Apalaws aŋga daa berney n̄ga Kwarinti daa hwayak n̄ga Akay heyey na, Pawl, ta', a daw ta daa aŋgwa hay, a wusey kasl aa berney n̄ga Efez. A hətfey ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu nekədey fetede. ² Ta', aa cəfdata, a ləvtar: «Akwar ta hətam *Mesəfney n̄ga Gazlavay la ta pas masa akwar ma təbmara Yesu daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «N̄ga menjey ala na, ala ma cənam mey da ray Mesəfney n̄ga Gazlavay daa ba.» ^{‡‡3} Pawl aa cəfdata, a ləvtar: «Anda kedede, ka hətam *baptem na, wura?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ya hətam baptem n̄ga *Jaŋ.» ^{‡‡4} Pawl a ləvtar: «Zleezle Jaŋ a key baptem na, n̄gada ndəhay masa ma wudam n̄ga mbəddamara menjey ata maaya ba. Jaŋ a, a ləvtar a ndəhay *Jəwif hay, ndaw daha a sawa la fa dəba aŋga. Maaya na, a pamar n̄ga n̄ga ndaw ata fara fara. Ndaw a na, ara Yesu.»

† 18.21 Jak 4.15 †† 18.23 14.22; 15.32 ‡ 18.24-25 19.3-4; Apalaws: 1Kwr 1.12; 3.4-6 †† 18.26 17.2 ‡‡ 18.28 5.42 ††† 19.2 2.38; 8.16 ‡‡‡ 19.3-4 18.25; Lk 3.3-4, 16-17

⁵ Masa ata ma cəndamara mey a kedede la na, ta', a hətam baptem ta mezəley n̄ga Yesu Bay Mahura. ⁶ Pawl a patar har a ray. Mesəfney n̄ga Gazlavay a sawa a ray ata, aa guzlam ta mey mekele mekele masa ata ma sərmara ba, a zlamar ma wuzdamara mey masa Gazlavay ma vəldatara n̄ga kedede. ⁵⁷ Ndəhay a tabiya a key kuraw a ray a cew.

⁸ Kiya maakar, Pawl fa daw fa daw aa *way-mewuzey-mey n̄ga Gazlavay. Fetede, aa guzltar a ndəhay ta mandərzay daa dey ba da ray mewey n̄ga Gazlavay da ray ndəhay. A kam yawa ta Jəwif hay a, aa guzltar mey mekele mekele amba a təbmara mey da ray Yesu. ^{§19} Ama ndəhay siya hay da wuzlah ata a gəmam n̄ga təbmara mey a ba. Aa guzlam mey maaya ba da ray cəved n̄ga Bay Mahura fa mey n̄ga ndəhay tabiya fetede. Da ray n̄gene, Pawl, mbak! a mbəkdata, ta', a n̄gəлта ndəhay masa n̄ga Yesu, a diyam bama. Anda kedede, mandaw mandaw Pawl fa daw n̄ga wuzey mey a ndəhay daa lekwel n̄ga ndaw daha mezəley Tiranus. ^{§††10} Aa fa ka kəne haa kasl mevey cew. Maja n̄gene, ndəhay daa hwayak n̄ga Azi tabiya, kwa Jəwif hay, kwa ndəhay masa Jəwif hay ba, ta hətam n̄ga cəney mey n̄ga Bay Mahura Yesu la. ^{§‡}

Mey da ray bəza hay n̄ga Seva

¹¹ Gazlavay fa key maazla hay mekele mekele ma rəzley ndaw ta fa Pawl. ^{§††12} Daa n̄gene, ndəhay a lamatərwa zana n̄ga slæra n̄ga Pawl ta zana aŋga hay mekele mekele masa ma gəsam la fa vaw aŋga, a handamara fa masa-macay hay. Anda kedede, ndaw masa macay ma gəsey ta aŋga na, a mbəley. Ndaw masa ta malula da ray ma gəsey ta aŋga may, malula ha a bey.

¹³ Daa dar hay a n̄gene, *Jəwif hay daha, fa pəkam n̄ga bəley malula da ray ndəhay. A jadamara n̄ga bəley malula da ray ndəhay ta mezəley n̄ga Bay Mahura Yesu. Anda kedede, a ləvmar a malula: «Ala fa ləvmaka ta mezəley n̄ga Yesu, masa Pawl ma wuzda mey da ray a, bey da ray ndaw kedede.» ^{§†14} Bəza hay maasala n̄ga ndaw daha mezəley Seva, ata fa kamara kəne may. Seva na, ara ndaw da wuzlah *bay-ray hay n̄ga ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay. ¹⁵ Ama pas pal daha na, malula a mbəddatara, a ləvtar: «Yesu na, ya səra. Pawl may, ya səra mey da ray a. Kaa akwar na, wa hay wa?» ^{§†16} Ndaw masa ta malula kaa heyey na, ta', a hway a ray ata. A fənta tabiya ta gədaŋ, a kəđta, a katar mbəlek fa vaw, a n̄gərtara zana fa vaw, haa bəza hay a, a bamawa da way aŋga, a hwam ta vaw bə' kəne.

¹⁷ Masa Jəwif hay, ta ndəhay Jəwif hay ba hay daa berney n̄ga Efez e ma cəndamara mey a la na, ata cəpa, mandərzay a katar, a həlmamara Bay Mahura Yesu ma fəna ma fəna. ^{§§†18} Ndəhay ga masa ma təbmara mey n̄ga Yesu a diyam, a wuzdamara cek hay maaya ba hay masa ata ma kamara zleezle fa mey n̄ga ndəhay tabiya, a kam ambahw maja. ¹⁹ Ndəhay ga masa ma kam slalak n̄ga nəsey ndəhay na, a han-

§ 19.6 2.4 §† 19.8 17.2; 28.23 §†† 19.9 9.2 §‡ 19.10 20.18 §†† 19.11-12 2.22 §† 19.13 3.6; Lk 9.49-50 §‡ 19.15 16.17 §§† 19.17 5.11

damatərwa derewel ata hay masa ta mey hay ma nəsey ndəhay mawuzlalakaya da hwađ a na, aa kərma-ta ta awaw fa mey nga ndəhay tabiya. Dala nga derewel hay a tabiya na, ga kalah †. 20 Anda kedē, ta fa gədaŋ nga Bay Gazlavay, ndəhay ga a cəndamara mey nga Bay Mahura Yesu. Ndəhay ma təbmara mey a, fa səkma-wa a dey a, a dey a. ††

Ndəhay a yam mey da Efez

21 Fa dəba nga cek hay a kedē ma kam la na, Pawl a wulkey maaya na, a daw a *Jeruzelem. A wuđey a daw aa hwayak nga Masadəwan ta aa hwayak nga Akay đagay, wara a daw a Jeruzelem e. A ləvey: «Da yah ma wusey la a Jeruzelem na, si ya daw aa berney nga *Rawm may.» †22 Ta', a slərey ndəhay cew ma jənmara aa hwayak nga Masadəwan. Ndəhay a, ara ata Timawte ta Eraste. Ama Pawl na, a njeý daa hwayak nga Azi đar nekədəy.

23 Daa đar hay a ŋgene, ndəhay a yam mey ga da Efez da ray cəved ŋga Bay Mahura Yesu. †24 Ndaw daa berney a daha, mezəley Demetəriyus. A wədeý cek hay mecəhe mecəhe ŋga bərey ma həđkey ba, masa ma nəkam anda way-mekey-kwakwas ŋga kuley mezəley Artemis †. Aŋga ta ndəhay ma ka sləra ha fa hətam dala ga ta sləra ha ŋgene. †25 Demetəriyus ta', a zəltərwa gula aŋga hay ta ndəhay ma ka sləra hay anda aŋga, a ləvtar: «Akwar ndəhay kedē, ka sərmara sləra aləkwa kedē fa handandakwar zleley ga. 26 Ama akwar ta ray akwar fa cəndamara, akwar fa hətmar cek masa ndaw mezəley Pawl ma ka. A ləvtar a ndəhay na, "Kuley masa ndəhay ma kamara ta har na, ara cek ma jəney ndaw ba." Maja ŋgene, ndəhay ga da Efez kedē ta mbəđdamara mewulkey ata sem, a təbmara mey aŋga. Ma təbmara mey aŋga na, ara ndəhay daa berney kedē daada ba, ama kwa ndəhay ga daa hwayak nga Azi tabiya. †27 Da cek aha fa key anda kedē na, ndəhay a da rəsmara sləra aləkwa ha. A da rəsam sləra aləkwa daada ba, ama ndəhay a da mbəkdamara meregedey daa way-mekey-kwakwas ŋga kuley Artemis may. Fara fara kuley Artemis na, ara kuley mahura masa ndəhay daa wura daa wura daa hwayak nga Azi ta da bəla tabiya ma ragadamar. Ama da ndəhay ta təbmara mey nga Pawl kedē la na, kuley a, fa da zəldamara sləmay daa saba.»

28 Masa ndəhay ma cəndamara mey masa Demetəriyus ma kada anda kedē la na, mevel a catar ga. A wudam, a ləvam: «Artemis, kuley ŋga ndəhay Efez hay na, ara kuley mahura!» 29 Mewuđey a, a cəney fa ndəhay mekele mekele daa berney a na, ta', leŋgesl ata a mbədeý. Ndəhay a dadamata ata Gayus ta Aris-

† dala ga kalah: Ndəhay a wulkam a key dala nga sləra daa mevey pal nga ndəhay temere ta kwakwar maakwaw. †† 19.20 2.41 † 19.21 23.11; Rm 1.10, 13 †† 19.23 9.2; 2Kwr 1.8 †† Artemis: Ara kuley masa ndəhay ma ragadamar daa hwayak nga Azi ta daa hwayak nga Akay zleezle. A wulkam ara kuley maŋgusa. Way-mekey-kwakwas nga Artemis masa daa berney nga Efez e ara way mahura membey masa ma rəzla ndəhay da bəla zleezle. ††† 19.24 16.16 ††† 19.26 17.29

tarke, ndəhay daa hwayak nga Masadəwan masa ma ləgdamara Pawl, a hwam tabiya ŋgada bərakw. §

30 Pawl a wuđey nga daw fa ndəhay a, ama ndəhay ma təbmara mey nga Yesu a təkmar. 31 Ndəhay da wuzlah mahura hay ma wamara hwayak nga Azi na, ara jam hay nga Pawl. A slərmawa ndəhay fa wəda, a ləvmar a da daw a bərakw a ba.

32 Ndəhay makustakaya tabiya fetede na, ray ata ta həbey sem, fa yam mey saw kəne. Ndəhay siya a wudam, a ləvam mey pal, siya hay a wudam, a ləvam mey mekele. Ama har-gədaŋ nga ndəhay da wuzlah ata na, a sərmara a kusam maja me ba. 33 Ndaw *Jəwif daha, mezəley Alekzandəre. Jəwif hay mekele a walamara da wuzlah ndəhay Jəwif hay siya, a lacadamara fa mey nga ndəhay makustakaya amba a wuzdatara mey a maaya maaya. Alekzandəre a baŋgada har ŋgaa guzley, a wuđey a wuztar mey a ndəhay makustakaya ha. 34 Ama masa ata ma sərmara aŋga ndaw Jəwif na, a zlamar ma wudam ta đay pal, a ləvam: «Artemis, kuley ŋga ndəhay Efez hay na, ara kuley mahura!» Haa ler cew, ata fa wudam anda kedē.

35 Sekəreter mahura †† daa berney a, a təkta nga yey mey, ta', a njam teete. Sekəreter e a ləvtar: «Akwar ndəhay da Efez, ndəhay tabiya a sərmara aŋgwa nga kuley nga Artemis na, a kəzlwā da gazlavay da vad. Asaya, a sərmara ara ndəhay daa berney nga Efez ma jəđmara way-mekey-kwakwas nga kuley mahura ha ta aŋgwa nga kuley a. 36 Ndaw ma da rəsa mey kedē na, daa ba. Da ray ŋgene, si ka njam teete, ka wulkam maaya maaya đagay. 37 Ka handamatərwa ndəhay a kedē na, maja me? Ta lalamawa cek daa way a la daw? Ta cəđmara kuley a la daw? 38 Đar hay daha mapakaya nga key sariya. Ndəhay ma ka sariya hay daha. Da Demetəriyus ta ndəhay aŋga hay a wudam nga wuđey ndəhay na, ŋgama a diyam a đəslmara sariya ha fa ata. 39 Da ka wudam nga diyey mey mekele ma fəna kedē saya na, si ka handamara mey a fa mecəmey-ray mahura nga ŋgwamna nga nəka mey a. 40 Ama da ray cek ma key tasana kedē na, a gwamara nga paman-dakwar mebərey, a da ləvam aləkwa fa wuđkwa nga nəsey mewey nga *bay-ray hay daa berney a. Maja da mahura hay aa cəđdamandakwar da ray mekusey a kedē na, aləkwa fa da gwakwa nga mbəđdamatakwar daa ba.» 41 Fa dəba ha masa sekəreter heyey maa guzlar la anda kedē na, ta', a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey nga diyam.

Pawl a pəkey da Masadəwan leŋ daa hwayak nga Gərek

20 Fa dəba ha masa baazlam da Efez heyey ta ndəvey cay na, Pawl, ta', a kusta ndəhay ma təba mey nga Yesu fetede. Aa guzlar mey mekele mekele ŋga vəltar gədaŋ. Cay, a catar har a ndəhay a, a mbəđtar mey, a wunkam, ta', a daw aa hwayak nga

§ 19.29 Aristarke: 20.4; 27.2; Kwa 4.10 †† Sekəreter mahura: ara ndaw mahura daa berney, ndaw ma handa mey nga ŋgwamna nga Rawm a ndəhay mahura hay daa berney a. Aŋga ndaw da wuzlah ndəhay ma wamara berney a.

Masadëwan. ¹² Masa anğa fa pëkey daa hwayak a na, a vëltar gëdan a ndëhay ma tëba mey nga Yesu fetede ta mey hay mekele mekele ga. Fa dëba ha, a wusey aa hwayak nga Gërek hay ^{††}. ³ A njeý daa hwayak a kiya maakar. Masa fa da ndëkwey aa kwambiwal nga daw aa hwayak nga Siri na, a cënda *Jëwif hay ta cëmdamara day ata cay amba a këdmara vagay. Da ray ngene, a wulkey maaya na, a vëhey, a daw a Siri taa cëved ma daw a Masadëwan. ⁴ Pawl a diyam na, ta ata Sawpater, bëzey nga Pirus daa berney nga Bere, Aristarke ta Sekundus ndëhay daa berney nga Tesalawnik, Gayus ndaw daa berney nga Derbe, leñ Timawte, Tisik ta Tërawfim ndëhay daa hwayak nga Azi. ⁵ Ndëhay a kede na, a diyam teesed fa mey ala ^{††}, a sëkwmandar da Tërwas. ⁶ Fa dëba nga Gwagway nga peñ manjar cek ma hësla da hwad a, ala na, ya slëkdam daa berney nga Fëlepi, ya ndëkwam aa kwambiwal, ya diyam a Tërwas. Dar zlam fa dëba ha na, ya wusam a Tërwas a, ya hëtfamatar fetede. Ya njam luma pal.

Pawl a vëhwa fa ndëhay da Tërwas

⁷ Ta pas luma nga Dëram taa kwad, ya kusam nga zëmey daf nga sërfedey memëcey nga Yesu. Pawl ta', aa guzltar a ndëhay makustakaya. Anğa faa guzley, faa guzley, kasl wuzlah-tavad, maja slam ta wurey la na, a da daw aa slam mekele. ^{†††} Daa way da ray way masa ala makustakaya da hwad a, petërla hay daha ga daa way a. ⁹ Bëz-gula daha mezëley Yutik manjakaya daa feneeter nga way masa ala makustakaya da hwad a ha. Pawl fa wuzey mey, fa wuzey mey, gula kaa heyey a gërey nga menjeý. Dar a kar, ta', a ney aa dar. Masa aa daa dar na, ta', a tëdwa da ray way masa nga maakar a da vad a hwayak. Ndëhay a slëkdamara, ama ta mëcey sem. ¹⁰ Pawl, ta', a bërngawa, a daw a ray bëz-gula ha, a ney a ray a, humbat! a humbta, a lëvtar a ndëhay: «Ka tëwam ba, aa ta dey.» ^{††††} Ta', Pawl a vëhey aa way da ray way heyey, a wuna peñ, a zëmamara daa slam a. Aa guzley haa slam ma wurey. Fa dëba ha, ta', a daw. ¹² Bëz-gula heyey na, anğa maaya maaya ta mbëley cay. Ndëhay a ngëlmara, a diyam a way. Masa ata ma hëtmar bëz-gula heyey ma mbëley cay na, mevel ata a dëkey, kwa ara mey ba.

Pawl a daw da Tërwas aa berney nga Mile

¹³ Pawl a wudëy nga daw a Asaws ta salay dagay. Da ray ngene, a lëvndar nga daw ta kwambiwal fa mey a Asaws. Ta', ya diyam, ya sëkwmarara daa Asaws a amba ya diyam bama. ¹⁴ Masa anğa ma hëtfandar la da Asaws na, a ndëkwey aa kwambiwal may, ta', ya diyam aa berney nga Mitilen. ¹⁵ Ya slëkdam fetede, ta kwambiwal. Pepërek e, ya wusam aa kwakway nga hwayak da wuzlah bëlay mezëley Kiyaw. Pepërek e mekele, ya tëngdamara bëlay, ya diyam aa hwayak da wuzlah bëlay mekele mezëley Samaws. Pepërek e

† 20.1 11.23 †† hwayak nga Gërek hay: Ara mezëley mekele nga hwayak nga Akay. ‡ 20.4 19.29; Timawte: 16.1; Tisik: Ef 6.21; Tërawfim: 21.29 †† ala: Luk, ndaw ma wuzlala mey a kede, a cëmam ta Pawl saya. †† 20.7 2.42, 46 ††† 20.10 1Bay 17.21

mekele saya na, ya wusam aa berney nga Mile. ¹⁶ Ya diyam a Mile, ya mbëkdamara berney nga Efez na, maja Pawl fa wudëy nga njeý daa hwayak nga Azi ga daa ba. Anğa fa wusey vaw nga daw aa berney nga *Jeruzelem, amba wuskwaa dar nga gwagway nga *Pantekwat a da wuswa na, anğa ta wusey cay.

Pawl aa guzltar a bay-ray hay nga ndëhay nga Yesu da Efez

¹⁷ Masa Pawl aa daa berney nga Mile na, ta', a slërwa a Efez nga zëley *bay-ray hay daa *mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu fetede. ^{††††} Masa bay-ray hay a ma wusam la a cakay a, a Mile na, Pawl a lëvtar: «Dëga yah ma sawa fa akwar ngeeme aa hwayak nga Azi kede na, ka sërmara menjeý adaw da wuzlah akwar mandaw mandaw na, anğa kwara. ⁵¹⁹ Ya kar slëra a Bay Mahura na, ta meney ray, ta matëway daa dey, asaya, ya ta sërey banay la ga maja *Jëwif hay fa sëpam cëved nga këdmaya vagay. ²⁰ Ka sërmara kwa ya ta bëy cek fa akwar masa ma jënkwar na, daa ba sëlak. Ya fa wuzdakwara mey nga Gazlavay, ya faa sërkadakwara kwa daa papalah, kwa da way akwar hay. ²¹ Ya faa guzltar a Jëwif hay ta a ndëhay masa Jëwif hay ba hay, amba a mbëddamara menjeý ata, a mbëdam dey fa Gazlavay, a sëpmara ta mevel pal, a pamara Bay alëkwa Mahura Yesu nga ndaw ata fara fara. ⁵²² Wure kede, ya fa daw a *Jeruzelem maja *Mesëfney nga Gazlavay ma tëkya day nga daw, ama ya sëra cek ma da hëtfaya fetede ba. ⁵²³ Cek masa yah ma sërey na, kwa daa berney wura wura Mesëfney nga Gazlavay fa wuzdiwa, a sërdamaya banay la, a këzlamaya la aa fërsëne. ⁵²⁴ Ama kwa ya mëcey, kwa yah ta dey, ngada yah na, a mbafaya gway. Cek mahura ngada yah na, ara nga ndëvey slëra masa Bay Mahura Yesu ma vëldiwa a har adaw nga key. Slëra ha, ara mewuzey *Mey-maaya-mawiya da ray maaya nga Gazlavay. ⁵²⁵

²⁵ «Ya ta pëkey la da wuzlah akwar tabiya, ya ta wuzkwar mey la da ray mewey nga Gazlavay da ray ndëhay. Ama wure kede, ya sëra kwa ndaw pal dasi akwar fa da hëtya daa saba. ⁵²⁶ Da ray ngene, ya fa lëvkwar dëga tasana, da ndaw dasi akwar taa zëdey la na, mey adaw da hwad a daa ba, ⁵²⁷ maja ya ta wuzdakwara mey hay tabiya la da ray cek masa Gazlavay ma wudëy nga ka. Kwa ya ta bëy mey fa akwar daa ba. ²⁸ Ya fa lëvkwar, wam vaw fa ray akwar, jëdmata ndëhay tabiya masa Mesëfney nga Gazlavay ma vëldakwara asi har akwar anda mecëkwer ma jëdta tëban anğa hay. Kam mecëkwer nga ndëhay daa mecëmey-ray nga ndëhay nga Gazlavay. Ata na, Gazlavay a pata wal ngada anğa ta fa memëcey nga Bëzey anğa. ⁵²⁸ ⁵²⁹ Ya sëra, pas masa ya ta daw sem na, ndëhay a mbëzmawa la a wuzlah akwar anda wagalak hay ma diyam a wuzlah tëban hay. A da nësmata ndëhay daa mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu. ⁵³⁰ Kwa ndëhay da wuzlah ak-

††† 20.17 18.21 § 20.18 19.10 §† 20.21 11.18 §†† 20.22 Mesëfney nga Gazlavay: 10.19 §† 20.23 21.4, 11; 9.16 §†† 20.24 21.13; 2Tm 4.7 §† 20.25 28.23 §† 20.26 18.6 §§† 20.28 1Pi 5.2 §§† 20.28-31 11.23 §§§ 20.29 Mt 7.15; Jan 10.12

war may, a mbærzlam la, amba a tæknamata ndəhay ma tæba mey n̄ga Yesu n̄ga diyam asi ata. ¹³¹ Anda kede, wam vaw fa ray akwar. Særfadamara, mevey maakar yah da wuzlah akwar, taa vad, taa pas, ya ta kæt̄kwar la pal pal tabiya akwar, haa ya təway maja akwar. ††

³² «Wure kede, ya fa völdakwar a har Gazlavay, ya kæt̄kwar n̄ga særfedey mey da ray maaya n̄ga Gazlavay. An̄ga na, a gwa a vөлkwar gədan̄ n̄ga təbey mey n̄ga Yesu ma fəna ma fəna, a gwa a vөлkwar cek hay maaya masa an̄ga ma badatara a ndəhay an̄ga hay tabiya. ³³ Dey ta kaya fa dala akwar, ta zleley akwar daa ba. Dey ta kaya kwa fa zana n̄ga ndaw pal daa ba. ³⁴ Akwar ta ray akwar ka sərmara ya ta key slæra la ta har adaw, amba ya hətəy dala n̄ga hədkey cek mezəmey n̄gada yah ta n̄gada ndəhay ma lægdamaya. ³⁵ Anda kede, yah ma wuzdakwara la, si ka kam slæra amba ka jən̄mata ndəhay masa-viya hay. Særfadamara mey n̄ga Bay Mahura Yesu maa guzley ta mey an̄ga, ma ləvey heyey: “Ndaw ma vəley cek, aa ta meesəmey a fəna ndaw ma tæba cek aha.” ³⁶ Masa Pawl ma ndəvda meeguzley la na, ndəhay tabiya a ragadam. Pawl ta', a dərey dan̄gay a Gazlavay ta ndəhay a daa slam a. ³⁷ Fa dəba ha, ndəhay tabiya a təwam, cacam! a cacəməmama fa dadak, a camar har n̄ga daw ta zazay. ³⁸ A təwam ga na, maja an̄ga ma lævtar: «Akwar fa da hət̄maya daa saba.» Ta', a lægdamara kasl aa slam metəpey kwambiwal. †††

Pawl a daw aa berney n̄ga Jeruzelem

21 Masa ala ma mbəkdamatərwə *bay-ray hay da Efez heyey cay na, ta', ya diyam ta kwambiwal cer aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Kwas. Pepərek e, ya diyam ya wusam aa hwayak da wuzlah bəlay mekele mezəley Rawdes. Da fetede, ta', ya diyam ta kwambiwal aa berney n̄ga Patara. ² Da Patara ha, ya hət̄am kwambiwal mekele ma daw aa hwayak n̄ga Fenisi, ta', ya ndək̄wam a hwad a, ya diyam. ³ Masa ala da wuzlah bəlay na, ya hət̄mar hwayak n̄ga Sipəre ta har-gula, ama ya diyam na, n̄gadaa hwayak n̄ga Siri. Ta', kwambiwal a lecey da Tir daa hwayak n̄ga Siri heyey, amba a padamata salay ta cek hay da hwad a. ⁴ Daa n̄gene ya pam salay, ya diyam, ya hət̄fam ndəhay ma tæba mey n̄ga Yesu fetede. Ta', ya n̄jam ba-ma ta ata luma pal. *Mesəfney n̄ga Gazlavay a wuztar cek ma da kar a Pawl da *Jeruzelem. Da ray n̄gene, ndəhay a, a ləvmar a Pawl na, a da daw a Jeruzelem e ba. ⁵ Ama masa ala ma kam luma pal la ta ata na, ta', ya sləkdam, ya diyam a pəkey. Ata tabiya ta n̄gwas ata hay, ta bəz ata hay, a lægdamandərwə daa berney a haa a palah. Ya wusam a mey-bəlay na, ta', ya ragadam, ya dər̄am dan̄gay a Gazlavay. ⁶ Masa ala ma dər̄am dan̄gay cay na, ta', ya cam har pal pal da wu-

zlah ala tabiya, ya ndək̄wam aa kwambiwal. Ata may, ta', a vəham a way ata hay.

⁷ Ya diyam ta kwambiwal da Tir aa berney n̄ga Pətawlemayis. Fetede, ya pam salay. Ya camatar har a məlma ala hay daa mey n̄ga Yesu, ya n̄jam dar pal ba-ma. ⁸ Pepərek e, ta', ya diyam, ya wusam aa berney n̄ga Sezere. Fetede, ndaw ma wuzey mey da ray Yesu daha mezəley *Fəlep. An̄ga na, ara ndaw pal da wuzlah *ndəhay maasala ⁹ masa ata ma walamata da Jeruzelem heyey. Ya diyam, ya n̄jam da way an̄ga.

¹⁰ Dam an̄ga hay məfad, ta diyam a way zel daa ba aran̄, fa wuzam mey masa Gazlavay ma wuzdatara. ¹¹ Masa ya ta n̄jam cay dar ga fetede na, *ndaw ma təla mey daha mezəley Agabus a sawa da *Jude aa berney a. ¹² Ta', a wuswa fa ala, len! a la senter n̄ga Pawl, a jəwta salay an̄ga hay ta har an̄ga hay, a ləvey: «Ehe, Mesəfney n̄ga Gazlavay a ləvey: “*Jəwif hay daa hwayak n̄ga Jeruzelem a da jəwmara ndaw n̄ga senter kede anda yah ma jəwa har adaw ta salay adaw kede, a da völdamara a har ndəhay Jəwif hay ba hay.”» ¹³

¹⁴ Masa ala ma cəndamara mey a kede la na, ala ta ndəhay n̄ga Yesu daa Sezere he, ya kamar ambahw a Pawl, a da daw a Jeruzelem e ba. ¹⁵ Ama Pawl a mbəfdandara, a ləvey: «Ka təwam na, maja me? Ka wudam ka pamaya mandərzay aa dey daw? Yah na, kwa a jəw-maya, kwa a kədmaya vagay da Jeruzelem e maja Bay Mahura Yesu na, cay.» ¹⁶ Anda kede, ala ta gwamara n̄ga mbəfdamara mewulkey an̄ga daa ba. Da ray n̄gene, mbak! ya mbəkdamara n̄ga daw, ya ləvmar: «Bay Mahura Yesu n̄ga key anda aa ma wudəy.» ¹⁷

¹⁸ Ya n̄jam fetede dar nekədey saya, ta', ya diyam vaw, ya diyam a Jeruzelem.

¹⁹ Ndəhay ma tæba mey n̄ga Yesu siya da Sezere, ta', a lægdamandar a way ndaw daha mezəley Mənasan̄w. Ara ndaw daa hwayak n̄ga Sipəre ma tæba mey n̄ga Yesu dəga zleezle. Ya nam da way an̄ga fetede.

Pawl a daw a nəkərwə Jak

¹ Masa ala ma wusam la a *Jeruzelem na, məlman̄ hay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu a təbmandar ta meesəmey. ² Pepərek e, ala ta ata Pawl, ta', ya diyam a way *Jak. *Bay-ray hay tabiya n̄ga mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu makustakaya fetede. ³ Pawl, ta', a catar har, a wuzdatara cek hay tabiya maaya maaya, cek hay masa Gazlavay ma kata da wuzlah ndəhay masa *Jəwif hay ba hay ta fa slæra an̄ga. ⁴ Ndəhay a ma cəndamara mey a n̄gene na, ta', a həl̄mamara Gazlavay. A ləvmar a Pawl: «Məlma ala, ka səra da wuzlah ndəhay Jəwif hay na, ndəhay ma tæba mey n̄ga Yesu, a key gabal weewe. Ata tabiya a wudam mey n̄ga *kwakwas n̄ga Mawiz kalah cənga. ⁵ Ndəhay a, a cəndamara ka fa wuztar mey a Jəwif hay tabiya masa daa hwayak mekele hay, ka lævtar n̄ga

† 20.30 Gal 4.17; 1Jn 2.19 †† 20.31 19.10; 1Tes 2.11-12; 2Kwr 11.28 † 20.32 26.18; 1Tes 5.23-24; 2Tes 1.11-12 †† 20.33-34 18.3 †† 20.35 Mt 10.8 ††† 20.38 20.25 ††† 21.4 10.19; 21.11 § 21.5 20.36

§† ndəhay maasala: Ara ndəhay maasala mawalatakaya n̄ga jəney n̄gwas fa yiden̄ hay da Jeruzelem. Nəka SNM 6.1-6. §†† 21.8 6.5; 8.5, 40 §† 21.9 2.17 §†† 21.10 11.28 §† 21.11 20.23; 21.33; Rm 15.31 §† 21.13 20.24 §§† 21.14 Lk 22.42 §§† 21.18 15.13; Gal 1.19 §§§ 21.19 11.18

mbëkdamara kwakwas nga Mawiz. Asaya, ka fa lëvta a da slamatara mandawal nga bëz ata hay ba, a da sëpam kwakwas nga Jëwif hay saba. ^{†22} Fara fara, kah ma sawa fede kaa na, a cëndamara la. Ya da kakwa na, kwara? ²³ Maaya na, ka ka cek masa ala ma da lëvmaka kede. Nëka, ndëhay mëfad fede daha ta mbadamar la a Gazlavay. ^{†24} Pas masa ata ma da kam kwakwas a Gazlavay nga ndëvey *mëbedey ata ha na, gweegwe a wuswa. A da kam kwakwas a Gazlavay amba a tëram ndëhay mazlëbtakaya saba, fa dëba ha a hëjmata ray ata hay †. Maaya na, ka diyam bama, ka hëdkatar cek hay nga key kwakwas a ta dala akah. Anda kede, ndëhay tabiya a da sërmara mey hay masa ata ma cëndamara da ray akah na, ara mëbërzley. Asaya, a sërmara kah, ta ray akah, ka fa nar ray a kwakwas nga Mawiz a may. ²⁵ Ngada ndëhay masa Jëwif hay ba hay ma tëba mey nga Yesu na, ala ta diyamara mey a cay, ya ta wuzlalamatar leeter la da ray a, ya lëvmatar, a da zëmam aslaw nga kuley ba, a da zëmam mambaz ba, a da zëmam aslaw mëtërdëy ta tërdëy ba, a da lam vaw saw ba.» †

²⁶ Masa ata ma lëvmar anda kede la na, Pawl, ta', a daw ta ndëhay mëfad heyey. Pëpërek e, a kam kwakwas a Gazlavay amba a tëram ndëhay mazlëbtakaya saba. Ata Pawl ta ndëhay mëfad heyey ta', a mëbëzam aa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. A diyam fa ndëhay ma ka kwakwas nga Gazlavay fetede, a lëvmatar: «Mëndërey dër maasala amba ya tëram ndëhay masa mazlëbtakaya saba. Masa ala ta tëram ndëhay masa mazlëbtakaya ba cay na, ya vëhmawa la nga vëley cek a Gazlavay.» †

A kërzamara Pawl daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay

²⁷ Mamba dër maasala heyey a ndëvey, *Jëwif hay mekele ma samawa daa hwayak nga Azi a hëtmär Pawl daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. A hëldamata ndëhay tabiya fetede nga kërzamara Pawl, ta', a kërzamara. ²⁸ A wudam, a lëvam: «Ndëhay *Israyel hay, jänmandar! Ehe, ndaw masa maa sërka data ndëhay kwa daa wura daa wura ta mey maaya ba da ray ndëhay Israyel hay len da ray *kwakwas nga Mawiz, asaya, da ray Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay heyey na, a kede. Wure kede kwa ndëhay masa Jëwif hay ba hay na, ta ngëltërwa sem aa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay amba a zlëbmara way a!» ^{††29} A lëvam anda kede maja ata ma hëtmatar ata Pawl ta Tëräwifim, ndaw Efez, daa berney nga *Jeruzelem. A wulkam Pawl ta mëbzda la aa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay. ^{††30} Mey a kede a cëney fa ndëhay tabiya da Jeruzelem na, a hwamawa da slala hay mekele mekele, a kusam aa way a. A kërzamara Pawl, a badamërwa aa ambaw. Ta', a gërcamata mey-slam hay nga Way-mekey-kwakwas a fiyaw fiyaw. ³¹ Masa ata fa

† 21.21 mesley mandawal: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2†† 21.23-24 Mesl 6.13-21 † Nëka 18.18ta mey da ray a. †† 21.25 15.29 †† 21.26 1Kwr 9.19-23††† 21.28 6.13; 24.6††† 21.29 Tëräwifim: 20.4

da këdmara vagay na, *bay-ray nga sewje hay nga *Rawm a cënda ndëhay da Jeruzelem tabiya fa yam mey. ³² Wure wure ngene, a hëlwa sewje hay ta sewje mahura hay da ray sewje hay a, a hwamawa fa ndëhay makustakaya heyey. Masa ndëhay makustakaya ha ma hëtmatar la na, ta', a mbëkdamara Pawl, a këdmara saba. ³³ *Bay-ray nga sewje hay heyey, ta', a daw fa Pawl, a kërza, a lëvta a sewje hay nga jëwmara ta calalaw cew. Ta', aa cëfdata ndëhay makustakaya, a lëvey: «Ara na, wa? A key na, me?» ³⁴ Ndëhay tabiya a lëvam mey wal wal. Bay a ta cënda mey a maaya maaya daa ba, maja ndëhay fa yam mey kalah. Da ray ngene, a lëvta a sewje anga hay nga handamara Pawl aa way nga sewje hay. ³⁵ Masa ata ma wusam la fa slam mëtëpëy nga mëbëzey ngada way a na, sewje hay a lamara ta ley, maja ndëhay fa kam hëma a ray a. ³⁶ Ndëhay ga fa diyam asiya, fa wudam, a lëvam: «Këdmara vagay! Këdmara vagay!» [§]

Pawl a kada mabara nga mey anga

³⁷ Masa ata fa da mëbzdamara Pawl aa way nga sewje hay heyey na, Pawl a lëvar a *bay-ray nga sewje hay a: «Ka vëlya cëved ngaa guzika la daw?» *Bay-ray nga sewje hay heyey aa cëfda, a lëvar: «Ka sëra meeguzley mey Gërek daw? ³⁸ Kah na, ndaw *Ejip ma hëldata ndëhay nga këdëy vaw daa dër hay a kede ba daw? Ara kah ma handatërwa ndëhay gabal mëfad a wuzlah-ley nga nësa mewey nga *Rawm heyey, ba diya?» ^{††39} Pawl a mëbdëdara, a lëvar: «Yah, ndaw *Jëwif. Ya yawa da Tars daa hwayak nga Silisi, berney masa ndëhay ma zëldamara slëmay. Ambahw, vëlya cëved, amba yaa guzitar a ndëhay kede.» ⁴⁰ Bay-ray nga sewje hay heyey, ta', a vëlar cëved. Pawl dër! a lecey aa slam mëtëpëy ngada way heyey, ta', a bangada har amba ndëhay a sërmara fa wudëy ngaa guzley. Ndëhay a cëpa, a njam teete, ta', aa guzitar ta mey *Hëbëre.

22 Pawl a lëvta: «Waa papay hay, ta mëlma adaw hay Jëwif hay, jëkam slëmay fa mey adaw masa yah ma da lëvkwar wure kede da ray cek ma key ta yah.» ² Masa ata ma cëndamara anga faa guzley ta mey ata Hëbëre na, a njam teete ma fëna, ma fëna, a jëkam slëmay. Ta', Pawl a lëvta dëba:

³ «Yah na, ndaw Jëwif, ya yawa da Tars daa hwayak nga Silisi. Ama ya gëley da *Jeruzelem fede, ya ta jëngëy la fa Gamaliyel, ndaw maa sërka daya ta cëved e da ray kwakwas nga papaŋ nga papa alëkwa hay. Yah ndaw ma key slëra ngada Gazlavay ta mevel adaw cëpa anda akwar tasana kede may. ^{††44} Ya ta sërdata banay la ga ta ndëhay ma sëpa cëved nga Yesu haa ndëhay a, a mëcam. Ya ta kërzey zel hay len ngusay la, ya ndëkwdata aa fërsëne. ^{††45} *Ndaw mahura da ray ndëhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta mahura hay nga Jëwif hay tabiya a sërmara mey masa yah ma kada na, ara mey fara fara. Ta vëlmaya leeter hay masa ata ma wuzlalamatara a mëlman hay Jëwif hay daa berney nga Damas la a har. Leeter hay a, a vëlmaya cëved nga

§ 21.36 22.22; Lk 23.18; Jan 19.15†† 21.38 5.36††† 22.3 5.34-39; 9.11§† 22.4 9.2§†† 22.4-5 8.3; 26.9-11

daw a Damas a nga kərzawa ndəhay ma səpam cəved nga Yesu, amba ya jəwtərwa, ya handatərwa a Jeruzelem, amba mahura hay a kamatar sariya nga sərdamata banay.»

Pawl a kada mey da ray pas masa anğa ma təba Yesu
(SNM 9.1-19; 26.12-18)

⁶ «Mamba wuzlah-pas, ya fa daw daa cəved. Gweeg-we ya wusey aa berney nga Damas na, wure wure ngene, slam a wadawa pəray! da gazlavay da vad a ray adaw. [†] ^{††7} Ya tədəy a hwayak, ya cənda day ma ləvyā: “*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda kedē na, maja me?” ⁸ Ya mbəddara, ya ləvey: “Bay Mahura, kah na wa?” A mbəddiwa, a ləvyā: “Ara yah, Yesu, ndaw *Nez-eret, masa kah ma sərdā banay.” ⁹ Ndəhay masa dasi adaw na, ta hətmar slam-mewedey a la, ama ta cəndamara day masa maa guzlya na, daa ba. ¹⁰ Ta', ya cacəfda, ya ləvar: “Bay Mahura, kaa ya da key na, kwara?” A mbəddiwa, a ləvyā: “Sləkdey, daw aa berney nga Damas. Fetede, a da wuzdamakawa cek hay tabiya masa Gazlavay ma walaka nga kata.” ¹¹ Slam-mewedey kaa heyey ta wulfayawa dey sem, ndəhay dasi adaw heyey, ta', a dādāmaya fa har, a handamaya aa berney nga Damas a.

¹² «Daa berney a ngene, ndaw mezəley *Ananiyas daha, aa fa səpa cəved nga Gazlavay ta mevel pal, fa səpa *kwakwas nga Mawiz ta cəved e, *Jəwif hay daa berney nga Damas a tabiya faa həmdamara. ¹³ A sawa a hətfaya, a lecey a cakay adaw, a ləvyā: “Sawl, məlma adaw, dey akah nga wurey aa slam a.” Wure wure ngene, dey adaw ta', a wurey aa slam a, ya hətər Ananiyas a maaya maaya. ¹⁴ Ananiyas ta', a ləvyā: “Gazlavay masa papaŋ nga papa aləkwa hay ma ragadamar ta walaka la, amba ka səra slæra masa anğa ma wudey ka kara, amba ka hətər ndaw pal ma key cek ta cəved e ta dey akah, asaya, amba ka cənda day anğa. ¹⁵ Maja ngene, ka da key sede da ray ndaw aha, ka da wuztar mey a ndəhay tabiya da ray cek masa kah ma hətər ta da ray cek masa kah ma cənda. ¹⁶ Kaa wure kedē ka səkwey na, me? Sləkdey, hətey *baptem, cacəfda Bay Mahura nga jənka, amba Gazlavay a mbəkdamakawa mebərey akah.”» ‡

Mey da ray Gazlavay ma slərda Pawl fa ndəhay Jəwif hay ba hay

¹⁷ Pawl a ləvey saya: «Fa dəba ha ya vəhwa a *Jeruzelem. Pas pal daha, ya fa dərey dangay daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay na, Gazlavay a wuzya cek, ^{††18} ya hətər Bay Mahura. Ta', a ləvyā: “Wusey vaw, bey fiyaw da Jeruzelem kedē, maja ndəhay daa berney a kedē fa da təbmara mey masa kah ma da kada da ray adaw na, daa ba.” ¹⁹ Ya mbəddara, ya ləvar: “Bay Mahura, ata na, a sərmara fara fara, ya ta daw la aa *way-mewuzey-mey nga Gazlavay mekele mekele, ya kərzawa ndəhay ma təba mey akah hay, ya kəfta, ya kəzlata aa fərsəne. ²⁰ Etiyen, ndaw ma

key sede da ray akah na, ta pas masa ata ma kədmara vagay na, yah ta ray adaw, yah daha fetede. Masa ata ma kədmara vagay la na, ta mbafaya la. Yah ma jəd-tara jəbe hay nga ndəhay ma kədmara ha.” ^{††21} Ama Bay Mahura a ləvyā cəngga: “Daw, ya slərdaka dəreŋ fa ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.”» ^{†††}

Pawl fa mey nga bay-ray nga sewje hay nga Rawm

²² Ndəhay makustakaya heyey fa jəkam sləmay fa Pawl haa kasl fa mey anğa madagway-dakw, ma ləvey: «Daw, ya slərdaka dəreŋ fa ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.» Masa ata ma cəndamara mey a la na, ta', a wudam, a ləvam: «Lamara ndaw kedē, kədmara vagay! Ka da mbəkdamara nga njeŋ ta dey ba!» ^{††23} A wudam ta gədaŋ, aa zakadamata zana ata hay a vad, a həlam hwiŋyak a vad. ²⁴ *Bay-ray nga sewje hay heyey a ləvtar a ndəhay anğa hay nga handamara aa way nga sewje hay heyey. A ləvtar nga slədmara ta laway amba a wuzdərwa ndəhay makustakaya a wudam a ray a na, maja me. ²⁵ Ama masa ata ma jəwmara cay nga slədey na, Pawl a ləvar a mahura nga sewje hay masa da cakay a: «Akwar ta cəved nga slədey ndaw Rawma masa sariya manjar nga key arəŋ daw?» ^{§26} Masa mahura nga sewje hay ma cənda mey a kedē la na, ta', a daw fa *bay-ray ata heyey, aa cəfda, a ləvar: «Ka wudey nga kar a ndaw kedē na, me? Ndaw aha ara ndaw Rawma.» ²⁷ Bay-ray nga sewje hay heyey, ta', a daw fa Pawl, aa cəfda, a ləvar: «Kadiwa, kah na, ndaw Rawma daw?» Pawl a mbəddara, a ləvar: «Ahaw.» ²⁸ Bay-ray nga sewje hay heyey a ləvar: «Yah ma da tərey nga ndaw Rawma kedē na, ya ta vəley dala la ga.» Pawl a mbəddara, a ləvar: «Ama yah na, ndaw Rawma dəga nga mayawa adaw maja papay ndaw Rawma.» ²⁹ Ndəhay ma da slədmara ngaa guzley heyey, a cəndamara anğa ma ləvey anda kedē na, a ngəcham la da cakay a. Masa bay-ray nga sewje hay kaa heyey ma cənda Pawl anğa ndaw Rawma na, a zlurey maja anğa ma jəwa ta calalaw ^{§†}.

Pawl fa mey nga ndəhay mahura hay ma sla yawa nga Jəwif hay

³⁰ *Bay-ray nga sewje hay heyey, a wudey a səra fara fara *Jəwif hay a wudmara Pawl na, maja me. Da ray ngene, pepərek e, ta', a pəska Pawl, a ləvtar a *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay leŋ a ndəhay mahura hay ma sla yawa nga Jəwif hay tabiya nga kusam. Ta', a handərwa Pawl, a lacada fa mey ata.

23 Pawl ta', a nəkfata ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya kaa heyey, a ləvtar: «Məlma adaw hay, yah na, ya səra daa mevel adaw slæra masa yah ma ka ngada Gazlavay haa kasl tasana na, anğa maaya.» ^{§††2} *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay fetede daha mezəley *Ananiyas. A ləvtar a ndəhay malacatakaya da cakay Pawl a nga sləngmar maarawa. ^{§†3} Ta', Pawl a ləvar:

† 22.6-7 9.3 †† 22.6-16 9.1-22; 26.12-18 ‡ 22.16 8.35-36; 9.14 †† 22.17 Gal 1.18

†† 22.20 7.58; 8.1 ††† 22.21 9.15 ††† 22.22 21.36 § 22.25 16.37 §† Nga sərdəy banay ta ndaw Rawma manjar sariya nga key na,

«Gazlavay a kədka la, kah ndaw masa ta neneh cew! Kah manjakaya n̄ga kaya sariya anda mey n̄ga *kwakwas n̄ga Mawiz ma ləvey, ama ka fa səpa kwakwas a daa ba maja ka fa ləvtar a ndəhay n̄ga kədmaya anda kede.»⁴ Ndəhay da cakay a, a ləvmar: «Haya! Ka cəda *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay na, kwara?»⁵ Pawl a mbəddatara, a ləvtar: «Məlma adaw hay, yah na, ya səra ara ndaw mahura ba. Mawuzlalakaya daa dərəwel n̄ga Gazlavay, a ləvey: “Ka daa guzley mey maaya ba da ray bay n̄ga ndəhay akah hay ba.”[†]

⁶ Pawl a səra da wuzlah ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya ha na, *Saduse hay daha, *Fariza hay daha. Maja n̄gene, aa guzley ta gədan̄ fa mey ata, a ləvey: «Məlma adaw hay, yah ndaw Fariza, bəzey n̄ga ndaw Fariza. A kamaya sariya kede na, maja ya fa səkwa masləkəda n̄ga ndəhay daa meməcey.»^{††7} An̄ga ma ləvey la anda kede na, Fariza hay ta Saduse hay a, a zlamar mekey yawa, ndəhay makustakaya heyey a wunkam cew.⁸ Ndəhay Saduse hay a wulkam ndəhay maməctakaya a sləkdamawa daa meməcey daa ba. Asaya, a ləvam maslan̄ hay n̄ga Bay Gazlavay da vad daa ba, kwa mesəfney hay wura wura daa ba may. Ama Fariza hay a ləvam cek hay a n̄gene tabiya na, daha.⁹ Ndəhay fa kam baazlam ta gədan̄ ta gədan̄, ndəhay maa səkada kwakwas n̄ga Mawiz masa Fariza hay, ta', a sləkdam, a kam mey ta gədan̄, a ləvam: «Ala ta hətam mebərey fa ndaw kede kwa nekədey daa ba. Da maslan̄ n̄ga Gazlavay da vad ma sawa maa guzlar kwa, da daa ba, mesəfney kwa.»[‡]

¹⁰ Yawa ha fa key ta gədan̄ ta gədan̄. Bay-ray n̄ga sewje hay heyey a zlurey, a wulkey Jəwif hay a, a da pəwmara Pawl. Da ray n̄gene, a ləvtar a sewje an̄ga hay n̄ga diyam, n̄ga n̄gəlmərwa Pawl la da wuzlah ndəhay a. Ta', a handamara aa way n̄ga sewje hay.

¹¹ Dasi tavad a n̄gene, Bay Mahura Yesu a wuzar vaw a Pawl, a ləvar: «Ka da zlurey ba! Anda kah ma key sede da ray adaw da *Jeruzelem kede na, si ka daw ka key sede da ray adaw daa berney n̄ga *Rawm may.»^{‡‡}

Jəwif hay a cəmdamara d̄ay ata n̄ga kədey Pawl vagay

¹² Pepərek e, *Jəwif hay a kusam, a cəmdamara d̄ay ata pal. A mbadam, a ləvam a zəmam d̄af ba, a sam yam ba, si ata ma kədmara Pawl vagay la dagay.

^{‡‡13} Ndəhay a, ata a fəna ndəhay kwakwar məfad.

¹⁴ Ta', a diyam fa *bay-ray hay n̄ga ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay, ta fa mahura hay n̄ga Jəwif hay, a ləvmatar: «Ala ta mbadam sem, tasana, ya zəmam d̄af ba, ya sam yam ba, si ala ma kədmara Pawl vagay la.

^{‡‡15} Wure kede, akwar ta ndəhay mahura hay ma sla yawa n̄ga Jəwif hay mekele, si ka sləram fa bay-ray n̄ga sewje hay n̄ga *Rawm n̄ga handərwa Pawl fa akwar. Ka ləvmar ka wudam amba ka cacəfdamara saya, ka nəkmarə mey an̄ga maaya maaya. Ama, ala na, ya da

lacam aa cəved, amba ya kədmara vagay daa masa an̄ga ta wuswa fa akwar daa ba aran̄.»

¹⁶ Masa ata maa guzlam n̄gene na, bəzey n̄ga dammaman̄ n̄ga Pawl a ta cənda mey a sem. Ta', a daw a mbəzey aa way n̄ga sewje hay heyey, a kadara mey a, a Pawl.¹⁷ Pawl, ta', a zəlwa ndaw pal da wuzlah mahura hay da ray sewje hay a, a ləvar: «Handa gula kede fa bay-ray akwar, a da kadar mey daha.»¹⁸ Ndaw kaa ta', a handa gula kede fa bay-ray ata heyey, a wusam, a ləvar: «Pawl, ndaw daa fərsəne heyey a zəlya, a ləvya ya handərwa gula kede fa akah, mey an̄ga daha n̄ga kadakawa.»¹⁹ *Bay-ray n̄ga sewje hay kaa, a n̄gəla gula ha ta cakay. Ta', aa cəfd̄a, a ləvar: «Ka ləvey na, kwara?»²⁰ Gula kaa a mbəddara, a ləvar: «Jəwif hay ta cəmdamara d̄ay ata cay pal, amba aa cəfdamaka mandaw ka handa Pawl fa ndəhay mahura hay ma sla yawa n̄ga Jəwif hay. A ləvam a wudam amba aa cəfdamara maaya maaya saya.²¹ Ama ka da təba mey ata ba, maja ndəhay a fəna kwakwar məfad fa jədmara daa cəved. Ata tabiya ta mbadam sem, a ləvam a zəmam d̄af ba, a sam yam ba, si ata ma kədmara Pawl la vagay d̄agay. Ata ta mbadam sem, a kamara la. A sək-wam kaa na, mey masa kah ma da mbəddatara.»²² Da ray n̄gene, bay-ray n̄ga sewje hay heyey a ləvar a gula ha: «Mey masa kah ma kadiwa kede na, ka da wuzda kwa a ndaw ba.» Fa dəba ha, ta', a ləvar n̄ga daw.

Bay-ray n̄ga sewje hay a slərda Pawl fa Guverner Fəlekes

²³ Fa dəba ha, *bay-ray n̄ga sewje hay heyey, ta', a zəlwa mahura n̄ga sewje hay cew, a ləvtar: «Kusam sewje hay temere cew, ta sewje hay masa ma diyam ta pəles hay kwakwar maasala, leŋ sewje hay masa ta zəwet hay temere cew. Akwar cəpa diyam vaw, n̄ga daw aa berney n̄ga Sezere ta bərey zlam-letek n̄ga tavad.²⁴ Asaya, səpam pəles hay n̄gada Pawl, amba a təpey, ka handamara ta zazay fa Guverner Fəlekes.»²⁵ Ta', a wuzleley leeter, a ləvey:

²⁶ «Ara yah Kəlawt Liziyas ma wuzlalakawa leeter kede, n̄gada akah, bay adaw mahura, Guverner Fəlekes. Ya caka har.

²⁷ Ya wudey yaa guzka da ray ndaw kede. *Jəwif hay ma kəzamarə, a wudam n̄ga kədmara vagay. Masa yah ma cənda la an̄ga ndaw Rawma na, ta', ya daw ta sewje hay, ya ləhdərwa dasi har ata.^{§28} Ya wudey n̄ga səra a wudmara na, maja me. Anda kede, ta', ya handa fa ndəhay ata hay mahura ma sla yawa n̄ga Jəwif hay.²⁹ Ya nəka a wudmara na, da ray mey n̄ga kwakwas ata gway. Aa ta key mebərey təde kwa n̄ga kəda vagay, kwa n̄ga ndəkwd̄a aa fərsəne na, daa ba.^{§†30} Ama ya cənda na, Jəwif hay ta cəmdamara d̄ay ata cay n̄ga kədmara vagay. Ya slərdakawa fiyaw fiyaw kede na, maja. Ya ləvtar a ndəhay ma wudmara na, n̄ga diyam n̄ga wudmara fa akah.

Kede ara mey adaw n̄gada akah.»^{§††}

mewey n̄ga Rawm a vəley cəved ba. §†† 23.1 24.16 §† 23.2-3 Lev 19.15; Mt 23.27-28; Jan̄ 18.22-23† 23.5 Mab 22.27†† 23.6 26.5; 24.21; Fəl 3.5-6† 23.8 4.1-2†† 23.9 25.25; Lk 23.4†† 23.11 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23††† 23.12 9.23††† 23.14-15 25.3

§ 23.27 21.30-33; 22.25 §† 23.29 18.14-15; 26.31; 28.18 §†† 23.30 24.5-8

³¹ Ta', sewje hay, a ngælmærwæ Pawl anda bay-ray ata ma lævtar. A handamara dasi tavad a n̄gene aa berney n̄ga Antipatæris. ³² Peperæk e, sewje hay ma diyam ta salay, ta', a vøhmawæ a way, a mbækdamata sewje hay ta pøles hay n̄ga handamara Pawl a. ³³ A wusam a Sezere heyey. Ta', a vøldamara leeter e a Guverner Følekes, Pawl may, a mbækdamærwæ asi har an̄ga. ³⁴ Guverner kaa a jan̄ga leeter e, ta', aa cæfða Pawl, a lævar: «Kah na, daa hwayak wuræ?» Pawl a mbæddara, a lævar: «Yah, ndaw Silisi.» ³⁵ Daa n̄gene, Følekes a lævar: «Da ndøhay ma wudmaka ta samawæ la na, yaa cæfdaka la da ray mey a.» Ta', a lævtar a sewje hay n̄ga jødmara daa way meney mahura n̄ga guverner masa Bay *Herawt ma læma.

Jæwif hay a wudmara Pawl saya da Sezere

24 Fa dæba ha dar zlam, *Ananiyas, *ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay, a wusey a Sezere. Mahura hay n̄ga *Jæwif hay mekele mekele, leŋ ndaw mezæley Tertulus ma særa mewey n̄ga Rawma hay a diyam bama ta ata Ananiyas a. A wusam fa mey n̄ga Guverner Følekes a, amba a wudmara Pawl. ¹² Ta', a zælmærwæ Pawl. Masa Pawl ma wuswæ a cakay ata la na, Tertulus a zlar n̄gaa guzlar da ray a, a guverner, a lævey:

«Waa bay ala mahura Følekes, ala manjatakaya ta zazay fara fara maja kah. Ka ta diya hwayak alækwa la amba cek tabiya da hwad a, a daw maaya maaya, maja kah ndaw ta leŋgesl maaya. ³ Ndøhay tabiya daa hwayak alækwa fa tæbmara cek masa kah ma ka tabiya, ala fa kamaka suse. ⁴ Ama ya wudey ya gærdaka ta mey hay ga ba. Da ray n̄gene, ya kaka ambahw n̄ga jækey slæmay fa mey ala nekædey, maja kah ndaw maaya ma særa dey-ceceh fa ndaw. ⁵ Ya nækmara ndaw kede na, ndaw makæwkaya kalah, ara an̄ga ma handærwæ meyey-mey a wuzlah ndøhay Jæwif hay da bæla tabiya. An̄ga ndaw mahura n̄ga ndøhay ma sæpam cæved membærzley masa ma zælmata *Nezeret hay. ¹⁶ Asaya, an̄ga na, a wudey n̄ga zlæba *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay. Ara maja n̄gene, ala ma kærzamærwæ. [Ya wudam amba ya kamar sariya anda *mewey n̄ga Jæwif hay ma lævey, ¹⁷ ama Liziyas, *bay-ray n̄ga sewje hay ta', a sawa, a tæba da har ala ta gædan̄. ⁸ Ta', Liziyas a, a lævtar a ndøhay ma wudmara ha, n̄ga samawæ fa mey akah kede.] Da ka cacæfða Pawl a na, ka særa la, ya wudmara na, da ray mey fara fara.» ⁹ Jæwif hay fetede a lævam: «Fara fara, mey masa Tertulus maa guzley kaa na, ara an̄ga.»

Pawl a kada mabara n̄ga mey an̄ga fa mey n̄ga Følekes

¹⁰ Guverner Følekes kaa heyey a lar har, a lævar a Pawl n̄gaa guzley. Pawl, ta', a lævey: «Ya særa, mevey ga ara kah ma ka sariya daa hwayak kede. Anda kede, mevel adaw faa sæmey ga, amba ya kada mabara n̄ga mey adaw fa mey akah. ¹¹ Masa yah ma daw a *Jeruzelem n̄ga ragadawæ a Gazlavay na, a fæna dar

† 24.1 25.2 †† 24.5 17.6 ‡ 24.6 21.28, 30

kuraw a ray a cew ba. Da kaa cæfða mey a na, ka hætfar la kæne. ¹² Kwa ndaw ta hætfaya masa ala fa kam yawa ta ndaw daa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay na, daa ba. Asaya, ndaw ta hætfaya masa ya fa hældata ndøhay n̄ga yey mey daa way hay mewuzey mey n̄ga Gazlavay, kwa daa berney na, daa ba. ¹³ Ata ma wudmaya kaa na, ndaw da wuzlah ata ma gwa ma wuzdakawæ mey a, ara mey fara fara daha daw? ¹⁴ Ama ya wuzdakawæ, yah na, ya fa ragadar a Gazlavay masa papæŋ n̄ga papa ala hay ma ragadamar. Ya ragadar na, ta mesæpey cæved n̄ga Yesu. Ata na, a lævam cæved e ara cæved ma mbærzley ndøhay. Ama ya fa tæba *kwakwas n̄ga Mawiz tabiya, ta mey mawuzlalakaya daa dærewel hay n̄ga ndøhay ma tæla mey n̄ga Gazlavay tabiya may. ¹⁵ Yah, ya pa leŋgesl adaw si a ray Gazlavay, ya tæba mey ma lævey a da slækdadatærwæ ndøhay maaya ta ndøhay maaya ba hay daa memæcey. Kwa ndøhay a ma wudmaya kede na, fa pam leŋgesl a ray mey a may. ¹⁶ Da ray n̄gene, ya fa key slæra ta mevel pal amba mandaw mandaw mevel adaw a n̄jey maaya fa Gazlavay leŋ fa mey n̄ga ndøhay. ††

¹⁷ «Masa yah ma mbækda berney n̄ga Jeruzelem mevey ga la na, ta', ya vøhwa aa berney a, ya handatar dala n̄ga jøney ndøhay masa-viya hay da wuzlah sækway adaw hay *Jæwif hay ta n̄ga key kwakwas a Gazlavay. ¹⁸ A hætfamaya daa Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay. Daa n̄gene, ya fa ndævda mekey kwakwas n̄ga Gazlavay amba ya tærey ndaw mazlæbkaya saba. Ndøhay da cakay adaw ga daa ba, ya fa key baazlam daa ba. ¹⁹ Ama Jæwif hay daa hwayak n̄ga Azi ata fetede. Da ata ta mey da ray adaw daha na, an̄ja ara ata ha ma da wudmaya fa mey akah jak. ²⁰ Da daa ba na, kaa cæfdata ndøhay fa mey akah kede n̄ga kadamakawæ mebærey masa yah ma ka ta pas masa ata ma kærzamaya, ma handamaya fa mey n̄ga ndøhay mahura hay ma sla yawa n̄ga Jæwif hay taw. ²¹ Fara fara, fa mey n̄ga ndøhay ma sla yawa na, ya ta lecey la, ya lævey: «Ya fa sækwa pas masa Gazlavay ma da slækdadatærwæ ndøhay daa memæcey.» A wudmaya fa mey akwar kaa na, maja mey a kede daw?» §

²² Følekes na, a særa mey da ray cæved n̄ga Yesu maaya maaya. A gæmey n̄ga dæsla sariya ha wure n̄gene ba, a lævtar: «Ya da dæsla sariya akwar na, si ta pas masa Liziyas, *bay-ray n̄ga sewje hay heyey, ma sawa.» Ta', a lævtar n̄ga diyam a way. ²³ A lævar a mahura n̄ga sewje hay ma jødmara Pawl n̄ga jødmara maaya maaya daa færsæne, ama a da særdamara banay ba, n̄ga vølmatar cæved a jam an̄ga hay ma samawæ n̄ga jænmara. †††

Pawl fa mey n̄ga Følekes

²⁴ Dar nekædey fa dæba ha, Følekes, ta', a samawæ ta n̄gwas an̄ga Dærusil, dam *Jæwif. Ta', a slærey, a zælmærwæ Pawl, amba a cænda mey da ray metæbey-mey n̄ga

†† 24.14 9.2 ††† 24.15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Jan 5.28-29
††† 24.16 23.1; 1Kwr 4.4; 2Kwr 1.12; 2Tm 1.3 †††† 24.17-19
11.29-30; 21.17-28 § 24.21 23.6; 24.15 §† 24.22 9.2 §†† 24.23
27.3; 28.16, 30

Yesu *Kəriste. ²⁵ Pawl, ta', aa guzltar da ray menjey ma mbafar a Gazlavay, ta da ray menjey ta mewey vaw fa cek hay saw, leŋ da ray sariya masa Gazlavay ma da ka ta pas mendəvey nga bəla. Pawl fa wuzda mey a ŋgene na, Fəlekes a zlurey, ta', a ləvey: «Wure kede, mey a mak dagay. Mbəkdaya. Pas masa yah ma hətey har la na, ya zəlka la saya.» ²⁶ Asaya a wulkey na, Pawl a vəlar dala la, da ray ŋgene, a zəla Pawl dey weewe nga key maɗay.

²⁷ Fa dəba ha mevey cew, guverner mekele a njeɗ aa slam a nga Fəlekes, mezəley nga ndaw aha na, Parisiyus Festus. Fəlekes na, a gəmey nga pəskarawa Pawl daa fərsəne ba maja a wudey Jəwif hay aa səmam da ray a. †

Pawl fa mey nga Guverner Festus

25 Festus a wuswa aa hwayak nga *Jəwif hay nga key guverner fetede. Fa dəba ha ɗar maakar, a sləkdey daa berney nga Sezere, a daw a *Jeruzelem. ² Da Jeruzelem e, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, ta mahura hay nga Jəwif hay a samawa fa vəɗa, a wudmara Pawl saya. A kamar ambahw a Festus, †³ aa cəfdamara nga vəltar cəved amba a handatara Pawl a Jeruzelem e. Aa cəfdamara na, maja ta cəmdamara ɗay ata cay, amba a kəɗmara Pawl vagay daa cəved. ⁴ Ama Festus a mbəɗɗatara, a ləvtar: «Pawl aa daa fərsəne daa berney nga Sezere. Yah kwa ya vəhey la fetede daa ɗar hay a kede. ⁵ Maaya na, ya diyam bama ta mahura akwar hay a Sezere he. Da ndaw a ta key cek maaya ba la na, a wudmara fetede.»

⁶ Festus a njawa ta ata da Jeruzelem e, a key ɗar daaŋgafad, da daa ba kuraw gway. Ta', a vəhwa aa berney nga Sezere. Pəpərek e, a njeɗ aa slam mekey sariya, a ləvey nga handamərwa Pawl. ⁷ Masa ata ma wusdamərwa Pawl la na, Jəwif hay ma samawa da Jeruzelem a zləmar ray. A wudmara, a mbərzlafamar a ray, ta mey hay maadakw a maadakw a hay ga. Ama ata ta ray ata, a gwamara nga wuzdamara mey da ray mey hay a fara fara ba. ⁸ Pawl, ta', a kada mabara nga mey aŋga, a ləvey: «Ya ta key mebərey da ray kwakwas nga Jəwif hay daa ba, ya ta zləba *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay daa ba. Kwa *Sezere, bay mahura nga *Rawm na, yah ta key mebərey fa vəɗa daa ba.»

⁹ Yaw, Festus a wudey aa səmɗata Jəwif hay. Da ray ŋgene, aa cəfdə Pawl, a ləvar: «Ka təba nga daw a Jeruzelem daw? Fetede a da kamaka sariya fa mey adaw da ray mey masa ata ma wudmaka maja kede.» ¹⁰ Pawl a mbəɗɗara, a ləvar: «Wure kede, yah malacakaya daa slam mekey sariya nga bay mahura nga Rawm. Da sariya a key ta cəved e na, anja maaya sariya adaw a, a key fedede. Ya ta key mebərey fa Jəwif hay daa ba. Kah ta ray kah, ka sərə maaya maaya. ¹¹ Da ya ta key mebərey la təde nga kədey vagay na, ŋgene, kəɗmaya, ya təba nga məcey. Ama ata ma wudmaya kede na, ara membərzley. Da ray ŋgene, ndaw ma da gwa nga vəldaya asi har ata daa ba. Anda

† 24.27 25.9 †† 25.2 24.1 † 25.3 23.14-15 †† 25.7 24.5-6, 13 †† 25.9 24.27

kede, yah na, yaa cəfdey cəved nga hendey sariya adaw fa Sezere, bay mahura nga Rawm.» ¹² Festus a slam yawa ta ndəhay aŋga hay. Fa dəba ha, ta', a ləvar a Pawl: «Ka taa cəfdey cəved la nga daw fa mey nga Sezere, bay mahura nga Rawm. Anda kede, ya vəlka cəved, ka daw fa aŋga.»

Pawl fa mey nga Bay Agərɗipa

¹³ ɗar nekədey fa dəba ha, Bay Agərɗipa ta dammamaha Berenis, a diyam aa berney nga Sezere nga cey har a Festus. ¹⁴ A njam ɗar ga daa berney a. Da ray ŋgene, Festus ta', a kadara mey da ray Pawl heyey a Bay Agərɗipa ha, a ləvar: «Ndaw fedede daha, aa daa fərsəne dəga fa Bay Fəlekes. ¹⁵ Masa yah da *Jeruzelem na, *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta mahura hay nga *Jəwif hay, a wudmara fa yah, aa cəfdamaya nga ɗəsla sariya aŋga ha nga kəɗa vagay. ¹⁶ Ama ya ləvtar, kwakwas nga Rawma hay a ləvey na, ndəhay Rawma hay a vəldamara ndaw masa ndəhay ma wudmara nga kədey vagay saw saw ba. Si ndaw masa ata ma wudmara a sawa fa mey nga ndəhay ma wudmara ha, a cənda mey ata la ɗagay. Fa dəba ha, ndaw masa ata ma wudmara ha a kada mabara nga mey aŋga. ¹⁷ Ta', ya samawa fedede ta Jəwif hay aha. Ya ta njeɗ ga daa ba, pəpərek e gway na, ta', ya daw aa slam nga sariya, ya ləvtar nga handamərwa ndaw aha. ¹⁸ Ndəhay ma wudmara ha, ta', a samawa. Ya wulkey na, a wudmara da ray aŋga ma key cek malamba hay. Ama, anja kəne ba. ¹⁹ Si ata ma kam yawa da ray kwakwas ata, ta da ray ndaw daha mezəley Yesu. Ndaw aha ta məcey sem, ama Pawl a ləvtar ta sləkɗawa sem daa meməcey, aŋga ta dey. ²⁰ Ya sərə nga ɗəsla mey a ba. Da ray ŋgene, ta', yaa cəfdə Pawl, ya ləvar: «Ka təba ma daw a Jeruzelem amba a ɗəslmakawa sariya akah fetede daw?» ²¹ Ama Pawl a ləvya, a wudey a njeɗ daa fərsəne, a səkwa sariya aŋga fa Bay Mahura *Sezere gway. Anda kede, ya ləvtar nga jəɗmara ɗagay, wara ya slərda fa Sezere he.» ²² Bay Agərɗipa a ləvar a Festus: «Yah may, ya wudey ya cənda mey nga ndaw aha.» Festus a mbəɗɗara, a ləvar: «Mandaw na, ka cənda mey aŋga ha la.» ²³ Taa pərek, Bay Agərɗipa ta Berenis a diyam ta ndəhay aŋga hay, fa həslmatar ray. A mbəzam aa slam mekey sariya ta bay-ray hay nga sewje hay, leŋ mahura hay daa berney a. Festus a ləvtar nga ŋgəlmərwa Pawl. Ta', a handamərwa Pawl a. ²⁴ Festus a ləvey: «Waa, Bay mahura Agərɗipa, ta ndəhay tabiya masa fedede, akwar fa hətmar ndaw kede, masa Jəwif hay tabiya ma wudmara fa yah. A wudmara da Jeruzelem, ta', a samawa a wudmara fedede may. Ata tabiya a ləvmaya ta gəɗaŋ, ya da mbəkda ba, si ya kəɗa vagay. ²⁵ Ama nga yah na, yah ta hətey mebərey fa vəɗa masa təde nga kəɗa vagay na, daa ba. Yaw, maja aŋga ta ray aŋga, taa cəfdey cəved la amba bay mahura nga *Rawm a ɗəslra sariya ha na, ya wulkey maaya ya slərɗara fetede. ²⁶ Ama ya sərə mey masa yah ma da wu-

††† 25.11-12 25.21, 25; 28.19 ††† 25.14 24.27 § 25.18-20 18.14-15 §† 25.22-23 Lk 21.12; 23.8

zlalar a bay mahura nga Rawm aha da ray sariya ha ba. Ara maja ngene, yah ma handərwa fa mey akwar, teesed na, fa mey akah dagay, Bay Agərīpa. Cacəfda, amba ya səra cek masa yah ma da wuzleley da ray a, a bay mahura nga Rawm. ²⁷ Daa mewulkey adaw, da ya slərda ndaw fa bay mahura nga Rawm nga dəslra sariya da ray a, ama ya ta wuzdara mey masa ata ma wudmara maja daa ba na, ngene, a cəney ba.»

Pawl a kadara mabara nga mey annga a Agərīpa

26 Bay Agərīpa a ləvar a Pawl: «Ya vəlka cəved nga kada mabara nga mey akah.» Pawl, ta', a ban-gada har annga, a zlar nga kada mabara nga mey annga, a ləvey: ¹² «Waa Bay Agərīpa, tasana yah faa səmey ga, nga kada mabara nga mey adaw fa mey akah, da ray mey masa *Jəwif hay ma wudmaya tabiya, ³ maja kah na, ka səra mey da ray kwakwas nga Jəwif hay maaya maaya. Asaya, ka səra mey hay masa Jəwif hay ma kam yawa da ray a. Da ray ngene, jəkfaya sləmay ta dək-vaw cey.

⁴ «Yaw, Jəwif hay tabiya a sərmara menjey adaw dəga daa zariya adaw haa wure kedē. A sərmara, menjey adaw da wuzlah ndəhay adaw hay, ta da *Jeruzelem. ^{††5} Jəwif hay a kedē, a sərmaya dəga zleezle. Da a wudam na, a gwamara ma kam sede da ray adaw. A sərmara daa menjey adaw na, ya ta səpa *kwakwas nga Mawiz la ta gədan adaw ndav maja yah ndaw Fariza. *Fariza hay na, ara ndəhay Jəwif hay ma səpam kwakwas nga Mawiz ta gədan ata cəpa, ma fəna ndəhay mekele hay. ^{†6} Wure kedē, fa kamaya sariya na, maja yah ma pa ləngesl adaw a ray cek masa Gazlavay ma ləvtar a papaŋ nga papa ala hay zleezle a katara la heyey. ^{†7} Cek masa Gazlavay ma ləvtar a da katara ha na, səkway ala hay kuraw a ray a cew tabiya fa pam ləngesl a ray a, a wudam nga hətmar. Da ray ngene, taa vad, taa pas, ata fa ragadamar a Bay Gazlavay. Waa Bay Agərīpa, Jəwif hay a, a wudmaya na, maja. ⁸ Akwar Jəwif hay, Gazlavay a sləkdatərwa ndəhay daa meməcey la, kaa ka təbmara mey a ba na, maja me?

⁹ «Zleezle yah ta ray adaw, ya ta wulkey la, maaya na, si ya səpey wewer mekele mekele amba ya nəsa mezəley nga Yesu, ndaw *Nezeret. ^{††10} Kedē ara cek masa yah ma ka da Jeruzelem. *Bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ta vəlmaya cəved la nga kərzey ndəhay ga ma təba mey nga Yesu, ta', ya ndək-wdata aa fərsəne. Masa ata fa kamatar sariya nga kəd-mata vagay na, ya ləvey maaya. ^{†11} Ya daw ya sərdara banay dey weewe daa way hay mewuzey mey nga Gazlavay tabiya. Ya təktaŋ day nga rəsmara Yesu. Mevel ta caya la a ray ata kwa ara mey ba. Da ray ngene, ya ta daw la ya səptərwa kwa daa hwayak nga ndəhay Jəwif hay ba hay, ya sərdatərwa banay.»

Pawl a kada pas masa annga ma təba Yesu

(SNM 9.1-19; 22.6-16)

¹² «Ara maja ngene, yah ma daw aa berney nga Damas. Ara *bay-ray hay nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ma slərdamaya. Ya daw na, ta leeter da har masa ata ma wuzlalamara nga vəlya cəved nga kərzawa ndəhay. ^{††13} Yaw, Bay Agərīpa, ta wuzlah-pas ya fa daw daa cəved, ya hətar slam ma wadawa a ray adaw. A wadawa da gazlavay da vad, ama a fəna mewedey nga pas. A wedey da ray adaw, ta ndəhay dasi adaw. ¹⁴ Ala tabiya ya tədām a hwayak. Yah na, ta', ya cəney day nga ndaw maa guzlya ta mey *Hebərə, a ləvyā: “*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda kedē na, maja me? Kah fa nəsa ray akah anda sla ma mbəzley zlanday nga mecəkwer annga.” ¹⁵ Ta', yaa cəfda, ya ləvar: “Bay Mahura, kah na wa?” Bay Mahura a mbəddi-wa, a ləvyā: “Ara yah, Yesu ndaw masa kah ma sərda banay. ¹⁶ Ama sləkdey, lecey ta lecey. Ya wuzka vaw kedē na, maja ya ta walaka sem amba ka tərey ndaw ma ka sləra adaw. Ka da key sede da ray adaw, ka ləvtar a ndəhay mey da ray kah ma hətya tasana kedē. Asaya, ka da katarata cek masa yah ma da wuz-dakawa. ¹⁷ Ya slərdaka fa *Jəwif hay, ləŋ fa ndəhay daa səkway hay mekele. Kwa da a kamaka cek maaya ba na, ya ləhdaka la dasi har ata. ¹⁸ Ya slərdaka fa ata na, amba ka wurtara ləngesl ata, amba ka badatərwa daa ləvaŋ ngadaa slam-mewedey. Ya slərdaka fa ata, amba ka badatərwa dasi har nga *Satan bay-malula, a mbədmawa dey ngada fa Gazlavay. Da ata ma pamaya la nga ndaw ata fara fara na, ya mbəkdatara mebərey ata la, asaya a hətam slam-menjey la da wuzlah ndəhay nga Gazlavay.” ^{†††}

Pawl aa guzley da ray sləra annga

¹⁹ Pawl a ləvey saya: «Waa Bay Agərīpa, dəga mezley ta pas masa Bay Mahura ma wuzya vaw da vad ngene na, ya fa pey ləngesl a ray a, ya fa ka cek aha anda aa ma wuzdiwa. ²⁰ Anda kedē, ya zlar nga wuzey mey ngeeme na, a ndəhay daa berney nga Damas, fa dəba ha, ya wuzdatara mey a, a ndəhay da *Jeruzelem, a ndəhay da *Jude tabiya, ləŋ a ndəhay *Jəwif hay ba hay daa hwayak mekele mekele may. Ya ləvtar: “Si ka mbəddamara menjey akwar, mbədam dey fa Gazlavay, səpmara ta mevel pal. Kam sləra maaya fa mey nga Gazlavay nga wuzdərwa na, akwar ta mbəddamara menjey akwar sem.” ^{†21} Ara maja ngene, Jəwif hay ma kərzamiwa daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, a wudam nga kədmaya vagay. ²² Ama haa kasl tasana kedē, Gazlavay fa jənya. Maja ngene, wure kedē yah malacakaya fa mey akwar, ya fa wuzda mey nga Gazlavay fa mey nga ndəhay tabiya, kwa a mahura hay, kwa a ndəhay wura wura cəpa. Ya wuzey na, si mey nga *Mawiz ta mey nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay maa guzlam da ray cek ma da key. A ləvam ²³ *Kəriste a sərey banay la. Annga, ara ndaw ngeeme

† 26.1 9.15 †† 26.4 Gal 1.14 ‡ 26.5 23.6 †† 26.6-8 23.6; 24.15; 28.20 †† 26.9-11 8.3

††† 26.12-18 9.1-22; 22.5-16 ††† 26.18 Ef 2.2; 5.8-14; Kwa 1.13
§ 26.20 9.20, 28-29; Lk 3.8

da wuzlah ndəhay maməctakaya ma da sləkdamawa daa meməcey. Maja masləkdamawa n̄ga daa meməcey a na, a wuzdatara mewedeŷ n̄ga Gazlavay a Jəwif hay ta a ndəhay daa səkway hay mekele tabiya.» †

Pawl a ləvar a Bay Agəripa n̄ga təba mey n̄ga Yesu

²⁴ Masa Pawl fa kada mabara n̄ga mey n̄ga anda kede na, ta', Festus a kar mey ta gədan, a ləvar: «Pawl, ray akah ta mbədeŷ sem, mesərey cek akah kalah n̄gene, ta nəkawa len̄gesl sem.» ²⁵ Pawl a mbəddara, a ləvar: «Waa bay mahura, len̄gesl adaw, ta nəsey daa ba. Mey masa yah ma kada kede na, ara mey saw ba, ama ara mey fara fara. ²⁶ Bay Agəripa na, a səra mey a kede. Ya gwa n̄gaa guzlar ta mandərzay daa dey ba, maja ya wulkey a səra mey da ray cek hay a tabiya, maja cek hay a mabadakaya daa ba, fa key fa dey n̄ga ndəhay tabiya. ††²⁷ Waa Bay Agəripa, ka təba mey n̄ga ndəhay ma təla mey n̄ga Gazlavay, ba diya? Yah na, ya səra, ka fa təba mey ata.» ²⁸ Ta', Agəripa a mbəddara, a ləvar: «Ka wulkey ka gwa n̄ga tərdaya ndaw n̄ga Yesu wure wure kede la gway daw?» ²⁹ Pawl a mbəddara, a ləvar: «Yah fa dərey dan̄gay a Gazlavay, amba kwa wure kede, kwa n̄gada fa mey, kah ta ndəhay ma cən-damara mey adaw tasana kede tabiya, ka təram anda yah, ama a da jəwmakwar ta calalaw kede ba may tarah.»

³⁰ Fa dəba ha, Bay Agəripa, ta Guverner Festus, ta Berenis heyey len̄ ndəhay tabiya da cakay ata, a sləkdam, a diyam. ³¹ Masa ata ma n̄gəcham la nekədeŷ na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw kede ta key mebərey təde n̄ga kədeŷ vagay ta n̄ga ndəkwey n̄ga aa fərsəne na, daa ba.» ††³² Fa dəba ha, Agəripa a ləvar a Festus: «Ya gwakwa ya mbəkdamawa ndaw kede, ama a key saba maja n̄ga taa cəfdeŷ cəved sem n̄ga daw fa *Sezere, bay mahura da *Rawm.» ††

A slədamara Pawl aa berney n̄ga Rawm

27 Masa ta slam yawa cay amba ya diyam †† aa hwayak n̄ga Itali ta kwambiwal na, ta', a vəl-damata ata Pawl, ta dan̄gay hay siya a har ndaw mezəley Juliyus, mahura n̄ga sewje hay. N̄ga mahura da wuzlah sewje hay n̄ga Rawm, masa ata ma zəlmata «Sewje hay n̄ga Bay Agustus.» ††² Ta', ya ndəkdamawa aa kwambiwal ma sawa daa berney n̄ga Adəramit. Kwambiwal a, a daw n̄gadaa slam-mepey-salay mekele mekele ta dey bəlay n̄ga hwayak n̄ga Azi. Ta', ya diyam. Ala bama ta ata ndaw daha mezəley Aristarke, ndaw Masadəwan daa berney n̄ga Tesalawnik. ³³ Pepərek e, ya wusam aa berney n̄ga Sidan̄w. Juliyus, a sərfar dey-ceceh a Pawl, ta', a vəlar cəved n̄ga pey salay n̄ga daw aa berney a n̄ga nəktərwa jam n̄ga hay, amba a jən-mara. ³⁴ Fa dəba ha, ya təpam aa kwambiwal saya. Ya gwamara n̄ga diyam dər e ba, maja memed fa kawa a

† 26.23 3.15; Iz 49.6; Lk 24.46-47; 1Kwr 15.20 †† 26.26 Jan 18.20 † 26.28 11.26 †† 26.31 23.29 †† 26.32 25.11-12 ††† ya diyam: Luk, ndaw ma wuzlala mey hay kede, a ləvey "ya diyam" na, maja ta cəmam la ta ata Pawl saya, a diyam bama haa a Rawm. ††† 27.1 25.12 § 27.2 19.29 †† 27.3 24.23; 28.2

ray ala. Ta', ya diyam ta cakay hwayak da wuzlah bəlay mezəley Sipəre masa memed fa key ga daa ba. ⁵ Ya tən̄gam a dey bəlay gweegwe ta hwayak n̄ga Silisi len̄ hwayak n̄ga Pamfili, ta', ya wusam a Mira daa hwayak n̄ga Lisi. ⁶ Fetede, mahura n̄ga sewje hay heyey a səpey kwambiwal mekele. A hətndar kwambiwal ma sawa daa berney n̄ga Alekzandəri ma daw n̄gadaa hwayak n̄ga Itali. Ta', a təpdandar aa kwambiwal a.

⁷ Dar ga, ala fa diyam nekədeŷ, nekədeŷ. Ya wusam gweegwe ta berney n̄ga Kənit na, banay daha ga n̄ga daw maja memed faa bərey. Memed e a təkndar n̄ga daw fa mey, ta', ya slapalam ta fa slam da wuzlah bəlay mezəley Salmawne, n̄ga wusey a dey lan̄gar n̄ga hwayak da wuzlah bəlay mezəley Kəret, dey masa memed daa ba. ⁸ Ya diyam ta banay taa kwakway n̄ga hwayak a, ya wusam aa slam da Kəret mezəley Slam-mepey-salay Maaya, masa gweegwe ta berney n̄ga Laze.

⁹ Daa madaw ala ha na, ya ta kam dər ga sem. Ndəhay ta kamara *daliyam n̄ga mbəkey mebərey sem. Anda meləvey, piya ††† gweegwe a wuswa, madaw ta kwambiwal a key saba maja bərgadan̄ fa key. Maja n̄gene, Pawl a ləvey: ¹⁰ «Waa jam adaw hay, ya səra madaw aləkwa kede a kandakwar banay ga la. Kwambiwal ta cek hay da hwađ a, a da ndəkdamawa asi yam, a daa zədam. Ma daa zədam na, cek hay a daada ba, ama kwa aləkwa ray aləkwa may.» ¹¹ Mahura n̄ga sewje hay heyey a cənda mey n̄ga Pawl ba, ama a cəney na, mey n̄ga ndaw ma hwada kwambiwal ta bay n̄ga kwambiwal a gway. ¹² Slam-mepey-salay fetede na, n̄ga maaya n̄ga lecey kwambiwal a hwađ a ta piya ba. Daa n̄gene har-gədan̄ n̄ga ndəhay a, a wudam n̄ga diyam. Da a gwamara ma wusam na, a wudam a diyam aa slam-mepey-salay daa berney n̄ga Fenikis, amba a n̄jam fetede ta piya ha. Berney n̄ga Fenikis na, aa daa hwayak n̄ga Kəret da wuzlah bəlay heyey. Slam-mepey-salay da Fenikis ha na, aa ta har-gula n̄ga ndaw ma nəkey dey n̄gada mey-n̄gwa len̄ ta har-zəmay n̄ga ndaw ma nəkey dey n̄gada wurza.

Bərgadan̄ a key da ray bəlay

¹³ Fa dəba ha, memed ta dey n̄ga Məzam a kawa nekədeŷ. A wulkam a hətam cəved la n̄ga wusey a Fenikis anda ata ma wudam. Da ray n̄gene, a dādāmərwa bərey mandandal a ma lacada kwambiwal, a pamara a hwađ a. Ta', a diyam ta mey kwakway n̄ga hwayak n̄ga Kəret. ¹⁴ Ama fa dəba ha nekədeŷ bərgadan̄ ta', a kawa. Bərgadan̄ a na, a zəlmara Erakilan̄w †††, a sawa taa n̄gwa n̄ga Kəret. ¹⁵ A fəna kwambiwal ta gədan̄. Ya gwamara n̄ga handamara kwambiwal a dər e saba. Mbak! ya mbəkdamara, memed e n̄ga handa. ¹⁶ Fa dəba ha, ya diyam ta dəba hwayak mekele

††† piya: Daa hwayak hay a fetede, piya a key ta kiya masa kalan̄ daa hwayak n̄ga ndəhay Mafaw hay. Anda meləvey, piya fetede a key ta kiya mesəfed haa kasl kiya ma daw a ley. Anda kede, maja ta piya ha na, madaw taa bəlay ta kiya ha maaya ba, maja bərgadan̄ fa key kalah. § 27.9-10 2Kwr 11.26 §†† Erakilan̄w: Ara memed ma kawa taa walan̄ n̄ga dey n̄gwa len̄ n̄ga dey n̄ga Pəlta. Ara bərgadan̄ mahura, a nəsey cek hay ga.

mecəhe da wuzlah bəlay mezəley Kwada. Hwayak a, a təkə memed nekədəy ma da sawa ngada ray ala. Fetede, ya baŋgadamerwa kwambiwəl mecəhe † ngadaa kwambiwəl mahura maja kwambiwəl mecəhe a daa zədəy, ama aa ta banay ga maja memed e kalah. ¹⁷ Masa ndəhay ma hwada kwambiwəl a ma pamara kwambiwəl mecəhe heyey la aa kwambiwəl mahura na, ta', a təkdam laza fa kwambiwəl mahura heyey. Asaya, ta', a kəzlam cek aa bəlay nga təkə kwambiwəl nga daw a rav-zazay nga hwayak nga Libi maja a zluram da a wusam haa a rav-zazay a na, a da slənam aa mawurbay. Fa dəba ha, mbak! a mbəkdamara kwambiwəl a amba memed a handa aa wuzlah bəlay. ¹⁸ Memed e, fa key, fa key ta gədanj cəngga. Anda kede, pepərek e, a kəzlamata cek hay nga filaw masa daa kwambiwəl a aa bəlay. ††¹⁹ Pepərek e mekele, memed e fa key cəngga. Cek hay masa maadəkwa a maadəkwa a fa kwambiwəl a na, ndəhay ma hwada a cəkwmata, a hazakadamata aa bəlay ta har ata. ²⁰ Dar ga, ya hətmar pas ba, ya hətmatar wurzla hay ba, maja bərgadanj a. Fa key ta gədanj, ta gədanj haa ya wulkam ya ləham la na, daa ba.

²¹ Menjey ga, ndəhay daa kwambiwəl a ta zəmam cek daa ba. Pawl ta', a lecey fa mey ata tabiya, a ləvtar: «Haya, jam adaw hay, anja da akwar ma təbmara mey adaw la na, ya ta sləkđakurwa daa hwayak nga Kəret daa ba. Da aləkwa ma sləkđakurwa da Kəret e daa ba na, anja cek aləkwa hay kede fa da nəsam daa ba, fa daa zədəm daa ba. ²² Ama wure kede, ya fa ləvkwar, kərzamara mevel, kwa ndaw pal dasi aləkwa fa daa zədəy daa ba, si kwambiwəl ma daa zədəy gway. ²³ Dasi tavađ kede, Gazlavay, ndaw masa ma walaya, masa yah ma ragadar, ta slərwa maslanj anga la da vad fa yah. ²⁴ A ləvya: "Pawl, ka da zlurey ba, fara fara si ka wusey, ka lecey fa mey nga Bay *Sezere da *Rawm nga kaka sariya. Gazlavay a ləhdata ndəhay tabiya daa kwambiwəl kede la, aa zədəm daa ba maja maaya anga aa da ray akah." ††²⁵ Da ray ngene, jam adaw hay, kərzamara mevel, ka da zluram ba, maja ya səra Gazlavay a ka la fara fara anda anga ma ləvya. ²⁶ Ama si kwambiwəl a lecey a ray hwiyak da wuzlah bəlay la dāgay.» ††

²⁷ Dar kuraw a ray a məfad, memed e fa dəkđandar daa bəlay nga Mediterene cəngga. Ta wuzlah-tavađ, ndəhay ma hwada kwambiwəl a wulkam na, ala gweegwe ya wusam a ray-dəgar. ²⁸ Ata a padamərwa salay ta bərey majəwkaya fa kwambiwəl a, amba a wamara yam a. A hətfamar yam a seleselj, a key meeter kwakwar maakar a ray a maasala. A diyam fa mey nekədəy, a wamara yam saya, a hətfamar yam a seleselj, a key meeter kwakwar cew a ray a daəngafad. ²⁹ A zluram maja memed a da handa kwambiwəl fa anğwa. Da ray ngene, a padamatərwa salay ta bərey hay məfad mandandal a mandandal a ma lacada kwambiwəl fa dəba nga kwambiwəl a. A səkwam slam

† kwambiwəl mecəhe: Ara kwambiwəl nga ləhdata ndəhay da masa kwambiwəl mahura ta nəsey sem da wuzlah bəlay. †† 27.18 Jaw 1.5 † 27.24 9.15 †† 27.26 28.1

nga wurey, ama slam a wurfatar gweegwe ba. ³⁰ Ndəhay ma hwada kwambiwəl a, a wudam ma bamawa da hwad a amba a ləham. Ta', a padamərwa salay ta kwambiwəl mecəhe heyey aa yam. A kam anda a da padamatərwa salay ta bərey mandandal a mandandal a ma lacada kwambiwəl fa mey nga kwambiwəl mahura. ³¹ Ama Pawl a ləvtar a sewje hay, ta ngada mahura ata: «Da ndəhay ma hwada kwambiwəl a, a njam a hwad a ba na, akwar fa da gwamara nga ləhey daa bəlay a daa ba.» ³² Sewje hay heyey ta', a dəsłmara laza ma kərza kwambiwəl mecəhe, a mbəkdamara aa yam, a daw.

³³ Gweegwe slam a wurey na, ta', Pawl a zəлта ndəhay tabiya nga zəmey daf, a ləvtar: «Akwar ta bəsmara banay la dar kuraw a ray a məfad, akwar ta zəmam kwa meeme daa ba. ³⁴ Maaya na, ya zəmkwa daf nga hətey gədanj nga ləhey. Kwa enğwec pal fa ray nga ndaw da wuzlah akwar fa daa zədəy daa ba.» ††³⁵ Masa anga ma ləvey la anda kede na, leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Gazlavay fa mey ata tabiya, ta', a həbey, a zəmey. ††³⁶ Da ray ngene, ata tabiya a kərzamara mevel. Fa dəba ha, a zəmam peŋ e may. ³⁷ Ala daa kwambiwəl a tabiya a key temere cew ta kwakwar maasala a ray a maakwaw. ³⁸ Masa ata ma rəham la na, ta', a kəzlamara cek anda daw daa kwambiwəl a aa yam, maja a wudam kwambiwəl a, a key dadakw ba.

Vaŋgwala nga yam a həba kwambiwəl

³⁹ Fa dəba ha slam ma wurey la na, ndəhay ma hwada kwambiwəl a hətmar hwiyak, ama a sərmara slam aha ba. Daa slam aha, a hətmar slam masa maaya nga lecey kwambiwəl da ray-dəgar, mawurbay da hwad a. Da a gwamara na, anja a wudam nga handamara kwambiwəl fetede, a wudam a mbəkdamara fetede. ⁴⁰ Da ray ngene, ta', a dəsłmara laza nga bərey məfad mandandal a mandandal a heyey, a mbəkdamata aa yam. Ta', a pəskamata laza hay masa ma jəwa hwadam ma hwada kwambiwəl. Ta', a baŋgadamarara zana fa mey nga kwambiwəl amba memed a handa a rav-zazay. ⁴¹ Ama kwambiwəl kaa a daw, a hətfey slam, yam da hwad a ga daa ba, deŋ! a lecey aa mawurbay daa yam a, mey a, caca! aa mawurbay a, kwa a wusey ba səlak. Vaŋgwala nga yam a sawa a həba hwadam fa dəba. ††⁴² Maja ngene, sewje hay a wudam a kədmata ndəhay daŋgay hay vagay maja a zluram ndəhay a, a daa ndavam, a da ləham. ⁴³ Ama mahura nga sewje hay a wudey ma ləhda Pawl, ta', a təkta siya hay nga kədmata ndəhay daŋgay hay a. A ləvtar a ndəhay ma sərmara mendendevey nga jəvam teesed aa yam a, amba a wusam kasl a rav-zazay. ⁴⁴ Siya hay, a ləhmawa na, a kərzam har ta hwadam hay nga kwambiwəl mahəbkaya. Anda kede, ala tabiya ma ləhmawa sem a palah, kwa cek ma kandar daa ba səlak.

Pawl anğa daa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Malta

28 Fa dəba ha, masa ala ma ləham la aa hwayak da wuzlah bəlay a na, ya cəndamara a ləvam hwayak a mezəley Malta. ² Ndəhay fetede ta təbmandar la maaya maaya ta meesəmey. Var fa pey, memed daha. Maja ngene, ndəhay a, a gədməndar awaw mahura, a nğəlmandar a cakay awaw a. ^{†3} Pawl ta', a həlwa sasam, a pa fa awaw a, anja kucesl daa sasam a daha. Awaw a car a zezekw e, a bawa, a za Pawl fa har, aa sləpet e fa har a. ⁴ Ndəhay daa hwayak a, a hətmar zezekw kaa masləptakaya fa har anğa, a ləvam da wuzlah ata: «Fara fara ndaw kede, ara ndaw ma kəda ray nğa ndaw. Kwa ta ləhwa sem daa bəlay na, kuley aləkwa masa ma mbəftar ray a ndəhay na, ta hufar sem a ray, ta vəlar cəved nğa njeý ta dey daa ba.» ⁵ Ama Pawl, ta', a kuca har, a kəzla zezekw e aa awaw. Kwa ta cənda mecey nğa zezekw e daa ba səlak. ^{††6} Ndəhay fa nəkmara, a wulkam, a ləvam: «Har anğa a da həsley, da daa ba, anğa ray anğa a da məcey wure ngene.» Ama a njam ga, a nəkmara kwa cek ta kar a Pawl daa ba. Da ray ngene, a hətam mewulkey mekele saya, aa guzlam da ray a, a ləvam: «Anğa na, ara kuley ma tərey nğa ndaw.» [†]

⁷ Bay nğa hwayak a, mezəley Pubəliyus. Way anğa ta ley anğa hay aa gweegwe ta slam masa ala ma pam salay. Anğa ta təbndar la a way anğa ta meesəmey. Ya njam da way anğa ha dar maakar. ⁸ Papan nğa Pubəliyus a, aa manakaya, aa gwa ba, awaw fa vaw, fa kuhwey zay mambaz mambaz. Pawl ta', a daw fa vəda, a dərey dangay a Gazlavay, a par har a ray, ta', a mbəlda. ⁹ Fa dəba ha, masa-macay hay mekele mekele tabiya daa hwayak a, a samawa fa Pawl, ta', Pawl a mbəldata. ¹⁰⁻¹¹ Ndəhay daa hwayak nğa Malta ha, a vəlmandar cek hay mekele mekele nğa həslmandar ray. Ya kam kiya maakar daa hwayak a. Masa ala fa da mbəzam aa kwambiwal amba ya diyam na, ta', a vəlmandar cek hay tabiya nğa jəndar daa madaw ala nğada *Rawm saya.

Pawl a wusey a Rawm

Ya diyam ta kwambiwal ma sawa daa berney nğa Alekzandəri. Kwambiwal a ta njeý la ta piya daa hwayak nğa Malta ha. A zəlmara kwambiwal a «Kuley Mawusa hay ^{††}» ¹² Ya təngam ta kwambiwal a, ya wusam aa berney nğa Sirakuz, ya njam fetede dar maakar. ¹³ Ta', ya sləkdam da Sirakuz a ta kwambiwal a, ya diyam ta mey-bəlay, ya wusam aa berney nğa Reziyaw. Pepərek e, memed ta dey nğa Məzam a zlar nğa kawa, ta', ya diyam. Fa dəba ha dar cew ya wusam aa berney nğa Puzawl, ya pam salay. ¹⁴ Daa berney a, ya hətfam məlman hay daa *mecəmey-ray nğa Yesu. A zəlmandar amba ya njam ta ata luma pal. Ara anda kede, ala ma diyam nğada *Rawm. ¹⁵ Yaw, məlman hay

† 28.2 2Kwr 11.27 †† 28.5 Mk 16.18; Lk 10.19 ‡ 28.6 14.11
†† Kuley Mawusa hay: Ara kuley hay masa ndəhay Gərek ma hwa-da kwambiwal ma ragadamar. Kwa cek maacadakaya anda kuley hay a na, fa mey nğa kwambiwal a daha.

daa mecəmey-ray nğa Yesu daa berney nğa Rawm a cəndamara mey da ray ala. Masa ata ma cəndamara na, ta', a samawa a cadamandar ray daa cəved ma daw a Rawm a. Siya hay a samawa a cadamandar ray daa luma nğa Apiyus. Mekele hay a samawa a cadamandar ray da slala mezəley Way-Maakar-Mezəmey-Cek. Masa Pawl ma hətatar na, a kar suse a Gazlavay, mevel anğa a dəkey, a həteý gədan. ¹⁶ Masa ala ma wusam a Rawm la na, sewje mahura fetede a vəlar cəved a Pawl nğa njeý daa way daha taava anğa, ama sewje pal fa jəda daa way a. ^{‡‡}

Pawl fa mey nğa Jəwif hay da Rawm

¹⁷ Fa dəba ha dar maakar, Pawl a zəltərwa mahura hay nğa *Jəwif hay da *Rawm a way anğa. A kusta, a ləvtar: «Məlma adaw hay, ya səra ya ta key cek maaya ba nğada ndəhay aləkwa hay na, daa ba, kwa ya ta nəsa kwakwas nğa papan nğa papa aləkwa hay na, daa ba may, ama ta kərzamiwa la da *Jeruzelem, a vəl-damaya a har Rawma hay. ¹⁸ Ata ta cacəfdamaya la da ray cek masa yah ma ka. Fa dəba ha, ta wudam la nğa mbəkdamaya maja ta hətam mebərey masa təde nğa kədyə vagay na, daa ba. ^{†††19} Ama Jəwif hay ta təbmara nğa mbəkdamaya daa ba, da ray ngene, dabaray adaw mekele daa ba, si ya ləvtar nğa handamərwa sariya adaw fa bay mahura nğa Rawm. Ama ya ta sawa nğa wudey səkway adaw hay na, daa ba. ^{†††20} Ehe, yah ma zəlkurwa na, maja kede, amba ya hətkwar, yaa guzlkwar. A jəwmaya ta calalaw kede na, maja yah ma pa ləngesl adaw a ray ndaw masa aləkwa Jəwif hay ma səkwakwa.»

²¹ Jəwif hay a mbəddamara, a ləvmar: «Ala ta hətam leeter fa Jəwif hay masa daa hwayak nğa *Jude da ray akah daa ba. Asaya, kwa ndaw pal da wuzlah məlma ala hay ma samawa daa hwayak a ta handandar mey maaya ba da ray akah daa ba may. ²² Ama ya wudam ya cəndamara mey da hwad akah, maja ya sərmara ndəhay daa hwayak hay mekele mekele fa rəsmata ndəhay ma təba mey anda akah.» ^{§23} Ta', mahura hay nğa Jəwif hay a, a pam dar masa ata ma da kusam ta Pawl saya. ^{§†}

Pawl a wuzey mey nğa Gazlavay da Rawm

Masa dar a ma wuswa la na, ndəhay ga a kusam a way Pawl. Dəga nğaa pərek haa pas nğaa kwad Pawl fa wuztar mey nğa Gazlavay. A kadatara Bay Gazlavay a wey da ray ndəhay na, kwara. A jəngəy derewel da ray kwakwas nğa Mawiz ta derewel hay nğa ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay, amba ndəhay a, a mbəddamara ləngesl ata hay, a təbmara Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala nğa ləhdata ndəhay. ²⁴ Siya hay a təbmara mey nğa Pawl, ama siya hay a gəmam nğa təbmara ba. ²⁵ Daa ngene, a kam yawa da wuzlah ata maja mewulkey ata wal wal. Masa ata fa da diyam na, Pawl ta', aa guzltar mey pal saya, a ləvtar: «Mey

‡‡ 28.16 24.23 ††† 28.18 23.29 ††† 28.19 25.11 § 28.22 9.2
§† 28.23 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Lk 17.21

masa *Mesəfney nga Gazlavay maa guzley a papaŋ
nga papakw akwar hay ta mey *Izay, *ndaw ma təla
mey nga Gazlavay zleezle heyey na, ara mey fara fara.

²⁶ Mesəfney a, a ləvar:

“Daw, ləvtar a ndəhay a:

Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,

ama ka cəndamara ba.

Akwar fa nəkam dey maaya maaya,

ama ka hətmar dey ba. †

²⁷ Maja ndəhay a, a gəmam nga cənam mey ba,

a dəzlmata sləmay ata hay,

a dəpmata dey ata hay.

A kamara kəne amba a hətmar dey ba,

a jəkam sləmay ba,

† 28.26-27 Iz 6.9-10

a təbmara mey a, aa mevel ata ba.

Da ray ŋgene, fa da mbəddamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba.”»

²⁸ Pawl a ləvtar saya: «Anda kedə, sərmara, Gazlavay
a slərdərwa mey da ray meləhey daa mebərey na, a
ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Ata na, a cəndamara
mey a la!» †† [²⁹ Fa dəba nga mey a kedə, Jəwif hay a
diyam ta mekey yawa ta gədaŋ da wuzlah ata.]

³⁰ Yaw, mevey cew Pawl manjakaya daa way masa
aŋga fa pəley dala maja. Aŋga fa təbta ndəhay tabiya
ma samawa nga nəkmara. ³¹ Aŋga fa wuzey mey da
ray mewey nga Gazlavay da ray ndəhay, aa sərkadata
ndəhay da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste ta
mandərzay daa dey daa ba. Kwa ndaw ma təkə daa ba.

†† 28.28 13.46; Lk 3.6

Rawma hay

Mey da ray

Leeter ngada Rawma hay

Pawl ma wuzlala leeter kede na, ta daw aa berney nga Rawm daa ba arañ. A wuzlala na, daa masa anga daa mepəkey anga nga dey maakar. A wudey nga daw a Rawm nga veltar gədan a ndəhay fetede. Fa dəba ha, a wudey ndəhay da Rawm a jənmara nga daw aa hwayak mekele. A wuzlala leeter e na, da way Gayus da Kwarinti (16.23). Ara Febe, ngwas ma jənta ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da Senkəre, slala masa gweegwe ta Kwarinti, ma handa leeter e a Rawm (16.1-2).

Daa leeter e, Pawl a wuzlalatar da ray meesərkedey anga da ray Yesu. Da ndaw a wudey nga njeý maaya fa meý nga Gazlavay na, si a pa Yesu nga ndaw anga fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba (1.17).

Daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da Rawm na, Jəwif hay daha, asaya, ndəhay masa Jəwif hay ba hay da-ha. Jəwif hay a fa səpmara kwakwas ata cəngga. Ndəhay mekele mekele a wulkam ndəhay masa Jəwif hay ba hay si a səpmara kwakwas nga Jəwif hay may. Pawl a ləvey, kwakwas nga Jəwif hay na, a ləhey ndaw ba. Nga ləhey na, si ndaw a təba meý nga Yesu ta gədan nga Mesəfney nga Gazlavay. Ara daa fasəlawal 1 haa 8 Pawl maa guzley anda kede.

Daa fasəlawal 9 haa 11, Pawl a ləvey kwa har-gədan nga Jəwif hay a təbmara meý da ray Yesu ba na, a wulkey pas pal na, a təbmara la.

Daa fasəlawal 12 haa 16 Pawl aa guzley da ray menjeý nga ndəhay nga Yesu daa Egəliz leñ da wuzlah ndəhay da bəla. Pawl a ndəvda leeter e na, ta mecey-har a ndəhay ga.

Daa derewel e kede na, meý mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Mey da ray meləhey daa mebərey (3.23; 6.23; 10.9)

Mesəfney nga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjeý ata (8)

Cek masa ndaw ma da hətər maja anga maaya fa meý nga Gazlavay (5.1-5)

Mey da ray menjeý ta mewudey-vaw (13.8-10)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter kede. Yah ndaw ma ka sləra nga *Yesu *Kəriste. Ara *Gazlavay ma walaya nga key *ndaw-meslərey nga Yesu, a paya nga wuzey meý anga maaya mawiya. ^{†2} *Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a ləvey dəga zleezle a da slərdərwa ta fa ndəhay ma təla meý anga. Mey nga ndəhay ma təla meý anga ha na, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay. ^{††34} Mey-maaya-mawiya ha na, ara meý da ray Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste, Bəzey nga Gazlavay. A tərey nga ndaw-magədan, a yawa daa səkway nga Bay *Davut. Ama Gazlavay ta wuzdərwa la fara fara, ara Bəzey anga masa ta gədan daa masa an-ga ma sləkdədarwa daa meməcey ta gədan nga Mesəfney anga. ^{‡5} Gazlavay ta wuzdiwa maaya anga la ta fa Yesu Kəriste he. A paya nga ndaw-meslərey nga

† 1.1 SNM 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16 †† 1.2 3.21; 1Pi 1.10-12
‡ 1.3-4 Mt 1.1; 20.30-31; SNM 13.33; 2Tm 2.8

Yesu amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya a ndəhay daa səkway hay wura wura cəpa. Ya wuzdatara na, amba ndəhay a, a təbmara meý anga, a namar ray. Anda kede, ya fa həslar ray a Kəriste. ^{‡6} Akwar Rawma hay may, akwar da wuzlah ndəhay a ngene, maja Yesu Kəriste ta zəlkwar la nga tərey ndəhay anga hay.

⁷ Ya fa cakwar har, akwar ndəhay cəpa da *Rawm, akwar masa Gazlavay ma wudkwar kalah. Gazlavay ta zəlkwar la, ta tərdakwar la nga ndəhay anga hay.

Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar meý, asaya, nga njadamakwar daa zazay. [‡]

Pawl a wudey nga daw nga nəktərwa Rawma hay

⁸ Yaw, teesəd na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay ta fa Yesu *Kəriste maja akwar tabiya. Ya fa kar suse he na, maja ndəhay da bəla tabiya fa zəldamakwar slə-

†† 1.5 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9 ‡† 1.7 zazay: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kwr 7.15

may maja akwar ma tǝbmara mey nga Yesu Kǝriste. ^{†9} Gazlavay a sǝra, daa masa ya fa dǝrey dangay na, ya fa sǝrfadakwar. Ya fa kar slǝra ta mevel pal daa masa ya fa wuzda *Mey-maaya-mawiya da ray Bǝzey anġa. ^{††10} Ya faa cǝfda mandaw mandaw daa medǝrey-dangay adaw amba a vǝlya cǝved nga daw fa akwar anda aa ma wudey. ^{††11} Ahaw, ya wudey fara fara nga hǝtkwar fa dey amba ya vǝlkwar gǝdan ma sawa ta fa *Mesǝfney nga Gazlavay. Anda kede, ka da hǝtam gǝdan ma fǝna ma fǝna daa cǝved nga Yesu. ^{††12} Ya wudey nga lǝvey na, ya da daw fa akwar a na, amba ya jǝnkwa vaw nga vǝley gǝdan da wuzlah alǝkwa. Anda melǝvey, ya da hǝtey gǝdan maja akwar ma tǝbmara mey nga Yesu. Akwar may, ka da hǝtam gǝdan maja yah ma tǝba mey nga Yesu.

^{††13} Mǝlma adaw hay, maaya na, ka sǝrmara ya ta wulkey la dey ga nga daw fa akwar, ama ya ta hǝtey har nga daw daa ba aranġ. Ya wudey nga daw fa akwar a na, nga kawa slǝra nga jǝnkwar nga daw fa mey fa mey daa cǝved nga Yesu anda yah ma jǝntǝrwa ndǝhay daa hwayak hay mekele mekele may. ^{††14} Si ya wuzda Mey-maaya-mawiya a ndǝhay tabiya, kwa ngada ndǝhay daa slam hay mekele, asaya, kwa ngada ndǝhay ta lenġesl ma sǝra cek, kwa ngada ndǝhay ma sǝra cek ba. ^{††15} Ara maja nġene, yah ma wudey nga daw fa akwar Rawma hay may nga wuzdakwara Mey-maaya-mawiya.

Mey-maaya-mawiya aa ta gǝdan nga lǝhey ndǝhay

^{††16} Ya fa da zlurey nga wuzey *Mey-maaya-mawiya na, daa ba, maja Mey-maaya-mawiya aa ta gǝdan nga Gazlavay nga lǝhdata ndǝhay ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara daa mebǝrey. Gazlavay a lǝhey teesed na, ndǝhay *Jǝwif hay, fa dǝba ha, ndǝhay masa Jǝwif hay ba. ^{††17} Mey-maaya-mawiya na, fa wuzdǝrwa Gazlavay a nǝkta ndǝhay, ata maaya fa mey anġa na, kwara. A da nǝkta ndǝhay, ata maaya na, ta fa ata ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma lǝvey: «Ndaw masa maaya fa mey nga Gazlavay na, ara ndaw ma pa Gazlavay a nga ndaw anġa fara fara. Anda kede, a hǝtey heter mendǝvey ba la.» ^{†††}

Ndǝhay tabiya ata ta mebǝrey na, maja me?

^{††18} Gazlavay da vad fa cey mevel da ray mebǝrey nga ndǝhay magǝdan tabiya. Ata fa kam cek hay malamba ngada ndǝhay, a namar ray a Gazlavay ba sǝlak. Anda kede, Gazlavay a da katar sariya maja ata fa tǝkmata ndǝhay siya nga sǝrey mey masa fara fara da ray Gazlavay. ^{†††19} A da sǝrdata banay maja cǝved mawuzdakaya maaya maaya cay ngada kwa waawa amba a sǝrey cek da ray Gazlavay. Ara Gazlavay a, ray anġa,

† 1.8 16.19; 1Tes 1.8 †† 1.9-10 15.23; SNM 19.21; Ef 1.16 ‡ 1.13 1Kwr 9.19-22 †† 1.14 Kwa 3.11 †† 1.16 2.9; SNM 13.46; 2Tm 1.8; 1Kwr 1.18, 24 ††† 1.17 3.21-30; fasǝlawal 4; 10.4-13; Hab 2.4; Gal 3.9-12; Fǝl 3.9; Heb 10.38 ††† 1.18 2.5, 8; Ef 5.6; 2Tes 2.12

ma wuzdatara cǝved e fa mey ata. Ama ata ta sǝpmara cǝved e daa ba. ^{§20} Fara fara, ndaw a gwa nga hǝtar Gazlavay ta dey ba, ama dǝga anġa ma lǝma bǝla haa wure kede, ndǝhay a gwamara nga sǝrmara ta fa cek hay masa anġa ma katǝrwa. Cek hay a na, fa wuzdǝrwa Gazlavay aa ta gǝdan mendǝvey ba nga sǝrmataw, asaya, anġa Gazlavay Mawaca-waca. Anda kede, fa mey nga Gazlavay na, mey ata nga wurey amba Gazlavay a sǝrfatar dey-ceceh fa mebǝrey ata na, daa saba. ^{††21} Ndǝhay a fa sǝrmara Gazlavay na, daha. Ama a namar ray ba, a kamar suse ba anda ara Gazlavay ata ba. A wulkam na, a ray cek hay nga tede. Ata na, anda ata daa lǝvanġ maja cek maaya ta maaya ba na, a sǝrmara ba. ^{§††22} A pamara ray ata nga ndǝhay ta lenġesl ma sǝra cek, anġa ara ndǝhay manġar-lenġesl. ^{§††23} Gazlavay masa ta gǝdan, ndaw masa ta dey nga sǝrmataw na, ata fa namar ray daa ba. Sasǝkar a nam ray na, ngada cek mavǝdkaya ta bǝrey anda ndaw-magǝdan masa ma da mǝcey jak. Asaya, a nam ray na, ngada cek hay masa ata ma vǝdmata ta har ata hay aa slam a nga diyanġ hay, aa slam a nga cek hay masa salay mǝfad leġ aa slam a nga zezekw hay. ^{§†}

^{††24} Ara maja nġene, Gazlavay ma mbǝkdata sem amba a kam cek hay ma ka hezey masa ata ma wudam. Anda kede, fa nǝsmara vaw ata ta cek hay ma ka hwaray. ^{††25} Yaw, ta mbǝkdamara mey masa fara fara da ray Gazlavay sem amba a jǝkam slǝmay fa mey mem-bǝrzley. A ragadam na, ngada cek hay masa Gazlavay ma katǝrwa jak, a namatar ray. Ama Gazlavay ta ray anġa masa ma katǝrwa cek hay a na, ta mbǝkdamara sem jak. Anġa na, Gazlavay pal masa ndǝhay ma da hǝlmamara nga sǝrmataw. *Amen. ^{§††}

^{††26} Ara maja nġene, Gazlavay ta mbǝkdata sem amba a kam cek hay malamba ma ka hwaray anda ata ma wudam kalah daa mevel ata. Nġusay a mbǝkdamara meny ta zel hay anda maamandaw, a nam ta nġusay cǝla ata hay. Nġene ara cek malamba, ara cek nga key kǝne ba. ^{§††27} Zel hay may kǝne, a mbǝkdamara meny ta nġusay. A wudam na, si nga nam ta zel hay cǝla ata hay. Zel a ney ta zel cǝla na, ara cek ma ka hwaray kalah. Anda kede, fa handamawa banay ngada ray ata, tǝde ta slǝra ata maaya ba ha nġene. ^{§†}

^{††28} Ndǝhay a nġene ta wudam nga sǝrmara Gazlavay daa ba. Ara maja nġene Gazlavay ma mbǝkdata sem amba a wulkam saw, a kam cek ta cǝved e ba. ^{††29} Cek hay maaya ba daa mevel ata daha. Ata fa kam cek masa ta cǝved e daa ba, fa sǝrdamata banay ta ndǝhay, fa kam dey fa cek nga ndǝhay, fa kam maagway, fa kam sǝlenġ, fa kǝdam ndǝhay vagay, fa kam baazlam da wuzlah ata, fa kam wewer fa cek nga ndǝhay, fa fǝcam ndǝhay. Asaya, ata fa slam mey a ray ndǝhay, ^{§††30} fa kam mbada fa ndǝhay, a wudmara Gazlavay ba, fa cǝdam vaw saw, fa zlapam, faa hǝm-damara ray ata. Mandaw mandaw ata fa sǝpam wewer

§ 1.19-20 Jǝw 12.9; Ps 19.2-5; SNM 17.27-28; 1Kwr 1.21 §† 1.21 Ef 4.17-18 §†† 1.22 1Kwr 1.19-20 §† 1.23 Mew 4.16-18; Ps 106.20 §†† 1.25 9.5 §† 1.26-27 1Kwr 6.9 §† 1.27 Lev 18.22; 20.13 §†† 1.29 Gal 5.19-21; 2Tm 3.2-4

hay mekele mekele nga key cek hay maaya ba a ndəhay. A namatar ray ngada papa ata hay ta mama ata hay ba. ³¹ Ata manjar lenjesl, aa guzlam ta neneh cew cew, a wudam vaw pəreh, a səram dey-ceceh fa ndaw ba. ³² Ama, ata fa sərmara, ndəhay ma kam cek hay maaya ba anda ngene na, Gazlavay a katar sariya la. Ndəhay anda ngene hay na, ata təde nga kədey va-gay maja mebərey ata. Ta ngene he cəpa, fa kam cek hay malamba ma fəna ma fəna, asaya, aa həmdamata ndəhay mekele ma kam cek hay malamba anda ata.

Gazlavay a da katar sariya a ndəhay na, kwara?

2 Jam adaw hay, da akwar fa mbədmatar ray a ndəhay na, mey akwar nga wurey amba Gazlavay a sərfakwar dey-ceceh fa mebərey akwar na, daa ba, maja akwar ta mebərey anda ata may. Da ka mbədmatar ray a ndəhay na, a key ngene, ka mbədam ray ngada akwar ray akwar, maja akwar fa kam cek maaya ba letek anda ata. ¹² Ya sərkwā Gazlavay a key sariya la, a da sərdata banay ta ndəhay ma kam cek hay malamba. Sariya nga Gazlavay a na, ara ta cəved e fara fara.

³ Akwar ndəhay ma kam cek hay malamba, ka mbədmatar ray ngada ndəhay mekele ma kam cek malam-ba anda akwar na, ka wulkam Gazlavay a kakwar sariya ngaa zəddakwar daa ba daw? ⁴ Gazlavay na, ara ndaw maaya, a sərda banay ta ndaw fiyaw fiyaw maja mebərey aŋga ba. Aŋga fa bəsa mebərey a, kaa ka rəsmara Gazlavay a jak na, kwara? Aŋga ma kakwar maaya ngene na, amba ka mbədamara menjey akwar, ba diya? ¹⁵ Akwar, ndəhay masa ray maŋgərdakaya ngene, ka wudam amba ka mbədamara menjey akwar ba. Anda kede, akwar fa cəhadamawa sariya nga Gazlavay ngada ray akwar ma fəna ma fəna. Yaw, ta pas masa Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay ta mebərey fara fara na, a da katar sariya təde ta mebərey ata. ¹⁶ A da pəlra mawurbay a ndaw a, a ndaw a, təde fa sləra maaya ta maaya ba masa aŋga ma ka. ¹⁷

⁷ Ndəhay masa ma səpam nga key maaya mandaw mandaw na, a wudam Gazlavay a həsltar ray, a njadanta aa slam aŋga mewedey, a wudam nga hətey heter mendəvey ba. Gazlavay a da vəlda heter mendəvey ba ha na, ngada ata. ⁸ Ama ndəhay masa ma kam həma a ray Gazlavay, ma rəsmara mey masa fara fara, ma səpam nga key cek hay malamba mandaw mandaw na, Gazlavay a cey mevel la ga a ray ata, a sərdata banay la.

⁹ Ahaw, ndəhay masa ma kam cek hay malamba na, a səram banay la ga, a təwam la. Ma da sərey banay teesed na, ndəhay *Jəwif hay, fa dəba ha, ndəhay daa səkway hay siya tabiya may. ¹⁰ Ama ndəhay ma kam cek hay maaya na, Gazlavay a da həsltar ray, a njadata daa zazay aa slam aŋga mewedey. A da ka kəne ngada ndəhay aŋga hay tabiya, teesed na, ngada Jəwif hay, fa dəba ha, ngada ndəhay daa səkway hay siya tabiya

may, ¹¹ maja Gazlavay na, a weley ndəhay ta weley ba. ¹²

¹² Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga la a *Mawiz. Da ndəhay masa ma sərmara kwakwas a ba, a kam mebərey na, ndəhay a, aa zədam la tabiya, ama a daa zədam na, maja kwakwas a ba. Jəwif hay na, a sərmara kwakwas a. Ata may, da a zləbmara kwakwas a na, Gazlavay a katar sariya la anda kwakwas a ma ləvey.

¹³ Gazlavay a nəkta ndəhay, ata maaya fa mey aŋga na, maja ata ma cəndamara kwakwas a ta sləmay daa-da ba, ama maja ata ma kamara cek anda kwakwas a ma ləvey.

¹⁴ Yaw, ndəhay mekele masa Jəwif hay ba, ma sərmara kwakwas nga Mawiz ba na, ta pas laŋgar ata ray ata fa kam cek hay anda kwakwas nga Mawiz a ma ləvey cəŋga. Anda kede, kwa a sərmara kwakwas a ba na, ata fa sərmara nga key cek hay ta cəved e cəŋga.

¹⁵ Menjey ata na, fa wuzda Gazlavay ta wuzdatara kwakwas a sem, aa daa mevel ata. Asaya, ta pas mekele, mewulkey ata fa wuzdatara cek masa ata ma kamara maaya ta maaya ba. ¹⁶ Fara fara, pas pal Gazlavay a katar sariya la a ndəhay ta fa Yesu *Kəriste. Ta pas ngene, Gazlavay a da wuzdərwa mewulkey masa mabadakaya daa mevel nga ndaw a, nga ndaw a.

*Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzda na, fa ləvey kəne. ¹⁷

Jəwif hay a səpmara kwakwas nga Mawiz ba na, maja me?

¹⁷ Kaa akwar *Jəwif hay na, kwara? Ka ləvam akwar na, Jəwif hay, asaya, ka wulkam ka ləvam cek hay tabiya ata ta cəved e maja ka sərmara *kwakwas nga Mawiz, ka zlapam ka ləvam akwar ndəhay nga Gazlavay. ¹⁸ Ka sərmara cek masa Gazlavay ma wudey, asaya, kwakwas nga Mawiz fa wuzdakwara cəved nga sərey cek masa maaya ta maaya ba. ¹⁹ Ka wulkam na, ka gwamara nga wuzmatar cəved ngada ndəhay masa wulaf hay ²⁰ daw? Asaya, ka wulkam na, akwar ndəhay ma wadamatar dey a ndəhay masa daa ləvaŋ daw?

²⁰ Ndəhay ma səra cek ba na, ka wulkam ka gwamara nga kətmata la daw? Asaya, ka wulkam na, ka gwamara ngaa sərkadamata bəza hay ²¹ daw? Ka wulkam anda kede maja ka ləvam kwakwas nga Mawiz ta wuzdakwara cek hay sem cəpa ta fa mey masa fara fara.

²¹ Ehe, jəkam sləmay, akwar ndəhay masa maa sərkadamata ndəhay siya, kaa sərkam ray akwar ba na, maja me? Akwar ndəhay ma kətmata ndəhay siya nga leley ba, kaa ka lalam na, kwara? ²² Asaya, akwar fa ləvmatar a ndəhay ka da lam vaw saw ba, kaa ka lam vaw saw saya na, kwara? Ka ləvam saya ka tam kuley ba, kaa ka lalamata cek hay da ver-kuley hay saya na, kwara? ²³ Akwar fa zlapam kalah, ka ləvam ka sər-

¹² 2.11 SNM 10.34; Kwa 3.25; 1Pi 1.17; Jak 2.1 ¹³ 2.12 Mt 7.21 ¹⁴ 2.16 2.6; 1Kwr 4.5 § 2.17 9.4; Iz 48.1 §† wulaf hay, ndəhay masa daa ləvaŋ: Pawl a wudey ngaa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba masa ma sərmara Gazlavay ba. §†† 2.19 Mt 15.14 §† bəza hay: Pawl aa guzley da ray bəza hay fara fara ba, ama da ray ndəhay masa ma sərmara mey nga Gazlavay maaya maaya ba araŋ. §†† 2.21 Mt 23.3-4; Jar 7.19

† 2.1 Ps 50.16; Mt 7.2 †† 2.4 SNM 17.30; 2Pi 3.9, 15 † 2.5 Iz 2.11-21 †† 2.6 1Kwr 3.13-15; 2Kwr 5.10; Ef 6.8; Mt 16.27

mara kwakwas nga Mawiz, ama akwar fa zləbmara kwakwas a saya na, kwara? Anda kede, a key ka pamar hwaray a Gazlavay. ²⁴ Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey: «Ndəhay siya faa gu-zlam mey maaya ba da ray Gazlavay maja akwar Jəwif hay.» [†]

²⁵ Akwar Jəwif hay, ka ləvam Gazlavay a sərkwar ta fa *mesley mandawal. Da akwar fa səpmara kwakwas nga Mawiz ta cəved e na, mesley mandawal a, a jənkwar la. Ama da akwar fa səpmara kwakwas a ta cəved e daa ba na, mesley mandawal a ara cek nga tede ngada akwar, fa da jənkwar daa ba. ^{††26} Anda kede, da ndaw mandawal manjar nga sley, a səpa kwakwas nga Mawiz ta cəved e na, Gazlavay a nəka ndaw a anda ndaw maslakaya mandawal ba daw? ^{‡27} Da ray ngene, ndəhay daa səkway hay mekele mandawal manjar nga sley masa ma səpmara kwakwas ta cəved e, a mbədmakwar ray la. A da mbədmakwar ray na, maja akwar Jəwif hay, akwar ta kwakwas akwar mawuzlalakaya, asaya, akwar fa slam mandawal, ama ta ngene he cəpa, akwar fa zləbmara kwakwas a cəng-ga. ²⁸ Ndaw a da sərey anga ndaw Jəwif fara fara na, ta fa me? A da sərey anga ndaw Jəwif fara fara na, ta fa cek masa ndaw ma gwa nga hətar ta dey fa vaw anga daada ba, anda meləvey, ta fa mesley mandawal daada ba. ^{‡‡29} Ama ndaw Jəwif fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay ma mbəddara mevel anga sem. Ndaw maslakaya mandawal fara fara na, ara ndaw masa *Mesəfney nga Gazlavay fa key sləra daa mevel anga, ba na, ara ndaw masa ma səpey kwakwas mawuzlalakaya daada ba. Ndaw masa Jəwif fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay maa həmda, ba na, ara ndaw masa ndaw-magədanj maa həmda ba.

Ndaw masa manjar mebərey na, daha daw?

3 Da anda kede na, *Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele fa mey nga Gazlavay na, ta me? *Mesley mandawal na, ara cek ma jəney ndaw daw? ² Ahaw, Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele na, ta cek hay ga. Teesed na, Gazlavay a vəldatara mey anga na, ngada Jəwif hay a. ^{‡‡3} Fara fara, ndəhay ga da wuzlah ata fa təbmara mey nga Gazlavay daa ba. Kaa Gazlavay na, a mbədda mewulkey anga, a ka cek anda aa ma ləvey saba maja ata daw? ^{‡‡‡4} Kay, fa da mbədda daa ba. Kwa ndəhay tabiya fa mbəzlam na, Gazlavay a da ka cek anda anga ma ləvey cəngga. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey:

«Kah, Bay Gazlavay, mey akah tabiya ara mey fara fara ta cəved e.

Da ndaw aa dədfaka mey na, ka gwa nga wuzda ara mebərey akah ba.» ^{‡‡‡}

⁵ Da kwa ndəhay siya a da ləvam mebərey masa alək-wa ma kakwa fa wuzdərwa maaya nga Gazlavay na, ya da ləvkwa kwara? Yaa guzley kaa na, anda ndəhay magədanj maa guzlam may. Kaa da Gazlavay a sərdan-

dakwar banay maja mebərey aləkwa na, ya gwakwa nga ləvey Gazlavay a na, fa key cek ta cəved e daa saba daw? ⁵⁶ Kay, kəne ba! Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəved e. Da Gazlavay fa key cek ta cəved e daa ba na, kaa a da katar sariya a ndəhay ta cəved e na, kwara?

⁷ Da kwa ndaw a ləvey, mekey cek ta cəved e ba na, fa wuzdatara ngada ndəhay Gazlavay ara ndaw maa guzley mey fara fara, nga wuzdərwa gədanj anga. Da kəne na, Gazlavay a daa zəddata ndəhay maja mebərey ata na, fa me dəba me? ⁸ Ndəhay siya fa ləvam: «Kakwa cek hay maaya ba amba ndəhay a sər-mara Gazlavay na, ara ndaw maaya kalah.» Ahaw, a ləvam anda kede ba, kwara? Kwa ndəhay siya na, faa gu-zlam maaya ba da ray adaw, a ləvam ya faa guzley anda kede may. Sariya a təddata ndəhay a la, təde fa mewulkey ata maaya ba ha ngene. ^{5†}

Ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wudey na, daha daw?

⁹ Kaa wure kede na, kwara? Aləkwa *Jəwif hay na, ya fənmatakwa ndəhay siya hay daw? Kay, ya fənmatak-wa ba səlak! Ya ta wuzdakwara cay, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif hay ba cəpa na, mebərey fa fəntar ray. ^{5††10} Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey:

«Kwa ndaw masa maaya fa mey nga Gazlavay na, daa ba,

kwa ndaw pal daa ba səlak. ^{5†}

¹¹ Kwa ndaw masa ta ləngesl ma səra cek na, daa ba, kwa ndaw pal ma wudey nga səpa cəved nga Gazlavay na, daa ba.

¹² Ata cəpa ta mbəkdamara cəved nga Gazlavay sem. Ata cəpa daa slam a ta mbədmara dəba sem a Gazlavay.

Kwa ndaw ma key cek maaya na, daa ba.

Kwa ndaw pal daa ba səlak.

¹³ Mey ma bawa da mey ata na, maaya ba anda cəvay mawurkaya ma zey. Neneh ata na, fa təkna ndəhay kalah.

Ndəvez nga mey ata na, a kədey ndaw vagay anda mewer nga zezekw. ^{5††}

¹⁴ Mey ma bawa da mey ata na, ara mey meedəwek e, ma nəsa ndaw. ^{5†}

¹⁵ Salay ata na, fa həldata nga wusey vaw fiyaw fiyaw nga kədey ndəhay vagay. ^{5†}

¹⁶ Kwa daa wura daa wura daa mepəkey ata na, fa nəsam cek hay, fa sərdamata banay ta ndəhay.

¹⁷ Asaya, a səpmara ma handawa zazay a wuzlah ndəhay ba.

¹⁸ Ata na, a zluram ta Gazlavay ba səlak.» ^{5††}

¹⁹ Ahaw, aləkwa fa sərkwā, cek hay tabiya masa *kwakwas nga Mawiz maa sərkwāda na, ara ngada ndəhay masa Gazlavay ma vəldatara kwakwas a. Anda kede, kwa ndaw ma gwa nga wura mey amba a diya

† 2.24 Ez 36.20 †† 2.25 1Kwr 7.19; Gal 5.3 ‡ 2.26 Gal 5.6 †† 2.28-29 9.6; Jer 4.4; Fəl 3.2-3; Kwa 2.11 ‡‡ 3.2 9.4; Ps 147.19-20 ††† 3.3-4 9.6; 11.29; Mesl 23.19; 2Tm 2.13 ‡‡‡ 3.4 Ps 51.6

§ 3.5 9.14 §† 3.8 6.1 §†† 3.9 1.18-2.24; 3.23 §‡ 3.10-12 Ps 14.1-3 §‡† 3.13 Ps 5.10; 140.4 §† 3.14 Ps 10.7 §‡ 3.15-17 Iz 59.7-8 §§† 3.18 Ps 36.2

ray anja na, daa ba, ndəhay cəpa ta mebərey fa mey nga Gazlavay. ²⁰ Maja ngene, ndaw masa maaya fa mey nga Gazlavay maja anja ma səpa kwakwas nga Mawiz tabiya na, daa ba. Kwakwas a, a wuzwa na, mebərey nga ndəhay gway. †

Ndəhay a da tərām maaya fa mey nga Gazlavay na, kwara?

²¹ Wure kede, Gazlavay ta wuztar cəved la a ndəhay amba a pata nga ndəhay maaya fa mey anja. Cəved e na, kwa mey nga *kwakwas nga Mawiz da hwađ a daa ba səlak. Ama kwakwas a, leŋ ndəhay ma təla mey nga Gazlavay taa guzlam la da ray cəved e dəga zleezle, a ləvam Gazlavay a wuzwa cəved la mawiya. ^{†22} Gazlavay ma pata nga ndəhay maaya fa mey anja na, maja ata ma pamara Yesu *Kəriste nga ndaw ata fara fara. Gazlavay a pey nga ndəhay maaya fa mey anja na, ndəhay tabiya masa ma təbmara mey nga Yesu, maja Gazlavay a weley ndəhay ta weley ba. ^{†23} Ndəhay tabiya ta kam mebərey la. Anda kede, ata dərəŋ ta maaya nga Gazlavay. ^{†24} Ama Gazlavay ta sərɤatar dey-ceceh la, a tərdata nga ndəhay maaya fa mey anja ta fa Yesu Kəriste, ndaw masa ma ləhdata daa mebərey. A ka kəne na, ara nga maaya, ba na, ta cek ba. ^{†25} Ara Yesu a masa Gazlavay ma vəlda nga məcey amba a mbəkdatara mebərey nga ndəhay ta fa mambaz anja. Ara mambaz a ma mbədwa fa hwađam mazlaŋ-galakaya ngada ndəhay ma pamara nga ndaw ata fara fara. Gazlavay a ka anda kede na, amba a wuzdatara a ndəhay, anja na, ndaw ma ka cek ta cəved e. Ahaw, daa masa anja ma sərdata banay ta ndəhay maja mebərey ata masa zleezle daa ba heyey na, Gazlavay ta ka cek ta cəved e la. ^{†26} Daa ngene, Gazlavay ta bəsa mebərey a la. Gazlavay a ka cek ta cəved e wure kede may, maja ta fa meməcey nga Yesu na, a gwa nga key sariya ta cəved e. Asaya, a gwa nga pata ndəhay masa ma təbmara mey nga Yesu nga ndəhay maaya fa mey anja.

²⁷ Da anda kede na, aləkwa ta cəved nga zlepey maja aləkwa ma kadakwa sləra maaya ta kwakwas nga Mawiz daw? Kay! aləkwa ta cəved daa ba. Aləkwa ta cəved daa ba na, maja me? Maja cek mahura fa mey nga Gazlavay na, ara mesəpey kwakwas ba, ama ara metəbey-mey nga Yesu. ^{†28} Ahaw, ya sərmara fara fara Gazlavay a nəka ndaw anja maaya fa mey anja na, maja ndaw a ma təba mey nga Yesu, ba na, maja anja ma səpa kwakwas nga Mawiz tabiya ba. ^{§29} Ka wulkam Gazlavay na, ara Gazlavay nga *Jəwif hay daa-da daw? Ndəhay masa Jəwif hay ba na, ara Gazlavay ata may, ba diya? Ahaw, fara fara anja na, ara Gazlavay nga ndəhay masa Jəwif hay ba may, ^{§30} maja Gazlavay na, anja pal. Da Jəwif hay a pamara Yesu nga

† 3.20 Jəw 4.17; Ps 130.3; 143.2; Rm 4.15; Gal 2.16; 3.22
 †† 3.21-22 1.2, 17† 3.22 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 †† 3.23 5.2, 12;
 8.18-20; MC 3.19 †† 3.24 5.17; Ef 2.8; Tit 3.7 ††† 3.25 mambaz: Mt
 26.28; Ef 2.13; Kwa 1.20; Heb 9.12-14; 1Jŋ 1.7; CWJ 1.5; 5.9; zazay: 5.1;
 2Kwr 5.18-21; Ef 2.14-16; Kwa 1.20; ndaw ma ka cek ta cəved e: 1.17;
 3.3-4 ††† 3.27 3.1, 21, 31; 8.2 § 3.28 Gal 2.16 §† 3.29-30 3.22;
 4.11-12

ndaw ata fara fara na, Gazlavay a tərdata nga ndəhay maaya la fa mey anja. Yaw, da ndəhay daa səkway mekele a pamara Yesu nga ndaw ata fara fara na, Gazlavay a tərdata la nga ndəhay maaya fa mey anja may. ³¹ Anda kede, da ya pakwa Yesu nga ndaw aləkwa fara fara na, a wudey nga ləvey aləkwa fa tərdata kwakwas nga Mawiz nga cek nga tede daw? Kay, kəne ba! Sasəkar aləkwa fa kərzakwa kwakwas a maaya maaya ta har cew cew jak. ^{§††}

Gazlavay a tərda Abərahām maaya fa mey anja

4 Yaw, kaa ya wulkakwa da ray *Abərahām, dede aləkwa zleezle na, kwara? Ta hətəy cek ta gədaŋ anja la daw? ² Da Gazlavay ta pa Abərahām nga ndaw maaya fa mey anja la ta fa sləra anja masa maaya ^{§†} na, anja Abərahām a, təde a zlepey. Ama ta gwa nga zlepey fa mey nga Gazlavay daa ba. ^{§†3} Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey: «Abərahām a təba mey masa Gazlavay ma ləvar. Anda kede, Gazlavay a nəka na, anja ndaw maaya fa mey anja, maja anja ma pa nga ndaw anja fara fara.» ^{§†}

⁴ Ndaw ma key sləra na, a hətəy dala. Dala ha ara mawurbay nga sləra anja, ba na, a vəldamara nga tede ba. ⁵ Ama ndaw ma nəkey dey fa sləra anja ba, a pa Gazlavay nga ndaw anja fara fara na, Gazlavay a pa ndaw a la nga ndaw maaya fa mey anja. Ara Gazlavay ma gwa nga pa ndaw ta mebərey nga ndaw maaya fa mey anja maja Gazlavay a nəka na, ndaw a ma təba mey anja la. ⁶ Zleezle Bay *Davit taa guzley la letək kəne. A ləvey ndəhay masa Gazlavay ma pata nga ndəhay maaya fa mey anja kwa ta nəka sləra ata daa ba na, mepəsey-mey nga Gazlavay aa da ray ata. ^{§†}

⁷ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndəhay masa Gazlavay ma mbəkdatara mebərey ata sem. Maaya nga Gazlavay aa da ray ndəhay masa Gazlavay ma nəkey dey fa mebərey ata saba.

⁸ Maaya nga Gazlavay aa da ray ndəhay masa Gazlavay ma sləfa mebərey ata saba.

⁹ Davit e maa guzley anda kede na, a wudey nga ləvey maaya nga Gazlavay aha aa da ray ndəhay masa maslakaya mandawal daada gway daw? Kay, kəne ba! Maaya nga Gazlavay a na, aa da ray ndəhay masa mandawal manjar nga sley may. Ahaw, ya ta ləvkwa la: «Gazlavay a nəka na, Abərahām anja ndaw maaya fa mey anja, maja anja ma pa nga ndaw anja fara fara.» ¹⁰ Masa Gazlavay ma tərda Abərahām a nga ndaw maaya fa mey anja na, daa masa anja ta sla mandawal cay daw, daa ba daw? Fara fara daa ngene na, Abərahām a ta sla mandawal daa ba araŋ. ¹¹ Daa masa Abərahām ma sla mandawal daa ba araŋ na, Gazlavay ta nəka cay anja ndaw maaya fa mey anja, ma-ja anja ma pa Gazlavay a nga ndaw anja fara fara. Fa

§†† 3.31 6.15; 8.2-4 §† Daa masa Yesu aa da bəla na, Jəwif hay a ləvam Abərahām na, ara ndaw maaya fa mey nga Gazlavay maja sləra masa aa ma ka. (Nəka Jak 2.21-23.) Ama Pawl a ləvey Abərahām na, ara ndaw maaya fa mey nga Gazlavay maja anja ma pa Gazlavay nga ndaw anja fara fara. (Nəka 4.9leŋ Gal 3.6-9.) §†† 4.2 Jak 2.21 §† 4.3 MC 15.6; Gal 3.6; Jak 2.23 §† 4.6-8 Ps 32.1-2

dəba ha, Gazlavay ta', a ləvar n̄ga sla mandawal. *Mesley mandawal a n̄gene na, fa wuzda a n̄ga ndaw maaya fa mey n̄ga Gazlavay. Anda kede, Abərahān na, ara papa n̄ga ndəhay masa mandawal manjar n̄ga sley, masa ma təbmara mey n̄ga Gazlavay. ^{†12} Asaya, a n̄ga papa n̄ga ndəhay masa mandawal maslakaya may. Ya wudey n̄gaa guzley kede na, da ray ndəhay maslakaya mandawal cəpa ba, ama yaa guzley na, da ray ndəhay maslakaya mandawal masa ma pamara Gazlavay n̄ga ndaw ata anda papa aləkwa Abərahān ma pa Gazlavay n̄ga ndaw a n̄ga fara daa masa a n̄ga ta sla mandawal daa ba ara n̄. ^{††}

Gazlavay a da veltar a ndəhay ma pamara n̄ga ndaw ata fara fara na, me?

¹³ Gazlavay a ləvar n̄gada *Abərahān ta n̄gada bəza hay ma da yamawa da hwađ a n̄ga na, a da veldatara bəla cəpa n̄gada ata. Gazlavay a da veldatara bəla ha na, ara maja Abərahān ma nar ray a *kwakwas n̄ga Mawiz ba, ama maja aa ma pa Gazlavay a n̄ga ndaw a n̄ga fara fara. Ara maja n̄gene, Gazlavay ma pa n̄ga ndaw maaya fa mey a n̄ga. ^{†14} Anja da Gazlavay a da veltar cek a ndəhay maja ata ma səpam kwakwas daada na, n̄gene, mepey Gazlavay n̄ga ndaw fara fara, ara cek n̄ga tede. Asaya, anja cek masa Gazlavay ma ləvey a da veldatara ha na, ara cek n̄ga tede may. ^{††15} Yaw, da ndəhay a zləbmara kwakwas na, Gazlavay a ce y mevel. Ama da anja kwakwas daa ba na, ndəhay a da zləbam me? ^{††}

¹⁶ Anda kede, cek maaya masa Gazlavay ma da velda na, a da veldatara n̄gada ndəhay masa ma pamara n̄ga ndaw ata fara fara. A da veldatara na, n̄ga maaya maja a wudey ndaw kalah. Gazlavay ma ləvey a da veltar cek heyey na, ara n̄gada bəza hay ma da yamawa da hwađ Abərahān tabiya. A da velda cek aha na, n̄gada ndəhay ma təba mey a n̄ga masa ma səpmara kwakwas n̄ga Mawiz daada ba, ama n̄gada ndəhay mekele tabiya ma pamara n̄ga ndaw ata anda Abərahān zleezle. Abərahān na, ara papa aləkwa, aləkwa tabiya ndav. ^{††17} Ara anda mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay, Gazlavay a ləvar a Abərahān: «Ya ta paka la n̄ga papa n̄ga səkway hay ga.» Yaw, fa mey n̄ga Gazlavay na, Abərahān ara papa aləkwa. A n̄ga ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw a n̄ga fara fara, Gazlavay ma sləkdatatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ma gwa n̄ga kata cek hay masa ma kam daa ba ara n̄. ^{††18} Kwa ndəhay siya a wulkam Gazlavay a gwa n̄ga vələr cek n̄gada Abərahān anda aa ma ləvar heyey daa ba na, Abərahān a fa pa Gazlavay n̄ga ndaw a n̄ga fara fara cə n̄ga. Anda kede, a n̄ga ta tərēy la n̄ga «papa n̄ga səkway hay ga» anda Gazlavay maa guzlar, a ləvar: «Bəza hay da hwađ akah a laslam la ga anda wurzla hay.» ¹⁹ Daa masa Gazlavay maa guzlar n̄gene na, Abərahān a key mevey temere. Abərahān a sərə a n̄ga

† 4.11 MC 17.9-11; Gal 3.7; Rm 2.28-29 †† 4.12 Mt 3.9 † 4.13 MC 12.7; 22.17 †† 4.14 Gal 3.18 †† 4.15 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19 ††† 4.16 Gal 3.7 ††† 4.17-18 MC 15.5; 17.4-5; 2Kwr 1.9; Heb 11.12, 19

maraw, gəda n̄ a n̄ga daa saba, asaya, a sərə n̄gwas a n̄ga Sara na, a n̄ga madan̄gwas cay. Ta n̄gene he cəpa, Abərahān fa təba Gazlavay a kar cek la anda aa ma ləvar cə n̄ga. ^{§20} Fara fara, a n̄ga fa təba mey masa Gazlavay ma ləvar. A wulkey cew cew da ray cek masa Gazlavay ma da veldara ba. Ama fa hətēy gəda n̄ ma fəna ma fəna daa metəbey-mey n̄ga Gazlavay, fa həslar ray. ²¹ Yaw, Abərahān a sərə Gazlavay aa ta gəda n̄ n̄ga kara cek anda aa ma ləvar. ^{§†22} Ara maja n̄gene, Gazlavay ma pa n̄ga ndaw maaya fa mey a n̄ga. ^{§††23} Mey ma ləvey: «Gazlavay a pa n̄ga ndaw maaya fa mey a n̄ga» na, mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay na, n̄gada Abərahān daada ba, ^{§†24} ama mey a mawuzlalakaya n̄gada aləkwa may. Da aləkwa fa pakwa Gazlavay n̄ga ndaw aləkwa fara fara, Gazlavay ma sləkdatatərwa Bay aləkwa Mahura Yesu daa meməcey na, Gazlavay a, a pandakwar n̄ga ndəhay maaya fa mey a n̄ga la may. ²⁵ Yesu a na, Gazlavay ta velda la a har ndəhay n̄ga məcey maja mebərey aləkwa. Fa dəba ha, ta sləkdaa sem daa meməcey amba Gazlavay a pandakwar n̄ga ndəhay maaya fa mey a n̄ga. ^{§††}

Cek masa ndaw ma da hətər maja a n̄ga maaya fa mey n̄ga Gazlavay na, wura?

5 Ahaw, Gazlavay a tərda ndakwar n̄ga ndəhay maaya fa mey a n̄ga na, maja aləkwa ma pakwa n̄ga ndaw aləkwa fara fara. Anda kede, aləkwa manjatakaya daa zazay fa mey a n̄ga maja Bay aləkwa Mahura, Yesu *Kərīste. ^{§†2} Ara Yesu ma vəlndakwar cəved amba ya sərkwā maaya n̄ga Gazlavay maja aləkwa fa pakwa n̄ga ndaw aləkwa fara fara. Aləkwa manjaratakaya daa mey a n̄ga ta fa maaya a n̄ga ha. Asaya, aləkwa faa səmkwa maja ya sərkwā ya hətkwā mewede y a n̄ga la a ray aləkwa. ^{§†3} Ara n̄gene daada ba, ama aləkwa faa səmkwa saya daa masa aləkwa fa sərkwā banay, maja banay a, a jənnakwar n̄ga bəsey banay hay mekele mekele. ^{§†4} Mebəsey banay na, a vələy gəda n̄ a ndaw n̄ga jerey. Yaw, da aləkwa manjaratakaya na, ya sərkwā ya da hətkwā cek masa Gazlavay ma ləvey a veldandakwara la heyey. ⁵ Cek aha na, fa da pandakwar hwaray daa ba, maja Gazlavay ta wuzdərwa mewudey-vaw a n̄ga sem ta fa Mesəfney a n̄ga masa aa ma veldandakwara. ^{§††}

⁶ Daa masa aləkwa ta gəda n̄ n̄ga ləhda ray aləkwa daa ba na, Kərīste ta məcey la maja aləkwa, aləkwa ndəhay ma kam həma a ray Gazlavay. A məcey a na, ta pas masa Gazlavay ma wala dar a. ^{§§†7} Ya sərkwā a n̄ga ta banay amba ndaw a təba n̄ga məcey aa slam a n̄ga ndaw ma ka cek ta cəved e. Ayəwa, da kwa ndaw a gwa n̄ga məcey aa slam a n̄ga ndaw meekwed-mey

§ 4.19-20 MC 17.1-6; Heb 11.11 †† 4.21 MC 18.14; Lk 1.37 ††† 4.22 4.3 †† 4.23-24 10.9; 15.4 ††† 4.25 Iz 53.4-5, 10; Rm 8.32-34; 1Kwr 15.17 †† 5.1 3.21-30; Gazlavay a tərda ndakwar n̄ga ndəhay maaya fa mey a n̄ga: 3.25-26 †† 5.2 maaya n̄ga Gazlavay: 3.21; 6.14; 2Kwr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ef 2.5-8; 1Pi 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12; mepey Yesu ndaw aləkwa fara fara: Rm 3.24; 8.17-18; mewede y a n̄ga: 8.17-18; 9.23; 1Kwr 2.7; 2Kwr 3.18; 4.17; Kwa 1.27; 3.4; 1Tes 2.12; 2Tm 2.10; 1Pi 5.1 ††† 5.3-5 Jak 1.2-3, 12; 1Pi 1.5-7 ††† 5.5 8.39; Ps 22.6; Heb 6.19 ††† 5.6-7 1Pi 3.18

kwa. ⁸ Ama kwa aləkwa ta mebərey na, ta ŋgene he cəpa, Kəriste ta məcey la maja aləkwa cəŋga. Ara anda kede Gazlavay ma wuzda, aŋga fa wuɗndakwar kalah. ^{†9} Wure kede, Gazlavay ta tərɗandakwar la ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga ta fa mambaz ŋga Yesu ma mbədwa daa meməcey aŋga. Anda kede, ya sərkwā fara fara Yesu Kəriste a ləhdandakwar la, Gazlavay fa da ceɗ mevel da ray aləkwa daa saba. ^{††10} Daa masa aləkwa masa-gəra hay ŋga Gazlavay na, Gazlavay a ta cəɗndakwar ɗay la ta aŋga ray aŋga, ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga. Wure kede, aləkwa macəmkaya ɗay ta aŋga. Anda kede, ya sərkwā fara fara a ləhdandakwar la maja Bəzey aŋga ma sləkɗawa sem daa meməcey. ^{††11} Ara kede daada ba, ama aləkwa faa səmkwa da ray Gazlavay maja Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste may. Ara maja aŋga, aləkwa macəmkaya ta Gazlavay. ^{††}

Mey da ray Adam ta Kəriste

¹² Mebərey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal mezəley *Adam. Ndəhay a məcam na, maja mebərey a. Anda kede, meməcey fa paslata ndəhay da bəla maja ndəhay tabiya ata ta mebərey. ^{††13} Dəga Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga a *Mawiz daa ba araŋ na, mebərey aa daha da bəla cay. Ama daa masa kwakwas a daa ba araŋ na, Gazlavay fa sləfa mebərey ŋga ndəhay daa ba may. ^{†††14} Ama ta ŋgene he cəpa dəga fa Adam haa kasl fa Mawiz na, ndəhay tabiya ta ləham fa meməcey daa ba cəŋga. Adam ta cənar mey a Gazlavay daa ba. Kwa ndəhay a ta kam mebərey anda Adam a daa ba na, ta məcam sem cəŋga. Ya gwakwa ŋga wa Adam a na, ta ndaw ma da sawa. ^{†††}

¹⁵ Ama Adam a na, ata letek ta ndaw ma da sawa ha ba. Mebərey ŋga Adam aŋga wal ta cek maaya masa Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay maja mewudey-vaw aŋga. Ahaw, fara fara ndəhay ga ta məcam sem maja mebərey ŋga ndaw pal. Ama, Gazlavay a katar maaya la ma fəna a ndəhay ga. A da katar maaya ha na, ta fa ndaw pal mezəley Yesu *Kəriste. ¹⁶ Cek masa ndəhay ma hətam ta fa Gazlavay na, a fəna cek masa ndəhay ma hətam ta fa ndaw pal mezəley Adam. Ara aŋga ma handərwa mebərey a bəla. Anda kede, mebərey masa ndaw pal ma ka ha na, sariya ŋga Gazlavay ta təddata ndəhay sem maja. Ama maaya masa Gazlavay ma katara a ndəhay na, a pata ndəhay a ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Anda kede, kwa ndəhay a, ata ta mebərey ga na, sariya ŋga Gazlavay fa da tədda-ta daa ba. ¹⁷ Ahaw, fara fara ndaw pal ta key mebərey la. Anda kede, meməcey ta kəɗta ndəhay tabiya sem maja ndaw aha. Ama ndaw mekele daha wal, ara Yesu Kəriste. Ara ta fa aŋga, Gazlavay ma katar maaya a ndəhay ma fəna ma fəna, a ndəvey ba, a cəmtar ɗay ta aŋga ray aŋga. Maja ŋgene, ndəhay a hətam heter mendəvey ba la, asaya, a da wam da ray cek hay ba-ma. ⁵

¹⁸ Nəka, ndəhay tabiya na, sariya ta təddata sem maja mebərey ŋga ndaw pal, Adam. Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ara ndaw ma key cek maaya ta cəved e. Ara ta fa aŋga Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Da ray ŋgene, ndəhay a hətam heter mendəvey ba la. ¹⁹ Ahaw, ndəhay ga ata ta mebərey maja ndaw pal daha ma cənar mey a Gazlavay ba. Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ta cənar mey la a Gazlavay. Da ray ŋgene, ndəhay ga ta təram ŋga ndəhay maaya la fa mey ŋga Gazlavay maja ndaw aha.

²⁰ Gazlavay ta wuzdatara kwakwas aŋga la a ndəhay. Anda kede, ndəhay fa kam mebərey ma fəna ma fəna. Ama daa masa ndəhay fa kam mebərey ma fəna ma fəna na, Gazlavay fa key dey-ceceh, fa wuzdatara mewudey-vaw aŋga ma fəna ma fəna a ndəhay may. ^{††21} Mebərey a hətey gəɗaŋ da ray ndəhay ŋgaa zəɗɗa-ta na, ta fa meməcey. Ama wure kede maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay. Gazlavay na, aa ta gəɗaŋ ŋga pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. A wuzdərwa maaya aŋga ha amba ya hətkwa heter mendəvey ba ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste. ^{†††}

Ndaw ŋga Yesu a key mebərey mandaw mandaw daw?

6 Kaa wure kede na, ya da ləvkwa kwara? Maaya na, ya kakwa mebərey mandaw mandaw amba Gazlavay a sərɗandakwar dey-ceceh, a wuɗndakwar ma fəna ma fəna daw? ^{††2} Kay, kəne ba səlak! Ta dey ŋga mebərey na, aləkwa anda ndəhay maməctakaya. Mebərey a gwa a wandakwar saba. Kaa wara ya njakwa mandaw mandaw daa mebərey na, kwara dəba wura? ^{†††3} Ka sərmara maaya maaya daa masa aləkwa ma hətkwa *baptem na, aləkwa macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Anda meləvey, aləkwa ma məckwa la ta aŋga may. ^{††4} Daa masa aləkwa maməctakaya ta Kəriste daa yam ŋga baptem na, ŋgene anda aləkwa mapəshatakaya ta aŋga amba menjey aləkwa a tərey mawiya. Menjey aləkwa a tərey mawiya na, letek anda Gazlavay Papan ma sləkɗadərwa Yesu daa meməcey ta gəɗaŋ aŋga masa maaya kalah. ^{††}

⁵ Ahaw, aləkwa ma məckwa la anda aŋga, anda kede, aləkwa macəmkaya ta aŋga. Da ray ŋgene, ya da sləkɗakurwa daa meməcey anda aŋga may. ^{†††6} Ya sərkwā daa masa Yesu ma məcey fa hwadam mazlan-galakaya na, menjey aləkwa masa zleezle aa fa hwadam a ta pas ŋgene may amba menjey aləkwa masa zleezle he a ndəvey. Anda kede, aləkwa beke ŋga mebərey saba, ^{†††7} maja ndaw masa maməckaya na, mebərey a wa saba. ⁸ Yaw, da aləkwa maməctakaya ta Kəriste na, ya sərkwā ya da njakwa ta dey bama ta aŋga may. ⁹ Ya sərkwā fara fara Kəriste na, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Yaw, aŋga fa da məcey daa saba, meməcey fa da wey da ray a daa ba may. ^{††††10} Kəriste ta məcey la dey pal maja ndəhay tabiya. Ta fa meməcey

† 5.8 Jan 3.16 †† 5.9 1.18; 1Tes 1.10 † 5.10 2Kwr 5.18-20; Kwa 1.20-22 †† 5.11 8.31 †† 5.12 MC 2.17; 3.19; Rm 6.21, 23; 7.9-10

††† 5.13 4.15 ††† 5.14 1Kwr 15.21-22, 45-49 § 5.17 mewey: Mt 19.28; 1Kwr 6.2-3; 2Tm 2.12; CWJ 20.4, 6 †† 5.20 4.15 ††† 5.21 6.23 §† 6.1 3.5-8, 31; 5.20 ††† 6.2 6.6; 7.4 †† 6.3-4 Gal 3.27; Kwa 2.12; Tit 3.5; 1Pi 3.21; Mt 28.19 †† 6.4 2Kwr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kwa

anğa ha na, mebörey a gwa a wandakwar saba. Wure kede na, anğa ta dey, manjakaya da cakay Gazlavay.

¹¹ Akwar may, akwar kəne. Sərmara, akwar na, maməctakaya, mebörey fa wakwar daa saba. Wure kede, akwar ta dey, manjatakaya ta Gazlavay maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste. †

¹² Anda kede, ka da vəlmar cəved a mebörey nga wey da ray vaw akwar ma da məcey ngene ba. Cek hay maaya ba masa akwar ma wudam kalah na, ka da pamarara mewulkey akwar a ray a ba. ††¹³ Ka da veldamara vaw akwar ngada mebörey amba a tərda vaw akwar nga cek ma ka sləra malamba ba. Ama veldamara ray akwar na, ngada Gazlavay anda ndəhay masa maməctakaya ma sləkdəməwaa daa meməcey. Veldamara ray akwar tabiya a Gazlavay amba a tərda akwar nga ndəhay ma ka cek maaya ta cəved e. ¹⁴ Anda kede, ara mebörey ma da wey da ray akwar saba, maja akwar fa sərmara *kwakwas nga Mawiz daa saba, ka səpam na, nga hətey maaya nga Gazlavay. ‡

Aləkwa na, ndəhay ma ka cek maaya daw, maaya ba daw?

¹⁵ Kaa ya da kakwa na, kwara? Da aləkwa fa səpkwa *kwakwas nga Mawiz daa saba, ya səpkwa maaya nga Gazlavay na, aləkwa ta cəved nga key mebörey daw? Kay, daa ba! ††¹⁶ Ka sərmara da ka veldamara ray akwar ngada ndaw, ka ləvmar ka namar ray la na, akwar ma tərām sem nga beke anğa hay, ba diya? Anda kede, da akwar ma vəlmar cəved sem a mebörey nga wey da ray akwar na, ngene akwar beke hay nga mebörey a, asaya, akwar fa cəhadamawa meməcey a ray akwar. Ama da akwar fa namar ray a Gazlavay na, akwar ta tərām sem nga beke anğa hay, anda kede, a pakwar la nga ndəhay maaya fa mey anğa. ††¹⁷ Zleezle na, akwar beke nga mebörey, ama wure kede akwar fa təbmara mey nga Gazlavay masa ndəhay maa sərkadamakwara ta mevel pal. Ya kakwa suse a Gazlavay maja. ††¹⁸ Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke nga mebörey. Anda kede, ka da kam cek masa maaya ta cəved e. †††¹⁹ Ya wakwara mey a ta beke kede na, maja anğa ta banay ngada akwar amba ka cəndamara mey a. Zleezle na, akwar anda beke hay. Ka ta veldamara ray akwar la nga key cek hay malamba ma həldakwar nga rəsa Gazlavay. Ama wure kede na, veldamara ray akwar tabiya ngada Gazlavay amba ka kam cek masa maaya ta cəved e anda akwar na, beke anğa hay. Anda kede, menjey akwar a mbafar la a Gazlavay.

²⁰ Zleezle daa masa akwar beke nga mebörey na, ka wudam nga key cek masa maaya ta cəved e ba. ²¹ Daa ngene na, akwar fa kam cek hay malamba masa fa pakwar hwaray wure kede. Kaa cek maaya masa akwar ma hətam da hwad a na, me? Sasəkar cek hay a ngene na, fa handawa meməcey a ray akwar jak, ba diya? ²² Wure kede na, Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke nga mebörey. Anda kede, akwar ndəhay ma

ka sləra nga Gazlavay. Cek maaya masa akwar ma hətam na, ara menjey akwar maaya ma mbafar a Gazlavay. Asaya, menjey akwar a, a da vəlkwar heter mendəvey ba nga sərmataw. ²³ Nəka, cek mehətey fa mebörey na, ara meməcey. Ama cek masa Gazlavay ma vəlda nga maaya na, ara heter mendəvey ba maja aləkwa macəmkaya ta Yesu *Kəriste, Bay aləkwa mahura. ††

Kwakwas nga Mawiz a da wey da ray aləkwa saba na, ta vara?

7 Məlma adaw hay, ya faa guzlkwar, akwar masa ma sərmara *kwakwas nga Mawiz. Ka sərmara kwakwas a, a wey da ray ndaw na, daa masa ndaw aha anğa ta dey gway. ² Wakwa mey a ta ngwas da way zel. Daa masa zel e aa ta dey dagay na, ngwas a, aa ta cəved nga ley zel mekele daa ba, maja kwakwas nga Mawiz a vəlar cəved ba. Ama da zel e ta məcey sem na, ngwas a, aa ta cəved nga ley zel mekele, kwakwas a, a təkə saba. †††³ Anda kede, da ngwas masa zel e aa ta dey, a ley zel mekele na, ngene ngwas aha ta ley vaw sem da palah. Ama da zel e ta məcey sem na, kwakwas a, a vəlar cəved nga ley zel mekele. Ngene, ara meleyvaw saw da palah ba.

⁴ Məlma adaw hay, ngada akwar na, aa letek kəne may, kwakwas nga Mawiz fa wey da ray akwar daa saba. Akwar anda ndəhay maməctakaya maja *Kəriste ta məcey la aa slam a nga akwar. Wure kede, akwar na, ngada anğa, ndaw masa Gazlavay ma sləkdəməwaa daa meməcey. Akwar macəmkaya ta anğa amba ka kamar sləra maaya ma mbafar. ††⁵ Zleezle daa menjey aləkwa na, aləkwa fa kakwa cek hay saw anda mevel aləkwa ma wudey gway. Kwakwas nga Mawiz a wuzdandakwara cek hay masa ma kar mebörey a ndaw. Masa aləkwa ma sərtakwa cek hay a la na, sasəkar aləkwa fa katakwa ma fəna ma fəna jak. Cek hay a fa həldandakwar nga key sləra maaya ba ma handawa meməcey a ray aləkwa. †††⁶ Zleezle aləkwa anda beke hay maja kwakwas nga Mawiz, aləkwa anda ndəhay magərcatakaya daa fərsəne. Wure kede, aləkwa mapəskatakaya dasi har nga kwakwas a, amba ya kakwa sləra ngada Gazlavay taa cəved mekele mawiya masa *Mesəfney nga Gazlavay ma wuzdandakwara. Ya kakwa sləra ngada Gazlavay taa cəved magurma masa kwakwas nga Mawiz ma wuzdandakwara saba. ††

Kwakwas nga Mawiz a wuzwa na, me?

⁷ Kaa wure kede na, ya da ləvkwa kwara? *Kwakwas nga Mawiz na, ara cek maaya ba daw? Kay, kəne ba. Anja da kwakwas a daa ba na, ya fa da səra mebörey daha na, daa ba. Kwakwas a, a ləvey: «Ka da kam dey fa cek nga ndaw ba.» Anja da kwakwas a ta ləvey kəne daa ba na, ya səra mekey dey fa cek nga ndaw na, ara mebörey la daw? †††⁸ Ama kwakwas a ta wurar cəved

3.1-5, 10 ††† 6.5 Fəl 3.10-11 ††† 6.6 Gal 5.24 ††† 6.9-10 SNM 2.27; Heb 9.25-28; 1Pi 3.18 † 6.11 Gal 2.19; 1Pi 2.24 †† 6.12 12.1 † 6.14 5.2; Gal 5.18; 1Jn 3.6 †† 6.15 6.1 †† 6.16 Jan 8.34; 2Pi 2.19

††† 6.17 Jan 8.32 ††† 6.18 8.15; 1Pi 2.24 † 6.21 7.5; 8.6, 13; Jak 1.14-15 †† 6.23 5.21 ††† 7.2 1Kwr 7.39 †† 7.4 6.4; Gal 2.19 ††† 7.5 6.21 †† 7.6 6.7; 8.2-4; 2Kwr 3.6 †† 7.7 Mew 5.21; MC 2.16-17; 3.6 ††† 7.7-13 4.15

sem a mebærey nga key slæra daa yah. Mebærey a ta hældaya la nga key dey fa cek nga ndaw. Anja da kwakwas a daa ba na, mebærey fa da hætey gədan̄ da ray ndaw daa ba. ¹⁹ Zleezle daa masa ya səra mey da ray kwakwas a ba na, yah ta dey, ya fa wey nga yah. Ama daa masa ya ta cənda mey da ray kwakwas a cay na, mebærey ta hætey gədan̄ sem da ray adaw. ^{†10} Da ray ŋgene, yah na, anda ndaw mamæckaya. Gazlavay ta vældərwa kwakwas aha la amba ndəhay a hətam heter. Ama ŋgada yah na, kwakwas a ta cəhadaya memæcey sem a ray. ^{†11} Ama masa yah ma cənda mey da ray kwakwas a la na, kwakwas a ta wurar cəved sem a mebærey nga key slæra daa yah. Mebærey a ta hætey cəved sem nga təkna ya ta fa kwakwas a. Anda kede, mebærey a ta cəhadaya memæcey sem a ray. ^{††}

¹² Fara fara, kwakwas nga Mawiz na, an̄ga maaya, mebærey da hwađ a daa ba. Asaya, mey hay da ray kwakwas a na, a samawa fa Gazlavay. Ata maaya, mebærey da hwađ a daa ba. A jənta ndəhay nga key cek ta cəved e. ^{††13} Anda kede, cek masa maaya na, a gwa nga handawa memæcey a ray adaw daw? Kay, kəne ba! Ma handərwa memæcey a ray ndaw na, ara mebærey. Mebærey a ta hætey cəved sem ta fa cek masa maaya nga handaya memæcey a ray. A key anda kede na, amba ndəhay a səmara mebærey ara cek maaya ba kalah ta fa kwakwas a.

Cek maaya ta maaya ba a cəmam daa ndaw na, kwara?

¹⁴ Ya sərkwā *kwakwas nga Mawiz na, a sawa ta fa Gazlavay, ama aləkwa na, ndəhay magədan̄ gway. Ya ta tərkwā beke nga mebærey sem. ^{††15} Fara fara, cek masa yah ma ka na, ya ka maja me na, ya səra ba, maja cek maaya masa yah ma wudey na, ya ka ba. Ama ya key na, cek masa yah ma wudey ba jak. ^{††16} Da ya key cek masa yah ma wudey ba na, ŋgene, ya təba, ya səra kwakwas a na, an̄ga maaya. ¹⁷ Anda kede, da ya key cek maaya ba na, ara yah ma ka ba. Ara mebærey masa daa yah ma ka cek aha. ¹⁸ Ahaw, ya səra yah ta gədan̄ nga key cek maaya ta cəved e na, daa ba. Anda meləvey yah na, ndaw-magədan̄. Ya wudey nga key cek maaya ta cəved e, ama gədan̄ adaw daa ba. ^{†19} Yaw, cek maaya masa yah ma wudey nga ka na, ya fa ka daa ba, ama ya key na, cek maaya ba masa yah ma wudey nga ka ba jak. ²⁰ Da ya key cek maaya ba masa yah ma wudey nga ka ba na, a wudey nga ləvey ara yah ma ka ba. Ara mebærey masa daa yah ma ka cek aha.

²¹ Ya wudey nga key cek maaya, ama ya da key na, cek masa maaya ba gway. Kede ara cek masa yah ma saŋgala daa menjey adaw. ²² Daa mevel adaw na, ya fa wudey fara fara nga səpa *kwakwas nga Gazlavay. ²³ Ama ya nəka na, cek maaya ba ma fənya ray daha. Cek aha fa təkā mewulkey adaw nga key cek masa maaya. Cek maaya ba ha ma fənya ray a na, ta tərdaya

sem nga beke nga mebærey. ^{†24} Ay! Yah na, ndaw ta matəway daa dey. Yah na, memæcey aa da ray adaw. Ma da ləhdaya daa memæcey a na, wa? ^{††25} Ara Gazlavay ma da ləhdaya ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kərīste. Ara maja ŋgene, ya fa kar suse ta mevel adaw cəpa.

Anda kede, daa mewulkey adaw na, ya wudey nga səpa kwakwas nga Gazlavay. Ama maja yah ndaw-magədan̄ na, ya key na, cek masa ma handaya mebærey a ray jak.

Mesəfney nga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjey ata na, kwara?

8 Wure kede ndəhay masa macəmkaya ta Yesu *Kərīste na, sariya nga Gazlavay fa da təddata daa ba. ^{†2} Mebærey fa da hætey gədan̄ nga handawa memæcey a ray aləkwa daa saba, maja gədan̄ nga *Mesəfney nga Gazlavay aa da ray aləkwa. Gədan̄ nga Mesəfney nga Gazlavay a, a vəlndakwar heter mawiya ta fa Yesu Kərīste. ^{††}

³ *Kwakwas nga Mawiz na, a gwa nga key slæra anda Gazlavay ba, maja bəle nga ndaw-magədan̄ ta tərda kwakwas a sem nga cek manjar gədan̄. Gazlavay aa ta gədan̄ ma fəna kwakwas nga Mawiz. Gazlavay a wuzda an̄ga na, a wudey nga cəney mebærey fa sləmay an̄ga ba səlæk, a kar sariya a ndaw-magədan̄ maja mebærey an̄ga. Anda kede, ta slərdərwa Bəzey an̄ga la a bəla, a tərey nga ndaw-magədan̄, vaw an̄ga anda aləkwa ndəhay ma ka mebærey. Gazlavay a ka anda kede, nga ləhdata ndəhay daa mebærey ta fa memæcey nga Bəzey an̄ga ha. Anda kede, ta fəna gədan̄ nga mebærey sem ta fa Bəzey an̄ga ha. ^{†14} Gazlavay a ka anda kede na, amba ya tərkwā ndəhay ma ka cek ta cəved e fara fara anda kwakwas a ma wudey ya kakwa. Ya kakwa na, anda mewulkey nga ndaw-magədan̄ saba, ama ya kakwa anda Mesəfney nga Gazlavay ma wudey. [†]

⁵ Ndəhay ma səpam nga n̄jey anda ndəhay magədan̄ ma wudam na, a wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar gway. Ama ndəhay ma kam cek anda Mesəfney nga Gazlavay ma wudey na, a wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafar a Mesəfney a. ⁶ Da ndaw a wulkey mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafar gway na, a key ŋgene, a cəhadawa memæcey a ray an̄ga. Ama da ndaw a wulkey mandaw mandaw a ray cek ma mbafar a Mesəfney nga Gazlavay na, ŋgene, Gazlavay a da vələr heter mawiya, asaya, a da njada daa zazay. ^{††7} Ndəhay ma wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar a vaw ata hay na, ata masa-gəra hay nga Gazlavay. Ata fa səpmara kwakwas nga Gazlavay daa ba, kwa a gwamara nga key slæra ta kwakwas a ba.

⁸ Ndəhay ma səpam nga key cek masa ma mbafatar a vaw ata hay gway na, ndəhay a, fa da mbafamar a Gazlavay daa ba.

† 7.8 1Kwr 15.56 †† 7.9 5.13 † 7.10 Lev 18.5 †† 7.11 MC 3.13 †† 7.12 1Tm 1.8 ††† 7.14 Ps 51.7 ††† 7.15 Gal 5.17 § 7.18 MC 8.21; Fəl 2.13

† 7.23 Gal 5.17; Jak 4.1; 1Pi 2.11 ††† 7.24-25 1Kwr 15.57 †† 8.1 1.18; 5.1 ††† 8.2 3.27; 7.7-11 †† 8.3 Gal 4.4; Fəl 2.7-8; 2Kwr 5.21 †† 8.4 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25 ††† 8.6 6.21; Gal 6.8

⁹ Ama akwar na, akwar fa kam cek ma mbafar a vaw akwar hay daa ba. Ka sɛpam na, cek masa ma mbafar a Mesɛfney nga Gazlavay maja Mesɛfney a, aa da ray akwar. Ndaw masa Mesɛfney nga Kɛriste da ray a daa ba na, ndaw aha ara ndaw nga Kɛriste ba. ^{†10} Da Kɛriste aa daa mevel akwar na, Mesɛfney nga Gazlavay a vɛlkwar heter mawiya la maja aa ma pakwar nga ndɛhay maaya fa mey anɔa. Kwa ka mɛcam la, vaw akwar a zey la maja mebarey na, ka hɛtam heter mawiya la. ^{††11} Asaya, da Mesɛfney nga Gazlavay ma slɛkdadɛrwa Yesu Kɛriste daa memɛcey aa da ray akwar na, nɔgene Gazlavay a da slɛkdadakurwa daa memɛcey may. Anda kedɛ, a da slɛkdadakurwa ha na, ta gɛdɛnɔ nga Mesɛfney anɔa masa da ray akwar a. [‡]

¹² Mɛlma adaw hay, ara maja nɔgene si ya njakwa anda Mesɛfney nga Gazlavay ma wudɛy, ba na, anda vaw alɛkwa ma wudɛy ba. ^{††13} Yaw, da akwar fa kam cek masa ma mbafar a vaw akwar gway na, ka mɛcam la. Ama da akwar fa vɛlmar cɛvedɛ a Mesɛfney nga Gazlavay nga jɛnkwar nga mbɛkda mekey cek hay maaya ba na, nɔgene, ka hɛtam heter mawiya la. ^{††14} Ndɛhay cɛpa masa ma vɛlmar cɛvedɛ a Mesɛfney nga Gazlavay nga wey da ray ata na, ndɛhay a nɔgene, ara bɛza hay nga Gazlavay. ^{††}

¹⁵ Mesɛfney masa akwar ma tɛbmara nga wey da ray akwar a na, fa da tɛrdakwar nga beke hay daa ba, akwar fa da njam ta mandɛrzay daa dey daa saba. Ama Mesɛfney nga Gazlavay a, a da tɛrdakwar nga bɛza hay nga Gazlavay, a da jɛnndakwar nga zɛla Gazlavay a: «Abɛ», anda melɛvey, «Papay.» ^{†††16} Mesɛfney a, fa wuzdandakwara daa mevel alɛkwa na, alɛkwa bɛza hay nga Gazlavay fara fara. ¹⁷ Ahaw, alɛkwa na, bɛza hay nga Gazlavay. Anda kedɛ, ya hɛtkwa cek masa anɔa ma bɛda maja alɛkwa la. Ya da hɛtkwa cek aha na, bama daa slam a ta Kɛriste maja da alɛkwa ma sɛrkwa banay la bama ta Kɛriste na, ya da njakwa bama ta anɔga daa slam anɔa mewedɛy may. [§]

Mey da ray mewedɛy nga Kɛriste

¹⁸ Ya sɛra, banay masa alɛkwa ma sɛrkwa wure kedɛ kaa na, ara cek mɛcɛhe nga tedɛ. Fara fara, slam-mewedɛy nga Gazlavay masa aa ma vɛldandakwara na, anɔa maaya, a wam ta banay masa alɛkwa ma sɛrkwa wure kedɛ ba. ^{†19} Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katɛrwa na, cek hay a fa sɛkwamara dɛr masa Gazlavay ma da wuzdatɛrwa bɛz anɔa hay daa slam anɔa mewedɛy amba dɛr a, a wuswa fiyaw fiyaw. ^{††20} A sɛkwamara maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma katɛrwa na, ta tɛram sem nga cek nga tedɛ. Ara cek hay a ma wudam nga key kɛne ba, ama ara Gazlavay ma la har anɔa da ray ata. Ta nɔgene he cɛpa, fa sɛkwamara Gazlavay nga ka slɛra anɔa da ray ata cɛnɔga. ^{††21} Slɛra ha na, ara Gazlavay ma da pɛskatɛrwa dasi har nga ndaw ma nɛsta, ma tɛrdata nga beke. An-

da kedɛ, cek hay a tabiya a da hɛtam mewedɛy nga Gazlavay bama daa slam a ta bɛza hay nga Gazlavay. A da wam nga ata anda bɛza hay nga Gazlavay.

²² Ya sɛrkwa dɛga mezley nga bɛla haa wure kedɛ, cek hay tabiya masa Gazlavay ma katɛrwa na, fa sɛram banay, a njaram anda nɔgwas ma da yey. ²³ Ma sɛram banay a daa masa ata fa sɛkwamara na, ara cek hay a daada ba, ama alɛkwa may fa njarakwa daa mevel alɛkwa. Alɛkwa na, ndɛhay masa Gazlavay ma vɛlndakwar Mesɛfney anɔa teesɛdɛ da ray cek hay mekele masa anɔa ma da vɛldandakwara. Anda kedɛ, alɛkwa fa sɛkwakwa pas masa Gazlavay ma da tɛrdandakwar nga bɛz anɔa hay fara fara, a da pɛskandakwar dasi har nga ndaw ma nɛndakwar, amba kwa waawa a wey ray anɔa. ^{††24} Gazlavay ta lɛhdandakwar sem daa mebarey ama ya sɛrtakwa cek hay masa Gazlavay ma da ka da ray alɛkwa tabiya ba aranɔ. Alɛkwa fa sɛrkwa fara fara ya hɛtkwa cek hay a la. Da ndaw ta hɛtar cek masa aa ma sɛkwa sem ta dey anɔa na, a sɛkwa cek aha saba maja cek aha aa fa dey anɔa cay. Ma da sɛkwa cek masa anɔa ma hɛtar sem nɔgene na, wa dɛba wa? ^{††25} Alɛkwa na, fa sɛkwakwa cek masa alɛkwa ma hɛtkwa ta dey alɛkwa daa ba aranɔ. Anda kedɛ, ya bɛskwa mevel nga sɛkwa cek aha ta zazay. ^{††}

²⁶ *Mesɛfney nga Gazlavay fa jɛnndakwar may, maja alɛkwa gɛdɛnɔ pɛreh daa cɛvedɛ nga Gazlavay. Kwa ya sɛrkwa cek masa alɛkwa ma daa cɛfdakwa fa Gazlavay ba. Ama Mesɛfney nga Gazlavay a, ta ray anɔa, fa dɛrar dangay a Gazlavay aa slam a nga alɛkwa. Aa cɛfda Gazlavay ta mevel pal, aa guzlar a Gazlavay ta mey masa ma fɛnar ray a ndaw-magɛdɛnɔ ngaa guzley. ²⁷ Gazlavay ma sɛra cek daa mevel nga ndaw na, a cɛnda cek masa Mesɛfney anɔa ma wudɛy, maja Mesɛfney a faa cɛfda Gazlavay amba a jɛnta ndɛhay anɔa hay anda Gazlavay ma wudɛy. ^{†††}

²⁸ Nɔgada ndɛhay ma wudɛmara Gazlavay, ndɛhay masa Gazlavay ma zɛlta nga key cek anda anɔa ma wudɛy na, ya sɛrkwa cek hay tabiya masa ata ma hɛtam na, ara Gazlavay ma ka amba a tɛrey nga cek maaya nɔgada ata. ^{†††29} Dɛga zleezle na, Gazlavay ta walata ndɛhay anɔa hay cay. Asaya, ara anɔa ma wudɛy nga tɛrdata ndɛhay anɔa hay a anda Bɛzey anɔa. A ka anda kedɛ na, amba Bɛzey anɔa a tɛrey bɛzey maa-mey-ndaw da wuzlah ndɛhay nga Gazlavay masa anda mɛlmanɔ hay ga. ^{†††30} Yaw, ndɛhay masa Gazlavay ma walata nɔgene na, Gazlavay ta zɛltɛrwa la nga key ndɛhay anɔa hay may. Daa masa aa ma zɛlta ha na, ta pata la nga ndɛhay maaya fa mey anɔa may. Asaya, ndɛhay masa aa ma pata nga ndɛhay maaya fa anɔa na, ta handata sem aa slam anɔa mewedɛy may. ¹⁸

Gazlavay a wudndakwar mandaw mandaw

³¹ Kaa wure kedɛ na, mey mambɛkakaya nga lɛvey daha saya daw? Gazlavay aa ta alɛkwa, kaa ma da gwa a ray alɛkwa na, wa? ¹⁹ ²⁰³² Gazlavay ta badɛrwa Bɛzey anɔa daa ba, ama ta slɛrdɛrwa la a bɛla nga mɛcey

† 8.9 1Kwr 3.16 †† 8.10 Gal 2.20; 1Jn 3.24 ‡ 8.11 2Kwr 4.14 †† 8.12 6.18 ††† 8.13 Gal 6.8; Ef 4.22-24 †††† 8.14 1Jn 2.29-3.1 †††† 8.15 Mk 14.36; Gal 4.5-7 § 8.17 5.12; Gal 4.7; Fɛl 3.10-11 §† 8.18 2Kwr 4.17 §†† 8.19 Kwa 3.4; 1Jn 3.2 §† 8.20 MC 3.17-19

§†† 8.23 2Kwr 5.2-5; Ef 4.30 §† 8.24 2Kwr 5.7; Heb 11.1 §† 8.25 2Kwr 4.18 §†† 8.27 Ps 139.1 §†† 8.28 Jɛw 2.10; Ef 1.11 §†† 8.29

maja aləkwa tabiya. Anda Gazlavay ma slərdandakwara Bəzey anğa na, fara fara a vəldandakwara cek hay tabiya la may. ^{†33} Ma gwa nga mbədtar ray ngada ndəhay masa Gazlavay ma walata na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba, maja ara Gazlavay ma tərdata nga ndəhay masa maaya fa mey anğa. ³⁴ Ndəhay masa Gazlavay ma walata na, ma gwa nga tərdata ta sariya na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba, maja Yesu *Kəriste ta məcey la, ta sləkda wa sem daa meməcey, wure kede aa manjakaya ta har-zəmay nga Gazlavay, fa dərey danğay maja aləkwa. ^{††35} Ma da wunkandakwar ta Kəriste amba a wudndakwar saba na, me? Kwa aləkwa daa banay, kwa mewulkey fa həbndakwar ray, kwa ndaw a cakalafandakwar mey, kwa aləkwa daa may, kwa aləkwa daa viya, kwa anja ndaw a wudey nga kandakwar cek maaya ba, kwa ndaw a kəndakwar vagay na, cek hay a cəpa ngeney, a gwa nga wunkandakwar ta Kəriste ba. ^{‡36} Anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, ma ləvey:

«Bay Gazlavay, ndəhay fa səpmandar mandaw mandaw

nga kədəy vagay maja ala ndəhay akah hay.

Fa mey nga ndəhay na,
ala ^{††} anda təban hay masa ma handamata nga hərey.» ^{‡‡}

³⁷ Ta ngeney he cəpa, ya kakwa bay-gula la da ray banay hay a ngeney tabiya ta gədan nga ndaw ma wudndakwar kalah. ^{‡‡38} Ahaw, ya sərə fara fara cek ma gwa ma wunkandakwar ta ndaw masa ma wudndakwar kalah ha na, daa ba. Kwa ya məckwa, kwa aləkwa ta dey, kwa maslan hay nga Gazlavay, kwa gədan nga bay hay masa da bəla kede ta gədan nga mesəfney hay masa daa memed, kwa cek hay ma kam wure kede ta cek hay ma da kam ngada fa mey, ^{‡‡‡39} kwa maazla hay da gazlavay da vad, kwa daa vəged nga awaw magaza, kwa cek wura wura mekele masa Gazlavay ma katəwa, kwa meeme cəpa a gwa nga wunkandakwar ta mewudey-vaw nga Gazlavay ba. Ara mewudey-vaw masa anğa ma wuzdərwa ta fa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura. [§]

Mey da ray Israyel hay, ndəhay masa Gazlavay ma walata

9 Mey masa yah ma daa guzlda kede na, ara mey fara fara, ya mbərzley ba, maja yah na, ndaw nga *Kəriste. Asaya, *Mesəfney nga Gazlavay fa wa mewulkey adaw, mewulkey adaw a fa wuzda, mey masa yah ma kada kede na, ara mey fara fara. ² Ya wudey nga ləvey na, mewulkey fa da kədyə, mevel fa caya mandaw mandaw ^{§†3} da ray səkway adaw hay *Jəwif hay. Ala na, nga way ala pal. Da Gazlavay a sərə na, nga nəsyə, nga wunkandar ta Kəriste amba məlma

Kwa 1.18; Heb 1.6 18 8.30 1.7; 5.2; 2Tes 2.13-14 19 8.31 Ps 118.6 20 8.31-34 Iz 50.8-9† 8.32 5.8; Jan 3.16 †† 8.34 4.25; SNM 2.33; Heb 7.25; 1Jn 2.1 ‡ 8.35 2Kwr 5.14 †† ala: Daa Ps 44.23aa guzley da ray səkway nga Jəwif hay, ama fede na, Pawl aa guzley da ray ndəhay nga Yesu. ‡‡ 8.36 Ps 44.23; 2Kwr 4.11 ††† 8.37 1Jn 5.4-5 ‡‡‡ 8.38 Ef 1.21; 1Kwr 3.22; 15.24; 1Pi 3.22 § 8.39 5.5; Jan 3.16; 2Kwr 13.13; Ef 1.4; 2.4; 1Tes 1.4; 2Tes 2.16 §† 9.2-3 Mab 32.32

adaw hay Jəwif a diyam. ⁴ Ata daa səkway nga *Israyel hay. Gazlavay ta walata sem nga təram bəz anğa hay, ta wuzdatara gədan anğa la, ta jəwam mey la ta ata, ta wuzdatara kwakwas anğa la, ta wuztar cəved la amba a dərmar danğay, ta wuzdatara cek maaya masa aa ma ləvey a da vəldatara heyey la. ^{§††5} Ata na, ndəhay daa səkway nga papaŋ nga papa aləkwa hay zleezle ^{§†}. Yesu Kəriste may, daa masa anğa ndaw-magədan na, anğa ndaw daa səkway a. Ama ta ngeney he cəpa na, ta təbmara mey anğa daa ba. Kəriste he na, ara ndaw ma wata cek hay tabiya. Anja ndəhay nga həlmamara Gazlavay nga sərmataw. Amen. ^{§††}

⁶ Ya wudey nga ləvey mey masa Gazlavay maa guzlda na, ta key anda aa ma ləvey daa ba na, kəne ba. Mey a ta key la. Ama ya wudey nga ləvey, Israyel hay na, ara ndəhay nga Gazlavay cəpa ba. ^{§†7} *Abəraham ta yey bəza hay la. Ama bəza hay a cəpa na, ara bəz anğa hay fara fara anda Gazlavay ma ləvey ba, maja Gazlavay taa guzlar la zleezle a Abəraham a, a ləvar: «Ara ta fa bəza hay nga bəz akah *Izak, sləmay akah ma da zəley.» ^{§†8} Anda meləvey, bəza hay masa Abəraham ma yatərwa na, ata tabiya bəza hay nga Gazlavay ba. Ama bəza hay nga Gazlavay fara fara na, ara bəza hay masa Abəraham ma yatərwa maja Gazlavay ma ləvar a da vəlar bəza hay ga heyey. ^{§†9} Mey masa Gazlavay ma ləvar a Abəraham a zleezle a da vəlar cek heyey na, mey a, a ləvey: «Haa kasl səfed anda kede na, ya vəhwa la. Daa ngeney, Sara ta yawa bəzey mezəle cay.» ^{§††}

¹⁰ Yaw, ara ngeney daada ba. Rebeka may, ta yawa la, a yawa bəza hay cew. Ata nga papa ata pal. Papa ata ha na, ara dede aləkwa Izak zleezle. ^{§§§11-12} Gazlavay a ləvar a Rebeka: «Bəzey mahura na, a da kar sləra ngada mecəhe.» Gazlavay maa guzlar anda kede na, daa masa bəza hay a, a sərmara ma key cek masa maaya ta maaya ba, ba aran, ara daa masa ata da hwad mama ata dāgay. Gazlavay ma ləvey anda kede na, nga wuzda anğa na, fa key cek mandaw mandaw anda aa ma wudey. A weley ndaw masa aa ma wudey. A walata na, maja sləra masa ndaw a ma ka ba. ¹³ Anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay ma ləvey:

«Ya weley na, Jakwap. Ezayu na, ya wuda ba.» ¹⁸

¹⁴ Da kəne na, ya da ləvkwa kwara dəba wura? Gazlavay a na, ara ndaw ma key cek ta cəved e ba dəba daw? Kay, kəne ba! ¹⁹¹⁵ Gazlavay ta ləvar la a *Mawiz zleezle: «Da ya wudey nga key maaya a ndaw na, ya ka. Asaya, da ya wudey nga sərey dey-ceceh fa ndaw na, ya sərfar.» ²⁰¹⁶ Anda kede, da Gazlavay a kar maaya a ndaw na, ara maja ndaw a ma wudey ba, asaya, maja sləra nga ndaw a ma ka ba, ama ara maja Gazlavay ma

§†† 9.4 səkway nga Israyel hay: Mab 4.22; Aw 11.1; gədan nga Gazlavay: Mab 16.10; 24.16-17; 40.34-35; mejəwey-mey: MC 17.7; Mab 24.7-8; kwakwas anğa: Mab 20-24; Gazlavay a da ka cek anda anğa ma ləvey: 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 §† papəŋ nga papa aləkwa hay: Anda meləvey, Abəraham, Izak, leŋ Jakwap ta bəz anğa hay kuraw a ray a cew. §†† 9.5 15.8; Mab 3.6, 15; Kəriste: Mt 1.1; Rm 1.3-4 §† 9.6 3.3-4; 2.28-29 §† 9.7 MC 21.12; Mt 3.9 §§† 9.8 Gal 3.7; 4.23 §§† 9.9 MC 18.10, 14 §§§ 9.10-12 MC 25.21-23; Rm 11.6 18 9.13 Mal 1.2-3 19 9.14 3.5; Mew 32.4 20 9.15 Mab 33.19; Mt 20.1-15

sərfar dey-ceceh. ^{†17} Daa derewel nga Gazlavay na, Gazlavay a ləvar a *Farawanj, bay nga *Ejip: «Yah ma paka aa bay na, amba ya wuzdərwa gədan adaw ta fa kah, asaya, amba ndəhay da bəla cəpa a zəldamaya sləmay.» ^{††18} Anda kede, Gazlavay a gwa nga sərfar dey-ceceh a ndaw masa aa ma wudey, asaya, a gwa nga tərda ndaw nga macarakaya anda aa ma wudey. [‡]

Gazlavay a gwa nga key cek anda aa ma wudey

¹⁹ Da kwa ndaw a da ləvya: «Da anda kede na, Gazlavay a mbədtar ray a ndəhay na, fa me dəba me? Ndəhay a gwamara nga təkmarā cek masa aa ma wudey nga ka daw?» ²⁰ Kah ndaw-magədanj nga tede, kah na, wa may wa, amba ka kada yawa ta Gazlavay na! Manğayak maləmkaya na, a gwa nga ləvar a ndaw ma ləma: «Ka ləmya anda kede na, maja me daw?» Kay, a gwa ba! ^{††21} Ndaw ma ləma manğayak a gwa nga key cek ta hahay nga meləmey anda aa ma wudey. A gwa nga wunka hahay a cew, pal a ləmda manğayak wal membey kalah, lanğar may, a ləmda manğayak masa saw kəne. [‡]

²² Yaw, da Gazlavay a ka anda ndaw ma ləma manğayak na, mey akah da hwad a me? Gazlavay a wudey nga wuzdərwa na, anğa fa cey mevel da ray ndəhay, asaya, a wudey nga wuzdərwa gədanj anğa a ndəhay. Ama ndəhay masa anğa ma da cey mevel da ray ata ta masa anğa ma da katar sariya ngaa zəddata na, fa bəsta kwa ara mey ba cəngə. ^{†††23} Gazlavay fa bəsta na, amba a wuzdatara gədanj anğa a ndəhay. A wudey nga pa gədanj anğa ha a ray ndəhay masa anğa ma sərfatar dey-ceceh. Ta diyta la dəga zleezle amba a hətam gədanj anğa ha. ^{†††24} Ndəhay a na, ara aləkwa. Gazlavay a zəldakwar na, da wuzlah ndəhay *Jəwif hay daada ba, ama da wuzlah ndəhay daa səkway mekele hay may. ^{§25} Ara anda Gazlavay maa guzley ta mey Awze, *ndaw ma təla mey anğa, ma ləvey:

«Ndəhay masa ata ndəhay adaw hay zleezle ba na, ya da zəлта ndəhay adaw hay.

Ndəhay masa ya wudta ba zleezle na,

ya da zəлта ndəhay adaw hay mawudtakaya kalah. ^{§†}

²⁶ Daa slam masa yah ma ləvtar la a ndəhay:

“Akwar ndəhay adaw hay ba” na,

yah, Gazlavay masa ta dey,

ya da zəлта “bəz adaw hay”.» ^{§††}

²⁷ *Izay, ndaw ma təla mey nga Gazlavay may, taa guzley la da ray *Israyel hay, a ləvey: «Anğa kwa Israyel hay ata ga a sləfam ba anda mawurbay da wayam na, Gazlavay a da ləhey daa mebərey na, ndəhay nekədey da wuzlah ata gway. ^{§†28} Fara fara Bay Gazlavay a da ka sləra anğa cəpa fiyaw fiyaw da bəla anda aa ma ləvey.»

²⁹ Yaw, anda Izay a maa guzley dəga zleezle saya, a ləvey:

«Da Bay Gazlavay ma wa slam da vad tabiya ta mbəkndakwar ndəhay nekədey

daa səkway aləkwa daa ba na, anğa nğene, ya ta paslakwa sem sle’ anda ndəhay daa berney nga Sadawm ta nga Gwamar.» ^{§††}

Mey da ray mepey Yesu nga ndaw fara fara

³⁰ Kaa wure kede, ya da ləvkwa na, kwara? Ya ləvkwa ndəhay *Jəwif hay ba na, fa səpam cəved amba Gazlavay a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, daa ba. Ama Gazlavay a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, maja ata ma pamara *Kəriste nga ndaw ata fara fara. ^{§†31} *Israyel hay na, fa səpam *kwakwas nga Mawiz amba Gazlavay a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa. Ama ta hətam amba a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa ha anda kwakwas a ma wudey na, daa ba. ^{§†32} Ta hətam daa ba maja me? Maja a wulkam Gazlavay a da pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, ta fa cek masa ata ma kamara gway. Fa pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara na, daa ba. Anda kede, salay ata ta kədey sem fa anğwa mekey mecembədey a ndəhay, ^{§§†33} anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey:

«Nəka, daa berney nga Siyanjw na,

ya da pey anğwa mekey mecembədey a ndəhay, ara anğwa ma təddata ndəhay.

Ama kwa waawa ma zləmbey ta anğwa ^{§§†} ha na, a zəley marava daa ba səlak.» ^{§§§}

Mey da ray Jəwif hay ma da ləham

10 Məlma adaw hay, cek masa yah ma wudey ta mevel adaw cəpa na, anğa Gazlavay nga ləhdata səkway adaw hay *Jəwif hay daa mebərey. Ya fa dərey danğay mandaw mandaw maja ata. ¹⁸² Ya gwa ya ləvey ata na, ta vəldamara ray ata la ta mevel ata cəpa nga səpey cəved nga Gazlavay. Kwa ta səpmara cəved e la ta mevel ata cəpa na, ama ta səpmara cəved masa fara fara na, daa ba. ¹⁹³ Ata ta səpmara nga səpey cəved masa amba Gazlavay a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, daa ba. A səpam amba Gazlavay a pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, ta fa cek hay masa ata ma kamara ta har ata gway. Anda kede, cəved fara fara masa Gazlavay ma da pata nga ndəhay maaya fa mey anğa na, a wudam ba. ²⁰⁴ Fara fara, dəga *Kəriste ma sawa a bəla na, gədanj nga *kwakwas nga Mawiz ta ndəvey sem. A key anda kede, amba Gazlavay a pey nga ndəhay maaya fa mey anğa na, ndəhay ma pamara nga ndaw ata fara fara. ²¹

Mey da ray ndəhay daa səkway wura wura ma da ləham

⁵ Masa *Mawiz maa guzley zleezle da ray ndaw ma wudey amba Gazlavay a pa nga ndaw maaya fa mey anğa maja aa ma səpa kwakwas anğa na, a ləvey:

§†† 9.29 Iz 1.9 §† 9.30 10.20 §† 9.31 10.2-3 §§† 9.32 4.4-5 §§† anğwa: A wudey nga ləvey Yesu. Kwa waawa ma zləmbey ta anğwa ha na, anda meləvey, kwa waawa ma təba mey nga Yesu a. §§§ 9.33 Iz 8.14; 28.16; 1Pi 2.6-8 18 10.1 9.1-3 19 10.2 SNM 22.3 20 10.3 1.17 21 10.4 Gal 3.24-25

† 9.16 Ef 2.8 †† 9.17 Mab 9.16 ‡ 9.18 Mab 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pi 2.8 †† 9.20 Iz 29.16; 45.9 †† 9.21 Jer 18.6; 2Tm 2.20 ††† 9.22 2.4, 8 ††† 9.23 5.2 § 9.24 1.16; 10.12 §† 9.25 Aw 2.25; 1Pi 2.10 §†† 9.26 Aw 1.10 §† 9.27-28 Iz 10.22-23

«Ndaw ma sɛpa kwakwas a mandaw mandaw, ma rɛsa ba sɛlak na, a hɛtey heter la ta fa kwakwas a.»^{†6} Ama cɛved amba Gazlavay a pa ndaw nga ndaw maaya fa mey anɔa maja aa ma pa nga ndaw anɔa fara fara na, cɛved e anɔa wal. Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay da ray cɛved e, a lɔvey: «Kah ndaw-magɛdanɔ, ka da wulkey daa mevel akah, ka lɔvey ma da tɔpey a gazlavay a vad na, wa?» na, ka da lɔvey kɛne ba. Anda melɔvey, ka da lɔvey «Ma da tɔpey a gazlavay a vad nga bɛrɔngadɛrwa *Kɛriste na, wa?» na, ka da lɔvey kɛne ba.^{††7} Asaya, «Ma da gwa nga mbɛzey a wuzlah ndɛhay mamɛctakaya na, wa?» na, ka da lɔvey kɛne ba may. Anda melɔvey, ka da wulkam amba ndaw a daw a wuzlah ndɛhay mamɛctakaya nga zɛlwa Kɛriste na, kɛne ba.⁸ Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a lɔvey: «Mey nga Gazlavay aa da cakay akah, ba na, dɛrɛnɔ ta kah ba. Aa da baazlam akah ta daa mevel akah.» Yaw, mey a na, ara mey masa ala ma wuzdamatara ngada ndɛhay amba a tɛb-mara.⁹ Da kah ta mey akah, kah maa guzley la fa mey nga ndɛhay, ka lɔvey: «Yesu na, ara Bay Mahura,» asaya, da ka ta tɛba la ta mevel akah cɛpa Gazlavay ta slɛkdadɛrwa sem daa memɛcey na, nɔgene, Gazlavay a lɛhdaka la.^{††10} Ndaw ma pa Gazlavay nga ndaw anɔa fara fara la na, Gazlavay a, a pa ndaw aha nga ndaw maaya fa mey anɔa la. Asaya, ndaw maa guzley ta mey anɔa, a lɔvey: «Yesu ara Bay Mahura» na, Gazlavay a lɛhda ndaw a la.^{††11} Ahaw, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a lɔvey: «Kwa waawa ma pa Gazlavay nga ndaw anɔa fara fara na, a zɛley marava daa ba sɛlak.»^{††12} Anda kedɛ, ndaw *Jɛwif ta ndaw Jɛwif ba na, ata letɛk. Ata cɛpa bay ata na, pal, ara Bay Mahura, ndaw ma katar maaya daa masa ata faa cɛfdamara nga jɛnta.^{††13} Anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma lɔvey: «Kwa waawa maa cɛfda Bay Mahura nga lɛhda na, Bay Mahura ha a lɛhda la.»^{†††}

^{†4} Kaa da ndɛhay ta pamara Bay Mahura ha nga ndaw ata fara fara daa ba na, a daa cɛfdamara nga lɛhdata na, kwara? Yaw, kaa da ndɛhay ta cɛndamara mezɛley nga Bay Mahura ha daa ba na, a da pamara nga ndaw ata fara fara ha na, kwara? Asaya, kaa da ndaw ta wuzey mey da ray Bay Mahura ha daa ba na, ndɛhay a da cɛndamara mey da ray a na, kwara?^{†5} Kaa da ndɛhay maslɛrdatakaya nga wuzey mey a daa ba na, a da wuzdamara mey da ray Bay Mahura ha na, kwara? Anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma lɔvey: «Cek ma mbey anda ndɛhay ma diyam nga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndɛhay na, daa ba.»^{†††16} Ama ndɛhay tabiya ta tɛbmara Mey-maaya-mawiya ha aa mevel ata na, daa ba. Ara anda *Izay, *ndaw ma tɛla mey nga Gazlavay maa guzley zleezle, ma lɔvey: «Waa Bay Gazlavay, ma tɛba mey ala masa ala ma wuzdamara da ray akah na, wa?»^{††17} Anda kedɛ, amba ndaw a tɛba mey nga Gazlavay na, si a

cɛnda mey a la dagay. Mey masa aa ma cɛnda ha na, ara mey nga Kɛriste.^{††}

^{†8} Da anda kedɛ na, ya wudey nga sɛra Jɛwif hay na, ta jɛkam slɛmay fa Mey-maaya-mawiya ha daa ba fara daw? Fara fara, ta jɛkam slɛmay la. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma lɔvey:

«Ndɛhay ta diyam la nga wuzey mey nga Gazlavay da bɛla tabiya.

Day ata ta cɛney la aa wura aa wura cɛpa, kwa aa slam masa dɛrɛnɔ.»^{†††}

^{†9} Ya wudey nga sɛra saya, *Israyel hay na, ta cɛndamara mey a daa ba fara daw? Fara fara ta cɛndamara la, ama ta gɛmam nga tɛbmara daa ba. Ya sɛra anda kedɛ na, maja Gazlavay taa guzlar la dɛga zleezle ta mey Mawiz, a lɔvey:

«Ya da tɛrdakwar nga ndɛhay ma ka sɛlɛn fa ndɛhay daa sɛkway hay saw kɛne.

Ya da ka amba mevel akwar a cey a ray ndɛhay masa daa sɛkway hay manjar lɛngesl.»^{††}

^{†20} Fa dɛba ha Izay may, ta zlurey ngaa guzley daa ba, a lɔvey:

«Gazlavay a lɔvey:

Ndɛhay masa ta sɛpmaya daa ba na, ta hɛtmaya la ta dey ata.

Ya ta wuzda vaw adaw la ngada ndɛhay masa kwa maa cɛfdamara mey adaw daa ba.»^{†††}

^{†21} Da ray ndɛhay Israyel hay na, Gazlavay taa guzley la saya ta mey Izay, a lɔvey:

«Ya vɛrndeɛ hipas, har adaw mawurkaya nga tɛbtɛrwa ndɛhay ma kam hɛma a ray adaw amba a vɛhmawa, ama ata ta cɛnmaya mey daa ba.»^{††}

††

Mey da ray Gazlavay ma sɛrfatar dey-ceceh a Israyel hay

11 Yaw, ya wudey nga sɛra saya, da anda kaa na, Gazlavay ta mbɛdtar dɛba sem a ndɛhay anɔa hay *Israyel hay daw? Kay, daa ba sɛlak! Yah ray adaw na, yah ndaw Israyel, yah daa sɛkway nga Benjamenɔ. Benjamenɔ e may, ara ndaw daa sɛkway nga *Abɛra-ham.^{††2} Fara fara, Gazlavay ta mbɛdtar dɛba a ndɛhay anɔa hay Israyel hay masa aa ma walata dɛga zleezle na, daa ba. Ka sɛrfadamara mey mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay da ray *Eli ma tɛway fa mey nga Gazlavay maja Israyel hay heyey saba daw? A lɔvey:^{†††3} «Waa Bay Gazlavay, ta kɛdmata ndɛhay ma tɛla mey akah hay sem cɛpa vagay, mendɛrey yah pal taava adaw. Fa sɛpmaya nga kɛdey vagay may. Asaya, ta bɛzlmata slam hay mɛfɛkey cek ngada kah sem.»^{†††4} Kaa Gazlavay a mbɛddara a Eli a na, kwariya? A mbɛddara, a lɛvar: «Kay, mendɛrey kah pal taava akah ba! Ya ta bɛy ndɛhay gabal maasala la ngada yah. Ara ndɛhay masa ta namar ray ngada kuley mezɛley Bal daa ba.»^{†5} Yah, Pawl, ya fa lɛvkwar, kwa haa wure kedɛ

† 10.5 Lev 18.5; Gal 3.12 †† 10.6-8 Mew 30.12-14 † 10.9 1Kwr 12.3; Fɛl 2.11 †† 10.11 9.33 †† 10.12 3.22 ††† 10.13 Jwl 3.5 ††† 10.15 Iz 52.7 † 10.16 Iz 53.1; Jan 12.38

†† 10.17 Jan 17.20 ††† 10.18 Ps 19.5 †† 10.19 Mew 32.21; Rm 11.11 ††† 10.20 Iz 65.1; Rm 9.30 †† 10.21 Iz 65.2 †† 11.1 SNM 22.30; 2Kwr 11.22; Gal 1.13-14; Fɛl 3.5 ††† 11.2 11.29; Ps 94.14; Jer 31.37 ††† 11.3-4 1Bay 19.10, 14, 18

na, anġa letek kàne may, Gazlavay ta mbàkey ndəhay siya la da wuzlah Israyel hay masa anġa ma walata maja anġa ma sərɤatar dey-ceceh. ¹⁶ Gazlavay a walata ndəhay a na, maja anġa ma sərɤatar dey-ceceh, ba na, maja sləra ata ba. Anja da a walata maja sləra ata na, nġene ta sərɤatar dey-ceceh daa ba. ††

⁷ Kaa wure kede, mey a, a wudey nġa ləvey na, kwara? Israyel hay na, ta hətam cek masa ata ma sərɤamara na, daa ba, si ndəhay nekədey masa Gazlavay ma walata na, ta hətam la. Har-gədanġ nġa ndəhay da wuzlah ata na, ta wudam nġa cəndamara day nġa Gazlavay na, daa ba. ⁸ Anda mawuzlalakaya daa derewel nġa Gazlavay, ma ləvey: «Gazlavay ta nġərdatar ray ata sem, ta wulfatar dey ata sem, ta dəzlara sləmay ata sem, haa wure kede ata kàne cənġa.» ⁹ Bay *Davīd taa guzley la saya, a ləvey:

«Cek hay masa ata ma zəmamara nġene na, nġa kərza ta day anda nġam-nġam ma kərzey cek, anja nġa tərey nġa vəged amba a tədam a hwad a, a sərām banay tede fa sləra ata. ††

¹⁰ Anja dey ata nġa wulfey amba a hətmar dey saba, anja nġa gəbdamara dəba mandaw mandaw maja banay ata.»

¹¹ Ya wudey nġa səra mey a saya, *Jəwif hay ma zlanġadām daa cəved nġa Gazlavay na, ta zlanġadām sem nġa tar fara daw? Kay, daa ba səlāk. Ama maja mebərey masa ata ma kamara na, ndəhay masa Jəwif hay ba hay ata ta cəved nġa ləhey daa mebərey. A key anda nġene na, amba Jəwif hay a, a kam sələnġ ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay. ††¹² Jəwif hay ta kam mebərey la, maja nġene, Gazlavay ta katar maaya la a ndəhay da bəla tabiya. Jəwif hay ta zlanġadām sem daa cəved nġa Gazlavay, maja nġene, Gazlavay ta', a pəstar mey a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Yaw, da Gazlavay ta katar maaya la a ndəhay masa Jəwif hay ba hay maja Jəwif hay ta zlanġadām sem daa cəved anġa na, kaa wara a katar maaya ma fəna ta pas masa ndəhay Jəwif hay tabiya ma da vəhmawa fa vəda nġa ləhey, ba daw?

Mey da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da ləham

¹³ Wure kede, ya wudey nġaa guzlkwar nġada akwar ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Yah na, *ndaw-mes-lərey nġa Yesu masa Gazlavay ma slərdərwa nġa wuzey mey nġada akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Ya faa səmey ga da ray sləra adaw a. ††¹⁴ Ya wudey na, səkway adaw hay Jəwif hay a nəkam dey fa sləra masa yah ma ka da wuzlah ndəhay masa Jəwif hay ba hay, a səpam cəved amba Gazlavay a ləhdata may. ¹⁵ Masa Gazlavay ma mbədtar dəba sem a ndəhay adaw Jəwif hay na, ta', a cəmtar day nġa ndəhay siya da bəla ta anġa ray anġa. Da anda kede na, ta pas masa Gazlavay ma da təbta aa slam a na,

ma da key na, me? Cek maaya a key la. Ndəhay masa maməctakaya a sləkdamawa la daa meməcey.

¹⁶ Sərmara, da ta cam peŋ la teesed nġa vəley nġada Gazlavay na, peŋ e siya tabiya na, ara nġa Gazlavay a may. Asaya, da a vəlmar slaslalay hay nġa wudez na, mey-har hay nġa wudez e cəpa nġada anġa may.

††¹⁷ Səkway nġa *Israyel hay na, anġa anda wudez maaya marəvkaya masa mey-har hay siya madəsltakaya. Ama akwar masa Jəwif hay ba na, akwar anda mey-har hay nġa wudez saw manjəbtakaya fa wudez maaya marəvkaya masa mey-har hay siya madəsltakaya heyey. Wure kede, ka da hətam cek maaya maja akwar manjəbtakaya fa wudez maaya heyey. ¹⁸ Da anda kaa na, ka da rəsmata ndəhay masa anda mey-har hay nġa wudez madəsltakaya nġene ba. Akwar fa zlapam da ray ata na, maja me? Akwar na, mey-har hay gway. Ma kərza slaslalay na, ara mey-har hay ba, ama ara slaslalay ma kərza mey-har hay, ba diya? ††

¹⁹ Da kwa ndəhay siya da wuzlah akwar a daa guzlam, a ləvam: «Gazlavay a dəsłta mey-har hay a na, amba a nġəbey yah aa slam aha.» ²⁰ Ahaw, kàne fara. Ama Gazlavay a dəsłta na, maja ata ma pamara nġa ndaw ata fara fara daa ba. Yaw, anġa ma nġəbkwar aa slam ata na, maja akwar ma pamara nġa ndaw akwar fara fara. Maja nġene, ka da zlapam saba, ama maaya na, ka zluram ta Gazlavay. ††²¹ Jəwif hay na, ara ndəhay masa mapatakaya anda mey-har nġa wudez masa maaya. Da Gazlavay ta sərɤatar dey-ceceh daa ba na, ka wulkam a sərɤakwar dey-ceceh la daw?

²² Nəkmara, Gazlavay na, a gwa a key maaya a ndaw, asaya, a gwa a cey mevel a ray ndaw may. Anġa na, fa cey mevel da ray ndəhay masa ma zlanġadām sem daa cəved anġa. Ama faa həmdakwar, akwar ndəhay masa daa cəved anġa. Si ka kamar cek ma mbafar mandaw mandaw, da daa ba na, a da dəsłkwar anda mey-har hay nġa wudez e may. ²³ Jəwif hay na, da ata ta vəhmawa sem aa cəved nġa Gazlavay, a pamara nġa ndaw ata fara fara na, Gazlavay a, a nġəbta la aa slam ata fa wudez masa maaya heyey saya, maja Gazlavay aa ta gədanġ nġa vəhdatərwa, a nġəbta aa slam ata cənġa. ²⁴ Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba, akwar na, anda mey-har hay nġa wudez saw da ley masa ma dəsłmərwa nġa nġəbey fa wudez masa maaya. Yaw, da Gazlavay ta gwa nġa ka cek masa ta banay anda kede sem na, ka wulkam anġa ta banay amba a vəhdatərwa Jəwif hay masa mapatakaya ta cakay heyey aa slam ata daw?

Mey da ray Israyel hay ma da ləham daa mebərey

²⁵ Məlma adaw hay, ya wudey ka sərɤamara mey mabadakaya daha, amba ka pamara ray akwar nġa ndəhay ma səra cek kalah ba. Ahaw, *Israyel hay siya na, ray ata manġərdakaya. Ama ta pas masa ndəhay *Jəwif hay ba hay masa Gazlavay ma wudey nġa ləhdata ta ləham cay na, Israyel hay siya hay a na, a mbədt-

† 11.5 9.27†† 11.6 4.5; Gal 3.18‡ 11.8 Iz 29.10; Mew 29.3; Mt 13.14-15†† 11.9-10 Ps 69.23-24; 35.8‡‡ 11.11 SNM 13.46; Rm 10.19††† 11.13 1.5

††† 11.16 Mesl 15.19-21§ 11.17 Ef 2.11-13§† 11.18 Janġ 4.22 §†† 11.20 1Kwr 10.12

damara menjey ata la, a pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara. ¹²⁶ Anda kede na, Gazlavay a ləhdata ndəhay Israyel hay la cəpa anda mawuzlalakaya daa derewel anğa ma ləvey:

«Ndaw ma da ləhdata ndəhay a da bawa daa anğwa nga *Siyarŋw ††.

A da mbəkdatara mebərey nga ndəhay daa səkway nga Jakwap. ‡

²⁷ Kede he na, ara *mejəwey-mey adaw ta ata ta pas masa yah ma da mbəkdatara mebərey ata.»

²⁸ Ata ta təbmara *Mey-maaya-mawiya daa ba, anda kede, ta təram sem nga masa-gəra hay nga Gazlavay. A key anda kede na, amba akwar ndəhay Jəwif hay ba hay na, Gazlavay a ləhdakwar daa mebərey. Ama taa slam lanğar Gazlavay ta walata la maja ata na, ndəhay anğa hay mawudtakaya kalah, asaya, maja ta jəwam mey la ta papaŋ nga papa ata hay zleezle. ²⁹ Da Gazlavay ta wala ndaw sem, asaya, da ta kar maaya la a ndaw a na, a da njeý anda ngene, fa da mbədda mewulkey anğa daa ba. ³⁰ Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, zleezle akwar fa namar ray a Gazlavay daa ba. Ama Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la wure kede, maja ndəhay Jəwif hay ma namar ray ba. ³¹ Wure kede masa ata ma namar ray a Gazlavay ba ngene na, Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la aa slam a nga ata. A key anda kede amba ata may, a mbəddamara menjey ata amba Gazlavay a sərfatar dey-ceceh. ³² Yaw, anda kede, Gazlavay na, ta veltar cəved la a ndəhay tabiya amba a namar ray ba. A ka anda kede amba anğa may, a sərfatar dey-ceceh a ndəhay ndav. ††

Mey da ray gədaŋ nga Gazlavay

³³ Nəka! Gazlavay fa sərfatar dey-ceceh fara fara a ndəhay. Anğa ndaw ta lenğesl, a sərta cek hay tabiya. Cek masa daa mevel anğa na, ndaw ma gwa nga sərə daa ba. Cek masa aa ma wudey nga ka na, ndaw ma gwa nga sərə daa ba. ³⁴ Anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey:

«Ma sərə mewulkey nga Gazlavay na, wa?

Ma gwa nga kəta Bay Gazlavay na, wa? †††

³⁵ Ma vələr cek a Gazlavay

ma fəna cek masa aa ma vəldara na, wa?

Kwa ndaw pal daa ba səlak.» †

³⁶ Ma ləmtərwa cek hay cəpa na, ara anğa. Fa nəkfatar dey fa cek hay a tabiya amba cek hay a, a njam na, dasi har anğa. Anja ndəhay nga həlmamara Gazlavay nga sərmataw. *Amen. †

Ya da kakwar sləra a Gazlavay na, kwara?

12 Məlma adaw hay, Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la ga kalah. Anda kede, ambahw, vəldamara ray akwar tabiya ngada anğa. Da ka vəldamara ray akwar tabiya ngada anğa ha na, a key ngene, ka vəlmar

† 11.25 Mt 24.14; Jan 10.16 †† anğwa nga Siyarŋw: A wudey nga ləvey ndəhay Jəwif hay, da daa ba, berney nga Jeruzelem.

‡ 11.26-27 Iz 59.20-21; 27.9; Jer 31.33-34 †† 11.29 3.3-4; 15.8

†† 11.32 3.22; Gal 3.22 ††† 11.33 Jəw 11.7; Ps 139.17 ††† 11.34 Jəw 15.8; Iz 40.13 † 11.35 Jəw 41.3 †† 11.36 16.27; 1Kwr 8.6

cek maaya ma mbafar. Kede ara cəved masa fara fara nga ney ray a Gazlavay. ^{5†12} Ka da səpam kwakwas nga ndəhay masa da bəla kede ba. Vəlmar cəved a Gazlavay nga wey da ray akwar amba mewulkey akwar a mbədey, mevel akwar a key maaya. Da akwar fa kama- ra anda kede na, ka sərmara cek masa Gazlavay ma wudey la. Anda meləvey, ka sərmara cek masa maaya, ma mbafar, masa fara fara anda anğa ma wudey. ^{5†}

³ Gazlavay na, ta kaya maaya la, ta paya la nga ndaw anğa meslərey. Ara maja ngene, ya fa ləvkwar ngada akwar tabiya, ndaw a da pa ray anğa nga ndaw mahura ma fəna gədaŋ anğa ba. Ama kwa waawa nga nəka gədaŋ anğa amba a sərə anğa na, kwara. Kwa waawa nga nəka menjey anğa təde ta masa aa ma təba mey nga Gazlavay ngene na, cay gway. ^{5†14} Ka sərmara kwa waawa da wuzlah akwar na, anğa ta vaw pal, ama mezəvey hay fa vaw a na, ata ga. Kwa mezəvey wura wura na, anğa ta sləra anğa wal. ^{5†15} Aləkwa may kəne, aləkwa ga, ama aləkwa cəpa ya ta tərkwə sem nga vaw pal maja aləkwa macəmkaya ta *Kəriste. Aləkwa tabiya macəmkaya pal anda mezəvey nga vaw macəmkaya fa vaw nga ndaw pal. ⁶ Gazlavay ta vəldakwar gədaŋ la mekele mekele anda aa ma wudey nga vəlda a ndaw a, ndaw a. Anda kede, kwa waawa nga kada sləra ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara ha. Da ndaw anğa ta gədaŋ nga təley mey nga Gazlavay na, nga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara ngene gway. ^{5†7} Da ndaw aa ta gədaŋ nga jəney ndəhay na, maaya a jənta. Da ndaw aa ta gədaŋ ngaa sərkedey ndəhay na, maaya aa sərkadata. ^{5†8} Da ndaw aa ta gədaŋ nga dəktar mevel a ndəhay amba a hətam gədaŋ na, maaya a dəktar mevel. Da ndaw aa ta gədaŋ nga wunka cek anğa ta ndəhay na, nga vəlda ta mevel maaya. Da ndaw aa ta gədaŋ nga key *bay-ray daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu na, nga ka sləra anğa ta cəved e. Da ndaw aa ta gədaŋ nga key maaya a ndəhay masa daa banay na, nga katara ta meesəmey.

⁹ Si ka wudam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, ba na, ka da wudam vaw ta mey daada ba. Ka da təbmara nga key cek hay malamba ba. Ama səpam na, nga key cek masa maaya ta cəved e. ^{5†10} Wudam vaw da wuzlah akwar maja akwar cəpa na, məlmar hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Anja kwa waawa nga nar ray a ndaw a, ndaw a da wuzlah akwar ta mevel maaya. ^{5†11} Vəldamara ray akwar nga key sləra ta gədaŋ akwar cəpa. Ka da təram ndəhay masa-mayad hay ba. Kamar sləra a Bay Mahura ta mevel akwar ndav. ¹⁸¹² Akwar fa səkwam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldakwara. Anda kede, sasəmam mandaw mandaw. Da akwar daa banay na, bəsmara banay a. Kam gədaŋ nga dərey dangay mandaw mandaw.

¹⁹¹³ Ndəhay nga Gazlavay masa cek ata hay daa ba na,

‡†† 12.1 6.13; 1Pi 2.5 ‡† 12.2 Ef 4.22-24; 1Tes 5.21 ‡†† 12.3 1.5; Mt 20.26; 1Kwr 12.11, 28; Ef 4.17 ‡† 12.4-5 1Kwr 12.27 ‡† 12.6-8 1Kwr 12.4-11; 12.27-14.40; 1Pi 4.10-11 ‡†† 12.7-8 SNM 6.1-3; 2Kwr 9.5, 7 ‡†† 12.9 2Kwr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pi 1.22; 1Kwr 13.4-7 ‡†† 12.10 14.15; Jan 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ef 4.2; Fəl 2.2-3 18 12.11 8.9; Gal 5.25; CWJ 3.15 19 12.12 5.2-3; 8.24-25; Mt 24.13, 22; Lk 18.1; 1Kwr 10.13; 1Tes 2.14

jənmata, asaya, təbmata maaya maaya a way akwar hay. †

¹⁴ Ndəhay masa ma sərdamakwar banay na, cacəfdamara Gazlavay n̄ga pəstar mey. Cacəfdam na, amba Gazlavay a pəstar mey, ba na, a nəsta ba. ††¹⁵ Yaw, da ndəhay ata daa meesəmey na, sasəmam bama. Da ndəhay ata daa matəway na, təwam bama. †¹⁶ Akwar da wuzlah akwar na, n̄jam d̄ay macəmkaya letek. Ka da səpam n̄ga tərey mahura da ray ndəhay siya daa mecəmey-ray akwar ba. Kwa sləra masa wura wura na, kamara ta meney ray. Ka da p̄amara ray akwar n̄ga ndəhay ma səra cek hay kalah ba. ††

¹⁷ Da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da madamara a ndaw a ba. Ama səpam na, n̄ga key cek hay masa maaya masa ndəhay maa həmdamara. ††¹⁸ Anja da ka gwamara na, kam cek hay masa tēde ta gədan̄ akwar amba ka n̄jam ta ndəhay tabiya daa za-zay. ¹⁹ Jam adaw hay, da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da madamara a ndaw a ba. Mbəkdamara amba Gazlavay a cey mevel a ray a, maja mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: «Cek masa ndaw ma ka maaya ba na, ma da pəla na, yah. Ara yah, ma da kar cek maaya ba.» ††²⁰ Mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay saya, a ləvey: «Da masa-gəra akah, may fa car na, vəlar cek n̄ga zəmey. Da yam fa kar na, vəlar yam n̄ga sey. Da ka fa ka kəne na, hwaray a kar la, a mbəd̄da menjey a n̄ga la.» ††²¹ Ka da mbəkda ray akah n̄ga həbey maja ndaw ma kaka cek maaya ba amba ka madara na, kəne ba. Ama si ka key cek maaya amba ka key bay-gula da ray cek maaya ba ha.

Mey da ray meney ray n̄gada bay-ray hay n̄ga n̄gwamna

13 Maaya na, kwa waawa a natar ray n̄gada *bay-ray hay n̄ga n̄gwamna, maja kwa waawa ma key bay-ray na, ara Gazlavay ma vəldara. Yaw, bay-ray hay tabiya n̄ga n̄gwamna na, ara Gazlavay ma pata. §
^{††2} Anda kede, kwa waawa ma natar ray ba na, a key n̄gene a mbəkda cəved masa Gazlavay ma wudey. Ndaw ma natar ray a bay-ray hay a ba na, sariya a təfd̄da la. ³ Ndaw ma key cek ta cəved e na, a zlurey ta bay-ray hay n̄ga n̄gwamna ba, ama ndaw ma key cek ta cəved e ba na, si a zlurey ta ata. Ka wudam n̄ga zlurey ta bay-ray hay n̄ga n̄gwamna ba, ba diya? Anda kede, si ka kam cek ta cəved e amba aa həmdamakwar. ††⁴ Fara fara bay-ray hay n̄ga n̄gwamna na, fa kamar sləra n̄gada Gazlavay n̄ga jənkwar amba ka kam cek ta cəved e. Ama da akwar fa kam cek ta cəved e daa ba na, si ka zluram ta bay-ray hay a, maja ata ta gədan̄ n̄ga sərdamakwar banay. A da sərdamakwar banay a na, n̄ga tede ba. Da ndəhay ma ka cek ta cəved e ba,

† 12.13 Gal 6.10; Heb 13.2 †† 12.14 Mt 5.44 † 12.15 Jəw 30.25; 1Kwr 12.26; 2Kwr 11.29 †† 12.16 MM 3.7; 1Kwr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 †† 12.17 MM 20.22; 1Kwr 6.7; 1Tes 5.15; 1Pi 3.9 ††† 12.19 Mew 32.35; Mt 5.39 ††† 12.20 MM 25.21-22; Mt 5.44 § 13.1 MM 8.15-16 †† 13.1-7 SNM 5.29; Tit 3.1; 1Pi 2.13-14; CWJ 13; 20.4 ††† 13.3 1Pi 2.14; 3.13

bay-ray hay a fa sərdamata banay na, a key n̄gene, a kamar sləra a Gazlavay. Anda kede, ata fa wuzdaməwa na, Gazlavay fa cey mevel a ray ndəhay ma ka cek ta cəved e ba. ⁵ Da anda kede na, a n̄ga maaya amba ka namatar ray a bay-ray hay n̄ga n̄gwamna. Ka namatar ray na, maja Gazlavay ma da sərdakwar banay daada ba, ama maja ka sərmara ara cek ta cəved e. ††

⁶ Ara maja n̄gene, akwar ma pəlam budaw may. Ndəhay ma cakala budaw a na, ara ndəhay masa Gazlavay ma pata n̄ga ka sləra ha. ⁷ Cek masa ndəhay n̄ga n̄gwamna ata ta cəved n̄gaa cəfdafamakwar na, vəldamatara. Da ara budaw na, vəldamatara a ndəhay ma cakala budaw a. Da ara dala n̄ga cek mekele masa n̄gwamna maa cəfdafakwar na, vəldamara. Da ara n̄ga ney ray n̄gada bay-ray hay n̄ga n̄gwamna na, namatar ray. †††

Mey da ray menjey ta mewudey-vaw

⁸ Ka da n̄jam ta dəvaz n̄ga ndaw da ray akwar ba. Ama dəvaz pal da ray akwar daha amba ka pəlmara mandaw mandaw. Dəvaz a na, ara mewudey-vaw da wuzlah akwar. Ndaw ma wudey ndaw na, a key a nar ray fara fara n̄gada kwakwas n̄ga Gazlavay. ††⁹ Gazlavay a ləvey: «Ka da ley vaw saw ba, ka da kədey ndaw vagay ba, ka da leley ba, ka da key dey fa cek n̄ga ndaw ba.» *Mewey hay a kede ta siya hay cəpa na, macəmkaya daa mey pal ma ləvey: «Wud̄a meseembew akah anda kah ma wud̄a ray akah.» ††¹⁰ Ndaw ma wudey ndaw na, kwa fa da kar cek maaya ba n̄gada ndaw aha daa ba. Anda kede, da ka wudey ndaw na, a key n̄gene, ka nar ray maaya maaya a kwakwas n̄ga Gazlavay.

Mey da ray mewey vaw n̄ga səkwey Yesu ma da vəhwa

¹¹ Wure kede na, ka sərmara, pas a ta wuswa cay. Ara pas masa akwar ma da sləkdam daa dar. Ahaw, pas masa Gazlavay ma da ləhdakwar da bəla kede na, aa gweegwe cay. Pas a na, aa gweegwe da ray pas masa akwar ma təbmara mey n̄ga Yesu təlam heyey. †††
^{†††12} Tavad fa ndəvey †††, mamba slam a wurey ¹⁸. Anda kede, ya da kakwa cek maaya ba anda ndəhay daa ləvan̄ saba. Ama jəwkwa vaw ta cek hay ma ka vəram n̄ga key bay-gula da ray cek hay maaya ba anda ndəhay daa slam-mewedey. ¹⁹¹³ Maaya na, menjey aləkwa a key maaya anda ndəhay daa slam-mewedey. Anda meləvey, ya da kakwa wasa malamba ba, ya da wakwa ba, ya da lakwa vaw saw da palah ba, ya da kakwa cek hay malamba ba, ya da tərkwā vaw ba, asaya, ya da kakwa sələn̄ fa cek n̄ga ndaw ba may. ²⁰¹⁴ Anja maaya na, ka vəlmar cəved a Bay Mahura

§† 13.5-8 ††† 13.7 Mt 22.21 †† 13.8-10 Jan̄ 13.34; 1Kwr 13; 16.14; Gal 6.10 †† 13.9 Mew 5.17-21; Lev 19.18; Mt 22.34-40; Gal 5.14; Jak 2.8-13 ††† 13.11 Ef 5.14-16; 1Kwr 7.29-31 ††† 13.11-12 1Tes 5.5-8 †††† tavad fa ndəvey: Ara mey-menjey da ray bəla kede ta ndəhay ma kam mebərey. A wudey n̄ga ləvey bəla gweegwe a ndəvey. ¹⁸ mamba slam a wurey: Ara mey-menjey da ray maaya n̄ga Gazlavay ma da sawa a ray ndəhay. Ara pas masa aləkwa ma da njakwa ta Gazlavay da vad. ¹⁹ 13.12 Ef 5.11; 6.11, 13; 1Jn̄ 2.8 20 13.13 Lk 21.34; Ef 5.18

Mey da ray mekey maaya ngada ndəhay

15 Aləkwa ndəhay masa ta gədan daa mey nga Gazlavay †, maaya na, ya jəntakwa ndəhay masa ta gədan pəreh daa mey a. Ya da kakwa cek masa ma mbafandakwar daada ba. ††2 Maaya na, kwa waawa a key cek masa ma mbafatar a ndəhay amba a jənta ndəhay nga hətey gədan daa mey nga Gazlavay a dey a, a dey a. †3 Ya sərkwə fara fara, *Kərīste na, ta key cek masa ma mbafar ngada ray anğa na, daa ba. Ama anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay ta cədmaka la, kah Gazlavay, ama mecədey a ta vəhwa sem a ray adaw †.» ††4 Cek hay tabiya masa mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay zleezle na, ara ngaa sərkadandakwar mey masa fara fara, amba ya pakwa leŋgesl fa cek masa Gazlavay ma ləvey a vəldandakwara la heyey. Ya pakwa leŋgesl na, maja mey mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay fa vəldandakwar gədan, asaya, fa jəndakwar amba ya bəskwa banay. ††5 Anja Gazlavay ndaw ma vəltar gədan a ndəhay ta ma dəktar mevel a ndəhay nga vəkwar mewulkey maaya amba ka njam akwar macəmkaya dāy pal anda Yesu Kərīste ma wudey. ††6 Anda kede, akwar tabiya daa slam a, ka da cəmdamara dāy akwar pal nga həlmey Gazlavay papaŋ nga Bay aləkwa Mahura, Yesu Kərīste.

Mey da ray ndəhay cəpa ma da həlmamara Bay Gazlavay

†7 Təbmata ndəhay siya hay anda *Kərīste ma təkwar. Təbmata amba a həslmar ray a Gazlavay. ††8 Ya fa ləvkwar fara fara, Kərīste a sawa a bəla na, nga katar sləra ngada *Jəwif hay amba a wuzdatara Gazlavay na, ara ndaw ma mbərzley ba. A sawa na, nga key cek masa Gazlavay ma ləvtar a papaŋ nga papa ata hay zleezle a katara la heyey. †9 Asaya, a sawa na, amba ndəhay masa Jəwif hay ba a həslmar ray a Gazlavay maja maaya anğa, anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay zleezle, ma ləvey:

«Ara maja kede, yah ma da həslka ray fa mey nga ndəhay masa Jəwif hay ba hay.

Ya da həlmaka ta walay.» ††

†10 Mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay saya, a ləvey:

«Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba, sasəmam daa slam a ta ndəhay nga Gazlavay.» †††

†11 Mawuzlalakaya saya, a ləvey:

«Akwar ndəhay Jəwif hay ba, həlmamara Bay Gazlavay.

Anja kwa ndaw daa səkway wura wura

† ndəhay masa ta gədan daa mey nga Gazlavay: Fede Pawl a wudey nga ləvey ndəhay masa ta gədan na, ara ndəhay ma səpam kwakwas nga Mawiz saba, ama ara ndəhay ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara. †† 15.1-2 14.1-2; 1Kwr 8.1-2; 10.23-24

† mecədey a ta vəhwa sem a ray adaw: Fede a wudey nga ləvey «mecədey a vəhwa a ray Yesu Kərīste». †† 15.3 Ps 69.10 †† 15.4 1Kwr 10.11; 2Tm 3.16 ††† 15.5 12.16; Fəl 2.2-5 ††† 15.7 14.1

§ 15.8 Mt 15.24; SNM 3.25-26 †† 15.9 Ps 18.50; Rm 11.13

§†† 15.10 Mew 32.43

nga həlma Bay Gazlavay.» ††

†12 *Izay, *ndaw ma təla mey nga Gazlavay taa guzley la saya, a ləvey:

«Ndaw a yawa la daa səkway nga Jese,

a da key bay nga ndəhay masa Jəwif hay ba may.

Ndəhay masa Jəwif hay ba na,

mewulkey ata aa da ray ndaw aha amba a ləhdata.»

§††

†13 Anja Gazlavay, ndaw ma vəltar gədan a ndəhay amba a pam leŋgesl a ray a heyey na, ngaa səmdakwar mandaw mandaw, anja nga njadakwar daa zazay maja akwar ma pamara nga ndaw akwar fara fara. Anda kede, cek masa anğa ma da vəldakwara ha na, akwar fa səkwmara ta gədan nga *Mesəfney nga Gazlavay. ††

Mey da ray sləra nga Pawl

†14 Məlma adaw hay, yah ta ray adaw ya fa ləvkwar, ya sərə, fara fara akwar na, ndəhay ma wudam nga key cek maaya. Ka sərmara mey masa fara fara, ka gwamara nga kətmata ndəhay mekele ta mey a. †15 Ta ngene he cəpa, daa leeter adaw kede, mey hay masa akwar ma cəndamara cay dəga zleezle na, ya sərfaadakwara saya, ya zlurey ba. Ya zlurey ba na, maja Gazlavay ma kaya maaya la, ††16 a paya nga key sləra nga Yesu *Kərīste ngada ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Yah ma vəlda ray adaw la fara fara ngada Gazlavay nga wuzey Mey anğa maaya mawiya. Ya wuzdatara mey a, a ndəhay masa Jəwif hay ba, amba a təram nga cek mavəldakaya ngada anğa masa ma mbafar kalah, cek masa *Mesəfney nga Gazlavay ma pa wal ngada Gazlavay a. ††17 Anda kede, ya faa səmey ga da ray sləra nga Gazlavay masa yah ma ka maja yah na, macəmkaya ta Yesu Kərīste. †18 Kwa ya fa da gwa ngaa guzley da ray cek mekele na, daa ba, si da ray sləra masa Kərīste ma ka ta fa yah, amba a handatərwa ndəhay masa Jəwif hay ba hay nga namar ray a Gazlavay. A handatərwa na, ta fa mey masa yah ma wuzda leŋ ta fa cek masa yah ma kata. ††19 Asaya, a handatərwa na, ta fa maazla hay mekele mekele ma rəzley ndaw masa anğa ma kata leŋ ta fa gədan nga Mesəfney anğa. Anda kede, yah ma wuzda *Mey-maaya-mawiya nga Kərīste la dəga da *Jeruzelem haa kasl aa hwayak nga Iliri. Ya ta wuzda mey a la tabiya maaya maaya daa slam hay a ngene. ††20 Anda meləvey, ya wuzey mey a na, daa hwayak hay masa ndəhay ma cəndamara mey da ray Kərīste daa ba aran. Ya wudey nga wuzey mey a daa hwayak hay masa ndəhay ma cəndamara mey da ray Kərīste cay ba, maja ndəhay a da wulkam ara anda ya ləmey way a ray salay nga way masa ndaw mekele ma pa. †21 Ya ka anda kede na, ya wudey nga key anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay masa ta wuzdamatara mey

§† 15.11 Ps 117.1 §†† 15.12 Iz 11.10 †† 15.13 5.1-2; 8.14-16, 24-28; 12.12 §† 15.15-16 1.5 §†† 15.16 Fəl 2.17 §§† 15.18 2Kwr 3.5 §§§ 15.19 Mk 16.17; 2Kwr 12.12 18 15.20 1Kwr 3.10-12; 2Kwr 10.15-16

da ray a daa ba aran na, a hætmar la ta dey ata.
Ndəhay masa kwa ta cənam mey
da ray a daa ba na, a cəndamara mey a la.» †

Pawl a wudey nga daw a Rawm

22 Yah ma wulkey la dey ga nga daw fa akwar a *Rawm, ama ya ta hətəy har daa ba maja sləra ha kede. †23 Mevey ga, ya ta wudey la nga daw fa akwar, ama sləra ta təkya sem. Wure kede na, yah ma ndəvda sləra adaw cay daa hwayak hay fede. 24 Ya wudey nga daw fa akwar dəba nga njawa nekədəy nga kawa matakwan akwar. Fa dəba ha, ya daw la aa hwayak nga Espay. Yaw, ya wudey ka jənmaya nga daw ngadaa hwayak a. 25 Ama wure kede na, ya wudey nga daw fa ndəhay nga Gazlavay da *Jeruzelem dagay nga jəntərwa, †26 maja ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da Masadəwan ta da Akay ta cakalam dala la nga jəney masa-viya hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da Jeruzelem e. †27 Ara mevel ata ma wudey nga cekeley dala ha. Ama fara fara si a jənmata ndəhay a maja ara cek anda dəvaz. Ya ləvey anda kede na, maja ndəhay da Masadəwan ta da Akay a ata *Jəwif hay ba, ama ta hətam maaya nga Gazlavay la ta fa Jəwif hay. Anda kede, anga maaya amba ndəhay Jəwif hay ba hay a, a jənmata ndəhay Jəwif hay ta zleley ata hay may. †28 Da yah ma ndəvdərwa sləra ha cay da Jeruzelem e, asaya, da yah ma vədatara dala macakalakaya heyey cay a ndəhay fetede na, ngene, ya daw aa hwayak nga Espay dəba, ama ya da daw na, ta fa akwar. 29 Ya səra, da yah ma wusey la fa akwar na, *Kəriste a pəskwar mey la maja yah ma daw a.

30 Məlma adaw hay, ambahw, kakwa gədanj nga dərey danjay a Gazlavay ta mevel aləkwa cəpa maja yah. Yaa cəfdakwar kaa na, ta mezəley nga Bay Mahura Yesu Kəriste, asaya, yaa cəfdakwar maja mewudey-vaw masa *Mesəfney nga Gazlavay ma handərwa a wuzlah aləkwa. †31 Dəram danjay na, amba ndəhay ma səra Yesu Kəriste ba da *Jude a sərdamaya banay ba. Dəram danjay saya, amba cek masa yah ma da handatara a ndəhay nga Yesu da Jeruzelem heyey na, a təbmara ta meesəmey. †32 Anda kede, da Gazlavay ta təba la na, ya wusey la fa akwar ta meesəmey. Da yah ma wusey la na, ya məskey vaw la nekədəy da wuzlah akwar. †33 Anja Gazlavay, ndaw ma handawa zazay mandaw mandaw a ray ndəhay, nga njeý ta akwar tabiya. *Amen. †

Pawl a catar har a ndəhay siya da Rawm

16 Ya faa guzlkwar da ray dam-mama aləkwa Febe, ngwas ma jənta ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu da Senkəre. †12 Təbmara ngwas aha maaya maaya ta mezəley nga Bay aləkwa Mahura.

† 15.21 Iz 52.15 †† 15.22-24 1.9-13 † 15.25 SNM 19.21; 20.22; 24.17 †† 15.26 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.1-9; Gal 2.10 †† 15.27 1Kwr 9.11 ††† 15.30 2Kwr 1.11; Ef 6.18-19; Kwa 4.3; 2Tes 3.1-2 ††† 15.31 SNM 21.10-11; 1Tes 2.14-15 § 15.32 1.7 §† 15.33 1Tes 5.23 §†† 16.1 SNM 18.18

Təbmara na, anda ndəhay nga Yesu ma təbam ndəhay. Da cek fa vəda daa ba na, jənmara maja anga ta jəney ndəhay la ga. Kwa yah may, ta jənya la.

3 Camatar har ngada ata Pəriska ta zel e Akilas. Ara ndəhay masa ala ma kam sləra nga Yesu *Kəriste bama. †4 Ara ndəhay masa ma vədamara ray ata la amba a ləhdamaya daa meməcey. Ya fa katar suse ga. Ma katar suse he na, yah daada ba, ama ndəhay cəpa masa daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu Kəriste masa *Jəwif hay ba fa kamatar suse may.

5 Camatar har a ndəhay nga Yesu masa ma kusam da way ata.

Camar har a Epayinet, jam adaw masa yah ma wuda kalah, ndaw masa ma təba mey nga Kəriste ngeeme daa hwayak nga Azi. ††

6 Camar har a *Mari, ngwas masa ma kakwar sləra la ga.

7 Camatar har ngada ata Andərawnikus ta Juniya. Ara səkway adaw hay, ya ta zəmam danjay la bama. Ata na, ara ndəhay meslərey nga Yesu masa ndəhay ma sərmata maaya maaya. Ata na, a təbmara mey nga Kəriste teesed da ray adaw.

8 Camar har a Ampəliyatus, jam adaw masa yah ma wuda kalah daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu Bay Mahura.

9 Camar har a Urbej, ndaw masa aləkwa ma kakwa sləra nga Kəriste bama. Camar har saya ngada jam adaw Estakis.

10 Camar har a Apel, ndaw masa ma sərey banay ga maja Kəriste, ama ta njeý la anga ndaw nga Yesu fara fara cəngga.

Camatar har ngada ndəhay da way Aristawbul may.

11 Camar har a səkway adaw Herawdiyanj.

Camatar har ngada ndəhay daa səkway nga Narsis ma təbmara mey nga Bay Mahura.

12 Camatar har ngada ata Tərifən ta Tərifawz, ndəhay masa ma kam sləra la ga ngada Bay Mahura.

Camar har may ngada jam adaw Persit, masa yah ma wuda kalah. Ara ngwas ma key sləra la ga ngada Bay Mahura.

13 Camar har ngada Rufus, ndaw masa fa səpa mey nga Gazlavay ta cəved e. Camar har a mamaha masa ma wadaya vaw anda anga mamay. †

14 Camatar har ngada ata Asinkərit, Fəlegwanj, Hermes, Patərawbas, Hərməs, asaya, camatar har ngada məlmanj hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu masa ata bama.

15 Camatar har ngada Filalagw, Juley leñ Nere ta dam-mamaha. Camar har ngada Awlímpas, asaya, camatar har ngada ndəhay nga Yesu masa ata bama.

16 Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, akwar məlmanj hay daa Yesu Kəriste. Ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Kəriste cəpa a camakwar har. †

§† 16.3 SNM 18.2, 18-19, 26 §†† 16.5 1Kwr 16.15, 19; Kwa 4.15; Flm 2 §† 16.13 Mk 15.21 §† 16.16 1Kwr 16.20; 2Kwr 13.12; 1Tes 5.26; 1Pi 5.14

Mey nga madagway-dakw

¹⁷ Məlma adaw hay ya fa kakwar ambahw, pam lenjesl ta ndəhay ma handamawa mewudkey-day a wuzlah akwar maja a da nəsmara meesərkey masa akwar ma cəndamara da ray *Kəriste. Ka da njam ta ata daa slam a ba. ^{†18} Fara fara, səkway nga ndəhay anda ngene na, fa kamar sləra a Kəriste Bay aləkwa Mahura daa ba, ama a kam sləra na, maja hwađ ata daada gway. Faa zəddamata ndəhay masa ma səra cek ba ta mey ata hay maaya maaya masa ma betey ndəhay. ^{††19} Ndəhay tabiya a sərmara akwar fa namar ray nga da Bay Mahura, ara maja ngene, ya faa səmey ga da ray akwar. Cek mahura na, pam lenjesl nga wunkey cek masa maaya ta maaya ba. Cek masa maaya ba na, ka da kamara ba. ^{‡20} Gazlavay, ndaw ma handawa zazay a ndəhay na, a fəna *Sataŋ la ta gədaŋ, a da pa Sataŋ a asi salay akwar. Anja maaya nga Bay aləkwa Mahura Yesu nga njeý ta akwar. ^{‡†}

²¹ Timawte, ndaw masa ala ma kam sləra cew e, a cakwar har. Ndəhay adaw hay ata Lusiyus, Jasarŋw leŋ Sawsipater a camakwar har may. ^{‡‡}

²² Yah Tertiyus, ndaw ma wuzlala meý nga Pawl tabiya daa leeter kede, ya fa cakwar har ta mezəley nga Bay Mahura Yesu, ndaw masa ma cəmdakwar.

† 16.17 Mt 7.15; 2Tes 3.6; Tit 3.9-10; 2Jŋ 10 †† 16.18 Fəl 3.19; Kwa 2.4 ‡ 16.19 1.8 ‡† 16.20 1.7 ‡‡ 16.21 Timawte: SNM 16.1

²³ Gayus, ndaw masa yah ma njeý da way aŋga a cakwar har. Ara ndaw masa ndəhay nga Yesu ma kusam da way aŋga nga dərey danğay. Eraste, ndaw ma kərza dala nga nğwamna daa berney fede, ta məlma aləkwa Kartus a camakwar har may. ^{‡‡†}

[²⁴ Anja maaya nga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga njeý ta akwar tabiya. *Amen.]

Mehəlmey Gazlavay

²⁵ Həlmakwa Bay Gazlavay. Aŋga na, a gwa a vəlkwar gədaŋ nga njeý daa cəved aŋga ta fa *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay da ray Yesu *Kəriste. Zleezle na, Mey-maaya-mawiya ha mabadakaya fa dey nga ndəhay. ^{‡‡‡26} Ama wure kede na, meý a ta wuzwa cay ta fa ndəhay ma təla meý aŋga ma wuzlalamara zleezle da ray Kəriste. Anda kede, səkway hay masa *Jəwif hay ba da bəla tabiya ta jəkam sləmay fa meý a la anda Gazlavay ma ləvey, Gazlavay masa aa ta dey nga sərmataw. A wudəy ndəhay tabiya a jəkam sləmay fa Mey-maaya-mawiya ha, amba a təbmara, a namar ray. [§]

²⁷ Anja ndəhay nga həlmamara Gazlavay nga sərmataw! Ara aŋga pal taava aŋga, ndaw ma səra cek. Həlmakwa maja Yesu Kəriste. *Amen. ^{§†}

‡‡† 16.23 Eraste: 2Tm 4.20 ‡‡‡ 16.25 Ef 1.9; 3.4-5; Kwa 1.26 § 16.26 1.2, 5 §† 16.27 11.36; Fəl 4.19-20; 1Tm 1.17; Jud 25; CWJ 4.11

1 Kwarinti hay

Mey da ray

Leeter ngeeme ngada Kwarinti hay

Pawl a wuzlala leeter ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu daa berney nga Kwarinti na, daa masa anga daa berney nga Efez. (SNM 18.1-21).

Kwarinti na, ara berney mahura daa hwayak nga Gərek hay. Berney aha aa da mey-bəlay mahura. Anda kede daa berney a, ndəhay ga ma samawa daa hwayak hay mekele mekele daha, a ragadam ngada kuley hay mekele mekele may. Menjey ata na, maaya ba. Cek hay maaya ba masa ata ma kamara na, fa nəsta ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu. Maja ngene, Pawl a wuzlalatar leeter hay məfad. Da wuzlah leeter hay a na, cew ata daha daa Derewel nga Gazlavay haa wure kede, cew hay may taa zədam sem.

Pawl a wuzlala leeter e maja a cənda na, da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu, mey mekele mekele daha: fa təram vaw da wuzlah ata (fasəlawal 1 haa 4), fa kam cek malamba (fasəlawal 5), fa wudam vaw da wuzlah ata (fasəlawal 6), mey da ray meley ngwas (fasəlawal 7), mey da ray menjey da wuzlah ndəhay ma ta kuley hay, ma zəmamara aslaw nga kuley a (fasəlawal 8 haa 10), mey da ray mezəmey daf nga sərfeɖey meməcey nga Yesu (fasəlawal 11), mey da ray gədan nga Mesəfney nga Gazlavay masa Gazlavay ma vəlda a ndaw a, ndaw a, nga key sləra mekele mekele daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu (fasəlawal 12 haa 14), leŋ mey da ray ndəhay nga Yesu ma da sləkdamawa daa meməcey (fasəlawal 15).

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Mewuɖey-vaw (fasəlawal 13)

Mey da ray gədan masa Mesəfney nga Gazlavay ma vədatara a ndəhay anga hay nga key sləra anga. (fasəlawal 12 haa 14)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter kede, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala nga key *ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na, ala ta məlma aləkwa Sawsten. †

² Ya wuzlalamara leeter kede ngada akwar, ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu masa daa berney nga Kwarinti, akwar masa Gazlavay ma walakwar wal amba ka njam macəmkaya ta Yesu Kəriste. A walakwar bama ta ndəhay tabiya masa fa dərmar dan-gay a Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste, kwa daa wura daa wura. Anga na, Bay ata Mahura, asaya, anga na, Bay ala Mahura may. ††

³ Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya, nga njadamakwar daa zazay.

Mey da ray maaya nga Gazlavay da ray ndəhay anga hay daa berney nga Kwarinti

⁴ Ya fa kar suse a Gazlavay adaw mandaw mandaw maja maaya anga ma pawa salay a ray akwar ta fa Yesu *Kəriste. ⁵ Daa masa akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste na, Gazlavay ta kakwar maaya la ga amba ka kamar sləra. Anda kede, ta vəlkwar gədan nga wuzey mey anga a ndəhay la, asaya, ta vəlkwar leŋgesl la nga cənda mey anga hay tabiya. ⁶ Mey da ray Kəriste masa ala ma wuzdamakwara na, aa daa mevel akwar mandaw mandaw. ⁷ Anda kede, akwar masa fa səkwmar Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da wuzwa vaw na, Gazlavay ta vəlkwar gədan la nga key sləra wura wura tabiya. ⁸ Ara Gazlavay ma da vəlkwar gədan anga nga njey maaya fa mey anga haa pas masa Bay aləkwa Mahura ma da vəhwa nga key sariya amba a hətfakwar manjar mebərey. ⁹ Gazlavay ta zəlkwar la amba ka njam macəmkaya ta Bəzey anga, Yesu Kəriste, Bay

‡ 1.5 2Kwr 8.7 †† 1.7 2Tes 1.7; Tit 2.13 †† 1.8 Fəl 1.6; 1Tes 3.13; 5.23

† 1.1 Gal 1.1; Sawsten: SNM 18.17 †† 1.2 2Kwr 1.1; SNM 18.1

aləkwa Mahura. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la na, a ka la fara fara. †

Ndəhay nga Yesu da Kwarinti a wudkam dāy

¹⁰ Məlma adaw hay, ya fa kakwar ambahw ta mezəley nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste amba ka cə-mam dāy. Ka da wudkam dāy da wuzlah akwar ba. Njam macəmkaya ta mevel letek, ta mewulkey letek. ††¹¹ Məlma adaw hay, yaa guzley anda kede na, maja ndəhay daa səkway nga Keləwe ta kadamiwa la, a ləv-maya, akwar fa tərām vaw ta tərey da wuzlah akwar. ¹² Ehe, jəkam sləmay fa cek masa yah ma wudəy ngaa guzlkwar. Akwar ta mewulkey wal wal da wuzlah akwar. Ndəhay siya a ləvam a səpam na, yah, Pawl. Siya hay a ləvam a səpam na, Apalaws. Siya hay a ləvam a səpam na, *Piyer. Siya hay mekele saya a ləvam a səpam na, Kəriste. ††¹³ Ka wulkam na, Kəriste anğa mawunkakaya weewe daw? Yah, Pawl na, ya ta məcey la fa hwadam mazlanğalakaya maja akwar daw? Akwar ta hətam *baptem ta mezəley adaw la daw?

¹⁴ Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya ta key baptem ngada ndaw da wuzlah akwar daa ba, ama si ngada ata Kəriscus ta Gayus daada gway. ††¹⁵ Anda kede, kwa ndaw pal fa da ləvey ta hətey baptem la ta mezəley adaw na, daa ba. ¹⁶ A, fara, ya ta katar baptem la ngada ata Estefanas ta ndəhay da way anğa. Ayəwa, da ya ta key baptem ngada ndəhay mekele la kwa, ya sərə ba. ††¹⁷ Kəriste a slərđiwa na, nga katar baptem a ndəhay ba, ama a slərđiwa nga wuzey *Mey-maaya-mawiya. Daa masa ya fa wuzda Mey-maaya-mawiya na, ya wuzda ta mewulkey nga ndaw-magədaŋ ba. Ya ka anda kede na, amba meməcey nga Kəriste da ray hwadam mazlanğalakaya a tərey nga cek nga tede ba.

Yesu Kəriste a wuzdərwa gədaŋ ta lenğesl nga Gazlavay

¹⁸ Ndəhay masa ma zlanğadam sem daa cəved nga Gazlavay na, a wulkam mey da ray meməcey nga *Kəriste fa hwadam mazlanğalakaya na, ara mey nga tede. Ama ngada aləkwa, ndəhay masa Gazlavay ma ləhdata cay na, ya sərkwā meməcey nga Kəriste a wuzwa gədaŋ nga Gazlavay nga ləhdata ndəhay. ††¹⁹ Mey nga Gazlavay a ləvey:

«Ndəhay ma sərmara cek na,
ya da tərda mesərey cek ata ha nga cek nga tede.
Ndəhay masa ta lenğesl na,
ya da tərda lenğesl ata ha nga cek nga tede.» ††† §

²⁰ Da kəne na, ndəhay ma sərmara cek na, mesərey cek ata ha, a da vəltar me? Yaw, *ndəhay maa sərkada kwakwas nga Mawiz na, meesərkedey ata ha a jənta fa mey nga Gazlavay la daw? Ndəhay ma ka yawa wure kede kaa na, mekey yawa ata ha a vəltar me? Gazlavay

ta wuzda cay, mesərey cek da bəla kaa na, ara cek nga tede, a ləhey ndaw ba.

²¹ Ndəhay da bəla kede a səram cek hay mekele mekele. Ta hətmar cek masa Gazlavay ma ka ta lenğesl anğa la, ama kwa ta sərmara Gazlavay daa ba. Maja ngene, a mbafar a Gazlavay amba ndəhay ma təba mey anğa a ləham na, ta fa mey masa ala ma wuzdamara da ray meməcey nga Yesu fa hwadam mazlanğalakaya. Mey masa ala ma wuzdamara ha na, ndəhay da bəla a padamara nga cek nga tede. ††

²² Anda kede, *Jəwif hay a wudam nga hətey maazla amba a sərmara mey masa ala ma wuzdamara na, ara mey fara fara. Gərek hay na, a wudam nga sərey cek ta lenğesl ata gway. †††²³ Ama ala na, ya wuzam mey da ray Kəriste ma məcey fa hwadam mazlanğalakaya. Jəwif hay ma cəndamara mey a na, a cam mevel, a wulkam a key ya cədmara Gazlavay. Ndəhay masa Jəwif hay ba ma cəndamara mey a na, a ləvam ara mey nga tede. †††²⁴ Ama ndəhay masa Gazlavay ma zəlta, kwa Jəwif hay, kwa Jəwif hay ba, ngada ata na, Kəriste a wuzwa gədaŋ nga Gazlavay, asaya, a wuzwa lenğesl maaya nga Gazlavay. †††²⁵ Cek nga Gazlavay masa ndəhay ma wulkam ara cek nga tede na, cek aha, anğa ta lenğesl maaya a fəna lenğesl nga ndaw-magədaŋ. Sləra nga Gazlavay masa ndəhay ma wulkam a ka anda ndaw masa-bəle na, sləra ha, makakaya ta gədaŋ ma fəna gədaŋ nga ndaw-magədaŋ. ††

²⁶ Məlma adaw hay, wulkam cey. Akwar masa Gazlavay ma zəlkwar na, akwar səkway nga ndəhay wura? Fa dey nga ndəhay da bəla na, ndəhay ta lenğesl ga da wuzlah akwar daa ba. Asaya, ndəhay ta gədaŋ, lenğəndəhay mahura hay da wuzlah akwar ga daa ba. †††²⁷ Sasəkar jak, Gazlavay a weley na, ndəhay masa ndəhay da bəla ††† ma wulkam ara cek hay nga tede amba a patar hwaray a ndəhay masa ta lenğesl. Gazlavay a weley na, ndəhay masa ndəhay ma wulkam ata masa-bəle hay amba a patar hwaray a ndəhay masa ta gədaŋ. †††²⁸ Gazlavay a weley na, ndəhay saw nga tede masa ndəhay ma rəsmata amba aa zəddata ndəhay mahura hay. ²⁹ Maja ngene, kwa ndaw pal fa da zlepey fa mey nga Gazlavay daa ba. ³⁰ Yaw, ara maja sləra masa Gazlavay ma ka, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste. Gazlavay a vəlndakwar lenğesl na, ta fa Kəriste he. Ara ta fa Yesu Kəriste he saya, Gazlavay ma pandakwar nga ndəhay maaya fa mey anğa, a walandakwar wal ngada anğa, asaya, a ləhdandakwar daa meməcey. †††³¹ Anda kede, a key anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma ləvey: «Da ndaw a wudəy nga zlepey na, nga zlepey da ray sləra masa Bay Gazlavay ma ka gway.» ¹⁸

† 1.9 10.13; 1Tes 5.24; 2Tes 3.3†† 1.10-11 3.3; 11.18; 2Kwr 12.20; Ef 4.2-6; Fəl 2.2; Jan 17.21-23† 1.12 3.4; Apalaws: 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; SNM 18.24; 19.1; Piyer: 1Kwr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.911-14; 2Kwr 10.7†† 1.14 Kəriscus: SNM 18.8; Gayus: Rm 16.23-24†† 1.16 Estefanas: 16.15††† 1.18 Rm 1.16; 2Kwr 4.3††† 1.19 Iz 29.14; Jəw 12.13, 17; Iz 19.12-14; 44.25 § 1.19-20 3.18-20; Mt 11.25; Rm 1.22

§† 1.21 Rm 1.19-20 §†† 1.22 Mt 12.38; Jan 4.48; SNM 17.18, 32 §† 1.23 2.14; Gal 3.1; 5.11 §†† 1.24 1.18; 2.5; Kwa 2.3 §† 1.25 2Kwr 13.4 §† 1.26 Jan 7.48 §†† ndəhay da bəla: Ara ndəhay ma namar ray a Gazlavay ba. Nəka 1Kwr 5.10. §§† 1.27-28 Rm 12.16; Jak 2.5; Lk 1.51-53; 6.20 §§§ 1.30 2Kwr 5.21 18 1.31 1.29; 2.2; 4.7; Jer 9.22-23; 2Kwr 10.17; 11.30; 12.5; Ef 2.9

Pawl a wuzey mey da ray memacey nga Yesu

2 Məlma adaw hay, masa yah ma daw fa akwar nga wuzdakwara mey mabadakaya nga Gazlavay heyey na, ya taa guzley ta mey masa mazlædkaya daa ba, asaya, ya taa guzley ta mey masa ma hæbkwar ray daa ba. ^{†2} Daa masa yah da wuzlah akwar na, ya ta kærza mevel la nga wulkey si da ray Yesu *Kæriste ma macey fa hwadam mazlanjalakaya gway. ^{††3} Daa ngene, yah masa-bæle, mandærzay fa kaya, ya faa wese. ^{††4} Masa ya fa wuzdakwara mey nga Gazlavay na, ya taa guzley ta mewulkey nga ndaw-magædan amba ka tæbmara mey adaw na, daa ba. Ama ara gædan nga *Mesæfney nga Gazlavay ma wuzdakwara mey adaw a na, ara mey fara fara. ^{††5} Da ray ngene, ka pamara Yesu nga ndaw akwar fara fara na, ara maja lenjesl nga ndæhay ba, ama ara maja gædan nga Gazlavay. ^{††}

Mey da ray lenjesl maaya nga Gazlavay

⁶ Ta ngene he cæpa, ala faa særkadamata ndæhay ma tæbmara mey nga Gazlavay maaya maaya ta lenjesl masa fara fara da ray a. Yaa særkadamata na, nga særey cek ta lenjesl nga ndaw-magædan ba, asaya, ta lenjesl nga bay hay da bæla kede ba, bay hay masa Gazlavay ma daa zæddata. ⁷ Ama mesærey cek masa ala maa guzlam da ray a kede na, ara ta lenjesl nga Gazlavay. Ara cek mabadakaya dæga zleezle fa dey nga ndæhay. Dæga bæla ta zley daa ba arañ na, Gazlavay ta wudey la nga læhdandakwar ta fa lenjesl e amba ya mbæzkwa aa slam anga mewedey. ^{††8} Bay hay ma wam da bæla kede ta særmara lenjesl e daa ba. Da ta særmara la na, anja ta dærmara Bay alækwa Mahura, ndaw masa ta gædan, fa hwadam mazlanjalakaya daa ba. ^{††9} Cek masa Gazlavay ma ka ha na, anga anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma lævey:

«Cek masa Gazlavay ma diya
ngada ndæhay masa aa ma wudta na,
ara cek ma fæna mewulkey nga ndaw-magædan.
Kwa ndaw pal ta hætar cek aha ta dey anga daa ba,
kwa ndaw pal ta cænda ta slæmay anga daa ba may.»
^s

¹⁰ Ara ngada alækwa Gazlavay ma wuzdandakwara cek aha ngene ta fa Mesæfney anga. Mesæfney a, a særta cek hay tabiya, kwa mewulkey nga Gazlavay mabadakaya na, a særa.

¹¹ Ndaw na, a særa mewulkey nga ndaw mekele daw? Si ndaw aha ray anga ma særa mewulkey anga, ba diya? Anga letæk ta Gazlavay may, ma særa mewulkey nga Gazlavay na, wa? Si Mesæfney anga. ¹² Mesæfney masa da ray alækwa na, a sawa ta fa ndæhay magædan ba, ama ara Mesæfney masa Gazlavay ma vældandakwara amba ya særmatakwa cek hay maaya tabiya masa Gazlavay ma vældandakwara. ^{††}

¹³ Daa masa ala faa guzlmatar a ndæhay na, yaa guzlmatar ta mey masa ndæhay maa særkadamandar ta

† 2.1 1.17†† 2.2 1.23; Gal 6.14† 2.3 SNM 18.9; 2Kwr 10.1, 10
†† 2.4 4.20; 1Tes 1.5†† 2.5 1.18, 24††† 2.7 Rm 5.2; 2Kwr 3.18;
4.17; Kwa 1.26††† 2.8 Lk 23.34§ 2.9 Iz 52.15† 2.12 Rm 8.15

lenjesl ata ba, ama ara *Mesæfney nga Gazlavay maa særkadamandar ngaa guzley. Anda kede, ala fa wuzdamara mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ya wuzdamara na, ngada ndæhay masa ta Mesæfney nga Gazlavay da ray ata. ^{††14} Ndaw masa ta Mesæfney nga Gazlavay da ray a daa ba na, a gwa nga tæba mey nga Mesæfney nga Gazlavay ba. A cænda mey a ba, a wulkey ara mey nga tede, maja ma gwa nga næka mey a ta ma gwa nga cænda na, si ndaw ta Mesæfney nga Gazlavay da ray a gway. ^{††15} Ndaw ta Mesæfney nga Gazlavay na, a gwa nga nækta cek hay tabiya, a særta cek hay maaya ta maaya ba. Ama ndaw aha na, ndaw ma gwa nga sangala daa ba. ¹⁶ Anga letæk anda mey nga Gazlavay mawuzlalakaya ma lævey:

«Ma særa mewulkey nga Bay Gazlavay na, wa?
Ma da slar yawa a Bay Gazlavay na, wa?»
Ama alækwa ^{†††} na, mewulkey alækwa letæk ta nga Kæriste. ^{††}

Mey da ray ndæhay ma ka slæra nga Gazlavay

3 Məlma adaw hay, ngaa guzley ngada akwar anda yah maa guzley ngada ndæhay masa ta *Mesæfney nga Gazlavay da ray na, ya gwa ba. Ama yaa guzlkwar na, anda ngada ndæhay da bæla ma kam cek anda ata ma wudam gway, maja akwar anda bæza hay mecæhe daa cæved nga *Kæriste. ^{††2} Yaa særkadakwar na, cek masa ta gæra ba arañ. Anga letæk anda bæzey ma sey dæwa ma zæmey daf ba arañ. Akwar may, kwa wure kede, mey masa ta gæra na, ka cændamara ba arañ anda bæzey ma gwa nga zæmey daf ba arañ, ^{†††3} maja lenjesl akwar na, anda nga ndæhay da bæla daada gway. Akwar fa kam sæleŋ da wuzlah akwar, akwar fa tæram vaw da wuzlah akwar. Da ray ngene, mewulkey akwar na, anda nga ndæhay da bæla daada gway. Menjey akwar na, anda nga ndæhay da bæla gway may. ^{†††4} Da ndaw da wuzlah akwar a lævey: «Ya sæpey na, Pawl,» ndaw mekele a lævey: «Ya sæpey na, Apalaws,» mey hay a kede na, ara mewulkey nga ndaw da bæla, ba daw? ^{††††}

⁵ Apalaws na, wa? Yah Pawl na, wa? Ala na, ndæhay ma ka slæra nga Gazlavay gway. A slærdandæwra amba ka tæbmara mey da ray Kæriste. Kwa waawa da wuzlah ala, a key slæra masa Gazlavay ma vældara. ⁶ Ala na, anda ndæhay mehævey ¹⁸. Yah na, ndaw ma slæka cek, Apalaws na, ndaw ma mbædar yam. Ama Gazlavay na, ndaw ma gælda cek aha. ¹⁹⁷ Maja ngene, ndaw ma slæka cek ta ndaw ma mbædar yam na, ara ndæhay nga tede. Ara Gazlavay pal ma gwa nga gælda cek aha, ara anga ma wey da ray a. ⁸ Ndaw ma slæka cek ta ndaw ma mbædar yam na, ata letæk, Gazlavay a da pælar kwa

††† 2.13 2.4; 12.10†† 2.14 1.18, 23; Jan 3.5-12; 2Kwr 3.14-18
††† alækwa: Pawl ta ndæhay mekele ta Mesæfney nga Gazlavay da
ray ata. †† 2.16 Iz 40.13; Rm 11.34†† 3.1 Jan 16.12††† 3.2 Heb
5.12-13; 1Pi 2.2††† 3.3 1.10-11; Gal 5.19-20††† 3.4-5 1.12
¹⁸ ndæhay mehævey: Pawl a wudey nga lævey ara anga ma zlar nga
wuzey mey nga Gazlavay da Kwarinti. Fa dæba ha, Apalaws a daw, a
væltar gædan ta mey a saya. Ama ara Gazlavay ma gwa nga jænta
ndæhay da Kwarinti amba a diyam fa mey fa mey daa cæved nga Ga-
zlavay. ¹⁹ 3.6 SNM 18.4, 11, 24-28

ngada waawa tæde fa slæra anġa. ^{†9} Ala cew e na, ala fa kam slæra ngada Gazlavay. Akwar na, anda ley nga Gazlavay.

Asaya, akwar na, anda way nga Gazlavay malæmkaya. ^{††10} Gazlavay ta vølya gødanġ la nga zley slæra ha. Yah na, anda ndaw melømey way, ma pa salay nga way maaya maaya ta anġwa. Wure kede, ndaw mekele ta sawa la nga læma way a. Ama si kwa waawa a pey lenġesl maaya maaya daa melømey way a. ^{††11} Salay nga way mapakaya cay, ara Yesu Kæriste. Ndaw ma gwa nga pey salay nga way mekele daa saba. ^{††12} Da ray salay nga way a na, ndøhay siya a læmama way a ta børey maaya, siya hay ta anġwa maaya, ndøhay mekele may a kædmara ta hwadam, siya hay a kærcamara ta guzer, da daa ba, ta panay. ^{††13} Ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, slæra nga kwa waawa a wuzwa la fa dey nga ndøhay, maja ta pas a ngene na, awaw magædkaya a wuzdærwæ slæra maaya ta maaya ba nga ndaw a nga ndaw a la. ^{††14} Da way masa ndaw ma læma taa wurey daa ba na, ngene, a hætey mawurbay nga slæra anġa la. ^{††15} Da way masa ndaw ma læma taa wurey sem na, ngene, a hætey mawurbay nga slæra anġa daa ba. Ndaw aha na, a læhey la, ama meløhey a na, ta banay, anda ndaw meløhey daa awaw. ^{††}

^{††16} Ka særmara fara fara, akwar na, anda way masa Gazlavay ma njej da hwad a, asaya, Mesæfney nga Gazlavay aa da mevel akwar. ^{†††17} Ndaw ma bæzla way masa Gazlavay ma njej da hwad a na, Gazlavay aa zædda ndaw aha la may, maja way a, ara way ngada Gazlavay taava anġa. Way masa Gazlavay ma njej da hwad a ha na, ara akwar, ray akwar.

^{††18} Wam vaw, ka da batam ray akwar ba. Da ndaw da wuzlah akwar, a wulkey a særey cek kalah da bæla kede na, nga key anda a særa cek ba, amba a tærey ndaw ma særa cek masa fara fara. ^{††19} Yaa guzley anda kede na, maja mesærey cek da bæla kede na, ara cek nga tede fa mey nga Gazlavay. Maja ngene, mey nga Gazlavay aa guzley a lævey: «Gazlavay a kærzata ndøhay ma særa cek hay la anda ndaw ma kærzey cek ta gadanġ. A kærzata na, maja wewer ata maaya ba masa ata ma kamara ngene.» ^{††20} Mey nga Gazlavay faa guzley saya, a lævey: «Bay Gazlavay na, a særa mewulkey nga ndøhay ma særa cek hay. A særa mewulkey ata ha na, ara cek nga tede.» ^{†††21} Anda kede, ndaw a da zlepey maja ndaw ba, maja cek hay tabiya na, ngada akwar. ^{††22} Anda meløvey, yah Pawl, Apalaws leŋ *Piyer na, ala tabiya ngada akwar. Bæla kede, menjey ta dey, leŋ memæcey na, ara ngada akwar. Asaya, cek hay ma kam wure kede ta cek hay ma da kam ngada fa mey na, ara ngada akwar. ^{††23} Ama akwar na, ngada Kæriste, Kæriste may, ngada Gazlavay. ^{†††}

Mey da ray ndøhay meslærey nga Yesu Kæriste

4 Særmara, ala na, ndøhay ma ka slæra nga *Kæriste. Mey nga Gazlavay masa mabadakaya na, Gazlavay ta mbækðandara la a har ala amba ya wuzdamatara a ndøhay. ² Da a mbækam cek a har ndaw amba a nækey dey fa vøða na, si ndaw aha a nækfar dey fara fara anda ndaw ma mbækðara ha ma lævar. ^{††3} Da akwar, da daa ba, ndøhay ma ka sariya da bæla kede, fa nækmara slæra adaw anda maaya ba, ngada yah na, a tædya mevel ba. Kwa yah may, ya gwa nga næka slæra adaw ba. ⁴ Cek masa yah ma ka maaya ba na, ya særa ba, ama nga lævey yah ndaw maaya na, ya gwa nga lævey kæne ba may, maja ma da dæsla mey da ray adaw na, ara Bay Mahura pal taava anġa. ^{††5} Maja ngene, ka daa guzlam maaya ba da ray slæra nga ndøhay ba. Sækwmara dar masa Bay Mahura Yesu ma da ka sariya. Ta pas masa aa ma da vøhwæ na, a wuzdærwæ cek hay mabadatakaya masa daa lævanġ la a palah. Cek hay masa ndøhay ma wulkam daa mevel ata na, a wuzdærwæ la may. Anda kede, Gazlavay a da hælma kwa waawa tæde fa slæra masa aa ma ka. ^{†††}

^{††6} Mælma adaw hay, ya ta wuzkwar cek la da ray ala ta Apalaws amba a jænkwæ ngæa særkey cek hay maaya maaya. Ya wudey ka kam anda ala, anda mey a daha, ma lævey: «Mey majæwkaya masa mawuzlalakaya cay na, ndaw a da zlænġey ta ray a ba.» Anda kede, ka da hæslmar ray a ndaw lanġar, ka ræsmara ndaw lanġar na, kæne ba. ^{††7} Ma pa kwa waawa da wuzlah akwar nga ndaw mahura da ray ndøhay siya na, wa? Ma vøldakwara cek hay tabiya na, ara Bay Gazlavay, ba diya? Da ara Gazlavay ma vøldakwara na, kaa ka zlapam anda ara Gazlavay ma vøldakwara ba, kwara? ^{†††}

^{††8} Ka wulkam akwar ta hætam cek hay tabiya cay! Akwar na, ndøhay masa-zleley hay dæba! Akwar na, bay hay, ama ala na, bay hay ba. Mewulkey akwar a ngene na, fara daw? Da akwar bay hay fara na, ara cek maaya amba ya zæmkwa bay a bama daa slam a. ^{††9} Ala ndøhay meslærey nga Yesu Kæriste na, ya wulkey Gazlavay ta pandar sem nga ndøhay mecæhe hay. Ala na, anda ndøhay masa sariya ta kærzata sem, ma da kadamata wasa nga kædey vagay fa mey nga ndøhay tabiya. A kamara kæne fa mey nga ndøhay da bæla ta fa mey nga maslanġ hay nga Gazlavay. ^{†††}

^{††10} Ndøhay a pamandar nga ndøhay ma ka cek hay saw maja ala fa wuzam mey da ray Kæriste. Ama akwar na, ndøhay ta lenġesl maja akwar macæmkaya ta Kæriste. Ala anda ndøhay masa-bøle hay, ama akwar na, masa-gødanġ hay. Ala na, ndøhay a hætmandar fa dey ba, ama akwar na, ndøhay fa hæslmakwar ray. ^{††18} ^{††11} Haa wure kede, may fa candar, yam fa kandar, zana fa vaw ala gwanjæda-day-day, ndøhay fa særdamandar banay, ala fa pækam saw, way ala hay daa ba, ^{††12} ya kam slæra ta gødanġ ala nga hætey cek nga zæmey. Da ndøhay a cæðmandar na, yaa cæðdamara

† 3.8 4.5 †† 3.9 Mt 13.3-9; Ef 2.20-21; 1Pi 2.4-6 ‡ 3.10 1Kwr 15.10 †† 3.11 Iz 28.16; SNM 4.11-12 †† 3.13-15 Rm 2.6; 2Kwr 5.10 ††† 3.15 Jud 23 ††† 3.16 6.19; Rm 8.9, 11, 15; 2Kwr 6.16; Gal 5.25; 1Pi 2.5 § 3.18 4.10 †† 3.19 Jæw 5.12-13; 1Kwr 1.20 ††† 3.20 Ps 94.11 §† 3.22 Rm 8.38 §†† 3.23 15.28; Rm 14.7-9

† 4.2 Lk 12.42 §† 4.4 Ps 143.2 ††† 4.5 3.8; Ps 139.1-12; Rm 2.16 ††† 4.7 Gal 6.3 ††† 4.9 Rm 8.36; Heb 10.33 18 4.10 3.18 19 4.10-13 2Kwr 11.23-29

Gazlavay nga katar maaya. Da ndəhay a sərdamandar banay na, ya bəsmara gway. ^{†13} Da ndəhay aa guzlam maaya ba da ray ala na, yaa guzlmatar ta mey maakwad a. Haa wure kede, fa dey nga ndəhay na, ala anda cek hay makwiydakaya da ray-təkal, ala anda cek hay nga tede. ^{††}

¹⁴ Ya wuzlalakwara mey kede na, nga pakwar hwaray ba, ama amba ya kətkwar anda akwar bəz adaw hay masa yah ma wudta kalah. ¹⁵ Kwa ndəhay ga a sləfam ba faa sərkadamakwar da ray Kəriste, ama papakw akwar na, ara yah pal gway. Yah anda papakw akwar na, maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste daa masa yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya. ^{†16} Anda kede, ya kakwar ambahw, kam cek anda yah ma ka. ^{††17} Ara maja ngene, ya fa slərdakwara Timawte, bəz adaw masa yah ma wuda kalah, anga ndaw ma key sləra ta cəved e daa mecəmey-ray nga Bay Mahura. Ya slərdakwara na, amba aa sərkadakwara cek masa yah ma ka daa menjey adaw daa cəved nga Kəriste saya. A daa sərkadakwara na, anda yah maa sərkadata ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu mandaw mandaw kwa daa wura daa wura cəpa. ^{††}

¹⁸ Ndəhay siya da wuzlah akwar fa zlapam maja a wulkam na, ya fa da vəhey fa akwar daa saba. ¹⁹ Ama da Gazlavay ta təba la na, gweegwe ya vəhey fa akwar saya. Da masa yah ma wusey la na, ya hətfatar ndəhay ma zlapam hay a la. Anda kede, ya da sanjalawa na, mey masa ata maa guzldamara daada ba, ama ya da sanjalawa sləra masa ata ma kamara may. ^{††20} Ya fa sərkwara, mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, a wuzwa ta fa gədanj nga *Mesəfney nga Gazlavay, ba na, a wuzwa ta fa mey meeguzley gway ba. ^{††21} Akwar, ka wudam na, kwara? Ka wudam ya sawa fa akwar ta laway da har daw? Da daa ba, ya sawa ta mevel maaya amba ya wuzdakwara ya fa wudkwar daw? [‡]

Mey da ray ndaw ma key cek malamba

5 Ya fa cənda fa ndəhay daa wura daa wura, a ləvam ndaw da wuzlah akwar daha fa ley vaw saw. Kwa ndəhay ma sərmara Gazlavay ba na, fa kam cek anda anga ma ka ngene daa ba. A ləvmaya ndaw a fa ney ta ngwas nga papaha. ^{‡2} Sasəkar ka təwam ba jak daw? Ka zlapam na, kwara? Ndaw ma key cek anda ngene na, si ka bəlmara la da wuzlah akwar ^{‡††}. ^{‡3} Yah na, yah da wuzlah akwar fetede ba, ama mevel adaw aa ta akwar. Ya ta dəsla mey da ray ndaw ma key cek malamba anda ngene cay anda yah da wuzlah akwar. ^{‡†4} Ya dəsla mey a na, ta mezəley nga Bay aləkwa Mahura Yesu. Anda kede, ta pas masa akwar macəmkaya daa slam a na, mevel adaw a da njeý ta akwar, asaya, gədanj nga Bay aləkwa Mahura a da njeý ta akwar may. [‡] Daa mecəmey akwar a ngene, vəl-

† 4.12 Lk 6.28; SNM 7.60; Rm 12.14; sləra nga Pawl: SNM 18.3
 †† 4.13 Mwy 3.45 ‡ 4.15 Gal 4.19 †† 4.16 11.1; Fəl 3.17; 1Tes 1.6
 ‡† 4.17 Timawte: 16.10; SNM 16.1; 2Kwr 1.1 ††† 4.19 da Gazlavay ta təba la: SNM 18.21; Jak 4.15 ††† 4.20 2.4; 15.24 ‡ 4.21 2Kwr 1.23; 13.10 ‡† 5.1 Lev 18.8 ‡†† da wuzlah akwar: A wudey nga ləvey, daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. ‡† 5.2 6.12; 10.23 ‡†† 5.3-4 Kwa 2.5

damara ndaw aha a bay-malula nga sərda banay ta vaw anga, amba Gazlavay a ləhda mesəfney anga ta pas masa Bay aləkwa Mahura ma da vəhwa. ^{‡†}

⁶ Ka zlapam na, maja me? Mezlepey na, ara cek maaya ba. Ka sərmara cek ma həsla hapa nga makala kuset kədey na, a gwa nga həsla hapa nga makala madakaya ga, ba diya? Anga letək kəne, mebərey nga ndaw pal na, a gwa nga nəsa mecəmey-ray akwar tabiya. ^{‡†7} Anda ala *Jəwif hay maa zakadamara cek ma həsla peñ da way ala hay masa gwagway nga *Pak gweegwe cay na, akwar may, bəlmara ndaw aha la maja anga na, anda cek ma həsla peñ maaya ba da wuzlah akwar. Anda kede, ka da təram anda hapa nga makala madakaya təlam manjar cek ma həsla da hwad a. Ya səra fara fara Gazlavay ta tərdakwar sem manjar mebərey ta fa meməcey nga *Kəriste. Anda Jəwif hay ma hərmara bəz-təbanj ngada Gazlavay ta gwagway nga Pak na, Kəriste na, anga anda bəz-təbanj aləkwa ma məcey maja aləkwa. ^{‡†8} Anda kede, kakwa gwagway! Ama ya kakwa gwagway a na, ta peñ manjar cek ma həsla da hwad a. Anda meləvey, mbəkdakwa mekey maagway. Tərkwa ndəhay manjar mebərey, ndəhay maaya masa ma ka cek ta cəved e.

⁹ Daa leeter adaw langar daha na, ya ta wuzlalakwar la, ya ləvkwar ka da cəmam day ta ndəhay ma lam vaw saw ba. ^{‡†10} Yaa guzley na, da ray ndəhay nga bəla kede ba. Da bəla kede na, ndəhay ma lam vaw saw, ndəhay ma kam dey fa cek hay nga ndəhay, mayal hay leñ ndəhay ma tam kuley hay daha. Da ndaw a ləvey a njeý ta ndəhay a daa slam a ba na, ngene si a mbəkda bəla kede kwa. ¹¹ Ama yaa guzley na, da ray ndəhay ma səpam cəved nga Yesu Kəriste. Da ndaw a ləvey anga fa səpa cəved nga Yesu, fa dəba ha, a ley vaw saw, da daa ba, a key dey fa cek nga ndaw, da daa ba, a tey kuley hay, da daa ba, a cədey ndaw, da daa ba, a sey wuzam, a wey, da daa ba, a leley na, ngene, ka da njam ta ndaw aha daa slam a ba. Kwa daf na, ka da zə-mam daa slam a ba may. ^{‡†12-13} Ndəhay ma səpam cəved nga Yesu ba na, ara yah ma da katar sariya ba. Ara Gazlavay ma da katar sariya. Ama akwar na, si ka sanjalamata ndəhay da wuzlah akwar, ba diya? Mey nga Gazlavay mawuzlalakaya, a ləvey: «Ndaw ma key cek malamba na, bəlmara la da wuzlah akwar.» ¹⁸

Mey da ray sariya

6 Da ndaw da wuzlah akwar ta təram vaw la ta ndaw mekele da wuzlah akwar na, ndaw aha a wuda fa ndəhay ma ka sariya masa ma sərmara Gazlavay ba na, kwara? A da wuda fa ndəhay a ngene ba səlak. Anja maaya na, a wuda fa ndəhay nga Gazlavay.

² Ka sərmara, ma da ka sariya ngada ndəhay da bəla tabiya na, ara ndəhay nga Gazlavay, ba diya? Da ara akwar ndəhay nga Gazlavay ma da kamatar sariya a ndəhay da bəla na, kaa cek mecəhe anda ngene, ka gwamara nga dəslmara mey da ray a ba na, kwara?

‡† 5.5 1Tm 1.20 ‡† 5.6 Gal 5.9 ‡† 5.7 Mab 12.1-15; 13.7; Janj 1.29; 1Pi 1.19 ‡† 5.9 Mt 18.17; 2Tes 3.14 ‡† 5.11 6.9-10; 2Tes 3.6; Tit 3.10; 2Jn 10.18 5.12-13 Mew 13.6

¹³ Sərmara, kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vad †† na, ara aləkwa ma da kamatakwar sariya. Yaw, da ara anda kede na, kaa ya gwakwa ŋga dəsley mey hay da bəla kede ba na, maja me?

⁴ Ndəhay masa ma sərmara Gazlavay ba na, mey ata ta akwar, ndəhay ma təba mey ŋga Yesu, daa ba. Da kəne na, ka handamara mey ma key da wuzlah akwar ŋgada fa ata amba a dəsImakwara na, kwara? ⁵ Yaa guzlkwar anda kede na, amba hwaray a kakwar. Fara fara, ndaw pal masa ta lengeŋ da wuzlah akwar ŋga diykwara mey hay na, daa ba daw? ⁶ Nəkmara cek masa akwar ma kamara! Akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar, asaya, ka wudam vaw a na, fa mey ŋga ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Ŋgene na, ara cek maaya daw?

⁷ Fara fara, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. Mewudey vaw akwar a ŋgene a wudey ŋga ləvey akwar fa kam cek maaya anda Gazlavay ma wudey na, daa ba səlak. Da ndaw a kakwar cek maaya ba, da daa ba, a lalakwar na, maaya na, ka bəsmara gway, ka da wudmara ba. ⁸ Ma kam cek maaya ba ŋgada ndəhay na, ara akwar ta ray akwar jak. Kwa məlmakw akwar hay siya daa cəved ŋga Yesu na, akwar fa lalamatara cek ata hay. ⁹ Ka sərmara fara fara, ndəhay ma kam cek maaya ba na, fa da mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vad na, daa ba. Pam lengeŋ, ka da fəcam ray akwar ba. Sərmara, ndəhay ma kam cek malamba, ndəhay ma ta kuley hay, ndəhay ma lam vaw saw da palah, zel hay ma lam vaw ta zel cəla ta ŋgusay ma lam vaw ta ŋgwas cəla, ¹⁰ ndəhay ma lalam cek hay ŋga ndəhay mekele, ndəhay ma kam dey fa cek ŋga ndəhay, ndəhay ma sam wuzam ma wam, ndəhay ma kam mbada fa ndəhay leŋ ndəhay ma bəzla ndəhay, fa da mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vad na, daa ba. ¹¹ Zleezle na, ndəhay da wuzlah akwar fa kam cek maaya ba kəne. Ama wure kede na, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ta *Mesəfney ŋga Gazlavay aləkwa ta pərmakwar sem, akwar manjar mebərey, ta walamakwar sem wal ŋga da Gazlavay, ta tərđamakwar sem ŋga ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. ††

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

¹² Ndəhay siya da wuzlah akwar fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ahaw fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay siya fa da jənkwar daa ba. Ya wulkey yah ta cəved ŋga key cek wura wura tabiya, ama ya fa da vəlda ray adaw ŋga tərey beke ŋga cek hay a na, daa ba. ¹³ Akwar fa wulkam saya, ka ləvam: «Gazlavay a karawa cek mezəmey maja hwađ, a karawa hwađ may maja cek mezəmey.» Ahaw fara, ama Gazlavay a ka la amba a ndəvdata cek hay a cewete. Gazlavay a ləmrəwa vaw ŋga ndaw na, ŋga

† 6.2-3 Rm 5.17; 2Pi 2.4; Jud 6; CWJ 1.6 †† maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vad: Ara maslaŋ hay siya masa ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 6; 2Pi 2.4. † 6.7 Mt 5.39-40; Rm 12.17 †† 6.9-10 15.50; Gal 5.19-21 †† 6.11 Tit 3.3-7; Heb 9.14; 1Jn 1.7 ††† 6.12 8.9; 10.23; Gal 5.13; 1Pi 2.16

key cek malamba ta ŋga ba. Ama a ləmrəwa na, amba ya səpkwa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Asaya, ara Bay Mahura ma wey da ray vaw ŋga ndaw. ¹⁴ Gazlavay ta sləkdadərwa Bay aləkwa Mahura Yesu sem daa meməcey, aləkwa may, a da sləkdandakurwa daa meməcey ta gədaŋ ŋga. ⁵

¹⁵ Ka sərmara vaw akwar hay na, ata anda mezəvey hay ŋga vaw ŋga Kəriste, ba daw? Ya gwa ya cəmda mezəvey hay ŋga vaw ŋga Kəriste a dey ŋga ŋgwas-barlaw daw? Kəne na, fa da key daa ba səlak. ¹⁶ Ndaw ma nam ta ŋgwas-barlaw na, vaw ata ta tərey sem anda ndaw pal na, ka sərmara ba daw? Ara anda mawuzlalakaya daa dərəwel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ata cewete, a təram anda ndaw pal.» ¹⁷ Ndaw ma vəlda ray ŋga a Bay Mahura Yesu na, mevel ŋga ta ŋga Bay Mahura ha na, ata letek. ††

¹⁸ Maja ŋgene, ka da lam vaw saw ba. Mebərey hay mekele cəpa masa ndəhay ma kamara na, a njeý fa vaw ata ba. Ama ndaw ma ley vaw saw na, a key ŋgene, a nəsa vaw ŋga. ¹⁹ Vaw akwar ara slam-menjey ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ka sərmara ba daw? Gazlavay a vəldakwara Mesəfney ŋga amba a njeý daa akwar. Vaw akwar hay na, ara akwar ma wamara ba, ama ara Gazlavay ma wa. ²⁰ Gazlavay ta mbəđkurwa sem ŋgada ŋga ta cek maaya ŋga ləhdakwar daa mebərey. Maja ŋgene, həslmar ray a Gazlavay ta cek masa akwar ma kamara ta vaw akwar. ††

Mey da ray meley ŋgwas

⁷ Wure kede, amba ya mbəđdakwara aa mey masa akwar maa cəfdamaya daa leeter akwar heyey. Ka ləvmaya, maaya na, ndaw a ley ŋgwas ba. ² Ama, maja ndəhay fa lam vaw saw ŋgene na, ŋgama kwa waawa ŋga ley ŋgwas, ŋgwas may, ŋga ley zel. ³ Maaya na, zel a vəldara vaw a ŋgwas ŋga, ŋgwas may, a vəldara vaw a zel e. ⁴ Ŋgwas na, a gwa ŋga wa vaw ŋga ba, ama ara zel e ma wa. Ndaw-mezəle may, a gwa ŋga wa vaw ŋga ba, ama ara ŋgwas ŋga ma wa. ⁵ Anda kede, ka da təkam vaw da wuzlah akwar ba, si daa mađay akwar ŋga dər nekədey amba ka dərəram dərəgay a Gazlavay kwa. Fa dəba ha, kamara anda maa-mandaw cəŋga. Da daa ba na, akwar fa da gwamara ŋga jəđmara vaw akwar daa ba, *Sataŋ a da batakwar.

⁶ Yaa guzlkwar anda kede na, a key, ya təkakwar dərəba, ama a key, ya vəlkwar cəved amba ka kamara kəne. ⁷ Da anda yah ma wudey na, ya wudey ndəhay tabiya a njam manjar ŋgwas anda yah. Ama Gazlavay a vəlda gədaŋ ŋgada ndəhay na, wal wal. Ŋgada ndaw laŋgar a vələr gədaŋ ŋga ley ŋgwas, ŋgada ndaw laŋgar, a vələr gədaŋ ŋga njeý manjar ŋgwas. ††

⁸ Wure kede na, ya wudey ŋgaa guzltar ŋgada ndəhay masa manjar ŋgusay ta ŋgada ŋgwas-vagay hay. Maaya na, ka njam kəne manjar ŋgwas anda yah,

††† 6.13 Mt 15.17-19; 1Tes 4.3 § 6.14 15.15, 20; Rm 6.4; 8.11; 2Kwr 4.14 §† 6.15 12.27 §†† 6.16 MC 2.24; Mt 19.5; Ef 5.31 §† 6.17 Jan 17.21-23; Rm 8.9-11; 2Kwr 3.17-18; Gal 2.20 §†† 6.19 3.16 §† 6.20 7.23; Rm 13.14; 1Pi 1.18-19 §† 7.2 1Tes 4.3-4 §†† 7.3 Ef 5.21-29 §§† 7.7 Mt 19.11-12; 1Kwr 12.11

da daa ba, manjar zel. ⁹ Ama da ka gwamara nga bæs-mara ba na, maaya na, zel a ley ngwas, da daa ba, ngwas a ley zel. Ngama zel a ley ngwas, da daa ba, ngwas a ley zel da ray mewudey nga ley vaw saw ngene ma da fænkwar ray. [†]

¹⁰ Yaw, wure kede ya wudey ngaa guzltar a ndəhay masa ta ngusay, asaya, a ngusay masa ta zel hay masa ata daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Yaa guzley na, ara mey adaw ba, ama ara Yesu Bay Mahura maa guzley, a ləvey: ngwas a da bey dasi zel e ba.

^{††11} Da ngwas a mbəkda zel e na, nga njeý kwa a ley zel mekele ba. Da a wudey nga ley zel saya na, nga vəhey asi zel e magurma nga diymərwa mey ata aa slam a. Zel may, a da bəla ngwas anga ba.

¹² Wure kede, ya wudey ngaa guzley ngada ndəhay mekele. Mey masa yah ma daa guzlda kede na, ara mey nga Bay Mahura saba, ama ara mey adaw gway. Ya fa ləvkwar, da ndaw ma təba mey nga Yesu *Kəriste aa ta ngwas masa ma təba mey nga Yesu Kəriste ba, asaya, da ngwas a ta təba la nga njeý ta anga na, a da bəla ngwas aha ba. ¹³ Annga letək kəne may, da ngwas ma təba mey nga Yesu aa ta zel masa ma təba mey nga Yesu ba, asaya, da zel e ta təba la nga njeý ta anga na, ngwas aha a da bey ba. ¹⁴ Yaa guzley anda kede na, maja ndaw masa ma təba mey nga Yesu daa ba aran kaa na, anga gweegwe ta Gazlavay maja anga macəmkaya ta ngwas anga masa ma təba mey nga Yesu sem. Ngada ngwas masa ma təba mey nga Yesu daa ba aran kwa kəne may, anga gweegwe ta Gazlavay maja zel e. Da daa ba na, bəz ata hay fa da njam maaya fa mey nga Gazlavay daa ba. Ama fara fara bəz ata hay na, ata da wuzlah ndəhay nga Gazlavay.

^{†15} Ama da ndaw ma təba mey nga Yesu ba fa wudey nga bəla ngwas anga ma təba mey nga Yesu na, mbəkdamara nga bəla. Anda kede, ndaw ma təba mey nga Yesu, kwa da ara zel, kwa da ara ngwas na, ata macəmkaya daa saba. Mbəkdamata nga wunkam ta zazay, maja Gazlavay a zəlkurwa na, nga njeý daa zazay. ^{††16} Kah, ngwas ma təba mey nga Yesu, ka sərə fara fara, zel akah a ləhey la daa mebərey maja kah daw? Kah, ndaw ma təba mey nga Yesu, ka sərə fara fara, ngwas akah a ləhey la daa mebərey maja kah daw? [‡]

Mey da ray menjeý nga ndəhay masa Gazlavay ma zəla

¹⁷ Cek mahura daa mey a kede na, ara mey masa yah maa sərkatatara a ndəhay nga Yesu daa mecəmey-ray hay tabiya. Maaya na, kwa waawa a ka sləra masa Gazlavay ma vəldara nga ka, asaya, nga njeý anda daa masa Gazlavay ma zəla. ¹⁸ Da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal daa ba aran na, ngene, a da sla mandawal saba. Yaw, da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal sem na, nga njeý ta mandawal anga maslakaya ha, kwa a key cek ba. ^{††19} Kwa mandawal maslakaya,

[†] 7.9 1Tm 5.14 ^{††} 7.10-11 Mt 5.32; 19.9 [‡] 7.14 Rm 11.16
^{††} 7.15 menjeý daa zazay: 14.33; Rm 12.18; 14.19; 2Kwr 13.11; Kwa 3.15; Heb 12.14 ^{‡‡} 7.16 1Pi 3.1 ^{†††} 7.18 Gal 5.1

kwa manjar nga sley na, ara cek nga tede, maja a jəney ndaw fa mey nga Gazlavay ba. Cek mahura na, ara meney ray a *mewey nga Gazlavay. ^{††20} Si kwa waawa a njeý anda daa masa Gazlavay ma zəla. ²¹ Daa masa Gazlavay ma zəla na, kah beke daw? Da kəne na, ka da wulkey ba. Ama da kah ta cəved amba ka pəska ray akah daa beke na, səpa cəved e. ²² Beke masa Bay Mahura *Kəriste ma zəla na, ta bawa sem daa beke maja anga macəmkaya ta Bay Mahura ha. Yaw, ndaw-beke ba masa Kəriste ma zəla may, ta tərey sem beke nga Kəriste he. ^{§23} Gazlavay ta mbədkurwa sem ngada anga ta cek maaya nga ləhdakwar daa mebərey. Ka da təram beke nga ndəhay saba. ^{§†24} Məlma adaw hay, kwa waawa nga njeý anda daa masa Gazlavay ma zəla.

Mey ngada ndəhay manjar ngwas leŋ ngada ngwas-vagay hay

²⁵ Wure kede, ya wudey ngaa guzltar ngada ndəhay masa manjar ngusay, ta ngada ngusay masa manjar zel hay. Mey a na, ara Bay Mahura ma wuzdiwa ba, ama ara mewulkey adaw gway. Ta ngene he cəpa, jəkfamaya sləmay cəngga maja yah na, Gazlavay ta sər-faya dey-ceceh la, amba yaa guzley mey masa fara fara ta gədaŋ nga Bay Mahura. ^{§††}

²⁶ Maaya na, ndəhay a njam anda ata manjatakaya gway. Yaa guzley anda kede, maja wure kede banay hay kalah. ^{§†27} Da ndaw anga ta ngwas na, a da bəla ngwas anga ha ba. Da ndaw ngwas anga daa ba na, a da ley ngwas ba. ²⁸ Ama da ndaw a ley ngwas na, ara mebərey ba, da sabara a ley zel na, ara mebərey ba. Sərmara, ndəhay ma lam ngwas, da daa ba, ngusay ma lam zel na, a səram banay la ga da bəla kede. Ya fa wudey banay a, a sawa a ray akwar ba. ^{§††}

²⁹ Məlma adaw hay, ya fa ləvkwar, dar nga key sləra nga Gazlavay ga daa saba. Anda kede, dəga wure kede, ndəhay ta ngusay na, nga njam anda ata ta ngusay daa ba. ^{§†30} Ndəhay masa fa təwam na, nga njam anda ata daa matəway daa ba. Ndəhay daa meesəmey, nga njam anda ata daa meesəmey daa ba. Ndəhay ma hədkam cek, nga njam anda cek hay masa ata ma hədkamata ha ngene na, ara ngada ata ba.

³¹ Ndəhay ma kam sləra ta cek hay da bəla kede, nga njam anda ata fa kam sləra ta cek hay a daa ba. Ya ləvkwar anda kede, maja bəla kede fa da njeý ga daa ba. ^{§†}

³² Ya wudey na, ray akwar a həbey ba. Ndaw masa ta ley ngwas daa ba na, mewulkey anga aa da ray Bay Mahura, a wudey nga key cek ma mbafar a Bay Mahura. ³³ Ama ndaw masa ta ngwas na, mewulkey anga aa da ray cek hay da bəla, a wudey nga key cek nga mbafar a ngwas anga. ^{§†34} Anda kede, leŋgesl anga fa həbey. Asaya, ngwas manjar zel, da daa ba, sabara na, mewulkey anga aa da ray Bay Mahura. A wudey nga

^{‡‡} 7.19 Rm 2.25-29; Gal 5.6 [§] 7.22 Ef 6.6; Flm 16; 1Pi 2.16
^{§†} 7.23 6.20 ^{§††} 7.25 1Tm 1.12-14 ^{§‡} 7.26 Jer 16.1-4; SNM 14.22;
1Tes 1.6; 3.3-4 ^{§††} 7.28 Lk 21.23 ^{§†} 7.29-31 Rm 13.11-13; 1Pi 4.7;
Fəl 4.5 ^{§†} 7.31 1Jn 2.17 ^{§§†} 7.33 Lk 14.20

vælda mevel anġa ta vaw anġa cəpa a Gazlavay. Nġwas masa ta zel na, mewulkey anġa aa da ray cek hay da bæla. A wudey nġa kar cek ma mbafar a zel e.

³⁵ Yaa guzlkwar anda kedde na, nġa jənkwar, ba na, a key ya təkakwar day ba. Ama ya wudey na, ka kam cek ta cəved e, asaya, ka kamar sləra a Bay Mahura ta mevel pal.

³⁶ Ya wudey nġaa guzlkwar wure kedde da ray bəz-gula ta kwakwa anġa masa ta larawa a way daa ba araŋ. Da bəz-gula ha, a wulkey anġa fa kar cek maaya ba a kwakwa anġa, maja fa zənar vaw nġa larawa, asaya, da anġa fa wudey nġa ney ta anġa na, nġa larawa a way anġa anda aa ma wudey, ara mebərey ba. ³⁷ Ama da bəz-gula ha fa wulkey daa ray anġa, a ləvey, maaya na, a la kwakwa anġa ba, asaya, da ndaw a təkak day ba, da a bəsa nġa nġey kəne na, nġene, ara cek maaya. ³⁸ Yaw, ndaw ma ley kwakwa na, a key nġene, a key cek maaya. Ndaw ma ley kwakwa ba na, a key nġene, a key cek maaya ma fəna saya.

³⁹ Nġwas masa zel e ta məcey daa ba araŋ na, anġa ta cəved nġa ley zel mekele daa ba. Ama da zel e ta məcey sem na, anġa ta cəved nġa ley zel mekele anda aa mewudey, ama nġa ley na, ndaw masa ma təba mey nġa Yesu *Kəriste. ⁴⁰ Ama fa yah na, nġama a ley zel ba, maja da anġa pal taava anġa na, a da nġey maaya maaya da ray masa anġa da way zel. Kedde he ara mewulkey adaw. Ya wulkey yah may, yah ndaw masa ta *Mesəfney nġa Gazlavay da ray.

Mey da ray aslaw nġa kuley

8 Wure kedde na, ya daa guzley da ray aslaw nġa kuley. Fara fara, aləkwa tabiya, ya sərkwā cek anda akwar ma ləvam. Mesərey cek na, fa zlapadata ndəhay. Ama mewudey-vaw na, fa vəltar gədaŋ a ndəhay daa *mecəmey-ray nġa ndəhay nġa Yesu. ^{††} ^{‡‡} Da ndaw a zlepey, a wulkey a sərey cek kalah, nġene, cek masa Gazlavay ma wudey na, a səra ba araŋ. ³ Ama ndaw ma wuda Gazlavay ta mevel anġa pal na, Gazlavay a səra ndaw aha. ^{††} ⁴ Yaw, aslaw nġa kuley na, ya zəmkwa daw? Ya zəmkwa ba daw? Ya sərkwā kuley na, ara cek nġa tede. Asaya, ya sərkwā Bay Gazlavay na, anġa pal. ^{‡‡} Fara fara, cek hay da gazlavay da vad ta da bæla daha masa ndəhay fa ragadamatar anda nġada Gazlavay. Cek hay a na, ara kuley hay. Kuley hay a na, ata ga. Asaya, bay hay mekele mekele daha fa wam da ray ndəhay, anda ata na, gazlavay nġa ndəhay a. ⁶ Ama nġada aləkwa na, Gazlavay anġa pal letek, ara Papa aləkwa. Cek hay tabiya da bæla na, ara anġa ma katərwa. Menjey aləkwa na, ara nġada anġa. Bay Mahura na, anġa pal may, ara Yesu *Kəriste. Gazlavay a katərwa cek hay tabiya ta fa anġa. Ara anġa ma vəlndakwar heter. ^{‡‡‡}

⁷ Ama ndəhay siya da wuzlah akwar a sərmara mey masa fara fara ha kedde ba. Haa wure kedde fa zəmam aslaw nġa kuley, anda ata fa tam kuley cəŋga. Ata ta gədaŋ daa cəved nġa Gazlavay daa ba araŋ. Maja nġene, a wulkam aslaw nġa kuley masa ata ma zəma-mara na, ta nəsta sem fa mey nġa Gazlavay. ^{‡‡‡} Sərmara, cek mezəmey na, fa da tərdandakwar nġa ndəhay maaya fa mey nġa Gazlavay na, daa ba. Da ya zəmkwa aslaw nġa kuley na, a jənndakwar ba, da ya zəmkwa ba na, a nəsey cek ba may. [§]

⁹ Akwar na, ta cəved nġa zəmey kwa meeme anda akwar ma wudam. Ama pam leŋges! Da daa ba, ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey nġa Gazlavay na, a da kam mebərey maja akwar. ¹⁰ Yaw, wulkey da ray ndaw masa ta gədaŋ pəreh daa mey nġa Gazlavay. Da a hətkā, kah, ndaw masa ma səra cek, ka fa zəmey aslaw daa way nġa kuley na, nġene, a həlda ndaw aha nġa zəmey aslaw nġa kuley a daa ba daw? ¹¹ Maja nġene, məlmakw masa ta gədaŋ pəreh nġene, masa Kəriste ma məcey maja anġa na, a da zleŋgedey daa cəved masa maaya maja mesərey cek akah ha nġene. ¹² Da akwar fa kamara kəne na, nġene a key ka kamatar cek maaya ba a məlmakw akwar hay masa ta gədaŋ pəreh, asaya, a key ka dakalamatara mevel ata. Ka kam cek maaya ba nġene na, nġada məlmakw akwar hay daada ba, ama a key ka kamar cek maaya ba nġada Kəriste ray anġa may. ¹³ Maja nġene, da məlma adaw a zleŋgedey daa cəved masa maaya maja cek masa yah ma zəma na, nġene, ya fa da zəmey aslaw daa saba səlāk amba məlma adaw a zleŋgedey ba.

Mey da ray ndəhay meslərey nġa Yesu

9 Yah na, ndaw ma waya ba, ya key cek anda yah ma wudey, ba diya? Yah na, *ndaw-meslərey nġa Yesu. Ya ta hətar Bay aləkwa Mahura Yesu la ta dey adaw ^{§†}, ba diya? Fara fara, ara maja sləra adaw nġada Bay Mahura Yesu, akwar ma təbmara mey anġa. ^{§††2} Kwa da ndəhay siya a təbmara yah na, ndaw-meslərey nġa Yesu ba, ama akwar na, ka sərmara fara fara yah ndaw-meslərey nġa Yesu. Akwar macəmkaya ta Bay Mahura Yesu maja yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya. Nġene, fa wuzdərwa yah na, ndaw-meslərey nġa Yesu fara fara. ³ Ndəhay maa guzlam mey maaya ba a ray adaw na, ya da mbəddatara nġada ata, ya ləvtar: ⁴ yah ta cəved nġa hətey cek mezəmey ta nġa sey cek maja sləra masa yah ma ka, ba daw? ^{§†5} Ndəhay meslərey hay mekele nġa Bay Mahura Yesu *Kəriste ta məlmaha hay leŋ *Piyer ata ta nġusay, fa pəkam bama. Kaa yah na, ta cəved nġa ley nġwas ma təba mey nġa Yesu, ya pəkam cew e, ba daw? ⁶ Ma da key sləra nġa hətey cek mezəmey na, si ala ta *Barnabas gway daw? ^{§††7} Ndaw-

^{‡‡‡} 8.7-12 10.23-33 § 8.8-9 Rm 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13

§† Gazlavay a wuzar cek a Pawl, a hətar Bay Mahura daa masa anġa fa dərey dangay da Jeruzelem. (SNM 22.14, 18; Gal 1.16)

§†† 9.1-2 4.9, 15; 15.8-10; 2Kwr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1 §† 9.4 Lk 10.7-8; Mt 10.10 §†† 9.6 Barnabas: SNM 4.36; 11.22-26; sləra masa Pawl ma key nġa hətey cek mezəmey: SNM 18.3

† 7.39 Rm 7.2-3 †† 8.1 SNM 15.29; Rm 12.16; mewudey-vaw: 13.1-7; 14.1; 16.14; Jan 13.34; Rm 15.1-2; 2Kwr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ef 5.2 ‡ 8.1-13 Rm 14.1-15.6 †† 8.3 13.12; Gal 4.9 ‡‡ 8.4 10.19-20; Mew 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9 ††† 8.6 12.5-6; Jan 1.3-4; Ef 4.5-6; Kwa 1.16

sewje ma hātey mawurbay nga slēra aŋga ba, daha daw? Ndaw ma rāvey wudez, cek ma tēka nga zāmey babēza nga wudez e daha daw? Mecākwer nga gēnaw hay, cek ma tēka nga sey dēwa nga gēnaw hay a daha daw?

⁸ Mey masa yah maa guzlda kede na, ara mewulkey nga ndəhay magədaŋ daada ba, kwa *kwakwas nga Mawiz na, faa guzley kəne may. ⁹ Mawiz ta wuzleley la, a ləvey: «Daa masa sla fa key slēra da ley na, ka da par bebeŋ a mey ba.» Ka wulkam, Gazlavay fa wulkey na, da ray sla hay daada daw? ¹⁰ Kay, kəne ba! Gazlavay aa guzley anda kede na, ŋgada aləkwa. Ndaw mehəvey na, a wulkey a da hātey cek mezəmey. Maaya na, a zəmey cek masa aŋga ma həva ha may. Ndaw ma dəgey daw na, maaya na, a zəmey daw a may. ¹¹ Ala fa wuzdamakwara mey nga Gazlavay anda ndaw ma sləkey hulfaɗ a ley. Yaw, da ka vəlmandar cek maja na, a kafakwar kalah daw? ¹² Da ndəhay mekele ata ta cəved ŋga hātey cek mezəmey fa akwar na, ala may, ala ta cəved ŋga hātey cek mezəmey fa akwar ma fənta, ba diya? Anja ŋga key na, kəne, ama kwa ala taa cəɗafamakwar cek nga jəndar daa ba. Sasəkar jak, banay hay tabiya na, ala fa bəsmara, maja ala ta wudam ŋga key cek ma təkta ndəhay ŋga cəndamara Mey-maaya-mawiya da ray Kəriste na, daa ba. [‡]

¹³ Ka sərmarā ndəhay ma ka slēra daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay na, fa hətam cek mezəmey fa slēra masa ata ma kamara ha ŋgene. Ndəhay ma hərəm gənaw ŋga vəley a Gazlavay na, a gwamara ŋga zəmam aslaw masa ata ma vədamara a Gazlavay a ŋgene may. ¹⁴ Aŋga letek kəne ŋgada ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya may, maja Bay aləkwa Mahura Yesu ta ləvey la, ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya na, ŋga hətam cek mezəmey fa slēra ata ha. [‡]

¹⁵ Ama, yah na, ya taa cəɗɗey cek daa ba səlak. Ka wulkam ya wuzlalakwara leeter kede na, amba ka slər-maya cek daw? Kay, kəne ba! Da yaa cəɗɗafakwar cek maja slēra adaw na, kwa ya fa da hātey cek amba ya zlepey daa saba. Anda kede, ŋgama yah ma məcey. ¹⁶ ŋgada yah na, mewuzey Mey-maaya-mawiya ara cek amba ya zlepey ta aŋga ba, maja ara slēra masa Gazlavay ma təkya ɗay ŋga ka. Da ya wuzda Mey-maaya-mawiya ha ba na, banay a hətəfaya la. ¹⁷ Da ara mewulkey adaw taava adaw ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, anja ŋgene na, maaya a pəlmiwa mawurbay ŋga slēra adaw. Ama ara Gazlavay ma təkya ɗay ŋga ka slēra ha. Anda kede, ya key na, slēra masa mavəɗakaya ŋgada yah ŋga key gway. ¹⁸ Kaa, mawurbay adaw na, daa ba daw? Mawurbay adaw na, daha. Ara mewuzey Mey-maaya-mawiya ŋga tede. Yah ta cəved ŋgaa cəɗɗafatar cek hay fa ndəhay maja ya fa wuzda Mey-maaya-mawiya, ama kwa ya taa cəɗɗey cek daa ba səlak.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya ma daw fa mey fa mey

¹⁹ Yah na, kwa ndaw ma təkya ɗay ŋga key cek na, daa ba. Ama, ya ta vəɗda ray adaw la ŋga tərey beke ŋga ndəhay tabiya amba ya jəney ndəhay ga ma fəna ma fəna ŋga təbey mey da ray Yesu *Kəriste. [‡] ²⁰ Daa masa yah da wuzlah *Jəwif hay na, ya njeɗ, ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təbey mey da ray Yesu Kəriste. Kwakwas nga *Mawiz na, aŋga ta gədaŋ da ray adaw daa ba, ama da yah da wuzlah ndəhay ma səpa kwakwas a na, si ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təbey mey da ray Yesu Kəriste. ²¹ Da yah da wuzlah ndəhay ma səpam kwakwas nga Mawiz ba na, ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təbey mey da ray Kəriste may. Ya ta ləvey ya səpa *mewey nga Gazlavay ba na, daa ba, maja fara fara, ya fa səpa mewey nga Kəriste. ²² Daa masa yah da wuzlah ndəhay ma təba mey ŋga Yesu masa ta gədaŋ pəreh na, si ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təbey mey da ray Yesu Kəriste. Ya kata cek hay wal wal tabiya anda ndəhay tabiya ma kamara, amba ndəhay mekele mekele a ləham. ²³ Ya kata cek hay a tabiya kede na, amba *Mey-maaya-mawiya a daw fa mey fa mey, asaya, amba Gazlavay a pəsyā mey, anda aŋga ma pəstar mey a ndəhay mekele may.

²⁴ Daa kwakurɗa ŋga mahway na, ndəhay ga ma hwam, ama ndaw ma da key bay-gula ŋga hātey cek na, ndaw pal gway. Yaw, akwar may, kam gədaŋ ŋga hway anda bay-gula daa kwakurɗa ha amba ka hātey cek. ²⁵ Kwa waawa ma wudey ŋga key kwakurɗa na, si a vəɗda ray aŋga, a mbəkdata cek hay mekele mekele ma nəsa ndaw, aa sərkey maaya maaya la ɗagay. A vəɗda ray aŋga anda kede na, ŋga key bay-gula, ŋga hātey cek. Ama cek masa aŋga ma da hətəɗ fa mawurbay aŋga ŋgene na, fa da njeɗ ga daa ba. Aləkwa na, ya vəɗakwa ray aləkwa anda ŋgene amba ya hətəkwa cek masa ma da njeɗ ŋga sərmatəw. ²⁶ Maja ŋgene, yah na, ya hway saw daa kwakurɗa ba. Asaya, yah na, anda ndaw mewedeɗ har. Har adaw a daw a ley ba. ²⁷ Yah na, ya fa sərda banay ta vaw adaw, ya fa kəta vaw adaw ta gədaŋ ta gədaŋ, ya fa wey da ray vaw adaw amba yah, ndaw masa ma wuzda Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, Gazlavay a kəzlāya ta cakay ba. ^{‡‡}

Mey da ray kuley hay

10 Məlma adaw hay, ya wudey ka sərɗadamara cek masa Gazlavay ma ka ta papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle daa masa ata fa səpmar wurzay ŋga *Mawiz. Gazlavay ta sərtaɗa la ta mekwteɗe ^{‡‡} tabiya ata. Asaya, ata tabiya ta zləŋgam la ta daa Bəlay Magaza.

[‡] 9.19 Mt 20.26-27 ^{‡‡} 9.19-22 10.23-24, 32-33; Rm 15.1
^{‡‡} 9.20 SNM 16.3; 21.20-26 ^{‡‡‡} 9.21 Gal 2.3-4 [‡] 9.22 Rm 1.13; 2Kwr 5.11; 11.29 [‡] 9.24-25 Fəl 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Jak 1.12; 1Pi 5.4; CWJ 2.10 ^{‡‡‡} 9.27 Rm 8.13; 13.14 ^{‡‡‡} Nəka Mab 13.21 ta 14.22-29. Mekwtene he a wuzwa Gazlavay aa ta ata. Mezləŋgey bəlay a wuzwa Gazlavay ma ləhɗata sem.

[†] 9.9 Mew 25.4; 1Kwr 10.11; 1Tm 5.18 ^{††} 9.11 9.4; Rm 15.27; Gal 6.6 [‡] 9.12 SNM 20.34-35; 2Kwr 11.9 ^{‡‡} 9.13 Mesl 18.8-19 ^{‡‡} 9.14 9.4 ^{‡‡‡} 9.15 SNM 18.3 ^{‡‡‡} 9.16 Jer 20.9 [‡] 9.17 4.1

¹² Ata tabiya, Gazlavay ta katar *baptem la daa mekwtene leŋ daa bəlay a, amba a cəmta ta Mawiz. ³ Ata tabiya, ta zəmam cek ma sawa ta fa Gazlavay la daa slam a, ^{††4} asaya, ta sam yam ma sawa ta fa Gazlavay la may. Yam masa ata ma samara ha na, a bawa daa pərad masa Gazlavay ma vəldatara. Pərad aha fa daw asi ata. Pərad aha na, ara *Kəriste. ^{‡5} Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga da wuzlah ata, a kam cek ma mbafar a Gazlavay ba. Maja ŋgene, ta məcam sem da wuzlah-ley. ^{‡†}

⁶ Cek hay a ma kam ŋgene na, a pandakwar leŋgesl amba cek hay malamba masa papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma kamara ŋgene na, ya kakwa ba. ^{‡†7} Ndəhay siya da wuzlah ata ta tam kuley hay la. Aŋga letek anda ma wuzlalakaya zleezle daa derewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Da mey kuley, ndəhay a njam ŋga zəmey cek ta ŋga sey wuzam. Fa dəba ha, a lacam, a gərvam da mey kuley a.» ^{‡††} Akwar na, ka da tam kuley anda ata ba.

⁸ Ndəhay siya da wuzlah ata ta lam vaw saw la da palah, maja ŋgene, ndəhay gabal kwakwar cew a ray a maakar (23.000) ta məcam la pas pal. Aləkwa na, ya da lakwa vaw saw da palah anda ata ba. ^{‡††9} Ndəhay siya da wuzlah ata ta jadamara Bay Gazlavay la, haa zezekw hay a zamata, ta', a məcam. Aləkwa na, ya da jadakwa Bay Mahura Kəriste anda ata ma jadamara Bay Gazlavay ba. ^{§10} Ndəhay siya da wuzlah ata taa ŋguram mey la ^{§†}, maja ŋgene, maslaŋ ŋga Bay Gazlavay masa ma kədey ndaw vagay ta kədtə sem vāgay. Akwar na, ka daa ŋguram mey anda ata ba. ^{§††}

¹¹ Cek hay maaya ba ma hətfatar papaŋ ŋga papa aləkwa hay a ŋgene na, amba ndəhay a pam leŋgesl. Ta wuzlalamata cek hay a ma kam ŋgene la aa derewel ŋga Gazlavay amba a pandakwar leŋgesl, aləkwa masa ta dey da bəla masa fa da ndəvey kede. ^{§†12} Maja ŋgene, ndaw ma wulkey aa majarakaya na, si a wey vaw, da daa ba na, a da tədəy. ^{§††13} Banay ma sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, aa letek ta banay ma sawa a ray ndəhay tabiya. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la na, a ka fara fara. Gazlavay a, a jənkwar la, anda kede, cek ma da jadakwar ŋga fənkwar ta gədaŋ daa ba. Da masa banay fa sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, Gazlavay a da vəkwar gədaŋ amba ka bəsmara banay a, asaya, a vəkwar cəved amba ka ləham. ^{§†}

¹⁴ Anda kede, jam adaw hay, hwam dərəŋ ta kuley hay. ^{§†15} Yaa guzlkwar anda kede kaa na, maja ya sərə akwar ndəhay ta leŋgesl. Mey masa yah maa guzlida kede na, ara mey fara fara. Akwar ta ray akwar, wulkam da ray mey a cey! ¹⁶ Daa masa aləkwa fa zəmkwa daf ŋga sərfeđey meməcey ŋga Kəriste na, aləkwa fa kakwa suse a Gazlavay maja cek mesey daa vələy, ya

† 10.1 Mab 13.21; 14.21-29 †† 10.3 Mab 16.13-35; Mew 8.3; Ps 78.24-25 ‡ 10.4 Mab 17.6; Mesl 20.11; Ps 78.15 †† 10.5 Mesl 14.29-30; Ps 78.31; Heb 3.17; Jud 5 ‡† 10.6 Mesl 11.4, 34; Ps 106.14 ‡†† Megərvey ata ŋgene, a həldata ŋga ley vaw saw da palah. Nəka Mab 32.6 ‡†† 10.8 Mesl 25.1-9 § 10.9 Mesl 21.5-6 §† Nəka Mesl 16.41; 17.5, 10. §†† 10.10 Mesl 14.2, 36; 16.41; 17.6-15; Ps 106.25-27; Heb 3.17-18 §† 10.11 7.29-31; Rm 15.4 §†† 10.12 Gal 6.1 §† 10.13 1.9; Jak 1.13-14 §† 10.14 1Jn 5.21

sərkwa aləkwa macəmkaya ta Kəriste maja mambaz aŋga. Daa masa aləkwa fa zəmkwa peŋ na, ya sərkwa aləkwa macəmkaya ta Kəriste maja vaw aŋga. ^{§††17} Ma zəmamara peŋ e na, aləkwa ga, ama peŋ e na, aŋga pal gway. Maja ŋgene, aləkwa macəmkaya pal. ^{§§†}

¹⁸ Wulkam da ray ndəhay *Israyel hay zleezle, ata fa həram gənaŋ hay da ray slam-mefəkey cek a Gazlavay. Ndəhay ma zəmam aslaw mavəldakaya ŋgada Gazlavay na, ata macəmkaya ta Gazlavay. ^{§§§19} Yaw, mey a kede, a wudey ŋga ləvey na, kwara? A wudey ŋga ləvey, kuley ta aslaw ŋga kuley a na, ara cek hay fara fara ba. ¹⁸²⁰ Ama da ndəhay ma sərmara Gazlavay ba fa tam kuley na, a vəldamara aslaw a, a mesəfney maaya ba hay, ba na, a Gazlavay ba. Ya wudey na, ka cəmam ta mesəfney maaya ba hay a ba. ¹⁹²¹ Ka sam cek masa mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka sam cek ŋga sərfeđey meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara? Ka zəmam daf masa mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka zəmam daf ŋga sərfeđey meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara? ²⁰²² Da ya kakwa kəne na, Bay Mahura a da cey mevel a ray aləkwa, ba diya? Ka wulkam na, ya fənkwa Bay Mahura ta gədaŋ daw? ²¹

Mey da ray cek ma da jənta ndəhay ŋga səpey mey ŋga Gazlavay

²³ Ndəhay siya da wuzlah akwar, fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ahaw, fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay tabiya maaya ŋga key ba. «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ama cek hay tabiya a gwamara ŋga jənmata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ba. ^{22 2324} Ka da nəkam dey fa cek hay ma jənmakwar daada ba, ama nəkam dey fa cek hay ma jənam ndəhay mekele may. ²⁴

²⁵ Aslaw tabiya masa akwar ma hətam daa luma na, ka gwamara ŋga hədkamara, ka zəmamara. Ka da wulkam da ray a ba səlak, ka daa cəfdamara ara aslaw ŋga me ba. ²⁵²⁶ Yaa guzley anda kede na, maja mawuzlalakaya daa derewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Bəla ta cek hay da hwad a tabiya na, ara ŋga Bay Gazlavay.» ²⁶

²⁷ Anda kede, da ndaw ma təba mey ŋga Yesu *Kəriste ba ta zəlkwar la ŋga zəmey daf da way aŋga, da akwar ma təbmara la ŋga daw a way aŋga ha na, daf masa ata ma vəldamakwara na, zəmamara, ka da wulkam da ray a ba səlak, ka daa cəfdamara ara aslaw ŋga me ba. ²⁸ Ama da ndaw a ləvkwar: «Aslaw kede, ara aslaw ŋga kuley» na, ŋgene, ka da zəmamara ba. Ka zəmamara ba maja ndaw ma kadakwara ŋgene, a da wulkey. ²⁷²⁹ Yaa guzley na, maja mewulkey akwar ba, ama maja mewulkey ŋga ndaw aha. Fara fara, cek matəkakaya ŋga zəmey na, daa ba. Kaa, ya da key cek anda mewulkey ŋga ndaw mekele na, maja me? ³⁰ Da

§§† 10.16 11.24-25; Lk 22.17-20 §§† 10.17 12.27 §§§ 10.18 Lev 7.11-21 18 10.19 8.4 19 10.20 Mew 32.17; Ps 106.37; CWJ 9.20 20 10.21 2Kwr 6.15-16 21 10.22 Mew 32.21 22 10.23 6.12; 8.7-12 23 10.23-33 Rm 14.1-15.6 24 10.24 10.32; 13.5; Rm 15.1-2; Fəl 2.4 25 10.25 Rm 14.2 26 10.26 Ps 24.1; 89.12 27 10.28 8.7

ra cek aha kede na, ngene, akwar fa wuzdamara mey da ray memācey nga Bay Mahura, dāga wure kede haa kasl ma vāhwa anḡa. †

²⁷ Anda kede, da ndaw a zōma peṅ, a sa cek mesey nga Bay Mahura saw saw na, a key ngene, a key mebarey maja anḡa ma rāsa vaw ta mambaz nga Bay Mahura ha. ††²⁸ Da ray ngene, si ndaw a nēka ray anḡa la dāgay, fa dāba ha, a gwa nga zōmey peṅ e, ta nga sey cek mesey a. †²⁹ Ndaw ma zōma peṅ ta ma sey cek mesey a ta meney ray ba na, ngene, ta wulkey da ray memācey nga Bay Mahura daa ba. Anda kede, Gazlavay a da ceṅ mevel da ray a. †³⁰ Ara maja ngene, masa-macay hay ta masa-bāle hay ga da wuzlah akwar daha. Asaya, siya hay ga ta mēcam sem. †³¹ Da kwa waawa da wuzlah alēkwa a nēka ray anḡa la dāgay, wara cay a zōmey daf nga sārfeḡey memācey nga Bay Mahura na, ngene, Gazlavay fa da ceṅ mevel a ray alēkwa daa ba. †³² Ama, da Bay Gazlavay fa sārḡandakwar banay na, a key ngene, a kēṅndakwar amba ta pas masa Gazlavay ma da katar sariya a ndāhay da bāla na, sariya ha, a kārṅandakwar anda ndāhay siya hay ba. ††

³³ Anda kede, mēlma adaw hay, da masa akwar ta kusam la nga zōmey daf nga sārfeḡey memācey nga Bay Mahura na, sēkwam vaw da wuzlah akwar la dāgay. †³⁴ Da ndaw may fa car na, nga zōmwa daf da way anḡa la dāgay, amba daa masa akwar makustakaya na, Gazlavay a ceṅ mevel a ray akwar ba. Da ray mey hay mekele na, da masa ya ta wusey la fa akwar na, ya diyta mey hay a la.

Mey da ray gēdaṅ masa Mesāfney nga Gazlavay ma vāḡḡatara a ndāhay

12 Mēlma adaw hay, wure kede ya daa guzlkwar da ray gēdaṅ mekele mekele masa *Mesāfney nga Gazlavay ma vāḡḡa ṅḡada ndaw a, ndaw a maja mewuḡey-vaw anḡa. Ya wuḡey na, ka cāḡdamara mey da ray gēdaṅ a maaya maaya. ² Ka sārṅara daa masa akwar ta tēram ndāhay nga Yesu *Kāriste daa ba arān na, akwar fa tam kuley hay. Kuley hay na, aa guzlam ba, ama akwar fa vāḡdamara ray akwar a kuley hay nga wamakwar ma fāna ma fāna, ka gwamara ṅḡa jaram ba. ††³ Maja ngene, ya wuḡey na, ka sārṅara fara fara, da ndaw anḡa ta Mesāfney nga Gazlavay da ray a na, ndaw aha, a gwa ṅḡaa guzley, a lāvey: «Kuse! Yesu ṅḡa nōsey» na, daa ba. Ama, da ndaw aa guzley, a lāvey: «Yesu ara Bay alēkwa Mahura» na, ngene, ndaw aha aa guzley ta gēdaṅ nga Mesāfney nga Gazlavay. †††

⁴ Gēdaṅ masa Mesāfney nga Gazlavay ma vāḡḡatara a ndāhay nga key slēra anḡa na, a wuzwa wal wal fa ndaw a fa ndaw a, ama ara Mesāfney a pal ṅḡene ma vāḡḡatara a ndāhay. †††⁵ Slēra hay masa Bay Mahura Yesu ma vāḡḡatara ṅḡada ndāhay na, ata wal wal may,

31.31-34; Lk 22.20; 2Kwr 3.6; Heb 8.6; mambaz: Mab 24.6-8; Heb 9.12† 11.26 Mt 26.29†† 11.27 11.20-22; Heb 10.29† 11.28 2Kwr 13.5†† 11.32 Heb 12.5-6; CWJ 3.19†† 12.2 8.4-6; Iz 44.9-20; Gal 4.8††† 12.3 1Jḡ 4.2-3; Rm 10.9††† 12.4-11 12.27-14.40; Rm 12.6-8; Ef 4.4

ama ya kakwa slēra ṅḡada Bay Mahura pal gway. †⁶ Gazlavay a vāḡtar gēdaṅ wal wal ṅḡada ndāhay nga key slēra anḡa, ama ara Gazlavay pal ma vāḡḡa gēdaṅ nga key slēra hay a tabiya.

⁷ Gēdaṅ nga Mesāfney nga Gazlavay fa wuzwa vaw wal wal ṅḡada kwa waawa da wuzlah akwar. A key anda ṅḡene na, ṅḡa jāney ndāhay tabiya. ††⁸ Mesāfney nga Gazlavay a vāḡlar lēṅḡesl maaya ṅḡada ndaw ṅḡaa guzley maaya. ṅḡada ndaw laṅḡar, Mesāfney a, a vāḡlar gēdaṅ nga sārēy cek hay amba a wuzḡatara a ndāhay. †⁹ ṅḡada ndaw laṅḡar saya, Mesāfney nga Gazlavay a vāḡlar gēdaṅ nga tābey mey nga Yesu fara fara aa mevel anḡa. A sēra a gwa a key cek ma fāna gēdaṅ anḡa ta fa Mesāfney nga Gazlavay a. ṅḡada ndaw mekele, Mesāfney nga Gazlavay a vāḡlar gēdaṅ nga mbāley masa-macay hay. Ara Mesāfney nga Gazlavay a pal ṅḡene ma vāḡḡa gēdaṅ nga key slēra hay a. †¹⁰ A vāḡlar ṅḡada ndaw laṅḡar gēdaṅ nga key maazla hay. ṅḡada ndaw mekele, a vāḡlar gēdaṅ nga tāley mey masa Gazlavay ma wuzḡara. ṅḡada ndaw mekele, a vāḡlar gēdaṅ nga sārēy slēra ṅḡa Mesāfney nga Gazlavay ta ṅḡa sārēy slēra ṅḡa mesāfney maaya ba. ṅḡada ndaw laṅḡar saya, a vāḡlar gēdaṅ ṅḡaa guzley ta mey hay mekele mekele masa anḡa ma cāḡda ba. ṅḡada ndaw laṅḡar saya, a vāḡlar gēdaṅ nga mbāḡḡey mey masa ndaw ma cāḡda ba. †††¹¹ Ara Mesāfney nga Gazlavay a pal taava anḡa ma gwa ṅḡa vāḡḡa gēdaṅ nga key slēra hay a tabiya. Mesāfney a, a wunkey gēdaṅ mekele mekele anda aa ma wuḡey ṅḡada kwa waawa. ††

Mey da ray mecāmey-ray nga ndāhay nga Kāriste

¹² Yaw, vaw ṅḡa ndaw-magēdaṅ na, anḡa pal, ama mezāvey hay mekele mekele daha. Kwa mezāvey hay ga fa ndaw daha, ama vaw na, anḡa pal gway. *Kāriste na, aa kōne may. †††¹³ Daa masa alēkwa ma hētkwa *baptem na, alēkwa tabiya ta tērkwa vaw pal sem ta gēdaṅ nga *Mesāfney nga Gazlavay pal. Alēkwa tabiya, kwa *Jāwif hay, kwa ndāhay masa Jāwif hay ba, kwa beke hay, kwa beke hay ba, Gazlavay a vāḡḡḡakwar na, Mesāfney anḡa ha ṅḡene pal. ††

¹⁴ Vaw ṅḡa ndaw na, anḡa ta mezāvey pal daada ba, ama anḡa ta mezāvey hay ga. †¹⁵ Da salay a lāvey: «Yah mezāvey ṅḡa vaw ba maja yah na, har ba», kwa da aa guzley kōne na, anḡa mezāvey ṅḡa vaw ba fara daw?

¹⁶ Da slēmay a lāvey: «Yah mezāvey ṅḡa vaw ba, maja yah na, dey ba», kwa da aa guzley kōne na, anḡa mezāvey ṅḡa vaw ba fara daw? †¹⁷ Da vaw ṅḡa ndaw ara dey daada na, ṅḡene ndaw aha a da jākey slēmay ta me? Da vaw ṅḡa ndaw, ara slēmay daada na, ṅḡene ndaw aha a da cāḡda mezey ṅḡa cek hay ta me?

¹⁸ Ama Gazlavay ta katārwa mezāvey hay ṅḡa vaw la tabiya aa slam anḡa, aa slam anḡa, anda aa ma wuḡey. †¹⁹ Da Gazlavay a pey mezāvey ṅḡa vaw pal daada na, ṅḡene, ara vaw ba. †²⁰ Ya sārḡwa, mezāvey hay ṅḡa vaw na, ata ga, ama vaw na, anḡa pal gway.

§ 12.5 12.28-30 †† 12.7 14.26 ††† 12.10 14.5; SNM 2.4 †† 12.11 7.7; Rm 12.3; Ef 4.7; 1Pi 4.10 ††† 12.12-26 12.27 †† 12.13 Gal 3.27-28

²¹ Anda kede, dey a gwa a ləvey: «Walay adaw ta har daa ba» na, kəne ba. Asaya, ray a gwa a ləvey: «Walay adaw ta salay daa ba» na, kəne ba. ²² Sasəkar jak, mezəvey nga vaw masa kah ma pa nga cek nga tede ngene, da mezəvey a daa ba na, ka məcey. ²³ Mezəvey hay nga vaw masa ma mbafandakwar ba na, ya wak-wa vaw ta anğa jak, ba diya? Mezəvey hay nga vaw masa aləkwa ma badatakwa fa dey nga ndəhay na, ya pakwa lenğesl kalah na, a ray ata jak, ba diya?

²⁴ Mezəvey hay nga vaw masa ma mbam na, nga ata, ya pakwa lenğesl a ray ata ba. Gazlavay a pata mezəvey nga vaw nga ndaw cəpa, a həsltar ray. A həsltar ray ma fəna na, ngada mezəvey hay masa ma nəkam anda cek nga tede. ²⁵ A patərwa mezəvey hay tabiya aa slam a na, amba vaw a wunkey ba, asaya, amba mezəvey hay a jənam vaw da wuzlah ata. ²⁶ Da mezəvey nga vaw pal fa sərey banay na, mezəvey hay nga vaw tabiya a səram banay asiya may. Da fa həslmar ray a mezəvey nga vaw pal na, mezəvey hay siya tabiya aa səmam may. †

²⁷ Yaw, akwar na, vaw nga Kəriste. Kwa waawa na, anğa mezəvey pal nga vaw nga Kəriste he. ††²⁸ Daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu na, Gazlavay ta pey ndəhay la mekele mekele nga key sləra anğa. Ngeeme na, a pey ndəhay meslərey nga Yesu. Nğa dey cew e na, a pey ndəhay ma təla mey anğa. Nğa dey maakar a na, a pey ndəhay maa sərkada ndəhay. Asaya, ngada ndəhay mekele a vəltar gədanj nga key maazla hay. Ngada ndəhay mekele, a vəltar gədanj nga mbəley masa-macay hay. Ngada ndəhay mekele, a vəltar gədanj nga jəney ndəhay. Ngada ndəhay mekele, a vəltar gədanj nga key *bay-ray. Ngada ndəhay mekele saya, a vəltar gədanj ngaa guzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba. †²⁹ Ndəhay tabiya na, ata ndəhay meslərey nga Yesu daw? Ndəhay tabiya na, fa təlam mey nga Gazlavay daw? Ndəhay tabiya na, faa sərkadamatarata mey nga Gazlavay a ndəhay daw? Ndəhay tabiya na, fa kam maazla hay daw? ³⁰ Ndəhay tabiya na, fa mbəlam ndəhay daa macay daw? Ndəhay tabiya na, faa guzlam ta mey hay masa ata ma sərmara ba daw? Ndəhay tabiya na, fa mbədamara mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba a ndəhay mekele daw? ³¹ Ama sləra hay masa Mesəfney nga Gazlavay ma vəldatarata a ndəhay ma fənta siya hay na, kamara ta mevel pal. ††

Mey da ray mewudəy-vaw

Wure kede, ya da wuzkwar cəved maaya ma fənta cəved hay mekele.

13 Kwa yaa guzley ta mey hay mekele mekele, kwa yaa guzley ta mey nga maslanj hay nga Gazlavay, ama da ya wudəy ndaw ba na, ngene, yah na, letek ta gwanğwanğw, da daa ba, ta mawiyar ma wurzley sləmay. ††¹² Da Gazlavay a vəlya gədanj nga təley mey

† 12.26 Rm 12.15; 2Kwr 11.29 †† 12.27 6.15; 10.17; 12.12; Rm 12.4-5; Ef 4.4, 16; 5.30 † 12.28 12.8-10; 14.1-4; SNM 13.1; 15.32; Ef 4.11-12 †† 12.31 14.1 †† 13.1 2Kwr 12.3-4 ††† 13.1-7 8.1; Rm 13.8-10

anğa a ndəhay, kwa ya sərta cek hay tabiya, kwa ya cənda mey hay nga Gazlavay masa mabadatakaya, kwa ya təba mey nga Gazlavay kalah haa ya gwa ya ləvar ngada anğwa: «Sləkdey, daw», fa dəba ha, anğwa ha a daw na, kwa ta ngene he cəpa, da ya wudəy ndaw ba na, ngene, yah cek nga tede. †††³ Da ya wunkatarata cek adaw hay tabiya a ndəhay masa-viya hay, kwa da ya vəlda ray adaw nga wewurey maja ndəhay, ama da ya wudəy ndaw ba na, ngene kwa fa da jənya daa ba. †⁵

⁴ Ndaw ma wudəy ndaw na, a bəsta ndəhay tabiya, a key cek hay maaya ngada ndəhay, a key sələnğ fa ndəhay ba, a zlepey ba, a gəlda ray anğa ba. ⁵ Ndaw ma wudəy ndaw na, a key cek ma ka hwaray ba, a wulkey da ray cek hay ngada anğa taava anğa ba, a cey mevel ba, a pey mey aa mevel ba. ††⁶ Ndaw ma wudəy ndaw na, aa səmey da ray cek hay maaya ba hay ba, ama aa səmey da ray cek hay masa maaya fara fara. ⁷ Ndaw ma wudəy ndaw na, a bəsa cek ma key maaya ba tabiya fa mey anğa, a wuzda ba, a təba mey nga Gazlavay mandaw mandaw, a wulkey Gazlavay a da diyta cek hay tabiya, asaya, a bəsta cek hay wura wura cəpa.

⁸ Mewudəy-vaw na, fa da ndəvey daa ba sələk. Ama, metəley-mey nga Gazlavay na, a ndəvey la. Gədanj ngaa guzley mey hay mekele mekele masa ndəhay ma cəndamara ba na, a ndəvey la. Yaw, mesərey-cek may, a ndəvey la. †††⁹ Fara fara, cek hay a, a ndəvam la, maja mesərey-cek aləkwa ta metəley-mey nga Gazlavay na, a wuzdatərwa cek hay cəpa ba, si nekədey gway.

¹⁰ Ama ta pas masa Gazlavay ma da wuzdandakwara cek masa maaya tabiya na, cek masa aləkwa ma sərk-wa nekədey heyey na, a ndəvey la.

¹¹ Daa masa yah daa bəzey na, ya faa guzley anda bəza hay, ya fa wulkey anda bəza hay, asaya, ya fa cəndata cek hay anda bəza hay. Ama wure kede na, ya ta tərey ndaw mahura sem, ya ta mbəkda mekey cek hay anda bəza hay sem. ¹² Wure kede, aləkwa fa hətmatakwa cek hay maaya maaya daa ba, ya nəktakwa cek hay anda ndaw ma nəkey cek daa banğəra manəskaya. Ama pas pal na, ya da hətmatakwa cek hay tabiya fa dey aləkwa maaya maaya. Wure kede na, mesərey-cek adaw, anğa nekədey gway. Pas a, a wuswa la masa yah ma da sərta cek hay tabiya maaya maaya anda Gazlavay ma sərya maaya maaya kede may. ††

¹³ Yaw, cek hay maakar daha fa da ndəvam daa ba. Cek hay a na, ara metəbey-mey nga Gazlavay, mesək-vey cek fa Gazlavay, lenğ mewudəy-vaw. Cek hay maakar ata kede na, fa da ndəvam daa ba, ama cek mahura da wuzlah ata na, ara mewudəy-vaw. †††

Mey mekele saya da ray gədanj masa Mesəfney nga Gazlavay ma vəldatarata a ndəhay

14 Teesəd na, səpam nga wudəy vaw da wuzlah akwar. Asaya, vəldamara ray akwar may nga

††† 13.2 12.8; Mt 7.22; 17.20 † 13.3 Dan 3.19-20; Mt 19.21 †† 13.5 10.33; MM 10.12; Fəl 2.4 ††† 13.8 12.10; 14.1-5 †† 13.12 Rm 8.24; 2Kwr 5.7; Gazlavay ma sərya: 8.3; Gal 4.9 ††† 13.13 Kwa 1.4-5, 23; 1Tes 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Jn 4.16

hətey gədanj masa *Mesəfney nga Gazlavay ma vəldatara ngada ndəhay nga key sləra anğa. Vəldamara ray akwar kalah na, nga hətey gədanj nga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara ngada ndəhay. ¹² Ndaw maa guzley mey hay masa ma cəney ba na, a key ngene, aa guzlar a Gazlavay, ba na, aa guzley ngada ndəhay ba, maja ndəhay a cəndamara mey masa anğa maa guzlda ha ba. Aa guzley ngene na, ta gədanj nga Mesəfney nga Gazlavay, aa guzley da ray cek hay mabadatakaya. ¹³ Ama *ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a key ngene, aa guzlar a ndəhay. Mey anğa a vəltar gədanj a ndəhay, a jənta amba a təbmara mey nga Gazlavay maaya maaya, asaya, a dəktar mevel. ⁴ Ndaw maa guzley mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ngene, mey a, a jəney anğa ray anğa gway. Ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a key ngene, a jənta ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu tabiya. †

⁵ Ya wudey na, akwar tabiya, kaa guzlam ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba, ama ya wudey ma fəna saya na, ka təlam mey masa Gazlavay ma wuzdakwara may. Da ndaw aa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba, maaya na, ndaw nga mbədda mey a daha amba mey a, a jənta ndəhay tabiya daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Da ndaw nga mbədda mey a daa ba na, ngene, ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a jənta ndəhay a fəna ndaw maa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba. †

⁶ Məlma adaw hay, da ya daw fa akwar, yaa guzlkwar ta mey mekele mekele masa akwar ma cəndamara ba, ngene, mey a, a da jənkwar na, kwara? Da ya kadakwara mey mabadakaya nga Gazlavay ba, da ya wuzdakwara cek hay mekele ba, da ya təley mey masa Gazlavay ma wuzdiwa ba, asaya, da yaa sərkadakwar ba na, ngene, a key ya jənkwar daw?

⁷ Anğa letek ta cek hay ma ka walay anda sləlam ta ganjaval. Da ka fa sləlam saw na, ndaw a da cənda dəy nga walay masa kah ma fa ha na, kwara? Da ka kəda ganjaval saw na, ndaw a da cənda dəy nga walay masa kah ma kəda ha na, kwara? ⁸ Mefey taalam nga zəley ndəhay ngadaa vərəm na, kəne may. Da ndaw ma fa taalam a maaya maaya daa ba na, ndaw fa da sərə ara madaw ngadaa vərəm na, daa ba. ⁹ Ngada akwar may kəne. Da kaa guzlam mey masa ndəhay ma cəndamara ba, ndəhay a da cəndamara mey masa akwar maa guzldamara ha na, kwara? Anda kede, mey akwar a, a da tərey nga cek nga tede.

¹⁰ Mey hay mekele mekele ga daha da bəla. Kwa səkway wura wura faa guzley ta mey anğa na, a cənda.

¹¹ Anda kede, da ndaw aa guzlya ta mey anğa, ama ya cənda mey a ba na, ndaw a ngene anğa ndaw-mələk fa mey adaw. Yah may, yah mələk fa mey anğa. ¹² Yaw, maja akwar fa wudam nga hətey gədanj nga key sləra hay masa Mesəfney nga Gazlavay ma vəldatara ngada ndəhay anğa hay na, maaya na, ka səpam nga hətey teesəd na, gədanj nga key sləra hay ma gwa nga jən-

mata ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu.

¹³ Maja ngene, ndaw masa ta gədanj ngaa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, nga dərey danğay a Gazlavay amba Mesəfney nga Gazlavay a vəlar gədanj nga mbədda mey a ta mey masa ndəhay ma cəndamara. ¹⁴ Da ya dərar danğay a Gazlavay ta mey masa yah ma cənda ba na, fara fara mevel adaw fa dərey danğay, ama yah na, kwa ya cənda ba səlak.

¹⁵ Anda kede, ya da key na, kwara? Ya da dərey danğay ta mey masa yah ma cənda ba ta gədanj nga Mesəfney nga Gazlavay, asaya, ya da dərey danğay ta mey adaw ta lenğesl adaw may. Ya da zley walay ta mey masa yah ma cənda ba ta gədanj nga Mesəfney nga Gazlavay, asaya, ya da zley walay ta mey adaw ta lenğesl adaw may. ¹⁶ Da kah, ka fa kar suse a Gazlavay ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ndaw ma sərə mey nga Gazlavay ba da wuzlah akwar na, a gwa nga təba, a ləvey: «*Amen» na, kwara? A gwa ba, maja a cənda mey masa kah maa guzlda ha ba. ¹⁷ Kwa ka fa kar suse a Gazlavay maaya maaya daa medərey-danğay a na, ama medərey-danğay a, a gwa nga jəna ndaw aha ba.

¹⁸ Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya faa guzley mey hay ga masa ndəhay ma cəndamara ba a fənkwar.

¹⁹ Ama, da masa yah da wuzlah ndəhay nga Yesu makustakaya na, ngama yah maa guzley mey pal ta mey masa ndəhay ma cəndamara amba yaa sərkadakta, da ray yah ma daa guzley ga ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba.

²⁰ Məlma adaw hay, daa menjey akwar na, ka da wulkam anda bəza hay ba, ama wulkam anda ndəhay ma sərmara mey nga Gazlavay maaya maaya. Ka da kam cek malamba daa sləra akwar ba. Təram anda bəza hay da mey dəwa masa ma sərmara nga key cek malamba ba. ²¹ Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey:

«Bay Gazlavay a ləvey:

“Ya daa guzlar a ndəhay adaw hay ta mey masa ata ma cəndamara ba.

Ahaw, ya daa guzlar ta mey nga ndəhay daa hwayak mekele.

Ama ta ngene he cəpa na, ndəhay adaw hay fa da jəkfamaya sləmay daa ba cənğa.”» ²²

²² Anda kede, ngada ndəhay ma təba mey nga Yesu ba, meeguzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ara cek ma wuzwa ngada ata, Gazlavay a katar sariya la. Ngada ndəhay ma təba mey nga Yesu na, kəne ba. Ngada ata, metəley-mey nga Gazlavay na, ara cek ma wuzwa Gazlavay aa da wuzlah ata. Ngada ndəhay ma təba mey nga Yesu ba na, kəne ba.

²³ Wulkam cey: da masa akwar ndəhay nga Gazlavay makustakaya tabiya, ndəhay ma təba mey nga Yesu ba, da daa ba, ndəhay ma samawa nga jəkam sləmay saw a samawa a wuzlah akwar, a hətfamakwar akwar faa guzlam ta mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba na, a padamakwar nga ndəhay ta malula da ray,

† 14.1 13.8†† 14.2 12.10‡ 14.4 14.26†† 14.5 Mesl 11.29

‡‡ 14.16 Amen: 2Kwr 1.20 ††† 14.20 Ef 4.14 ††† 14.21 Iz 28.11-12; Mew 28.49

daa ba daw? ^{†24} Ama da akwar tabiya fa tɔlam mey masa Gazlavay ma wuzdakwara, ndɔhay ma tɔba mey nga Yesu ba ta ndɔhay ma samawa nga jɔkam slɔmay saw a samawa, a hɔtfamakwar na, mey a, a da wuzdatara mebɔrey ata. Asaya, mey akwar a, a da vɔltar mewulkey da ray menjey ata maaya ba, ²⁵ cek hay mabadatakaya daa mevel ata, a da wuzwa a palah. Maja ngene, a da ragadamar a Gazlavay, a da hɔlma-mara, asaya, a da lɔvam: «Fara fara, Gazlavay aa da wuzlah akwar.» ^{††}

Mekey cek ta cɔved e daa mecɔmey-ray nga ndɔhay nga Yesu

²⁶ Maja ngene, mɔlma adaw hay daa *mecɔmey-ray nga ndɔhay nga Yesu, ka da kam na, kwara? Da masa akwar makustakaya daa slam a na, ndaw pal da wuzlah akwar nga zley walay, ndaw mekele ngaa sɔrka-data ndɔhay ta mey nga Gazlavay, ndaw mekele nga wuzda cek masa Gazlavay ma wuzdara a ndɔhay, ndaw mekele ngaa guzley ta mey masa ndɔhay ma cɔndamara ba, ndaw mekele saya nga mbɔdda mey a, a ndɔhay. Ka kamata cek hay tabiya ngene na, nga jɔney ndɔhay daa mecɔmey-ray nga ndɔhay nga Yesu amba a diyam fa mey fa mey. ^{‡27} Da ndaw aa guzley ta mey masa ndɔhay ma cɔndamara ba na, ndɔhay cew, da daa ba, maakar gway ngaa guzlam pal pal, ndaw pal nga mbɔdda mey masa ata maa guzdamara ha a ndɔhay. ²⁸ Da ndaw nga mbɔdda mey a daa ba na, ngene, ndaw maa guzley ta mey masa ndɔhay ma cɔndamara ba ha na, a daa guzley ta gɔdanɔ fa mey nga ndɔhay ba, ama ngaa guzley da hwad da hwad ngada ray anɔa ta ngada Gazlavay gway.

²⁹ Ngada ndɔhay ma tɔla mey nga Gazlavay na, ndɔhay cew, da daa ba, maakar ngaa guzlam gway, ndɔhay siya na, nga jɔkam slɔmay da mey a ara mey nga Gazlavay fara fara kwa. ^{‡30} Daa masa ndaw masa faa guzley na, da Gazlavay a wuzar mey a ndaw mekele daa mekusey akwar na, maaya na, ndaw masa ngeeme a njeɔ teete dagay. ³¹ Akwar tabiya akwar, akwar ta cɔved nga tɔley mey nga Gazlavay, ama gwaguzlam pal pal amba ndɔhay tabiya aa sɔrkam maaya maaya, asaya, amba a hɔtam gɔdanɔ. ³² Ndaw masa aa ta gɔdanɔ nga tɔley mey nga Gazlavay na, ara anɔa ma wey da ray gɔdanɔ aha, ³³ maja mekey cek ta cɔved e ba na, a mbafar a Gazlavay ba. Gazlavay a wudey na, ya njakwa ta zazay.

Njam anda ndɔhay daa mecɔmey-ray nga ndɔhay nga Yesu siya. ^{‡34} Masa akwar makustakaya daa slam a na, ngusay nga njam teete. Ata ta cɔved ngaa guzley daa ba, nga namatar ray a zel hay anda mawuzlalakaya daa *mewey nga Gazlavay. ^{‡35} Da mey daha masa ata ma cɔndamara ba na, a daa cɔfdamara daa mekusey a ba, ama ngaa cɔfdamata fa zel ata hay da way. Ngwas aa guzley daa mekusey nga ndɔhay nga Yesu na, maaya ba.

† 14.23 SNM 2.13 †† 14.25 Iz 45.14; Janɔ 4.17-19 ‡ 14.26 8.1; 12.7-10; 14.4; Ef 4.11-13 †† 14.29 SNM 17.11; 1Tes 5.21 †† 14.33 7.15 ††† 14.34-35 11.3; Ef 5.22; 1Tm 2.12

³⁶ Ka wulkam mey nga Gazlavay a zlaw na, fa akwar gway daw? Ka wulkam mey nga Gazlavay a wusey na, fa akwar daada daw? ³⁷ Da ndaw a wulkey aa ta gɔdanɔ nga *Mesɔfney nga Gazlavay, da daa ba, aa ta gɔdanɔ nga wuzey mey nga Gazlavay na, nga sɔra, mey masa yah ma wuzlalakwara kede na, ara mey masa Bay Mahura ma wuzdiwa. ^{‡38} Da ndaw aha a jɔkey slɔmay fa mey masa yah ma wuzlalakwara kede ba na, ngene, Gazlavay fa da sɔra ndaw aha daa ba.

³⁹ Da ray ngene, mɔlma adaw hay, sɔpam teesɔd na, gɔdanɔ nga tɔley mey nga Gazlavay. Asaya, da ndɔhay faa guzlam ta mey hay masa ndɔhay ma cɔndamara ba na, ka da tɔkmata ba. ^{§40} Cek masa mahura na, si ka kamata cek hay tabiya daa mekusey akwar maaya maaya, asaya, ka kamata ta cɔved e. ^{§†}

Mey da ray maslɔkdawa nga Yesu Kɔriste daa memɔcey

15 Mɔlma adaw hay, ya wudey ngaa guzlkwar saya da ray *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdakwara zleezle masa akwar ma tɔbmara. Ahaw, akwar ta tɔbmara mey a la fara fara aa mevel akwar. ^{§†2} Ta fa metɔbey Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a lɔhdakwar la, ama si akwar fa tɔbmara anda yah ma wuzdakwara, ka mbɔkdamara ba. Da daa ba na, metɔbey mey a ngada akwar na, ara cek nga tede. ^{§†}

³ Ya taa sɔrkadakwara mey masa Yesu maa sɔrkadi-wa la. Mey masa mahura da hwad a na, ara *Kɔriste ma mɔcey maja mebɔrey alɔkwa anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay. ^{§†4} Ta jɔhmara la, nga dar maakar a ta slɔkdawa sem daa memɔcey anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay. ^{§†5} Masa anɔa ma slɔkdawa cay daa memɔcey a na, ta wuzar vaw la a *Piyer, asaya, ta wuztar vaw la a ndɔhay anɔa hay meslɔrey siya. ^{§†6} Fa dɔba ha, ndɔhay anɔa hay a fɔna temere zlam ta hɔtmar la ata cɔpa daa slam a may. Ndɔhay ma hɔtmar na, har-gɔdanɔ da wuzlah ata, ata daha ta dey dagay, ama siya hay ta mɔcam sem. ⁷ Ta wuzar vaw la a *Jak. Fa dɔba ha, ta wuztar vaw la a ndɔhay anɔa hay meslɔrey tabiya saya. ^{§††}

⁸ Fa dɔba ata tabiya, kwa yah anda bɔzey masa ma yawa rav-banɔ na, ta wuzya vaw la may. ^{§†9} Dasi ndɔhay meslɔrey nga Yesu Kɔriste tabiya na, yah mecɔhe da wuzlah ata. Yah na, ya wusa amba a zɔlmaya *ndaw-meslɔrey ba, maja ya ta sɔrdata banay la ta ndɔhay daa *mecɔmey-ray nga ndɔhay nga Yesu Kɔriste. ^{§§†} ¹⁸¹⁰ Ama maja mepɔsey-mey nga Gazlavay da ray adaw na, ya ta tɔrey ndaw masa akwar ma hɔtmar wure kede la. Mepɔsey-mey anɔa ha na, ara cek nga tede ngada yah ba, sasɔkar jak, ya ta key slɔra la ga, ma fɔna ndɔhay meslɔrey mekele. Ma ka slɔra ha na, ara yah ta gɔdanɔ adaw ba, ama fara fara ara maja mepɔsey-mey nga Gazlavay aa da ray adaw. ¹⁹¹¹ Anda kede, kwa da ara yah ma wuzda Mey-maaya-mawiya,

‡‡† 14.37 1Jn 4.6 § 14.39 14.1, 5 §† 14.40 14.33 ††† 15.1 Gal 1.11 §† 15.2 Gal 2.1-2 §†† 15.3 11.23; Iz 53.5-12 §† 15.4 Jaw 1.17; Mt 12.40; Janɔ 20.9; SNM 2.24-31 §† 15.5 Mt 28.16-17; Lk 24.34, 36; Janɔ 20.19 §§† 15.7 Lk 24.50 §§† 15.8 9.1; Gal 1.15-16; SNM 9.3-6

kwa da ara ndəhay meslərey mekele na, ara cek letek. Ala tabiya ala, ya wuzam mey letek masa akwar ma təbmara aa mevel akwar. †

Mey da ray ndəhay ma da sləkdəməwə daa meməcey

¹² Ala fa wuzdamara ya ləvam *Kəriste ta sləkdəwə sem daa meməcey. Kaa, ndəhay siya da wuzlah akwar a ləvam ndəhay fa da sləkdəməwə daa meməcey daa ba na, kwara? ¹³ Da fara fara ndəhay fa da sləkdəməwə daa meməcey daa ba na, ngene, Kəriste ta sləkdəwə daa meməcey daa ba may. ¹⁴ Da fara fara Kəriste ta sləkdəwə daa meməcey daa ba na, ngene, mey nga Gazlavay masa ala ma wuzdamara na, ara mey nga tede, ka təbmara mey a nga tede may.

¹⁵ Da kəne na, ala ta mbəzlam sem a ray Gazlavay maja ala ta ləvmatar la a ndəhay, Gazlavay ta sləkdəməwə Kəriste sem daa meməcey. Ama da ndəhay fa da sləkdəməwə daa meməcey daa ba na, ngene, Gazlavay ta sləkdəməwə Kəriste daa meməcey daa ba may. ^{†16} Da Gazlavay fa da sləkdəməwə ndəhay daa meməcey daa ba na, ngene, Kəriste may, Gazlavay ta sləkdəməwə daa meməcey daa ba. ¹⁷ Da Gazlavay ta sləkdəməwə Kəriste daa meməcey daa ba na, ngene, ka təbmara mey annga nga tede, asaya, akwar ta mebərey cəngga. ^{‡18} Anda meləvey saya, ndəhay ma təbmara mey nga Kəriste masa ma məcam sem na, taa zədam sem. ^{†19} Da aləkwa fa pakwa Kəriste nga ndaw ma da jəndakwar fara fara, ama da a jəndakwar daa masa aləkwa da bəla daada na, ngene, anja matəway daa dey aləkwa a fəna nga ndəhay mekele la.

²⁰ Ama fara fara na, Kəriste ta sləkdəwə sem daa meməcey. Annga na, ara ndaw masa ma sləkdəwə teesəd daa meməcey. Anda kedə, a wuzwa fara fara ndəhay mekele a sləkdəməwə la daa meməcey may. ‡

²¹ Meməcey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal, mezəley *Adam. Yaw, ma wura cəved amba ndəhay a sləkdəməwə daa meməcey na, ara ndaw pal may, mezəley Yesu Kəriste. ^{‡22} Ndəhay tabiya a məcam maja ata macəmkaya ta Adam aha. Ama ndəhay tabiya masa macəmkaya ta Kəriste na, a sləkdəməwə la daa meməcey anda annga may. ‡

²³ Ama kwa waawa a da sləkdəwə daa meməcey na, fa dəle fa dəle. Kəriste ta sləkdəwə sem teesəd daa meməcey. Ta pas masa aa ma da vəhwa na, ndəhay annga hay a sləkdəməwə la daa meməcey may. ^{§24} Fa dəba ha, bəla a ndəvey la. Kəriste a daa zəddata mesəfney hay maaya ba hay ta gədan nga bay ata hay tabiya. A da key bay-gula da ray bay hay ma wam da bəla. Fa dəba ha, a da vəldara bay annga a Gazlavay Papan a slam a. †

§§§ 15.9 Ef 3.8; Gal 1.13-14 18 15.9-10 1Tm 1.12-16 19 15.10 2Kwr 11.23 † 15.11 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9 †† 15.15 SNM 1.22; 4.33; 5.30-32 ‡ 15.17 15.3; Rm 4.25 †† 15.18 1Tes 4.13 ‡‡ 15.20 6.14; Kwa 1.18 ††† 15.21-22 15.45-49; MC 3.17-19; Rm 5.12, 14, 18 ††† 15.22 2Kwr 5.17 § 15.23 15.51-52; 1Tes 4.16 †† 15.24 Dan 2.44

²⁵ Ama si Kəriste a wey da ray cek hay tabiya haa kasl Gazlavay Papan ma pata masa-gəra annga hay tabiya asi salay annga dagay. ^{§†26} Masa-gəra nga madagway-dakw masa Gazlavay ma daa zədda na, ara meməcey. ^{§27} Yaw, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Gazlavay ta pata cek hay tabiya la asi har nga Bəzey annga.» Ahaw, mawuzlalakaya anda ngene, ama fara fara, Gazlavay na, fa da njeysi har nga Bəzey annga daa ba, maja ara annga ma pata cek hay tabiya asi har nga Bəzey annga ha. ^{§†28} Masa Gazlavay Papan ta pata cek hay tabiya cay asi har nga Bəzey annga na, Bəzey annga ha may, a da vəlda ray annga asi har nga Papaha masa ma vəldara cek hay tabiya. Anda kedə, Gazlavay Papan a da wey maaya maaya da ray cek hay tabiya. †

²⁹ Wulkam da ray ndəhay siya da wuzlah akwar ma hətam *baptem maja ndəhay maməctakaya ce. Da fara fara ndəhay maməctakaya a sləkdəməwə daa meməcey daa ba na, a hətam baptem maja ndəhay maməctakaya na, maja me?

³⁰ Asaya, da ndəhay maməctakaya fa sləkdəməwə daa ba na, ala ta ray ala, ya fa vəldamara ray ala nga sərey banay mandaw mandaw na, maja me? ^{§31} Ahaw, mandaw mandaw ya fa hətar meməcey ta dey adaw. Məlma adaw hay, ya kadakwara cek hay tabiya kedə na, maja fara fara ya faa səmey da ray akwar, akwar masa macəmkaya ta Yesu Kəriste Bay aləkwa Mahura. ^{§†32} Fede da Efez, masa-gəra hay ga daha, ya ta kədey vaw la ta ata anda ta cek hay nga ley masa-həma. Da ya kədey vaw anda ngene maja mewulkey nga ndaw-magədan daada na, mekədey-vaw a, a da jənya na, kwara? Da ndəhay maməctakaya a sləkdəməwə daa ba na, ngene, a key anda mey daha ma ləvey: «Zəmkwa cek, sakwa cek, mandaw na, aləkwa daa saba.» ^{§†33} Pam lenjesl, maja da akwar fa pəkam ta ndəhay ma kam cek malamba na, akwar may ka kam cek malamba la anda ata. ³⁴ Kam cek ta cəved e, ka da kam cek malamba saba. Ndəhay siya da wuzlah akwar daha masa ma sərmara Gazlavay ba. Yaa guzlkwar anda kedə na, nga pakwar hwaray. ^{§§§}

Mey da ray vaw nga ndaw ma sləkdəwə daa meməcey

³⁵ Da kwa ndaw a gwa a wulkey daa ray annga, a ləvey: «Gazlavay a da sləkdəməwə ndaw daa meməcey na, kwara? Vaw nga ndaw ma sləkdəwə daa meməcey, a da nəkey na, kwara?» ³⁶ Ndaw ma wulkey anda ngene na, ara ndaw manjar lenjesl. Hulfad masa kah ma sləka a ley na, a pəcwa ama masa masləkakaya cəma na, a zey. ¹⁸³⁷ Hulfad masa kah ma sləka, kwa ara daw, kwa ara meeme na, ka sləkey na, babəza daada gway, ka sləka ta panay a tabiya ba. ³⁸ Hulfad hay na, ata wal wal, gwaslaf hay a may, ata wal wal. Masa kah ma sləka la na, Gazlavay a pəcrawa, a key gwaslaf anda Gazlavay ma wudey. ¹⁹

††† 15.25 Ps 110.1; Mt 22.44 †† 15.26 CWJ 1.18; 20.14; 21.4 ††† 15.27 Ps 8.6 †† 15.28 Rm 11.36 †† 15.30 Rm 8.36 ††† 15.31 2Kwr 4.10-11 ††† 15.32 Iz 22.13; Lk 12.19-20; 2Kwr 1.8 ††† 15.34

³⁹ Cek hay tabiya masa ta mesəfney na, ata ta vaw wal wal may. Anda meləvey, vaw nga ndaw-magədanj na, anğa wal ta nga gənaw hay, wal ta nga diyanj hay, asaya, wal ta nga ewet hay.

⁴⁰ Cek hay da gazlavay da vad daha, cek hay da bəla daha may. Membey nga cek hay da gazlavay da vad anğa wal ta membey nga cek hay da bəla. ⁴¹ Mewedey nga pas na, anğa wal, mewedey nga kiya na, anğa wal may. Mewedey nga wurzla hay anğa wal saya, kwa da wuzlah wurzla hay na, mewedey ata wal wal.

⁴² Masləkdawa daa meməcey na, kəne may. Vagay masa ta pəshamara cay na, anğa anda hulfad, a da zey. Vaw masa ma sləkdawa daa meməcey na, fa da zey daa ba sələk. ⁴³ Masa ta pəshamara vagay cay aa cəvay na, vagay a, a da zey, ara cek nga tede, asaya, a mbey fa dey ba. Ama masa ta sləkdawa cay daa meməcey na, a zey ba, a njeý anğa ta gədanj, asaya, a mbey fa dey kalah. ⁴⁴ Da a pəsham vagay na, a pəsham njeý, aslaw nga vaw gway. Masa ta sləkdawa cay na, a tərey vaw masa *Mesəfney nga Gazlavay ma ləma mawiya. Aləkwa ta vaw da bəla kedə, ba diya? Sərmara, ya hətkwa vaw mekele la masa Mesəfney nga Gazlavay ma ləma. ⁴⁵ Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma ləvey: «*Adam masa njeýe na, ara ndaw-magədanj masa Gazlavay ma vəlar heter.» Adam masa nga madagway-dakw na, ara *Kəriste ma tərey nga Mesəfney ma vəltar heter mawiya a ndəhay. †† ‡

⁴⁶ Vaw masa Mesəfney nga Gazlavay ma ləma na, ara vaw njeýe ba. Anda kedə, masa njeýe na, ara vaw nga ndaw-magədanj da bəla kedə dagay, fa dəba ha, vaw masa Mesəfney nga Gazlavay ma ləma.

⁴⁷ Adam, ndaw njeýe na, ara ndaw-magədanj masa Gazlavay ma ləma ta hwiýak. Ama Adam nga dey cew e na, a pawa salay da gazlavay da vad. ⁴⁸ Ndəhay magədanj na, vaw ata anda vaw nga ndaw masa Gazlavay ma ləma ta hwiýak. Ndəhay da gazlavay da vad na, vaw ata anda vaw nga ndaw ma pawa salay da gazlavay da vad may. ⁴⁹ Wure kedə na, vaw aləkwa anda vaw nga ndaw masa Gazlavay ma ləma ta hwiýak. Pas pal na, vaw aləkwa a da tərey anda vaw nga ndaw ma pawa salay da gazlavay da vad. ††

⁵⁰ Məlma adaw hay, ya fa ləvkwar, aa slam masa Gazlavay fa wey da vad na, ndaw fa da mbəzey a hwad a ta vaw masa da bəla kedə daa ba. Cek hay ma da zam na, a gwa nga cəmam ta cek hay ma da njam nga sər-mataw ba.

⁵¹ Jəkam sləmay, ya daa guzlkwar da ray cek mabadakaya †: ndəhay siya da wuzlah aləkwa tabiya fa da məcam daa ba, ama aləkwa tabiya, vaw aləkwa a da mbədey. ††⁵² A da key na, daa masa fa famara taalam nga madagway-dakw. Vaw aləkwa a da mbədey fiyaw fiyaw anda ndaw ma kəbcəy dey. Masa ta famara taalam cay na, ndəhay maməctakaya a

Mt 22.29; Rm 13.11-14; Ef 5.6-17 18 15.36-37 Janj 12.24 19 15.38 MC 1.11 † 15.43 Fəl 3.20-21 †† 15.45 MC 2.7; Janj 6.63; 2Kwr 3.6, 17 ‡ 15.45-49 15.21-22 †† 15.49 MC 5.3 †† cek mabadakaya: Pawl aa guzley da ray pas masa Kəriste ma da vəhwa. ††† 15.51 1Tes 4.15

sləkdamawa la daa meməcey ta vaw masa ma da məcey saba. Aləkwa siya masa ta dey, aləkwa tabiya vaw aləkwa a da mbədey. ††⁵³ Anda meləvey, vaw aləkwa ma da zey na, a da tərey nga vaw ma da zey saba. Ahaw, vaw aləkwa ma da məcey na, a da tərey nga vaw ma da məcey saba. ⁵⁴ Masa vaw aləkwa ta mbədey cay kəne na, njeýe, meý mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay a da key fara fara anda mawuzlalakaya ha. Meý a, a ləvey: «Meməcey daa saba, Gazlavay ta fəna meməcey sem ta gədanj.» ††

⁵⁵ «Haya, bay-meməcey, gədanj akah na, anğa ama dəba ama?

Haya, bay-meməcey, ləvat akah masa kah ma məlta ndəhay ta anğa na, anğa ama dəba ama?» †††

⁵⁶ Ləvat ma məlta ndəhay nga məcam na, ara mebərey. Kwakwas nga *Mawiz na, fa vəlar gədanj a mebərey njeýe zəddata ndəhay. ⁵⁷ Ama həlmakwa Gazlavay, maja ara anğa ma vəldakwar gədanj nga fəna meməcey ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste. †††

⁵⁸ Maja njeýe, məlma adaw hay mawudtakaya, kam gədanj, kwa cek a da vəhdakwar njeýe fa dəba ba. Kamara sləra nga Bay Mahura Yesu mandaw mandaw ta mevel pal. Ka sərmara sləra masa akwar ma kamara ta gədanj anğa na, ara cek masa nga tede ba. ††

Mey da ray mecekeley dala njeýe da Jeruzelem

16 Ya daa guzlkwar wure kedə na, da ray meý nga dala masa akwar ma da cakalamara njeýe da ndəhay nga Yesu da *Jeruzelem. Ka da kamara anda yah ma ləvtar njeýe da ndəhay daa *məcəmeý-ray nga ndəhay nga Yesu da Galati may. ¹ Fa luma ha, fa luma ha na, kwa waawa da wuzlah akwar nga ley dala daa dey masa anğa ma hətar tədə ta gədanj anğa, nga cakala, amba da masa yah ma wusey la fa akwar na, ka cakalam dala mekele saba. ² Yah ma wusey la fa akwar na, ya slərdata ndəhay masa akwar ma walamata nga handamara dala akwar a, a Jeruzelem la. Ya slərdata la ta leeter da har masa yah ma da wuzlalatar da ray dala ha. ³ Da maaya ya daw may na, njeýe, ya diyam la bama daa slam a.

Mey da ray cek masa Pawl ma da ka

⁴ Ya fa da daw aa hwayak nga Masadəwan amba ya cam ray ta ndəhay daa məcəmeý-ray hay nga Yesu fetede. Fa dəba ha, ya wusey la fa akwar. ⁵ Ayəwa, da ya njeýe la fa akwar nekədey kwa, da ya ndəvda kiya nga memed la fa akwar kwa. Anda kedə, masa ya fa da mbəkdkwar cay na, ka jənmaya la kwa nga daw aa slam wura wura mekele. ⁶ Da ya wusey fa akwar amba ya njeýe nekədey gway na, ya wudey ba. Ama da Bay Mahura ta təba la na, ya wudey nga njeýe fa akwar ga.

†††

††† 15.52 taalam: Mt 24.31; 1Tes 4.16 † 15.53 2Kwr 5.4 †† 15.54 Iz 25.8 ††† 15.55 Aw 13.14 †† 15.56 Rm 4.15; 6.14 ††† 15.57 Rm 7.24-25 †† 15.58 16.13 †† 16.1 SNM 11.29-30; 2Kwr

⁸ Ya njeý la da Efez haa kasl gwagway nga *Pantekwat ma wuswa, ¹⁹ maja ya ta hətəy har la ga nga key sləra maaya nga Gazlavay, asaya, masa-gəra hay ga fede daha.

¹⁰ Da Timawte ta wusey la fa akwar na, təbmara maaya maaya, amba a njeý ta mandərzay daa dey ba, maja anğa fa key sləra nga Bay Mahura anda yah may. ^{††11} Kwa ndaw a da rəsa ba səlak. Jənmara amba a vəhwa fa yah ta zazay, maja ya fa səkwtə fedə, anğa ta məlmaŋ hay mekele ‡.

¹² Da ray məlma aləkwa Apalaws na, ya ta kar ambahw la dey weewe, ya ləvar, maaya na, a daw ta məlmaŋ hay mekele ma da diyam fa akwar, ama a wudəy nga daw wure kede ba səlak. Ama, da masa ta hətəy har la na, a daw la. ††

Mey nga madagway-dakw

¹³ Ka da nam dər ba, njam maaya maaya daa cəved nga Gazlavay, ka da zluram ba, kam gədaŋ. ^{††14} Cek hay tabiya masa akwar ma kamata na, kamara ta mewudəy-vaw. †††

¹⁵ Məlma adaw hay, ka səmra Estefanas ta ndəhay da way anğa, ba diya? Ata na, ndəhay masa ngeeme ma təbmara meý nga Yesu *Kəriste daa hwayak nga Akay. Ta vədamara ray ata la nga jəney ndəhay nga

8.1-9 §§† 16.5 SNM 15.21; 2Kwr 1.15-16 §§‡ 16.6 Rm 15.24 §§§ 16.7 4.19† 16.8-9 SNM 19.8-10 †† 16.10 Timawte: 4.17 ‡ Ndəhay mekele a wulkam na, meý Gərek a ləvey: «maja ala ta məlmaŋ hay mekele fa səkwmara fedə.» †† 16.12 Apalaws: 1.12 †† 16.13 15.38; Ps 31.25; Ef 6.10 ††† 16.14 8.1; Jan 13.34; Rm 13.8-10; 2Kwr 6.6; Gal 6.10; Ef 5.2

Yesu. Ya kakwar ambahw, ^{†††16} ndəhay anda ngeene na, namatar ray. Asaya, namatar ray a ndəhay ma kam sləra bama ta ata.

¹⁷ Ya faa səmey da ray ata Estefanas, Fartunatus leŋ Akaykus ma samawa fa yah. Masa yah ma hətatar na, anda ya hətəy ngeene na, akwar tabiya akwar. ¹⁸ Ta dək-maya mevel la anda ata ma dəkmakwar mevel may. Səkway nga ndəhay anda ngeene na, həslmatar ray. §

¹⁹ Ndəhay nga Yesu daa mecəmey-ray hay daa slam hay mekele mekele daa hwayak nga Azi a camakwar har. Ata Akilas ta nğwas anğa Pəriska §†, leŋ ndəhay nga Yesu masa ma kusam da way ata na, a camakwar har maaya maaya ta mezəley nga Bay Mahura Yesu. ^{†††20} Ndəhay nga Yesu tabiya fedə, a camakwar har may. Akwar tabiya, cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, anda akwar məlmaŋ hay. §†

²¹ Yah, Pawl, ya cakwar har. Ara yah ta har adaw, ma wuzlalakwara mecey-har a kede. §††

²² Ndaw ma wuda Bay Mahura ba na, anja Gazlavay nga nəsa. «*Maranata.*» Anja Bay aləkwa Mahura nga sawa. §†

²³ Anja maaya nga Bay aləkwa Mahura Yesu nga njeý ta akwar.

²⁴ Akwar ndəhay nga Yesu Kəriste, ya fa wudkwar, akwar tabiya akwar. §†

††† 16.15 Rm 16.5; Estefanas: 1.16 § 16.18 Fəl 2.29; 1Tes 5.12 §† Pəriska: A zəlmara daa slam mekele Pəresil. Nəka SNM 18.2. §†† 16.19 Rm 16.5; Azi: CWJ 1.4, 11 §† 16.20 Rm 16.16 §†† 16.21 Gal 6.11; Kwa 4.18; 2Tes 3.17; Flm 19 §† 16.22 Gal 1.8-9; CWJ 22.20; Maranata: Jud 14; CWJ 1.7 §† 16.24 4.21; 2Kwr 2.4; 11.11; 12.15; Fəl 1.8; 2.17; 1Tes 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

2 Kwarinti hay

Mey da ray

Leeter nga dey cew ngada Kwarinti hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalata ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu daa berney nga Kwarinti. A wuzlalata na, daa masa anɗa daa hwayak nga Masadəwan (2.13; 7.5; 9.2).

Pawl a wuzlala leeter keɗe na, maja a wudey nga vəhey a Kwarinti saya nga dey maakar. A da vəhey a na, maja anɗa ma cəney mey hay mekele mekele fetede ma daw ba. Asaya, Pawl a wudey wuskwaa a da wusey a Kwarinti na, ta diymata mey hay a cay.

Da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu da Kwarinti a na, ndəhay maa sərkaɗa ndəhay ta cəved e ba da ha (11.3-6). Ndəhay a fa pamara ray ata nga ndəhay meslərey nga Yesu ma fəna Pawl. A ləvam Pawl fa key sləra ta cəved e daa ba (1.15-18). A mbərzɗafamar a ray Pawl, a ləvam ta zəma dala masa ata ma cakalamara ngada masa-viya hay da Jeruzelem heyey sem (12.16-18). Anda keɗe, Pawl a wuzdatara daa leeter e keɗe, menjey anɗa na, aa maaya daa masa anɗa da wuzlah ata, fa key sləra ta cəved e. (1.12; 12.12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha nga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay a wuzdərwa gədaŋ anɗa mahura ta fa aləkwa ndəhay ma təba mey anɗa (4.1-17)

Mewedeɗe ta ləvaŋ na, a cəmam ba (6.14-18)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, masa *Gazlavay ma walaya nga key ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste. Ara ala ta Timawte ma wuzlalamakwara leeter keɗe.

Ya wuzlalamakwara ngada akwar ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu daa berney nga Kwarinti, asaya, ngada akwar ndəhay ma təba mey nga Yesu daa hwayak nga Akay † tabiya. ††

² Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya, nga njadamakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay

³ Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ara Gazlavay Papaŋ ma sərey dey-ceceh fa ndəhay mandaw mandaw, asaya, ara anɗa ma dək-tar mevel a ndəhay kwa daa banay wura wura cəpa.

⁴ Daa banay tabiya masa ala fa sərmara keɗe na, Gazlavay fa vəlndar gədaŋ. A ka kəne na, amba ya dək-matar mevel a ndəhay siya ma səram banay mekele mekele anda anɗa ma dəkndar mevel may. ⁵ Ya sərmara Kəriste ta sərey banay la ga, ala may, fa səram banay. Anda keɗe, Gazlavay fa dəkndar mevel daa banay a maja ala macəmkaya ta Kəriste. ††⁶ Da ala fa

səram banay na, ara amba Gazlavay a vəlkwar gədaŋ, asaya, amba a ləhdakwar daa mebərey. Fara fara, da Gazlavay fa vəlndar gədaŋ na, ara amba a vəlkwar gədaŋ nga bəsey banay masa ala ma bəsmara may.

⁷ Wure keɗe, ya ta sərmara cay, akwar ta mbəkdamara cəved nga Gazlavay daa ba səlak, asaya, akwar ta bəsmara banay la anda ala. Da ray ngene, Gazlavay fa vəlkwar gədaŋ anda anɗa ma vəlndar gədaŋ may.

⁸ Məlma adaw hay, maaya na, ka sərmara ala ta səram banay la daa hwayak nga Azi. Fara fara, ala ta səram banay la ga. Banay a, ta fənnar ray sem. Ala ta wulkam amba ya njam ta dey na, daa ba. ††⁹ Ya ləvam na, ya da məcmawa fetede. Ama cek aha a key kəne na, amba ya sərmara gədaŋ ala daada na, a wusa ba, si gədaŋ nga Gazlavay, maja ara anɗa ma sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey. ††¹⁰ Gazlavay ta ləhdandar sem daa meməcey a ngene. Asaya, a ləhdandar la daa banay hay mekele mekele. Ahaw, mewulkey ala aa da ray a, fara fara a ləhdandar la daa banay hay mekele mekele. ¹¹ Akwar may, maaya na, ka jənmandar daa medərey-dangay. Anda keɗe, ara ndəhay ga ma da dərām dangay maja ala. Yaw, Gazlavay a təba medərey-dangay a la, maja ngene, ndəhay ga a da kamar suse. ††

† Akay: Ara hwayak mahura nga Gərek hay, Kwarinti ara berney da hwaɗ a. †† 1.1 Gal 1.1; Timawte: 1Kwr 4.17† 1.3 Ef 1.3; 1Pi 1.3

†† 1.5 4.10; Ps 34.20; 94.19; Kwa 1.24 †† 1.6-7 4.15, 17 ††† 1.8 4.8; SNM 19.23; 1Kwr 15.32 ††† 1.9 Rm 4.17§ 1.10 2Tm 4.18 †† 1.11 4.15; Rm 15.30

Pawl a mbædda mewulkey anġa

¹² Ya særmara, daa menjey ala da bæla kede na, ala fa kam cek ta cæved e ngada ndæhay tabiya. Ahaw, ya kam cek ta cæved e ma fæna na, da wuzlah akwar. Ala fa sæpam ngga key cek ma mbafar a Gazlavay mandaw mandaw, ya bam mey ta bey ba. Kede he ara cek maa sæmdandar. Akwar ma særmara menjey ala da wuzlah akwar la. Yaw, ara Gazlavay ma jænndar ngga ka kæne. Ma jænndar ngga njej a na, ara mewulkey ngga ndaw-magædanġ ba, ama ara mepæsey-mey ngga Gazlavay ma vændar gædanġ. ^{†13-14} Særmara mey masa ala ma wuzlalamakwara daa leeter ala hay na, mey mabadakaya da hwað a daa ba, ka gwamara ngga cændamara mey a maaya maaya. Ama haa wure kede na, akwar ma cændamara mey a tabiya daa ba araġ. Yaw, ya wulkam maaya na, ka cændamara mey kede maaya maaya. Ya wudam ka cændamara ta pas masa Bay Mahura Yesu ma da væhwa na, kaa sæmam la da ray ala, anda ala ma daa sæmam da ray akwar may. ^{††}

¹⁵⁻¹⁶ Fara fara, ya særa, ka cændamara mey adaw la. Anda kede, ya ta wudey la ngga daw fa akwar a Kwarinti, fa dæba ha, ya daw a Masadæwan. Anja ya da væhwa da Masadæwan na, ta fa akwar saya, amba ka jænmaya ngga daw aa hwayak ngga *Jude. Anda kede, da masa yah ma daw ngga dey cew la na, ya jænkwara la dey cew. Ama ya ta hætey har ngga daw fa akwar daa saba. ^{†17} Yah ma wudey ngga daw fa akwar a saba na, ngga maaya daw? Kay, ngga maaya ba. Maja da yah, Pawl, ya ta wulkey la ngga key cek na, ara anda ndæhay da bæla kede ma wulkam ba. Yah na, ndaw ma wulkey cew cew ma lævey: «Ahaw, ya ka cek kede la,» fa dæba ha, «Kay, ya ka saba» na, kæne ba. ^{††}

¹⁸ Gazlavay ta ray anġa a særa mey masa yah ma kadakwara na, ara mey cew cew ba. ^{††19} Maja Yesu *Kæriste, Bæzey ngga Gazlavay, masa yah Pawl, Silas leġ Timawte ma wuzmakwar mey da ray a na, aa guzley mey cew cew ba, aa guzley mandaw mandaw na, mey masa fara fara. ^{††20} Ara ta fa Yesu, Gazlavay ma lævey «Ahaw», a da kata cek hay tabiya masa aa ma lævey. Ara maja Yesu a, alækwa fa læwkwa «*Amen» ngga hæлма Bay Gazlavay. ²¹ Asaya, ara Gazlavay ma vændakwar gædanġ amba ya njakwa daa mecæmey-ray ngga ndæhay ngga Kæriste. Ara anġa ma walandakwar. ²² Ta slærdærwa Mesæfney anġa la a ray alækwa. Mesæfney anġa ha, ara anda cek matæhkaya fa danġay alækwa ngga wuzey alækwa na, ndæhay anġa hay, amba a vændakwar cek hay maaya mekele masa aa ma badata nggada alækwa. ^{†††}

²³ Wure kede ya fa lævey fa mey ngga Gazlavay, da ya mbærzley na, Gazlavay ngga kædya. Yah ma væhey fa akwar a Kwarinti daa saba na, ara maja ya wudey ngga særdakwar banay saba. ^{§24} Slæra ala na, ara ngga tæk-makwar day ngga tæbey mey ngga Yesu daw? Kay! Kæne

† 1.12 2.17; 1Kwr 1.17, 19, 31; 2.13; Heb 13.18†† 1.14 5.12; Fæl 2.16‡ 1.15-16 1Kwr 16.5-6†† 1.17 1Kwr 4.18-19†† 1.18 1.23††† 1.19 SNM 18.5††† 1.22 5.5; Rm 8.15-16, 23; Ef 1.13-14§ 1.23 11.31; 13.2; Rm 1.9; Fæl 1.8; 1Tes 2.5; 2Tes 2.10

ba, maja akwar fa tæbmara mey ngga Yesu Kæriste maaya maaya, akwar fa mbækdamara daa ba. Cek masa ala ma wudam fa akwar na, ara ngga key slæra daa slam a bama, amba kaa sæmam. ^{§†}

2 Da ray nggene, ya wulkey ngga væhey fa akwar saba na, maja ka da wulkam kalah saya. ^{§†12} Yaw, da ka da wulkam kalah maja yah ma daw fetede na, yah may, ya daa sæmey na, kwara? Kwa ndaw pal ma daa sæmdaya daa ba, maja akwar ta ray akwar faa sæmam daa ba may. ³ Maja nggene, ya ta wuzlalakwar leeter mekele la, maja yah ma daw fa akwar daa saba ha. Anja da yah ma daw la na, ya fa daa sæmey da ray akwar daa ba. Kaa anja ma daa sæmdaya na, akwar, ba diya? Ta nggene he cæpa na, ya fa pakwar ngga ndæhay adaw hay cænġa. Ya særa fara fara da ya faa sæmey na, akwar may ka daa sæmam. ^{§†4} Daa masa ya fa wuzlalakwara leeter e na, yah ta matæway daa dey, mevel fa tædya, mewulkey fa da kædya. Ya wuzlalakwara na, amba ka cam mevel ba, ama amba ka særmara ya fa wudkwara kalah cænġa. ^{§††}

Mey da ray ndaw daha ma key mebærey

⁵ Mælma adaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta key cek malamba la na, a ka cek aha nggada yah ba, ama nggada akwar tabiya may. Da ta membærzley da hwað a daa ba na, a ka cek aha nggada har-gædanġ ngga ndæhay da wuzlah akwar. ⁶ Ndaw aha na, ndæhay ga ta kæt-mara la, ta mbædmar ray la. Ama wure kede na, cay dæba. ^{§†7} Maja nggene, si ka mbækdamara mebærey anġa, dækmar mevel, da daa ba na, mevel anġa a da tædey, mewulkey a da kæda. ^{§†8} Anda kede, ya faa cæfdakwar, kamar cek amba a særa, akwar fa wudmara cænġa. ⁹ Yah ma wuzlalakwara leeter heyey na, amba ya særa da akwar fa tæbmara mey masa yah ma kadakwara heyey tabiya kwa. Ahaw, akwar fa tæbmara mey adaw maja akwar ma kætmarara ndaw aha. Wure kede, si ka mbækdamara mebærey anġa. ^{§†10} Yaw, da akwar ma mbækdamara mebærey ngga ndaw la na, yah may, ya mbækdara la. Anda melævey, da ndaw ta kaya cek maaya ba la na, cay gway, ya mbækdara mebærey anġa. Ya mbækdara mebærey anġa fa mey ngga *Kæriste na, maja akwar. ¹¹ Ya mbækdara mebærey anġa na, amba *Sataġ, bay-malula, a hætey gædanġ da ray alækwa saba. Ya særkwa bay-malula ha na, anġa ta wewer kalah. ^{§††}

Pawl daa berney ngga Tærwas

¹² Yah Pawl, ya slækdey daa hwayak ngga Azi, ta', ya daw aa berney ngga Tærwas ngga wuzey *Mey-maayamawiya da ray *Kæriste. Fetede na, ya næka Yesu Bay Mahura ta diyawa cæved maaya maaya ngga wuzey mey anġa cay. ^{§§†13} Ama mevel adaw ta tædey sem maja yah ma hætar mælma alækwa Tit fetede daa ba. Da ray nggene, ya ta mbækdærwa ndæhay da Tærwas a sem, ta', ya daw aa hwayak ngga Masadæwan. ¹⁸

§† 1.24 1Pi 5.3§†† 2.1 12.21; 1Kwr 4.21§† 2.3 13.10§†† 2.4 7.8; SNM 20.31; 1Kwr 16.24§† 2.6 7.11§† 2.7 Kwa 3.13§†† 2.9 7.15; 10.6§§† 2.11 1Pi 5.8§§§ 2.12 1Kwr 16.9 18 2.13 1Tes 3.1;

¹⁴ Ama ta ngene he cəpa na, həlmakwa Gazlavay. Ara anğa ma njadandakwar macəmkaya ta Kəriste. A ləg-dandar a wuzlah ndəhay anğa hay nğa wuzdatara a ndəhay, Kəriste na, fa key bay-gula da ray masa-gəra anğa hay. Fa slərdandar aa wura aa wura nğa wuzey mey da ray Yesu Kəriste amba ndəhay a sərmara Yesu a. Mesərey Yesu na, anğa anda cek mezey maaya, ma zey aa wura aa wura cəpa. ¹⁵ Ahaw, ala na, anda cek mezey maaya masa Kəriste ma vəldara a Gazlavay. Cek mezey maaya ha na, ara nğada ndəhay tabiya maja ala fa wuzdamara mey nğa Kəriste nğada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata daa mebərey leŋ nğada ndəhay ma daa zədam. ¹⁶ Nğada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata nğene na, ala ma təram sem anda cek mezey maaya. Anda kede, a təbmara mey ala la, asaya, a hətam heter mendəvey ba la. Yaw, nğada ndəhay masa faa zədam na, ala anda cek maməckaya ma zafatar. Anda kede, mezey a faa zəddata. Kaa ta gədaŋ ala daada na, ya gwamara nğa key cek anda kede daw? ††

¹⁷ Ndəhay ga fa wuzam mey nğa Gazlavay amba a hətam dala anda ndəhay ma ka filaw hay. Ala na, anda ata ba. Ara Gazlavay ma slərdandar nğa key sləra anğa. Ya wuzdamara mey nğa Gazlavay ta mevel pal fa mey anğa, ta gədaŋ nğa Kəriste. ‡

Mey da ray sləra nğa Pawl daa Mejəwey-mey Mawiya

3 Da ray mey a kede na, ndəhay da wuzlah akwar a da ləvam, ala fa zlapam saya daw? Kay, kəne ba! Yaw, akwar fa wudam amba ya wuzlalamakwar leeter nğa wuzey ala na, ndəhay meslərey nğa Yesu daw? Asaya, amba ndəhay mekele a sərmara ala ndəhay meslərey nğa Yesu na, ala fa wudam ka wuzlalamandar leeter da ray a daa ba. Ndəhay mekele hay na, fa wudam leeter hay anda nğene, ama ala na, anda ata ba. †² Aa slam a nğa leeter e na, ara akwar ray akwar. Akwar anda leeter da har ala, mawuzlalakaya daa mevel ala amba kwa waawa a gwa nğa janğa, a səra. ††³ Ahaw fara, akwar na, anda leeter masa *Kəriste ma wuzlala, masa aa ma slərdərwa ta fa ala. Ta wuzlala leeter e ta har daa ba, ama a wuzlala ta fa *Mesəfney nğa Gazlavay, Gazlavay ndaw masa anğa daha ta dey nğa sərmataw. Asaya, leeter e mawuzlalakaya fa beeler ††† ba, ama mawuzlalakaya daa mevel nğa ndəhay. †††

⁴ Ala ma ləvam anda kede na, maja ala fa pamara Gazlavay nğa ndaw ala fara fara ta fa Kəriste. ⁵ Ala ta ray ala na, ya ta wusmara nğa ka sləra ha daa ba, ama ara Gazlavay ma vəlndar gədaŋ nğa ka. ⁶ Fara fara, ara anğa ma vəlndar gədaŋ nğa ka sləra ha nğa wuzdamatara *Mejəwey-mey Mawiya masa Gazlavay ma

Tit: 2Kwr 7.6, 13-14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gal 2.1, 3; 2Tm 4.10; Tit 1.4; Masadəwan: 7.5; SNM 20.1† 2.15 1Kwr 1.18†† 2.16 ya gwamara nğa key cek daw?: 3.5-6‡ 2.17 4.2; Fəl 1.15-17; 1Tes 2.3, 5, 10; 1Pi 4.11†† 3.1 5.12; 10.12; SNM 18.27†† 3.2 1Kwr 9.1-2††† beeler: Pawl a wulkey a ray mewey hay kuraw nğa Gazlavay mawuzlalakaya fa beeler nğada Mawiz. (Nəka Mab 24.12.) Jeremey ta ləvey la mewey mawiya na, mawuzlalakaya daa mevel nğa ndəhay. (Nəka Jer 31.33.)††† 3.3 Mab 24.12; Jer 31.33; Ez 36.26§ 3.5 2.16; Rm 15.18

jəwa ta ata nğada ndəhay. Mejəwey-mey Mawiya ha na, ara anda kwakwas mawuzlalakaya zleezle heyey saba, ama ara meney ray nğada Mesəfney nğa Gazlavay. Nəka, kwakwas mawuzlalakaya zleezle na, aa zədey ndaw. Ama Mesəfney nğa Gazlavay na, a vəley heter mendəvey ba nğada ndaw. ††

⁷ Zleezle *mewey hay kuraw daa *kwakwas nğa Mawiz na, mawuzlalakaya fa beeler. Daa nğene, Gazlavay fa wuzda mewedey anğa a ndəhay. Yaw, mewedey a ta wadawa la a ray *Mawiz ara mey ba, haa *Israyel hay a gwamara nğa nəkmara Mawiz a saba maja a latar dey. Ama mewedey a ta njeý ga daa ba. Fara fara, kwakwas nğa Mawiz na, aa zədey ndaw. Ama fa wuzdərwa mewedey nğa Gazlavay a ndəhay cəŋga. †††⁸ Kaa sləra nğa Mesəfney nğa Gazlavay a wuzwa mewedey nğa Gazlavay ma fəna kwakwas nğa Mawiz ba kwara? ⁹ Nəka, kwakwas a, a katar sariya nğaa zəddata. Anja da kwakwas ma key sariya ha ta wuzdərwa mewedey nğa Gazlavay la na, kaa Mejəwey-mey Mawiya a fəna ba kwara? Ara ta fa vəda Gazlavay ma pandakwar nğa ndəhay maaya fa mey anğa, ba diya? †††¹⁰ Anda kede, mewedey ma sawa ta fa kwakwas zleezle na, ata letek ta mewedey masa mawiya kede ba. Mewedey masa mawiya a fəna ta gədaŋ, a tərda masa magurma nğa cek nğa tede. ¹¹ Ahaw, kwakwas masa zleezle na, a njeý nekədey gway, ama ta wuzdərwa mewedey nğa Gazlavay la. Yaw, anja da kwakwas a nğene a gwa nğa wuzdərwa mewedey nğa Gazlavay na, kaa Mejəwey-mey Mawiya, ma da njeý nğa sərmataw, a wuzdərwa mewedey nğa Gazlavay ma fəna kwakwas a daa ba daw?

¹² Maja nğene, daa meesərkey ala na, ala faa guzlam ta mandərzay daa dey daa ba, maja ya sərmara mey a, ara mey fara fara. ¹³ Zleezle Mawiz ta sərtə dey anğa la ta zana maja a nəka mewedey nğa Gazlavay da ray a fa ndəvey. Anda kede, a wudey Israyel hay nğa sərmara mewedey a fa ndəvey ba. Ala na, ya bam cek anda anğa ba. †††¹⁴ Israyel hay a na, a gəmam nğa cəndamara ba. Kwa haa wure kede, ray ata maŋgərdakaya cəŋga. Ahaw, da fa janğam mey daa dərəwel hay nğa *Mejəwey-mey Magurma na, a cəndamara ba, anda dey ata masərtakaya ta zana cəŋga. Ndaw masa ta zana masərtakaya daa dey na, si Kəriste ma gwa nğa la zana masərtakaya ha amba a cənda mey a. †††¹⁵ Haa wure kede, da fa janğam daa dərəwel hay nğa Mawiz na, a cəndamara ba cəŋga, anda leŋgesl ata masərtakaya ta zana. ¹⁶ Ama da ndaw ta mbədda menjeý anğa sem, a sawa asi Bay Mahura na, zana ma sərtə dey anğa nğene ta ley sem. †††¹⁷ A key anda kede maja Bay Mahura na, Mesəfney nğa Gazlavay aa da ray a. Nəka, da Mesəfney nğa Gazlavay aa da ray kwa waawa na, ndaw aha fa da njeý beke nğa kwakwas nğa Mawiz daa saba. †††¹⁸ Anda kede, aləkwa tabiya ma təba mey nğa Yesu na, dey aləkwa masər-

†† 3.6 Jan 6.36; Rm 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kwr 11.25 ††† 3.7 Mab 34.29-30 †† 3.9 Rm 8.2, 33; Gal 3.10 ††† 3.13 Mab 34.33-35 †† 3.14 Iz 6.10 †† 3.16 Mab 34.34 ††† 3.17 Jan 8.32, 36; Rm 8.2; Gal 5.1, 13

takaya ta zana daa saba. Aləkwa fa wuzdakurwa mewedey nga Bay Mahura Yesu amba ndəhay a hətmar. Ta fa mewedey a na, aləkwa ma tərkwā sem letek ta anğa. Yaw, mewedey a na, fa sawa ta gədanj ta gədanj a ray aləkwa. Kede he ara sləra masa Bay Mahura ma ka ta fa Mesəfney nga Gazlavay. †

Pawl a wuzey mey nga Gazlavay

4 Gazlavay ta sərfandar dey-ceceh la. Ta', a vəlndar sləra masa ala fa kamara kede. Ara maja ngene, ala fa məcmara vaw daa ba, kwa ala fa da mbəkdamara sləra ha daa ba. ††2 Ala na, fa da ndəkwdamara ray ala aa cek hay ma ka hwaray masa ndəhay ma bədamata ta bey na, daa ba. Ala fa səpam cəved nga fəcey ndəhay daa ba, asaya, ala fa jahadamara mey nga Gazlavay ta mey hay membərzley na, daa ba. Ama ala na, fa kam sləra amba ndəhay a sərmara mey masa fara fara maaya maaya. Anda kede, ta fa sləra ala masa Gazlavay ma səra anğa maaya na, ya wudam ndəhay tabiya nga pamandar nga ndəhay ma ka sləra ta cəved e. ‡

³ Ndəhay mekele fa cəndamara *Mey-maaya-mawiya masa ala ma wuzdamara na, daa ba. Ata anda dey ata masərtakaya ta zana. Ndəhay a ngene na, ara ndəhay daa cəved maa zədey ndaw. ††4 Ndəhay a, a cəndamara Mey-maaya-mawiya ba na, maja *Satanj, bay-malula, ma wa bəla kede, a tərdata ndəhay a nga ndəhay manjar lenğesl, a njam daa ləvanj. Anda kede, ndəhay a fa da hətmar mewedey nga Mey-maaya-mawiya daa ba. Mewedey a na, fa wuzdərwa gədanj nga *Kəriste. Kəriste he na, a lawa Gazlavay kərad! ††

⁵ Daa sləra ala nga mewuzey mey nga Gazlavay na, yaa guzlam da ray ala, ray ala ba, ama yaa guzlam na, da ray Yesu Kəriste. Anğa na, Bay Mahura da ray ndəhay tabiya. Ala na, ndəhay ma ka sləra ngada akwar maja Yesu. †††6 Daa masa Gazlavay ma ləma bəla na, a ləvey: «Anja slam-ləvanj nga wedey.» Yaw, ara Gazlavay a ngene ma handərwa mewedey anğa a ray ala may. A ka anda kede amba ya hətmar mewedey a fa wedey fa dey nga Kəriste. Ara maja ngene, ala fa wuzdamara Mey-maaya-mawiya nga Kəriste ngada ndəhay. †††

⁷ Ala na, ndəhay magədanj gway, gədanj fa ala daa ba, anda manğayak nga hahay. Ama mewedey a na, aa da ray ala, anğa maaya kalah. Gazlavay a ka anda kede nga wuzwa gədanj mahura nga ka sləra ha na, a sawa ta fa vəda, ba na, ta fa ala ba.

⁸ Ala ta səram banay la mekele mekele, ama banay a ta fənnar ray daa ba. Ala ta zluram la, ama ala ta məcmara vaw daa ba. †9 Masa-gəra ala hay fa sərdamandar banay, ama Gazlavay aa ta ala cənğa. Fa bədslamandar a hwayak, ama ala ma məcam daa ba. †10 Ndəhay fa səpmandar nga kədey vagay anda ata ma kədmara Yesu heyey. Ama ala ta dey cənğa, amba

† 3.18 4.6; 1Kwr 2.7†† 4.1 3.4, 6‡ 4.2 2.17; 6.4†† 4.3 1Kwr 1.18 †† 4.4 bay-malula, ma wa bəla kede: Janj 12.31; Ef 2.2; a lawa Gazlavay kərad!: Kwa 1.15; Heb 1.3 ††† 4.5 1.24 ††† 4.6 MC 1.3; Iz 9.1; 2Kwr 3.18; 1Pi 2.9§ 4.8 1.8; 7.5; 11.23-29

ndəhay a sərmara Yesu may, anğa ta dey. ††11 Ahaw, daa menjey ala na, ndəhay fa səpmandar nga kədey vagay maja ala fa səpmara cəved nga Yesu. Kwa ala ndəhay magədanj ma da məcam na, ama ala ta dey cənğa. Anda kede, ndəhay a sərmara Yesu may, anğa ta dey. ††12 Da ray ngene, ala fa səram banay haa kasl fa meməcey maja Mey-maaya-mawiya, amba ka hətam heter mendəvey ba. ††

¹³ Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Yah ma pa Gazlavay nga ndaw adaw fara fara la, ara maja ngene, yah ma wuzda mey anğa.» Ala na, kəne may, ala fa pamara Gazlavay nga ndaw ala fara fara. Ara maja ngene, ala fa wuzdamara mey a, a ndəhay. ††14 Ya sərmara ara Gazlavay ma sləkdadərwa Bay Mahura Yesu daa meməcey, yaw, a sləkdadandərwa la may amba ya njakwa bama ta Yesu a. A da handandakwar, aləkwa cəpa, fa mey nga Yesu a. ††15 Sləra masa ala ma kamara, ta banay masa ala ma bəsmara kede na, ara maja akwar, amba maaya nga Gazlavay a sawa a ray ndəhay ma fəna ma fəna. Anda kede, ndəhay ga a da kamar suse a Gazlavay, a həlmamara. ††

Pawl a mbəkda sləra nga Gazlavay ba na, maja me?

¹⁶ Ara maja ngene, ala fa da mbəkdamara sləra ha daa ba səlak. Kwa gədanj ala pəreh, ama daa mevel ala na, ala fa hətam gədanj nga Gazlavay a dey a saya mandaw mandaw. †††

¹⁷ Nəka, banay masa ala ma sərmara kaa na, a ndəvey la pas pal. Yaw, ya hətam mewedey la a ray ala maja banay a. Mewedey a na, a fənta cek hay cəpa, a da njeý nga sərmataw. Da masa mewedey a, aa da ray ala na, banay masa ala ma sərmara kede na, ya wulkam ara cek mecəhe gway. ††18 Mewulkey ala na, aa da ray cek hay da bəla kede ba, ama ya wulkam da ray cek nga Gazlavay masa ndaw ma gwa nga hətar ta dey ba. Ya sərkwa cek hay masa aləkwa ma hətmataw ta dey da bəla kede na, a da njam nekədey gway, ama cek hay ma hətam ta dey ba na, a njam nga sərmataw. †††

5 Da bəla kede, vaw aləkwa fa da njeý ga daa ba.

Vaw aləkwa na, anğa anda way-mekərcey ma da pərey dey pal. Ama ya sərkwa Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele mawiya la da gazlavay da vad, anğa anda way ma da njeý nga sərmataw. Way a na, ara ndaw-magədanj ma ləma ba, ama ara Gazlavay ma ləma. †182 Nəka, wure kede da bəla kaa na, aləkwa fa təwkwa. Fara fara, aləkwa fa wudkwa amba Gazlavay a vəldandakwara way masa da gazlavay da vad a. †193 Anda kede, ta pas masa aləkwa ma mbəzkwa la aa way a na, mesəfney aləkwa fa da njeý taava anğa manjar vaw na, daa ba. †4 Daa masa aləkwa ta vaw aləkwa anda way-mekərcey da bəla kede na, ya fa njarakwa anda

§† 4.10 1.5; Rm 6.8; Gal 6.17; Fəl 3.10-11 §†† 4.11 Rm 8.35-36; 1Kwr 15.31 §† 4.12 Kwa 1.24 §†† 4.13 Ps 116.10 §† 4.14 1Kwr 6.14; Rm 8.11 §† 4.15 1.5-6, 11; 9.11, 15 §†† 4.16 Ef 3.16 §§† 4.17 3.18; Rm 5.2; 1Pi 1.6-7 §§§ 4.18 Rm 8.25; Heb 11.1 18 5.1 Jəw 4.21; 2Pi 1.14 19 5.2 Rm 8.23-24

ndaw meley cek maadakw a. Ta ngene he cəpa na, aləkwa fa wudkwa n̄ga cəkwaƙwa vaw aləkwa masa ma da macey kede anda ndaw mecəkwey zana fa vaw na, daa ba. Ama ya wudkwa na, Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele masa ma da n̄jey n̄ga sərmataw anda ndaw mekəzley zana mawiya. Anda kede, vaw masa ma da n̄jey n̄ga sərmataw, a n̄jey aa slam a n̄ga vaw masa ma da macey. ¹⁵ Yaw, ara Gazlavay ma diyndakwar amba ya hətakwa vaw mawiya kəne. Ta slərdərwa Mesəfney n̄ga la teesed a ray aləkwa n̄ga wuzwa a da vəlndakwara vaw mawiya maaya masa n̄ga ma ba-da ngada aləkwa. ^{††}

⁶ Ara maja ngene, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw mandaw daa menjey aləkwa da bəla. Ya sərkwaa daa masa aləkwa ta vaw aləkwa da bəla kede na, aləkwa dərən̄ ta Yesu Bay Mahura. ⁷ Anda meləvey na, ya ta hətakwa Yesu a ta dey aləkwa daa ba aran̄, ama aləkwa fa pakwa n̄ga ndaw aləkwa fara fara cəngga. ⁸ Ahaw, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw daa menjey aləkwa da bəla. Ama ya wudkwa na, ya mbəkdaƙwa vaw aləkwa da bəla kede amba ya nakwa, ya njakwa ta Bay Mahura bama. ⁹ Yaw, maja ngene kwa masa aləkwa ta vaw aləkwa da bəla kede aran̄, da daa ba, kwa masa aləkwa ma wuskwa cay fa vəda na, cek masa aləkwa ma wudkwa kalah na, ara n̄ga kar cek masa ma mbafar. ¹⁰ Maja aləkwa cəpa na, ya wuskwa la fa mey n̄ga *Kəriste amba a kandakwar sariya. A da nəkta cek hay maaya ta maaya ba masa aləkwa ma kakwa da bəla. Yaw, a da pəlar mawurbay a ndaw a, a ndaw a, təde fa sləra n̄ga. ^{†††}

Mey da ray Yesu ma cəmtar d̄ay n̄ga ndəhay ta Gazlavay

¹¹ Ya sərkwaa, Bay Mahura Yesu a kandakwar sariya la. Maja ngene, ala fa namar ray ta mevel ala cəpa. Anda kede, si ya səpam cəved n̄ga jənmata ndəhay n̄ga sərəy mey masa fara fara. Gazlavay na, a sərndar maaya maaya. Asaya, ya wulkey na, akwar may, ka sər-maya fara fara. ¹² Mey tabiya masa ala maa guzldamara kede na, ndəhay da wuzlah akwar a wulkam, a key ya zlapam cəngga daw? Kay, kəne ba. Ama ya wuzmakwar na, mey da ray ala amba kaa səmam da ray sləra ala. Fa dəba ha, da ndəhay siya fa slam mey a ray ala na, ka gwamara n̄ga lacafamandar a ray, ka kam sede da ray ala. Ndəhay ma slam mey a ray ala ha na, ara ndəhay ma zlapam fa sləra ata da bəla kede gway, a wulkam fa cek hay masa daa mevel ata ba.

¹³ Ndəhay siya a wulkam ala na, ndəhay manjar len̄gesl. Yaw, da ala ndəhay manjar len̄gesl na, ara maja ala ma vədamara ray ala ngada Gazlavay. Ama da ala ndəhay ta len̄gesl na, ara n̄ga jənmakwar. ¹⁴ Fara fara, sləra masa ala ma kamara na, ya kamara maja *Kəriste fa wudndakwar kalah. Aləkwa fa sərkwaa, n̄ga na, ta macey sem aa slam a n̄ga ndəhay tabiya. Anda

† 5.4 1Kwr 15.53-54 †† 5.5 1.22 ‡ 5.7 1Kwr 13.12; 1Pi 1.8-9 †† 5.8 Fəl 1.23 †† 5.9 Kwa 1.10; 1Tes 4.1 ††† 5.10 11.15; Iz 2.12; Dan 7.9-10; 12.2; SNM 17.31; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 4.5; Fəl 3.19; 2Tes 1.7-10 ††† 5.11 4.2; 6.4; 1Kwr 9.22 § 5.12 1.14; 3.1

meləvey, ndəhay tabiya ta məcam sem ta n̄ga may. ¹⁵ Fara fara, Yesu a macey aa slam a n̄ga ndəhay tabiya na, amba ndəhay da bəla a n̄jam anda ata ma wudam saba, ama amba a n̄jam n̄ga sərəy cəved n̄ga Yesu. A səpmara cəved n̄ga Yesu a na, maja n̄ga ma macey, ta n̄ga ma sləkdawa daa memacey maja ata. ^{†††}

¹⁶ Ara maja kede, ya sərmatata ndəhay ta fa cek ata hay da bəla saba. Ahaw, fara fara zleezle na, ya sər-mara Kəriste na, anda ndəhay magədaŋ ma wulkam, ama wure kede, ala fa wulkam da ray a kəne saba. ¹⁷ Ndaw masa macəmkaya ta Kəriste na, ta tərey sem n̄ga ndaw mawiya. Menjey n̄ga masa zleezle ta mbədey sem, ta tərey sem mawiya. ¹⁸ Ara Gazlavay ma ka cek aha tabiya. Ara Gazlavay ma cəmdakwar ta n̄ga ray n̄ga ta fa memacey n̄ga Kəriste. Wure kede, Gazlavay ma vəlndar sləra la. Sləra ha na, ara n̄ga wuzey mey n̄ga da ndəhay mekele masa Gazlavay ma wudey n̄ga cəmey ta ata. ¹⁹ Anda meləvey, Gazlavay a slərdərwa Kəriste na, maja a wudey n̄ga cəmey ta ndəhay tabiya. A sləfa mebərey ata saba. Anda kede, a slərdandar na, n̄ga wuzey mey a ndəhay masa Gazlavay ma wudey n̄ga cəmey ta ata ha. ^{††}

²⁰ Ala na, ndəhay meslərey n̄ga Kəriste. Ara anda Gazlavay ta ray n̄ga ma zəlkwar maja ara n̄ga ma bəlandar mey. Anda kede, ya kamakwar ambahw ta mezəley n̄ga Kəriste, samawa asi har n̄ga Gazlavay, amba ka cəmam ta n̄ga. ²¹ Yesu Kəriste na, ta key mebərey daa ba səlak. Ama Gazlavay ta pa sem n̄ga ndaw ta mebərey aa slam a n̄ga aləkwa, amba da aləkwa macəmkaya ta Kəriste he na, Gazlavay a pakwar n̄ga ndəhay maaya fa mey n̄ga. ^{†††}

Mey da ray sləra n̄ga ndaw-meslərey n̄ga Yesu

6 Wure kede, Gazlavay aa ta ala daa sləra masa ala ma kamara cəpa. Gazlavay ma kakwar maaya la. Anda kede, ala fa kamakwar ambahw, ka da tərdamara maaya n̄ga Gazlavay a n̄ga cek n̄ga tede ba. ² Wulkam fa mey n̄ga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey:

«Ta pas masa amba ya kakwar maaya na, ya ta jəfkakwar sləmay la. Ta pas masa amba ya ləhdakwar na, ya ta jənkwar la.»

Nəkmara dəba taw, wure kede pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a kakwar maaya, fara fara pas a ta wuswa cay amba a ləhdakwar. ^{§§§}

³ Ala fa wudam n̄ga key cek kwa wura wura n̄ga təkta ndəhay n̄ga təbmara mey n̄ga Gazlavay na, daa ba, maja ya wudam ndəhay a slam mey a ray sləra ala ba. ⁴ Ama daa sləra ala ha cəpa na, ala fa wuzdamara, ala na, ndəhay ma ka sləra n̄ga Gazlavay fara fara.

§† 5.14 Jan̄ 17.23; Rm 8.35; Gal 2.20; Ef 3.19; 5.2, 25; 1Jn 3.16 §†† 5.15 Rm 6.3-4; 7.4; 14.7-9 §† 5.17 Iz 43.19; Rm 6.4; Gal 6.15; Ef 4.24; CWJ 21.5 §†† 5.18 Rm 5.10 §† 5.19 Rm 3.24-26; Kwa 1.20 §† 5.20 Mt 10.40; Iz 52.7 §†† 5.21 Jan̄ 8.46; Rm 8.3; 1Kwr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15 §§† 6.1 Rm 5.2; 1Kwr 15.10 §§§ 6.2 Iz 49.8; Lk 4.19-21

Kwa ala daa banay,
 kwa fa pamandar dey a ray daa ba,
 kwa cek fa fənnandar ray,
 ala fa bəsmara gway. †
 5 Nəka, ta kədməndar la,
 ta handamandar la aa fərsəne,
 asaya, ta həldamata ndəhay la n̄ga key həma a ray
 ala.
 Ahaw, sləra ta fənnandar ray la haa ya gwamara n̄ga
 ney ba,
 asaya, ya gwamara n̄ga hətey cek mezəmey ba. ††
 6 Fara fara, ala na, fa kam cek ma mbafar a Gazlavay,
 ya sərmara mey n̄ga Gazlavay fara fara,
 ala ndəhay meekwed-mey, mevel ala maaya,
 *Mesəfn̄ey n̄ga Gazlavay aa da ray ala.
 Asaya, ya wudmata ndəhay ta mevel pal. ‡
 7 Ala fa wuzdamara mey masa fara fara a ndəhay,
 maja Gazlavay fa vəlndar gədan̄.
 Yaw, ta fa cek hay a kede tabiya na, ala fa wuzdama-
 ra,
 ala na, ndəhay ma ka sləra n̄ga Gazlavay fara fara.
 Cek ala ma ka vəram ta masa-gəra ala hay,
 ta cek ala ma jədn̄dar fa masa-gəra ala hay na,
 ara mekey cek ta cəved e kede fa mey n̄ga Gazlavay.
 †
 8 Ndəhay siya faa həmdamandar,
 siya hay may, fa rəsmandar.
 Ndəhay siya saya fa namandar ray,
 siya hay may, fa cədməndar.
 Ala na, ndəhay maa guzlam mey masa fara fara,
 ama ta n̄gene he cəpa, a padamandar
 n̄ga ndəhay membərzley.
 9 A ləvam saya, ala na, ndaw ma sərndar daa ba,
 ama anja ndəhay tabiya a sərməndar jak, ba diya?
 Ndəhay a wulkam na,
 ala fa da n̄jam ga da bəla daa ba,
 ama nəkmara taw, ala daha ta dey cəngga.
 Ta sərdamandar banay la ga,
 ama ta kədməndar vāgay daa ba. ††
 10 Ata fa kamandar cek ma ka matəway aa dey,
 ama ala mandaw mandaw daa meesəmey cəngga.
 Ndəhay a nəkməndar na, ala anda masa-viya hay,
 ama ala fa jənam ndəhay ga
 n̄ga hətey menjey maaya fa Gazlavay.
 Ndaw a nəkn̄dar anda cek ala daa ba,
 ama fara fara cek ma həcndar na, daa ba səlak. †††
 11 Akwar ndəhay da Kwarinti, ala na, ma kadamak-
 wara mey daa mevel ala la cəpa, kwa ya ta cam mey fa
 akwar daa ba səlak. 12 Ala na, ya wudmakwar kalah,
 ama ma wudmandar ba na, akwar jak. 13 Ehe, ya faa
 guzlkwar anda akwar bəz adaw hay, wudmandar anda
 ala ma wudmakwar may, wudmandar ma fəna ma fə-
 na ta mevel pal. †††

† 6.4 4.2 †† 6.5-10 11.23-29 ‡ 6.6 8.24; Rm 12.9; 1Kwr 13.4-7; Gal
 5.22-23; 1Tm 4.12 †† 6.7 10.4-5; Rm 13.12; 1Kwr 2.4 †† 6.9 4.10
 ††† 6.10 matəway: 7.4; Rm 5.3; 12.12; meesəmey: 8.9; Fəl 2.17;
 4.12-13; 1Tes 1.6 ††† 6.13 1Kwr 4.14

Mewedey ta ləvaŋ na, a cəmam daw?

14 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təba mey n̄ga
 Yesu ba na, ka da cəmam dəy ta ata ba. Cek maaya ta
 cek maaya ba a cəmam aa slam a daw? Mewedey ta lə-
 vaŋ na, a cəmam aa slam a daw? §15 Ata *Kəriste ta
 *Sataŋ, bay-malula na, a cəmam dəy daw? Yaw, ndaw
 ma təba mey n̄ga Yesu ta ndaw ma təba mey n̄ga Yesu
 ba na, cəved ata letək daw? 16 Asaya, kuley hay na,
 slam ata daa *Way-mekey-kwakwas n̄ga Gazlavay da-
 ha daw? Aləkwa na, anda Way-mekey-kwakwas n̄ga
 Gazlavay, Gazlavay, ndaw masa an̄ga daha ta dey n̄ga
 sərmataw. Ara anda aa ma ləvey: «Yah, Gazlavay, ya da
 n̄jey ta ndəhay adaw hay. Yah na, Gazlavay ata, ata
 may, ndəhay adaw hay.» §17 Ara maja n̄gene, Bay Ga-
 zlavay a maa guzitar a ndəhay an̄ga hay, a ləvtar:
 «Wudkam ta ndəhay malamba hay,
 ka da n̄jam daa slam a saba.
 N̄jam manjar mebərey,
 anda kede, yah na, ya təkwar la n̄ga ndəhay adaw
 hay. §††
 18 Yah na, Papakw akwar,
 akwar may, bəz adaw hay, mezəle hay ta man̄gusa
 hay.
 Ara Bay Gazlavay masa ta gədan̄
 ma fənta cek hay cəpa maa guzley anda kede.» §†
 7 Ahaw, jam adaw hay, mey hay tabiya masa Ga-
 zlavay ma ləvey kede na, a kandakwara la anda aa
 ma ləvey. Anda kede, si ya mbəkdwakwa cek hay tabiya
 masa ma zləba, kwa vaw aləkwa, kwa mesəfn̄ey alək-
 wa §†. Si ya nakwar ray a Gazlavay, anda kede, ya da
 njakwa maaya fa mey an̄ga. §†

Pawl aa səmey da ray Kwarinti hay

2 Wudməndar maaya maaya dəba. Ala ta kam cek
 maaya ba n̄gada ndaw pal dasi akwar na, daa ba. Ala
 ma nəsam ndaw daa cəved n̄ga Gazlavay na, daa ba.
 Ala ta fəcam cek n̄ga ndaw pal dasi akwar na, daa ba.
 §3 Yaa guzley anda kede na, a key ya mbəkdwakwar ray ba.
 Ara anda yah ma ləvey, ala fa wudmakwar kalah, kwa
 cek fa da wunkandakwar na, daa ba səlak. Kwa da ara
 n̄ga n̄jey ta dey, kwa da ara n̄ga məcey na, aləkwa ba-
 ma cəngga. §§14 Ahaw, ya səra na, akwar ndəhay adaw
 hay fara fara. Ya faa səmey da ray akwar. Yah na, ya ta
 sərey banay la ga, ama mevel adaw ta dəkey la, ya faa
 səmey ga cəngga. §§†
 5 Kwa daa masa ala ma wusmawa a Masadəwan fedə
 na, ya ta hətam cəved n̄ga məskey vaw daa ba, maja
 banay hay mekele mekele daha. Ndəhay ta
 cakalafamandar mey la, asaya, ray ala ta həbey la da
 ray cek hay mekele mekele. §§§6 Ama Gazlavay na, ara

§ 6.14-16 1Kwr 6.9-13; 10.21; Ef 5.5-11 §† 6.16 Lev 26.12; Jer
 32.38; Ez 37.27; 1Kwr 3.16 §†† 6.17 Iz 52.11; CWJ 18.4 §† 6.18
 2Sam 7.14; Iz 43.6; Am 4.13; CWJ 11.17 §†† cek masa ma zləba
 mesəfn̄ey aləkwa: Ara mewulkey n̄ga zlepey, n̄ga key maagway, da
 daa ba, n̄ga key cek hay maaya ba mekele mekele. §† 7.1 1Jn 3.3
 §† 7.2 6.13; 12.17 §§† 7.3 6.11; Fəl 1.7 §§† 7.4 6.10 §§§ 7.5 2.13;
 4.8

ndaw ma dëkar mevel a ndaw masa lenjesl anğa ta mbædey sem maja banay ma hëtfar. Ara anğa ma slërdërwa Tit nğa dëkndar mevel may. ^{†7} Ma dëkndar mevel e na, ara masawa nğa Tit e daada ba, ama ara mey masa anğa ma kadandara da ray akwar may. Ahaw, Tit e, a lëvndar akwar ta dëkmar mevel la may, asaya, akwar fa wudam nğa hëtmaya fa dey cëngga. Akwar fa zëlam marava da ray cek maaya ba masa akwar ma kamara, asaya, akwar fa wudam nğa key gëdan nğa jënmaya fa masa-gëra adaw hay. Masa yah ma cënda mey a kede na, yah daa meesëmey ara mey ba.

⁸ Leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na, ya sëra ta wulkadakwar la ga. Anja dey pal daha, ya da zëley marava da ray a, maja leeter e nğene ta wulkadakwar la. Ama ya fa da zëley marava da ray leeter e daa saba. ^{††9} Wure kede, ya faa sëmey da ray leeter e. Yaa sëmey maja leeter e ma wulkadakwar da ray malamba akwar hay daada ba, ama yaa sëmey maja mewulkey akwar a ta mbëddakwara menjey akwar sem. Mewulkey akwar a nğene a mbafar a Gazlavay. Anda kede, leeter ala ha na, ta kakwar cek maaya ba na, daa ba sëlak. ^{†0} Anda melëvey, da ndaw fa wulkey da ray menjey anğa maaya ba amba a mbëdda anda Gazlavay ma wudey na, mewulkey anğa nğene na, a mbëddara menjey anğa la. Ara anda kede, Gazlavay ma da lëhda ndaw a daa mebërey. Kwa waawa ma wulkey anda nğene, a zëley marava da ray a daa ba. Ama da mewulkey nğa ndaw anda nğa ndëhay da bëla ma mbëddamara menjey ata ba na, nğene he, ara mewulkey ma hendey ndaw aa memëcey.

^{†1} Fara fara, mewulkey akwar nğene a mbafar a Gazlavay. Nëkmara cek masa anğa ma ka fa akwar dëba taw. Wure kede, akwar ma mbëddamara menjey akwar cay. Ka wudam nğa wuzdamara, akwar na, da wuzlah ndëhay ma kam mebërey ba. Akwar ma cam mevel la da ray mebërey nğa ndëhay da wuzlah akwar. Akwar ma zëlam la. Akwar fa wudam nğa hëtmaya fa dey saya. Yaw, ka wudam nğa key cek masa Gazlavay ma wudey dëba, ka wudam nğa këtmara ndaw masa ma key cek maaya ba heyey. Wure kede, daa mey a kede, akwar fa wuzdamara kwa ta fa meeme na, akwar ta zay da mey. [‡]

^{†2} Ya fa lëvkwar, fara fara leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na, ara maja ndaw ma key cek maaya ba nğene daada ba, asaya, ara maja ndaw masa ndaw a ma kar cek maaya ba nğene daada ba may. Ama ya wuzlala na, amba ya wuzdakwara fara fara fa mey nğa Gazlavay, akwar fa wudmaya ta mevel pal. ^{††}

^{†3} Ara maja nğene, mevel ala ma dëkey cay wure kede. Ahaw, mevel ala ma dëkey cay, ama yaa sëmam ma fëna ma fëna na, maja Tit aa daa meesëmey maja ray anğa fa hëbey da ray akwar tabiya fetede daa saba.

^{†4} Nëka, daa masa yah ma slërda Tit e fa akwar na, yah maa hëmdakwar la meedey anğa. Anda kede, akwar ta pamaya hwaray daa ba. Mey masa ala ma lëvmakwar mandaw mandaw na, ara mey masa fara fara.

† 7.6 1.3-4; Tit: 2.13 †† 7.8 2.4 ‡ 7.11 2.5-6 †† 7.12 2.5-10

Anda kede, cek masa yah maa hëmdakwar fa mey nğa Tit maja na, akwar fa wuzdamara fa mey nğa Tit e ta fa slëra akwar, meehëmey a, ara anğa fara. ^{††15} Daa masa Tit ma wusey fa akwar na, akwar ma tëbmara la maaya maaya, ka namar ray, ka cënmam mey. Anda kede, daa masa anğa fa sërfada cek masa akwar ma kamar tabiya na, a wudkwar ma fëna ma fëna. ^{†††16} Yah Pawl may, ya faa sëmey da ray akwar maja akwar ndëhay adaw hay fara fara.

Dala nğa jëney ndëhay daa meesëmey-ray nğa ndëhay nğa Yesu

8 Mëlma adaw hay, ya wudam nğa kadamakwara cek masa ndëhay nğa Yesu daa hwayak nğa Masadëwan ma kamara. Cek aha fa wuzdërwa na, maaya nğa Gazlavay aa da ray ata. ^{††2} Ndëhay a ta sëram banay la, ama ata daa meesëmey cëngga. Ata cëpa masa-viya hay, ama a vëlam ta har cew cew, ta vëlam dala la ga nğa key slëra nğa Gazlavay. ³ Ya fa lëvkwar fara fara, ata ta vëlam dala la tädë ta gëdan ata, haa a fëna gëdan ata ha. Ara ata ta ray ata ma samawa fa ala, ⁴ a kamandar ambahw, aa cëfdamandar amba ya vëlmatar cëved nğa jënmata ndëhay daa *meesëmey-ray nğa ndëhay nğa Yesu da *Jeruzelem may. ⁵ Nëka, cek masa ata ma kamara na, ta fëna masa ala ma wulkam da ray a sem. Teesed na, a vëldamara ray ata nğada Bay Mahura, fa dëba ha, a tëbmara mey ala amba a kamara cek anda Gazlavay ma wudey.

⁶ Da fa akwar na, Tit ta zlarawa cay nğa cakalarawa dala ha. Ara maja nğene, ala ma lëvmar amba a vëhey fa akwar saya nğa ndëvdërwa slëra masa maaya nğene. ^{†7} Akwar na, fa haram cek daa ba. Anda melëvey, akwar ma tëbmara mey nğa *Këriste la maaya maaya, akwar fa wuzdamara *Mey-maaya-mawiya ta cëved e. Gazlavay ta wurkwara lenjesl la nğa sërey mey masa fara fara. Akwar ma vëldamara ray akwar la cëpa nğa key slëra anğa, asaya, ka wudmandar kalah. Yaw, maja akwar fa haram cek daa ba kede na, maaya na, ka wuzdamara akwar ta meesëmey nğa vëley dala ha ta har cew cew. ^{††}

⁸ Mëlma adaw hay, yah maa guzley anda kede na, a key ya tækakwar dëy nğa vëley dala ba. Ama yaa guzlkwar da ray ndëhay siya hay maa sëmam nğa vëley dala, amba ka hëtam gëdan, ka wuzdamërwa mewudey-vaw akwar nğada ndëhay siya hay may. ⁹ Ka sërmara Bay alëkwa Mahura Yesu Këriste na, ta kakwar maaya la. Anğa na, aa daa wiya fa Bay Gazlavay da vad, ama ta mbëkdërwa wiya ha la, a sawa a bëla, a tërey nğa ndaw masa-viya, maja akwar. A tërey nğa ndaw masa-viya na, amba ka hëtam wiya da gazlavay da vad may. ^{†††}

^{†0} Yah maa guzley kede na, a key ya tækakwar dëy ba. Ama ya wudey ka sërmara mewulkey adaw da ray mevëley dala ha. Nğa mevëdey ara akwar ma wulkam

†† 7.14 8.24 ††† 7.15 2.9 ††† 8.1-4 SNM 11.29-30; Rm 15.26 § 8.6 Tit: 2.13 †† 8.7 1Kwr 1.5; 16.1-3, 24; Gal 6.10 ††† 8.9 Mt 8.20; Fæl 2.6-7

teesed n̄ga v̄ley dala. Ara akwar ma cakalamara dala ha teesed. Maaya na, ka nd̄avdamara mecekeley dala ha d̄ba. ¹¹ Wure kede, kamara sl̄era ha ta mevel akwar c̄pa anda akwar ma zlamara n̄geeme, nd̄avdamara mecekeley dala ha la. V̄lam dala ha na, t̄de ta ḡdaŋ akwar. ¹² Maja da ndaw a v̄ley cek a Gazlavay ta mees̄mey, ta mevel aŋga c̄pa, asaya, t̄de ta ḡdaŋ aŋga na, Gazlavay a t̄ba la. Ama da cek aŋga daa ba na, Gazlavay a s̄ra. ^{††}

¹³ Ka da wulkam a key ya s̄rdakwar banay amba nd̄ahay siya a n̄jam daa wiya na, k̄ne ba. Ama ya wudey na, nd̄ahay tabiya n̄ga n̄jam kal kal. ¹⁴ Wure kede na, cek mez̄mey fa akwar suha. Anda kede, aŋga maaya amba ka j̄nmata nd̄ahay masa cek mez̄mey fa ata p̄reh. Yaw, ta pas masa cek mez̄mey fa akwar p̄reh, ama fa ata suha na, a j̄nmakwar may. Anda kede, ka da n̄jam kal kal. ¹⁵ Mey adaw kede na, aa letek ta mey n̄ga Gazlavay maa guzley da ray cek mez̄mey ma k̄zlw̄a ta da vad̄ zleezle, a l̄vey:

«Nd̄ahay masa ma h̄lmawa cek mez̄mey a ga la na, ta katar kalah daa ba.

Nd̄ahay ma h̄lmawa nek̄dey na, ta katar p̄reh daa ba may.» [‡]

Tit a da diyam ta mandala aŋga hay a Kwarinti

¹⁶ Ya kamar suse a Gazlavay maja Tit ta wudey la n̄ga j̄nkwar anda ala may. Ta wudey la n̄ga j̄nkwar ta mevel pal. Ara Gazlavay ma ka amba Tit e, a t̄ba n̄ga j̄nkwar. ¹⁷ Tit e ta t̄ba la anda ala ma l̄vmar n̄ga daw fa akwar saya. Ara maja ala ma l̄vmar daada ba, ama ara aŋga ta ray aŋga ma wudey n̄ga daw fa akwar a. ¹⁸ Ya sl̄eram ndaw pal da wuzlah ala la n̄ga diyam cew e. Ndaw aha na, nd̄ahay daa mec̄mey-ray hay n̄ga Yesu tabiya faa h̄mdamara kalah maja sl̄era aŋga maaya daa mewuzey *Mey-maaya-mawiya. ¹⁹ Ala ma da sl̄erdamara na, ara maja kede daada ba. Ama ara nd̄ahay daa *mec̄mey-ray n̄ga nd̄ahay n̄ga Yesu ma walamara amba ya p̄kam bama n̄ga j̄nndar daa mecekeley dala heyey. Sl̄era maaya masa ala ma kamara kede na, ya kamara n̄ga h̄slar ray a Bay Mahura, ray aŋga, asaya, n̄ga wuzwa na, ya wudam n̄ga j̄ney nd̄ahay kalah.

²⁰ Ala fa wam vaw n̄ga k̄rzey dala masa akwar ma cakalam̄rwa ga kede amba nd̄ahay a slam mey a ray sl̄era ala ha ba. ²¹ Anda kede, ya wudam n̄ga key sl̄era maaya na, fa dey n̄ga Bay Gazlavay daada ba, ama fa dey n̄ga nd̄ahay may.

²² Ya sl̄eram ndaw mekele la da wuzlah ala, asi ata Tit e saya. Ndaw a na, ala ta saŋgalamara la dey weewe daa sl̄era hay masa aŋga ma kata. Anda kede, ya s̄rmara, aŋga ta v̄lda ray aŋga la n̄ga key sl̄era n̄gada Gazlavay. Wure kede, ta v̄lda ray aŋga la ma f̄na saya n̄gada akwar maja aa ma c̄ney mey maaya da ray akwar. ²³ Tit na, ala mandaw mandaw cew e, ara ndaw masa ala fa kam sl̄era cew e n̄ga j̄nkwar. Yaw, nd̄ahay cew ma diyam ta Tit e na, ara nd̄ahay masa nd̄ahay daa mec̄mey-ray hay n̄ga Yesu ma sl̄erdama-

ta fa akwar. A kam sl̄era ha na, amba nd̄ahay a h̄slmar ray a *K̄riste. ^{††24} Wudmata fa mey n̄ga nd̄ahay tabiya amba nd̄ahay daa mec̄mey-ray hay ma sl̄erdamata heyey a c̄ndamara, asaya, amba a s̄rmara masa ala maa h̄mdamakwar heyey na, anja fara. [‡]

Mey da ray mev̄ley cek a Gazlavay ta mees̄mey

9 M̄lma adaw hay, kwa yah maa guzlkwar da ray dala masa ala ma da sl̄erdamara n̄gada nd̄ahay n̄ga Yesu da *Jeruzelem heyey daa saba na, cay gway. ^{††2} Ya s̄ra na, akwar may, fa wudam n̄ga j̄nmata. Yah ma kadatara mewulkey akwar n̄ga j̄nmata nd̄ahay da Jeruzelem sem a nd̄ahay daa hwayak n̄ga Masad̄wan, ya l̄vtar: «Nd̄ahay daa hwayak n̄ga Akay ^{‡‡} ta zlamar cay d̄ga n̄ga mev̄dey n̄ga j̄ney nd̄ahay n̄ga Yesu da Jeruzelem.» Masa nd̄ahay da Masad̄wan ma c̄ndamara sl̄era akwar masa maaya n̄gene na, a v̄ltar ḡdaŋ a nd̄ahay ga da wuzlah ata n̄ga j̄ney nd̄ahay da Jeruzelem e may. ³ Ehe, ya fa sl̄erdakwara ata Tit ta nd̄ahay cew n̄gene n̄ga j̄nmakwar n̄ga cekeley dala ha taazak, amba yah maa h̄mdakwar kede na, a t̄rey n̄ga cek n̄ga tede ba. Anda kede, da ala ma wusam la fa akwar na, ya h̄tfamar cek hay tabiya madiytakaya cay, anda yah ma l̄vey. ⁵⁴ Da masa ala ma wusam la fa akwar ta nd̄ahay da Masad̄wan a, asaya, da dala ha manjar n̄ga cekeley na, hwaray a da kaya fa mey ata, maja ya ta l̄vtar cay ka cakalamara dala ha la fara fara. Ngada akwar may, hwaray a kakwar la. ⁵ Ara maja n̄gene, yah ma wulkey n̄ga sl̄erdata nd̄ahay maakar n̄gene teesed fa mey adaw. Ya wudey amba a j̄nmakwar n̄ga cekeley dala ha taazak, anda akwar ma l̄vmandar. Anda kede, wuskwaa ya da wusey na, akwar ma cakalamara cay. N̄gene, mecekeley dala ha a da wuzwa na, ara akwar ma wudam n̄ga cakalamara ta mevel pal, ba na, ta menj̄rbey-mey ba.

⁶ S̄rfadamara, mey daha a l̄vey: «Ndaw ma sl̄ekey nek̄dey na, a da h̄tey cek nek̄dey may. Yaw, da a sl̄ekey ga na, a da h̄tey cek ga may.» ^{††7} Anda kede, si ndaw a v̄ley cek anda aa ma wudey. Ka da v̄ldamara ta menj̄rbey-mey ba. Ndaw a da t̄kakwar d̄ay ta t̄key ba may. Ama v̄ldamara na, ta mees̄mey, maja Gazlavay a wudey na, ndaw masa ma v̄ley cek ta mees̄mey. ⁸ S̄rmara, Gazlavay na, aŋga ta ḡdaŋ n̄ga v̄lkwar cek hay ga. Anda kede, kwa meeme fa da h̄ckwar daa ba s̄lak. Ka da h̄tam cek hay masa ma f̄na amba ka v̄ldamara n̄ga key sl̄era ma mbafar a Gazlavay. ⁹ Ara anda mey n̄ga Gazlavay mawuzlalakaya, ma l̄vey:

«Ndaw masa maaya na,

har aŋga mawurkaya n̄ga j̄ney masa-viya hay.

Maaya aŋga masa aŋga ma ka n̄gene,

aŋga daha n̄ga s̄rmataw.» ^{†††}

†† 8.23 Tit: 2.13 †† 8.24 7.14; 8.7-8 ††† 9.1 8.1-4; Rm 15.26
††† Akay: Ara hwayak mahura n̄ga Ḡrek hay, Kwarinti ara berney da hwad a. § 9.3 8.22, 24 §† 9.6 MM 11.24; 19.17; 28.27 §†† 9.9 Ps 112.9

¹⁰ Ma velda hulfad nga sløkey ta ma velda daf nga zəmey a ndəhay na, ara Gazlavay. A da vəkwar hulfad hay cəpa masa akwar ma wudam nga sløkey may. Hul-fad a, a da pəcwa, a da yey ga. Anda kede, ka da ka-matar maaya ngada ndəhay ma fəna ma fəna. ^{†11} Fara fara, a vəkwar cek hay la ga mekele mekele amba ka gwamara nga jənmata ndəhay siya hay ma fəna ma fəna. Anda kede, ndəhay ga a da həlmamara Gazlavay maja cek masa akwar ma vəldamatara ta har ala amba ya handamatara. ^{††12} Cek masa akwar ma vəldamara jngene na, ara nga jənta ndəhay nga Gazlavay da Jeruzelem masa daa banay daada ba, ama amba ndəhay ga a kamar suse a Gazlavay maja may.

¹³ Ndəhay ma da hətmar cek masa akwar ma da kama-ra jngene na, a da həlmamara Gazlavay maja akwar fa cənmara mey a Gazlavay. Anda kede, akwar fa wuz-damara na, akwar fa təbmara *Mey-maaya-mawiya nga *Kəriste. Yaw, ndəhay a da həlmamara Gazlavay maja akwar ndəhay masa har mawurkaya nga jəney ndəhay nga Gazlavay da Jeruzelem, asaya, maja akwar ndəhay ma jənam ndəhay cəpa. ¹⁴ A da wudmakwar kalah maja maaya nga Gazlavay ga da ray akwar. Anda kede, a da dərəm danğay maja akwar. ¹⁵ Həlmakwa Gazlavay maja maaya anğa kalah. ‡

Mey da ray gədanğ nga Pawl maja anğa ndaw-meslərey nga Yesu

10 Yah, Pawl, ta ray adaw, ambahw, ya wudey ngaa guzlkwar cey. Ndəhay faa guzlam da ray adaw, a ləvam, da masa yah da wuzlah akwar na, ya zlurey ta akwar. Ama da ya ta ngəchey sem nekədey ta akwar na, yaa bəcey taa bəcey, mandərzay a kaya ba. Fara fara, yah na, ya wudey nga key ndaw maaya meek-wed-mey anda *Kəriste. ††¹² Anda kede, ya kakwar ambahw, maaya na, ka mbəddamara menjey akwar, amba da yah ma wusey la fa akwar na, ka təkmayə dāy ngaa bəckwar ba. Asaya, ndəhay ga da wuzlah akwar a wulkam saw, a ləvam ya key sləra na, anda ndəhay nga bəla gway. Ndəhay ma ləvam anda jngene na, ya daa bəctar taa bəcey. †††

³ Fara fara, ala ndəhay magədanğ, ama daa sləra nga Gazlavay na, ya kam vərəm anda ndəhay magədanğ ba. ⁴ Cek ala hay ma ka vərəm a na, a sawa da bəla kede ba, ama ara Gazlavay ma vəldandara. Cek hay a na, ata ta gədanğ nga pəlhata slam hay masa masa-gəra nga Gazlavay ma bam a hwađ a. Asaya, ta cek hay a na, ya gwamara nga gərcamatara mey nga ndəhay maa guzlam saw ta membərzley. †††⁵ Asaya, ta cek hay a na, ya gwamara nga nəsmara mey nga ndəhay ma zlapam saw, ma təkmeta ndəhay nga sərey Gazlavay. Ta cek hay a na, ya wudam nga mbəddamara mewulkey ata maaya ba tabiya amba a təbmara mey nga Kəriste. ⁵⁶ Da akwar fa wuzdamara, akwar fa namar ray fara fara a Kəriste na, anda kede, ya da kətma-ta ndəhay siya masa ma namar ray ba. ^{5†}

† 9.10 Iz 55.10; Aw 10.12 †† 9.11 1.11; 4.15 ‡ 9.15 9.11 †† 10.1 10.10; 1Kwr 2.3 †† 10.1-18 1Kwr 9.3 ††† 10.2 13.10; 1Kwr 13.2 ††† 10.4 6.7; Rm 13.12; Ef 6.13-17 § 10.5 Iz 2.12-17 §† 10.6 2.9

⁷ Nəka, akwar na, ka wulkam fa cek hay masa ma hətey fa dey gway. Da ndaw a ləvey, anğa ndaw nga Kəriste na, maaya a səra ala na, ndəhay nga Kəriste anda anğa may. ^{5††8} Bay Mahura Yesu ma pandar nga mahura na, a pandar amba ya nəsmakwar ba, ama amba ya jənmakwar. Kwa ya fa zlepey kalah maja na, hwaray fa da kaya daa ba. ^{5†9} Yaw, ka da wulkam a key ya zluradakwar ta leeter adaw hay ba. ¹⁰ Ndəhay siya fa ləvam: «Daa leeter hay nga Pawl na, Pawl a təkta- r dāy a ndəhay nga key cek masa ta banay nga key, asaya, aa bəcey taa bəcey. Ama da aa da wuzlah alə- wa na, a pəskay vaw ba, a gucey ta gucey, mey masa anğa maa guzlda na, ara mey nga tede.» ¹¹ Ndaw maa guzley anda jngene na, si a wulkey maaya maaya, a səra cek masa ala ma wuzlalamara ta wuzleley kaa na, ya kamara la da masa ala ma wusam la fa akwar. ^{5††}

¹² Ndəhay siya fa pamata ray ata nga mahura hay. Fara fara ya gwa nga wa ray adaw, ya ləvey yah letek ta ata ba. A nəkam dey na, fa ray ata gway, a ləvam ndaw ma fənta daa ba. Ata na, ndəhay manjar ləngesl. ^{5††13} Ala na, ya fa zlapam anda jngene daa ba. Ama ya zlapam na, da ray sləra masa Gazlavay ma vəldandara nga key gway. Daa masa Gazlavay ma wusdandar fa akwar heyey na, ya ta zləngdamara kwakway nga sləra ala daa ba. Ya zlapam na, da ray sləra masa Gazlavay ma vəldandara ha gway. ^{5††14} Daa masa ala ma diyam fa akwar na, ya ta zləngdamara slam masa Gazlavay ma vəlndar cəved nga key sləra da hwađ a na, daa ba. Fara fara, ala ta wusam la teesed fa akwar nga kadak- wara *Mey-maaya-mawiya nga Kəriste. ¹⁵ Anda kede, ala fa da zlapam da ray sləra masa ndəhay mekele ma kamara na, daa ba, maja sləra ata ha na, wal ta masa nga Gazlavay ma vəldandara. Ala fa səkwam na, amba ka təbmara mey nga Yesu ma fəna ma fəna, amba sləra ala da wuzlah akwar a key maaya ma fəna saya. Ta jngene he cəpa, ala fa da zləngdamara slam masa Gazlavay ma slandara na, daa ba. ^{5††16} Fa dəba ha, ya gwamara nga diyam aa hwayak hay mekele masa dərənğ ta akwar nga wuzwa Mey-maaya-mawiya ngada ndəhay fetede. A da key anda kede maja sləra masa ndəhay mekele ma kamara sem daa slam masa Ga- zlavay ma vəldatara na, ya wudam nga zlepey da ray a ba.

¹⁷ Yaw, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Da ndaw a wudey nga zlepey na, nga zlepey da ray sləra masa Bay Gazlavay ma ka gway.» ^{5††18} Ahaw, fara fara ndaw maaya na, ara ndaw masa Gazlavay maa həmda, ba na, ara ndaw masa maa həmda ray anğa ba. ^{5††5}

Mey da ray ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay meslərey nga Yesu

11 Ambahw, vəlmaya cəved wure kede amba yaa guzlkwar anda ndaw manjar-ləngesl cey. Fara fara, yaa cəfdakwar, bəsmara mey adaw. ² Mevel fa

5†† 10.7 1Kwr 1.12 §† 10.8 13.10 §†† 10.11 13.1-2 §† 10.12 3.1 §† 10.13 Rm 12.3 §†† 10.15-16 SNM 19.21; Rm 15.20 §†† 10.17 Jer 9.22-23; 1Kwr 1.31 §§§ 10.18 1Kwr 4.4-5

caya da ray ndəhay ma batamakwar ngene, maja ya wudkwar kalah anda Gazlavay ma wudkwar. Ka sər-mara yah na, anda papakw akwar, ya ta pakwar la anda dam-sabara masəpkaya ngada ndaw pal daha. Ndaw aha na, ara *Kəriste masa yah ma da handakwar fa vəda, akwar maaya maaya manjar nga nəsey. ^{†3} Ama ya fa zlurey, da a da mbəddamakwara lenjesl nga wudkakwar ta Kəriste amba ka səpmara maaya maaya saba kwa. A da key anda *Ev ma təba mey nga zezekw ma bata zleezle heyey. ^{††4} Kwa waawa ma sawa ngaa sərkadakwar mey masa fara fara ba na, ka vəl-mar cəved na, kwara? Ndəhay anda ngene na, aa gu-zlam da ray Yesu mekele, ba na, da ray Yesu masa ala maa guzlam da ray a ba. Mesəfney masa akwar ma hətam fa ata na, ara *Mesəfney nga Gazlavay masa akwar ma hətam heyey ba. Asaya, ata fa wuzam *Mey-maaya-mawiya wal ta masa akwar ma təbmara heyey. Ama ta ngene he cəpa, akwar fa jəkfamatar sləmay cənga na, kwara? ‡

⁵ Ndəhay masa akwar ma wulkam ara ndəhay meslərey maaya ngene na, a fənmaya ba səlak. ^{††6} Ayəwa, da maja yah na, ya səra meeguzley maaya maaya ba kwa, ama ya sərta cek hay masa yah maa guzley da ray a cənga. Cek masa yah ma səra na, ya ta wuzdakwara la maaya maaya dey weewe. ‡

⁷ Zleezle masa yah ma wuzdakwara Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay heyey na, yah maa cəfdafakwar cek daa ba, ba diya? Anda kede, ya ta nada ray adaw la fa mey akwar amba ya gəldakwar daa mey nga Gazlavay. Ya key ngene na, ara mebərey daw? ^{†††8} Daa masa ya fa wuzey mey fa akwar heyey na, ma jənmaya ta dala na, ara ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu daa slam mekele. Yaw, ya ta həley dala ata la amba ya jənkwar. ^{†††9} Daa ngene na, mərga fa kaya, ama yah taa cəfdafakwar cek daa ba, maja ndəhay nga Yesu da Masadəwan ta samawa la nga vəlmaya cek hay mekele mekele masa fa yah daa ba. Anda kede, ya taa cəfdafakwar cek daa ba. Kaazla kwa ya fa daa cəfdafakwar cek daa ba may. ^{†††10} Fara fara, kwa ndaw da slala wura wura masa daa hwayak akwar Akay ma gwa nga təkya nga zlepey maja yah maa cəfdafakwar cek ba na, daa ba. Ya ləvkwar anda kede na, ta mezəley nga Kəriste, ndaw masa anga daha ta yah. ^{†††11} Ka wulkam yah maa cəfdafakwar cek daa ba heyey na, a key ya wudkwar ba daw? Kay, kəne ba. Kwa Gazlavay ta ray anga na, a səra ya fa wudkwar. ‡†

¹² Mewulkey adaw kaa na, ya fa da mbədda daa ba cənga. Anda kede, ndəhay maa sərkadam mey masa fara fara ba fa da hətam dabaray nga zlepey da ray ala daa ba. A gwamara nga ləvey sləra ala letək na, daa ba. ^{†††13} Ndəhay a ngene na, ara ndəhay meslərey masa fara fara ba. A mbəzlam kalah daa sləra ata. A pamara ray ata nga ndəhay meslərey nga Kəriste. ^{†††14} Mey a kede, a rəzley ndaw ba, maja kwa ta pas lan-

gar na, *Satan, bay-malula, ray anga, fa pa ray anga nga maslan nga Gazlavay mewedey. ^{††15} Yaw, da Satan, ray anga, fa ka anda kede na, kaa wara ndəhay ma ka sləra anga, a pamara ray ata nga ndəhay nga Gazlavay ma ka cek ta cəved e, ba kwara? Ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, a sərdata banay la fa sləra ata ha. ‡††

Mey da ray banay nga Pawl

¹⁶ Ambahw, yaa guzlkwar saya, ndaw a da wulkey, yah na, ndaw manjar-lenjesl ba. Da akwar fa wulkam kəne na, vəlmaya cəved amba ya zlepey nekədey may. ^{†††17} Fara fara, mey masa yah maa guzlda kede na, a mbafar a Bay Mahura ba. Da ya fa zlepey na, ya daa guzley anda ndaw manjar-lenjesl. ^{†††18} Ndəhay ga fa zlapam kalah da ray cek hay da bəla. Yah may, ya wudey nga zlepey kəne.

¹⁹ Akwar na, ka wulkam ka ləvam akwar ndəhay ma səra cek hay, ba diya? Kaa ka bəsmara ndaw manjar-lenjesl na, kwara?

²⁰ Ahaw, ndəhay fa tərdamakwar nga beke hay, faa fiymakwara cek akwar hay, fa lalamakwara cek hay cəpa, fa rəsmakwar, asaya, fa sləngmakwar matapa-har. Ta ngene he cəpa, akwar fa bəsmara gway. ^{†††21} Ambahw, yah na, hwaray fa kaya nga ləvkwar, maja vaw adaw ta pəskey nga kakwar kwa meeme anda ata daa ba.

Wure kede, amba yaa guzley anda ndaw manjar-lenjesl. Ya zlepey da ray cek hay anda ndəhay mekele ma zlapam may. ^{†††22} Ndəhay a ləvam ata na, *Həbərə hay. Kaa yah na, ndaw Həbərə he may. A ləvam ata na, *Israyel hay. Kaa yah na, ndaw Israyel ehe may. A ləvam ata na, ndəhay daa səkway nga *Abəraham. Yaw, yah may, ndaw daa səkway nga Abəraham a, ba diya? ^{†††23} Asaya, a ləvam, ata na, ndəhay ma ka sləra nga *Kəriste. Yah may, yah ndaw ma ka sləra nga Kəriste ma fənta jak, ba diya? Ya faa guzlkwar wure kede na, anda ndaw manjar-lenjesl fara fara. Ya ləvey, yah na, ya fa ka sləra nga Gazlavay ma fənta. Yah na, ta kəzlamaya la aa fərsəne dey ga ma fənta, ta kədmaya la dey ga ma fənta, asaya, ya ta sərey banay la ga haa kasl fa meməcey. ^{†††24} Mahura hay nga *Jəwif hay ta slədmaya la, laway kwakwar maakar a ray a zlam-letek haa dey zlam. ^{†††25} Mahura hay daa hwayak nga *Rawm ta kədmaya la ta zlanday dey maakar. Pas pal daha, ndəhay ta hazakamaya la ta angwaa haa kasl fa meməcey. Asaya, kwambiwal ta təddaya la aa yam dey maakar. Dey pal daha na, a mbəkdiwa daa yam a, ya vərndawa, ya nawa daa yam a. ^{†††26} Ya ta pəkey la aa hwayak hay ga. Ya ta sərey banay la. Anda meləvey, wayam a wudey nga laya dey weewe, mayal hay a wudam nga lalamata cek adaw hay, a wudam nga kədmaya. Ndəhay Jəwif hay səkway adaw hay leŋ ndəhay masa Jəwif hay ba ta sərdata banay la. Fara fara, yah ma sərey banay la daa wura daa wura, kwa daa

† 11.2 Ef 5.25-27 †† 11.3 MC 3.1-5, 13 ‡ 11.4 Gal 1.8-9 †† 11.5 12.11; 1Kwr 15.10; Gal 2.6, 9 †† 11.6 1Kwr 2.6-16; Ef 3.4 ††† 11.7 12.13; 1Kwr 9.12, 18 ††† 11.8-9 Fəl 4.15-18 § 11.10 1Kwr 9.15-18 ‡† 11.11 1Kwr 16.24 ‡†† 11.12 11.5; 12.11 ‡† 11.13 Fəl 3.2; CWJ 2.2

‡†† 11.15 4.10; Rm 2.6 ‡† 11.16 12.6 ‡† 11.22 Fəl 3.5; Rm 11.1 ‡†† 11.23 sləra: 1Kwr 15.10; fərsəne: SNM 16.23 ‡†† 11.23-29 4.8-12; 1Kwr 4.11-13; 12.26 ‡†† 11.24 Mew 25.3 18 11.25 SNM 14.19; 16.22

berney hay, kwa da wuzlah-ley, kwa daa bəlay, yah ma sərəy banay la ga. Asaya, ndəhay ma mbərzlam, ma ləvam ata na, ndəhay n̄ga Yesu, ta sərdamaya banay la may. ^{†27} Ahaw, yah ma key sləra la haa ya sərəy banay ga. Ta pas lan̄gar ya ney ba, may fa caya, yam fa kaya. Ta pas lan̄gar si ya key *daliyam. Asaya, ya hətey zana n̄ga kəsley fa vaw ba, memed a wudey n̄ga kədyā. ^{††28} Banay mekele mekele daha, ama ya fa da kadatər-wa siya daa saba. Daa n̄gene na, mewulkey adaw aa da ray cek pal daha. Ya wulkey mandaw mandaw da ray ndəhay daa mecəmey-ray hay n̄ga Yesu tabiya, ²⁹ maja yah na, da ndaw n̄ga masa-bəle daa mey n̄ga Gazlavay na, bəle n̄ga ha a wusfaya may. Da ndaw a key mebərey na, a gədyā fa mevel anda awaw. †
³⁰ Da ya ləvey si ya həsley ray na, n̄gene ya da həsley ray da ray bəle adaw. ^{††31} Gazlavay, Papan̄ n̄ga Bay aləkwa Mahura Yesu, a sərə yah na, ya mbərzley ba. Anja ndəhay n̄ga həlmamara n̄ga sərmataw. ^{††32} Zleezle masa yah daa berney n̄ga Damas, Aretas, bay n̄ga hwayak a na, ta pey ndaw la n̄ga wey da ray berney a. Ndaw ma wey da ray berney a ta', a weley ndəhay n̄ga lacam aa cəved ma bawa daa berney a amba a kərzamaya. ^{†††33} Ama ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu fetede a pamaya aa lelek, a jawam zewed fa vəda, a təl-damaya n̄gada dəbay taa man̄galaw n̄ga mahwal n̄ga berney a. A bərn̄gadamaya a hwayak, a dəba berney a. Anda kede, yah ma ləhwa sem dasi har n̄ga ndəhay a.

Yesu Bay Mahura a wuzar cek hay a Pawl

12 Wure kede si ya zlepey cəngga. Ahaw, ya sərə na, mezlepey a ara cek n̄ga tede. Ama ya wudey n̄ga guzley da ray cek hay masa yah ma hətatar ta dey adaw, masa Bay Mahura ma wuzdatiwa.
² Ya sərəy ndaw pal daha ^{††}, ara ndaw n̄ga Kəriste. Gazlavay a la fa vəda a vad, cay, ta', a vəhwa. N̄ga kaa mevey kuraw a ray a məfad fa dəba ha. Ayəwa, da ndaw aha ma daw la a vad ta vaw n̄ga fara, da daa ba, da ara cek anda mesəfney ma kar kwa, yah na, ya sərə ba, si Gazlavay ma sərə gway. ³⁴ Ahaw, fara fara Gazlavay ta la ndaw a la a vad a cakay a. Da ndaw aha ta daw la ta vaw n̄ga fara, da daa ba, da ara cek anda mesəfney ma kar kwa, yah na, ya sərə ba, si Gazlavay ma sərə gway. Mey masa n̄ga ma cəndərwa da vad a na, ndaw-magədan̄ a gwa n̄ga guzlda mey a ba. Ara mey masa ndaw-magədan̄ aa ta cəved n̄ga wuzda daa ba may.
⁵ Anda kede, ya da zlepey da ray cek aha ma key n̄gene. Ama maja cek mekele masa ma hətfaya na, ya fa da zlepey da ray a daa ba, si da ray cek ma wuzda yah na, ndaw masa-bəle. ⁵⁶ Kwa anja da ya fa zlepey na, ya faa guzley saw anda ndaw man̄jar-lən̄gesl daa ba, maja ya fa zlepey da ray cek hay masa fara fara. Ama ya da n̄jey teete amba ndəhay a pamaya n̄ga

† 11.26 SNM 9.23; 14.5 †† 11.27 6.5 † 11.29 1Kwr 9.22; Gal 6.2 †† 11.30 12.5; 1Kwr 1.31 †† 11.31 1.23 ††† 11.32-33 SNM 9.23-25 ††† ndaw pal daha: Ndaw aha na, ara Pawl a, ray n̄ga. A wuzda ray n̄ga fede ba na, maja a wudey n̄ga zlepey kalah ba. § 12.5-6 11.16, 30; 12.1; 1Kwr 1.31

ndaw ga ma fəna cek masa ata ma hətmar fa yah ba, da daa ba, ma fəna cek masa ata ma cəndamara fa yah ba may.

⁷ Nəka, yah na, anja təde ya zlepey da ray cek hay masa Bay Mahura ma wuzdatiwa kede. Ama ya ta zlepey daa ba maja cek fa caya mandaw mandaw. Cek aha a sləkya anda hatak. Ara meslərey n̄ga *Satan̄, bay-malula, n̄ga kəddaya vaw. Cek ma caya ha na, ara amba ya zlepey saba. ^{5†8} Haa ya dərar dan̄gay dey maakar a Bay Mahura n̄ga n̄gəchada banay kede la dərən̄ ta yah. ⁹ Ama a mbəddiwa, a ləvya: «Maaya adaw da ray akah na, a wusa amba ka bəsa banay a gway, maja da ndaw, n̄ga masa-bəle na, gədan̄ adaw a key sləra la daa ndaw aha maaya maaya jak.» Da ara anda kede na, yah daa meesəmey, ya zlepey da ray bəle adaw kede amba gədan̄ n̄ga *Kəriste a n̄jey daa yah. ^{5††10} Ara maja kede mevel adaw ma dəkey kwa da ray bəle adaw a, kwa a cədmaya, kwa a cakalafamaya mey, kwa a sərdamaya banay dey ga, kwa yah ta mewulkey kalah maja Kəriste na, ya daa səmey cəngga. Ya sərə, da yah masa-bəle na, Kəriste a da vəlya gədan̄ ma fəna jak.

Mewulkey n̄ga Pawl da ray ndəhay Kwarinti hay na, kwara?

¹¹ Nəka, ya ta zlepey la, ya taa həmda ray adaw la anda ndaw man̄jar-lən̄gesl, ama ara akwar ma kamara, ba na, ara mebərey adaw ba. Anja ma daa həmdamaya na, akwar jak ba diya? Kwa anja ka ləvam ya sərəy cek ba, ama ndəhay masa akwar ma wulkam ara ndəhay meslərey masa maaya heyey na, a fənmaya ba səlak. ¹² Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya ta bəsa la n̄ga key sləra mandaw mandaw ta akwar cəngga. Gazlavay ta jənya la n̄ga key maazla hay mekele mekele. Maazla hay a, a wudam n̄ga ləvey na, yah *ndaw-meslərey n̄ga Yesu fara fara. ^{5†13} Yaw, cek hay maaya masa yah ma katara n̄gada ndəhay n̄ga Yesu daa hwayak hay mekele na, yah ma kakwara daa ba daw? Ayəwa, da maja yah maa cəfdafakwar cek n̄ga jənya daa ba heyey kwa. Da n̄gene ara mebərey na, ambahw, mbəkdamiwa mebərey a. ^{5††}
¹⁴ Wure kede, ya ta diya vaw cay n̄ga daw fa akwar saya, n̄ga dey maakar. Masa yah ma wusey la na, ya fa daa cəfdafakwar cek n̄ga jənya daa ba cəngga. Ya daw na, maja zleley akwar ba, ama maja akwar ray akwar gway. Nəka, yah na, anda papakw akwar. Ma vəlmatar cek n̄ga zəmey a bəza hay mecəhe na, ara papa ata hay, ba na, ara bəza hay ma vəlmatar n̄gada papa ata hay ba. ^{5†15} Kwa yaa zədda dala adaw cəpa maja akwar, kwa ya vəlda ray adaw cəpa kasl fa meməcey maja akwar, n̄gada yah na, a kaya cek ba. Ya daa səmey cəngga. Ayəwa, ka wudmaya saba kaa na, maja da ya fa wudkwar kalah kwa. ^{5†}

¹⁶ Akwar na, ka sərmara ya ta sərdakwar banay amba ka vəlmaya cek n̄gada yah na, daa ba. Ama ndəhay

§† 12.7 Gal 3.13-14; Jəw 2.6 §†† 12.9 Iz 40.29-31; Rm 5.2; Fəl 4.13 §† 12.12 SNM 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rm 15.19 §†† 12.13 11.7-9 §† 12.14 13.1 §† 12.15 1Kwr 16.24

siya da wuzlah akwar fa ləvam: «Pawl na, a pa ray an-
ga nga ndaw maaya, ama anga ndaw masa-wewer. Ta
təknandakwara dala aləkwa sem.»¹⁷ Kaa ya tək-
nakwara dala akwar ha na, kwara? Ndaw pal dasi
ndəhay masa yah ma slərdata fa akwar heyey na, ta
təknakwara cek akwar hay daa ba, ba diya?¹⁸ Nəka, ya
ta kar ambahw la a Tit nga daw fa akwar, ata ta məlma
aləkwa lanjar masa akwar ma sərmara maaya maaya
heyey. Kaa Tit e ta təknakwara cek akwar hay sem
daw? Cek masa Tit ma karawa fa akwar ngene na, ara
cek letek ta masa yah ma ka may, ba diya? Mewulkey
ala na, letek.^{††}

¹⁹ Dəga zleezle, ka wulkam a key ya wudam nga
mədey ray ala daa mey hay a kede daw? Ara kəne ba!
Yaa guzlam na, fa mey nga Gazlavay anda *Kəriste ma
wudey. Jam adaw hay, ala faa guzlmakwar na, maja ya
wudam amba ka hətam gədanj nga daw fa mey fa mey
daa cəved nga Gazlavay.²⁰ Ya fa zlurey da ya da wusey
fa akwar a na, menjey akwar a da mbafaya ba kwa. Da
ara anda ngene na, menjey adaw a da mbafakwar ba
may. Ya zlurey ya da hətfakwar, akwar fa tərəm vaw ta
tərey, siya hay fa kam səleñ fa ndəhay siya, akwar fa
cam mevel da wuzlah akwar, asaya, akwar fa wudkam
day, akwar fa cədam vaw ta cədey, akwar fa slam mey
ta sley da wuzlah akwar, akwar fa zlapam, asaya, ak-
war fa kam cek saw.²¹ Ayəwa, yah ma da vəhey fa ak-
war a na, ya zlurey, da Gazlavay aləkwa a da paya
hwaray fa mey akwar kwa. Ya fa zlurey saya maja da ya
da hətfey ndəhay malamba hay ga fa kam mebərey
anda zleezle cəngga kwa. Anda meləvey, ata ta mbək-
damara mewulkey ata maaya ba ngene daa ba. A
wulkam mandaw mandaw nga key cek ma nəsa ndaw,
a lam vaw saw, asaya, a kam cek ma ka hwaray cəngga.
Da ata ta mbəddamara mewulkey ata hay maaya ba
ngene daa ba na, ya da təway fa mey akwar maja ata.
^{††}

Pawl a patar lenjesl a Kwarinti hay nga madagway- dakw

13 Ya da daw fa akwar kaa na, nga dey maakar, ba
diya? Da yah ma wusey la na, ya da zəlmatakur-
wa ndəhay ma kam cek malamba hay. Ya daa cəfda-
matakwa anda mawuzlalakaya daa dərəwel nga Ga-
zlavay, ma ləvey: «Kwa cek wura wura maaya ba masa
ndaw ma ka, nga sərey mey da ray a fara fara na,
maaya na, ndəhay cew, da daa ba, maakar a nəkmara
mey a, a kam sede da ray mey a.»²² Daa masa yah ma
daw fa akwar nga dey cew heyey na, yah ma patar
lenjesl la ngada ndəhay ma kam mebərey ta ngada
ndəhay siya cəpa. Ahaw, wure kede na, yah dərən ta
akwar ama ya ləvkwar saya, da yah ma wusey la fa ak-
war nga dey maakar na, ya fa da sərfatar dey-ceceh a
ndəhay cəpa ma kam mebərey daa ba.²³ Akwar na,
ka wudam ya wuzdakwara ara *Kəriste ma balaya mey
ngaa guzley daw? Fara fara, ya fa wuzdakwara, Kəriste

† 12.17 7.2†† 12.18 2.13; 8.6, 16-17‡ 12.20 1.23; 1Kwr 1.10-11
†† 12.21 13.2‡‡ 13.1 12.14; Mew 19.15; Mt 18.16; 1Tm 5.19
‡‡† 13.2 1.23; 10.11; 12.20; 13.10

he na, ara ndaw masa-bəle fa mey akwar ba, ama aa
fa key sləra da wuzlah akwar ta gədanj anga.⁴ Fara
fara, daa masa ata ma dərmarə Kəriste fa hwadam
mazlanjalakaya heyey na, ta tərey sem nga ndaw
masa-bəle, ama ta sləkdəwa sem daa meməcey ta gə-
danj nga Gazlavay. Anda kede, ala macəmkaya ta anga
kede na, ala masa-bəle hay may. Ama ya wuzdamak-
wara la, ala daha ta dey bama ta anga ta gədanj nga
Gazlavay.^{‡‡}

⁵ Wulkam da ray menjey akwar, nəkmara ray akwar
cey, akwar fa pamara Yesu nga ndaw akwar fara fara
daw? Akwar fa sərmara na, Yesu Kəriste aa ta akwar,
ba diya? Da ka sərmara anga ta akwar ba na, ngene,
akwar fa pamara Yesu nga ndaw akwar fara fara daa
ba.⁶ Asaya, ya wudey na, ka sərmara fara fara, ala fa
pamara Yesu nga ndaw ala fara fara ta fa cek masa ala
ma kamara.⁷ Ya dərəm dangay a Gazlavay amba cek
masa maaya ba na, ka kamara ba səlak. Ya wudam
nga pamara ray ala nga ndəhay ma ka cek ta cəved e
na, daa ba. Kwa da akwar fa sərmara cek hay masa ma
wuzda ala ndəhay meslərey nga Yesu ba na, ya wudam
amba ka kam cek masa maaya ngada ndəhay cəngga.
⁸ Anda kede, ya kədam vaw na, amba mey masa fara
fara a daw fa mey fa mey gway. Mey masa fara fara ha
na, ya wudam nga nəsmara ba.⁹ Ahaw, da akwar ta
gədanj daa cəved nga Gazlavay na, kwa anja gədanj ala
pəreh na, ya daa səmam cəngga. Anda kede, ala fa dər-
mar dangay a Gazlavay amba a jənkwar nga daw fa
mey fa mey daa cəved anga.¹⁰ Məlma adaw hay, ka
sərmara yah ma wuzlalakwara mey hay masa daa
leeter kede teesed na, maja me daw? Ara maja ta pas
masa yah ma da wusey fa akwar na, maaya na,
ndəhay tabiya ta mbəddamara menjey ata cay. Anda
kede, ya fa da kakwar mey ta key na, daa saba. Fara
fara, Gazlavay ta vəlya gədanj la nga kakwar mey, am-
ba ka diyam fa mey fa mey daa cəved anga, ama ta
vəlya gədanj amba ya nəskwar na, daa ba səlak.[§]

Mey nga madagway-dakw

¹¹ Məlma adaw hay, wure kede mey adaw daa saba.
Njam daa meesəmey. Maaya na, ka diyam fa mey fa
mey daa cəved nga Gazlavay, ka vəlmatar gədanj a
ndəhay mekele da wuzlah akwar, ka cəmam day, ka
njam daa zazay. Anda kede, Gazlavay ndaw ma wuda
ndaw, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, a nəkfak-
war dey la may.^{§†}

¹² Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, anda ak-
war məlmanj hay. Yaw, ndəhay ma təba mey nga Yesu
cəpa fede a camakwar har may.^{§††}

¹³ Anja maaya nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste
nga njeý ta akwar, anja mewudey-vaw nga Gazlavay
nga njeý ta akwar, asaya, anja *Mesəfney nga Ga-
zlavay nga cəmkwar ray tabiya.^{§†}

‡‡† 13.4 12.9-10; 1Kwr 1.25; Fəl 2.7-8 § 13.10 13.2; 10.8; 1Kwr
4.21 §† 13.11 Jarj 14.27; Rm 15.33; 1Kwr 7.15; Ef 6.23; Fəl 4.9; 1Tes
5.23; 2Tes 3.16; Heb 13.20; 1Pi 5.14 §†† 13.12 1Kwr 16.20 §‡ 13.13
Mk 13.11; Rm 8.26, 39; Gal 6.18

Galat hay

Mey da ray leeter ngada

Galat hay

Leeter e kede na, ara Pawl ma wuzlalalara ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu daa hwayak nga Galati fa dəba masawa anga fa ata (SNM 16.6; 18.23). Daa leeter kede na, Pawl a ləvey: «Cek mahura na, ara mepey Yesu Kəriste nga ndaw fara fara ta mewudey ndəhay mekele.» (5.6)

Da wuzlah ndəhay nga Yesu da Galati na, Jəwif hay daha, Jəwif hay ba hay daha may. Jəwif hay siya a ləvam si ndəhay Jəwif hay ba hay a təbmara mewey hay tabiya nga Jəwif hay, si a slam mandawal anda Jəwif hay amba a tərām ndəhay nga Yesu. Pawl a ləvey, mey ata ha ngene, ara mey nga Gazlavay ba, maja ndaw a gwa nga tərey ndaw maaya fa mey nga Gazlavay ta fa cek masa anga ma ka ba, ama si ta fa mepey Yesu nga ndaw fara fara gway. (2.15-21)

Daa fasəlawal 5 haa 6, Pawl a ləvey si ndəhay nga Yesu a njam maaya maaya, a jənam vaw da wuzlah ata maja mewudey-vaw nga Kəriste. Gazlavay ta vəlndakwar Mesəfney anga la nga jənnakwar nga njeý maaya kəne may.

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Kwakwas nga Mawiz a gwa nga tərda ndaw maaya fa mey nga Gazlavay ba, ama ara Yesu ma tərda ndaw maaya fa mey nga Gazlavay (3.10-14)

Mey da ray cek hay maaya ma sawa ta fa Mesəfney nga Gazlavay (5.22-23)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter kede. Yah *ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste. Ara ndaw ma walaya nga key ndaw-meslərey a ba, asaya, ara ndəhay ma slərdamiwa ba. Ma pamaya nga ndaw-meslərey na, ara Yesu Kəriste he ta ray anga leŋ *Gazlavay Papaŋ ma sləkdədarwa Yesu a daa meməcey. †

² Ala macəmtakaya ta mələma aləkwa hay siya fede, ya camakwar har, akwar ndəhay daa mecəmey-ray hay nga Yesu daa hwayak nga Galati. ††

³ Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya, nga njadamakwar daa zazay. ⁴ Kəriste ta vəlda ray anga la maja mebərey aləkwa, amba a ləhdandakwar da bəla masa maaya ba kede. Kəriste he ma ka anda kede na, a key a nar ray a mey masa Gazlavay Papa aləkwa ma wudey. ⁵ Anja ndəhay nga həlmamara Gazlavay nga səmataw. *Amen.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya

⁶ Gazlavay ma zəlkwar amba ka səpmara na, menjeý a ga daa ba. A zəlkwar na, maja aa ma sərey dey-ceceh fa akwar ta fa mewudey-vaw nga *Kəriste. Wure kede, akwar fa mbəkdamara Gazlavay a, akwar fa təbam *Mey-maaya-mawiya mekele. Ya fa rəzley ga da ray akwar maja. ††⁷ Fara fara Mey-maaya-mawiya mekele na, daa ba. Ama ndəhay mekele daha fa həbmakwar ray. A wudam nga nəsmara Mey-maaya-mawiya nga Kəriste. ††⁸ Ala ta wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya ha la. Anda kede, da ndaw mekele, kwa ala, kwa maslaŋ nga Gazlavay da vad, a wuzkwar Mey-maaya-mawiya mekele wal na, anja Gazlavay nga nəsa. ††⁹ Ala ta kadamakwara la, ama ya kadakwara wure kede saya. Da ndaw a wuzkwar Mey-maaya-mawiya mekele wal ta masa akwar ma təbmara kede na, anja Gazlavay nga nəsa ndaw aha.

¹⁰ Yaw, wure kede ka wulkam na, ya fa səpey amba ndəhay aa həmdamaya daw? Kay, kəne ba! Ya səpey na, amba Gazlavay aa həmdaya. Asaya, ka wulkam ya fa səpey amba ya mbafatar a ndəhay daw? Kay, kəne ba, maja da ya fa səpey amba ya mbafatar a ndəhay

† 1.1 1.11-12; Rm 1.5; 1Kwr 9.1-2 †† 1.2 1Kwr 16.1 † 1.4 2.20; Mt 20.28; Jan 1.29; 2Kwr 5.21; Ef 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Jn 5.19

†† 1.6 Heb 12.15 †† 1.7 5.8, 10; 2.4; SNM 15.1, 24 ††† 1.8-9 1Kwr 16.22

cəngə na, anja ɲgene, ya fa da key ndaw ma ka sləra ɲga Kəriste daa ba. †

Pawl a tərey ndaw-meslərey ɲga Yesu na, kwara?

¹¹ Məlma adaw hay, ya wudey ka sərmara *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdakwara na, ara mewulkey ɲga ndəhay ba. ^{†12} Mey a na, ara ndaw ma kadiwa ba, ara ndaw maa sərkadiwa ba, ama ara Yesu *Kəriste ma wuzdiwa mey a.

¹³ Akwar ta cəndamara mey da ray menjey adaw zleezle la, daa masa ya fa səpey kwakwas ɲga *Jəwif hay. Daa ɲgene, ya ta sərdəta banay la ga kalah ta ndəhay daa mecəmey-ray hay ɲga Yesu. Ya ta wudey la ɲgaa zəddəta cəpa. ^{†14} Ya ta nar ray la a kwakwas ɲga Jəwif hay ma fənta Jəwif hay mekele masa mandala adaw hay. Ya ta vəlda mevel adaw la cəpa a kwakwas ɲga papaɲ ɲga papa ala hay zleezle.

¹⁵ Ama Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, ta walaya sem dəga ya ta yawa daa ba arəɲ, ta zəlyə la amba ya tərey ndaw ma ka sləra ɲga maja a mbafar. ^{†16} Gazlavay ta wuryawa dey la, ta wuzdiwa Bəzey ɲga la amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya da ray a, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Daa ɲgene, kwa ya taa cəfdey ndaw ɲga slaya yawa daa ba. ¹⁷ Asaya, ya ta daw a *Jeruzelem ɲga jəkey sləmay fa ndəhay meslərey ɲga Yesu masa ɲgeeme daa ba may. Ama wure ɲgene, ya ta daw la aa hwayak ɲga Arap hay. Fa dəba ha, ta', ya vəhwa aa berney ɲga Damas.

¹⁸ Fa dəba ha, mevey maakar na, ya ta daw la aa berney ɲga Jeruzelem amba ya camawa ray ta *Piyer, ya sərmawa vaw. Ya ɲjamawa cew e luma cew gway. ^{†19} Fetedə, ya ta hətey *ndaw-meslərey mekele daa ba, si *Jak, məlmaɲ ɲga Bay aləkwa Mahura gway. ^{†20} Mey masa yah ma wuzlalakwara kede na, ara mey fara fara. Gazlavay a səra a key ya mbərzley ba. ²¹ Fa dəba ha, ta', ya daw aa hwayak ɲga Siri ta ɲga Silisi. ^{†22} Maja ɲgene, ndəhay daa mecəmey-ray hay ɲga ndəhay ɲga Kəriste daa hwayak ɲga *Jude ta hətmaya ta dey ata daa ba. ²³ Ama ata fa cənam mey masa ndəhay mekele maa guzlam da ray adaw ma ləvam: «Ndaw ma sərdəndakwar banay zleezle heyey na, wure kede fa wuzda Mey-maaya-mawiya masa aa ma wudey ɲga nəsa heyey.» ²⁴ Ta', ndəhay a, a həlmamara Gazlavay maja yah.

Ndəhay meslərey ɲga Yesu a təbmara Pawl

2 Fa dəba ha, mevey kuraw a ray a məfad, ta', ya diyam ta *Barnabas a *Jeruzelem saya. Ya ta ɲgəla Tit la may. [§] ^{†22} Yah ma daw a Jeruzelem e na, maja Gazlavay ma ləvyə, maaya na, ya daw. Fetedə, ala ta gucam la ta cakay ta *bay-ray hay ɲga ndəhay ma təba mey ɲga Yesu. Ya ta kədətara mey da ray *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay

† 1.10 1Tes 2.4-6 †† 1.11-12 1.1 † 1.13-14 SNM 8.3; 9.1; Fəl 3.5-6; 1Kwr 15.9 †† 1.15-16 Jer 1.5; SNM 9.3-5; 22.21; Rm 1.5; 1Kwr 9.1; 15.10 †† 1.18 SNM 9.26-28 ††† 1.19 Mt 13.55 ††† 1.21 SNM 9.30 § 2.1-2 1Kwr 15.2; Fəl 2.16; Barnabas: SNM 4.36; Tit: 2Kwr 2.13 §† 2.1-10 SNM 15.1-19

masa *Jəwif hay ba la, maja ya wudey sləra adaw masa yah ma ka ta masa ya fa ka wure kede a tərey ɲga cek ɲga tede ba. ^{§†13} Tit masa ma ləgdaya na, ara ndaw Gərek. Ama kwa ta təkmar dəy ɲga sley mandawal anda Jəwif hay na, daa ba. ⁴ Ama ndəhay ma təbmara mey ɲga Yesu fara fara ba ta samawa la a wuzlah ala, a wudam ɲga təkmar dəy a Tit e ɲga sley mandawal. Ndəhay a, a samawa a wuzlah ala na, ta mayal a, amba a saɲgalamandar da ala fa wam ray ala maja ala macəmkaya ta Yesu *Kəriste kwa. A wudam ɲga tərdamandar beke hay ɲga kwakwas ɲga Jəwif hay cəngə. ^{§5} Ala ta təbmətara mey ata kwa ɲga menjey nekədəy daa ba səlak. Mey-maaya-mawiya masa fara fara kede na, ya wudam a nəsmara ba, amba a ɲjey ɲga mey masa fara fara ɲgada akwar.

⁶ Daa masa ya fa kədətara mey da ray Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay na, bay-ray hay heyey masa ata ma zəlmata mahura hay ta pam mey mekele a ray Mey-maaya-mawiya ha daa ba. Yaw, da ata mahura hay, da ata mahura hay ba, ɲgada yah na, ara cek ɲga tede, maja fa mey ɲga Gazlavay na, ndəhay tabiya ata letək. ^{§†7} Ama sasəkar jak, a sərmara Gazlavay ta vəlyə sləra la ɲga wuzey Mey-maaya-mawiya anda aa ma vəldara ɲgada *Piyer. ɲgada yah na, a ləvyə ɲga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, ɲgada Piyer may, a ləvar ɲga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay Jəwif hay. ^{§†8} Yaw, ara Gazlavay ma vəlar gədaɲ a Piyer ɲga tərey *ndaw-meslərey ɲga Yesu ɲgada fa Jəwif hay. Ara Gazlavay a ma vəlyə gədaɲ ɲga tərey ndaw-meslərey ɲga Yesu ɲgada fa ndəhay Jəwif hay ba hay may. ⁹ Ata *Jak ta Piyer leɲ *Jaɲ masa ndəhay ma təba mey ɲga Yesu ma zəlmata bay-ray ata hay na, a sərmara Gazlavay ta vəldiwa sləra kede la fara fara ɲga key maja maaya ɲga. Maja ɲgene, a gagazamandar har ɲgada ala ta Barnabas, anda meləvey, mey ala ta ata letək. Ala ta wulkam la daa slam a ta ata amba ala ta Barnabas ya diyam ɲga wuzdamatara Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Ata may, a diyam a wuzdamatara ɲgada ndəhay Jəwif hay. ¹⁰ Aa cəfdamandar na, cek pal gway. Ara ɲga jəney masa-viya hay daa *mecəmey-ray ɲga ndəhay ɲga Yesu da Jeruzelem. Ara cek masa yah ma ka ta mevel adaw cəpa. ^{§†}

Mey da ray ata Piyer ta Pawl daa berney ɲga Antiyaws

¹¹ Fa dəba ha, *Piyer a sawa aa berney ɲga Antiyaws daa hwayak ɲga Siri. Ya ta mbədar ray la maja aa ma key cek maaya ba. ¹² Yaw, daa masa Piyer ma wuswa a Antiyaws na, aa fa zəmey dəf ta ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Ama fa dəba ha, ndəhay Jəwif hay masa da cakay *Jak ma wusmawa na, Piyer a mbəkda mezəmey dəf ta ndəhay Jəwif hay ba ha, a ɲgəchey ta cakay. A ka anda kede na, maja a zluvey ta Jəwif hay ma ləvam si ndəhay masa Jəwif hay ba tabiya a slam mandawal.

^{§§†13} Anda kede, Piyer na, ara ndaw masa ta neneh cew.

§†† 2.2 2.6, 9 §† 2.4 1.7; 5.1, 13; SNM 15.1, 24; 1Kwr 9.21 §†† 2.6 Rm 2.11 §† 2.7 1.15-16; Rm 1.5 §† 2.10 Rm 15.26

Ndohay Jəwif hay mekele ma təba mey nga Yesu ta təram ndohay masa ta neneh cew la anda Piyer e may. Kwa *Barnabas ta ray anğa ta tərey ndaw masa ta neneh cew sem anda ata may. ¹⁴ Daa masa yah ma hə-tatar ata fa nəsmara *Mey-maaya-mawiya masa fara fara daa menjey ata ngene na, ta', yaa guzlar ngada Piyer fa mey nga ndohay tabiya: «Kah ndaw Jəwif, ama ka ta səpa kwakwas nga ndohay Jəwif hay na, daa ba. Ka ta key cek la anda ndohay masa Jəwif hay ba ma kamara. Anda kede, ka ləvtar a ndohay masa Jəwif hay ba nga səpey kwakwas nga Jəwif hay na, maja me?»

Ndaw a tərey maaya fa mey nga Gazlavay na, kwara?

¹⁵ Ala na, *Jəwif hay fara fara ma yey ta yey. Ala na, wal ta ndohay daa səkway hay mekele. Ndohay a na, fa səpmara *kwakwas nga Mawiz daa ba, ata ndohay ta mebərey. ¹⁶ Ama ya səpmara ndaw aa maaya fa mey nga Gazlavay maja aa fa səpa kwakwas nga Mawiz na, kəne ba, si aa fa pa Yesu nga ndaw anğa fara fara. Ala may, ya ta pamara Yesu *Kəriste he la nga ndaw ala fara fara amba ya təram ndohay maaya fa mey nga Gazlavay. Ala maaya fa mey nga Gazlavay na, maja ala fa səpmara kwakwas nga Mawiz daa ba, ama maja ala fa təbmara mey nga Kəriste. Mesəpey kwakwas nga Mawiz na, a tərda ndaw maaya fa mey nga Gazlavay ba səlak. †

¹⁷ Ala Jəwif hay ma təbmara mey nga Yesu na, ala fa pamara Kəriste nga ndaw ala fara fara amba ya təram ndohay maaya fa mey nga Gazlavay. Daa masa ala fa pamara Kəriste nga ndaw ala fara fara na, a padamandar nga ndohay ta mebərey maja ala fa səpmara kwakwas nga Mawiz daa saba. Da anda kede na, Kəriste fa mbəzdandar aa mebərey daw? Kay, kəne ba səlak. ††¹⁸ Da ndaw a mbəkda meney ray a kwakwas nga Mawiz maja a səra fa da jəna daa ba, ama fa dəba ha, a vəhwa nga nar ray cəngə na, anda kede, ndaw aha ta key mebərey sem. ¹⁹ Daa mesəpey kwakwas nga Mawiz na, ya ta tərey la anda ndaw maməckaya. Anda meləvey, kwakwas nga Mawiz na, ara cek nga tede ngada yah. Ara kwakwas a ma tərdaya anda ndaw maməckaya amba ya njey ta dey nga kar sləra ngada Gazlavay. Daa masa ata ma dərmara Kəriste fa hwadam mazlanğalakaya nga məcey na, ara anda a dəram na, yah, nga məcey may. †²⁰ Anda meləvey, menjey adaw masa anda zleezle na, daa saba, ama wure kede Kəriste aa ta yah. Maja ngene, cek hay tabiya masa yah ma kata daa masa yah ta dey da bəla kede na, ya kata ta meney ray a Bəzey nga Gazlavay. A wudya kalah, a vəlda heter anğa nga məcey maja yah. ††²¹ Gazlavay a pandakwar nga ndohay maaya fa mey anğa na, ara maja aləkwa fa səpkwa kwakwas nga Mawiz ba, ama ara maja dey-ceceh anğa gway. Ya fa da rəsa maaya nga Gazlavay a kede daa ba. Da ndaw a gwa nga tərey maaya fa mey nga Gazlavay maja aa fa

səpa kwakwas nga Mawiz na, anja ngene na, meməcey nga Kəriste ara cek nga tede.

Gazlavay a da ləhda ndaw na, kwara?

3 Akwar Galat hay na, manjar lenğesl. Ta wuz-damakwara mey da ray meməcey nga Yesu *Kəriste fa hwadam mazlanğalakaya la maaya maaya fa mey akwar tabiya, ba diya? Kaa ma batakar na, wa? †² Ya wudəy ngaa cəfdakwar mey pal. Gazlavay ta vəlkwar Mesəfney anğa la. A vəldakwara na, maja akwar ma səpmara *kwakwas nga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Aa ma vəldakwara na, maja akwar ma jəkam sləmay fa *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja akwar ma təbmara mey a, aa mevel akwar. ††³ Daa masa akwar ma zlamar nga səpey cəved nga Yesu, ka səpmara na, ta gədanğ nga *Mesəfney nga Gazlavay, ba diya? Kaa wure kede, ka mbəkdamara Mesəfney nga Gazlavay a, ka kam sləra ta gədanğ akwar daada na, maja me? Akwar ndohay manjar lenğesl anda kede na, kwara? ⁴ Akwar ta səram banay la ga amba ka təbmara mey nga Yesu. Mesərey banay akwar a ngene na, ara cek nga tede daw? Anja nga tərey nga cek nga tede ba. †††⁵ Yaw, Gazlavay a vəlkwar Mesəfney anğa na, maja akwar ma səpmara kwakwas nga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Gazlavay a key maazla hay da wuzlah akwar na, maja akwar ma səpmara kwakwas nga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Aa mevel akwar.

⁶ Wulkam da ray *Abərahəm taw, mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Abərahəm a pa Gazlavay nga ndaw anğa fara fara. Ara maja ngene, Gazlavay ma pa nga ndaw maaya.» ⁷ Anda kede na, səpmara, ndohay ma pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara na, ara bəza hay nga Abərahəm fara fara. ††⁸ Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay zleezle da ray cek ma da key, a ləvey Gazlavay a tərdata ndohay masa *Jəwif hay ba nga ndohay maaya fa mey anğa. A ka anda kede na, maja ata ma pamara Gazlavay a nga ndaw ata fara fara. Mey maaya kede na, Gazlavay taa guzldara la dəga zleezle a Abərahəm, a ləvar: «Ndohay daa səkway hay tabiya a hətam mepəsey-mey adaw la ta fa kah.» †††⁹ Abərahəm ta pa Gazlavay la nga ndaw anğa fara fara, maja ngene, Gazlavay ta pəsar mey la. Yaw, ndohay tabiya masa ma pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara na, Gazlavay ta pəstar mey la may anda Abərahəm a. ††

¹⁰ Ndohay tabiya ma wulkam ata maaya fa mey nga Gazlavay maja ata fa səpmara kwakwas nga Mawiz na, Gazlavay a nəsta la. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay ma ləvey: «Kwa waawa ma səpa kwakwas nga Mawiz tabiya masa mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay mandaw mandaw ba na, Gazlavay a nəsa la.» †††¹¹ Fara fara, ndaw fa da tərey

§† 2.12 SNM 11.3† 2.16 3.10-12; Rm 3.20-30†† 2.17 Rm 2.17-3.20† 2.19 6.14; Rm 7.6; 6.2-4†† 2.20 1.4; Janj 17.23; Rm 8.10-11; 2Kwr 5.14

†† 3.1 5.7††† 3.2-5 4.6; Rm 8.9-16; 2Kwr 3.6, 17††† 3.4 4.11 § 3.6 MC 15.6; Rm 4.3 §† 3.7 Rm 4.11-12 §†† 3.8 MC 12.3 §† 3.9 Rm 4.16 §†† 3.10 Mew 27.26; Jak 2.10

maaya fa mey nga Gazlavay maja anğa fa səpa kwakwas nga Mawiz na, daa ba. Yaa guzley anda kede na, maja mey nga Gazlavay a ləvey: «Ndaw masa maaya fa mey nga Gazlavay na, ara ndaw ma pa Gazlavay nga ndaw anğa fara fara. Anda kede, a hətey heter mendəvey ba la.»^{†12} Ama mawuzlalakaya saya daa derewel nga Gazlavay, a ləvey: «Kwa waawa ma səpa kwakwas nga Mawiz mandaw mandaw, ma rəsa ba sələk na, a hətey heter la.» Mey a, a wudey nga ləvey, mesəpey kwakwas nga Mawiz na, ara cek wal ta mepey Gazlavay nga ndaw fara fara.^{††}

¹³ Yaw, Gazlavay ta nəsndakwar sem maja aləkwa fa səpkwa kwakwas nga Mawiz ta cəved e daa ba. Ama Kəriste ta sawa la a bəla, ta la menəsey aləkwa sem a ray anğa amba a ləhdandakwar daa menəsey a. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ma ləvey: «Ndaw masa ata ma ləwmara fa hwadam † na, Gazlavay ta nəsa sem.»^{††14} Yesu Kəriste a ka cek aha anda kede na, amba Gazlavay a pəstar mey a ndəhay masa Jəwif hay ba, letək anda Gazlavay ma pəsar mey a Abərahəm heyey. Asaya, kwa waawa ma pa Kəriste nga ndaw anğa fara fara na, a hətey Mesəfney nga Gazlavay la masa aa ma ləvey zleezle a da vəldatara a ndəhay anğa hay heyey.^{‡‡}

Kwakwas nga Mawiz na, a gwa nğaa vəsa mey masa Gazlavay ma jəwa daw?

¹⁵ Məlma adaw hay, ya wudey ya wakwara mey masa Gazlavay ma jəwa ta cek ma key mandaw mandaw daa menjey aləkwa. Yaw, da ndəhay cew, a jəwam mey ta cəved e fa mey nga ndəhay na, kwa ndaw a gwa nğaa vəsa mey a ba, kwa ndaw a gwa nğaa pey a dey a ba.

¹⁶ Fara fara, Gazlavay ta ləvar la a *Abərahəm a da pəsar mey nğada anğa ta nğada bəzey ma da yawa da hwad anğa. Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, ta ləvey nğada bəza hay ma da yamawa da hwad anğa cəpa na, daa ba. Anda meləvey, ndəhay ga ba. Ama aa guzley na, da ray bəzey da hwad anğa pal letək gway, anda meləvey *Kəriste.^{‡‡17} Ehe, mabara nga mey masa yah ma wudey nğaa guzldakwara ha: Gazlavay ta jəwey mey la ta Abərahəm, asaya, ta ka la amba mey ata majəwkaya ha a pəskey ba. Fa dəba ha, mevey temere məfad ta kwakwar maakar na, Gazlavay a wuztar *mewey anğa a *Jəwif hay amba a səpmara. Mewey a, fa da pəska *mejəwey-mey nga ata Gazlavay ta Abərahəm daa ba, fa da nəsa mejəwey-mey a daa ba may.^{‡‡‡18} Yaw, da Gazlavay a pəskwar mey la maja akwar ma səpmara *kwakwas nga Mawiz na, anja nğene ara mepəsey-mey masa anğa meləvey heyey saba. Ama a da pəskwar mey na, maja anğa ma ləvey a pəskwar mey la. Anda kede, Gazlavay a kar maaya a Abərahəm † na, maja aa ma ləvey a kara la.^{§†}

† 3.11 Hab 2.4; Rm 1.17; 3.20 †† 3.12 Lev 18.5; Rm 10.5 ‡ ma ləwmara fa hwadam: Mawuzlalakaya daa Mew 21.22-23, a ləvey, da masa a kədam ndaw vagay maja aa ma key cek maaya ba na, a ləwmara vagay a fa hwadam nğaa par hwaray. Pawl a wudey nga ləvey na, meməsey nga Yesu fa hwadam mazlangalakaya na, aa kəne.
‡† 3.13 Mew 21.23; Rm 8.3; 2Kwr 5.21 ‡‡ 3.14 3.2-5; Jwl 3.1-2
‡‡‡ 3.16 MC 12.7; 17.7-8 ‡‡‡ 3.17 Mab 12.40 § Gazlavay a kar

¹⁹ Da anda kede na, Gazlavay a wuzdatara mewey a, a Jəwif hay na, maja me? Gazlavay a wuzdatara mewey a na, amba ndəhay a səpmara cek maaya ba masa ata ma kamara. Gazlavay a wuzdatara mewey a na, nğaa nğey nekədey haa kasl masawa nğaa bəzey da hwad Abərahəm heyey. Ara bəzey masa Gazlavay ma ləvar a Abərahəm a da pəsar mey heyey. Gazlavay ta wuzdərwa kwakwas a la ta fa maslan anğa hay da vad. Maslan anğa hay a ta wuzdamərwa la ta fa ndaw ma cəmtar day a ndəhay ta Gazlavay ††. ††20 Ndaw ma cəma day na, a diyey mey da wuzlah ndəhay cew. Ama daa masa Gazlavay ma jəwey mey ta Abərahəm na, ara anğa pal taava anğa ma ka gway, ndaw ma cəmtar day na, daa ba.^{§††}

Kwakwas nga Mawiz a jənta ndəhay na, kwara?

²¹ *Kwakwas nga Mawiz na, aa guzley wal ta mey daa *mejəwey-mey nga Gazlavay daw? Kay, kəne ba! Da fara fara kwakwas nga Mawiz a vəltar heter mawiya a ndəhay na, anja Gazlavay a pata ndəhay nga ndəhay maaya fa mey anğa la ta fa kwakwas a may.^{§†22} Ama mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay na, ndəhay tabiya da bəla, mebərey fa wey da ray ata. Ara anda kede amba Gazlavay a vəldatara cek masa aa ma ləvey a da vəldatara a ndəhay ma təbmara mey nga Yesu *Kəriste. A vəldatara na, maja ata fa pamara Yesu nga ndaw ata fara fara.^{§†}

²³ Zleezle daa masa ala ndəhay *Jəwif hay ma təbmara mey nga Kəriste daa ba aran na, kwakwas nga Mawiz ta jədndar la anda ndəhay daa fərsəne haa kasl Gazlavay ma wuzdandara cəved nğaa təbey mey nga Kəriste.^{§†24} Ara anda kede, kwakwas nga Mawiz ma jədndar haa kasl masawa nğaa Kəriste a bəla. A sawa na, amba ya təram ndəhay maaya fa mey nga Gazlavay, maja ala ma pamara Kəriste he nğaa ndaw ala fara fara.^{§†25} Wure kede na, ala fa təbmara mey nga Kəriste, kwakwas nga Mawiz fa da jədndar daa saba.

²⁶ Akwar tabiya bəza hay nga Gazlavay maja akwar fa təbmara mey nga Yesu Kəriste, anda meləvey, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.^{§§27} Akwar ta hətam *baptem la, maja nğene, akwar macəmkaya ta Kəriste. Wure kede, akwar ta təram sem anda Kəriste he ta ray anğa.^{18 1928} Wure kede, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba na, ata letək fa mey nga Gazlavay. Kwa beke hay ta ndəhay ma wam ray ata, kwa zel hay ta nğusay, ata letək fa mey nga Gazlavay. Anda meləvey, akwar tabiya, akwar letək fa mey nga Gazlavay maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.²⁹ Yaw, da akwar ndəhay nga Kəriste na, anda kede, akwar bəza hay ma yamawa da hwad *Abərahəm may. Maja nğene, Gazlavay a da pəskwar mey anda aa ma ləvey a da pəsar

maaya a Abərahəm: Nəka Galat hay 3.14ta SNM 2.17, Gazlavay a ləvey: «Ya vəltar Mesəfney adaw la a ndəhay tabiya.» †† 3.18 Rm 4.14; 11.6 ††† Ndaw ma cəmtar day a ndəhay ta Gazlavay fedə na, ara Mawiz. †† 3.19 Rm 4.15; maslan nğaa Gazlavay da vad: SNM 7.38, 53; Heb 2.2 ††† 3.20 Mew 6.4 †† 3.21 Rm 7.13; 8.2 †† 3.22 Rm 3.9-30; 11.32 ††† 3.23 4.3 ††† 3.24-25 Rm 10.4 ††† 3.26 4.5, 7; Jan 1.12; Rm 8.14-17 18 3.27 Rm 6.3; Ef 4.24 19 3.27-28 Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Kwa 3.9-11

mey ngada Abərahān ta ngada bəza hay da hwađ aŋ-
ga heyey. †

Gazlavay a pata ndəhay nga bəz aŋga hay na, kwara?

4 Ehe, ya wudey ngaa guzlkwar saya: wulkam da ray bəzey ma da wa zleley nga papaha taw. Daa masa aŋga bəzey dağay na, kwa zleley tabiya masa mapakaya ngada aŋga na, a gwa a wa ba araŋ, aŋga anda beke. ² Daa ngene, ndəhay a nəkfamar dey, asaya, a nəkfamar dey fa cek aŋga hay may. A nəkfamar dey na, haa kasl pas masa papaha ma ləvey bəzey a ta gəley cay. ³ Aləkwa na, anda bəzey a may. Daa masa aləkwa ma sərkwā cek masa Gazlavay ma wudey fara fara daa ba araŋ na, aləkwa beke hay nga cek hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla kede. ^{††4} Ama daa masa Gazlavay ma wusdə-
wa đar a cay na, ta', a slərdərwa bəzey aŋga a bəla. Bəzey a, a tərey nga ndaw-mağədaŋ, a yawa da hwađ ngwas. Ta səpa *kwakwas nga Mawiz la. ^{†5} Gazlavay a ka anda kede na, amba bəzey aŋga ha a ləhdata ndəhay ma səpmara kwakwas nga Mawiz a, asaya, amba Gazlavay a, a tərđandakwar nga bəz aŋga hay. ⁶ Ahaw, akwar na, bəz aŋga hay fara fara. Ya sərkwā maja Gazlavay ta slərwa Mesəfney nga Bəzey aŋga la a ray aləkwa tabiya. Ara Mesəfney a, ma mbəzey aa alək-
wa amba ya zəlkwā Gazlavay «Aba,» anda meləvey, Pa-
pay. ^{††7} Yaw, maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara kede na, akwar beke hay saba, ama akwar bəza hay nga Gazlavay. Asaya, maja akwar bəza hay nga Gazlavay na, Gazlavay a da vəkwar cek hay maaya tabiya masa aa ma diy tara ngada bəz aŋga hay. †

Menjey nga Galat hay a həbar ray a Pawl

⁸ Zleezle, daa masa akwar ma səpmara mey fara fara da ray Gazlavay daa ba araŋ na, akwar beke hay, ak-
war fa nam ray ngada mesəfney hay ma samawa ta fa Gazlavay ba. ^{††9} Ama wure kede, ka səpmara mey fara fara da ray Gazlavay, ngama ya ləvey, Gazlavay a sərkwā fara fara. Kaa, ka vəham nga səpey mesəfney hay a, kwara dəba wura? Ara cek hay masa-bəle, a gwama-
ra nga jənmakwar ba. Ka wudam nga tərey beke ata hay saya na, maja me? ^{††† 10} Akwar fa walam đar hay mekele ma fənta siya hay, asaya, akwar fa walam kiya hay, ta gwagway hay leŋ mevey hay ma fənta siya hay nga key kwakwas. ^{†††11} Ray adaw fa həbey fa menjey ak-
war, maja sləra adaw masa yah ma ka da wuzlah ak-
war a da tərey nga cek nga tede kwa.

¹² Məlma adaw hay, ya fa kakwar ambahw, təram an-
da yah, beke nga *kwakwas nga Mawiz saba, maja ya ta tərey la anda akwar ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Zleezle na, akwar ta kamaya cek maaya ba daa ba. ^{†††13} Akwar fa səfadamara yah ma wuzdakwara *Mey-
maaya-mawiya ngeeme na, maja vaw fa caya. ^{†††14} Daa ngene, macay adaw a, ta sərdakwar banay la. Ama

† 3.29 3.7, 14, 18; 4.7 †† 4.3 4.9-10 † 4.4-5 3.13; Janj 1.14 †† 4.6 Rm 8.15-16 †† 4.7 Rm 4.13; 8.17 ††† 4.8 1Kwr 8.4-6 ††† 4.9 1Kwr 8.3; Kwa 2.15 † 4.9-10 Ef 1.21; Kwa 2.8-23 †† 4.10 Mew 4.19; SNM 7.42; Rm 14.5 ††† 4.12 1Kwr 9.19-21 †† 4.13 SNM 16.6; 2Kwr 12.7

kwa akwar ta rəsmaya daa ba, akwar ta bəldamaya mey daa ba. Sasəkar jak, akwar ta təbmaya la anda yah na, *maslaŋ nga Gazlavay da vad, da daa ba, anda yah na, Yesu *Kəriste. ¹⁵ Daa ngene, akwar ta meesəmey ga, ama wure kede, kaa səmam saba na, kwara? Ya səra fara fara daa ngene anja da ka gwama-
ra na, akwar ta wuzlkamatərwa dey akwar hay la nga-
da yah. ¹⁶ Kaa wure kede, ya ta tərey masa-gəra akwar sem maja ya faa guzlkwar mey fara fara daw?

¹⁷ Ndəhay ma wudam amba ka səpam kwakwas nga Mawiz heyey na, fa đadamakwar amba mewulkey ak-
war a tərey anda nga ata. Ama a kamara anda ngene na, nga nəskwar, ba na, nga diykwā ba. A wudam ka wudkam ta yah, ka mbəkdamaya, ka təbam mewulkey ata. ^{†††18} Da ndəhay a cəmam đay ta akwar nga key cek maaya na, ngene, ara cek maaya mandaw mandaw, kwa daa masa yah da wuzlah akwar, kwa daa masa yah da wuzlah akwar daa ba. ¹⁹ Akwar masa anda bəz adaw hay, ya fa sərey banay maja akwar saya. Mesərey banay adaw a na, anda hwađ ma car ngada ngwas ma da yey. Ya da sərey banay a haa kasl mewulkey akwar ma tərey anda nga Kəriste. ^{††20} Ya wudey nga daw nga njeŋ ta akwar wure kede amba ya slakwar yawa. Fara fara, ray adaw fa həbey, maja ya səra cek masa yah ma da kakwara ba.

Mey da ray bəza hay cew nga Abərahān

²¹ Akwar ndəhay ma wudam nga ney ray a *kwakwas nga Mawiz, ya wudey ngaa cəfdakwar: akwar ta cən-
damara kwakwas nga Mawiz maa guzley na, daa ba daw? ²² Mawuzlalakaya daa đerewel nga Gazlavay, a ləvey na, *Abərahān aŋga ta bəza hay cew. Bəzey laŋ-
gar na, ara ngwas beke mezəley Agar ma yarawa. Bəzey laŋgar may, ara ngwas masa beke ba mezəley Sara ma yarawa. ^{††23} Bəzey ma yawa ta ngwas beke na, a yawa ta fa mewulkey nga ndaw-mağədaŋ. Ama bəzey ma yawa ta ngwas masa beke ba na, a yawa maja Gazlavay ma ləvar a Abərahān a da vələr bəzey. ^{†††}

²⁴ Ya gwa ya wata ngusay cew kede ta *mejəwey-mey hay cew masa Gazlavay ma jəwa ta ndəhay. Agar ng-
was beke na, a wuzwa mejəwey-mey nga Gazlavay ta *Mawiz daa aŋgwa nga Sinay zleezle. Bəza hay masa Agar ma yatərwa a təram beke anda aŋga. ^{†††25} Agar a na, mapakaya anda mejəwey-mey nga Gazlavay masa aa ma jəwa daa aŋgwa nga Sinay daa hwayak nga Arap hay heyey. Aa mapakaya saya anda berney nga *Jeruzelem wure kede, maja ndəhay daa berney a, ata beke nga kwakwas nga Mawiz. ²⁶ Ama Jeruzelem masa da gazlavay da vad na, aŋga anda Sara, ngwas masa beke ba. Ara aŋga mama aləkwa. ^{†††27} Ara anda mawu-
zlalakaya daa đerewel nga Gazlavay ma ləvey:
«Sesəmey Jeruzelem, kah anda ngwas-đərlay masa ta yey bəzey daa ba.
Wudey ta meesəmey, kah anda ngwas

††† 4.17 1.7 †† 4.19 1Kwr 4.15 †† 4.22 MC 16.15; 21.3 ††† 4.23 MC 17.18-19; Rm 4.17-20; 9.7-9 ††† 4.24 Mab 19-20; Gal 3.23; 4.1; 5.1; Agar: MC 16.1 ††† 4.26 Heb 12.22; CWJ 21.2

masa hwad ta car nga mayawa bəzey daa ba, Maja ngwas-dərlay masa zel e a wuda saba na, a da hətey bəza hay ga ma fəna nga ngwas ta zel e.»

†
²⁸ Məlma adaw hay, akwar na, bəza hay nga Gazlavay anda *Izak, bəzey nga ngwas masa beke ba masa Gazlavay ma ləvey zleezle a da vəldara a Abəraham heyey. ²⁹ Daa ngene, bəzey ma yawa ta fa mewulkey nga ndaw-magədan na, fa sərda banay ta bəzey masa ma yawa ta fa gədan nga *Mesəfney nga Gazlavay. Wure kede, ndəhay fa kamara kəne may. ^{†30} Ama mawuzlalakaya daa dərewel nga Gazlavay, a ləvey na, kwara? A ləvey na: «Bəla ngwas beke la ta bəzey anğa. Bəzey nga ngwas masa beke ba na, a da zəma way nga papaha tabiya, ama bəzey nga ngwas beke na, kwa fa da zəmey cek nga papaha daa ba səlak.»
^{‡31} Yaw, ngwas beke na, aləkwa bəz anğa hay ba, ama aləkwa bəza hay nga ngwas masa beke ba ma ya-mawa ta gədan nga Mesəfney nga Gazlavay.

Ndəhay nga Yesu a da təram beke nga kwakwas nga Mawiz saya na, kwara?

5 *Kəriste ta pəskandakurwa sem dasi har nga *kwakwas nga Mawiz amba ya wakwa ray aləkwa fara fara. Da ray ngene, kam gədan, wam ray akwar, ka da vəlmar cəved a ndaw nga tərdaqwar beke nga kwakwas nga Mawiz saba. †

² Jəkfamaya sləmay, yah Pawl, ya faa guzlkwar, da ka slam mandawal amba ka səpam kwakwas nga Mawiz saya na, ngene, cek masa Kəriste ma ka ngada akwar na, ara cek nga tede. ³ Yaw, ya fa kətkwar saya, kwa waawa ma təba nga sla mandawal na, si a səpa kwakwas nga Mawiz a tabiya, kwa a mbəkey kwakwas a pal ba. ^{‡4} Da akwar fa səpam nga tərey maaya fa mey nga Gazlavay ta fa kwakwas nga Mawiz na, ngene, ka ta wudkam sem ta Kəriste. Maaya nga Gazlavay aa da ray akwar daa ba səlak. ⁵ Ala na, ya sərmara Gazlavay a pandar nga ndəhay maaya la fa mey anğa maja ala fa pamara Kəriste nga ndaw ala fara fara. Ta fa gədan nga *Mesəfney nga Gazlavay ala fa səkwmara amba Gazlavay a pandar nga ndəhay maaya fa mey anğa ha. ^{‡‡6} Yaw, ngada ndaw macəmkaya ta Yesu Kəriste na, ta sla mandawal la, kwa ta sla daa ba na, fa da mbədey cek fa anğa daa ba. Cek mahura na, ara mepey Yesu Kəriste nga ndaw fara fara ta mewudey ndəhay mekele. ‡‡

⁷ Zleezle na, akwar fa kam gədan nga daw fa mey fa mey daa cəved nga Yesu. Kaa wure kede, ma təkakwar nga səpa mey masa fara fara na, wa dəba wa? ⁸ Mey hay masa ndəhay maa guzldamara nga batakwara na, mey hay a, ara mey hay nga Gazlavay ba, maja ara Gazlavay a ma walakwar. ⁹ Mey hay maaya ba ngene a da zəvey fa mey fa mey, anda cek ma həsla hapa nga makala na, anğa kuset kədəy, ama a həsla hapa nga makala madakaya cəpa. ^{‡10} Ta ngene he cəpa, ya səra mewulkey akwar na, fa da key wal ta nga yah daa ba,

† 4.27 Iz 54.1 †† 4.29 MC 21.9 ‡ 4.30 MC 21.10 †† 5.1 2.4; 4.5; 9; 5.3 ‡‡ 5.3 3.10, 12; Rm 2.25 ‡‡‡ 5.5 2.16; Rm 8.23-25 ‡‡‡ 5.6

maja aləkwa tabiya macəmkaya ta Yesu Kəriste. Ndaw masa ma həbkwar ray na, kwa da ara waawa na, Gazlavay a kar sariya la. ^{‡††}

¹¹ Məlma adaw hay, ndəhay fa mbərzlafamaya, a ləvam ya fa wuzey mey, ya ləvey si ndəhay a slam mandawal cənga. Kaa da anda kede na, a sərdamaya banay maja me dəba me? Ndəhay fa sərdamaya banay cənga kede na, a wuzwa fara fara yaa sərkatada ndəhay amba a ləham na, si ta fa meməcey nga Kəriste fa hwadam mazlanğalakaya gway. ^{‡†12} Ndəhay ma həbmakwar ray da ray *mesley mandawal na, anja nga njam anda gənaw hay maanğwadatakaya.

¹³ Məlma adaw hay, Gazlavay a zəlkwar na, amba ka təram ndəhay ma wam ray ata. Ama mewey ray akwar aha na, ta vəlkwar cəved nga key cek hay maaya ba ma bawa daa mewulkey nga ndaw-magədan na, daa ba. Sasəkar jak, wudam vaw da wuzlah akwar, asaya, jənam vaw da wuzlah akwar. ^{‡†14} Kwakwas nga Mawiz cəpa na, macəmkaya tabiya daa mewey pal ma ləvey: «Si ka wuda meseembew akah anda kah ma wuda ray akah.» ^{‡†15} Ama da akwar fa zam vaw da wuzlah akwar, asaya, akwar fa zəmam vaw da wuzlah akwar anda gənaw hay masa-həma na, si ka pam lenğesl, ka mbəkdamara cek hay a ngene, da daa ba na, ka daa zədam ray akwar. ‡†

Mey da ray mewulkey nga ndaw-magədan ta sləra nga Mesəfney nga Gazlavay

¹⁶ Ehe, jəkam sləmay, ya fa ləvkwar, vəlmar cəved a *Mesəfney nga Gazlavay nga wey da ray akwar. Anda kede, akwar fa da kam cek hay maaya ba ma bawa daa mewulkey nga ndaw-magədan na, daa saba. ^{‡†17} Cek hay maaya ba masa mevel nga ndaw-magədan ma wudey nga ka na, ata wal ta cek hay masa Mesəfney nga Gazlavay ma wudey ya kakwa. Asaya, cek hay masa Mesəfney nga Gazlavay ma wudey ya kakwa na, ata wal ta cek hay masa mevel nga ndaw-magədan ma wudey nga ka. Cek hay a na, ata wal wal, a cəmam ba. Ara maja ngene, ka gwamara nga key cek mandaw mandaw anda akwar ma wudam ba. ^{‡†18} Ama da Mesəfney nga Gazlavay fa wey da ray akwar na, ngene *kwakwas nga Mawiz fa da wey da ray akwar daa saba. ^{‡‡‡}

¹⁹ Ya sərkwara fara fara, cek hay masa mevel nga ndaw-magədan ma wudey nga ka na, ara meley-vaw saw, mewulkey mandaw mandaw da ray cek hay ma nəsa ndaw, leŋ mekey cek hay ma ka hwaray.

¹⁸²⁰ Asaya, cek hay masa mevel nga ndaw-magədan ma wudey nga ka na, ara meney ray a kuley hay, mekey maazla hay maaya ba, merəsey vaw, mewudkey day, mekey sələn, mecey-mevel kalah, mesəpey nga fəney ndaw mekele, meweley vaw ta we-

3.28; 5.22; 6.15; Rm 4.11; 1Kwr 7.19; Ef 6.23 § 5.8 1.6-7 §† 5.9 1Kwr 5.6 §†† 5.10 1.7 §‡ 5.11 6.12, 14; 1Kwr 1.23 §†† 5.13 1Kwr 6.12; 10.23-24; 1Pi 2.16 §† 5.14 Lev 19.18; Rm 13.9 §‡ 5.15 Jak 4.1-2 §§† 5.16 5.25; Rm 8.2-13 §§‡ 5.17 Rm 7.13-23 §§§ 5.18 Rm 6.14; 7.4 18 5.19-21 Rm 1.28-32; 1Kwr 6.9-10; Ef 5.3-5; Kwa 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pi 4.3; CWJ 22.15

ley, leŋ mewudkey day ta ndəhay mekele. ²¹ Yaw, cek hay masa mevel nga ndaw-magədan ma wudey nga ka na, mekele daha saya, ara mekey maagway fa cek nga ndaw, mewey ta wuzam, mekusey daa slam a nga key cek hay malamba leŋ mekey cek hay mekele mekele masa malamba anda kede hay. Ya ta kətkwar la, ama wure kede, ya kətkwar saya, ndəhay ma kam cek anda kede hay na, fa da njam da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.

²² Ama da Mesəfney nga Gazlavay fa wey da ray ndaw na, ndaw a, a key sləra maaya, anŋa anda wudez ta slaslalay maaya ma yey babəza. Cek hay maaya ma sawa ta fa Mesəfney nga Gazlavay na, ara mewudey-vaw, meesəmey, zazay, mebəsey banay, mesərey dey-ceceh fa ndaw, mekey maaya, mekey cek ta cəved e mandaw mandaw, ¹²³ metərey nga ndaw meekwed-mey, leŋ mewey vaw fa mekey cek hay saw. Yaw, kwakwas nga Mawiz na, a təkta ndəhay nga key cek hay anda kede ba. ††

²⁴ Ndəhay nga Yesu *Kəriste na, ta mbəkdamara cek hay maaya ba masa ata ma wudam nga kamara sem. A mbəkdamara na, ara anda a dərmata cek hay maaya ba ha fa hwadam mazlanŋalakaya. ^{‡25} Ara Mesəfney nga Gazlavay ma vəlnakwar menjey mawiya. Da ray nŋene, vəkwar cəved a Mesəfney nga Gazlavay a nga wey da ray aləkwa. ^{††26} Ya da gəkwa ray ba, ya da padatakwa ndəhay mekele nga cek hay saw ba, asaya, ya da kakwa səleŋ da wuzlah aləkwa ba may. ‡

Mey da ray ndəhay nga Yesu ma da jənam vaw

6 Məlma adaw hay, da ka hətam ndaw da wuzlah akwar fa key mebərey na, ara akwar ndəhay masa ta *Mesəfney nga Gazlavay da ray kede ma da jənmara ndaw aha, ma da vəhdamərwa aa cəved maaya. Ama ka da jənmara ha na, ta mevel maaya ta meymaakwad a. Kwa waawa da wuzlah akwar nga wey vaw maja a da tədəy aa mebərey nga ndaw aha. ^{‡‡2} Da banay da wuzlah akwar daha na, jənam vaw. Da masa akwar fa kamara kəne na, a key nŋene, ka namar ray a mewey nga *Kəriste. ‡‡‡

³ Da ndaw a wulkey anŋa mahura, anja anŋa mahura ba na, a key nŋene, a bəmey ray anŋa. ^{§4} Kwa waawa nga nəka menjey anŋa. Da a nəka aa maaya na, nŋaa səmey da ray menjey anŋa ha gway, ba na, a da wulkey da ray menjey nga ndaw mekele ba. ⁵ Yaw, kwa waawa nga nəkey dey fa sləra anŋa masa Gazlavay ma vəldara. §†

⁶ Asaya, kwa waawa maa sərkey meym nga Gazlavay na, maaya a wunkamara cek anŋa hay ta ndaw maa sərkada ha. §††

Mey-menjey da ray menjey nga ndaw ta makawa cek hay da ley

⁷ Ka da bəmam ray akwar ba, Gazlavay a wudey ndaw nga kada wasa ba. Cek wura wura masa ndaw ma sləka a ley na, a da kawa da ley a na, cek aha. ⁸ Anda meləvey, da ndaw a key cek ma mbafar a vaw anŋa daada gway na, nŋene, a daa zədda ray anŋa. Ama da a key cek ma mbafar a *Mesəfney nga Gazlavay na, nŋene, a da hətey heter mendəvey ba ma sawa ta fa Mesəfney nga Gazlavay a. ^{§†9} Da anda kede na, si ya kakwa cek hay maaya nŋada ndəhay, ya da gəkwa ba. Fara fara, da masa ya ta gəkwa daa ba, pas a ma wuswa cay na, ya hətkwa mawurbay nga sləra aləkwa la. ^{§†10} Anda kede, daa masa aləkwa ma hətkwa har la kaa na, kakwa maaya a ndəhay tabiya. Kakwa maaya ma fəna saya na, nŋada ndəhay ma təba meym nga Yesu *Kəriste. §†

Mey nga madagway-dakw

¹¹ Nəkmara, meym nga madagway-dakw kede na, mawuzlalakaya mahura mahura, *ara yah ma wuzlalakwara ta har adaw.* ^{§†12} Ndəhay daha fa təkmaakwar day nga səpey *kwakwas nga Mawiz ta fa *mesley mandawal. A təkmaakwar day a na, maja mewulkey nga ndaw-magədan gway. A kamara anda kede na, a wudam ndəhay aa həmdamata. Asaya, a wudam nga wuzey meym da ray meməcey nga *Kəriste fa hwadam mazlanŋalakaya ba, maja ndəhay *jəwif hay a da sərdamata banay. ^{§†13} Kwa ndəhay ma sla mandawal hay a ta ray ata na, fa namar ray a kwakwas nga Mawiz tabiya daa ba. A wudam si ka slam mandawal na, amba a zlapam da ray akwar maja akwar ma təbmara meym ata.

¹⁴ Yah na, ya faa səmey si da ray meməcey nga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste fa hwadam mazlanŋalakaya gway, kwa ya faa səmey da ray cek mekele na, daa ba. Maja meməcey nga Yesu Kəriste fa hwadam a na, ya nəkta cek hay da bəla kede anda cek hay nga tede fa meym adaw. Yah may, anda ndaw ma məcey fa hwadam mazlanŋalakaya masa ta mbəkdata cek hay da bəla sem. ^{§§†15} Kwa ndaw ta sla mandawal la, kwa ta sla daa ba na, fa da mbədey cek daa ba. Cek mahura na, ara Gazlavay ma tərđandakwar nga ndəhay mawiya. §§§

¹⁶ Anja Gazlavay nga vəltar zazay, nga sərfatar dey-ceceh a ndəhay ma səpmara meym a kede, leŋ a ndəhay daa səkway nga *Israyel masa ma təbmara meym nga Gazlavay fara fara. ¹⁸

¹⁷ Dəga wure kede, anja ndaw nga həbya ray saba maja vevek ¹⁹ nga mbəlek fa vaw adaw fa wuzdərwa yah ndaw nga Yesu. ²⁰

† 5.22 Ef 5.9 †† 5.23 1Tm 1.9; 2Pi 1.6 ‡ 5.24 2.19; 6.14; Rm 6.6; Kwa 3.5; 1Jn 3.6 †† 5.25 5.16; 1Kwr 6.19; Ef 4.30 ‡‡ 5.26 Rm 12.10; Fəl 2.3 ††† 6.1 Mt 18.15; Jak 5.19; 1Kwr 10.12 ‡‡‡ 6.2 1Kwr 9.21; 2Kwr 11.29 § 6.3 1Kwr 4.7 §† 6.5 Rm 2.6; 14.12 §†† 6.6 1Kwr 9.11, 14

§† 6.8 Jan 3.6; 6.63; Rm 8.6, 13 §†† 6.9 2Tes 3.13 §† 6.10 Jan 13.34; Rm 12.10; 13.8; 14.15; 1Kwr 8.1; fasəlawal 13; 2Kwr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ef 5.2; Fəl 2.2; 1Tes 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pi 1.7 §† 6.11 1Kwr 16.21 §§† 6.12 5.2, 11 §§† 6.14 1Kwr 1.23, 29, 31; 2.2; Gal 2.19 §§§ 6.15 5.6; Rm 6.3-4; 2Kwr 5.17; Ef 4.24 18 6.16 Ps 125.4-5 19 vevek: vavay, vevəlek 20 6.17 2Kwr 4.10

¹⁸ Məlma adaw hay, anja maaya nga Bay aləkwə
Mahura Yesu Kəriste nga njeý ta akwar tabiya. *Amen.
†

† 6.18 Fəl 4.23; 2Tes 3.18; 2Tm 4.22; Flm 25; CWJ 22.21

Efez hay

Mey da ray

Leeter ngada Efez hay

Leeter e kede na, ara Pawl ma wuzlalatarara ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu daa berney nga Efez, asaya ngada ndəhay daa mecəmey-ray hay mekele mekele nga Yesu daa berney hay gweegwe ta Efez e. Pawl a wuzlala leeter e na, daa masa anga daa fərsəne. A kəzlamara aa fərsəne he na, maja anga ma wuzey Mey-maaya-mawiya. Ma handa leeter e a Efez na, ara Tisik (6.21).

Pawl a sərta ndəhay mekele mekele daa mecəmey-ray nga Yesu da Efez na, maja ta wuzey mey nga Gazlavay la fetede mevey maakar (SNM 19-20).

Mey mahura masa daa leeter kede na, ara cek masa Gazlavay ma wudey nga ka (1.10). «Cek masa aa ma wudey nga ka ha na, ara mecəmey ray nga cek hay da gazlavay da vad ta cek hay da bəla tabiya asi har nga Bay pal, Kəriste.» Cek masa aa ma wudey nga ka ha, a da key na, ta fa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu.

Daa leeter kede na, Pawl aa guzley da ray Gazlavay ma wudta ndəhay kalah (1-2.10). Fa dəba ha, aa guzley da ray Jəwif hay ta Jəwif hay ba hay ma təram nga səkway pal ta fa Kəriste (2.11–3.13). Pawl a kətata Efez hay amba a njam maaya maaya, a təbmara mey nga Yesu ma fəna ma fəna, a njam anda ata ma njam zleezle saba (fasəlawal 4 haa 6).

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Gazlavay ta kandakwar maaya la ta fa Yesu Kəriste (fasəlawal 1 haa 2)

Si zel hay a wudmata ngwas ata hay, ngusay a namatar ray a zel ata hay (5.22-33)

Mey da ray ma key vəram ta bay-malula (6.10-20)

Mecey-har nga Pawl a Efez hay

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter kede, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala nga key *ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste.

Leeter kede ara ngada akwar, ndəhay nga Gazlavay daa berney nga Efez, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste, asaya, akwar ma təbmara mey anga ta mevel pal. †

² Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya nga njadamakwar daa zazay.

Cek hay maaya masa Gazlavay ma vəldatarara a ndəhay ta fa Yesu Kəriste

³ Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Mepəsey-mey anga kwa wura wura ma sawa ta da vad, aa da ray aləkwa. Ya hətkwa mepəsey-mey a na, maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste. ††⁴ Sərfadamara, dəga Gazlavay ta ləma bəla daa ba aran na, ta walandakwar sem nga cəmey ta Kəriste, amba ya

† 1.1 ndaw-meslərey: Gal 1.1; Efez: SNM 18.19-21; 19.1 †† 1.3 2.6; 2Kwr 1.3

tərkwa ndəhay maaya fa mey anga, ndəhay masa ta mebərey ba. Gazlavay a wudndakwar kalah, †⁵ maja ngene, ta walandakwar sem dəga zleezle nga tərey bəz anga hay ta fa Yesu Kəriste. Gazlavay a ka kəne na, maja ta mbafar la, a wudey nga ka kəne. ††⁶ Da ray ngene, həlmakwa Gazlavay maja aa ma wudndakwar kalah. A wuzdərwa mewudey-vaw a na, ta fa sləra masa Bəzey anga mawudkaya kalah ma ka ngada aləkwa. ††

⁷ Maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste na, Gazlavay ta ləhdandakurwa sem dasi har nga bay-malula, asaya, ta mbəkndandakwara mebərey sem ta fa mambaz nga Yesu ma mbədwa daa meməcey anga. Anda kede, Gazlavay a wuzdandakwara mesərey dey-ceceh anga ta mewudey-vaw anga ha na, aa ga kalah ngada aləkwa. ††⁸ Ta kandakwar maaya la ga kalah, ta vəndakwar lengeşl maaya la, ⁹ ta wuzdandakwara cek masa mabadakaya dəga zleezle sem, anda meləvey, cek masa aa ma wudey nga ka ta fa Kəriste. ††¹⁰ Ta pas masa dar a ta wuswa cay na, a da ndəvda cek masa aa

‡ 1.4 5.27; Jan 15.16; 17.24; 2Tes 2.13 †† 1.5 Jan 1.12 †† 1.6 Mt 3.17; Rm 5.2; Kwa 1.13 ††† 1.7 meləhey dasi har nga bay-malula: Kwa 1.13-14; mambaz: Ef 2.13; Rm 3.25-26; Kwa 1.20; 1Jn 5.7; mewudey-vaw anga ga kalah: Ef 2.7 ††† 1.9-10 1.22; Kwa 1.16, 20

ma wudey nga ka ha. Cek masa aa ma wudey nga ka ha na, ara nga cəmtar ray a cek hay da gazlavay da vad ta cek hay da bəla tabiya asi har nga Bay pal, Kəriste.

¹¹ Gazlavay ta wudey sem amba cek hay tabiya a kam maaya maaya anda anga ma wudey nga ka. Ta wudey sem dəga zleezle nga walandar ala *Jəwif hay wal amba ya təram ndəhay anga hay macəmkaya ta Kəriste. ^{†12} Da ray ngeene, ala ndəhay masa ngeeme ma pamara Kəriste nga ndaw ala fara fara na, ala fa həlmamara Bay Gazlavay maja maaya anga kalah. ¹³ Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay may, akwar ta cəndamara *Mey-maaya-mawiya la. Ara mey maaya fara fara ma ləhdakwar maja akwar ma pamara Kəriste nga ndaw akwar fara fara. Maja ngeene, Gazlavay ta vəkwar Mesəfney anga la a ray akwar anda aa ma ləvey zleezle a da vəldatara a ndəhay anga hay. Mesəfney a na, ara anda cek matəhkaya fa dəngay nga sərey akwar na, ndəhay anga hay. ^{††14} Maja aləkwa ma hətkwa *Mesəfney nga Gazlavay na, ya sərkwə fara fara Gazlavay a da vəldandakwara cek hay maaya tabiya masa anga ma ləvey a da vəldatara a ndəhay anga hay heyey. Ya da hətkwa cek hay a na, daa masa aləkwa ta ləhkwa cay daa cek hay maaya ba da bəla kede †. Anda kede, həlmakwa Bay Gazlavay maja aa ta gədan. ††

Pawl a kar suse a Gazlavay daa medərey-dəngay

¹⁵ Anda kede, dəga yah ma cənda akwar fa təbmara mey nga Bay aləkwa Mahura Yesu, ta akwar fa wudmata ndəhay nga Gazlavay cəpa na, ¹⁶ ya fa key suse a Gazlavay maja akwar mandaw mandaw. Daa masa ya fa dərey dəngay a Gazlavay na, ya fa sərfaadakwar. ^{††17} Ya fa dərey dəngay a Gazlavay nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Gazlavay a, ara Papan ta gədan. Yaa cəfda amba a vəkwar ləngesl, a wuzdakwara ray anga amba ka sərmara maaya maaya. ^{†††18} Asaya, ya faa cəfda Gazlavay amba a pa mewedey anga aa mevel akwar, amba ka sərmara cek hay maaya kalah masa aa ma da vəldakwara. Da ray ngeene, cek hay maaya kalah ha na, akwar fa səkwmara maja ka sərmara ka hətam la fara fara. Ka hətam la fara fara, maja Gazlavay a zəkwar nga tərey bəz anga hay. Ya faa cəfda saya amba ka sərmara mepəsey-mey anga masa maaya ara mey ba, masa aa ma diya amba a vəldatara a ndəhay anga hay. ^{†††19} Asaya, ya faa cəfda Gazlavay amba ka sərmara gədan anga ma jəndakwar, aləkwa ndəhay ma təba mey nga Yesu. Gədan anga ha na, a fənta gədan hay nga cek hay tabiya. ^{§20} Ara gədan masa ma sləkdadərwa Kəriste daa meməcey. Ara gədan a saya ma təpda Kəriste he a vad nga njeey aa slam maaya ta har-zəmay nga Gazlavay. ^{§†21} Fetede, Kəriste he fa wey da ray mesəfney hay maaya ta maaya ba

† 1.11 1.4; Rm 8.28-29†† 1.13 4.30; 2Kwr 1.22; Kwa 1.5 † Ya da hətkwa cek hay maaya tabiya masa Gazlavay ma ləvey a da vəldakwara na, ta pas masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa a bəla (Rm 8.23). †† 1.14 4.30; 2Kwr 1.22 †† 1.16 Kwa 1.3 ††† 1.17 5.17; MM 2.6; Kwa 1.9-10 ††† 1.18 4.4; Kwa 1.12 § 1.19-20 2Kwr 13.4; Kwa 2.12 §† 1.20 SNM 2.33; Kwa 3.1

hay tabiya masa ma wam da ray cek hay tabiya da vad ta da bəla. Gədan nga Yesu na, a fənta gədan nga bay hay tabiya ma wam wure kede da bəla ta nga bay hay tabiya ma da wam ngeada fa mey. ^{§††22} Ahaw, Gazlavay ta pata cek hay tabiya sem asi har nga Kəriste. Asaya a pa Kəriste nga *bay-ray nga mecəmey-ray nga ndəhay anga hay. ^{§†23} Yaw, mecəmey-ray nga ndəhay anga hay na, ara anda vaw anga. Kəriste fa wuzwa vaw a ndəhay tabiya da bəla. A wuzwa vaw na, ta fa mecəmey-ray nga ndəhay anga hay a. Ara anga ma vəltar heter a cek hay tabiya kwa daa wura daa wura cəpa. ^{§††}

Gazlavay a vəldakwar heter na, ta fa Yesu

2 Zleezle masa akwar ta təbmara mey nga *Kəriste daa ba arəng na, akwar anda ndəhay maməctakaya, maja akwar ta mebərey, akwar fa kam cek hay malamba. ^{§†2} Daa ngeene, menjeey akwar na, maaya ba, anda ndəhay da bəla kede ma sərmara Gazlavay ba. Akwar fa təbmara mey nga *Satan, bay-malula, ma wey da ray mesəfney maaya ba hay ma pəkam daa memed da bəla. Bay-malula ha na, anga fa wata ndəhay ma rəsmara mey nga Gazlavay haa wure kede. ^{§†3} Daa masa aləkwa ma təbkwa mey nga Kəriste daa ba arəng na, aləkwa kəne may, maja daa ngeene na, ya kakwa cek hay maaya ba tabiya anda mevel aləkwa ma wudey. Aləkwa fa kakwa cek hay tabiya anda ləngesl aləkwa ta vaw aləkwa ma wudey. Maja cek hay maaya ba hay a na, Gazlavay a da ceey mevel ga a ray aləkwa anda aa ma ceey mevel a ray ndəhay siya may. ^{§††}

⁴ Ama Gazlavay na, ara ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw. Ta wudndakwar la ga kalah. ^{§§†5} Da ray ngeene, kwa daa masa aləkwa anda ndəhay maməctakaya maja mebərey aləkwa na, Gazlavay ta cəmndakwar la ta Kəriste, ta vəldakwar heter mawiya la. Sərfaadamara, ara ta fa maaya nga Gazlavay a, akwar ma ləham daa mebərey. ^{§§§6} Gazlavay ta sləkdadandakurwa sem daa meməcey daa slam a ta Yesu Kəriste na, maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste he. Asaya, ta njadandakwar sem daa slam a ta anga da gazlavay a vad nga wey da ray cek hay tabiya. ¹⁸⁷ A wuzdərwa maaya anga ngeada aləkwa ta fa Yesu Kəriste anda kede na, amba a wuzdatara a ndəhay ngeada fa mey, mesərey dey-ceceh anga ta mewudey-vaw anga ha na, anga ga kalah. ¹⁹

⁸ Yaw, ara ta fa maaya anga ha Gazlavay ma ləhdakwar daa mebərey maja akwar ma təbmara mey nga Yesu. Akwar ma ləham a na, ara ta gədan akwar ba, ama ara Gazlavay ma vəldakwara gədan nga ləhey a. ²⁰⁹ Gazlavay ma ləhdakwar na, ara maja sləra akwar maaya masa akwar ma kamara ba. Anda kede, ka da

§†† 1.21 6.12; Rm 8.38; Gal 4.8-9; Kwa 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 §† 1.22 1.10; 4.15; 5.23; Ps 8.7; Kwa 1.18; 2.19 §†† 1.23 mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu ara anda vaw anga: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kwr 12.4-11, 27; Kwa 2.19; Kəriste aa daa mecəmey-ray nga ndəhay anga hay: 2.14, 18; 4.1-6; Kwa 3.15; Gazlavay a njeey ta ndəhay anga hay: 3.19; 4.10 §† 2.1 2.5 §† 2.2 6.12; Jan 12.31; 14.30; SNM 26.18; 1Jn 2.16 §†† 2.3 5.6, 8; Rm 1.28; Kwa 3.6 §§† 2.4 Rm 8.39; 9.16; Jak 5.11 §§§ 2.5 2.8; Rm 3.24; 6.13; Kwa 2.12-13 18 2.6 1.3; Kwa 2.12; 3.1 19 2.7 1.7; Rm 5.20 20 2.8 Mt 20.15; Jan 4.10; SNM 15.11; Gal 2.16

zlapam maja ba. ^{†10}Yaw, ara Gazlavay ma ka amba ya cæmkwa ta Yesu Kæriste. Da ray ñgene, Gazlavay ta vëlndakwar heter mawiya la amba ya kakwa slæra hay masa maaya kalah. Slæra hay masa maaya hay a na, Gazlavay ta diyndakwara cay amba ya kakwa. ^{††}

Jæwif hay ta Jæwif hay ba hay macæmkaya pal ta fa Yesu Kæriste

¹¹ Da ray ñgene, wulkam, zleezle akwar na, kwara? Akwar ta yamawa daa sækway ñga *Jæwif hay daa ba. Jæwif hay a, a zælmakwar na, ndæhay manda-sla mandawal hay. Ata na, a lævam ata ndæhay maslatakaya mandawal. Ama *mesley mandawal na, ara cek masa ndæhay ma kamara fa vaw ata hay gway. [‡] ^{††12} Ahaw, daa ñgene na, akwar dærenj ta *Kæriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ñga læhdata ndæhay. Akwar na, ndæhay daa sækway ñga *Israyel hay ba, akwar mælak hay. Akwar daa *mejæwey-mey ñga Gazlavay ta Israyel hay daa ba. Daa mejæwey-mey a, Gazlavay a lævtar a da njej ta ata ñga mandaw mandaw. Akwar man-jatakaya da bæla, Gazlavay aa ta akwar daa ba, ka ñjam na, ñga ray akwar gway. ^{††13} Ama akwar masa dærenj ta Gazlavay heyey na, wure kede, akwar macæmkaya ta Yesu Kæriste. Gazlavay ta ñgæchadakurwa la a cakay a, ta fa mambaz ñga Kæriste ma mbædwa daa memæcey anjga. ^{†††}

¹⁴ Fara fara, ara Kæriste ta ray anjga ma handærwazay a wuzlah alækwa. A handærwazay a daa masa anjga ma cæmtar day a ndæhay Jæwif hay ta ndæhay Jæwif hay ba hay, ñga key sækway pal. Zleezle na, ndæhay Jæwif hay ta ndæhay Jæwif hay ba hay a ñgælambaw ba. Mengæley-vaw ata ba ñgene na, ta tærey sem anda zlenjger da wuzlah ata ma wunkata. Anda kede, ta fa memæcey ñga Yesu na, zlenjger e, ta pælhey sem. ^{†††15} *Kwakwas ñga Mawiz na, mewey hay ga da hwad a daha. Ama Kæriste ta ñgæchada kwakwas a sem ta cakay, amba a cæmtar day ñga ndæhay Jæwif hay ta ndæhay Jæwif hay ba hay ñga tærey sækway pal macæmkaya ta anjga. Ara maja ñgene, zazay daha da wuzlah sækway hay cew e. ^{§16} Ta fa memæcey anjga fa hwadam mazlanjalakaya na, Kæriste ta vavæsa mengæley-vaw ba da wuzlah sækway hay cew kede heyey sem ñga tærey sækway pal. Anda kede, ta fa memæcey anjga ha na, ta cæmtar day cay ta Gazlavay. ^{§†}

¹⁷ Kæriste a sawa na, ñga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay ñgada akwar Jæwif hay ba hay ma særmara Gazlavay ba zleezle, ta ñgada ala Jæwif hay masa ma særmara Gazlavay. ^{§††18} Yaw, ara ta fa Kæriste he alækwa cæpa ma hætkwa cæved ñga daw a cakay Gazlavay, Papanj, ta fa gædanj ñga Mesæfney anjga pal. ^{§†}

† 2.9 Rm 3.28; 1Kwr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 †† 2.10 Tit 2.14 ‡ 2.11 5.8; mesley mandawal: Gal 5.6; Fæl 3.3 †† 2.11-13 Rm 11.17 †† 2.12 Rm 9.4; 1Kwr 15.19; Kwa 1.21-22; 1Tes 4.13; Gazlavay aa ta akwar ba: 2.19 ††† 2.13 akwar masa dærenj ta Gazlavay: 2.17; 3.6; mambaz: 1.7; Gal 1.4 ††† 2.14 zazay: 2.16; 4.3; Kwa 1.20; alækwa sækway pal maja Yesu: 1.23; Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Gal 3.28 § 2.15 2Kwr 5.17; Kwa 2.14 §† 2.16 1.23; Rm 5.10; Kwa 1.20-22 §†† 2.17 Iz 57.18-19; SNM 2.39 §† 2.18 3.12; Rm 5.2

¹⁹ Anda kede, akwar ndæhay masa Jæwif hay ba hay na, akwar mælak hay saba, akwar maslah hay saba. Ama wure kede na, akwar sækway pal ta ndæhay ñga Gazlavay, akwar ndæhay daa væged ñga way pal ta ndæhay ñga Gazlavay. ^{§††20} Akwar na, anda anjgwa hay ma dæzla way. Salay ñga way a na, ara ndæhay meslærey ñga Yesu ta ndæhay ma tæla mey ñga Gazlavay. Yesu Kæriste ta ray anjga na, ara anjgwa mahura ma vælar gædanj a way a. ^{§†21} Ara ta fa Yesu Kæriste he, way a ma njej maaya maaya ta gædanj, a sækey, a key mahura amba way a, a tærey way ñga Bay Gazlavay. ^{§†22} Maja akwar macæmkaya ta Kæriste na, Kæriste he ta cæmkwar la ta ndæhay anjga hay mekele amba akwar may, ka tæram anda way a. Ara way masa Gazlavay ma njej da hwad a ta fa Mesæfney anjga. ^{§§†}

Pawl a wuzey Mey-maaya-mawiya ñgada ndæhay Jæwif hay ba hay

3 Ara maja ñgene, yah Pawl, ya fa dærey dangay maja akwar mandaw mandaw. Yah daa færsæne maja slæra ñga Yesu *Kæriste, masa yah ma ka ñgada akwar *Jæwif hay ba hay. ^{§§†} ^{§§§2} Akwar ma cændamara mey da ray slæra masa Gazlavay ma vældiwa ñga key maja akwar la, ba diya? A vældiwa slæra ha na, maja maaya anjga. ³ Gazlavay ta wuzdiwa mey masa mabadakaya dæga zleezle sem amba ya særa mey a. Yaw, daa leeter kede na, ya taa guzlkwar la nekædey da ray mey mabadakaya ha. ¹⁸⁴ Masa akwar fa jangamara leeter he na, ka særmara la, yah na, ya særa mey masa mabadakaya da ray Kæriste maaya maaya. ¹⁹⁵ Zleezle na, Gazlavay ta wuzdatara mey mabadakaya ha a ndæhay daa ba. Ama wure kede, ta wuzdatara la ta fa Mesæfney anjga ñgada ndæhay masa aa ma walata wal ñga tærey ndæhay meslærey ñga Yesu ta ñga tærey ndæhay ma tæla mey anjga hay. ²⁰⁶ Ehe, mey mabadakaya ha na, a lævey Jæwif hay ba hay na, a hætam cek hay maaya masa Gazlavay ma diytara ñgada ndæhay anjga hay la letek ta ndæhay Jæwif hay. Jæwif hay ba hay ta Jæwif hay na, ta tæram sem anda vaw pal ta fa Kæriste. Asaya, cek masa Gazlavay ma lævey a da vældatara a ndæhay anjga hay na, ndæhay Jæwif hay ba hay a da hætam letek anda ndæhay Jæwif hay may. A hætam cek hay maaya kede na, maja ata ma tæbmara *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja ata macæmkaya ta Yesu Kæriste. ²¹

⁷ Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay ta paya la ñga wuzda a ndæhay maja maaya anjga. Ara ta fa gædanj anjga, yah ma tærey ndaw ma ka slæra anjga ha. ⁸ Yah na, ndaw mecæhe da wuzlah ndæhay ñga Gazlavay tabiya. Ta ñgene he cæpa, Gazlavay ta særfaya dey-ceceh la, ta paya la ñga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndæhay Jæwif hay ba hay. Ya fa wuzdatara mepæsey-mey ma sawa ta fa Kæriste. Cek maaya daa mepæsey-mey a tabiya na,

§†† 2.19 2.12; 3.6; Heb 12.22-23 §† 2.20 Mt 16.18; 1Kwr 3.10-11; CWJ 21.14 §† 2.21 1Kwr 3.16 §§† 2.22 1Pi 2.5 §§† 3.1 færsæne: 4.1; Fæl 1.7; Kwa 4.18; Flm 1, 9 §§§ 3.1-3 Kwa 1.25 18 3.3 3.6 19 3.4 Rm 16.24; 2Kwr 11.6 20 3.5 Kwa 1.26 21 3.6 mey mabadakaya: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rm 16.25; Kwa 1.26-27

ndaw-magëdanj a gwa a sëra ba. ¹⁹ Asaya, a paya nga wuzda mey mabadakaya zleezle heyey a ndëhay tabiya, amba a sërmara cek hay a, a da kam na, kwara. Ara Gazlavay, ndaw ma lëma slam da vad ta slam da hwayak, ma bada mey a dëga zleezle. ^{†10} Ama wure kede ta wuzdërwa sem ta fa ndëhay daa *mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu. A wuzdërwa ta fa ata na, amba maslanj anjga hay da vad ta *bay-ray ata hay a sërmara lenjesl maaya nga Gazlavay ma sërey cek hay mekele mekele cëpa. ^{†11} Dëga bëla ta zlar nga lëmey daa ba aranj na, Gazlavay a, a ka kënë maja ta wudey sem. A ka na, ta fa Yesu Këriste, Bay alëkwa Mahura. ¹² Anda kede, ya gwakwa nga ngëchakwa asi har nga Bay Gazlavay ta mandërzay daa dey daa ba maja alëkwa macëmkaya ta Yesu Këriste, asaya, maja alëkwa ndëhay ma pamara Yesu nga ndaw alëkwa fara fara. ^{†13} Maja ngene, ya kakwar ambahw, ka da mëcmara vaw akwar maja yah ma sërey banay maja akwar ba. Banay yah ma sëra kede na, sasëkar jak a da kakwar maaya ngada fa mey. [†]

Mey da ray mewudey-vaw nga Yesu Këriste

¹⁴ Ara maja ngene, yah ma regedey fa mey nga Gazlavay Papanj, nga dërar danjgay maja akwar. ^{††15} Ara anjga ma patar mezëley a sëkway hay da gazlavay da vad ta da bëla cëpa, maja anjga Papa alëkwa. ¹⁶ Gazlavay aa ta gëdanj, cek hay tabiya ata dasi har anjga. Da ray ngene, ya fa dërar danjgay amba a vëlkwar gëdanj ta fa Mesëfney anjga. Anda kede, gëdanj anjga ha nga njeý daa akwar ma fëna ma fëna. ^{††17} Anja *Këriste nga njeý daa mevel akwar maja anjga ndaw akwar fara fara. Asaya, anja akwar nga wudmara Gazlavay, anja akwar nga wudam vaw da wuzlah akwar. Da akwar fa wudam vaw kënë na, ka da hëtam gëdanj anda wudez masa slaslalay a dërenj daa vëged, da daa ba, anda way malëmkaya maaya maaya wurza ha mapakaya ta anjgwa. ^{§18} Anda kede, akwar ta ndëhay nga Gazlavay siya, ka sërmara la, Yesu Këriste na, fa wudndakwar kalah. Ka sërmara la, mewudey-vaw anjga ha na, kwakway a daa ba. ^{§19} Ahaw, mewudey-vaw anjga ha na, ta fëna lenjesl nga ndaw-magëdanj sem. Ama ya fa dërey danjgay amba ka sërmara mewudey-vaw anjga ha fara fara cënga. Anda kede, ka da hëtam menjey maaya leték anda nga Gazlavay, asaya, Gazlavay a, ray anjga, a da njeý ta akwar mandaw mandaw. ^{§†}

²⁰ Yaw, Gazlavay a, a gwa nga vëldakwar cek ma fëna masa alëkwa maa cëfdafakwar, asaya, a gwa nga kandakwar cek masa ma fëna mewulkey alëkwa, maja anjga fa key slëra daa mevel alëkwa ta gëdanj anjga. ^{§†21} Hëlmakwa Bay Gazlavay maja ndëhay daa *mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu lenj maja Yesu Këriste he ray anjga. Anja ndëhay nga hëlmamara Gazlavay nga sërmataw. *Amen.

Mey da ray mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu

⁴ Maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara ta fa *Këriste na, yah Pawl, ya fa këtqwar, yah ndaw masa daa fërsëne maja Bay alëkwa Mahura. Akwar masa Gazlavay ma zëlkwar nga tërey bëz anjga hay na, ya fa këtqwar amba menjey akwar a key anda aa ma wudey. ^{§†2} Anda melëvey, daa cek hay masa akwar ma kamara cëpa na, kamara ta meney ray, ta meekwed-mey, ka da cam mevel saw saw ba. Da ndëhay da wuzlah akwar ta kamakwar cek hay maaya ba la na, bësara gway, wudam vaw da wuzlah akwar. ^{§†3} *Mesëfney nga Gazlavay ta cëmkwar ray la pal. Anda kede, kam gëdanj amba ka njam macëmkaya daa zazay. ^{§†4} Alëkwa ndëhay daa *mecëmey-ray nga ndëhay nga Yesu na, alëkwa ma tërkwa sem anda vaw pal. Ara Mesëfney nga Gazlavay pal da ray alëkwa. Asaya, alëkwa masa Gazlavay ma zëldakwar na, alëkwa fa sëkwakwa cek hay maaya leték masa Gazlavay ma da vëldatara a ndëhay anjga hay. ^{§†}

⁵ Bay alëkwa Mahura, anjga pal. Mey masa alëkwa ma tëbkwa, anjga pal. *Baptem, anjga pal. ^{§§†6} Gazlavay masa alëkwa ma nakwar ray may, anjga pal. Anjga Papa alëkwa tabiya, fa wey da ray alëkwa tabiya, fa key slëra da wuzlah alëkwa tabiya, asaya, aa daa mevel alëkwa tabiya. ^{§§§}

⁷ Ama Këriste ta vëldakwar gëdanj la wal wal nga key slëra anjga. A vëldandakwara gëdanj a na, ta har cew cew, anda aa ma wudey nga vëlda slëra a ndaw a, a ndaw a. ¹⁸⁸ Ara maja ngene, mawuzlalakaya daa dërewel nga Gazlavay, a lëvey:

«Daa masa anjga ma tëpey a vad na,
Ta handata masa-gëra anjga hay
masa aa ma kërzatërwa daa vëram la.
Fa dëba ha, ta', a vëley cek hay mekele mekele a
ndëhay.» ¹⁹

⁹ Yaw, mey ma lëvey: «Anjga ma tëpey a vad na,» a wudey nga lëvey kwara? Mey a, a wudey nga lëvey na, Këriste ta pawa salay la a bëla fede dagay. ²⁰¹⁰ Këriste ma pawa salay a bëla heyey na, ara anjga saya ma tëpey a vad haa a wusey a cakay Bay Gazlavay, amba a wey da ray cek hay kwa daa wura daa wura cëpa. ²¹¹¹ Gëdanj masa wal wal a na, ara Këriste he ta ray anjga ma vëltar a ndëhay. A vëltar gëdanj a siya hay nga tërey ndëhay meslërey anjga hay, siya hay nga tërey ndëhay ma tëla mey nga Gazlavay, siya hay may nga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndëhay. Siya hay saya a vëltar gëdanj nga tërey anda mecëkwer hay nga ndëhay ma tëba mey nga Yesu, aa sërkadamata ndëhay da ray mey nga Gazlavay. ²²¹² Këriste he a ka kënë na, amba ndëhay a, a jënmata ndëhay nga Gazlavay nga key slëra ngada anjga. Anda kede, ndëhay

† 3.8 ndaw mecëhe: 1Kwr 15.8-10; Gal 1.13-16; Fël 3.6-8; 1Tm 1.12-16 †† 3.9 1.4 † 3.10 1.21, 23 †† 3.12 Rm 5.2; Heb 4.16; 10.19 †† 3.13 Kwa 1.24 ††† 3.14 6.18-19 ††† 3.16 Kwa 1.11 § 3.17 Janj 14.23; Ef 5.2; Kwa 1.23; 2.7 §† 3.18 Kwa 2.2 §†† 3.19 1.23; 5.2, 25; 2Kwr 5.14; Kwa 2.9-10 §† 3.20 Kwa 1.29

§†† 4.1 3.1 §† 4.2 5.2; Rm 8.13; Gal 6.8; Kwa 3.9; Kwa 3.12-13 §† 4.3 2.14-16; Kwa 3.14-15 §§† 4.4 1.23; 2.18 §§† 4.5 Janj 10.16; 1Kwr 8.6; baptem: Mt 28.19; Rm 6.3-4 §§§ 4.6 1Kwr 12.6 18 4.7 Rm 12.3, 6; 1Kwr 12.11 19 4.8 Ps 68.19 20 4.9 Janj 3.13 21 4.10 1.23 22 4.11 1Kwr 12.28

daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Kəriste, a hətam gədaŋ daa mey nga Gazlavay la ma fəna ma fəna. †

¹³ Ahaw, aləkwa tabiya ya cəmkwa ray la pal daa metəbey-mey pal nga Bəzey nga Gazlavay, asaya, ya da sərkwə Bəzey a fara fara. Da ray ŋgene, ya da tərkwə ndəhay maŋgaratakaya daa mey nga Gazlavay, anda meləvey, ya da tərkwə ndəhay maaya kalah anda Kəriste. ††¹⁴ Anda kede, aləkwa anda bəza hay saba, aləkwa anda hwahwayak masa memed ma həla saw saw saba. Yaw, ndəhay ma mbərzlam fa da gwamara nga batamandakwar ta meesərkedey ata, amba ya təbkwa membərzley ata ha ŋгаа zəddandakwar na, daa saba. ‡

¹⁵ Maaya na, ya mbərzlakwa ba, ya wuzkwa mey maaya fara fara da ray Gazlavay, asaya, ya wudkwa vaw da wuzlah aləkwa. Da aləkwa fa kakwa kəne na, ya nakwa la fa mey fa mey haa ya tərkwə anda Kəriste. Aŋga na, *bay-ray nga ndəhay daa mecəmey-ray aŋga. ††¹⁶ Ara aŋga ma cəmtar ray nga ndəhay aŋga hay anda vaw nga ndaw pal maləmkaya ta mezəvey hay mekele mekele. Da mezəvey nga vaw hay cəpa ata wurwer na, ŋgene vaw tabiya a gəley, a hətey gədaŋ. Ara kəne may ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Da ndəhay a, fa wudam vaw da wuzlah ata, asaya, da kwa waawa fa ka sləra aŋga na, mecəmey-ray a, a hətey gədaŋ la ma fəna ma fəna. †††

Pawl a kətata Efez hay nga mbəddamara menjey ata

¹⁷ Ara maja ŋgene, yah, Pawl, ya fa kətqwar, asaya, ya fa pakwar leŋgesl ta mezəley nga Bay aləkwa Mahura, ya ləvkwar: ka da njam anda ndəhay ma sərmara Gazlavay ba saba. Mewulkey nga ndəhay a na, saw kəne. †††¹⁸ Ata daa ləvaŋ. Cek masa Gazlavay ma wudey na, a gwamara nga cəndamara ba. Ata mələk hay fa mey nga Gazlavay, ta hətam heter mendəvey ba na, daa ba, maja a gəmam nga cəndamara ba sələk, a sərmara Gazlavay ba. ¹⁹ Hwaray daa dey ata daa ba, a kam cek anda mevel ata ma wudey. Fa lam vaw saw da palah mandaw mandaw, fa kam cek hay malamba mekele mekele may. §

²⁰ Ama akwar na, aa sərkadamakwar da ray *Kəriste na, anda ŋgene ba. ²¹ Akwar ta cəndamara mey da ray Kəriste la, ba diya? Akwar masa macəmkaya ta Yesu na, taa sərkadamakwara mey fara fara masa Yesu a ma wuzdandakwara la, ba diya? ²² Zleezle na, ka wudam nga key cek hay malamba ma bata ndaw. Cek hay malamba hay a ta nəskwar sem. Yaw, maaya na, ka mbəkdamara menjey akwar masa zleezle ŋgene, anda ndaw ma mbəkda zana magurma. ²³ Mbəddamara mevel akwar ta leŋgesl akwar tabiya. †††²⁴ Təbmara menjey mawiya masa Gazlavay ma diykwara anda ndaw ma kəzley zana mawiya fa vaw. Menjey a na, ara menjey maaya ta cəved e, ma mbafar a Gazlavay anda

mev nga Gazlavay masa fara fara maa sərkadandakwara. †††

²⁵ Da ray ŋgene, ka da mbərzlam saba. Maaya na, kwa waawa ŋгаа guzley mey maaya fara fara a ndaw, maja aləkwa tabiya macəmkaya anda vaw pal. †††²⁶ Da mevel fa cakwar na, wam vaw, ka kam mebərey ba. Ka da vərndam daa mecey-mevel haa pas a kəzley ba. †††²⁷ Ka da vəlmar cəved ŋgada bay-malula nga wey da ray akwar ba. ²⁸ Da ndaw fa leley na, anja nga leley saba. Ama maaya na, nga key sləra maaya ta har aŋga, amba a hətey cek, a jəney ndəhay masa-viya hay may. †††²⁹ Ka daa guzlam mey malamba a ndəhay ba. Ama da akwar faa guzlam na, gwaguzlam mey maaya ma jənta ndəhay daa mey nga Gazlavay, mey maaya ma diyta ndəhay masa ma jəkfamakwar sləmay. ††

³⁰ Ka da kam cek ma car mevel a *Mesəfney nga Gazlavay ba, maja Mesəfney a, ara anda cek matəhkaya fa daŋgay akwar nga sərey akwar na, ndəhay nga Gazlavay. Mesəfney a, a da njeŋ a ray akwar haa ta pas masa Gazlavay ma da ləhdakwar daa cek hay maaya ba da bəla kede. †††

³¹ Mbəkdamara mepəley cəhwal ta mepey mey aa mevel da ray ndaw, leŋ mecey-mevel da ray ndaw. Mbəkdamara mekey baazlam da wuzlah akwar ta mekey mbada fa ndaw. Cek hay malamba tabiya anda kede na, ŋgəcham dəreŋ ta ata. ³² Anda kede, təram ndəhay maaya, wudam vaw, səram dey-ceceh da wuzlah akwar. Mbəkdamatara mebərey nga ndəhay da wuzlah akwar anda Gazlavay ma mbəkdakwara mebərey akwar ta fa Kəriste may. †††

Mey da ray menjey maaya nga ndəhay ma təba mey nga Yesu

5 Wure kede, akwar na, bəza hay nga Gazlavay mawudtakaya. Da ray ŋgene, kam cek maaya anda Gazlavay ma ka. †††² Daa menjey akwar tabiya na, wudam vaw da wuzlah akwar anda *Kəriste ma wudndakwar. Ta vəlda ray aŋga la nga məcey maja aləkwa, anda gənaŋ masa ndəhay ma hərmara zleezle nga vəley a Gazlavay. Anda kede, a mbafar a Gazlavay anda cek mezey maaya. ¹⁸

³ Akwar na, ndəhay nga Gazlavay. Da ray ŋgene, da wuzlah akwar na, aŋga maaya ba nga ley vaw saw da palah, ta nga key cek hay ma ka hwaray, leŋ nga key dey fa cek nga ndaw. Səkway nga cek hay anda ŋgene na, kwa nga cəney da wuzlah akwar ba sələk. ¹⁹ ²⁰⁴ Ka daa guzlam mey hay saw ba, asaya, ka daa guzlam mey hay ma ka hwaray ba. Mey hay anda ŋgene na, maaya ba. Maaya na, ka kam suse a Gazlavay. ²¹⁵ Sərmara maaya maaya, ndəhay ma lam vaw saw da palah, ta ndəhay ma kam cek hay ma ka hwaray na, fa da mbəzam aa slam masa Kəriste ta Gazlavay fa wam

††† 4.24 MC 1.26-27; 2Kwr 5.17; Kwa 3.10 †† 4.25 4.16; Zak 8.16-17; Kwa 3.8-9 ††† 4.26 Jak 1.19-20 †† 4.28 1Tes 4.11 †† 4.29 5.4; Kwa 3.8; 4.6; Jak 3.10 ††† 4.30 1.13-14; Iz 63.10; Rm 8.23; Gal 5.25 ††† 4.32 Mt 6.14; 18.22-35; Kwa 3.12-13 ††† 5.1 Mt 5.48; 1Jŋ 3.1 18 5.2 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kwr 8.1; 2Kwr 5.14; Gal 6.10; Fəl 2.2; Kwa 2.2; 3.14-15; a vəlda ray aŋga: Gal 1.4; Heb 10.5-10 19 5.3 Kwa 3.5 20 5.3-5 Gal 5.19-21 21 5.4 4.29; Kwa 3.8

† 4.12 1Kwr 14.26 †† 4.13 Kwa 1.28 † 4.14 1Kwr 14.20; Heb 5.13-14; Jak 1.6 †† 4.15 1.22 †† 4.15-16 5.2 ††† 4.16 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kwa 2.19 ††† 4.17-18 5.8; Rm 1.21; 1Pi 1.14 § 4.19 Kwa 3.5 †† 4.23 Rm 12.2

da vad na, daa ba. Fa da hətam cek hay maaya masa Gazlavay ma da veldatara a ndəhay anğa hay na, daa ba. Asaya, ndəhay ma kam dey fa cek nğa ndaw na, fa da mbəzam aa slam aha daa ba may, maja da fa kam dey fa cek nğa ndaw na, a ragadamar a cek aha aa slam a nğa Gazlavay. †

⁶ Ara maja cek hay malamba hay nğene, Gazlavay ma da ceý mevel a ray ndəhay ma namar ray ba. Da ray nğene, ka da vəlmatar cəved a ndəhay nğa batamakwar ta mey hay saw ba. ††⁷ Kwa ka da cəmam ta ndəhay anda nğene ba səlak. ⁸ Zleezle na, akwar daa ləvanj. Ama wure kede na, akwar daa slam-mewedey maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura. Anda kede, kam cek anda ndəhay ma njam daa slam-mewedey, ⁹ maja ndəhay ma njam daa slam-mewedey na, a kam cek maaya, a kam cek ta cəved e, a mbəzlam ba. ††¹⁰ Səpam nğa key cek masa ma mbafar a Gazlavay. ††¹¹ Ka da kam cek hay malamba anda ndəhay daa ləvanj ma kamara ba. Cek hay masa ata ma kamara nğene na, ara cek nğa tede. Ama wuzdamara cek masa ata ma kamara maaya ba ha nğene. ¹² Fara fara, kwa nğaa guzley da ray cek hay masa ata ma kamara ta mebey a nğene na, a key hwaray. ¹³ Ama da cek malamba mabadakaya ta wuzwa sem a palah na, ndəhay a hətmar maaya maaya, a səmra ara cek malamba. ††¹⁴ Anda meləvey, daa slam-mewedey na, cek malamba a hətəy maaya maaya. Ara maja nğene mey daha fa ləvey:

«Kah, ndaw masa manakaya,
Sləkdey daa dər.

Kah, ndaw masa maməkaya,
Sləkdawa daa meməcey a.

Amba mewedey nğa Kəriste a sawa a ray akah.» ††

¹⁵ Da ray nğene, wam vaw fa menjey akwar, ka da kam cek hay anda ndəhay manjar leŋgesl hay ba. Ama kam cek hay anda ndəhay ta leŋgesl maaya. ¹⁶ Da akwar ma hətam har la nğa key cek maaya na, kamara, maja wure kede na, ndəhay fa kam cek hay malamba kalah. ††¹⁷ Anda kede, ka da rəzlam ba, ama səpam na, nğa sərey cek maaya masa Bay Mahura ma wudey fa akwar. ††

¹⁸ Ka da sam wuzam nğa wey ba, maja wuzam na, a nəsa menjey nğa ndaw. Ama vəlmatar cəved a *Mesəfney nğa Gazlavay nğa njeý daa mevel akwar mandaw mandaw. ††¹⁹ Zlam walay da wuzlah akwar ta meesəmey, walay hay masa Mesəfney nğa Gazlavay ma vəkwar gədarj nğa zla. Zlam walay hay daa *Pəsam hay ††, ta walay hay mekele ma həlma Bay Gazlavay. Zlamar walay hay nğa həlma Bay akwar Mahura, həlmamara ta mevel akwar cəpa. ††²⁰ Kamar suse a Gazlavay Papa aləkwa maja cek hay tabiya. Kamar

† 5.5 Rm 5.17†† 5.6 Rm 1.18; Ef 2.3; Kwa 2.4, 8; 3.6† 5.8 ləvanj; 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kwa 3.7; Tit 3.3; slam-mewedey: Janj 8.12; Kwa 1.13; 1Pi 2.9†† 5.9 Gal 5.22-23†† 5.10 Rm 12.2; 1Tes 5.22 ††† 5.13 Janj 3.20-21††† 5.14 Iz 26.19; 60.1; Rm 13.11; Jak 5.8 § 5.16 Kwa 4.5†† 5.17 1.17; Rm 12.2††† 5.18 MM 23.31-35; Rm 13.13†† Pəsam hay na, ara walay hay masa Bay Davit ta ndəhay jəwif hay mekele ma zlamata zleezle. Walay hay a na, mawuzlalatakaya daa mey nğa Gazlavay nğa *Mejəwey-mey Magurma. Ta

suse mandaw mandaw ta mezəley nğa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

Mey da ray menjey nğa nğwas ta zel e

²¹ Akwar ndəhay masa ma namar ray a *Kəriste na, nam ray a ndaw a, a ndaw a da wuzlah akwar may. ††

²² Akwar nğusay, namatar ray a zel akwar hay, ara cek ma mbafar a Bay Mahura. ††²³ Maja zel na, ara *bay-ray nğa nğwas, anda Kəriste ma key bay-ray nğa ndəhay daa mecəmey-ray anğa. Mecəmey-ray nğa ndəhay anğa hay a na, ara anda vaw anğa. Ara Kəriste he ma ləhdata ndəhay daa mecəmey-ray anğa ha daa mebərey. ††²⁴ Da ray nğene, anda ndəhay daa mecəmey-ray nğa Kəriste ma namar ray a Kəriste he na, akwar nğusay may, namatar ray a zel akwar hay daa cek hay tabiya masa akwar ma kamara.

²⁵ Akwar zel hay may, wudmata nğwas akwar hay anda Kəriste ma wudta ndəhay daa mecəmey-ray anğa. Ta vəlda ray anğa la nğa məcey maja ata, ¹⁸ ¹⁹ ²⁶ amba a tərdata nğa ndəhay maaya manjar mebərey ta fa yam nğa *baptem, asaya, ta fa mey anğa. ²⁰ ²⁷ Kəriste a velday ray anğa na, amba a təbta ndəhay daa mecəmey-ray anğa anda ndaw ma ley kwakwa membey, asaya, amba ndəhay anğa hay a, a tərnam ndəhay mapərtakaya, kwa mebərey ta cek maaya ba fa ata na, daa ba. ²¹ ²⁸ Ara anda kede, zel may, si a wuda nğwas anğa anda anğa ma wuda ray anğa. Ndaw ma wuda nğwas anğa na, a key nğene, a wudey ray anğa. ²⁹ Fara fara, ndaw ma wuda ray anğa ba na, daa ba. Ama kwa waawa fa zəmey cek, fa wey vaw ta ray anğa anda Kəriste ma wey vaw ta ndəhay daa mecəmey-ray anğa may. ³⁰ Kaa aləkwa na, ndəhay daa mecəmey-ray nğa Kəriste, ba diya? ²² ³¹ Mawuzlalatakaya daa mey nğa Gazlavay, a ləvey: «Maja nğene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta nğwas anğa, a tərnam anda ndaw pal.» ²³ ³² Mey a kede na, mey mahura mabadakaya da hwađ a daha. Yah na, ya fa ləvkwar, mey a kede aa guzley da ray Kəriste ta ndəhay daa mecəmey-ray anğa. ²⁴ ³³ Mey a faa guzley may nğada akwar. Anja kwa waawa da wuzlah akwar nğa wuda nğwas anğa anda anğa ma wuda ray anğa. Akwar nğusay may, kwa waawa nğa nar ray a zel e.

Menjey nğa bəza hay da cakay papa ata hay ta mama ata hay na, kwara?

6 Akwar bəza hay, akwar macəmkaya ta Bay Mahura, cənmatar mey a papakw akwar hay ta mamakw akwar hay maja ara cek maaya. ²⁵ ² ³ *Mewey nğa Gazlavay daha fa ləvey: «Natar ray nğada ata papakw ta mamakw.» Mewey a kede na, ara mewey nğeeme

mey Pəlta a zəlmara «Jabuura» ††† 5.19-20 Ps 33.2-3; Kwa 3.16-17; Heb 13.15 †† 5.21 1Pi 5.5†† 5.21-6.9 Kwa 3.18-4.1; 1Pi 2.18-3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Jj 2.12-17††† 5.22 1Kwr 14.34-35 ††† 5.22-24 Kwa 3.18; Tit 2.5; 1Pi 3.1 ††† 5.23 1.22; 1Kwr 11.3 18 5.25 3.19 19 5.25-28 1.23; Kwa 3.19; 1Pi 3.7 20 5.26 baptem: Rm 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 21 5.27 1.4; 2Kwr 11.2; Fəl 1.10; Kwa 1.22 22 5.30 1.23; 1Kwr 12.27 23 5.31 MC 2.24 24 5.32 CWJ 19.7 25 6.1 Kwa 3.20

daa masa Gazlavay ma ləvey a da kandakwar cek maaya, da aləkwa ta səpkwa mey a la. Cek maaya ha na, ara «Ka hətam zazay la, ka njam la ga da bəla kede.» †

⁴ Akwar papaŋ hay may, ka da kam cek ŋga catar mevel a bəz akwar hay ba. Ama, kətmata, sasərkadamata maaya maaya anda Bay Mahura ma wudey. ††

Mey da ray beke hay ta ndəhay ma wamata

⁵ Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla kede ta mevel pal, cənmatar mey. Namatar ray anda akwar ma namar ray a *Kəriste. ^{†6} Ka da cənmatar mey na, fa dey ata daada amba aa həmdamakwar ba, ama kam cek masa Gazlavay ma wudey ta gədaŋ akwar cəpa, maja akwar na, anda beke hay ŋga Kəriste. ^{††7} Kamatar sləra a bay akwar hay ta meesəmey anda ka kamara na, ŋgada Bay Mahura, ba na, ŋgada ndaw-magədaŋ ba. ⁸ Sərmara, da ndaw ta key sləra maaya la kwa aŋga beke, kwa aŋga beke ba na, Bay Mahura a pəlra mawurbay aŋga la. †

⁹ Yaw, akwar ndəhay ma wamata beke hay may, kərzamata beke akwar hay ta cəved e, ka da həlmatar dey ba. Si ka sərmara na, akwar ta beke akwar hay a na, Bay akwar pal da gazlavay da vad daha. Aŋga na, a weley ndaw ta weley ba, a nəkta ndəhay tabiya letek fa mey aŋga. ††

Ma da key vərəm ta bay-malula na, ta me?

¹⁰ Ehe, mey adaw mekele ŋgada akwar: Njam macəmkaya ta Bay Mahura amba ka hətam gədaŋ aŋga masa mahura. ^{†††11} Jəwmata vaw akwar hay ta cek hay ma ka vərəm masa Gazlavay ma vəldakwara. Anda kede, ta pas masa bay-malula fa da batakwara na, ka hətam gədaŋ la ŋga fəna wewer aŋga. ^{††12} Ya da kakwa vərəm na, ta ndəhay magədaŋ ba, ama ta *bay-ray hay ŋga mesəfney maaya ba hay masa ta gədaŋ ga, ma wam da ray cek hay daa ləvaŋ da bəla kede. Asaya, ya da kakwa vərəm na, ta mesəfney maaya ba hay ma wam da vad. ^{†††13} Ara maja ŋgene, lamata cek hay tabiya ma ka vərəm masa Gazlavay ma vəldakwara heyey. Anda kede, da masa pas ŋga vərəm ta wuswa cay na, ka jaram la fa masa-gəra akwar hay. Ka da kam vərəm ta masa-gəra akwar hay a haa mendəvey a. Fa dəba ha, ka da lacam deŋ e! akwar bay-gula hay. †

¹⁴ Jəwmata vaw akwar hay maaya maaya, anda meləvey, njam ta mey masa fara fara ta membərzley da hwaɗ a daa ba. Mey masa fara fara ha na, ara anda senter masa ndaw-sewje ma jəwda vaw amba a key vərəm ta gəra ba. Kam cek ta cəved e. Mekey cek ta

† 6.2-3 Mew 5.16 †† 6.4 Kwa 3.21 † 6.5-8 Kwa 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pi 2.18-21 †† 6.6 1Kwr 7.22 †† 6.8 2Kwr 5.10; Kwa 3.24-25 ††† 6.9 Kwa 3.25; 4.1; Jak 2.1 ††† 6.10 Jan 15.5; 1Kwr 16.13 † 6.11 Jak 4.7 † 6.11-17 2Kwr 10.4; 1Tes 5.8; Iz 59.17 ††† 6.12 1.21; 2.2; 1Pi 5.8-9 †† 6.13 Rm 13.12

cəved e na, ara anda zana ŋga bərey masa sewje ma bərdə fa dadak ŋga key vərəm. ^{†††15} Diyam vaw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay. Mediyey vaw a na, ara anda tarak masa sewje ma pa a salay amba a jerey. †

¹⁶ Daa cek hay masa akwar ma kamata cəpa na, pa-mara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw. Ka kamara kəne na, ara anda mbaray masa sewje ma kərza a har. Ta mbaray a, ka da jaram fa ləvat hay tabiya ta awaw da mey a masa bay-malula ma da məkwar ta aŋga. ¹⁷ Sərmara na, Gazlavay ta ləhdakwar cay. Meləhey a ŋgene na, ara anda jikwew ŋga bərey masa sewje ma pa a ray ŋga key vərəm. Mey ŋga Gazlavay masa Mesəfney aŋga ma vəldakwara na, kərzamata maaya maaya, ara anda dələw ŋga key vərəm ta bay-malula. †

¹⁸ Dəram daŋgay mandaw mandaw ta gədaŋ masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara. Cacəfdamara Gazlavay ŋga jənkwar kwa daa meeme tabiya. Daa medərey-daŋgay akwar na, ka da gəram ba, mayad a da kakwar ba. Dəram daŋgay maja ndəhay tabiya ma təbmara mey ŋga Gazlavay. ^{†††19} Daa medərey-daŋgay akwar a na, sərfadamaya may, amba Gazlavay a balaya mey hay maaya maaya ta pas masa yah ma daa guzley fa mey ŋga ndəhay. Cacəfdamara Gazlavay ambu yaa sərkadatar me mabadakaya daa Mey-maaya-mawiya a ndəhay ta mandərzay daa dey daa ba.

²⁰ Yesu *Kəriste ta walaya la ŋga key ndaw aŋga meslərey, amba ya wuzda Mey-maaya-mawiya ha. Ara maja ŋgene, ata ma kəzlamaya aa fərsəne. Da ray ŋgene, dəram daŋgay maja yah, amba ya wuzda Mey-maaya-mawiya fa mey ŋga ndəhay ta cəved e, anda Gazlavay ma wudey. ††

Mey ŋga madagway-dakw

²¹ Ya fa wudey amba ka sərmara menjey adaw fede. Da ray ŋgene, Tisik masa mələma aləkwa daa cəved ŋga *Kəriste, a kadakwara sləra adaw ta menjey adaw ha la. Aŋga ndaw masa yah ma wuda kalah, aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura ta mevel pal. ^{†††22} Maja ŋgene, ya fa slərdakwara Tisik e amba ka sərmara menjey ala fede, asaya, amba a vəkwar gədaŋ.

²³ Akwar mələma adaw hay, anja Gazlavay Papa aləkwa ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njadamakwar daa zazay, ŋga handamawa mewudey-vaw a wuzlah akwar, asaya, ŋga njadamakwar daa metəbeymey. ^{†††24} Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njeŋ ta ndəhay tabiya ma wudmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ta mewudey-vaw masa fara fara mendəvey ba. ¹⁹

††† 6.14 Iz 11.5 †† 6.15 Iz 52.7; Rm 10.15 †† 6.17 Iz 40.2; Heb 4.12 ††† 6.18-19 3.14; Lk 18.1; SNM 4.29; Rm 15.30; Kwa 4.2-4 ††† 6.20 3.2; 2Kwr 5.20; Kwa 4.4 ††† 6.21-22 Tisik: SNM 20.4; Kwa 4.7-8; 2Tm 4.12; Tit 3.12 †† 6.23 zazay, mewudey-vaw: 2Kwr 13.11 19 6.24 Gal 6.18; 1Pi 1.8

Fəlepi hay

Mey da ray

Leeter ngada Fəlepi hay

Egəliz daa berney nga Fəlepi na, ara Pawl ma pa. A pa daa masa anğa fa pəkey nga dey cew nga wuzey Mey-maaya-mawiya (SNM 16.6-40). Pawl a wuzlalatara leeter kede a Fəlepi hay na, daa masa anğa daa fərsəne. A wudey nga katar suse maja mejəney ata (1.13).

Har-gədanğ nga ndəhay a wulkam Pawl aa daa fərsəne da Rawm, siya a ləvam aa daa fərsəne da Sezere, siya hay saya a ləvam aa daa fərsəne da Efez.

Fəlepi hay a, a cəndamara Pawl aa daa fərsəne. Da ray nğene ta', a cakalam dala, a slərdamara Epafərawdıt nga handara a Pawl. Asaya, a ləvmar a Epafərawdıt e nga njamawa ta Pawl amba a jəna daa sləra (4.10-20). Fetede vaw ta car la ga a Epafərawdıt. Anğa ma key nğama la na, ta', Pawl a ləvar nga vəhwa fa Fəlepi hay nga katar suse.

Mey mahura nga Pawl daa leeter e kede na, ara mey da ray Yesu (2.6-11). Yesu ta mbəkdərwa bay anğa ta mewedeý anğa sem da vad amba a nar ray a Gazlavay, a key cek anda Gazlavay ma wudey. Maja nğene, Gazlavay ta', a pa nga ndaw mahura da ray cek hay tabiya. Maja nğene, Pawl a ləvtar a Fəlepi hay nga bəsmara banay amba a hətam cek maaya ma fəna.

Kwa Pawl anğa daa fərsəne, ta sərey banay la ga maja Yesu, ama ta nğene he cəpa, a ləvey anğa ta meesəmey maja aa ma pa Yesu nga ndaw anğa fara fara. Meesəmey a nğene daha da wuzlah ndəhay masa macəmkaya ta Bay Mahura, kwa ata daa banay kwa ata ta gədanğ pəreh.

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədanğ a ndəhay:

Mey da ray menjey nga Yesu (2.5-11)

Mey da ray menjey nga ndəhay nga Yesu (2.14-15)

Mey da ray ma daw fa mey fa mey daa mey nga Gazlavay (3.12-14)

Mey da ray meesəmey mandaw mandaw (4.4)

Ka da wulkam ba səlak (4.6, 19)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl leğ Timawte, ndəhay ma ka sləra nga *Yesu *Kəriste, ma wuzlalamakwara leeter kede.

Ya wuzlalamakwara ngada akwar, ndəhay nga *Gazlavay tabiya daa berney nga Fəlepi, akwar masa macəmkaya ta Yesu Kəriste. Asaya, ta ngada akwar, *bay-ray hay, ta ndəhay ma jəna ndəhay nga Yesu. †

² Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya, nga njadamakwar daa zazay.

Pawl a key ambahw a Gazlavay maja Fəlepi hay

³ Daa masa ya fa wulkey da ray akwar na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay maja akwar. ††⁴ Daa masa ya fa dərey danğay a Gazlavay maja akwar na, ya faa

səmey, ⁵ maja dəga akwar ma təbmara mey nga Yesu haa wure kede, akwar fa jənmaya nga wuzey *Mey-maaya-mawiya. ⁶ Gazlavay ta zla sləra maaya ha la da wuzlah akwar. Ya səra fara fara a handa la fa mey fa mey, haa aa mendəvey a ta pas masa Yesu *Kəriste ma da vəhwa. ⁷ Masa ya fa wulkey da ray akwar tabiya ta meesəmey kaa na, ara cek maaya kalah, maja ya fa wudkwar kalah. Akwar ta vəlmaya gədanğ la. Nğene, kwa wure kede yah daa fərsəne, kwa yah fa mey nga ndəhay ma ka sariya, ya fa wuzdatara Mey-maaya-mawiya na, ara mey fara fara. Maja nğene, akwar tabiya ta hətam mepəsey-mey nga Gazlavay la anda yah. ††⁸ Ahaw, ya fa wudkwar tabiya ta mewudey-vaw ma sawa ta fa Yesu Kəriste. Gazlavay a səra, mey adaw kede ara mey masa fara fara. †

⁹ Daa medərey-danğay adaw a Gazlavay maja akwar na, ya faa cəfda amba ka wudam vaw ma fəna ma fə-

† 1.1 Timawte: 1Kwr 4.17 †† 1.3 Rm 1.8-10; 1Kwr 1.4; 1Tes 1.2-3

‡ 1.6 2.13; pas masa Kəriste ma da vəhwa: 1.10 †† 1.7 2Kwr 7.3; Ef 3.1 †† 1.8 1Kwr 16.24; 2Kwr 5.14

na, amba ka sərmara mey masa fara fara maaya maaya, asaya, amba ka sərmara cek masa maaya nga key. ^{†10} Anda kede, ka sərmara nga wunkey cek maaya ta maaya ba la amba ta pas masa Kəriste ma da vəhwa na, a hətfakwar, akwar ndəhay maaya, manjar mebərey. ^{††11} Asaya, ka da kam cek maaya ta cəved e mandaw mandaw ta gədanj nga Yesu Kəriste. Anda kede, ndəhay a da namar ray a Gazlavay, a da həlmamara. ‡

Cek ma təkə Mey-maaya-mawiya nga daw fa mey fa mey na, daha daw?

¹² Məlma adaw hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ya wudey ka sərmara kwa ya fa sərey banay na, banay a, ta jəna *Mey-maaya-mawiya la nga daw fa mey fa mey. ^{††13} Fara fara, ndəhay tabiya ma jədf-mara way nga bay, ta ndəhay mekele tabiya fede, a sərmara yah daa fərsəne na, maja *Kəriste. ¹⁴ Asaya, har-gədanj nga məlma adaw hay ta pamara Bay Mahura Yesu la nga ndaw ata ma fəna ma fəna maja yah daa fərsəne. Da ray ngene, ta hətam gədanj la nga wuzdamara mey nga Gazlavay fa mey fa mey, ta mandərzay daa dey daa ba.

¹⁵ Ya səra fara fara, ndəhay siya hay da wuzlah ata, a wuzdamara mey da ray Kəriste ta səleñ maja yah, a wudam nga nəsmara mezəley adaw. Ama siya hay na, a wuzdamara mey a ta mevel maaya. ^{††16} Ndəhay a, a kamara anda kede na, maja fa wudmaya, a sərmara Bay Gazlavay ma slərđiwa fede amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya na, ara mey masa fara fara.

¹⁷ Ndəhay masa səleñ hay heyey, a wuzdamara mey da ray Kəriste na, a key ngene, a wudam nga key sləra nga Gazlavay ta cəved e ba, ama a wudam nga sərdamaya banay saya a ray masa yah daa fərsəne kede.

¹⁸ Kwa a wuzdamara mey nga Kəriste ta mevel maaya, kwa ta mevel maaya ba na, mey adaw da hwad a me? Kwa a wuzdamara kwara kwara na, yah na, ya faa səmey maja mey nga Kəriste fa daw fa mey fa mey. Ahaw, yaa səmey la ma fəna, ¹⁹ maja ya səra, banay hay a ngene a da ka amba ya ləhey ^{†††} maja medərey-dangay akwar ngada Bay Gazlavay maja yah, ta mejəney ma sawa ta fa Mesəfney nga Yesu Kəriste ^{†††}. §

²⁰ Cek masa yah ma səkwa, masa yah ma wudey kalah na, ya wudey hwaray a kaya da ray menjey adaw ba səlak. Anda kede, ya wudey ya njeý ta gədanj dəga wure kede haa nga sərmataw amba ndəhay a namar ray a Kəriste maja yah, kwa yah ta dey, kwa a kədmaya vagay. ²¹ Ngada yah, cek mahura daa menjey adaw na, ara Kəriste. Yaw, meməcey na, ara cek adaw mehətey. ^{§†22} Ama da yah ta dey na, ya gwa ya key sləra maaya

† 1.9 Kwa 1.9-10 †† 1.10 Rm 12.2; Ef 5.27; Heb 5.14; pas masa Kəriste ma da vəhwa: 1Kwr 1.8; 2Kwr 5.10; Fəl 1.6; 2.16 † 1.11 Jan 15.8; Jak 3.17 †† 1.12 Ef 3.1; 2Tm 2.9 †† 1.15-17 2Kwr 2.17 ††† ya ləhey: Pawl a ləvey mey letek ta masa daa Jaw 13.16. Ndəhay a wulkam Pawl fa wulkey da ray meləhey dasi har nga ndəhay ma nəsmara mezəley anğa, da daa ba, a gwa a bawa daa fərsəne, da daa ba, a daw a njeý ta Yesu da vad. ††† Mesəfney nga Yesu Kəriste: Ara Mesəfney nga Gazlavay. Ara Yesu Kəriste ma slərdərwa. Nəka Jan 14.16. § 1.19 Rm 15.30 †† 1.21 Gal 2.20; Kwa 3.3-4

nga jəney ndəhay la saya. Wure kede, ya səra cəved masa yah ma da ley saba. ²³ Ya fa wulkey cew cew. Ya wudey kalah na, ya mbəkda bəla kede amba ya daw ya njam ta Kəriste. Ara cek maaya kalah. ^{§††24} Ama cek mahura ma fəna saya na, si ya njeý ta dey amba ya jənkwar dagay. ²⁵ Maja ngene, ya fa səra fara fara ya njeý da bəla kede la dagay, asaya, ya səra ya da njeý ta akwar tabiya amba ya jənkwar nga təba mey nga Gazlavay ma fəna ma fəna, asaya, amba kaa səmam daa cəved anğa. ²⁶ Ta pas masa yah ma da daw fa akwar saya na, ka həlmamara Yesu Kəriste la ma fəna saya, maja yah ta akwar.

Si menjey akwar a key letek anda Mey-maaya-mawiya ma ləvey

²⁷ Cek mahura na, si menjey akwar a key letek anda *Mey-maaya-mawiya nga *Kəriste ma ləvey. Kwa ya ta hətey har la nga daw fa akwar, kwa ya ta hətey har daa ba, ya wudey ya cənda na, akwar manjatakaya maaya maaya daa mey nga Gazlavay, mevel akwar macəmkaya letek, akwar fa kədam vaw ta mevel pal, amba ndəhay a təbmara Mey-maaya-mawiya ha ta mevel maaya. ^{§†28} Ka da zluram ta masa-gəra akwar hay ba səlak. Akwar ma zluram ba ngene na, fa wuzda masa-gəra akwar hay a ata daa cəved nga meezədey, ama akwar na, daa cəved nga meləhey. Ara cek masa Gazlavay ma ka. ²⁹ Ahaw, Bay Gazlavay ta kakwar maaya la amba ka təbmara mey nga Kəriste. Nga təbey mey anğa daada ba, ama amba ka səram banay maja anğa may. ³⁰ Zleezle daa masa yah da cakay akwar na, akwar ma hətmaya la ya fa kədey vaw ta masa-gəra hay daa sləra nga Yesu. Wure kede, akwar fa cəndamara ya fa kədey vaw saya. Akwar may fa kədam vaw daa sləra ha anda yah. ^{§††}

Kam cek anda Yesu Kəriste ma ka

2 Akwar macəmkaya ta *Kəriste kede na, fa vəlkwar gədanj, ba diya? Mewudey-vaw anğa fa vəlkwar gədanj, ba diya? Akwar macəmkaya ta *Mesəfney nga Gazlavay, ba diya? Akwar fa səram dey-ceceh fa ndəhay, ba diya? ² Anda kede, ya fa ləvkwar, wudam vaw, cəmdamara dəy akwar letek, cəmdamara mevel akwar letek, mewulkey akwar letek, amba yaa səmey ma fəna ma fəna. ^{§†3} Ka da kam cek maja ray akwar daada ba. Ka da pamata ray akwar nga mahura hay ba, ama nəkmata ndəhay anda a fənmakwar, namatar ray. ^{§†4} Kwa waawa a da səpey cek nga jəna ray anğa daada ba, ama nga jəney ndəhay mekele da wuzlah akwar may. ^{§††}

⁵ Da wuzlah akwar na, kam cek anda Yesu Kəriste ma ka. ^{§††}

⁶ Anğa na, letek ta Gazlavay, ama ta ngene he cəpa, ta səpey cəved amba a pa ray anğa anda Gazlavay daa ba. ^{§§§}

§†† 1.23 2Kwr 5.8-9 §† 1.27 Kwa 1.10; 1Tes 2.12 §†† 1.30 SNM 16.19-40; Fəl 1.13 §† 2.2 Jan 13.34; 1Kwr 1.10-11; Gal 6.10; Ef 5.2; 1Jn 4.12 §† 2.3 Rm 12.10; Gal 5.26 §†† 2.4 1Kwr 10.24 §§† 2.5 Jan 13.15; Rm 13.14; 15.5 §§§ 2.6 Jan 1.1-2; 17.5; Heb 1.3

⁷ Ama mbak! a mbəkdərwa bay † anğa ta mewedey anğa da vad, a pa ray anğa nğa ndaw ma ka sləra nğa ndəhay, a yawa, anğa ndaw-magədañ. Daa masa anğa ndaw-magədañ na, ††
⁸ a pa ray anğa nğa mecəhe, a nar ray a Gazlavay mandaw mandaw haa a vəlda ray anğa nğa məcey, kwa fa hwadam mazlangalakaya ‡. ††
⁹ Ara maja nğene, Gazlavay leñ! a la aa slam da vad, slam maaya ma fənta slam hay tabiya. A par mezəley ma fəna mezəley nğa cek hay cəpa. ††
¹⁰ Da ray nğene, cek hay tabiya kwa da vad, kwa da bəla kede, kwa ndəhay maməctakaya hay, a da həslmar ray a Yesu a, a da ragadamata merəngwez ata hay fa mey anğa. †††
¹¹ Asaya, ndəhay tabiya a da wuzdamara Yesu Kəriste na, ara Bay Mahura. Anda kede, a da həlmamara Gazlavay Papanj maja.

Wadam anda wurzla hay ma wadam da gazlavay da vad

¹² Jam adaw hay, daa masa yah da wuzlah akwar na, akwar fa cənmar mey a Gazlavay mandaw mandaw. Nğene ara cek maaya. Ama kwa wure kede yah da wuzlah akwar daa ba kede na, cənmar mey mandaw mandaw anda yah da wuzlah akwar cəngə. Nğene ara cek maaya ma fəna saya. Da ray nğene, kamara sləra masa Gazlavay ma vəldakwara haa mendəvey a, ta meney ray ga fa mey anğa. Anda kede, akwar fa wuzdamara Gazlavay ta ləhdakwar sem. ¹³ Kamara anda kede maja ara Gazlavay ma ka sləra anğa daa mevel akwar, amba ka wudam nğa key cek masa ma mbafar, asaya, amba ka hətam gədañ nğa key cek maaya masa anğa ma wudey nğa key. †††

¹⁴ Daa menjey akwar tabiya na, ka da kam cek ta meəngurey-mey ba, ta meyey-mey ba, ¹⁵ amba ka tərəm nğa ndəhay masa mey da ray ata daa ba, manjar mebərey. Anda meləvey, da wuzlah ndəhay manjar nğa kətey ta ndəhay manəstakaya hay da bəla kede na, ka da njam, akwar bəza hay nğa Gazlavay, mebərey fa akwar daa ba. Anda kede, ka da wadam da wuzlah ata anda wurzla hay ma wadam da gazlavay da vad, ¹⁶ maja akwar fa wuzdamatara mey ma vəltar heter mendəvey ba. Da akwar fa kamara anda kede na, ta pas masa *Kəriste ma da vəhwa, nğene ya gwa ya həsley ray la fa mey nğa Gazlavay maja akwar. Nğene, a wuzdərwa sləra adaw masa yah ma ka ta gədañ la a palah, ara sləra saw ba.

† mbak! a mbəkdərwa bay anğa: Nəka Jan 17.5. †† 2.7 Jan 1.14; Rm 8.3; 2Kwr 8.9; Heb 2.14, 17† hwadam mazlangalakaya: Nğa Jəwif hay na, meməcey fa hwadam mazlangalakaya na, ara cek ma key hwaray kalah. Nəka Gal 3.13. ††† 2.8 Jan 10.17; Heb 5.8; 12.2 †† 2.9 SNM 2.33; Ef 1.21; Heb 1.4 ††† 2.10-11 Iz 45.23; Jan 5.23; Rm 10.9; CWJ 5.13 ††† 2.13 1.6; Jan 15.5; Rm 7.18; 15.18; 1Kwr 12.6; 15.10; 2Kwr 3.5 § 2.15-16 1.10; Mew 32.5; Dan 12.3; Mt 5.14; 10.16; 1Kwr 1.31; 2Kwr 1.14; Gal 2.1-2; Ef 5.8; 1Tes 2.19

¹⁷ Metəbey mey akwar ara anda cek mevəley a Gazlavay. Kwa da ndəhay a kədmaya vagay, meməcey adaw a tərey anda cek mevəley a Gazlavay a dey cek masa akwar ma vəldamara a Gazlavay. Da anda kede na, ya faa səmey, ya wudey amba akwar may kaa səmam anda yah. ^{§†18} Akwar may, maaya na, kaa səmam kəne, anda kede, sasəmkwa daa slam a. ^{§††}

Mey da ray ata Timawte ta Epafərawdit

¹⁹ Ya fa wulkey fara fara, da Bay Mahura Yesu ta wudey la na, daa dar a kede ya slərda Timawte la fa akwar. Masa ta vəhwa cay na, a kadiwa mey masa aa ma cəndərwa fa akwar, amba mey a, a vəlyə gədañ. ^{§†20} Ndaw fa wulkey da ray akwar anda yah na, daa ba, si Timawte pal. Anğa na, fa wulkey fara fara da ray akwar. ^{§†21} Ndəhay siya hay tabiya a səpam cek si nğada ata gway, a wulkam da ray cek masa Yesu *Kəriste ma wudey ba. ^{§†22} Ama Timawte na, ka səmərə ya kam sləra cew e amba *Mey-maaya-mawiya a daw fa mey fa mey. Anğa ta jənya la ga anda bəzey ma kam sləra ta papaha. Da ray nğene, akwar ta sarngalamara la, ka səmərə anğa ndaw ma ka sləra ta cəved e. ²³ Anda kede, ya wudey nğa slərey fa akwar na, anğa. Ya da slərda na, ta pas masa ta dəslmara sariya adaw cay. ²⁴ Asaya, ya wulkey da Bay Mahura ta wudey la na, yah may, gweegwe cay, ya daw fa akwar.

²⁵ Məlma aləkwa Epafərawdit, ndaw masa akwar ma slərdamiwa amba a sawa a jənya daa cek hay masa yah ma wudey heyey na, ala ta kam sləra la cew e. Anğa ta jənya la, anda ndaw ma jəney mandala anğa daa vərəm. Ama wure kede, ya wulkey si ya slərdakwara, ^{§†26} maja matakam akwar tabiya fa kar, a wudey nğa hətkwar fa dey. Ta wulkey la ga, maja akwar ma cəndamara vaw ta car la. ²⁷ Fara fara vaw ta car la ga, nekədey a məcey. Ama Gazlavay ta sərfar dey-ceceh la, ta mbəlda sem. A sərey dey-ceceh na, fa anğa pal ba, ama fa yah may. A wudey amba ya sərey banay ma fəna ma fəna ba. ²⁸ Yaw, ya wudey ya slərdakwara fiyaw fiyaw amba da masa akwar ma hətmar la saya na, kaa səmam. Anda kede, yah kwa, ya gwa ya wulkey ga saba. ²⁹ Ta pas masa ta wusey la na, təbmara ta meesəmey ga, maja anğa məlmakw akwar daa mecəmey-ray nğa Bay Mahura. Həslmar ray nğada ndaw masa anda nğene, ^{§†30} maja nekədey a məcey daa sləra nğa Kəriste. Ta təba la nğa vəlda kwa heter anğa amba a jənya maja akwar tabiya.

Gazlavay a pata ndəhay nğa ndəhay maaya fa mey anğa na, kwara?

3 Məlma adaw hay, ehe, ya ləvkwar saya, sasəmam maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura Yesu. Yah na, ya gərey ba nğa wuzlalakwar mey masa ya ta wuzdakwara sem, amba a jənkwar nğa njey daa cəved maaya. ^{§§†}

§† 2.17 Rm 15.16; 2Tm 4.6; 1Jn 3.16 §†† 2.18 3.1; 4.4 §† 2.19 1.1 §†† 2.20 SNM 16.2 §† 2.21 2Tm 4.10 §† 2.25 4.18 §§† 2.29 1Kwr 16.16, 18 §§† 3.1 2.18

² Pam lenjesl ta ndəhay ma ka cek hay maaya ba hay, makəwtakaya anda gədey hay. Ata na, ara ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal † amba Gazlavay a təbkwar anda ndəhay anğa hay. ^{†13} Ndəhay maslakaya mandawal fara fara na, ara aləkwa, maja aləkwa ndəhay nğa Gazlavay. Aləkwa fa dərkwə danğay a Gazlavay ta gədan nğa Mesəfney anğa. Asaya, aləkwa fa həslkwa ray maja Yesu *Kəriste. Aləkwa fa pakwa lenjesl aləkwa a ray kwakwas masa ndəhay ma kamara na, daa ba. ^{†4} Da kwakwas a ara cek maaya na, anja nğene yah may, ya pa lenjesl adaw la a ray a. Da ndaw a wulkey a ləhey la maja kwakwas a na, yah may, ya fəna ndaw a nğene la ga ta mewulkey. ^{†5} Yah ndaw *İsrayel, daa səkway nğa Benjamerj. Yah na, ndaw *Hebərə masa fara fara maja papay ta mamay na, ara ndəhay Hebərə hay fara fara. Ya yawa, ya key luma pal, a slamiwa mandawal. Ndəhay ma səpa *kwakwas nğa Mawiz fara fara na, yah da wuzlah ata, maja yah ndaw Fariza. ^{†6} Ya ta səpa kwakwas nğa Mawiz la maaya maaya kalah haa ya sərdəta banay ga ta ndəhay ma təba mey nğa Yesu. Da ndaw a wulkey Gazlavay a pa nğa ndaw maaya fa mey anğa maja aa ma səpa kwakwas nğa Mawiz na, anja daa nğene, yah ndaw maaya, mey da ray adaw daa ba. ^{††}

⁷ Cek hay masa yah ma kata zleezle nğene na, ya nəkta anda cek hay ma jənmaya. Ama wure kede, yah ndaw nğa Kəriste kaa na, ya nəkta cek hay a anda cek hay nğa tede. ^{††8} Fara fara, ya nəka kwa meeme anda cek nğa tede. Ya nəka anda cek nğa tede na, maja cek maaya ma fəna cek hay tabiya daha. Cek maaya ha na, ara mesərey Yesu Kəriste, Bay adaw. Ara maja anğa, yah ma mbəkdata cek hay tabiya, ya nəkta anda zay nğa tede, amba ya tərey ndaw nğa Kəriste, ⁹ ya njam ala macəmkaya cew e. Zleezle ya ləvey, yah, ndaw maaya fa mey nğa Gazlavay maja ya fa səpa kwakwas nğa Mawiz. Ama wure kede, ya fa da ləvey kəne daa saba. Gazlavay a paya nğa ndaw maaya fa mey anğa na, maja yah ma təba mey nğa Kəriste. Ara Gazlavay ma paya nğa ndaw maaya fa mey anğa, maja yah ma pa Kəriste nğa ndaw adaw fara fara. ^{†10} Kwa cek mekele masa yah ma wudey na, daa ba. Ya wudey na, si nğa sərey Kəriste ta gədan anğa masa ma sləkfdərwə daa meməcey. Asaya, ya wudey ya sərey banay anda anğa ma səra, ya wudey ya tərey anda anğa daa masa anğa ma məcey. ^{†11} Da anda kede na, ya wulkey Gazlavay a sləkfdədiwa la daa meməcey anda Kəriste.

Mekey gədan nğa daw fa mey fa mey daa cəved nğa Gazlavay

¹² Ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda *Kəriste na, daa ba. Anda meləvey, ya gwa ya ləvey ya key mebərey

† ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal: Ndəhay a ara ndəhay maaya ba maja a slam mandawal nğa tərey maaya fa Gazlavay ama mevel ata na, ta mbəddamara daa ba. †† 3.2 2Kwr 11.13 † 3.3 Rm 2.28-29 †† 3.4 2Kwr 11.18, 21 †† 3.5 Lk 1.59; Rm 11.1 ††† 3.6 SNM 8.3; 22.4; 26.9-11 ††† 3.7 Mt 13.44, 46 § 3.9 Rm 1.17 †† 3.10-11 Rm 6.8-11; ya sərey banay: 2Kwr 4.10-11; mesləkdey daa meməcey: SNM 4.2; Rm 5.1-7

saba na, kəne ba. Ama ya fa key gədan ma fəna ma fəna amba ya təba Kəriste ta har cew cew, maja Yesu Kəriste ta təbya sem nğada anğa. ^{††13} Məlma adaw hay, ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda Kəriste na, daa ba aran. Ama wure kede, ya fa key gədan nğa key cek pal daha, ya wulkey da ray cek fa dəba adaw ba, ama ya wudey nğa daw fa mey fa mey. Ya hway ta gədan anda ndəhay ma kam kwakurda, amba ya hətey cek masa ya ta hətar daa ba aran. ^{†4} Ya hway ta cəved e, kasl aa mēndəvey a, maja Gazlavay fa zəlya da vad amba a vəldiwa cek nğa mahway adaw maja Yesu Kəriste. ^{††}

¹⁵ Yaw, aləkwa masa mawiya daa cəved nğa Gazlavay saba kaa na, si ya kakwa kəne. Da akwar fa səpam nğa key cek wal na, Gazlavay a jənkwar la nğa səra cek masa maaya nğa key ta cəved e. ^{†6} Cek mahura na, nakwa mandaw mandaw taa cəved nğa Gazlavay masa nğeeme aləkwa ma nakwa da hwad a. ^{††}

¹⁷ Məlma adaw hay, akwar tabiya kam cek anda yah. Nəkam dey fa ndəhay ma kam cek anda ala, kamara kəne. ^{†18} Ndəhay ga menjey ata fa wuzdərwa ata na, masa-gəra hay nğa Kəriste ^{††} ma məcey fa hwadam mazlanğalakaya. Ya ta kadakwara mey a kede la dey ga. Wure kede, ya fa kadakwara saya ta matəway daa dey. ^{††19} Pas masa dar ata daa saba na, Bay Gazlavay a da kəzlata aa awaw magaza. A wudam cəved nğa Bay Gazlavay ba səlak, ama lenjesl ata, mapakaya mandaw mandaw da ray cek hay masa mevel ata ma wudey. A kam cek hay ma ka hwaray, ama faa səmam da ray cek hay a. A wulkam si da ray cek hay da bəla kede gway. ^{††20} Ama nğada aləkwa na, wulkakwa da ray slam da vad, way aləkwa menjey fara fara. Aləkwa fa səkwakwa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura ma da sawa da vad. Ara ndaw ma da ləhdəndəkwə. ^{†††21} Vaw aləkwa masa ta gədan daa ba, ma da məcey kede na, Yesu a da tərda nğa vaw masa ta gədan, letek ta vaw anğa. A da tərda vaw aləkwa na, ta gədan masa anğa ma da wey da ray cek hay tabiya ta anğa. ^{†8}

4 Da ray nğene, məlma adaw hay mawudtakaya, njam maaya maaya daa cəved nğa Bay Mahura anda yah ma ləvkwar. Ya fa wudkwə kalah, matak-wam akwar fa kaya, ya wudey nğa hətkwə fa dey saya. Ya faa səmey da ray akwar, maja akwar ma wuzdamara sləra adaw ara sləra maaya. ^{†9}

Cek hay maaya nğa key

² Waa Evawdi ta Sintik, nğusay daa *mecəmey-ray nğa ndəhay nğa Yesu, ya kakwar ambahw, cəmam day maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura. ³ Yaw, kah Sizige ²⁰, məlma adaw maaya masa yah ma kakwa sləra cew e, ya kaka ambahw may, jənta nğusay a am-

††† 3.12 1Tm 6.12; 2Tm 4.7; Heb 12.1 †† 3.14 1Kwr 9.24-25 ††† 3.16 Gal 6.15-16 †† 3.17 1Kwr 4.16; 1Pi 5.3 †† masa-gəra nğa Kəriste: Ndəhay a wulkam Pawl aa guzley da ray ndəhay ma ləvam ata ndəhay nğa Yesu ama mey da ray meməcey nğa Yesu a tərdata ndəhay maaya fa Gazlavay na, a cəndamara ba. A wulkam si ndaw a səpa kwakwas nğa Mawiz amba a tərey maaya fa Gazlavay. Nəka 3.2. ††† 3.18 1Kwr 1.23; Gal 6.12 ††† 3.19 Rm 16.18 ††† 3.20 Ef 2.6; Heb 13.14 18 3.21 Rm 8.29; 1Kwr 15.25, 28, 43-53; Kwa 3.4

ba a njam daa zazay. Ya ləvka anda kede na, maja ala ta kədam vaw la ga bama ta ngusay a daa sləra, amba ndəhay mekele mekele a təbmara Mey-maaya-mawiya. Ala ta ngusay a, ya ta kam sləra la bama ta ata Kələmarj lej ndəhay mekele hay ma jənmaya daa sləra ha. Gazlavay ta wuzlala mezəley ata sem cəpa aa derewel nja ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba. †

⁴ Sasəmam mandaw mandaw maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura. Ya fa ləvkwar saya, sasəmam. ††

⁵ Kam cek maaya amba ndəhay tabiya a nəkmakwar akwar ndəhay meekwed-mey hay. Kamara kəne maja gweegwe ‡ Bay Mahura a vəhwa. ††⁶ Ka da wulkam ba sələk, ama daa cek hay tabiya ma fənkwar ray na, kadamara a Gazlavay, dərmar dangay, cacəfdamara nja jənkwar, kamar suse. ††⁷ Da akwar fa kamara anda kede na, Gazlavay a njadakwar la daa zazay, maja akwar macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Zazay a, a fəna lengesl nja ndaw. Da zazay a daha na, akwar fa da wulkam daa ba. †††

Kam cek hay maaya

⁸ Məlma adaw hay, ya wudey ya ndəvda mey adaw dəba. Ya ləvkwar, pamara lengesl akwar a ray cek hay maaya, masa ndəhay maa səmam da ray a. Anda meləvey, mey masa fara fara, cek masa ndəhay maa həmdamara, cek masa ta cəved e, cek manjar nja zləbey, cek ma mbafatar a ndəhay, lej cek masa ndəhay maa guzlam da ray a maaya. †††⁹ Cek hay a tabiya masa yah maa sərkadakwara, lej masa akwar ma təbmara, masa akwar ma cəndamara fa yah, ta masa akwar ma hətmar fa yah na, kadamara sləra. Da akwar ta kadamara sləra ta cek hay a cəpa la na, Gazlavay, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, a njeý la ta akwar. †

Pawl a katar suse a Fəlepi hay

¹⁰ Ya fa kar suse a Bay Mahura Yesu, ya faa səmey ga maja akwar ta hətam cəved nja jənmaya la saya. Zleezle, akwar fa wulkam da ray adaw fara fara nja jən-

¹⁹ 4.1 1Tes 2.19-20 20 Sizige: Ara mezəley ta mey Gərek ma wudey nja ləvey «mandala daa sləra». † 4.3 SNM 3.5 †† 4.4 2.18 ‡ gweegwe: Mey Gərek a ləvey: «Bay Mahura gweegwe.» Ndaw a gwa nja cənda anda mawuzlalakaya, da daa ba, a gwa nja cənda «Bay Mahura aa gweegwe ta aləkwa mandaw mandaw». †† 4.5 1.10; Rm 13.11-12; 1Kwr 16.22; Heb 10.25; Jak 5.8; 1Tes 5.1-2 †† 4.6 Ps 37.5; Mt 6.25; 1Pi 5.7 ††† 4.7 Jañ 14.27; Kwa 3.15 ††† 4.8 Rm 12.17-18 † 4.9 3.17; 1Kwr 13.11

maya, ama menjeý ga, akwar ta hətam cəved daa ba, si wure kede. ¹¹ Ya ləvkwar anda kede na, a key ya rəkey maja viya fa kaya ba. Yah na, ya taa sərkey sem nja njeý ta meesəmey da ray cek da har adaw gway. ††¹² Anda meləvey, kwa yah daa viya, kwa zleley adaw ga, ya səra menjeý kəne. Kwa cek mezəmey daha, kwa may fa caya, kwa ya ta cek hay ga ma fənmaya ta gədañ, kwa cek a wusya ba na, ya taa sərkey menjeý ta zazay cay. Kwa daa banay, kwa daa wiya, ¹³ ya gwa ya key cek tabiya maja *Kəriste fa vəlya gədañ. ††¹⁴ Ta njeýne he cəpa na, akwar ta jənmaya la ga daa banay adaw cəngga.

¹⁵⁻¹⁶ Akwar, Fəlepi hay, sərfadamara zleezle masa yah ma zlar nja wuzey *Mey-maaya-mawiya njeýme fetede heyey. Daa masa yah da Tesalawnik na, akwar ta slərmaya cek hay la dey ga nja jənya. Masa yah ma mbəkdərwa hwayak nja Masadəwan tabiya la na, ndəhay daa Egəliz hay mekele ta jənmaya daa ba, si akwar gway. ††¹⁷ Ka da wulkam a key ya səpey dala fa akwar ba, ama ya wudey ka kamara anda kede maja ya səra Bay Gazlavay a pəskwar mey la maja cek hay a masa akwar ma vəldamiwa. ††¹⁸ Ya fa ləvkwar, cek hay tabiya masa akwar ma slərdamiwa ta har Epafərawdit na, ta wusdərwa la. Cek aha ta wusya la haa a fəna masa yah ma wudey. Wure kede na, cek ma həcy daa saba. Cek hay masa akwar ma vəldamiwa ha na, aa maaya kalah a mbafar a Gazlavay anda cek hay mevəley nja gada anja masa mezey maaya. ††¹⁹ Gazlavay aləkwa anja ta zleley masa ma ndəvey ba. Da ray njeýne, cek masa da har akwar daa ba na, a vəlkwar la, maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste. ²⁰ Anja ndəhay nja həlmamara Gazlavay Papa aləkwa mandaw mandaw nja sərmataw. *Amen.

Mey nja madagway-dakw

²¹ Camatar har a ndəhay nja Gazlavay tabiya macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray nja ndəhay nja Yesu masa ala bama fede a camakwar har may. ²² Asaya, ndəhay nja Yesu tabiya, a camakwar har. Fara fara ma camakwar har a ga kalah na, ndəhay ma ka sləra da way bay da *Rawm.

²³ Anja maaya nja Bay Mahura Yesu Kəriste nja njeý ta akwar. †††

† 4.11 1Tm 6.6-8; Heb 13.5 †† 4.13 2Kwr 12.9-10 †† 4.15 2Kwr 11.8-9 †† 4.16 SNM 17.1 † 4.17 1Kwr 9.11 †† 4.18 2.25; Lev 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5 ††† 4.23 Gal 6.18; Ef 6.24

Kwalaws hay

Mey da ray

Leeter ngada Kwalaws hay

Leeter e keɗe na, Pawl a wuzlala daa masa aŋga daa fərsəne (4.3, 10, 18). Ndəhay ga a wulkam aŋga daa berney nga Rawm. Pawl a wuzlalatara leeter e keɗe ngada ndəhay nga Yesu daa berney nga Kwalaws. Ara Pawl ma handa Mey-maaya-mawiya fa ndəhay a ba, ama ara Epafəras (1.7). Pawl a wuzlala leeter e na, maja Epafəras ta sawa la fa Pawl a, a ləvar ndəhay fa batamata ndəhay ta meesərkey maaya ba (Fəl 1.23). Ara ata Tisik ta Awnezim ma handamara leeter e a ndəhay da Kwalaws (4.7-8). Daa ngene ta wuzlalar la ngada ndəhay nga Yesu daa berney nga Efez leŋ a Filemaŋw may.

Da wuzlah ndəhay daa Egəliz da Kwalaws a na, ndəhay mekele mekele daha faa sərkaɗam ndəhay saw. Jəwif hay siya aa sərkaɗam ndəhay saw, a ləvam: «Da ndaw fa təba mey nga Yesu fara fara na, si ndaw a, a səpa kwakwas nga Jəwif hay may.» Gərek hay na, a wulkam saw, a ləvam Gazlavay, aŋga maaya, ama ara aŋga ma wa bəla ba. A wulkam Yesu na, ndaw ta vaw anda aləkwa ba, da daa ba, aŋga ndaw saw gway. Pawl a wuzlala leeter keɗe nga ləvtar mewulkey nga Jəwif hay ta Gərek hay ngene na, aŋga maaya ba.

Daa leeter e keɗe Pawl a ləvtar mey masa fara fara na, ara Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhɗata ndəhay. Yesu Kəriste aa ta gəɗaŋ da ray cek hay tabiya, «maja ara ta fa aŋga, Gazlavay ma ləmɗa cek hay tabiya da vad ta cek hay tabiya da bəla...» (1.16). Kəriste ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Anda keɗe, a wuzwa aa ta gəɗaŋ da ray cek hay tabiya (2.14-15). Si Jəwif hay a təbmara mey nga Yesu amba a ləham, maja kwakwas ata fa da ləhɗata daa ba (2.20-23). Daa mendəvey nga leeter e na, Pawl aa guzitar da ray menjey maaya nga ndəhay nga Yesu, kwa da wuzlah ndəhay daa Egəliz, kwa da way ata hay, kwa da wuzlah ndəhay da bəla.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha nga vəley gəɗaŋ a ndəhay:

Yesu na, a lawa Gazlavay kərad! (1.13-20)

Menjey ta Yesu (2.6-7)

Mezley walay a Gazlavay (3.16)

Mekətey ngada ngusay, ngada zel hay, leŋ ngada bəza hay (3.18-21)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala nga key *ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na, ala ta məlma aləkwa Timawte. †

² Leeter e keɗe, ara ngada akwar, ndəhay nga Gazlavay daa berney nga Kwalaws, akwar, məlma aɗaw hay macəmkaya ta Kəriste, masa ma təbmara mey aŋga ta mevel pal.

Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, nga pəskwar mey, nga njadakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Kwalaws hay

³ Daa masa ala fa dərəm ɗaŋgay a Gazlavay, Papan nga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste, maja akwar na,

ala fa kamar suse mandaw mandaw. †⁴ Ya kamar suse na, maja ya cəndamara akwar fa pamara Yesu Kəriste nga ndaw akwar fara fara. Asaya, ya kamar suse maja akwar fa wudmata ndəhay nga Gazlavay cəpa. †⁵ Yaw, ka təbmara mey nga Yesu, ka wudam vaw da wuzlah akwar na, maja akwar fa səkwamara cek hay masa ka səmra fara fara ka hətam la, cek hay masa Gazlavay ma ɗiykwara da vad. Zleezle masa akwar ma cəndamara *Mey-maaya-mawiya, masa fara fara na, akwar taa sərkaɗam la da ray cek hay masa akwar ma da hətmatar da vad a. †⁶ Mey-maaya-mawiya ha, fa daw fa mey fa mey da bəla tabiya, fa mbəɗɗa mevel nga ndəhay amba a kam cek maaya. Anda keɗe, fa mbəɗɗakwara mevel akwar amba ka kam cek maaya may. A mbəɗɗakwara mevel akwar a na, ɗəga ta pas masa ak-

† 1.1 ndaw-meslərey nga Yesu: Gal 1.1

†† 1.3 Ef 1.16; 1Tes 1.2-3 ‡ 1.4 Ef 1.15 †† 1.5 1Pi 1.3-4; Ef 1.13

war ma cændamara mey a, ta masa akwar ma sèrmara fara fara, maaya nga Gazlavay aa da ray akwar. †

⁷ Ara Epafèras, mandala alèkwa masa yah ma wudk-wa kalah, maa sèrkadakwa mey da ray maaya nga Gazlavay a. Ya kam slèra daa slam a. Ara ndaw ma key slèra nga Kèriste ta cèved e aa slam ala. ††⁸ Ara anga maa guzIndar da ray mewudey-vaw da wuzlah akwar masa *Mesèfney nga Gazlavay ma vèldakwara. ‡

⁹ Maja ngene, dèga ta pas masa Epafèras ma wuz-dandara mey da ray akwar na, ala ta mbèkdamara medèrey-dangay a Gazlavay maja akwar daa ba. Yaa cèfdamara Gazlavay amba cek masa ma mbafar na, ka sèrmara maaya maaya. Asaya, yaa cèfdamara Gazlavay amba Mesèfney anga a vèlkwar lengesl, a jènkwar nga cèney cek hay da ray Gazlavay maaya maaya. ††¹⁰ Anda kede, daa menjey akwar, ka da kam cek hay masa Bay Mahura Yesu ma wudey, ka da kam cek hay ma mbafar mandaw mandaw. Maja ngene, ka da kam slèra wura wura tabiya maaya, ka da sèrmara Gazlavay ma fèna ma fèna. ††¹¹ Ya dèram dangay saya na, amba Gazlavay, ndaw manjakaya daa slam-mewede, a vèlkwar gèdan anga mahura, amba ka bèsmara banay ta dèk-vaw. ††¹² Anda kede, ka da kam suse a Gazlavay, Papa alèkwa, ta meesèmey. Ara anga ma wurkwara cèved, amba akwar may, ka hètam cek masa aa ma bada ngada ndèhay anga hay daa slam anga mawadakaya.

¹³ Papa alèkwa a badandakurwa daa lèvan anga bay-malula, a pandakwar a har Bèzey anga mawudkaya kalah. †††¹⁴ Ara Bèzey anga ha ma vèlda heter anga, amba a pèskandakwar dasi har nga bay-malula, asaya, Gazlavay a mbèkdandakwara mebèrey alèkwa ta fa Bèzey anga ha.

Yesu Kèriste, anga mahura da ray cek hay tabiya

¹⁵ Kwa ndaw pal ta hètari Gazlavay daa ba, ama Bèzey anga, Yesu *Kèriste, masa ndèhay ma hèt-mar na,

a lawa Gazlavay a, a key cek anda anga. Yesu a, ara Bèzey mahura nga Gazlavay, ara anga mahura da ray cek hay tabiya masa Gazlavay ma lèmtèrwa. §

¹⁶ Anga mahura maja ara ta fa anga, Gazlavay ma lèmta cek hay tabiya da vad ta cek hay tabiya da hwayak, cek hay tabiya masa alèkwa ma gwakwa nga nèktakwa ta dey leŋ cek hay tabiya masa ma hètam ba. Ta fa Bèzey anga ha, aa ta lèmtèrwa cek hay masa ta gèdan la, kwa maslan anga hay da vad, kwa bay hay da bèla, ta *bay-ray hay nga mesèfney maaya ba hay leŋ ku-ley hay.

Yaw, Gazlavay a lèmtèrwa cek hay a tabiya na, ta fa har nga Bèzey anga ha, asaya, a lèmtèrwa ngada Bèzey anga ha. ††

¹⁷ Kèriste he na, anga daha dèga bèla ta zley daa ba aran.

Ara ta fa anga, cek hay tabiya mapatakaya daa slam ata hay ta cèved e. ††

¹⁸ Ara anga bay-ray nga ndèhay daa Egèliz.

A wey da ray ndèhay daa Egèliz a anda ray nga ndaw ma wey da ray vaw anga.

Ndèhay daa Egèliz na, ara anda vaw anga.

Heter mawiya na, a zley ta fa anga.

Anga na, ara Bèzey mahura,

ara anga ma slèkdawa teesed daa memècey.

Maja ngene, a fènta cek hay tabiya. †††

¹⁹ Kèriste anga mahura da ray cek hay tabiya na, maja ta mbafar la a Gazlavay amba mevel nga Kèriste he

a key letek ta mevel anga. ††

²⁰ Asaya, Gazlavay ta slèrdèrwa Bèzey anga ha la

amba a cèmtar dèy kwa a cek hay da vad,

kwa a cek hay da hwayak, cèpa ta anga.

Ta handawa zazay la, a handèrwa na,

ta fa mambaz nga Bèzey anga ma mbèdwa

fa hwadam mazlanjalakaya. ††

²¹ Zleezle akwar na, ta mbèdmar dèba la a Gazlavay, akwar masa-gèra anga hay maja akwar ta mewulkey maaya ba, asaya, maja akwar ma kam cek hay maaya ba. †††²² Ama wure kede, Gazlavay ta cèmkwar dèy la ta fa Bèzey anga, maja Bèzey anga ha ta tèrey ndaw-magèdan la, ta mècey la fa hwadam mazlanjalakaya. A cèmkwar dèy na, amba ka tèram ndèhay maaya fa mey anga manjar mebèrey, masa ndaw a gwa ma mbèdkwar ray ba. ²³ Anda kede, si ka pamara Yesu nga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw, ka da njam ta mevel cew cew ba, ama njam ta mevel pal. Cek hay masa ka sèrmara fara fara ka hètam la da vad na, sèkw-mara, ka da mbèkdamara ba. Cek hay masa akwar ma sèkw-mara ha na, ara anda akwar ma cændamara daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa ndèhay ma wuzdamara a ndèhay da bèla cèpa. Kwa yah, Pawl, slèra adaw na, ara nga wuzey mey a may. †††

Slèra masa Pawl ma ka ngada Egèliz

²⁴ Wure kede, ya faa sèmey da ray banay ma sawa a ray adaw maja akwar. Zleezle *Kèriste ta sèrey banay la. Yah fa sèrey banay may maja mecèmey-ray nga Egèliz masa anda vaw nga Kèriste he. Ya sèrey banay a na, amba ya ndèvda slèra anga. †††²⁵ Ya ta tèrey ndaw ma ka slèra ngada ndèhay daa Egèliz la, maja ara Gazlavay ma vèldiwa slèra ha a har adaw amba ya wuz-

† ta fa har[...]ngada Bèzey anga: Nèka 1Kwr 8.6ta Rm 11.36. ††† 1.16 1.13; Jan 1.3, 19; Heb 1.2 †† 1.17 Jan 1.1; 8.58 ††† 1.18 bay-ray nga ndèhay daa Egèliz: 2.19; 3.15; Ef 1.22-23; teesed: SNM 4.2; 26.23; 1Kwr 15.20; CWJ 1.5 †† 1.19 2.9-10; Jan 1.16; Ef 1.23 †† 1.20 Rm 3.25-26; Ef 1.9-10, 21; 2.13-16 ††† 1.21-22 Rm 5.10; Ef 2.12-13; 5.27 ††† 1.23 2.7; Ef 3.17; 1Tm 3.16; Heb 3.6 ††† 1.24 2Kwr 1.5; 11.23-29; Ef 3.13

† 1.6 SNM 2.41; Rm 1.13; 1Tm 3.16 †† 1.7 Epafèras: 4.12; Flm 23 † 1.8 1Kwr 8.1 †† 1.9-10 Ef 1.17; Fèl 1.9 †† 1.10 Ef 4.1; 2.10; Fèl 1.27 ††† 1.11-12 Rm 5.2; Ef 1.18 ††† 1.13-14 Jan 5.18; Lk 22.53; SNM 26.18; Ef 1.6, 7, 21; 2.2; 6.12 † 1.15 Jan 1.18; 2Kwr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3

dakwara mey anġa tabiya nġada akwar masa *Jəwif hay ba hay. ^{†26} Mey a na, zleezle mabadakaya. Ndəhay a sərmara mey a ba. Ama wure kede, Gazlavay ta wuzdərwa la a ndəhay anġa hay. ^{††27} Gazlavay a wudey nġa wuzdatara cek masa aa ma wudey nġa ka. Cek aha na, ara cek maaya kalah ma handawa mepəsey-mey a ray səkway hay tabiya. Mey a masa mabadakaya ma wuzwa a palah na, ara Yesu Kəriste ma nġey aa mevel akwar. Ara maja Yesu a, akwar fa sərmara Gazlavay a da mbəz dakwar aa slam anġa maaya. ‡

²⁸ Anda kede, mey masa ala ma wuzdamara a ndəhay tabiya na, ara mey da ray Kəriste. Da ray nġene, ala fa kətmata ndəhay tabiya, ala faa sərkadamatar cek hay ta lenġesl masa Gazlavay ma vəldandara. Ya kam sləra anda kede na, amba ndəhay tabiya masa daa cəved nġa Kəriste, a tərəm ndəhay manġaratakaya daa mey nġa Gazlavay. ^{††29} Ara maja kede, ya key sləra ta gədanġ tabiya masa Kəriste ma vəldiwa, amba ya ndəvda sləra ha. ††

2 Yaw, ya wudey na, ka sərmara ya fa key gədanġ maja akwar Kwalaws hay, maja ndəhay da Lawdise, lenġ maja ndəhay mekele masa ma sərmaya ba. ² Ya fa key gədanġ, maja akwar tabiya na, amba ya vəlkwar gədanġ nġa təbey mey nġa Gazlavay ma fəna ma fəna, asaya amba ka wudam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal. Ya fa key gədanġ maja ya wudey ka sərma-ta cek hay masa Gazlavay ma wuzdatərwa da ray Kəriste, amba ka wulkam cew cew da ray cek hay a ba. Ya wudey ka sərmara maaya maaya anda kede na, amba Gazlavay a pəskwar mey ta mepəsey-mey mekele mekele tabiya. Anda kede, ka da sərmara mey mabadakaya nġa Gazlavay maaya maaya. Mey mabadakaya ha na, ara Kəriste. ^{††13} Ara ta fa Kəriste he, ya gwakwa nġa hətkwa lenġesl, ya gwakwa nġa sərkwa cek maaya masa mabadakaya da har anġa. †††

⁴ Yaa guzlkwar anda kede na, amba ndaw a batakwara ta mey hay ma mbədda lenġesl nġa ndaw ba. ^{§5} Kwa yah da wuzlah akwar daa ba na, ama mevel adaw aa ta akwar mandaw mandaw cənġa. Ya faa səmey maja ya səra, akwar fa kam cek hay ta cəved e, asaya, akwar fa pamara Kəriste nġa ndaw akwar fara fara, akwar fa wulkam cew cew daa ba. ^{§†}

Pam lenġesl ta ndəhay ma wudam nġa batamakwar

⁶ Wure kede, akwar ta təbmara Yesu *Kəriste la amba a key Bay akwar Mahura. Anda kede, nġam, kam cek anda anġa ma wudey. ⁷ Yaw, nġam ta anġa, anda wudez masa slaslalay a dərənġ daa vəged. Təbmara mey nġa Yesu ma fəna ma fəna anda ata maa sərkadamakwara. Kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw. ^{§††}

⁸ Pam lenġesl ta ndəhay maa guzlam saw maja a da batamakwar ta meesərkey ata hay. Meesərkey a, a sawa ta fa Kəriste ba, ama a sawa ta fa kwakwas hay

† 1.25 Ef 3.1-3†† 1.26-27 2.2; 4.4; Ef 3.6† 1.27 maaya nġa Gazlavay: 3.4; Rm 5.2; Ef 1.18†† 1.28 Ef 4.13†† 1.29 Ef 3.20; Fəl 4.13††† 2.2 1.26-27; Ef 5.2††† 2.3 MM 2.4-5; 1Kwr 1.24, 30; Ef 3.19 § 2.4 2.8; Rm 16.18§† 2.5 1Kwr 5.3§†† 2.7 1.23

masa ndəhay ma kamara lenġ ta fa cek hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla kede. ^{§†9} Si ka jəkam sləmay fa Kəriste gway, maja kwa daa masa anġa ma nġey da bəla na, a lawa Papaha Bay Gazlavay, mevel anġa na, letek ta nġa anġa. ^{§†10} Akwar macəmkaya ta Kəriste nġene na, ka hətam heter mawiya ma sawa ta fa anġa la, heter e nġene a həckwar daa ba. Kəriste he anġa mahura da ray ndəhay, anġa mahura da ray kuley hay, anġa mahura da ray maslanġ hay nġa Bay Gazlavay da vad, anġa mahura kwa da ray cek hay tabiya.

¹¹ Zleezle na, Gazlavay ta ləvtar la a *Jəwif hay nġa slam mandawal amba a wuzdamara fara fara ata ndəhay anġa hay. Ama daa mecəmey akwar ta Kəriste na, Gazlavay ta kakwar cek mekele la anda *mesley mandawal a. Cek aha na, ara membədey mevel akwar maaya ba ma həldakwar nġa key mebərey. Gazlavay a ka ta fa har nġa ndaw ba, ama ta fa Kəriste. ^{§†12} Masa ata ma kamakwar *baptem na, ta pas nġene ara anda akwar daa cəvay ta Yesu Kəriste daa slam a. Daa masa akwar fa bamawa daa yam nġa baptem e na, anġa anda akwar ta sləkdamawa daa meməcey sem ta Kəriste he, maja ka sərmara Gazlavay aa ta gədanġ nġa sləkdadətərwa ndəhay daa meməcey. Gazlavay ta wuzdərwa gədanġ anġa ha la ta pas masa aa ma sləkdadətərwa Kəriste daa meməcey. ^{§†}

¹³ Zleezle na, akwar anda ndəhay maməctakaya maja akwar ta mebərey, asaya, maja akwar da wuzlah ndəhay nġa Gazlavay ba, ka sərmara *mewey nġa Gazlavay ba. Ama wure kede, Gazlavay ta sləkdadəkurwa sem ta Kəriste amba a vəlkwar heter mawiya.

Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa hay sem cəpa. ^{§§†}

¹⁴ Zleezle na, aləkwa ta mebərey

maja aləkwa ma zləbkwa mewey nġa Gazlavay. Ama Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa ha sem.

A mbəkdandakwara na, anda ndaw ma pəley dəvaz da ray ndaw mekele.

A mbəkdandakwara ta fa Kəriste

masa aa ma məcey fa hwadam mazlanġalakaya. ^{§§†}

¹⁵ Maja meməcey anġa ha na,

Gazlavay ta təba gədanġ da har kuley hay ta da har madərlam hay nġa bay-malula sem.

Ta key bay-gula la da ray ata.

Ta wuzda la fa mey nġa ndəhay tabiya a fənta ta gədanġ. ^{§§§}

¹⁶ Yaw, anda kede, ka da jəkam sləmay fa ndaw ma wudey nġa həbkwar ray ta mey nġa kwakwas da ray cek mezəmey ta da ray cek mesey ba. Asaya, ka da jəkam sləmay fa ndaw ma həbkwar ray da ray mekey gwagway nġa Jəwif hay ba, kwa da ray mekey gwagway nġa maslawa nġa kiya ba, kwa da ray *pas meməskey-vaw ba. ¹⁸¹⁷ Kwakwas hay a nġene na, ata anda meezed nġa cek fara fara ma da sawa. Cek aha

§† 2.8 1Tm 6.20§†† 2.9-10 1.19; 2.15, 20; Ef 1.21§† 2.11 Ef 2.11 §† 2.12 3.1; Rm 6.3-4; Ef 1.19-20; 2.6§§† 2.13 Ef 2.1, 5§§† 2.14 Ef 2.15-16; 1Pi 2.24§§§ 2.15 2.9-10 18 2.16 Rm 14.1-6

fara fara na, ara Kəriste. ¹¹⁸ Ndəhay mekele fa kam cek amba ndəhay a wulkam ata ndəhay meekwed-mey hay. Ata fa dərām danğay a maslanğ hay nğa Gazlavay. Mandaw mandaw ata fa zlapam, a ləvam Gazlavay fa wuztar cek. Da fa ləvmakwar akwar daa cəved maaya ba na, ka da təbmara ba! Ndəhay a nğene, ata fa zlapam nğa tede, mewulkey ata na, ara mewulkey nğa ndaw-magədanğ. ¹¹⁹ Ndəhay a nğene, ata macəmkaya ta Kəriste ba. Kəriste na, ara *bay-ray nğa ndəhay daa Egəliz. A wey da ray ndəhay daa Egəliz a anda ray nğa ndaw ma wey da ray vaw tabiya. Ndəhay ma təbmara mey anğa na, ata anda vaw anğa. Ndəhay macəmkaya ta anğa na, fa hətam gədanğ ta fa anğa. Ata macəmkaya daa slam a na, anda vaw nğa ndaw mazəvkaya ta dəmbazl hay. Ndəhay a, fa hətam gədanğ ta fa Gazlavay nğa təbey mey anğa ma fəna ma fəna, anda anğa ma wudey. †

²⁰⁻²¹ Ka sərmara, akwar maməctakaya ta Kəriste. Da ray nğene, gədanğ nğa cek hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla kede fa da wam da ray akwar daa saba. Yaw, akwar fa nğam, ka kam cek hay anda ndəhay ma sərmara Yesu ba na, maja me? Kwakwas ata hay fa ləvam: "Ka da lamara cek kede ba!", "Ka daa cəkdamara cek kede ba!", da daa ba, "Ka da wusmara cek kede ba!" Ka namatar ray a kwakwas ata hay a nğene na, maja me? †† ²² Da ndəhay fa səp-mara kwakwas hay a nğene na, kwakwas hay a, aa zədam la. Kwakwas hay a na, ara mey hay matək-takaya ta meesərkey masa ndəhay magədanğ ma kamara. ²³ Fara fara, ndəhay a wulkam kwakwas hay a, ara cek maaya ma vəley lenğesl, maja fa dərām danğay anda mevel ata ma wudey, fa nam ray, fa səram banay ta vaw ata hay. Da ray nğene, ndəhay a nəkma-ta kwakwas hay a anda cek maaya. Ama kwakwas hay a, a gwamara nğa jənmara ndaw ba, maja a gwamara nğa jənmara ndaw nğa wey da ray lenğesl anğa ba, a gwamara a təkmarā ndaw nğa key cek malamba ba.

Gazlavay a vəlkwar menjey mawiya ta fa Kəriste

3 Ka sərmara Gazlavay ta sləkđadandakurwa sem daa meməcey ta *Kəriste daa slam a. Da ray nğene, pamara lenğesl akwar a ray cek hay nğa Gazlavay da vad, daa slam masa Kəriste manjakaya da hwađ a, ta har-zəmay nğa Gazlavay. ¹² Mandaw mandaw wulkam da ray cek hay nğa Gazlavay da vad a. Ka da wulkam da ray cek hay da bəla ba. ¹³ Ka pamara lenğesl akwar a ray cek hay da vad a na, maja menjey akwar zleezle daa masa akwar ta sərmara Kəriste daa ba ara nğa, ta ndəvey sem, ama wure kede, menjey akwar mawiya aa mabadakaya da har Kəriste maja akwar macəmkaya ta Gazlavay. ¹⁴ Ta pas masa Kəriste, ndaw ma vəlkwar heter, ma da wuzwa vaw na, akwar may, ka da wuzmawa vaw ta anğa daa mewedey anğa. †

† 2.17 Heb 8.5 †† 2.18 Ef 1.21 † 2.19 1.18; Ef 4.16 †† 2.20 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 †† 2.21-22 Iz 29.13; Mt 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9 ††† 3.1 2.12; Ef 1.20 ††† 3.2 Mt 6.33 § 3.3 Rm 6.4; 2Kwr 5.14

⁵ Yaw, da ray nğene, mbəkdamara mekey cek hay maaya ba da bəla. Anda meləvey, mbəkdamara meley vaw saw, mewulkey nğa key cek maaya ba ma nəsa ndaw, mesəpey nğa key cek hay maaya ba ma ka hwaray, mesəpey nğa key cek malamba, asaya, mekey dey fa cek nğa ndəhay. Mekey dey fa cek nğa ndəhay na, ara anda mepey cek aha, aa slam a nğa Gazlavay. ⁶ Kede na, ara cek hay maaya ba hay masa Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay ma namar ray ba. ⁷ Zleezle daa masa akwar fa kam cek hay malamba fa mey nğa Gazlavay na, menjey akwar a, ta key la anda nğa ata ha may. †

⁸ Ama wure kede, mbəkdamara mecey-mevel, mekey cek nğa cey mevel a ndaw, mekey maagway, mecədey-vaw, meeguzley mey saw. Mbəkdamata cek hay kede tabiya. ⁹ Asaya, ka da mbəzlam da wuzlah akwar ba, maja akwar ta mbəkdamara menjey akwar zleezle sem, asaya, maja akwar ta mbəkdamara sləra masa akwar ma kamara zleezle sem may. ¹⁰ Akwar ndəhay mawiya. Gazlavay ta vəlndakwar menjey mawiya la, aa fa dīya menjey a mandaw mandaw amba a tərey anda nğa anğa, amba ka sərmara Gazlavay maaya maaya. ¹¹ Anda kede, cek ma wunkata ndəhay *jəwif hay ta səkway hay mekele daa saba, cek ma wunkata ndəhay maslatakaya mandawal ta ndəhay manda-slam mandawal na, daa saba. Kwa ndəhay marəzltakaya hay, kwa ndəhay ma səra cek ba, kwa beke hay, lenğ ndəhay masa beke hay ba na, ata letek fa mey nğa Gazlavay. Ama cek mahura na, ara Kəriste. Anğa daa mevel nğa ndəhay anğa hay tabiya. ††

¹² Gazlavay a walakwar, a tərdakwar ndəhay anğa hay. Anğa fa wudkwar. Da ray nğene, daa menjey akwar cəpa na, səram dey-ceceh fa ndəhay, nğam ta mevel maaya, kam sləra ta meney ray, təram ndəhay meekwed-mey, ka da cam mevel saw saw ba. ¹³ Ka da cam mevel da wuzlah akwar ba. Da ndaw ma kaka cek maaya ba la na, mbəkdamara mebərey anğa ha. Mbəkdamatara mebərey nğa məlmakw akwar hay anda Bay aləkwa Mahura Yesu ma mbəkdamakwara mebərey aləkwa hay may. ¹⁴ Cek mahura na, wudam vaw da wuzlah akwar, maja da akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar na, ka da nğam macəmkaya tabiya daa slam a ta mevel pal. ¹⁵ Anja zazay nğa Kəriste nğa wa mevel akwar. Gazlavay a zəlkwar nğa nğey daa slam a na, amba ka hətam zazay anğa ha nğene. Kamar suse mandaw mandaw. ¹⁶ Pamara mey nğa Kəriste aa mevel akwar maaya maaya. Sasərkam da wuzlah akwar nğa nğey maaya ta Gazlavay. Kətam vaw da wuzlah akwar ta lenğesl fara fara. Zlamar walay nğa *Pəsam hay, zlamar walay nğa həlma, asaya, zlamar walay hay masa Mesəfney anğa ma kadakwara. Zlamar walay a Gazlavay ta mevel akwar cəpa, kamar suse. ¹⁷ Daa

† 3.4 Gal 2.20; Fəl 1.21; mewedey nğa Gazlavay: 1.27; Fəl 3.21; 1Kwr 15.43; 1Jn 3.2 †† 3.5 Rm 6.6, 11; Gal 5.24; Ef 4.19; 5.3 †† 3.5-8 Gal 5.19-21 ††† 3.6 Ef 5.6 †† 3.7 Rm 1.18; Ef 5.8 †† 3.8 Ef 4.29; 5.4 ††† 3.9 Ef 4.22, 25 ††† 3.10 MC 1.26-27; Ef 4.24 ††† 3.11 2.11; Gal 3.28; 1Kwr 12.13 18 3.12-15 Ef 4.2-4 19 3.13 Ef 4.32 20 3.14 Ef 5.2 21 3.15 1.18, 20; 2Kwr 13.11; Ef 1.23; 4.4 22 3.16-17 Ef 5.19-20; Heb 13.15

cek hay cəpa masa akwar ma kamara ta mey hay cəpa masa akwar maa guzlam na, kamara ta mezəley nga Bay Mahura Yesu. Kamara ta mekey suse a Gazlavay, Papa aləkwa, maja Yesu.

Mey da ray menjey nga ndəhay nga Yesu

¹⁸ Akwar ngusay, namatar ray a zel akwar hay, maja meney ray na, ara cek maaya ma mbafar a Bay Mahura Yesu. †

¹⁹ Akwar zel hay may, wudmata ngwas akwar hay, ka da kam həma a ray ata ba.

²⁰ Akwar bəza hay, cənmatar mey a papakw akwar hay ta a mamakw akwar hay daa cek hay cəpa, maja mecəney-mey akwar a ngene na, a mbafar a Bay Mahura Yesu.

²¹ Akwar papan hay, ka da kam cek nga catar mevel a bəz akwar hay ba, maja har ata a da rəwey nga key cek maaya.

²² Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla kede daa cek hay tabiya. Ka namatar ray na, daa masa ata da cakay akwar nga mbafatar daada ba, ama namatar ray kwa da masa ata da cakay akwar daa ba may. Sasəkar jak, kamatar sləra ta mevel pal maja akwar fa namar ray a Bay aləkwa Mahura Yesu. ²³ Kwa sləra wura wura masa akwar ma kamara na, kamara ta mevel pal, kamara sləra ha anda ngada Bay aləkwa Mahura, ba na, anda ngada ndaw-magədaŋ ba. ²⁴ Ka sərmara Bay Mahura masa akwar ma kamar sləra na, ara *Kəriste. Ara Bay Mahura ha ma da pəlkwar mawurbay nga sləra akwar a, a da vəldakwara cek masa aa ma bada da vad ngada ndəhay anga hay. ††²⁵ Ama ndəhay ma kam maagway na, Gazlavay a pəltara la anda sləra masa ata ma kamara. Gazlavay na, a weley ndaw ta weley ba. ‡

4 Akwar bay hay, kamatar cek a beke akwar hay ta cəved e. Sərfadamara Bay akwar da vad daha may. ††

Ndəhay nga Gazlavay a da kam na, me?

² Mandaw mandaw dərmar dangay a Gazlavay. Mayad a da kakwar daa medərey-dangay akwar ba, asaya, kamar suse. †††³ Daa medərey-dangay akwar, sərfadamandar may, cacəfdamara Gazlavay nga dīyndara cəved maaya nga wuzey mey anga amba yaa sərkadamata mey mabadakaya da ray *Kəriste a ndəhay. Ka sərmara, wure kede yah daa fərsəne na, maja mey a. †††⁴ Dəram dangay a Gazlavay nga jənya daa mewuzey mey a, amba yaa guzlar a ndəhay na, a cəndamara mey a maaya maaya, anda Gazlavay ma ləvyə nga ka sləra ha. ⁵

⁵ Wam vaw maaya maaya fa menjey akwar da wuzlah ndəhay ma təbmara mey nga Yesu Kəriste ba. Mandaw mandaw da masa akwar ta hətam har la na, jənmata ndəhay a nga sərmara mey nga Kəriste may. †††⁶ Da masa akwar faa guzlam na, gwaguzlam mey hay

† 3.18–4.1 Ef 5.21–6.9 †† 3.24 Ef 6.8 ‡ 3.25 Jak 2.1 †† 4.1 Lev 25.43 †† 4.2 Fəl 4.6; 1Tes 5.17 ††† 4.2–4 Rm 15.30; Ef 6.18–19 ††† 4.3 Rm 15.30 § 4.4 1.26 †† 4.5 Ef 5.16

maaya masa ndəhay ma wudam nga jəkey sləmay fa vəda. Anda kede, da ndaw aa cəfdakwar da ray Yesu na, ka sərmara mey masa akwar ma da mbəddamara. †††

Mecey-har nga madagway-dakw

⁷ Tisik, masa mələma aləkwa daa cəved nga Yesu *Kəriste, ndaw masa yah ma wuda kalah, anga fa key sləra nga Bay Mahura Yesu ta mevel pal. Ala cew ala ndəhay ma ka sləra nga Bay Mahura ha. Tisik e na, a kadakwara cek hay cəpa la da ray adaw. †††⁸ Maja ngene, ya fa slərdakwara amba ka sərmara menjey ala fede, asaya, amba a vəlkwar gədaŋ. ⁹ Ya fa slərdata ta Awnezim, mələma aləkwa mawudkaya daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Anga na, ara ndaw ma səpa cəved nga Yesu Kəriste ta mevel pal. Ara ndaw ma sawa fa akwar. Ata cewete, a kadamakwara mey da ray cek hay fede la cəpa. †††

¹⁰ Aristarke, masa anga wure kede daa fərsəne ta yah, fa cakwar har. *Mark, ndaw daa səkway nga *Barnabas, fa cakwar har may. Ara ndaw masa yah maa guzlkwar da ray a heyey. Yaw, da masa ta wusey la fa akwar na, təbmara maaya maaya. †††¹¹ Jesəwe ††, masa ata ma zəlmara Justus, fa cakwar har may. Ndəhay maakar a kede, ara Jəwif hay ma təbmara mey nga Yesu masa ma jənmaya daa sləra amba ndəhay a təbmara Gazlavay nga bay ata. A vəlmaya gədaŋ ga. Wure kede, Jəwif hay mekele fa jənmaya fede na, daa ba, si ara ndəhay maakar a kede, ma jənmaya gway.

¹² Epafəras, ndaw akwar, fa cakwar har may. Anga ndaw ma ka sləra nga Yesu Kəriste fara fara. Mandaw mandaw fa dərey dangay a Gazlavay ta mevel pal maja akwar. Fa dərey dangay amba ka mbəkdamara metəbey mey nga Yesu ba, ka təram ndəhay maŋgaratakaya daa mey nga Gazlavay, asaya, amba ka sərmara maaya maaya cek masa ma mbafar a Gazlavay. †††¹³ Fara fara ya fa səra Epafəras aha fa sərey banay daa sləra maja akwar, asaya, maja ndəhay nga Yesu da Lawdise ta ndəhay da Hirapawlis. ¹⁴ *Luk, dakwter masa ala ma wudmara kalah, leŋ Demas fa camakwar har may. †††¹⁵ Camatar har a ndəhay nga Yesu da Lawdise, asaya, camar har a Nimfa, leŋ a ndəhay nga Yesu ma kusam da way anga. †††

¹⁶ Masa akwar ma jaŋgamara leeter masa yah ma wuzlalakwara kede la na, slərdamatara a ndəhay daa Egəliz da Lawdise amba a jaŋgamara may. Ndəhay daa Egəliz da Lawdise nga slərdamakwara leeter masa yah ma wuzlalatarata amba ka jaŋgamara may. ¹⁷ Ləvmar a Arkip nga pey leŋgesl fa sləra masa Bay Mahura Yesu ma vəldara, nga key gədaŋ amba a ndəvda. ¹⁸

¹⁸ Ara yah, Pawl, ta har adaw, ma wuzlalakwara mecey-har a kede. Sərfadamara yah na, yah daa

††† 4.6 Ef 4.29; 1Pi 3.15 †† 4.7 Tisik: Ef 6.21–22 ††† 4.9 Awnezim: Flm 10–12 †† 4.10 Aristarke: SNM 19.29; 27.2; Flm 24; Mark: SNM 12.12 †† Jesəwe: Ta mey Gərek mawuzlalakaya «Yesu». Jesəwe ara Yesu ta mey Hebəre. ††† 4.12 Epafəras: 1.7; Flm 23 ††† 4.14 Luk: 2Tm 4.11; Flm 24; Demas: 2Tm 4.10 ††† 4.15 Lawdise: CWJ 3.14 18 4.17 Arkip: Flm 2

fərsəne. Anja maaya nga Gazlavay nga njeɣ ta akwar. †

† 4.18 1Kwr 16.21; Ef 1.1; 3.1

1 Tesalawnik hay

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ngeeme a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe, ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. Ndəhay ga a wulkam ara ɗerewel mawuzlalakaya teesed da ray siya hay daa Mejəwey-mey Mawiya. Pawl a wuzlalamara leeter e na, ata bama ta ata Silas leŋ Timawte. Ara maja ŋgene, Pawl ma ləvey: «Ala, ala» dey weewe (1.1).

Tesalawnik na, ara berney masa ndəhay fa kam filaw ga da hwaɗ a. Ara maja ŋgene, Jəwif hay ta ndəhay daa hwayak hay mekele mekele daa berney a daha. Masa Pawl aa daa berney a na, Jəwif hay siya ta təbmara meesərkeɗey ŋga daa ba. Da ray ŋgene, mevel a catar, a wuɗam mey ŋga ba. Anda keɗe, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu fetede, a səhwɗamata ata Pawl ta Silas aa berney ŋga Bere ta tavaɗ (SNM 17.10). Fa dəba ha, Pawl a daw a Aten.

Masa Pawl ŋga daa berney ŋga Aten na, ta', a slərda Timawte fa Tesalawnik hay amba a cəndərwa mey da ray menjey ata daa cəved ŋga Yesu (3.1-3). Timawte a vəhwa a hətfar Pawl da Kwarinti. A ləvar a Pawl, ndəhay da Tesalawnik fa təbmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Ta ŋgene he cəpa na, ndəhay a, a wulkam Yesu a da vəhwa ta vara. Ndəhay ma məcam masa ŋga ta vəhwa daa ba araŋ na, a da diyam ama? Pawl ta mbəɗɗatara la aa mey ata ha daa leeter e keɗe daa fasəlawal 4 ta 5. Ama teesed na, a ləvtar a wuɗta kalah, a wuɗey ŋga hə-tatar fa dey saya (1.2-3.13). Asaya a vəltar gəɗaŋ ŋga njeɗ daa cəved ŋga Yesu, ŋga daw fa mey fa mey daa cəved e (4.1-12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gəɗaŋ a ndəhay:

Menjey maaya ma mbafar a Gazlavay (4.1)

Yesu a vəhwa la (4.13-5.11)

Cek hay maaya masa ndəhay ŋga Yesu ma da kamara (5.12-22)

Cek masa Gazlavay ma wuɗey fa ndəhay (5.16-18)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlala leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste.

Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, asaya ŋga njadakwar daa zazay. †

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Tesalawnik hay

2 Daa masa ala fa dərām danɗay a Gazlavay na, ala fa wulkam da ray akwar mandaw mandaw, ala fa kamar suse a Gazlavay maja akwar tabiya. †† Asaya, daa medərey-danɗay ala a Gazlavay Papa aləkwa na, ala fa səfadamara sləra masa akwar ma kamara, maja akwar fa pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara. Ala fa səfadamara akwar fa kam sləra ta gəɗaŋ maja ka

wuɗmara Yesu, asaya, akwar fa pam leŋgesl mandaw mandaw a ray cek masa ka sərmara ka hətam la ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. †‡ Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya sərmara Gazlavay a wuɗkwar kalah, asaya, ta walakwar la ŋga key ndəhay ŋga hay. ††‡ Sərmara daa masa ala fa wuzdamakwara *Mey-maaya-mawiya na, mey a, a wusey fa akwar na, ara ta mey meeguzley daada ba, ama ta gəɗaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay may. Mey masa ala maa guzldamara na, ya sərmara ara mey fara fara. Daa masa ala da wuzlah akwar na, ka sərmara menjey ala. Ya ta kam cek la ŋga jənkwar. ††

6 Akwar na, akwar fa kam cek anda ala, asaya, akwar fa kam cek anda Bay Mahura Yesu. Akwar ta səram banay la ga, ama ka ta təbmara mey ŋga Gazlavay la cəŋga, ka təbmara ta meesəmey, meesəmey masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara. †††‡ Anda keɗe, akwar fa kam cek maaya haa ndəhay ŋga Gazlavay tabiya da Masadəwan leŋ da Akay a nəkam dey fa ak-

† 1.1 Silas: 2Kwr 1.19; 2Tes 1.1; 1Pi 5.12; Timawte: 1Kwr 4.17; Tesalawnik: SNM 17.1 †† 1.2-3 2.13; Fəl 1.3; Kwa 1.3; 2Tes 1.3; 2.13

‡ 1.3 5.1-2 †† 1.4 2Tes 2.13, 16 †† 1.5 1Kwr 4.20 ††† 1.6 SNM 17.5-9; 2Kwr 6.10; 2Tes 3.7, 9

war, a kamara kəne. ⁸ Fara fara mey nga Bay aləkwa Mahura a zlawana, fa akwar haa a wusey fa ndəhay da Masadəwan leŋ da Akay. Asaya, kwa ndəhay daa wura, daa wura, fa cəndamara akwar fa təbmara mey nga Gazlavay. Da ray ŋgene, ala fa daa guzlmatar da ray metəbey-mey akwar na, daa saba, ¹⁹ maja ndəhay a fa zəldamakwar sləmay, a ləvam akwar ta təbmandar la maaya maaya daa masa ala da wuzlah akwar. Asaya, a ləvam akwar ta mbəkdamara metey kuley sem amba ka səpam Gazlavay masa ta dey, Gazlavay masa fara fara. ^{††10} Anda kede, akwar fa səkwmarə Bəzey nga Gazlavay ma da vəhwa da gazlavay da vad. Bəzey a na, ara Yesu masa Bay Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey. Ara anŋa ma da ka amba Gazlavay a ceŋ mevel a ray aləkwa ba ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya. ‡

Mey da ray sləra nga Gazlavay masa Pawl ma ka da Tesalawnik

2 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, akwar ta ray akwar, ka sərmara ala ma diyam fa akwar heyey na, ara nga tede ba. ^{††2} Asaya, ka sərmara daa masa ala ma wusam fa akwar daa ba arəŋ na, ndəhay daa berney nga Fəlepi ta sərdamandar banay la, ta cəɗmandar la. Masa ala ma wusam la fa akwar na, ndəhay ga ta kam həma la a ray ala may. Ama Gazlavay ta vəlndar gədaŋ la, amba ya wuzdamakwara Mey anŋa maaya mawiya cəŋga. ^{††3} Masa ala fa wuzam mey da ray cəved maaya a ndəhay na, ya wuzdamara na, ta membərzley da hwaɗ a daa ba, asaya, ala fa kam sləra ta mevel maaya, ala fa batam ndəhay daa ba. ^{††4} Ama Gazlavay ta sangalandar la, ta səra la, ala ndəhay anŋa hay fara fara. Anda kede, ta vəldandara *Mey-maaya-mawiya ha la amba ya wuzdamara a ndəhay. Maja ŋgene, yaa guzlam na, amba a mbafatar a ndəhay ba, ama amba a mbafar a Gazlavay ma səra mevel ala. ^{†††}

⁵ Ka sərmara daa masa ala da wuzlah akwar na, ala faa guzlam mey maaya maaya nga mbafakwar nga fəcmakwar daa ba, ala fa wulkam amba ya batam cek fa ndəhay na, daa ba. Mey masa ala ma kadamara, kwa Gazlavay na, a səra ara mey fara fara. ^{††6} Ala ta wudam amba kwa waawa a həlmandar na, daa ba. Kwa akwar, kwa ndəhay mekele, ala ta wudam amba ndaw a həlmandar na, daa ba. ^{†††}

⁷ Ala na, ya gwamara nga wey da ray akwar maja ala ndəhay meslərey nga Yesu. Ama ala ta kamara kəne daa ba. Ala na, ndəhay meekweɗ-mey da wuzlah akwar anda mamaŋ maaya ma nəkey dey fa bəz anŋa hay. ⁸ Ala fa wudmakwar kalah. Da ray ŋgene, ala ta wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay la. Ama ala ta meesəmey nga key cek mekele ma fəna saya. Ala ta meesəmey ga nga vəldamara kwa ray ala maja akwar, maja ala ta wudmakwar sem kalah. ⁹ Məl-

† 1.8 Rm 1.8 †† 1.9 Jan 17.3; SNM 14.15 ‡ 1.10 5.1-2, 9; Rm 5.9 †† 2.1 1.5, 9 †† 2.2 SNM 16.19-24; 17.1-9 ††† 2.3 2Kwr 4.2 ††† 2.4 Jer 11.20; 1Tm 1.11; Gal 1.10; Ef 3.2 § 2.5 2.10; SNM 20.33; 2Kwr 1.23 †† 2.6 Jan 5.41, 44

ma ala hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, sləra masa ala ma kamara ta gədaŋ ta gədaŋ ngada akwar na, akwar fa sərfadamara, ba diya? Daa masa ala fa wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay na, ala ta məskam vaw daa ba, ala ta kam sləra la taa vad, taa pas, amba ya njam fa har akwar ba. ^{†††}

¹⁰ Daa masa ala da wuzlah akwar, akwar ndəhay ma təba mey nga Yesu na, menjey ala anŋa maaya na, maja ala fa jəkam sləmay si fa Gazlavay, ala fa kam cek ta cəved e, asaya, kwa ndəhay faa guzlam mey maaya ba da ray ala daa ba. Kwa akwar na, ka sərmara menjey ala. Gazlavay may, a səra. ^{†††11} Asaya, ka sərmara ala ta kam cek la kwa ngada waawa da wuzlah akwar anda papaŋ ma key cek ngada bəz anŋa hay. ^{†††12} Ala fa vəlmakwar gədaŋ, ala fa dəkmakwar mevel, asaya, ala faa guzlmakwar mandaw mandaw amba ka njam, ka kam cek anda Gazlavay ma wudey. Ara anŋa ma zəlkwar nga njeŋ a wuzlah ndəhay masa anŋa fa wey da ray ata amba ka sərmara maaya anŋa. ^{††}

¹³ Yaw, ala fa kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw saya na, maja daa masa ala fa wuzdamakwara mey nga Gazlavay na, akwar ta jəkam sləmay la. Akwar ta təbmara mey a anda mey nga ndəhay magədaŋ daa ba, ama ka təbmara na, anda mey nga Gazlavay. Fara fara mey a, ara mey nga Gazlavay. Mey a, a vəlkwar gədaŋ ngada akwar ndəhay nga Gazlavay. ^{††14} Məlma ala hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ndəhay akwar hay ta sərdamakwar banay la anda *Jəwif hay ma sərdamata banay ta ndəhay daa Egəliz hay nga Gazlavay daa hwayak nga *Jude. Anda kede, akwar anda ndəhay ma təba mey nga Yesu *Kəriste daa hwayak nga Jude he masa Jəwif hay ma sərdamata banay. ^{†††15} Jəwif hay na, ta kəɗmata ndəhay ma təla mey nga Gazlavay la zleezle. Jəwif hay mekele hay ta kəɗmara Bay Mahura Yesu la vagay. Asaya, Jəwif hay mekele hay saya ta sərdamandar banay la may. Ndəhay a ŋgene, Gazlavay faa səmey da ray ata daa ba. Ata masa-gəra hay nga ndəhay tabiya. ^{†††16} A təkmandar nga wuzey mey nga Gazlavay a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, mey masa ma da ləhdata. Jəwif hay a, ata ta mebərey ga, ama ata fa kam mebərey mandaw mandaw a dey a, a dey a. Anda kede, Gazlavay a bəsa mebərey ata ha saba, a ceŋ mevel a ray ata, a katar sariya. ^{††††}

Pawl a wudey nga daw nga nəktərwa Tesalawnik hay saya

¹⁷ Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ala na, ta wudkam la ta akwar nga dar nekədey, ama mevel ala anŋa ta akwar cəŋga. Ala ta kam gədaŋ la nga vəhey fa akwar, maja ala fa wudam nga hətmakwar fa dey saya. ^{†††18} Ara maja ŋgene, ala ta wudam la nga vəhey fa akwar. Fara fara yah, Pawl, ta ray adaw, ya ta kədey vaw la dey weewe nga daw fa akwar, ama

††† 2.9 2Tes 3.7-9; SNM 18.3 †† 2.10 2.5 ††† 2.11 SNM 20.31 †† 2.12 4.1; Rm 5.2; Fəl 1.27 †† 2.13 1.2-3; Gal 1.11-12 ††† 2.14 SNM 17.5 ††† 2.15 SNM 2.23; 9.23, 29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; Rm 11.28; 2Kwr 11.23-29 †††† 2.16 Mt 23.31-33 18 2.17 3.10

*Satan ta təkndar sem. ¹⁹ Ya wudam nga vøhey fa akwar na, maja akwar ndøhay masa ala fa pamara mewulkey ala a ray akwar, akwar ndøhay ma vømandar meesømey, asaya, ara akwar ma da wuzdamandara ala ta kam sløra maaya la. Maja ngene, ya daa sømam fa mey nga Bay aløkwa Mahura Yesu ta pas masa annga ma da vøhwa. ²⁰ Fara fara ala fa hølmamara Bay aløkwa Mahura maja akwar, asaya, ala faa sømam maja akwar.

3 Masa ala ma cønam mey da ray akwar daa ba heyey na, ya gwamara nga bøsmara ba. Anda kede, ala ta wulkam la, maaya na, ya njam da Aten taa va ala, ^{†2} ya slørdamara Timawte fa akwar. Timawte he na, ara mølma aløkwa daa mecømey-ray nga ndøhay nga Yesu, ala ma kam sløra nga Gazlavay bama nga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *Køriste. Da ray ngene, ya ta slørdamara la fa akwar nga jønkwar, asaya, nga vølkwar gødan daa mey nga Yesu. ^{‡3} Ya slørdamara na, amba banay masa akwar ma sømara na, a mbødda lenjesl kwa nga waawa da wuzlah akwar ba. Akwar na, ka sømara maaya maaya, banay hay a na, ara cek ma key daa menjey aløkwa, aløkwa ndøhay nga Gazlavay. ^{‡4} Daa masa ala da wuzlah akwar na, ya ta løvmakwar la, ya da sørkwa banay. Ka sømara fara fara banay a, ta wuswa la. ^{‡5} Da ray ngene, daa masa ala ma gwamara nga vøhey fa akwar daa ba heyey na, ya gwamara nga bøsmara ba. Ta', ya slørda Timawte fa akwar amba ya cønda mey da ray akwar, da akwar fa tøbmar mey nga Yesu cønga may kwa. Ya zlurey maja Satan a da batakwar. Da ta batakwar sem na, sløra masa ala ma kamara da wuzlah akwar heyey na, a da tørey nga cek nga tede. ^{‡‡}

⁶ Timawte ta daw la fa akwar, wure kede ta vøhwa cay fa ala. Taa guzldar mey maaya la da ray akwar, a løvey akwar ta gødan daa mey nga Yesu, asaya, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. A løvey saya, akwar fa sørfadamandar maaya maaya cønga. Akwar fa wudam nga høtmandar saya anda ala ma wudam nga høtmakwar saya may. ^{‡‡7} Mølma ala hay daa mecømey-ray nga ndøhay nga Yesu, ala fa sømam banay kalah, ama daa masa ala ma cøndamara, akwar ta gødan daa mey nga Yesu na, mey a ta vøldar gødan la ga. ^{§8} Wure kede, ala ta meesømey ma føna ma føna maja akwar fa tøbmar mey nga Bay Mahura ta mevel pal. ⁹ Fara fara, ala faa sømam ga maja akwar. Ala fa kamar suse a Gazlavay, ama kwa ya kamar suse høma kwara na, suse ala ha a wusa ba. ¹⁰ Ala fa døram danggay taa vad, taa pas mandaw mandaw ta mevel pal amba ya høtmakwar fa dey, asaya, amba yaa sørkadamakwar cek masa akwar ma sømara daa ba aran da ray cøved nga Gazlavay. ^{§†}

¹¹ Anja Gazlavay Papa aløkwa ta ray annga lenj Bay aløkwa Mahura Yesu nga wurmandara cøved amba ya diyam fa akwar. ¹² Asaya, anja Bay aløkwa Mahura nga

ka amba ka wudam vaw da wuzlah akwar ma føna ma føna, asaya, amba ka wudmata ndøhay tabiya anda ala ma wudmakwar may. ^{§†13} Anja Bay aløkwa Mahura nga vølkwar gødan amba cek malamba a njej aa mevel akwar ba, asaya, amba ta pas masa annga ma da vøhwa a bøla ta ndøhay annga hay na, akwar ndøhay maaya manjar mebørey fa mey nga Gazlavay Papa aløkwa. ^{§‡}

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

4 Mølma ala hay daa *mecømey-ray nga ndøhay nga Yesu, wure kede ya wudam ngaa guzlmakwar da ray cek mekele. Zleezle na, ala taa sørkadamakwar la da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay. Fara fara menjey akwar a, aa køne. Ama wure kede, ala faa cøfdamakwar ta mezøley nga Bay Mahura Yesu, ala faa cøfdamakwar ta mevel pal amba ka sømam menjey maaya ma mbafar a Gazlavay ma føna ma føna. ^{§††}

² Ala taa sørkadamakwar la da ray cek hay nga key, maja ara Bay Mahura Yesu ma pandar ngaa sørkada. Ka sømara cek hay masa ala maa sørkadamakwara ha, ba diya? ³ Gazlavay a wudey na, ka tøram ndøhay manjar mebørey, ka da lam vaw saw ba. ^{§†4} Maaya na, kwa waawa da wuzlah akwar a søra nga njej maaya maaya ta ngwas annga anda Gazlavay ma wudey, amba ndøhay aa guzlam maaya ba da ray menjey akwar ba. ⁵ Ka da sømam nga key cek malamba ba. Ma kam cek anda ngene na, ara ndøhay ma sømara Gazlavay ba. ⁶ Da ray mey a kede na, ndaw a da kar cek maaya ba a mølma ha ba, a da bata ba sølak, maja Bay aløkwa Mahura a da sørdata banay ta ndøhay ma kam cek malamba anda ngene. Ala ta køtmakwar la zleezle da ray cek aha. ⁷ Yaw, Gazlavay ta zøldakwar nga key cek hay malamba daa ba, ama a zøldakwar na, amba ya tøkwa ndøhay maaya fa mey annga. ^{§†8} Ndaw ma røsa mey a kede na, a røsey ngene na, ndaw ba, ama a røsey Gazlavay ma vølkwar Mesøfney annga. Mesøfney annga ha na, maaya, manjar mebørey. ^{§††}

⁹ Akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. Da ray ngene, ala fa da wuzlalamakwar da ray mewudey-vaw na, daa saba, maja Bay Gazlavay taa sørkadamakwar cay nga wudey vaw da wuzlah akwar. ^{§†10} Fara fara, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar, akwar fa wudmata ndøhay nga Yesu tabiya masa daa hwayak nga Masadøwan. Mølma ala hay daa mecømey-ray nga ndøhay nga Yesu, ya kamakwar ambahw amba ka wudam vaw ma føna ma føna saya. ^{§§†11} Asaya, kam gødan amba ka njam daa zazay, amba kwa waawa a nøkey dey fa sløra masa fa mey annga, amba kwa waawa a zømey cek si ta fa mawurbay annga, anda ala ma køtmakwar zleezle. ¹⁸¹² Da akwar fa kamara køne na, ndøhay ma tøba mey nga Yesu ba a namakwar ray la. Asaya, akwar fa da røkam cek fa ndøhay daa ba. ¹⁹

† 2.19-20 1Kwr 9.24-25; Føl 4.1; 2Tes 1.4 †† 3.1 SNM 17.15 ‡ 3.2 Timawte: 1.1 †† 3.3 Ef 3.13; 2Tes 1.4; 2Tm 3.12 ‡‡ 3.4 SNM 14.22 ††† 3.5 Føl 2.16 ††† 3.6 SNM 18.5; 2Tes 1.3; 1Tm 1.5; Flm 5-7; Gal 5.6 § 3.7 2Tes 1.4 §† 3.10 2.17

§†† 3.12 Gal 6.10 §† 3.13 5.1-2; Føl 1.10 §†† 4.1 2.13; Kwa 1.10; 2Tes 3.6 §† 4.3 5.23; 1Kwr 6.13; Heb 10.10 §† 4.7 4.3; 1Pi 1.15-16 §§† 4.8 1Kwr 6.19-20 §§† 4.9 Jer 31.33-34; Gal 6.10; Ef 5.2 §§§ 4.10 2Tes 3.4 18 4.11 2.9; Ef 4.28; 2Tes 3.10, 12 19 4.12 1Kwr 5.12-13; Kwa 4.5

Mey da ray pas masa Bay Mahura Yesu ma da vèhwa

¹³ Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ya wudam ka sərmarā cek ma da key da ray ndəhay nga Yesu maməctakaya amba ka təwam anda ndəhay mekele ba. Ndəhay mekele he na, fa pam lenjesl nga hətey heter nga njeý ta Yesu nga sərmataw daa ba. †^{†14} Ya sərkwā Yesu ta məcey sem, fa dəba ha, ta sləkdawa sem daa meməcey. Da ray ngene, sərmarā fara fara ndəhay nga Yesu maməctakaya na, Gazlavay a sləkdadatərwa la daa meməcey amba a njam ta Yesu a. ‡

¹⁵ Mey masa ala ma daa guzlmakwar wure kede na, ara mey masa Bay Mahura Yesu maa sərkatadara a ndəhay. Mey a, a ləvey, ta pas masa Yesu ma da vèhwa a bəla na, aləkwā masa ta dey da bəla kede, aləkwā fa da nakwa teesed da ray ndəhay maməctakaya nga ceý ray ta aŋga daa ba. ††¹⁶ Anda meləvey, ta pas ngene, Gazlavay aa guzlwa la ta gədaŋ. Maslaŋ aŋga mahura a wudey la ta gədaŋ, dəy nga taalam nga Gazlavay a cənwa la. Fa dəba ha, Bay aləkwā Mahura Yesu ta ray aŋga, a pawā salay da vad. Ndəhay aŋga hay maməctakaya na, a sləkdamawa la daa meməcey teesed, ††¹⁷ fa dəba ha, aləkwā masa ta dey na, Gazlavay a həlndakwar la ta ndəhay maməctakaya heyey aa mekwatene, amba ya cakwa ray ta Yesu daa memed da vad. Anda kede, ya da njakwa nga sərmataw ta Bay aləkwā Mahura Yesu. †††¹⁸ Maja ngene, dəkam mevel da wuzlah akwar ta mey a kede.

Ma da diyey vaw nga səkwey Yesu ma da vèhwa na, kwara?

5 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, mey da ray pas masa Yesu ma da vèhwa na, ala fa da wuzlalamakwar da ray a daa ba, ² maja akwar ta ray akwar, ka sərmarā pas masa Yesu ma da vèhwa na, a sərey ba, aŋga anda pas masa ndawmayal ma da mbəzey a way ndaw ta tavad ma sərey ba. †††³ Da masa ndəhay fa ləvam: «Ala daa zazay, cek ma da hətfandar daa ba» na, ngene, banay a da sawa a ray ata dərfafay anda hwađ ma car ngada ngwas ma da yawa. Ndəhay ma wulkam anda ngene na, fa da ləham daa ba səlak. ⁹⁴ Ama, akwar, məlma ala hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu na, akwar ndəhay masa ma njam daa ləvaŋ ba. Da ray ngene, pas masa Yesu ma da vèhwa na, fa da hətfakwar dərfafay anda ndawmayal ma hətfey ndaw na, daa ba. ⁵ Akwar tabiya na, ndəhay ma njam daa slam-mewedey, ma səkwmara pas nga Yesu ma da vèhwa. Aləkwā ndəhay ma njam daa ləvaŋ ba, asaya, aləkwā ndəhay nga tavad ba. ††

† 4.13 1Kwr 15.18-19; Ef 2.12 †† 4.13-17 5.1-2; 1Kwr 15.51-52
‡ 4.14 Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 12, 20 †† 4.15 1Kwr 7.10, 25 †† 4.16 1Kwr 15.23 ††† 4.17 Jaŋ 12.26; Rm 5.17; Fəl 3.20 ††† 5.2 1.2-3, 10; 2.19; 3.13; 5.23; Mt 24.36; Fəl 4.5; 2Tes 1.7, 10; 2.1-2; anda pas masa ndawmayal ma sawa: Mt 24.43; 2Pi 3.10; CWJ 3.3; 16.15 § 5.3 Jer 6.14-15; Mt 24.39 †† 5.5-8 Rm 13.11-12; Ef 5.8-9

⁶ Maja ngene, ya da njakwa anda ndəhay mekele ba. Ya da nakwa dar ba, ama njakwa ta mewey vaw, asaya, pakwa lenjesl fa ray aləkwā. ⁷ Ndəhay a nam na, ta tavad. Ndəhay a sam wuzam, a wam na, ta tavad may. ⁸ Ama aləkwā na, ndəhay ma səkwmara pas nga Yesu ma da vèhwa. Da ray ngene, pakwa lenjesl fa ray aləkwā. Njakwa mandaw mandaw daa metəbey-mey nga Yesu, asaya, wudkwa vaw da wuzlah aləkwā. Menjeý anda kede na, ara anda ndaw ma bərdā dadak aŋga ta zana nga bərey nga key vəram. Pakwa lenjesl fa meləhey masa aləkwā ma hətkwa ta fa Yesu. Mepeý lenjesl fa meləhey a na, ara anda ndaw ma peý jikwew nga bərey ngadaa vəram. †††⁹ Yaw, Gazlavay a walandakwar na, amba a sərđandakwar banay ba. Ama a walandakwar amba a ləhdandakwar ta fa Bay aləkwā Mahura Yesu *Kəriste. †††¹⁰ Yesu Kəriste he ta məcey la maja aləkwā amba ya njakwa daa slam a ta aŋga. Pas masa aa ma da vèhwa, kwa aləkwā ta dey, kwa aləkwā maməctakaya na, ya njakwa la daa slam a ta aŋga. †††¹¹ Da ray ngene, vələm gədaŋ da wuzlah akwar, jənam vaw da wuzlah akwar nga təbey mey nga Yesu ma fəna ma fəna anda akwar ma kamara wure kede.

Mey nga madagway-dakw

¹² Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ya kamakwar ambahw, namatar ray a ndəhay ma kam sləra nga Gazlavay da wuzlah akwar. Ata na, ara ndəhay masa Bay Mahura ma pata nga *bay-ray hay da wuzlah akwar, amba a kətmakwar nga səpeý cəved aŋga. †††¹³ Namatar ray maaya maaya, asaya, wudmata maja ata fa kam sləra nga Gazlavay. Njam ta zazay da wuzlah akwar.

¹⁴ Məlma ala hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, ya kamakwar ambahw, kətmata masa-mayad hay, vələmatar gədaŋ a ndəhay masa ta mandərzay daa dey, jənmata ndəhay masa-bəle daa mey nga Gazlavay. Bəsmata ndəhay tabiya. †††¹⁵ Wam vaw! Da ndaw a kakwar cek maaya ba na, ka da kamar cek maaya ba kəne ba. Ama daa menjeý akwar na, kam gədaŋ mandaw mandaw amba ka kam cek hay maaya da wuzlah akwar, asaya, amba ka kam cek maaya ngada ndəhay tabiya. †††

¹⁶ Njam mandaw mandaw daa meesəmey. †††¹⁷ Dəram daŋgay a Gazlavay mandaw mandaw, ka da gəram ba. †††¹⁸ Kamar suse a Gazlavay, kwa daa meeme cəpa, maja a wudeý amba akwar ndəhay nga Yesu *Kəriste na, ka kamara kəne. ¹⁸

¹⁹ Ka da təkmarā sləra nga *Mesəfney nga Gazlavay ba. ¹⁹²⁰ Ka da rəsmara mey hay nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay ba. ²¹ Saŋgalamata mey hay a maaya maaya dağay. Da mey hay a, a samawa ta fa Gazlavay fara fara na, ngene, təbmara mey hay a, aa mevel akwar. ²⁰²² Ka da kam cek malamba ba səlak.

††† 5.8 Ef 6.11-17 ††† 5.9 1.10; 2Tes 2.14 ††† 5.10 4.14; Rm 14.8-9 †† 5.12 1Kwr 16.15-18; 1Tm 5.17 †† 5.14 2Tes 3.6, 11, 15 ††† 5.15 Rm 12.17; Fəl 1.10 ††† 5.16 Fəl 4.4 ††† 5.17 5.25; Lk 18.1; Rm 12.12; Ef 6.18; Kwa 4.2 18 5.18 Ef 5.19-20 19 5.19 Ef 4.30 20 5.21 1Kwr 14.29; Ef 5.10; 1Jj 4.1

²³ Anja Gazlavay ta ray aŋga, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, ŋga ka amba ka təram ndəhay manjar mebərey, ŋga jəda mesəfney akwar, heter akwar, ta vaw akwar cəpa maaya maaya, amba ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəhwa na, a hətfakwar manjar mebərey. ^{†24} Gazlavay ma zəlkwar ŋga njeŋ ta aŋga na, a ndəvda sləra ha la fara fara, maja cek masa aŋga ma ləvey a ka la na, a ka la. ^{††}

† 5.23 5.1-2; 2Kwr 13.11 †† 5.24 1Kwr 1.8-9; Fəl 1.6; 2Tes 3.3

²⁵ Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, dəram danġay a Gazlavay maja ala may. [‡]

²⁶ Camatar har maaya maaya a məlmanġ hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya. ^{‡‡27} Ya kakwar ambahw ta mezəley ŋga Bay Mahura, jaŋgamara leeter kede fa mey ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya. ^{‡‡}

²⁸ Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njeŋ ta akwar.

‡ 5.25 1.2-3; Rm 15.30 ‡† 5.26 Rm 16.16 ‡‡ 5.27 Kwa 4.16

2 Tesalawnik hay

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala nga dey cew a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. A wuzlalatara na, maja ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik ta cəndamara mabara nga mey daa leeter ngeeme masa aa ma wuzlalatara na, daa ba. Ndəhay faa sərkaɗamata ndəhay, a ləvam gweegwe Yesu a vəhwa. Ndəhay siya da Tesalawnik ma cəndamara meesərkey a na, a ləvam, da gweegwe Yesu a vəhwa na, kaa mekey sləra keme seme? Daa leeter nga dey cew keɗe na, ara mey hay masa Pawl maa guzldata cay daa leeter ngeeme. A wudey kwa fa sərɗamata banay ta ndəhay daa berney nga Tesalawnik na, si ndəhay a, a pamara Yesu Kəriste nga ndaw ata fara fara cəngga (1.4-12). Ta wuzda cek ma da key daa masa Yesu ma da vəhwa la maaya maaya (2.1-5). A ləvey, Yesu a da vəhwa na, si ndaw masa-həma a sawa la ɗagay, ndaw a, a təkta ndəhay nga namar ray a Gazlavay (2.3-4). Pawl a wudey na, ndəhay a sərmara Gazlavay fa wudta fara fara, asaya ta ləhɗata sem maja ata ma təbmara Mey-maaya-mawiya, a kam cek ma mbafar a Gazlavay. Si a bəsmara banay maja Yesu Kəriste (2.13-3.5). Pawl a kətata maja ata masa-mayaɗ hay, a mbəzam aa mey masa mey ata da hwad a daa ba. Anda keɗe, Pawl a wudey a mbəɗdamara menjey ata maaya ba ha ngeene (3.6-15). Daa leeter e keɗe na, mey hay maakar daha nga wəley gəɗaŋ a ndəhay da ray mepəsey-mey (2.16-17; 3.5; 3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste. †

² Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nga pəsmakwar mey, asaya, nga njadamakwar daa zazay.

Pawl a wəltar gəɗaŋ a Tesalawnik hay nga bəsmara banay

³ Məlma ala hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu, si ya kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw maja akwar. Ara cek maaya amba ya kamar suse anda keɗe, maja akwar fa təbmara mey nga Yesu ma fəna ma fəna, asaya, maja akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar ma fəna ma fəna. ††⁴ Maja ngeene, da ala da wuzlah ndəhay mekele daa Egəliz hay nga Gazlavay na, ala faa guzlam da ray akwar ta meesəmey, maja kwa ndəhay fa sərɗamakwar banay kwara kwara na, akwar fa bəsmara banay a, akwar fa təbmara mey nga Yesu *Kəriste cəngga. †⁵ Menjey akwar a ngeene, fa wuzda Gazlavay na, ara ndaw ma da katar sariya a ndəhay təde

fa sləra ata. Ahaw, ara maja menjey akwar a ngeene, Gazlavay ma da tərɗakwar nga ndəhay maaya ma da njam da wuzlah ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata. Akwar fa bəsmara banay a na, maja. ††

⁶ Fara fara, Gazlavay na, fa key cek ta cəved e. Anda keɗe, Gazlavay a da sərɗata banay ta ndəhay ma sərɗamakwar banay may. ††⁷ Akwar ndəhay masa fa sərɗam banay wure keɗe kaa na, Gazlavay a da məskadakwar vaw, ala may kəne. Gazlavay a da məskadandakwar vaw na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu ma da pawa salay da vad ta maslaŋ aŋga hay ma da wuzdamərwa gəɗaŋ aŋga. ††⁸ A da sawa na, ta awaw magəɗkaya, a da sərɗata banay ta ndəhay ma sərmara Gazlavay ba leŋ ta ndəhay ma təbmara *Mey-maaya-mawiya da ray Bay aləkwa Mahura Yesu ba. ††⁹ A sərɗata banay la, a daa zəɗɗata nga sərɗamataw, a da njadata dərəŋ ta Bay aləkwa Mahura, asaya, dərəŋ ta slam aŋga menjey mewedeŋ. ¹⁰ Cek hay a keɗe a da kam na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu ma da vəhwa. A da vəhwa amba ndəhay aŋga hay, a həlmamara maja sləra aŋga, asaya, amba ndəhay tabiya masa ma təbmara mey aŋga a həslmar ray. Akwar may, akwar da wuzlah ndəhay a ngeene, maja akwar ma təbmara mey masa ala ma wuzdamakwara.

† 1.1 1Tes 1.1 †† 1.3 2.13; 1Tes 1.2-3 ‡ 1.4 1Tes 2.19-20; 3.3, 7

†† 1.5 Fəl 1.28 †† 1.6 Rm 12.19; CWJ 18.6 ††† 1.7 Mt 25.31; 1Tes 5.1-2 ††† 1.8 Iz 66.15; Rm 2.8; 1Pi 4.17

¹¹ Ara maja ṅgene, ala ma dɛram dangay mandaw mandaw a Gazlavay maja akwar. Ala faa cɛfdamara Gazlavay amba a tɛrdakwar ndɛhay maaya tɛde ṅga hɛtey heter mendɔvey ba masa aa ma zɛlkwar maja. Ala faa cɛfdamara amba a jɛnkwar ṅga key cek hay maaya tabiya masa akwar ma wudam ṅga kamara, asaya, amba a jɛnkwar daa slɛra masa akwar ma kamara maja akwar ma pamara ṅga ndaw akwar fara fara. Yaa cɛfdamara ṅga jɛnkwar na, ta gɛdan ṅga.
¹¹² Da ray ṅgene, ndɛhay a da hɛlmamara Bay alɛkwa Mahura Yesu maja akwar. Asaya, Bay alɛkwa Mahura Yesu a da hɛslkwar ray may. Cek aha a da key na, maja mɛpɛsey-mey ṅga Gazlavay alɛkwa ta Bay alɛkwa Mahura Yesu Kɛriste aa da ray akwar.

Mey da ray cek ma da key teesɛd da ray Yesu ma da vɛhwa

2 ¹⁻² Mɛlma adaw hay daa *mɛcɛmey-ray ṅga ndɛhay ṅga Yesu, ya wudɛy ṅga guzlkwar da ray pas masa Bay alɛkwa Mahura Yesu *Kɛriste ma da vɛhwa, asaya, da ray alɛkwa ma da kuskwa fa mey aṅga. Ndɛhay fa lɛvam dar masa Bay Mahura ma da vɛhwa heyey na, ta wuswa cay. Ama ya fa kakwar ambahw, ka da hɛbam ray maja ba. Kwa ndɛhay a lɛvam ara Gazlavay ma wuzdatara mey da ray dar a, kwa ndɛhay ta wuzam mey la da ray a, ka da tɛbmara ba. Asaya, kwa ndaw a lɛvey ta janṅa la daa leeter masa ala ma wuzlalamara na, ka da tɛbmara mey a ba, ka da zluram ba. ^{††} ^{‡‡} Ka da vɛlmar cɛved kwa ṅgada waawa ṅga batakwara ba sɛlak. Dar a fa da wuswa daa ba arañ, si ndɛhay ga ma mbɛdmar dɛba la a Gazlavay dagay, asaya, si ndaw masa-hɛma ^{††} a sawa la dagay, ndaw masa Gazlavay ma daa zɛdda aa awaw. ^{‡‡} Ndaw masa-hɛma ha, a da tɛkta ndɛhay ṅga ney ray, kwa ṅgada Gazlavay, kwa ṅgada meeme cɛpa. A da lɛvey aṅga mahura da ray cek hay a tabiya. Anda kedɛ, a da mbɛzey aa *Way-mekey-kwakwas ṅga Gazlavay amba a nɛy aa slam maaya daa way a, a da lɛvey aṅga na, Gazlavay. ^{‡‡} ^{‡‡} Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlkwar la da ray cek hay a, ba diya? Ka sɛr-fadamara saba daw?

⁶ Wure kedɛ, cek fa tɛka ndaw masa-hɛma ha ṅga sawa. Ka sɛrmara cek ma tɛka ha. Ndaw aha fa da wuzwa vaw wure kedɛ na, daa ba arañ, si pas a ma wuswa. ⁷ Fara fara, gɛdan ṅga ndaw masa-hɛma ha na, fa hɛldata ndɛhay ga ṅga kam cek hay malamba, ama gɛdan a mabadakaya. Ndaw manjakaya ṅga tɛka gɛdan a ^{‡‡} na, daha. A da tɛka gɛdan a haa ta pas

† 1.11 1Tes 1.2-3; 5.24 †† 2.1-2 1Tes 4.15-17; 5.1-2 ‡ 2.2 1Tm 1.10; 4.14 †† ndaw masa-hɛma: Ara Sataṅ ba, ama ara masa-gɛra mahura ṅga Kɛriste. Nɛka 1Jṅ 2.18, 22. †† 2.3 1Tm 4.1; 1Jṅ 2.18 ††† 2.4 Ez 28.2; Dan 11.36; CWJ 13.5-6 ††† Ndaw manjakaya ṅga tɛka gɛdan a: Daa 2.6Pawl a lɛvey: «cek fa tɛka ndaw masa-hɛma ha.» Daa 2.7a lɛvey ara ndaw ma tɛka. Pawl a wudɛy ṅga lɛvey na, kwara? Ndɛhay siya a wulkam ara bay mahura ṅga Rawma hay, da daa ba, ara mewey ṅga hwayak ṅga Rawm. Ndɛhay mekele saya a wulkam ara Mesɛfney ṅga Gazlavay, da daa ba, Egɛliz. Ndɛhay siya saya a wulkam ara Mey-maaya-mawiya maasɛrkadakaya ṅgada ndɛhay tabiya daa ba arañ ma tɛka (Mt 24.14).

masa aṅga manjakaya daa slam aṅga daa saba. ⁸ Fa dɛba ha, ndaw masa-hɛma heyey a da wuzwa vaw dɛba. Ama daa masa Bay Mahura Yesu ma da vɛhwa daa mewedey aṅga na, a kɛda la vagay ta memed ma bawa da mey aṅga, aa zɛdda la kudap! ta gɛdan aṅga. ⁸⁹ Masa Yesu ma vɛhwa a bɛla daa ba arañ kedɛ na, ndaw masa-hɛma ma da sawa heyey na, a sawa la, a da key slɛra ta gɛdan ṅga *Sataṅ, bay-malula. A da key maazla hay mekele mekele, a da batata ndɛhay ta fa maazla hay leṅ ta fa cek hay ma rɛzla ndaw. ^{§†10} A da sawa ṅga key cek hay malamba mekele mekele ṅga batata ndɛhay ma daa zɛdam. A daa zɛdam na, maja ata ma tɛbmara mey masa fara fara ba, asaya, maja ata ma rɛsmara mey a. Anja da ta tɛbmara mey masa fara fara ha la na, Gazlavay a lɛhdata la. ¹¹ Yaw, a tɛbmara mey masa fara fara ba, da ray ṅgene, Gazlavay a vɛltar mewulkey maaya ba, amba a tɛbam mey mem-bɛrzley. ^{§†12} Da ray ṅgene, ndɛhay ma tɛbmara mey masa fara fara ba, asaya, ma wudam ṅga key cek hay malamba kalah na, sariya ṅga Gazlavay a tɛddata la. ^{§†}

Mey da ray ndɛhay masa Gazlavay ma walata ṅga lɛhey daa mɛbɛrey

¹³ Akwar, mɛlma ala hay daa *mɛcɛmey-ray ṅga ndɛhay ṅga Yesu na, Bay alɛkwa Mahura fa wudkwara kalah. Daa masa bɛla ta lɛmey daa ba arañ na, Gazlavay ta walakwar sem ṅga lɛhey daa mɛbɛrey. A lɛhdakwar na, ta gɛdan ṅga Mesɛfney aṅga. Mesɛfney a, a tɛrdakwar ṅga ndɛhay ṅga Gazlavay ma kam cek ma mbafar a Gazlavay. A lɛhdakwar maja akwar ma tɛbmara mey masa fara fara. Da ray ṅgene, si ya kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw maja akwar. ^{§†14} Gazlavay a zɛlkwar ṅga tɛrey ndɛhay aṅga hay na, ta fa *Mey-maaya-mawiya masa ala ma wuzdamakwara. A zɛlkwar amba a hɛslkwar ray anda aṅga ma hɛslar ray a Bay alɛkwa Mahura Yesu *Kɛriste. ^{§†15} Da ray ṅgene, akwar mɛlma ala hay, mey masa ala ma wuzdamakwara kwa ta mey gway, kwa ta daa leeter na, pamara mey a aa leṅgesl akwar, tɛbmara ma fɛna ma fɛna. ^{§†}

¹⁶ Gazlavay, Papa alɛkwa, a wudndakwar, aa fa dɛkndakwar mevel mandaw mandaw, asaya, a ka amba ya pakwa leṅgesl a ray cek maaya masa aṅga ma da vɛldandakwara. A dɛkndakwar mevel na, ta fa maaya aṅga. Asaya, a ka amba ya pakwa leṅgesl a ray cek maaya ha na, ta fa maaya aṅga may. Anja Bay alɛkwa Mahura Yesu Kɛriste ta ray aṅga, leṅ Gazlavay Papa alɛkwa ^{§†17} ṅga dɛkmakwar mevel, ṅga vɛlmakwar gɛdan amba ka kam cek hay mandaw mandaw tabiya masa maaya, asaya, amba kaa guzlam mey masa maaya mandaw mandaw.

Pawl aa cɛfdɛy mɛdɛrey-dangay

3 Mɛlma ala hay daa *mɛcɛmey-ray ṅga ndɛhay ṅga Yesu, wure kedɛ, ya wudam ṅga guzlmakwar da ray cek mekele. Yaa cɛfdamakwar ṅga dɛrey

§ 2.8 Iz 11.4; CWJ 19.15 §† 2.9 Mt 24.24; CWJ 13.11-13 §†† 2.11 2Tm 4.4 §† 2.12 1.6-8 §†† 2.13 1.3 §† 2.14 1Tes 5.9 §† 2.15 3.6; 1Kwr 11.2 §†† 2.16 1Tes 1.4

dangay maja ala, amba mey nga Bay Mahura Yesu a daw fa mey fa mey, kwa ndaw a gwa nga tæka ba, asaya, amba ndøhay a tæbmara mey a, aa hæmdamara anda akwar may. ^{†2} Døram dangay maja ala saya, amba Gazlavay a jødndar fa ndøhay malamba hay, maja ndøhay ga fa tæbmara mey nga Gazlavay daa ba.

³ Ya sækwa Bay Mahura na, ara ndaw ma mbækda ndaw anga ba. A da vèlkwar gødan, asaya, a da jødkwar amba *Satan a zlangadadakwar ba. ^{††4} Alækwa macæmkaya ta Bay Mahura Yesu, anda kede, ya særmara fara fara akwar fa kamara cek masa ala maa sækadamakwara, asaya, ka da kamara mandaw mandaw. ‡

⁵ Anja Bay Mahura nga jænkwar amba ka særmara Gazlavay fa wudkwar kalah, asaya, amba ka bæsmara banay anda *Kæriste ma bæsa.

Mey da ray mekey slæra

⁶ Mælma ala hay daa *mecæmey-ray nga ndøhay nga Yesu, yaa guzlmakwar ta mezøley nga Bay alækwa Mahura Yesu *Kæriste, ya lævmakwar, ndøhay masa-mayad hay ^{††} masa daa mecæmey-ray nga ndøhay nga Yesu na, ka da cæmam ta ata ba. Masa-mayad hay a na, a tæbmara cek masa ala maa sækadamakwara ba. ^{††7} Akwar ta ray akwar, ka særmara, maaya na, ka kam cek anda ala ma kamara. Daa masa ala da wuzlah akwar na, ala ta kam mayad daa ba, ⁸ ala maa cæfdam cek mezømey fa ndaw nga maaya daa ba. Sasækar jak, ala ta kam slæra la ga, taa vad, taa pas, amba ya njam fa har akwar ba. ^{††9} Daa masa ala fa wuzdamakwara mey nga Gazlavay na, ala ta cæved ngaa cæfdamakwar cek mezømey, ama ala taa cæfdamakwar daa ba. Ya kam slæra ta har ala na, amba yaa sækadamakwar nga

† 3.1 SNM 2.4; Rm 15.30; 1Tes 5.25 †† 3.3 1Kwr 10.13; 1Jn 5.18
‡ 3.4 1Kwr 4.16; Gal 5.10 †† ndøhay masa-mayad hay: Ara ndøhay masa ma kam slæra ba, maja ata masa-mayad fara fara, da daa ba, ara ndøhay masa ray ata fa hæbey da ray mavøhwa nga Yesu gweeg-we cay. †† 3.6 3.12; 1Tes 5.14 ††† 3.8 1Tes 2.9

key slæra anda ala. ^{†††10} Masa ala da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlmakwar la, ya lævam: «Ndaw ma wudey nga key slæra ba na, ka da vèlmar cek mezømey ba may.» [§]

¹¹ Yaa guzlmakwar anda kede na, maja ya cændamara a lævam, ndøhay siya da wuzlah akwar ata masa-mayad hay. A wudam nga kam slæra ba, ama a mbæzam aa mey hay nga ndøhay mekele masa mey ata da hwad a daa ba. ^{§†12} Sækway nga ndøhay anda ngene na, ala fa kætmeta ta mezøley nga Bay Mahura Yesu Kæriste, ya lævmatar: «Kam slæra ta cæved e, amba ka zømam cek ta fa mawurbay akwar.» ^{§††}

¹³ Akwar, mælma ala hay na, kam cek maaya ta cæved e cønga, ka da gøram ba. ^{§†14} Da ndaw da wuzlah akwar a tæba mey masa ala ma wuzlalamara daa leeter kede ba na, wam vaw ta ndaw aha, ka da kam jam ta anga ba, amba hwaray a kar. ^{§†15} Ama ndaw a na, ka da pamara nga masa-gøra akwar ba, ama sasækar jak, kætmeta anda mælmakw akwar cønga. ^{§†}

Mey nga madagway-dakw

¹⁶ Bay Mahura na, ara ndaw ma njadata ndøhay daa zazay. Anja anga, ta ray anga, nga njadakwar mandaw mandaw daa zazay, kwa daa cek hay wura wura tabiya. Anja Bay Mahura nga njeý ta akwar, akwar tabiya. ^{§†}

¹⁷ Ara yah, Pawl, ta har adaw, ma wuzlalakwara mecey-har a kede. Ya wuzlala mezøley adaw ta har adaw daa mendøvey nga leeter adaw hay tabiya anda kede amba ka særmara ara yah ma wuzlala ta har adaw. ^{§§†}

¹⁸ Anja maaya nga Bay alækwa Mahura Yesu *Kæriste nga njeý ta akwar ndav. ^{§§†}

††† 3.9 SNM 18.3; 1Tes 1.6; aa cæfdamakwar cek mezømey: 1Kwr 9.4 § 3.10 1Tes 4.11 §† 3.11 1Tm 5.13 §†† 3.12 Ef 4.28 §† 3.13 Gal 6.9 §†† 3.14 1Kwr 5.9, 11 §† 3.15 Mt 18.15-17; 1Tes 5.14 §† 3.16 2Kwr 13.11 §§† 3.17 1Kwr 16.21 §§† 3.18 Gal 6.18

1 Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ngeeme a Timawte

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlala ngada Timawte. Timawte na, ara bəzey n̄ga ndaw Gərek. Mamaha na, ara n̄gwas ma təba meɗ n̄ga Yesu, ara dam Jəwif ma yey ta yey. Pawl a sərəm vaw ta Timawte na, daa meɗəkey a n̄ga n̄ga dey cew (SNM 16.1-3). Maa sərkaɗa Timawte n̄ga wuzey meɗ n̄ga Gazlavay na, ara Pawl. Ara maja n̄gene, a n̄ga anda bəzey da hwaɗ a n̄ga. Pawl ta wəlar sləra la ga mekele mekele a Timawte, ta slərda la a Tesalawnik leɗ a Kwarinti. A pa n̄ga bay-ray n̄ga Egəliz hay.

Masa ata ma pəskamərwa Pawl la n̄geeme daa fərsəne na, ta', a daw a wuzey meɗ n̄ga Gazlavay cə n̄ga. A wuzlalara leeter a Timawte na, masa a n̄ga daa hwayak n̄ga Masadəwan. Daa leeter e na, Pawl a kəta Timawte da ray mekey sləra daa Egəliz n̄ga Yesu.

Pawl a wuzlalar leeter a Timawte na, dey cew. Daa masa n̄geeme keɗe na, a kətata ndəhay daa mecəmey-ray n̄ga Yesu, a kətata bay-ray hay (3.1-13). Asaya, a kəta Timawte he, a ləvar n̄ga n̄jey ndaw ma ka sləra n̄ga Yesu Kəriste maaya. A ləvar n̄ga nəkey dey fa ndəhay daa mecəmey-ray hay n̄ga Yesu.

Daa leeter e keɗe na, meɗ mekele mekele daha n̄ga wəley gəda n̄ga ndəhay:

Medərey-dangay (2.1-8)

Metəbey meɗ n̄ga Yesu na, a fəna mesəpey zleley (6.6-10)

Mesəpey n̄ga key cek maaya (6.11-12)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakawa leeter keɗe, yah, *ndaw-meslərey n̄ga *Yesu *Kəriste. Ara *Gazlavay ndaw ma ləhdandakwar, ta Yesu Kəriste ndaw masa aləkwa ma pakwa leɗgesl aləkwa a ray a, ma pa-maya n̄ga ndaw-meslərey. †

² Ya wuzlala na, ngada kah, Timawte, ndaw masa ma tərey sem n̄ga bəz adaw fara fara, maja kah ma təba meɗ n̄ga Yesu Kəriste masa yah ma wuzdakawa.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa n̄ga pəsmaka meɗ, n̄ga sərɗamaka dey-ceceh, asaya, n̄ga njadamaka daa zazay. ††

Mey da ray ndəhay maa sərkaɗam ndəhay ta membərzley

³ Daa masa ya fa da daw aa hwayak n̄ga Masadəwan na, ya ta ləvka la n̄ga n̄jey daa berney n̄ga Efez. Anda keɗe, ya wudəy ka n̄jey fetede cə n̄ga amba ka təkta ndəhay maa sərkaɗam ndəhay ta membərzley. †† Si

† 1.1 ndaw-meslərey: 2.7; ndaw na ləhdandakwar: Tit 3.4; aləkwa ma pakwa leɗgesl: Kwa 1.26-27 †† 1.2 Timawte: 1Kwr 4.17; bəz adaw: 1Kwr 4.15; 1Tes 2.11; Tit 1.4 † 1.3 Efez: SNM 20.1; ndəhay maa sərkaɗam ndəhay ta membərzley: 4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11

ndəhay a, a mbəkdamara n̄ga həbey ray da ray mam-ba hay saw ta da ray mezəley hay n̄ga papa n̄ga papa ata hay zleezle ma gərey ndaw n̄ga tede n̄gene. Mey hay a n̄gene na, fa handawa yawa ga, fa da jənta n̄ga sərey cek masa Gazlavay ma wudəy n̄ga ka n̄ga ləhey ndəhay na, daa ba. Ya sərkwaa cek aha na, maja aləkwa ma təbkwa meɗ n̄ga Gazlavay. ††5 Yaa cəɗdaka n̄ga təkta ndəhay a n̄gene na, maja ya wudəy ndəhay a n̄ga wudam vaw da wuzlah ata. Anda meləvey, si a n̄jam ta mevel maaya, a kam cek maaya, asaya, a təbmara meɗ n̄ga Gazlavay fara fara. ††6 Ndəhay siya ta zlangadam sem daa cəved maaya. Ata fa kam yawa da ray meɗ hay saw kəne. ††7 A wudam n̄gaa sərkaɗamatara *kwakwas n̄ga Mawiz a ndəhay. Aa sərkaɗamatara ha na, anda ndəhay ma səra cek, ama ata ta ray ata, a cəndamara meɗ masa ata ma wuzdamatara ha ba.

Kwakwas n̄ga Mawiz mapakaya na, ngada wa hay wa?

⁸ Ya sərkwaa da aləkwa fa sərkwaa *kwakwas n̄ga Mawiz fara fara na, kwakwas a, aa maaya. ††9 Sərmara, ndəhay maaya fa meɗ n̄ga Gazlavay na, kwakwas a ara ngada ata ba. Ama, kwakwas a na, ara ngada ndəhay

†† 1.4 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 †† 1.5 1.14, 19; 2.15; 4.12; Rm 12.9; 13.10; 1Kwr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15 ††† 1.6 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 ††† 1.8 Rm 7.12, 16

ma cənmar mey a Gazlavay ba, ngada ndəhay ma cənmar mey ba, ngada ndəhay masa-maagway, ngada ndəhay ta mebərey, ngada ndəhay ma namar ray ba, ta ngada ndəhay maa sanğəram da ray cəved nğa Gazlavay. Asaya, kwakwas a na, ara ngada ndəhay ma kədmata papa ata hay, da daa ba, ma kədmata mama ata hay vagay, ta ngada ndəhay ma kədam ndəhay vagay, ^{†10} ngada ndəhay ma lam vaw saw, ta ngada zel hay ma lam vaw ta zel cəla ta ngada ngusay ma lam vaw ta ngwas cəla, leŋ ngada ndəhay ma hədkadam ndəhay nğa beke. Kwakwas a saya na, ara ngada ndəhay ma mbəzlam, ta ngada ndəhay ma mbadam saw kəne. Yaw, anda kede kwakwas a na, ara ngada kwa waawa ma key cek maaya ba wura wura cəpa, masa wal ta meesərkedey aləkwa masa maaya. ^{††11} Meesərkedey aləkwa ha na, aa daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-mawiya ha na, a wuzdandakwara Gazlavay aa ta gədan, aa daa wiya mandaw mandaw. Ara anğa ma vəldiwa Mey-maaya-mawiya ha amba ya wuzdatara a ndəhay. ‡

Pawl a kar suse a Yesu Kəriste

¹² Ya fa kar suse a Yesu *Kəriste, Bay aləkwa Mahura. Ya fa kar suse maja a wulkey yah na, yah təde nğa ka sləra anğa. Da ray ngene, ta paya la nğa ndaw ma ka sləra anğa. Ara anğa ma vəlya gədan nğa ka sləra anğa ha. ^{††13} Zleezle na, ya faa guzley mey maaya ba da ray anğa, ya fa sərdata banay ta ndəhay anğa hay, ya fa key həma a ray ndəhay anğa hay a. Ama anğa na, ta sərfaya dey-ceceh la, maja a səra cek hay masa yah ma kata na, a key ya səra ba. Ya səra ba na, maja yah ma təba mey anğa daa ba aran. ^{††14} Bay aləkwa Mahura ta pəsyə mey la ga. A vəlya gədan amba ya təba mey anğa, asaya, amba ya wudta ndəhay. ^{‡‡}

¹⁵ Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya na, ndəhay cəpa a təbmara mey a ta mevel pal. Ya fa ləvkwar, Yesu Kəriste na, ta sawa la a bəla amba a ləhdata ndəhay daa mebərey. Ndaw ma fənta ndəhay ta mekey mebərey na, ara yah. ^{§16} Fara fara yah, ndaw ma fənta ndəhay ta mekey mebərey, ama Yesu Kəriste ta sərfaya dey-ceceh la cəngga. A ka kəne na, amba a wuzdatara a ndəhay, anğa ndaw meekwed-mey fara fara. A wuzdatara anda kede na, nğa vəltar gədan a ndəhay ma da təbmara mey anğa, amba a hətam heter mendəvey ba. ^{§†}

¹⁷ Anja Bay Gazlavay nğa zəma bay anğa nğa sər-mataw.

Ara ndaw masa ta dey, a məcey ba səlak.

Ndaw a gwa nğa hətar ta dey ba.

Anğa na, Gazlavay pal.

Anja ndəhay nğa həslmar ray,

nğa həlmamara nğa sər-mataw. *Amen. ^{§††}

Pawl a vəlar gədan a Timawte

¹⁸ Timawte, bəz adaw, ya mbəkəkawa mey kede a har akah. Mey a na, aa letek ta mey masa ndəhay ma təla mey nğa Gazlavay maa guzlam da ray sləra masa kah ma da ka. Sərfadərwa mey ata ha, amba ka hətey gədan nğa key sləra maaya maaya. ^{§†19} Anda kede, ya wudəy ka ka sləra ha ta mevel maaya, asaya, ka pa Gazlavay nğa ndaw akah fara fara. Ndəhay siya hay a wudam nğa kamara kəne ba. Maja ngene, fa pamara Gazlavay nğa ndaw ata fara fara daa saba. ^{§†20} Ata Himene ta Alekzandəre na, ata da wuzlah ndəhay a may. Ya ta vəldata sem a har *Satan ^{§†}, bay-malula, amba a pam leŋgesl, aa guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay saba. ^{§†}

Mey da ray menjey daa mecəmey-ray nğa ndəhay nğa Yesu

2 Cek ngeeme, masa yah ma wudəy nğa ləvey na, ndəhay nğa dərmar danğay a Gazlavay nğa cacəfdafamar cek, nğa kamar ambahw, asaya, nğa kamar suse maja ndəhay tabiya. ^{§†22} Maaya na, a dərmar danğay a Gazlavay maja bay hay, ta mahura hay tabiya ma wa hwayak hay, amba ya sərkwə banay ba, ya njakwa ta zazay. Da ray ngene, ya nakwa ray a Gazlavay, asaya, ya njakwa ta mekey cek maaya. ^{§†23} Medərey-danğay a na, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar. ^{§†24} A mbafar na, maja a wudəy ndəhay cəpa nğa ləham, asaya, a wudəy ndəhay cəpa a sərmarə mey masa fara fara. ¹⁸⁵ Mey a kede aa ngada ndəhay tabiya.

Fara fara Gazlavay na, aa pal gway.

Ma cəma ndaw-magədan ta Gazlavay na, ndaw pal.

Ndaw a na, ara Yesu Kəriste. ¹⁹

⁶ Ta sawa la, ta vəlda heter anğa la nğa ləhey ndəhay tabiya daa mebərey. Ta ka la anda kede ta pas masa Gazlavay ma wudəy, amba a wuzdatara fara fara Bay Gazlavay a wudəy nğa ləhdata ndəhay tabiya. ²⁰⁷ Bay Gazlavay ta paya la nğa maslan anğa, ta nğa ndaw anğa meslərey. A slərđiwa na, nğa wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, amba a təbmara. Yaa guzlkwar kede na, fara fara, ya mbəzley ba. ²¹

⁸ Yaw, ya wudəy na, zel hay nğa dərmar danğay a Gazlavay kwa daa wura daa wura. Daa medərey-danğay a na, nğa banğadamata har ata hay a vad ta mevel maaya, ta mecey-mevel ba, ta metərey-vaw ba. ²²

⁹ Ya wudəy na, ngusay may a da pam zana nğa zlepey ba, a da pam zana ma kədtar dey a ndəhay ba.

§† 1.18 4.14; 6.12; 1Kwr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Jud 3 §†† 1.19 1.5 §† a har Satan; Ndəhay a wulkam Pawl a wudəy nğa ləvey: «Ya ta bəla ata Himene ta Alekzandəre sem daa mecəmey-ray nğa ndəhay nğa Yesu.» Nəka 1Kwr 5.13. §† 1.20 Himene: 2Tm 2.17; Alekzandəre: 2Tm 4.14; Satan; 1Kwr 5.5 §†† 2.1 Ef 6.18-19; Fəl 4.6 §†† 2.2 Es 6.10 §†† 2.3 Tit 3.4 18 2.4 Ez 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pi 3.9 19 2.5 Mew 6.4-5; 1Kwr 8.6; Rm 3.29-30; 10.12-13 20 2.6 Mk 10.45; 2Kwr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Jn 3.16; pas masa Gazlavay ma wudəy: Gal 4.4; Tit 1.3 21 2.7 ndaw-meslərey: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ef 3.7; 2Tm 1.11 22 2.8 1Pi 3.7

† 1.9-10 Gal 5.19-21 †† 1.10 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 † 1.11 1Tes 2.4 †† 1.12 Gal 1.15-16

‡† 1.12-17 2.7 ‡†† 1.13 SNM 8.3; 9.1-5; 1Kwr 15.9; Gal 1.13

‡‡† 1.14 1.5; 1Kwr 15.10 § 1.15 Lk 15.2; 19.10; Rm 5.8 §† 1.16 Ef 3.7-9; Kwa 1.25 §†† 1.17 Rm 16.27

A da tərđamata ray ata hay nga zlepey ba. Dangwa hay ta bersle hay, leŋ zana hay masa dala kalah ma hədkey ba na, a da pamara ba. ^{†10} Ama nga wuzdamər-wa membey ata ta fa sləra maaya masa ata ma kamara. Yaw, ŋgusay ma ləvam fa namar ray a Gazlavay na, si a kamara kəne. ^{††}

^{†11} Daa meesərkey daa way nga Gazlavay na, si ŋgusay a njam teete, a jəkam sləmay ta meney ray fa ndaw maa sərkađata. ^{†12} Ya vəltar cəved a ŋgusay ŋгаа sərkađamata zel hay ba. A da lam ray da ray zel hay ba, ama si a njam teete. ^{†13} Ya ləvey anda kede, maja Bay Gazlavay a ləmwā teesəd na, zel, mezəley *Adam. Fa dəba ha, a ləmwā ŋgwas, mezəley *Ev. ^{††14} Asaya, *Sataŋ, bay-malula, ta bata Adam nga key mebərey na, daa ba, ama a betey na, ŋgwas. Anda kede, ara ŋgwas ma cənar mey a Gazlavay ba. ^{††15} Kwa ta ŋgene he cəpa, ŋgusay a ləham la ta fa mayawa bəza hay, ama a da ləham na, si ata fa təbmara mey nga Gazlavay mandaw mandaw, fa wudam vaw, a njam maaya fa mey nga Gazlavay, asaya, a zlapam ba.

Bay-ray hay nga ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

3 Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Ndaw ma wudəy nga key *bay-ray nga ndəhay daa Egəliz na, a key ŋgene, a səpey nga key sləra masa maaya. ² Yaw, nga key bay-ray na, si ndaw maaya masa ndəhay faa guzlam mey maaya ba da ray a daa ba, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Ndaw a, a da wey ba. A da key cek hay saw ba. A wey vaw fa ray aŋga, menjey aŋga, aa maaya fa dey nga ndəhay. A təbey mələk hay a way aŋga. A gwa ŋгаа sərkađata ndəhay maaya maaya. ^{††13} Ara ndaw ma vəl-da ray aŋga ŋgada wuzam ba, ndaw ma kədəy vaw ba, ama ndaw meekwed-mey, ma wudəy mey ba, ma səpey dala kalah ba. ^{††4} Si a kərza way aŋga maaya maaya, amba bəz aŋga hay a cənmār mey ta meney ray mandaw mandaw. ⁵ Ya ləvey anda kede na, maja da ndaw a sərə ma kərza way aŋga ba na, a da key bay-ray nga ndəhay daa Egəliz na, kwara?

⁶ Ŋga key bay-ray na, ka da pam ndaw ma təba mey nga Yesu təlam ba. Da kaa təde, a da zlepey ⁵ kwa, fa dəba ha, Bay Gazlavay a da kar sariya anda aa ma kar sariya a Sataŋ. ⁷ Asaya, ndaw aha na, si ndəhay ma təba mey nga Yesu ba faa həmdamara may. Anda kede, fa da rəsmara daa ba, asaya, ndaw aha fa da kəzley aa gadaŋ nga *Sataŋ daa ba may. ^{5†}

Ma jəna ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

⁸ Ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndəhay maaya ta leŋgesl. Si aa guzlam ta cəved e, a daa guzlam ta neneh cew cew ba. A da sam wuzam ga ba, a da səpam dala ta cəved malamba ba. ⁹ Si a təbmara mey fara fara masa Gazlavay ma wuzdandakwara, a kərzamara mey a ta mevel maaya.

† 2.9 1Pi 3.3-5†† 2.10 5.10† 2.11-12 1Kwr 14.34†† 2.13 MC 2.7, 21-22; 1Kwr 11.8-9†† 2.14 MC 3.1-6, 13; 2Kwr 11.3††† 3.2-7 Tit 1.6-9; 1Pi 5.1-4††† 3.3 2Tm 2.24 § a da zlepey: A wudəy a ləvey: «A da gəley ray». §† 3.7 2Kwr 8.21; SNM 6.3

¹⁰ Ŋga pey ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ka saŋgalamata la dağay. Da cek maaya ba fa ata daa ba na, ka pamata nga ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz.

¹¹ Ŋgwas ata hay may ^{5††}, si a pam leŋgesl kəne. A daa guzlam mey saw a ray ndəhay ba, a da wam ba, ama si a kam cek hay maaya maaya ta cəved e. ^{5†}

¹² Ndaw ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Si a kərzata bəz aŋga hay ta ndəhay da way aŋga hay maaya maaya. ¹³ Da ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz fa kamara sləra ata maaya maaya na, ndəhay a həslmatar ray la. Asaya, a hətam gədaŋ la ga, maja ata fa pamara Yesu *Kəriste nga ndaw ata fara fara.

Mey da ray mey fara fara masa Bay Gazlavay ma wuzdərwa a ndəhay

¹⁴ Ya fa wulkey, menjey nekədəy fedə, ya daw la fa kah, ama ya fa wuzlalakawa mey kede cəpa dağay. ¹⁵ Da ya ta wusey gweegwe daa ba na, mey masa yah ma wuzlalakawa daa leeter kede na, ya wuzlalakawa amba ka sərə, ndəhay nga Gazlavay a da njam na, kwara. Ndəhay aŋga hay a na, ara ndəhay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu macəmkaya ta Gazlavay, ndaw masa aa daha ta dey nga sərmataw. Ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu a, faa sərkađamata ndəhay ta mey masa fara fara da ray Gazlavay, fa lacam maaya maaya da ray mey a. ^{5††16} Ahaw, fara fara, mey a masa aləkwa ma təbkwa na, aa mahura. Mey a zleezle mabadakaya, ama Gazlavay ta wuzdərwa la a palah. Mey a fa ləvey:

Kəriste ta sawa la a bəla, a yawa aŋga ndaw-magədaŋ,

Mesəfney nga Gazlavay ta wuzdərwa la aŋga na, ndaw maaya ma key cek ta cəved e.

*Maslaŋ hay nga Bay Gazlavay da vad ta hətmār la ta dey ata.

Ndəhay ta wuzdamara mey da ray a la a ndəhay daa səkway hay mekele mekele.

Ndəhay siya da bəla ta pamara la nga ndaw ata fara fara.

Bay Gazlavay ta la sem a vad aa slam-mewedey. ^{5†}

Mey da ray ndəhay maa sərkađam ndəhay ta membər-zley

4 *Mesəfney nga Gazlavay ta kada la maaya maaya, a ləvey: ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, ndəhay siya a mbəkdamara metəbey mey nga Yesu la. Ndəhay a ŋgene, a da cənmatar mey ŋgada mesəfney maaya ba hay ma bata ndəhay, a da təbmara meesərkedey ata masa ta membər-zley. ^{5† 5††2} A da təbmara mey a na, ta mey ndəhay masa ta neneh cew maa guzlam si ta membər-zley. Ndəhay ta neneh cew

5†† Ŋgwas ata hay may: Ta mey Gərek a gwa a cəney may «Ŋgusay ma jəna ndəhay daa Egəliz». §† 3.11 Tit 2.3 §†† 3.15 Ef 1.23; 2.19-22 §† 3.16 Mt 28.18-19; Mk 16.19; Jaŋ 1.14; SNM 2.33; Ef 1.20-21; Fəl 2.6-11; Kwa 1.6, 23; 2Tm 4.17 §† 4.1 2Tm 3.1 §†† 4.1-11 1.10

e, a sərmarā n̄ga wunkey cek maaya ta maaya ba sa-ba. Ara anda len̄gesl ata ta mbədey sem. ³ A təkмата ndəhay n̄ga ley n̄gwas. Asaya, a vəlam cəved a ndəhay n̄ga zəmey cek hay mekele mekele ba. Ama Gazlavay a katərwa cek hay a n̄gene na, n̄ga zəmey. Anda kede, ndəhay ma təba mey a n̄ga ma sərmarā mey masa fara fara na, n̄ga zəmamara ta mekey suse a Gazlavay. ^{†4} Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, aa maaya. Cek n̄ga mbəkey na, daa ba, ama ndəhay n̄ga kamar suse a Gazlavay maja. ^{††5} Fara fara, mey n̄ga Gazlavay ta medərey-dangay na, a tərdata cek hay a maaya fa mey n̄ga Gazlavay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya n̄ga Yesu Kəriste

⁶ Si kaa sərkatadata cek hay kede n̄gada məlmakw hay daa Egəliz. Da ka faa sərkatadata na, kah ndaw ma ka sləra maaya n̄ga Yesu *Kəriste. Ka fa hətey gəda n̄ga daa cəved n̄ga Gazlavay maja mey a n̄ga masa kah ma təba, ta meesərkey maaya masa kah ma səpa. ^{†7} Ama mamba hay saw na, a mbafar a Gazlavay ba, ka da jəkey sləmay fa vəda ba. Daa menjey akah na, si ka key cek maaya mandaw mandaw, anda Gazlavay ma wudey. ^{††8} Da ndaw a hway amba vaw a n̄ga a pəskey na, ara cek ma jəna nekədey. Ama da ndaw aha fa nar ray a Gazlavay na, n̄gene ara cek maaya ma fəna cek tabiya, maja a səra a da hətey heter mendəvey ba wure kede ta n̄gada fa mey. ^{††9} Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya na, ndəhay cəpa a təbmara mey a ta mevel pal. ^{††10} Fara fara, aləkwa fa sərkwā banay daa sləra, aləkwa fa kakwa gəda n̄ga daa sləra ha maja mewulkey aləkwa aa da ray Gazlavay, ndaw masa aa daha ta dey n̄ga sərmataw. A gwa a ləhdata ndəhay cəpa ndaw, ama a da ləhey fara fara na, ndəhay ma təbmara mey n̄ga Kəriste. ^{†††11} Ləvtar a ndəhay n̄ga kamara cek hay a kede, sasərkatadata mandaw mandaw da ray a.

^{†12} Kwa anja kah gula dagay na, ndaw a da rəska ba. Ama ka sləra akah amba ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu Kəriste, a nəkam dey fa kah. Ka wuzdatara ta fa mey akah meeguzley, ta fa menjey akah, ta fa mewudey-vaw akah, ta fa kah ma təba mey n̄ga Yesu, len̄ ta fa kah ma səpa *mewey n̄ga Gazlavay ta mevel pal. ^{†††13} Vəlda ray akah n̄ga jenggey mey n̄ga Gazlavay fa mey n̄ga ndəhay mandaw mandaw. Vəltar gəda n̄ga, sasərkatadata haa kasl pas masa yah ma wusey fa kah. ^{††14} Sərfada gəda n̄ga masa *Mesəfney n̄ga Gazlavay ma vəldakawa. A vəldakawa gəda n̄ga a na, ta pas masa ndəhay ma təla mey n̄ga Gazlavay maa guzlam da ray akah, ta *bay-ray hay n̄ga ndəhay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu ma pamaka har a ray heyey. ^{††15} Kata cek hay a kede tabiya maaya maaya, vəlda ray akah n̄ga ka sləra kede tabiya. Anda kede, ndəhay tabiya a da hətmaka, ka fa daw fa mey fa mey daa

† 4.3 n̄ga ley n̄gwas: 1Kwr 7.1; cek mezəmey: MC 9.3; Rm 14.2; Kwa 2.21; Heb 13.9; mekey suse: Rm 14.6; 1Kwr 10.30 †† 4.4 MC 1.31; SNM 10.15 † 4.6 1.10 †† 4.7 1.4 †† 4.8 6.6 ††† 4.10 Tit 3.4 ††† 4.12 1.5; Tit 2.7 § 4.13 2Tm 3.15-16 §† 4.14 1.18; 5.22; SNM 6.6; 2Tm 1.6; 2.2

sləra akah. ^{†16} Wey vaw fa ray akah, asaya, wey vaw fa mey masa kah maa sərkatadata a ndəhay, kata cek hay a kede mandaw mandaw. Da ka fa ka anda kede na, ka ləhda ray akah la, asaya, ka ləhdata ndəhay ma jəkfamaka sləmay la. ^{†††}

Mey da ray menjey n̄ga Timawte da wuzlah ndəhay n̄ga Yesu

5 Da ndaw-maraw ta key cek maaya ba la na, ka daa bəcar taa bəcey ba, ama gwaguzlar ta dək-vaw anda n̄gada papakw. Kətata mezəle hay anda ara məlmakw hay. ^{††2} Gwaguzlar a madangwas hay anda kaa guzley n̄gada mamakw. Kətata n̄gusay siya ta sabara hay, n̄jey ta ata, ta mevel maaya anda dam-mamakw hay.

Mey da ray n̄gwas-vagay hay

³ Dəktar mevel a n̄gwas-vagay hay, jənta daa masa ndaw n̄ga jənta daa ba səlak. ⁴ Da n̄gwas-vagay bəz a n̄ga hay mahura daha, da daa ba bəza hay n̄ga bəz a n̄ga hay daha na, si bəza hay a, aa sərkam n̄ga key cek anda Gazlavay ma wudey n̄gada ndəhay da way ata hay dagay, a nəkfamatar dey. Maaya na, a jənmata ndəhay da way ata masa ma gəlmata zleezle he. Da fa kamara kəne na, a mbafar a Gazlavay. ⁵ N̄gwas-vagay manjakaya taava a n̄ga fara fara masa ndaw n̄ga jəna daa ba na, mewulkey a n̄ga aa da ray Gazlavay. A dərar dangay, a kar ambahw taa vad, taa pas amba a jəna. ^{†††6} Ama n̄gwas-vagay ma key cek saw masa ma mbafar gway na, kwa a n̄ga ta dey na, a n̄ga anda ndaw maməkaya. ⁷ Sasərkatadata mey a kede amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray ata ba. ⁸ Yaw, maaya na, ndaw ma təba mey n̄ga Yesu a jənta ndəhay daa səkway a n̄ga. Teesəd na, a jəney ndəhay da way a n̄ga hay dagay. Da a jənta ba na, a key n̄gene, a rəsə cəved n̄ga Gazlavay. Anda kede, ta key cek maaya ba sem, a fəna ndaw masa ma təba mey n̄ga Yesu ba.

⁹ Ka da wuzleley a wuzlah mezəley n̄ga n̄gwas-vagay hay masa akwar ma jənmata na, si mezəley n̄ga n̄gwas-vagay masa mevey kwakwar maakwaw, da daa ba, ma fəna. Si n̄gwas aha na, zel e meməcey heyey pal gway, kwa ta ley mekele daa ba, ^{†10} asaya, si n̄gwas masa ndəhay faa həmdamara sləra a n̄ga. Anda meləvey, ta gəlta bəz a n̄ga hay la maaya maaya, ndəhay ma samawa a way a n̄ga na, ta təbta la maaya maaya. Asaya, ta pərtara salay n̄ga ndəhay ma təba mey n̄ga Yesu la, ta jənta ndəhay ma səram banay la, ta key cek hay maaya la mekele mekele. [†]

^{†11} Ama n̄gwas-vagay hay masa sebelen̄ hay na, ka da wuzlalata mezəley ata hay ba, maja da kaa təde a da lam zel saya kwa. Da mezəley ata hay mawuzlalatakaya, ama da ta wudam sem n̄ga ley zel saya na, n̄gene a da mbəkdamara cəved n̄ga *Kəriste. ^{†12} Anda kede, sariya a kərzata la, maja ata ma zləbmara mey

††† 4.16 1.10; 4.12; 2Tm 2.22; 3.10 §† 5.1 Lev 19.32 §†† 5.5 Lk 2.37; 18.7 §† 5.10 2.10; Heb 13.2; Jan̄ 13.14

masa ata ma jawmara zleezle nga njeý taava ata heýey sem nga key slæra nga Yesu. ¹³ Asaya, anja kwa ngwas-vagay hay masa sebelen hay ta lam zel hay daa ba, da ka ta wuzlalata mezæley ata hay la na, a da tæram masa-mayad hay nga pækey way nga ndæhay saw fa meý-mbew e, fa meý-mbew e. Ama cek maaya ba masa ma fæna saya na, a da tæram masa baazlam hay, a ndækwdamata ray ata hay aa meý nga ndæhay, aa guzlam da ray cek hay masa ata ta cæved ngaa guzley da ray a daa ba. ¹⁴ Ara maja ngene, ya wudey na, ngwas-vagay hay masa sebelen hay na, si a lam zel, a yamawa bæza hay, a wam daa hejek ata hay, amba masagæra alækwa hay a hætam meý ngaa guzley a ray alækwa ba. ¹⁵ Yah ma lævey anda kede na, maja ngwas-vagay hay sebelen hay mekele mekele ta mbækdamara cæved maaya sem, nga sæpey cæved nga *Satanj.

¹⁶ Da ngwas-vagay hay daa sækway nga ngwas ma tæba meý nga Yesu daha na, ngwas aha nga jænta. A da mbækdata amba ndæhay daa *mecæmey-ray nga ndæhay nga Yesu a jænmata ba. Anda kede, ndæhay nga Yesu a da jænna na, ngwas-vagay hay masa kwa ndaw nga jænna daa ba sælak.

Mey da ray bay-ray hay daa Egæliz

¹⁷ *Bay-ray hay ma kam slæra maaya maaya daa Egæliz na, ata tæde nga hætey mawurbay nga slæra ata da meý cew. Fara fara tæde nga hætey mawurbay na, *bay-ray hay ma kam gædanj nga wuzdamakwara meý nga Gazlavay ta ngaa særkadamakwar. ¹⁸ Yaw, meý nga Gazlavay fa lævey: «Daa masa sla fa key slæra da ley na, ka da par beberj a meý ba.» Meý nga Gazlavay fa lævey saya: «Ndaw ma ka slæra na, aa tæde nga hætey mawurbay nga slæra anja.» [†]

¹⁹ Da ndaw a handaka meý maaya ba da ray bay-ray nga ndæhay daa Egæliz na, ka da tæba ba. Ka da tæba na, si ndæhay cew, da daa ba, maakar, ma kam sede la da ray meý a. ²⁰ Da ndaw a key mebærey na, mbædar ray fa meý nga ndæhay tabiya, amba ndæhay siya hay a kam mandærzay nga key mebærey. ²¹ Ya fa kaka ambahw fa meý nga Gazlavay, fa meý nga Yesu *Kæriste, ta fa meý nga maslanj hay nga Gazlavay da vad masa aa ma walata, tæba meý a kede. Daa slæra masa kah ma ka na, ka da weley ndæhay ta weley ba, wudta ndæhay tabiya letek.

²² Ka da wusey vaw nga pey har a ray ndaw amba a key slæra daa Egæliz ba, sanjala la dagay, ka da mbæzda ray akah aa mebærey nga ndæhay ba. Anda kede, jæda ray akah maaya maaya. [‡]

²³ Yaw, ka da sey yam daada ba, ama sey wuzam [§] nekædey, amba hwad ma caka mandaw mandaw ngene, a caka saba, vaw akah a key ngama.

²⁴ Mebærey nga ndæhay siya, kwa manjar nga sengeley na, ndæhay tabiya a særmara. Ama mebærey nga

ndæhay siya, ndæhay a da særmara na, si ata ma sanjalalamata la dagay. ²⁵ Ara kæne may, cek masa ndaw ma ka maaya na, a bey ba. Kwa aa mabadakaya, nekædey a na, a wuzwa la a palah.

Mey da ray beke hay

6 Maaya na, beke hay cæpa a namatar ray ngada bay ata hay maaya maaya, amba ndæhay aa guzlam meý maaya ba da ray Gazlavay ba, asaya, amba aa guzlam meý maaya ba da ray meý masa alækwa maa særkadakwa ba. ¹² Beke hay siya na, bay ata hay fa tæbmara meý nga Yesu. Anda kede, ata cæpa mæmanj hay ta bay ata hay a, daa meý nga Yesu. Ama beke hay a, da a namatar ray ba maja a lævam ata mæmanj hay na, ngene maaya ba. Sasækar jak, maaya na, a kamatar slæra ma fæna ma fæna. A kamatar slæra kæne na, maja bay ata hay masa ata ma jænmata daa slæra ha na, ara ndæhay ma tæba meý nga Yesu masa Gazlavay ma wudta kalah.

Mey da ray meesærkey maaya ba ta da ray mesæpey zleley

Yaw, cek hay masa yah ma wuzdatakawa cæpa kede, si kaa særkadatar a ndæhay, væltar gædanj nga kamara kæne. ³ Ama ndæhay siya faa særkadam meý mekele wal. A gæmam nga tæbmara meý fara fara nga Yesu *Kæriste Bay alækwa Mahura ba. Meý masa alækwa maa særkadakwa da ray menjey maaya ta Gazlavay na, a gæmam nga tæbmara ba. ¹¹ ¹⁴ Ndæhay ngene a zlapam kalah, a særam cek ba, mewulkey ata maaya ba. A wudam nga key yawa saw, ta nga tærey vaw kalah da ray meý hay. Cek hay masa ata ma kamata ngene na, a handawa sælenj, metærey-vaw, ta mecædey-vaw, lej mewulkey maaya ba da ray ndæhay. ¹⁵ Ata fa tæram vaw mandaw mandaw maja mewulkey ata maaya ba, a særmara cek masa fara fara saba. A wulkam maaya ba, a lævam mesæpey cæved nga Gazlavay na, ara cæved nga hætey zleley. [†]

⁶ Ahaw, mesæpey cæved nga Gazlavay na, ara zleley mahura, ama si ndaw ma sæpa cæved e aa sæmey da ray cek masa aa ma hætar da bæla, kwa aa ga daa ba. ⁷ Fara fara, ya yakurwa a bæla na, ta cek da har ba, ya da mæckwa na, kæne may. ⁸ Anda kede, da alækwa fa hætkwa cek nga zæmey ta zana nga kæzley fa vaw na, ngene mak. ⁹ Ndæhay ma sæpam zleley na, bay-malula fa batata nga key mebærey, a tædam asi har anja anda cek ma kæzley aa gadanj. Ndæhay a, a sæpam cek hay saw ma næsa ndæhay, masa maa zæddata.

¹⁰ Mewudey dala kalah na, a handawa cek hay maaya ba tabiya. Ndæhay mekele a mbækdamara cæved nga Gazlavay maja ata fa sæpam dala kalah, fa handamawa banay ta mewulkey kalah a ray ata.

† 5.13 2Tes 3.11 †† 5.14 1Kwr 7.9 ‡ 5.17 1Tes 5.12 †† 5.18 Mew 25.4; Lk 10.7; 1Kwr 9.9, 12-14 †† 5.19 Mew 19.15; Mt 18.16; 2Kwr 13.1 ††† 5.20 Gal 2.14; Ef 5.11 †††† 5.22 4.14 § wuzam: Ara wuzam anda masa Mafaw hay ma samara ba, ama ara wuzam mekele masa Pawl ma wudey Timawte nga sa anda slalak.

§† 6.1-2 Ef 6.5; Tit 2.9-10; Flm 8-20; 1Pi 2.18 ††† 6.3 1.10; Gal 1.6-9 §† 6.3-10 1.3-7 §†† 6.4 1.4; 6.20; 2Tm 2.14 †† 6.5 Janj 10.12; SNM 20.33-34; 1Tes 2.5; Tit 1.11; 1Pi 2.14; 5.2 §† 6.6 4.8; Fæl 4.11; Heb 13.5 §†† 6.7 Jæw 1.21; Ekz 5.14 §†† 6.8 MM 30.8-9

Pawl a kəta Timawte

¹¹ Ama kah Timawte, ndaw nga Gazlavay, hway la dərəŋ ta cek hay maaya ba ŋgene tabiya. Maaya na, ka səpey nga key cek ta cəved e, ka njeŋ ta Gazlavay mandaw mandaw, ka təba mey nga Yesu maaya maaya, ka wudta ndəhay tabiya, ka bəsa banay, ka tərey ndaw meekwed-mey. ¹² Key gədaŋ daa cəved nga Gazlavay amba ka hətey heter mendəvey ba masa Gazlavay ma zəlka maja. Ara anda kah ma wuzda fa mey nga ndəhay ga, kah ndaw ma təba Yesu *Kəriste sem. ^{†13} Ehe, ya wuzdakawa mey kede fa mey nga Gazlavay ma vəltar mesəfney a cek hay tabiya, ta fa mey nga Yesu Kəriste ma key sede maaya maaya fa mey nga Bay *Pawns Pilat. ^{††14} Ya fa ləvka, nar ray a mewey masa Gazlavay ma vəldakawa. Ka da zləba ba, daa menjeŋ akah na, ndaw a da mbədkə ray ba, haa kasl pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəh-wa. ^{††15} A da vəhwa na, ta pas masa Gazlavay ma wudey.

Bay Gazlavay na, aŋga pal ma wata cek hay tabiya, aa daa wiya mandaw mandaw.

Aŋga Bay Mahura da ray bay hay cəpa. [‡]

¹⁶ Aŋga pal, ndaw masa ta dey nga sərmataw, a məcey ba.

Aŋga na, manjakaya daa slam-mewedey.

Mewedey aŋga kalah,

ndaw a gwa nga ŋgəchey a cakay a ba.

Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay ta dey aŋga na, daa ba,

[†] 6.12 1.18; 4.14 ^{††} 6.13 Mt 27.11-26; Jan 18.28-19.16 [‡] 6.14 1.3, 18; Fəl 1.10; 1Tes 5.1-2 ^{††} 6.15 SNM 1.7; 2Pi 3.3-9; CWJ 17.14

kwa fa da gwa nga hətar daa ba.

Anja ndəhay nga həlmamara.

Anja nga zəma Bay aŋga nga sərmataw. Amen. ^{‡‡}

Pawl a kətata ndəhay masa-zleley hay

¹⁷ Ləvtar a ndəhay masa-zleley hay da bəla kede, a da zlapam ba. Zleley ata masa ma da ndəvey ŋgene na, ləvtar a da pamara leŋgesl ata a ray a ba, maja ara cek ma da jənta ba. Ama ləvtar nga pam leŋgesl na, a ray Gazlavay, ndaw ma da vəldakwar cek tabiya ta har cew cew amba yaa səmkwa. ^{‡†18} Ləvtar nga kam cek maaya mandaw mandaw. Mekey cek maaya ha na, ara anda zleley ata. Ləvtar nga təram ndəhay mevəley ta har cew cew. ¹⁹ Da fa kamara kəne na, a key ŋgene, a bəcam zleley menəsey ba ŋgada fa mey, amba a hətam heter masa fara fara. ^{‡‡}

Mey nga madagway-dakw

²⁰ Waa Timawte, wey vaw maaya maaya fa mey masa Gazlavay ma mbəkdamara a har akah. Ka da ndəkwa ray akah aa mey hay saw ba. Meesərkey masa ndəhay ma wulkam ara mey fara fara, anja ara mey fara fara ba ŋgene na, ka da ndəkwa ray akah a hwad a ba.

^{§21} Ndəhay siya hay a ləvam ata na, a təbmara meesərkey a ŋgene. Anda kede, ta mbəkdamara cəved nga Gazlavay sem.

Anja maaya nga Gazlavay nga njeŋ ta akwar. ^{§†}

^{‡‡} 6.16 Mab 33.20; Ps 104.2; Jan 1.18; Kwa 1.15; 1Jn 4.12 ^{†††} 6.17 Ps 62.11; Lk 12.15, 20; Jak 5.1 ^{‡‡‡} 6.19 Mt 6.20 § 6.20 1.4; 6.4; 2Tm 1.14 ^{§†} 6.21 maaya nga Gazlavay; Gal 6.18

2 Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala nga dey cew a Timawte

Pawl a wuzlala leeter kede na, daa masa anga daa fərsəne da Rawm saya (1.8). Fara fara anga daa banay, a nəka na, ndaw mekele da cakay a daa ba, si Luk taava anga gway. Asaya, a wulkey a da məcey. A wuzlala leeter e na, ngada Timawte, ndaw masa anga ma wuda kalah anda bəzey anga. Timawte he na, anga da Efez nga veltar gədanj a ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu fetede.

Pawl a wuzlala leeter e kede na, amba Timawte a daw a hətfar fiyaw. Pawl a, a wudey nga vəlar gədanj, asaya, nga kəta da ray sləra nga key ngada fa mey, maja a wulkey anga na, Rawma hay fa da kədmara vagay. Mey mahura daa leeter e kede na, ara mey da ray menjey maaya daa cəved nga Yesu. Menjey maaya daa cəved nga Yesu na, ara anda ndaw-sewje mejerey daa vərəm. Nga njeý maaya ha na, si ndaw a bəsa banay, asaya, si a pa Yesu nga Bay anga Mahura, a key hwaray maja ba. Pawl a wudey Timawte a key baazlam da ray mey hay saw ba, a mbədtar dəba ngada ndəhay ma ka cek malamba hay, asaya, a wudey amba a key cek anda Pawl ma ka. Pawl a wudey meesərkedey anga ta meesərkedey maaya nga bay-ray hay mekele mekele na, Timawte a mbəkda ba.

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədanj a ndəhay:

Mekey hwaray nga kedey mey da ray Bay aləkwa Mahura ba (1.8-10)

Maaya na, gula hay a hwam dərənj ta cek maaya ba (2.22)

Derewel nga Gazlavay aa ta gədanj nga jənta ndəhay (3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakawa leeter kede. Yah na, *ndaw-meslərey nga *Yesu *Kəriste anda *Gazlavay ma wudey. Gazlavay a slərdaya fa ndəhay amba ya wuzdatara mey da ray heter mendəvey ba masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay macəmkaya ta Yesu Kəriste heyey. †

² Ya wuzlala leeter kede na, ngada kah, Timawte, bəz adaw masa yah ma wuda kalah.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa nga pəsmaka mey, nga sərfamaka dey-ceceh, asaya, nga njadamaka daa zazay. ††

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Timawte

³ Ya fa sərfadaka mandaw mandaw taa vad, taa pas daa medərey-dəngay adaw. Ya fa kar suse a Gazlavay maja kah. Ya fa nar ray ta mevel maaya anda papañ nga papa ala hay ma namar ray zleezle. ††† Masa kah ma təway ††† heyey na, ya fa sərfada. Anda kede, matak-wam akah fa kaya. Ya wudey nga hətka fa dey amba

† 1.1 1Tm 2.7 †† 1.2 Timawte: 1Tm 1.2; 1Kwr 4.17 † 1.3 Fəl 3.5; 1Tm 1.5 †† ma təway: Daa masa Pawl fa da mbəkdata ndəhay da Efez na, Timawte ta təway la maja. Nəka SNM 20.37ta 1Tm 1.3.

yaa səmey ga. ⁵ Ya kar suse a Gazlavay maja ya fa sərfada, ka ta pa Yesu *Kəriste la nga ndaw akah fara fara ta mevel pal, anda mamañ nga mamakw Lawis ta mamakw Enis ma pamara nga ndaw ata fara fara teesed da ray akah. Ahaw, ya sərə ka fa pa Yesu nga ndaw akah fara fara may. ††

⁶ Da ray ngene, ya fa ləvka saya: key sləra ma fəna ma fəna ta gədanj masa Gazlavay ma vəldakawa daa masa yah ma paka har a ray heyey. ††† Fara fara, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldandakwara na, ara Mesəfney nga key sləra ta mandərzay daa dey ba. Mesəfney anga ha, a vəldakwar gədanj, a jəndakwar nga wudey vaw, a pandakwar leñgesl nga wey vaw. †††

⁸ Da ray ngene, ka da key hwaray nga kedey mey da ray Bay aləkwa Mahura ba. Fara fara yah daa fərsəne maja anga. Anda kede, ka da key hwaray nga kedey mey da ray adaw ba may. Ama maja *Mey-maayamawiya na, bəsa banay ta gədanj masa Gazlavay ma vəldakawa anda yah ma bəsa. ⁹ Gazlavay ta ləhdandakwar la, ta zəldakwar la amba ya təkwa nga ndəhay anga hay. A ka anda kede na, maja cek hay maaya hay masa aləkwa ma kakwa ba, ama maja aa ma wudey nga pəsndakwar mey cəngə. Daa masa bəla

†† 1.5 SNM 16.1 ††† 1.6 a paka har a ray: 1Tm 4.14; 5.22 ††† 1.7 Rm 8.15 § 1.8 2.9; Rm 1.16

ta zlawe daa ba aran, Gazlavay a wudey nga pəsndakwar mey maja sləra masa Yesu Kəriste ma da ka.

^{†10} Wure kede, mepəsey-mey a ta wuswa cay, maja Yesu Kəriste, ndaw ma ləhdandakwar, ma sawa a bəla. Ara maja anğa, gədanj nga meməcey daa saba, asaya, ara anğa ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay ta fa Mey-maaya-mawiya. ^{††}

¹¹ Yah na, Gazlavay ta paya la nga ndaw anğa meslərey, amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya kede a ndəhay, yaa sərkadata. ^{†12} Da ray nğene, ya fa sərey banay daa fərsəne kede. Ama hwaray fa kaya maja daa ba, maja ya səra ndaw masa yah ma pa nga ndaw adaw fara fara. Ya səra fara fara anğa na, aa ta gədanj nga jəda Mey-maaya-mawiya masa aa ma mbəkdiwa a har adaw haa kasl pas masa aa ma da vəhwa.

¹³ Da masa ka fa wuzey mey nga Gazlavay na, wuzey mey hay maaya fara fara letek ta mey hay masa yah ma wuzdatakawa maaya. Təba mey a amba ka hətey gədanj daa mey nga Yesu ma fəna ma fəna, wudta ndəhay maja kah macəmkaya ta Yesu Kəriste. ^{††14} Mey-maaya-mawiya masa Gazlavay ma mbəkdamakawa a har akah kede na, ka da vəley cəved a ndaw nga mbədda mey a wal ba. Ka da ka anda kede ta gədanj nga *Mesəfney nga Gazlavay masa aa daa mevel aləkwa. ^{††}

Mey da ray Awnesifar

¹⁵ Ka səra, ndəhay tabiya ma təba mey nga Gazlavay daa hwayak nga Azi na, ta mbəkdamaya sem. Kwa ata Figel ta Hərmawzen may, ta mbəkdamaya sem.

^{††16} Ama Awnesifar na, ta pas lanğar fa sawa nga vəlya gədanj. Anja Bay Gazlavay nga pəstar mey a ndəhay da way anğa. Awnesifar na, kwa ta key hwaray ta ndəhay nga nəkyawa daa fərsəne na, daa ba. ^{††17} Ama, sasəkar jak, anğa ma sawa aa berney nga *Rawm fede na, ta', a səpya ta dək-vaw haa aa ma hətya. ¹⁸ Ka fa səra maaya maaya anğa ta jənya la ga daa masa yah da Efez. Anja Bay Gazlavay nga sərfaar dey-ceceh ta pas sariya.

Mey da ray ndaw nga Yesu ma key sləra maaya

2 Bəz adaw, jerey maaya maaya amba Gazlavay a vəlka gədanj ma fəna ma fəna ta fa maaya anğa masa aləkwa ma hətkwa fa Yesu *Kəriste. ² Mey masa kah ma cənda fa yah zleezle masa yah ma wuzda fa mey nga ndəhay ga heyey na, wuzdatara a ndəhay ma təba mey nga Yesu ta mevel pal ma gwamara ngaa sərkadamatara a ndəhay mekele. ⁵

³ Da banay a hətfaka maja Yesu Kəriste na, bəsa banay a anda kah na, sewje anğa masa maaya. ⁴ Da sewje masa maaya, anğa daa vəram, a wudey amba bay anğa aa həmda na, kwa a wulkey ta cek hay mekele ba, si ta vəram a gway. ⁵ Wulkey may, da ray ndəhay ma kam kwakurda. Da ndaw ta ka ta cəved e daa ba na, a gwa nga hətey cek maja anğa ma fənta ndəhay

† 1.9 Ef 2.8-9; Tit 3.5 †† 1.10 Jan 1.14; Tit 3.6; meməcey, heter mendəvey ba: 1Kwr 15.20, 55, 57; Heb 2.14-15 † 1.11 1Tm 2.7 †† 1.13 1.5; 1Tm 1.10 †† 1.14 1Tm 6.20 ††† 1.15 4.16 ††† 1.16 Awnesifar: 4.19 § 2.2 1Tm 1.10; 4.14

mekele na, daa ba. ^{5†6} Wulkey da ray ndaw mehəvey, fa sərey banay kalah. Anja maaya na, anğa ma da zəma cek masa anğa ma həva ha teesed. ⁷ Yaw, wulkey da ray mey adaw hay masa yah ma kadakawa kede. Anda kede, Bay aləkwa Mahura a vəlka lenğesl la nga cənda mabara nga mey adaw hay a tabiya.

⁸ Wulkey da ray Yesu Kəriste, səkway nga Bay *Davit. Ta məcey la, ama ta sləkdaa sem daa meməcey. Kede ara *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay. ^{5††9} Ara maja Mey-maaya-mawiya ha, wure kede ya fa sərey banay haa a jəwmaya ta calalaw aa fərsəne, anda yah ndaw-mayal ma sla day nga ndaw. Ama mey nga Gazlavay na, majəwkaya daa ba. Ndəhay mekele fa wuzdamara cənğa. ^{5†10} Da ray nğene, ya fa bəsa banay tabiya ma sawa a ray adaw, amba ndəhay masa Gazlavay ma walata, a ləham ta fa Yesu Kəriste, a njam ta Gazlavay daa slam anğa mewedey nga sərmataw. ^{5††}

¹¹ Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara:

«Da aləkwa ta məckwa ta Yesu la na, ya sləkdaakurwa la nga njeý ta dey ta anğa may. ^{5†}

¹² Da aləkwa ta bəskwa banay a la na, ya da wakwa da ray cek hay bama ta anğa may. Ama da aləkwa ta ləvkwa sem ya sərkwə ba na, anğa may, a da ləvey a sərndakwar ba. ^{5†}

¹³ Kwa da ya mbəkdamakawa mey anğa na, ama anğa na, fa da mbəkda mey anğa daa ba, maja a gwa nga nəsa ray anğa ba.» ^{5††}

Mey da ray sləra ma mbafar a Gazlavay

¹⁴ Wurtar sləmay da ray mey kede a ndəhay. Kətata ta mezəley nga Gazlavay, amba a kam baazlam saw da ray mey hay ba. Fara fara, mekey baazlam saw na, ara cek nga tede, a nəsta ndəhay ma jəkam sləmay fa baazlam a. ^{5†15} Kah na, key gədanj, amba Gazlavay aa səmey da ray akah. Ka sləra akah maaya anda ndaw ma key sləra ma par hwaray ba. Anda meləvey, wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay ta cəved e. ^{5††16} Yaw, baazlam mehursley na, ka da ndəkwey a hwađ a ba, maja ara cek ma mbafar a Bay Gazlavay ba. Ndəhay ma kam baazlam anda nğene na, faa zədam daa cəved nga Bay Gazlavay ma fəna ma fəna. ^{18†17} Mey masa ata ma wuzdamara na, a bədhəy anda mbəlek gurləj. Ata Himene ta Filet na, ata da wuzlah ndəhay ma kam baazlam a. ^{19†18} Ta mbəkdamara mey masa fara fara sem, a mbəzlam, a ləvam Gazlavay ta sləkdatərwə ndəhay daa meməcey cay. Da ray nğene, ndəhay mekele hay, ta mbəkdamara cəved nga Gazlavay sem maja mey ata ha. ¹⁹ Ama mey masa Gazlavay ma kada na, aa fara fara, a mbədey ba. Mey a na, anda salay nga way masa ta gədanj. Ehe, mey mawuzlalakaya da ray a, a ləvey: «Bay Gazlavay a sərta ndəhay anğa hay.» Mawuzlalakaya saya, a ləvey: «Kwa

§† 2.5 4.7-8 §†† 2.8 Rm 1.3-4; 1Kwr 15.4 §† 2.9 1.8; Ef 3.1; Fəl 1.12-14 §†† 2.10 Rm 5.2; Kwa 1.24 §† 2.11 Rm 6.8 §† 2.12 Mt 10.32-33; Rm 5.17 §†† 2.13 Rm 3.3-4 §§† 2.14 1Tm 1.3-7; 6.4; Tit 3.9 §§§ 2.15 1Tm 1.10 18 2.16 1Tm 1.4 19 2.17 Himene: 1Tm 1.20

waawa ma zëla Gazlavay Bay anğa na, si a mbækda mekey cek hay maaya ba hay.»[†]

²⁰ Da way ndaw mahura na, ka hãtfey cek hay mezamey cek na, taasa hay nğa bõrey maaya daada ba. Ama vãley hay ta gandaf hay daha may. Siya, nğa zamey cek ta pas gwagway. Siya, nğa zamey cek ta pas mabara. ^{††21} Yaw, da ndaw ta mbækdata cek hay maaya ba tabiya sem na, anğa anda taasa nğa bõrey maaya, anğa mapakaya wal nğada Bay anğa. Ndaw a na, anğa maaya nğa kar slëra nğada Bay anğa. Anğa madiykaya vaw nğa kar slëra tabiya masa maaya. [‡]

²² Yaw, hway dõrej ta cek hay maaya ba masa gula hay ma wudam nğa kamara. Key cek ta cãved e, tãba mey nğa Yesu ma fëna ma fëna, wudëy ndaw. Njam ta zazay ta ndõhay ma dëram dangay a Bay alëkwa Mahura Yesu ta mevel maaya. ^{††23} Da ndõhay fa kam yawa saw na, ka da ndækwey a hwad a ba, maja ka sëra mekey yawa saw na, a handawa mekãdëy-vaw. ^{††24} Ndaw ma ka slëra nğa Gazlavay na, a key baazlam ba. Si a katar maaya nğada ndõhay tabiya, a tõrey ndaw ma wuzey mey maaya, a bësa cek ma key maaya ba tabiya fa mey anğa. ^{††25} Ndõhay ma tãbmara mey anğa ba na, si aa sãrkadata ta dæk-vaw. Da kaa tãde Gazlavay a jënta la kwa, amba a mbãddamara mevel ata nğa sãrey cãved masa maaya fara fara. ^{††26} Da ray nğene, a mbãddamara mewulkey ata maaya ba nğene, a lëham daa gadan nğa bay-malula masa ma kãrzata amba a kamar cek anda aa ma wudëy heyey.

Mey da ray banay ta pas masa bëla gweegwe a ndõvey

3 Sëra maaya maaya, ta pas masa bëla gweegwe a ndõvey na, banay a sawa la a ray ndõhay, ^{§2} maja ndõhay a da wudam na, si ray ata hay gway. A da wudam dala kalah, a da zlapam, a da cãdmara Gazlavay, fa da tãbmara mey nğa papa ata hay ta mama ata hay daa saba, fa da kam suse a ndaw daa saba. Cek maaya nğa Gazlavay na, a da rësmara, ^{§†3} fa da wudam ndõhay daa saba, kwa ndõhay da way ata hay na, fa da wudmata daa ba, fa da sëram dey-ceceh fa ndõhay daa saba, a da kam mbada fa ndõhay, fa da wam vaw fa ray ata daa saba, a da tëram ndõhay masa-hëma. Cek hay masa maaya na, fa da wudam daa ba, ⁴ a daa dëdam mey a ray ndõhay, a da kam cek hay saw, a da zlapam kalah. Fa da wudmara Gazlavay daa ba, ama a da kam na, si cek hay masa ma mbafatar gway. ⁵ A da pamara ray ata anda ndõhay nğa Gazlavay, ama a da rësmara gëdan nğa Gazlavay. Ama kah na, hway la ta ndõhay nğene. ^{§††}

⁶ Kwa wure kedë, ndõhay da wuzlah ata fa diyam a way ndõhay nğaa sãrkadamata. A mbëzam anda ndõhay maaya, amba nğusay manjar lengesl a tãbmatara mey ata. Nğusay a nğene ta kam mebõrey la ga. A wudam nğa cãney mey hay mekele mekele masa ma mbafatar. ^{§†7} Mandaw mandaw, a wudam nğaa

† 2.19 Mesl 16.5; Jarj 10.14 †† 2.20 Rm 9.21 ‡ 2.21 3.17 †† 2.22 1Tm 6.11 †† 2.23 2.16 ††† 2.24 1Tm 3.3; Tit 2.7-8 ††† 2.25-26 1Tm 2.4 § 3.1 1Tm 4.1; 2Pi 3.3; 1Jh 2.18; Jud 18 §† 3.2-4 Gal 5.19-21 §†† 3.5 Mt 7.15, 21; Rm 2.19-20; Tit 1.16 §† 3.6 Tit 1.11

sãrkey cek, ama a gwamara nğa sãrmara mey masa fara fara ba sëlak. ⁸ Ndõhay ma sãpmata way hay nğene, a wudam mey masa fara fara ba, anda ata Janes ta Jambãres ^{§††} zleezle ma tëram masa-gëra nğa Mawiz. Ndõhay ma sãpmata way hay a na, mewulkey ata maaya ba, a pamara Gazlavay nğa ndaw ata fara fara ba. ^{§†9} Ama fa da gwamara nğa diyam fa mey fa mey daa ba, maja mewulkey ata maaya ba nğene a wuzwa la a palah, anda mewulkey maaya ba nğa ata Janes ta Jambãres ma wuzwa zleezle.

Pawl a kãta Timawte

¹⁰ Ama kah na, ka sëra cek masa yah maa sãrkadatar tabiya a ndõhay. Ka sëra menjey adaw maaya maaya. Ka sëra mewulkey adaw da ray cek hay masa yah ma da kata tabiya. Ka sëra ya fa pa Gazlavay nğa ndaw adaw fara fara. Ka sëra yah ndaw meekwed-mey, ya fa wudëy ndaw, yah malacakaya denj e da ray mey nğa Gazlavay. ^{§†11} Ka sëra ndõhay ta sãrdamaya banay la. Ka sëra yah daa banay ga. Ka sëra cek maaya ba masa ndõhay ma kamiwa daa hwayak nğa Antiyaws ta daa hwayak nğa Ikwaniyum, ta daa hwayak nğa Listëra. Ahaw, ta sãrdamaya banay la ga, ama mandaw mandaw Bay Gazlavay fa lëhdaya dasi har ata. ^{§†12} Yaw, kwa waawa macãm kaya ta Yesu *Kãriste, ma wudëy nğa sëpa cãved nğa Gazlavay fara fara na, si a sãrey banay dasi har nğa ndõhay. ^{§†13} Ama ndõhay maaya ba ta ndõhay ma mbãzlam na, menjey ata fa fëcay ta gëdan ta gëdan, fa fëcam ray ata, asaya, fa fëcmata ndõhay mekele hay may.

¹⁴ Ama kah na, lecey denj e da ray mey hay masa ndõhay nğa Gazlavay maa sãrkadamakawa masa kah ma tãba ta mevel pal. Lecey denj e da ray mey hay a maja ka sërta ndõhay maa sãrkadamaka na, aa sãrkadamaka ta cãved e. ^{§§§15} Asaya, lecey denj e da ray mey hay a maja ka sëra mey daa derewel nğa Gazlavay dëga kah daa bãzey. Mey hay a, a gwa a paka lengesl nğa pey Yesu Kãriste nğa ndaw akah fara fara, amba Gazlavay a lëhdaka. ¹⁸¹⁶ Mey tabiya mawuzlalakaya daa derewel nğa Gazlavay na, a sawa ta fa Mesãfney anğa. A jënnakwar nğa sãrey cãved masa fara fara. A kãtndakwar da ray cek hay maaya ba. A wuzdandakwara cek masa alëkwa ma kakwa maaya ba amba ya mbãddakwa menjey alëkwa. Asaya, a pandakwar lengesl amba ya sãrkwa nğa key cek maaya ta cãved e. ¹⁷ Da ray nğene, ndaw nğa Gazlavay a gwa nğa key slëra tabiya masa maaya, maja vaw anğa madiykaya nğa ka slëra ha. ¹⁹

§†† Janes ta Jambãres na, daa mewulkey nğa Jëwif hay, ara ndõhay Ejip hay ma kam maazla merãzley ndõhay fa mey nğa Bay Ejip amba a nësmara mey nğa ata Mawiz ta Aranw. Nëka daa derewel nğa Mab 7.11, 22. §† 3.8 Mab 7.11, 22; 8.3, 14; 1Tm 6.4-5 §† 3.10 Rm 16.24; 1Tm 1.5 §†† 3.11 SNM 13.50; 14.5; 14.19; banay: Ps 34.20; 2Kwr 11.23-29 §†† 3.12 Mt 16.24; Jarj 15.20; SNM 14.22; 1Tes 3.3 §§§ 3.14 2.2; 1Tm 1.10 18 3.15-16 Jarj 5.39; Rm 15.4; 1Tm 4.13; 2Pi 1.21 19 3.17 2.21

Pawl a kəta Timawte nga wuzey mey nga Gazlavay

4 Yesu *Kəriste a vəhwa la nga zəma bay anğa, ta nga katar sariya a ndəhay maməctakaya hay ta masa ta dey hay. Da ray nğene, ya fa ləvka saya fa mey nga Gazlavay, ta fa mey nga Yesu Kəriste, ^{†2} wuzdatara mey nga Gazlavay a ndəhay. Kwa fa wudam nga cəndamara, kwa fa wudam nga cəndamara daa ba na, wuzdatara mey a mandaw mandaw cəngga. Da ndəhay fa kam cek maaya ba na, wuzdatara mebərey ata ha, patar lenğesl. Vəltar gədaŋ amba a kam cek maaya. Sasərkadata ta mevel maaya. ^{††3} Ya ləvka anda keđe maja pas a, a wuswa la, masa ndəhay ma da gəmam nga cəndamara mey nga ndəhay maa sərkadamata mey masa fara fara saba. Ama a da səpam nga key cek maaya ba anda mevel ata ma wudey. A da kusam ndəhay mekele mekele ga nğaa sərkadamata. Ndəhay maa sərkadamata ha, a da wuzmatar na, cek hay masa ma mbafatar nga cəney. ^{††4} Fa da jəkam sləmay fa mey masa fara fara daa saba. A da jəkam sləmay si fa mamba hay saw. ^{††5} Ama kah na, jəda ray akah kwa daa meeme cəpa, bəsa banay, wuzdatara *Mey-maaya-mawiya a ndəhay, ka sləra akah masa Bay Gazlavay ma vəldakawa haa mendəvey a.

Pawl a ndəvda sləra anğa

6 Yah na, anda cek ma vəley nğada Gazlavay, pas adaw ta wuswa cay, mamba ya da məcey. ^{††7} Ya ta ka sləra nga Yesu *Kəriste la ta mevel adaw ndav anda ndaw ma key bay-gula daa wuday ^{†††}. Ya ta ndəvda sləra masa Gazlavay ma vəldiwa nga key sem anda ndaw ma key kwakurda maaya. Da ray mey hay masa aləkwa ma təkwa na, kwa ya ta mbəkey mey pal daa ba səlak. ^{††8} Wure keđe, mawurbay nga sləra adaw masa yah ma da hətar na, fa səkwyə da vad maja yah ma kar sləra ta cəved e a Bay Mahura. Ara nğaa ma da katar sariya a ndəhay tabiya ta cəved e. A da vəldiwa mawurbay a ta pas masa anğa ma da ka sariya. A da vəlda na, nğada yah taava adaw ba, ama a da vəlda nğada ndəhay tabiya masa ma səkwmara mavəhwa anğa ta meesəmey.

Mey da ray ndəhay mekele

9 Wuswa vaw, sawa, hətfaya, ^{†0} maja Demas ta mbəkdaya sem. A wudey nga səpey cek hay masa da bəla

† 4.1 SNM 10.42; 2Kwr 5.10; 1Pi 4.5 †† 4.2 SNM 20.20, 31; Tit 1.13 † 4.3 1Tm 1.10; 4.1 †† 4.4 1Tm 1.4 †† 4.6 Fəl 2.17; 2Pi 1.14 ††† wuday: megərtəy-vaw, mewekey-vaw ††† 4.7-8 1Kwr 9.24-25; Fəl 3.12-14; 1Tm 1.18

keđe kalah. Anğa sem a Tesalawnik. Kəresens anğa sem a Galati, Tit anğa sem a Dalmati. ^{§11} Wure keđe na, si ala ta *Luk gway. Da ka fa sawa na, nğələrwa *Mark a har maja a jənya la daa sləra. ^{§†12} Ya ta slərda Tisik sem a Efez. ^{§††13} Da masa ka fa sawa na, sawa ta daa berney nga Tərwəs, təbyawa zana adaw nga memed da har Karpus. Latərwa derewel hay a har saya. Ya wudey kalah na, derewel masa nga ambal. ^{§†}

¹⁴ Alekzandəre, ndaw-mbəzla, ta sərdaya banay la ga. Bay Gazlavay a sərda banay la təde fa sləra anğa ha may. ^{§†15} Wey vaw, ba na, a da sərdaka banay kəne may, maja anğa masa-gəra aləkwa, a təba mey masa aləkwa ma wuzdakwa a ndəhay ba səlak.

¹⁶ Ata ma handamaya nğeeme fa mey nga ndəhay ma ka sariya amba ya mbədda mey adaw na, kwa ndaw ta sawa nga jənya daa ba. Ndəhay tabiya ta mbəkdamaya sem. Anja Gazlavay nga mbədtar ray maja ba. ^{§†17} Ama Bay Mahura na, aa ta yah, fa jənya. Ta vəlyə gədaŋ la nga wuzda mey anğa tabiya, amba ndəhay masa *Jəwif hay ba ma samawa daa hwayak hay mekele mekele ga a cəndamara mey a. Asaya, Bay Mahura ta ləhdaya la da mey mabar. ^{§†18} Ya səra Bay Mahura a ləhdaya la daa cek hay maaya ba tabiya, a jədyə la amba ya daw aa slam masa anğa ma wey da ray ndəhay da vad. Anja ndəhay nga həlmamara Bay Mahura nga sərmataw! *Amen. ^{§††}

Mey nga madagway-dakw

¹⁹ Catar har nğada ata Pəresil ^{§§†} ta Akilas. Catar har a ndəhay da way Awnesifar may. ^{§§§20} Eraste, a lawa da Kwarinti. Tərawfim na, ya mbəkderwa da Mile maja vaw fa car. ¹⁸²¹ Wuswa vaw, wuskwaə kiya nga memed a da wuswa na, kah ma sawa cay.

Ata Ebulus, Pudens, Linus, leŋ Kəlawdiya ta məlma aləkwa hay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu mekele tabiya fede a camaka har.

²² Anja Bay aləkwa Mahura nga njeŋ ta kah. Anja maaya nga Gazlavay nga njeŋ ta akwar. ¹⁹

§ 4.10 Fəl 2.21; Demas: Kwa 4.14; Flm 24; 1Jŋ 2.15; Tit: 2Kwr 2.13
 §† 4.11 Luk: Kwa 4.14; Mark: Kwa 4.10 §†† 4.12 Tisik: Kwa 4.7-8
 §† 4.13 SNM 20.6 §†† 4.14 Mt 16.27; Alekzandəre: 1Tm 1.20
 §† 4.16 1.15 §† 4.17 Dan 6.21; Ps 22.22; SNM 1.8; 23.11 §§† 4.18
 2Kwr 1.10; Fəl 1.19-20 §§† Pəresil: A zəlmara daa slam mekele
 Pəriska. Nəka SNM 18.2. §§§ 4.19 Pəresil ta Akilas: SNM 18.2; Awnesifar: 2Tm 1.16-17 18 4.20 Eraste: SNM 19.22; Rm 16.23; Tərawfim: SNM 21.29 19 4.22 Gal 6.18

Tit

Mey da ray leeter ngada

Tit

Leeter kede ara Pawl ma wuzlala ngada Tit. Tit na, ara ndaw Jəwif ba (Gal 2.3). Ta jəna Pawl la daa sləra anɡa. Daa masa Pawl fa sərey banay daa mecəmey-ray nɡa ndəhay nɡa Yesu da Kwarinti na, Tit ta jəna la ga. Pawl a wuzlalara leeter e kede daa masa Tit aa daa hwayak nɡa Kəret, fa jənta ndəhay daa mecəmey-ray nɡa Yesu fetede amba a njam maaya maaya (1.5).

Pawl a kəta Tit gweegwe letek ta anɡa ma kəta Timawte daa leeter anɡa ngeeme. A wudey na, Tit a kətata ndəhay daa mecəmey-ray nɡa Yesu maaya maaya, ndəhay masəkakaya hay, nɡusay meecər e, zariya hay ta beke hay (2.1-15). Pawl a wuzda Yesu Kəriste na, ta vəlda heter anɡa la amba ndəhay a ləham daa mebərey (2.14). Pawl a ləvar na, nɡa njeý maaya amba ndəhay nɡa Yesu a nəkam dey fa vəda, a kam cek letek anda anɡa.

Daa leeter e kede na, meý mekele mekele daha nɡa vəley gədan jə ndəhay:

Maaya nɡa Gazlavay aa da ray ndəhay (2.11-14)

Mesəfney nɡa Gazlavay aa da ray aləkwa (3.4-8)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlakawa leeter kede. Yah, ndaw ma ka sləra nɡa *Gazlavay, asaya, yah, *ndaw-meslərey nɡa *Yesu *Kəriste.

Gazlavay ta slərdaya la nɡa wuzey meý anɡa a ndəhay masa aa ma walata amba a pamara Yesu nɡa ndaw ata fara fara, asaya, amba a sərmara meý masa fara fara. Meý masa fara fara ha na, aa sərkadata ndəhay nɡa njam anda Gazlavay ma wudey. ^{†2} Anda kede, ndəhay a sərmara fara fara a da hətam heter mendəvey ba. Ya sərkwa fara fara na, maja dəga bəla ta zley daa ba araŋ na, Gazlavay a ləvey a da vəltar heter mendəvey ba ha a ndəhay. Yaw, Gazlavay na, a mbərzley ba səlak, ^{††3} ta wuzdərwa heter mendəvey ba ha la daa dar masa aa ma pa. A wuzdərwa na, ta meý ndəhay maa sərkadamara meý anɡa a ndəhay. Ta vəldiwa sləra nɡa mewuzey meý anɡa ha la may. Anda kede, ya wuzda meý a, a ndəhay mekele maja ara Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ma ləvya nɡa wuzda meý a. [‡]

⁴ Ya wuzlala leeter e kede nɡada kah, Tit. Kah na, ka ta tərey sem nɡa bəz adaw fara fara, maja kah ma təba meý nɡa Yesu Kəriste anda yah.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa, ta Yesu Kəriste, ndaw masa ma ləhdandakwar, nɡa pəsmaka meý, asaya nɡa njadamaka daa zazay. ^{‡†}

Sləra masa Pawl ma vəldara a Tit nɡa key da Kəret

⁵ Ya ta mbəkdaƿa la da Kəret amba ka diyta cek hay masa manjar nɡa diyam, asaya, amba ka pey ndəhay nɡa key *bay-ray nɡa *mecəmey-ray nɡa ndəhay nɡa Yesu fa slala ha, fa slala ha tabiya anda yah ma ləvka. ^{‡†}

⁶ Yaw, ndaw ma da key bay-ray na, si anɡa ndaw maaya masa ndəhay a gwamara nɡa mbədmər ray ba, si aa ta nɡwas pal gway, si bəz anɡa hay, a təbmara meý nɡa Yesu, si menjeý nɡa bəz anɡa hay a, a key maaya amba ndəhay tabiya a sərmara, ata fa kam cek malamba daa ba, asaya, ata fa jəkam sləmay fa meý nɡa ndəhay mandaw mandaw. ^{‡††7} Yaw, bay-ray nɡa mecəmey-ray nɡa ndəhay nɡa Yesu, a key sləra na, nɡa Gazlavay. Maja nɡene, si anɡa ndaw maaya masa ndəhay a gwamara nɡa mbədmər ray ba. A da zlepey fa meý nɡa ndəhay ba, a da ceý mevel saw saw ba, a da vəlda ray anɡa nɡada wuzam ba, a da kədey vaw ba, asaya, a da səpey dala ta cəved malamba ba. ⁸ Ama si a təbta ndəhay ma samawa a way anɡa maaya maaya, si a wudey mekey cek mandaw mandaw masa maaya, si anɡa ndaw masa ta mewulkey maaya, si a

[†] 1.1-3 ndaw-meslərey: 1Tm 2.7 ^{††} 1.2 1Pi 1.3-5; Gal 3.6, 17-18
[‡] 1.3.3.4; daa dar masa aa ma pa: 1Tm 2.6

^{‡†} 1.4 Tit: 2Kwr 2.13; bəz adaw: 1Tm 1.2 ^{‡††} 1.5 SNM 14.23
^{‡††} 1.6-9 1Tm 3.2-7; 1Pi 5.1-4

key cek ta cæved e, si a njeý ndaw manjar mebarey, asaya, si a wey vaw fa ray anga. ⁹ Mey fara fara masa alækwa maa sarkadakwa a ndəhay na, si bay-ray a, a təba mey a maaya maaya aa mevel anga. Anda kede, a gwa a vəltar gədaŋ a ndəhay ta mey a. Asaya, ngada ndəhay masa ma təbmara mey a ba na, a da wuzdatara mewulkey ata, anga maaya ba. [†]

¹⁰ Ndəhay ga, a wudam nga jəkey sləmay fa ndəhay mekele ba. Ndəhay a, faa guzlam mey saw kəne, fa batamata ndəhay. Yaa guzley har-gədaŋ na, da ray *Jəwif hay ma təbmara mey nga Yesu. ^{††} ^{††11} Si ka tək-mata amba aa sarkadamata ndəhay saba, maja fa nəs-mata ndəhay tabiya da way hay mekele mekele. Aa sarkadam a ndəhay na, mey masa ta cæved e ba, maja a wudam dala gway. ^{††12} Ndaw Kəret pal da wuzlah ata daha, masa-kəleŋ. Ndaw aha, zleezle a ləvey: «Ndəhay da Kəret na, ara ndəhay membərzley, ata anda cek nga ley hay, ata ndəhay masa-mayaď hay, a wulkam na, nga zəmey cek gway.» ¹³ Yaw, ndaw masa-kəleŋ e taa guzley la fara fara. Maja ngene, katar mey a ndəhay maa guzlam mey saw kəne ngene, amba a təbmara mey masa fara fara ta mevel pal, ^{††14} a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey nga Jəwif hay maa guzlam saw. Asaya, katar mey amba a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mewey nga ndəhay masa ma rəsmara mey masa fara fara ha sem. ^{†††}

¹⁵ Da ndaw, anga ta mevel maaya na, cek hay tabiya masa anga ma kata na, ata maaya may. Ama ndəhay masa mevel maaya ba, masa ma təbmara mey nga Gazlavay ba na, cek hay tabiya masa ata ma kamata na, maaya ba. Ata fa wulkam mandaw mandaw da ray cek hay maaya ba, asaya, kwa masa ata fa kam cek hay maaya ba ha na, hwaray a katar ba. ^{†††16} Ata fa ləvam a sərmara Gazlavay, ama cek hay maaya ba masa ata ma kamara na, fa wuzdərwa a sərmara Gazlavay ba. Ata fa jəkam sləmay fa mey nga Gazlavay daa ba. Ata fa kam cek masa Gazlavay ma wudəy nga hətar fa dey ba. Asaya, cek masa maaya na, a gwamara nga kamara ba. [§]

Ndəhay a da səpmara mey nga Gazlavay na, kwara?

2 Ama kah Tit na, sasərkadata ndəhay fara fara anda mey nga Gazlavay ma ləvey. ^{§†} ^{§†12} Ləvtar a ndəhay masəktakaya a da wam ba, nga kam sləra ta cæved e amba ndəhay a namatar ray, nga təram ndəhay masa ta mewulkey maaya, nga təbmara mey nga Gazlavay maaya maaya aa mevel ata, nga wudmata ndəhay ta mevel pal, asaya, nga pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara kwa ata daa banay. ^{§†}

³ Ngada ngusay masəktakaya may, ləvtar kəne, amba a njam fara fara anda Gazlavay ma wudəy. Anda meləvey, a daa guzlam mey saw a ray ndəhay ba, a da vəldamara ray ata ngada wuzam ba. Ngusay masəktakaya ha nga kətmata ^{§†14} ngusay meecər e ^{§†}, amba ngusay meecər e hay a, aa sərkam nga wudmata zel

† 1.9 2.1; 1Tm 1.10 †† 1.10 1Tm 1.6 † 1.10-16 3.9-11; 1Tm 1.3-7 †† 1.11 1Tm 6.5; 2Tm 3.6 †† 1.13 2Tm 4.2 ††† 1.14 3.9; 1Tm 1.14 ††† 1.15 1Tm 1.5; Mt 15.11; Rm 14.14, 20 § 1.16 2Tm 3.5; 1Jn 2.4

ata hay ta bəz ata hay. ⁵ Ngusay masəktakaya ha nga kətmata ngusay meecər e amba a təram ngusay masa ta mewulkey maaya, masa mazləbtakaya ba, asaya, amba a kam sləra maaya maaya da way ata hay, a kam cek maaya a ndəhay, a təram ngusay ma nam ray a zel ata hay. Maaya na, ngusay a, a kamara kəne amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray mey nga Gazlavay ba. ^{§†}

⁶ Ngada gula hay na, ləvtar kəne may, vəltar gədaŋ nga təram ndəhay masa ta mewulkey maaya ^{§†17} da ray cek hay tabiya.

Kah may, si ka key cek hay na, masa maaya hay gway, amba ndəhay a nəkam dey fa cek masa kah ma ka, a kamara kəne. Yaw, masa ka faa sərkadata ndəhay na, sasərkadatar mey fara fara ta cæved e. ^{§†18} Gweguzley mey masa fara fara amba kwa waawa a gwa nga mbədkə ray da ray mey a ba. Da ray ngene, ndəhay ma wudam ngaa guzley maaya ba da ray mey akah na, hwaray a da katar maja ta hətam mey maaya ba da ray alækwa daa ba. ^{§§§}

⁹ Ngada beke hay na, ləvtar nga namatar ray mandaw mandaw a bay ata hay. Daa sləra ata hay tabiya na, nga kam cek masa ma mbafamatar a bay ata hay. Asaya, a da kam yawa ta bay ata hay a ba. ¹⁸¹⁰ A da lalamatara cek hay nga bay ata hay a ba, ama nga kam cek masa maaya mandaw mandaw, amba bay ata hay a, a pamata nga ndəhay fara fara. Da ray ngene, ndəhay a da namar ray a meesərkey da ray Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar. ¹⁹

¹¹ Maaya na, ndəhay nga Gazlavay a kamara cek masa yah maa guzlda kede maja Gazlavay ta wuzdərwa maaya anga la a ndəhay tabiya, amba a ləhdata daa mebarey. ¹² Gazlavay ma wuzdərwa maaya anga na, amba ya sərkwa nga mbəkey mekey cek hay masa ma mbafar ba, asaya, nga mbəkey mesəpey cek hay malamba da bəla. Yaw, masa alækwa da bəla kede na, si ya njakwa ndəhay masa ta mewulkey maaya, si ya njakwa ndəhay ma kam cek ta cæved e, masa ma jəkam sləmay ta mevel pal fa Gazlavay. ²⁰¹³ Anda kede, ya njakwa, ya səkwa kwa pas maaya masa Yesu *Kəriste, ndaw ma ləhdandakwar, ma da vəhwa, ma da wuzdərwa gədaŋ anga. Ara anga Bay Gazlavay alækwa mahura. ²¹¹⁴ Ta vəlda heter anga la, ta məcey la maja alækwa amba a ləhdandakwar daa mebarey, amba a tərdandakwar ndəhay manjar mebarey, amba a tərdandakwar nga ndəhay anga hay, ndəhay ma wudam nga key sləra maaya mandaw mandaw. ²²

¹⁵ Sasərkadatar cek masa yah ma wuzlalakawa kede a ndəhay. Vəltar gədaŋ, kətata ndəhay masa ma jəkam sləmay maaya maaya ba. Gwaguzltar ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldakawa. Anda kede, anja ndəhay nga rəsmaka maja meesərkey akah kede ba.

§† 2.1 1Tm 1.10 §†† 2.1-9 Ef 5.21-6.9 §† 2.2 1Kwr 13.13 §†† 2.3 1Tm 3.11; 1Pi 3.1-5 §† ngusay meecər e: Ngusay meecər e na, ara ngusay masa ma kam ngwas təlam. §† 2.5 Ef 5.22-24 §†† 2.6 1Jn 2.14 §§† 2.7 1Tm 4.12; Fəl 3.17 §§§ 2.8 1Pi 2.15 18 2.9-10 1Tm 6.1-2 19 2.10 3.4 20 2.12 Ef 1.4; 1Jn 2.16 21 2.13 1Kwr 1.7; 1Tes 1.10 22 2.14 3.14; Mab 19.5; Ez 11.20; Gal 1.4; Ef 2.10; 1Tm 2.6; Heb 13.12; 1Pi 2.9; 1Jn 3.16

Ndēhay nga Yesu a njam da bēla na, kwara?

3 Ləvtar saya a ndēhay nga Yesu nga namatar ray a mahura hay nga ngwamna, nga jəkfamatar sləmay, nga kam cek hay tabiya masa maaya. ^{†2} Asaya, ləvtar a da slam mey a ray ndēhay ba, a da təram vaw ba, ama nga njam ndēhay meekwed-mey, masa ma kam cek maaya ngada ndēhay tabiya.

³ Gwaguzltar nga kamara anda kedē maja zleezle na, aləkwa ndēhay marəzltakaya may, aləkwa fa jəkakwa sləmay fa ndēhay daa ba, aləkwa fa zləbkwa cəved masa fara fara, ya wudkwa na, nga key cek hay malamba masa ma mbafamandakwar gway. Aləkwa fa kakwa maagway, aləkwa fa kakwa dey fa cek nga ndēhay, ya wudkwa nga hətēy ndēhay fa dey ba, ndēhay mekele a wudam nga hətmandakwar fa dey ba may. ^{††4} Ta ngene he cəpa na, Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ta wuzdərwa la, anga fa key maaya ngada ndēhay, anga fa wudta ndēhay kalah. ^{†5} Anda meləvey, Gazlavay ta ləhdandakurwa la maja maaya anga. A ləhdandakwar maja aləkwa ma kakwa cek maaya ta cəved e daw? Ara maja ngene ba. Ama a ləhdandakwar maja aa ma sərey dey-ceceh fa aləkwa. A ləhdandakwar na, a pərndakwara mevel aləkwa ta gədarə nga *Mesəfney nga Gazlavay ma yandakurwa mawiya, ma vəlndakwar heter mendəvey ba. ^{††6} Bay Gazlavay ta pa Mesəfney anga ha la ga a ray aləkwa ta fa Yesu *Kəriste, ndaw ma ləhdandakwar, ^{††7} amba ya hətka heter mendəvey ba. Heter mendəvey ba ha, aləkwa fa sərka, Gazlavay a da vəldandakwara. A pa Mesəfney anga a ray aləkwa, a vəlndakwar heter mendəvey ba na, maja ta sərfindakwar dey-ceceh la, ta tərndandakwar nga ndēhay anga hay maaya fa mey anga la. ^{†††}

⁸ Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Ya wudēy na, kaa sərkatatara mey a kedē dey ga mandaw mandaw ngada ndēhay, amba

† 3.1 Rm 13.1-7; 1Pi 1.13-17 †† 3.3 1Kwr 6.11; Ef 5.8 † 3.4 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 †† 3.5 Jan 3.5; Rm 6.4; Ef 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pi 1.3 †† 3.6 Rm 8.9-16; 1Kwr 6.11; Gal 5.25; ndaw ma ləhdandakwar: 2.13; Fəl 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pi 1.11; 1Jn 4.14 ††† 3.7 Rm 3.24

ndēhay masa ma təbmara mey nga Gazlavay na, a kam cek mandaw mandaw maaya. Mey hay masa aləkwa maa sərkatatakwar a ndēhay na, ara mey hay maaya masa ma jəney ndēhay.

⁹ Da ndēhay fa kam yawa saw na, ka da ndəkwey aa mey a ba. Da ndēhay daa səkway adaw, *Jəwif hay, fa kam yawa da ray papaŋ nga papa ala hay zleezle na, ka da ndəkwey aa mey a ba, ka da key baazlam ta ata ba. Asaya, ka da key yawa da ray *kwakwas nga Mawiz ba. Mekey yawa ha ngene, ara cek nga tede, a jəney ndaw ba. ^{††† §10} Da ndaw a handawa mewudkey-day a wuzlah ndēhay daa *mecəmey-ray nga ndēhay nga Yesu na, kəta ndaw aha. Da anga fa ka cek aha cəngga na, kəta dey pal saya. Ama da a jəkey sləmay ba cəngga na, ka da cəmam ta ndaw aha ba. ^{§††11} Ka səra səkway nga ndēhay anda ngene na, ara ndēhay masa maazədtakaya daa cəved nga Gazlavay. Ata fa kam cek mandaw mandaw maaya ba, sləra ata fa wuzda mebərey ata.

Mey nga madagway-dakw

¹² Ya da slərka *Artemas, da daa ba, Tisik. Da ndaw pal dasi ata ta wusey la fa kah na, key gədarə nga sawa a Nikwapawlis a cakay adaw. Ya wulkey ta kiya memed na, ya da daw fetede. ^{§††13} Zenas, ndaw ma səra mewey nga ngwamna, ta Apalaws fa pəkam ^{§†}. Da masa ata fa da sləkdam da slala akwar na, jənta daa mepəkey ata ha amba cek a hətca ba. ^{§††14} Ndēhay masa ma təba mey nga Yesu anda aləkwa na, ngaa sərka nga key cek maaya mandaw mandaw, amba a jənmata ndēhay masa daa banay. Da ray ngene, ndēhay aləkwa, a da njam ta mekey cek masa maaya. ^{§†}

¹⁵ Ndēhay tabiya masa da cakay adaw fede, a cama-ka har. Catar har ngada jam aləkwa hay ma təbmara mey nga Yesu fetede.

Anja maaya nga Gazlavay nga njeý ta akwar tabiya.

††† 3.9 1.14; 1Tm 1.4 § 3.9-11 1.10-16 §† 3.10 Mt 18.15-17 §†† 3.12 Tisik: Kwa 4.7-8 §† fa pəkam: Zenas ta Apalaws fa pəkam nga wuzey mey nga Gazlavay. Nəka SNM 15.3ta 1Kwr 16.6. §†† 3.13 Apalaws: 1Kwr 1.12 §† 3.14 2.14; 2Kwr 8.8-9; Gal 5.22; Ef 4.28; Kwa 1.10

Filemanjw

Mey da ray leeter ngada

Filemanjw

Pawl a wuzlalara leeter kede a Filemanjw na, daa masa anja fa wuzlalatar a ndəhay kwalaws hay. (Kwa 4.10-17; Flm 23-24.) A wuzlala leeter e, daa masa anja daa fərsəne. Ndəhay a wulkam leeter e na, ara Tisik ma handara a Filemanjw cewete ta leeter ngada kwalaws hay (Kwa 4.7-9).

Filemanjw na, ara jam nja Pawl, a nje daa berney nja kwalaws. Pawl a wuzar Mey-maaya-mawiya, ta', a təba, a tərey ndaw nja Yesu (aya 2). Anja na, ara ndaw masa-zleley, beke anja hay daha. Beke anja pal daha mezəley Awnezim. Ta hway la da way bay anja ha. A hətfar Pawl daa fərsəne, ta', a təba mey nja Yesu, a tərey ndaw nja Yesu may (aya 10). Fa dəba ha, Pawl a slərdərwa Awnezim e fa bay anja ta leeter e kede. Daa mewey nja Rawma hay, beke masa ma hway sem na, bay anja a gwa a kəda vagay. Ara maja nje, Pawl a wuzlalara leeter kede a jam anja Filemanjw amba aa cəfda nja sərfar dey-ceceh a Awnezim, a təba anda məlmanj daa mey nja Yesu (aya 16).

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, ndaw daa fərsəne maja sləra nja *Yesu *Kəriste ma wuzlalakawa leeter kede, ala ta məlma aləkwa Timawte.

Ya wuzlalamakawa ngada kah, Filemanjw, jam ala masa aləkwa ma kakwa sləra nja *Gazlavay bama. ^{†2} Asaya, ya wuzlalamatara ngada dam-mama aləkwa Apiya, lej ngada Arkip, ndaw masa ma jəndakwar daa cəved nja Yesu anda ndaw ma jəney ndaw daa vərəm. Ya wuzlalamatara ngada ndəhay nja Yesu ma kusam da way akah may. ^{††}

³ Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste nja pəsmakwar mey, asaya, nja njadamakwar daa zazay.

Pawl a key suse a Gazlavay maja Filemanjw

⁴ Mandaw mandaw masa ya fa dərey danjay a Gazlavay na, ya fa sərfadaka, Filemanjw. Ya fa kar suse maja kah, ^{‡5} maja ya cənda kah fa wudta ndəhay nja Gazlavay tabiya, ka fa pa Bay Mahura Yesu nja ndaw akah fara fara. ^{‡‡6} Da masa ya fa dərey danjay na, ya faa cəfda Gazlavay nja jəndakwar nja sərey mepəsey-mey anja tabiya masa aləkwa ma hətkwa ta fa *Kəriste maja aləkwa macəmkaya, aləkwa fa pakwa Yesu nja ndaw aləkwa fara fara. ^{‡‡7} Məlma adaw, mewudey-vaw akah taa səmdaya la, ta vəlya gədanj la

[†] 1 Timawte: 1Kwr 4.17†† 2 Rm 16.5; Arkip: Kwa 4.17‡ 4 Rm 1.8‡† 5 1Tes 3.6‡‡ 6 Fəl 1.9; Kwa 1.9-10

kwa ara mey ba, maja kah ma dəktar mevel a ndəhay nja Gazlavay. ^{‡‡†}

Pawl fa kar ambahw a Filemanjw maja Awnezim

⁸ Yaw, yaa cəfdaka nja key cek masa yah ma da ləvka kede maja ka wudta ndəhay nja Yesu. Yah təde nja təkaka daj nja ka cek aha maja yah na, *ndaw-mes-lərey nja *Kəriste. ^{‡‡9} Ama ya təkaka daj ba. Maja ya wudka kalah, maaya na, yaa cəfdaka taa cəfdey. Ara yah, Pawl, ndaw-maraw masa majəwkaya daa fərsəne maja yah ma wuzey mey nja Yesu Kəriste, maa cəfda-ka, ^{§10} ya fa kaka ambahw maja Awnezim. Anja ta tərey sem anda bəzey adaw daa fərsəne kede, maja ara yah ma ka amba a təba mey nja Gazlavay. ^{§††11} Zleezle na, Awnezim e ta jənka daa ba, ama wure kede na, a jənka la anda aa ma jənya.

¹² Wure kede ya fa slərdakawa, anja masa anda mevel adaw. ¹³ Yah daa fərsəne maja yah ma wuzda *Mey-maaya-mawiya. Ya wudey na, anja a nje da cakay adaw mandaw mandaw daa masa yah daa fərsəne kede amba a jənya aa slam a nja akah. ^{§††14} Ama ya wudey nja ndəvda mey da ray Awnezim e yah taava adaw ba, si kah ma təba mewulkey adaw da ray a la dajay. Nja key cek maaya na, ya wudey nja təkaka daj ta təkay ba, ama si ka key cek masa maaya anda mevel akah ma wudey. ^{§†}

^{‡‡†} 7 Rm 12.10; 2Kwr 7.4; Heb 13.1 ^{‡‡‡} 8-20 1Tm 6.1-2§ 9 aya 1; Ef 3.1 §† 10 Awnezim: Kwa 4.9; bəzey: 1Tm 1.2 §†† 13 Fəl 2.30 §† 14 2Kwr 9.7; 1Pi 5.2

¹⁵ Da Awnezim e ta mbəkɔdaka sem nga dar nekəɔɔey, amba fa dəba ha a vəhey, ka njam nga tar kwa. ¹⁶ Kwa anja beke akah na, wure kede anja beke daada saba, maja anja məlma aləkwa mawudkaya kalah daa mey nga Yesu. Yah na, ya wuda kalah, ama ya səra ka da wuda ma fənya. Ka da wuda maja anja beke akah, asaya, ka da wuda maja anja məlmakw daa mey nga Bay Mahura Yesu. †

¹⁷ Anda kede, da ka fa paya nga mandala akah daa sləra nga Yesu na, təba Awnezim e anda kah ma təbya. ¹⁸ Da ta kaka cek maaya ba la, da ta zəmka dəvaz akah la na, ngene, mey a tabiya a ray adaw. ¹⁹ Ehe, ya wuzlalakawa mey kede ta har adaw, yah *Pawl ma da pəlkawa*. Kah may, dəvaz adaw da ray akah daha. Ara yah ma ka amba ka təba mey nga Yesu nga hətey heter mendəvey ba na, ka səfada saba daw? ††²⁰ Ambahw məlma adaw, kayawa cek kede maja mewudəy-vaw nga Bay Mahura Yesu. Dəkya mevel maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste.

† 16 1Kwr 7.22; 1Tm 6.2 †† 19 1Kwr 16.21

²¹ Daa masa ya fa wuzlalakawa leeter kaa na, ya səra fara fara ka pey sləmay la fa mey adaw, ka da ka anda yah ma wudəy. Ya səra cek masa kah ma da ka na, a fəna cek masa yah maa cəfdaka nga key. ²² Ya fa wudəy ngaa cəfdaka cek pal saya, diyaya slam nga ney da way akah, maja ya wulkey Gazlavay a cənda medərey-dangay akwar la, a vəhdaya la fa akwar saya.

Mecey-har nga madagway-dakw

²³ Epafəras masa ala daa fərsəne cew e maja Yesu *Kəriste, a cakwar har ha. †²⁴ Yaw, *Mark, Aristarke, Demas, leŋ *Luk, ndəhay masa ala ma kam sləra nga Gazlavay bama, a camakwar har may. ††

²⁵ Anja maaya nga Bay Mahura Yesu Kəriste nga njeŋ ta akwar. ††

† 23 Epafəras: Kwa 4.12 †† 24 Mark: SNM 12.12; 2Tm 4.11; Aristarke: Kwa 4.10; Demas leŋ Luk: Kwa 4.14 †† 25 Gal 6.18

Hebære hay

Mey da ray

Leeter ngada Hebære hay

Leeter ngada Hebære hay na, ndaw ma sàra mezaley nga ndaw ma wuzlala daa ba. Hebære hay na, ara ndəhay Jəwif hay. Ndaw ma wuzlala leeter e kede a wudey nga veltar gədanj ngada Jəwif hay masa ma təbmara mey nga Yesu. A veltar gədanj nga təbey mey nga Yesu ma fəna ma fəna kwa ata daa banay. Ndaw ma wuzlala leeter e na, a wuzda Yesu na, a fənta maslanj hay nga Gazlavay, a fənta ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle, asaya, a fəna Mawiz, maja anjga na, Bəzey nga Gazlavay (fasəlawal 1 haa 3). Asaya, a wuzda anjga na, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay masa fara fara. A da njey ndaw ma ka kwakwas nga sərmataw. Anjga ta vəlda ray anjga la dey pal nga məcey maja mebərey nga ndəhay tabiya. Anda kede, Yesu ta handawa Mejəwey-mey Mawiya la aa slam a nga Mejəwey-mey Magurma masa Gazlavay ma jəwa ta ndəhay anjga hay ta fa Mawiz. Ndəhay ma təba mey nga Yesu na, ata daa cəved mawiya dəba. A gwamara nga səpey cəved magurma saba. Maaya na, a sərfaadamata ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara, ata masa ma hətam gədanj daa cəved anjga. (Nəka fasəlawal 11.) Mey madagway-dakw daa leeter e na, ara mey da ray menjey nga ndəhay ma təba mey nga Yesu. Si a njam maaya maaya daa mecəmey-ray nga Yesu. Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədanj a ndəhay: Mey nga Gazlavay aa ta gədanj nga key sləra daa ndaw (4.12) Mey da ray mejəwey-mey mawiya (8.8-13) Mey da ray ndəhay zleezle ma pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara (11.1–12.13) Nəkakwa dey na, si fa Yesu gway (12.2)

Mey da ray Yesu, ndaw ma wuzdərwa mewedey nga Gazlavay

1 Zleezle na, *Gazlavay taa guzltar la ngada papaŋ nga papa aləkwa hay dey ga ta cəved hay mekele mekele ta mey ndəhay ma təla mey anjga hay weewe. 2 Ama wure kede daa masa bəla gweegwe a ndəvey kede na, taa guzldakwar la ta mey Bəzey anjga. Gazlavay a ləma bəla ta slam da vad cəpa na, ta fa Bəzey anjga ha, asaya, Gazlavay ta wala la nga wey da ray cek hay tabiya. 3 Ma wuzdərwa mewedey nga Gazlavay na, ara anjga. Bəzey a na, a lawa Gazlavay kərad! Mey anjga na, aa ta gədanj. Ara ta mey anjga ha aa ma kərza bəla ta slam da vad. Masa anjga ma diytara cəved cay 4 a ndəhay amba a njam manjar mebərey fa mey nga Gazlavay na, ta', a təpey a vad, a njey ta har-zəmay nga Bay Gazlavay ma wey da ray cek hay tabiya. 5

Yesu a fənta maslanj hay nga Gazlavay tabiya

4 Bəzey a na, a fənta maslanj hay nga Gazlavay. Mezəley masa Gazlavay ma vəldara na, a fəna nga maslanj hay a may. 5 Sərmara, Gazlavay ta ləvar kwa ngada maslanj anjga pal: «Kah na, Bəzey adaw, dəga tasana yah Papakw» na, daa ba səlak. Asaya, taa guzley da ray maslanj anjga pal, a ləvey: «Yah na, Papaha, anjga na, Bəzey adaw,» na, daa ba may. 6 Ama masa anjga fa da slərdərwa Bəzey anjga maa-mey-ndaw 7 a bəla na, taa guzley la, a ləvey: «Akwar, maslanj adaw hay tabiya, ragadamar!» 8 Da ray maslanj anjga hay na, aa guzley, a ləvey:

† 1.2 Bəzey anjga: 3.6; 5.8; a ləma bəla ta slam da vad: Janj 1.2; Kwa 1.16; Heb 11.3 †† ma diytara cəved cay: A wudey nga ləvey Yesu a diytara cəved nga ndəhay na, ta fa meməcey anjga fa hwadam mazlangalakaya. ‡ 1.3 2Kwr 4.4; Kwa 1.15; har-zəmay: 8.1

†† 1.4 Ef 1.21; Fəl 2.9 †† 1.5 Ps 2.7; 2Sam 7.14; Mt 3.17; SNM 13.33; Heb 5.5 ††† Bəzey anjga maa-mey-ndaw: A wudey nga ləvey Gazlavay anjga ta bəzey hay mekele mekele na, kəne ba, ama a wudey nga ləvey Yesu fa wey da ray cek hay tabiya nga Gazlavay an-da bəzey maa-mey-ndaw ma wey da ray cek nga papaha. Nəka 2.11-13; Kwa 1.15, 18, leŋ Rm 8.29. ††† 1.6 Ps 89.28; 97.7

«Maslan adaw hay na, ara ndəhay ma ka sləra adaw hay.

Ata anda memed, asaya, ata anda neneh nga awaw.»

†

⁸ Ama ngada Bəzey anğa na, taa guzlar la, a ləvey:

«Kah na, Bay Gazlavay, ka da zəma bay akah nga sər-mataw.

Ka da wey da ray ndəhay akah hay ta cəved e. ††

⁹ Ka wudəy na, mekey cek ta cəved e, ba na, mekey cek ta zlabay ba.

Maja ngene, ya ta walaka la, yah, Gazlavay akah.

Ya taa səmdaka la,

asaya, ya ta vəlka gədanj la

ma fəna nga ndəhay mekele masa akwar bama.»

¹⁰ Gazlavay aa guzley da ray Bəzey anğa saya, a ləvey:

«Bay Mahura, ara kah ma ləma bəla dəga daa mezley a.

Ara kah ma ləma slam da vad ta har akah. ‡

¹¹ Cek hay a cəpa a ndəvam la, ama kah na, ka da njeý nga sər-mataw.

Ahaw, cek hay a tabiya a da nəsam anda zana magurma.

¹² Ka da takwamata

anda ndaw ma tekemey zana magurma.

Cek hay a cəpa, ka da mbəddata

anda ndaw ma mbədey zana manəskaya.

Ama kah na, ka da njeý kəne, ka fa da mbədey daa ba,

kah daha nga sər-mataw.»

¹³ Gazlavay aa guzlar ngada Bəzey anğa, a ləvar:

«Sawa njeý ta har-zəmay adaw

amba ya wakwa da ray ndəhay

haa ta pas masa yah ma pata masa-gəra akah hay cay

asi salay akah.»

Ama taa guzley anda ngene kwa ngada maslanj anğa pal na, daa ba səlak. ††

¹⁴ Kaa maslanj hay nga Gazlavay na, wa hay wa?

Maslanj hay nga Gazlavay na, ara mesəfney hay ma ka sləra nga Gazlavay gway. Gazlavay fa slərdata nga jəney ndəhay masa ma da ləham. ††

Ya da rəskwa mey nga Gazlavay ba

2 Gazlavay taa guzldakwar la ta mey Bəzey anğa. Anda kede, si ya wakwa vaw ma fəna ma fəna fa mey masa aləkwa ma cəndakwa ha, da daa ba na, ya zlanjadakwa la aa cəved mekele. ††² Mey masa maslanj hay nga Gazlavay ma kadamara zleezle na, ta wuzwa la ara mey fara fara. Ndəhay masa ma rəsmara mey a, ma təbmara ba na, Gazlavay ta sərdata banay la təde fa mebərey ata ha. ††³ Ama aləkwa na, aləkwa ta cəndakwa mey da ray meləhey la ma fəna mey masa maslanj hay nga Gazlavay ma kadamara ha. Anda kede, da aləkwa fa rəskwa mey a, ya təkwa ba na, ngene, ya da ləhkwa na, kwara? Ara Bay Mahura ta ray

† 1.7 Ps 104.4 †† 1.8-9 Ps 45.7-8 ‡ 1.10-12 Ps 102.26-28 †† 1.13 8.1; Ps 110.1 †† 1.14 Ps 34.8; 91.11 ††† 2.1-3 6.4-6 ††† 2.2 SNM 7.38, 53; Gal 3.19

anğa ma wuzda mey da ray meləhey a teesed. Fa dəba ha, ndəhay masa ma cəndamara mey a na, ta wuz-damandakwara la ara mey fara fara. ^{§4} Gazlavay may, ta wuzda la ara mey fara fara ta fa gədanj anğa lenj ta fa maazla hay mekele mekele masa anğa ma kata. Asaya, Gazlavay ta vəltar gədanj nga Mesəfney anğa la a ndəhay nga key sləra mekele mekele anda aa ma wudəy. ^{§†}

Yesu a məcey na, maja wa hay wa?

⁵ Yaa guzlam na, da ray menjeý nga ndəhay da bəla mawiya ngada fa mey. Daa menjeý a na, Gazlavay fa da vəltar cəved ngada maslanj anğa hay nga wam da ray ndəhay daa ba. ⁶ Sasəkar jak, mawuzlalakaya daa dərewel nga Gazlavay, a ləvey:

«Ndaw-magədanj na, wa may wa

amba kah, Bay Gazlavay, ka wulkey da ray a na!

Ndaw-magədanj na, wa may wa

amba ka nəkfar dey na! ^{§††}

⁷ Ka ta tərda la nga mecəhe da ray maslanj akah hay nga menjeý nekədey,

fa dəba ha, ka ta həlma la, ka ta həslar ray la anda bay.

⁸ Ka ta vəldata cek hay sem cəpa asi har anğa ^{§†.}»

Yaw, Gazlavay ta vəldata cek hay sem cəpa asi har nga ndaw-magədanj, kwa cek pal masa anğa ma wey da ray a ba na, daa ba. Ta ngene he cəpa wure kede, aləkwa fa hətkwa ndaw-magədanj fa wey da ray cek hay tabiya na, daa ba. ^{§††9} Ama ya sərkwə *Yesu na, ta tərey la nga mecəhe da ray maslanj hay nga Gazlavay nga menjeý nekədey, amba a məcey maja ndəhay tabiya maja dey-ceceh nga Gazlavay. Ahaw, ya sərkwə Yesu na, Gazlavay fa həlma, fa həslar ray ga. A ka kəne na, maja aa ma sərey banay daa meməcey. ^{§†10} Ara Gazlavay ma kata cek hay tabiya. Cek hay a tabiya a njam na, maja anğa. Anda kede, ta mbafar la a Gazlavay amba a tərda Yesu nga ndaw ma gwa nga kata cek hay tabiya maaya maaya ta fa banay masa aa ma səra. Gazlavay a ka anda kede na, amba ndəhay ga a təram nga bəz anğa hay, a mbəzdata aa slam anğa mewedey, maja ara Yesu ma da handata nga ləhey. ^{§†}

¹¹ Yesu fa tərdata ndəhay nga ndəhay maaya manjar mebərey fa mey nga Gazlavay. Ndəhay maaya ha na, Papa ata letek ta Yesu a. Ara maja ngene, Yesu ma zəlta «məlma adaw hay». Kwa hwaray a kar nga zəlta kəne ba. ^{§†12} Yesu a ləvar a Gazlavay:

«Ya daa guzltar a məlma adaw hay

da ray cek masa kah ma ka.

Ya da həlmaka fa mey nga ndəhay akah hay tabiya.» ^{§§†}

¹³ Aa guzley saya, a ləvey:

«Yah na, ya da pa Gazlavay

nga ndaw adaw mandaw mandaw.»

§ 2.3 10.29; 12.25 §† 2.4 Jan 2.11; SNM 2.22; 1Kwr 12.4-11; 2Kwr 12.12 §†† 2.6-8 Ps 8.5-7 §†† asi har anğa: Ta mey Gərek na, a ləvey: «asi salay anğa». §†† 2.8 1Kwr 15.27 §† 2.9 Fəl 2.8-9 §† 2.10 1Kwr 8.6; 12.2; SNM 3.15 §§† 2.11 Mt 25.40; 12.50; Jan 20.17 §§† 2.12 Ps 22.23

A løyey saya:

«Yah kede, yah ta ndəhay adaw hay masa Gazlavay ma vəldatiwa.» †

¹⁴ Ndəhay anğa hay a na, ata ndəhay magədan. Ara maja nğene, Yesu ma tərey nğa ndaw-magədan anda ata may. A ka kəne na, amba ta fa meməcey anğa aa zədda *Satan, bay-malula, ma handərwa meməcey a bəla. ††¹⁵ Ndəhay da bəla kede na, ata anda beke hay daa menjey ata tabiya maja fa zluram ta meməcey. Ara maja nğene, Yesu a məcəy na, amba a pəskatərwa ndəhay daa beke he, a zluram ta meməcey saba. ††¹⁶ Yaw, Yesu a sawa a bəla na, nğa jəney maslan hay nğa Gazlavay ba, ama a sawa nğa jəney ndəhay daa səkway nğa *Abəraham. ††¹⁷ Ara maja nğene, si a tərey nğa ndaw-magədan anda məlmaha hay daa cek hay tabiya. A ka kəne na, amba a tərey nğa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nğa Gazlavay, ndaw masa ma sərey dey-ceceh fa ndaw, ma ka sləra nğa Gazlavay ta cəved e. Sləra anğa na, ara nğa vəley ray anğa nğa məcəy amba a mbəkdata mebərey nğa ndəhay. ††¹⁸ Fara fara, daa masa Yesu fa sərey banay na, Satan ta jada la nğa bata. Anda kede, Yesu a gwa nğa jənta ndəhay masa Satan fa jadata nğa betey. ††

Yesu a fəna Mawiz

3 Məlma adaw hay daa *mecəmey-ray nğa ndəhay nğa Yesu, Gazlavay ta zəlkwar la nğa tərey ndəhay anğa hay. Anda kede, wulkam da ray Yesu, ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa nğa key ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas anğa. Ara ta fa anğa aləkwa ma təbkwa mey nğa Gazlavay, aləkwa fa wuzdakwa mey a fa mey nğa ndəhay tabiya. ††² Ara Gazlavay ma pa nğa ka sləra ha. A ka sləra ha na, ta cəved e anda *Mawiz ma ka sləra anğa ta cəved e nğada ndəhay nğa Gazlavay tabiya zleezle may. †³ Yesu na, si ndəhay aa həmdamara ma fəna Mawiz. Ara kəne may, ndaw ma ləma way na, aa həmdamara a fəna way a. ⁴ Ka sərmarə, kwa way wura wura na, ndaw ma ləma daha. Ama ma katərwa cek hay tabiya na, ara Gazlavay. ⁵ Mawiz na, ara ndaw ma ka sləra ta cəved e da wuzlah ndəhay nğa Gazlavay tabiya. Ara anğa ma wuzdatara mey masa Gazlavay ma daa guzlda nğada fa mey. ⁶ Ama ma wey da ray ndəhay nğa Gazlavay tabiya ta cəved e na, ara *Kəriste, Bəzey nğa Gazlavay. Da aləkwa fa jarakwa maaya maaya daa mey nğa Gazlavay masa aləkwa ma təbkwa, asaya, da aləkwa fa səkwakwa cek masa Gazlavay ma da vəldandakwara ta meesəmey na, nğene, aləkwa ndəhay anğa hay. †

Mey da ray meməskey-vaw nğa ndəhay nğa Gazlavay

⁷ Maja nğene, *Mesəfney nğa Gazlavay a løyey:

† 2.13 Iz 8.17-18 †† 2.14 2.17; Janj 1.14; bay-malula: Janj 8.44; 12.31; 1Jn 3.8; CWJ 12.10 † 2.15 Rm 8.21 †† 2.16 Iz 41.8-9 †† 2.17 4.14; 5.2; Fəl 2.7; 1Jn 2.2 ††† 2.18 4.15; Mt 4.1-11 ††† 3.1 4.14 § 3.2 Mesl 12.7 † 3.6 Bəzey nğa Gazlavay: 5.8; aləkwa fa səkwakwa cek: 3.14; 4.14; 6.18-19; 9.28; 10.22-24, 35; 13.14; Kwa 1.23; Fəl 3.20; 2Tm 4.8

«Da akwar fa cəndamara day nğa Gazlavay tasana na, ††

⁸ ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.

Ka da kamara anda papañ nğa papakw akwar hay zleezle

ma kam həma a ray Gazlavay ba.

Daa nğene, ata da wuzlah-ley, ta jadamara Gazlavay la.» ††

⁹ Gazlavay aa guzley, a løyey:

«Da wuzlah-ley a, ta hətmatar cek hay maaya tabiya masa yah ma kata daa mevey kwakwar məfad la.

Ama ta nğene he cəpa, ta jadamaya la cəñga.

¹⁰ Ara maja nğene, yah ma cey mevel a ray ata.

Ta', yaa guzley, ya løyey: "Mewulkey ata, anğa maaya ba,

cek masa yah ma wudəy amba a kamara na, ta sərmarə daa ba."

¹¹ Daa masa yah ma cey mevel heyey na,

ya ta mbedey la, ya løyey:

"Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma diytara nğa məskey vaw na, daa ba səlak." ††

¹² Məlma adaw hay, wam vaw! Ndəhay masa ta mevel maaya ba, ma təba mey nğa Gazlavay ba na, kwa ndaw pal da wuzlah akwar a da tərey anda ata ba, maja mevel maaya ba anda nğene na, a da zlanğadadakwar ta Gazlavay, ndaw masa anğa daha ta dey nğa sərmataw. ¹³ Ama maaya na, ka dəkam mevel da wuzlah akwar mandaw mandaw, amba *Satan a batakwar nğa key mebərey ba, kwa ndaw pal da wuzlah akwar fa da dəzla sləmay daa ba. Ahaw, dəkam mevel da wuzlah akwar, maja tasana kede, Gazlavay a wudəy nğaa guzldakwar saya. ¹⁴ Mey nğa Gazlavay masa aləkwa ma təbkwa dəga nğa mezley a haa mendəvey a na, da aləkwa fa jarakwa maaya maaya daa mey a na, nğene, aləkwa ndəhay nğa *Kəriste. †

¹⁵ Mawuzlalakaya daa dərəwel nğa Gazlavay, a løyey:

«Da akwar fa cəndamara day nğa Gazlavay tasana na, ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.

Ka da kamara anda papañ nğa papakw akwar hay zleezle

ma kam həma a ray Gazlavay ba.»

¹⁶ Ma cəndamara day nğa Gazlavay ta ma kam həma a ray a na, wa hay wa? Ara ndəhay tabiya masa *Mawiz ma badatərwa daa hwayak nğa *Ejip. ††¹⁷ Gazlavay a cey mevel mevey kwakwar məfad na, da ray wa hay wa? A cey mevel na, da ray ndəhay a ma kam mebərey. Anda kede, ata cəpa ta məcam sem da wuzlah-ley.

††¹⁸ Gazlavay ta mbedey la, a løyey: «Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma diytara nğa məskey vaw na, daa ba səlak.» A mbedey kəne na, maja wa hay wa? A mbedey na, maja ndəhay a ma cənmar mey ba. ††¹⁹ Fara fara, ya sərkwə ta hətam nğa mbəzey aa slam meməskey-vaw a daa ba, maja ata ma təbmara mey nğa Gazlavay daa ba.

††† 3.7-11 Ps 95.7-11 †† 3.8 Mab 17.7; Mesl 20.2-5 ††† 3.11 Mesl 14.21-23 †† 3.14 3.6 †† 3.16-18 Mesl 14.1-35 ††† 3.17 Mesl 14.29; 1Kwr 10.5, 10 ††† 3.18 Mesl 14.1-4

4 Zleezle na, Gazlavay taa guzley la amba ya mbæzkwa aa slam masa anġa ma diyndakwara nġa mæskey vaw. Mey a na, aa daha cænġa. Anda kede, wakwa vaw, anja ndaw pal da wuzlah akwar nġa mbækey fa dæba ba. ² Ta wuzdamandakwara mey maaya nġa Gazlavay la anda ata ma wuzdamatara a papaŋ nġa papa alækwa hay zleezle may. Ama ata na, mey a ta jënta daa ba, maja ata ma tæbmara mey a ta mevel pal daa ba. Anda kede, ta hætam nġa mbæzey aa slam memæskey-vaw masa Gazlavay ma diytara daa ba. ³ Ama alækwa na, ya ta tæbkwa mey a la. Anda kede, ya hætkwa nġa mbæzey aa slam memæskey-vaw a la. Gazlavay taa guzley la da ray ndøhay masa ma tæbmara mey a ba, a løyey:

«Daa masa yah ma cey mevel heyey na, ya ta mbedey la, ya løyey:

“Kwa fa da mbæzam aa slam masa yah ma diytara nġa mæskey vaw na, daa ba sælak.”»

Ama Gazlavay na, ta ndøvda sløra anġa sem dæga nġa mezley nġa bæla, ba diya? ⁴ Ya særkwa na, maja mawuzlalakaya da ray *pas memæskey-vaw daa derewel nġa Gazlavay, a løyey: «Gazlavay ta kata sløra anġa hay la tabiya dar maakwaw, nġa dar maasala ha na, a mæskey vaw.» ⁵ Anda mawuzlalakaya heyey saya, a løyey: «Kwa fa da mbæzam aa slam masa yah ma diytara nġa mæskey vaw na, daa ba sælak.» ⁶ Ndøhay ma cændamara mey maaya nġa Gazlavay teesed na, ta hætam nġa mbæzey aa slam masa Gazlavay ma diytara ha na, daa ba, maja ata ma cænmar mey ba. Anda kede, ndøhay mekele a hætam nġa mbæzey la aa slam memæskey-vaw a cænġa. ⁷ Maja nġene, Gazlavay ta pey dar mekele la, a zøla dar a «tasanæ». Fa dæba ha mevey ga, taa guzley la da ray dar a ta mey *Davit. Mey a na, ara mey makadakaya heyey ma løyey:

«Da akwar fa cændamara døy nġa Gazlavay tasana na, ka da dæzmata slømay akwar hay ba.» ⁸

⁸ Da fara fara Jesøwe ta handata papaŋ nġa papa alækwa hay la aa slam memæskey-vaw masa Gazlavay ma diytara na, anja nġene, Gazlavay fa daa guzley da ray dar memæskey-vaw mekele fa dæba ha na, daa sa-ba. ⁹ Anda kede, ya særkwa, nġada ndøhay nġa Gazlavay na, memæskey-vaw daha. Memæskey-vaw a na, ara anda Gazlavay ma mæskey vaw nġa dar maasala ha. ¹⁰ Yaw, kwa waawa ma mbæzey aa slam memæskey-vaw nġa Gazlavay a na, a da mæskey vaw fa dæba nġa sløra anġa anda Gazlavay ma mæskey vaw fa dæba nġa sløra anġa may. ¹¹ Maja nġene, kakwa gødan amba ya hætkwa membæzey aa slam memæskey-vaw masa Gazlavay ma diya ha. Wakwa vaw amba kwa ndaw pal da wuzlah alækwa a key høma a ray Gazlavay anda papaŋ nġa papa alækwa hay ba. Da daa ba na, ndaw aha a daa zødey.

¹² Mey nġa Gazlavay na, aa ta gødan, fa key sløra daa ndaw, a zømey a fønæ dølæw masa mey a cew. Mey a na, a mbæzey kasl aa mevel nġa ndaw anda dølæw ma wunka mezøvey hay nġa tetesl ma mbæzey kasl aa

† 4.4 MC 2.2 †† 4.5 3.11 † 4.7 3.7-8; 3.15 †† 4.8 Mew 31.7; Jes 22.4 †† 4.10 4.4

sasørab. A wuzdørwæ mewulkey daa mevel nġa ndaw, asaya, a wuzdørwæ cek masa ndaw ma wudey nġa ka. ¹³ Cek mabakaya fa dey nġa Gazlavay na, daa ba. Cek hay tabiya masa anġa ma kata na, fa hætam fa dey anġa maaya maaya. Cek hay tabiya masa alækwa ma kakwa na, ya wuzdakwa la fa mey anġa.

Yesu anġa ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay

¹⁴ Ndaw alækwa mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay masa ma tøpey a cakay Gazlavay a vad na, daha. Ara Yesu, Bøzey nġa Gazlavay. Maja nġene, jarakwa maaya maaya daa mey nġa Gazlavay masa alækwa ma tæbkwa ta masa alækwa ma wuzdakwa fa mey nġa ndøhay tabiya. ¹⁵ Ndaw alækwa mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay a ta særfandakwar dey-ceceh la daa banay alækwa maja alækwa ndøhay masa-bøle hay. Anġa na, ta sørey banay la anda alækwa, ta jadamara la nġa betey dey weewe ta fa cek hay mekele mekele nġa key mebørey, ama kwa ta key mebørey daa ba. ¹⁶ Anda kede, nġgøchakwa nġada fa Bay Gazlavay, ndaw masa ma wudta ndøhay kalah. Nġgøchakwa ta mandørzay daa dey daa ba amba a særfandakwar dey-ceceh, a kandakwar maaya, a jænndakwar ta pas masa alækwa daa banay. st

5 Kwa *ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay wura wura, a walamara na, da wuzlah ndøhay. Sløra anġa na, ara mekey kwakwas nġa Gazlavay maja ndøhay. A vølar cek a Gazlavay, asaya, a hørar gønaw nġada Gazlavay, amba Gazlavay a mbækdatara mebørey nġa ndøhay. ^{st†2} *Ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay na, anġa ray anġa, anġa ndaw-magødan anda ndøhay mekele may. Anda kede, a gwa nġa jækfatar slømay fa ndøhay ma særmara cek ba ta ndøhay masa fa zlanġadæm la daa cæved masa maaya. ^{st3} Maja anġa ndaw-magødan na, a hørey gønaw nġa vøley nġada Gazlavay maja mebørey nġa ndøhay daada ba, ama maja mebørey anġa may. ^{st†}

⁴ Ndaw a gwa a pa ray anġa nġa ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay ta ray anġa ba. Si Gazlavay ma pa anda aa ma pa *Aranġw. ^{st†5} *Køriste may ta pa ray anġa nġa ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay ta ray anġa na, daa ba. Ama ara Gazlavay ma pa, aa guzlar, a løvar: «Kah na, Bøzey adaw, dæga tasana yah Papakw.» st

⁶ Daa slam lanġar, mawuzlalakaya saya, Gazlavay a løvar:

«Ka da nġey ndaw ma ka kwakwas adaw nġa særmataw

††† 4.12 Iz 49.2; 55.11; Jer 17.10; Jan 12.48; Ef 6.17; 1Pi 1.23; CWJ 1.16 ††† 4.14 5.8; 8.1; ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nġa Gazlavay: 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 § 4.15 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Jn 3.5 §† 4.16 10.19 §†† 5.1 4.14 §† 5.2 2.17-18; 4.15; 7.28 §†† 5.3 7.27; 9.7; Lev 9.7; 16.6, 15 §† 5.4 Aranġw: Mab 28.1 §† 5.5 1.5

anda Melkisedek.»[†]

⁷ Daa masa Yesu Karište anga da bəla na, a sərə Gazlavay aa ta gədaŋ nga ləhda daa meməcey. Anda kede, ta dərar danğay la ta mewudey, ta matəway daa dey a Gazlavay. Gazlavay ta jəkfər sləmay la, ta sləkdadərwa la daa meməcey, maja aa ma nar ray.
^{††8} Kwa anga Bəzey nga Gazlavay na, taa sərkey nga ney ray la ta fa banay masa aa ma sərə. ^{†9} Masa Gazlavay ma tərda nga ndaw ma gwa nga kata cek hay tabiya maaya maaya cay na, ndəhay ma namar ray tabiya a hətam meləhey la ta fa vəda nga sərmatəw.
^{††10} Yesu a gwa a ləhdata, maja Gazlavay ma pa nga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas anga anda Melkisedek. ^{††}

Ka da mbəkdamara mey nga Gazlavay ba

¹¹ Mey hay ga daha ngaa guzley ngada akwar da ray *Karište, ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay. Ama anga ta banay amba ya wuzdakwara mey da ray a maaya maaya, maja akwar fa da cəndamara fiyaw fiyaw daa ba. ¹² Pas a ta wuswa cay təde amba kaa sərkadamata ndəhay. Ama haa wure kede, si ndəhay aa sərkadamakwar da ray mey hay nga Gazlavay masa ngeeme masa akwar ma cəndamara cay cəngga. Akwar na, anda bəza hay ma sam dəwa ma wusmara nga zəmey daf ba arəŋ. ^{†††13} Kwa waawa ma sey dəwa daada na, anga bəzey mecəhe dagay. Cek masa maaya ta maaya ba na, a gwa nga wunkata ba. ¹⁴ Ndəhay mahura hay a zəmam na, daf. Ata na, makətatakaya, a gwamara nga wunkey cek masa maaya ta maaya ba. ^{†††}

6 Maja ngeene, nakwa fa mey fa mey, sasərəkakwa cek masa nga ndəhay mahura hay. Ya da njakwa daa meesərkey nga ndəhay masa ma sərmarə mey nga Karište təlam ba. Aləkwa taa sərəkakwa cek hay masa ngeeme daa metəbey mey nga Yesu Karište cay. Anda meləvey, aləkwa taa sərəkakwa cay da ray membəkey mekey cek ma hendey ndaw aa meməcey, asaya, da ray mepey Gazlavay nga ndaw fara fara. ^{§2} Aləkwa taa sərəkakwa cay da ray *baptem mekele mekele, da ray mepey har a ray ndəhay ^{§†}, da ray masləkdəwa nga ndəhay daa meməcey, leŋ da ray sariya masa Gazlavay ma da dəsla ma da njeŋ nga sərmatəw. ^{§††3} Ahaw, nakwa fa mey fa mey! Da Gazlavay ta təba la na, ya daa sərəkakwa meesərkey nga ndəhay mahura hay dəba.

⁴ Ndəhay masa ma mbədmar dəba sem a Gazlavay na, a gwamara a vəhməwa ngaa cəfdey ambəhw fa Gazlavay saya na, kwara? Ta njam la dey pal daa mewedey nga Gazlavay. Cek da vad masa Gazlavay ma vəldatara ngada ndəhay anga hay na, taa cəkdamara

[†] 5.6 Ps 110.4; Heb 6.20 ^{††} 5.7 Mt 26.36-46 [†] 5.8 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Jan 1.34; meney ray: 4.15; Fəl 2.8 ^{††} 5.9 7.27 ^{††} 5.10 5.6; 6.20 ^{†††} 5.12-13 1Kwr 3.2 ^{†††} 5.14 13.9; Rm 16.19; 1Kwr 14.20; Ef 4.14 [§] 6.1 9.14 ^{§†} mepey har a ray ndəhay: Ara cek mekey nga wuzda ndaw aha mapakaya wal ngada Gazlavay amba Mesəfney nga Gazlavay a sawa a ray a, kwa daa baptem, kwa daa sləra wura ngada Gazlavay. Nəka SNM 13.2-3; 1Tm 4.14. ^{§††} 6.2 Jan 3.25-26; SNM 19.1-6

la. *Mesəfney nga Gazlavay ta sawa la a ray ata may. ^{§†5} Ta sərmarə la mey nga Gazlavay na, ara mey maaya fara fara. Asaya, ta sərmarə maazla hay ma da kam ngada fa mey la. ⁶ Ama, ta ngeene he cəpa, ta mbədmar dəba sem a Gazlavay cəngga. Ndəhay a, a gwamara nga vəhməwa ngaa cəfdey ambəhw fa Gazlavay saba, maja da ndaw ta mbədmar dəba sem a Gazlavay na, a key ngeene, anda a dərə Bəzey nga Gazlavay fa hwadam mazlanğalakaya saya. Asaya, a key ngeene, anda a cəda fa mey nga ndəhay.

⁷ Wulkakwa da ray ley ceŋ! Ley masa var fa pey da hwad a maaya maaya na, cek daa ley a, a key maaya maaya ngada ndaw nga ley a. Anda kede, a wuzwa maaya nga Gazlavay aa da ray ley a. ⁸ Ama da ley a, guzer ta hatak ta təba sem na, ngeene ara ley maaya ba. Ley a fa da njeŋ ga daa ba, Gazlavay a da nəsə, a da mbəkda aa kusaf, fa dəba ha, awaw a daa wura kəlmedek! ^{§††}

⁹ Jam adaw hay, kwa da yaa guzlmakwar anda kede na, ya sərmarə fara fara, akwar daa cəved maaya masa ma da ləhdakwar. ¹⁰ Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəved e, aa fa sərfaada sləra maaya masa akwar ma kamara. Asaya, aa fa sərfaada akwar fa wudmarə. Akwar fa wuzdamərwa mewudey-vaw akwar a ta fa sləra masa akwar ma kamara zleezle ngada ndəhay mekele daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. Kwa wure kede, akwar fa kamara kəne. ^{§††11} Ya wudam na, kwa waawa da wuzlah akwar a key gədaŋ nga njeŋ kəne haa mēdəvey a, ka da gəram ba, amba ka hətam cek hay tabiya masa akwar ma səkwmara. ¹² Ka da tərām ndəhay masa-mayad hay ba, ama njam anda ndəhay ma təba mey nga Gazlavay masa maratakaya. Ata na, a hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay anga hay heyey la. Kam cek anda ata. ^{§†}

Mey da ray Gazlavay ma da katar maaya ngada ndəhay anga hay

¹³ Masa Gazlavay ma ləvar a *Abərahəma a da kar maaya heyey na, ta mbədəy la fara fara, a ka cek aha la. Ndaw ma fəna Gazlavay na, daa ba. Anda kede, ta mbədəy la ta mezəley anga. ^{§††14} A ləvey:

«Fara fara, ya da pəska mey, ya da vəlka bəza hay ga ara mey ba.»

¹⁵ Masa Abərahəma ma cənda mey a la na, ta', a səkwa ta dək-vaw. Anda kede, Abərahəma ta hətey cek masa Gazlavay ma ləvar a da kara heyey la. ¹⁶ Da ndəhay fa mbadam na, a mbadam ta mezəley nga ndəhay masa mahura da ray ata hay. *Membədəy na, a dəsla mey da wuzlah ndəhay. ^{§††17} Maja ngeene, Gazlavay a mbədəy amba ndəhay masa aa ma ləvey a da katar maaya heyey na, a sərmarə fara fara, a katara la, a mbədada mewulkey anga ba. Anda kede, a mbədəy, a ləvtar a da katar cek maaya. ¹⁸ Mey ma ləvey Gazlavay

^{§†} 6.4-6 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mt 12.31; 1Jn 5.16 ^{§††} 6.8 Mt 13.7, 22 ^{§†} 6.10 10.32-34; 13.1; 1Jn 4.7-12, 19-21 ^{§†} 6.12 11.1-12; Lk 21.19 ^{§††} 6.13-14 MC 22.16-17; Heb 11.12 ^{§††} 6.16 Mab 22.10; Mt 5.34; 23.16-22

a da katar maaya ngada ndøhay anga hay, leŋ membedey anga na, ara mey hay cew masa a mbødam ba, maja Gazlavay na, a mbørzley ba sælak. Aløkwa masa ta ngøchakwa sem ngada fa Gazlavay kede na, mey hay a kede fa vøldakwar gødanŋ ga amba ya sækwakwa cek masa Gazlavay ma løyey a da vøldandakwara heyey. ^{†19} Cek masa aløkwa ma sækwakwa ha na, fa jarandakwar maaya maaya amba ya njakwa majaratakaya fa mey nga Gazlavay. Maja ngene, *Slam masa Gazlavay aa da hwad a na, zana ma gørcø slam aha a wurey la, anda kede, ya mbøzkwa la a hwad a, a cakay Gazlavay. ^{††20} Yesu ta mbøzey sem aa slam aha ngene teesed da ray aløkwa. A mbøzey na, maja aløkwa, maja anga ta tøyey sem nga *ndaw mahura da ray ndøhay ma ka kwakwas nga Gazlavay nga sørmataw anda Melkisedek. †

Mey da ray Melkisedek

7 Melkisedek na, ara bay daa berney nga Salem, asaya, anga *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay, Gazlavay Mawaca-waca. Daa ngene na, *Abøraham ta føntørwø bay hay la ta gødanŋ daa vøram. Masa anga fa vøhwø na, ta', Melkisedek a daw, a cadørwø ray, a pøsar mey. ^{††2} Abøraham a wunka cek masa anga ma tøbtørwø daa vøram a, slam kuraw, a la slam pal, a vøldara a Melkisedek e. Mezøley anga Melkisedek na, a wudøy nga løyey «bay ma key cek ta cøved e.» Asaya, Melkisedek e anga «bay ma wudøy zazay da wuzlah ndøhay,» maja anga bay nga Salem. Salem na, a wudøy nga løyey «zazay». ³ Anga na, øerewel nga Gazlavay faa guzley da ray papaha ta mamaha, leŋ da ray sækway anga hay na, daa ba. Asaya, faa guzley da ray mayawa anga ta memøcey anga daa ba. Anga na, anda Yesu, Bøzey nga Gazlavay, anga ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay nga sørmataw.

⁴ Nøkmara ceŋ! Melkisedek na, anga ndaw mahura, ba daw? Maja kwa Abøraham zleezle, Papanŋ nga papa aløkwa hay na, ta wunka cek hay masa anga ma tøbtørwø daa vøram la slam kuraw, ta vøldara slam pal sem. ⁵ Kwakwas nga *Mawiz a vøley cøved a ndøhay daa sækway nga *Levi masa ma ka kwakwas, nga tøbey cek pal daa kuraw nga cek hay tabiya da har ndøhay *Israyel hay. Kwa Israyel hay a, ara mølma ata hay daa sækway nga Abøraham. Ta ngene he cøpa, fa tøbam cek da har ata cøŋga. ^{††6} Melkisedek na, anga daa *sækway nga Levi ba, ama ta ngene he cøpa, ta tøbey cek pal daa kuraw la da har Abøraham. Abøraham masa Gazlavay ma løvar a da kar maaya heyey na, ara anga ma pøsar mey ngada Melkisedek ba, ama ara Melkisedek ma pøsar mey a Abøraham. ⁷ Ka sørmara, ndaw ma pøsey mey a ndaw na, aa mahura da ray ndaw aha. Anda kede, Melkisedek na, aa mahura da ray Abøraham.

⁸ Ndøhay ma ka kwakwas daa sækway nga Levi ma tøbam cek pal daa kuraw na, ata ndøhay masa ma da

møcam gway. Ama Melkisedek masa ma tøba cek pal daa kuraw da har Abøraham heyey na, aa ta dey nga sørmataw, anda øerewel nga Gazlavay ma løyey. ⁹ Ya gwakwa ya løykwa ndøhay daa sækway nga Levi masa ma tøbam cek pal daa kuraw da har ndøhay mekele na, ta vølmø la a Melkisedek may, maja papanŋ nga papa ata Abøraham ma vølar la. ¹⁰ Anda meløyey, masa Abøraham ma vølar cek a Melkisedek e na, ta yawa bøzey daa ba araŋ. Ama kwa ta yawa bøzey daa ba araŋ na, Abøraham a vølar cek a Melkisedek e. Ara anda ata cewete ta Levi, bøzey ma da yawa daa sækway anga may. Anda kede, a wudøy nga løyey Melkisedek na, a føntø ndøhay daa sækway nga Levi.

Mey da ray Yesu, ndaw ma ka kwakwas anda Melkisedek

¹¹ Daa *mewey nga *Israyel hay na, ndøhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, si ndøhay daa sækway nga *Levi gway. Sløra nga ndøhay a ngene na, ara anda *Araŋwø, papanŋ nga papa ata hay zleezle, ma ka. Sløra ha na, a gwa nga ndøvda cek masa Gazlavay ma wudøy nga ka ba. Da a gwa nga ndøvda na, anja Gazlavay fa da pey ndaw ma ka kwakwas mekele masa anda Melkisedek na, daa saba. ¹² Da Gazlavay ta mbødda ndaw ma ka kwakwas anga sem na, ngene, si mewey nga Israyel hay a mbødey may. ¹³ Bay aløkwa Mahura Yesu masa aløkwa maa guzlkwa da ray a kede na, sækway anga wal ta *sækway nga Levi. Kwa ndaw daa sækway anga pal masa anga *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay na, daa ba. ¹⁴ Ya sørkwa fara fara Yesu na, a yawa daa sækway nga Juda. Daa masa *Mawiz maa guzley da ray ndøhay ma ka kwakwas na, kwa taa guzley da ray sækway a daa ba. ^{†††}

¹⁵ Ndøhay ma ka kwakwas nga Gazlavay masa daa sækway nga Levi na, a gwamara nga handamata ndøhay fa Gazlavay ba. Mey a kede, fa wuzwø maaya maaya maja Gazlavay ta pey ndaw mekele la nga ndaw ma ka kwakwas anga anda Melkisedek. ¹⁶ Ndaw a, a tøyey ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay na, ta fa mewey nga ndaw-magødanŋ ba, ama ta fa gødanŋ nga heter mendøvey ba, ¹⁷ maja mawuzlalakaya daa øerewel nga Gazlavay, a løyey:

«Ka da nøyey ndaw ma ka kwakwas adaw nga sørmataw

anda Melkisedek.» ^{†††}

¹⁸ Anda kede, mewey masa zleezle na, mahazakadakaya sem maja ara cek nga tede, a jøney ndaw ba.

¹⁹ Kwakwas nga Mawiz na, ta gwa nga løhdata ndøhay daa ba. Ama wure kede, aløkwa ma pakwa løygesl a ray cek mahura maaya masa aløkwa ma sækwakwa heyey la. Ara ta fa cek aha aløkwa ma da ngøchakwa ngada fa Gazlavay. [§]

²⁰⁻²¹ Asaya, Gazlavay a pa Yesu nga ndaw ma ka kwakwas anga na, ta mbedey la maja. Ama ndøhay mekele ma tøram nga ndøhay ma ka kwakwas zleezle

† 6.18 Mesl 23.19 †† 6.19 3.6; Rm 5.5; Heb 9.3 † 6.20 4.14; Melkisedek: Ps 110.4; Heb 5.6, 10; 7.1-4 †† 7.1 Melkisedek: MC 14.17-20; Heb 5.6 †† 7.5 Mesl 18.21

††† 7.14 MC 49.10; Mt 2.6; SNM 13.23; CWJ 5.5 ††† 7.17 5.6 § 7.19 9.9; Rm 3.20

na, Gazlavay ta mbedey maja daa ba. Ahaw, Gazlavay ta mbedey la maja Yesu, a lövey: †

«Yah, Bay Gazlavay akah, ya fa mbedey,

kwa ya fa da mbædda mey adaw daa ba sölak:

“Ka da njeý ndaw ma ka kwakwas adaw nga sër-mataw.”»

²² Maja ngene, ya sèrkwa fara fara, Yesu na, ara anga ma handërwa *mejəwey-mey maaya ma fəna masa zleezle. ††

²³ Cek mekele daha saya, ndəhay ma ka kwakwas masa daa səkway nga Levi na, ata ga maja fa məcam, fa pam mekele, fa məcam, fa pam mekele. ²⁴ Ama Yesu na, aa daha nga sərmataw, sləra anga nga mekey kwakwas na, fa da ndəvey daa ba. ²⁵ Maja ngene, Yesu aa ta gədan mandaw mandaw nga ləhdata ndəhay masa ma ngəcham ngada fa Gazlavay ta fa anga. A gwa a ka kəne maja aa ta dey nga sərmataw, anga fa dərər danɣay mandaw mandaw a Gazlavay maja ata. ††

²⁶ Yesu na, ara *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay masa ma gwa nga jəndakwar. Anga na, aa maaya fa Gazlavay, manɣəra fa vəda daa ba, mebərey da ray a kwa nekədey daa ba. Gazlavay a pa wal, aa da wuzlah ndəhay ta mebərey daa saba, a la a vad a cakay a. ††²⁷ Yesu na, anga anda mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay mekele hay ba. Ata na, fa vəlam cek a Gazlavay mandaw mandaw, ngeeme, maja mebərey ata, fa dəba ha, maja mebərey nga ndəhay. Ama Yesu na, si a ka kəne na, daa ba. A vələr cek a Gazlavay dey pal gway na, mak, mekele daa ba. Cek aha na, ara anga ma vəlda ray anga nga məcey. ††²⁸ Kwakwas nga Mawiz a pey nga ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, ndəhay magədan gway. Ndəhay a na, ara ndəhay ta mebərey. Ama daa masa Gazlavay ma mbedey na, *membedey a, ta njeý sem aa slam a nga kwakwas nga Mawiz. Gazlavay a pey nga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas an-ga na, Bəzey anga. A pa na, nga sərmataw. Gazlavay ta tərda sem nga ndaw ma gwa nga kata cek hay tabiya maaya maaya. †††

Mey da ray Yesu, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay

8 Fara fara ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, daha. Ara Yesu, aa manjakaya ta har-zəmay nga Bay Gazlavay da vad, fa wey da ray cek hay tabiya. Kede he ara *bay-ray nga mey masa ala ma wudam nga lövey. ⁸² Anga na, a ka sləra anga daa Way-mekərcey fara fara masa da vad, daa *Slam masa Gazlavay aa da hwad a masa fara fara. Ara slam masa Gazlavay ma diya da vad, ba na, ara slam masa ndaw ma diya da hwayak ba. ^{8†}

³ *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay wura wura na, sləra anga ara nga völey cek

† 7.21 7.17†† 7.22 8.6‡ 7.24-25 6.20†† 7.25 2.11; 10.14; Rm 8.34; 1Jn 2.1‡‡ 7.26 4.15‡‡‡ 7.27 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rm 6.10; 1Pi 3.18‡‡‡ 7.28 5.1-2, 8; 7.19; Ps 2.7§ 8.1 4.14; har-zəmay: 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Ps 110.1; Mt 22.44; SNM 2.33; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1§† 8.2 8.5

ta nga hərəar gənaw a Gazlavay. Anda kede, Yesu na, si a vələr cek a Gazlavay may. ⁴ Da haa wure kede anga da bəla na, anja kwa fa da key *ndaw ma ka kwakwas nga Gazlavay na, daa ba. Fa da key daa ba na, maja ndəhay ma vəlam cek a Gazlavay anda *kwakwas nga Mawiz ma lövey na, daha cay. ⁵ Ndəhay ma ka kwakwas a na, a kamara sləra ata daa way nga Gazlavay. Ama sləra masa ata ma kamara ha na, ara anda meezed e, ba na, ara anda da gazlavay da vad ba. Cek aha, ta key la kəne ta Mawiz may. Daa masa fa da kərca way ngada Gazlavay na, Gazlavay a ləvar: «Jəkey slə-may maaya maaya, kərca way a ta cəved e anda yah ma ləvka daa anɣwa nga Sinay heyey.» ^{8††6} Ama wure kede, sləra masa Yesu ma ka na, a fəna sləra masa ndəhay ma ka kwakwas a ma kamara. Asaya, Yesu a cəmtar dāy nga ndəhay ta Gazlavay amba Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ata. *Mejəwey-mey Mawiya ha na, a fəna mejəwey-mey masa zleezle maja cek masa Gazlavay ma lövey a da katara a ndəhay daa mejəwey-mey mawiya na, a fəna cek masa aa ma lövey daa mejəwey-mey masa zleezle. ^{8†}

Mey da ray mejəwey-mey mawiya

⁷ Da *mejəwey-mey ngeeme ta gwa nga ka cek tabiya anda Gazlavay ma wudey la na, anja ngene, Gazlavay fa da jəwey mey mekele daa saba. ⁸ Ama Gazlavay ta mbədtar ray sem a ndəhay anga hay maja mebərey ata. A ləvtar:

«Yah, Bay Gazlavay, ya lövey: pas a, a wuswa la masa yah ma da jəwey mey mawiya ta ndəhay Is-rayel hay

leɣ ta ndəhay daa səkway nga Juda. ^{8††}

⁹ Mejəwey-mey a na, fa da key anda mejəwey-mey masa yah ma ka ta papaɣ nga papa ata hay zleezle daa masa yah ma badatərwa daa hwayak nga Ejip heyey na, daa ba.

Ndəhay a ta səpmara mejəwey-mey a ta cəved e daa ba.

Ara maja ngene, yah ma mbədtar dəba.

¹⁰ Yah, Bay Gazlavay, ya lövey:

Mejəwey-mey masa yah ma da ka ta ndəhay *Israyel hay ngada fa mey na, ara mewuzey kwakwas adaw ngada ata, ahaw, ya wuzlalatarata la aa mevel ata.

Ya da tərey Gazlavay ata, ata may, a da tərām ndəhay adaw hay.

¹¹ Kwa ndaw ma daa sərkada ndaw daa hwayak anga, da daa ba, məlmaha,

a ləvar: “Si ka səra Bay Gazlavay” na, daa ba, maja ata tabiya, kwa bəza hay, kwa mahura hay na, a sərmaya la.

¹² Yaw, ya mbəkdatara manɣəra ata la, kwa ya fa da sərfada mebərey ata daa saba.»

¹³ Masa Gazlavay maa guzley da ray mejəwey-mey mawiya na, ta tərda mejəwey-mey masa ngeeme sem

††† 8.5 9.9; 10.1; Kwa 2.17; way mekərcey: 9.2; Mab 25.9, 40 §† 8.6 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iz 55.3; Jer 31.31-33; Ez 37.26; 1Kwr 11.25§†† 8.8-12 Jer 31.31-34; Heb 10.16-17

nga magurma. Cek wura wura masa magurma na, gweegwe cay aa zodey. †

Mey da ray mejəwey-mey masa ngeeme

9 Daa *mejəwey-mey masa ngeeme, *mewey hay daha. Mewey hay a fa wuzdatara cəved a ndəhay nga səpey Gazlavay. Asaya, slam daha nga dərey dan-gay masa ndəhay ma diymara. ² Ta kərcam way la, way a na, mawunkakaya ta zana slam cew. Slam masa ngeeme na, a zəlmara *Slam maaya nga Gazlavay. Daa slam aha na, petərila mahura ta neneh nga awaw hay maasala daha, asaya, taabal daha. Peŋ mavəldakaya ngada Gazlavay mapakaya da ray a. ^{†3} Slam ta da dəba zana na, a zəlmara *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a. ^{†4} Daa slam aha na, slam-meewurey cek mezey maaya ngada Gazlavay daha, slam aha makakaya ta bərey magaza. Asaya, *akwatay nga hwadam daha, bərey magaza makakaya fa vəɗa. Daa akwatay a na, taasa makakaya ta bərey magaza daha. Daa taasa ha na, cek mezəmey mezəley «*man» da hwaɗ a daha. Dan-gwar nga *Araŋw masa maa fekwey heyey aa daa akwatay a, asaya, beeler hay cew masa Gazlavay mawuzlala mewey aŋga hay fa vəɗa heyey, ata daa akwatay a may. *Akwatay a na, ara akwatay nga sərfedey mejəwey-mey nga Gazlavay ta ndəhay. ^{†5} Da ray akwatay a na, cek hay cew daha ta zlara mavəɗtakaya ta bərey magaza. Cek hay a na, ata anda maslaŋ hay nga Gazlavay, fa wuzdamərwa Gazlavay aa daa slam aha. Fa ciymata zlara ata hay a ray slam mewucey mambaz amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey nga ndəhay. Ama wure keɗe, ya gwa nga ka-da mey da ray cek hay masa daa slam aha cəpa ba. ††

⁶ Yaw, cek hay daa way a na, mapatakaya anda keɗe. Ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay fa mbəzam mandaw mandaw aa slam masa ngeeme nga key sləra ngada Gazlavay. ^{††7} Aa slam masa ta dəba zana na, si ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ma mbəzey a hwaɗ a gway. A mbəzey na, dey pal fa mevey. A mbəzey na, si ta mambaz nga gənaŋw da har nga vəley ngada Gazlavay amba Gazlavay a mbəkɗara mebərey ^{†††} aŋga, asaya, amba a mbəkɗatara mebərey nga ndəhay mekele. ^{††} *Mesəfney nga Gazlavay a wudey nga ləvey ta mey a keɗe na, slam masa ngeeme, da aa daha araŋ na, cəved nga mbəzey aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a ta dəba zana a wurey ba araŋ. ⁹ Cek hay a cəpa keɗe na, ara anda mey-mengey ma wuzwa cek hay masa ma kam wure keɗe. Anda meləvey, cek masa ndaw ma vəɗara a Gazlavay ta mehərey gənaŋw ngada Gazlavay na, a gwa nga tərda mevel nga ndaw aha maaya fa mey nga Gazlavay ba. ^{††10} Cek hay a keɗe na, ara mewey hay da ray

† 8.13 8.6 †† 9.2 way mekərcey: 8.5; 9.11-12; Mab 26.1-30; petərila: Mab 25.31-39; taabal: Mab 25.23-30 † 9.3 Mab 26.31-33; Lev 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20 †† 9.4 slam-meewurey cek: Mab 30.1-6; akwatay: Mab 25.10-16; man: Mab 16.32-35; dan-gwar nga Araŋw: Mesl 17.21-25; beeler hay cew: Mab 25.16 †† 9.5 Mab 25.18-22 ††† 9.6 10.11; Mesl 18.2-6 ††† mebərey: Daa mewulkey nga jəwif hay na, Gazlavay a mbəkəy na, mebərey masa ndaw ma ka tesude ba. § 9.7 5.3; 9.25; 13.11; Lev 16.2-16 †† 9.9 7.19; 9.2

cek mezəmey, da ray cek mesey, leŋ da ray mesəpey kwakwas nga pərey cek amba a təram ndəhay ma zləba kwakwas saba gway. Ara na, mewey hay nga ndəhay magədaŋ gway, fa da njeŋ ga daa ba. A da njeŋ nekəɗey haa ta pas masa Gazlavay ma mbəɗɗata cek hay cəpa mawiya. ^{†††}

Mey da ray Kəriste ma vəɗa ray aŋga maja aləkwa

¹¹ Wure keɗe *Kəriste ta sawa la. Aŋga na, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ma handandakwara maaya aŋga masa aləkwa ma hətkwa wure keɗe. A ka sləra aŋga na, daa way mahura ma fəna Way-mekərcey masa zleezle. Way a na, aa maaya kalah, ara ndaw-magədaŋ ma ləma ba. Way a na, aa da bəla keɗe ba. ^{††12} Masa Kəriste ma mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a heyey na, ta mbəzey ta mambaz nga kwakwaba daa ba, ta mbəzey ta mambaz nga bəz-sla daa ba. Ama a mbəzey na, ta mambaz aŋga, ray aŋga. A mbəzey na, dey pal gway nga sərmataw. Anda keɗe, ta ləhdandakwar sem daa mebərey nga sərmataw. ^{††13} Anda kwakwas aləkwa ma ləvey na, da ndaw ta zləba kwakwas la na, si a wucmar mambaz nga kwakwaba, da daa ba, nga gusaŋ fa vaw. Da daa ba na, si a lam sla-bələk, a ndəlmara, a kwiŋdamara bebəɗes e a ray ndaw aha. Anda keɗe, ndaw ma zləba kwakwas a na, a tərey ndaw ma səpa kwakwas a maaya maaya dəba. ^{††14} Da anda keɗe na, mambaz nga Kəriste na, a fəna cek masa ata ma kamara ngene ba daw? Mambaz aŋga na, a fəna mambaz nga gənaŋw hay ba daw? Kəriste na, kwa ta key mebərey daa ba, ta vəɗa ray aŋga la a Gazlavay ta gədaŋ nga *Mesəfney nga Gazlavay masa mendəvey ba nga sərmataw. Mambaz aŋga na, a pərndakwara mevel amba ya kakwa cek malamba nga handandakwar aa meməcey saba. Anda keɗe, ya da kakwa sləra nga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey nga sərmataw. ^{††}

¹⁵ Maja ngene, Kəriste na, ara ndaw ma cəmtar ɗay nga ndəhay ta Gazlavay amba Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay a. Anda keɗe, ndəhay masa Gazlavay ma zəlta na, a hətam maaya aŋga masa aa ma ləvtar a da vəɗatara heyey la. Maaya aŋga ha a da njeŋ da ray ata nga sərmataw. A hətam la, maja Kəriste ta məcey la. Meməcey aŋga ha, a ləhɗata ndəhay daa mebərey masa ata ma kamara daa masa ata daa *mejəwey-mey ngeeme heyey. ^{†††}

¹⁶ Yaw, ya sərkwə da ndaw a mbəɗey mey na, si ndaw aha a məcey la ɗagay amba mey aha, a key. ¹⁷ Da ndaw aa ta dey na, membəɗey-mey aŋga ha a key ba araŋ, si ndaw aha ma məcey la amba membəɗey-mey aŋga a key. ¹⁸ Ara maja ngene, kwa mejəwey-mey masa ngeeme a zley na, ta mambaz. ¹⁹ Ta pas masa Gazlavay ma jəwa mey ta ndəhay *Israyel hay na, teesed na, *Mawiz a wuzdatara *mewey masa Gazlavay ma vəɗatara a ndəhay ɗagay. Fa dəba ha, a ley

††† 9.10 Lev 11; 15; Mesl 19 †† 9.11 4.14 ††† 9.12 7.27; 10.4; Lev 16.14-16; mambaz nga Kəriste: 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mt 26.28; Rm 3.25-26; 1Pi 1.2, 18-19; 1Jn 1.7 †† 9.13 Mesl 19.1-10, 17 †† 9.14 Rm 6.20-23; 8.2 ††† 9.15 8.6

mambaz nga bəz-sla ta nga kwakwaba, a jahada ta yam. Asaya, a ley mey-har nga wudez, a ley enjgwec nga təban mandəvkaya magaza. A pada enjgwec e fa mey-har nga wudez heyey, a jəhwba aa mambaz a. A wuca fa derewel masa mewey nga Gazlavay mawuzlalakaya fa vəda, asaya, a wuctara fa ndəhay tabiya. ^{†20} Aa guzley, a ləvey: «Gazlavay a jəwey mey ta akwar na, ta fa mambaz a kede. A ləvkwar nga namar ray a mewey hay daa mejəwey-mey a.» ^{‡1} Asaya, Mawiz a wucey mambaz heyey fa Way-mekərcey leŋ fa cek hay tabiya mekey sləra daa way a may. ^{‡2} Anda kwakwas nga Mawiz ma ləvey na, har-gədanŋ nga cek hay a tərām maaya na, ta fa mambaz. Si mambaz a mbədwa la daŋay amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey nga ndəhay. ^{††}

Mey da ray Kəriste ma vəlda ray anŋa maja mebərey nga ndəhay

^{‡3} Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar cek masa *Mawiz maa sərkatatara a ndəhay nga key na, anda meezed nga cek hay masa fara fara da vad gway, ba na, ara cek hay a fara fara ba. Cek masa Mawiz maa sərkatatara a ndəhay nga key na, aa fa tərdata cek hay cəpa maaya ta fa mehərey gənan hay ngada Gazlavay. Ama ngada cek hay da gazlavay da vad na, mehərey gənan hay ngada Gazlavay na, ara cek nga tede. Si mekey cek mekele ma fəna. Cek aha na, ara Yesu *Kəriste ma vəlda ray anŋa nga kədəy vagay. [‡]

^{‡4} Kəriste na, ta mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwađ a daa Way-mekərcey masa ndəhay magədan ma kərcamara ta har ata na, daa ba. Slam aha ngene na, ara anda meezed e, ba na, ara Slam nga Gazlavay fara fara ba. Ama Kəriste a mbəzey na, aa slam da gazlavay da vad, Slam masa Gazlavay aa da hwađ a fara fara. Wure kede, aa daa slam aha fa dərar danŋay a Gazlavay maja aləkwa.

^{‡5} Asaya, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, fa mbəzey fa mevey a fa mevey a aa Slam masa Gazlavay aa da hwađ a daa Way-mekərcey. A mbəzey na, ta mambaz nga gənan da har. Ama Kəriste na, ta daw dey weewe aa Slam masa Gazlavay aa da hwađ a da vad nga vəlda ray anŋa nga məcey maja aləkwa na, daa ba. ^{‡6} Da ta vəlda ray anŋa la dey weewe na, anja ngene, ta sərey banay la may dey weewe dəga nga mezley nga bəla. Ama ta wuzdərwa vaw anŋa la dey pal daa masa bəla fa da ndəvey kede. Ta vəlda ray anŋa la nga məcey amba a la mebərey nga ndəhay. ^{††}

^{‡7} Ndaw-magədanŋ na, a da məcey dey pal gway, fa dəba ha, Gazlavay a kar sariya. ^{‡8} Kəriste may, ta vəlda ray anŋa la dey pal nga məcey kəne amba a la mebərey nga ndəhay ga da bəla. A da wuzwa vaw nga dey cew na, maja mebərey nga ndəhay saba, ama nga ləhdata ndəhay masa fa səkwmara. ^{††}

¹⁰ Cek hay masa maaya ma da kam ngada fa mey na, kwakwas nga Mawiz na, fa wuzdandakwara maaya maaya daa ba. Ama a wuzndakwar na, cek anda meezed e gway. Ndəhay ma səpmara Gazlavay ta fa kwakwas a na, kwa fa da tərām maaya fa mey nga Gazlavay maja na, daa ba səlak. Kwakwas a, a wudey na, ndəhay a hərəm gənan hay ngada Gazlavay fa mevey a, fa mevey a cəŋga. ^{††2} Da mehərey gənan a wusa nga tərdata ndəhay maaya fa mey nga Gazlavay nga sərmataw na, anja ngene, ndəhay fa da wulkam da ray mebərey ata daa saba, asaya, fa da hərəm gənan mekele a Gazlavay daa saba. ³ Ama sasəkar jak, ta fa mehərey gənan na, ndəhay fa wulkam da ray mebərey ata fa mevey a fa mevey a, ⁴ maja mambaz nga gusanŋ ta nga kwakwaba na, a gwa a la mebərey da ray ndaw ba səlak. ^{††}

⁵ Maja ngene, daa masa Kəriste ma da sawa a bəla na, taa guzlar la a Gazlavay, a ləvar:

«Ka fa wudey amba ndaw a hərka gənan,
a vəlka cek na, daa ba,
ama ka ta vəlya vaw nga ndaw-magədanŋ la. [§]

⁶ Mehərey gənan ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek,

ta mehərey gənan ngada kah
amba ka mbəkda mebərey na, a mbafaka ba.
Ka wudey na, ndəhay a namaka ray.

⁷ Anda kede, ya ta ləvka la: “Bay Gazlavay, ehe yah kede,

ya sawa a bəla na, nga key sləra masa kah ma wudey

anda mawuzlalakaya da ray adaw daa derewel akah.”

⁸ Kəriste aa guzlar teesed ngada Gazlavay na, a ləvey:

«Ka fa wudey amba ndaw a hərka gənan,
a vəlka cek na, daa ba.

Ka faa səmey da ray gənan masa ma hərmara
ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek na, daa ba.

Asaya, mehərey gənan nga mbəkey mebərey nga ndaw na,

a mbafaka ba may.»

Ta ngene he cəpa, kwakwas nga Mawiz a wudey na, si ndəhay a vəlam cek a Gazlavay anda ngene cəŋga. ⁹ Fa dəba ha, Kəriste a ləvey saya: «Ehe, yah kede, ya sawa a bəla na, nga key sləra masa kah ma wudey.»

Kəriste aa guzley anda ngene na, a wudey nga ləvey ta vavəsa mekey kwakwas ta gənan anda masa zleezle sem. Ta’,

a bawa kwakwas mekele mawiya. ¹⁰ Yesu Kəriste na, ta kar sləra la a Gazlavay anda Gazlavay a ma wudey. Ta vəlda ray anŋa la dey pal nga məcey maja aləkwa. An-

da kede, ta tərdatakwar sem nga ndəhay manjar mebərey fa mey anŋa. ^{††}

¹¹ Ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay na, a kama- ra sləra ata mandaw mandaw ta melecey. Ata fa hərəm gənan hay nga key kwakwas letək mandaw

mandaw a Gazlavay. Ama mehərey gənan ata ngene, a la mebərey da ray ndaw ba səlak. ^{††12} Ama Kəriste

† 9.19-20 Mab 24.6-8; Heb 9.12-13; mey-har nga wudez: Lev 14.4, 6; Mesl 19.6 †† 9.22 Lev 17.11 ‡ 9.23-24 8.5 †† 9.26 7.27 †† 9.28 3.6; 10.10; Iz 53.11-12; Mt 26.28; 1Kwr 15.50-53

††† 10.1 8.5 ††† 10.4 9.12-13 § 10.5-7 Ps 40.7-9 §† 10.10 7.27

§†† 10.11 9.6; Mab 29.38

na, ta volda ray anga la nga macey dey pal amba a mbakdatara meborey nga ndohay nga sarmataw. Fa daba ha, ta', a daw a njeý a har-zemay nga Gazlavay.

¹¹³ Fetede, aa manjakaya fa sakwa pas masa Gazlavay ma da pata masa-gera anga hay asi salay anga. ¹¹⁴ Ta tardata ndohay sem maaya fa mey nga Gazlavay manjar meborey nga sarmataw, maja aa ma volda ray anga nga macey. A volda ray anga ha na, dey pal gway.

¹⁵ *Mesafney nga Gazlavay may, ta wuzdandakwara cek aha la maaya maaya. Teesed na, aa guzley, a lvey:

¹⁶ «Bay Mahura a lvey:

«Ya da jawey mey ta ata daa dar hay a ngene.

*Mejawey-mey a na, ya da ka

amba kwakwas adaw a njeý aa mevel ata,

asaya, ya da wuzlala aa lengesl ata.» [†]

¹⁷ Fa daba ha, aa guzley saya, a lvey:

«Ya fa da wulkey da ray meborey ata

lenj da ray slera ata maaya ba ngene na, daa saba.»

¹⁸ Maja ngene, da Gazlavay ta mbakda meborey nga ndaw sem na, mehorey ganaw nga mbakey meborey na, daa saba.

Mey da ray mengochey fa Bay Gazlavay ta mevel maaya

¹⁹ Malma adaw hay, maja mambaz nga Yesu ma mbadwa na, ya gwakwa nga mbazey la aa *Slam masa Gazlavay aa da hwad a. ^{†20} Ta wurndakwar caved mawiya la masa ma da handandakwar aa heter mendavey ba ta fa zana mengorey daa *Way nga Gazlavay heyey, anda melavey, ta fa vaw nga *Kariste masa ma macey fa hwadam mazlangalakaya heyey.

²¹ Ndaw alakwa mahura da ray ndohay ma ka kwakwas daa Way nga Gazlavay na, daha. Anga na, *bay-ray nga way a. ^{†22} Anda kede, si ya ngochakwa fa Gazlavay ta mevel maaya, ta metabey mey nga Gazlavay ta mevel pal, ta mevel manjar meborey, asaya, vaw alakwa may maparkaya ta yam masa maaya. ^{†23} Gazlavay ta lvey la, a da lahdandakwar. Gazlavay na, a ka cek aha la anda aa ma lvey. Anda kede, alakwa fa lavkwa fa mey nga ndohay tabiya, alakwa fa tabkwa aa mevel alakwa cek masa Gazlavay ma lvey a da ka heyey. Mbakdakwa mewulkey cew cew. ²⁴ Alakwa cpa si ya jenkwa vaw da wuzlah alakwa amba ya valkwa gadanj da wuzlah alakwa nga wudey vaw, asaya, nga key cek maaya. ²⁵ Ya da mbakdakwa nga daw aa *mecamey-ray nga ndohay nga Yesu anda ndohay siya ma mbakdamara na, kane ba. Ama si ya valkwa gadanj da wuzlah alakwa ma fona ma fona, maja pas masa Bay Mahura ma da sawa na, anga gweegwe cay.

²⁶ Alakwa taa sarkakwa la da ray mey masa fara fara. Ama fa daba ha, da ya kakwa meborey tesude na, kwa ya harkwar ganaw na, cek mekele nga voley a Gazlavay nga mbakey meborey alakwa daha daw? Daa ba salak. ²⁷ Da kane na, kwa cek mekele nga key daa ba, si mesakwey sariya ta mandarzay daa dey, sariya masa

† 10.12 8.1 †† 10.13 Ps 110.1; 1Kwr 15.25 † 10.16-17 Jer 31.33-34; Heb 8.10, 12 †† 10.19 4.16; 9.8 †† 10.20 zana: 9.3; Mt 27.51; caved mawiya: 2.14-15; 9.14-15; Janj 14.6 ††† 10.21 3.6; 4.14

Gazlavay ma da ka ngaa zeddata masa-gera anga hay aa awaw menjem-njem e. ²⁸

²⁸ Kwa waawa ma rusa *kwakwas nga Mawiz masa ndohay cew, da daa ba, ndohay maakar ma kam sede da ray a la na, a da kadmara ndaw aha vagay, fa da sarfamar dey-ceceh daa ba. ²⁹ Da anda ngene na, ka wulkam na, kwara? Ndaw ma rusa Bazey nga Gazlavay, ma pa mambaz nga Yesu nga cek nga tede, mambaz nga *Mejawey-mey Mawiya masa ma para mevel anga, asaya, ma ceda *Mesafney nga Gazlavay ma wuzdandakwara maaya nga Gazlavay na, Gazlavay a da kada ndaw a na, kwara? A da sarda banay ta ndaw aha ma fona ngene saya. ³⁰ Fara fara, ya sarkwa ndaw masa maa guzley, ma lvey: «Cek masa ata ma kamiwa maaya ba na, ya pola la, ya da katar sariya.» Asaya, ndaw a, aa guzley, a lvey: «Bay Gazlavay a da katar sariya a ndohay anga hay.» ³¹

³¹ Da sariya nga Gazlavay, ndaw masa anga daha ta dey nga sarmataw, ta tadda ndaw la na, ndaw aha a zaley marava la.

³² Sarfadamara menjey akwar zleezle daa masa akwar ma tabmara nga njeý daa mewedey nga Bay Gazlavay talam. Fa daba ha nekadey, akwar ta saram banay la ga, ama akwar ta basmara banay a la. ³³ Daa ngene, ta cadmata ndohay siya da wuzlah akwar la fa mey nga ndohay ga, ta sardamata banay la. Ndohay siya da wuzlah akwar ta dakmatar mevel la a ndohay ma cadmata ha ngene. ³⁴ Ahaw, akwar ta saram dey-ceceh la fa ndohay masa ata ma kazlamata aa farsone maja Yesu. Asaya, daa masa ndohay fa vamakwara cek akwar hay na, akwar ta mbakdamatara la ta meesamey nga tabmara, maja ka sarmara akwar ta cek hay maaya mekele ma fona, ma da njeý nga sarmataw. ³⁵ Maja ngene, pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara cengga, ka da mbakdamara ba. Da akwar fa kamara kane na, Gazlavay a polkwara mawurbay akwar la ma fona. ³⁶ Maaya na, ka basmara banay cengga amba ka kam anda Gazlavay ma wudey, asaya, amba ka hetam cek masa Gazlavay ma lvey a da veldakwara heyey. ³⁷ Yaa guzley anda kede na, maja

«menjey nekadey fede, fara fara mendorey nekadey gway,

ndaw ma da sawa heyey na, a sawa la,

aa fa sawa, fa da zenwa vaw daa ba selak.» ¹⁹

³⁸ Gazlavay aa guzley, a lvey saya:

«Ndaw adaw maaya na, ara ndaw ma paya nga ndaw anga fara fara.

Anda kede, a hotey heter mendavey ba la.

Ama da ndaw a vohay fa daba na,

ya fa daa samey da ray a daa ba.» ²⁰

³⁹ Alakwa na, sakway nga ndohay masa ma voham sem fa daba amba aa zadam na, kane ba, ama alakwa

††† 10.22 Ez 36.25; Ef 5.26 § 10.23 3.6 †† 10.24 13.1 ††† 10.26 6.4-6 §† 10.27 Iz 26.11 ††† 10.28 Mew 19.15; 2Kwr 13.1 †† 10.29 2.3; 5.8; 9.12; Mt 12.31 §† 10.30 Mew 32.35, 36 ††† 10.32-34 6.10 ††† 10.33 1Kwr 4.9 ††† 10.34 11.26; 13.14 18 10.35-36 3.6; 6.11-12 19 10.37-38 Hab 2.3-4 20 10.38 Rm 1.17; Gal 3.11

na, ndəhay ma pamara Gazlavay n̄ga ndaw ata fara fara. Anda kede, Gazlavay a ləhdandakwar la.

Mepey Gazlavay n̄ga ndaw fara fara na, a wudey n̄ga ləvey kwara?

11 Mepey Gazlavay n̄ga ndaw fara fara na, a wudey n̄ga ləvey cek masa aləkwa ma səkwakwa fa Gazlavay na, ya sərkwā ya hətkwa la fara fara. Kwa aləkwa ta hətkwar ta dey aləkwa daa ba na, ya sərkwā ara cek fara fara. ¹²Ara anda kede, ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay n̄ga ndaw ata fara fara. Ara maja n̄gene, Gazlavay maa həmdata. ³Aləkwa fa pakwa Gazlavay n̄ga ndaw aləkwa fara fara. Ara maja n̄gene, ya sərkwā Gazlavay a ləma slam da vad ta slam da hwayak ta fa mey n̄ga meeguzley gway. Anda meləvey, cek hay masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa na, Gazlavay a katərwa ta fa cek masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa ba. ^{††}

⁴Yaw, *Abel ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Anda kede, ta vələr cek la a Gazlavay ta mevel pal ma fəna n̄ga malmaha *Kayin. Maja n̄gene, Gazlavay ta təba cek masa n̄ga ma veldara heyey la, a pa n̄ga ndaw maaya fa mey n̄ga. Kwa Abel e ta məcey sem na, aa faa guzldakwar anda aa ta dey cəngga, maja aa ma pa Gazlavay n̄ga ndaw n̄ga fara fara. [‡]

⁵Henakw ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Da ray n̄gene, Gazlavay a la a vad a cakay a, kwa ta məcey ta məcey daa ba, kwa ndaw ma hətar daa saba. Masa Gazlavay ta la Henakw a daa ba ara n̄ na, Henakw fa kar cek ma mbafar a Gazlavay, anda mawuzlalakaya daa derewel n̄ga Gazlavay. ^{††6}Da ndaw ta pa Gazlavay n̄ga ndaw n̄ga fara fara daa ba na, ndaw aha fa da kar cek ma mbafar a Gazlavay daa ba. Kwa waawa ma wudey n̄ga n̄gəchey n̄gada fa Gazlavay n̄ga dərey dan̄gay na, si a sərə Gazlavay na, daha, asaya, si a sərə Gazlavay fa katar maaya n̄gada ndəhay ma səpmara.

⁷Nəwe ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Maja n̄gene, ta pas masa Gazlavay ma wuzdara cek hay ma da kam n̄gada fa mey masa kwa ta hətatar ta dey n̄ga daa ba ara n̄ na, Nəwe he ta jəkfər sləmay la a Gazlavay cəngga. Ta', aa cedey kwambiwal mahura anda way n̄ga ləhda ray n̄ga ta ndəhay da way n̄ga hay. Nəwe ma pa Gazlavay n̄ga ndaw n̄ga fara fara n̄gene na, a wuzdərwa ndəhay siya da bəla fa pamara Gazlavay n̄ga ndaw ata fara fara daa ba. Anda kede, Gazlavay may, a pa Nəwe n̄ga ndaw maaya fa mey n̄ga. ^{‡‡}

⁸*Abərahān ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Maja n̄gene, daa masa Gazlavay a ma zəla heyey na, ta jəkfər sləmay la. Da ray n̄gene, ta', a daw aa hwayak masa Gazlavay ma ləvar a da veldara heyey. Slam masa n̄ga ma daw a hwađ a na, kwa ta sərə fedə na, daa ba. ^{†††9}Abərahān ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara, maja n̄gene ta', a daw a n̄jey daa hwayak masa Gazlavay ma ləvar a da veldara heyey,

† 11.1 Rm 8.24; 2Kwr 4.18†† 11.3 MC 1.1; Ps 33.6, 9; Rm 4.17; 2Kwr 4.18‡ 11.4 MC 4.3-10†† 11.5 MC 5.21-24‡‡ 11.7 MC 6.13-22; Rm 4.3; 1Pi 3.20‡‡† 11.8 MC 12.1-2

ama n̄ga manjakaya anda ndaw-mələk. Anda kede, a n̄jey daa way-mekərcey. Ata *Izak ta *Jakwap may, Gazlavay a ləvey a da veldara hwayak a anda aa ma ləvey a da veldara a Abərahān. Ata may, a n̄jam daa way-mekərcey anda Abərahān a. ^{†††10}Abərahān na, fa səkwa berney masa salay a mapakaya maaya maaya. Ara Gazlavay ta ray n̄ga ma pa kwakway n̄ga berney a, asaya, ara n̄ga ma ləma berney a. [§]

¹¹Yaw, Abərahān ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Da ray n̄gene, kwa n̄ga maraw, asaya, kwa n̄gwas n̄ga Sara aa dərlay na, ta key hwađ la cəngga. Abərahān a sərə Gazlavay ma ləvar a da vələr bəzey heyey na, a mbərzley ba. ^{†††12}Ara anda kede, Abərahān, ndaw masa fa səkwey meməcey na, ta yawa bəza hay la, səkway n̄ga ta key la ga anda wurzla hay da vad, a sləfam ba anda mawurbay da wayam. ^{§††}

¹³Ndəhay a kede cəpa ta pamara Gazlavay la n̄ga ndaw ata fara fara haa kasl fa meməcey ata. Ata ta hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da veldara heyey na, daa ba. Ama a sərmara pas pal na, Gazlavay a veldara la anda aa ma ləvey a. Da ray n̄gene, ata faa səmam da ray a, taa guzlam la, a ləvam ata na, ata anda mələk hay da bəla kede, fa da n̄jam daa ba, kwa hwaray ta katar n̄ga ləvey kəne na, daa ba. ^{†††14}Ndəhay a maa guzlam anda n̄gene na, a wudey n̄ga ləvey ata fa səpam hwayak n̄gada ata ray ata. ¹⁵Ta wulkam da ray hwayak masa ata ma mbəkdəmərwa na, daa ba. Da ta wulkam la na, anja a vəham la aa hwayak a saya.

¹⁶Fara fara a səpam na, hwayak masa maaya, anda meləvey slam da gazlavay da vad. Ara maja n̄gene, Gazlavay ma ləvey, n̄ga Gazlavay ata, kwa hwaray fa da kar n̄ga ləvey kəne na, daa ba. Nəka, Gazlavay ta diytar berney maaya la, ba diya? ^{§††}

¹⁷⁻¹⁸Gazlavay aa guzlar a Abərahān, a ləvar: «Ara ta fa bəza hay n̄ga bəz akah Izak, sləmay akah ma da zəley.» Fa dəba ha, Gazlavay a jada Abərahān a n̄ga veldara bəzey n̄ga mendulen̄ Izak n̄ga hərey. Abərahān ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara, maja n̄gene, ta', a la bəzey a, a daw n̄ga hərara n̄gada Gazlavay. ^{†††19}Abərahān a sərə Gazlavay na, a gwa n̄ga sləkdədərwa ndaw daa meməcey. Anda kede, a hətar bəzey n̄ga Izak na, ara anda a sləkdəwa daa meməcey. ^{§†}

²⁰Izak ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara, maja n̄gene, ta', a pəstar mey n̄gada ata Jakwap ta Eza-yu da ray cek ma da kam n̄gada fa mey. ^{†††21}Jakwap may, ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Da ray n̄gene, daa masa Jakwap a fa da məcey na, ta pəstar mey la n̄gada bəza hay n̄ga *Jawzef, fa dəba ha, a dərə dangay fa zlanday n̄ga, a həlma Gazlavay. ^{§§†}

²²Jawzef ta pa Gazlavay la n̄ga ndaw n̄ga fara fara. Maja n̄gene, daa masa n̄ga fa da məcey na, taa guzlar la a ndəhay *Israyel hay, a ləvtar, cay na, a bam la

††† 11.9 MC 35.12, 27§ 11.10 13.14§† 11.11 MC 17.19; 18.11-14; 21.2; Rm 4.19-20§†† 11.12 MC 15.5§† 11.13 11.9; 13.14; MC 23.4; 47.9; Ps 39.13§†† 11.16 13.14; Mab 3.6; Mt 22.32§† 11.17-18 MC 21.12; 22.1-14; Jak 2.21§† 11.19 Rm 4.17§†† 11.20 MC 27.27-29, 39-40§§† 11.21 MC 47.31-48.20

daa hwayak nga *Ejip. Asaya, taa guzltar la da ray cek masa ata ma da kam ta tetesl anga. †

23 Ata papaŋ nga *Mawiz ta mamaha ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara. Anda kede, daa masa ata ma yamərwa Mawiz a na, ta badamara la ta bey kiya maakar da way. A nəkmara bəzey a na, a mbey ara mey ba. Ata na, kwa ta zluram ta mey nga bay Ejip daa ba. ††24 Masa Mawiz a ta gəley cay na, a wudey a zəlmara bəzey nga dam nga bay *Farawaŋ, bay Ejip ba. A wudey nga zəley kəne ba na, maja anŋa fa pa Gazlavay nga ndaw anŋa fara fara may. †25 A wudey nga sərəy banay ta ndəhay nga Gazlavay da ray aa ma da njeý nekədeý daa meesəmey daa mekey mebərey. 26 A wudey na, ndəhay a rəsmara maja *Kəriste, da ray anŋa ma da həteý zleley ga da Ejip nŋene. A wudey kəne na, maja anŋa fa səkwa mawurbay nga sləra anŋa masa Gazlavay ma da vəldara nŋada fa mey. ††

27 Mawiz ta pa Gazlavay la nga ndaw anŋa fara fara, maja nŋene, ta bawa sem daa hwayak nga Ejip. Kwa mevel nga bay da Ejip e fa cey na, ta nŋene he cəpa, Mawiz ta zlurey daa ba səlak. Anŋa malacakaya deŋ e anda ta hətar Gazlavay la, Gazlavay masa kwa ndaw ta hətar ta dey anŋa daa ba səlak. ††28 Mawiz ta pa Gazlavay la nga ndaw anŋa fara fara, maja nŋene, a zlar nga key gwagway mezəley «*Pak». A ləvtar a ndəhay Israyel hay nga wucam mambaz nga gənaŋ fa meýslam ata hay amba maslaŋ nga Gazlavay masa ma kəfta ndəhay vagay a sawa a kəfta bəz ata hay maamey-ndaw saba. ††

29 Israyel hay ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara. Ara maja nŋene, daa masa ata ma zləngdamara bəlay magaza na, bəlay a, a wunkey cew, daa cəved ata na, yam da hwađ a daa ba. Ama ndəhay Ejip hay ma səpmatar wurzay ma wudam nga zləngam may na, ta', yam a, a cəmey aa slam a, a babətata. ††

30 Asaya, Israyel hay ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara. Ara maja nŋene, ata ma zlərmara mahwal nga berney nga Jerikwaw đar maasala, ta', mahwal a, a bəzley. ††31 *Rahap nŋwas-barlaw daha, ta pa Gazlavay la nga ndaw anŋa fara fara may. Maja nŋene, anŋa ma təbta ndəhay meslərey masa ma slərdamatərwa nga seŋgeley berney a. Ara maja nŋene, Gazlavay ta kəda vagay anda aa ma kəfta masa-gəra anŋa hay na, daa ba. ††

32 Yaw, ya daa guzley da ray *Zedeyanŋw, *Barak, *Samsanŋw, *Jefte, *Davít, *Samiyel leŋ ndəhay ma təla mey nga Gazlavay na, kwara sura? Ya fa da həteý har nŋaa guzley da ray ata pal pal na, daa ba. ††33 Ata may, ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara, maja nŋene, ta fənmata hwayak hay mekele mekele la ta gədaŋ daa vərəm. Ta kam cek la ta cəved e anda Gazlavay ma wudey. Ta hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara heyey la. Ta gərcamatara mey nga

mabar hay la maja a da pəwmata. ††34 Ta məcmara awaw masa ma gədeý ta gədaŋ la. Ta ləham la daa masa fa da kədmata ta dələw. Ata na, ta tərəm la nga masa-bəle hay, ama Gazlavay ta vəltar gədaŋ la. Ta jaram la daa vərəm, ta fənmata sewje hay ma samawa daa hwayak hay mekele mekele sem ta gədaŋ.

††35 Nŋusay may, ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara. Ara maja nŋene, ata ma hətmatar ndəhay maməctakaya fa sləkdamawa daa meməceý.

Yaw, ndəhay siya ta sərəm banay la ga ta mekədeý haa a məcam. Ama ta wudam nga ləhey daa banay a na, daa ba. A wudam nga məceý daa banay a amba Gazlavay a sləkdadatərwa daa meməceý, a vəltar menjeý masa ma fəna da bəla kede. ††36 Ndəhay mekele na, ta bəsmara mecədeý la, ta bəsmara laway la. Asaya, ta jəwmata la ta calalaw, ta gərcamata la aa fərsəne. Ama ta nŋene he cəpa ta bəsmara la. ††37 Siya hay da wuzlah ata na, taa zakamata la ta anŋwa vagay, siya hay, ta dəslmata la cew cew. Siya hay, ta nŋəmamata la ta dələw vagay. Ndəhay siya ta pəkam la saw kəne, ata masa-viya hay, a kəzlam fa vaw na, zana nga ambal nga đakw daa ba nga təbaŋ, ta sərəm banay la ga.

††38 Ndəhay maaya nŋene na, slam da bəla kede təde nga njeý nŋada ata ba. Fa pəkam saw da wuzlah-ley, da daa ba, da anŋwa, a nam daa bədam hay, da daa ba, daa vəgeđ hay anda ndəhay masa ta bəlmata sem.

††39 Ndəhay a kede tabiya ta pamara Gazlavay la nga ndaw ata fara fara. Ara maja nŋene, Gazlavay ma pata nga ndəhay maaya fa mey anŋa. Ama ta hətam cek maaya masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay anŋa hay heyey na, daa ba. 40 Fara fara, Gazlavay ta bey cek la maaya kalah nŋada aləkwa, amba ta pas masa ta ndəvda sləra anŋa cay na, a vəldandakwara cek aha nŋada aləkwa ta ata bama da mey pal.

12 Ndəhay a tabiya ma pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara nŋene, fa zlərmindakwar ray nga vəlmandakwar gədaŋ. Ata fa wuzdamandakwara, ya da pəkwa Gazlavay nga ndaw aləkwa fara fara na, ta fa banay masa ata ma bəsmara nŋene. Maja nŋene, hazakadakwa cek hay ma təkndakwar nga daw fa mey fa mey cəpa. Hazakakwa ma fəna na, mebərey ma təkndakwar nga daw fa mey fa mey daa mey nga Gazlavay. Jarakwa, nakwa fa mey fa mey haa kasl mendəvey a. ††42 Nəkakwa dey na, si fa Yesu. Ya da mbəkđakwa ba, maja ara anŋa ma pandakwara cəved nga ləhey, asaya, ara anŋa ma da jəđndakwar haa mendəvey a. Ta təba la nga kədmara fa hwadam mazlənŋalakaya, kwa hwaray ta kar nga məceý daa ba. A təba maja a wulkey a da həteý meesəmey masa Gazlavay ma badara nga vəldara fa dəba ha. Wure kede, anŋa manjakaya ta har-zəmay nga Gazlavay ma wey da ray cek hay cəpa. 183 Ahaw, wulkam da ray Yesu a. Ndəhay malamba hay ta rəsmara la, ta sərdamara ba-

† 11.22 MC 50.24-25; Mab 13.19†† 11.23 Mab 1.22; 2.2 † 11.24 Mab 2.10-12†† 11.26 12.2; 13.13 †† 11.27 Mab 2.15; 12.41 ††† 11.28 Mab 12.1-14 ††† 11.29 Mab 14.21-29 † 11.30 Jes 6.12-21 †† 11.31 Jes 2.11-12; 6.21-25; Mt 1.5; Jak 2.25 ††† 11.32 NMH 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1Sam 16.1haa 1Bay 2.11; 1Sam 1.1-25.1

† 11.33 NMH 14.6-7; 1Sam 17.34-36; Dan 6.1-27 ††† 11.34 Dan 3.23-25 †† 11.35 1Bay 17.17-24; 2Bay 4.18-37 †† 11.36 Jer 20.2; 37.15 ††† 11.37 2Mev 24.21 ††† 11.38 1Sam 13.6 ††† 12.1 1Kwr 9.24 18 12.2 2.10; 8.1

nay la, ama ta bəsa la cəpa. Anda kede, ka da gəram ba, ka da məcmara vaw ba.

Mey da ray mekətey nga Gazlavay

⁴ Akwar fa kədam vaw amba ka kam mebərey ba, ama kwa ndaw pal da wuzlah akwar ta məcey daa mekədey-vaw a daa ba arañ. ⁵ Akwar fa sərfadamara mey masa Gazlavay ma dəkakwar mevel ta anğa heyey, ba diya? Gazlavay aa guzlkwar anda aa maa guzltar nğada bəz anğa hay, a ləvey:

«Bəz adaw, da yah, Bay Gazlavay,
ya fa sərdaka banay nga kətka na, təba mekətey a.
Da ya fa mbədka ray na, ka da ceý mevel ba. †

⁶ Maja yah, Bay Gazlavay, ya kətey na,
ndaw masa yah ma wuda.

Ya sərdey banay na,
ta ndəhay cəpa masa yah ma pata nga bəz adaw hay.»

⁷ Gazlavay a sərdakwar banay na, a key a kətkwar. Anda kede, Gazlavay a pakwar na, anda bəz anğa hay. Bəzey masa papaha a kəta ba na, daha daw? ††8 Gazlavay na, fa kətata bəz anğa hay cəpa. Anda kede, da aa fa kətkwar daa ba na, ngene akwar bəz anğa hay fara fara ba, akwar bəza hay manjar papan.

⁹ Yaw, papa aləkwa hay da bəla na, fa kətmandakwar, anda kede, aləkwa fa namatakwar ray. Kaa wara ya nakwar ray a papa aləkwa Bay Gazlavay ma fəna ba na, kwara? Da aləkwa fa nakwar ray na, ya da hətkwa heter mendəvey ba. ¹⁰ Papa aləkwa hay masa da bəla kede a kətmandakwar nga menjey nekədey gway anda mevel ata ma wudey. Ama papa aləkwa masa da vad na, a kəndakwar nga diyndakwar amba ya tərkwā ndəhay anğa hay maaya anda anğa nga sərmataw.

¹¹ Daa masa Gazlavay fa kəndakwar na, a mbafandakwar ba, a candakwar mevel. Ama, ndəhay ma təb-mara mekətey a na, a hətam menjey maaya la ta zazay fa dəba ha. †

Ndəhay nga Gazlavay a da njam na, kwara?

¹² Anda kede, ka da məcmara vaw ba, kam gədañ nga daw fa mey fa mey. ††13 Maaya na, ka səpmara cəved nga Gazlavay dər e amba ndəhay siya da wuzlah akwar masa-bəle hay a mbəkdamara mey nga Gazlavay ba, a səpmara Gazlavay maaya maaya. ††

¹⁴ Səpam nga njeý ta zazay ta ndəhay tabiya, kam gədañ amba ka kam cek ma mbafar a Gazlavay, da daa ba na, kwa ndaw fa da hətar Gazlavay ta dey anğa daa ba. ††15 Wam vaw, kwa waawa da wuzlah akwar a da mbədar dəba a Gazlavay masa fa wudndakwar kalah kede ba. Asaya, wam vaw amba kwa waawa da wuzlah akwar a tərey anda slaslalay nga wudez masa meedəwek e ⁵ ba, da daa ba na, a da pey har, a da nəsta ndəhay siya ta dēdəwek anğa ha. ††16 Wam vaw, kwa

† 12.5-6 MM 3.11-12; CWJ 3.19 †† 12.7 Mew 8.5 † 12.10 Mt 5.48; Rm 5.2; Jak 3.17 †† 12.11 12.14; Jak 3.17-18 †† 12.12 Iz 35.3 ††† 12.13 MM 4.26 ††† 12.14 12.11; Mk 12.30-31; Ps 34.15; 1Kwr 7.15 § slaslalay nga wudez masa meedəwek e: Mey a kede a patar lenjesl a ndəhay da ray mesəpey kuley hay. (Nəka Mew 29.17.)

waawa da wuzlah akwar a da key cek malamba ba, a da rəsa cek maaya nga Gazlavay anda Ezayu ba. Ezayu a na, ta ləvar la a məlmaha mecəhe nga key mahura da ray a amba a vəlar cek mezəmey gway. ††17 Ka sərmara fa dəba ha, Ezayu ta wudey la amba papaha a pəsar mey cəngga, haa a səpa mepəsey-mey a ta matəway daa dey. Ama papaha ta pəsar mey daa saba, maja Ezayu a gwa nga mbədda cek maaya ba masa anğa ma ka heyey saba. †

¹⁸ Sərmara, daa masa *Israyel hay ata da wuzlah-ley na, ata ta nğəcham la a cakay anğwa nga Sinay, cek masa ndaw ma gwa nga gəsfar. Ama akwar na, ka ta nğəcham a cakay cek masa ndaw ma gwa nga gəsfar anda Israyel hay zleezle na, daa ba. Daa ray nga anğwa ha na, awaw fa gədey njem! njem! da ray a, ləvañ bək-bek asaya, bərgadañ fa key ta gədañ da ray a.

††19 Asaya, daa anğwa ha na, taalam fa cənwa, day fa cənwa. Israyel hay a ma cəndamara na, a təwam, a wudam amba Gazlavay aa guzltar saba, ²⁰ maja mey masa ata ma cəndamara na, a fəntar gədañ. Gazlavay aa guzltar, a ləvtar: «Kwa ndaw, kwa cek nga ley ma gəsfar fa anğwa ha na, hazakamara ta anğwa haa a məcey.» ††21 Cek masa ata ma hətmar a na, ta zluradata sem kalah. Kwa *Mawiz may, aa guzley, a ləvey: «Ya faa wesey maja mandərzay fa kaya.»

²² Ama akwar na, ka ta nğəcham la aa anğwa nga *Siyanw, aa berney nga Gazlavay, Gazlavay ndaw masa anğa daha ta dey nga sərmataw. Berney a na, ara *Jeruzelem masa da gazlavay da vad. Fetede maslañ hay nga Gazlavay makustakaya ga, a sləfam ba, fa kam gwagway. ††23 Asaya, akwar ta nğəcham la a cakay bəza hay nga Gazlavay masa maa-mey-ndaw ††† makustakaya fetede may. Bəza hay a na, ara ndəhay masa Gazlavay ma wuzlalatara mezəley ata sem aa dərəwel anğa. Ata fa kam gwagway da vad may. Akwar ta nğəcham la a cakay Gazlavay, Gazlavay masa ma katar sariya a ndəhay da bəla tabiya. Akwar ta nğəcham la a cakay ndəhay masa ma kam sləra ta cəved e ma təram maaya kalah fa mey nga Gazlavay. †††24 Akwar ta nğəcham la a cakay Yesu, ndaw masa ma mbəddərwa mambaz anğa amba ya tərkwā ndəhay maaya fa mey nga Gazlavay. Yesu a na, ara ndaw ma handərwa *Mejəwey-mey Mawiya masa Gazlavay ma jəwa ta aləkwa. Mambaz masa anğa ma mbəddərwa na, a wuzwa cek maaya ma fəna cek masa mambaz nga *Abel ††† ma wuzdərwa. ¹⁸

²⁵ Anda kede, wam vaw, jəkfamar sləmay a ndaw masa maa guzlkwar, ka da mbədmār dəba ba. Zleezle

Ndəhay siya hay a wulkam mey a kede a wudey nga ləvey mepey mey aa mevel. †† 12.15 Mew 29.17; Gal 1.6 ††† 12.16 MC 25.29-34 †† 12.17 MC 27.30-40 ††† 12.18-19 Mab 19.16-22; 20.18-21 †† 12.20 Mab 19.12-13 †† 12.22 13.14; Gal 4.26; CWJ 5.11; 21.2 ††† bəza hay nga Gazlavay masa maa-mey-ndaw: Ara ndəhay tabiya ma təba mey nga Yesu manjatakaya da cakay Gazlavay. ††† 12.23 Lk 10.20 ††† Mambaz nga Yesu a fəna nga Abel na, kwara? Ndəhay siya a ləvam mambaz nga Yesu na, a wuzwa dey-ce-cek ta mewudey-vaw nga Gazlavay, ama mambaz nga Abel na, a wuzwa Abel ma wudey nga kədey ndəhay malamba hay. Ndəhay siya a ləvam mambaz nga Yesu a fəna mebərey ta gədañ. 18 8.6; 9.12; Abel: MC 4.10.

na, ndəhay ta jəkfamar sləmay a ndaw ma wuzdatara mey n̄ga Gazlavay da bəla keđe daa ba. Ara maja n̄gene, Gazlavay ma sərdata banay ta ndəhay a. Alək-wa masa fa cəndakwa d̄ay n̄ga Yesu, ndaw maa guz-ndakwar ta da vad keđe, da ya jəkfakwar sləmay ba na, kaa ya da ləhkwa daa banay a kwara? ^{†26} Zleezle na, d̄ay n̄ga Gazlavay ta cənwa la, hwiyak ta wusey la. Ama wure keđe, Gazlavay aa guzley da ray cek masa aa ma da ka, a ləvey: «Ya wusa hwiyak la dey pal saya. Ya da wusey na, hwiyak daada ba, ama slam da gazlavay da vad may.» ^{††27} Mey masa ma ləvey «dey pal saya» a wuzwa cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, a wusam la. Asaya, cek hay a, aa zədam la. A ka kəne amba cek hay masa ma wusam ba na, aa zədam ba, a n̄jam kəne.

²⁸ Anda keđe, kakwar suse a Gazlavay maja aa ma vəlndakwar berney masa ma pəlhey ba, slam masa Gazlavay fa wey da ray ndəhay an̄ga hay n̄ga sər-mataw. Kakwar cek masa ma mbafar, nakwar ray. ^{‡29} Sərmara, Gazlavay masa aləkwa ma həlmakwa na, an̄ga anda awaw maa wurey cek. [‡]

Mey da ray menjey maaya n̄ga ndəhay n̄ga Gazlavay

13 Akwar ndəhay n̄ga Gazlavay, wudam vaw da wuzlah akwar cən̄ga anda akwar məlman̄ hay. ^{‡‡2} Anda keđe, sərɤadamara n̄ga təbey mələk hay a way akwar hay ta meesəmey. Ndəhay mekele ta təbam mələk hay la kəne, an̄ja a təbam na, maslan̄ hay n̄ga Gazlavay, kwa ta sərmarara daa ba. ^{‡‡‡3} Wulkam ta ndəhay daa fərsəne, anda akwar bama ta ata daa fərsəne he may. Asaya, wulkam ta ndəhay masa fa sər-damata banay, anda akwar may, fa sərām banay bama ta ata. ^{‡‡}

⁴ Kwa waawa n̄ga jəkey sləmay fa mey masa Gazlavay ma ləvey da ray meley n̄gwas. Anda keđe, kwa waawa a da ley vaw saw da palah ba. Sərmara, Gazlavay a katar sariya la n̄gada ndəhay ma lam vaw saw da palah ta n̄gada ndəhay ma kam cek hay malamba. [§]

⁵ Kwa waawa a da wulkey kalah da ray dala ba. Sasə-mam ta cek masa da har akwar gway, maja Gazlavay ta ray an̄ga taa guzley la, a ləvey: «Ya fa da mbədkā dəba daa ba. Kwa ya fa da mbəkdaka daa ba.» ^{§†6} Anda keđe, kwa waawa da wuzlah aləkwa a gwa n̄ga ləvey ta mandərzay daa dey daa ba:

«Bay Gazlavay na, ara ndaw ma jənya.

Maja n̄gene, ya fa da zlurey kwa ta meeme daa ba, maja ndaw ma gwa n̄ga kaya cek maaya ba na, daa ba.» ^{§††}

⁷ Wulkam ta *bay-ray akwar hay daa *mecəmey-ray n̄ga ndəhay n̄ga Yesu masa ma wuzdamakwara mey n̄ga Gazlavay zleezle. Yaw, wulkam da ray menjey ata, asaya, da ray meməcey ata. Pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara anda ata. ^{§†}

† 12.25 6.4-6; 8.1; Mab 20.22 †† 12.26 Mab 19.18; Hag 2.6, 21 ‡ 12.28 13.14 †† 12.29 Mew 4.24 ‡‡ 13.1 6.10; 10.24; 13.16; 1Pi 1.22 ‡‡† 13.2 MC 18.1-8; 19.1-3; Jəw 31.32; Rm 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pi 4.9; 3Jn 8 ‡‡‡ 13.3 10.34; Mt 25.36 § 13.4 1Kwr 7.2-4; 1Tes 4.3-8

⁸ Yesu *Kəriste na, a mbədey ba dəga zleezle haa wure keđe, an̄ga daha n̄ga sərmataw. ⁹ Wam vaw maja ndəhay faa sərkadamata ndəhay ta meesərkey mekele mekele masa wal ta meesərkey masa fara fara n̄ga Gazlavay. Ndəhay a n̄gene, a da zlan̄gadadamakwar ta meesərkey ata da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey. Ama kwakwas da ray cek mezəmey a na, kwa ta jənta ndəhay masa ma səpmara kwakwas a na, daa ba səlak. An̄ga maaya amba ndəhay a hətam gə-dan̄ daa cəved n̄ga Gazlavay ta fa maaya n̄ga Gazlavay, da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey. ^{§††}

¹⁰ Aləkwa na, ta slam aləkwa mefəkey cek ^{§†} n̄gada Gazlavay, ama ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay ata ta cəved n̄ga zəmey cek da ray slam aha daa ba.

¹¹ Ata na, a həram gənaw. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas n̄ga Gazlavay na, a mbəzey ta mambaz a aa *Slam masa Gazlavay aa da hwad a n̄ga vəldara a Gazlavay n̄ga mbəkey mebərey n̄ga ndəhay. Aslaw a na, a badamara ta cakay, aa wurmara fetede.

^{§†‡12} Yesu na, kəne may, a da kədmara na, ta', a badamara la daa berney n̄ga *Jeruzelem ta cakay. A sərey banay anda n̄gene na, amba a tərdata ndəhay n̄ga ndəhay maaya manjar mebərey ta fa mambaz an̄ga. ^{§§†}

¹³ Da anda keđe na, ya da səpkwa kwakwas n̄ga *Jəwif hay saba. Bakwa la ta cakay, nakwa fa Yesu amba a pamandakwar hwaray bama ta an̄ga. ¹⁴ Da bəla keđe na, aləkwa manjatakaya daa berney masa ma da n̄jey n̄ga sərmataw ba, ama ya səpkwa ta səpey na, berney masa Gazlavay ma da ləma n̄gada fa mey.

^{§§†15} Anda keđe, kakwa suse a Gazlavay mandaw mandaw ta mezəley n̄ga Yesu. Mekey suse a n̄gene na, ara anda cek mevəley n̄gada Gazlavay ma bawa da mey aləkwa n̄ga həlma. ^{§§§16} Maaya na, ka kam cek masa maaya da wuzlah akwar, asaya, ka jənam vaw. Mekey cek anda n̄gene na, ara anda mevəley cek masa ma mbafar a Gazlavay. ¹⁸

¹⁷ Maaya na, ka namatar ray a bay-ray akwar hay, ka cənmatar mey. Ara ata ma nəkfamakwar dey daa menjey akwar, maja Gazlavay a daa cəɤdata da ray sləra ata masa ata ma kamara n̄gada akwar. Anda keđe, da akwar fa namatar ray na, a kamara sləra ata la ta meesəmey, da daa ba na, har a da rəwtar. Da har ta rəwtar sem na, n̄gene, fa da jənkwār daa ba səlak. ¹⁹

¹⁸ Ambahw, dərām dangay a Gazlavay maja ala. Ya sərmarara fara fara, mevel ala maaya, ya wudam n̄ga key cek ta cəved e mandaw mandaw. ²⁰¹⁹ Yaa cəɤdakwar kalah na, n̄ga dərey dangay a Gazlavay amba a vəlya cəved n̄ga vəhey fa akwar wure keđe.

§† 13.5 Mew 31.6, 8; Fəl 4.11-12; 1Tm 6.7-10 §†† 13.6 Ps 118.6 §‡ 13.7 6.12; 1Kwr 4.16 §†† 13.9 Rm 14.2; Kwa 2.20-22; 1Tm 4.3 §† slam aləkwa mefəkey cek: Fede a wudey n̄gaa guzley da ray Slam masa Gazlavay aa da hwad a da vad. Ara slam masa Kəriste ma mbəzey a hwad a. §‡ 13.11 9.7; Lev 16.27 §§† 13.12-13 11.26; Mt 27.31-33 §§‡ 13.14 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Fəl 3.20; 2Kwr 5.6; 1Pi 2.11; CWJ 21.2 §§§ 13.15 Ef 5.19-20; Ps 50.14, 23 18 13.16 Gal 6.10; Fəl 4.18 19 13.17 Ez 3.17; SNM 20.28-31; 1Kwr 16.16 20 13.18 10.22; Rm 15.30; 2Kwr 1.12; SNM 24.16

Mepəsey-mey

²⁰ Ara Gazlavay ma vəndakwar zazay. Ara anğa ma sləkɗadərwa Bay aləkwa mahura Yesu da wuzlah ndəhay maməctakaya. Yesu a na, ta tərey la anda mecəkwer aləkwa mahura ma nəkfandakwar dey, maja anğa ma məcey maja aləkwa. Ta fa mambaz anğa ma mbədwa na, Gazlavay ta jəwey mey la ta aləkwa anğa sərmataw. ^{†21} Anja Gazlavay nğa vəkwar gədaŋ amba ka kam cek tabiya maaya anda aa ma wudəy. Anja nğa ka sləra anğa ta aləkwa ta gədaŋ nğa Yesu *Kəriste, amba ya təkwa ndəhay maaya fa mey anğa. Anja ndəhay nğa həlmamara nğa sərmataw. *Amen. ††

† 13.20 zazay: 12.14; Rm 5.1; 2Kwr 13.11; mejəwey-mey: 8.6; mambaz: 9.12 †† 13.21 Ef 2.10; Fəl 2.12-13

Mey nğa madagway-dakw

²² Məlma adaw hay, ya fa kakwar ambahw, təbmara mey adaw masa ma da vəkwar gədaŋ daa leeter keɗe ta meesəmey. Leeter keɗe na, aa zazam daa ba. ²³ Yaw, ya wudəy nğa wuzdakwara, məlma aləkwa Timawte na, ta bawə cay daa fərsəne. Da ta wuswa la fiyaw fede na, ya da diyam cew e fa akwar. ^{‡24} Camatar har a *bay-ray akwar hay ta a ndəhay nğa Yesu fetede tabiya may. Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray nğa ndəhay nğa Yesu daa hwayak nğa Itali a camakwar har may. ²⁵ Anja Gazlavay nğa pəskwar mey, akwar tabiya ndav. ††

‡ 13.23 Timawte: 1Kwr 4.17 †† 13.25 Gal 6.18

Jak

Mey da ray

Leeter masa Jak ma wuzlala

Ma wuzlala leeter kede na, ara Jak, «ndaw ma ka slæra nga Gazlavay len nga Bay Mahura Yesu Kæriste.» (1.1) Ndæhay ga a wulkam Jak a ara mælman nga Yesu (Mt 13.55). Ara ndaw pal dasi bay-ray hay daa Egæliz da Jeruzelem (Gal 2.9; SNM 15.13-21). Ta vælda ray anga la nga wuzey mey nga Gazlavay ngada Jæwif hay fetede. Jak a wuzlala leeter kede ngada ndæhay nga Gazlavay daa sækway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bæla tabiya. (1.1; SNM 8.1-3; 11.19). Ara maja ngene, ndæhay ma lævam a wuzlala leeter e na, ngada Jæwif hay gway. Ndæhay siya a wulkam Jak a wuzlala na, ngada Jæwif hay daada ba, ama ngada ndæhay nga Yesu tabiya (2.1). Leeter e na, faa sækadata ndæhay, asaya, fa væltar gædan amba a kam cek anda mey nga Gazlavay ma lævey. Jak a wudey ndæhay a wuzdamærwæ ata ndæhay nga Yesu na, ta fa slæra masa ata ma kamara, ba na, ta fa mey masa ata ma tæbmara daada ba.

Daa leeter kede na, mey hay mahura maakar daha:

Da ndaw a lævey anga ndaw nga Yesu na, si a njeý anda Yesu (fasælawal 1, 2, 4)

Meweley ndaw ta weley na, ara cek maaya ba (2.1-13; 5.1-6)

Ndaw nga Yesu na, si a wey vaw fa mey masa anga maa guzlda (3.1-12; 4.11-12)

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga væley gædan a ndæhay:

Mebæsey banay ta meesæmey (1.2)

Mewey vaw fa meeguzley saw (3.1-12)

Væram ta metærey-vaw da wuzlah ndæhay a sawa na, dama? (4.1-4)

Mey da ray medærey-dangay (5.13-15)

Mecey-har

1 Yah, *Jak, ndaw ma ka slæra nga *Gazlavay len nga Bay Mahura *Yesu *Kæriste, ya fa cakwar har, akwar ndæhay nga Gazlavay daa sækway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bæla tabiya. †

Mey da ray meesæmey daa banay

² Mælma adaw hay, da banay hay mekele mekele a hætfakwar na, sasæmam ga cænnga, ††³ maja ka særmara na, Gazlavay a wudey nga jadakwar ta fa banay hay a, da akwar fa tæbmara mey anga fara fara kwa. Anda kede, ka da hætam gædan ma fæna nga njeý daa cæved nga Gazlavay. ⁴ Bæsmara banay a haa aa mendævey a, amba ka tæram ndæhay masa maaya kalah, manjar mebærey, ndæhay nga Gazlavay fara fara.

Mey da ray medærey-dangay

⁵ Da ndaw da wuzlah akwar a særa cek maaya masa aa ma da ka ba na, ngaa cæfda Gazlavay, amba a wuz-

† 1.1 Jak: Mt 13.55; SNM 12.17; 15.13; 21.18; 1Kwr 15.7; Gal 1.19; 2.9; 1Pi 1.1 †† 1.2-3 Rm 5.3-5; 1Pi 1.6-7

dara cek aha, maja Gazlavay a fa væley len gesl maaya mandaw mandaw a kwa waawa maa cæfda. Ngada ndaw maa cæfdafar len gesl na, a mbædar ray ba.

^{†6} Ama si ndaw a, aa cæfda ta mevel pal, si a særa daa mevel anga, fara fara Gazlavay a vældara cek aha la. Da ndaw a, aa ta mewulkey cew cew na, anga anda yam daa bælay masa memed ma cawasla saw kæne. ^{††7} A da wulkey daa ray anga amba a hætey cek da har Bay Gazlavay ba, ⁸ maja aa ta mewulkey cew cew daa cek hay tabiya masa anga ma ka, a gwa nga njeý daa cæved pal ba.

Ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya ata letek fa mey nga Gazlavay

⁹ Anja mælma alækwa hay masa-viya hay daa *mecæmey-ray nga ndæhay nga Yesu ngaa sæmam ma-ja Gazlavay a tærdara la nga ndæhay mahura hay fa mey anga da vad. ^{††10} Asaya, anja ndaw nga Yesu masa-zleley, kwa Gazlavay ta tærdara sem nga mecæhe na, ngaa sæmey cænnga. A særa a da mæcey ^{†††} anda

‡ 1.5 MM 2.6 †† 1.6 5.13; Mt 7.7; 21.21-22; Ef 4.14 †† 1.9 2.5 ††† A særa a da mæcey: Ndaw masa-zleley a særa a da mæcey, a gwa

meefekwey masa ma da betey fiyaw fiyaw. †^{††11} Da pas fa tey na, a bata meefekwey a, a kəzley a hwayak, membey anɗa daa saba, ta nəsey sem. Yaw, ndaw masa-zleley may, a da ndəvey dey pal kəne, kwa daa mekey sləra anɗa.

Mey da ray mebəsey banay

¹² Maaya nɗa Gazlavay aa da ray ndaw masa ma bəsa banay tabiya ma hətfar. Fa dəba nɗa banay a na, Bay Gazlavay a da pa nɗa ndaw maaya, maja anɗa ta key bay-gula sem. A da vəlar heter mendəvey ba masa aa ma ləvey a vəldatara la a ndəhay masa ma wud-mara heyey. ^{††13} Da ndaw a wudey nɗa key cek maaya ba na, nɗene ndaw a, a da ləvey: «Ara Gazlavay ma handaya amba ya ka cek aha» na, kəne ba. Fara fara, ndaw a gwa nɗa bata Gazlavay ba, asaya, Gazlavay fa hendey ndaw nɗa key cek maaya ba na, daa ba. ^{††14} Da ndaw a wudey nɗa key cek maaya ba na, ara mewulkey anɗa maaya ba ma bata, ma zlanɗadada daa cəved masa maaya. ^{††15} Fa dəba ha, mewulkey anɗa maaya ba ha a handa ndaw a nɗa key mebərey. Mebərey a, a da wey da ray ndaw a haa aa zədda.

¹⁶ Məlma adaw hay mawudtakaya, ka da təbmara mey masa ndəhay ma ləvmakwar ma fəna mey adaw kede ba. ¹⁷ Sərmara, cek hay maaya tabiya masa ma jənmandakwar na, fara fara a sawa da vad fa Gazlavay Papa nɗa kata cek hay ma wadam da vad, anda meləvey, pas ta kiya leŋ wurzla hay. Gazlavay na, a mbədey ba səlak. Anda pas ma kəzley ma key ləvan nɗa, Gazlavay a mbədey kəne ba. ^{††18} Ta mbafar la a Gazlavay amba a vəlndakwar heter mendəvey ba ta fa mey anɗa masa fara fara. Gazlavay a ka kəne amba aləkwa ndəhay anɗa hay na, ya tərkwə mahura da ray cek hay tabiya masa aa ma katərwa. ^{†††}

Mey da ray mecəney mey nɗada Gazlavay

¹⁹ Məlma adaw hay mawudtakaya, maaya na, kwa waawa nɗa wusey vaw nɗa cənda mey masa ndaw maa guzlda, a daa guzley fiyaw fiyaw ba, asaya, a da cey mevel fiyaw fiyaw ba may. ^{§20} Fara fara, da ndaw mevel fa car na, a gwa a key sləra ma mbafar a Gazlavay ba. ²¹ Da ray nɗene, mbəkdamara cek hay maaya ba ma nəsmakwar. Asaya, mbəkdamara mekey mebərey. Təbmara mey masa Gazlavay ma pakwara aa mevel akwar ta mey maakwad a, maja mey a kede na, a gwa nɗa ləhdakwar. ^{§†}

²² Ka da wulkam nɗa jəkey sləmay fa mey nɗa Gazlavay daada gway na, kəne ba. Maaya na, ka kam cek anda mey a maa guzley. Da daa ba na, a key nɗene, ka bəmam ray akwar. ^{§††23} Ahaw, da ndaw a jəkey sləmay fa mey nɗa Gazlavay gway, ama a ka cek anda mey a

nɗa la zleley anɗa a har ba. Anda kede, ndaw masa-zleley ma təba mey nɗa Yesu na, aa səmey maja a səra a da hətey cek ma fəna zleley anɗa ha. † 1.10 5.1 †† 1.10-11 Jəw 14.2; Ps 90.5-6; Iz 40.6-8 ‡ 1.12 5.11; 1Kwr 9.24-25 †† 1.13 MM 19.3; 1Kwr 10.13 †† 1.14-15 Rm 6.19-21; 7.7-10; 1Jn 2.16-17 ††† 1.17 MC 1.14-18; Mt 7.11 ††† 1.18 Jn 1.13; Rm 8.19-23; 1Pi 1.23 § 1.19 3.2; MM 15.1; Ekz 7.8-9 §† 1.21 Kwa 3.8; 1Pi 2.1 §†† 1.22 2.17; Mt 7.24, 26; Rm 2.13

maa guzley ba na, nɗene, ndaw a, ta tərey sem anda ndaw ma nəka dey anɗa daa banɗəra. ²⁴ A nəka dey anɗa maaya maaya, fa dəba ha, masa ta la dey sem na, a daw, a sərfada dey anɗa ha saba. ²⁵ Ama da ndaw a sanɗala kwakwas nɗa Gazlavay ta dək-vaw, asaya, da ndaw aha a jəkey sləmay fa kwakwas a, a sərfada, a səpa na, nɗene Gazlavay a kar maaya la maja. Fara fara, Gazlavay a kar maaya la maja kwakwas a, anɗa maaya kalah, a gwa nɗa ləhda ndaw daa mebərey. ^{§†}

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

²⁶ Yaw, da ndaw a wulkey daa mevel anɗa, anɗa ndaw ma səpa mey nɗa Gazlavay ta cəved e, ama a wey vaw fa mey masa anɗa maa guzlda ba na, nɗene mesəpey mey nɗa Gazlavay a nɗada anɗa na, ara cek nɗa tede, a key a bəmey ray anɗa. ^{§††27} Ama fa Gazlavay Papa aləkwa na, amba ndaw a səpa mey anɗa fara fara, a mbafar a Gazlavay a na, si ndaw aha a nəkey dey fa matawak hay ta nɗwas-vagay hay daa banay ata. Asaya, si ndaw aha a wey vaw fa ray anɗa maja mebərey da bəla kede a da zləba. ^{§†}

Meweley vaw ta weley ara cek maaya daw?

2 Məlma adaw hay, akwar masa fa təbmara mey nɗa Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw masa ta gədan ma fənta cek hay tabiya nɗene na, ka da walam vaw ta weley da wuzlah akwar ba. ^{§†2} Wulkam cey! Ndəhay cew a mbəzam a wuzlah akwar daa mekusey, lanɗar ta zana fa vaw maaya ta danɗwa da har maaya, lanɗar ndaw masa-viya, anɗa ta zana maaya ba manɗərkaya. ³ Ka camar har nɗada ndaw ta zana maaya heyey, ka ləvmar: «Ndaw mahura, nɗey fa janɗa maaya kede», ama nɗada ndaw masa-viya heyey na, ka ləvmar: «Lecey ta lecey», da daa ba, ka ləvmar: «Nɗey fetede a hwayak.» ⁴ Da akwar fa kamara kəne na, a key nɗene, ka walam vaw ta weley, ba daw? Anda kede, meweley vaw ta weley nɗene na, a sawa daa mewulkey akwar maaya ba nɗene.

⁵ Məlma adaw hay mawudtakaya, jəkam sləmay maaya maaya. Gazlavay ta walata masa-viya hay da bəla kede sem amba a pamara Yesu nɗa ndaw ata fara fara, a ləham. Asaya, ta walata sem amba a mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vad, slam masa aa ma ləvey a da vəldatara nɗada ndəhay ma wudmara heyey. ^{§††6} Ama akwar na, ka ta rəsmata masa-viya hay sem. Akwar fa sərmara, masa-zleley hay fa sərdamakwar banay kalah da bəla kede, ba diya? Asaya, ara ata ma dadamakwar nɗada fa mey nɗa ndəhay ma ka sariya, ba diya? ⁷ Yaw, maa sanɗəram da ray mezəley maaya nɗa Yesu Kəriste masa anɗa ma vəldakwara na, ara ata, ba diya?

⁸ Mawuzlalakaya daa derewel nɗa Gazlavay, a ləvey: «Si ka wuda meseembew akah anda kah ma wuda ray

§† 1.25 2.12, 24; Ps 19.8; Jn 13.17; Rm 8.2; Gal 6.2 §†† 1.26 3.2, 10; Ps 34.14; 141.3 §† 1.27 Ps 10.14, 18; Iz 1.17; Mt 25.35-36 §† 2.1 2.1-9; Mew 1.17; 10.17; 16.19; 2Mew 19.7; Jəw 34.19; Ps 82.2; MM 24.23; Mt 5.45; SNM 10.34; Rm 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ef 6.9; Kwa 3.25; 1Pi 1.17 §†† 2.5 1.9; Lk 6.20-21; 1Kwr 1.26-28; CWJ 2.9

akah.» Da akwar fa namar ray ngada *mewey nga Bay Gazlavay a kede na, ngene ara cek maaya. ^{†9} Ama da ka walam vaw ta weley da wuzlah akwar na, ngene ara mebarey. Anda kede, mewey a, aa zæddakwar la maja akwar ma zæbmarā. ^{††10} Kwa ndaw a nar ray a kwakwas nga Gazlavay cæpa, ama da ta mbækda mewey pal sem daa kwakwas a na, ngene ta key mebarey sem da ray kwakwas a cæpa. ^{††11} Ya lævey anda kede na, maja mewey pal ma lævey: «Ka da ley vaw saw da palah ba», mekele saya a lævey: «Ka da kædey ndaw vagay ba». Da ka ta ley vaw saw da palah daa ba, ama da ka ta kædey ndaw vagay sem na, ngene ka ta zæba kwakwas nga Gazlavay a sem. ^{††12} Maja ngene, ya fa lævkwā, wam vaw fa mey masa akwar ma daa guzldamara, asaya, wam vaw fa menjey akwar da bæla, maja akwar na, ndəhay masa Gazlavay ma da katar sariya ta fa mewey anga, mewey masa ma gwa nga badakurwa daa mebarey. ^{††13} Da ndaw ta særey dey-ceceh fa ndəhay siya daa ba na, Gazlavay fa da kar sariya ta dey-ceceh daa ba may. Ama da ndaw ta særey dey-ceceh la fa ndəhay na, ngene ndaw a, fa da zlurey fa Gazlavay ta pas sariya na, daa ba. ^{†††}

Mey da ray ndaw ma wuzda metəbey-mey anga ta fa sləra anga

¹⁴ Məlma adaw hay, da ndaw a lævey anga fa tæba mey nga Gazlavay, ama a ka cek anda Gazlavay ma lævar nga ka ba na, ngene metəbey-mey nga ndaw aha ta tærey sem nga cek nga tede, fa da læhda daa mebarey daa ba sælak. ^{†††15} Yaw, da mælmakw, da daa ba, dam-mamakw daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu zana ata daa ba, a hətam cek nga zəmey mandaw mandaw ba, ^{§16} ka lævtar: «Anja ka njam daa zazay, anja ka hətam zana fa vaw, asaya, anja ka hətam cek mezəmey haa ka rəham», ama da ka ta veltar cek masa nga jənta daa ba na, mey akah ngene ara mey nga tede, ba diya? ¹⁷ Anda kede, metəbey mey nga Gazlavay na, aa kəne may. Da ka tæba mey nga Gazlavay, ama da ka kada sləra ta mey a ba na, metəbey mey nga Gazlavay ngene ara cek nga tede ngada kah. ^{§†}

¹⁸ Ama da kwa ndaw a gwa a lævya: «Ndaw lanjar a tæba mey nga Gazlavay gway, lanjar saya a kar sləra maaya ngada Gazlavay.» Ngada ndaw ma lævey kəne na, yah, *Jak, ya da mbæddara, ya lævar: «Ka gwa nga wuzdiwa metəbey mey nga Gazlavay manjar sləra daw? Ama yah na, ya gwa nga wuzdakawa metəbey-mey adaw ta fa sləra masa yah ma ka.» ¹⁹ Asaya, ka fa tæba Gazlavay na, anga pal, ba diya? Ngene, ara cek maaya. Ama kwa mesəfney hay maaya ba na, fa tæbmarā mey a kəne may, a zluram ta mey a. ^{§††}

²⁰ Fara fara, da ndaw ta tæba mey nga Gazlavay sem, ama a key sləra ma mbafar a Gazlavay ba na, ngene, metəbey mey a, ta tærey sem nga cek nga tede. Kah

† 2.8 Lev 19.18; Mt 22.39; Rm 13.9 †† 2.9 2.1 † 2.10 Mt 5.19; Gal 3.10; 5.3 †† 2.11 Mab 20.13-14 †† 2.12 1.25 ††† 2.13 Mt 5.7; 7.1; 18.32-35 ††† 2.14 Mt 7.21; 1Jn 3.17 § 2.15 Mt 25.35-36 §† 2.17 Gal 5.6, 16, 22-24; 1Jn 3.18 §†† 2.19 Mew 6.4; mesəfney hay maaya ba: Mt 8.29; Mk 1.24

ndaw marəzkaya, ka wudey ya wuzdakawa mey a saya daw? ²¹ Sərfada *Abərahā, papaŋ nga papa aləkwa zleezle taw. Gazlavay a pa nga ndaw maaya fa mey anga na, kwariya? A pa nga ndaw maaya na, ta fa cek maaya masa aa ma ka. Cek aha na, ara aa ma volda bæzey anga *Izak nga sley day a ngada Gazlavay heyey. ^{§†22} Anda kede, ka səra Abərahā ta tæba mey nga Gazlavay la. Metəbey-mey anga ta cəmam la aa slam a ta sləra masa aa ma ka ngada Gazlavay. Sləra masa Abərahā ma ka ha fa vələr gədaŋ nga təbey mey nga Gazlavay ma fəna ma fəna. ²³ Cek aha kede a key anda mey mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay zleezle, ma lævey: «Abərahā a pa Gazlavay nga ndaw anga fara fara. Ara maja ngene, Gazlavay ma pa nga ndaw maaya.» Da ray ngene, Gazlavay a zəla Abərahā a «jam adaw.» ^{§††24} Anda kede, ya sərkwā na, Gazlavay a gwa nga pa kwa waawa nga ndaw maaya fa mey anga maja ndaw a ma tæba mey anga daada ba, ama maja sləra maaya masa aa ma ka may.

²⁵ Asaya, wulkam da ray ngwas-barlaw *Rahap. Ta tæbta ndəhay meslərey hay nga *Israyel hay la a way anga, ta jənta la nga badatərwa da slala Jerikwaw taa cəved mekele. Anda kede, Rahap a, Gazlavay ta pa sem nga ndaw maaya fa mey anga maja sləra maaya masa aa ma ka ngene. ^{§†26} Fara fara, da ndaw fa səfney daa saba na, ngene ta mæcey sem. Metəbey-mey nga Gazlavay na, aa kəne may. Da ndaw a lævey aa fa tæba mey nga Gazlavay, ama a kada sləra ba na, metəbey mey anga ha ngene ara cek nga tede. ^{§†}

Mey da ray mewey vaw fa meeguzley saw

3 Məlma adaw hay, ka da təram cæpa nga ndəhay maa sərkadā mey nga Gazlavay a ndəhay ba, maja ala ndəhay maa sərkadā ndəhay na, ta pas sariya, Gazlavay a daa cæfdandar ma fəna ndəhay siya hay. ² Aləkwa cæpa fa kakwa mebarey mekele mekele mandaw mandaw. Ama da ndaw fa key mebarey daa meeguzley anga daa ba na, ngene ara ndaw maaya fara fara ma gwa nga wa vaw anga cæpa. ^{§††} ^{§†3} Nəka, pəles na, anga mahura, ama aləkwa fa ndəkwa kwa lagambal, cek mecəhe, a mey amba a cəndakwar mey. Anda kede, ya gwakwa ya handakwa aa slam masa anda aləkwa ma wudkwa. ^{§§§4} Asaya, wulkam da ray kwambiwal mahura masa memed ma handa ta gədaŋ. Ara cek mahura, ama ndaw ma hwada kwambiwal a na, a hwada ta hwadam mecəhe, a gwa a handa aa slam masa aa ma wudey. ⁵ Yaw, neneh may, aa kəne. Ara cek mecəhe da wuzlah mezəvey nga vaw hay tabiya, ama ta neneh na, ndaw a gwa aa guzley mey maadkw a ma nəsa ndaw.

Nəkmara, zay-awaw ndez kædey na, a gwa a gədey, aa kəra sidam da ley ¹⁸ tabiya. ⁶ Neneh na, anga anda awaw maa wura slam. Ara mezəvey pal da wuzlah mezəvey nga vaw aləkwa hay, ama a gwa a nəsa vaw

§† 2.21 MC 22.9, 12; Rm 4.1-5, 13-16, 19-22; Heb 11.17 §†† 2.23 MC 15.6; 2Mev 20.7; Rm 4.3 §† 2.25 Jes 6.17; Mt 1.5; Heb 11.31 §† 2.26 2.17, 20 §†† 3.2 1.26 §§† 3.2-10 Ps 141.3; MM 10.19 §§§ 3.3 Ps 32.9 18 sidam da ley: slam da ley masa wudez kəb-kəb!

tabiya maja mey hay malamba da bəla tabiya na, ara anğa ma badatərwa. A nəsə ndaw dəga mayawa anğa haa meməcey anğa. Neneh na, aa wura ndaw kələmedek! ta awaw magaza. ^{†7} Ndaw a gwa a wey da ray cek hay tabiya: cek hay da ley ta diyan hay ta cek hay ma diyam ta hwađ ta hwađ, leŋ ewet hay daa yam cəpa. Ahaw, a wey da ray ata tabiya. ^{††8} Ama nğa neneh na, ndaw a gwa a wa ba səlak. Ara cek malamba, a wusey kalah, anğa marəhkaya ta mewer, a gwa a kədəy ndaw. ^{†9} Ta neneh aləkwa na, aləkwa fa həlmakwa Bay Gazlavay, Papa aləkwa. Yaw, aləkwa fa sərkwā Gazlavay a ləmta ndəhay na, kərad! anda anğa. Ama ta nğene he cəpa, aləkwa fa cədkwa ndəhay ta neneh e cəŋga. ^{††10} Mepəsey-mey leŋ mey menəsey ndaw na, a gwa nğa bawa da mey ndaw pal. Məlma adaw hay, ya da kakwa kəne ba. ^{†11} Daa wurak nğa yam pal na, yam mawuryayak a ta yam mecərey a gwamara a gəcwa daa slam a daw? ^{†12} Məlma adaw hay, gudav a gwa a yey səked daw? Asaya, wudez mekele may a gwa a yey gudav daw? Wurak nğa yam mawuryayak a na, a gwa nğa gəcwa yam maaya daw? ^{††}

Mey da ray leŋgesl masa Gazlavay ma vəlda a ndəhay anğa hay

^{†13} Da ndaw ta leŋgesl ma sərə cek da wuzlah akwar daha na, si a wuzda menjey anğa maaya ta fa sləra masa aa ma ka ta mey maakwad a, leŋ ta leŋgesl masa Gazlavay ma vəldara. ^{†††14} Ama da akwar fa kam səleŋ kalah, asaya, da akwar fa wudkam day, nğene, kwa ka da zlapam maja leŋgesl akwar a ba. Da daa ba na, me-zlepey akwar ta səleŋ akwar nğene na, fa tərda mey masa fara fara nğa mey membərzley. ^{†††15} Leŋgesl akwar nğene na, a sawa ta fa Gazlavay da vad ba, ara leŋgesl nğa bəla kede, ara leŋgesl nğa ndəhay magədaŋ gway, a sawa ta fa *Sataŋ, bay-malula. ^{†16} Nəka, da ndəhay fa kam səleŋ, fa wudkam day na, nğene ndəhay a, a kam cek ta cəved e saba, cek hay maaya ba hay cəpa fa ata daha. ^{†17} Ama leŋgesl ma sawa ta fa Gazlavay da vad na, mebərey da hwađ a daa ba, fa handawa zazay leŋ meeguzley ta mey maakwad a, a wuzlah ndəhay, a sərey dey-ceceh fa ndəhay, a cəmtar day a ndəhay, a key sləra maaya mandaw mandaw, a weley ndaw ta weley ba, asaya, a betey ndaw ba. ^{††18} Ndəhay ma cəmamatar day a ndəhay na, fa handamawa zazay a wuzlah ndəhay. Mawurbay nğa sləra ata na, ara menjey maaya fa mey nğa Gazlavay. ^{†††}

Ka da kam jam ta bəla ba

4 Mecekeley-mey ta mekədəy-vaw da wuzlah akwar a sawa na, dama? A sawa na, daa mevel akwar ma kədəy vaw nğa key cek hay maaya ba. ^{††2} Akwar fa wudam nğa hətey cek hay mekele mekele, ama ka hətam ba. Ara maja nğene akwar fa kədəm ndəhay va-

† 3.6 MM 10.19; Mt 15.11, 18-19†† 3.7 MC 9.2† 3.8 Ps 140.4; Rm 3.13; Ef 4.29†† 3.9 MC 1.26-27†† 3.12 Mt 7.16††† 3.13 Rm 12.16††† 3.14 1Kwr 3.1-3; Gal 5.20-6.4 § 3.15 1.5, 17† 3.17 Mt 5.48; 1Kwr 13.4-7; Gal 5.22-23; Fəl 1.9-11††† 3.18 Mt 5.9§† 4.1 Rm 7.5; 1Pi 2.11

gay. Asaya, akwar fa kam səleŋ, akwar fa səpam cek, ama ka hətam ba. Da ray nğene, akwar fa tərām vaw, akwar fa kədəm vaw da wuzlah akwar. Ka hətam cek masa akwar ma wudam ba na, maja akwar faa cəfdamara cek aha fa Bay Gazlavay daa ba. ^{†††3} Da akwar faa cəfdam cek fa Gazlavay, ka hətam ba na, ara maja akwar ta mewulkey maaya ba. Anda meləvey, kaa cəfdam na, cek masa ma mbafakwar daada gway.

⁴ Akwar ndəhay ma mbəkdamara Gazlavay sem, anda nğwas ma mbəkda zel e ma ley vaw saw! Akwar ma təbmara mewulkey nğa bəla kede, a key ka rəsmara Gazlavay na, ka sərmara ba daw? Fara fara, kwa waawa ma təba mewulkey nğa bəla kede na, a tərey masa-gəra nğa Gazlavay la. ^{††5} Mey nğa Gazlavay a ləvey: «Gazlavay a wudey cek mekele a key sləra daa mevel aləkwa ba, si Mesəfney anğa masa aa ma pa a ray aləkwa gway.» Ka wulkam na, mey a kede aa guzley nğa tede daw? ^{†6} Ama fa kandakwar maaya ma fəna ma fəna cəŋga. Ara anda mawuzlalakaya daa derewel nğa Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay masa ma zlapam na, Gazlavay a mbədtar dəba la. Ama ndəhay meekwed-mey na, Gazlavay a katar maaya la.» ^{††}

⁷ Da ray nğene, namar ray a Gazlavay, jaram maaya maaya amba *Sataŋ a batakwār ba, nğene Sataŋ a, a hway la dəreŋ ta akwar. ^{†††8} Nğəcham fa Gazlavay ^{†††}, anğa may, a nğəchawa la fa akwar. Akwar masa ta mebərey nğene, tərām ndəhay maaya manjar mebərey. Akwar ndəhay masa ta mewulkey cew cew nğene, pərmara mevel akwar. ^{†††9} Sərmara akwar na, ndəhay maaya ba. Wudam, təwam maja mebərey akwar. Anja meesəngərey akwar nğa tərey nğa mataway. Ka daa səmam saba, ama ndərbam dey. ^{††10} Pamara ray akwar nğa mecəhe fa mey nğa Gazlavay, anda kede, Gazlavay a gəldakwar la. ^{†9}

Ka da slam mey a ray ndəhay ba

^{†11} Məlma adaw hay, ka da slam mey a ray ndəhay anda akwar ndəhay ma ka sariya ba. Ndaw ma sley mey a ray məlmaha, asaya, a mbədar ray na, nğene anğa letek ta ndaw maa guzley mey maaya ba da ray *mewey nğa Gazlavay, a pa mewey a nğa vagas. Da ka ka anda nğene na, ka fa nar ray a mewey a daa saba, ama ka ta tərey sem nğa ndaw ma rəsa mewey a. ^{††12} Ara Gazlavay taava anğa ma vəldandakwara mewey a, asaya, ara anğa pal ma gwa nğa katar sariya a ndəhay. Anda kede, ara anğa pal ma gwa nğa ləhda ndaw daa sariya ha, ara anğa pal ma gwa nğaa zədda may. Kah na, wa, amba ka sley mey a ray məlmakw anda ndəhay ma ka sariya na! ^{†21}

††† 4.2 1Jŋ 3.16† 4.4 Mt 6.24; Jan 15.18-19; 1Jŋ 2.15†† 4.6 4.10; MM 3.34; Mt 23.12; 1Pi 5.5††† 4.7 Ef 6.12; 1Pi 5.8-9
††† nğəcham fa Gazlavay: A wudey nğa ləvey mesəpey mewey anğa ta medərey-dangay nğada anğa. ††† 4.8 Ps 18.21, 25; Iz 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7 18 4.9 Lk 6.25 19 4.10 4.6; 1Pi 5.6 20 4.11 Ps 101.5; 1Pi 2.1 21 4.12 Rm 14.4; 1Kwr 4.5

Mekətey da ray mezlepey

¹³ Jəkfamaya sləmay, akwar ndəhay ma ləvam: «Tasana, da daa ba, mandaw na, ya diyam la a slala da ha, ya kamawa mevey pal, fetede ya mbədmawa har, ya hətam dala ga.» ^{†14} Akwar maa guzlam anda kede na, ka sərmara cek ma da key mandaw ba, maja ka sərmara menjey akwar da bəla kede ba. Menjey akwar a ara anda kakas mecəhe ma wuzwa vaw nekədey, fa dəba ha, aa zədey caca!, kwa a hətey saba. ^{††15} Maaya na, ka ləvam: «Da Bay Gazlavay ta təba la, ala daha ta dey na, ya da kam cek kədey ta kədey.» ^{††16} Ama wure kede akwar fa zlapam daa meeguzley akwar kalah. Mezlepey anda ngene na, maaya ba. ^{††17} Yaw, kwa waawa ma səra mekey maaya a ndaw, ama da ta ka daa ba na, ngene ta key mebərey sem. #

Mey da ray masa-zleley hay

5 Jəkfamaya sləmay wure kede, akwar ndəhay masa-zleley hay. Təwam, wudam, maja banay mahura a sawa la a ray akwar. ^{##} ^{###2} Zleley akwar hay a, ta zam sem. Maaca ta zəmta zana akwar hay sem. ^{§3} Dala akwar ta key maadar sem. Maadar a ngene na, a wuzdərwa mebərey akwar la ta pas mekey sariya. Kwa aslaw nga vaw akwar na, aa zədey la cəpa daa sariya ha, maja maadar a ngene. Fara fara, kaa zədam la anda cek maa wurey kəlmedek! Menjey nekədey, bəla a ndəvey la, ama akwar na, ka wulkam si nga bəcey zleley ga da bəla kede gway. ⁴ Nəka, mawurbay nga ndəhay ma ka sləra da ley akwar hay na, akwar ta pəlmatar daa ba. Cəndamara matəway nga ndəhay a. Matəway a, ta wusey sem kasl fa Bay Gazlavay Mawaca-waca. ^{§15} Akwar fa kam wiya da bəla kede, akwar fa kam cek anda akwar ma wudam. Akwar faa bəldamara vaw akwar anda gənaw hay nga hərey. ^{§†16} Akwar fa kamatar sariya ngada ndəhay manjar mebərey, ka kədmata vagay, kwa ta kam həma a ray akwar daa ba.

Mey da ray mesəkwey Yesu ta dək-vaw

⁷ Da ray ngene, məlma adaw hay, səkwakwa ta dək-vaw pas nga Bay Mahura Yesu ma da vəhwa. Nək-mara, ndaw mehəvey cey! A səkwa mey-var, amba a sləkey. Fa dəba ha, a səkwa daw anga ha ta dək-vaw amba a nəhey maaya maaya haa kasl fa var nga madagway-dakw. ^{§18} Akwar may, si ka səkwamara Bay aləkwa Yesu ta dək-vaw. Ka da gəram ba, maja pas masa anga ma da vəhwa na, gweegwe cay. ^{§†}

⁹ Məlma adaw hay, ka daa nguram mey da ray ndəhay ba, daa ba na, Gazlavay a da kakwar sariya.

† 4.13-14 MM 27.1; Lk 12.18-20 †† 4.14 Jəw 7.9-10; Ps 39.6
‡ 4.15 SNM 18.21; Rm 1.10; 1Kwr 4.19; 16.7 †† 4.16 1Tm 6.17; 1Jn 2.16 †† 4.17 Lk 12.47 ††† 5.1 1.10; Lk 6.24 ††† 5.1-6 MM 15.6; Iz 5.8-10; Am 6.3-7 § 5.2-3 Mt 6.19-20 †† 5.4 Mab 3.7; Lev 19.13; Jer 22.13; Mal 3.5 ††† 5.5 Jer 12.3; 25.34 †† 5.7 Jwl 2.23; 2Pi 3.3
§†† 5.8 Rm 13.11-12; 1Tes 5.5-8; Heb 10.25, 37

Kwa wure kede, aa fa mey-slam nga way mekey sariya, fa da mbəzey aa way a nga key sariya. ^{§†}

¹⁰ Məlma adaw hay, sərfadamara ndəhay ma təla mey hay maa guzlam anda Bay Gazlavay ma ləvtar. Banay ma hətfatar la, ta bəsmara banay a la. Anda kede, bəskwa banay anda ata ma bəsmara ngene may.

^{§†11} Aləkwa fa ləvkwa, anja maaya nga Gazlavay nga njeý a ray ndəhay ma bəsmara banay ma hətfatar. Sərfadamara mey da ray Jəwab ma bəsa banay zleezle. Yaw, sərmara daa mendəvey nga banay a na, Gazlavay ta kar maaya la, maja Bay Gazlavay a na, ara ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndəhay, asaya, fa katar maaya. ^{§††}

¹² Məlma adaw hay, cek mahura na, ka da mbadam ba səlak, kwa ta slam da vad, kwa ta slam da hwayak, kwa ta meeme, maja Gazlavay a da kakwar sariya. Da ahaw na, ləvam «ahaw», da kəne ba na, ləvam «kəne ba». Ngene, a wusa gway. ^{§††}

Mey da ray medərey-dangay

¹³ Ndaw masa fa sərey banay da wuzlah akwar daha daw? Nga dərey dangay a Gazlavay. Ndaw masa ta meesəmey da wuzlah akwar daha daw? Nga həlma Gazlavay ta walay. ^{§§§14} Ndaw masa-macay da wuzlah akwar daha daw? Nga zəlwa *bay-ray hay daa Egəliz amba a dəram dangay a Gazlavay maja anga, a takwadamar mal ta mezəley nga Bay Mahura. ¹⁸¹⁵ Daa medərey-dangay ata ha na, da ta təbmara la aa mevel ata Gazlavay a mbəlda ndaw a la na, ngene, a mbəlda la. Bay Gazlavay a sləkədadərwa la daa macay anga ha. Asaya, da ndaw a, ta key mebərey la na, Gazlavay a mbəkəlara la. ¹⁹¹⁶ Da ray ngene, wuzdamata mebərey akwar hay da wuzlah akwar, dərmar dangay pal pal da wuzlah akwar a Gazlavay amba ka mbəlam daa macay. Medərey-dangay nga ndaw masa maaya fa mey nga Gazlavay na, aa ta gədan ga. ²⁰¹⁷ Nəka, *Eli na, anga ndaw-magədan anda aləkwa. Ta dərmar dangay la a Gazlavay ta mevel pal amba var a pawə ba. Da ray ngene, mevey maakar ta kiya maakwaw var ta pawə daa ba səlak. ²¹¹⁸ Fa dəba ha, a dərmar dangay a Gazlavay saya amba var a pawə. Maja ngene, var ta', a pawə dəba, cek hay da ley ta kam la. ²²

Mey da ray ndaw ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəved nga Gazlavay

¹⁹ Məlma adaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta zleŋgedey sem daa cəved masa fara fara na, maaya na, ndaw mekele a vəhdərwa aa cəved ehe. ²³²⁰ Sərmara, kwa waawa ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəved masa fara fara na, ngene, a key a ləhda heter nga ndaw a. Kwa ndaw a, aa ta mebərey ga na, Gazlavay a mbəkəlara la. ²⁴

§† 5.9 Mt 7.1-2 † 5.10 Mt 5.12; Heb 11.32-38 †† 5.11 1.12; Mab 34.6; Jəw 1.21-22; 2.10; 42.10-17 ††† 5.12 Mt 5.34-37 ††† 5.13 1.5-6; SNM 16.25 18 5.14 Mk 6.13 19 5.15 Mt 9.2; Mk 16.18 20 5.16 Ps 32.3-5; 38.4-6; MM 28.13; 1Jn 1.8-9 21 5.17 1Bay 17.1 22 5.18 1Bay 18.42-45 23 5.19 Gal 6.1 24 5.20 1Pi 4.8

1 Piyer

Mey da ray

Leeter masa Piyer ma wuzlala ngeeme

Leeter kede ara Simanɔw Piyer, ndaw-meslɔrey nɔga Yesu Kɔriste, ma wuzlala. Mezɔley Piyer a na, ara Yesu ma para (Luk 6.14). Jak, Jan leɔ Piyer e na, ata jam maa-sɔba-dey nɔgaa gwar. Daa mezley nɔga mecɔmey-ray nɔga ndɔhay nɔga Yesu na, Piyer e ta key bay-ray la nɔga ndɔhay nɔga Yesu (SNM 2.14; 15.7). Piyer a lɔvey aɔga da Babilanɔw (5.13). Ndɔhay ga a wulkam aɔga da Rawm, ama a wa berney a ta Babilanɔw, berney masa Jɔwif hay zleezle ma njam da hwaɔ a anda mɔlak hay da wuzlah ndɔhay ma sɔra Gazlavay ba. A wuzlalatara leeter e nɔgada ndɔhay nɔga Yesu maakwacatakaya ray daa hwayak hay mekele mekele (1.1). Ata na, ndɔhay fa rɔsmata, fa sɔrdamata banay maja ata ndɔhay nɔga Yesu. Piyer a wuɔey nɔga vɔltar gɔɔanɔ amba a bɔsmara banay a, a diyam fa meɔ fa meɔ daa cɔved nɔga Yesu (5.12). A vɔltar gɔɔanɔ, a lɔvtar nɔga pamara mewulkey ata a ray maaya nɔga Gazlavay masa ata ma da hɔtmar ta pas masa Yesu ma da vɔhwa. Asaya, a lɔvtar nɔga kam cek maaya anda Gazlavay ma wuɔey, maja ata na, ara sɔkway masa Gazlavay ma wala (2.9). Daa leeter e na, Piyer aa guzlar nɔgada ndɔhay nɔga Yesu masa zleezle ma sɔpam kwakwas hay mekele mekele. Anda melɔvey, aa guzley nɔgada Jɔwif hay ta nɔgada ndɔhay masa Jɔwif hay ba hay ma sɔpam kwakwas nɔga Mawiz leɔ nɔgada ndɔhay ma tam kuley hay. Ata na, ta hɔtam heter mawiya cay, anda kede, menjey ata, aɔga anda nɔga papaɔ nɔga papa ata hay zleezle saba. Asaya, menjey ata, aɔga anda nɔga ndɔhay da cakay ata ba may (1.13–2.4). Ata fa bɔsmara banay maja Yesu. Daa leeter e kede na, meɔ mekele mekele daha nɔga vɔley gɔɔanɔ a ndɔhay: Mey da ray meɔsey banay (1.7; 3.13-17) Mey da ray Yesu Kɔriste, aɔga anda aɔgwa maaya melɔmey way (2.4; 2.6) Mey da ray alɔkwa, ndɔhay nɔga Gazlavay (2.9-10) Mey da ray banay masa Kɔriste ma bɔsa maja alɔkwa (1.3; 2.21; 2.23; 3.18–4.46)

Mecey-har

1 Ara yah *Piyer ma wuzlalakwara leeter kede, yah *ndaw-meslɔrey nɔga *Yesu *Kɔriste. Ya wuzlalakwara nɔgada akwar ndɔhay masa *Gazlavay ma walakwar sem, akwar ndɔhay masa mɔlak hay maakwacatakaya ray daa hwayak nɔga Paɔnɔw, daa hwayak nɔga Galati, daa hwayak nɔga Kapadɔwas, daa hwayak nɔga Azi, leɔ daa hwayak nɔga Bitini. ^{†2} Dɔga zleezle na, Gazlavay Papaɔ ta walakwar cay nɔga tɔrey ndɔhay aɔga hay anda aa ma wuɔey. A pakwar wal ta fa Mesɔfney aɔga amba ka namar ray a Yesu Kɔriste, asaya, amba ka tɔram nɔga ndɔhay aɔga hay maaya manjar meɔrey ta fa mambaz aɔga. Anja maaya nɔga Gazlavay ta zazay aɔga nɔga njey ta akwar ma fɔna ma fɔna. ^{††}

Mey da ray melɔhey

³ Hɔlmakwa Gazlavay, Papaɔ nɔga Bay alɔkwa Mahura Yesu *Kɔriste. Ta sɔrfandakwar dey-ceceh la ga, ta yandakurwa la nɔga dey cew ta fa aa ma slɔkɔɔadɔrwa Yesu Kɔriste daa memɔcey. Ara maja nɔgene, alɔkwa fa sɔrkwa daa mevel alɔkwa, ya slɔkɔɔakurwa la daa memɔcey may. ^{†4} Anda kede, akwar fa sɔkwamara cek hay maaya masa Gazlavay ma badata nɔgada ndɔhay aɔga hay. A badatara cek hay a na, da gazlavay da vad. Fetede na, cek hay a, a zam ba, a nɔsam ba, a mbɔdam ba. ⁵ Gazlavay na, ndaw masa ta gɔɔanɔ. A jɔɔkwar la amba a lɔhdakwar maja akwar fa pamara nɔga ndaw akwar fara fara. Melɔhey a nɔgene, Gazlavay a da wuzdɔrwa fara fara na, ta pas masa bɔla ma da ndɔvey.

⁶ Ara maja nɔgene, kwa wure kede, masa akwar daa banay wura wura ma da njey nekɔɔey kede na, sasɔmam cɔnɔga. ^{†7} Banay a nɔgene na, fa wuzdɔrwa akwar

† 1.1 2.11; Jak 1.1 †† 1.2 2.9; Rm 8.29; Ef 1.4; 2Tes 2.13; 2Pi 1.10; mambaz: 1.19

‡ 1.3 1.23; 2Kwr 1.3; Tit 3.5 †† 1.6-7 2Kwr 4.17; Jak 1.2-3

fa pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara daw, daa ba daw? N̄ka b̄rey magaza cey, kwa ara cek maaya na, a n̄sey la. Ama n̄ga s̄rey n̄ga maaya na, si a pamara aa awaw. N̄ga letek k̄ne ta akwar ma pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara. Mepey Gazlavay n̄ga ndaw fara fara na, a f̄na b̄rey magaza ta maaya, ba daw? Ta n̄gene he c̄pa, fa jadamakwar n̄ga s̄rey, da akwar fa pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara kwa. Anda kede, ta pas masa Yesu K̄riste ma da wuzwa vaw na, Gazlavay a h̄slkwar ray la, a h̄l-makwar la, aa h̄mdakwar la maja akwar ma pamara n̄ga ndaw akwar fara fara ha. ¹⁸ Akwar ma h̄tmar Yesu ta dey akwar daa ba, ama akwar fa wudmara c̄n̄ga. Akwar fa h̄tmar wure kede daa ba, ama akwar fa pamara n̄ga ndaw akwar fara fara c̄n̄ga. Ara maja n̄gene, akwar ta mees̄mey, mees̄mey a ga ara mey ba, kwa ndaw a gwa n̄ga l̄vey ba. ¹⁹ Akwar ta mees̄mey ga na, maja Gazlavay ta l̄hdakwar sem. Mel̄hey a na, ara mawurbay masa akwar ma h̄tam maja akwar ma pamara Yesu n̄ga ndaw akwar fara fara. †

¹⁰ Zleezle nd̄hay ma t̄la mey n̄ga Gazlavay ta s̄pam c̄ved la mekele mekele amba a s̄rmara Gazlavay a da l̄hdata nd̄hay daa meb̄rey anda aa ma l̄hdakwar na, kwara. Nd̄hay a taa guzlam la da ray maaya n̄ga Gazlavay masa aa ma da v̄ldandakwara. ¹¹ Nd̄hay a na, Mes̄fney n̄ga K̄riste aa da ray ata. Mes̄fney a ta wuzdatara banay masa K̄riste ma da b̄sa la. Asaya, ta wuzdatara ḡdan̄ masa K̄riste ma da h̄tar la fa d̄ba n̄ga banay a. Nd̄hay ma t̄la mey n̄ga Gazlavay a ta s̄pam c̄ved la n̄ga s̄rey cek hay a, a da kam na, ta vara, asaya, a da kam na, kwara. ¹² Gazlavay ta wuzdatara la, a l̄vey, mey masa ata ma wuzdamara da ray cek hay a na, ara n̄gada ata ba, ama n̄gada akwar. Wure kede, nd̄hay ma wuzda *Mey-maaya-mawiya fa wuzdamakwara mey da ray cek hay a. A wuzdamakwara mey a na, ta ḡdan̄ n̄ga *Mes̄fney n̄ga Gazlavay ma sawa da gazlavay da vad. Kwa maslan̄ hay n̄ga Gazlavay da vad may, a wudam n̄ga s̄rmata cek hay a. †

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

¹³ Maja n̄gene ††, diyam vaw maaya maaya n̄ga key sl̄ra n̄gada Gazlavay. Wam vaw, pamara mewulkey akwar a ray maaya n̄ga Gazlavay masa akwar ma da h̄tam ta pas masa Yesu K̄riste ma da wuzwa vaw. ¹⁴ Namar ray mandaw mandaw a Papakw akwar Bay Gazlavay da vad. Zleezle daa masa ka s̄rmara Yesu *K̄riste ba aran̄ na, akwar fa kam cek hay maaya ba saw masa ma mbafakwar gway. Ama wure kede na, ka da kamata cek hay a saba. ¹⁵ Gazlavay ta z̄lkwar la n̄ga t̄rey nd̄hay n̄ga hay. N̄ga na, ndaw maaya manjar meb̄rey. Akwar may, daa menjey akwar c̄pa

† 1.7 J̄w 23.10; Ps 66.10; Iz 48.10; 1Kwr 3.13 †† 1.8 Jan̄ 20.29; 2Kwr 5.7 † 1.9 Rm 5.2; 6.22; Ef 1.14 †† 1.10-11 Lk 24.46; 1Kwr 15.3-4; 2Pi 1.19-21 †† 1.12 Ef 3.9-10 ††† maja n̄gene: «Maja n̄gene» a wudey n̄ga l̄vey «maja mel̄hey ta maaya n̄ga Gazlavay» N̄ka 1.10. ††† 1.14 Rm 12.2; Ef 2.3; 4.17-18

na, t̄ram nd̄hay maaya manjar meb̄rey anda n̄ga. ¹⁶ Ya l̄vkwar anda kede na, maja mawuzlalakaya daa d̄rewel n̄ga Gazlavay, Gazlavay a l̄vey: «N̄jam manjar meb̄rey, maja yah na, yah ndaw manjar meb̄rey.»

¹⁷ Daa masa akwar fa d̄ram dan̄gay na, ka z̄lmara Gazlavay «Papañ». Maja n̄gene, daa menjey akwar mamb̄kakaya da b̄la kede na, namar ray a Gazlavay maaya maaya. N̄ga na, ndaw ma ka sariya n̄gada ndaw a, ndaw a, ta c̄ved e t̄de fa sl̄ra masa n̄ga ma ka, kwa a weley ndaw ta weley ba. ¹⁸ Akwar fa s̄rmara, Gazlavay ta mb̄dkurwa sem amba ka l̄ham daa menjey n̄ga papakw akwar hay zleezle. Menjey akwar anda n̄ga papakw akwar hay zleezle n̄gene na, ara cek n̄ga tede, fa da j̄nkwar n̄ga l̄hey daa ba. Gazlavay ta mb̄dkurwa ta cek anda dala masa ma da nd̄vey na, daa ba. ¹⁹ Ama, a mb̄dkurwa na, ta mambay n̄ga K̄riste ta ray n̄ga, ndaw masa ta ḡdan̄. K̄riste he na, n̄ga ta meb̄rey daa ba, n̄ga anda b̄z-t̄ban̄ maaya masa wurwer n̄ga h̄rey n̄ga v̄ley n̄gada Gazlavay. ²⁰ Gazlavay ta wala la n̄ga m̄cey d̄ga b̄la ta l̄mey daa ba aran̄. Wure kede daa masa b̄la fa da nd̄vey kede na, ta wuzd̄rwa la amba a l̄hdakwar. ²¹ Ka pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara na, ta fa Yesu K̄riste. Ara Gazlavay a ma sl̄kdad̄rwa daa mem̄cey, asaya, ara n̄ga ma h̄slar ray. Anda kede, akwar fa pamara Gazlavay n̄ga ndaw akwar fara fara, asaya akwar fa s̄rmara ara n̄ga pal ma da j̄nkwar. †

²² Akwar ta t̄ram sem n̄ga nd̄hay manjar meb̄rey fa mey n̄ga Gazlavay maja akwar ma namar ray a mey masa fara fara, amba ka wudmata m̄lmakw akwar hay maaya maaya ta mevel pal. Anda kede, wudam vaw maaya maaya ta mevel akwar c̄pa. ²³ Ka s̄rmara, akwar na, ta h̄tam heter mawiya la ta fa mey n̄ga Gazlavay. Mey a na, a da n̄jey n̄ga s̄rmataw, a v̄l-tar heter mawiya a nd̄hay. Ka h̄tam heter e na, ta fa ndaw masa ma da m̄cey ba, ama ta fa Gazlavay, ndaw masa n̄ga daha ta dey n̄ga s̄rmataw. ²⁴ Anda mawuzlalakaya daa d̄rewel n̄ga Gazlavay ma l̄vey: «Nd̄hay maḡdan̄ na, ata anda kwakwas ma p̄cwa da ley.

Membey ata, n̄ga anda meefekwey da ley.

Kwakwas na, a kweley la, meefekwey may, a k̄zley la, ††

²⁵ ama mey n̄ga Bay Gazlavay na, a da n̄jey n̄ga s̄rmataw.»

Mey a na, ara Mey-maaya-mawiya masa ata ma wuzdamakwara heyey.

2 Anda kede, mb̄kdamara mekey cek maaya ba tabiya, ka da f̄cam ndaw ba s̄lak, ka da t̄ram nd̄hay masa ta neneh cew ba, ka da t̄ram nd̄hay masa s̄len̄ hay ba, ka daa guzlam mey maaya ba da ray nd̄hay ba s̄lak. ² Anda b̄za hay da mey d̄wa

§ 1.15-16 Lev 19.2 † 1.17 Iz 63.16; Jer 3.19; Mt 6.9; 16.27; Rm 2.6; Jak 2.1; 1Pi 4.5 †† 1.18 Mt 20.28; 1Kwr 7.23; 6.20 †† 1.19 1.1-2; Jan̄ 1.29; SNM 20.28; 1Kwr 5.7; Ef 1.7; Heb 9.12 †† 1.20 Ef 1.4 † 1.21 ma h̄slar ray: 5.1; Rm 5.2 † 1.22 2.17; 3.8; 4.8; Rm 12.9; Gal 6.10; 2Pi 1.7; 1J̄ 4.11 †† 1.23 Jan̄ 1.13; Heb 4.12; Jak 1.18 †† 1.24-25 Iz 40.6-8; Jak 1.10-11 ††† 2.1 Ef 4.25; Jak 1.21; 4.11

ma wudam nga sey dawa amba a gəlam na, akwar may, təbmara mey nga Gazlavay masa fara fara amba ka gəlam ta mey a, ka ləham. ¹³ Si ka kamara kəne maja «akwar ta sərmara cay fara fara Bay Mahura na, aa maaya.» ^{††}

Mey da ray ndəhay masa Gazlavay ma walata

⁴ Ngəcham ngada fa Bay Mahura. Ara anga ma vəltar heter a ndəhay. Anga na, anda angwə mahura meləmey way masa ndəhay ma kəzlamara ta cakay. Ama Gazlavay ta wala sem. A nəka na, anga maaya kalah. ⁵ Akwar na, təram anda Bay Mahura, ndaw masa ta dey, amba akwar ndəhay masa ta dey anda anga na, Gazlavay a lakwar, a ləmdakwar way ngada Mesəfney anga. Fa dəba ha, ka təram nga ndəhay anga hay ma ka kwakwas, ka vəldamara ray akwar ngada anga ta mevel pal anda *Mesəfney nga Gazlavay ma wudey. Kwakwas a, a mbafar la a Gazlavay maja Yesu *Kəriste. ^{††6} Maja mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, a ləvey:

«Ehe, ya ta weley angwə masa maaya la, ya ta pa la aa berney nga Siyanjw [‡], ara angwə mahura masa bay-ray.

Kwa waawa ma zləmbey ta angwə ha na, a zəley marava daa ba səlak.» ^{†††}

⁷ Ngada akwar ndəhay masa ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara na, angwə ha aa maaya a fənta cek hay tabiya. Ama ngada ndəhay ma pamara Yesu nga ndaw ata fara fara ba na, aa kəne ba. Mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, a ləvey:

«Angwə meləmey way masa ndəhay ma ləma way ma kəzlamara ta cakay na, ara angwə maaya meləmey way ma fənta siya hay jak.» ^{†††}

⁸ Mawuzlalakaya daa slam mekele saya, a ləvey:

«Angwə ha na, ara angwə mekey mecembədey a ndəhay, ara angwə ma təddata ndəhay.»

A təddata ndəhay na, maja ta gəmam nga təbmara mey nga Gazlavay daa ba. Zleezle na, Gazlavay ta ləvey la, si a tədam kəne. [§]

⁹ Ama akwar na, səkway masa Gazlavay ma wala, akwar ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay, akwar ndəhay mapatakaya wal ngada Gazlavay, akwar səkway masa Gazlavay ma pa ngada anga ray anga. Gazlavay ta badakurwa sem daa ləvanj ngadaa slam anga mewedey masa maaya kalah, amba ka wuzdamara ngada ndəhay cek hay mahura masa anga ma kata. ^{§†10} Zleezle na, akwar ndəhay nga Gazlavay ba, ama wure kedə, akwar ndəhay anga hay. Zleezle na, Gazlavay fa sərfakwar dey-ceceh daa ba, ama wure kedə, fa sərfakwar dey-ceceh dəba. ^{§††}

† 2.2 1Kwr 3.2†† 2.3 Ps 34.9‡ 2.4 Ps 118.22; Iz 28.16†† 2.5 2.9; Rm 12.1; Ef 2.21-22 ‡† Siyanjw: Ara mezəley mekele nga berney nga Jeruzelem. Ama fedə, a wudey nga ləvey ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu. ‡†† 2.6 Iz 28.16; Rm 9.33 ‡†† 2.7 Ps 118.22; Mt 21.42; SNM 4.11 § 2.8 Iz 8.14; Rm 9.33 §† 2.9 1.2; Mab 19.5-6; Lev 19.2; Mew 4.20; 7.6; 14.2; Iz 9.1; 43.21; 61.6; SNM 26.18;

Mey da ray menjey maaya da wuzlah ndəhay ma təba mey nga Gazlavay ba

¹¹ Jam adaw hay, sərmara, akwar na, anda mələk hay da bəla kedə. Slam akwar menjey na, da bəla fedə ba. Maja ngene, ya fa ləvkwar, ambahw, cek hay maaya ba masa mevel akwar ma wudey gway na, ka da kamara saba. Cek hay a na, a daa zədda heter akwar. ^{§†12} Akwar da wuzlah ndəhay ma sərmara Gazlavay ba, njam, kam cek maaya mandaw mandaw. Anda kedə, kwa aa dədfamakwar mey, a ləvam akwar ndəhay maaya ba na, a həlmamara Gazlavay la ta pas masa anga ma da sawa, maja ata ma hətmar sləra maaya masa akwar ma kamara. ^{§††}

¹³ Namatar ray a *bay-ray hay cəpa maja Yesu Bay aləkwa Mahura. Anda meləvey, namar ray ngada bay nga hwayak maja anga mahura da ray ndəhay siya hay, ^{§†14} asaya, namatar ray a mahura hay nga hwayak maja ara ndəhay meslərey nga bay nga hwayak. Anga fa slərdata nga kətata ndəhay ma ka cek ta cəved e ba ta nga həsltar ray a ndəhay ma ka cek ta cəved e. ¹⁵ Ta fa sləra akwar maaya ngene na, Gazlavay a wudey ka gərcamatara mey nga ndəhay marəzltakaya ma sərmara Gazlavay ba, maa guzlam mey saw kəne ngene. ^{§†16} Akwar ndəhay nga Yesu na, akwar beke hay ba. Ama ka da ləvam akwar beke ba kaa na, ka kam cek maaya ba anda mevel akwar ma wudey na, kəne ba. Sasəkar jak, təram ndəhay ma ka sləra nga Gazlavay. ^{§†17} Namatar ray a ndəhay tabiya. Wudmata məlmakw akwar hay daa mey nga Gazlavay. Namar ray maaya maaya a Gazlavay. Cənməray a bay nga hwayak. ^{§§†}

Mey da ray mebəsey banay anda Yesu ma bəsa

¹⁸ Akwar ndəhay ma ka sləra nga ndəhay, namatar ray maaya maaya a *bay-ray akwar hay. Ka da nam ray na, ngada bay-ray hay masa maaya ma wudmakwar daada ba. Ama namatar ray a bay-ray hay masa maaya ba hay may. ^{§§§ 1819} Da akwar fa bəsmara banay hay mekele mekele ma sawa a ray akwar lək-lək maja ka wudam nga namar ray a Gazlavay na, ngene, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay. ¹⁹²⁰ Da a kədmakwar maja akwar ma kam cek maaya ba, ka bəsmara na, ma daa həmdakwar maja na, wa? Ama da ka kam cek maaya, fa dəba ha, a sərdamakwar banay lək-lək gway, asaya, da akwar fa bəsmara banay a na, ngene, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay. ²⁰²¹ Ahaw, Gazlavay a zəlkwar na, nga key kəne, maja *Kəriste may, ta sərey banay la maja akwar. Anda kedə, ta wuzkwar cəved la amba ka kam cek anda anga ma ka. ²¹²² Yesu na, ta key mebərey daa ba səlak, ta mbərzley kwa dey pal daa ba. ²²²³ Daa masa fa cədmara na, ta cədtə daa ba. Daa masa fa sərdamara banay na, kwa ta key hə-

Rm 5.17; 2Kwr 4.6; Ef 5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pi 2.5; CWJ 1.6; 20.4 §†† 2.10 Aw 2.25; Rm 9.25 §† 2.11 1.1, 17; Ps 39.13; Rm 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 §†† 2.12 Iz 10.3; Mt 5.16; 2Kwr 5.10 §† 2.13-14 Rm 13.1-7; Tit 3.1 §† 2.15 3.16 §†† 2.16 1Kwr 6.11, 19-20; Gal 5.13 §§† 2.17 1.22; 3.16; MM 24.21; Mt 22.21; Gal 6.10; Fəl 2.12 §§§ 2.18 Ef 6.5-8 18 2.18-3.7 Ef 5.21-6.9 19 2.19-20 5.12

ma a ray ata daa ba. Ama a pa mewulkey anğa na, a ray Gazlavay, ndaw ma ka sariya ta cæved e. ^{†24} Daa masa ata fa dærmara fa hwadam mazlanğalakaya na, ta la mebærey alækwa sem cæpa a ray anğa. A ka kæne na, amba ya mbækda kwa mekey mebærey, ya kakwa cek ta cæved e anda Gazlavay ma wudey. Ara ta fa banay anğa ha nğene, alækwa ma lækwa. ^{†25} Ahaw, zleezle na, akwar anda tæbanğ hay maazædtakaya, ama wure kede, Gazlavay ta væhdakurwa sem asi har nğa mecækwer akwar ma da jædkwar. [‡]

Mey da ray nğusay ta da ray zel hay

3 Anda ndæhay ma namatar ray a bay ata hay na, akwar nğusay may, namatar ray a zel akwar hay. Anda kede, da zel hay ma tæba mey nğa Gazlavay ba daha na, a mbæddamara mevel ata la, a tæbmara mey nğa Gazlavay la maja menjey akwar, anğa maaya. Kwa anja akwar taa guzlmatar mey pal daa ba na, a tæbmara mey nğa Gazlavay la, ^{†12} maja zel akwar hay fa nækmarara menjey akwar masa maaya, asaya, a særmara akwar fa namatar ray.

³ Ka da wulkam a ray mediyey vaw nğa mbey ba. Anda melævey, metærdæy ray nğa zlepey, mepey danğwa nğa bærey magaza ta bersle ma hædkey ba, asaya, mepey zana nğa slømay. ^{†4} Ama maaya na, membey akwar a bawa ta daa mevel akwar. Anda melævey, tæram nğusay meekwed-mey, nğusay ta zazay ta ndæhay. Kede he ara cek maaya ma ndævey ba. Ara cek ma mbey fa dey nğa Gazlavay ma fænta cek hay tabiya. ⁵ Ara anda kede, nğusay masa zleezle ma sæpmara cæved nğa Gazlavay ta mevel pal ma tæram nğa nğusay ma mbam. A namatar ray a zel ata hay, ⁶ anda zleezle Sara ma nar ray a zel e, *Abærahama. A zæla «Bay adaw». Anda kede, da akwar fa kam slæra maaya ta mandærzay daa dey daa ba na, akwar anda dam anğ hay.

⁷ Akwar zel hay may, si ka kamatar maaya a nğwas akwar hay. Særmara ata na, gædanğ pæreh. Hæslmatar ray, maja ata may, Gazlavay ta væltar heter la anda aa ma vældakwara maja maaya anğa. Da akwar fa kamara kæne na, kwa cek fa da tæka Gazlavay nğa tæba medærey-danğay akwar na, daa ba. ^{††}

Mey da ray mesærey banay maja mekey cek ta cæved e

⁸ Yaw, mey adaw mekele daha saya. Maaya na, akwar cæpa ka cæmam dæy, ka særam dey-ceceh da wuzlah akwar, ka wudam vaw da wuzlah akwar maja akwar mælmanğ hay daa mey nğa Gazlavay. Kam maaya a ndæhay. Ka da pamara ray akwar nğa mahura da ray ndæhay ba. ^{††9} Da ndaw fa kakwar cek maaya ba na, ka da madamara ba. Da ndaw fa cædkwar na, ka da cædmara ba. Sasækar jak, lævmar a ndaw aha na, «Gazlavay nğa

20 2.20 4.14 21 2.21 Mt 16.24; 20.26-28; Janğ 13.15; Rm 15.5
22 2.22 Iz 53.9; Janğ 8.46; Heb 4.15 † 2.23 3.9; Iz 53.7; Mt 26.55-56,
67; 27.14, 27-31 †† 2.24 Iz 53.4, 5; Rm 6.2, 11; Kwa 2.14; Heb 9.28
‡ 2.25 Iz 53.6; Ez 34.5-6; Mt 9.36; Janğ 10.16; Heb 13.20 †† 3.1 1Kwr
7.16; Ef 5.22-24 †† 3.3 1Tm 2.9 ††† 3.7 Ef 5.25-28; 1Tm 2.8 ††† 3.8
1.22; Ef 4.2-3; Fæl 2.2-3

kaka maaya», maja daa masa Gazlavay ma zælkwar nğa tærey ndæhay anğa hay na, ta lækwar la a da kakwar maaya. ^{†10} Mawuzlalakaya daa dærewel nğa Gazlavay, a løyey:

«Ndaw ma wudey nğa njej maaya ta meesæmey na, si a kærza megewec nğa mey anğa amba aa guzley mey malamba ba, si a mbækda membærzley. [†]

¹¹ Asaya, nğa mbækda mekey cek maaya ba, nğa key cek maaya, nğa sæpey amba a njej ta zazay ta ndæhay mandaw mandaw.»

¹² Fara fara, Bay Gazlavay fa nækfatar dey fa ndæhay ma ka cek ta cæved e, aa fa jækfatar slømay daa medærey-danğay ata. Ama ndæhay ma ka mebærey na, Bay Gazlavay a mbædtar dæba.

¹³ Anda kede, da akwar fa kam cek maaya ta cæved e ta mevel akwar cæpa na, ma da gwa nğa kakwar cek maaya ba na, wa? ^{††14} Kwa da akwar fa særam banay maja akwar ma kam cek ta cæved e na, nğene, maaya nğa Gazlavay aa da ray akwar. Anda kede, ka da zlu-ram ta ndæhay ma da særdamakwar banay ba, ray akwar a da hæbey ba. ^{†15} Ama daa mevel akwar na, hæslmar ray nğada *Kæriste pal taava anğa. Anğa na, Bay akwar Mahura. Njam vaw madiykaya mandaw mandaw amba da aa cæfdamakwar ka pamara mewulkey akwar a ray Kæriste maja me na, ka mbæddamatara maaya maaya. ^{††16} Ka mbæddamatara na, ta mey maakwad a, ta meney ray, ta mevel maaya. Anda kede, da faa guzlam mey maaya ba da ray menjey akwar maaya daa cæved nğa Kæriste na, hwaray a katar la. ^{†17} Fara fara, da Gazlavay a wudey ka særey banay na, nğama mesærey banay da ray mekey cek maaya, da ray mesærey banay da ray mekey cek maaya ba.

¹⁸ Ahaw, Kæriste ta ray anğa ta særey banay la, ta vælda ray anğa la dey pal nğa mæcey nğa mbækey mebærey nğa ndæhay tabiya. Anğa na, ara ndaw manjar mebærey, a mæcey a na, maja ndæhay ta mebærey. A ka kæne amba a handata ndæhay fa Gazlavay. A kædmara vagay na, daa masa anğa ndaw-magædanğ, ama ara *Mesæfney nğa Gazlavay ma slækfdædærwæ. ^{††19} Anda kede, ta fa Mesæfney a na, ta daw la nğa wuztar mey nğa Gazlavay a mesæfney hay magærcatakaya ^{†††}. ^{††20} Mesæfney hay a nğene na, ara mesæfney nğa ndæhay masa zleezle ma cænmar mey a Gazlavay ba. Gazlavay fa sækwta ta dæk-vaw daa masa Næwe faa cada kwambiwal mahura heyey. Daa nğene, ndæhay ta mbæzam la aa kwambiwal a, yam ta handata la, ta læham la. Ma læham a na, ndæhay ga daa ba, ndæhay daanğafad gway. ^{††21} Nğene na, a wuzwa *baptem ma læhdakwar daa mebærey wure kede. Mekey baptem na,

§ 3.9 2.23; Jæw 31.30; Mt 5.44; Rm 12.17 †† 3.10-12 Ps 34.13-17;
Jak 1.26 ††† 3.13 Rm 13.3 †† 3.14 4.14; Mt 5.10 ††† 3.15 1.3-5;
Kwa 4.6 †† 3.16 2.15 †† 3.18 2.21; Rm 5.6-8; 6.10; Heb 4.15; 7.27
††† mesæfney hay magærcatakaya: Ara mesæfney nğa ndæhay masa
ma tæbmara mey nğa Næwe ba, da daa ba, ara maslanğ hay ma cæn-
mar mey a Gazlavay saba. Ata daa slam mesækwey sariya nğa Ga-
zlavay. ††† 3.19-20 MC 6.2; 2Pi 2.4; Jud 6 ††† 3.20 MC 6.14-22

ara nga pørey dëlay fa vaw ba, ama ara nga jøwey mey ta Gazlavay ta mevel maaya mapørkaya. Baptem e, a læhdakwar na, maja Yesu Kæryste ma slækdawa daa memæcey. ^{†22} Yesu Kæryste he na, ta tøpey sem a vad, manjakaya ta har-zømay nga Gazlavay. Fa wey da ray maslan hay ta cek hay mekele mekele masa ta gødanj da gazlavay da vad. ^{††}

Mey da ray menjey zleezle ta masa wure kede

4 Ya særkwa daa masa *Kæryste anja ndaw-magødanj na, ta sørey banay la ga. Maja ngene, akwar may, kam gødanj, wulkam letek anda anja da ray mesørey banay, maja kwa waawa ma bæsa banay na, a key mebørey saba. ^{†2} Døga wure kede haa kasl fa memæcey akwar na, ka da kam cek anda mevel nga ndaw-magødanj ma wudey ba, ama kam cek anda Gazlavay ma wudey. ^{††3} Menjey akwar masa zleezle na, anja anda menjey nga ndøhay ma søra Gazlavay ba. Ka ta njam la ga daa mekey cek ma ka hwaray, daa mekey dey fa cek nga ndaw, daa mewey, daa mekey wasa malamba, daa mesey wuzam kalah. Asaya, akwar ta nam ray la ngada kuley hay mekele mekele. Ngene, ara cek maaya ba kalah, mak døba. ^{††4} Fara fara wure kede, ndøhay ma søra Gazlavay ba fa røzlam ga da ray akwar, maja akwar fa kam cek hay malamba ta ata daa saba. Maja ngene, ata fa cødmakwar. ⁵ Ama pas pal na, a kadamara cek hay maaya ba masa ata ma kamara ha ngene la a Gazlavay, ndaw masa ta diya vaw cay nga katar sariya a ndøhay masa ta dey lenj a ndøhay masa mamøctakaya. ^{††6} Ara maja ngene, Kæryste ma wuzda *Mey-maaya-mawiya kwa ngada ndøhay mamøctakaya. Ahaw, Gazlavay ta katar sariya sem, anda anja ma katar sariya a ndøhay tabiya ^{†††}. Ama, a wuztar Mey-maaya-mawiya ha na, amba Mesøfney nga Gazlavay a vøltar gødanj nga njeý maaya maaya anda Gazlavay.

Mey da ray menjey da wuzlah ndøhay ma tøba mey nga Gazlavay

⁷ Gweegwe cay bæla a ndøvey. Anda kede, wam vaw, pam lengesl fa ray akwar, amba ka gwamara nga dørmar danjay a Gazlavay. ⁸⁸ Cek mahura na, wudam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, maja da mewudey-vaw daha na, ka gwamara nga mbækdamara mebørey nga ndøhay dey ga ^{††}. ^{††9} Tøbmata ndøhay ma samawa a way akwar maaya maaya ta meesømey ta menjørbeymey ba. ^{††10} Kwa waawa na, Gazlavay ta vølar gødanj la wal nga key cek. Kwa waawa nga kada sløra ta gødanj a nga jøney ndøhay mekele. Anda kede, ka da tøram ndøhay ma ka sløra hay maaya ta gødanj wal wal masa

† 3.21 Rm 6.3-4; Heb 10.22 †† 3.22 SNM 1.9; Ef 1.21; har-zømay: Mt 22.44; Rm 8.34; SNM 2.33 † 4.1 2.24; 2Kwr 4.10; Gal 5.24 †† 4.2 2.21 †† 4.3 Gal 5.19-21; Ef 2.3; Tit 3.3 ††† 4.5 1.17; 2Tm 4.1 ††† katar sariya a ndøhay tabiya: Sariya a wudey nga lævey memæcey. Ndøhay tabiya a mæcam la dey pal. Nøka CWJ 20.6. § 4.7 1Kwr 10.11; 1Tes 5.5-8; 1Jn 2.18 †† Nøka 1Kwr 13.5; Ef 4.32ta Mt 18.21-22. Ndøhay mekele a wulkam mey a, a gwa nga lævey «...da ka wudam ndøhay na, Gazlavay a da mbækdamakwara mebørey aløk-wa.» Nøka Mt 5.7. ††† 4.8 1.22; Jak 5.20 †† 4.9 Heb 13.2

Gazlavay ma vølda a ndaw a, a ndaw a. ^{††11} Da ndaw aa ta gødanj ngaa guzley na, nga wuzey mey nga Gazlavay. Da ndaw a wudey nga jøney ndøhay na, nga jønta ta gødanj masa Gazlavay ma vøldara. Kamara køne amba ndøhay tabiya a hølmamara Gazlavay ta fa Yesu *Kæryste maja cek hay tabiya masa akwar ma kamara. Ara anja ndaw masa ta gødanj, ndaw masa fa hølmamara nga sørmataw. *Amen. ^{††}

Mey da ray mesørey banay maja Yesu Kæryste

¹² Jam adaw hay, da banay hay maadaw a mekele mekele a sawa a ray akwar na, ka da røzlam maja ba. Banay a, a sawa na, nga jadakwar amba Gazlavay a nøka mevel akwar, da akwar fa tøbmara mey anja fara fara kwa. Ara cek merøzley ndaw ba. ^{††13} Da masa akwar fa søram banay anda *Kæryste ma søra na, ngene sasømam. Anda kede, ta pas masa ndøhay tabiya ma da høtmar gødanj anja ma da wuzwa na, kaa sømam la ga ma føna saya. ^{††14} Da a cødmakwar maja akwar ndøhay nga Kæryste na, ngene, maaya nga Gazlavay aa da ray akwar, maja *Mesøfney nga Gazlavay, Mesøfney masa ta gødanj ma fønta cek hay tabiya aa da ray akwar. ^{††15} Da ndaw da wuzlah akwar a sørey banay maja aa ma key cek maaya ba, da daa ba, aa ma kødey ndaw vagay, aa ma leley, da daa ba, aa ma ndøkwey aa mey nga ndøhay na, ngene, ndaw fa daa hømnda maja banay a daa ba. ¹⁶ Ama da ndaw a sørey banay maja anja ndaw nga Kæryste na, ngene, hwaray a da kar maja ba. Sasøkar jak, nga hølma Gazlavay maja ata ma zølmara ndaw nga Kæryste he. ^{†††}

¹⁷ Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndøhay. A da zlar na, ta fa aløkwa ndøhay anja hay. Da a zlar ta fa aløkwa ndøhay anja hay na, kaa wara ndøhay ma tøba *Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay ba na, a da kam kwara? ^{††18} Mawuzlalakaya daa derewel nga Gazlavay, a lævey:

«Da ndøhay ma ka cek maaya ta cøved e a da læham ta gøra na, kaa wara ndøhay maaya ba ma røsmara Gazlavay na, a da kam kwara?» ¹⁹

¹⁹ Da anda kede na, ndøhay ma søram banay fa cek masa Gazlavay ma wudey na, nga vøldamara ray ata tabiya ngada Gazlavay, ndaw ma læmtøwa, ma nøkfatar dey mandaw mandaw. Asaya, nga kam cek maaya mandaw mandaw. ²⁰

Mekøtey ngada ndøhay nga Yesu

5 Wure kede, ya faa guzlar a *bay-ray hay nga Egøliz da wuzlah akwar. Yah may, yah bay-ray anda ata. Daa masa *Kæryste fa sørey banay na, ya ta høtar la ta dey adaw. Asaya, ya mbøzey la a wuzlah ndøhay masa ma da høtam mewødey nga Kæryste masa Gazlavay ma da wuzdøwa. ²¹² Da ray ngene, akwar bay-ray hay, ya fa kakwar ambahw, nøkfamatar

††† 4.10 Rm 12.6-8 †† 4.11 Rm 12.7; 1Kwr 10.31; 12.8; Jak 3.1 †† 4.12 1.7 ††† 4.13 5.1; 2Kwr 4.10; Rm 5.2 ††† 4.14 2.20; 3.14; Mt 5.10-12; Mk 13.11; SNM 7.55 ††† 4.16 2Tm 1.8 18 4.17 Jer 25.29; Ez 9.6; 2Tes 1.8 19 4.18 MM 11.31 20 4.19 Ps 31.6 21 5.1 1.21

dey fa ndəhay ma təba mey nga Yesu masa Gazlavay ma pata asi har akwar, anda ndaw-mecəkwer ma nəkey dey fa gəhaw anga hay. Nəkfamatar dey ta mev-el akwar cəpa anda Gazlavay ma wudey, ta metəkey day ba. Ka da kamara sləra ha maja dala ba, ama kamara maja ka wudmata ndəhay a. ^{†3} Ka da wam da ray ndəhay masa Gazlavay ma pata asi har akwar a ta maagway ba, ama təram ndəhay maaya fa mey ata amba a nəkam dey fa akwar. ^{††4} Anda kede, ta pas masa Yesu Kəriste, mecəkwer mahura, ma da vəhwa na, a pəlkwara mawurbay akwar la, a da njadakwar aa slam-mewedey ma da njeý nga sərmataw. ‡

⁵ Akwar gula hay, ya fa ləvkwar, namatar ray a ndəhay mahura hay da wuzlah akwar. Akwar cəpa, kwa waawa nga nar ray a ndaw a, a ndaw a da wuzlah akwar, asaya, jənam vaw da wuzlah akwar, maja mawuzlalakaya daa dərəwel nga Gazlavay, a ləvey: «Ndəhay masa ma zlapam na, Gazlavay a mbədtar dəba la.

Ama ndəhay meekwed-mey na, Gazlavay a katar maaya la.» ††

⁶ Da anda kede na, namar ray a Gazlavay, ndaw ma wey da ray cek hay tabiya amba a pakwar nga mahura hay ta pas anga ma wudey. ^{††7} Kwa meeme ma həbkwar ray na, mbəkdamara tabiya a har anga, maja anga na, ara ndaw ma nəkfakwar dey. †††

⁸ Wam vaw, ka da nam dar ba! Masa-gəra akwar, *Satan, bay-malula, fa pəkey ta wura ta wura nga kərzey kwa waawa, anda mabar ma key həma nga kərzey cek amba a hambəda. ^{†††9} Jaram, ka da vəlmar cəved nga

† 5.2 Jan 21.15-17; SNM 20.28; 1Tm 6.5 †† 5.3 2Kwr 1.24; Fəl 3.17; Tit 2.7 ‡ 5.4 1Kwr 9.24-25; 1Pi 1.4 †† 5.5 MM 3.34; 29.23; Ef 5.21; Jak 4.6 †† 5.6 Jak 4.10 ††† 5.7 Ps 55.23; Mt 6.25-30; Fəl 4.6 ††† 5.8 Ps 22.14; 1Tes 5.5-8

wey da ray akwar ba. Pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw. Sərmara, məlmakw akwar hay ma təba mey nga Yesu da bəla tabiya ta səram banay la anda akwar may. ^{§10} Banay akwar a na, fa da njeý nga sərmataw daa ba. Ama Gazlavay ndaw ma kandakwar maaya mandaw mandaw ta zəldakwar la nga njeý daa mewedey anga nga sərmataw daa masa aləkwa macəmkaya ta Kəriste. Anda kede, Gazlavay ta ray anga, a da tərdakwar nga ndəhay masa ta gədan, majaratakaya, kwa daa meeme, kwa ndaw ma da gwa nga təddakwar daa ba. ^{§†11} Anja nga njeý anga ndaw masa ta gədan nga sərmataw. *Amen.

Mecey-har nga madagway-dakw

¹² Silas ta jənya la nga wuzlalakwara leeter mecəhe kede. Anga na, ara məlma aləkwa masa yah ma pa nga ndaw adaw fara fara. Ya wuzlalakwara na, amba ya vəlkwara gədan, asaya, ya wudey nga wuzdakwara fara fara maaya nga Gazlavay aa da ray akwar. Njam ta maaya nga Gazlavay, ka da mbəkdamara ba sələk. ^{§††}

¹³ Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu fede da *Babilanw ^{§†} masa Gazlavay ma walata anda akwar, a camakwar har. Yaw, Mark masa yah ma pa anda bəzey adaw, a cakwar har may. ^{§††14} Cam har da wuzlah akwar maaya maaya anda akwar məlman hay.

Anja Gazlavay nga njadakwar daa zazay, akwar tabiya, ndəhay masa nga Kəriste. ^{§†}

§ 5.9 Ef 6.11-12; Jak 4.7 † 5.10 1Tes 2.12 †† 5.12 Silas: 1Tes 1.1 †† Babilanw: Har-gədan nga ndəhay a wulkam «Babilanw» ara Rawm, berney mahura masa bay Rawma ma njeý da hwad a. Nəka CWJ 17.5. †† 5.13 Mark: Flm 24 † 5.14 Rm 16.16; 2Kwr 13.11

2 Piyer

Mey da ray

Leeter masa Piyer ma wuzlala nga dey cew

Ara Simanɔw Piyer, ndaw-meslɔrey nga Yesu Kɔriste, ma wuzlala saya. A wuzlalatara ngada ndɔhay nga Yesu daa Egɔliz hay da bɛla tabiya.

A wuzlala leeter e na, maja a sɛra gweegwe cay a mɛcey. A wudey fa dɛba aɔga na, ndɔhay a sɛrfadamara meesɛrkedey aɔga (1.13-14). Daa ngene, ndɔhay ma tɛba mey nga Yesu ngeeme ga ta mɛcam sem, ama kwa Yesu ta vɛhwa daa ba araɔ. Da ray ngene, ndɔhay ga ray ata fa hɛbey maja. Asaya, ndɔhay maa sɛrkada ndɔhay ta membɛrzley leɔ ndɔhay maaya ba hay ta samawa la a wuzlah ndɔhay daa Egɔliz. Aa saɔgɛram a ray ndɔhay ma ka cek ta cɛved e.

Daa fasɛlawal 1 Piyer a lɛvtar nga kam gɛdaɔ nga njeɔ daa metɛbey mey nga Gazlavay anda Gazlavay ma zɛlta. Daa fasɛlawal 2 a lɛvtar nga pam leɔgesl ta ndɔhay maa sɛrkadam mey masa fara fara ba, asaya, nga pam leɔgesl ta ndɔhay maaya ba hay. Daa fasɛlawal 3 a lɛvtar nga wam vaw fa menjeɔ ata, si a vɛldamara ray ata fara fara a Gazlavay maja Yesu fa da vɛhwa. Yesu a wuswa vaw fiyaw ba na, maja a wudey ndɔhay a mbɛd-damara menjeɔ ata, asaya, a wudey kwa ndaw pal aa zɛdey ba (3.9, 11).

Daa leeter e keɛde na, mey mekele mekele daha nga vɛley gɛdaɔ a ndɔhay:

Mey da ray Gazlavay ma vɛlndakwar cek hay cɛpa nga jɛnndakwar (1.3-4)

Mey da ray ndɔhay ma da tɛram nga ndɔhay majaratakaya masa ta gɛdaɔ (1.5-8)

Mey da ray ɛar pal ta mevey pal, ata letek fa Gazlavay (3.8)

Mecey-har

1 Ara yah *Simanɔw *Piyer ma wuzlalakwa leeter keɛde, yah ndaw ma ka slɛra nga *Yesu *Kɔriste, asaya, yah ndaw aɔga meslɔrey.

Leeter e keɛde ara ngada akwar ndɔhay ma tɛba mey nga Yesu. Daa metɛbey mey a na, akwar ta hɛtam cek maaya la anda ala. Ya tɛbkwa mey nga Yesu na, maja Yesu a vɛley cɛved ngada kwa waawa nga lɛhey, a weley ndaw ta weley ba. Yesu Kɔriste na, ara Gazlavay, ndaw ma lɛhdandakwar.

² Anja *Gazlavay nga pɛskwar mey, nga njadakwar daa zazay aɔga ma fɛna ma fɛna maja akwar ma sɛr-mara Gazlavay ta Bay alɛkwa Mahura Yesu maaya maaya cay. [†]

Nɔhay nga Gazlavay a da njam na, kwara?

³ Gazlavay ta vɛlndakwar cek hay cɛpa la ta fa gɛdaɔ aɔga amba ya njakwa macɛmkaya ta aɔga, ya kakwa cek fara fara anda aa ma wudey. Ara Gazlavay a ma wuzdandakwara ndaw masa ma zɛlndakwar amba ya sɛrkwa gɛdaɔ aɔga fara fara, asaya, amba ya hɛtkwa maaya aɔga. ^{††4} Ara ta fa gɛdaɔ aɔga leɔ ta fa maaya

[†] 1.2 Jud 2 ^{††} 1.3 1.16-17; Ef 1.3

aɔga ha, aɔga ma vɛlndakwar cek hay maaya mahura masa aa ma lɛvey a da vɛldandakwara dɛga zleezle heyey. Cek hay a na, maaya kalah, a fɛna cek hay tabiya. A ka anda keɛde na, amba ta fa cek hay a keɛde na, ka lɛham fa mewulkey maaya ba ma nɛsa ndaw da bɛla keɛde. Asaya, a ka anda keɛde amba ka tɛram ndɔhay ta mevel maaya anda aɔga. ^{‡5} Maja ngene, kam gɛdaɔ. Daa menjeɔ akwar na, kam cek ta cɛved e maja akwar ma pamara Yesu *Kɔriste nga ndaw akwar fara fara. Da masa akwar fa kamara kɛne na, kam gɛdaɔ saya nga sɛrey Gazlavay ta nga sɛrey cek masa aa ma wudey. ^{‡6} Da akwar ma sɛrmara cek hay masa Gazlavay ma wudey la na, maaya, ka wam vaw fa ray akwar may. Da akwar ma wam vaw la fa ray akwar na, maaya, ka bɛsmara banay hay tabiya may. Da akwar ma bɛsmara banay hay tabiya la na, maaya, ka vɛldamara ray akwar fara fara a Gazlavay anda aɔga ma wudey may. ^{‡7} Da akwar fa vɛldamara ray akwar fara fara a Gazlavay na, maaya, ka wudam vaw da wuzlah akwar anda mɛlmaɔ hay may. Da akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar na, maaya, ka wudmata ndɔhay mekele hay may. ^{‡†8} Da akwar fa kamata cek hay a keɛde ma fɛna ma fɛna na, ngene, ka tɛram ndɔhay

[‡] 1.4 Rm 5.2; Jak 1.14-15 ^{††} 1.5-6 Tit 2.11-12 ^{‡‡} 1.6 Gal 5.22-23 ^{†††} 1.7 Gal 6.10

masa ta gëdanj ma ka cek maaya la. Anda kede, ka sër-mara Bay alækwa Mahura Yesu Këriste la ma fëna.

⁹ Ama ndëhay ma kamata cek hay a kede ba na, a hët-mar dey maaya maaya ba, ata anda wulaf hay. Ndëhay a ngene, Bay Gazlavay ta mbëkdatara mebërey ata masa zleezle sem na, a sërfadamara saba daw?

¹⁰ Mëlma adaw hay, Gazlavay ta zëlkwar sem, ta walakwar sem. Maja ngene, kam gëdanj ma fëna saya amba ka njam maaya maaya anda Gazlavay ma zëlkwar, ta aa ma walakwar ngene. Da akwar fa kam cek hay anda ngene na, ka zlanjgadam daa cëved ngga Gazlavay daa ba. ¹¹ Anda kede, Gazlavay a vëlkwar cëved la ta meesëmey amba ka mbëzam aa mewey ngga Yesu Këriste ma da njeý ngga sërmataw. Yesu Këriste na, Bay alækwa Mahura, ndaw ma lëhdandakwar. †

¹² Ara maja ngene, kwa ka sërmata cek hay a, asaya, kwa akwar fa tëbmar meý fara fara masa akwar maa sërkadamara cay maaya maaya na, ya fa sërfadakwara cek hay a cëngga. ††¹³ Anda kede, daa masa yah daha ta dey da bëla kede na, maaya na, ya sërfadakwara cek hay a saya amba kaa zëddamara daa ray ba. ¹⁴ Ya fa sëra mamba cay ya mëcey anda Bay alækwa Mahura Yesu Këriste ma wuzdiwa. ††¹⁵ Anda kede, ya kädëy vaw la ta gëdanj adaw cëpa amba kwa daa masa yah daa saba na, ka gwamara ngga sërfadamara cek hay a mandaw mandaw.

Mey da ray mewedey ma sawa a ray Yesu

¹⁶ Ahaw, zleezle, ala ta kadamakwara meý da ray masawa ngga Yesu *Këriste Bay alækwa Mahura la, ndaw masa ta gëdanj. Ya kadamakwara ha na, anda ndëhay ma kam mamba saw këne ba, ama ala ta dey ala, ya ta hëtmar gëdanj anjga la, gëdanj a, aa mahura. ††¹⁷ Fara fara, Gazlavay Papanj ta hëslar ray la, ta slërwa mewedey la a ray a daa masa day ngga Gazlavay Mawaca-waca ma cënwa, ma lëvey: «Kede he, ara Bëzey adaw masa yah ma wuda kalah, ya faa sëmey ga da ray a.» ¹⁸ Daa masa ala bama ta ata Yesu a daa ray ngga anjgwa ngga Gazlavay na, day a ma cënwa da gazlavay da vad la, ala ma cëndamara la ta slëmay ala.

¹⁹ Ala ma cëndamara day a ngene na, ta vëldar gëdanj la saya ngga tëbey meý ngga ndëhay ma tëla meý ngga Gazlavay ma kadamara zleezle. Maaya na, ka pam lengesl fa meý ata ha maja meý a na, anjga anda petërla ma wedey daa slam-lëvanj haa slam ma wurey, haa batay †† ma bawa. Fa dëba ha, ka da hëtmatar cek hay tabiya maaya maaya. ††²⁰ Ya fa lëvkwar, meý ngga ndëhay ma tëla meý daa derewel ngga Gazlavay zleezle na, kwa ndaw pal ma gwa ngga wuzda ta gëdanj anjga daada na, daa ba. Kede ara meý mahura ngga sërey teesed dagay. ²¹ Mey ngga ndëhay ma tëla meý ngga Gazlavay daa derewel e na, ara mewulkey ngga ndaw-

magëdanj ba, ama ara *Mesëfney ngga Gazlavay ma vëltar gëdanj ngga wuzda meý ma sawa ta fa Gazlavay. †††

Mey da ray ndëhay maa sërkada ndëhay ta membërzley

² Zleezle na, ndëhay ma pamara ray ata ngga ndëhay ma tëla meý ngga Gazlavay daha da wuzlah ndëhay *Israyel hay. Ndëhay maa sërkada ndëhay ta membërzley a samawa la a wuzlah akwar këne may. A da samawa na, ngaa sërkadamakwar meý membërzley ngaa zëddakwar. Anda kede, a da rësmara Bay Mahura Yesu, ndaw ma lëhdata. Maja ngene, Gazlavay a sërdata banay la fiyaw, aa zëddata la. § §†² Ndëhay ga a tëbmatara meý ata la, a da kam cek malamba anda ata. Ndëhay a daa guzlam meý maaya ba da ray cëved masa fara fara ngga Gazlavay maja ata fa kam cek malamba anda ndëhay ma mbërzley heyey. ³ Ndëhay maa sërkada ndëhay ta membërzley ngene na, a kam dey fa cek ngga ndëhay kalah. A fëcmakwara cek akwar hay cëpa ta meý ata hay membërzley ngene. Dëga zleezle Gazlavay ta dësla sariya ata cay. Anda kede, a daa zëddata fiyaw. §††

⁴ Ya lëvey anda kede maja kwa maslanj hay ngga Gazlavay da vad masa ma kam mebërey ma!, Gazlavay ta sërfatar dey-ceceh daa ba, ta këlzla sem aa slam mesërey banay. Fetëde, majëwtakaya daa lëvanj ta calalaw, fa sëkwamara pas masa Gazlavay ma da dësla sariya da ray ata. §†⁵ Kwa ndëhay masa zleezle ma kam mebërey may, Gazlavay ta sërfatar dey-ceceh daa ba. Gazlavay ta pawa var la mahura, yam ta rëhda bëla la, bëla masa ndëhay malamba ga da hwad a, yam ta hëlta sem cëpa. Si Nëwe, ndaw maa guzltar a ndëhay ngga kam cek ta cëved e, ta ndëhay da way anjga hay maasala ma lëham gway. §††⁶ Asaya, Gazlavay ta katar sariya la ngada ndëhay daa berney ngga *Sadawm ta ngga *Gwamar. Ta wawurta berney hay a sem ta ndëhay da hwad a cëpa këlmedek! Anda kede, Gazlavay fa wuzda ngga ndëhay masa malamba na, a da sërdata banay këne. §†

⁷ Ndaw daa berney ngga Sadawm a daha, mezëley *Lut. Anjga ndaw maaya ma ka cek ta cëved e. Mevel anjga fa cey kalah da ray ndëhay ma kam cek malamba. Anjga na, Gazlavay ta lëhda sem daa berney a §†⁸ maja anjga ndaw maaya. Aa manjakaya ta way da wuzlah ndëhay a, anjga fa hëtatar cek hay malamba masa ndëhay a ma kamara, asaya, fa cënda meý hay maaya ba masa ndëhay a maa guzldamara. Cek hay a tabiya kede fa car mevel kalah mandaw mandaw maja anjga na, ndaw ma ka cek ta cëved e. ⁹ Anda kede, Bay Gazlavay aa ta gëdanj ngga lëhdata ndëhay masa ma namar ray. Asaya, aa ta gëdanj ngga pata ndëhay ma kam cek malamba ta cakay amba a sërdata banay ta pas masa anjga ma da katar sariya. §††¹⁰ Ma da sëram

† 1.11 2Tm 4.18; ndaw ma lëhdandakwar: 2.20; 3.18; Tit 3.6
†† 1.12 Jud 5 † 1.14 2Kwr 5.1; 2Tm 4.6; Janj 21.18-19 †† 1.16-18 Mt 17.1-8 †† batay: Ara «wurzla-banjay» ta meý Mëkanj. A wudey ngga lëvey Këriste. Nëka daa CWJ 22.16. Aa guzley da ray mavëhwa ngga Yesu a bëla, da daa ba, da ray pas masa ndaw ma tëba Yesu aa mevel anjga. ††† 1.19 Ps 119.105; Rm 1.2; 13.12; 1Pi 1.10-11

††† 1.21 2Tm 3.15-16 § 2.1 Mt 7.15 §† 2.1-22 Jud 4-13 §†† 2.3 1Tm 6.5 §† 2.4 1Tm 3.6; Jud 6; CWJ 20.1-3; Jud 6 §†† 2.5 3.6; 1Pi 3.20 §† 2.6 MC 19.24-25; Lk 17.29; Jud 7 §† 2.7 MC 19.1-16 §†† 2.9 Jëw 4.7; 1Kwr 10.13; CWJ 3.10

banay kalah na, ndəhay ma kam cek malamba saw anda vaw ata ma wudey, a təbmara Bay Gazlavay nga wey da ray ata ba.

Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley heyey na, a kam cek anda ata ma wudam, a zlapam. A zlu-ram nga cədmata maslan hay nga Gazlavay daa slam-mewedey da vad † ba. ††11 Maslan hay nga Gazlavay da vad na, a fənmata ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley heyey ta gədan. Ama maslan hay a fa cədmata ndəhay mahura hay a fa mey nga Bay Gazlavay daa ba. †12 Ndəhay a na, a kam cek hay saw anda cek hay nga ley manjar lenjesl masa makatakaya nga kərzey ta nga kədey. A cədam cek hay masa ata ma sərmara ba. Anda kede, a da məcam saw anda cek hay nga ley. ††13 Ta sərdata mata banay la ta ndəhay. Anda kede, Gazlavay a da sərdata banay maja may. Maa səmdata na, ara mekey cek malamba fa mey nga ndəhay gway, kwa taa pas. Daa masa akwar fa zəmam cek bama, ata faa səmam nga batamakwar na, ara cek maaya ba, ma ka hwaray. ††14 A wulkam na, si nga ley vaw saw da palah gway. Mekey mebərey na, a bəltar mey ba. A batam nga key mebərey na, ndəhay masa ta gədan pəreh daa mey nga Gazlavay. Ara ndəhay ma wudam cek mandaw mandaw na, si ngada ata gway. Ndəhay a na, Gazlavay ta nəsta sem. ††15 Ta zlanğadam sem daa cəved nga Gazlavay, a lam cəved masa maaya ba anda nga ndaw mezəley Balam, bəzey nga Bawzar. Balam a na, ara ndaw zleezle ma key cek maaya ba nga hətey dala. ††16 Balam a na, ara *ndaw ma təla mey nga Gazlavay. Ama Gazlavay ta mbədar ray la maja aa ma nar ray ba, haa madi-zəngwaw, cek ma gwa ngaa guzley ba ma! aa guzlar anda ndaw. Aa guzlar na, nga təkə sləra anğa maaya ba saw ngene. †

17 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, ata anda wurak masa yam maa səkey sem da hwad a. Asaya, ata anda gazlavay nga var masa memed ma təra, ma pey var ba. Gazlavay ta diytar slam cay daa ləvan mebək-bek e. ††18 Ata faa guzlam mey hay mezepey saw kəne. A kam cek malamba saw anda ata ma wudam. Anda kede, fa batamata ndəhay masa ma ləhmawa təlam dasi har nga ndəhay masa ma sərmarə cəved nga Gazlavay ba. 19 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, a ləvmatar a ndəhay kwa waawa a da wey ray anğa. Anja ngene, ata ray ata ha na, ata beke hay nga mebərey, maja kwa cek wura wura fa wa ndaw na, ndaw aha anğa beke nga cek aha. ††

20 Ndəhay ma səpa Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar na, ta ləham cay daa cek hay maaya ba cəpa da bəla ma nəsa ndaw. Ama fa dəba ha, da ndəhay a, a mbəkdamara ray ata nga key cek maaya ba ha cəngə na, ngene, cek aha fa wata. Anda kede, menjey ata a da nəsey ma fəna masa

† maslan hay nga Gazlavay daa slam-mewedey da vad: Ndəhay siya a wulkam ara maslan hay nga Gazlavay, siya hay a wulkam ara maslan hay maaya ba ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 8-10. Ndəhay mekele a wulkam ara ndəhay mahura hay masa da cakay Gazlavay. †† 2.10 Jud 7-8 † 2.11 Jud 9 †† 2.12 Jud 10 †† 2.13 Jud 12 ††† 2.14 Mt 5.28; 2Tm 3.6 ††† 2.15 Mesl 22.7, 17; Jud 11 § 2.16 Mesl 22.28-31 §† 2.17 Jud 13 ††† 2.19 Jan 8.34; Rm 6.16

ngəeme. ††21 Ngada ata na, ngama ta sərmara cəved maaya nga Gazlavay kede daa ba səlak, da ray masa ata ma sərmara cay, a mbəkdamara aa walan, a namar ray a *mewey nga Gazlavay saba. ††22 Cek aha kede anğa letək anda mey a daha ma ləvey: «Gədey a kərdadərwa cek, fa dəba ha, a vəhey, a zəma saya.» Asaya, anda mey a daha ma ləvey: «Vetem mapərkaya maaya maaya na, a vəhey, a ney aa ndələb.» †

Mey da ray mavəhwa nga Bay Mahura

3 Jam adaw hay, kede he ara leeter nga dey cew e masa yah ma wuzlalakwara. Daa leeter hay cewete kede na, ya fa sərfaadəkwarə mey masa akwar ma sərmara cay amba ka wulkam maaya maaya da ray a. †2 Ya wudey na, ka sərfaadamara mey masa ndəhay ma təla mey nga Gazlavay zleezle ma wuzdamara. Asaya, sərfaadamara mewey hay nga Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar. Aa guzlkwar ta mey ndəhay anğa hay meslərey masa anğa ma slərdata fa akwar ngaa sərkaadamakwara. ††3 Teesed na, ya wudey ka sərmara, masa gweegwe cay bəla a ndəvey na, ndəhay ma kam cek saw anda ata ma wudam a samawa la. A daa səngəram a ray akwar, ††4 a da ləvam: «Naa! Yesu a ləvey a vəhwa la, kaa aa dama dəba ama? Haa papaŋ nga papa aləkwa hay a məcam, ama ta vəhwa daa ba. Yaw, dəga nga mezley nga bəla haa wure kede kwa cek ta mbədey daa ba.» ††

5 Ndəhay maa guzlam anda kede na, cek pal daha ta sərfaadamara daa ba tesude. Cek a na, ara Gazlavay ma ləma slam da vad ta slam da hwayak dəga zleezle ta fa mey anğa masa anğa maa guzlda. A ləma slam da hwayak na, ta yam. A wunkata yam ta hwiyak wal wal. 186 Asaya, Gazlavay a pasla bəla zleezle, a rəhda ta yam. A ka kəne na, ta fa mey anğa meeguzley. 197 Ara ta fa mey anğa meeguzley a, slam da vad ta slam da hwayak masa wure kede a njeý haa pas masa Gazlavay ma da katar sariya ngada ndəhay ta mebərey ngaa zəddata. Ta pas a ngene, slam da vad ta slam da hwayak a daa wurey ta awaw.

8 Ama jam adaw hay, cek pal daha na, si ka sərfaadamara. Sərmara, fa Bay Gazlavay na, dar pal anda mevey gabal, mevey gabal may anda dar pal. 209 Ndəhay siya a wulkam cek masa Bay Gazlavay ma ləvey a ka la heyey na, a wusey vaw nga ka ba. Ara kəne ba. Anğa fa səkwakwar ta dək-vaw maja a wudey kwa ndaw pal aa zədey ba. Ama a wudey na, kwa waawa a mbədda menjey anğa, a mbəkda mekey mebərey. 21

10 Pas masa Bay Mahura ma da vəhwa na, a da sawa dərfaafay, anda ndaw-mayal. Ta pas a ngene, ndəhay a da cənam cek ma rəvey ta gədan. Daa ngene, slam da vad a da yeyihəy. Awaw a da wawurta cek hay da gazlavay da vad tabiya. Asaya, bəla ta cek hay da hwad a cəpa a da yeyihəy 22. 2311 Da cek hay a tabiya a daa

§† 2.20 1.11; Mt 12.45 §†† 2.21 Lk 12.47-48 §† 2.22 MM 26.11 §† 3.1 1Pi 1.1 §†† 3.2 Jud 17 §†† 3.3 Jud 18; 2Tm 3.1 §†† 3.4 Jer 17.15; Ez 12.22; Mt 24.27, 48-51 18 3.5 MC 1.6-9; Heb 11.3 19 3.6 2.5; MC 7.11-21; Mt 24.37-39 20 3.8 Ps 90.4 21 3.9 3.15; 1Tm 2.4

zədam anda kede na, maaya menjey akwar a mbafar a Gazlavay. Si ka vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay anda anğa ma wudey, ka səpmara Gazlavay a ta cəved e. ¹² Akwar na, fa səkwamara pas masa Gazlavay ma da sawa nğa kar sariya a bəla. Anda kede, kam cek ta gədaŋ akwar cəpa amba dər a, a wuswa fiyaw fiyaw. Ta pas a nğene, slam da vad a da wewurey, aa yihey cəpa, awaw a da wawurta cek hay da gazlavay da vad tabiya. ¹³ Gazlavay ta ləvndakwar la a da vəlndakwar slam da vad ta slam da hwayak mekele mawiya masa cek hay cəpa da hwađ a, a da key ta cəved e. Kede he ara cek masa aləkwa ma səkwakwa.

¹⁴ Ara maja nğene, jam adaw hay, ya fa ləvkwar, daa masa akwar fa səkwamara dər a nğene na, kam gədaŋ amba ka njam akwar ndəhay manjar mebərey, ndəhay maaya fa mey nğa Gazlavay, asaya, amba ka njam daa zazay ta anğa. ¹⁵ Səpmara dəba taw, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste na, fa səkwakwar ta dək-vaw, ta vəh-wa fiyaw daa ba, maja a wudey ndəhay tabiya a mbəddamara menjey ata amba a ləham daa mebərey. Kede he ara cek masa məlma aləkwa Pawl, ndaw masa aləkwa ma wudkwa kalah, ma wuzlalakwara daa leeter anğa hay. A wuzlalakwara na, ta lenğesl masa Gazlavay

22 a da yeyihay: Ndəhay siya a wulkam mey Gərek a ləvey: «bəla ta cek hay da hwađ a cəpa na, Gazlavay a da katar sariya.» 23 3.10 1Tes 5.1-2; 1Pi 4.7† 3.12-13 Iz 60.21; 1Kwr 6.9; CWJ 21.1, 27

ma vəldara. ^{††16} Daa leeter hay masa aa ma wuzlalata cəpa na, da aa faa guzley da ray mey a kede na, aa guzley letək kəne. Daa leeter anğa hay a na, mey hay ta banay daha nğa cəney. Anda kede, ndəhay marəzlitakaya leŋ ndəhay ma sərə cek maaya maaya ba na, a mbəddamara mey a wal, a wuzdamara ta cəved e ba, anda ata ma wuzdamara mey hay mekele daa dərəwel nğa Gazlavay ta cəved e ba may. Ara anda kede, ata ma handamawa mey a ray ata nğaa zəddata.

Mey nğa madagway-dakw

¹⁷ Jam adaw hay, akwar na, ka səpmara, ala ma pamakwar lenğesl cay da ray cek hay a. Da ray nğene, wam vaw fa ndəhay ma nəsa mey nğa Gazlavay. Ka da vəlmatar cəved nğa batamakwar ba. Da daa ba na, a da zlanğadadamakwar daa cəved masa akwar majaratakaya da hwađ a nğene †. ††¹⁸ Ama səpmara Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar, anda akwar ma kamara mandaw mandaw, amba a slərwa maaya anğa a ray akwar ma fəna ma fəna, asaya, amba ka səpmara Yesu a ma fəna ma fəna. Anja ndəhay nğa həlmamara dəga wure kede haa nğa sər-mataw. [*Amen.] †††

†† 3.15 3.9; Rm 2.4‡ cəved masa akwar majaratakaya da hwađ a nğene: A wudey nğaa guzley da ray metəbey-mey ata. †† 3.17 Mk 13.5; 1Kwr 10.12; 1Pi 4.7‡‡ 3.17-18 Jud 24-25 ††† 3.18 1.11

1 Jan

Mey da ray

Leeter masa Jan ma wuzlala ngeeme

Leeter kede kwa mezaley nga ndaw da hwaɗ a daa ba na, ndəhay a wulkam ara Jan ma wuzlala. Asaya, ara an-ga ma wuzlala leeter nga dey cew e ta nga dey maakar a. Daa leeter hay a maakar ata na, mey da hwaɗ a, a saram ba ta mey daa . Ara Jan a ma wuzlala may.

Jan ma wuzlalata leeter hay a kede na, an-ga maraw cay. A njeɗ da Efez. Daa n-gene Egəliz hay daa wura daa wu-ra daha. Ndəhay mekele mekele fa pəkam nga wuzey mey a ndəhay daa berney hay. Ndəhay siya da wuzlah ata a wuzam mey maaya ba wal ta Mey-maaya-mawiya. Da ray n-gene, ndəhay a təbmara Mey-maaya-mawiya na, ara mey nga Gazlavay fara fara saba. A wulkam mebərey da ray ata daa ba. Yesu Kəriste ta sawa la a bəla anda ndaw-magədan na, a təbmara ba. Kwa a wudam mey nga Yesu ba. Meməcey an-ga na, ara cek nga tede ngada ata.

Da ray n-gene, Jan a wuzlala leeter e kede na, a ləvey ndəhay a gwamara nga sərmara Gazlavay, ray an-ga, ta Bəzey an-ga Yesu Kəriste. Ndaw nga Yesu fara fara na, ara ndaw ma wudta ndəhay nga Yesu siya hay.

Daa leeter e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Gazlavay na, ara an-ga ma waɗa slam. Maaya na, ya njakwa daa mewedeɗ a (1.5-7)

Da yaa cəfdakwa ambahw fa Gazlavay maja mebərey aləkwa na, a mbəkdandakwara la (1.8-10)

Ya da sərkwaa aləkwa bəza hay nga Gazlavay na, maja aləkwa fa wudkwa vaw (3.1-3)

Mey da ray mewudeɗ-vaw nga Gazlavay (4.7-10)

Mey da ray heter mendəvey ba (5.11-12)

Gazlavay fa jəkfatar sləmay fa bəz an-ga hay (5.14-15)

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəltar heter a ndəhay

1 Ya wuzlalakwara mey kede, da ray ndaw mezaley Mey † nga Gazlavay ma vəltar heter a ndəhay. Də-ga bəla ta zley daa ba arəɗ na, an-ga daha. Ndaw a na, ala ta cəndamara mey an-ga la ta sləmay ala, ala ta hət-mar la ta dey ala. Fara fara, ala ta hətmar la, ala ta gəsfamar la ta har ala. †2 Daa masa ndaw ma vəltar heter a ndəhay a ma wuzwa vaw na, ala ta hətmar la. Da ray n-gene, ala fa kam sede da ray a, ala fa wuz-damakwara mey da ray heter mendəvey ba masa an-ga ma vəlda ha. Ndaw aha, an-ga da cakay Papa aləkwa Bay *Gazlavay, an-ga ta wuzndar vaw la. †3 Cek masa ala ma hətmar ta masa ala ma cəndamara na, ya wuz-damakwara may amba ya njakwa macəmkaya pal. Ya njakwa macəmkaya pal, asaya, aləkwa macəmkaya ta Papa aləkwa leɗ ta Bəzey an-ga, *Yesu *Kəriste. 4 Ya wuzlalamakwara mey a kede amba ya njakwa daa meesəmey masa fara fara. †

† Mey: Fede na, «mey» ara Kəriste. Gazlavay a wuztar vaw a ndəhay na, ta fa Kəriste. Nəka Jan 1.1. †† 1.1 2.13-14; Jan 1.1-2, 14; heter: 4.14; 6.35; 8.12; 11.25 † 1.2 sede: Jan 15.27 †† 1.4 Jan 15.11

Mey da ray slam-mewedeɗ

⁵ Gazlavay na, ara an-ga ma waɗa slam, ləvanɗ fa vəda kwa nekədeɗ daa ba. Kede ara mey masa ala ma cən-damərwa fa Yesu *Kəriste, ya kadamakwara. †††

⁶ Da ya ləvkwa aləkwa macəmkaya ta an-ga, anja aləkwa daa ləvanɗ cəngga na, a key n-gene, ya mbərz-lak-wa, aləkwa fa kakwa cek masa ta cəved e daa ba.

†††7 Ama da aləkwa daa slam-mewedeɗ anda Gazlavay manjakaya daa slam-mewedeɗ na, aləkwa macəmkaya pal. N-gene, mambaz nga Yesu, Bəzey an-ga, fa pər-n-dakwara mebərey aləkwa tabiya. ⁸

⁸ Da ya ləvkwa aləkwa ndəhay ta mebərey ba na, n-gene, a key ya təkna kwa ray aləkwa ta har aləkwa, mey masa fara fara daa mevel aləkwa daa ba. ⁹ Ama da aləkwa fa wuzdakwa mebərey aləkwa a Gazlavay na, anda kede, a mbəkdandakwara mebərey aləkwa la, asaya, a pərndakwara mevel aləkwa, cek hay maaya ba tabiya fa aləkwa daa saba, maja an-ga na, a mbər-z-leɗ ba, a kata cek hay tabiya ta cəved e. ^{††10} Da ya ləvk-

†† 1.5 1Tm 6.16 ††† 1.5-7 Jan 8.12 ††† 1.6 2.4 § 1.7 3.5; Iz 2.5; Heb 9.12; CWJ 1.5 §† 1.9 Ps 32.3-5

wa aləkwa ta kakwa mebərəy daa ba na, ya pakwa Gazlavay nga ndaw membərzley, mey anğa daa mevel aləkwa daa ba.

2 Bəz adaw hay, ya wuzlalakwara mey kede amba ka kam mebərəy saba. Ama, da ndaw ta key mebərəy la na, ndaw ma lacafandakwar a ray daha da cakay Papa aləkwa. Ndaw aha ara Yesu Kəriste, ndaw manjar mebərəy. ¹² Ara anğa ma vəlda ray anğa nga məcəy amba Gazlavay a mbəkdandakwara mebərəy aləkwa. A məcəy maja mebərəy aləkwa daada ba, ama a məcəy maja mebərəy nga ndəhay da bəla tabiya. ^{††}

Mey da ray mewudey-vaw

³ Da aləkwa fa nakwa ray a *mewey nga Gazlavay na, ngene, ya sərkwā Gazlavay fara fara. ⁴ Da ndaw a ləvey a sərə Gazlavay, ama a key cek anda Gazlavay ma wudey ba na, ngene, ndaw aha a key a mbərzley, mey masa fara fara daa mevel anğa daa ba. ¹⁵ Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wudey na, ndaw a, a wuda Gazlavay fara fara. Ngene, ya sərkwā aləkwa macəmkaya pal ta Gazlavay. ^{††6} Ndaw masa ma ləvey anğa macəmkaya mandaw mandaw ta Gazlavay na, si menjey anğa a key anda nga Yesu. ^{‡‡}

⁷ Jam adaw hay, mey da ray mekey cek masa Gazlavay ma wudey masa yah ma wuzlalakwara kede na, ara mewey mawiya ba, ama ara mewey zleezle, masa ka sərmara dəga akwar ma təbmara mey nga Yesu təlām. Mewey masa zleezle kede na, ara mey masa akwar ma cəndamara cay. ^{††† †††8} Ama ta ngene he cəpa, mewey masa yah ma wuzlalakwara kede na, ara mewey mawiya. Mey masa fara fara da ray mewey a ta wuzwa cay ta fa menjey nga *Kəriste. Akwar may, menjey akwar ta mbədəy sem mawiya. A sərəy ara mewey mawiya na, maja ləvanj fa ndəvey, slam-mewedey fara fara ta zlar cay nga wedey. [§]

⁹ Ndaw masa ma ləvey anğa manjakaya daa slam-mewedey, ama a wuda məlmaha ba na, ngene, anğa daa ləvanj cəngga. ^{§†10} Ndaw masa ma wuda məlmaha na, ara ndaw masa daa slam-mewedey, kwa cek ma gwa nga tədda ndaw a aa mebərəy daa ba. ^{§††11} Ama ndaw ma wuda məlmaha ba na, anğa daa ləvanj, fa daw daa ləvanj, a sərə slam masa anğa ma daw a hwađ a ba, maja ləvanj ta tərda sem nga wulaf. ^{§†}

¹² Bəz adaw hay, ya wuzlalakwara leeter kede na, maja Gazlavay ta mbəkdakwara mebərəy akwar sem, maja Yesu Kəriste. ^{§††13} Akwar masa papaŋ nga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Yesu Kəriste, anğa daha dəga bəla ta zley daa ba aran. Akwar masa gula hay, ya wuzlalakwara maja akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ. ^{§†}

¹⁴ Bəz adaw hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Gazlavay, Papa aləkwa. Akwar, papaŋ nga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Yesu Kəriste anğa daha

† 2.1 Rm 8.34; Heb 7.25 †† 2.2 4.10; Jan 1.29 ‡ 2.4 1.6; 4.6; Jan 3.21; 8.44; 16.13 †† 2.5 2.17; 5.3; Jan 14.15; 2Jn 6 †† 2.6 Jan 13.15; 15.5 ††† 2.7 2.24; 3.11 ††† 2.7-8 4.11; Jan 13.34 § 2.8 Jan 1.9-10; 8.12; Rm 13.12 §† 2.9 3.10, 15; 4.20 §†† 2.10 Ps 119.165; Rm 14.13 §† 2.11 Jan 12.35-36 §†† 2.12 SNM 4.12 §† 2.13-14 1.1-2

dəga bəla ta zley daa ba aran. Akwar, gula hay, ya wuzlalakwara maja akwar ta gədaŋ, mey nga Gazlavay aa daa mevel akwar, akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ.

¹⁵ Ka da səpam nga njeý anda ndəhay da bəla kede ba, kwa cek hay da bəla ^{§†} ha na, ka da wudam ba. Da ndaw a wudey cek hay da bəla kede na, a wuda Gazlavay Papa aləkwa ba. ^{§§†16} Bəla na, aa kwara? Ndəhay fa səpam cek hay maaya ba anda ata ma wudam. Cek masa ata ma hətām fa ndaw na, a wudam ngada ata. A zlapam da ray zleyey ata hay. Cek hay a tabiya kede na, a sawa ta fa Gazlavay, Papa aləkwa ba, ama ara cek hay nga bəla. ^{§§†17} Sərmara bəla kede na, a ndəvey la, ta cek hay da hwađ a tabiya masa ndəhay ma wudam kalah. Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wudey na, a da njeý nga sərmataw. ^{§§§}

Mey da ray masa-gəra hay nga Kəriste

¹⁸ Bəz adaw hay, bəla gweegwe cay a ndəvey. Anda akwar ma cəndamara na, masa-gəra mahura nga *Kəriste a sawa la. Kwa wure kede, masa-gəra hay nga Kəriste ga daha. Maja ngene, ya sərkwā bəla gweegwe cay a ndəvey. ^{18†19} Ndəhay a ngene, a bam da wuzlah aləkwa, ama mevel ata anda nga aləkwa ba. Da mevel ata anda nga aləkwa na, anja a njam macəmkaya ta aləkwa la, fa da bam daa ba. Ama ta bam sem. Mebey ata ngene, a wuzwa ata tabiya ara ndəhay aləkwa hay ba. ¹⁹

²⁰ Akwar na, Kəriste ta slərkwā *Mesəfney nga Gazlavay la a ray akwar amba a pakwar ngada anğa. Anda kede, akwar tabiya ka sərmara mey masa fara fara da ray Kəriste he. ^{20†21} Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa fara fara ba daw? Kay! maja ngene ba. Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa fara fara, asaya, ka sərmara membərzley daa mey masa fara fara ha na, daa ba. ²² Ndaw membərzley na, ara wa? Ara ndaw masa ma ləvey Yesu na, ara Kəriste ba. Ndaw a ngene na, ara masa-gəra mahura nga Kəriste. Ndaw a, a rəsa Papa aləkwa Bay Gazlavay, asaya, a rəsa Bəzey anğa. ^{21†23} Kwa waawa ma rəsa Bəzey nga Gazlavay na, a key ngene, a rəsa Bay Gazlavay Papaŋ may. Ama kwa waawa ma təba Yesu, ma ləvey fa mey nga ndəhay Yesu ara Bəzey nga Gazlavay na, ndaw a ngene, a təba Bay Gazlavay Papaŋ la may. ²²

²⁴ Akwar na, wam vaw da ray mey masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma təbmara mey nga Yesu təlām, anja mey a nga njeý aa mevel akwar mandaw mandaw. Mey masa akwar ma təbmara ha, da aa daa mevel akwar na, akwar may, ka njam la macəmkaya ta Bəzey nga Gazlavay leŋ ta Papaha. ^{23†25} Fara fara, Kəriste ta ləvey la a da vəlndakwar cek. Cek a na, ara heter mendəvey ba. ²⁴

§† bəla: Fede «bəla» a wudey nga ləvey cek hay cəpa ma mbafamar a Gazlavay ba. Nəka Jak 4.4. §§† 2.15 Jak 4.4 §§† 2.16 MM 27.20; Rm 13.14; Ef 2.3; Jak 4.16 §§§ 2.17 Mt 7.21; 1Kwr 7.31 18 2.18 4.3; Mt 7.15; 2Jn 7 19 2.19 SNM 20.30 20 2.20 2.27 21 2.22 4.3; 2Jn 7 22 2.23 4.15; 5.1; Jan 5.23; 15.23; 2Jn 9 23 2.24 2.7 24 2.25 Jan 5.24

²⁶ Ya wuzlalakwara mey kede da ray ndəhay ma səpam cəved nga zlangadadamakwar. ²⁷ Akwar na, Kəriste ta slərkwar Mesəfney nga Gazlavay la a ray akwar amba a walakwar ngada anga. Da Mesəfney anga, aa da ray akwar na, ka səpam ndaw mekele ngaa sərkadakwar daa saba. Mesəfney a faa sərkadakwara cek hay tabiya. Cek masa aa maa sərkadakwara ha na, ara cek fara fara, membərzley da hwad a daa ba. Da ray ngene, təbmara meesərkey anga, njam macəmkaya ta Kəriste. †

²⁸ Ahaw, bəz adaw hay, Kəriste a wuzwa vaw la. Njam macəmkaya pal ta anga amba pas a ma wuswa la na, ya zlorakwa fa mey anga ba, hwaray a kandakwar ba. ††²⁹ Ka sərmara Kəriste na, ara ndaw maaya ma ka cek ta cəved e. Anda kede, ka sərmara kwa waawa ma key cek ta cəved e kəne na, ara ndaw masa Gazlavay ma tərda sem nga bəzey anga. ‡

Ya da sərkwā aləkwa bəza hay nga Gazlavay na, kwara?

3 Nəkmara, Gazlavay Papa aləkwa ma wudndakwar cey. A wudndakwar kalah, haa a ləvey aləkwa bəz anga hay. Fara fara aləkwa bəz anga hay. Ndəhay da bəla kede a sərmara Gazlavay ba. Ara maja ngene, a sərmindakwar aləkwa bəz anga hay ba may. ††² Jam adaw hay, aləkwa wure kede bəza hay nga Gazlavay. Gazlavay a da tərđandakwar ngada fa mey kwara na, ya sərkwā ba arā. Ama ya sərkwā fara fara pas masa *Kəriste ma da wuzwa vaw na, ya da tərkwā letek anda anga, maja ya hətkwar la fara fara anga na, kwara. ††³ Kwa waawa ma pa mewulkey anga a ray mey a kede na, si a wey vaw, a key mebərey ba anda Yesu Kəriste ma key mebərey ba.

⁴ Kwa waawa ma key mebərey na, a key ngene, a key həma a ray Gazlavay. Mekey mebərey na, ara mekey həma a ray Gazlavay. ⁵ Ka sərmara Yesu Kəriste a sawa a bəla kede na, nga ley mebərey nga ndəhay. Anga na, mebərey fa anga daa ba səlāk. †††⁶ Anda kede, kwa waawa macəmkaya ta anga na, a key mebərey saba. Ama ndaw masa fa key mebərey na, ta hətar Yesu daa ba, ta sərə Yesu fara fara daa ba. †††

⁷ Bəz adaw hay, ka da mbəkdamara ray akwar amba ndəhay a zlangadadamakwar ba. Ndaw ma key cek ta cəved e na, anga ndaw maaya anda Yesu Kəriste anga ndaw maaya, ma ka cek ta cəved e. ⁸ Ndaw ma key mebərey mandaw mandaw na, anga dasi har nga bay-malula, maja bay-malula a zlar mekey mebərey na, dəga bəla ta zley daa ba arā. Yesu, Bəzey nga Gazlavay, a sawa a bəla kede na, nga nəsa sləra nga bay-malula ha. †

⁹ Kwa waawa ma tərey sem bəzey nga Gazlavay na, a key mebərey saba, maja *Mesəfney nga Gazlavay fa key sləra daa anga †. A gwa nga key mebərey saba,

† 2.27 Jer 31.34; Jan 14.16; 16.13 †† 2.28 3.21; 4.17; Jan 5.22; 15.5 † 2.29 3.10 †† 3.1 3.10; 4.6; Jan 1.12; 3.16 †† 3.2 2Kwr 3.18; Fəl 3.21 ††† 3.5 1.7; 2.2; 4.10; Iz 53.9; Jan 1.29; 8.46; 2Kwr 5.21; Heb 4.15; 9.14; 1Pi 1.19; 2.22, 24; 3.18 ††† 3.6 3.9; 5.18; Jan 15.5; Rm 6.2, 14 † 3.8 Mt 12.26-29; Jan 8.44 †† Mesəfney nga Gazlavay fa key

maja Gazlavay ta tərda sem nga bəzey anga. ¹⁰ Ma wunkata bəza hay nga Gazlavay, ta bəza hay nga bay-malula na, me? Sərmara, ndaw ma key cek ta cəved e ba, da daa ba, ma wuda məlmaha ba na, anga bəzey nga Gazlavay ba. ††

Mey da ray mewudey-vaw

¹¹ Məlma adaw hay, wudkwa vaw. Yaw, mey a kede na, ara mey masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma təbmara mey nga Yesu təlam. ††¹² Wulkam da ray ndaw daha mezəley *Kayin ††. Ka da kam cek anda anga ba. Anga na, aa dasi har nga bay-malula, a kədə məlmaha, mambaray a vagay. A kədə na, maja me? A kədə maja cek masa Kayin aha ma ka na, maaya ba fa dey nga Gazlavay, ama cek masa məlmaha ma ka na, maaya fa dey nga Gazlavay. †

¹³ Məlma adaw hay, da masa ndəhay da bəla kede a ngəldamakwar ba na, ka da rəzlam ba. ††¹⁴ Ya sərkwā aləkwa anda ndəhay maməctakaya saba, ama aləkwa ma hətkwa heter mendəvey ba cay. Ya sərkwā na, maja ya wudmatakwa məlma aləkwa hay. Ndaw masa ma wudey vaw ba na, anga anda ndaw maməckaya cəngga. †††¹⁵ Ndaw masa ma wuda məlmaha ba na, ara ndaw ma kədəy ndaw vagay. Ka sərmara ndaw ma kədəy ndaw vagay na, aa ta heter mendəvey ba daa ba.

†††¹⁶ Yesu *Kəriste ta vəlda ray anga la maja aləkwa. Anda kede, ya sərkwā mewudey-vaw na, ta fa vəda. Yaw, anda anga ma vəlda ray anga ngada aləkwa na, si ya vəldakwa ray aləkwa ngada məlma aləkwa hay may.

†††¹⁷ Da ndaw cek anga daha, a hətar məlmaha cek anga daa ba, ama a sərfar dey-ceceh ba, a vəlar cek ba na, a da wuda Gazlavay na, kwara? ¹⁸¹⁸ Bəz adaw hay, ka da wuzdamara mewudey-vaw akwar ta fa mey meeguzley maaya maaya daada ba. Ama si ka wuzdamara mewudey-vaw akwar fara fara ta fa sləra masa akwar ma kamara. ¹⁹¹⁹⁻²⁰ Da ray ngene, ya sərkwā aləkwa ta təbkwa mey masa fara fara la. Da mevel aləkwa a candakwar da ray cek masa aləkwa ma kakwa maaya ba na, ya sərkwā Gazlavay a fəna mewulkey aləkwa, a sərə cek tabiya daa mevel aləkwa. Anda kede, a dəkn-dakwar mevel la daa masa aləkwa fa dərkwa dangay.

²¹ Yaw, jam adaw hay, da mevel aləkwa fa candakwar daa ba na, ya da dərkwa dangay a Gazlavay ta mandərzay daa dey daa ba. ²⁰²² Ya gwakwa yaa cəfdakwa kwa meeme fa anga, a vəldakwar la maja aləkwa fa təbkwa *mewey anga hay, asaya, aləkwa fa kakwa sləra masa ma mbafar. ²¹²³ Mewey anga mahura na, ara mepey Bəzey anga, Yesu Kəriste, nga ndaw aləkwa fara fara, asaya, ara mewudey-vaw da wuzlah aləkwa, anda Kəriste ma ləvndakwar. ²²²⁴ Kwa waawa ma təba

sləra daa anga: Ta mey Gərek, a ləvey «hulfad nga Gazlavay aa daa ndaw.» Ndəhay a ləvam «hulfad» a wudey nga ləvey «Mesəfney nga Gazlavay». Ndəhay mekele a wulkam a ləvam hulfad ara «Mey nga Gazlavay», da daa ba, ara «Heter mawiyā». ††† 3.10 2.9, 29 †† 3.11 2.7-8; 4.11; Jan 13.34 ††† Kayin: Ara bəzey mahura nga ata Adam ta Ev. †† 3.12 MC 4.8 †† 3.13 Jan 15.18 ††† 3.14 2.11; Jan 5.24; 13.35 ††† 3.15 Mt 5.21-22; CWJ 21.8 ††† 3.16 Jan 15.13; Gal 1.4; Fəl 2.17; 1Tes 2.8 18 3.17 Mew 15.7 19 3.18 Jak 2.15-17 20 3.21 2.28 21 3.22 Jan 15.16 22 3.23 Jan 2.23; 13.34

mewey hay nga Gazlavay, ma key cek anda mewey hay a ma ləvey na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta anġa. Ya sərkwā Gazlavay aa ta aləkwa na, ta fa me? Ya sərkwā ta fa Mesəfnay anġa masa anġa ma vəldandakwara. †

Mesəfnay nga Gazlavay a da səram ta mesəfnay membərzley ndaw na, kwara?

4 Jam adaw hay, ndəhay tabiya ma ləvam ata ta *Mesəfnay nga Gazlavay na, ka da təbmara mey ata ba. Si ka saŋgalamata la daġay, amba ka sərmara da ata ta Mesəfnay nga Gazlavay fara fara kwa. Ya ləvkwar anda keċe na, maja ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay ga daa wurā daa wurā da bəla keċe daha. †2 Yaw, kwa waawa ma ləvey Yesu *Kəriste a sawa ta fa Gazlavay da vad, ta tərey la nga ndaw-maġədaŋ na, ndaw a nġene, aa ta Mesəfnay nga Gazlavay. Ara anda keċe, akwar ma da sərmara ndaw ta Mesəfnay nga Gazlavay. †3 Ama kwa waawa ma təba mey a keċe ba na, aa ta Mesəfnay nga Gazlavay daa ba. Mesəfnay masa da ray anġa na, ara mesəfnay nga masa-ġəra mahura nga Kəriste. Akwar ta cəndamara la masa-ġəra mahura nga Kəriste a sawa la. Wure keċe, ta sawa cay, anġa da bəla cay. ††

4 Ama bəz adaw hay, akwar na, ndəhay nga Gazlavay. Akwar ta kam bay-gula sem da ray ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay ma təla mey nga Gazlavay, maja Mesəfnay masa da ray akwar na, a fəna mesəfnay nga bay-malula da ray ndəhay da bəla keċe ta ġədaŋ. ††5 Ndəhay ma pamara ray ata nga ndəhay ma təla mey na, ata ndəhay nga bəla. Da ray nġene, aa guzlam mey nga bəla. Ndəhay masa nga bəla fa cənmatar mey. ††6 Ama aləkwa na, ndəhay nga Gazlavay. Ndaw ma səra Gazlavay na, a cəndakwar mey. Ndaw masa nga Gazlavay ba na, a cəndakwar mey ba. Ya sərkwā ndaw masa ta Mesəfnay fara fara nga Gazlavay da ray, ta ndaw masa ta mesəfnay membərzley ndaw na, anda keċe. †††

Mey da ray mewudey-vaw nga Gazlavay

7 Jam adaw hay, wudkwa vaw da wuzlah aləkwa, maja mewudey-vaw na, a sawa ta fa Gazlavay. Ndaw ma wudey vaw na, Gazlavay ta tərda sem nga bəzey anġa, a səra Gazlavay. 8 Ndaw ma wudey vaw ba na, a səra Gazlavay ba, maja cek masa Gazlavay ma ka tabiya na, a ka ta mewudey-vaw. 9 Gazlavay ta slərdərwa Bəzey anġa mendulenġ la a bəla, amba ya hətkwa heter mendəvey ba ta fa anġa. Anda keċe, anġa fa wuzdərwa fara fara aa fa wudndakwar. †10 Ara aləkwa ma wudkwa Gazlavay teesəd ba, ama ara anġa ma wudndakwar teesəd. A slərwa Bəzey anġa, amba Bəzey anġa ha a vəlda ray anġa nga məcəy amba Gazlavay a mbəkdandakwara mebərey aləkwa. Mewudey-vaw na, anda keċe. †††

† 3.24 4.13; Jan 14.16; 15.5; Rm 8.5, 9, 14 †† 4.1 2.18; Mt 7.15; 1Tes 5.21 † 4.2 Jan 1.14; Rm 10.9; 1Kwr 12.3 †† 4.3 2.18, 22 †† 4.4 5.5 ††† 4.5 Jan 3.31 ††† 4.6 2.4; 3.1; Jan 8.47; 18.37 § 4.8 4.16 §† 4.9-10 Jan 3.16 §†† 4.10 2.2; 3.5; Rm 5.8, 10

11 Jam adaw hay, Gazlavay a wudndakwar kalah. Anda keċe maaya na, aləkwa may, si ya wudkwa vaw da wuzlah aləkwa. †12 Gazlavay na, kwa ndaw ta hətar ta dey anġa daa ba. Ama da aləkwa fa wudkwa vaw da wuzlah aləkwa na, a wuzwa Gazlavay aa ta aləkwa, asaya, a wuzwa aləkwa fa wudkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma wudndakwar. ††

13 Gazlavay ta vəldakwar Mesəfnay anġa la. Maja nġene, ya sərkwā aləkwa macəmkaya ta Gazlavay, anġa may, aa ta aləkwa. †14 Papa aləkwa ta slərdərwa Bəzey anġa la amba a ləhdata ndəhay da bəla. Ala ta hətmar la ta dey ala, ala fa kam sede da ray a. †15 Da ndaw a ləvey Yesu ara Bəzey nga Gazlavay na, Gazlavay aa ta ndaw a, ndaw a may, macəmkaya ta Gazlavay. †16 Aləkwa na, ya sərkwā Gazlavay fa wudndakwar, aləkwa fa təbkwa aa mevel aləkwa, aa fa wudndakwar fara fara.

Gazlavay a ka sləra anġa tabiya ta mewudey-vaw. Ndaw ma wudey vaw na, aa macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta anġa. †17 Da ya wudkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma wudndakwar na, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, ya zlurakwa daa ba, maja menjey aləkwa da bəla keċe anġa letek ta nga *Kəriste. †18 Ndaw ma wudey ndaw na, fa da zlurey ta sariya nga Gazlavay daa ba. Mewudey-vaw masa fara fara na, a bəla mandərzay daa dey. Da ndaw fa zlurey na, nġene, mewudey-vaw nga Gazlavay fa key sləra daa anġa anda Gazlavay ma wudey daa ba, maja ndaw ta mandərzay na, fa zlurey ta banay ma da hətfar fa dəba nga sariya.

19 Ya wudkwa vaw na, ara maja Gazlavay ma wudndakwar teesəd. 20 Da ndaw a ləvey a wuda Gazlavay, ama a wuda məlmaha ba na, a key nġene, a mbərzley. Da a wuda məlmaha masa anġa fa hətar ba na, a da wuda Gazlavay masa ta hətar ta dey anġa daa ba səlak na, kwara? 1821 Ndaw ma wuda Gazlavay na, si a wuda məlmaha may. Keċe ara *mewey masa Kəriste ma vəldandakwara. 19

Ya fənkwa bəla keċe ta ġədaŋ

5 Kwa waawa ma təba Yesu ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala nga ləhdata ndəhay na, anġa ta tərey sem bəzey nga Gazlavay. Kwa waawa ma wuda Gazlavay Papa aləkwa na, a wudta bəza hay nga Gazlavay may. 202 Da ya wudkwa Gazlavay, asaya, da ya kakwa cek anda *mewey anġa hay ma ləvey na, nġene, ya sərkwā aləkwa fa wudmatakwa bəza hay nga Gazlavay. 3 Da ya kakwa cek anda mewey nga Gazlavay ma ləvey na, a key nġene, ya wudkwa Gazlavay fara fara. Mewey anġa ha, aa ta ġəra nga səpey nġada aləkwa ba, 214 maja bəza hay nga Gazlavay tabiya na, a fənmara bəla ta ġədaŋ. Ya fənkwa bəla keċe ta ġədaŋ na, kwara? Ya fənkwa bəla keċe na, maja aləkwa fa

§† 4.11 3.11; 4.21; Mt 5.44-45; 18.33; Jan 13.34; 2Jn 5 §†† 4.12 2.5; 4.17; Jan 1.18 §† 4.13 3.24 §† 4.14 Jan 15.27 §†† 4.15 2.23 §§† 4.16 4.8-10; Jan 15.5 §§§ 4.17 2.28; 4.12 18 4.20 2.9 19 4.21 4.11; Mt 22.34-40 20 5.1 1Pi 1.22-23 21 5.3 2.5; Mew 30.11; Mt 11.30

pakwa Yesu Kəriste nga ndaw aləkwa fara fara. ^{†5} Ma fəna bəla na, wa? Ma fəna bəla na, si ndaw ma təba, Yesu na, ara Bəzey nga Gazlavay. ^{††}

Ma wuzda mey da ray Yesu Kəriste fara fara na, me hay me?

⁶ Yesu *Kəriste na, ara ndaw masa ma sawa a bəla. A sawa na, ta hətey *baptem la ta yam. Mambaz anğa ta mbədwa la daa meməcey anğa. A hətey na, baptem ta yam daada ba, ama mambaz anğa ta mbədwa la daa meməcey anğa may. Asaya, *Mesəfney nga Gazlavay ta wuzda la fara fara cek hay a ta kam la. Mesəfney a, a mbərzley ba səlak. ^{‡7} Anda kedə, cek hay maakar daha fa wuzdamərwa mey fara fara da ray Yesu. ^{††8} Cek hay a na, ara Mesəfney nga Gazlavay, yam nga baptem, leŋ mambaz anğa. Ata maakar ata, mey ata letək.

⁹ Aləkwa fa təbkwa mey masa ndəhay ma wuzdamara da ray cek masa ata ma hətmar. Mey masa Gazlavay ma wuzda na, a fəna mey nga ndəhay ma wuzdamara. Ara Gazlavay ta ray anğa ma wuzda mey a da ray Bəzey anğa. ^{†0} Anda kedə, ndaw masa ma təba Yesu, anğa Bəzey nga Gazlavay na, a sərə daa mevel anğa mey a ara mey masa fara fara. Ama ndaw masa ma təba mey nga Gazlavay ba na, a pada Gazlavay nga ndaw membərzley, maja ta təba mey masa Gazlavay ma wuzda da ray Bəzey anğa daa ba. ^{††11} Cek masa Gazlavay ma wuzdandakwara na, wura? Cek masa Gazlavay ma wuzdandakwara na, ara heter mendəvey ba masa anğa ma vəldandakwara ta har Bəzey anğa. ^{††12} Ndaw masa macəmkaya pal ta Bəzey nga Gazlavay na, anğa ta heter mendəvey ba. Ndaw masa ta cəmey ta Bəzey nga Gazlavay daa ba na, aa ta heter mendəvey ba daa ba may. ^{‡‡}

Mey da ray heter mendəvey ba

¹³ Ya wuzlalakwara leeter kedə ngada akwar ma pamarə Yesu, Bəzey nga Gazlavay, nga ndaw akwar fara

† 5.4 Jan 16.33 †† 5.5 4.4; Rm 8.37 ‡ 5.6 Jan 16.13; 19.34
‡† 5.7-9 Jan 5.36-37 ‡‡ 5.10 Rm 8.16; Gal 4.6 ‡‡† 5.11 Jan 3.16-18
‡‡‡ 5.12 Jan 3.36; 5.24

fara amba ka səmərə maaya maaya akwar ta hətam heter mendəvey ba cay. ^{§14} Da aləkwa fa dərkwa danğay a Gazlavay na, ya zlurakwa ba maja ya sərkwa fara fara, da aləkwa faa cəfdafakwar cek masa mevel anğa ma wudey na, ya hətkwa la. ^{§†15} Anda aləkwa ma sərkwa anğa fa jəkfandakwar sləmay daa medərey-danğay aləkwa na, ya sərkwa ya hətkwa cek masa aləkwa maa cəfdakwa fa vəda la may.

¹⁶ Da ndaw a hətar məlmaha fa key mebərey, da mebərey a, ara mebərey ma hendey ndaw aa meməcey ba na, si a kar ambahw a Gazlavay maja anğa. Da mebərey nga məlmaha ara mebərey ma hendey ndaw aa meməcey ba na, nğene, Gazlavay a vəlar heter la. Mebərey ma hendey ndaw aa meməcey na, daha. Nğene, ya ta ləvey nga key ambahw a Gazlavay maja mebərey a daa ba. ^{§††17} Cek hay maaya ba hay tabiya masa ndaw ma ka na, ara mebərey. Ama mebərey siya na, a hendey ndaw aa meməcey ba.

¹⁸ Ya sərkwa kwa waawa ma tərey sem nga bəzey nga Gazlavay na, a key mebərey saba, maja Yesu, Bəzey nga Gazlavay, fa jəda. Anda kedə, bay-malula fa da gwa nga kar cek daa ba. ^{§†19} Ya sərkwa aləkwa na, ndəhay nga Gazlavay, asaya, ya sərkwa ndəhay da bəla kedə tabiya ata dasi har nga bay-malula. ^{§††}

²⁰ Ya sərkwa Bəzey nga Gazlavay na, ta sawa la a bəla, ta vəldandakwar leŋgesl la amba ya sərkwa Bay Gazlavay, ndaw masa fara fara. Aləkwa macəmkaya pal ta Gazlavay, ndaw masa fara fara ha, ta fa Bəzey anğa, Yesu *Kəriste. Anğa na, ara Gazlavay ndaw masa fara fara, ara anğa ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay. ^{§†}

²¹ Bəz adaw hay, wam vaw, ka da səpam mey nga kuley hay ba. ^{§‡}

§ 5.13 Jan 20.31 §† 5.14 Jan 15.16 §†† 5.16 Mt 12.31; Heb 6.4-6
§‡ 5.18 3.6, 9-10; bay-malula: Jan 17.15; 2Tes 3.3 §†† 5.19 Jan 12.31; Gal 1.4 §† 5.20 Jan 1.14, 18; 11.25; 17.3; 20.28 §‡ 5.21 1Kwr 10.14

2 Jan

Mey da ray

Leeter masa Jan ma wuzlala nga dey cew

Leeter nga Jan nga dey cew e kede na, ara ngada Dam-mamaha ta bəz anga hay. Anda meləvey, ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu (aya 1). Mey daa leeter e kede na, anga gweegwe anda leeter masa ngeeme. A ləvtar da ya wudkwa Bay Gazlavay fara fara na, ya wudkwa vaw da wuzlah aləkwa la may (aya 4 haa 6). Asaya, a ləvtar nga wam vaw fa ray ata amba aa zəddamara mawurbay nga sləra ata ba (aya 7 haa 11). Jan a vəltar gədanj amba a pamara Yesu nga ndaw ata fara fara mandaw mandaw. A ndəvda leeter anga ha, a ləvtar a sawa la fa ata amba a kam maɗay dey ta dey. A kadatara ndəhay daa Egəliz mekele ma camatar har (aya 12 haa 13).

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw † da wuzlah bay-ray hay nga ndəhay nga Yesu ma wuzlala ɗerewel kede.

Ya wuzlalakawa ngada kah, Dam-mama aɗaw †† masa Gazlavay ma wala leŋ ngada bəz akah hay, akwar masa yah ma wudkwar fara fara. Ara yah taava aɗaw ma wudkwar daada ba, ama ndəhay tabiya ma səmra mey nga Gazlavay masa fara fara, a wudmakwar may. Ya wudmakwar na, †‡ maja mey fara fara ha aa daa mevel aləkwa. A da njeŋ ta aləkwa nga sərmataw.

³ Anja *Gazlavay, Papa aləkwa, ta *Yesu *Kəriste, Bəzey nga Papa aləkwa ha, nga pəsmandakwar mey, nga sərfamandakwar dey-ceceh, nga njadamandakwar daa zazay, aləkwa masa ma təkwa mey masa fara fara, asaya, aləkwa masa ma wudkwa vaw da wuzlah aləkwa.

Mey da ray mewudey-vaw fara fara

⁴ Ya faa səmey ga maja ya nəka na, bəz akah hay siya fa səmra mey masa fara fara anda Papa aləkwa ma ləvndakwar. ††‡ Yaw, Dam-mama aɗaw, ehe wure kede, ya fa kaka ambahw, ya ləvka, wudkwa vaw da wuzlah aləkwa. Ya wuzlalaka kede na, ara *mewey mawiya ba, ama ara mewey masa aləkwa ma sərkwa dəga aləkwa ma təkwa mey nga Yesu tələm. ††‡‡ Gazlavay a ləvkwar, wudam vaw da wuzlah akwar. Kede ara mewey masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma təkmar mey nga Yesu tələm. †††

† ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jan.
†† Dam-mama aɗaw: Har-gədanj nga ndəhay a wulkam «dam-ma-ma aɗaw» a wudey nga ləvey Egəliz. Anda kede, «bəz akah hay» ara

Mey da ray masa-gəra hay nga Kəriste

⁷ Ndəhay ma mbəzlam hay ga daa wura daa wura da bəla kede daha. Yesu *Kəriste ta tərey sem nga ndaw-magədanj na, ndəhay ma mbəzlam hay a ngene a təkmar mey a ba. Ndəhay ma təkmar ba ha na, ara ndəhay ma mbəzlam, ata masa-gəra hay nga Kəriste. ††‡‡ Maja ngene, wam vaw fa ray akwar, amba kaa zəddamara mawurbay nga sləra akwar ba. Anda kede, cek hay tabiya masa Gazlavay ma ɗiya maja akwar na, ka hətam la.

⁹ Sərmara, mey masa Kəriste maa sərkadandakwara na, kwa waawa ma səpa mey a ta cəved e ba, a pey mey mekele a dey a na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay daa ba. Ama ndaw ma səpa mey masa Kəriste maa sərkadandakwara na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay, Papa aləkwa, leŋ ta Bəzey anga. ††‡‡‡ Ara maja ngene, ya fa ləvkwar, da ndaw a sawa fa akwar, a wuzkwar mey mekele wal da ray Kəriste na, ka da təkmar ndaw a, a way akwar ba, kwa ka da camar har ba. †††† Sləra maaya ba masa ndaw a ma ka na, ndaw ma car har na, anda a kamara cew e.

Mey nga madagway-dakw

¹² Yaw, ya wudey ngaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama ya wudey nga wuzlalakwara fa ɗerewel ba. Ya wulkey nga daw fa akwar, yah ta ray aɗaw, ya da njakwa cew e, ya kakwa maɗay, amba ya njakwa daa meesəmey masa fara fara. †††††

¹³ Bəza hay nga Dam-mamakw ††††† masa Gazlavay ma wala a camaka har.

ndəhay daa Egəliz e. † 1 3/ŋ 1 †† 4 3/ŋ 3 ††† 5-6 Jan 13.34; 1/ŋ 4.11 †††† 6 Jan 14.15; 1/ŋ 2.5; 5.3 ††††† 7 1/ŋ 2.18 § 9 1/ŋ 2.23 §† 10

Rm 16.17ᓄ†† 12 3Jᓄ 13-14ᓄ† Bəza hay ᓄga Dam-mamakw: Fede a wudey ᓄga ləvey ndəhay daa Egəliz ᓄga ata Jan.

3 Jan

Mey da ray

Leeter masa Jan ma wuzlala nga dey maakar

Leeter nga Jan nga dey maakar a na, ara ngada ndaw nga Yesu daha mezaley Gayus. Annga ndaw daa mecamey-ray nga ndəhay nga Yesu masa ndəhay da hwaɗ a fa cəmam ɗay daa ba. Jan aa həmda Gayus maja annga fa təba mey nga Gazlavay, a mbəkda ba (aya 2 haa 3).

Daa leeter e Jan taa guzley la saya da ray Diyawtəref leŋ da ray Demetəriyus. Diyawtəref na, a wudey nga key bay-ray, ama aa guzley mey saw da ray Jan, a təbta ndəhay nga Yesu masa məlak hay ma diyam a way annga ba, asaya, a bəltə ndəhay ma təbmata məlak hay a daa mecamey-ray a (aya 9 haa 10). Ama Demetəriyus na, ndəhay faa həmdamara, annga fa key cek maaya (aya 12).

Daa leeter keɗe na, mey hay mahura maakar daha:

Metəbey ndəhay nga Yesu masa məlak hay

Mey da ray mewudey-vaw

Menjey daa mey nga Gazlavay mandaw mandaw.

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw † da wuzlah bay-ray hay nga ndəhay nga Yesu ma wuzlala ɗerewel keɗe.

Ya wuzlala ngada kah, Gayus, jam adaw masa yah ma wuda fara fara. ††

²Jam adaw, ya sərə menjey akah daa cəved nga *Gazlavay annga maaya. Ya wudey ka njey ta zazay, cek nga kaka ba.

³Ya taa səmey la ga ta pas masa məlma aləkwa hay ma samawa, maja ta kam sede la da ray kah, a ləvmaya, kah ndaw ma sərə cəved nga Gazlavay fara fara, ka fa key cek mandaw mandaw anda mey masa fara fara ma ləvey. ⁴Yaw, cek maa səmdaya ma fəna na, ara yah ma cənda bəz adaw hay fa səpmara mey masa fara fara.

Mey da ray mejəney ndəhay ma ka slərə nga Kəriste

⁵Jam adaw, ka fa jənta məlma aləkwa hay daa *mecamey-ray nga ndəhay nga *Yesu, kwa məlak hay may. Ngene ara cek ma wuzda kah ndaw ma key cek ta cəved e. ^{†6}Məlman hay a ta kadamara la fa mey nga ndəhay daa mecamey-ray feɗe, a ləvam kah ta wudta la kalah. Ya fa kaka ambahw amba ka jənta daa mepəkey ata. Ka da jənta ha na, anda Gazlavay ma wudey. ^{†7}Sərə, ata na, ta mbəkdamata way ata hay sem, fa pəkam nga key slərə ngada *Kəriste. Daa

† ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jan.
†† 1 2Jn 1 † 3 2Jn 4 †† 5-8 Heb 13.2 †† 6 Tit 3.13

mepəkey ata ha na, cek da har ndəhay ma təba mey nga Yesu ba na, ta təbam daa ba. ⁸Anda keɗe, aləkwa na, maaya ya jəntakwa ndəhay a, amba ya cəmkwa daa slam a nga wuzey mey masa fara fara.

Mey da ray ata Diyawtəref ta Demetəriyus

⁹Ya ta wuzleley leeter mecəhe la a ndəhay daa mecamey-ray akwar, ama Diyawtəref a wudey nga təba mey a ba, maja a wudey nga key *bay-ray nga ndəhay tabiya. ¹⁰Da ray ngene, ta pas masa yah ma wusey la fa akwar na, ya kadakwara slərə hay maaya ba tabiya masa annga ma ka la. Anda meləvey, ya da kadakwara mey hay saw masa annga maa guzlda ta səleŋ masa annga ma ka da ray ala. Cek hay maaya ba masa annga ma ka na, ara keɗe daada ba. A gəmey nga təbta məlma aləkwa hay masa məlak hay ma diyam a way annga ba. Asaya, a təkta ndəhay daa mecamey-ray masa ma wudam nga təbmata məlak hay a. A bəltə ndəhay ma təbmata məlak hay a daa mecamey-ray.

¹¹⁻¹²Ama Demetəriyus na, ndəhay tabiya faa həmdamara. Menjey annga daa cəved fara fara fa wuzdərwa, annga ndaw maaya. Kwa ala may, ya ləvam kəne da ray a. Yaw, ka sərə mey masa ala maa guzldamara na, ara mey fara fara. Jam adaw, ndəhay ma kam cek hay maaya ba na, ka da key cek anda ata ba, ama key cek anda ndəhay ma kam cek maaya. Ndaw ma key cek maaya na, annga ndaw nga Gazlavay, ama ndaw ma key cek maaya ba na, a sərə Gazlavay ba. †††

††† 11 1Jn 2.29

Mey nga madagway-dakw

¹³Ya wufey ngaa guzka da ray cek hay ga, ama ya wufey nga wuzlakawa ta wuzleley ba. ^{†14}Ya fa wufey

† 13-14 2/η 12

nga daw fa kah daa dar hay a kede. Anda kede, ya da njakwa cew e, ya kakwa maday.

¹⁵Anja Gazlavay nga njadaka daa zazay.

Jam akah hay fede a camaka har. Catar har a jam alakwa hay fetede pal pal tabiya may.

Jud

Mey da ray

Leeter masa Jud ma wuzlala

Leeter kede ara Jud ma wuzlalatara ngada ndəhay ma təba mey nga Yesu tabiya. Jud a na, ara məlman̄ nga Jak (aya 1). Ndəhay a wulkam ara Jud masa məlman̄ nga Yesu Kəriste (Mt 13.55).

Jud a wuzlala leeter e na, maja ndəhay faa sərkadam ndəhay ta membərzley, asaya, maja ndəhay fa kam cek səfteleh kəne (aya 3 haa 4). Anda kede a wudey nga təkta. Daa aya 6 haa 13 na, mey a ata gweegwe letək ta daa 2 Piyer 2.1 haa 3.3.

Jud a wuzlala na, fa lawa mey hay mekele mekele daa Mejəwey-mey Magurma. A wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təbmara mewudey-vaw nga Gazlavay ba (aya 3 haa 13), banay ma da sawa a ray ndəhay ma kam cek hay malamba (aya 4, 7, 16) leŋ a ray ndəhay ma fəcmatara cek hay nga ndəhay mekele (aya 11, 16). A wuzey mey da ray cek ma key ta ndəhay da Sadawm ta Gwamar zleezle. Jud a vəltar gədan̄ a ndəhay nga Yesu amba a nam ray a meesərkedey masa ata ma cəndamara ngeeme.

Daa leeter e kede na, mey maaya daha nga vəley gədan̄ a ndəhay:

Menjey ta Yesu na, kwara (aya 20 haa 21)

Mecey-har

1 Ara yah, Jud, ma wuzlalakwara leeter kede. Yah na, ndaw ma ka sləra nga *Yesu *Kəriste, asaya, yah məlman̄ nga *Jak †.

Ya wuzlala leeter kede ngada akwar, ndəhay masa mazəltakaya ta fa Gazlavay, Papa aləkwa, akwar masa Gazlavay fa wudkwar, masa Yesu Kəriste fa nəkfakwar dey. ††

² Anja *Gazlavay nga sərfakwar dey-ceceh, nga njadakwar daa zazay, asaya, nga wudkwar ma fəna ma fəna. ‡

Jud a wuzlala dərəwel kede na, maja me?

(2 Piyer 2.1-17)

³ Jam adaw hay, ya fa kədey vaw nga wuzlalakwar da ray heter mendəvey ba masa Gazlavay ma vəldandakwara. Ama ya nəka na, si ya wuzlalakwara leeter kede amba ya vəkwar gədan̄ nga təbey *Mey-maaya-mawiya nga Gazlavay mandaw mandaw, amba ndəhay a zləbmara mey a ba. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa aləkwa ma təkwa, masa Gazlavay ma vəlda ngada ndəhay an̄ga hay. Mey a, a mbədey ba səlak, a da njeŋ kəne nga sərmataw. ††⁴ Ya ləvkwar anda kede

† Jak: Jud ma ləvey an̄ga məlman̄ nga Jak na, anda meləvey an̄ga məlman̄ nga Yesu Kəriste (Mk 6.3). Jud ta ləvey «yah məlman̄ nga Yesu» na, daa ba. A ləvey «yah məlman̄ nga Jak» maja a wudey nga zlepey ba. Jak a na, ara ndaw ma wuzlala leeter nga Jak. †† 1 Mt 13.55; Mk 6.3 ‡ 2 Pi 1.2 †† 3 1Tm 1.18

na, maja ndəhay masa ma namar ray a Gazlavay ba ta mbəzam la a wuzlah akwar ta mayal a. A mbədamara mabara nga mey da ray maaya nga Gazlavay amba a kam cek saw anda mevel ata mewudey. Da ray n̄gene, a ləvam Gazlavay a vəley cəved a ndaw nga key cek malamba. Asaya, Yesu *Kəriste, ndaw pal ma wey da ray aləkwa, masa Bay aləkwa Mahura pal na, a rəs-mara, a təbmara saba. Ndəhay ma namar ray a Gazlavay ba kəne na, mawuzlalakaya dəga zleezle daa dərəwel nga Gazlavay, Gazlavay a da katar sariya. †† ††

Mey da ray cek ma da sawa a ray ndəhay ma zləbmara mey nga Gazlavay

⁵ Ya wudey yaa guzlkwar da ray cek masa akwar ta sərmarə cay. Akwar fa sərfadamara Bay Gazlavay ma ləhdətərwə ndəhay an̄ga hay daa hwayak nga *Ejip, ba diya? Ama, fa dəba ha, ndəhay da wuzlah ata masa ma rəsmara mey an̄ga na, Gazlavay ta kədtə sem vaggay. ††⁶ Asaya, sərfadamara maslan̄ hay nga Gazlavay da vad siya. Sləra maaya masa Gazlavay ma vəldatara na, ta rəsmara sem, ta mbəkdamara sem, asaya, ta mbəkdamara slam ata menjey sem. Da ray n̄gene, Gazlavay a pata aa slam-ləvan̄ daa vəged, a jəwta ta calalaw nga sərmataw, amba a katar sariya ta pas nga sariya mahura. ⁵⁷ Asaya, sərfadamara berney hay nga *Sadawm ta nga *Gwamar leŋ slala hay mekele ta

†† 4 Gal 5.13; 2Pi 2.1 ††† 4-13 2Pi 2.1-22 ††† 5 Mab 12.51; Mesl 14.29-30; 1Kwr 10.5; 2Pi 1.12-13 § 6 1Pi 3.19-20; 2Pi 2.4

cakay. Ndəhay daa slam hay a ŋgene, fa kam cek maaya ba anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey. A kam cek malamba, a səpam ŋga ley vaw ta cek saw masa ŋga key ba. Gazlavay ta sərdata banay la ta awaw mendəvey ba. Banay ata ha, a wuzwa cek masa Gazlavay ma da ka ŋgada ndəhay malamba hay. †

⁸Yaw, ndəhay ma zləbmara mey ŋga Gazlavay a ŋgene na, fa kam cek malamba anda ndəhay daa berney hay a. Daa masa ata fa nam na, mesəfney fa katar, fa vəltar mewulkey ŋga ley vaw saw, a təbmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ata ba, a cədmata maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa slam-mewedey da vad. ††⁹ Kwa Misel, maslaŋ mahura ŋga Gazlavay da vad na, ta cəda *Sataŋ daa ba. Misel e, ta kam mey la ta Sataŋ da ray vagay ŋga *Mawiz. Daa masa ata fa kam mey na, Misel e, a wudey ŋga key cek ma fənar ray ba, anda kede ta cəda daa ba, ama a ləvar na, «Bay Gazlavay ŋga sərdata banay!» ‡

¹⁰Ama ndəhay ma zləbmara mey ŋga Gazlavay a na, faa guzlam maaya ba da ray cek masa ata ma sərmara ba. Ata anda cek hay ŋga ley masa ma sərmara mewulkey ba. Da ray ŋgene, ndəhay a, aa zəddamata ray ata maja cek hay masa ata ma sərmara ba ha. ††¹¹ Banay a da hətfatar, maja ata fa kam mebərey anda *Kayin ‡. Asaya, ata fa kam cek malamba ŋga hətey dala anda Balam †† ma ka zleezle. A təbmara mewey ŋga Gazlavay ba anda Kware †† ma təba ba may. Da ray ŋgene, a məcam la anda Kware may. †¹² Masa akwar ndəhay ma təba mey ŋga Yesu, fa zəmam daf daa slam a na, ndəhay a, a samawa ŋga key gwagway ta akwar ta hwaray daa dey daa ba, a nəsmara, a nəkam dey na, fa ray ata gway. Da ray ŋgene, ata na, anda gazlavay ŋga var masa memed ma handa, ama a pey var ba. Ata na, anda wudez hay, masa kwa ta kiya ma yey babəza na, wudez hay a, a yam ba. Ata na, anda wudez hay makwalatakaya masa madəslkaya da wurza. ††¹³ Ata na, a wam vaw ba anda vaŋgwala ŋga yam ma cewesley saw kəne. Mebərey ata a wuzwa anda maŋgwafakw da ray yam. Ata na, fa mbəkdamara cəved ŋga Gazlavay anda wurzla hay ma mədam da gazlavay da vad. Maja ŋgene, Gazlavay ta diytar slam la, matara ləveŋ ləveŋ ŋgada ata ŋga sərmataw. ††

¹⁴Zleezle Henakw, ndaw daa səkway ŋga *Adam ŋga dey maasala, taa guzley la da ray cek ma da katar a

† 7 MC 19.1-24; 2Pi 2.6 †† 8 2Pi 2.10 ‡ 9 Mew 34.6; Zak 3.2; 2Pi 2.11; Misel: CWJ 12.7 †† 10 2Pi 2.12 †† Kayin: Ara ndaw ma vəlar cek ŋgada Gazlavay ta mevel maaya ba. Gazlavay a təba cek anŋga ha ba. A cey mevel a ray Gazlavay, ta', a kəda məlmaha Abel vagay. (MC 4.3-8.) ††† Balam: Ara ndaw ma wudey ŋga nəsa səkway ŋga Israyel, ama Gazlavay ta vəlar cəved daa ba. A wudey ŋga ka anda kede maja Balak, bay ŋga Mawap hay, fa da vəlar dala. (Mesi 22.1-35.) ††† Kware: Ara ndaw Jəwif daa səkway ŋga Levi. A wudey ata Mawiz ta Araŋw ŋga kam bay-ray ba. A wudey ŋga key anda ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ama masa ta zla sləra ha daa ba araŋ na, Gazlavay taa zəddata sem ta ndəhay da way anŋga hay tabiya aa vaged. (Mesi 16.1-35.) § 11 Kayin: MC 4.3-8; 1Jn 3.12; Balam: Mesi 22.7, 17; 1Pi 2.15; Kware: Mesi 16.1-34 †† 12 2Pi 2.13, 17 ††† 13 Iz 57.20; 2Pi 2.17

ndəhay malamba hay a. A ləvey: «Ehe, Bay Gazlavay a sawa la ta maslaŋ anŋga hay ga da vad masa ndaw ma gwa ŋga sləfta ba. ††¹⁵ A sawa na, ŋga key sariya a ndəhay tabiya. A sərdata banay la ta ndəhay ta mebərey tabiya. A da sərdata banay na, maja ata ma namar ray a Gazlavay ba, maja cek malamba tabiya masa ata ma kamara ma mbafar a Gazlavay ba, asaya, maja ata maa guzlam maaya ba da ray a.» ¹⁶Ndəhay a na, mevel fa catar mandaw mandaw, faa ŋguram mey a ray ndəhay siya. A kam cek maaya ba anda ata ma wudam, a zlapam, a fəcmatara cek hay ŋga ndəhay ŋgada ata.

Cek masa ndəhay daa cəved ŋga Yesu ma da kamara

¹⁷Jam adaw hay, akwar fa sərfadamara mey masa ndəhay meslərey ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ma wuzdamakwara zleezle da ray cek ma da key heyey, ba diya? ††¹⁸ A ləvmakwar na, ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, ndəhay a samawa la ŋga senggərey a ray akwar, akwar ndəhay ma səpa cəved ŋga Gazlavay. Fa da namar ray a Gazlavay daa ba, a da kam cek maaya ba masa mevel ata ma wudey. ††¹⁹ Yaw, ara ndəhay a ma da handamawa mewudkey-day a wuzlah ndəhay. Mewulkey ŋga bəla fa wata, *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata daa ba.

²⁰Ama akwar, jam adaw hay na, kam gədaŋ da wuzlah akwar amba ka təbmara *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna. Dəram dangay ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay. ††²¹ Sərmara, Gazlavay fa wudkwar kalah, njam daa maaya anŋga. Səkw-mara pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəndakwar heter mendəvey ba maja maaya anŋga ta dey-ceceh anŋga. ²²Səram dey-ceceh fa ndəhay ma wulkam cew cew da ray mey ŋga Gazlavay, jənmata. ††²³ Vamatərwa daa awaw, ləhdamatərwa. ŋgada ndəhay mekele saya na, sərfamatar dey-ceceh, ama wam vaw ta ata amba aa zəddamakwar ba. Zana ata hay na, ata ta dəlay maja mebərey ata. Anda kede, kwa ka da gəsfamatar har ba. ††

Həlmakwa Bay Gazlavay

²⁴Kakwa suse a Gazlavay, Gazlavay masa anŋga ta gədaŋ ŋga jədkwar amba ka mbəkdamara cəved anŋga ba. A mbəkdamara mebərey akwar, a gwa a handakwar maŋjar mebərey aa slam-mewedey fa mey anŋga ta meesəmey ga. ††²⁵ Kakwa suse a Gazlavay, ara anŋga pal Bay Gazlavay. Ara anŋga ma ləhdandakurwa ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Anja ndəhay tabiya ŋga həlmamara. Anŋga Gazlavay Mawaca-waca ta gədaŋ ma wey da ray ndəhay tabiya, dəga bəla ta zley daa ba araŋ, haa wure kede, asaya, haa ŋga sərmataw. *Amen. ¹⁸

§† 14 Mt 25.31; Henakw: MC 5.18, 21-24; Heb 11.5 ††† 17 2Pi 3.2 †† 18-19 2Pi 3.3; 2Tm 3.1; 3.2-6 †† 20 Kwa 2.7 ††† 22 1Tes 5.11 ††† 23 Zak 3.2 ††† 24 Fəl 1.10; 1Tes 5.23 18 25 Rm 16.27

Cek ma wuzar a Jan

Mey da ray derewel nga

Cek ma wuzar a Jan

Jan a wuzlala mey daa derewel kede ngada ndəhay nga Gazlavay na, daa masa ata fa səram banay maja mey nga Yesu Kəriste. Bay Rawma zleezle a pa ray anga na, nga Gazlavay, a kəddata vaw ta ndəhay daa mecəmey-ray nga Yesu, maja a gəmam nga pamara anda Gazlavay ba. Anda kede, Jan a wudey nga vəltar gədan a ndəhay nga Gazlavay, amba a mbəkdamara Yesu ba. Asaya, Jan a wudey nga ləvtar na, fara fara, Yesu Kəriste a fənta masa-gəra anga hay la cəpa ta gədan.

Daa derewel e kede na, Jan a wuzey cek hay ga ma rəzla ndaw. Cek hay a na, Jan a hətatar anda mesəfney ma kar. Ara Yesu Kəriste ma wuzdara. Fa dəba ha, a wuzlatərwa cek hay a. Cek hay masa anga ma hətatar na, mawatakaya ta cek hay mekele mekele. Pəles mabara, da daa ba, anɡwa mabara a wudey nga ləvey «mekey bay-gula». Pəles magaza ta kiya magaza a wudey nga ləvey «meməcey, vəram, banay». Bəlay a wudey nga ləvey, slam-menjey nga masa-gəra nga Gazlavay (13.1). Gədem a wudey nga ləvey Satan, bay-malula (20.2-3). Berney nga Babilanw a wudey nga ləvey slam masa ndəhay fa kam cek hay maaya ba da hwaɗ a. Daa slam mekele mekele cek hay masa anga ma hətatar na, ata maasala (nəka 1.4; 1.12; 1.16; 5.1; 5.6; 8.2; 10.3; 12.3, leɗ 15.6). Fa jəwif hay na, cek hay maasala a wudey nga ləvey cek hay a «makatakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba.»

Daa fasəlawal 1 haa 3 na, leeter hay maasala daha mawuzlalatakaya ngada ndəhay nga Yesu daa berney hay maasala masa daa hwayak nga Azi. Daa fasəlawal 4 ta 5 aa guzley da ray Yesu, Bəz-təban nga Gazlavay na, ara ndaw pal taava anga ma wusa nga wura derewel mapadəkaya masa maslərbakaya ta tebed. Daa fasəlawal hay siya na, Jan aa guzley da ray cek ma da key ta pas masa Yesu ma wura derewel mapadəkaya heyey sem. Derewel kede fa wuzda ta fa Yesu Kəriste na, Gazlavay a fənta masa-gəra anga hay la cəpa ta gədan, leɗ Satan, bay ata.

Daa derewel e kede na, mey mekele mekele daha nga vəley gədan a ndəhay:

Yesu fa zəley fa mey-slam nga ndaw a, ndaw a (3.20)

Maaya nga Gazlavay ma da sawa a ray ndaw ma jəkey sləmay fa mey anga (1.3)

Ndəhay ta maslan hay masa da vad a həlmamara Bay Gazlavay na, kwara (fasəlawal 4 haa 5)

Da Jeruzelem mawiya ndəhay fa da səram banay daa saba (22.3-4)

Mey ngeeme

1 Derewel kede a wuzdərwa cek masa *Yesu *Kəriste ma wuzdatara ngada ndəhay ma ka sləra anga hay. *Gazlavay a ləvar a Yesu: «Wuzdatara cek hay masa yah ma da ka ngada fa mey nekədey.» Da ray nɡene, Yesu Kəriste ta', a slərwa maslan anga da vad ngada fa ndaw ma ka sləra anga *Jan, amba a wuzdara cek hay a kede tabiya. ^{†2} Cay, Jan ta', a key sede da ray cek masa anga ma hətatar tabiya. Anda meləvey, a wuzdatara a ndəhay, a ləvey: «Kede he ara mey nga Gazlavay fara fara, ara Yesu Kəriste ma wuzdərwa.» ^{††3} Maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndaw ma da janɡa derewel e kede fa mey nga ndəhay.

† 1.14.1; 22.6 †† 1.2.6.9

Maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma jəkam sləmay fa mey a kede. Mey a na, a wuzda cek ma da key. Asaya, maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma təbmara mey mawuzlalakaya ha maja cek hay a tabiya daa derewel e kede gweegwe cay a kam. †

Jan a catar har a ndəhay daa Egəliz hay maasala

⁴ Ara yah, *Jan, ma wuzlala leeter kede. Ya cakwar har ngada akwar ndəhay nga Yesu daa *mecəmey-ray hay maasala daa hwayak nga Azi.

Anja Gazlavay nga pəskwar mey, asaya, nga njadakwar daa zazay. Anɡa na, aa daha dəga bəla ta ləmey daa ba aran, haa kasl wure kede, anɡa daha, asaya, a sawa la a bəla. Anja mesəfney hay maasala masa ma

‡ 1.3 14.13

njam fa mey nga slam-menjey nga Bay Gazlavay nga pəsmakwar mey, nga njadamakwar daa zazay may. ^{†5} Asaya, anja Yesu *Kəriste, ndaw ma key sede da ray Gazlavay fara fara ta cəved e, nga pəskwar mey, nga njadakwar daa zazay. Annga na, ara ndaw ngeeme ma sləkdawa daa meməcey. Annga na, Bay ma wey da ray bay hay cəpa da bəla.

Yesu Kəriste he, a wudndakwar kalah. Ta məcey la maja aləkwa. Ta fa mambaz annga ma mbədwa daa meməcey annga, a ləhdandakwar daa mebərey. ^{††6} Annga na, ta cəmdakwar ray la amba a tərdandakwar nga ndəhay annga hay, a key bay aləkwa. Anda kede, aləkwa ndəhay ma ka kwakwas nga Bay Gazlavay, Papaha. Ara annga ndaw masa ta gədanj, ndaw masa fa həlmamara nga sərmataw. *Amen. ‡

⁷ Nəkmara, Yesu a fa sawa daa mekwatene. Kwa waawa a hətar la ta dey annga. Kwa ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet ^{††} a hətmar la may. Ndəhay da bəla tabiya, a təwam la maja annga. Fara fara cek aha a da key kəne. Amen. ‡

⁸ Bay Gazlavay masa ta gədanj ma fənta cek hay cəpa, a ləvey: «Yah na, ndaw masa ngeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw.» Annga na, aa daha dəga bəla ta ləmey daa ba aranj, haa kasl wure kede, annga daha, asaya, a sawa la a bəla. ^{†††}

Yesu a wuzar vaw a Jan

⁹ Ara yah, *Janj, məlmakw akwar. Aləkwa macəmkaya ta Yesu, aləkwa fa səkwa banay anda annga, aləkwa fa bəskwa banay anda annga, annga fa wey da ray aləkwa tabiya. Yah na, ta kəzəmayə la, ta', a kəzlamaya a Patmaws, hwayak da wuzlah bəlay, maja yah ma wuzey mey nga Gazlavay, asaya, maja yah ma wuzda Yesu *Kəriste na, ara cəved masa fara fara. ^{†††10} Pas pal daha, ara ta pas mesəfedej Bay Mahura Yesu, *Mesəfney nga Gazlavay ta sawa la a ray adaw. Daa ngeene, ya cəney day maa guzlya ta fa dəba adaw, anda taalam ma fey ta gədanj. ^{††11} Day a, aa guzlya, a ləvey: «Cek masa kah ma hətar kede, maaya na, ka wuzlala aa dərəwel amba ka slərdatara ngada mecəmey-ray hay maasala nga ndəhay nga Yesu daa berney nga Efez, daa berney nga Səmirna, daa berney nga Pərgam, daa berney nga Tiyatir, daa berney nga Sardes, daa berney nga Filadelfi, lej daa berney nga Lawdise.» ^{††12} Masa day a maa guzlya la na, pəlal! ya mbədwa dey a fa dəba, amba ya hətar ndaw masa maa guzlya heyey. Ama ya da nəkey dey na, a ray petərila hay nga bərey magaza maasala ma wadam pənjged pənjged. ^{††13} Da wuzlah petərila hay a na, ya hətəy cek anda ndaw. Annga ta zana maazəma fa vaw

† 1.4.4.5 †† 1.5.2.26; 7.14; 19.15; Kwa 1.18; Heb 9.14; 1Jn 1.7 ‡ 1.6.5.10; 20.4, 6; 22.5; Mab 19.6; 1Pi 2.9 †† ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet: A wudey nga ləvey sewje pal masa ma sləka heyey daada ba. Ama a wudey ngaa guzley da ray ndəhay tabiya masa ma cəmdamara day ata nga kədəy Yesu, kwa jəwif hay, kwa mahura hay nga jəwif hay, kwa bay-ray hay nga Rawm may. †† 1.7.1.13; Dan 7.13; Mt 24.30; Janj 19.34, 37; 1Tes 4.17 ††† 1.8.1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; Mab 3.14; Iz 44.6 ††† 1.9.22.8 † 1.10.17.3 †† 1.11.4.5 ††† 1.12.2ak.4.2

kasl a dəba salay. Daa dadak annga na, cek anda zewed nga bərey magaza majəwkaya. ^{††14} Engwec nga ray nga ndaw aha a wedey mabara ndəd-ndəd anda gagəmay. Bəz nga dey annga, a ley dey anda awaw. ^{††15} Asaya, salay annga a wedey njəlay njəlay anda bərey ma bawa daa awaw. Aa guzley day mahura, a cəney anda yam daa maajərav mahura. ^{††16} Ndaw aha, annga ta wurzla hay maasala makərzatakaya da har-zəmay annga. Dəlaw masa mey a makədkaya dey cew e cew e fa bawa da mey annga. Dey annga a wedey anda pas ma wedey ta wuzlah-pas. ‡

¹⁷ Masa yah ma hətar la anda kede na, tad! ya tədey asi salay annga anda ya ta məcey sem. Annga may, ta', a təldərwa har-zəmay annga, a pa a ray adaw, a ləvya: «Ka da zlurey ba! maja yah na, ndaw masa ngeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. ^{††18} Yah na, ndaw masa ta dey. Ya ta məcey la, ama nəkmara, ya ta sləkdawa sem daa meməcey. Ya da njej ta dey nga sərmataw. Yah ta gədanj nga wey da ray meməcey, asaya yah ta gədanj nga wey da ray slam masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwađ a. ^{††19} Ya fa ləvka saya, wuzlalata cek hay masa kah ma hətatar. Wuzlalata cek hay masa kah ma hətatar wure kede, asaya wuzlalata cek hay masa ma da kam kwa ngada fa mey cəpa may. ²⁰ Ehe, mabara nga mey da ray wurzla hay da har-zəmay adaw ta petərila hay maasala heyey. Wurzla hay maasala a wudey nga ləvey, maslanj hay masa Gazlavay ma slərdatərwə ta da vad, ma pata pal pal aa Egəliz maasala heyey. Yaw, petərila hay maasala may a wudey nga ləvey Egəliz hay maasala.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ngada ndəhay daa Egəliz da Efez

2 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Janj, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slərdara ngada maslanj nga Gazlavay ma jəda mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay daa berney nga Efez. Ləvtar na, kede he ara mey adaw, yah, ndaw ta wurzla hay maasala da har-zəmay. Asaya, yah, ndaw ma pəkey da wuzlah petərila hay maasala ma wadam. ^{††22} Yaw, ya sərə menjey akwar, ya sərə akwar fa kəddamara vaw ta menjey a, asaya ya sərə akwar fa bəsmara banay. Ya sərə akwar fa vəlmatar cəved ngada ndəhay malamba hay nga samawa a wuzlah akwar daa ba. Ndəhay malamba hay a, a ləvam, ata ndəhay adaw hay meslərey, anja ngeene, ara ndəhay adaw hay meslərey ba. Akwar ta sanjalamara mey ata la, ka sərmara na, ara ndəhay membərzley. ¹⁸³ Akwar ta bəsmara banay la maja yah, ka ta gəram daa ba. ⁴ Ama mey pal daha. Akwar fa wudmaya ¹⁹ anda ngeeme daa saba. Maja ngeene, ya wudey nga mbədkwar ray da ray a.

‡ 1.13 Dan 7.13; 10.5 †† 1.14 Dan 7.9; 10.6 †† 1.15 14.2 †† 1.16 maasala: 4.5; dəlaw: 2.12; 9.15; Heb 4.12 ††† 1.17 1.8; Dan 8.17-18 ††† 1.18 Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 25-26 ††† 2.1 1.16, 20; Ef 1.1 18 2.2.2Kwr 11.13; 1Jn 4.1 19 akwar fa wudmaya: Ndəhay mekele a cədamara mewudey-vaw ara mewudey-vaw da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray nga ndəhay nga Yesu.

⁵ Wulkam da ray menjey akwar masa maaya zleezle. Nækmara taw, wure kede akwar ta vëhmawa sem a dëba. Anda kede, si ka mbëddamara menjey akwar, ka sëpmara Gazlavay ta mevel pal, amba menjey akwar a, a key anda zleezle cëngga. Da daa ba na, ya sawa la nga la petërla akwar daa slam aha. ¹⁶ Ama taa slam lanjar na, ya faa hëmdakwar ara mey ba, maja akwar fa wudam nga jëkey slëmay fa meesërkedey nga ndëhay nga Nikwala ^{††} daa ba sëlak. Yah may, ya wudey meesërkedey ata ba.

⁷ «Anda kede, da ndaw, annga ta slëmay na, si a jëkey slëmay nga cëney mey masa *Mesëfney nga Gazlavay ma wuzdatara ngada mecëmey-ray hay nga ndëhay adaw hay. Da ndaw ta fëna bay-malula sem ta gëdan na, ya da vëlar cëved nga zëmey babëza nga wudez masa daa jerne nga Gazlavay ma vëley heter mendëvey ba.» [‡]

Mey masa Yesu ma slërdatara ngada ndëhay daa Egël-iz da Sëmirna

⁸ Ndaw a heyey aa guzlya saya, a lëvey: «Kah, *Jan, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slërdara ngada maslan nga Gazlavay ma jëda mecëmey-ray nga ndëhay adaw hay daa berney nga Sëmirna. Lëvtar na,

kede he ara mey adaw, yah na, ndaw masa ngeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah, ndaw masa ta mëcey la, ama ya ta slëkdawa sem daa memëcey a. ^{†9} Ya sëra banay akwar, ya sëra akwar ndëhay masa-viya hay. Ama fara fara, ya kadakwara, akwar ndëhay masa-zleley hay. Ya sëra ndëhay faa guzlam mey maaya ba da ray akwar may. Ndëhay a ngene a padamara ray ata nga *Jëwif hay, ama ara Jëwif hay ba, ara ndëhay nga *Satan, bay-malula. ^{††10} Menjey nekëdey fedë ka da sëram banay, ama ka da zluram ta banay a ba. Nækmara, Satan, bay-malula, a da këzlata ndëhay siya da wuzlah akwar aa fërsëne, amba a jadakwar. Da ray ngene, ka sëram banay la haa dar kuraw. Njam majaratakaya maaya maaya haa kasl fa memëcey akwar, anda kede, ya vëlkwar heter mendëvey ba la maja akwar ta kam bay-gula sem. ^{†††}

¹¹ «Anda kede, da ndaw, annga ta slëmay na, si a jëkey slëmay nga cëney mey masa *Mesëfney nga Gazlavay ma wuzdatara ngada mecëmey-ray hay nga ndëhay adaw hay. Yah, da ndaw ta fëna bay-malula sem ta gëdan na, fa da mëcey nga dey cew daa saba sëlak.» ^{†††}

Mey masa Yesu ma slërdatara ngada ndëhay daa Egël-iz da Përgam

¹² Ndaw a heyey aa guzlya saya, a lëvey: «Kah, *Jan, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slërdara ngada maslan nga Gazlavay ma jëda

mecëmey-ray nga ndëhay adaw hay daa berney nga Përgam. Lëvtar na, kede he ara mey adaw, yah, ndaw masa ta dëlaw masa mey a makëdkaya dey cew e cew e. ^{§13} Ya sëra berney masa akwar da hwad a ngene. Ara berney masa *Satan, bay-malula, fa wey da hwad a. Akwar ndëhay ma pamaya nga ndaw akwar fara fara, akwar fa tëbmaya anda Bay akwar cëngga, kwa ta pas ata ma këdmara Antipas vagay fa mey akwar na, akwar ta mbëk-damaya daa ba. Yah, Antipas na, ara ndaw masa ma gërey ba nga key sedë da ray adaw. ¹⁴ Ama mey hay siya daha na, ya wudey nga mbëdkwar ray nekëdey da ray a cëngga. Ndëhay siya da wuzlah akwar fa tëbmara meesërkedey nga ndaw mezëley Balam zleezle. Balam a taa sërkada bay daha la mezëley Balak nga tëknata *Israyel hay nga zëmey aslaw nga kuley, ta nga ley vaw saw da palah. ^{§†15} Ndëhay mekele hay da wuzlah akwar fa kam anda Balam a may, fa tëknam ndëhay ta meesërkedey nga ndëhay nga Nikwala. ¹⁶ Anda kede, si ka mbëddamara menjey akwar da bëla. Da daa ba na, menjey nekëdey fedë, ya sawa la a wuzlah akwar nga këdey vaw ta ndëhay a ngene ta dëlaw ma bawa da mey adaw heyey.

¹⁷ «Anda kede, da ndaw, annga ta slëmay na, si a jëkey slëmay nga cëney mey masa *Mesëfney nga Gazlavay ma wuzdatara ngada mecëmey-ray hay nga ndëhay adaw hay. Da ndaw ta fëna bay-malula sem ta gëdan na, ya vëlar cek mezëmey la masa yah ma da bada ngada annga. Asaya, ya da vëlar ngada ndaw a, ndaw a anngwa mabara kerew kerew, masa mezëley mawiya mawuzlalakaya fa vëda. Mezëley ngene kwa ndaw ma sëra daa ba. Ma sëra na, si ndaw masa mezëley a mavëldakaya ngada annga.» ^{§††}

Mey masa Yesu ma slërdatara ngada ndëhay daa Egël-iz da Tiyatir

¹⁸ Ndaw a heyey aa guzlya saya, a lëvey: «Kah, *Jan, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slërdara ngada maslan nga Gazlavay ma jëda mecëmey-ray nga ndëhay adaw hay daa berney nga Tiyatir. Lëvtar na, kede he ara mey adaw, yah, Bëzey nga Gazlavay. Bëz nga dey adaw, a ley dey anda awaw. Salay adaw hay na, a wadam njëlay njëlay anda bërey maakuldakaya. ^{§†19} Ya sëra slëra akwar. Fara fara ya sëra na, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. Asaya, akwar fa tëbmara mey adaw, akwar fa bësëmara banay maja yah. Akwar fa jënam vaw da wuzlah akwar. Cek hay a tabiya masa akwar ma kamata ngene, ta fënmara masa akwar ma kamata zleezle sem.

²⁰ Ama mey pal daha na, ya wudey nga mbëdkwar ray da ray a, maja akwar fa vëlmar cëved a ngwas mezëley Jezebel ngene nga tëknakwar. A pa ray annga anda *ndaw ma tëla mey nga Gazlavay ngaa sërkadata ndëhay ma ka slëra adaw hay. Meesërkey a ngene, fa

† 2.5 2.16, 22; 3.3, 19†† ndëhay nga Nikwala: Ara ndëhay maa sërkadam mey nga Yesu ta cëved e ba. A batamata ndëhay nga key cek malamba. ‡ 2.7 22.2, 14, 19; MC 2.8-9; 3.22; Ez 28.13; 31.8; Mt 13.9, 43†† 2.8 1.8, 18†† 2.9 2Kwr 6.10; Jak 2.5; Satan: 3.9; 2Kwr 11.14-15††† 2.10 Mt 10.28; 1Kwr 9.24-25††† 2.11 20.6, 14; 21.8

§ 2.12 1.16 §† 2.14 2.20; Mesl 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pi 2.15 §†† 2.17 Ps 78.23-25; Jan 6.48-51; anngwa: Zak 3.9; mezëley mawiya: 3.12; Iz 62.2; 65.15 §† 2.18 1.14-15

təknata nga ley vaw saw da palah ta nga zəmey aslaw nga kuley. ^{†21} Ya ta vələr dar nekədey la ngada Jezebel e nga mbədda menjey annga da bəla, ama ta gəmey daa ba, fa key cek hay malamba cəngga. ²² Anda kede, ya da kəzla ngwas aha fa guzer nga macay amba a sərey banay. Yaw, ndəhay ma lam vaw saw ^{††} ta annga may, ya da sərdata banay ga anda annga. Da daa ba na, si a mbəddamara menjey ata da bəla, si a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey nga Jezebel e kwa. ²³ Asaya, ya da kədtə bəz annga hay vagay amba mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay cəpa a sərmara ara yah ma gwa nga nəka mewulkey nga ndəhay ta cek hay ma mbafatar. Akwar cəpa, ya pəlkwarə mawurbay akwar la tədə fa slərə nga ndaw a, ndaw a. [‡]

²⁴ «Akwar ndəhay siya daa mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay daa berney nga Tiyatir, akwar ta təbmara mey nga ngwas Jezebel ngene heyey daa ba, akwar taa sərkadamara mey nga *Satan masa ndəhay ma zəlmara “mey mabadakaya”, daa ba may. Ya fa da kətkwar fa cek mekele daa ba, ²⁵ si ka təbmara mey masa akwar ma cəndamara kede aa mevel akwar, haa kasl pas masa yah ma da vəhwa a bəla. ^{‡‡}

²⁶ Anda kede, da ndaw ma fəna Satan, bay-malula, sem ta gədan, asaya, da ta təba mey adaw la haa mendəvey nga bəla na, ya da pa amba a wey da ray ndəhay daa hwayak hay tabiya. ^{‡‡27-28} Gədan masa yah ma da vələr a ndaw a ngene na, ara gədan masa Papay ma vəlidiwa. Ta fa gədan a, a da tərey nga bay masa ta gədan anda zlandıy nga bərey. Da ray ngene, a da kədtə ndəhay malamba hay anda ndaw ma wuhey manğayak hay. Asaya, ndaw ma sərey banay maja yah na, ya da vələr batay ^{‡‡‡} ma wedey njuzl a ta slam ngaa pərek. ^{‡‡‡}

²⁹ «Anda kede, da ndaw, annga ta sləmay na, si a jəkey sləmay nga cəney mey masa *Mesəfney nga Gazlavay ma wuzdatara ngada mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ngada ndəhay daa Egəliz da Sardes

3 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jan, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slərdara ngada maslan nga Gazlavay ma jəda mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay daa berney nga Sardes. Ləvtar na, kede he ara mey adaw, yah, ndaw ta mesəfney hay maasala nga Gazlavay, leŋ ta wurzla hay maasala makərzatakaya da har.

«Ya sərə slərə akwar. Ndəhay a ləvam, akwar ndəhay masa ta dey, ama akwar anda ndəhay maməctakaya. ^{§2} Fara fara, slərə akwar fa mey nga Gazlavay ngene na, a həcey. Anda kede, sləkdəm, kam gədan, amba

[†] 2.20 Mesl 25.1-8; 1Bay 16.31; 2Bay 9.22, 30; SNM 15.20 ^{††} Meley-vaw saw da palah fede kaa na, a wudey nga ləvey meney ray ngada cek mekele aa slam a nga Gazlavay. [‡] 2.23 22.12; Jer 11.20 ^{††} 2.25 3.11 ^{‡‡} 2.26-27 12.5; 19.15; Ps 2.8-9 ^{‡‡†} batay: wurzlabangay. A wudey nga ləvey ndaw aha ta tərey bay-gula sem. ^{‡‡‡} 2.28 22.16 § 3.1 1.4, 16

kaa zədam nga sərmataw fa mey nga Gazlavay ba.

³ Sərfadamara mey nga Gazlavay masa akwar ma cəndamara zleezle, mey masa akwar ma təbmara. Təbmara mey a aa mevel akwar, namar ray. Mbəddamara menjey akwar da bəla, səpmara Gazlavay ta mevel pal. Da akwar ta sləkdəm daa ba na, ya sawa la a wuzlah akwar dərfafay anda ndaw-mayal, akwar fa da sərmara pas a masa yah ma da sawa ha daa ba. ^{§†4} Ama ta ngene cəpa, ndəhay siya hay da wuzlah akwar fetede da Sardes, ta dakalamata zana ata hay daa ba. Ya da pəkam daa slam a ta zana mabara, maja ya nəkta na, ata tədə nga pəkam ta yah. ^{§††5} Anda kede, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədan na, ya da kəzlar zana mabara fa vaw. Mezəley annga mawuzlalakaya daa dərəwel nga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba na, ya fa da vavəsa daa ba. Ya da ləvey ta gədan fa mey nga Papay, Bay Gazlavay, ta maslan annga hay na, kede he, ara ndaw adaw. ^{§†}

⁶ «Anda kede, da ndaw, annga ta sləmay na, si a jəkey sləmay nga cəney mey masa *Mesəfney nga Gazlavay ma wuzdatara ngada mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ngada ndəhay daa Egəliz da Filadelfi

⁷ Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jan, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slərdara ngada maslan nga Gazlavay ma jəda mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay daa berney nga Filadelfi. Ləvtar na, kede he ara mey adaw, yah, ndaw nga Gazlavay, yah ndaw ma mbərzley ba səlak. Yah ndaw ma kərza lekəle ma wura mey-slam nga slam masa Bay Davit ma wa. Da ya ta wura mey-slam a la na, kwa ndaw mekele ma gwa ma gərca daa saba. Yaw, da ya ta gərca sem may, kwa ndaw mekele ma gwa nga wura daa ba səlak. ^{§††} ⁸ «Ya sərə slərə akwar. Asaya, ya sərə, akwar ta gədan nekədey gway. Ama ta ngene he cəpa, akwar fa təbmara mey adaw ta mevel pal cəngga, akwar ta mbəkdamara mey adaw daa ba. Ehe, ya ta wurkwar meylam la, kwa ndaw pal ma gwa nga gərca daa ba.

⁹ Jəkam sləmay maaya maaya fa cek masa yah ma da katara ngada ndəhay daa mecəmey-ray nga *Satan, bay-malula. Ndəhay a ngene a padamara ray ata nga *Jəwif hay, ama a mbəzlam, ata Jəwif hay ba. Nəkmara, cek masa yah ma da ka: ya da təktar day a ndəhay a, amba a samawa, a ragadam fa mey akwar. Anda kede, a da sərmara ya fa wudkwar kalah. ^{§†10} Akwar ndəhay adaw hay, akwar ta təbmara mey adaw la, akwar ta bəsmara banay la maja yah. Da ray ngene, ta pas masa banay ma da sawa a ray ndaw a, ndaw a, amba Gazlavay a nəka mevel nga ndəhay cəpa da bəla na, ya nəkfakwar dey la. ^{§†}

^{§†} 3.3 16.15; Mt 24.43; 1Tes 5.1-2 ^{§††} 3.4 6.11 ^{§†} 3.5 Mt 10.32; dərəwel: 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; Mab 32.32; Ps 69.29; Iz 4.3; Lk 10.20 ^{§††} 3.7 Iz 22.22; Mt 16.19 ^{§†} 3.9 2.9; Iz 49.23; 60.14 ^{§†} 3.10 1.9; Lk 21.19; 1Kwr 10.13; 2Pi 2.9

¹¹ Fara fara, menjey nekədey fede ya sawa la. Anda kede, si ka pamara mey masa akwar ma cəndamara kede aa mevel akwar maaya maaya, amba ndaw a gwa nga vakwara mawurbay masa yah ma da vəldakwara ba. Mawurbay a na, ara heter mendəvey ba.
¹² Anda kede, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədan na, ya da njada a cakay Gazlavay nga sərmataw. Kwa cek ma da badərwa a palah daa ba səlak. Ya da wuzlala mezəley nga Gazlavay adaw fa vəda leŋ mezəley nga berney nga Gazlavay adaw. Anda meləvey, berney a na, ara *Jeruzelem mawiya, berney masa Gazlavay ma da slərdərwa ta da vad. Asaya, ya wuzlala mezəley adaw masa mawiya la fa ndaw a ŋgene. ††
¹³ «Anda kede, da ndaw, ŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay nga cəney mey masa *Mesəfney nga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Lawdise

¹⁴ Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Janj, wuzlala mey adaw masa yah ma daa guzldakawa kede amba ka slərdara ŋgada maslanj nga Gazlavay ma jəda mecəmey-ray nga ndəhay adaw hay daa berney nga Lawdise. Ləvtar na, kede he ara mey adaw, yah, ndaw mezəley Amen. Asaya, ara yah, ndaw ma key sede da ray Gazlavay fara fara ta cəved e, ya mbərzley ba səlak. Gazlavay a katərwa cek hay tabiya na, ta fa yah. ¹⁵ Ya səra sləra akwar. Sləra akwar a, a mbafaya ba, maja akwar fa səpmara cəved adaw ta mevel pal daa ba. Akwar fa wudmaya maaya maaya daa ba, asaya akwar fa rəsmaya daa ba, akwar na, barj ta barj gway. Kay, yah na, ya wudey ka njam barj ta barj kəne ba. ¹⁶ Da ka njam barj ta barj ta yah, anda kede na, ya da kəzlakwar a hwayak ta gədanj, anda ndaw ma kərdəwa cek maaya ba da mey. ¹⁷ «Ka wulkam na, akwar ndəhay masa-zleley hay, akwar ta zleley ara mey ba. Asaya, ka wulkam na, cek ma həcfakwar daa ba səlak. Ama fara fara akwar ndəhay masa-viya hay na, ka səpmara, ba daw? Ya nəkakwar na, ka kamaya dey-ceceh. Akwar masa-viya hay ta vaw ba' kəne. Akwar wulaf hay. ¹⁸ Anda kede, ya fa kətkwar. Samawa, hədkam bərey magaza ma wedey njəlay njəlay fa yah, amba ka təram ndəhay masa-zleley fara fara. Samawa, hədkam zana hay mabara nga kəzley fa vaw amba ndəhay a hətmakwar akwar vaw ba' kəne saba. Anda kede, hwaray fa da kakwar daa saba. Asaya, samawa, hədkam slalak nga dey, amba ka hətmar dey njəd-njed, akwar wulaf hay saba. ††
¹⁹ Kwa waawa masa yah ma wuda na, ya mbədar ray, ya kəta. Da ara anda kede na, si akwar, ndəhay da Lawdise, ka kam gədanj nga mbədey menjey akwar da bəla, ka səpmara Gazlavay ta mevel pal. ²⁰ Ehe, wure kede ya fa lecey fa mey-slam nga ndaw, ya fa zəley fa mey-slam a. Yaw, da ndaw a, ta cənda day adaw la,

† 3.11 2.10, 25; 22.7, 12, 20; Zak 2.14 †† 3.12 2.17; 14.1; 21.2; 22.4; Ez 48.35 † 3.14 1.5; 19.11; Janj 1.3; 2Kwr 1.20 †† 3.17 Aw 12.9; 1Kwr 4.8 †† 3.18 6.11; 16.15 ††† 3.19 MM 3.11-12; Heb 12.5-6

asaya, da ta wuryawa mey-slam a la na, ya da mbəzey fa ŋga amba ya zəmam daf daa slam a, yah ta ŋga, ŋga ta yah. ²¹ Yah, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədanj, ala manjatakaya ta Papay, Bay Gazlavay daa slam ŋga menjey. Anda kede, da ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədanj na, ya da vəlar cəved amba a sawa, ya njam cew e aa slam adaw menjey. ⁵
²² «Anda kede, da ndaw, ŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay nga cəney mey masa *Mesəfney nga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay.»

Mehəsley-ray ŋgada Bay Gazlavay da vad

4 Fa dəba ha, yah, *Janj, ya hətey cek mekele saya. Ya hətey na, mey-slam da vad mawurkaya. Ya cənda day nga ndaw maa guzlya ŋgeeme heyey. Day a, a cənwa nga gədanj anda taalam ma fey, a ləyya: «Təpwa fede a vad amba ya wuzdakawa cek masa ma da key ŋgada fa mey.»

² Menjey nekədey na, *Mesəfney nga Gazlavay ta', a sawa a ray adaw. Fetede da gazlavay da vad, ya da nəkey dey na, a ray slam-menjey nga bay. Ndaw manjakaya da ray a. ³ Ndaw aha a mbey kalah anda ŋgwa hay maaya ma wadam pəŋged pəŋged daa pas. Slam-menjey a mazlərkaya ta kwalay. Kwalay a, a wedey kalah may anda ŋgwa maaya ma wedey pəŋged pəŋged mezəley «emerat». ^{5††}

⁴ Slam-menjey hay mekele kwakwar cew a ray a məfad a zlərmar ray nga slam-menjey heyey. *Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad ^{5†} manjatakaya da ray slam-menjey hay a ŋgene. Ndəhay a, ata ta zana mabara fa vaw. Jikwew hay nga bay-gula mapatakaya da ray. Jikwew hay a ŋgene makatakaya ta bərey magaza ma wedey. ^{5††}

⁵ Var a zəmey wəd-wed, wəd-wed daa slam-menjey da wuzlah heyey. Asaya, var aa bəcey ta gədanj təzlaw! təzlaw! daa slam-menjey a. Daa slam a ŋgene, awaw hay maasala fa gədam ŋgəler ŋgəler. Awaw hay maasala hay a ara mesəfney hay maasala nga Gazlavay heyey. ⁶ Asaya, cek anda dəhwa fa mey nga slam-menjey a daha, fa wedey pəŋged pəŋged anda banjəra, dey a hətey gurgwar a wurza.

Asaya, cek hay mekele daha məfad ta dey, fa zlərmar ray nga slam-menjey da wuzlah heyey. Vaw ata cəpa na, dey hay wurcacak-cak. ⁷ Ray nga cek ŋgeeme, a nəkey anda ray nga mabar. Nga cek nga dey cew e na, a nəkey anda ray nga bəz-sla. Nga cek nga dey maakar a, a nəkey anda ray nga ndaw. Asaya, nga cek nga dey

††† 3.20 Mt 8.11; Janj 14.23 § 3.21 1.6; Mt 22.44; Heb 8.1 §† 4.2-3 5.7; Ps 11.4; 103.19 §†† 4.3 Ez 1.26-28 §† Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad: Ndəhay a wulkam a wudey ngaa guzley da ray səkway nga Israyel hay kuraw a ray a cew leŋ da ray ndəhay meslərey nga Yesu kuraw a ray a cew. Anda kede, bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad kede na, mapatakaya anda ndəhay masa Gazlavay ma ləhdata daa mebərey maja mejəwey-mey nga Gazlavay magurma ta mawiya. §†† 4.4 Bay-ray hay: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iz 24.23; mabara: 6.11 §† 4.5 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; Mab 9.24; 19.16; Ez 1.13-14 §† 4.6 15.2; Ez 1.22; cek hay məfad: 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Ez 1.5-12; 10.14

məfad a, a nəkey anda ray nga bərgaday mahura masa fa jəvey. ⁸ Cek hay məfad a, ata ta kərpasl maak-waw maakwaw. Vaw ata cəpa na, dey wurcacak-cak gway, kwa dasi kərpasl may. Cek hay a fa zlam walay taa vad, taa pas, a gəram ba, a ləvam:

Kah pal, Bay Gazlavay.

Kah pal, Bay Gazlavay.

Ahaw, kah pal, Bay Gazlavay.

Fara fara, kah, Bay Gazlavay,

ndaw ta gədanj ma fənta cek hay cəpa.

Kah na, kah daha dəga bəla ta ləmey daa ba aranj,
haa kasl wure kedə,

kah daha.

Asaya, ka sawa la a bəla. †

⁹ Anda kedə, cek hay məfad ta dey heyey fa zlamar walay ngada Bay Gazlavay manjakaya daa slam-menjey anğa heyey, ara anğa ndaw masa ta dey nga sərmataw. A zlamar walay kəne na, nga həslmar ray, nga həlmamara, ta nga kamar suse. ¹⁰ Daa masa fa kamara kəne na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey fa ragadam fa mey nga Gazlavay, ndaw masa ta dey nga sərmataw, masa manjakaya daa slam-menjey anğa heyey. Bay-ray hay a ngene fa həlmamara Gazlavay na, a pəkwmata jikwew ata hay heyey, a pamata fa mey nga slam-menjey nga Bay Gazlavay heyey, a ləvam:

¹¹ Bay ala Gazlavay, gədanj tabiya a sawa ta fa kah.

Kah təde amba ndəhay a həlmamaka, a həlmaka ray,

asaya kah təde nga wey da ray cek hay tabiya

maja kah ma katərwa cek hay tabiya.

Cek hay tabiya da bəla daha

ara maja kah ma wudey nga katərwa. ††

Mey da ray derewel mapadəkaya leŋ da ray Bəz-təbanj

5 Masa yah, *Janj, ya fa nəkey dey saya na, ya hətey derewel daha makərzakaya da har ndaw masa manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey. Derewel e aa da har-zəmay. Mawuzlalakaya dey cew e cew e, ama mapadəkaya zlec! daa slam pal. Mey a maslərbakaya ta tebed slam maasala, amba ndaw a gwa nga wura ba. ² Fa dəba ha, ya hətey maslənj nga Gazlavay masa ta gədanj. Aa fa wudey, a ləvey: «Ma gwa nga pəsita tebed ma slərba derewel kedə na, wa? Ma wusa nga wura derewel e kedə na, wa?» ³ Ama, kwa ndaw pal ma gwa nga wura daa ba səlak. Kwa ndaw ma pawa salay da vad, kwa ndaw ma sawa dama dama da bəla kedə, kwa ndaw ma bawa daa vəged ma gwa nga wura derewel e amba a nəkey dey a hwađ a na, daa ba səlak. ⁴ Anda kedə, yah, Janj, ya ta təway la ga, maja kwa ndaw pal ma wusa nga wura derewel e amba a nəkey dey a hwađ a daa ba. ⁵ Da ray ngene, ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey aa guzlya, a ləvey: «Ka təway ba. Nəka mabar ngene. A bawa daa səkway nga Juda. Ara

† 4.8 1.17; 11.17; Iz 6.2-3; Ez 1.18; 10.12 †† 4.11 MC 1.1, 31; CWJ 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6 † 5.1 10.2; Iz 29.11; Ez 2.9-10; Dan 12.4, 9

ndaw ma yawa daa səkway nga Bay *Davit. Mabar a ngene ta fənta cek hay cəpa sem ta gədanj. Da ray ngene, a gwa nga pəsita tebed maslərbakaya slam maasala ngene, a wura derewel e.» ††

⁶ Daa ngene, ya hətey ndaw malacakaya da wuzlah slam-menjey heyey ta bay-ray hay leŋ cek hay məfad ta dey heyey. Ndaw a, a nəkey anda bəz-təbanj masləkaya day a, ama aa ta dey cənga. Aa ta dəram maasala †† da ray, leŋ ta dey hay maasala †††. Dey hay maasala a ngene ara mesəfney hay maasala masa Gazlavay ma slərdata aa slam wura wura da bəla cəpa. †††⁷ Ndaw anda Bəz-təbanj heyey ta', a ngəchawa, a təba derewel da har-zəmay nga ndaw manjakaya daa slam-menjey da wuzlah kaa heyey. ⁸ Masa anğa ma təba derewel e cay na, ta', cek hay məfad ta dey, leŋ bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey a ragadam fa mey nga ndaw anda Bəz-təbanj a. Ata cəpa ta ganjaval da har, ta taasa hay nga bərey magaza marəhkaya ta cek meəngəsey mezey maaya. Cek meəngəsey a, aa mapəkaya anda medərey-dəngay nga ndəhay nga Gazlavay. ⁹ Mahura hay ta cek hay məfad ta dey heyey a zlamar walay mawiya ngada ndaw anda Bəz-təbanj kaa heyey, a ləvmar:

«Kah na, ka wusa nga la derewel kedə

nga pəsita tebed fa vadə

maja ta kədmaka la vagay.

Mambaz akah ta mbədwa la.

Anda kedə, ka ta mbədtərwa ndəhay la

dasi har nga Sataŋ

amba a təram ndəhay nga Gazlavay.

Kwa ndəhay masa daa səkway wura wura cəpa,

masa maa guzlam ta mey wura wura cəpa,

ta ndəhay daa wura daa wura cəpa

masa daa hwayak hay cəpa na,

ka ta mbədtərwa sem. †††

¹⁰ Ka ta tərdata la nga ndəhay

masa kah ma wey da ray ata,

ndəhay ma ka kwakwas nga Gazlavay,

mapatakaya nga key sləra ngada Gazlavay.

Anda kedə, ndəhay a, a da wam da ray ndəhay da bəla.» ††

¹¹ Fa dəba ha yah, Janj, ya cəney day nga maslənj hay nga Bay Gazlavay da vad ga, a sləfam ba. Ya hətatar fa zlərmar ray nga slam-menjey nga Bay Gazlavay heyey, nga cek hay məfad ta dey, leŋ nga bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey. ¹² Maslənj hay a, fa zlam walay ta gədanj, a ləvam:

«Bəz-təbanj masa ma kədmara vagay heyey na,

aa təde nga wey da ray cek hay tabiya,

†† 5.5 4.4; MC 49.9; Mt 1.1; Rm 1.3-4; Heb 7.14 †† dəram maasala: Daa derewel nga Gazlavay «dəram» a wudey nga ləvey «cek ta gədanj». Nəka Mew 33.17; Dan 7.7, 24. «Maasala» a wudey nga ləvey «cek makakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba». ††† dey hay maasala: Anda Jak 4.10 ma ləvey «dey hay» a wudey nga ləvey «mesərey cek hay cəpa». ††† 5.6 4.6-7; bəz-təbanj: 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iz 53.7; Jer 11.19; Janj 1.29; 1Pi 1.19; mesəfney hay maasala: 4.5; Zak 3.9 § 5.7 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 1Bay 22.19; Iz 6.1; Ez 1.26-28; 10.1 §† 5.8 8.3-4; Ps 141.2; ganjaval: 15.2 §†† 5.9 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Ps 96.1 §† 5.10 1.6 §†† 5.11 maslənj hay: Jəw 1.6; Dan 7.10; Heb 12.22

nga hātey zleley,
nga hātey lenjesl,
ta nga hātey gēdanj.

Asaya, aa tēde amba ndəhay tabiya a hēsłmar ray,
aa sēmam da ray meweđey aŋga,
a hēłmamara.» †

¹³ Fa dēba ha, ya cēnda đay nga cek hay tabiya masa
Gazlavay ma katərwa. Cek hay da vad, da bēla, daa
vəged lenj daa bēlay cēpa fa zlam walay, a ləvam:

Anja ndəhay nga hēłmamara Gazlavay
manjakaya daa slam aŋga menjey,
lenj Bəz-təbanj may.

Anja ndəhay ngaa hēmdamata,
nga hēsłmatar ray,

ngaa sēmam da ray meweđey aŋga,
anja nga wam da ray cek hay tabiya nga sərmatawl ††

¹⁴ Cek hay məfad ta dey heyey a mbēddamatara, a lə-
vam: «*Amen, nga key kōne.» *Bay-ray hay kwakwar
cew a ray a məfad heyey may a ragadam fa mey ata, a
hēłmamata.

Mey da ray derewel maslərbakaya

6 Masa yah, *Janj, ya fa nəkey dey saya na, ya hətər
Bəz-təbanj ma la derewel maslərbakaya slam
maasala heyey fa wura. Masa aŋga fa pəsłta tebed daa
slam masa ngeeme na, ya cēnda đay nga cek pal da
wuzlah cek hay məfad ta dey heyey. A wudey ta gēdanj
anda var maa bəcey, a ləvey: «Hawa fede.» ² Ya da
nəkey dey na, a ray pəles mabara fa bawa. Ndaw da
ray pəles e. Ndaw aha aa ta lalanj makərzakaya da har.
Ta', a vəłmar jikwew nga bay-gula. Aa fa daw nga key
bay-gula da ray masa-gəra hay nga Gazlavay saya. ‡

³ Ta', Bəz-təbanj kaa heyey, a pəsłta tebed daa slam
nga dey cew e. Masa aŋga fa pəsłta tebed daa slam
nga dey cew e na, ya cēnda đay nga cek nga dey cew e
da wuzlah cek hay məfad masa ta dey heyey, đay a aa
guzley, a ləvey: «Hawa fede.» ⁴ Daa ngeene, pəles
mekele ta', a bawa. Pəles e magaza. A pəskamar mey a
ndaw da ray a, amba a daw a wudkatar đay nga
ndəhay da bēla, amba a kēdam vaw da wuzlah ata va-
gay vagay. Ta', a vəłmar dəlaw maazəma a har.

⁵ Ta', Bəz-təbanj heyey a pəsłta tebed daa slam nga
dey maakar a. Masa aŋga fa pəsłta tebed daa slam
nga dey maakar a na, ya cēnda đay nga cek nga dey
maakar a da wuzlah cek hay məfad masa ta dey heyey,
faa guzłwa, a ləvey: «Hawa fede.» Ya da nəkey dey na,
a ray pəles matara fa bawa. Ndaw da ray pəles e na,
aŋga ta kəlew ma wey cek da har. ⁶ Asaya, ya cəney
đay maa guzłwa da wuzlah cek hay məfad masa ta dey
heyey. Đay a, aa guzley, a ləvey: «Dala masa ndaw ma
hətər daa sləra fa đar pal na, a da hēđkey daw-zlar-
away tərəb-har gway. Da ara salaway na, a da key

tərəb tərəb-har maakar. Ama mal ta wuzam †† na, ka
da wusmata ba, ara cek hay nga nəsam ba.»

⁷ Ta', Bəz-təbanj heyey a pəsłta tebed daa slam nga
dey məfad a. Masa aŋga fa pəsłta tebed daa slam nga
dey məfad a na, ya cēnda đay nga cek nga dey məfad
a da wuzlah cek hay məfad masa ta dey heyey, faa gu-
złwa, a ləvey: «Hawa fede.» ⁸ Ya da nəkey dey na, a ray
pəles fa bawa. Vaw nga pəles e bərfakw a. Ndaw masa
da ray a na, a zəłmara Meməcey, maja ara aŋga ma
kēđta ndəhay vagay. Slam masa ndəhay maməctakaya
ma njam da hwad a fa səpar wurzay. Nğada ata
cewete, ta', a vəłmatar gēdanj nga kēđey ndəhay reta
nga reta da bēla vagay. A da nğəmamata ta dəlaw.
Siya hay na, may a da kēđta vagay. Siya hay saya,
macay ma da kēđta vagay. Asaya, siya hay, cek hay da
ley ma da pəwmata. ‡

⁹ Cay, Bəz-təbanj heyey a pəsłta tebed daa slam nga
dey zlam a. Masa aŋga fa pəsłta tebed daa slam nga
dey zlam a na, ya hətər mesəfney nga ndəhay
maməctakaya dasi slam-mefəkey cek nğada Gazlavay
‡‡. A kēđmata ndəhay a ngeene vagay maja ata ma tēb-
mara mey nga Gazlavay, asaya maja ata ma kam sede
fa mey nga ndəhay da ray mey nga Yesu.

‡‡¹⁰ Mesəfney hay nga ndəhay kaa heyey a wudam ta
gēdanj, a ləvam: «Bay Mahura, kah na, Bay Gazlavay
pal. Kah ndaw ma mbərzley ba. Ndəhay da bēla ma
kēđmandar vagay na, ka da katar sariya na, ta vara?
Ka da sərdata banay na, ta vara?» ¹¹ Fa dēba ha, ta', a
vəłmatar jəbe mabara nğada ndəhay maməctakaya
kaa heyey, a ləvmatar: «Njam fede, məskam vaw
nekəđey. Məskam vaw haa ata ma kēđmata məłmakw
akwar hay masa ma kam sləra da bēla nğada Gazlavay
anda akwar la đagay. Ata na, mapatakaya nga məcey
anda akwar. Fa dēba ha, sariya nga Gazlavay a key la.»
§†

¹² Masa yah, Janj, ya fa nəkey dey saya na, ya hətər
Bəz-təbanj heyey fa pəsłta tebed daa slam nga dey
maakwaw a. Masa aŋga ma pəsłta tebed daa slam nga
dey maakwaw a cay na, hwiyak a wusey ta gēdanj. Pas
a mbəđey matara tēlekw tēlekw. Kiya may a mbəđey
magaza anda mambaz. ¹³ Asaya, wurzla hay aa kwa-
camawa kurtata-ta' da gazlavay da vad anda babəza
nga wudez mangurlakw a masa memed ma kwiydər-
wa a hwayak. ¹⁴ Slam da gazlavay da vad taa yihey sem
anda ndaw ma pedey derewel, ma la, ma pa aa slam
mekele. Aŋgwa hay ta hwayak hay da wuzlah bēlay ta
nğəcham sem daa slam ata. ¹⁵ Ndəhay da bēla cēpa
ta bam sem. Kwa bay hay, kwa ndəhay mahura hay,
kwa *bay-ray nga sewje hay, kwa masa-zleley hay, kwa

†† mal ta wuzam: Wuzam a na, ara yam nga babəza nga wudez
maməłkaya. Cek mezəmey na, ndəhay a hətəm ta banay maja daw
a hēđkey ba. Ama «ka da wusmata ba» ta mevey nga may a ngeene a
wudey nga ləvey mal ta wuzam daha. ‡‡ 6.8 Jer 14.12; Ez 14.21; Aw
13.14 ‡‡‡† dasi slam-mefəkey cek nğada Gazlavay: Anda meləvey,
ata da cakay Gazlavay, aa fa nəkfatar dey. ‡‡‡ 6.9 1.2, 9; 12.11, 17;
19.10; 20.4; 1Jn 1.1-2 § 6.10 18.24; Ps 13.2-3; Mew 32.43; Lk 18.7
§† 6.11 jəbe mabara: 3.5, 18; 4.4; 7.9, 13; 19.8, 14; Iz 61.10
§†† 6.12-13 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Jwl 2.10; Mt 24.29 §† 6.14
16.20; 20.11; Iz 34.4; Heb 1.11-12

† 5.12 4.11 †† 5.13 Ps 150.6; Fəl 2.10 ‡ 6.2-8 19.11, 14; Zak 1.8;
6.1-7

masa-gədan hay, leŋ beke hay ta ndəhay masa beke ba hay, ndəhay cəpa ta hwam sem nga bamawa aa bədam hay, a dəba hutkwam hay da aŋgwa. ^{†16} Ndəhay a kede a wudam ŋgada aŋgwa hay ta ŋgada hutkwam hay masa ata ma bam asiya kaa heyey, a ləvam: «Bəzlmawa a ray ala, badamandar amba ndaw manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey a hətndar ba, asaya, amba Bəz-təbanj heyey a kərzandar ta sariya aŋga ba. ^{††17} Fara fara dar a masa ata cewete ma da kamara sariya ha kede na, ta wuswa sem. Da ray ŋgene, kwa ndaw fa da gwa ŋga ləhey ta pas a ŋgene daa ba.» †

Mey da ray cek matəhkaya fa danggay nga ndəhay Israyel hay gabal temere ta kwakwar məfad a ray a məfad

7 Fa dəba ha, yah, *Jan, ya hətey maslanj hay mekele məfad ŋga Gazlavay. Ata malacatakaya pal pal ta mey cakay hay məfad ^{††} ŋga bəla. Fa təkmarə memed ma kawa ta mey cakay hay a amba memed e, a key saba. Anda meləvey, a key da hwayak saba, a key kwa da ray bəlay saba, kwa da ray wudez hay saba. ^{††}

² Cay, ya hətey maslanj pal mekele fa sawa ta wurza. Aŋga ta cek masa Bay Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ma da təhtara ^{†††} fa danggay ŋga ndəhay aŋga hay. Ta', a zəltərwa maslanj hay məfad masa Gazlavay ma vəltar gədanj ŋga nəsey hwayak ta bəlay heyey. A zəltərwa ta gədanj, a ləvtar: ³ «Ka da nəsmata hwayak ta bəlay leŋ wudez hay ba dagay. Si wara ala ma təhmatar cek fa danggay ŋga ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay aləkwa la dagay.» ^{†††}

⁴ Fa dəba ha, a wuzdamatiwa ndəhay masa ta cek matəhtakaya fa danggay kaa heyey tabiya. Ya cənda na, ata gabal temere ta kwakwar məfad a ray a məfad. Ndəhay a ŋgene, ata daa səkway hay tabiya ŋga *Israyel. ^{§5} Ndəhay a na,

ata gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Juda,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Ruben,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Gat,
⁶ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Aser,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Naftali,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Manase,
⁷ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Simeyanjw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Levi,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Isakar,
⁸ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Zabulanjw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Jawzef,
leŋ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Benjamenj.

† 6.15 Iz 2.10, 19, 21; 24.21 †† 6.16 5.7; Aw 10.8; Lk 23.30 † 6.17 Jwl 2.11; Nah 1.6; Saw 1.14-18; Mal 3.2 †† cakay hay məfad: «Məfad» a wudey ŋga ləvey da bəla tabiya. †† 7.1 9.14-15; Jer 49.36; Dan 7.2 ††† cek masa Bay Gazlavay ma da təhtara: Cek masa Gazlavay ma təhtara na, a wuzdərwa ndəhay a ara ndəhay ŋga Gazlavay. Da daa ba, a wuzdərwa ndəhay a, Gazlavay ta ləhdata sem, fa nəkfatar dey. Nəka Ez 9.4. ††† 7.3 9.4; 14.1, 3; 22.4; Ez 9.4, 6 § 7.4-8 14.1, 3; 21.12-13

Mey da ray ndəhay da bəla tabiya makustakaya

⁹ Fa dəba ha masa yah ma hətatar ndəhay *Israyel hay la na, ta', ya hətey ndəhay mekele ga makustakaya saya, a sləfam ba. A samawa da wuzlah ndəhay daa wura daa wura cəpa, daa hwayak hay cəpa, a bamawa daa səkway wura wura cəpa, aa guzlam mey hay wal wal cəpa. Ata tabiya fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay leŋ fa mey ŋga Bəz-təbanj ŋga Bay Gazlavay heyey. Ata cəpa ta jəbe mabara fa vaw, ta mey-har ŋga gendew da har ŋga həsley ray a Bay Gazlavay ta Bəz-təbanj aŋga. ^{§†10} Ndəhay a faa guzlam ta gədanj, a ləvam: «Ma ləhdamandar na, ara Gazlavay aləkwa manjakaya daa slam aŋga menjey ta Bəz-təbanj aŋga ha kede.» ^{§††}

¹¹ Slam-menjey masa da wuzlah heyey ta *bay-ray hay leŋ cek hay məfad ta dey heyey na, maslanj hay tabiya ŋga Bay Gazlavay, a zlərmatar ray. Maslanj hay a, a ragadam, danggay dar! a hwayak fa mey ŋga slam-menjey heyey, a həlmamara Gazlavay, ^{§†12} a ləvam:

«Amen, Bay Gazlavay aləkwa.

Anja ndəhay ŋga həlmamaka, ŋga həmdamaka, kah ndaw masa ta leŋgesl.

Anja ndəhay ŋga kamaka suse, ŋga həslmaka ray, kah ndaw ma wey da ray cek hay tabiya,

kah ndaw masa ta gədanj.

Cek hay a kede ŋga key kəne ŋga sərmataw. Amen.»

^{§††}

¹³ Ndaw pal dasi bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey aa cəfdaya, a ləvey: «Ka sərta ndəhay ta jəbe mabara kede daw? A samawa na, dama?» ^{§†14} Ya mbəddara, ya ləvar: «Ara kah ma səra, Bay adaw. Yah na, ya səra ba.»

A mbəddiwa, a ləvey: «Ara ndəhay ma bamawa cay daa banay mahura da bəla. Ta pərmata jəbe ata hay la daa mambaz ŋga Bəz-təbanj ŋga tərey mabara. ^{§†15} Ara maja ŋgene, ndəhay a ma lacam fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey. Fa həlmamara Gazlavay taa vad, taa pas daa Way-mekey-kwakwas aŋga da vad. Ndaw masa manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey, fa nəkfatar dey, fa bərdara. ^{§†16} May fa da catar ŋgada ndəhay a ŋgene daa saba, yam fa da katar daa saba may. Kwa pas fa daa wurwa ŋga ndəta daa ba, kwa meeme fa da ndəta daa ba, ^{§†17} maja Bəz-təbanj masa daa slam-menjey heyey, a da tərey ŋga mecəkwer ata. A da handata aa wurak ŋga yam ma vəley heter mendəvey ba. Asaya, Gazlavay a da takwadatara matəway daa dey ata cəpa.» ^{§§§}

Mey da ray ma pəsley tebed ŋga dey maasala ha

8 Fa dəba ha, Bəz-təbanj heyey a pəsita tebed ŋga dey maasala ha. Daa masa aa ma pəsita la, cek hay tabiya da gazlavay da vad manjatakaya teete haa

§† 7.9 5.9; 6.11; Lev 23.40 §†† 7.10 5.7 §† 7.11 4.4, 6 §†† 7.12 4.11 §† 7.13 6.11; 7.9 §† 7.14 1.5; 22.14; Ps 51.9; Dan 12.1; Mt 24.21 §†† 7.15 21.3 §†† 7.16 Iz 49.9-10 §§§ 7.17 5.6; 21.6; Jan 10.10, 11; Ez 34.11-16, 23-24; matəway daa dey: 21.4; Ps 126.5-6; Iz 25.8

mānet kwakwar maakar. ¹² Yah, *Jan, ya da nākey dey na, ya hātey maslan hay maasala nga Gazlavay mala-catakaya fa mey anga. Ta', a vālmatar taalam hay maasala a maslan hay a. ^{††}

³ Daa ngene, maslan mekele daha fa kārzey taasa nga bārey magaza. Taasa ha maamandaw na, faa ngāsam cek mezey maaya ngada Gazlavay da hwad a nga dārmār danggay. Maslan a, a sawa, den! a lecey gweegwe ta slam-meewurey cek mezey maaya ngada Gazlavay makakaya ta bārey magaza. Ta', a vālmar cek mezey maaya ga ngaa ngāsey amba kakas aha ta medārey-danggay nga ndāhay nga Gazlavay tabiya a wusam fa vāda. Anda kede, a pa cek mezey maaya heyey a ray slam aha, aa ngāsa fa mey nga slam-men-jey nga Bay Gazlavay heyey. ^{†††} Daa masa maslan faa ngāsa cek mezey maaya kaa heyey, kakas a, a bawa daa taasa da har maslan a, ta', aa ngāsey, a wusey fa mey nga Gazlavay a vad ta medārey-danggay nga ndāhay nga Gazlavay heyey.

⁵ Masa maslan nga Gazlavay heyey ma ka cek aha la, anda kede na, len! a la taasa heyey, a hārcawa awaw da ray slam-meewurey cek heyey, ta', a kwiydārwa awaw a, a bāla. Menjey nekādey, var ta', a zāmey wād-wed, wād-wed, ta', aa bācey tāzlaw! tāzlaw! Hwiyak a wusey ta gēdan gādek gādek anda angwā ma bāzley. ^{††}

Mey da ray taalam hay mēfad ngeeme

⁶ Fa dāba nga cek hay a ngene, maslan hay maasala ta taalam hay da har a dīyam vaw amba a famata taalam hay a. ⁷ Maslan ngeeme ta', a fa taalam anga. Lanja a kwiywa a bāla majahadakaya ta awaw ta mam-baz. Bāla ha a wunkey slam maakar. Slam pal awaw a wawura ta wudez hay da hwad a cāpa. Kusaf masa meendābek e cāpa ta wewurey sem. ^{††††}

⁸ Cay, maslan nga dey cew e, ta', a fa taalam anga may. Cek anda angwā mahura, awaw fa gādey njām-njem da ray a, a kēzlwa tēzlem! aa bālay. Bālay a, a wunkey slam maakar. Slam pal a tārey nga mambaz. ^{†††††} Cek hay masa daa yam a, a wunkey slam maakar. Slam pal, cek hay a cāpa a mēcām. Kwambiwal hay ma pākam da ray yam a, a wunkam slam maakar. Slam pal, kwambiwal hay a cāpa a nāsām.

¹⁰ Cay, maslan lanjar ta', a fa taalam anga. Ara maslan nga dey maakar a. Wayam hay len wurak hay nga yam a wunkam slam maakar. Slam pal, wurzla mahura fa gādey njām-njem anda awaw, a kēzlwa a hwad a. ¹¹ Mezāley nga wurzla ha «Wurzla-Dedāwek». Masa aa ma kēzlwa la aa wayam kaa heyey na, ta', wayam hay a, a wunkam slam maakar. Slam pal, yam da hwad a ta tārey sem dedāwek. Ndāhay ga ta mēcām sem maja yam meedāwek ehe, aa ta mewer da hwad a. ⁵

¹² Cay, maslan mekele saya a fa taalam anga may. Ara maslan nga dey mēfad a. Masa aa ma fa la na, cek a tēbzla mewedey nga pas, mewedey nga kiya, len nga wurzla hay. Mewedey nga pas, nga kiya, len nga wurzla hay a wunkey slam maakar. Slam pal a wedey saba. Anda kede, lāvanj a key nekādey. Anda melāvey daa mevārnde y na, pas a tey bārey danggafad gway. Dasi tavad na, kiya ta wurzla hay a wadam bārey danggafad gway may. ^{5†}

Mey da ray banay ma da sawa

¹³ Fa dāba ha, ya da nākey dey na, ya hātey bārgaday fa jāvey dārenj da vad. Ya cānda fa wudey ta gēdan, a lāvey: «Waay! Waay! Banay a sawa la a ray ndāhay cāpa da bāla. Maslan hay maakar daha ta famata taalam ata hay daa ba aranj. Da ta famata cay na, banay a sawa la ga.»

Mey da ray taalam nga dey zlam a

9 Cay, maslan mekele ta', a fa taalam anga may. Ara maslan nga dey zlam a. Menjey nekādey, yah, *Jan, ya hātey wurzla ma kēzlwa da vad a hwayak. A vālmar lekāle amba a wura vāged meselelenj e ^{5††}. ^{5†2} Ta', wurzla ha a wura vāged e. Kakas a bawa da hwad a anda ndaw ma ndāley melāmey hay ga daa wurak mahura. Sārat! a sāta pas. Lāvanj tēbzlelem! a key. ^{5††3} Ta', ayakw hay a bamawa daa kakas a, a bāla, a hātām gēdanj nga zey ndāhay anda arac. ^{5†4} A lāvmatar a ayakw hay a amba a zāmām kwa guzer ba, kwa wudez pal ba, asaya, a da zāmām cek mekele ma pācwa daa hwiyak ba. Ama a da zam na, si ndāhay masa Gazlavay ma tēhtar cek fa danggay ata hay daa ba sālāk. ^{5†5} Asaya, a lāvmatar a ayakw hay a nga kād-mata ndāhay vagay ba. Si a sārdamata banay gway haa kiya zlam. Mezey nga ayakw hay a na, a da catar anda mecey nga arac. ⁶ Daa kiya zlam a kede, ndāhay a, a daa cāfdām memācey amba a sārām banay saba, ama fa da hātām memācey daa ba. Fara fara a wudām nga mācey, ama kwa fa da hātām slam nga mācey daa ba sālāk. ^{5††}

⁷ Ayakw hay kaa a nākām anda pāles hay masa ma jāwmata cay nga daw aa vōrām. Ata ta cek anda jik-wew nga bay-gula da ray, makakaya ta bārey magaza. Dey ata na, anda nga ndāhay. ^{5††8} Engwec da ray ayakw hay a, maazāma sālēp sālēp anda nga ngusay. Sler ata hay yin-jenj anda nga mabar. ^{5††9} Ayakw hay a, dadak ata hay masārtatakaya ta cek anda zana nga bārey masa ma kēzlamata ngadaa vōrām. Zlara ata hay a mbām mey anda seret hay ga masa pāles hay ma hwadamara ngadaa vōrām. ^{18†10} Asaya, kwetel ata cāb-ceb anda nga arac. A zam ndaw anda arac may. Ara kwetel hay a ngene ma vālmatar gēdanj ngada ayakw

^{5†} 8.12 6.12-13; Iz 13.10; Ez 32.7-8 ^{5††} Vāged meselelenj e na, ara vāged masa mesāfney hay nga bay-malula matābzlatākaya da hwad a. ^{5†} 9.1 vāged meselelenj e: 11.7; 20.1; Jāw 26.6; 28.22; Lk 8.31; 2Pi 2.4 ^{5††} 9.2 MC 19.28; Mab 19.18 ^{5†} 9.3-11 Mab 10.12-20 ^{5†} 9.4 7.2-3 ^{5††} 9.6 Jāw 3.21; Jer 8.3 ^{5††} 9.7 Jāw 39.19-20; Jwl 2.4 ^{5††} 9.8 Jwl 1.6 18 9.9 Jwl 2.5

[†] 8.1 Zak 2.17; Hab 2.20 ^{††} 8.2 taalam hay: Jes 6.4, 6; Mt 24.31 [†] 8.3 5.8; Mab 30.1, 3 ^{††} 8.5 4.5; 6.12-13; Lev 16.12; Ez 10.2 ^{††} 8.7 Mab 9.23-25 ^{†††} 8.7-12 9.15, 18; Ez 5.2, 12 ^{†††} 8.8 16.3-4; Mab 7.20, 21 [§] 8.11 Jer 8.14

hay a, amba a zamata ndəhay daa kiya zlam heyey.

¹¹ Bay n̄ga ayakw hay a na, ara maslan̄ n̄ga bay-malula masa ma wa v̄aged masa seleyen heyey. Ta mey *Heb̄ere a z̄əlmara maslan̄ a «Abadan̄w», ta mey Ḡerek a z̄əlmara «Apaliyan̄w». Mez̄əley hay cewete kede a wudey n̄ga l̄əvey: «cek ma n̄əsey cek hay mandaw mandaw.»

¹² Anda kede, banay n̄geeme na, ta nd̄əvey cay. Ama wam vaw, maja banay hay mekele cew daha a samawa la saya.

Mey da ray taalam n̄ga dey maakwaw a

¹³ Ta', maslan̄ masa n̄ga dey maakwaw a, a fa taalam an̄ga may. Fa d̄əba ha, yah, *Jan̄, ya c̄əney d̄ay maa guzlw̄a ta cakay hay m̄əfad̄ n̄ga slam-meewurey cek mezey maaya n̄gada Gazlavay heyey. Slam aha makakaya ta b̄ərey magaza, an̄ga fa mey n̄ga Gazlavay. ^{†14} Day heyey ta', aa guzlar n̄gada maslan̄ n̄ga dey maakwaw a masa ta taalam da har heyey, a l̄əvar: «P̄əskata maslan̄ hay n̄ga bay-malula m̄əfad̄ masa m̄aj̄əwtakaya da mey-wayam mahura n̄ga Ef̄erat n̄gene.»

^{††15} Maslan̄ hay m̄əfad̄ n̄gene madiytakaya vaw d̄əga zleezle n̄ga k̄ədmata nd̄əhay da b̄əla vagay. Ta', maslan̄ a, a daw a p̄əskata maslan̄ hay a m̄əfad̄ ata. A p̄əskata na, amba a kam sl̄əra, ta l̄əmla kede, daa kiya ha kede, ta pas a kede, asaya, daa ler e kede may. Gazlavay a wunkata nd̄əhay da b̄əla slam maakar. Slam pal na, maslan̄ hay a, a k̄ədmata vagay. ^{†16} Ta', ya h̄ətey sewje hay da ray p̄əles hay fa samawa. A kadamiwa sewje hay a, ata na, we. A l̄əvam ata maliyan̄w temere cew.

¹⁷ Anda yah ma h̄ətar daa cek masa Yesu ma wuzdiwa na, sewje hay a, ata ta zana n̄ga v̄əram fa vaw. Zana hay a magaza anda awaw, matara t̄əlek̄w t̄əlek̄w anda l̄əvan̄ n̄ga var, asaya maa kuray-b̄əzey. Ray n̄ga p̄əles hay a, a s̄əram ba ta ray n̄ga mabar hay. Awaw ta kakas matara l̄ən̄ an̄gwa maa kuray-b̄əzey, ma ḡədey n̄jəm-n̄jem ^{††} a bawa da mey p̄əles hay a. ^{††18} Nd̄əhay da b̄əla mawunkakaya slam maakar. Slam pal na, banay hay maakar a kede a k̄ədmata vagay. Anda mel̄əvey, ara awaw ta kakas matara l̄ən̄ an̄gwa maa kuray-b̄əzey, ma ḡədey n̄jəm-n̄jem, ma bawa da mey ata heyey ma k̄ədmata nd̄əhay a vagay. ¹⁹ Anda kede, ara cek hay a n̄gene ma bamawa da mey p̄əles hay a, ma v̄əltar ḡədan̄ n̄ga s̄ərd̄ata banay ta nd̄əhay. Asaya, kwetel ata hay fa s̄ərd̄amata banay may. Kwetel hay a na, a n̄kam anda zezekw hay, maja mey n̄ga kwetel hay a na, ata anda ray n̄ga zezekw hay. Da ray n̄gene, p̄əles hay a, a zam nd̄əhay ta kwetel ata hay a.

²⁰ Nd̄əhay masa ma m̄əcam ta fa banay hay maakar kaa heyey daa ba na, kwa ta mb̄əkd̄amara sl̄əra ata maaya ba daa ba c̄ənga. Ata fa namatar ray n̄gada mes̄əfney maaya ba hay ma bamawa ta fa bay-malula, l̄ən̄ n̄gada kuley hay. Kuley hay a siya hay makatakaya ta b̄ərey magaza, siya hay ta b̄ərey mekele mekele,

† 9.13 8.3; Mab 30.1-3 †† 9.14 7.1; Mew 1.7 † 9.15 8.7-12
†† an̄gwa maa kuray-b̄əzey, ma ḡədey n̄jəm-n̄jem: Ara an̄gwa kuray-b̄əzey mak̄əkaya ma ḡədey awaw kalah mez̄əley ta mey P̄elta «baruudu», ta mey Nasara «soufre». †† 9.17 J̄əw 41.10-12

siya hay ta an̄gwa, siya hay may ta hwadam maa-cad̄akaya. Kuley hay a c̄əpa n̄gene a h̄ətm̄ar dey ba, a c̄ənam sl̄əmay ba, asaya, a gwamara n̄ga diyam ba. Ama ta n̄gene he c̄əpa, fa namatar ray gway. ^{†††}
^{†††21} Nd̄əhay a n̄gene fa k̄ədam nd̄əhay mekele hay v̄əgay, fa kam maazla hay maaya ba, fa lam vaw saw da palah, asaya fa lalam. Ata fa kamata cek hay a c̄ənga, kwa ta mb̄ədd̄amara menjey ata da b̄əla daa ba s̄əlak.

Mey da ray maslan̄ ta d̄erewel mec̄əhe da har

10 Fa d̄əba ha, yah, *Jan̄, ya h̄ətey maslan̄ mekele masa ta ḡədan̄ fa pawa salay da gazlavay da vad̄. An̄ga mas̄ərtakaya ta gazlavay n̄ga var. Ray an̄ga matulakakaya ta kwalay. Dey an̄ga a wedey anda pas. Salay an̄ga hay a n̄kam anda neneh n̄ga awaw maaz̄əma. ^{§2} Maslan̄ a, aa ta d̄erewel mec̄əhe mawurkaya da har. Salay an̄ga hay maazlakatakaya, salay n̄ga z̄əmay aa da ray b̄əlay, salay n̄ga gula aa da ray h̄wiyak. ^{§†3} Maslan̄ a, a wudey ta ḡədan̄, anda mabar maa zlehey. Masa aa ma wudey cay na, ya c̄əney var maa b̄əcey dey maasala n̄ga mb̄ədd̄ara mey a, a maslan̄ a. ^{§†4} Masa var a maa b̄əcey ta meeguzley cay na, an̄ja ya da wuzlala mey a. Ama, ya c̄əney d̄ay n̄ga ndaw mekele da gazlavay da vad̄ maa guzlȳa, a l̄əvey: «Ka da wuzlala cek masa var maa guzld̄ərwa n̄gene ba. Ka da kada a ndaw ba.»

⁵ Ta', maslan̄ masa ma pa salay an̄ga pal a ray yam, lan̄gar a ray h̄wiyak heyey, a ban̄gada har-z̄əmay n̄ga da vad̄, ⁶ a m̄bedey ta mez̄əley n̄ga Gazlavay, ndaw masa aa daha n̄ga s̄ərmataw, ara an̄ga ma l̄əma slam da vad̄ ta cek hay da hwad a c̄əpa, l̄ən̄ slam da h̄wayak ta cek hay da hwad a c̄əpa. Asaya, ara an̄ga ma kat̄ərwa b̄əlay hay ta cek hay da hwad a c̄əpa. A m̄bedey, a l̄əvey: «Cek ma da key heyey na, cek ma da t̄əka daa saba. ^{§†7} Yaw, daa masa maslan̄ n̄ga dey maasala ha ma da fa taalam an̄ga kede na, Gazlavay a da nd̄ənda cek m̄abadakaya masa aa ma wulkey n̄ga ka. Cek m̄abadakaya ha na, ara cek masa an̄ga ma wuzdatara n̄gada ma ka sl̄əra an̄ga hay, nd̄əhay ma t̄əla mey an̄ga hay zleezle.» ^{§††}

⁸ Cay, d̄ay masa yah, Jan̄, yah ma c̄ənda da gazlavay kaa heyey aa guzlȳa saya, a l̄əvey: «Daw ta t̄əba d̄erewel mawurkaya heyey masa da har maslan̄, salay pal da ray yam, lan̄gar da ray h̄wiyak katay.» ^{§†}

⁹ Fa d̄əba ha, ta', ya daw fa maslan̄ a heyey d̄əba, ya l̄əvar: «V̄əldiwa d̄erewel mec̄əhe kede.» Maslan̄ a, a mb̄ədd̄iwa, a l̄əvey: «Ehe, z̄əma. A da c̄ərfaka da mey anda amam, ama da ka ta nda la a hwad na, a da kaka d̄ed̄əwek ^{§†}»

††† 9.20 Dan 5.4, 23; Ps 135.15-17; Iz 44.9-20 ††† 9.20-21 16.9; Mab 20.13-15 § 10.1 4.3 †† 10.2 5.1; 10.8 ††† 10.3 Jer 25.30-31; Aw 11.10 †† 10.6 Ps 146.6; Dan 12.7; SNM 4.24 ††† 10.7 22.6; Jer 25.4; Am 3.7-8 †† 10.8-10 Ez 2.8-3.3 †† A da c̄ərfaka...a da kaka d̄ed̄əwek: Nd̄əhay a wulkam «A da c̄ərfaka anda amam» a wudey n̄ga l̄əvey «met̄əbey mey n̄ga Gazlavay aa maaya maja aa guzley da ray mel̄əhey n̄ga ndaw». «A da kaka d̄ed̄əwek» a wudey n̄ga l̄əvey «mey n̄ga Gazlavay a wuzwa sariya masa Gazlavay ma da ka», da daa ba, a wudey n̄ga l̄əvey «nd̄əhay a da s̄əram banay maja mey a».

¹⁰ Cay, ta', ya tæba derewel mecæhe kaa heyey, zam! ya zæma. Fara fara ta cærfaya la anda amam, ama daa masa yah ma nda la a hwað na, ta tærey sem dedæwek.

¹¹ Asaya, a lævya: «Si ka daw dey pal saya, nga wuzda mey masa Gazlavay maa guzlda da ray cek ma da key da ray sækway hay ga, da ray ndæhay daa wura daa wura, da ray hwayak hay ga maa guzlam ta mey hay mekele mekele, asaya, da ray bay hay ga.»

Mey da ray ndæhay ma ka sede cew

11 Menjey nekædey, ta', a vælmaya zlanday. Ara zlanday ma wey cek ta anga. Cay, ndaw daha aa guzliya, a lævey: «Slækdey, daw ta wa megæley nga *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay, leŋ slam-mefækey cek ngada Gazlavay. Asaya, slæfta ndæhay masa ma dæram danŋay daa way a †. ^{††2} Ama ka da wa slam daa ambaw ba, mbækda maja slam a ŋgene aa mapakaya ngada sækway hay tabiya ma særmara Bay Gazlavay ba, maja ndæhay a ŋgene a da wam da ray *Jeruzelem, berney nga Gazlavay, a da næsmara, haa kiya kwakwar mæfad a ray a cew ‡. ^{‡‡3} Asaya, ya da slærdæta ndæhay adaw hay cew daha nga key sede da ray mey adaw fa mey nga ndæhay. Ndæhay cew e na, a da kæzlam zana ma tæwa vagay fa vaw, amba a tæwam maja mebærey nga ndæhay a. Fa dæba ha, a wuzdamara mey adaw masa yah maa guzlda la haa kiya kwakwar mæfad a ray a cew e kede.»

⁴ Ndæhay a cew kede na, ata malacatakaya fa mey nga Bay Gazlavay ma wa bæla tabiya. Ara wudez hay cew ma zæley *Awliwiye. Asaya, ata cewete petærla hay. ^{‡‡5} Da ndæhay masa-gæra ata hay a wudam nga kamatar cek maaya ba na, awaw a da bawa da mey nga ndæhay cew e, asaya, awaw a, a da takwarata masa-gæra ata hay a kælmedek! Ara anda kede, ndæhay masa-gæra ata hay a, ma da mæcam. Kwa fa da hætam dabaray nga læhey daa ba sælak. ^{‡‡6} Daa masa ndæhay cew e fa tælæm mey nga Gazlavay na, a gwamara nga tækey var ma da pawa haa kasl ata ma ndævdamara metæley-mey a. Yaw, ata ta gædanŋ nga tærdamara yam nga mambaz. Asaya, ata ta gædanŋ nga handawa banay hay mekele mekele a ray ndæhay da bæla, kwa ta dar wura wura anda ata ma wudam. ^{‡‡}

⁷ Da ndæhay cew e kede ta ndævdamara metæley-mey nga Gazlavay cay na, cek nga ley mahura a bawa la daa væged meseleleŋ e heyey, a da kærzata ndæhay cew e. A da fænta ta gædanŋ, a da kædta vagay. ^{§8} Vagay hay a, a da njam makwiidataakaya daa bæwal nga berney mahura, slam masa Bay ata Mahura Yesu ma mæcey da hwað a fa hwaðam mazlanŋalakaya heyey. Berney a ŋgene a, a pamar slæmay-wazlay *Sadawm,

† wa megæley nga Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay[...].slæfta ndæhay: A wudey nga lævey cek masa anga ma wa ta ndæhay masa anga ma slæfta na, Gazlavay fa nækfatar dey. Ndæhay masa ma dæram danŋay na, ara ndæhay nga Gazlavay. †† 11.1 21.15 ‡ kiya kwakwar mæfad a ray a cew: A wudey nga lævey «dar 1260». †† 11.2 Ps 79.1; Lk 21.24; kiya kwakwar mæfad a ray a cew: 12.6, 14; 13.5; Dan 7.25; 12.7 ‡‡ 11.4 Zak 4.1-3, 11-14; Jan 8.17 ††† 11.5 2Bay 1.10; Ps 97.3; Jer 5.14 ‡‡‡ 11.6 Mab 7.17-19; 1Bay 17.1; Jak 5.17 § 11.7 13.1-2; 17.8

da daa ba, *Ejip ^{§†}. ^{§††9} Ndæhay daa hwayak hay tabiya, daa sækway hay tabiya, maa guzlam ta mey hay tabiya, ndæhay mekele mekele tabiya a da nækmata vagay hay a daa bæwal haa dar maakar ta reta. Fa da vælmatar cæved ŋga pæshamata na, daa ba. ¹⁰ Ndæhay maaya ba hay cæpa da bæla aa sæmam la ara mey ba da ray vagay hay a. A da kam gwagway ta mevæley cek hay da wuzlah ata. Aa mælkam la fa memæcey nga ndæhay cew ma tælæm mey nga Gazlavay kede, maja ata ta særdæmata banay la kalah ta ndæhay da bæla. ^{§†}

¹¹ Fa dæba nga dar maakar ta reta kaa heyey, Bay Gazlavay a da fætatar mesæfney a ndæhay cew mamæctakaya kaa heyey, amba a mbælæm. Ta', a slækdam, a lacam ta lecey. Ndæhay masa ma hætmær cek aha na, a ræzlam ga, mandærzay a katar. ^{§††12} Fa dæba ha, ndæhay cew heyey a cænæm dæy maa guzliwa ta gædanŋ da vad, a lævtar: «Samawa, tæpmawa fa yah fede a gazlavay.» Cay, a tæpam a vad, gazlavay nga var a særtata meedey masa-gæra ata hay heyey. ^{§††13} Daa ŋgene, hwiyak a wusey ta gædanŋ gædek gædek, anda anŋwa ma bæzley. Da wuzlah slam hay kuraw nga berney a na, pal a pælhey. Hwiyak a ma wusey na, ta kædey ndæhay gabal maasala vagay la. Ndæhay siya masa ta dey na, a zluram ga, a hælmamara Bay Gazlavay da vad. ^{§††14} Ara anda kede, banay nga dey cew e ma ndævey. Ama wam vaw, maja menjey nekædey fede banay mekele nga dey maakar a, a sawa la saya.

Mey da ray taalam masa nga dey maasala ha

¹⁵ Fa dæba nga banay nga dey cew e kede, maslanŋ nga Gazlavay nga dey maasala ha, a fa taalam anga may. Day hay a cænæmawa ta gædanŋ da gazlavay, a lævam: «Wure kede, Bay Gazlavay alækwa leŋ *Kæriste, ndaw anga masa aa ma wala, fa wam da ray bæla. A da wam nga særmataw.» ^{§§†}

¹⁶ Masa dæy hay a maa guzlam la na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a mæfad manjatakaya daa slam-menjey hay fa mey nga Gazlavay heyey, ta', a ragadam, danŋay dar! dar! a hwayak fa mey nga Gazlavay, a hælmamara, ^{§§†17} a lævam:

Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gædanŋ
ma fænta cek hay tabiya.

Kah na, kah daha
dæga bæla ta læmey daa ba aranŋ,
haa kasl wure kede,
kah daha nga særmataw.

Ala fa kamaka suse,
maja wure kede ka fa wuzdærwæ gædanŋ akah mahura.

§† Sadawm ta Ejip: Sadawm ara berney masa ndæhay da hwað a, a kam cek malamba kalah. Da ray ŋgene, Gazlavay ta pælha sem. Ejip na, ara hwayak masa ndæhay Israyel hay zleezle ma kamawa beke da hwað a. Ara hwayak masa ndæhay da hwað a, a wudmara Gazlavay ta ndæhay anga hay ba sælak, a nam ray a kuley hay. §†† 11.8 Lk 13.33-34; Sadawm: MC 18.20; Iz 1.10; Ez 16.46; Ejip: Mab 3.16-19; 7.3-5 §† 11.10 Jan 16.20 §†† 11.11 Ez 37.9-10 §† 11.12 2Bay 2.11; SNM 1.9 §† 11.13 6.12-13; Ez 38.19-20 §†† 11.15 4.4; Mab 15.18; Ps 22.29-30; Dan 2.44; 1Kwr 15.24-28 §§† 11.16 4.4

Ka fa wey da ray cek hay tabiya dɔba. †

¹⁸ Sɔkway hay tabiya ta cam mevel la da ray akah. Ama wure kede na, ara kah, Bay Gazlavay, ma cey mevel da ray ata dɔba. Pas masa kah ma da katar sariya ngada ndɔhay mamɔctakaya tabiya ta wuswa cay. Ara pas masa kah ma da pɔltara mawurbay nga slɔra nga ndɔhay ma ka slɔra akah hay, masa ma tɔla mey akah hay. Asaya, ka pɔltara mawurbay nga ndɔhay akah hay ma namaka ray, kwa ngada ndɔhay mahura hay ta mecɔhe hay. Ama ngada ndɔhay masa ma nɔsmara bɔla na, ara pas masa kah ma daa zɔdɔdata. ††

¹⁹ Masa bay-ray hay a ngene maa guzlam cay na, *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay da vad bɔdan! a wurey haa kwa waawa a hɔtar *akwatay † nga *mejɔwey-mey nga Gazlavay ta Israyel hay daa way a. Asaya, var a zɔmey wɔd-wed, wɔd-wed, aa bɔcey tɔzlaw! tɔzlaw! dey ga. Hwiyak a wusey anda aɔgwa ma bɔzley. Asaya, lanja mahura mahura a kwiymawa a hwayak. ††

Mey da ray ata ngwas ta gɔdem mahura

12 Fa dɔba nga cek hay a ma kam ngene, cek daha merɔzley ndaw a wuzwa vaw da gazlavay da vad. Ara ngwas. Ngwas aha pas masɔrtakaya fa vaw aɔga anda zana. Kiya aa dasi salay aɔga. Adikwaw nga wurzla kuraw a ray a cew da ray, anda jikwew nga baygula. ††2 Ngwas aha aa ta hwad, fa da yey. Fa wudey maja hwad a, fa car, fa sɔrey banay ga.

³ Cek mekele daha merɔzley ndaw, a wuzwa vaw da vad saya. Ara cek nga ley mahura magaza. A sɔram ba ta gɔdem mahura. Cek aha, aa ta ray hay maasala leɔ gursaw nga bay hay maasala da ray hay a. Asaya, cek aha, aa ta dɔram hay kuraw da ray. ††4 Gɔdem e vey! a vawa wurzla hay ga da vad ta kwetel aɔga. Daa wurzla hay makustakaya slam maakar, a vawa slam pal, a hazakadatɔrwa fakw! fakw! a hwayak. Ta', a lecey fa mey nga ngwas heyey, amba da ngwas aha ma yey cay na, a la bɔzey a, a zɔma. ††5 Daa ngene, ngwas a, ta', a yawa bɔzey mezɔle. Ara bɔzey a ma da wey da ray hwayak hay tabiya ta gɔdan. Daa masa aa ma yarawa cay, ta', a lamara bɔzey a, a vad a cakay Gazlavay manjakaya daa slam-menjey aɔga. ††6 Ngwas aha na, ta', a hway a wuzlah-ley aa slam masa Gazlavay ma diya amba a vɔlar cek mezɔmey da hwad a. A da njej daa slam aha kiya kwakwar mɔfad a ray a cew ††. †††

† 11.17 1.8; 4.8; 15.3; 16.7; 19.6, 15; 21.22; Am 4.13; 2Kwr 6.18
†† 11.18 19.5; Ps 2.1-5; 110.5-6 † Daa akwatay a na, aɔgwa hay cew masa mejɔwey-mey nga Gazlavay ta Israyel hay mawuzlalakaya fa vɔda daha. Daa Way-mekey-kwakwas magurma da bɔla na, akwatay nga mejɔwey-mey nga Gazlavay mabadakaya daa Slam masa Gazlavay aa da hwad a. Ndaw a gwa nga hɔtar ba sɔlak, si ndaw mahura da ray ndɔhay ma ka kwakwas nga Gazlavay ma hɔtar dey pal daa mevey gway. Nɔka Heb 9.1-7. †† 11.19 4.5; 6.12-13; 8.7; 15.5; Jɔw 38.22-23; akwatay: 1Bay 8.1, 6 †† 12.1 Iz 7.14; 26.17 ††† 12.3 gɔdem: 12.7, 9, 13; 13.2; 16.13; 20.2; Dan 7.7, 24 ††† 12.4

⁷ Fa dɔba ha, vɔram a key da gazlavay da vad. Misel, mahura nga maslan hay nga Gazlavay, leɔ maslan aɔga hay siya a kɔdam vaw ta gɔdem heyey. Gɔdem may ata ta maslan aɔga hay daa vɔram a. ††8-9 Ata Misel ta fɔnmata gɔdem ta maslan aɔga hay sem ta gɔdan, leɔ! a lamatɔrwa, fakw! fakw! a hazakadamɔrwa a palah, maja Bay Gazlavay a wudey a njam da vad saba. Gɔdem e na, ara zezekw masa ma tɔknata ndɔhay da bɔla dɔga zleezle. Mezɔley aɔga, *Satan, bay-malula. Ta kɔzlamɔrwa sem da vad ngada hwayak ta maslan aɔga hay cɔpa. †††

¹⁰ Menjey nekɔdey, ya cɔney day nga ndaw maa guzwa ta gɔdan da vad, a lɔvey: «Wure kede Gazlavay alɔkwa ta lɔhndandakwar cay fara fara daa banay. Aɔga fa wuzdɔrwa *mewey aɔga, a fɔnta cek hay cɔpa ta gɔdan. Asaya, wure kede, *Kɔriste, ndaw aɔga masa aa ma wala nga lɔhdata ndɔhay, fa zɔma bay aɔga. Ta hazakadamɔrwa Satan, ndaw maa dɔdfatar mey a mɔlma alɔkwa hay sem. Ara ndaw maa dɔdfatar mey taa vad, taa pas fa mey nga Gazlavay alɔkwa. ††11 Ama mɔlma alɔkwa hay a, ta fɔnmara Satan sem ta gɔdan ta fa mambaz nga *Bɔz-tɔban nga Gazlavay ma mbɔdwa. Asaya, ta fɔnmara sem ta gɔdan, maja ata ma kam sede da ray Yesu fa mey nga ndɔhay ta mandɔrzay daa dey ba, ta zluram ta memɔcey daa ba. ††12 Da ray ngene, meesɔmey nga key da gazlavay da vad. Akwar ndɔhay masa da gazlavay da vad, sasɔmam. Ama, akwar, ndɔhay da ray hwayak ta ndɔhay da ray bɔlay, akwar na, banay a sawa la a ray akwar maja Satan, bay-malula, ta kɔzlamɔrwa sem a wuzlah akwar, fa cey mevel ga, maja a sɔra na, pas aɔga mendɔrey nekɔdey gway.» †††

¹³ Daa masa ta hazakadamɔrwa gɔdem sem a bɔla na, ta', gɔdem e a wusey vaw, a sɔpar wurzay nga ngwas ma yawa bɔzey mezɔle heyey. ¹⁴ Ama ta', a vɔlmar zlara hay cew nga bɔrgaday mahura a ngwas aha amba a jɔvey ta aɔga a wuzlah-ley, aa slam masa Gazlavay ma da vɔlar cek mezɔmey heyey, amba a njej fetede haa mevey maakar ta reta. Gɔdem kaa heyey a gwa a hɔtfar fetede saba. ††15 Ta', gɔdem e a vɔngwa yam ga da mey, a vevey anda wayam ma ley, a sɔpar wurzay nga ngwas aha amba a la. ¹⁶ Ama hwiyak ta jɔna ngwas aha la. Hwiyak a, baz! a bɔzley anda ndaw ma wura mey, ndɔrbac! a sa yam masa gɔdem ma vɔngwurwa heyey. ¹⁷ Daa masa gɔdem kaa heyey ma hɔtar hwiyak ma sa yam kede la na, a cey mevel ga a ray ngwas aha. Da ray ngene, a vɔhwa amba a daw nga kawa vɔram ta bɔz aɔga hay siya. Bɔza hay a na, ara ndɔhay ma namar ray a mewey hay nga Bay Gazlavay, asaya, ara ndɔhay ma kam sede da ray Yesu fa mey nga ndɔhay. ††18 Cay, ta', gɔdem kaa heyey a daw a lecey a mey-bɔlay.

Dan 8.10 † 12.5 19.15; Ps 2.9 †† kiya kwakwar mɔfad a ray a cew: A wudey nga lɔvey «dar 1260». ††† 12.6 1Bay 17.1-7; 19.5-7; Mt 2.13; dar 1260: 11.2 †† 12.7 Dan 10.13; Jud 9 ††† 12.9 20.2; MC 3.1; Iz 14.12; 27.1; Lk 10.18; Jan 12.31 †† 12.10 4.11; 11.15; ndaw maa dɔdfatar mey: Jɔw 1.9-11; Zak 3.1 †† 12.11 6.9; Mt 16.25; Bɔz-tɔban: 5.6; 1Jɔ 2.14; 5.4 ††† 12.12 18.20 ††† 12.14 mevey maakar ta reta: 11.2 ††† 12.17 6.9; 11.7; 13.7; Dan 7.21

Mey da ray cek hay nga ley hay cew

13 Fa dɔba ha, yah, *Jan, ya hɔtey cek nga ley fa bawa daa bɔlay. Cek aha aa ta ray hay maasala, dɔram anɔa hay kuraw. Gursaw nga bay hay macɔb-takaya da ray dɔram hay kuraw ata. Mezɔley maaya ba nga cɔdey Gazlavay mawuzlalakaya fa ray anɔa hay a. ^{†2} Cek nga ley masa yah ma hɔtar a na, a sɔram ba ta dɔva. Ama salay anɔa hay na, zlelek da mey a maazɔma yin-yen ^{††}. Mey anɔa may, a sɔram ba ta mey nga mabar. Gɔdem heyey a vɔldara gɔdan anɔa ta bay anɔa amba a wey da ray bɔla, a key cek ta gɔdan. ^{‡3} Ray nga cek nga ley a pal dasi maasala hay heyey, a nɔkey na, anda ta ngɔmamara la haa a mɔcey. Ama, cek nga ley a ta', a mbɔlwa daa memɔcey, mbɔlek e kaf! a kɔfey. Maja ngene, ndɔhay cɔpa da bɔla a rɔzlam da ray a, ta', a sɔpmara. ^{‡‡4} Ata cɔpa a ragadamar ngada gɔdem maja aa ma vɔlar gɔdan ngada cek nga ley kaa heyey. Asaya, a ragadamar ngada cek nga ley a, a lɔvam: «Ma fɔna cek nga ley kedɔ ta mahura na, wa? Ma gwa nga fɔna ta mekɔdey-vaw na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba sɔlak.» ^{‡‡}

⁵ Daa ngene, a vɔlmar cɔved a cek nga ley a nga hɔsley ray ga ta nga cɔda Gazlavay. A hɔtey gɔdan nga cɔda Gazlavay haa kiya kwakwar mɔfad a ray a cew. ^{‡‡6} Anda kedɔ, aa guzley maaya ba da ray Gazlavay, a cɔda. Asaya, a cɔda slam-menje y anɔa leŋ ndɔhay da vad tabiya. ⁷ Fa dɔba ha, a vɔlmar cɔved a cek nga ley a amba a kɔdam vaw ta ndɔhay nga Gazlavay, a fɔnta ta gɔdan. Asaya, a fɔnta sɔkway hay cɔpa, ndɔhay daa wura daa wura cɔpa, maa guzlam ta mey wura wura cɔpa, leŋ hwayak hay cɔpa, a fɔnta ta gɔdan. Ata cɔpa dasi har nga cek nga ley a. ^{‡‡8} Ndɔhay cɔpa da bɔla a dɔrmar danɔay la a cek nga ley a. Ara ndɔhay masa mezɔley ata mawuzlalatakaya daa derewel nga ndɔhay masa fa da hɔtam heter mendɔvey ba daa ba. Derewel nga ndɔhay ma da hɔtam heter mendɔvey ba na, mawuzlalakaya dɔga zleezle masa bɔla ta lɔmey daa ba aran, ara derewel nga Bɔz-tɔban masa ma slamara day a heyey. ⁵

⁹ Yah, Jan, ya fa lɔvey: «Da ndaw aa ta slɔmay, si a jɔkey slɔmay maaya maaya fa mey masa yah ma kada kedɔ. ¹⁰ Ndaw masa mapakaya nga kɔrzey na, si a kɔzamar a kɔne. Ndaw masa mapakaya nga kɔdey vɔgay ta dɔlaw na, si a kɔdmara kɔne. Anda kedɔ, si ndɔhay nga Gazlavay a bɔsmara banay, a pamara Gazlavay nga ndaw ata fara fara cɔnga.» ^{5†}

¹¹ Fa dɔba ha, ya hɔtey cek nga ley mekele ma bawa daa vɔged. Anɔa ta dɔram da ray cew. Dɔram anɔa hay a na, ata anda nga bɔz-tɔban. Day anɔa a cɔney anda gɔdem. ^{5††12} Cek nga ley a kedɔ fa key cek ta gɔdan tabiya anda nga cek nga ley ngeeme heyey. A ka

† 13.1 bɔlay: Dan 7.3; cek nga ley: 11.7; 13.11-17; 16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25†† Ta mey Gɔrek a lɔvey «salay hay na, a sɔram ba ta salay hay nga ours.» «Ours» ta mey Nasara na, ara cek nga ley mahura masa-hɔma kalah. ‡ 13.2 2Tes 2.9†† 13.3 17.8 ‡‡ 13.4 Ps 89.7††† 13.5-6 Dan 7.25; 11.36; kiya 42: 11.2††† 13.7 12.17§ 13.8 3.5; Bɔz-tɔban: 5.6 §† 13.10 14.12; Jer 15.2; 43.11; Lk 8.15 §†† 13.11 Mt 7.15

slɔra ha fa mey nga cek nga ley ngeeme. A tɔktar day ngada ndɔhay cɔpa da bɔla nga ragadamar ta meney ray ngada cek nga ley ngeeme masa ray mangɔmkaya haa a mɔcey, mbɔlek ma kɔfey heyey. ¹³ Cek nga ley mecew e a key maazla ga haa a kwiywa awaw da gazlavay da vad a hwayak fa mey nga ndɔhay cɔpa. ^{5†14} A tɔknata ndɔhay cɔpa da bɔla ta fa maazla hay masa Gazlavay ma vɔlar cɔved nga key fa mey nga cek nga ley ngeeme kaa heyey. Ta fa maazla hay a na, a hɔldata ndɔhay da bɔla cɔpa nga lɔmam cek ma sɔram ba ta cek nga ley ngeeme masa ma ngɔmamara ta dɔlaw haa a mɔcey, ama anɔa ta dey cɔnga. A hɔldata ndɔhay nga hɔsley ray a cek aha. ¹⁵ Fa dɔba ha, Gazlavay a vɔlar cɔved a cek nga ley mecew e nga fɔtey memed a cek malɔmkaya ha, amba a sɔfney, aa guzley, a kɔdta ndɔhay masa ma ragadamar ba vagay. ^{5†16} Asaya, cek nga ley a, a tɔktar day ngada ndɔhay tabiya, kwa bɔza hay, kwa ndɔhay mahura hay, kwa masa-zleley hay, kwa masa-viya hay, asaya, kwa beke hay ta ndɔhay masa beke ba hay, amba a tɔhtar cek fa danɔay, da daa ba, fa har-zɔmay ata. ¹⁷ Ndaw masa cek matɔhkaya fa vadɔ daa ba na, a gwa a hɔdkey cek saba, asaya, a gwa a hɔdkey cek saba may. Cek matɔhkaya ha na, ara mezɔley nga cek nga ley masa ngeeme, da daa ba, ara lamba mapakaya anda mezɔley a. ^{5†}

¹⁸ Anda kedɔ, yah, Jan, ya fa lɔvey: «Maaya na, ndɔhay a wulkam maaya maaya da ray mey a. Ndaw ta lenɔesl na, si a pey lenɔesl fa cek masa lamba ha ma wudey nga wuzdɔrwa. Lamba ha na, aa mapakaya anda mezɔley nga ndaw, ara temere maakwaw ta kwakwar maakwaw a ray a maakwaw.»

Mey da ray Yesu ma mbɔdɔrwa ndɔhay da wuzlah ndɔhay da bɔla

14 Daa masa yah, *Jan, ya fa nɔkey dey saya na, ya hɔtar Bɔz-tɔban heyey malacakaya da ray anɔwa mezɔley *Siyarw. Ndɔhay masa mezɔley nga Bɔz-tɔban ta mezɔley nga Bay Gazlavay Papaha mawuzlalatakaya fa danɔay ata na, ata tabiya malacatakaya ta Bɔz-tɔban a, daa slam a. Ndɔhay a tabiya, ata gabal temere ta kwakwar mɔfad a ray a mɔfad. ^{5†2} Asaya, ya cɔney day maa guzliwa ta gɔdan da gazlavay da vad. Aa guzley day mahura, a mbey mey ta gɔdan anda yam ma vavawa daa maajɔrav mahura. Asaya, aa bɔcey ta gɔdan anda var. Day a masa yah ma cɔnda ngene, a cɔney anda ndɔhay ma kɔdam ganjaval ga daa slam a. ^{5†3} Ndɔhay gabal temere ta kwakwar mɔfad a ray a mɔfad heyey malacatakaya fa mey nga cek hay mɔfad ta dey heyey, leŋ fa mey nga *bay-ray hay heyey. Ata tabiya fa mey nga slam-menje y anɔa Bay Gazlavay. Ata fa zlam walay mawiya masa kwa ndaw mekele ma sɔra nga zla daa ba sɔlak, si ndɔhay masa gabal temere ta kwakwar mɔfad a ray a mɔfad heyey,

§† 13.13 16.14; 20.8 §†† 13.15-16 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iz 44.5; Dan 3.5 §† 13.17 13.18; 15.2 §† 14.1 22.4; anɔwa mezɔley Siyarw: Iz 4.5; Jwl 3.5; ndɔhay 144.000: 3.12; 7.3-4 §§† 14.2 1.15; 15.2; 19.6; Ez 1.24-25

masa Yesu ma mbədtərwa da wuzlah ndəhay da bəla. ^{†4} Ata na, ara ndəhay masa ta har-dəlay ba, maja ta nam ta ngusay daa ba səlak. Kwa aa slam wura wura masa Bəz-təban̄ ma daw na, ndəhay a, fa səpmar wurzay. Ara ata, ndəhay masa an̄ga ma mbədtərwa teesed da wuzlah ndəhay da bəla, amba a n̄jam ngada Gazlavay ta ngada an̄ga, anda cek ma key da ley teesed masa ndəhay ma vəldamara a Gazlavay ta ngada Bəz-təban̄ a. ^{††5} Kwa ndaw ta cəney membərzley pal da mey ata daa ba səlak, asaya, kwa mebərey fa ata daa ba. ‡

Mey da ray maslan̄ hay nga Gazlavay maakar

⁶ Cay, yah, *Jan̄, ya hətey maslan̄ nga Gazlavay mekele fa pəkey dərən̄ da gazlavay da vad̄. *Mey-maaya-mawiya masa fara fara ma da n̄jey nga sər-mataw na, aa daha da har an̄ga. A da wuzdatara ngada ndəhay da bəla cəpa, kwa ndəhay daa hwayak wura wura, daa səkway wura wura hay cəpa, leŋ ngada ndəhay masa maa guzlam ta mey hay wura wura cəpa. ^{††7} Ta', maslan̄ nga Gazlavay a, aa guzlar ta gədan̄, a ləvtar: «Namar ray a Gazlavay, həlmamara, maja pas masa aa ma da katar sariya ngada ndəhay na, ta wuswa cay. Həslmar ray, ara an̄ga ma ləmərwa slam da vad̄ ta da hwayak, ara an̄ga ma katərwa bəlay hay leŋ wurak hay nga yam cəpa.» ††

⁸ Fa dəba ha, yah, Jan̄, ya hətar maslan̄ nga dey cew e fa səpar wurzay nga maslan̄ n̄geeme heyey, a ləvey: «Berney mahura nga *Babilan̄w heyey ta pəlhey sem. Fara fara ta pəlhey sem pəlah! pəlah!, maja Babilan̄w aha ta ley vaw saw la, taa sərkatada səkway hay tabiya sem nga mbəkdamara cəved̄ nga Gazlavay amba a kam cek hay maaya ba mekele mekele anda an̄ga. Ara anda aa ma vəltar wuzam nga sey mandaw mandaw nga nəsta.» †††

⁹ Fa dəba ha, yah, Jan̄, ya hətar maslan̄ nga dey maakar a fa səptar wurzay nga maslan̄ hay cew heyey. A wudey ta gədan̄, a ləvey: «Kwa waawa ma nar ray ngada cek nga ley ma bawa daa bəlay kede, ta ngada cek maləmkaya anda an̄ga heyey, asaya, kwa waawa ma təba amba cek aha a təhar cek fa dan̄gay, da daa ba, fa har na, ^{†††10} ngene, Gazlavay a sərda banay la. A cey mevel la a ray a. Maja ngene, a da sərey banay, anda ndaw ma sey cek meedəwek e marəhkaya pece pece daa vəley, kwa cek meededek e da hwađ a daa ba səlak. Fara fara, Gazlavay a da sərda banay daa awaw, fa gədey n̄jəm-n̄jem. A da sərda banay kəne fa mey nga maslan̄ an̄ga hay ta fa mey nga Bəz-təban̄ an̄ga. ^{†††11} Kakas nga awaw a, faa ngəsey nga sərmataw.

Ndəhay a, ta namar ray la ngada cek nga ley heyey, leŋ ngada cek maləmkaya anda an̄ga, asaya, ta təbmara la amba cek aha a wuzlalatar mezəley an̄ga fa ata. Anda kede, fa da hətam meməskey-vaw daa ba səlak. A da səram banay taa vad̄, taa pas maja awaw a.» ††

† 14.3 4.4, 6; walay mawiya: 5.9 †† 14.4 Jan̄ 10.4-5 † 14.5 Iz 53.9; Saw 3.12-13 †† 14.6 Mt 24.14 †† 14.7 Ps 146.6 ††† 14.8 17.2; 18.2 ††† 14.9 13.15 § 14.10 15.7; 16.1, 19; 19.20; MC 19.24; Ps 11.6; Jer 25.15; Ez 38.22; Mt 25.41 §† 14.11 19.3; Iz 34.10

¹² Yah, Jan̄, ya fa ləvey: «Akwar ndəhay nga Gazlavay ma namar ray ngada kwakwas an̄ga, asaya, ma təb-mara mey nga Yesu, banay masa akwar ma sərmara da bəla ngene na, si ka bəsmara gway.» †††

¹³ Fa dəba ha, ya cəney day maa guzlya dəga da vad̄, a ləvey: «Wuzlala mey a kede: Ndəhay ma məcam daa sləra nga Bay Mahura na, maaya nga Gazlavay aa da ray ata dəga wure kede haa nga sərmataw.» Ta', *Mesəfney nga Gazlavay a mbəddara a day maa guzlya heyey, a ləvey: «Ahaw, wure kede, sləra ata ta ndəvey cay, a da məskam vaw maja banay masa ata ma kamara na, fa wuzdərwa ata ndəhay ma kam cek maaya.» ††

Mey da ray mendəvey nga bəla

¹⁴ Fa dəba ha, yah, *Jan̄, ya da nəkey dey na, a ray mekwtene mabara. Ndaw anda Bəz nga Ndaw manjakaya da ray mekwtene he. Ndaw aha, jikwew nga bay-gula da ray. Jikwew a makakaya ta bərey magaza. Asaya, ndaw aha aa ta bebey da har, mey a makədkaya maaya maaya. ^{††† 15} Menjey nekədey, maslan̄ mekele a bawa daa *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay da vad̄, aa guzlar ta gədan̄ ngada ndaw da ray mekwtene he, a ləvar: «La bebey akah amba ka ngəma daw, maja pas a ta wuswa cay. Cek hay da bəla ta nəham cay.» ^{††6} Da ray ngene, ndaw manjakaya da ray mekwtene kaa heyey leŋ! a la bebey an̄ga, ngam! ngam! a ngəma daw ^{††} da bəla.

¹⁷ Cay, ya hətey maslan̄ mekele ma bawa daa Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay da vad̄ heyey saya. An̄ga ta bebey da har, mey a makədkaya maaya maaya may.

¹⁸ Fa dəba nga maslan̄ a kede, maslan̄ nga Gazlavay mekele a sawa da cakay slam-mefəkey cek ngada Gazlavay. Ara maslan̄ ma wey da ray awaw. Aa guzlar ta gədan̄ ngada maslan̄ masa bebey da har heyey, a ləvar: «La bebey akah, daw ta slatərwa babəza nga wudez ma vevey ta vevey da bəla, babəza masa yam a ma kam wuzam ^{†††} ta an̄ga, daw ta slatərwa da bəla cəpa, maja ta nəham cay.» ^{††9} Anda kede, maslan̄ kaa heyey leŋ! a la bebey an̄ga ta', a daw a slatərwa babəza nga wudez hay heyey ^{†††}, kway! a kwiya daa slam masa ndəhay ma mbərzlamara nga dəcəy yam a. A wudey nga ləvey na, Gazlavay fa cey mevel ga a ray ndəhay siya da bəla. ^{†††20} Slam masa aa ma mbərzlamara babəza nga wudez e na, aa da dəba berney a ^{††8}. Masa fa mbərzlamara nga dəcəy yam a, ama ma da bawa na, ara mambaz. A vevey, a ley wayam anda yam haa a

††† 14.12 13.10 §† 14.13 1.3; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7, 14; Heb 4.9-10 §†† 14.14 1.7, 13 §† 14.14-20 Dan 7.3-14; Jwl 4.13; Mt 13.39-40; 17.5; 24.30; SNM 1.9 §† a ngəma daw: «Menjəmey daw» fede (14.15-16) a wudey nga ləvey mekusey ndəhay maaya fa mey nga Gazlavay nga hətey heter mendəvey ba. Daa 14.17-20a wudey nga ləvey sariya ngada ndəhay siya. §†† wuzam: A tam wuzam kede ta yam nga babəza nga wudez mezəley «raisin» ta mey Nasara. §†† Babəza nga wudez hay kede mapatakaya anda ndəhay ta mebərey masa Gazlavay ma da katar sariya. §§§ 14.19 19.15; Iz 63.1-6 18 berney a: Ndəhay a wulkam, berney a na, ara Jeruzelem.

daw dārenj a key kələmeeter temere maakar. Da pāles a ndəkwey a hwađ a na, mambaz a, a kərza kasl aa mey.

Mey da ray maslanj hay maasala nja Gazlavay ma da sərđamata banay ta ndəhay

15 Fa dāba ha, yah, *Janj, ya hətēy cek maaya mekele ma rəzley ndaw a wuzwa vaw da gazlavay da vad. Ara maslanj hay nja Gazlavay maasala ma da sərđamata banay mekele mekele ta ndəhay haa dey maasala. Banay hay a nja, ara mecey-mevel nja Gazlavay madagway-dakw a ray ndəhay da bəla. ^{†2} Cay, ta', ya hətēy cek mekele saya anda dāhwa ma wedey pəlŋged pəlŋged anda baŋgəra, ta awaw da hwađ a, dey a hətēy gurgwar a wurza. Ndəhay mala-catakaya da mey dāhwa ha, ata ta ganjaval masa Gazlavay ma vəđdatara da har. Ara ndəhay ma fənmara cek nja ley ta gəđan, ma namar ray nja gada cek maləmkaya anda anja heyey ba, ma təbmara amba a hətam lamba anja heyey fa dāngay ata ba səlak. ^{††3} Fa zlam walay masa *Mawiz, ndaw ma ka sləra nja Gazlavay ma zla zleezle. Nja he, ara walay nja *Bəz-təbanj nja Gazlavay may [‡]. Ndəhay a, a zlam walay, a ləvam:

Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gəđan
ma fənta cek hay tabiya.
Sləra akah masa kah ma ka kede na,
aa kwakwađ ba, aa maaya ara mey ba.
Kah na, Bay ma wey da ray hwayak hay cəpa.
Cek hay masa kah ma kata na, ka kata ta cəved e,
membərzley da hwađ a daa ba səlak. ^{††}
⁴ Bay Gazlavay, ndaw ma zlurey ta kah ba na, wa?
Ndaw ma ləvey a həslka ray ba na, ndaw a dama?
Kah na, kah Gazlavay pal.
Ndəhay daa hwayak hay cəpa a samawa la fa mey
akah
nja həslmaka ray ta meregedey,
maja ata ma hətmar sləra akah makakaya ta cəved
e. ^{†††}

⁵ Menjey nekədey, yah, Janj, ya hətətar *Way-mekey-kwakwas nja Gazlavay da vad mawurkaya. Slam-mekərcey ta ambal aa da hwađ a. *Akwatay nja *mejəwey-mey nja Gazlavay ta ndəhay anja hay aa daa slam-mekərcey a. ^{†††6} Cay, ya hətatar maslanj hay maasala ma da sərđamata banay ta ndəhay haa dey maasala heyey, fa bamawa daa way a. Ata ta zana fa vaw mabara, ma ley dey. Asaya, zəwet hay nja bərey magaza ma wedey pəlŋged pəlŋged majəwtakaya fa dadak ata hay [§]. ^{†††7} Cek hay məfad ta dey heyey, pal da wuzlah ata ta', a vəltar taasa hay nja bərey magaza

† 15.1 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9†† 15.2 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2
‡ Walay kede ara walay nja bay-gula. Anda Mawiz ta ndəhay Is-rayel hay ma zlamara walay da mey Bəlay Magaza maja Gazlavay ma ləhdata dasi har nja sewje hay nja Ejip heyey na, ndəhay mala-catakaya da mey dāhwa kede fa zlam walay maja Bəz-təbanj ma ləhdata may. †† 15.3 16.5-6; 19.2; 22.12; Mew 32.4; Ps 145.17; walay: Mab 15.1; Ps 111.2; 139.14†† 15.3-4 4.11††† 15.4 14.7; Ps 86.9; 98.2-3; Iz 2.2-3; Jer 10.6-7††† 15.5 11.19; Mab 40.34; SNM 7.44
§ zəwet hay nja bərey magaza...fa dadak ata hay: A wudey nja

pal pal a maslanj hay a maasala heyey. Taasa hay a marəhdatakaya ta mecey-mevel nja Gazlavay, Gazlavay ndaw masa ta dey nja sərmataw. ^{†††8} Daa nja, kakas fa bawa, fa bawa haa a rəhda way a heyey. Kakas a, a bawa daa mewedeý nja Gazlavay ta daa gəđan nja. Ndaw a gwa nja mbəzey aa way a ba səlak, si banay hay maasala masa maslanj hay maasala ma handamərwa heyey ma ndəvam la cəpa dāgay. ^{††}

Mey da ray banay hay nja madagway-dakw

16 Fa dāba nja cek hay ma kam kede, yah, *Janj, ya cəney dāy maa guzłwa ta gəđan daa *Way-mekey-kwakwas nja Gazlavay da vad heyey. Dāy a, aa guzłwa nja gada maslanj hay nja Gazlavay maasala heyey, a ləvtar: «Diyam ta mbəđdamara mecey-mevel nja Gazlavay daa taasa hay maasala kede cəpa a bəla.» ^{†††2} Anda kede, maslanj masa nja geeme ta', a daw a mbədda masa daa taasa anja a ray bəla. Daa nja, mbəlek hay ma cey kalah a bamawa njaba-njaba fa ndəhay masa lamba nja cek nja ley matəhtakaya fa vaw ata, masa ma namar ray nja gada cek maləmkaya anda cek nja ley a heyey. ^{††}

³ Fa dāba ha, maslanj masa nja dey cew e ta', a mbədda masa daa taasa anja may aa bəlay. Daa nja, yam daa bəlay a, a tərey anda mambaz nja ndaw maməkəyaa ma bawa. Anda kede, cek hay daa yam a cəpa ta məcam sem. ^{††}

⁴ Ta', maslanj masa nja dey maakar a, a mbədda masa daa taasa anja may aa wayam hay ta aa wurak nja yam hay. Anda kede, yam daa wayam hay a ta daa wurak hay a ta tərey sem anda mambaz may. ⁵ Cay, yah, Janj, ya cənda dāy nja maslanj nja Gazlavay ma wey da ray yam fa həslar ray nja gada Gazlavay, a ləvey: «Kah na, Bay Gazlavay pal taava akah. Kah daha dāga zleezle haa wure kede. Ka ta ka sariya kede la ta cəved e. ⁶ Ndəhay ma kəđmata ma təla mey akah hay vagay, ta ndəhay ma kəđmata ndəhay akah hay siya na, ka ta vəltar mambaz la nja sey. Nja he, ara cek təde fa sləra ata.» ^{†††7} Cay, ya cəney dāy mekele maa guzłwa ta gəđan da cakay slam-meewurey cek nja gada Gazlavay, a ləvey: «Ahaw, Bay Gazlavay, ndaw masa ta gəđan ma fənta cek hay cəpa. Ka fa katar sariya a ndəhay ta cəved e, membərzley da hwađ a daa ba səlak.» ^{†††}

⁸ Menjey nekədey, maslanj nja dey məfad a, ta', a mbədda masa daa taasa anja may a ray pas. Anda kede, pas a hətēy cəved nja cey nja gulca-ca haa a ndəlta ndəhay. ⁹ Daa masa pas a fa ndəlta ndəhay a nja, ta', a cəđmara Gazlavay, maja ara anja ma slərdərwa banay a kede. Ama ta mbəđdamara menjey ata da bəla daa ba, a namar ray a Gazlavay ba cənja. ^{†††}

¹⁰ Fa dāba ha, maslanj nja dey zlam a, ta', a mbədda masa daa taasa anja may a ray slam-menjey nja cek

ləvey ata ta gəđan nja Gazlavay nja key sləra. † 15.6 1.13; Dan 10.5 †† 15.7 4.6; 14.10; 16.1 †† 15.8 Mab 40.34-35; Iz 6.4; Ez 44.4 ††† 16.1 15.1; Ps 69.25; Iz 66.6; Jer 10.25 †† 16.2 13.15; Mab 9.10 †† 16.3-4 8.8; Mab 7.17-21; Ps 78.44 ††† 16.6 17.6; 18.24; 19.2; Mew 32.43; Ps 79.3, 10; Mt 23.35, 37 ††† 16.7 15.3 ††† 16.9 9.20-21; 16.11, 21

ngga ley heyey. Daa ngene, ləvanj a key daa slam masa cek ngga ley a ma wa cəpa. Ndəhay cəpa daa slam aha aa pədam sler maja fa səram banay. ^{†11} Ama ta banay ngene cəpa na, kwa ndəhay a ta mbəddamara menjey ata daa ba, ata fa kam cek maaya ba hay cəngga. A cədmara Gazlavay da vad maja banay ata ta mbəlek hay mekele mekele ma catar.

¹² Cay, maslanj ngga dey maakwaw a, ta', a mbədda masa daa taasa anjga aa wayam mahura ngga Efərat. Yam daa wayam a, taa səkey sem mbas! amba bay hay ma da samawa ta daa dana a hətam cəved ngga zlənggey a dey lanjar. ^{††13} Fa dəba ha, ta', yah, Janj, ya hətey mesəfney hay maaya ba maakar. Ata a səram ba ta kakəranj hay. Mesəfney a pal a bawa da mey gədem heyey. Lanjar a bawa da mey cek ngga ley heyey. Lanjar may, a bawa da mey *ndaw ma təla mey ta membərzley. ^{††14} Mesəfney hay a ngene a samawa ta fa bay-malula. Fa kam maazla hay mandaw mandaw ngga rəz-ley ndəhay. Fa diyam a way bay hay da bəla cəpa ngga kusmatərwa amba a kam vərəm ta Gazlavay ta pas masa Gazlavay, ndaw ma fənta cek hay cəpa, ma da wuzdərwa gədanj anjga. ^{††}

¹⁵ Da ray ngene, Bay Mahura a ləvey: «Wam vaw maaya maaya, maja ya da sawa na, dərfafoy anda ndaw-mayal. Maaya ngga Gazlavay aa da ray ndaw ma jəda vaw anjga, a ney ba, ma wada vaw ta zana anjga, amba dar masa yah ma da sawa na, ndaw a, a gwa ngga pəkey ta vaw ba' kəne ba, asaya, hwaray fa da kar maja ndəhay a da hətmar vaw ba' kəne na, daa ba.» ^{††}

¹⁶ Ta', mesəfney hay maaya ba maakar ma diyam a way bay hay heyey, a kusmata bay hay a aa slam daha mezəley ta mey *Hebərə «Harmagwadarjw».

¹⁷ Fa dəba ha, maslanj masa ngga dey maasala ha, ta', a mbədda masa daa taasa anjga aa memed. Day a cən-wa ngga gədanj daa slam-menjey ngga Bay Gazlavay daa Way-mekey-kwakwas anjga, a ləvey: «Banay hay a, ta kam cay.» ^{†††18} Da ray ngene, var a zəmey wəf-wed, wəf-wed, aa bəcey ta gədanj təzlaw! təzlaw! Hwiyak a wusey ga anda anjgwa ma bəzley. Dəga Gazlavay ma zlar ngga ləmtərwa ndəhay a bəla na, hwiyak ta wusey anda ngene daa ba səlak. ^{†††19} Ta', hwiyak a bəzley, berney mahura [§] heyey a wunkey slam maakar. Berney hay cəpa da bəla a pəlham pəlah! pəlah! may. Gazlavay a sərfađerwa berney mahura ngga Babilanjw, ta', a cey mevel a ray a, a sərda banay ga, anda ndaw ma sa cek meedəwek e marəhkaya pece pece daa vəley.

^{††20} Daa ngene, hwayak hay da wuzlah bəlay cəpa, yam aa zəddata. Asaya, anjgwa hay a yayiham. ²¹ Lanja ga a kwiyya da vad a ray ndəhay. Lanja ha pal na, mahura anda hutkwam. Maja ngene, ndəhay a cədmara Gazlavay maja lanja ha fa sərđamata banay ga kalah. ^{§††}

† 16.10 13.1-2; ləvanj: Mab 10.21-22; Iz 8.22 †† 16.12 Iz 11.15; 44.27; 46.11 † 16.13-14 12.3; 13.1-2; Mab 8.2; Ps 78.45 †† 16.14 11.17; 13.13-14; 19.20; Mt 24.24; 2Tes 2.9; vərəm: 19.11-21 †† 16.15 3.3, 18 ††† 16.17-21 16.1; Iz 66.6 ††† 16.18 4.5; 6.12-13 § Berney mahura: A wudey ngga ləvey na, berney ngga Babilanjw daa mewulkey ngga ndəhay mekele. Nəka 14.8. Siya hay na, a wulkam, a ləvam na, ara berney ngga Jeruzelem. †† 16.19 14.10; 18.2 ††† 16.21 11.19; 16.9

Mey da ray ngwas-barlaw

17 Fa dəba ha, maslanj pal dasi maslanj hay ngga Gazlavay maasala masa ta taasa hay da har heyey, ta', a sawa, aa guzlya nggada yah, *Janj, a ləvey: «Sawa fede amba ya wuzdakawa banay masa ngwas-barlaw daha ma da sərə. Ngwas ^{§†} a na, mapakaya anda berney mahura masa gweegwe ta wayam hay mahura mahura. ^{§†2} Bay hay cəpa da bəla ta lam vaw la ta anjga. Asaya, ndəhay ma sam wuzam anjga la haa a wam. Anda meləvey, ndəhay a ta lam vaw ^{§†} la ta anjga may.» ^{§†}

³ Ta', *Mesəfney ngga Gazlavay a sawa a ray adaw. Fa dəba ha, maslanj kaa heyey a handaya a ley. Daa masa yah da ley a na, ya hətey ngwas manjakaya da ray cek ngga ley. Cek ngga ley a na, aa magaza anda mambaz, ta ray hay maasala, dərəm hay kuraw cegwegw e da ray hay a. Vaw anjga cəpa mawuzlalakaya ta mezəley hay ma cədey Gazlavay. ^{§†4} Ngwas aha na, aa ta zana fa vaw. Zana ha magaza ləmtər e ta magaza anda mambaz. Asaya, anjga ta cek hay ngga bərey magaza mekele mekele ta anjgwa hay ma wadəm pəlnged pəlnged ma hədkam ba leŋ bersle hay fa vaw. Asaya, taasa ngga bərey magaza makərzakaya da har. Taasa ha na, marəhdakaya ta cek hay maaya ba ma zləba ndaw daa meley-vaw anjga saw da palah heyey. ^{§†5} Fa danjay anjga mezəley ngga cek masa ndəhay ma sərmara ba mawuzlalakaya daha. Mezəley a, a wudey ngga ləvey:

«Kede he, berney mahura ngga Babilanjw, ara mamanj ngga ngwas-barlaw hay ta mamanj ngga cek hay maaya ba da bəla cəpa.» ^{§§§}

⁶ Ya hətar ngwas aha fa wey ta mambaz ngga ndəhay ngga Gazlavay, ndəhay ma kam sede da ray Yesu.

Daa masa yah ma hətar na, ya rəzley ga da ray a. ¹⁸⁷ Da ray ngene, maslanj ngga Gazlavay heyey aa cəfdaya, a ləvey: «Ka rəzley na, maja me? Jəkfaya sləmay amba ya wuzdakawa mey mabadakaya da ray ngwas kede ta da ray cek ngga ley masa ta ray maasala leŋ dərəm hay kuraw, masa ngwas a, aa da ray a ngene. ¹⁹⁸ Yaw, cek ngga ley masa kah ma hətar kede na, anjga na, aa ta dey, ama wure kede, ta məcey sem. Menjey nekədey fede na, a sləkdawa la daa vəged meseleleŋ e. Fa dəba ha, Gazlavay a daa zədda. Ndəhay da bəla masa mezəley ata mawuzlalatakaya dəga bəla ta ləmey daa ba aranj daa dərəwel ngga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba, daa ba na, a hətmar cek ngga ley a ngene na, a rəzlam la da ray a. A da rəzlam maja zleezle cek aha anjga ta dey, wure kede aa ta məcey sem, ama a lacawa la daa vəged e cəngga.» ²⁰

20

§† Ngwas: Fede na, ngwas aha mapakaya anda berney ngga Babilanjw. Ara berney gweegwe ta wayam hay cew mahura. ††† 17.1 Jer 51.13 †† Meley-vaw saw da palah fede kaa na, a wudey ngga ləvey meney ray nggada cek mekele aa slam a ngga Gazlavay. †† 17.2 14.8; 17.18; 18.3; Jer 51.7; Nah 3.4 ††† 17.3 Mesəfney ngga Gazlavay: 1.10; 21.10; Ez 8.3; 40.2; cek ngga ley: 13.1-2 ††† 17.4 18.3, 16; Jer 51.7; Ez 28.13 ††† 17.5 Jer 2.20; Aw 1.2 18 17.6 16.6 19 17.7-8 13.1-2 20 17.8 13.3; dərəwel: 3.5

⁹ Maslan a, a ləvya saya: «Si ndaw a pey lengesl nga sərə mey da ray cek hay a kede maaya maaya. Ray hay maasala nga cek nga ley a ngene na, a wuzwa anɣwa maasala masa ngwas a ma njeɣ a ray a †. Ray hay a ngene may a wuzwa bay hay maasala. ††¹⁰ Dasi bay hay maasala ha ngene na, zlam ata daa bay daa saba, pal na, aa daa bay, lanɣar ta sawa nga zəma bay anɣa daa ba aran. Ama pas masa anɣa ma sawa cay na, fa da njeɣ daa bay a ga daa ba. ††¹¹ Nga cek nga ley masa zleezle aa ta dey, ama wure kede, anɣa daa saba heyey na, a da key bay nga dey daanɣafad a. Anɣa na, aa da wuzlah bay hay maasala heyey may, Gazlavay a daa zəf-da.

¹² «Dəram hay kuraw nga cek nga ley masa kah ma hətatar ngene, a wuzwa bay hay kuraw ma da samawa. Ata na, fa zəmamara bay ata daa ba aran. Ata ta cek nga ley heyey a hətam gədan la nga weɣ da ray ndəhay, ama nga menjeɣ nekədeɣ gway. ††¹³ Bay hay a, a cəmam dəɣ la pal, amba a kamar slərə a cek nga ley a ngene ta gədan ata cəpa. ††¹⁴ A kam vərəm la ta Bəz-təban heyey. Ama Bəz-təban a, a fənta la ta gədan, maja anɣa na, ara Bay Mahura da ray mahura hay, anɣa Bay da ray bay hay cəpa. Asaya, ndəhay masa aa ma zəlta, aa ma walata, ndəhay masa ma təbmara mey anɣa ta mevel pal na, a cəmam la ta Bəz-təban a, a kam bay-gula la da ray bay hay a ta cek nga ley a heyey.» ††

¹⁵ Ta', maslan nga Gazlavay kaa heyey aa guzliya saya, a ləvey: «Yam masa kah ma hətar ngwas-barlaw manjakaya gweegwe ta anɣa ngene na, a wuzwa ndəhay ga, səkway nga ndəhay wura wura masa maa guzlam ta mey wura wura, asaya, hwayak wura wura. ††¹⁶ Ama, dəram hay kuraw masa kah ma hətatar ta cek nga ley a ray anɣa na, a da rəsmara ngwas-barlaw kede. A təbmara cek anɣa hay tabiya la, a cəkwmata zana anɣa hay fa vaw la cəpa ta gədan, amba a njeɣ vaw ba' kəne. Fa dəba ha, a kədmara vagay la, a zəmamara aslaw nga vaw anɣa la. Siya nga aslaw a, ma da gərey na, a da ndəlmara daa awaw. ††¹⁷ Ara Gazlavay ma da ka amba bay hay kuraw a, a cəmam dəɣ pal nga key slərə ngada cek nga ley heyey. Bay hay a, a pamara gədan ata asi har nga cek nga ley a, amba a wam da ray ndəhay tabiya haa kasl mey masa Gazlavay maa guzlda zleezle heyey a key fara fara. ††¹⁸ Anda kede, ngwas masa kah ma hətar heyey na, ara berney mahura masa ma weɣ da ray bay hay cəpa da bəla.»

Mey da ray berney nga Babilanɣw ma da pəlhey

18 Fa dəba nga cek hay a ngene, yah, *Jan, ya həteɣ maslan mekele fa pawa salay da vad. Anɣa ta gədan ga. Mewedeɣ anɣa ta wada bəla la cəpa. ††² Maslan a, a wudeɣ ta gədan, a ləvey: «*Babilanɣw, berney mahura heyey, ta pəlhey sem. Ta pəlhey sem

pələh! pələh! fara fara. Berney a, ta tərey sem nga way nga mesəfney maaya ba wura wura cəpa. Asaya, diyan hay maaya ba hay masa ndəhay ma zəmamara ba səlak, ata cəpa daa slam aha. ††³ Babilanɣw ta pəlhey sem maja ta ley vaw saw sem, taa sərkadata ndəhay daa hwayak hay tabiya sem nga mbəkdamara cəved nga Gazlavay amba a kam cek hay maaya ba mekele mekele anda anɣa. Ara anda aa ma vəltar wuzam nga sey mandaw mandaw nga nəsta. Asaya, bay hay cəpa da bəla ta lam vaw saw la ta anɣa. Ndəhay ma ka filaw hay cəpa da bəla, ta hətam dala la ga, maja cek hay maaya ma mbafar kalah masa ata ma hədkadamara.» ††

⁴ Ta', ya cəney dəɣ faa guzliwa ta gədan da vad, a ləvey: «Akwar ndəhay adaw hay, bamawa da wuzlah ndəhay daa berney a ngene, amba ka kam mebərey anda ata ba. Bamawa amba ka səram banay anda ata ba. ††⁵ Fara fara, bamawa daa berney a, maja mebərey ata ga kalah, mambakaya kasl a gazlavay a vad. Yaw, Gazlavay fa sərfada slərə ata maaya ba masa ata ma kamara cənga. ††⁶ Sərdamata banay ta ndəhay daa berney a anda ata ma sərdamata banay ta ndəhay siya hay. Cek masa ata ma kamara a ndəhay siya ha na, ka da kamata ma fəna ngene. Da ta vəlmatar cek meedəwek e vəley pal nga sey la na, ka da vəlmatar ngada ata vəley cew. ††⁷ Sərdamata banay ga ta ndəhay daa berney a amba a cam mevel, anda ata ma pamara vaw ata zleezle nga ngwas ta gədan ga, anda ata ma njam ga daa wiya. Asaya, anda ata ma ləvam: "Yah manjakaya fede daa bay. Yah ngwas-vagay ba, kwa ndaw adaw fa da məceɣ amba ya təway na, daa ba." ††

⁸ «Da ray ngene, banay a da sawa a ray ndəhay daa Babilanɣw a cəpa dey pal. Anda kede, macay mepesley ndəhay, meməceɣ leɣ may a sawa la a ray ndəhay a ta pas pal. Asaya, awaw a daa wura berney a kəlmedek! maja Bay Gazlavay na, anɣa ndaw ta gədan, ara anɣa pal ma da katar sariya a ndəhay a.» ††

⁹ Bay hay cəpa da bəla ma lam vaw saw da palah ††⁸ daa berney a heyey, ta ma njam daa wiya a heyey, a da hətmar kakas nga awaw ma daa wura berney aha na, a təwam la, aa huraɣ la. ††¹⁰ Bay hay a, a da lacam dərən ta berney a, maja banay da hwad a ta zluradata sem. A ləvam: «Waay! Waay! Babilanɣw, kah berney mahura masa ta gədan heyey, ka ta pəlhey sem pələh! pələh! ler pal gway. Sariya akah ta njeɣ ga daa ba.»

¹¹ Asaya, ndəhay cəpa da bəla ma kam filaw, a təwam la, aa huraɣ la, maja berney a ma pəlhey sem. Kwa ndaw pal fa da hədkey cek ata hay nga filaw daa saba. ††¹² Cek nga hədkeɣ hay a na, ara bərey hay ma hədkam ba, anɣwa hay ma wadam pəlɣged pəlɣged ma hədkam ba ta bersle hay, zana mabara ma ley dey, zana masa magaza ləmtər e ta magaza anda mambaz ma hədkey ba, leɣ zana səwal ma weɣ wurek!

† Fede na, ngwas aha mapakaya anda berney nga Rawm. Berney a na, aa maləmkaya da ray anɣwa hay maasala. †† 17.9 13.18 † 17.12 Dan 7.7, 24 †† 17.14 19.16, 19; Mew 10.17; Ps 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15 †† 17.15 17.1 ††† 17.16 17.2; 18.8; Lev 21.9; Ez 23.29; Aw 2.5 ††† 17.17 17.13 § 18.1-24 Iz 13; 47; Ez 27

§† 18.2 14.8; 16.19; Iz 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Jer 50.39-40; 51.8 ††† 18.3 17.2; 18.11-19; Iz 23.8; Ez 27.22-23, 33 †† 18.4 Iz 48.20; Jer 51.45; 2Kwr 6.17 ††† 18.5 MC 18.20 †† 18.6 Ps 137.8; Jer 50.29 †† 18.7-8 Iz 47.8-9 ††† 18.8 17.16 ††† Meley-vaw saw da palah fede kaa na, a wudeɣ nga ləvey meney ray ngada cek mekele aa slam a nga Gazlavay. ††† 18.9-10 Ez 26.16-17; 27.30-35

wurek! Cek hay mekele nga filaw a na, ara anda hwadam mezey maaya, cek hay maacadakaya nga sler nga begoney, hwadam ma hädkey ba leŋ cek hay mekele mekele nga bäreŋ ta nga aŋgwa meekuled e.^{†13} Asaya, ndəhay nga filaw a fa hädkadam cek hay mezey maaya anda bärdeŋ, mal ma tekwedey fa vaw, slalak mezəley «*mir» leŋ matəway nga wudez mezey maaya. Cek hay mekele na, ara wuzam, mal metey lar, hapa leŋ daw. Fa hädkadam saya sla hay, təbaŋ hay, pəles hay leŋ seret hay. Kwa beke hay, kwa ndəhay ma kərzawa daa vəram na, ndəhay a ŋgene fa hädkadamata may. Cek hay cəpa kaa na, kwa ndaw pal nga hädkata da Babilanŋw a daa saba səlak.¹⁴ Da ray ŋgene, ma ka filaw hay a, a təwam la, a daa guzlmara aa berney a, a ləvmar: «Cek hay masa ma mbafamaka kalah heyey na, taa wuram sem cəpa. Zleley akah hay ta wiya masa kah ma ka heyey na, daa saba. Anda kede, kwa ka fa da hətatar daa saba may.»¹⁵ Ma ka filaw hay masa ma kam zleley ga daa berney a heyey, a da lacam dəreŋ ta berney a, maja banay da hwaď a ta zluradata sem. A təwam la ta gədaŋ, aa huram la,^{††16} a da ləvam: «Waay! Waay! Babilanŋw, berney mahura heyey, ta pəlhey sem pəlah! pəlah! Anŋa anda ŋgwas ta zana mabara fa vaw ma ley dey, asaya, ta zana masa magaza ləmtər e ta magaza anda mambaz ma hädkey ba. Asaya, aa ta daŋgwa nga bäreŋ magaza leŋ ta bersle ma hädkey ba.^{††17} Zleley hay a ga kede a nəsam tabiya dey pal gway, kwa ta njeŋ ga daa ba.»

Ndəhay ma hwadamara kwambiwal hay ta bay-ray ata, leŋ ndəhay ma ka filaw ta kwambiwal hay a, asaya, ndəhay tabiya masa ma diyam a məlak ta kwambiwal hay a na, a lacam la dəreŋ ta Babilanŋw heyey,¹⁸ a wudam la maja ata ma hətmar kakas nga awaw a maa wura berney a, a ləvam: «Berney mahura ma fəna kede daha saya daw?»^{††19} Ndəhay a, a da pətkwalam da hwayak ta matəway, a daa huram, a da wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Waay! Waay! Babilanŋw, berney mahura heyey na, ta pəlhey sem. Ara berney masa ndəhay ta kwambiwal hay ma hətam zleley ga da hwaď a. Berney a na, a pəlhey pəlah! pəlah!, a nəsey ler pal gway, kwa ta njeŋ ga daa ba.»

²⁰ Yaw, maslaŋ nga Gazlavay heyey a ləvey: «Akwar ndəhay da gazlavay da vad, sasəmam maja Babilanŋw a ma pəlhey kede. Akwar ndəhay nga Gazlavay ta ndəhay meslərey leŋ ndəhay ma təla mey anŋa hay, sasəmam may, maja Gazlavay ta kar sariya sem a berney a kede, fa cek maaya ba masa anŋa ma kakwara.»^{††21} Fa dəba ha, maslaŋ nga Gazlavay masa ta gədaŋ daha ta', a daw, a lawa anŋgwa mahura masa dadakw anda lavar. Təzlem! a kəzla aa bəlay kudap! aa zədeŋ. A ləvey: «Babilanŋw, berney mahura, a da pəlhey anda kede may. Kwa ndaw fa da hətar fa dey daa saba.^{††22} Da Babilanŋw a, ndəhay fa da cənəm day nga ndəhay ma kədam ganjaval, ma zlam walay, leŋ ma fam sləlam ta taalam hay na, daa saba. Asaya, ndaw fa

da həteŋ ndaw ma diya cek hay membey kwa pal daa saba. Kwa ndaw fa da cəney day nga cek mekərey daw daa berney a daa saba may.^{††23} Da Babilanŋw a, pətərla hay fa da wadam daa saba. Kwa ndaw fa da cəney meesəmey nga meley kwakwa daa berney a daa saba. A key daa saba na, maja me? Ara maja, zleezle ndəhay ma ka filaw da Babilanŋw a, a zlapam ta zleley ata hay ma fənmata siya hay da bəla, asaya, ta təkna ta ndəhay tabiya da bəla la ta mekey maazla hay maaya ba.»[§]
²⁴ Gazlavay a kar sariya a Babilanŋw anda kede maja aa ma hətar mambaz nga ndəhay ma təla mey anŋa da hwaď a. Asaya, maja aa ma hətar mambaz nga ndəhay anŋa hay siya da hwaď a. Asaya, ndəhay makədtakaya vagay daa wura daa wura da bəla na, Gazlavay ta hətar mambaz ata la daa berney a may.^{§†}

19 Fa dəba ha, yah, Jan, ya cəney day hay masa maa guzlmawa ta gədaŋ da vad anda ndəhay ga maa guzlam daa slam a, a ləvam: «*Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay! Ara Gazlavay aləkwa ma ləhdata ndəhay daa banay. Ara anŋa ndaw masa ndəhay ma həslmar ray, ara anŋa ndaw ma weŋ da ray cek hay tabiya.^{§†2} Anŋa fa katar sariya a ndəhay ta cəved e, membərzley da hwaď a daa ba səlak. Da ray ŋgene, ta kar sariya cay ŋgada ŋgwas-barlaw masa ma nəsa bəla, ma batata ndəhay nga lam vaw saw da palah^{§†} heyey. Gazlavay ta sərda banay la ta ŋgwas aha maja aa ma kəfta ma ka sləra anŋa hay vagay.»^{§†3} Day hay masa yah ma cəndatərwa ŋgene fa həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay, maja kakas masa faa ŋgəsey daa berney a ŋgene, a da njeŋ nga sərmataw, kwa fa da ndəvey daa ba səlak.»^{§†}

⁴ Daa ŋgene, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfad heyey leŋ cek hay məfad ta dey heyey a ragadam fa mey nga Gazlavay daa slam anŋa menjeŋ, a həlmamara, a ləvam: «*Amen. Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay!»^{§†}

Mey da ray mekey məlak nga kwakwa nga Bəz-təbaŋ

⁵ Fa dəba ha, day mekele aa guzlwə ta daa slam-menjeŋ nga Bay Gazlavay, a ləvey: «Həlmamara Gazlavay aləkwa, akwar ndəhay ma ka sləra anŋa hay tabiya, akwar ndəhay masa ma namar ray, kwa bəza hay, kwa ndəhay mahura hay.»^{§†6} Ta', ya cəney day hay mekele saya faa guzlmawa ta gədaŋ anda ndəhay ga maa guzlam daa slam a. Asaya, day hay a, a mbam mey ta gədaŋ anda yam ma vavawa daa maajərav mahura. A cənəwawa anda var maa bəceŋ may. Ya cənəda day hay a na, fa ləvam: «*Aleluya! Həlmamara Gazlavay, maja Bay Gazlavay aləkwa, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya, fa weŋ da ray cek hay tabiya fara fara.^{§†7} Wure kede, njakwa daa meeməlkey, sasəmkwa, həlmakwa Gazlavay, maja

††† 18.22 Iz 16.10; 24.8; Ez 26.13 § 18.23 Iz 23.8; 47.12; Jer 7.34 §† 18.24 16.6; Iz 26.21; Jer 51.49; Ez 24.7-8 §†† 19.1 4.11 §† Meley-vaw saw da palah fede kaa na, a wudeŋ nga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam nga Gazlavay. §†† 19.2 15.3; 16.6; 22.12; Mew 32.43; Ps 79.10 §† 19.3 kakas: 14.11; Iz 34.10 §† 19.4 4.4, 6; 5.7; Ps 106.48 §†† 19.5 11.18; Ps 22.25; 115.13; 134.1; 135.1 §†† 19.6 11.17; 14.2; Ps 47.6-10; 96.7-10; Zak 14.9

† 18.12-13 Ez 27.12-24 †† 18.15 Iz 47.15; Ez 27.36 † 18.16 17.4 †† 18.18-19 Ez 27.28-34 †† 18.20 12.12; Jer 51.48 ††† 18.21 Jer 51.63-64

gwagway nga Bəz-təbanj † ma ley kwakwa ta wuswa cay. Kwakwa ha ta diya vaw cay, ††8 maja ta vəlmar zana ma wedey ma ley dey mabara manjar dəlay cay.» (Zana ha ngene a wuzwa sləra maaya masa ndəhay nga Gazlavay ma kamara.) ‡

9 Cay, maslanj heyey a ləvya saya: «Wuzlala mey masa yah ma da kadakawa kede aa derewel: Maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay cəpa mazəltakaya a gwagway nga kwakwa nga Bəz-təbanj a.» Maslanj a, a ləvya saya: «Mey masa yah ma kadakawa kede na, ara mey fara fara, maja mey a ara mey nga Gazlavay.» ††

10 Masa maslanj a maa guzlya cay na, ta', ya regedey fa mey anga amba ya həlma. Daa ngene, a ləvya: «Ka regedey fa mey adaw anda kede na, maja me? Yah na, yah ndaw ma ka sləra nga Gazlavay anda kah ta məl-makw hay, ma təbmara mey masa Yesu ma handərwa a bəla may. Maaya ka regedey, ka dərey dangay na, ngada Gazlavay gway.» Mey masa Yesu ma handərwa a bəla na, ara *Mesəfney nga Gazlavay ma vəltar gədanj a ndəhay ma təla mey nga wuzdamara mey a. ††

Ndaw da ray pəles mabara

11 Cay, yah, *Janj, ya da nəkey dey na, slam da gazlavay da vad mawurkaya. Ya hətey pəles mabara ta ndaw da ray a. A zəlmara ndaw aha na, «Ndaw ma ka cek anda aa ma ləvey, ma mbərzley ba.» Anja na, ndaw ma ka sariya a ndəhay ta cəved e, asaya, anja ndaw ma key vərəm nga diyey cek ta cəved e. ††12 Bəz nga dey nga ndaw aha na, ngəler ngəler anda awaw magədkaya. Anja ta gursaw hay ga da ray. Mezəley mawuzlalakaya fa vaw anja daha, kwa ndaw mekele ma gwa nga səra mezəley a daa ba sələk, si anja gway. ††13 Zana anja fa vaw na, magwacakaya ta mambaz §. Mezəley nga ndaw a na: «Mey nga Gazlavay.» ††14 Asaya, maslanj hay ga nga Gazlavay da vad fa səpmar wurzay nga ndaw aha anda ndəhay ma diyam ngadaa vərəm. Ata ta zana mabara fa vaw ma ley dey manjar dəlay. Ata da ray pəles mabara hay. ††15 Da mey ndaw aha na, dəlaw masa mey a makədkaya nga kədtə ndəhay daa hwayak hay da bəla daha. A da wey da ray hwayak hay tabiya ta gədanj. A da bacata anda ndaw ma becey babəza nga wudez fa pərəd nga dəcey yam a, nga tey wuzam ta anja. Anda kede, a da wuzdərwa mecey-mevel nga Bay Gazlavay, ndaw masa ta gədanj ma fəntə cek hay tabiya. ††16 Fa zana nga ndaw a, leŋ fa tatəwal na, mezəley mawuzlalakaya daha. Mawuzlalakaya ha a ləvey: «Bay Mahu-

ra da ray bay mahura hay, Bay da ray bay hay cəpa.» ††

17 Fa dəba ha, yah, Janj, ya hətey maslanj nga Gazlavay mekele malacakaya da ray pas. Maslanj a, aa guzley ta gədanj, a zəltərwa diyanj hay cəpa masa ma jəvam dərənj da gazlavay da vad, a ləvtar: «Kusmawa nga zəmey daf daa gwagway mahura masa Gazlavay ma da ka. ††18 Samawa amba ka zəmam aslaw nga vaw nga bay hay, nga *bay-ray hay nga sewje hay, ta nga sewje hay a, leŋ nga pəles hay ta ndəhay da ray a kede. Samawa nga zəmey aslaw kwa nga waawa: nga beke hay ta nga beke hay ba hay, nga ndəhay mahura ta nga ndəhay mecəhe hay tabiya.» ††

19 Fa dəba ha, ya hətar cek nga ley heyey, leŋ bay hay cəpa da bəla. Sewje ata hay makustakaya daa slam a, amba a kam vərəm ta ndaw da ray pəles mabara heyey, leŋ ta sewje anja hay may. ††20 Cay, ta', ndaw da ray pəles mabara kaa heyey a sawa, kaw! a kərza cek nga ley a, leŋ *ndaw ma təla mey ta membərzley, fakw! fakw! a hazakadata ta dey aa dəhwa nga awaw masa ta anjwa maa kuray-bəzey, ma gədey njəm-njem. Ndaw ma təla mey ta membərzley a na, ta key maazla ga fa mey nga cek aha nga təknata ndəhay da bəla masa ta lamba nga cek nga ley matəhtakaya fa vaw ata heyey ta ma namar ray ngada cek maləmkaya anda cek nga ley a heyey. ††21 Sewje hay masa nga cek nga ley a na, ndaw da ray pəles e heyey ta kədtə sem vagay ta dəlaw manjəkakaya da mey anja heyey. Ta', diyanj hay heyey cəpa a samawa, a zəmamara aslaw nga vaw nga sewje hay a, haa a rəham.

Mey da ray Satanj majəwkaya haa mevey gabal

20 Fa dəba ha, yah, *Janj, ya hətey maslanj nga Gazlavay mekele fa pawə salay da vad. Aa ta lekəle da har nga wurey vəged meseleleŋ e heyey. Asaya, maslanj a, aa ta calalaw meegured e da har. 182-3 Cay, maslanj a ta', a daw, kaw! a kərzarawa gədem heyey, jəw! a jəwa ta calalaw a. Gədem e ara zezekw masa zleezle heyey, anda meləvey, *Satanj, bay-malula. Daa masa aa ma jəwa cay, a kəzla kem! aa vəged meseleleŋ e heyey, a gərca mey a ta lekəle, slərab! a slərbey tebed 19 fa mey a. A ka kəne amba gədem e a təknata ndəhay daa hwayak hay da bəla saba. A da njeŋ majəwkaya daa vəged e haa mevey gabal. Fa dəba ha, a pəskamərwa la a bəla, ama a da njeŋ nekədey gway. 20

4 Fa dəba ha, ya hətey slam-menjeŋ hay nga bay, ndəhay manjatakaya da ray a. Gazlavay ta vəltar gədanj la amba a kamatar sariya ngada ndəhay da bəla. Asaya, ya hətey mesəfney hay nga ndəhay maməctakaya, masa ma kədmata vagay, ma dəslmata ray ata, maja ata ma kam sede, ma ləvam Yesu na, ara cəved masa fara fara, asaya maja ata ma wuzam mey nga Gazlavay. Ata na, ta namar ray ngada cek nga ley, ta

† 19.16 17.14 †† 19.17-18 Ez 39.4-5, 17-19 ††† 19.18 13.16 ††† 19.19 17.12-14; Ps 2.2; Ez 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 ††† 19.20 13.1-2, 13, 15; anjwa maa kuray-bəzey: 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iz 30.33 18 20.1 10.1; 18.1; vəged meseleleŋ e: 9.1 19 a slərbey tebed: A slərbey tebed fa mey a na, amba a patar leŋgesl a ndəhay nga wurmara ba. Tebed e a wuzda ara ndaw mahura ma gərca slam aha. 20 20.2 12.3, 9

† Bəz-təbanj: Fede Bəz-təbanj ara Yesu Kəriste. Kwakwa anja na, ara ndəhay cəpa ma təbmara mey anja. Gwagway may, ara pas masa ndəhay ma da cəmam ray ta Yesu da vad nga sərmataw, anda kwakwa ta zel e ma da njam cewete haa mendəvey nga dar ata.

†† 19.7 21.2 †† 19.8 6.11 †† 19.9 14.12; Iz 25.6; Mt 22.2; Lk 14.15-16; mey fara fara: 21.5; 22.6 †† 19.10 6.9; 22.8-9 ††† 19.11 4.1; 19.2; Ps 72.1-14; 98.9; Iz 11.4; Ez 1.1-3; SNM 7.56 ††† 19.12 1.14-15; 2.17 § mambaz: Mambaz kede ara mambaz nga masa-gəra hay nga Yesu masa anja ma key bay-gula da ray ata, da daa ba, ara mambaz anja masa aa ma mbədda nga ləhdandakwar. †† 19.13 Janj 1.1 ††† 19.13, 15 Iz 63.1-6 †† 19.14 6.2-8, 11 ††† 19.15 1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Jer 25.30-31

ngada cek maləmkaya anda anğa heyey daa ba. Asaya, ta təbmara amba cek nğa ley a, a təhtar cek fa danğay, da daa ba, fa har na, daa ba səlak. Ya nəkta na, ata maməctakaya, ama ta sləkdəməwə sem daa meməcey a. Ata ta *Kəriste na, ta wam la da ray bəla, haa mevey gabal. ^{†5} Kede he ara ndəhay ngeeme ma sləkdəməwə daa meməcey. Ndəhay siya na, ta sləkdəməwə daa ba arañ, si mevey gabal a cəhwey la dāğay. ^{†6} Fara fara, maaya nğa Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma sləkdəməwə teesəd daa meməcey. Ata na, ndəhay nğa Gazlavay. Fa da məcam nğa dey cew daa ba səlak. Ndəhay a, a da tərām ndəhay ma ka kwakwas nğada Gazlavay leñ nğada Kəriste. Ndəhay a na, a da wam ta Kəriste da ray bəla, haa mevey gabal. ^{††}

Mey da ray vərəm nğa madagway-dakw

⁷ Masa *Satan, bay-malula, ta key cay daa calalaw mevey gabal daa vəged heyey na, fa dəba ha, a pəskamərwa daa vəged e. ⁸ A daw la aa wura aa wura aa hwayak hay da bəla cəpa amba a batata ndəhay. A zəlmata ndəhay daa hwayak hay a nğene na, Gakw ta Magakw †. Satan a, a da kusta səkway hay a tabiya aa slam a, amba a kam vərəm ta Gazlavay. Ndəhay a ata ga, a sləfam ba, anda mawurbay da wayam. ^{††9} Daa masa yah ma hətatar na, ata fa samawa təlber e daa wura daa wura cəpa, a zlərmara slam masa ndəhay anğa hay manjatakaya da hwađ a, berney masa Gazlavay ma wudey. Daa masa ata ma zlərmara berney a sem na, awaw ba', a kəzlwa da gazlavay, aa wurta kəlmedek! ^{††10} Bay-malula, ndaw ma batata ndəhay daa hwayak hay tabiya heyey na, ta', a kərzamara, a kəzlamara aa dəhwa nğa awaw masa ta kakas maa kuray-bəzey mezey maaya ba, ma gədey njəm-njem heyey. A kəzlamara ha na, a cakay ata cek nğa ley leñ *ndaw ma təla mey ta membərzley heyey. Daa awaw aha na, ata cəpa a da sərəm banay taa vad, taa pas nğa sərmataw. ^{†††}

Mey da ray sariya nğa bəla

¹¹ Fa dəba ha, yah, *Jan, ta', ya hətey slam-menjey mahura nğa bay. Slam-menjey aha mabara, ndaw manjakaya da ray a. Slam da vad ta da hwayak taa zədam sem kudap! fa mey nğa ndaw aha. Fa da hətmatar daa saba səlak. ^{††12} Asaya, ya hətatar ndəhay masa maməctakaya. Kwa ndəhay mahura hay, kwa mecəhe hay, ata cəpa malacatakaya fa mey nğa slam-menjey a. Cay, ya hətey ndaw fa wurey derewel hay. Ara derewel hay masa sləra nğa ndəhay tabiya ma kamara mawuzlalatakaya da hwađ a. Fa dəba ha, ya hətey ndaw fa wurey derewel mekele. Daa derewel e, mezəley nğa ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba

mawuzlalatakaya da hwađ a. Anda kede, Gazlavay a katar sariya nğada ndəhay maməctakaya ha təde fa sləra ata mawuzlalatakaya daa derewel hay a. [§] ^{††13} Asaya, kwa ndəhay masa yam daa bəlay ma babətata na, yam a ta badatərwa sem a ray-dəgar. Kwa ndəhay maməctakaya daa Slam masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwađ a na, ta bamawa sem daa meməcey a. Ata cəpa, Gazlavay a katar sariya fa sləra ata.

¹⁴ Cay, a kəzlamata ata bay-meməcey ta slam nğa ndəhay maməctakaya aa dəhwa nğa awaw heyey. Dəhwa nğa awaw aha na, ara slam masa ndəhay ma da məcam nğa dey cew da hwađ a. ^{††15} Kwa waawa masa mezəley anğa mawuzlalatakaya daa derewel nğa ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba ha daa ba na, a kəzlamara aa dəhwa nğa awaw a. ^{§†}

Mey da ray cek hay tabiya masa Gazlavay ma da katərwa mawiya

21 Fa dəba ha, yah, *Jan, ya da nəkey dey na, ya hətey slam da gazlavay da vad ta slam da hwayak mekele mawiya. Hwiyak ta slam da vad masa ngeeme heyey na, daa saba. Aa slam ata na, cek hay cəpa mawiya. Asaya, bəlay hay tabiya na, taa zədam sem. ^{§†2} Asaya, ya hətar *Jeruzelem, berney nğa Gazlavay. Berney a, a pey mawiya, fa sawa ta fa Gazlavay da vad nğada hwayak. Gazlavay ta ka berney a la maaya maaya, a mbey kalah anda dam ma diyey vaw cay nğada way zel. ^{††3} Asaya, ya cəney day faa guzlwə ta gədan daa slam-menjey nğa bay heyey, a ləvey: «Nəkmara, Gazlavay aa manjakaya da wuzlah ndəhay. Gazlavay a, ta ray anğa, a da njeý ta ndəhay a. Ndəhay a nğene may, a da tərām nğa ndəhay anğa hay. Anğa na, a da njeý nğa Gazlavay ata. ^{††4} A takwadatara matəway daa dey ata la cəpa. Ndəhay fa da məcam daa saba. Anda kede, matəway-vagay daa saba. Ndəhay fa daa hram daa saba may. Kwa vaw fa da catar a ndəhay daa saba səlak, maja cek hay masa ngeeme taa zədam sem cəpa.» ^{§†}

⁵ Fa dəba ha, ndaw masa manjakaya daa slam-menjey heyey aa guzley, a ləvey: «Nəkmara, ya da katərwa cek hay tabiya mekele.» Menjey nekədey, a ləvyə: «Wuzlala cek masa yah ma wuzdakawa kede, maja ara mey masa fara fara, membərzley da hwađ a daa ba səlak.» ^{§†6} Cay, ndaw a, a ləvyə saya: «Sləra ha ta ndəvey cay. Yah na, ndaw masa ngeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah ndaw ma katərwa cek hay tabiya, asaya, yah ma ndəvdata. Ndəhay masa yam fa katar na, ya da vəltar yam nğa maaya daa wurak, yam masa ma vəley heter mendəvey ba. ^{§†7} Kwa waawa ma fəna *Satan, bay-malula, ta gədan na, ya da vəldara cek hay a kede cəpa. Yah, Gazlavay, ya nəkfar dey la fa ndaw

† 20.4 6.9; 13.15; Dan 7.9, 22; Lk 22.30; 1Kwr 6.2 †† 20.6 1.6; 2.11 † Gakw daa derewel nğa Ezekiyel ara bay nğa hwayak nğa Magakw (Ez 38.2). Fede na, mapatakaya anda səkway hay tabiya da bəla masa ma da kam vərəm ta Gazlavay. †† 20.8 13.14; Jes 11.4; Ez 38.2, 10-12 †† 20.9 Mesl 2; 2Bay 1.10, 12; Ps 78.68; Ez 38.22; 39.6 ††† 20.10 19.20 ††† 20.11 5.7; 6.14; 21.1; Ps 114.3, 7; Mt 24.35; 2Pi 3.10

§ 20.12 Mab 32.32 †† 20.12-13 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 ††† 20.14 20.10; 1Kwr 15.26; meməcey nğa dey cew: 2.11 †† 20.15 3.5 ††† 21.1 21.5; Iz 65.17; 2Pi 3.13 †† 21.2 3.12; 19.7; 21.9-22.5; 22.17; Iz 52.1; Mt 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 †† 21.3 7.15; Lev 26.12; Ez 37.26-28; Zak 2.9; 2Kwr 6.16 ††† 21.4 7.17; Iz 26.19; 35.10 ††† 21.5 5.7; 21.1; Iz 43.19; 2Kwr 5.17; meý fara fara: 19.9 ††† 21.6 1.8; 7.17; 22.1; Iz 55.1; Zak 14.8; Jan 7.37

aha. Ya da njeý nga Gazlavay anga. Anga may, a da tereý nga bæzey adaw. ¹⁸ Ama ndəhay masa ta mandərzay daa dey, ndəhay masa ma mbəkdamaya sem, ta ndəhay masa mazləbkaya, leñ ndəhay ma kədam ndaw vagay, ndəhay masa ma lam vaw saw da palah, leñ ndəhay ma ka maazla hay maaya ba ta ma ta kuley hay, asaya, ndəhay ma mbərzlam hay tabiya, slam ata na, daa dəhwa nga awaw masa ta anğwa maa kuray-bəzey, ma gədey njəm-njem. Ngene, ara meməcey nga dey cew.» ^{††}

Mey da ray Jeruzelem, berney masa Gazlavay ma ləma mawiya

⁹ Fa dəba ha, maslan nga Gazlavay pal a ngəchawa ngada fa yah. Ara maslan pal da wuzlah maasala hay masa taasa hay ta banay hay nga madagway-dakw marəhdatakaya da hwađ a heyey. Masa aa ma ngəchawa la fa yah na, ta', a ləvya: «Sawa fede amba ya wuzdakawa kwakwa nga Bəz-təbanj.» ^{††}

¹⁰ Masa yah ma wusey fa anga cay na, *Mesəfney nga Gazlavay ta', a sawa a ray adaw. Cay, maslan nga Gazlavay ta', a handaya aa ray nga anğwa maazəma, a wuzdiwa *Jeruzelem, berney nga Gazlavay, fa pawa salay da vad, da fa Gazlavay. ^{†††11} Berney a, a wedey kulngwad kulngwad ta mewedey ma sawa ta fa Gazlavay. Mewedey a anga anda anğwa maaya ma hədkey ba. A mbey kalah anda anğwa hay maaya ma wadam pəlnged pəlnged anda banğəra daa pas. ^{†††12} Berney a, ray a mazlərkaya teleleñ ta mahwal meeber e, magəlkaya maazəma. Mey-slam hay nga mahwal nga berney a na, ata kuraw a ray a cew. Maslan hay kuraw a ray a cew fa jədmata meý-slam hay a. Asaya, mezəley nga səkway nga *Israyel kuraw a ray a cew mawuzlalatakaya pal pal fa meý-slam hay a. ^{†††13} Mahwal nga berney a na, ata dey məfad. Yaw, ta dey məfad ata na, meý-slam hay maakar maakar daha. ¹⁴ Vərza nga mahwal a na, makakaya ta anğwa hay mahura mahura kuraw a ray a cew. Mezəley nga ndəhay meslərey nga Bəz-təbanj mawuzlalatakaya pal pal fa anğwa hay a. [§]

¹⁵ Maslan nga Gazlavay masa maa guzlya heyey na, aa ta zlanday nga bərey magaza da har. Ara zlanday ma wey megəley nga cek hay. A da wa berney a, leñ meý-slam hay ta mahwal nga berney a may. ^{§†16} Mahwal nga berney a na, maləmkaya zeedere, dey məfad ata rək-rak. Zazam nga berney a, a key kəlemeeter gabal cew ta temere cew ^{§††}. Megəley a may, ata letək. ^{§†17} Fa dəba ha, maslan heyey ta', a wa megəley nga mahwal nga berney a. Megəley a na, meeter kwakwar maasala a ray a maakwaw. A wa anda ndəhay ma wam cek hay mandaw mandaw. ¹⁸ Mahwal a na, maləmkaya

† 21.7 2Sam 7.14; Ez 11.20 †† 21.8 2.11; 19.20; 21.27 † 21.9 15.1 †† 21.9-22.5 Iz 54.1-17 †† 21.10 17.3; Ez 40.2; Mt 4.8 ††† 21.11 21.18, 23; Iz 60.1-3, 19; Ez 43.2 ††† 21.12-13 7.5-8; MC 35.22-26; Mab 28.21; Ez 48.30-35 § 21.14 Heb 11.10; Ef 2.20 §† 21.15 11.1; Ez 40.3 §†† kəlemeeter gabal cew ta temere cew: Ta meý Gərek a ləvey, «a key stadiya gabal kuraw a ray a cew.» Lamba kuraw a ray a cew a wudey nga ləvey cek manjar nga zləbey. §† 21.16 Ez 48.16-17

ta anğwa mezəley «jaspa», ma wedey ngəl-ngel. Berney a may, maləmkaya ta bərey magaza masa maaya ma wedey anda banğəra. ^{§†19} Vərza nga mahwal a na, mapakaya ta anğwa hay mekele mekele ma hədkey ba. Anğwa nga wurza ma pey ngeeme na, mezəley «jaspa». Anğwa nga dey cew e mezəley «safir», nga dey maakar a mezəley «agat», nga dey məfad a mezəley «emerat». ²⁰ Anğwa nga dey zlam a mezəley «awnikis», nga dey maakwaw a, «sardəwan», nga dey maasala a, «kərizawlit», nga dey daanğafad a, «beril», nga dey zlam-letek a, «tawpaz», nga dey kuraw a, «kərisawpəraz», nga dey kuraw a ray a letək e, «turkwaz», leñ anğwa nga dey kuraw a ray a cew e, mezəley «ametista» ^{§†}. ²¹ Mey-slam hay kuraw a ray a cewete na, makatakaya ta anğwa ma mbey kalah, kuled kuled anda bersle. Mey-slam pal na, makakaya ta anğwa ha pal may. Bəwal mahura daa berney a na, makakaya ta bərey magaza masa maaya anda kwalaba masa ndaw a gwa a nəkey dey a dey lanğar.

²² Daa berney a, yah, *Janj, ya ta hətar *Way-mekey-kwakwas nga Gazlavay daa ba, maja aa slam nga way a na, ara Bay Gazlavay, Gazlavay masa ta gədanj ma fənta cek hay tabiya, leñ Bəz-təbanj anğwa. ^{§†23} Asaya, berney a, fa wudey pas ta kiya nga wadamawa a ray a daa saba, maja mewedey nga Gazlavay fa wada, Bəz-təbanj heyey na, fa wada berney a anda petərla. ^{§†24} Səkway hay cəpa da bəla a da pəkam daa mewedey anga ha. Bay hay masa sləmay ata fa zəley, a da samawa ta cek ata hay masa maaya ngadaa berney a. ^{§†25} Mey-slam hay nga berney a, a da njam mawurtakaya hipas. Kwa ndaw fa da gərcata daa saba səlak, maja fetede he na, tavađ a key daa saba. ^{§†26} Ndəhay daa hwayak hay cəpa da bəla masa sləmay ata fa zəley a da handamərwa cek hay mekele mekele maaya hay ngadaa berney a, amba a həslmar ray a Gazlavay. ²⁷ Ama kwa cek masa ta dəlay na, fa da mbəzey aa berney a daa ba. Asaya, ndəhay ma mbərzlam ta ndəhay ma kam cek hay maaya ba mekele mekele cəpa fa da mbəzam daa ba may. Ma da mbəzam na, si ndəhay masa mezəley ata hay mawuzlalatakaya daa dərewel nga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba, dərewel masa nga Bəz-təbanj heyey. ¹⁸

22 Fa dəba ha, maslan heyey a wuzdiwa wayam nga yam masa ma vəley heter mendəvey ba. Yam a kəlar kəlar, dey a hətey gurgwar a wurza, a bawa daa slam-menjeý nga Bay Gazlavay ta nga Bəz-təbanj. ¹⁹² Yam a, a vevey da wuzlah bəwal nga berney heyey. Ta dey cewete nga wayam a na, wudez daha ma vəley heter mendəvey ba ²⁰, a yam babəza dey kuraw a ray a cew fa mevey. Anda kedə, a yam dey pal fa kiya. Gwaslaf nga wudez e, ara slalak masa ma mbəldata ndəhay daa hwayak hay tabiya. ²¹³ Daa berney a, cek hay masa Gazlavay ma nəsta sem na, kwa pal daa ba

§†† 21.18-21 21.11; Iz 54.11-12; Ez 28.13 §† Anğwa hay a cəpa na, ara anğwa hay maaya ma hədkam ba, mewedey ata wal wal. §† 21.22 11.17 §†† 21.23 22.5; Iz 60.1-2, 19-20; 24.23 §§† 21.24 Ps 68.30; Iz 60.3 §§§ 21.25-26 Iz 60.11 18 21.27 21.8; 22.15; Iz 35.8; 52.1; Ez 44.9; 1Kwr 6.9-10; 2Pi 3.13; dərewel nga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba: 3.5 19 22.1-2 21.6; Ez 47.1-12 20 wudez

səlak. Daha na, slam-menjey nga Bay Gazlavay ta nga Bəz-təbar, leŋ ndəhay ma ka sləra anğa hay fa namar ray. ¹⁴ Ndəhay a, a hətmar dey nga Gazlavay la. Asaya, Gazlavay a wuzlala mezəley anğa la fa danggay ata. ¹⁵ Daa berney a, tavad fa da key daa saba. Pas ta petərla hay na, sləra ata daa saba may, maja ara Bay Gazlavay ta ray anğa ma da wadata ndəhay da hwađ a. A da wam da ray cek hay tabiya nga sərmataw. †

Mey da ray Yesu ma da vəhwa a bəla

⁶ Cay, maslaŋ nga Gazlavay heyey a ləvyə saya: «Mey hay tabiya masa kah ma cəndata keđe na, ara mey hay fara fara, kwa membərzley da hwađ a daa ba səlak. Bay Gazlavay ta vəltar Mesəfney anğa la ngada ndəhay ma təla mey anğa, nga wuzdamara mey anğa. Ara anğa ma slərdərwa maslaŋ anğa nga wuzdatara cek masa ma da key ngada fa mey nekədey a ma ka sləra anğa hay.» †

⁷ Yesu a ləvey: «Wam vaw, menjey nekədey fede, ya vəhwa la. Maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma təbmara mey hay daa derewel keđe, ara mey masa Gazlavay ma wuzdərwa da ray cek ma da key.» †

⁸ Yaw, ara yah, *Jan, ma cənda mey hay a keđe tabiya ta sləmay adaw. Asaya, ara yah ma hətatar cek hay tabiya ma kam keđe ta dey adaw. Masa yah ma cənda mey a ta yah ma hətatar cek hay a cay na, ta', ya regedey fa mey nga maslaŋ masa ma wuzdatiwa cek hay a keđe cəpa, amba ya həlma. ⁹ Daa ngene, a ləvyə: «Ka regedey fa mey adaw anda keđe na, maja me? Yah na, ndaw ma ka sləra nga Gazlavay anda kah ta məlmakw hay ma təlam mey nga Gazlavay, leŋ ndəhay siya hay ma təbmara mey daa derewel keđe aa mevel ata. Maaya ka regedey, ka dərey danggay na, ngada Gazlavay gway.»

¹⁰ Fa dəba ha, maslaŋ nga Gazlavay aa guzlyə saya, a ləvey: «Mey masa Gazlavay ma wuzdakawa, kah ma wuzlala aa derewel ngene na, ka da bada aa mevel akah ba, ama wuzdatara a ndəhay, maja cek hay masa mey hay a ma wuzdamatərwa ngene na, a kam la fiyaw. ¹¹ Anda keđe, ndəhay ma ka cek ta cəved e ba na, nga kamara kəne cəŋga. Ndəhay ma kam cek maaya ba ma ka hwaray na, nga kamara kəne cəŋga. Yaw, ndəhay masa ma kam sləra maaya na, nga kamara kəne cəŋga. Asaya, ndəhay masa ma vəldamara ray ata ngada Gazlavay ma njam manjar mebərey na, nga njam kəne.» †

¹² Cay, Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Wam vaw, maja menjey nekədey fede, ya vəhwa la. Ya da sawa ta cek da har, amba ya wurkara mawurbay nga ndaw a, ndaw a təde fa sləra masa aa ma ka. ¹³ Yah na, ndaw

ma vəley heter mendəvey ba: Nəka MC 1.9; 3.22. 21 22.2 21.21; wudez: 2.7† 22.3 7.15; Jer 3.17†† 22.4 14.1; Ps 17.15; Mt 5.8 † 22.5 1.6; 21.23; Dan 7.18, 27†† 22.6 1.1; 10.7; 19.9; SNM 11.27-28; 13.1 †† 22.7 3.11; 22.12, 20 ††† 22.8 1.9; 19.10 ††† 22.10 Dan 12.4 § 22.11 Iz 56.1; Ez 3.27; Dan 12.10 §† 22.12

masa ngeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah ndaw ma katərwa cek hay tabiya, asaya, yah ma ndəv-data.» §††

¹⁴ Maaya nga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma pərmata zana ata hay. Ata na, ata ta cəved nga mbəzey aa berney nga Gazlavay ta daa mey-slam hay nga mahwal nga berney a. Asaya, ata ta cəved nga zəmey babəza nga wudez ma vəley heter mendəvey ba. ¹⁵ Yaw, ndəhay ma kam cek maaya ba ma ka hwaray, ndəhay ma kam maazla maaya ba hay leŋ ndəhay ma lam vaw saw da palah na, fa da mbəzam aa berney a daa ba səlak. Asaya, ndəhay masa ma kəđam ndaw vagay, ndəhay ma ta kuley hay, leŋ ndəhay ma mbəzlam mandaw mandaw na, a da njam daa ambaw, fa da mbəzam daa ba may. §††

¹⁶ «Yah, Yesu, ya ta slərdərwa maslaŋ adaw la nga wuzdatara mey a keđe ngada ndəhay daa mecəmey-ray hay nga ndəhay adaw hay. Yah na, ndaw ma yawa daa səkway nga Bay *Davit. Yah, batay ma wedey njuzl a ta slam ngəaa pərek.» §†

¹⁷ Ata *Mesəfney nga Gazlavay ta kwakwa mawiyə heyey a ləvmar a Yesu: «Vəhwa.»

Akwar masa ma jəkam sləmay fa mey hay a keđe, si ka ləvmar may: «Vəhwa.»

Yaw, ndəhay masa yam fa katar, nga samawa nga sam yam. Kwa waawa ma wudey nga sey yam na, nga sey yam ma vəley heter mendəvey ba nga maaya. §†

Mendəvey nga mey hay a

¹⁸ Yah, *Jan, ya fa kətata ndəhay tabiya ma cəndamara mey masa Gazlavay ma wuzdərwa daa derewel e keđe: da ndaw ta pey mey mekele la a ray masa daa derewel keđe na, Gazlavay a da pa ndaw aha nga sərey banay anda mawuzlalakaya daa derewel e keđe heyey. ¹⁹ Yaw, da ndaw ta guhey mey a pal masa Gazlavay ma wuzdərwa daa derewel e keđe la na, Gazlavay fa da vəlar cəved nga zəmey babəza nga wudez ma vəley heter mendəvey ba heyey daa ba səlak, anda mawuzlalakaya daa derewel e keđe. Asaya, ndaw aha fa da hətey cəved nga mbəzey aa berney nga Gazlavay keđe daa ba səlak, anda mawuzlalakaya daa derewel e keđe. §§§

²⁰ Yesu, ndaw ma key sede fara fara ta cəved e da ray mey hay a keđe, aa guzley, a ləvey: «Ahaw, ya fa vəhwa wure keđe.»

Amen. Yesu, Bay Mahura, sawa! ¹⁸

²¹ Anja maaya nga Bay Mahura Yesu nga njeý ta ndəhay tabiya. ¹⁹

2.23; 6.10; 15.3; 16.5-6; 19.2, 11; 20.12-13; 22.7; Ps 28.4; MM 24.12; Jer 17.10; Mt 16.27 §†† 22.13 1.8 §† 22.14 7.14; Ps 118.19-20; wudez: 22.2 §†† 22.15 21.27; Ef 5.5 §† 22.16 1.1; 5.5; batay ma wedey njuzl a ta slam ngəaa pərek: 2.28; Mesl 24.17 §† 22.17 21.2, 6 §†† 22.18 Mew 29.19 §§† 22.18-19 Mew 4.2; 13.1 §§§ 22.19 wudez: 2.7; derewel: Mab 32.32 18 22.20 3.11; 22.6; 1Kwr 16.22 19 22.21 Gal 6.18